

تصویر ابو عبد الرحمن الکردي

کورد و کوردستان

له به لگه نامه نهینییه کانی نه مریکادا
(کوردستانی عیراق)

لکتۆر مه محمود عوسمان پيشهکی بو نووسيوه

وهرگيران له ئینگلیزییهوه: وریا رحمانی

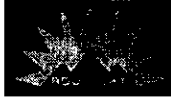
كورد و كوردستان

له به لگه نامه نهينيه كانى نه ميركادا
(بهشى به كه م : كوردستانى عيراق)

نامه كردنى:
پروڤيسور لوکمان ميهو

وهر گيران له ئينگليزيه وه:
وريا ره همانى

دۆکتور مه محمود عوسمان
پيشه كى بۆ نووسيوه

دهزگای چاپ و بلاکودنه وهی
رؤژه لات

خاوه نی ئیمتیا ز
که زال ره فیک

سه رنوسه ر
حه سه نی دانیشه ر

Email: h.daneshfar@yahoo.com

Mob: 0750 449 3561

هه ولیر - شه قامی ئاراس - کولانی سینهما سروان

✓ ناری کتیب : کورد و کوردستان له به لگه نامه نهینیبه کانی
وه زاره تی دهره وهی نه مریکادا

✓ ناماده کردنی : لۆکمان میهۆ

✓ وه رگتپانی له ئینگلیزییه وه : وریا ره حمانی

✓ نرخ: (۱۲۰۰۰) دوازده هزار دینار

✓ سالی چاپ : ۲۰۰۹

✓ بلاوکراوهی : ده زگای چاپ و بلاوکردنه وهی رۆژه لات

✓ له به رپۆه به رایه تی گشتی کتیبخانه گشته کان

ژماره ی سپاردنی (۲۲۶۶) سالی ۲۰۰۹ ی داوه تی

✓ شوینی چاپ: چاپخانه ی رۆژه لات - مه ولتر

به رپۆه به ری هونه ری ده زگا

سه لام محهمه د ره سول

پیتراست

26	پیتشه کی: دۆکتۆر مەحمود عوسمان
29	پیتشه کی: پروفیسۆر لوکمان میهۆ - پروفیسۆر مایکیل نەههه
	بەشی یەكەم: بزوتنەوهی نەتەوهیی كوردستانی عێراق لە بەلگەنامە نەهینییەکانی وەزارەتی دەرەوهی ولاتە یەكگرتووەکانی ئەمریکا لە ساڵی ۱۹۵۸ تا ۱۹۷۲
62	تیلیگرام لە بالۆتیزخانەیی ولاتە یەكگرتووەکانی ئەمریکا لە عێراق بۆ وەزارەتی دەرەوه دەربارەیی بارودۆخی عێراق و مەسەلەیی كورد - ۱۴ ی تشرینی یەكەمی ۱۹۵۸
67	كۆبوونەوهی كۆمیتەیی تایبەت دەربارەیی سالیادی كودیتای عبدالكريم قاسم - واشنگتۆن، ۱ ی حوزەیرانی ۱۹۵۹
76	تیلیگرام لە بالۆتیزخانەیی ولاتە یەكگرتووەکانی ئەمریکا لە عێراق بۆ وەزارەتی دەرەوه دەربارەیی سەردانی كاریبە دەستیكی پارتی دیموکراتی كوردستان (PDK) بەغداد - ۲۰ ی ئەیلوولی ۱۹۶۲
79	یادداشتنامەیی نەنجومەنی ناسایشی نەتەوهیی بۆ یارمەتیدەری تایبەتی سەرۆك كۆمار بۆ كاروباری ناسایشی نەتەوهیی دەربارەیی مەترسی هەلگیرسانەوهی كیتشەیی كورد، واشنگتۆن، ۱ ی ناداری ۱۹۶۳
81	سیاسەتی رینۆتینی كاتی بۆ مامەلە لەگەڵ عێراق و پەيوەندییەکانی كودیتای ئەم دواییە عێراق لەگەڵ رۆژھەلاتی ناوھەراست - واشنگتۆن، ۲ ی ناداری ۱۹۶۳
95	یادداشتنامەیی نەنجومەنی ناسایشی نەتەوهیی بۆ یارمەتیدەری تایبەتی سەرۆك كۆمار بۆ كاروباری ناسایشی نەتەوهیی دەربارەیی دەربارەیی ئەگەری هەلگیرسانی شۆرشیكی دیکەیی كوردەكان واشنگتۆن، ۶ ی ناداری ۱۹۶۳
	یادداشتنامەیی نەنجومەنی ناسایشی نەتەوهیی بۆ یارمەتیدەری تایبەتی سەرۆك كۆمار بۆ كاروباری ناسایشی نەتەوهیی دەربارەیی ئەوهی كوردەكانیش دەتوانن چەك

97	و تەقەمەنى لە ولاتە يەكگرتووه كان بکړن- واشنگتۆن، ۲ ی نیسانی ۱۹۶۳
100	تیلیگرام له وهزارهتی دهرهوهی ولاتە يەكگرتووه كان بۆ بالۆیترخانەى ئەمیریکا له عێراق دهربارهى نیگهراڼى وهزارهتی دهرهوه له ئەگهره مهترسیداره كانى سهرنه كهوتنى وتووێژه كانى نیتوان كورده كان و حكومهتی عێراق و دهستپێكردنه وهى ناكوکیه كان - واشنگتۆن، ۵ ی نیسانی ۱۹۶۳
104	راپۆرتى كۆبوونه وهى گروپى تايبهت (CI) دهربارهى نیشانه كانى سهره لاندانه وهى ناكوکیه كانى نیتوان حكومهتی عێراق و كورده كان واشنگتۆن، ۱۶ ی مایسى ۱۹۶۳
107	یادداشتنامه يهك له سكره تیڤى كارگێڤى وهزارهتی دهرهوه بۆ یارمه تیدهرى تايبهتی سەرۆك كۆمار بۆ كاروبارى ناسایشى نه ته وهی دهربارهى نامهى مه لا مسته فا بارزانى بۆ سەرۆك كینیدی- واشنگتۆن، ۶ ی ئابى ۱۹۶۳
109	یادداشتنامه ی سەرۆك نهركانى سوپای ئەمیریکا بۆ وهزیری بهرگری دهربارهى فرۆشى پیداو یستى سهربازى له لایهن ولاتە يەكگرتووه كانى ئەمیریکا به عێراق- واشنگتۆن، ۱۵ ی ئابى ۱۹۶۳
113	نامه ی شای ئیتران بۆ جانسۆن، سەرۆك كۆمارى ئەمیریکا دهربارهى په یوه ندیسه كانى ئیتران و عێراق و كیشهى كورد - ۷ ی كانوونى دووه مى ۱۹۶۴
116	نهیگرام له بالۆیترخانەى ولاتە يەكگرتووه كانى ئەمیریکا له عێراق بۆ وهزارهتی دهرهوه دهربارهى سهردانى جینگرى وهزیری دهرهوهى ئەمیریکا بۆ عێراق - به عداد، ۲۴ نادارى ۱۹۶۴
119	رهشنوسى ناماده كراو له وهزارهتی دهرهوهى ئەمیریکا بۆ كۆبوونه وهى دوازه هه مینى وهزیرانى CENTO دهربارهى بارودۆخى كورد واشنگتۆن، ۲۸ - ۲۹ ی نیسانی ۱۹۶۴
121	تیلیگرام له وهزارهتی دهرهوه بۆ بالۆیترخانەى ولاتە يەكگرتووه كانى ئەمیریکا له عێراق، دهربارهى بارودۆخى ههستیاری كورد و دهولتهتی عێراق - واشنگتۆن، ۵ ی حوزهیرانى ۱۹۶۴

124	تیلیگرام له بالۆیزخانەى ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق بۆ وهزارهتى دهروهه ده باره ی جینه جیکردنى تاقیکاری ریککه وتنامه که ی دهوله تى عیراق له گه ل کورده کان - به عداد، ۲۶ ی تشرینی یه که مى ۱۹۶۴
129	گفتوگۆی لیژنه ی وهزاره تى دهروه ی نه مریکا له گه ل کاربه ده ستانى حکومه تى عیراق له نوزده هه مین کۆبوونه وەى نه نجومه نى گشتى نه ته وه یه کگرتوه کان ده باره ی کیشه ی کورد - نیویۆرک، ۱۰ ی کانوونى یه که مى ۱۹۶۴
132	تیلیگرام له وهزاره تى دهروه بۆ بالۆیزخانەى ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق ده باره ی روانگه ی نه مریکا به نیه به ت به شداری کورده کان له هه ر بیلانیک بۆ رووخانى رژیمی عیراق - واشنگتۆن، ۱۴ ی کانوونى یه که مى ۱۹۶۴
134	تیلیگرام له بالۆیزخانەى ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق بۆ وهزاره تى دهروهه ده باره ی نه وه ی نێران هه ول دده ات کورده کان بخاته ناو جوجۆل - به عداد، ۱۶ ی کانوونى یه که مى ۱۹۶۴
137	تیلیگرام له بالۆیزخانەى ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له نێران بۆ وهزاره تى دهروهه ده باره ی سه ردانى نوینه رانى PDK له بالۆیزخانەى ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له نێران تاران، ۱۲ ی نیسانی ۱۹۶۵
139	تیلیگرام له بالۆیزخانەى ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق بۆ وهزاره تى دهروهه، ده باره ی گفتوگۆ له گه ل وه زیری دهروه ی عیراق ده باره ی په یوه ندییه کانی کورده کان و نێران - به عداد، ۳۰ ی نیسانی ۱۹۶۵
143	تیلیگرام له وهزاره تى دهروه بۆ بالۆیزخانەى ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق ده باره ی هه لۆیستی نه مریکا به نیه به ت داواکارییه کانی کورده کان- واشنگتۆن، ۶ ی مایسی ۱۹۶۵
146	تیلیگرام له وهزاره تى دهروه بۆ بالۆیزخانەى ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له نێران ده باره ی داواکاری ده له تى عیراق بۆ پشتیوانی نه مریکا له هه وله کان بۆ راهه ستاندنى ناردنى چه ک له لایه ن نێران بۆ کورده کانی عیراق - واشنگتۆن، ۱۱ ی تابى ۱۹۶۵

149	تیلیگرامی وەزارەتی دەرەوێ بە ئالۆتیزخانەیی ولاتە یە کەگرتووێ کانێ ئەمەریکا لە عێراق دەربارەیی گەفتوگۆیی وەزیری دەرەوێ ئەمەریکا لە گەل سەرۆک وەزیرانی عێراق دەربارەیی کێشەیی کورد - واشنگتۆن، ۲۶ ی تشرینی یە کەمیی ۱۹۶۵
155	ئەبیرگرام لە ئالۆتیزخانەیی ولاتە یە کەگرتووێ کانێ ئەمەریکا لە عێراق بە وەزارەتی دەرەوێ دەربارەیی هەلسەنگاندنێ کێشەیی کورد- بەغداد، ۳۰ ی تشرینی یە کەمیی ۱۹۶۵
157	تیلیگرام لە ئالۆتیزخانەیی ولاتە یە کەگرتووێ کانێ ئەمەریکا لە ئێران بە وەزارەتی دەرەوێ دەربارەیی پەییوەندییە کانێ ئێران و عێراق و باروودۆخی کورد - تاران، ۲۰ ی کانوونی دووێمی ۱۹۶۶
161	تیلیگرام لە ئالۆتیزخانەیی ولاتە یە کەگرتووێ کانێ ئەمەریکا لە عێراق بە وەزارەتی دەرەوێ دەربارەیی گەفتوگۆیی لە گەل سەرۆک کۆماری عێراق دەربارەیی کێشەیی کورد- بەغداد، ۱۷ ی مایسی ۱۹۶۶
164	تیلیگرام لە ئالۆتیزخانەیی ولاتە یە کەگرتووێ کانێ ئەمەریکا لە عێراق بە وەزارەتی دەرەوێ دەربارەیی روانگەیی دەولەتی ولاتە یە کەگرتووێ کانێ ئەمەریکا بە نێسبەت نەو بەرنامە سیاسییە کە حکوومەتی عێراق بە کوردەکان داپێشتووێ - بەغداد، ۲ ی تەموزی ۱۹۶۶
167	تیلیگرام لە ئالۆتیزخانەیی ولاتە یە کەگرتووێ کانێ ئەمەریکا لە عێراق بە وەزارەتی دەرەوێ دەربارەیی گەفتوگۆیی لە گەل سەرۆک وەزیرانی نوویی عێراق دەربارەیی کێشەیی کورد و ئێران - بەغداد، ۱۹ ی ئابی ۱۹۶۶
171	تیلیگرام لە وەزارەتی دەرەوێ بە ئالۆتیزخانەیی ولاتە یە کەگرتووێ کانێ ئەمەریکا لە عێراق دەربارەیی دیداری وەزیری دەرەوێ ئەمەریکا لە گەل وەزیری دەرەوێ عێراق و مەسەلەیی کورد واشنگتۆن، ۸ ی تشرینی یە کەمیی ۱۹۶۶
173	یادداشتنامەییە کە سکرەتێرەیی کارگێرێ وەزارەتی دەرەوێ بە یارمەتیدەری تاییبەتی سەرۆک کۆماری دەربارەیی نامەیی رێبەری شۆرشی کورد، مەلا مستەفا بارزانی بە سەرۆک کۆماری ئەمەریکا - واشنگتۆن، ۱۶ ی شوباتی ۱۹۶۷

175	یادداشتنامەى ھەوالگىرى لە لاىەن بەرپرەسى نىدارەى ھەوالگىرى و لىنكۆلىنەوہ بۆ وہزىرى دەرەوہ دەربارەى مەترەسى دەستپىنکردنەوہى شۆرشى كورد - واشنگتۆن، ۱ ى نەيلولوى ۱۹۶۷
179	یادداشتنامەىك لە لاىەن نەنجوومەنى ناسايشى نەتەوہىى نەمىرىكا بۆ يارمەتیدەرى تايبەتى سەرۆك كۆمار دەربارەى كودىتا لە عىراق و مەسەلەى كورد - واشنگتۆن، ۱۷ ى تەموزى ۱۹۶۸
181	یادداشتنامەىك لە لاىەن كارمەندى نەنجوومەنى ناسايشى نەتەوہىى بۆ يارمەتیدەرى تايبەتى سەرۆك كۆمار دەربارەى روونترىبونەوہى وىنەى كودىتاي عىراق - واشنگتۆن، ۲۲ ى تەموزى ۱۹۶۸
183	یادداشتنامەى كۆيوونەوہكان لە وەزارەتى دەرەوہ دەربارەى ھەرەشەى كوردەكان لە سەر دامەزرەوہ نەوتىبەكانى كەركوك و پشتىوانى ئىران و نىسرايىل لە ناسورىيەكان و نامەى مەلا مستەفا بارزانى بۆ سەرۆك كۆمارى نەمىرىكا - واشنگتۆن، ۲۹ ى مايسى ۱۹۶۹
189	یادداشتنامەى كۆيوونەوہكان لە وەزارەتى دەرەوہ دەربارەى نەوہى كورد و ناسورىيەكان داواى يارمەتى لە نەمىرىكا دەكەن واشنگتۆن، ۱۳ ى حوزەيرانى ۱۹۶۹
194	تيلىگرام لە بالۆىزخانەى ولاتە يەكگرتووەكانى نەمىرىكا لە لوبنان بۆ وەزارەتى دەرەوہ دەربارەى داواكارى مەلا مستەفا بارزانى بۆ پەيوەندى لە گەل ولاتە يەكگرتووەكانى نەمىرىكا - ۱۶ ى تەموزى ۱۹۷۱
200	تويۆينەوہى نىدارەى ھەوالگىرى و لىنكۆلىنەوہى وەزارەتى دەرەوہى نەمىرىكا دەربارە كوردەكانى عىراق لە ژىر ناوى " كوردەكانى عىراق: ھەلگىرسانەوہى شۆرش" - ۳۱ ى مايسى ۱۹۷۲
216	یادداشتنامەىك لە لاىەن ھارۆلد ھ ساندىرتز بۆ دۆكتور كىسسىنجىر(وہزىرى دەرەوہى نەمىرىكا) دەربارەى پەيامى شا بە وەزىرەى دەرەوہى نەمىرىكا دەربارەى كوردەكان ۷ ى حوزەيرانى ۱۹۷۲
220	یادداشتنامەى كۆيوونەوہكان لە وەزارەتى دەرەوہ دەربارەى دانىشت لە گەل نوینەرە

	کورده‌کان له وه‌زاره‌تی ده‌روه ه‌ی ته‌موزی ۱۹۷۲، واشنگتۆن
۲۲۶	یادداشتنامه‌یه‌کی وه‌زاره‌تی ده‌روه ده‌بارهی یارمه‌تیدان به ریبه‌ری کوردی عیراق ، مه‌لا مسته‌فا بارزانی، ۱۸ ته‌موزی 1972
232	یادداشتنامه‌یه‌ک له لایهن AL HAIG بۆ هینیری کیسینجیر ، وه‌زیری ده‌روه‌ی ئه‌مریکا ده‌بارهی کیشهی کورد واشنگتۆن، ۲۸ ته‌موزی ۱۹۷۲
260	راپۆرتیه‌کی وه‌زاره‌تی ده‌روه‌ی ئه‌مریکا ده‌بارهی په‌یوه‌ندیه‌کانی ئه‌مریکا، ئیتران و عیراق و کیشهی کورد
	به‌شی دووه‌م: کورد و کوردستانی عیراق له ئه‌جیندای کونگرێس، نه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران و نه‌نجومه‌نی پیرانی ئه‌مریکا له سالی ۱۹۷۳ تا ۲۰۰۰
272	یه‌کیته‌ی سۆڤیه‌ت و گازه‌ی کیمیاییه‌کان ۶ ته‌شرینی دووه‌می ۱۹۷۳- نه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران
274	کورده‌کان له عیراقدا ۱۱ ته‌موزی ۱۹۷۴- نه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران
279	چاره‌نووسی کورده‌کان ۱۷ نیسانی ۱۹۷۵- نه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران
281	بارودۆخی کورد پیویسته‌ی به‌ کۆنوانسیۆنی ژنیف هه‌یه ۸ مایسی ۱۹۷۸ - نه‌نجومه‌نی پیران
284	کۆچی دوایی ژنه‌راڵ مسته‌فا بارزانی ۷ ئاداری ۱۹۷۹ - نه‌نجومه‌نی پیران
286	کورده‌کان: به‌ دور له‌ کوره‌ی توانده‌وه ۱۴ ته‌یلوولی ۱۹۷۹ - نه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران
287	کورده‌کان: مندالّه هه‌تیه‌کانی جیهان ۲۹ ته‌شرینی دووه‌می ۱۹۷۹- نه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران
289	ره‌وشی خراپی کورد ژینۆسایدمان وه‌بیر دیتته‌وه

	۶ی کانوونی یه که می ۱۹۸۲ = نه نجوومه نی پیران
291	بارودۆخی کورد و په پمانامه ی ژینۆساید ۳ی تشرینی یه که می ۱۹۸۳ - نه نجوومه نی پیران
293	زیاده پۆیی له به کارهیتانی گازی کیمیایی له عێراق ۲۴ی ناداری ۱۹۸۸ - کۆنگرێس
294	یاسای شهرمه زار کردنی به کارهیتانی چه کی کیمیایی له لایهن دهوله تی ئێران و عێراق ۲۹ی ناداری ۱۹۸۸ - کۆنگرێس
296	تیدانه کردنی دهستدریژی عێراق بۆ سه رههیمی ههوایی تورکیا ۳۰ی ناداری ۱۹۸۸ - کۆنگرێس
297	تیدانه کردنی که لگ وهرگرتن له چه کی کیمیایی له لایهن عێراق ۲۴ی حوزه هیرانی ۱۹۸۸ - نه نجوومه نی پیران
300	تاوتوی کردنی گه لاله کان و بریارنامه ههویه شه کان بۆ پیشگیری له ژینۆساید ۸ی نه ییلوولی ۱۹۸۸ - نه نجوومه نی پیران
303	که لگ وهرگرتنی زیاده پۆیانه ی عێراق له گازی کیمیایی ۸ی نه ییلوولی ۱۹۸۸ - کۆنگرێس
304	کیمیاباران کردنی کورد ۹ی نه ییلوولی ۱۹۸۸ - نه نجوومه نی نوێنه ران
305	ژینۆسایدی کورد ۹ی نه ییلوولی ۱۹۸۸ - نه نجوومه نی پیران
308	مه سه ود بارزانی داواکاریه که ته سلیم به نه نجوومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرته وه کان ده کات ۹ی نه ییلوولی ۱۹۸۸ - نه نجوومه نی پیران
314	پشتگیری له گه لاله یاسای "پیشگیری له ژینۆسایدی ۱۹۸۸" ۹ی نه ییلوولی ۱۹۸۸ - نه نجوومه نی پیران
321	به کارهیتانی چه کی کیمیایی دژی کورد

	۹ی نەیلوولی ۱۹۸۸ - کۆنگرێس
322	کەلک وەرگرتنی عێراق لە چەکی کیمیایی ۱۲ی نەیلوولی ۱۹۸۸ - نەنجوومەنی پیران
326	بەکارهێنانی گازی کیمیایی لە لاین عێراقوە ۱۳ی نەیلوولی ۱۹۸۸ - نەنجوومەنی نوێنەران
328	ژینتۆسایدی کیمیایی کورد ۱۳ی نەیلوولی ۱۹۸۸ - نەنجوومەنی نوێنەران
329	هێرش کیمیایی دەکرتتە سەر کورد ۱۳ی نەیلوولی ۱۹۸۸ - نەنجوومەنی نوێنەران
331	تیش و نازاری ناواری کوردهکان لە تورکیا ۲۸ی حوزەیرانی ۱۹۹۰ - نەنجوومەنی نوێنەران
332	ناواری کوردهکانی عێراق لە تورکیا بەردەوام لە سەختیدا دەژین ۱۲ی تەموزی ۱۹۹۰ - نەنجوومەنی نوێنەران
335	رژیمی سەرکوتەکەری سەدام حوسەین هەرەشەبە بۆ میلیۆنەها کەس ۱۱ی نەیلوولی ۱۹۹۰ - کۆنگرێس
336	سیاسەتی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا بۆ رزگارکردنی کۆیت لە داگیرکاری عێراق ۱۲ی کانوونی دووەمی ۱۹۹۱ - نەنجوومەنی پیران
351	ناواری کوردهکان ۱۵ی کانوونی دووەمی ۱۹۹۱ - نەنجوومەنی پیران
355	بارودۆخی کەنداوی فارس ۲۸ی شوباتی ۱۹۹۱ - نەنجوومەنی پیران
358	کورد ، تورک و قەرسیەکان : ناژینی نوێی جیهانی، بۆ کێ ؟ ۷ی ناداری ۱۹۹۱ - نەنجوومەنی پیران
368	ولانتیک بۆ کورد ۲۰ی ناداری ۱۹۹۱ - نەنجوومەنی نوێنەران
369	بەرباری نامەیک بۆ راوەستاندنی کۆمەڵکوژی کوردی عێراق

	۹ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینهران
372	رئیکهوتتننامهی سهبارت به کۆپتیرهکانی عیراق جیبهجی بکهن ۹ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینهران
373	ئاواره عیراقییهکان ۹ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
376	تراژیدیای کورد ۹ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
382	قهیرانی ئاوارهکان له عیراقدا ۹ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
388	له کوشندهکانی عیراق ۹ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
392	کورد و ناژینی نویی جیهانی ۹ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
400	گهیااندنی یارمهتی مرۆفدۆستانه به کورد که مترین کاریکه که نئمه دهتوانین بیکهین ۹ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
403	بارودۆخی تراژیدیکی کوردهکانی عیراق ۱۰ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینهران
404	گهلا له یاسایهک بۆ تهرخان کردنی ۱۵۰ میلیۆن دۆلار بۆ یارمهتیدانی ئاواره کورد و شیعهکان ۱۰ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینهران
406	ولاته یه کگرتوهکانی نهمریکا له کوئی رۆژهلاتی نئوهراست دایه ؟ ۱۰ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینهران
408	ئاوارهکانی عیراق پتیوستیان به یارمهتی خیرا ههیه ۱۰ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینهران
410	ئێستا قهت کاتی ئهوه نیه دهست له کورد بشۆین

	۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینهران
411	چی بهسەر پره‌نسیپه‌کاندا هاتووہ ۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
420	یارمه‌تی مرۆفدۆستانه‌ی ولاته‌یه‌که‌گرتووہ‌کانی نه‌میریکا به‌ ناواره‌کانی عێراق ۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
423	ژینۆسایدی سه‌دام حوسه‌ین ۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
425	ژینۆسایدی عێراق رابوه‌ستین ۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - کۆنگرێس
427	بهریارنامه‌ی ۹۹ ی نهنجوومهنی پیران سه‌باره‌ت به‌ پاراستنی ناواره‌کان له‌ عێراق ۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
430	هه‌ولە فریاگوزارییه‌کان له‌ رۆژه‌لاتی نیوه‌راستدا ۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
431	ته‌سلیمبوونی حکومه‌تی نه‌میریکا به‌ عه‌ره‌به‌ستانی سه‌عوودی مه‌ترسیداره ۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینه‌ران
434	وه‌لامی نه‌میریکا به‌ هۆلۆکاستی دووهم ۱۶ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینه‌ران
435	ستایشی سه‌رۆک کۆمار به‌ بۆنه‌ی خۆتیوه‌گلاندن له‌ عێراق ۱۶ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینه‌ران
436	ده‌بێ کاری خێرا بکریت بۆ پاراستن و رزگار کردنی کورده‌کان ۱۶ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینه‌ران
437	ولاته‌یه‌که‌گرتووہ‌کانی نه‌میریکا نابێ بێ هه‌لۆیست بێ له‌ کاتی‌که‌دا که‌ کۆمه‌لگای نیونه‌ته‌وه‌یی ژینۆساید قه‌ده‌غه‌ ده‌کات ۱۷ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینه‌ران

439	سه‌دام حوسه‌ین ، کاره‌ساتیکی ناسرووشتی ۱۷ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی پیران
444	دیداری پیتر گالبریس، نه‌ندامی کۆمیتته‌ی په‌یوه‌ندییه‌کانی ده‌ره‌وه‌ی نه‌نجوومه‌نی پیران له‌ باکووری عیراق ۱۷ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی پیران
446	با دان به‌ قسه‌کانیاندا بنین ۱۸ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی نوینه‌ران
447	یاسایی یارمه‌تی فریاگوزاری بۆ ناواره‌ عیراقیه‌کان ۲۳ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی نوینه‌ران
451	کورد و شیعه‌کان له‌ گه‌ل تراژیدیایه‌کی مرۆفی رووبه‌پوون ۲۴ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی نوینه‌ران
453	بارودۆخی خرابی کورده‌کان ۲۵ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی پیران
459	نه‌گهر سه‌دام هیتله‌ره ، نیمه‌ش ده‌بێ پشتیوانی له‌ کورده‌کان بکه‌ین ۲۵ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی پیران
462	درووستکردنی که‌مپ بۆ ناواره‌ کورده‌کان ۲۹ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی نوینه‌ران
463	فریاکه‌وتنی ناواره‌ کورده‌کان ۳۰ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی نوینه‌ران
464	با "کورده‌کانی نه‌هریکا" رزگار بکه‌ین ۳۰ی نیسانی ۱۹۹۱ = نه‌نجوومه‌نی نوینه‌ران

465	کهوتنه پيشهوه له کات بؤ رزگار کردنی کورده کان ۳۰ی نیسانی ۱۹۹۱- نهنجوومهنی نوینهران
467	ناواره کورده کان: کاتی نيمه لیږه برډین چی روو ددهات ۶ی مایسی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
471	یاسای فریاگوزاری و یارمه تیدانی ناواره کورده کان ۹ی مایسی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
472	گه لاله یاسای فریاگوزاری بؤ ناواره کان ۹ی مایسی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
473	په سندن کردنی یاسای فریاگوزاری بؤ کورده کان ۹ی مایسی ۱۹۹۱- نهنجوومهنی پیران
475	فریاکهوتن و پاراستنی کورده کانی عیراق و ناواره کانی دیکه که له ترسی سهرکوتی سه دام حوسهین هه لتهاتوون ۱۴ی مایسی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینهران
479	ههولته نیونه ته وه بییه کان بؤ پاراستنی کورده کان ۱۲ی حوزهیرانی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران
481	کورده کان به تنیا مه هیلنه وه ۲۵ی حوزهیرانی ۱۹۹۱- نهنجوومهنی پیران
484	کورده کان له بیر مه کن ۲ی ثابی ۱۹۹۱- نهنجوومهنی نوینهران
485	قوربانیه نه خوازراوه کانی شپری که نداو ۱۲ی ناداری ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
487	سه دام حوسهین، کورد و ژینؤساید ۱۷ی ناداری ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
489	کورده کان هاویه یانی سرووشتی نيمه ن دژی سه دام ۱۷ی ناداری ۱۹۹۲- نهنجوومهنی پیران
491	چواره مین سالیادی کیمیا باران کردنی کورده کان

	۱۸ی ناداری ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
493	گه‌لاه یاسای "به‌هاری شاخ" بۆ پاراستنی کورده‌کان ۲۶ی ناداری ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی نوینهران
495	په‌ره‌سه‌ندننی ئالۆزییه‌کان له عیراق ۳۱ی ناداری ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
497	بریارنامه‌ی ۱۰۸ سه‌بارهت به کورد له باکووری عیراق ۹ی نیسانی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
500	هه‌لبژاردن له کوردستان: یه‌که‌مین هه‌لبژاردنی دیموکراتیک له میژووی عیراق ۷ی مایسی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
502	هه‌لبژاردنی پارلمانی کوردستان: خالی وه‌رچه‌رخان بۆ گه‌لی کورد ۱۳ی مایسی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
504	به‌فه‌رمی ناسینی مافی کورده‌کان و هه‌لبژاردنه‌کانی داهاتوو ۱۴ی مایسی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی نوینهران
506	هه‌لبژاردنی دیموکراتیک له کوردستان: رووداوێکی گ‌رنگ بۆ دانیشتوانی کوردستان و هه‌موو کۆمه‌لگای نیژونه‌ته‌وه‌یی ۱۴ی مایسی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی نوینهران
507	هه‌لبژاردنه‌کانی پارلمان له کوردستان: کورده‌کان هه‌نگاو هه‌لده‌گرن بۆ یارمه‌تیدانی خ‌زبان ۱۷ی مایسی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی نوینهران
510	له‌کاتی هه‌لبژاردندا کورده‌کان بپاریژن ۲۱ی مایسی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی نوینهران
511	هه‌ستی کۆنگرێس به‌نیسه‌ت کورده‌کانی عیراق ۲ی حوزه‌یرانی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی نوینهران
525	چه‌تری پاراستنی کورده‌کان درێژ بکه‌نه‌وه ۳ی حوزه‌یرانی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی پیران
531	هه‌واندنه‌وه‌ی کورده‌کان له باکووری عیراق

	۱۲ی حوزەیرانی ۱۹۹۲ - نەنجوومەنی پیران
533	دریژکردنەوێ رێککەوتننامەێ شالۆوی داوینکردنی ناسایش لە لایەن تورکیاوە ۸ی تەموزی ۱۹۹۲ - نەنجوومەنی نوێنەران
534	پیدۆزبایی لە تورکیا بۆ دریژکردنەوێ کاتی شالۆوی داوینکردنی ناسایش ۹ی تەموزی ۱۹۹۲ - نەنجوومەنی نوێنەران
535	دریژکردنەوێ رێککەوتننامەێ شالۆوی داوینکردنی ناسایش هیواوێکی نوێ دەبەخشی بە کوردەکان ۹ی تەموزی ۱۹۹۲ - نەنجوومەنی نوێنەران
537	۲۸ی مایسی 1993 - نەنجوومەنی پیران بە هاوکاری ئێمە کوردەکان دەتوانن یارمەتی خۆیان بەدەن
541	یارمەتیدانی کوردەکان ۳۰ی حوزەیرانی ۱۹۹۳ - نەنجوومونی پیران
542	بۆمبارانەکانی عێراق ، کوردەکان دەخاتە ناو مەترسی ۳۰ی تەموزی ۱۹۹۳ - نەنجوومەنی پیران
547	تراژیدیای بەردەوامی کوردستانی عێراق ۱۲ی نیسانی ۱۹۹۴ - نەنجوومەنی نوێنەران
549	یادکردنەوێ هەلەبجە ۱۴ی ناداری ۱۹۹۶ - نەنجوومەنی پیران
556	سالیادی کۆمەلگۆژی کوردەکان بە دەستی دەولەتی عێراق ۲۶ی ناداری ۱۹۹۶ - نەنجوومەنی نوێنەران
566	ناسایشی کەمینهی کورد ۵ی ئەیلوولی ۱۹۹۶ - نەنجوومەنی نوێنەران
568	کەوێ ئێمە رێبەراییەتی ئیمپریالیزم رادەووستێنین: هێزەکانی سەدام هێشتا لە هەولێرن ۵ی ئەیلوولی ۱۹۹۶ - نەنجوومەنی نوێنەران
573	وێلامی ولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا بە دەستدریژییەکانی دەولەتی عێراق بۆ سەر

	باکووری ولات ۵ ی ئەیلوولی ۱۹۹۶ - ئەنجومەنی پیران
595	ئێمە پشتمان لە کورده راپەرپوهکان کرد ۶ ی ئەیلوولی ۱۹۹۶ - ئەنجومەنی پیران
599	کردهوی سەربازی ولاتە یەکگرتووهکانی ئەمریکا دژ بە عێراق ۱۱ ی ئەیلوولی ۱۹۹۶ - ئەنجومەنی پیران
602	بەربارنامە ی پشتیوانی لە شالۆی سەربازی لە عێراق ۱۳ ی ئەیلوولی ۱۹۹۶ - ئەنجومەنی پیران
606	باروودۆخی عێراق ۱۳ ی ئەیلوولی ۱۹۹۶ - ئەنجومەنی پیران
609	بەکارهێنانی هێزی سەربازی دژی عێراق ۱۷ ی ئەیلوولی ۱۹۹۶ - ئەنجومەنی پیران
	مافی چاره ی خۆنووسین بۆ کورد ۱ ی مایسی ۱۹۹۷ - ئەنجومەنی نوێنەران
612	
618	پتیوستی دادگایی کردنی رێبەرانی رژیمی عێراق لە دادگای نێونه تهوهیی تاواندا ۱۳ ی تشرینی دووهمی ۱۹۹۷ - ئەنجومەنی نوێنەران
636	سکاڵا کردن و دادگایی کردنی سەدام حوسەین ۱۲ ی ناداری ۱۹۹۸ - ئەنجومەنی پیران
647	دارشتنی بەرنامە یەک بۆ پشتگیری لە نالۆگیزی دیموکراتیک لە عێراق ۷ ی تشرینی یەکهمی ۱۹۹۸ - ئەنجومەنی پیران
654	یادکردنهوی کۆمهلهکوژی ههله بچه ۲۴ ی ناداری ۱۹۹۹ - ئەنجومەنی نوێنەران

656	یادکردنهوهی ۱۲ ههمین سالیادی کۆمهڵگۆژی ههلهبجه ۹ ی ناداری ۲۰۰۰ - نهنجوومهنی پیران
	بهشی سییهم: سیاسهتی دهرهوهی دهولتهی ولاته یه کگرتوهکانی نامریکا به نیسبهت کوردستانی عیراق له سالی ۱۹۸۸ تا ۲۰۰۰
661	ههلوئستی ولاته یه کگرتوهکانی نه مریکا به نیسبهت نامانجه نه ته وه ییهکانی کورد کونفرانسی چاپه مهنی وته بیژی وه زارهتی دهرهوه ۱۵ ی حوزه بیرانی ۱۹۸۸
662	شهرمه زارکردنی که لک وه رگرتنی عیراق له چهکی کیمیایی به یاننامه ی وه زارهتی دهرهوهی نه مریکا- ۸ ی نه یلولی ۱۹۸۸
663	پشتیوانی نه کردنی حکومهتی نه مریکا له گه مارۆکانی کۆنگرئیس له سه ر عیراق راگه یاندرای جیگری یارمه تیده ری وه زیری دهرهوه بۆ کاروباری رۆژه لاتی نزیک و باشووری ناسیا، ۲۲ ی نه یلولی ۱۹۸۸
665	راپۆرتی سالانه ی وه زارهتی دهرهوهی نه مریکا دهرباره ی بارودۆخی مافی مرۆڤ له عیراق له سالی ۱۹۸۹- ۸ ی شویاتی ۱۹۸۹
666	عیراق و نموونهکانی تروریزمی جیهانی راپۆرتی وه زارهتی دهرهوه نه مریکا به کۆنگرئیس ۳۰ ی نیسانی ۱۹۹۰

668	بۆ كوردەكانتان لە بەرامبەر سەدام بە تەنھا هێشتوووتەو كونفرانسی چاپەمەنى سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا ٤ى نىسانى ١٩٩١
671	نەم تراژىدىيە پىيوستى بە هەولتى زۆرتر هەيه راگەياندننامەى سەرۆك بوش دەربارەى يارمەتى مرۆڤدۆستانەى ولاتە يەكگرتووەكانى ئەمىرىكا بە ناواریه كانى عىراق ٥ى نىسانى ١٩٩١
676	نامەوت سەربازە ئەمىرىكايەكان بىخەمە ناو شەرىكى ناوخۆيى لە عىراقدا كونفرانسی چاپەمەنى سەرۆك بوش دەربارەى يارمەتيدانى ناواریه كان ١١ى نىسانى ١٩٩١
678	نايا ئەم خەلكە دەبى تا كۆتايى ژيانيان هەر ناواریه بن؟ كونفرانسی چاپەمەنى سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا و پەرەپىدانى يارمەتى مرۆڤدۆستانە بە كوردەكانى عىراق ، ١٦ى نىسانى ١٩٩١
695	كردەو سەربازيەكانى ولاتە يەكگرتووەكانى ئەمىرىكا لە باكورى عىراق پاش شەرى كەنداو ١٧ى مايسى ١٩٩١
699	تەرخان كردنى پارە بۆ فرىاگوزارى مرۆڤدۆستانە لە عىراق لېدونى سەرۆك بوش دەربارە يارمەتى مرۆڤدۆستانە بە ناواریه و دەربەدەربوانى عىراق ١٣ى حوزەيرانى ١٩٩١
701	رابطۆتى سەرۆك بوش بۆ كۆنگرېس دەربارەى بارودۆخى كەنداوى فارس ١٦ى حوزەيرانى ١٩٩١

704	دانیشتن له گهڼ بهرې كوردستانى عیراق له وەزارهتی دەرەوې نەمریكا ۷ی تشرینی یه كەمى ۱۹۹۱
706	نایا نەمانه "كوردە باشه كانن" یا "كوردە خرابه كان"؟ كونفرانسی چاپه مەنى سەرۆك كۆمارى نەمریكا و سەرۆك وەزیرانى تورکیا ۱۹ ی نیسانی ۱۹۹۵
710	بەیاننامەى کلینتۆن، سەرۆك كۆمارى نەمریكا دەربارەى وەلامى دەولەتی ولاتە یەكگرتووه كانى نەمریكا بە هیترشى سەدام بۆ ههولیت ۲ی نەیلوولی ۱۹۹۶
713	راپۆرتى سەرۆك كۆمارى نەمریكا بە كۆنگرېس دەربارەى عیراق ۴ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۶
722	راپۆرتى سەرۆك كۆمارى نەمریكا بە كۆنگرېس دەربارەى عیراق، ۷ ی كانوونى دووه می ۱۹۹۷
726	راپۆرتى سەرۆك كۆمارى نەمریكا بە كۆنگرېس دەربارەى عیراق ۷ ی نادارى ۱۹۹۷
729	راپۆرتى سەرۆك كۆمارى نەمریكا بە كۆنگرېس دەربارەى عیراق ۸ ی مایسى ۱۹۹۷
732	راپۆرتى سەرۆك كۆمارى نەمریكا بە كۆنگرېس دەربارەى عیراق ۹ ی تەموزى ۱۹۹۷
735	راپۆرتى سەرۆك كۆمارى نەمریكا بە كۆنگرېس دەربارەى عیراق ۲۳ ی نەیلوولی ۱۹۹۷
737	راپۆرتى سەرۆك كۆمارى نەمریكا بە كۆنگرېس دەربارەى عیراق

	۲۶ ى تشرىنى دووهى ۱۹۹۷
739	راپۇرتى سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا بە كۆنگرىس دەربارەى عىراق ۳ ى شوباتى ۱۹۹۸
740	راپۇرتى سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا بە كۆنگرىس دەربارەى چۆنىەتى جىبەجى بونى بىرپارانامەى ئەنجومەنى ناسايش نەتەو بە كگرتووه كان ۲۴ ى حوزەيرانى ۱۹۹۸
745	راپۇرتى سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا بە كۆنگرىس دەربارەى چۆنىەتى جىبەجى بونى بىرپارانامە كانى ئەنجومەنى ناسايش نەتەو بە كگرتووه كان لە لاين عىراق ۳ ى نەيلولى ۱۹۹۸
750	كونفرانسى چاپەمەنى دەربارەى ئاكامى كوويونەو كەى مادلىن ئالبرایت (وەزىرى دەرەوى ئەمىرىكا) و جەلال تالەبانى (سەرۆكى يەكيتى نىشتمانى كوردستان) و مەسعود بارزانى (سەرۆكى پارتى ديموكراتى كوردستان) واشنگتۇن دىسى، ۱۹ ى نەيلولى ۱۹۹۸
756	رىككەوتىننامەى باكوورى عىراق بە ئاويۇوانى ئەمىرىكا و پەيوەندىيە كانى ولاتە بە كگرتووه كانى ئەمىرىكا و عىراق ۱۵ ى تشرىنى يەكەمى ۱۹۹۸
782	راپۇرتى سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا بە كۆنگرىس دەربارەى چۆنىەتى جىبەجى بونى بىرپارانامە كانى ئەنجومەنى ناسايش نەتەو بە كگرتووه كان لە لاين عىراقەو ۵ ى تشرىنى دووهى ۱۹۹۸
787	يادداشتنامەى يارمەتيدانى رىكخراوہ ئۆيۆزسيونە ديموكراتە كانى عىراق ۴ ى شوباتى ۱۹۹۹
788	راپۇرتى سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا بە كۆنگرىس دەربارەى چۆنىەتى جىبەجى بونى بىرپارانامە كانى ئەنجومەنى ناسايش نەتەو بە كگرتووه كان ۳ ى ئادارى ۱۹۹۹
792	راپۇرتى سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا بە كۆنگرىس دەربارەى چۆنىەتى جىبەجى بونى

	بېيارنامه كانى نه نخبومنه ناسايشى نته وه يه كگرتوه كان ۱۹ ي مایسی ۱۹۹۹
795	راپورتى سەرۆك كۆمارى نهمريكا به كۆنگرېس دهربارهى چۆنيه تى جېبه جى بوونى بېيارنامه كانى نه نخبومنه ناسايشى نته وه يه كگرتوه كان له لايهن عىراق وه ۲ ي ئابى ۱۹۹۹
797	كونفرانسى چاپه منه كۆردىناتۆرى گۆرپنى ده ولته تى عىراق دهربارهى ئۆپوزىسيونى نيشتمانى عىراق ئانكارا ، ۱۴ ي نيسانى ۲۰۰۰*
805	"كورد له گۆره پانى جيهاندا" كۆبوننه وهى كۆردىناتۆرى تايپه تى وه زاره تى دهره وهى نهمريكا بۆ ئالوگۆر له عىراق ۱۷ ي نيسانى ۲۰۰۰ ويتنى ههندى له بىلگه نامه كان
816	

له باتی پښه کی

کتیښی "کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی وهزاره تی دهره وهی نه مریکا" وهرگپړانی به شی به که می کتیښی "کیشه ی کورد له سیاسه تی دهره وهی ولاته به کگر تووه کانی نه مریکا" یه:

(The Kurdish Question in U.S. Foreign Policy: A Documentary, Sourcebook By Lokman I. Meho, Published by Greenwood Publishing Group, USA, ۲۰۰۴)

به شی دوهم و کۆتایی نهم کتیښه له ژیر ناوی "کوردستانی نیران و تورکیا له بهلگه نامه کانی وهزاره تی دهره وهی نه مریکا" له لایهن وهرگپړه وه نامه کراوه که له داهاتوویه کی نزیکا چاپ و بلاو ده بیته وه.

له سه رو به ندی کۆتایی وهرگپړانی نهم کتیښه وهرگپړ ناگادار کرایه وه که نهم دوا بیانه کۆمه لیک بهلگه نامه ی په یوه نندیداری دیکه له لایهن وهزاره تی دهره وهی نه مریکا ناشکرا کراون، وهرگپړ توانی به هاوکاری بهر پیر "زیتنفره ی بینتون"، بهر پرسی کتیښخانه ی کونگریسی نه مریکا نهم بهلگه نامه نه (بهلگه نامه کانی ۱۹۶۸ تا ۱۹۷۲) وه ده ست بجات و بیباغاته سر بهلگه نامه کانی دیکه. به دلنیا بیه وه له سالانی داهاتوشدا کۆمه لی بهلگه نامه ی په یوه نندیداری زۆر گرنگی دیکه ناشکرا ده کرین که ده توانیت گه لی له لایهنه نیونه ته وه بیه کانی میژووی خه باتی رزگار یخوازی نه ته وه که مان روون بکاته وه.

به نیسه بت پښه کی به که ی پرؤفسۆر لوکمان میهؤ و پرؤفسۆر مایکیئل نه همه که زۆریش به دلسۆزی و خه مخۆزی بۆ بزوتنه وهی نه ته وه یی کورد نووسراوه، ناپیت نه وه له بیر بکه ین که نهم پښه کی به پیش له ره وتی نازادی عیراق له سالی ۲۰۰۳ نووسراوه، که واپوو زۆر به ی ره خنه کانی ناراسته ی که موکوپریه کانی نه و کاته ده کریت وه گه رنا ههروه ها که هه مووان ده زانین سه رکر دایه تی کورد له کوردستانی عیراق سیاسه تی کی زۆر زیره کانه و حه کیمانه ی به نیسه بت ناچه و کۆمه لگای نیونه ته وه یی گرتو ته بهر و به تاییه ت له م سالانه ی دوا بیدا کۆمه لی ده سته که وتی دیپلوماتیک و نیونه ته وه یی بهر چاوی بۆ گه لی کورد به ده ست هیئاوه.

شایانی ناماژه پیکردنه که له زۆرهی ولاتان، بهلگه نامه به گویرهی گرنگی له ٤ بهشدا پۆلینبهندی دهکری که به ریز بریتین له:

١- په نامه کی (Confidential)

٢- زۆر په نامه کی (Top Confidential)

٣- نهیینی (Secret)

٤- به تهواوی نهیینی (Top Secret)

ههروهها که خوینهرانی بهرێز لهوانهیه بزنان، زمان و شیتوازی داریشتنی بهلگه نامه له زمان و شیتوازی داریشتنی دهقی ناسایی زۆر جیاوازه و به ههمان ریزهش وهرگێرێن و ساخکردنهوهی نهسته مه، ههرویه وهرگێرێ سهره پای تهوهی ههولتی داوه تا تهو شوینه که پیتی دهکریت له پهراوێزدا ته م که موکورییه سهرراست بکاتهوه، دیسان هیواداره خوینهرانی بهرێز به چاوی لیبوردنهوه سهیری که موکورییه کانی وهرگێرێنه که ی ته م کورده رۆژههلاتییه کوردی نه خویندوو و کوردی لی قهده خه کراوه بکه ن.

له کۆتاییدا جیگای خۆیه تێ ههولتی بهردهوامی ههندی له نه ندامانی تهنجومنه نی نوینه ران، تهنجومنه نی پیران و کۆنگرێسی ته مریکا وهبیر بهیینه وه، به تایبتهت بهرێزان پیتل، پۆرتیتر، بیلرهی و فیلنیر که داکوکیان له مافی گهلی بندهست و بی که سی کورد کردوه و و پینلانه کانی دهوله تانی داگیر کریان دژ به م گهله له قار داوه. به دلنیا ییه وه گهلی کورد، دلسوژی و پشتیوانی ته م که سابه تییبه نازاد یخوازانه قه د له بیر ناکات و ته مه کداریانه.

له گه ل ریزمدا

وریا ره حمانی

Arbaba380@gmail.com

پیشه‌کی - دۆکتۆر مه‌حموود عوسمان

کیشهی کورد وه‌ک کیشهی نه‌ته‌وه‌یه‌ک هیچکات له ته‌جیندای نه‌میریکادا نه‌بووه (نیستاش نییه)، نه‌میریکا زۆرتر له‌گه‌ل حکومه‌ته‌کان بووه، جار ناچار ریک‌خراوه مروفتدۆست و خه‌یرییه‌کان یارمه‌تی مرۆفیان داوه به کورد به‌لام وه‌ک سیاسه‌ت، حکومه‌تی نه‌میریکا قه‌د وه‌کو نه‌ته‌وه‌یه‌ک حیسابی بۆ کورد نه‌کردوو، به تاییه‌ت به‌رده‌وام دژایه‌تی کورده‌کانی تورکیای کردوو و قه‌د گرنگی به کورده‌کانی ئێران و سوریا نه‌داوه.

یه‌که‌م جار که په‌یوه‌ندی ره‌سمی له نیوان نه‌میریکا و کوردی عێراق دروستبوو، سالی ۱۹۷۲ بوو، نه‌ویش له سه‌ر پێداگری مه‌لا مسته‌فا بارزانی له سه‌ر شا و پێداگری (شا) ش له سه‌ر نه‌میریکا . وه‌ختی خۆی که هاویه‌یانی سوڤیه‌ت و عێراق کرا شا ترسا و ویستی نه‌میریکاش له‌ملاوه ته‌ییدی کورد بکات ، په‌یوه‌ندییه‌کیان دروست کرد له‌گه‌ل شوڤشی کورد به‌لام نه‌هێنی له سه‌دا سه‌د و اتا په‌یوه‌ندییه‌کی له‌رزۆک بوو. ته‌بعه‌ن هه‌موو شتی‌ک به هۆی ئێزانه‌وه بوو به‌عنی کلیلی په‌یوه‌ندییه‌که‌ش بوو، هه‌ر بۆیه له سالی ۷۵ که په‌یانی ته‌لخه‌زیره مۆر کرا، شا وتی ته‌واو ، په‌یوه‌ندییه‌که‌ ته‌واو بوو و پاش نه‌وه که شوڤشی نه‌یلوول تیکچوو په‌یوه‌ندییه‌که‌ش هه‌یج نه‌ما. هه‌ندی که‌س نه‌م سیاسه‌ته‌ی نه‌میریکا به خیانه‌ت ده‌زانن به‌لام وه‌ختی خۆی نه‌میریکا هه‌یج ئیلتیزامی‌کی به‌رامبه‌ر به ئیمه نه‌بووه تا بلێن خیانه‌تی له ئیمه کردوو . یه‌که‌م وه‌فد که چوو نه‌میریکا، من و ره‌حه‌تی نیدریس بارزانی بووین، نه‌مه‌یان به روونی پیمان وت، لییان نه‌شاردینه‌وه. به‌هه‌رحال به‌رژه‌وه‌ندیان له‌وه‌دا بوو کردیان ولایان برد، ده‌توانین بلێن فێلیان له کورد کرد.

له کاتی شه‌ری ئێران و عێراقیش نه‌میریکا به ته‌واوی دۆستی سه‌دام بوو. ئیمه نه‌نفال کرابن، ئیمه کیمیاییمان لێدرا، هه‌موو ولاته‌که‌مان وێران کرا، نه‌میریکا له‌گه‌ل سه‌دام بوو، ته‌نانه‌ت چه‌کی کیمیاییشی دا‌بوویه یانی دژی ئیمه بوو.

هه‌تا سالی ۹۱ که عێراق کریتی گرت، عێراق بوو به مه‌سه‌له‌یه‌کی گرنگ به نیه‌سه‌ت نه‌میریکا و حیسابی بۆ کوردیش کرد وه‌کوو فاکتۆرێک له ناو عێراقدا. ئیتیر په‌یوه‌ندی په‌یدا بوو، له پێشا

پەيوەندىيەكە مرزۇقى بوو، ئىتر ورده ورده تايىبەتمەندى سىياسىشى بە خۆرە گرت تا ئەوۋى كە پىرارىيان دا سەدام پىروختىنن، پاشان پەيوەندى كوردى عىراق و ئەمىرىكا پىتى نايە قۇناختىكى گىرنگ، پەيوەندىيەكە زىياتر بوو تا ئىستاش كە بەردەوامە . ئىستاش ئەمىرىكا دىسان پەيوەندى لەگەل كورد نىيە وەك نەتەوۋىيەك بە جىا، وەك ھاوبەىيان نا بەلكوو وەك دۇستىك ھەلسوكەوت لەگەل كوردستانى عىراق دەكات ، چوونكە كورد بەشىكى گىرنگە لە عىراق، ھەرىمى ھەيە و ھكۆومەتى ھەيە، لە بەر ئەوۋە پەيوەندىيان لەگەلنى ھەيە وەك ھەرىمىكى فدرال لە ناو عىراقدا .

پەيوەندى لەگەل ئەمىرىكا بۆ ئىتمە گىرنگە، زۆر ھەولىشمان داوۋە و دەبى ھەولىشى بۆ بدەين بۆ ئەوۋى پەيوەندىيان لە گەلئان ھەبى و ھاوکارىيان بکەن يانى ھىسابى بۆ كورد بکەن، كورد نەتەوۋىيەكە نىزىكەى ۵۰ مىللىۆنە، ئەم نەتەوۋىيە ھەر ھەمورى دەيەوۋىت دۇستايەتى لەگەل ئەمىرىكا بكات، بە كورتى كورد ھەمىشە ويستويەتى پەيوەندى لەگەل ئەمىرىكا ھەبىت و ھاوکارى بكات بەلام ئەمىرىكا قەد نەيوىستووۋە تىكەلاۋى كىشەى كورد بىت و ھەمىشە بە كىشەيەكى ناوختى زانىوۋە ، ئىستاش ھەر بە كىشەيەكى ناوختى دەزانىت .

بۆ پەرەپىدانى پەيوەندىيەكانى كورد لە گەل ئەمىرىكا بە بۆچوونى من دەبى چەند شت بىرئىت : يەكەم ئىتمە يەك بىن لە نىو خۇماندا، دووۋم بە وردى بىكۆلئىنەوۋە لە سىياسەتى پەيوەندى ئەمىرىكا بۆ ئەوۋى تىبگەين ئەم سىياسەتە چۆنە، ئەوۋەشمان لە بىر نەچىت ھەموو شتى بە پىتى بەرژەوۋەندىيە، ئەوان بەرژەوۋەندى خۇيان و ئىتمەش بەرژەوۋەندى خۇمان. ھىسابى نانكارا و بەغدادىش ھەيە لە كىشەكەدا، مەسەلەى كورد تا رادەيەكى زۆر راي توركىيائى تىدائە يانى فاكىتورى تورك شتىكى سەرەكىيە لە سىياسەتى ئەمىرىكا بەرامبەر بە كورد، ئەمەش فاكىتورىكى نەرىنىيە بۆ ئىتمە چوونكە توركىيا ھەمىشە سىياسەتى باش نەبوۋە بە رامبەر بە كورد. سىيەم ئىتمە دەبى لۆبى خۇمان بەردەوام بکەين و بەھىزترى بکەين لىترە و لە ئەمىرىكا و لە ھەموو شوتىك بۆ ئەوۋى زىياتر كىشەى خۇمانىيان بۆ روون بکەينەوۋە ، بۆ ئەوۋى ئەمىرىكا لىتى تىبگات. چوارەم جارچارىش ئىتمە دەبى بلىئىن نا، ئەوۋە نىيە ئەمىرىكا ھەر وەختى ھەرشتىكى وت بلىئىن باشە، جارچارىش دەبى راي خۇمان دەربىرەين. پىنچەم دەبى پەيوەندىشمان لەگەل كۆمەلگائى ئەمىرىكا زىاد بکەين، تەنھا ھەر ئىدارەيش نىە، تەنھا ھەر ئەوۋە نىيە تو بچى لەوۋى ھكۆومەت بىينى، كۆنگرىس گىرنگە،

رۆژنامه نووس گرنگه، کۆمه لگا گرنگه، رینکخراوه کان گرنگن، هه ر یه کێ حیسابی تایبته تی خۆی
 ههیه، ده بی له هه موو ناستیکدا لۆبی بکه یین. نه مه پرۆسه یه کی درێژه، ده بی هه ولتی بۆ ده یین به
 پیتی توانا، ده بی نه م ره وته به رده وام بی، بمانه وی و نه مانه وی وایه چونکه به به راورد له گه ل
 کیشه ی تورکیا یا عێراق یا ئیران کیشه که ی ئیتمه به چوو کتره ، وه که نه ته ره ش حیسابمان بۆ نه کراوه،
 له بهر نه وه ده بی هه ول به دین و له م په یوه ندیه دا به رده وام بین له هه ول و ته قه لاکانمان.
 هه ره ها که ناماژم پیکرد ئیتمه ده بی به وردی له شیوازی په یوه ندیه کانمان له گه ل نه مریکا
 بکۆلینه وه، تاوتوی کردنی به لگه نامه ش یه کێ له م میتۆدانه یه چونکه به لگه نامه ده ریده خات
 په یوه ندی چۆن بووه و چۆن نه بووه. به لگه نامه بۆ خۆی دوو جۆره: جۆریکی نه یینی نییه واتا
 ده توانی هه موو کاتیگه بلاوی بکه یته وه، به لگه نامه ی واش هه یه په یوه ندی به سیاسه تی ولات و
 به رژه وه ندی ولاته که وه هه یه که نا کریت نیستا باس بکریت به لام پاش چه ند سال که بوو به میژوو
 ده توانی باسی بکه ییت. ده بی باسی بکه ی بۆ نه وه ی خه لگه بزانی چی بووه چی نه بووه، شت
 شاردنه وه هه لیه، هه ق نه وه یه نه و زانیاریانه ی هه مانه، نه و په یوه ندیانه ی هه مانبووه له گه ل
 ده ولته کاندای (به لگه نامه ی هه بی یان نه بی) بلاوی بکه ینه وه، شه فافیه ت هه بی باشتره.
 کاک وریا ره همانی کاریکی به جیتی کردووه هه لساوه به وه رگێرانی نه م به لگه نامه، هیوای
 سه رکه وتنی بۆ ده خوازم.

پیشه‌کی :

میراتی پشتیوانی ولاته یه ککرتوه‌کانی نه‌مریکا له کورد

پرۆفیسۆر لوکمان میهو^۱ - پرۆفیسۆر مایکێل نه‌همه^۲

^۱ پرۆفیسۆر لوکمان میهو پێشتر مامۆستای زانکۆی نه‌یاله‌تی نیویۆرک بووه و ئیستا مامۆستای به‌شی زانسته سیاسییه‌کانه له زانکۆی ئیندیانا له ولاته یه‌کگرتوه‌کانی نه‌مریکا. پرۆفیسۆر لوکمان میهو کوردی لوینانه و تا ئیستا کۆمه‌ڵێ کتیبی به‌ نرخێ به‌ چاپ گه‌یاندوه که هه‌ندیکیان بریتین له:

۱- کولتور و کۆمه‌ڵگای کورد (۲۰۰۱)

۲- کورد و کوردستان (۱۹۹۷)

۳- زانیارییه‌کان و کتیبخانه‌کان له جیهانی عه‌ره‌بدا (۱۹۹۹)

۴- سانسۆر له جیهانی عه‌ره‌ب (۲۰۰۶)

^۲ - پرۆفیسۆر مایکێل نه‌همه مامۆستای کۆلیژی زانسته سیاسییه‌کان و دیپلوماسییه له زانکۆی نه‌مریکایی- لوینانی نۆتهدام و تا ئیستا کۆمه‌ڵێک کتیب و وتاری به‌ نرخێ له‌ سه‌ر کێشه‌ی کورد و رۆژه‌لاتی ناوه‌راست له‌ گۆڤار و رۆژنامه نیونه‌ته‌وه‌بییه‌کاندا بلاو کردوه‌ته‌وه.

یە کە گرتوویی کورد هەمیشە وەک هەر پەشەیهێک بۆ بەرژەوهەندییەکانی رۆژئاوا لە رۆژەهلاتی ناونراست سەیر کراوە. لە گەرماوگەرمی ئەو پەشتوانییە کە ئەمریکا پاش شەڕی ۱۹۹۱ی کەنداو لە کوردەکانی دەکرد، ولاتی یە کە گرتووەکانی ئەمریکا تەنها لە روی مرۆڤدۆستییهوه سەرئێجی دەدا بە کوردەکان و بەرژەوهەندی بەبارمەته گێراوی کوردەکانی بە شیوازیکی راستەقینە بە فەرمی ئەدەناسی. وەزارەتی دەرەوی ئەمریکا کوردەکانی عێراقی بە "کوردە باشەکان" ناوزەد دەکرد و بە ئەنقەست و بە ناگادارییهوه کوردەکانی ئێران و سوریا و یەکییتی سۆڤیەتی پێشوی پەشتگۆی دەخست، سەرەرای ئەمەش بەرچەسپی تروریستی دابوو لە کوردەکانی تورکیا. مەبەست لە پاراستنی هەوایی باکووری عێراق لە لایەن ولاتانی رۆژئاوا لاواز کردن و کەم کردنەوی دەسەلاتی سەدام بوو ئە پاراستنی کوردەکان، و تورکیا هەر کاتی بیویستبایا شالۆتیکی بەرفراوانی دەرەوی سنوری بۆ رەدوونانی کوردە راپەرپێوهکان ئەنجام دەدا. رۆژئاوا(لە سەرویانەوه ولاتی یە کە گرتووەکانی ئەمریکا) دەوریکی گەرنگی لە کاروباری باکووری عێراق دا بە تورکیا بۆ ئەوی جینگای دەسەلاتی عێراق بگرتیتەوه کە پیش لە ناداری ۱۹۹۱ زۆر پێویست بوو بەلام پاش ئەو شەڕمەزار کرا.

دەستپێوەردانی تورکیا لە کاروباری کوردەکانی عێراق کە رەزامەندی تەواری رۆژئاوای لە گەڵ بوو، جیاوازییهکی ئەوتۆی لە گەڵ کاریگەری پێشوو و بەردەوامی سیاسەتەکانی سەدام لە نیو گروپ و هاوێمانییە جۆراوجۆرەکانی کورد نەبوو. سیاسەتی تورکیا بە نێسبەت کوردەکانی عێراق (کە لە ژێرەوه لە گەڵ سیاسەتەکانی رژیمی سەدام هاوناھەنگ کرابوو) یەکی لە هۆکارە سەرەکییەکانی شەڕ و ناکوکی ناوچۆ بوو کە بۆ یەکەم جار لە نیسانی ۱۹۹۴ سەری هەلدا.

رۆژئاوا بە ناشکرانەم خالە پەشتگۆی دەخات کە بارودۆخی ناوچۆی کوردستان لێکچوونی زۆری هەیە لە گەڵ بارودۆخی زۆرەوی کۆمەڵگاکانی جیهانی سییەم کە نیستا خاوەن ئۆتۆنۆمیی و فاکتۆرگەلی ناتەبا لە نێوانیاندا بەدی دەکرێت و دامەزرێوەگەلی شیایان نییە، بەلام رۆژئاوا لەم نێوەدا بەردەوام تەنها کوردەکان بە شیایۆ ئۆتۆنۆمی نازانیت.

لە روی سیاسییەوه دوو حیزبی سەرەکی لە کوردستانی عێراقدان: پارتی دیموکراتی کوردستان (KDP) و یەکییتی نیشتمانی کوردستان (PUK)، هەرەها کۆمەڵێک حیزبی

ناسیونالیستی بالی راست و حیزبی نیسلامی و گروپی بچووکى گوندیی دیکه ههن. خه لکی کورد رۆژ به رۆژ له رووی سیاسییه وه ژیرانه تر بیر له دهسته واژه گه لیک وهک ناشتی، دادپهروه ری، خۆشبه ژئوری نابووری و نازادی ده که نه وه و نییدی متمانه یان به ده ولته سه ره کییه ناوچه یی و نیونه ته وه ییه کان نییه. ئەم خه لکه میژوویه کی دووردریژیان له کویره وه ری و هه له بینیه. ئەم ئەزمونه نه نیشان ده دات که بهرکه نار له تاقمچیتی سیاسی و پهخش و بلاوبوونی جوگرافیایی کورده کان، ده کریت سیستمیکی تا راده یه ک هاونا ههنگ بۆ کورده کان دروست بکریت، هه رچه ند که کورده کان میژوویه کی دووردریژی ناکوکی خویناوی ناوخییان تیپه ر کروهه.

سه ره رای نه بوونی داها تی راسته قینه یا پشتیوانی ده ره کی و سه ره رای سه پاندنی دوو گه مارۆ^۱ به سه ر کوردستاندا، خه لکی کوردی عیراق توانیویه زیندوو بمینن و ته نانه ت له م دواییانه ش توانیویه خۆیان به هیزر بکه ن.

به هه ر حال ده بی به وردی سه رنج بده یان به شتواری پشتیوانی رۆژناوا له کورده کان له بهر نه وه ی که رۆژناوا هه میشه کاتیک پشتیوانی له کورده کان ده کات که بیه ویت کورده کان ناماده بکات تا بکه ونه نیو پیکدادانیکی خویناوی له گه ل یه کی له هیزه ناوچه ییه کان که سه ره نجام تاکام و لیکه وته ی تراژدیکی بو کورده کان به دواوه ده بیت.

میژووی کۆن و نوێ به جارێ سەلماندریوه تی که کورده کان وه کی له نه کته ره سه ره کییه کانی سیاسه تی رۆژه لاتی ناوه راست له ریگای دژواری خۆیان بۆ گه یشتن به تۆتۆنۆمی، ناکام و نه نجامی دلته زینیان ده ست که وتوه به هۆی ناکوکی له نیوان خۆیاندا و ده ستیوه ردانی هیزه ناوچه یی و نیونه ته وه ییه کان. ئەم ده ستیوه ردانه بوو به ریسا و ریوشوینیک بۆ راگرتنی هاوسهنگی هیزه جۆراوجۆره کان له رۆژه لاتی ناوه راست. هاوسه یمانی نیونه ته وه یی ۱۹۹۱ که له لایه ن ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بۆ تیکشکاندن هیزی سه ربازی رووله زیاده بوونی عیراق له ناوچه هاونا ههنگ کرا، به ناشکرا کورده کانی ته شویق کرد له شه ر دژی سه دام به شداری بکه ن. پاش

^۱ مه به سته گه مارۆی نه ته وه یه کگرتوه کان له سه ر عیراق به گشتی و گه مارۆی رژی عیراق له سه ر کوردستان پیتش له هی رشی نه مریکا بۆ عیراق له سالی ۲۰۰۳ یه. (وه رگێ)

تیکشکانی نیوهی سوپای عیراق و چهسپانهوهی سیستمی پاشایهتی له کویت، سه‌رۆک بوش برپاری دا له کاروباری ناوخۆی عیراقدا ده‌ستپوهردان نه‌کات. نهم هه‌لۆیسته‌ی نه‌مهریکا سه‌دامی هاندا تۆله له کورده‌کان بسیتیتتهوه و تیکیان بشکیتیت به هۆی پشتیوانی کردن له نه‌مهریکا له شه‌ری که‌نداوی ۱۹۹۱.

سیاسه‌تی ده‌ره‌وه‌ی نه‌مهریکا ده‌باره‌ی تۆتۆنۆمی گه‌لان له نیو رژی مه‌رکووتکه‌ره‌کان به "ناژینی نوی جیهانی"^۲ ئالوگۆپی به سه‌ردا نه‌هات. وادیاره نیداره‌ی نه‌مهریکا هیتشا باوه‌پی به سیستمیکی نیونه‌ته‌وه‌یی هه‌یه که به ته‌واوی له سه‌ر بنه‌مای یه‌کپارچه‌یی ده‌وله‌ت- نه‌ته‌وه‌کان دامه‌زراوه و ره‌خنه‌گرتنی زاره‌کی ته‌نها هاویریکه‌(ناویژه) بۆ کونترۆل کردنی نه‌و ده‌وله‌تانه که به دره‌نده‌یی له‌گه‌ژ خه‌لکی ولاتی خۆیان ره‌فتار ده‌که‌ن ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر نهم خه‌لکه‌ خۆیان له گه‌ل بارودۆخی هه‌نوکه به نامۆ بزائن.

کاتیگ که وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ی نه‌مهریکا، جه‌یز به‌یکێر^۳ تاوتوینی بارودۆخی یه‌ک میلیون کوردی ناواره‌ی له ناوچه ده‌کرد، وتی: "نه‌مپۆ نیمه نیش و نازار و کویره‌وه‌ری خه‌لکی عیراق به چاو ده‌بینن". خۆیاردنی "به‌یکێر" له به‌کاره‌ینانی وشه‌ی "کورد" نوونه‌یه‌کی هونی هه‌لۆیستی نه‌مهریکایه به نیسه‌بت کورده‌کان. له راستیدا نه‌مه شتیکی نوی نییه له په‌یوه‌ندییه‌کانی نه‌مهریکا و کورده‌کانی عیراقدا به‌تایبه‌ت نه‌گه‌ر خولی یه‌که‌می نهم په‌یوه‌ندییه له ۱۹۷۲-۱۹۷۵

^۲ ناژینی نوی جیهانی (New World Order) نه‌و سیستمه سیاسییه جیهانییه به که جۆرج بوش، سه‌رۆک کۆماری نه‌مهریکا پاش شه‌ری که‌نداو رایگه‌یاند. هه‌ندی له په‌رنه‌سییه‌کانی نهم سیستمه بریتین له سه‌روه‌ری یاسا، ده‌ست نه‌بردن بۆ توندوتیژی، چاره‌سه‌ر کردنی ناشتیخوازانه‌ی ناکوکییه‌کان و ریز گرتن له مافی مرۆڤ به سه‌رۆکایه‌تی نه‌مهریکا و له سه‌ر بنه‌مای نۆرم و شرۆفه‌ی نه‌مهریکا. (وه‌رگێت)

وهبیر بهیتینهوه. هینری کیسینجیر^۴، وهزیری دهرهوهی نهمریکا پاشان له کتیبهکهیدا بهناوی "سالهکانی کۆشکی سپی"^۵ له مه پهیوهندییهدا نووسی:

"نیکسون (سه‌رۆک کۆماری نه‌مریکا) بهوه رازی بوو شا ته‌شویق بکات پشتیوانی له نۆتۆنۆمی کورده‌کانی عێراق بکات. نه‌لبه‌ته کاروباری کورد و ناکامه تراژدیکه‌کی له خولی ۱۹۷۲- ۱۹۷۵ له چوارچیوهی نه‌م کتیبه‌دا ناگۆنجیت. من له به‌رگی دووه‌می نه‌م کتیبه‌دا نه‌م مه‌سه‌له‌یه شی ده‌که‌مه‌وه". (به‌لام کیسینجیر له به‌رگی دووه‌می کتیبه‌کهیدا نه‌م مه‌سه‌له‌یه‌ی به‌ ته‌واوی پشتگۆی خست).

کیسینجیر له په‌راویزی نه‌م نووسراوانه‌دا نه‌وه‌ی زیاد کرد:

"پریاری شا له سالی ۱۹۷۵ بۆ چاره‌سه‌ر کردنی کیشه‌که‌ی له‌گه‌ل عێراق له سه‌ر بنه‌مای نه‌ه‌لتینجاندنه‌ بوو (که به‌ دلنیا‌یه‌وه راستیش بوو) که کورده‌کان له‌سه‌روبه‌ندی بنکه‌وتندان. شا نه‌یده‌ویست هی‌زه سه‌ربازییه‌کانی خۆی ب‌خاته ناو نه‌م کیشه‌یه‌... ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر نیه‌مه‌ش نوپه‌راسیونه نه‌ینیه‌که‌مان خیراتر کردبایا، له‌وانه‌یه نه‌وان نیه‌مه‌یان له به‌رامبه‌ر چاره‌نووسی تراژدیکی خۆیان به‌ به‌ربرسیار زانیبایا".

۲۰ سال دواتر کیسینجیر به‌شیک‌ی تیروته‌سه‌لی ۲۱ لاپه‌ره‌یی دهره‌به‌ری کورده‌کان نووسی^۶ که تییدا ره‌فتاری ولاته‌یه‌ که‌گرتوه‌کانی نه‌مریکا و نامرازه‌ نیونه‌ته‌وه‌یه‌که‌ی (CIA) له‌ گه‌ل کورده‌کان که به‌ ناگاداری و ره‌زامه‌ندی خۆی نه‌خام درابوو، دوپات کرده‌وه. کیسینجیر ناما‌ژه به‌وه ده‌کات که:

"تراژیدیای کورد زۆرت‌ر می‌ژوو و جوگرافیا دروستی کردوه به‌لام به‌ هۆی جیاوازییه نه‌ته‌وه‌یه‌کانی نیه‌مه نه‌م تراژیدییه زۆرت‌ر بوو. ولاته‌یه‌ که‌گرتوه‌کانی نه‌مریکا سه‌ره‌رای گرنگیدان به‌ نۆتۆنۆمی گه‌لان، هیچ په‌ره‌وشییه‌کی بۆ نۆتۆنۆمی کورده‌کان نه‌بوو."

Henry Kissinger^۴

Henry A. Kissinger, *White House Years* (Boston: Little Brown and Company, 1979), pp. 1265-66.

Henry A. Kissinger, "Tragedy of the Kurds," in *Years of Renewal* (New York: Simon and Schuster

نامانجی یه که می نه مریکا له مانگه کانی کۆتایی شه ری ۱۹۷۲-۱۹۷۵ ی کورده کان و عیراق و پاش نهوه بهیترتر کردنی دهسه لاتی حکوومه تی ناوهندی نییران و پیشگرتن له دسترۆیشتویی سوڤیه ت بوو. کورده کان ههولیان دا پشتیوانی هیزه کانی رۆژئاوا به دست بهینن به لام سه رکه وتوو نه بوون. به هه رحال ده بی پشتراست بکرتته وه که کورده کان به هۆی هه لباژاردنی پشتیوانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا (که هیچ بهرزه وه ندیبیه کی نه وتۆی له نامانجی کورده کاندان نه بوو) ته نها که وتنه ناو گه مه ی زه یتریک و هه له یه کی میژوو بیان کرد.

کیسینجیر ههروه ها ده لیت:

"نیستا پاش تیپه ر بونی دوو ده یه من باوه ریم به کۆمه لیک نالترناتیف هه یه که نهو کاته نیتمه نه مانگرتنه بهر" و پاشان دان به وه دا ده نیت که:

"نه له به ته بۆ خه لکی کورد که قوربانی هه میشه یی میژوون، نه م قسه یی من ده ردنیکیان لی دهوا ناکات".

کیسینجیر ناراسته وخۆ نهوه ده لیت که:

"به های رزگار کردنی کورده کان زۆر گران بوو، له بهر نهوه ی پیوستی به کردنه وه ی به ره یه کی نوی له ناوچه یه کی شاخاوی ناگوخا و له نزیک ی سنووری سوڤیه ت ده کرد. که وابوو مه سه له ی لایه نگری و پشتیوانی له شه ریکی وه ها (که له رووی لوجستیکیه وه زۆر دژوار بوو و زۆر دوور ده ست بوو و بۆ هاوولاتیانی نه مریکا ده رکپی کراو نه بوو) له نارادا نه بوو. زیده باری نه مه شا بریاری خۆی دابوو و نیتمه هه لینجاندنیک ی گوخاومان نه بوو و هیچ ستراتژییه کیشمان نه بوو بۆ نه وه ی شا له بریاره که ی په شیمان بکه ینه وه". له دریزه دا کیسینجیر که نیستا له سه ر ده سه لات نییه و هه ست به نازادی ده کات، ده لیت:

"تراژیدیای کورد وه ک بابه تی تاوتوتیکردن، کۆمه لیک فاکتۆرمان ده خاته بهر ده ست تا بکه ینه کۆمه لیک نه غمامی جۆراوجۆر له وانه پیوستی روون کردنه وه ی نامانجه کان هه ر له سه ره تاوه، گرنجیرونی هاوئا هه ننگ کردنی نامانجه کان له گه ل نیمکانه کانی بهر ده ست، پیوستی پیتداچوونه ی ماوه به ماوه له نوپه راسیونه کان و پیوستی بونی په یوه ندی له نیو هاو په پانه کان".

به كورتی كورده‌كانی عیراق ده‌وری مؤره‌ی پله دوویان بۆ سیاسه‌تی ده‌ره‌وی وڵاته یه‌ك‌گرتوه‌كانی نه‌مریكا گێڤا. نه‌مریكا پاش نه‌وه‌ی دوو جار كورده‌كانی دژی رژی عیراق هان دا، نه‌یتوانی له‌ مالتویرانبوون بیانپاریتیت. هه‌ر دوو جاره‌كه‌ كه‌ نه‌مریكا ده‌ستپوه‌ردانی له‌ كیشه‌كه‌ كرد(ده‌ستپوه‌ردانی نه‌ینی له‌ شه‌ری ۱۹۶۱-۱۹۷۵ و ده‌ستپوه‌ردانی ناشكرا له‌ شه‌ری ۱۹۹۱) نامانجی ته‌نها پاراستنی سه‌قامی نینوته‌وه‌یی و راگرتنی هاوسه‌نگی هیتز له‌ ناوچه‌ بوو. ئەم نامانجی نه‌مریكا چاره‌نوسی ۳۰ میلیون كوردی ره‌ش كردوو كه‌ ۷۵ ساله‌ بۆ دامه‌زراندنی ده‌ولته‌تی سه‌ربه‌خۆی خۆی خه‌بات ده‌كات.

میژووی كورد به‌ كورتی

كورده‌كان خه‌باتیكى میژویی دوور و درێژ و نه‌پساوه‌یان كردوو بۆ نه‌وه‌ی نه‌هیلن شووناسه‌كه‌یان بفه‌وتیت. كورده‌كان خاوه‌ن یه‌كی له‌ كۆنترین كۆمه‌لگانی رۆژه‌لاتی ناوه‌راستن كه‌ هیتشتا ده‌ولته‌تی خۆیان نییه‌. به‌ هۆی ناماده‌بوونی به‌رده‌وام بۆ رابه‌رین دژی سه‌ركوتی حكومه‌ته‌كان، كورده‌كان به‌رده‌وام له‌ لایه‌ن هیتزه‌ ناوچه‌یی و نینوته‌وه‌ییه‌كانه‌وه‌ كه‌لكیان لیوه‌رگیراوه‌ بۆ نه‌وه‌ی ده‌وری سه‌ربازی له‌ ناسه‌قامگیرکردنی رژی ناوچه‌ییه‌كان بگێرن.

میژووی كورد ده‌گه‌ریته‌وه‌ بۆ سه‌رده‌می "گوتیه‌كان"ی كه‌ونار له‌ نزیکه‌ی چوار هه‌زار سال له‌مه‌به‌ر و وه‌ك خه‌لكیك كه‌ ره‌گه‌رپه‌شی "ناری"یان هه‌یه‌ زمانه‌كه‌یان سه‌ر به‌ گروپی نیرانی زمانه‌كانی هیند و نه‌ورویاییه‌ و زۆربه‌یان موسلمانن. ته‌نانه‌ت هه‌ر له‌ زه‌مانی كۆنه‌وه‌ كورده‌كان له‌ ناو سینگۆشه‌یه‌کی میژوویی و ستراتژیکی به‌ پتوه‌ری ۴۰۰ هه‌زار کیلۆمه‌تری چوارگۆشه‌دا ژیاون .

له‌ سالێ ۱۵۱۶ ناوچه‌ كوردنشینه‌كان له‌ نیتوان نیمپراتۆری سووننه‌ی عوسمانی و نیمپراتۆری شیعه‌ی سه‌فه‌ویدا دابه‌ش بوون. كورده‌كان بوون به‌ پارێزه‌رانی سنوره‌كانی ئەم دوو نیمپراتۆرییه‌

رکابره و توانیان ئۆتۆنۆمییه کی رژیوهی به دهست بهیئن. پلانی سایکس- پیکۆ^۷ له سالی ۱۹۱۶ و جیبه جیکرانی پاش جهنگی یه که می جیهانی کورده کانی په خش و بلاو کرد. هه لسه نگانندی ژماره ی دانیشتوووه کانی کوردستان له ده یه ی ۱۹۹۰ نیشان ده دات که ۳۰ میلیون کورد له نیوان تورکیا (۵۱٪)، ئیتران (۲۴٪)، عیراق (۱۶٪)، سوریا (۵٪)، نه وریا (۳٪) و یه کیتی سۆقیه تی پیتشوو (۱٪) دابه ش بوونه.

پیتشر زۆریه ی کورده کان سه ر به کۆمه لگا عه شیره تیه کان بوون و له ریگای کشتوکال ده ژیان و زۆرت گۆپرایه لی نه و نه ماره ته بچوو کانه بوون که له لایه ن ئاغاکان و (یا) ریه ره نایینه کانه وه به رپۆه ده چوو.

له کۆتایی سه ده ی ۱۹ ناسیونالیزمی کورد می شکی بژارده کورده کانی به خۆوه سه رقال کرد و پاشان بوو به هه ولێکی رومانیتیک له نیو ژماره یه ک له روشنیه شارنشینه کاند. ناسیونالیزمی کورد وه ک ره وتیکی سیاسی نوێ، بوو به هیتزکی ته یارکه ری زیاده بۆ هه تاهه تایی کردنی ده سه لاتی بژارده جیکه وتوووه کان و یارمه تیدانیان بۆ نه وه ی له به رامبه ر هه ولێ ده ولته تی تورکیا، ئیتران و عیراق بۆ تونده نه وه ی کورده کان رابه وستن.

کورده کان وه ک کۆمه لگایه کی نه تنیکی لانیکه م به هۆی دوو تایبه ته ندیه وه له گه ل هه لاواردن رووبه روو بوونه ته وه: کورده کان له روانگه ی ئیترانییه شیهه کانه وه، سوونه ن، له روانگه ی عه ره به کانه وه، غه یره عه ره بن و له روانگه ی تورکه کانه وه سه ر به شارستانییه کی نه تنیکی و ره گه زی جیاوازن. کورده کان هه ست ده که ن له گه ل کۆمه لگا کانی ده وروبه ری خۆیان جیاواز و نامۆن. نه م نامۆبوونه هیتزکی پیبه خشیون تا له به رامبه ر تانه وه دا رابه وستن. کورده کان به هۆی له یه ک جیابوونی ناوچه کانیان و په راویز که وتووپی له سیستمی نیونه ته وه یی، به ناسانی به تایبه ت له لایه ن هیتزه سه ره کییه کانه وه به کار هیتراون.

^۷ په یماننامه ی سایکس - پیکۆ ته و په یماننامه نه یینییه بوو که به ریتانیا و فه رانسا سالی ۱۹۱۶ دوابه دوای وتویژه کانی "سیر مارک سایکس" و "فرانسوا ژرژ پیکۆ" بۆ دابه ش کردنی نیمپراتۆری عوسمانی پاش شه ری یه که می جیهانی دایانرژت. (وه رگیت)

خەباتى بەردەوامى كورد بۇ ھەندى شىۋازى ئۆتۈنۈمى نەنجامى سروشتىيى پىشكەوتنى ژيانەۋەي كۆلتۈۋىيىيە لە كەشۋەۋايەكى ناتەبادا. ھەولتى كوردەكان بۇ بەدەستەيتىنانى ئۆتۈنۈمى بوو بە نامرازىك بۇ ھەموو ئەو ھىزانەي كە بەرژەۋندىيان لە نارچەدا ھەبوو تا كەلكيان لىۋەرىگرن و پىلانيان بۇ دابرىژن، ھەر بۇيە كوردەكان زۆربەي جاران ۋەك داردەستى نەكتەرانى سىياسى رۆژھەلاتى ناۋەراست ناۋزەد دەكرىن. لە دەيەي ۱۹۲۰ بريتانيا كوردەكانى فرىر دا تا دژى توركىيا راپەرىن بگەن بۇ نەۋەي ھاۋسەنگى نىۋان توركىيا و عىراق رابگىردىت. ھەرۋەھا نەمىرىكا كۆمەلتى بەلتىنى خەۋشدارى دا بە كوردەكان تا دژى عىراق رابوۋست، بۇ ئەو نامانجە كە ھاۋبەيمانەكەيان واتا شا لە سەروبەندى كىشەكانى نىران و عىراق لە دەيەي ۱۹۷۰ بەھىت بىت. ھاۋكات نىران، عىراق و سورىا لە كوردەكان ۋەك نامرازىك كەلكيان ۋەرگرتوۋە لە پىناۋ بەرژەۋەندى خۇيان لە دژمنايەتييە سىياسىەكانياندا. بەھەرچال لە ھەموو نمونەكاندا كوردەكان لە بەرامبەر چارەپەشى خۇيان بە تەنيا ھىلراۋنەتەۋە و لەگەل تۆلەي خۇيناۋى حكومەتە مەھەلىيەكانيان روۋبەروو بوۋنەتەۋە.

كوردەكان لە عىراقدا

كىشەي كوردەكانى عىراق دەگەپتەۋە بۇ كاتى دامەزرانى حكومەتى عىراق لە دەيەي ۱۹۲۰. حكومەتى عىراق لە لايەن بريتانياۋە پلانى دارپۇزا كە لە سى پارىژگا(ۋىلايەت) پىنكەھات كە ھەركاميان كۆمەلتى گروپى نەتتىكى و تاقمى جياۋازى لە خۇ دەگرت: ۋىلايەتى بەغداد لە ناۋەراست كە زۆرتەر لە عەرەبە سوننەكان پىنكەھات، ۋىلايەتى موسول لە باكور كە كوردەكان بە سەرىدا زال بوون (و ۋىلايەتى بەسرە لە باشور- ۋەرگىت). لكاندى ناۋچەي كوردنشىن لە باكور بە عىراقۋە كە پى بوو لە سەرچاۋەي سروشتى، دوو نامانجى بنەپەتى بريتانياي دەپىكا: يەكەم نەۋە كە بەم شىۋەيە عىراق لە سەر پىتى خۇي رادەۋەستا و دوۋەم نەۋە كە خەلكى كوردى لە يەك جيا دەكرەۋە ، كەۋابوو نىمكەنى نەۋەي كەم دەكرەۋە كە دەۋلەتى نەتەۋەيى كورد لە داھاتودا دروست بىت. نەم شىۋازى دەۋلەت دارپۇتنە كە لە زۆربەي ۋلائە تازە سەربەخۇبوۋەكاندا ۋەراست دەگەرا، ھىچ حىسابىكى بۇ مافى كەمىنەكان لە داھاتودا نەدەكرد و نەۋەي پىشتگوى

دهخست که نهم سیاسه ته کیشمه کیشی ناوخویی لیده که ویتته وه. کورده کان دژی نهم سیاسه ته راپهرینیان کرد و داوای نۆتۆنۆمیان کرد به لآم به شیوازیکی درندانه له لاین بریتانیا وه سهرکوت کران .

هه لۆه شانده وهی سیستمی پاشایه تی له لاین ژنرال عه بدولکه ریم قاسم له ۱۴ ته موزی ۱۹۵۸ بوو به خالی وه رچه رخان له چاره نووسی کورده کانی عیراق و بوو هۆی به هیتزیبونی بزوتنه وهی ناسیونالسیستی کورد که زۆرت له شه ری کورد و حکومه تی عیراق له ۱۹۶۱-۱۹۷۵ و ههروه ها ۱۹۹۱ رهنگی دایه وه که ولآته یه کگرتوه کانی نه مریکا دهستی له هه ر دوویاندا هه بوو. نه مریکا دوو تامانجی سه ره کی له ده ستیوه ردانی راسته وخۆ له م دوو شه ره دا هه بوو: یه که م ده یویست هاوسهنگی هیتز له ناوچه رابگریت و دووه یارمه تی بدات به به ده سته کانی واتا شا له شه ری یه که مدا (۱۹۶۱- ۱۹۷۵) و تورکیا و عه ره بستانی سه عوددی له شه ری دووه مدا (۱۹۹۱). هه ردوو جاره که نه مریکا په یوه ندی له گه ل رینه رانی کورد دروست کرد (په یوه ندی نهینی له خولی ۱۹۷۲-۱۹۷۵ و په یوه ندی ناشکرا له خولی ۱۹۹۱) و به لینی پشتیوانی سه ربازی دا به کورده کان و داواکاری نۆتۆنۆمی نه وانی ته شویق کرد. نهم به لینه نهی نه مریکا، وره ی کورده کاتی به رز کرده وه بۆ نه وهی به توندی شه ری بکه ن و له ناکامدا ده یان هه زار که سیان لیکوژرا و بریندار بوو و گونده کانیان کاول بوو. نه مریکا هه ر دوو جاره که کاتی که لکی له کورده دارده سته کان وه رگرت که ده ولته تی عیراق له روی سه ربازییه وه شیلگیر بوو کورده کان تی که بشکی نیت. نه و پرسیاره بی وه لآمانه ی که له م په یوه ندیه دا له نارادان بریتین له:

نهینی په یوه ندیه کانی نه مریکا و کورد چی بوو؟ نایا نه مریکا هه ر دوو جاره که گه یشته تامانجه کانی خۆی؟ کورده کانی عیراق چۆن خزمه تیان به به رزه وه ندیه سیاسییه کانی ولآته یه کگرتوه کانی نه مریکا کرد؟ نایا نه مریکا هه ر له سه ره تاوه ناگاداری نه وه بوو که تامانجه درێوخایه نه کانی له گه ل تامانجه کانی کورده کان یه کناگریته وه؟ بۆ کورده کان له ۱۹۷۵ و ۱۹۹۱ به ته نیا هیلزانه وه و هه ره سیان هینا. ته نها کاتی که ده توانین وه لآمی نهم پرسیارانه بدهینه وه که چوارچی وهی سیاسه تی دهروه ی نه مریکا، تامانجه کانی، فورموله که ی، نامرازه کانی و شیوازی چی به جی کردنه که ی تاوتوی بکه یین:

سیاسه‌تی دهره‌وه‌ی ئەمریکا و بزوتنه‌وه ئۆتۆنۆمیخوازه‌کان

سیاسه‌تی دهره‌وه‌ی ئەمریکا له په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ ئۆتۆنۆمی له‌ جیهانی سییهم و له‌وه‌ زیاتر له‌ له‌ په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ سه‌ربه‌خۆخوازه‌کان چهند لایه‌نیکی هه‌یه. نهم لایه‌نانه‌ له‌ هه‌ر دوو بواری سیاسی و ئاکادیمییدا هه‌تا راده‌یه‌کی زۆر وه‌ر‌است ده‌گه‌رێت. هانس مورگینتسۆ^۹، هینتری کیسینجیر و رنالیسته‌کان^{۱۰} جهخت له‌ سه‌ر نه‌وه‌ ده‌که‌نه‌وه‌ که‌ روانگه‌ زاله‌کانی ئەمریکا به‌ نیه‌بت سیاسه‌ته‌کانی جیهانی سییهم، زۆر به‌ قازانجی جیهانی سییهم نه‌بووه‌وه‌ و زۆربه‌ی جاران له‌گه‌ڵ دژایه‌تی کردنی به‌رچاری نامانجی بزوتنه‌وه‌ نازادینخوازه‌ نه‌ته‌وه‌یه‌یه‌کان به‌ره‌و‌وو بووه‌ته‌وه‌. سیاسه‌تی ناشکرای ولاته‌ یه‌ک‌گرتوه‌کانی ئەمریکا هه‌میشه‌ نه‌وه‌ بووه‌ که‌ ئۆتۆنۆمی مافی گه‌لانی بنده‌ستی جیهانه‌ به‌لام به‌هه‌رحال روون نییه‌ نهم مافه‌ چ که‌سانیک ده‌گه‌رێته‌وه‌. نهم سیاسه‌ته‌ قه‌د له‌ خزمه‌ت نامانجی بزوتنه‌وه‌ رزگارینخوازه‌کاندا نه‌بووه‌، به‌لکوو له‌ خزمه‌ت به‌رژه‌وه‌ندییه‌ یه‌کلایسه‌که‌روه‌ نه‌ته‌وه‌یه‌یه‌کانی ئەمریکادا بووه‌. ئاکۆکی نیتوان ولاته‌ یه‌ک‌گرتوه‌کانی ئەمریکا و یه‌کیته‌ی سوڤیه‌ت له‌ کاتی شه‌ری سارد^{۱۱}، ئەمریکای ناچار کرد سیاسه‌تینکی نه‌ینی به‌

Hans Morgenthau^۹

^۹ رنالیزم نه‌و رییازه‌ فیکرییه‌یه‌ که‌ په‌یوه‌ندییه‌کانی تاک و کۆمه‌لگا به‌و شینوازه‌ که‌ له‌ راستیدا هه‌یه‌ شروڤه‌ ده‌کات نه‌ به‌و شینوازه‌ که‌ ده‌بی هه‌بیته‌. له‌ فله‌سه‌فه‌ی سیاسیدا رنالیسته‌کان(به‌ پیچه‌وانه‌ی مورالیسته‌کان) په‌یوه‌ندییه‌ نیتونه‌ته‌وه‌یه‌یه‌کان به‌ گوێره‌ی به‌رژه‌وه‌ندی نه‌ته‌وه‌یی و ده‌سه‌لات داده‌مه‌زینن و له‌ سه‌ر نه‌و باوه‌رهن که‌ ره‌فتاری سیاسی ده‌بیته‌ به‌ گوێره‌ی ناسینی واقه‌بینانه‌ی بارودۆخی ناوڤۆیی و نیونه‌ته‌وه‌یی بیته‌. (وه‌رگێڕ)

^{۱۰} شه‌ری سارد نه‌و مملاتی و دوژمنایه‌تییه‌ سیاسی، نابووری، سه‌ربازی و ئیدوتولۆژیکیه‌ بوو که‌ له‌ نیتوان بلۆکی رۆژه‌ه‌لات (به‌ سه‌رکردایه‌تی سوڤیه‌ت) و بلۆکی رۆژئاوا(به‌ سه‌رکردایه‌تی ئەمریکا) له‌ نارادا بوو بی نه‌وه‌ی ده‌ست به‌ه‌ن بۆ شه‌ری راسته‌قینه‌(شه‌ری گه‌رم). شه‌ری سارد پاش شه‌ری دووه‌می جیهانی ده‌ستی پینکرد و پاش لیدوانه‌که‌ی کارتییر، سه‌رۆک کۆماری ئەمریکا له‌

نیسبته هممو بزوتنه وه نه ته وه ییه کانی جیهانی سییهم و به تایبته به نیسبته پشتیوانی کردن له تۆتۆنۆمی کورده کانی عیراق بگریته بهر. به هر حال پاش له یهك هه لوه شانه وه یه کیتی سۆقیهت، ولاته یه کگریتوه کانی نه مریکا دهستی کرد به گرتنه بهری سیاسه تیکی ناشکرا به نیسبته نه م بزوتنه وه انه، بۆ نمونه بزوتنه وه ی کورده کانی عیراق له سالی ۱۹۹۱.

"نارنۆلد ولقیرز" ^{۱۱} جهخت له سه ره نه وه ده کاته وه که ولاته یه کگریتوه کانی نه مریکا کۆمه لئی پره نسیپی ناروونی له سیاسه تی ده وره ی خویدا هه یه. نه م ناروونبوونه له گه ل کهره سه زۆره کانی بهر دهستی نه مریکا تیکه ل بووه و ریگای پیداهه به نیسبته ناماچه نه ته وه ییه کان توند بی و به ناسانی خۆی له گه ل هه لومه رجه که دا بگوجینیت. رنالیسته کان ده لین سیاسه تی ده ره وه ی زه لپیژه کان ته نها له ریگای تواناییان بۆ گه یشتن به بهرژه وه ندی ناسایشی نه ته وه یی مه زهنده ده کریت که هه ندیکیان بریتین له پاراستن و پشتیوانی کردن له دۆستان و هاویه یانان، راگرتنی هاوسه نگی ده سه لات له نیوان دژیهره جیاجیاکان و پاراستنی هاوولاتیان له ده ره وه ی ولات. له لایه کی دیکه وه مورالیسته کان ^{۱۲} ره خنه له رنالیسته کان ده گرن که له کاتی تاوتویکردنی نه م مه سه له یه که برپاره سیاسیه کان چۆن و بۆ ده ر بکریتن، له پله ی دووه مدا گرنگی ده دن به ريسا نه خلاقیه کان. هه ره ها به بۆچوونی مورالیسته کان ده سه تاژه ی "بهرژه وه ندی ناسایشی نه ته وه یی" خۆی له خۆیدا نیشانه ی مامه له یه کی خۆخاوانه و بی پره نسیپانه یه له په یوه ندیه کانی ده ره وه و نیشاندهری په یوه ندی هه موو نه ته وه یه که له گه ل بهرژه وه ندیه

سالی ۱۹۷۸ (به باوه ری هه ندی کهس له سه ره تای ده یه ی ۱۹۹۰ به له یهك هه لوه شانه وه ی سۆقیهت) کۆتایی پتهات. (وه رگپت)

^{۱۱} Arnold Wolfers

^{۱۲} مورالیسته کان (ته خلاقخوازه کان) نه وه که سانه که په یه وه ی له و بۆچوونه ده کهن که ده بی نه خلاق و ریوشینه نه خلاقیه کان به سه ره موو پره نسیپه کانی تاک و کۆمه لگادا زال بیت له. نه ده بیاتی سیاسیشدا به و ریبازه فیکریه ده وتریت که ده لیت نابیته نۆرمه نه خلاقیه کان بکریته به قوریانی بهرژه وه ندی سیاسی. (وه رگپت)

ژنرالپولیتیکي و نابوریه‌کانی، بی له‌به‌رچا و گرتنی نه‌خلاق، حقوق یان ژپانی نه‌ته‌وه‌کانی دیکه. مورال‌یسته‌کان ره‌خنه له سیاستی دهره‌وی نه‌میریکا ده‌گرن که به به‌های پیشیتل‌کردنی پره‌نسپیه‌کان به‌دوای به‌رژه‌وه‌ندییه‌کانی خویدا ده‌چیت و جهخت له سهر نه‌وه ده‌که‌نه‌وه که نه‌م سیاسته بو‌وته هژی نه‌وهی که ولاته یه‌ک‌گرتوه‌کانی نه‌میریکا ره‌فتاریکی سیاسی نانه‌خلاقی هه‌بی.

"مورگینسۆ" خیزه‌رژه‌وه‌ندی وه‌ک نامانجی کۆتایی هه‌موو نه‌ته‌وه‌کان ناوزه‌د ده‌کات و زیندوو‌مانه‌وه به به‌رزترین پره‌نسپیی نه‌خلاقی ههر نه‌ته‌وه‌یه‌ک داده‌نیت و جهخت له سهر نه‌وه ده‌کاته‌وه که ده‌ولت مافی نه‌وهی نییه به‌رژه‌وه‌ندی نه‌ته‌وه‌یی خۆی بۆ هه‌ندی پره‌نسپیی نه‌خلاقی تاییهت بجاته ناو مه‌ترسییه‌وه و به‌هه‌رحال به‌رژه‌وه‌ندی نه‌ته‌وه‌یی به سهر نه‌خلاقدا زاله. که‌وابوو نه‌و راستییه که هه‌موو ده‌ولته‌کان هه‌مان نامانجگه‌لی سیاسی له سیاستی دهره‌وی خویاندا په‌یره ده‌که‌ن نیشان ده‌دات که ویستی به‌رژه‌وه‌ندی‌خواری له رووی نه‌تئیکیه‌وه پاساوه‌لگره و داواکردنی نایدیاله‌کان ته‌نھا خۆ له‌ناوبردنی لیده‌که‌ویته‌وه. کیتشه‌که نه‌ویه که نامانجگه‌لیکی وه‌ها به‌دی نایهت مه‌گه‌ر به به‌های قوریانی بوونی به‌رژه‌وه‌ندی نه‌ته‌وه‌کانی دیکه و هه‌روه‌ها که "هۆلستی"^{۱۳} ناماژه‌ی پینده‌کات ده‌ولته‌کان بی له‌به‌رچا و گرتنی هۆکاری ویژدان، پرستیژ و به‌رژه‌وه‌ندی نه‌ته‌وه‌کانی دیکه، زۆریه‌ی جارن په‌یره‌ندییه‌کانی خۆیان له گه‌ل یه‌کدی له سهر بنه‌مای ریساو ریوشوینه قبوول‌کراوه ها‌وبه‌شه‌کانی کایه داده‌مه‌زرتین.

به سهره‌هلدانی "ناژینی نویی جیهانی"، گه‌لی گروپی نه‌تئیکیی وا بیریان ده‌که‌رده‌وه که ولاته یه‌ک‌گرتوه‌کانی نه‌میریکا له‌وانه‌یه ره‌وتیکی نوی له سیاستی دهره‌وه‌دا بگریته به‌ر، به‌لام به‌هه‌رحال سیاستی دهره‌وه‌ی نه‌میریکا به گشتی ههر وه‌ک رابردوو ده‌مارگرژ، پراگماتیک و هه‌ندی جار بیه‌زه‌ییانه‌یه و ناماژه‌ی پر زرق و برقی نه‌میریکا به پره‌نسپیه‌کان به دوور له راستییه که هه‌ندی له‌م پره‌نسیپانه بریتین له دیوکراسی و نازادی بۆ هه‌مووو خه‌لک، نه‌مانی برستی و هه‌زاری و دۆستایه‌تی له‌گه‌ل هه‌موو نه‌ته‌وه‌کان.

له سهره تاي دهيهي ۱۹۶۰ و ناوه راستي دهيهي ۱۹۷۰ سياسي ته داراني نه مريکا رويه پروي کيشه يه کي جيدي بوونه وه و کۆمه لتيک کيشمه کيش له نيوان سهرۆک کومار و کۆنگرئيس له سهر دهوري ههر کام له مانه له دارشتني سياسي دهروه هاته ناراه و سهرۆک کۆمار کهوته بن کونترۆلي وهزارهتي دهروه، نه نجومه مني ناسايشي نه ته وه يي (NSC) و نازانسي هه والگري ناوه ندي (CIA). چاوديران هم کيشمه کيشه وهک ناکامي ناکۆکي له ميژينه ي نيوان سيستمي سياسي ديوکرات و سيستمي ناسايشي له خۆيايي نه ته وه يي ناوزه ده کهن.

هم مه سه له يه لانيکه م هه تا ناوه راستي دهيهي ۱۹۷۰ وه راس ت ده گه را و اتا تا نه و کاته که کۆنگرئيس که ندي کۆسپي له سهر هه ندي له ده سه لاته کاني سهرۆک کۆمار دروست کرد. شه ري ئيه تنام، مه سه له ي واتيرگه يت^{۱۴} و چالا کي نه يتي ناياسايي نه مريکا له جيهاني سييم کۆنگرئيسي هاندا تا کۆمه لتيک سنور بۆ نازادي کاري سهرۆک کۆمار دابئي ت. هم ره وته که کۆنگرئيس گرتيه بهر، بۆ پيشگرتن له م رووداوانه زۆر پيويست بو: يه که م که وته ناوه ي ئيه تنامي کي ديکه له ريگاي مشتومري ناشکرا له سهر ناسايشي نه ته وه يي له باتي نه وه ي که ته نها گروپي بچووکي ده ورو به ريه کاني سهرۆک کۆمار برپاري له سه ر به ن. دووم تا وتو ئي ک ردني نه و ده سه لاته يه که چار زۆره که له سه روويدا جه نابي سهرۆک کۆمار راه ستاوه که هه و ل ده دات به هه ر فرتو في لتيک ده سترپوش تووي کۆنگرئيس و دادگا کان که م بکاته ره و کاري خۆي به ره و پيش ببات . سهرۆک کۆماره کان خۆيان له سه رووي ياسا ده زاني (به تاي به ت له کاروباري په يوه ندي دار به

^{۱۴} واتيرگه يت نه و ريسوايه سياسي يه بو که له گۆره پاني سياسي نه مريکا هاته ناراه پاش نه وه که کۆمه لتيک نامرازي گو ئي گرتني به دزي له ناوه ندي حيزبي ديوکراتي نه مريکا (بيناي واتيرگه يت) له کاتي هه لمه تي هه لئبار دنه کاني سهرۆک کۆماري نه مريکا له سالي ۱۹۷۲ دانرا بۆ نه وه ي ري چارد نيکسون ديسان ببه تته وه به سهرۆک کۆماري نه مريکا. پاش ناشکرا بووني هم ئه ره راسيونه چه ند که سيک له هاروپتي کاني نيکسون خرا نه به ندي خا نه و خودي "نيکسون" يش ناچار بوو له سالي ۱۹۷۴ ده ست له کار بکيشه تته وه. (وه رگي ئي)

سیاسه‌ته‌کانی ناستی سه‌روه له سیاسه‌تی ده‌روه) و بۆ فریودانی کۆنگرێس و بیروپرای گشتی راستییه‌کانان چه‌واشه ده‌کرد.

هه‌ندی له ناوچه‌کانی جیهانی سییه‌م ناچار کران ده‌وری دارده‌ست له ناکۆکی نیتوان رۆژه‌ه‌لات و رۆژناوا بگێرن. "مایک باوکی^{۱۵}" ده‌لێت په‌یوه‌ندییه‌کانی زه‌هێزه‌کان له کۆتایی شه‌ری دووه‌می جیهانی به‌ره‌و نه‌ملا، سێ قۆناخی تێپه‌ر کردوه: قۆناخی یه‌که‌م ساڵه‌کانی نیتوان ۱۹۴۵ و ۱۹۶۲-ه که تینیدا کێشمه‌کێشی نیتوان زه‌هێزه‌کان توندتر بوو و ته‌نانه‌ت ئیمکانی پێکدادانی راسته‌وخۆ له نیتوان دوو زه‌هێزه‌که له ئارا‌دا بوو. قۆناخی دووه‌م ساڵه‌کانی نیتوان ۱۹۶۲-۱۹۸۹ بوو که تینیدا پیکه‌وه‌ژبانی رکا به‌رانه هاته ئاراوه و ناستی پێکدادانی راسته‌وخۆ له نیتوان دوو زه‌هێزه‌که که‌م بووه‌وه. ئهم قۆناخه له کێبه‌رکیتی چه‌ک و ته‌قه‌مه‌نی و نه‌و شه‌رانه‌دا ره‌نگی دایه‌وه که ده‌وله‌ته‌کان به‌ نوێنه‌رایه‌تی له لایه‌ن زه‌هێزه‌کانه‌وه ده‌یان کرد. قۆناخی سییه‌م ساڵه‌کانی پاش ۱۹۸۹-یه که قۆناخی پیکه‌وه‌ ژبان له سه‌ر بنه‌مای هاوکارییه‌ که تینیدا سیاسه‌تی وڵاته‌ یه‌کگرتوه‌گان به‌ نیه‌سه‌ت ئۆتۆنۆمی گه‌لان هه‌روه‌ک رابردوو ناروونه. له‌م قۆناخه‌دا که‌شوه‌ها بۆ ده‌ستیوه‌ردان له کاروباری ناوخری وڵاتان (مادام که له‌پێناو به‌رژه‌وه‌ندییه‌ یه‌کلاییکه‌ره‌وه‌کانی نه‌مریکا‌دا بیت) زۆر له‌باره.

ده‌ستیوه‌ردانی وڵاته‌ یه‌کگرتوه‌کان له کاروباری جیهانی سییه‌م

"شرویدتیر"^{۱۶} ده‌ستیوه‌ردان وه‌ک "که‌لک وه‌رگرتنی به‌مه‌به‌ست و حساب بۆ کراو له نامرازگه‌لی سیاسی، نابووری و سه‌ربازی له لایه‌ن وڵاتیکه‌وه به‌ نامانجی کاریگه‌ریه‌دانان له سه‌ر سیاسه‌تی ناوخری یا ده‌ره‌کی وڵاتیکی دیکه" پێناسه‌ ده‌کات. ده‌ستیوه‌ردان دوو شیوازی هه‌یه: نه‌پینی و ناشکرا. به‌ هۆی نه‌وه‌ی که ده‌ستیوه‌ردانی وڵاته‌ یه‌کگرتوه‌کانی نه‌مریکا له شه‌ری ساڵه‌کانی ۱۹۶۱-۱۹۷۵ی نیتوان کورده‌کان و حکومه‌تی عێراق به‌ شیوازی نه‌پینی و نیمچه‌ سه‌ربازی بوو، سه‌ره‌تا ده‌بی باسی تایبه‌مه‌ندییه‌کانی ده‌ستیوه‌ردانی نه‌پینی بکه‌ین. CIA ده‌ستیوه‌ردانی

Mike Bowker^{۱۵}
Schraeder^{۱۶}

نهیستی وها پیتناسه دهکات: "چالاکیه کی تایبته که له دهروهی ولات و بۆ پشتیوانی له سیاسهتی دهروهی ئەمریکا پهیره ده کریت و له جیبه جی کردیندا دهوری ئەمریکا نه شارویه و نه به ناشکرا پشتراست ده کریتوه".

له مهسه له یه کلاییکهروهه و زۆر گرنهگاندا که په یوهندی به ناسایشی نه تهوهیی ولاتهوه ههیه، CIA راستهوخۆ له ریگای نه غومنه نی ناسایشی نه تهوهییوه راپۆرت ده دات به سه رۆک کۆمار. یاسای ناسایشی نه تهوهیی سالی ۱۹۴۷، پیتنج نه رکی سه ره کی خسته وه ته نه ستۆی CIA: یه کهم ناگادار کردنهوهی نه غومنه نی ناسایشی نه تهوهیی له باره ی چالاکیه کانی په یوه ندیدار به ناسایشی نه تهوهیی. دووم خسته نه پرووی موجیاریه کانی نه غومنه نی ناسایشی نه تهوهیی بۆ هاونا ههنگ کردنی نه م چالاکیه نه. سیهیم هاونا ههنگی و هه لسه نگاندن و بلاو کردنهوهی زانیاریه کان له ناو حکرومه ت. چواره م خزمه تکردن به ده زگانان که نه غومنه نی ناسایشی نه تهوهیی باشتر ده زانیته له هه مان ناوه نندا نه بجم بدریته و پیتنجه م نه بجمدانی کاروبار و نه رکه کانی په یوه ندیدار به هه والگری که له وانیه کاریگری له سه ر ناسایشی نه تهوهیی هه بیته و نه غومنه نی ناسایشی نه تهوهیی له وانیه جارچار بریاریان بۆ ده ر بکات.

چوار نه رکی یه کهم ته نه ناوه رۆکی هه والگریان هه یه، به لام نه رکی پیتنجه م له وانیه له نو په راسیونی نه یستی و دوورده ستدا که لکی لیوه ر بگریته. "دۆکتیرینی ترومه ن" ^{۱۷} که به نامنجی ریگرتن له مه ترسی کومونیزم له ناوچه زۆر گرنه گ و یه کلاییکه ره وه کان بۆ نه مریکا) واتا یونان و تورکیا و ولاته تازه پینکهاتوو و تازه سه ره له داوه کان له رۆژه لاتی ناوه راست) دارپۆزا، گرنگی نه م پیتنج نه رکه ی زیاتر کرد. به لام نه م نه رکانه چۆن جیه جی ده کرین؟

^{۱۷} ترومه ن، سه رۆک کوماری نه مریکا له لیدوانیک له کۆنگرێسدا له سالی ۱۹۴۷ خوازیاری نه وه بوو که یارمه تی به و ولاتانه بدری که له گه ل مه ترسی کۆمۆنیزم به ره وروون (به تایبته تورکیا و یۆنان). نه و سیاسه ته که بۆ پیتنجرتن له کۆمۆنیزم له لایه ن ترومه ن و سه رۆک کۆماره کانی دواتری نه مه مریکا گپرایه بهر، به دۆکتورینی ترومه ن ناسراوه. (وه رگیتر)

"جانسون" ^{۱۸} ده لیت زیده باری نامرازه کۆنه شۆپه کانی حکومه ته کان، نهم پیتشگرته له ریگای نوپه راسیونی نهیئی CIA ش به پرتوه ده چیت که بۆ خۆی چه ند جۆره: پروپاگاندای سیاسی، نابووری و کاروباری نیمچه سه ربازی. نوپه راسیونی نیمچه سه ربازی نهیئی زۆربه ی جاران پیوستی به شه رگه لی شاراوو و درێژخایه ن هه یه. له م شه رانه دا دا بینه کردنی چه ک و ته قه مه نی و ههروه ها دا بینه کردنی یارمه تی پیوست بۆ راپه ریوه کان له نه ستۆی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکایه. له م نوپه راسیونه دا راپه ریوه کان وه ک نوینه ری نه مریکا کار ده که ن و به م شیوه یه نه مریکا له ده ستیوه ردانی راسته وخۆ که پیوستی به به هایه کی گرانت هه یه، دووری ده کات. نهم مه سه له یه بۆ خۆی تا ناستیک جیاوازی و کیشمه کیشی نیتوان کۆنگریس و تیداره ی سه رۆک کۆمار له سه روبه ندی نوپه راسیونی نهیئی روون ده کاته وه. نهم کیشمه کیشه له گه ل دوو هه لینه جانندن رووبه روو ده بیته وه: یه که م هاو رابوون له گه ل نوپه راسیونی نهیئی و دووم دژایه تی کردنی نوپه راسیونی نهیئی. لایه نگرانی نوپه راسیونی نهیئی نهم پاساوانه ده هینه وه: ۱- یه کیتی سو فیه ت به تووندی پشتیوانی له نوپه راسیونی نهیئی KGB (ده زگای هه والگری و سیخۆری سو فیه ت) ده کات ۲ - ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له نه ستۆیه تی پشتیوانی له هاو به یانان و دۆسته کانی بکات و نهم نه رکه پیوستی به نوپه راسیونی نهیئی بۆ رزگار کردنی دۆستان له کیشه نارچه یی و نیتونه ته وه یه که ن ده کات ۳ - له م نوپه راسیونانه دا خیرایی و نهیئی پارێزی، شتیکی یه کلاییه که ره وه یه بۆ سه رکه وتن له هه لومه رجه هه ستیاره کانه دا، که وا بوو CIA ده بی پیتش له هه مروو شتیک ریگه پیتدراو بیت که نهم مه سه له یه له خه لک بشاریته وه ۴ - نوپه راسیونی نهیئی باشترین نامرازیکه که له ده ستی حکومه تدا یه بۆ پاراستنی ناسایشی نه ته وه یی. نهم نوپه راسیونه کاتی کاریگه ر ده بیت که مۆرکی "زانباری پۆلینه بنه ندیکراو" (واتا نهیئی) لیتدیت.

شەری ۱۹۶۱-۱۹۷۵ ی کوردەکان و حکومەتی عێراق

پاشا کودیتای عەبدولکەریم قاسم لە ۱۴ ی تەموزی ۱۹۵۸ رێبەری ناسراوی بزوو تنەوێی نەتەوێی کورد، مەلا مستەفا بارزانی رینگە پێدرا پاشا ۱۳ سال دوورەولاتی لە بەکیتی سۆفیت بگەرێتەوێ بۆ عێراق. مەلا مستەفا لە بەرامبەر دوژمنەکانی قاسم پشتیوانی لە ناوبراو کرد، لە بەرامبەردا قاسم بەلێنی ئۆتۆنومییەکی رێزەیی لە چوارچۆی عێراق، دا بە کورد. قاسم بەلێنەکی بەجێ نەگەیاندا و هێدی هێدی لەگەڵ راپەرینی توندوتۆڵی کورد رووبەرۆ بوو. لە سەرۆبەندی ئەم راپەرینە بەردەوامەدا کە لە ۱۹۶۱ دەستی پێکرد، بارزانی کۆمەڵێک و تووێژی بگرووبەردەوی لەگەڵ دەسلەتدارە بەک لە دوا یەکەکانی عێراق نەنجام دا و رایگەیاندا کۆتایی بە راپەرینە کە دینیت نەگەر ئۆتۆنومییەکی رێزەیی بدریت بە کورد. یەکەم رێککەوتنی بارزانی لەگەڵ سەرۆک وەزیرانی عێراق، عەبدولرەحمان بەزاز لە ۱۹۶۵ بوو. بەزاز رایگەیاندا حکومەت دەیهوێت سیستمیکی ناوهندی یاسایی دابنیت و یەکیارچەیی عێراق بپارێزیت. بەهەر حال شۆرشی کورد هەتا ناوهندی ۱۹۶۶ بەردەوام بوو. لەم قۆناخەدا سوپای عێراق لە هەولەکانی بۆ تێکشکاندن کوردە شۆرشیگێرەکان هەرسە هێنا. ئەم سەرنەگەوتنە پرسیاری زۆری هێنایە ناراو دەربارە ی ئەوێ کە نایا مەعقوله سەرچاوهی دارایی ولات بۆ شەری بۆ کۆتایی لەگەڵ کوردەکان بە فێرۆ بدریت.

هەربۆیە بەزار بەرنامەیهکی ناشتەوایی ۱۴ خالی پێشنیار کرد کە داواکاریهکانی بارزانی لەپەڕیوهندی لەگەڵ ئۆتۆنومی رێزەیی بو کورد، وەدی دەهێنا. بەلام بژارده سەربازییهکانی ناو دەولەتی عێراق تۆمەتی خیانت بە یاسای بنەرەتییان خستە پال بەزاز و سەرەنجام دەولەتی بەزاز کتێپر پاشا رێککەوتن لەگەڵ کوردەکان رووخا و شۆرشی کورد پاشا بە دەسلەت گەیشتنەوێ بەعس لە ۱۹۶۸ بەردەوام بوو.

حیزی بەعس لە بنەمادا لە بەرامبەر پاراستنی یەکیارچەیی عێراق دەرۆس بوو، بەلام بەهەر حال چونکە تازه گەرابوو سەر دەسلەت بەر لە هەموو شتیکی نامانجی ئەو بوو دەسلەتی

خۆی پتەو بکات، هەربۆیە بریاری دا پەیوەندییەکانی لە گەڤ کوردەکان باشتەر بکات و رێککەوتننامەیەکی دوو لایەنەیی لە ناداری ١٩٧٠ لە گەڤ کوردەکان واژۆ کرد که لەم خالانە پێکھاتبوو:

١- قبول کردنی زمانی کوردی وەك زمانی فەرمی لەو ناوچانەیی که زۆربەیی دانیشتووێکانی

کوردن. زمانی کوردی و عەرەبی پێکەوه لە هەموو قوتابخانەکاندا وانهیان پێدەگوتریتتەوه

٢- بەشداری کردنی کوردەکان لە دەوڵەت، لەوانە دانانی کوردەکان لە پۆستە گرنگەکانی ولات

٣- پەرەپێدانی پەرەدە و کولتوری کوردی

٤- پێوستە ئەو کاربەدەستە (غەیرە کوردانە) که لە ناوچە کوردنشینەکاندا کار دەکەن زمانی

کوردی بزانی

٥- مافی دامەزراندنی رێکخراوی خۆپێندکاران، جوانان، ژنان و ماموستایانی قوتابخانەکان

٦- گەشەپێدانی نابووری ناوچە کوردنشینەکان

٧- گەڕانەوهی کوردەکان بۆ گوندەکانیان یان قەرەبوو کردنەوهیان

٨- چاکسازی لە زەویەکاندا

٩- چاکسازی لە یاسای بنەرەتی بە شێوەیەک که بێت خەلکی عێراق لە دوو نەتەرەیی کورد و

عەرەب پێکھاتوو

١٠- تەسلیم کردنی دەزگاگانی نێردەری رادیۆ و چەکی قورس بە حکومەت

١١- دانانی کوردێک وەك جێگری سەرۆک کۆمار

١٢- چاکسازی لە یاسای دابەشکردنی نێداری بە گۆرەیی ئەم راگەیاندننامەیی

١٣- پێکھاتنی دامەزراوەگەلی ئۆتۆنۆمی لە ناوچە کوردنشینەکان

ئەم رێککەوتننامەیی بەئێنی دەدا بە بارزانی که ئەو ناوچانەیی که زۆربەیی دانیشتووێکانی کوردن

لە ماوهی ٤ سال لە کاتی ئیمزا کرانی ئەم رێککەوتننامەیی ، بێن بە خاوەن ئۆتۆنۆمی.

بارزانی بەم رێگاچارەیی رازی بوو، هەرچەند که دەیزانی ئەم رێککەوتننامەیی بە تەواوی جێبەجێ

ناكریت. هیژه‌کانی بارزانی پاش ۹ سال شه‌ری بیوچان ماندوو ببوون و که‌تیبوونه ژیر کاریگه‌ری نه‌و پروپاگه‌ندایه که حکومت ده‌باره‌ی نهم ریککه‌وتننامه‌یه ده‌یکرد و سه‌ه‌ویه‌وه ستایشی خۆی ده‌کرد. پاش مردنی جمال عبدالناصر له ۱۹۷۰ و پاشه‌کشی بریتانیا له که‌نداوی فارس له ۱۹۷۱، نیران به‌ توندی ده‌بویست نه‌و بۆشاییه‌ی ده‌سه‌لات پر بکاته‌وه که به‌ ه‌زی پاشه‌کشی بریتانیا له ناوچه‌ دروست ببوو. ناماچی یه‌که‌می نیران لاواز کردنی عیراق بوو له رووی تابووری و سه‌ربازیه‌وه. نیرانییه‌کان هه‌ولیان دا کورده‌کان هان بدن تا نه‌و پوانانه‌ ره‌ت بکه‌نه‌وه که عیراق پییدا‌بوون و به‌رده‌وام بۆ به‌ده‌سته‌ینانی پوانی زۆتر دریتزه به‌ شه‌ر بدن. هاوکات حیزی به‌عس له عیراق هه‌ولتی ده‌دا پاش مه‌رگی ناصر ببی به‌ پیشه‌وای جیهانی عه‌ره‌ب و پیش له‌ بالاده‌ستی نیران له "که‌نداوی عه‌ره‌بی" بگریت .

سالی ۱۹۷۲ رژیمی عیراق بۆ گه‌یشتن به‌ ناماچه‌ زیاده‌خاوزه‌کانی په‌یمانامه‌ی دۆستی و هاوکاری له‌گه‌ن یه‌کیته‌ی سۆقیه‌ت واژۆ کرد، له‌ به‌رامبه‌ردا سۆقیه‌ت بریکی به‌رچاو چه‌کی پیشکه‌وتوری دا به‌ عیراق. زیاد‌بوونی ده‌ست‌زیشتیوی سۆقیه‌ت له‌ عیراق و زیاد‌بوونی خه‌رجه‌ سه‌ربازیه‌کانی عیراق، نیران و نیسراییل و ولاته‌ یه‌کگرتوه‌کانی نه‌م‌ریکای نیگه‌ران کرد. نیران به‌ مه‌به‌ستی ته‌شویق کردنی کورده‌کان به‌ به‌رخۆدانی زیاتر له‌ به‌رامبه‌ر عیراق، په‌یوه‌ندیه‌کانی خۆی له‌گه‌ن کورده‌کان په‌ره‌ پیندا. بارزانی که له‌ کرینی چه‌کی پیشکه‌وتوو له‌ سۆقیه‌ت له‌ لایه‌ن عیراقه‌وه ده‌ترسا و نیگه‌رانی خیانه‌تی نیران له‌ داهاتودا بوو، داوای گارانتی نینونه‌ته‌وه‌یی کرد بۆ نه‌وه‌ی له‌ داهاتودا به‌ ته‌نیا نه‌مینیتته‌وه و نه‌بیته‌ قوربانی تۆله‌ سه‌ندنه‌وه‌ی عیراق .

کاتی که‌ نیکسۆن و کیسینجیر له‌ ریگای گه‌رانه‌وه له‌ کورفرانسیک له‌گه‌ن برژنیف(سه‌رۆک کۆماری سۆقیه‌ت) له‌ مۆسکۆ له‌ ۳۰ مایسی ۱۹۷۲ سه‌ردانی تارانیا‌ن کرد، شا باسی بارودۆخی کورده‌کانی بۆ کردن و پیانی وت کورده‌کان متمانه‌یه‌کی یه‌کجار زۆریان به‌ نه‌م‌ریکا هه‌یه و ده‌یان‌ه‌ویت نه‌م‌ریکا چه‌کیان بداتی. نیکسۆن نهم داواکاریه‌ی قسولۆ کرد و وتی نئمه‌ هه‌موو کاریک بۆ دۆست و هاوپه‌یمانه‌ وه‌فاداره‌کانی خۆمان ده‌که‌ین.

ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا که ریچارد نیکسون سه رۆکایه تی ده کرد و خولی سه روک کۆماریه که ی به خولی زۆپین ناوزده کراوه، له گهژ هینسری کیسینجیتری وه زیری دهره وه (وهک رایتۆکاری نه غومهنی ناسایشی نه ته وهیی) داموده زگای یارمه تی نهیئنی نه مریکایان به شه ری کورده کان وه گه ر خست و بارزانیان له نیازپاکی خۆیان دلنیا کرده وه . نه م شایه تینامه یه پۆلینه بندی کرا (واتا مۆری نهیئنی لیدرا) و نیکسون له شوینی کاره که ی خۆی بر دیسه دهره وه له بهر نه وه ی هیچ متمانه یه کی به بو رو کراسی وه زاره تی دهره وه نه بوو.

مامه له ی نه مریکا له گه ژ کورده کان له راستیدا پشتگۆی خستنی نه و شهرت و مهرجانه بوو که نیکسون و کیسینجیتر تۆزی پیش له وه له موسکۆ واژۆیان کرد بوو. کیسینجیتر چه ند رۆژ پیش له وه له کونفرانسیکی چاپه مه نیدا له موسکۆ وت بووی: "ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و یه کیتی سۆقیه ت به ته واوی هاوړان له سه ر پیتویستی که مکردنه وه ی نالۆژیسه کان له رۆژه لاتتی ناوه راستدا و ناماده ن هه رچی پیتویسته بی که ن بۆ نه وه ی له م په یوه ندیبه دا بگه ن به رینگاچاره یه ک . رینگاچاره یه کی وه ها ده توانی ت یارمه تی بدات به که م بو نه وه ی کیتبه رکیتی چه ک له نارچه . من له لایه ن ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا وه ده توانم بلیم که هه ول ده ده ی ن نه م شهرت و مهرجانه به گوێره ی مه به سه ته کانی جیبه جی بکه ی ن".

له راستیدا به قبول کردنی مامه له ی نیتران و کورده کان، نیه تی نه مریکا بۆ جیبه جی کردنی نه و شهرت و مهرجانه ته نها یه ک رۆژی خایاند. دیار بوو نیکسون و کیسینجیتر به م هوکارانه ی خواره وه نه یانده توانی نه م مامه له یه پشتگۆی بجه ن:

۱- نه م دووانه به هۆی خۆمالی بوونی (نه ته وه یی بوونی) کومپانیای نه وتی عیتراق زۆر شله ژاو بوون ۲- به هۆی ده ستریییه کانی عیتراق له که نداوی فارس وه ک گونا هباریک سه یری عیتراقیان ده کرد که به نوینه رایه تی سرفیه ت نه م ده ستریییه یانه نه نجام ده دات. ۳- کیتشه کیتشینکی ناوخۆیی له عیتراق ده ی توانی بواری چه قه کردنی دۆستان و هاو په یمانانی نه مریکا به هیتر بکات بۆ غومنه ده وری نیتران وه ک پولیسی که نداوی فارس و بهر په رچدانه وه ی بانگه شه کانی عیتراق

دهره‌وه‌ی ئەمریکا نایانەوێت کورده‌کان سەر بکه‌ون. ئەمانە تەنها دەیانەویست کورده‌کان لە بەرامبەر سوپای عێراقدا رابووست و درێژه بە شەڕ بدن و وزه و سەرچاوه‌کانی ولاتی عێراق بە فێرۆ بدن. راپۆرتیکی CIA لە ٢٢ی ناداری ١٩٧٤ وەها باسی سیاسەتی دەرەوه‌ی ئێران و ولاتە یەكگرتووەکانی ئەمریکا بە نەیسبەت ئەم رەوتە دەکات:

"ئێمە ئەو دەزانین کە ئێران رازی نییە بە دامەزرانی حکومەتیکی کوردی کە خواوەن نۆتۆنۆمیەکی پێناسەکراو بێت. ئێران هەرۆک خۆمان قازانجی لەو دایە کە بارودۆخە کە وەك خۆی بێنیتەوه و عێراق لە ئەنجامی پێداگری کورده‌کان لە سەر نیمیچە نۆتۆنۆمیەک بە تەواوی لاواز بێت. ئە ئێمە و ئە ئێران نامانەوێت مەسەلە کە بە شێوەیە کە لە شێوەکان چارەسەر بێت. ئەم سیاسەتە هەرۆه‌ها کە لەم راپۆرتەدا ناماژێ پێکراوه بە لایەنی بەرامبەری ئێمە (کورده‌کان) کە داوامان لێدەکردن درێژه بە شەڕ بدن، رانەگەیه‌ندرابوو. ئەم رەفتارە تەنانەت لە چوارچێوه‌ی نوپەراسیونی نەهێنیشدا کاریکی باش نەبوو."

تەنانەت "راپۆرتی پایک"^{١٩} (کە لایەن گروپی توێژینەوه‌ی کۆنگرێسەوه نامادە کرابوو) لایەنگری لەم هەلەسەنگاندنە دەکرد، لانیكەم تا ئەو شوێنە کە پەيوەندی بە سیاسەتی ئەمریکا و ئێران واتا سەرئەگەوتنی کورده‌کانەوه هەبوو.

لە گەرماوگەرمی شەڕی تشرینی یەكەمی ١٩٧٣ی ئێوان ئیسراییل و عەرەبەکان، عێراق یەك فەوج سەربازی بۆ بەشداری کردن لەم شەڕەدا رەوانە کرد. کورده‌کان لە سەر داوای ئیسراییل دەیانویست کۆمەڵێک هێرش بەرچاو بکه‌نە سەر هێزه‌کانی عێراق بەلام کیسینجیر کە پەیی بەوه بردبوو ئەگەر کورده‌کان لەم هێرشەدا سەر بکه‌ون، ئەمریکا توشی زیان دەبێت، لە ١٦ی تشرینی یەكەم فەرمانی بە CIA دا ئەم پەيامە بئیریت بۆ کورده‌کان:

"ئێمە نیازی ئێوه بۆ ئەنجامدانی هێرش سەربازی کە ئیسراییل پێشنیاری پێکردوون، بە شتیکی باش نازانین."

كوردەكانىش كە متمانەى تەواويان بە ئەمريكا ھەبوو، ئەم مۆچيارىيەى (كىسسىنجىر)يان بە قازانچى بى ئەملاولاي خۇيان لىنگدايەو ە قبولىيان كىرد. بەلام ئەو ە سەلىندرا كە متمانەى كوردەكان بە سىياسەتى دەرەو ەى ئەمريكا مەترسىدارە. CIA لە تەوارى ئەم ماوئەدا كۆمەلىك راستى لە بەر دەستدا بوو دەرەبارەى ئەو ەى كە ھەر كاتىك شا لە سەر ناكۆكىيە كە سنوورىە كەى لە گەل عىراق رىككەوئىت ، بى گومان دەست لە كوردەكان ھەلدە گرىت .

شا لە سەروئەندى ناكۆكىيە كەى لە گەل عىراق نە وەك كۆمەلىك مەرزۇ بەلكوو وەك نامرازىك سەبرى كوردەكانى دە كىرد. CIA ش ھەمان خوىندەئەو ەى لە كوردەكان ھەبوو و وەك نامرازىك بۆ لاواز كىردنى پىنگەى عىراق لە زىادەخوازىيە ناوچەىيەكانىدا سەبرى كوردەكانى دە كىرد.

عىراق كە بە ھۆى شەرى كوردەكان لە توانا كەوتبوو و لەو دەترسا شەرە كە درىژ بىتەو ە، پىشنىارى ئىرانى بۆ تەوئىژ لە سەر بەخشىنى كۆمەلىك پوانى سەرزەمىنى لە سنوورى ئىران و عىراق قبولى كىرد لە بەرامبەر ئەو ەدا كە ئىران پىشنىوانى لە كوردەكان رابو ەستىئىت. رىكەوتنامە كە لە ۶ى نادارى ۱۹۷۵ لە ميانەى كونفرانسى OPEK لە ئەلجەزىرە مۆر كرا و دەستبەجى پاش ئەو ە ئىران سنوورەكانى خۆى لە سەر كوردەكانى عىراق داخست و چەند رۆژ پاش ئەو ە سوپاى عىراق دەستى بە ھىرشىكى بەرفراوان و توند كىرد. كوردەكان كە لە لايەن شا و ئەمريكاو ە تەنبا ھىلرابوئەو ە، نەياندەتوانى لە بەرامبەر ماشىنى كوشتوكوشتارى عىراق رابو ەستن و ھىژى سەربازيان بە ماو ەى چەند ساڻ تىكشكا. لە سەروئەندى ھىرشەكانى عىراقدا، كوردە ناوارەبوو ەكان بە بىھىواىيەو ە كۆمەلىك پەياميان نارد بۆ CIA دەبارەى ئەو ەى كە:

"خەلكە كەمان و ھىژە كانمان شەلە ژاوان و تۆقتىن. چارەنووسى خەلكە كەمان لە مەترسىيە كەى بى وئىنەدايە، لە گەل لەناوچونى تەواو بەرەوروىن، ھىچ پاساوتىك بۆ ئەم رووداوانە لە نارادا نىيە. ئىمە دەست بە داوئىنى ئىو ە و دەولەتى ولاتە يەكگرتو ەكانى ئەمريكا دەبىن و ھەا كە بەلىنتان پىدابووىن، دەستىو ەدان بەكن."

لە پەيامىكى دىكەى كوردەكاندا بۆ كىسسىنجىر ھاتو ە:

"جەنابى (كيسينجيز) نىمە كە ھەمىشە لە كىشمە كىش و ناكۆكىيە كاندا، لەوانە ناكۆكى ئىران و عىراق باوەرمان بە رىگاچارەى ناشىخووازەنە بسو، خوشحالين كە ئىستا نەم دوو ولاتە گەشتوونەتە كۆمەلنىك رىككەوتن ... بەلام بەھەر حال خوین لە دلمان دەتكىت كە بەكى لە ناكامە كتوپرەكانى نەم رىككەوتنە لەناوچوونى خەلكى بىپاراستنى نىمەيە. ھەموو كەسك بى دەنگە. جەنابى (كيسينجيز) نىمە وا ھەست دەكەين ئەركى ولاتە بەگرتووەكانى نەمريكايە كە داكۆكى لە نىمە بكات و بەرپرسیارىتى ئەخلاقى و سياسى ھەيە لە بەرامبەر خەلكى نىمە".

بەلام نەمريكا ھىچ ھەلامەتكى راستەوخۆى بە كوردەكان نەدايەو و ھىچ كارتىكى بۆ رزگار كردنى ۲۰۰ ھەزار خەلكى ناوارە ئەنجام نەدا. كاتى كە كارمەندانى كومىتەى پايسك لە بارەى "ھەبوونى دەستى نەمريكا لە چارەپەشى كوردەكاندا" گفتوگۆيان لەگەل كيسينجيز كرد ، كيسينجيز لە ھەلامدا وتى:

"ئابى نوپەراسیونی نەینى لەگەل پروپاگەندای كاروبارى ناينى تىكەل بكرىت".

نەو قسەيەى "جۆرج لىنسۆفيسكى" ^{۲۰} بە جىيە كە دەلئىت: "رىككەوتنامەى نەلجەزایر كە نەمريكا پتى رازى بوو، بۆ ناسیونالیستە كوردەكان جۆرئك يالنا ^{۲۱} بوو". نەم قسەيە بۆ خۆى ناوھەركى چەند بەرگ كىتبە لە خۆ دەگرىت. "نارتوور تۆرنیر" ^{۲۲} زۆرتر مەسەلەكە شى دەكاتەو و دەلئىت :

George Lenczowski ^{۲۰}

^{۲۱} لە ۱۱-۴ شوباتى ۱۹۴۵ كونفرانسیك لە يالنا بەرپۆھ چو كە سەرۆك كۆمارى بەرىتانیا، سۆڤیەت و نەمريكا تىیدا بەشدار بوون و كۆمەلنىك شەرت و مەرجى گرانیان سەپاند بە سەر نەو ولاتانەدا كە شەرى دووھى جیھانیان دۆراندبوو، بە تايبەت ئالمانیا. مەبەستى نووسەر لىترە نەوھە كە پەیماننامەى نەلجەزایر بە ھەمان شىوہى "كونفرانسی يالنا" كۆمەلنىك ناكام و شەرت و مەرجى گرانى بۆ كوردەكان بە داواھ بوو. (وەرگىز)

Arthur Turner ^{۲۲}

"ریککه و تننامەسی ئەلجەزایر کتیبی وانەیه که که نیشان دەدات چۆن ولاتانی گەوره بۆ بەرژە وەندی خۆیان خەلکی هەژار دەکن بە قوریانی".

تیۆه گلانی ئەمەریکا لە شەری ۱۹۹۱ ی کەنداو

میژوو لیوانلیۆه لە رووداوگەلی سەیرۆسەمەرە که هەندیکیان تراژیدیک و هەندیکیان خیانه تبارن. دەستبەجی دوابەدوای نوپەراسیونی سەربازی لە شویاتی ۱۹۹۱ و هەرەسەینانی هیژەکانی عێراق، سەرۆک کۆماری ئەمەریکا لە بانگەوازی کەنداو داواوی لە خەلکی عێراق کرد راپەڕن و رژیسی سەدام حوسەین بپروخیئن. ئەم بەیاننامەیه، ولاتە یە کگرتووه کانی ئەمەریکای خستە ناو باروودۆخیکی دژواری سیاسی و ناسایشی ناوچەیی و نیۆنەتەوهیی که شۆکیکی ژنۆپلۆتیکی لیکەوتەوه که هیشتاش کومەلێک شەپۆلی ناسەقامگیری لە هاوسەنگی هیژەکان لە ناوچە دروست کردووه. بەهەر حال هەم کوردهکان لە باکوور و هەم شیعهکان لە باشوور بە گپوتین و شەوقەوه وەلامی ئەم داواکارییهی سەرۆک کوماری ئەمەریکایان دایاوه. بەلام لە کاتی کەنداو که شیعهکان لە باشوور خۆیان باش نیشان ئەدا، کوردهکان بە یارمەتی نەتەوه یە کگرتووهکان و هیژە هاوپیانهکان که بنکهکانیان لە باشووری رۆژهەلاتی تورکیا بوو و "نوپەراسیونی چەکوشی هاوسەنگی" یان بەرپۆه دەبرد، توانیان کیانیکی نانکلۆی^{۲۳} سەرپه خۆی لەرزۆک پینکبیتن.

بەهەر حال هەرۆهەها که بوش رایگەیاندا، سەقامگیری ناوچە تەنها پاش لەسەر دەسەلات نەمانی سەدام حوسەین دەستەبەر دەبوو. بوش هەولێ دیپلوماتیکی زۆری دا لە نەنجومەنی ناسایشی نەتەوه یە کگرتووهکان تا توانی بپاریانامە ۶۷۸ لە ۲۹ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۱ پەسەند بکریت. ماددهی ۲ ی ئەم بپاریانامەیه بە ئەنقەست ناپوون دارپێژرابوو بۆ نەوهی شرۆڤە و

^{۲۳} نانکلۆ بەو کیانه دەلێن که لەلایەن دەولەتانی دەرووبەری خۆی گەمارۆ درابێ یان بە تەواوی کەوتبیتتە ناو خاکی ولاتیکی دیکە. (وهەرگێڕ)

کرده‌وهی جزواوجۆر هه‌لبگریت و ریڭگای بۆ سه‌رجه‌م نه‌و ده‌وله‌تانه که له‌گه‌م کوییت هاوکارسان ده‌کرد خۆش کرد له هه‌موو نامرازگه‌لی پتویست بۆ زیندوو بوونه‌وه‌ی ناشتی و ناسایشی ناوچه که‌لک وه‌ربگرن.

ناکام و نه‌نجامه‌کانی بانگه‌وازه نابه‌جیکه‌ی بوش نه‌ته‌نھا نه‌بووه هۆی له‌سه‌ر ده‌سه‌لات نه‌مانی سه‌دام، به‌لکوو بووه هۆی کرانه‌وه‌ی ناسۆی دابه‌شبوونی کۆماری عێراق به سێ کیانی جیاواز: شیعه‌کان له باشوور، سوونه‌کان له ناوه‌راست و کورده‌کان له باکوور. نه‌م ناسۆیه هاوسه‌نگی له‌رزۆکی هیژه‌کانی له ناوچه له‌رزۆکتر کرد. به‌هه‌رحال هه‌مان نازموونی کورد و حکومه‌تی عێراق له ۱۹۷۲-۱۹۷۵ دووپات بووه‌وه و کورده‌کان پاش نه‌وه‌ی له لایه‌ن ولاته یه‌کگرتوه‌کانه‌وه ته‌شویق کران دژی سه‌دام راپه‌رن، به‌ته‌نیا له به‌رامبه‌ر ناکام و نه‌نجامه‌گی خۆیناوی رووبه‌روو بوونه‌وه و نه‌میریکا هیچ یارمه‌تییه‌کی نه‌دان. بوش که له‌م په‌یوه‌ندییه‌دا تۆمه‌تی که‌مه‌تره‌مبوونی خرابووه پال به‌تووره‌یییه‌وه وه‌لامی دایه‌وه:

"پیمانییه ولاته یه‌کگرتوه‌کانی نه‌میریکا گوناهبه‌ر بێ له به‌ر نه‌وه‌ی پێشنیاری نه‌وه‌ی به‌ خه‌لکی عێراق کردبێ حکومه‌تی عێراق بپروخینن و مه‌به‌ستی نه‌وه بسووی که ولاته یه‌کگرتوه‌کان دێته مه‌یدان و پشتیوانی سه‌ربازیان لێده‌کات، ناشتی و راست نییه، ئیمه قه‌ت مه‌به‌ستیکی واما نه‌بووه."

پاشه‌کشی به‌ره‌به‌ری نه‌میریکا له پشتیوانی کردن له ئه‌پوزیسیونی عێراق، یه‌که‌م جار له لایه‌ن (کالین پاول) هوه ناشکرابوو واتا نه‌و کاته که نه‌میریکا هوشداری دا به سه‌دام که له په‌یوه‌ندی له‌گه‌م سه‌رکووتی راپه‌رینه جزواوجۆره‌کان تۆزی به‌پارێزه‌وه کار بکات (واتای نه‌وه که تۆزی پارێز بکات نه‌وه نه‌بوو که سه‌رکووته‌که رابه‌سته‌تینیت). پاشان له ۲۴ی ئادار روون بووه‌وه که ده‌وله‌تی ولاته یه‌کگرتوه‌کانی نه‌میریکا بریاری داوه بۆ پشتیوانی له راپه‌ریوان نه‌یه‌ته مه‌یدان. نه‌وکاته فه‌رمانده‌ی نه‌میریکایی هیژه هاوپه‌یمانه‌کان، ژنه‌رال "نۆرمن شواریکۆف"^{۲۴} و هاوتا عێراقییه‌که‌ی

general Norman Schwartzkopf^{۲۴}

له سەر نهوه رێككهوتبوون كه سوپای عێراق له كۆپتەری تۆپدار و ئۆتوموبیلی سەربازی بۆ تێكشكاندنی راپەرین كه‌لك وەر نه‌گرت.

چەند رۆژ پاش نهوه هێرشێکی بەرفراوان بۆ سەر كورده راپەرپوه‌كان دەستی پێكرد. شارە سەرەكییەكان كه‌وتهوه دەستی هێزەكانی دەولەت و بە هەزاران كوردی تۆقاو بەرهو شاخەكان هەڵهاتن و بە شلەژاوییهوه هەولیان دا خۆیان له كۆمه‌لكوژی سەدام رزگار بكەن. تا كۆتایی مانگی نیسان پتر له دوو میلیون ئاواره بەرهو سنووره‌كانی ئێران و توركیا كۆپه‌ویان كرد. ولاته یه‌كگرتوه‌كانی ئەمەریكا كه كیشەیی كۆیتی چاره‌سەر كردبوو و هاوسەنگی هێزەكانی له ناوچه زیندوو كردبووه كیشەیه‌كەیی چەند ره‌هەندی دیکه‌ی دروست كرد كه ناکام و لێكه‌وته‌ی گه‌وره‌ی بۆ ناسایشی ناوچه به‌ دوواوه بوو و هێزه رکا به‌ره‌كانی ناوچه‌ی ناچار ده‌كرد به‌ربه‌ره‌كانی له‌گه‌ڵ بكەن.

سەدام به‌ تواناییه‌ خێرا و دره‌نده‌كەیی بۆ كونترول كردنی عێراق و راگرتنی ده‌سه‌لاتی خۆی ، جیهانی تووشی سەرسوڕمان كرد . "برینت سكوکرافت" ^{٢٥} له‌م په‌یوه‌ندییه‌دا وه‌لامی دایه‌وه‌: "ئێمه‌ قەد چاره‌پروانی نه‌وه‌مان نه‌ده‌كرد هێرشێکی نه‌وه‌نده‌ توند بکریته‌ سەر كورده‌كان" ^{٢٦}

ئەم كاردانه‌وه‌ درێندانه‌یه‌ی سەدام ته‌نجه‌ومه‌نی ناسایشی نه‌ته‌وه‌ یه‌كگرتوه‌كانی ناچار كرد له‌ ٥ی نیسانی ١٩٩١ بریارنامه‌ی ٦٨٨ په‌سه‌ند بکات كه تێیدا سەركووتی خەلكی سیفیلی عێراق به‌ تاییه‌ت له‌ ناوچه كوردنشینەكان شەرمەزار كرا و و رێگه‌ درا به‌وه‌ی هەریه‌مێکی نارام دروست بکریته‌ كه ئیستا له‌ كورده‌وه‌دا بووه به‌ كیانیکی جیاواز له‌ ناو عێراقدا.

Brent Scowcroft ^{٢٥}

^{٢٦} ئیداره‌ی ئەمەریكا ناگاداری ناکامه‌كانی به‌ ته‌نیا هێشتنه‌وه‌ی كورده‌كان بوو و پێشبینی نه‌وه‌ی كردبوو كه كورده‌كان ئاواره‌ ده‌بن، هەریه‌یه‌ پێداویستییه‌كانی ٢٠ هەزار ئاواره‌ی (واتا ١٠٠ قات كه‌متر له‌ ژماره‌ی نه‌و كه‌سانه‌ كه له‌ راستیدا ئاواره‌ بوون) له‌ خاکی توركیا ناماده‌ كردبوو.

باری یەك میلیون ناواری کوردی عێراق کە گەشتبوونە سەر سنووری ئێران لە سەر شانی ئەم ولاتە بوو و ئەم ژمارەیه زیاد بوو بە سەر ئەو ٦٠٠ هەزار ناواریه کە لە ناواریه کانی پیشووتردا چووبوونە ئێران . تورکیاش میلیۆنێک کوردی دیکە وەک ناواریه قبوول کردبوو . تورکیا کە یەکی لە بەشداره سەرەکیه کانی شەری دووهمی کەنداو بوو و خۆی کێشە زۆری لەگەڵ کوردەکانی خۆی هەبوو، لە لایەن رژێمناوایه ریگهی پێدرا دووری یەکلایه کەرەوه لە ئیداره ی ناوچه ی ئالۆزی کوردەکان بگێرێت . تورکیا هەر لە سەرەتاوه مەنتیقی سیاسەتی درێزخایه نی خۆی بە نیسبەت چۆنیەتی مامەڵە کردن لەگەڵ قەیرانی ناواریه کان نیشان دا و رێبەرەکانی رایانگهیاند ناواریه کان دەبێ بە زووترین کات خاکی تورکیا بە جێ بهێلن . ناواریه کان ناچار بوون خاکی تورکیا بە جێ بهێلن بەلام بەهەر حال گەرانهوه بۆ کیانیکی جیاوازی کورد لە ئارادا نەبوو، بەلکوو دەبویا گەرانبانهوه بۆ شوێنیکی ئارام لە ناو ولاتی یەکپارچه ی عێراقدا .

لاواز بوونی زیاتری عێراق و دروستبوونی حکومەتیکی سەر به خۆی کورد هاوسەنگی هێزەکانی بە قازانجی هاویە یانی هەستیاری ئێران و سوریا تێکدەدا . لە ٧ ی نیسان ئوزال، سەرۆک کۆماری تورکیا وتی: "ئێمه ناچارین ئەم خەلکە (کوردەکان) لە ناو قەڵەمڕوی عێراقدا بهێلینهوه و ناگامان لییان بیت" (دەستەواژە ی قەڵەمڕوی عێراق دبی سەرغی پێبدرێت) . "جە یز بەیکیر" بوو بە خەمخۆری بەرژەوهندیه کانی تورکیا و بۆ ئەوه ی کوردەکان تێبگهیەنیت ئەمریکا پشتیوانی لە شەرپه کەیان دژی دەولەتی عێراق ناکات، لە تورکیا رایگهیاند:

"ولایت یەکگرتووه کانی ئەمریکا نایه ویت بکەوێتە ناو لیژگهی گیرۆدەبوون بە شەری ناوخۆی عێراق"، مەبەستی ئەوه بوو کە بەهەر حال دەولەتی درنده ی سەدام حوسەین هێشتا دەسەلاتی یاسایی عێراقە . دامەزراندنی ناوهندگەلی حەساندنه وه ی نێونه ته وه یی لە خاکی عێراق بی زەزامەندی حکومەتی عێراق ، زۆرتین دەستیۆهردانێک بوو کە ئەمریکا دەیتوانی دژی یەکپارچه ی ولایتیک بیکات کە لە ئاستی نێونه ته وه ییدا بە فەرمی ناسرا بوو . پاساوی ریزگرتن لە

یه‌کپارچه‌یی عیراق ده‌گه‌رپتته‌وه بۆ ئەو پره‌نسیپه که هاوپه‌یمانان ته‌نها بۆ نازاد کردنی کویت ئەو شه‌ره قورسه‌یانه کرد.

ته‌نجام

به‌وتهی "گور-ناریه" ۲۷ هیچ نه‌ته‌وه‌یک له سه‌ده‌ی بیستم به‌قه‌د کورد نه‌بووه به‌دارده‌ستی هیژه‌نارچه‌یی و جیهان‌بیه‌کان. سیاسه‌تی ده‌ره‌وی ولاته‌یه‌ک‌گرتوه‌کانی ئەمریکا به‌نیسبته‌ت کورده‌کانی عیراق بابه‌تیک‌ی گرن‌گه که شروقه‌ی جیا‌جیا هه‌ل‌ده‌گرت. ده‌ستی‌وه‌ردانی ئەمریکا له کاروباری ناو‌خۆیی عیراق هه‌موو توخمه‌کانی سیاسه‌تی ماکیاویلیستی ۲۸ له‌خۆ ده‌گرت. ته‌شویق کردنی کورده‌کان له لایهن ئەمریکا بۆ درێژه‌پێدانی شه‌ر، دووجار هه‌موو ده‌رفه‌ته‌کانی له‌ناو برد بۆ ئەوه‌ی کورده‌کان له ولاتی یه‌کپارچه‌ی عیراقدا به‌ناشتی بژین.

نێداری ئەمریکا هه‌ردوو جاره‌که‌(خولی ۱۹۷۲-۱۹۷۵ و خولی ۱۹۹۱) وه‌ک نامراز سه‌یری خه‌لکی کوردی کرد، بێ له‌به‌رچاو‌گرتنی سه‌رجه‌م ئەو پره‌نسیپه مرۆشی و نه‌خلاقانه که سیاسه‌تی ده‌ره‌وی ولاته‌یه‌ک‌گرتوه‌کانی ئەمریکا له سه‌ر بنه‌مای دامه‌زرا‌بوو. له‌بابه‌تی ۱۹۷۲-۱۹۷۵ به‌مه‌به‌ستی دلنیا‌بوون له‌وه‌ی که ئەم ئوپه‌راسیونه بێ هیچ ره‌خنه و پرۆتستۆیه‌ک سه‌رده‌که‌ویت، سه‌رۆک کۆماری ئەمریکا میکانیزمه‌ چاو‌دێری‌کاره ناساییه‌کانی (که بۆ ئوپه‌راسیونیک‌ی هه‌وال‌گری و هه‌ا پێویست بوو) پشت‌گۆی خست. ناستی ئەم ئوپه‌راسیونه له راده‌به‌در نه‌یتی بوو. کۆنگرێس، وه‌زاره‌تی ده‌روه و ته‌نانه‌ت بالۆتیری ئەمریکا له عیراق نه‌ره‌یان

Gur-Arieh ۲۷

۲۸ ماکیاویلیزم رێبازیک‌ی سیاسییه که له ناوی ماکیاول، بیرمه‌ندی ئیتالیایی (۱۴۶۹-۱۵۲۷) گیراوه و له سه‌ر ئەو باوه‌رپه که مرۆڤ بۆ گه‌یشتن به نامانج ده‌بێ له هه‌موو نامرازیک‌ که‌لک وه‌ریگریت وه‌ک خیانه‌ت، په‌یمان‌شکێنی، درۆ، پیلان‌گێڕی و هتد. (وه‌رگێڕ)

رەت دەكردەوہ كە ناگایان لەم پرۆژەییە ھەبوویت. سەرۆك كۆمار و ھەزیری دەروہ دلتیسا بوون
 لەوہی كە بە فەرمی ھیچ زانیارییەك دەربارە پرۆژەكە دزە ناكاتە دەروہ. ئەم پلانە ناگای لە
 سەرەنجامە گرنگ و جیدیەكە ی خۆی ھەبوو، پلانێك بوو كە لە رینگای روتە جێكەوتووەكانی
 بریارانی ناو سیاسەتی دەروہی ئەمریكادا نەخراپووە بەر باس و بریاری لە سەر نەدرابوو.

ھەروەھا لە بابەتی سالی ۱۹۹۱ ئەمریكا نەیتوانی بەلێنەكانی خۆی بەجۆرێك بێنیت. وەدانی
 بوش بە كوردەكان تەنھا بۆ ئەو بوو تا ناستیتك بتوانن وەك نەیارى سەدام بێننەوہ نە بۆ ئەو كە
 نەوئەندە بەھێز بن كە بتوانن عێراق داھەش بكەن. ئەم رووداوە نۆنەتەوہییانەى دواییە، لە
 خزمەت بەھێزتر كردنى سیاسەتی رنالیستی دەروہی ئەمریكادا یە. راگرتنی ھاوسەنگی
 دەسەلات، بیری یەكەم و مەرجی سەرەكی ئەم سیاسەتەییە. بوش زۆر نیگەرانی ئەوہ بوو كە
 ھەرچەند كە دەبێ عێراق لاواز بكریت بەلام نابیت بە تەواوی وەك ولات تێكچیت.

لەناوچوونی عێراق ھاوسەنگی ھیزی لە ناوچەى رۆژھەلاتی ناوھراست و ناوچەكانی دەورووبەری
 تێكدەدا. ئەمریكا وا بیری دەكردەوہ كە مادام كە ھیچ كەس نییە جێگای سەدام بكریتسەوہ كە
 بتوانیت كوردە راپەرپوہەكان لە باكور و موسلمانە شیعەكان لە باشوور (كە پێیان باشترە بەشیتك
 بن لە ئێران) كونترول بكات، باشتر ھەر ئەوہیە سەدام لە سەر دەسەلات بیت تا ئەوہ كە ئالۆزی
 بە سەر عێراقدا زال بیت و ناوچەكەش ناسەقامگیر بیت. نەگەر كوردەكان ببن بە بەشیتك لە
 دەروہی عێراق یا كوردستانێكى سەرەخۆ داھەزرتن ، ھاوسەنگی لەمێژینەى ھێزەكان
 تێكدەچیت . سەرلەشیواوی ئەمریكا بۆ چۆنیەتی مامەلە كردن لەگەڵ كینشەى عێراق و
 كوردەكان، گرتنە بەرى رینگایەك بە گوێرەى مافی مۆفی لە ناو برد. ئەوہی كە لە پەيوەندى
 لەگەڵ مامەلە كردن لەگەڵ ھەر دوو مەسەلەكە (مەسەلەى عێراق و كوردەكان) روونە ئەوہیە كە
 بارودۆخی ناوخیی و پەيوەندییە ناوخییەكانی ھێزە جۆراوجۆرە ناوچەییەكان لە رۆژھەلاتی
 ناوھراست بە وردی حیسابى بۆ دەكریت. بە كورتى ولاتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا بەرژوہەندى

یە کلاییکەرەوهی لە ناوچە هەیه که زۆر گەرنگترە لە مافی که مینەکان و مافی مرۆقی ئەتینیکەکان.

رێبەرایەتی کورد لە سەراسەری شۆرشە کەیدا هیوادار بوو لە رێگای پشتیوانی دەرەکی بگات بە مافی ئەتەوهیی خۆی و بەهەر حال پەڕی بەرە ئەدەبرد که بە نوینەرایەتی لە لایەن ولاتە یەگرتووەکان و هاوێیانەکانی شەڕیکی بە وە کالەت دەکات. گوناھی بەشیک لەم سەرزەنشانه لە ئەستۆی نەبوونی دووریسی سیاسی نیتو ئەتەوهیی لە نیتو کوردەکانە. بیخەبەری رێبەرایەتی کورد، CIA و نێداری ئەمەریکای تەشویق کرد لە کیشە نالتۆزی کورد کە لێک وەر بگرن و پاشان وە ک لەیزتوکیکی (نامازی کایە) بی کە لێک بیانخەنە لاو.

بۆ لاپەرە ناخۆشە کە دەستێوەردانی ئەمەریکا لە کیشە نیتوان کوردەکان و عێراق دەبی کۆ سەرزەنش بکریت: CIA یا نێداری سەڕۆک کۆمار و یا سیستی ئەمەریکا بە گشتی؟. بەهەر حال راستییە کە سەرسوورپهینەر که مرۆڤ دەتوانیت لەم رووداو دەلسارد کەرانە پەڕی پێببات ئەو پە که کوردەکان قەد فێری ئەو نەبوونە خۆیان نە کەن بە داردەستی بەرژووەندی زهێزەکان و بەردەوام بە حوکمی ژنۆپلوتیکە کەیان^{۲۹} بووونە بە قوربانی هەم ولاتە یەگرتووەکان و هەم هاوێیانەکانی.

^{۲۹} ژنۆپلوتیک بە واتای سیاسەتی جوگرافیاییە و مەبەست کاریگەری هەلکەوتی جوگرافیایی لە سەر سیاسەتی ئەو ولاتەیه . (وەرگێڕ)

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهوى نه مريكا

به شى يه كه م:

**بزووتنه وهى نه ته وهى كوردستانى ميرا ق له به لگه نامه
نه يتييه كانى وهزارهتى دهروهوى ولاته يه كرتووه كانى نه مريكا له
سالى ۱۹۵۸ تا ۱۹۷۲**

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتی دهرهوهی نهمریکا

(۱۹۵۸ - ۱۹۶۰ ، بهرگی XII ، لاپه‌ره‌ی ۳۴۴-۳۴۶)^۱

138 - تیلیگرام (بروسکه) له بالۆیژخانه‌ی ولاته یه کگرتووه‌کانی نه‌مریکا له عیراق

بۆ وهزاره‌تی دهره‌وه

به‌غداد - ۱۴ ی تشرینی یه‌که‌می ۱۹۵۸ ، کاتژمێر ۷ ی سه‌رله‌به‌یانی

نه‌ینی

بابه‌ت: بارودۆخی عیراق و مه‌سه‌له‌ی كورد

۱۳۱۲: ئیستا ۳ مانگ تێپه‌ر بووه به‌سه‌ر نه‌و كودیتایه كه سه‌رتیپ "قاسم" ی هینایه سه‌ر ده‌سه‌لات. له‌م قۆناخه‌دا له‌وانه‌یه سوودمه‌ند بێت هه‌ندی له‌ لایه‌نه‌كانی بارودۆخی ئیستا شروقه بکه‌ین و هه‌لبه‌سه‌نگینین و هه‌ول بده‌ین پێشبینی بکه‌ین كه چی روو ده‌دات له‌ مانگه‌کانی داها‌توو.

۱- هیزه چه‌كداره‌كان هیشتا له‌ بالۆیژخانه مۆلیان داوه و چاودێری ده‌که‌ن به‌سه‌ر لیژنه بیانیه‌کانی دیکه‌دا، هه‌رچه‌ند كه ئیستا ژماره‌یان كه‌مه‌تر بووه. هیشتا هه‌روه‌ك کاربه‌ده‌ستانی نه‌مریکایی، سه‌ردانکه‌ره دیپلوماتیک و تاکه‌که‌سییه‌کان کیشه‌یان بۆ ساز ده‌کریت له‌ ده‌روازه‌ی بالۆیژخانه، ته‌نازه‌ت چه‌ند رۆژ له‌مه‌وبه‌ر پێشیان به‌ هاتنه‌ ژوره‌وه‌ی خۆم گرت (پیش ته‌وه‌ی خۆم بناسینم) هه‌رچه‌ند كه له‌ ئۆتۆمییلی ره‌سمیدا بووم كه ئالای به‌سه‌روه‌ بوو. ئیداره‌ی بالۆیژخانه له‌ ته‌موز، ئاب و نه‌یلوول ته‌نها به‌ ناو بوونی هه‌بوو و هیشتا ئیستاش کۆمه‌لیک که‌ندوکۆسپی نامه‌عقولمان

^۱ سه‌رچاوه: وهزاره‌تی دهره‌وه، فایله ناوه‌ندییه‌کان، ۱۴۵۸ - ۱۰/۰۰/۷۸۷ ، نه‌ینی، کراوه به‌ دویه‌ش و ناردراوه بۆ عه‌مان، ئانکارا، به‌یروت، قاهیره، دیمه‌شق، جه‌دده، که‌راچی، له‌نده‌ن، تاران و تلابیب.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكاً

بۆ دروست ده كريت. حكومهتى عيراق هيشتا ريگه به نيتمه نادات نازادانه هاتوچۆى ئۆفيسه كانى USIS بكهين.

۲- چاپه مهنى و راديۆ كانى عيراق بهردهوام هيرش ده كه نه سهر و لاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و سياسته ته كانى رابردوو و سياسته فهرميهه كانى نيستاي و نفرين له كرده وه كانى نيتمه ده كه ن وهك كرده وه گهلى ئيمپرياليزتى، و هميشه پهيوه ندى ده دريت به ئيمپرياليزمى بریتانياوه. نهو دهسته وازانهى كه له م هيرشانه دا كه لكى ليوره ده گيردريت ههمان دهسته وازه كانى "موسكو" ن. خه لك به گشتى زۆرتتر له گه م نه م ناگرى نه فره ته دا ده كه ون له ريگاي دادگايى كردنى كاربه ده ستانى مه ده نى و سه ربازى ده وه ته كانى پيشوو. نه م دادگايى كردنانه له لايهن راديۆ و ته له يوزيون و چاپه مه نييه كانه وه بۆ خه لك بلاو ده كريتته وه. بۆ نيتمه كه له بالۆتيزخانه داين زۆر ناخۆشه كه ده بينين دۆسته فهرميهه كانى پيشوو مان و پشتيوانه چالاكه كانى جيهانى نازاد له لايهن دادوه ريكي سه ربازيه وه (كه وهك دادستين سه يري خۆيشى ده كات) دادگايى ده كرين.

۳- نيتمه له لايهن چه ند سه رچاوه يه كه وه ناگادار كراينه وه كه گله و گازنده له نيۆ دوكانداره كان و به تايبته كريتكاران بهردهوام زياد ده بيتت. نهو به لئنه نه كه به ههراوه ريا و به شيوازيكى به رفراوان له رۆژانى سه ره تاي كوديتا ده رباره ي ژيانتيكى باشت و نازادتر ده درا به خه لك به هيچ شيويهك جيبه جي نه كراوه. نه مه هۆكارى سه ره كى زياد بوونى ناره زايه تى خه لكه.

۴- ده وه ته نيستاي عيراق چ جۆره ده وه ته تيكه؟ به گويره ي دواين ليكدانه وه كان نهو ده وه ته تى كه پاش ۳ مانگ له كوديتا نيستا له عيراقدا هه يه له هيچكام له ده وه ته كانى رۆژنارا ناچييت. وه زيرانى كابينه، هه ر كام بۆ خۆيان به رتبه به رايه تى ده كه ن و ريسا و ريتوشوين داده نيين. چه ند جار كابينه به گشتى كۆمه لتيك ياساي په سه ند كردوه به لآم تا نه مرۆ جيبه جي نه كراوه و ته نها له سه ر كاغه ز ماوه ته وه. ناوه رۆكى نه م ياسانه - كه گه ليكيان به په له ناماده كراون و نيملكاني جيبه جي كردنيان كه مه - پيويستى به روونكرده وه ي بهردهوام هه يه (وهك ياساي كونترول كردنى كرى و به هاي كريكارى و به ره مه مى شه ريكي). ته نانه ت له هه فته كانى سه ره تاي كوديتاوه ژيانى

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مهربكا

ناسایی خهلك تىكچوه له بهر نهوهی پسهوره كانى نه م بوارانه ئیدی خزمهتى خهلك ناكهن و نهو كهسانهى كه ئیستا له شوینی نهوان كار ده كهمن تواناییهكى نهوتویان نییه. سه ره رای كۆبوونه رۆژانه كانى كایینه، هیچ بهرنامهیهكى هاونا ههنگی دهولتهى له هیچ بواریكدا نییه، نازانین چتى وا چۆن ده بیته؟ هه رچه ند كه كۆمه لێك كهس له نیو كایینه دا هه من كه نه زمرونی پیشوویان هه یه بهلام نه م دهولته ته به داخوهه پیاری به نه زمرونی تیدا نییه كه بترانی كاری ههستیاری بهرپه بردهى دهولته را په ریتیت.

نه م كه مو كورپییه به تایبته له بهشى نابوو ریدا بهرچاوه. نهو كهسانهى كه پۆسته كانى كایینه یان به دهسته وهیه تا نه مپۆش هیچ بهرنامهیهكى رۆنوئینكر دنیان به دهسته وه نییه، جگه له به یان نامه بهردهوام دوو پاتبووه كانى سیاسهتى گشتی سه رۆك وه زیره یه كه له دواى یه كه كانى عیراق نه بیته ده ربارهى نهوهى كه عیراق سه ربه خۆیه، عیراق دهیه ویت ناستی ژیا نی خهلك بهرز بكاته وه، عیراق دهیه ویت دۆستی هه مو نهو دهولته تانه بیته (چ دهولته تانی رۆژه لآت و چ رۆژناوا) كه ده یانه ویت دۆستی عیراق بن و پیش له هه موو شتیك عیراق دهیه ویت هاو كاریی نزیکى هه بیته له گه ل دهولته تانی دیکه ی عه ره ب.

5- نابوو ری ولات هه روا را وه ستا وه، زۆرتتر به هۆی نهوهى كه نهو بهرنامه پیشكه و تنه نابوو ریانه كه پیشتر ته شویق ده كران ئیستا را وه ستاون. ههولته هیاوشه كانى دهولته بۆ بهرپه بردهى نابوو ری ولات، بو وه ته هۆی نا رازی بوونی بازرگانه كان.

6- هه رچه ند كه كودیتا زۆرتتر له لایهن گروپیكى زۆر بچوو كى پیلانگێرپه وه جیبه جی كرا وه، ناكۆكى له نیوان كودیتا جیبه كان زوو په ره ی سه ندوه. ناكۆكى له نیو سوپا و هه روه ها هه ندی له كاریه ده ستانی مه ده نی تایبتهى رژیم به م زواونه سه ره له لده دات. ئیستا قاسم جا ری له تروپكدا یه. عارف كه كه سایه تی دووه می پیلانگێرپییه كه ی ۱۴ ی ته موز بوو، له پۆستی سه ربازی و سیاسی بی بهش كرا وه و له ۱۲ ی تشرینی یه كه م عیراقی به جی هیشته وه بۆ نهوهى ببی به بالوژی عیراق له "بۆن". نه ندامانی به ناوبانگی به عس له كایینه ده ركراون یان پۆسته كه یان كه م

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه سربكا

كراوه تهوه، ههروهك چۆن عارف دهسه لاتی كهه كراوه تهوه. كهه ابووو گرنگترین كهه سایه تیه كانی حكومهت كه له پیناوه هاوكاری زۆر نزیك له گهه UAR (كۆماری یه كگرتوی عه ره بی میسر) كار ده كهه ن یا لانیه كه له پیناوه هاوكاری زۆر نزیك له گهه ناصر (مه بهستی جمال عبدالناصره - وه رگیت) كار ده كهه له سه ر پۆسته گرنگه ده وه تیه به كان لابراون. نهو گروهه كهه وادیاره له نیستادا كاری گه ریان له سه ر "قاسم" ههیه، نه ندامانی "حیزبی دیوكراتی نیشتمانی" به ریبه رایه تی "كه مان" چادرچی² و "محمد حادید"³ ن. نه م گروهه به داخه وه ناگاداری نهو مه ترسیه یه كه جار زۆره ی زالبوونی كومونیزم به سه ر عیراقدا نین.

به بیروبوچوونی نیتمه قاسم دژی شیوعیه به كانه و له وانه یه هه ولتیکی راسته قینه بدات بۆ كوئرتول كوردنی شیوعیه به كان. به پیتی نهو راپۆرتانه ی كهه گه یشتوه به دهستی نیتمه له لایهن هاوكاره دیپلوماتیه كه كاغان و نهو راپۆرتانه ی كه له سه رچاوه عیراقیه به كان ده ی كرده وه، شیوعیه به كان ده وریکی گرنگیان گه راره له له سه ر دهسه لات لاردنی عارف و وه زیره به عسیه به كان. نه مرۆ شیوعیه به كان نه وه نده كاری گه ری و ده سترۆیشتوویمان نییه له نیو رژیمدا. به هه ر حال به لاوازبوونی كاری گه ری به عسیه به كان، بی گومان شیوعیه به كان كه شه وه یای زۆرترین بۆ جوجۆل بۆ دهره خسیت.

شوعیه به كان ههروه ها له ریگای ریبه ری (له سۆثیه ت) گه راره ی كورد، مه لا مسته فا بارزانی به رگی به ره نده یه کی دیکه شیان هه یه. مه لا مسته فا نه م ۱۱ ساله دوایه ی له دووره ولاتی له یه کیته ی سۆثیه ت تیبه ر كرده وه. مه لا مسته فا له نیو زۆریه ی كورده كانی عیراق زۆر خۆشه ویسته و توانایه کی بی پایانی هه یه بۆ تیکدانیه سه قامگیری عیراق. كهه ابووو به بیروبوچوونی نیتمه نه مرۆ گه و ره ترین هه ره شه بۆ سه قامگیری عیراق و ته نانه ت خودی رژیم قاسمیش، شیوعیه به كان.

۷- نه مرۆ پاش ۳ مانگ له كودیتا، رژیم قاسم به هیه چ شیوازیك روبه روه ی هیه چ ده سترۆییه كه نه بووه ته وه. كۆمه لیک گه رشاری به هیتر له نیو و له دهره وه ی رژیم له سه ر رژیم قاسم هه یه به لام

Kamal Chaderchi²
Mohammed Hadid.³

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه سربىكا

هيج ناكۆكى و گرژيبه كى چرپر له نارادا نييه. نم چند ههفته به كه ئىستا تىيدايىن(و له وان به ببى به چند مانگ) بارودوخه كه روون و سه قامگير نييه. به دلنبايه وه ههفته كانى داهاتوو ههستيار ده بيت. سه قامگيرى زۆرتر په يوه ندى به توانايى قاسموه هه به بۆ نه وهى له به رامبه ر نهو گوشارانى كه ده خرپته سه رى رابو ههستيت و ولات بگه رپنيتته وه بۆ دۆخى ناسايى جاران.

۸- رژيمى قاسم تا ئىستا (به نه نهقه ست يان به سه هو) كۆمه لىك كرده وهى خرابكارانهى نه نجام داوه. به بۆ چوونى ئيمه هه ندى له وه كه سانهى كه به ده ورو به رى (قاسمدا)ن، سه ره نجام ده رك به وه ده كه ن كه رى گاي ساده تر بۆ نه وان نه وه به كه له باتى نه وهى ده ولت به رپوه ببه ن، بۆ كوديتا كار بكه ن و ده ولت له يه كه هه لپوه شيننه وه. به گوته رى بينىن و نه زمونى تا كه كه سى خۆم له ما وهى ۴ سالى رابردوو له عىراق، ده ليم به كوژرانى "نورى" - كه هه ندى جار له ناستى مه سايلى ناوخويى ولات بىرته سك و ده مارگرژ بوو - عىراق باشترين ريبه رى خوى كرده قوربانى كه به هيزترين رىگر بوو له به رامبه ر گه رانه وهى بى سه ره ويه ربه يى(نه گه ر نه لىن وه حشىگه رى) و ده يتوانى عىراق به ره به ره به ره و ژيانى كى شياو و باش ببات. ژماره به كه له كه سايه تيبه زيره ك و بليمه ته كانى عىراق له م چند رۆزهى دوايه پىتميان وت له ما وهى ۱۰ سالى داهاتوودا مونومى نيتىك له به غداد بۆ "نورى" دروست ده كرپت. هيوادارم نه مه راست بيت(و له راستيدا له سه ر نهو باوه رپه م كه هه رواش ده بيت).

گالمن⁴

⁴ GALLMAN

کورډ و کورډستان له بهلکه نامه کانس و وزارتني دهره ووس نه مریکا

(۱۹۵۸ - ۱۹۶۰ ، بدرگی XII ، لاپره ی ۶۰-۶۳) ^۱
کۆبونوهوی کومیتهی تایبتهت دهرباره ی سالیادی کودیتای قاسم
واشنگتون، ۱ ی حوزهیرانی ۱۹۵۹ - کاتزمیتر ۱۱ ی پیش نیوه پړو
به ته و او ی نهی نی

به شدار بووان:

یارمه تیده ری جینگری وه زیری دهره وه، به ریتر ویلیام م رۆنتری ^۲ (سه رۆکی کۆبونوه) ^۲
به ریتر پارکیرت هارت ^۳، جینگری یارمه تیده ری وه زیری دهره وه
به ریتر ستوارت راکویل ^۴، به ریرسی نیداره ی کاروباری رۆژه لاتی نزیک له وه زارته ی دهره وه
به ریتر هارسیون سیمس ^۵، یارمه تیده ری تایبتهتی به ریتر رۆنتری
یارمه تیده ری وه زیری به رگری، به ریتر هایډین ویلیامز ^۶
ډوکتور لینفورد نا لاره نیتر ^۷، ISA، وه زارته ی دهره وه
کولونیل بوتلیتر ^۸ - JCS (USAF)

^۱ سه رچاوه: کتیبخانه ی نایزنهاویر، فایله کانی نیداره ی کۆشکی سپی، پروژه ی پاککراوه،
رۆژه لاتی ناوه راست، به ته و او ی نهی نی

William M. Rountree ^۲

Mr. Parker T. Hart ^۳

Mr. Stuart Rockwell ^۴

Mr. Harrison Symmes ^۵

^۶ . Haydn Williams

^۷ . Lynford A. Lardner

^۸ Colonel Butler

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتس دهره وهی نه امریکا

نوینره ی CIA

به ریتر ویلیام ج هاندلی⁹، له لاین NEA ، USIA

به ریتر فیلیپ ج هالا¹⁰، کارمه ندی NSC (نه نجوومه نی ناسایشی نه ته وهی)

له سه ره تای کویونه وه که دا به ریتر "رؤنتری" وتی که باشر نه وهیه گروپ به رده وام له رؤزانی دوشه مه، کاتژمیتر ۱۱ کویونه وه بگریت و ناماژهی به وه کرد که له وانه یه هه موممان راپؤرتی تیلگرافی گف توگؤی بالوئزی نه امریکا له عیراق، به ریتر (جیرنیگان) مان دیتیبت که دوا به دوا ی گه رانه وهی له راپؤزه کانی له واشنگتن له گه ل قاسم نه نجامی داوه. به ریتر "رؤنتری" وای بؤ ده چوو که بالوئز "جیرنیگان"¹¹ له نه نجامی باس و قسه ی دوا یی له گه ل ریبه ری عیراق، نه دلخؤش بووه و نه دلسارد. یارمه تیده ری وه زیری دهره وه واههستی ده کرد که نیشانه یه کی نه وتؤ له دستدا نییه دهره وه ی باشر بوونی بارودؤخه که، به تاییه ت به نیسه ت شیوعیه کان. به هه ر حال هیچ نیشانه یه که له دستدا نییه دهره وه ی نه وهی که قاسم هیتری دژه شیوعی دروست کرد بیبت به لام یه کی له راستیه دلخؤش که ره کان نه وهیه که قاسم بریاری داوه هیتره کانی "به رخؤدانی گه ل" چه کدار نه کات. لاینیکه م مروؤ ده توانیبت بلیت بارودؤخه که له مه خراپتر نابیت.

به ریتر روندتری دریژه ی به قسه کانی دا و وتی دوا یین رووداو له م په یوه ندیبه دا نه وهیه که عیراق بریاری داوه ریککه و تننامه ی یارمه تی سه ربازی و کرینی پیداویستی سه ربازی له نه امریکا هه لپوه شینیتته وه. نه م هه لپوه شاننده وهیه له ریگای یادداشتیکی دیپلوماتیک به نیمه راگه یاندراره

⁹ Mr. William J. Handley

¹⁰ Mr. Philip J. Halla

¹¹ Jernegan

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

كه بۆ خۆى داهينانيكه، هەر چەند كه نەم يادداشتە ماوه يەكى كورت پيش نەوى كه چاڤه مەننیه كان بلاوى بكە نەوه، تەسليم بە نيمه كراوه^{۱۲}.

وهزاره نى دهره وه دلتيا نيهه كه "ريككه و تننامهى يارمه نى ئابورى" ى ۲۳ تە موزى ۱۹۵۷ چيهه كه عىراق هەليوه شان دووه تە وه. بهرپيز "راكويل" وتى له وانە يه نەم ريككه و تننامه يه پەيوەندى به و ريككه و تننامه پوليسييه وه هەبىت كه له لايەن ليژنەى "ريچارڊ"^{۱۳} وه نيمزا كراوه. تيلگرافى ژماره ۳۴۳۹ ى بالۆيزخانهى ولاته يە كگرتوه كانى نه مريكا له بەغداد له ۲۹ ى مايس - كه كۆپيهه كى هاوپنچ كراوه^{۱۴} - ده لىت نەم ريككه و تننامه يه، ريككه و تننامه يه (Telecommunication) - ه كه له پەيوەندى له گەل پەيماننامهى بەغداد واژۆ كراوه.

نوينه نى بهرپيز "رۆنترى"، بهرپيز "پاركيز هارت" دهره بهى دوابين سەفه رى خۆى بۆ ناوچه راپۆرتى دا و وتى مەبهستى سەره كى نەو له م سەردانه نەوه بووه كه بارودۆخى عىراق له گەل كاربه ده ستانى توركيا) له سەر داواى خۆيان) تاوتوى بكات. بهرپيز "پاركيز" كونفرانسيكى دريژى گرتبوو له هوتيل "هيلتون" له نيستانبول له گەل وه زيره ي دهره وى توركيا، "زۆرلوو"^{۱۵} و چەند كەسى ديكه له كاربه ده ستانى توركيا، له وانە بالۆيزى پيشووى توركيا له سوريا كه پيشتر له ديمه شق له گەلى ناشنا بووه و ناسيويه نى^{۱۶}. بهرپيز "هارت" وهك كه سايه تيبه كى زۆر بههيز سەيرى نەم پياوه

^{۱۲} ده ولته نى عىراق سەر له به يانى رۆژى ۲۹ ى مايس نەم يادداشتەى تەسليم كردووه به بالۆيزخانهى ولاته يە كگرتوه كانى نامريكا له عىراق.

Richard^{۱۳}
Zorlo^{۱۵}

^{۱۴} "هارت"، گفتوگۆكهى خۆى راپۆرت داوه له بروسكهى ژماره ۳۲۲۹ له ئانكارا له ۱۶ ى مايس.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و هزاره نى دهره و سى نه سربكا

دهكات كه نيستا راويژكارى "زۆرلو" له كاروبارى رۆژه لاتی ناوه راستدا. قسه و باسه كه نيشان ده دات له وانه يه "زۆرلو" روانگه كانى خۆى به نيسبه ت ناسيوناليزمى عمره ب تۆزى گۆزى بيتت. نيستا وادياره "زۆرلو" له سهر نهو باره په يه كه مه سه له مه سه له ي نيوان سه ره خۆيى و كومونيزمه له عيراق. له هه مان كاتدا "زۆرلو" هيواداره نيتمه يارمه تى نه ده يين به زيندوو بوونه و ه ي ده سترپيشتويى ناسر له عيراق. له ميانه ي قسه و باسه كاندا، "زۆرلو" تارام بوو و گو تى گرتبوو. له نيوان مه سه له كانى ديكه دا، وه زي رى دهره و ه ي توركي ا ره زامه ندى خۆى دهرى رى له گه ل پيشنيارى نيتمه دهره ي نه و ه ي كه توركه كان په ره به يارمه تيدانى سه ربا زى به ناكادى ميا ي سه ربا زى نه فغانستان بده ن.

هه لويستى "زۆرلو" به نيسبه ت كورده كان نه و ه بوو كه كورده كان به هۆى مملانييه كۆنه كان ه يلاك بوونه و هه ميشه له نيوان خۆياندا ناكۆكن. توركه كان چالاكى كورده كان له نيستا به باش نازانن و له م په يره ندييه دا قاسميان ناگادار كردوو ه ته وه. به هه رحال "زۆرلو" ده يوت كورده كان فاكستورپكن كه ده بى جاريتك رايان بگري ت بۆ نه و ه ي له داها تودا كه لكيان لي وه ربه گري ت نه گه ر هاتوو و بارودۆخى عيراق خراپ تر بوو. به پر تيز "هارت" ناما ژه ي به كۆبوونه وه كه ي كرد له نيوان له گه ل ژنه رال "پاكله وان" (پا كره وان دروسته - وه رگي تى)، نو تينه رى سه ره كى SAVAK (رېنك خراوى هه وائگري و نلسايشى ولا تى نيوان - وه رگي تى) و په ي به وه بردوو ه كه پا كره وان زۆر شا ره زاي كاروبارى عيراقه ¹⁵ و هه لويستى گشتى نيوان به نيسبه ت عيراق له هه لويستى لو ينان و توركي ا با شتره. وادياره كه ژنه رال "پا كره وان" سه رچا وه ي (هه وائگري) جۆرا و جۆرى هه يه له عيراق كه به بۆچوونى به پر تيز "هارت" نه م سه رچا وه يه له نيوان كۆمه لگاي مسلمان ه شيعه كانى عيراق دا يه. به با وه رى "پا كره وان" ه ي تيزكى گه و ره له نيوان سو با ي عيراق

¹⁵ "هارت" گه تگۆكه ي خۆى راپۆرت دا وه له برو سه كى ژماره ۲۳۰۳ له تاران له ۲۱ ميس.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريك

دروست بووه كه خۆى ناماده دهكات بۆ نهوهى له كاتى پيويستدا دژى شيوعيه كان چالاکى بکات. بهرپيز "هارت" ههروهها رايگهياندا كه نيرانيه كان ههوليان داوه پشتى كورده كان بگرن و له داهاتوودا كه لکيان ليپه بگرن.

له وهلامى پرسيارتيكى مندا دهربارهى نهوهى كه نايا هيتشتا هيچ جياوازيكي بيرووا ههيه له نيوان "زۆرلوو" و سهروك وهزيرانى تورکيا، "عه دنان مهنده رهس" دهربارهى عيراق، بهرپيز "رونترى" وتى قسهى كردوه له گهل "زۆرلوو" كاتيک كه "زۆرلوو" ههفتهى پيش ليتره بووه بۆ يه شدارى كردن له ريوه ره سهى به خاك سپاردنى "دول"^{١٦}، وهزيرى دهره وهى (نه مريك).

بهرپيز "رونترى" بۆچوونه كانى بهرپيز "هارت" ي پشتراست كرده وه و جهختى له سه ره نه وه كرده وه كه "زۆرلوو" له ناصر بيتزاره و ههست دهكات نيتمه ناييت ريبهرى ميسر بههتير بکهين و واى بۆده چيت كه له وان هيه بارودوخى عيراق به خيراى به ره و خرابى بچيت. "زۆرلوو" دهيوست نيتمه دهست بکهين بۆ دانانى پلانيكي هاويهش بۆ روبه پروو بوونه وه له گهل نه گه ره كانى عيراق. بهرپيز "رونترى" هيتشتا وابير ده كاته وه كه نه م سه له هيه زۆر مه ترسي دار ده بيت و وتى به وردى سه يرى نه م داواكاريهى تورکيا ده كات. يارمه تيه دهرى وه زير وا ههست دهكات كه نيتمه ده بۆ دريژه بدهين به نالۆگۆرى زانيارى به لام له م قوناخدا له مه زياتر له گهل تورکه كان نه چينه پيش.

پاشان بهرپيز "رونترى" له بهرپيز "راکويل" دهربارهى بيرويوچوونه كانى پرسيارى كرد. بهرپيز بهرى كاروبارى رۆژه لاتى نزيك، بهرپيز "راکويل" وتى به بۆچوونى نه م، بارودوخه كه به نيسبه ت نه و كاتهى كه دواين كۆبوونه وهى گروپ گيراوه توؤزيك باشتر بووه ^{١٧}.

Dulle^{١٦}

^{١٧} له كۆبوونه وهى ٤٠٨ ي نه م جوومدى ناسايشى نه ته وه بى له ٢٨ ي ميس، "نالين دولز" له سه ر "كاره گه رى پيشهاته گرنه گه كانى جيهان له سه ر ناسايشى ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريك" كۆمه لتيك هيتلى هاوشيه وهى بۆ نه م جوومنه خستوه ته روو و ناماژهى به وه كردوه كه وادياره "قاسم" دژى كومونيسته و به پارتيه وه به ريانى به ره ولاى رۆژناوا ههيه. "دولز" ههروهها

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريك

كاتيك كه به نيسبهت بۆچورنه كانى پرسىارى ليكرا، بهرپز "رؤنترى" وتى بارودۆخه كه باشر بووه هرچند كه رووداوه كانى نهم دو ايانه خۆى له خۇيدا شتيكى وا ناسه ليتيت. "رؤنترى" وتى قاسم قه سدونيازه راسته قينه كانى خۆى ناشكرا نه كردوو به لام نيستا هندی شايه هيه كه قاسم دهيويت يه كى يان هر دو برايانى "تاهير"¹⁵ (كه لايه نگرى شيو عيه كانن) له سر ده سولات لابياب يا سهرتيب "مهدهوى"¹⁶ له سرۆكايه تى دادگاي سهرىازى لابياب. بهرپز "هه ندلى" له بهرپز "رؤنترى" سه بارهت به بيروراي وه زاره تى دهره وه به نيسبهت پيشنياره كه ي بهرپز "جيرنيگان"، بالوتيزى نه مريكا له به غداد پرسىارى كرد بۆ نه وهى نيتمه نوينه ريك بنيرين بۆ جه نى شوپشى 14 ي تموز. بهرپز "رؤنترى" له وه لامدا وتى نه گهر بانگه يشت بكرين، نيتمه ش به شدارى ده كمين به لام نه گهر سوقيهت بانگه يشت بكرت و نه مريكا بانگه يشت نه كريت زور گرينگ ده بيت. بهرپز "هه ندلى" پاشان به منى وت بالوتيز جيرنيگان پيشنيارى كردوو كه كه سيك وهك دوكتور نيلسون¹⁷ له "كليساى نيشتمانى شيخه كانى پروتيستان" بيى به نوينه رى ولاته يه كرتوه كانى نه مريكا له م جه نه دا، هرچند كه هيشتا باسى نهم مه سه له يه نه كردوو له گه ل بهرپز "جورج نالين"¹⁸. بهرپز "هه ندلى" شك وگومانى دهربرى به نيسبهت شياو بوونى نهم جوره ديارى كرده ي نوينه ر و له راستيدا سهرسامى خۆى دهربرى كه نايا نيتمه قه د ده بي نوينه ريكي تاييهت بنيرين بۆ نهم جه نه. من وتم له وانه يه باشر بيت نوينه ريكي ناسراوى

وتويه تى كه هيشتا زور زوه بۆ دۆزينه وهى هرچه شنه بهر يانيكى روون له "قاسم" دا (يادداشتنامه ي گفتوگؤكان له لايه ن "گليسؤن" وه، 28 ي ميس، كتيبخانه ي نايزينهاوير، فايلى، تۆماركراوه كانى NSC)

¹⁵ Taher

¹⁶ Mahdawi

¹⁷ Dr. Elson

¹⁸ George Allen

كوڤد و كوڤدستان له بهلگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

سهربازى بنيزين بۆ به شدارى كردن لهم جهژنهى رژيمى نيستاي عيراق، هدرچند كه نه ليه ته دوكتور "نيلسون" به هوى بهرزه وهنديه كانى له كاروبارى رژهه لاتی نزيك به ناويانگه. بهرپرز "هيدن ويليامز" بيروپايه كى نهوتوى نه بوو و راپورته كهى بهرپرز "رؤنترى" سه رنچرا كيش و سودمه ند وه سف كرد. "هيدن ويليامز" له گهل نه ودا بوو هه موو هه فته يه كه بهرده وام كۆبوونه وه بگيردرتت و زانيارى سودمه ند به ده ست بخرتت بۆ ديارى كردنى پره نسيپه كانى "نه غجومه ن" بۆ قسه وياس له سهر نه وهى كه ناي ا ده بى راپورتيك ناماده بكرتت و نه گهر ناماده بكرتت ناوه رۆكه كهى چى بيت. بهرپرز "ويليامز" لايه نگرى قسه وياسى گروهى بوو بۆ ديارى كردنى ناوه رۆكى راپورته كه و واى بۆ ده چوو كه باشتر نه وه يه ليستيك له و كرده وانه (كه نه نجام دراره) بۆ نه غجومه ن ناماده بكرتت. بهرپرز "رؤنترى" به گشتى له گهل نه م بيروپايه بوو و ناماژهى به وه كرد كه گروه ريكوپينك و بهرده وام كۆبوونه وه بگرتت .

من پرسيارم كرد ناي ا كۆميتته نه م هه فته يه راپورت ده دات يا نا؟ بهرپرز "رؤنترى" وتى به گويزه ي هيله كانى راپورتنى پيشوو راپورت ناماده ده كرتت. بهرپرز "هه ندلى" وتى USIA له سهر داواى عيراق، كتتيبخانه ي گه رۆك له ريگاي UNESCO دروست ده كات و پرسيارى له بهرپرز "رؤنترى" كرد كه روانگه ت چيبه به نيسبه ت نه م سياسه ته. بهرپرز "رؤنترى" له وه لامدا وتى له گهل نه م بيروكه يه دايه، هدرچند كه خۆشحال نيبه به نيسبه ت نه وهى كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له ريگاي نه م چالاكيانه خۆشه ويستى خه لك به ده ست ناهيتتت. كاتى كه پرسيارى ورده كاريبه كانى نه م مه سه له يه ي ليكرا، بهرپرز "هه ندلى" وه لامى دايه وه باشتر وايه USIA له گهل ICA (له بهر نه وهى دروست كردنى نه م كتتيبخانه گه رۆكانه خه رجى زۆرى ده ويت) كار بكات و په يوه ندى هه يتت له گهل به شى په يوه ندييه كانى UNESCO له وهزاره تى دهره وه. USIA ده توانيتت كتتيبخانه ي نه م كتتيبخانه دابين بكات.

بهرپرز "لاردنير" له وهزاره تى بهرگرى ناماژهى به كيشه ي كاربه گريه تايبه ته كانى هه لره شانده وهى ريككه وتنه نامه كانى يارمه تى سهربازى نه مريكا به عيراق كرد. نه و پرسياره

کوردد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتنی دهره وهی نه امریکا

هاته گۆرئ که ده بیټ ههول به ده بین چی بکهین لهو که رهسته (سه ریازی بیانهی) که پیشتر داومانه به عیراق. باسی شهوه کرا که نهمه ۵ فرۆکه ی ۸۶ - F و ۱۳ "هاوه نی ۸" مان داوه به عیراق که به شیکن لهو که رهستانه ی که عیراق پیوستی پینیه بۆ هیزه کانی. بهرپز "بوتلیز" وتی نهم فرۆکانه ناتوانن بفرن له بهر شهوه ی هه ندئ له پیداو یستییه کانیان گه ریندر او نه ته بۆ نه امریکا. نهم چه کانه کار ده که ن نه گهر پاک و خاوین بکری شهوه . بهرپز "رۆنتری" و بهرپز "راکویل" له سهر شهوه هاوړا بوون که نهمه کیشه یه که که ده بی له گه ل حکومه تی عیراق تاوتو بی بکه ن. بهرپز "راکویل" ناماژهی بهوه کرد که له نیو ری ککه وتنامه که شهرت و مهر چیکی یه که ساله دانراوه بۆ هه لوه شانده شهوه ی، به لام دلنیا نه بوو له وه ی که نه امریکا بتوانی کاریکی شهوتۆ بکات نه گهر عیراق به شپوازی یه که لایه نانه ری ککه وتنامه که هه لپوه شینتته وه.

یادداشتنامه ی پیداو نه وه

له دانیشتنی ۱۴هه مینی "نه غجومه نی ناسایشی نه ته وه یی" له ۲۳ی ته موز، بهرپرسی CIA بهرپز "تالین دولز"² وه که به شیک له بهرنامه که ی خۆی له ژیر ناوی "کاریگه رییه کانی پیشهاته گرنه کانی جیهان له سهر ناسایشی ولاته یه که گرتوه کانی نه امریکا" ده رباره ی بی سهره وه به یی له عیراق نه غجومه نی ناگادار کرده وه.

نهمه خاله سهره کیه کانی وته کانی بهرپز "تالین دولز":

بهرپز "دولز" عیراقی وه که ولاتیکی پرکیشه وه سف کرد و وتی عیراق هیشتا کیشه ی زۆری هه یه . وادیاره راپه رینی که رکوک زۆر خیراتر له وه ی که چاپه مهنیه کانی خۆمان و میسر نیشانیان داوه، کپ کراوه ته وه . به هه رحال هیشتا هه یج که س نازانیت نهم راپه رینه چۆن و بۆچی دهستی پیکردوه . له لایه کی دیکه وه، له وانیه راپه رینی زۆرتر روو بدات له داها تودا . قاسم هه موو شه لایه نانه ی

² Allen Dulles

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه سربكا

شهرمه زار كردووه كه دهستان ههبروه لهم راپه پینانه دا و به تاییدت ناماژهى به شیوعیه كان کردووه.

قاسم بانگه پشست كراوه بۆ موسكۆ بۆ سهردانى كى حكومى و راپۆرت دراوه كه ئەم بانگه پشستى قبول كردووه به لام به هر حال هیچ كاتى كى ديارى نه كردووه بۆ ئەم سهردانه. له په یوه ندى له گه ل ناژاوه كانى كه ركوك، سهرۆكى نه نجومهن دهرباره ی ناكۆكیه نه تنیه كانى نیتوان كورده كان و توركمانه كان له بهرپیز "دولز" پرسىارى كرد. بهرپیز "دولز" له وه لامدا وتى ئەمانه كۆمه لێك عه شیره تى جیاوازن و زمانى جیاوازیان هه یه و به بۆچونى ئەو (بهرپیز دولز) له رووى نه تنیه كیه وه به ته واوى جیاوازن. بهرپیز "دولز" وتى لێكۆلینه وه یه كى دوورودرێژى ته واو كردووه دهرباره ی كورده كان و ده توانى لهم په یوه ندى هه دا زانیارى زۆرتر بدات به سهرۆكى نه نجومهن.

فیلیپ ج هالا¹⁹

¹⁹ PHILIP J. HALLA

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نهمريكا

(۱۹۶۱ - ۱۹۶۳ بهرگى XVIII ، لاپهره ۱۱۷ - ۱۱۶)^۱

۴۹ - تيلگرام (بروسكه) له بالۆيزخانهى ولاته يه كگرتوه كانى نهمريكا له عىراق بۆ وهزارهتى

دهره وه

بهغداد - ۲۰ ي ئيلولوى ۱۹۶۲ ، نيوه پۆ

نهينى

۱۵۰: كاربه دهستىكى پارتى ديموكراتى كوردستان (PDK) - كه بهرپرسى كاروبارى نهم حيزبه يه له بهغداد - پاش وهرگرتنى رينوتينييه كانى مهلا مستهفا بارزانى له ۱۸ ي ئيلولول به شىوازي په نانه كى بانگهيشتى بالۆيزخانه كرا. كورده كان به توندى داواي پشتيوانى له ولاته يه كگرتوه كانى نهمريكا ده كمن بۆ شوژشه كه يان. نهم كاربه دهسته ي PDK وتى ئيستنا پتويستى به پاره ههيه و له وانهمه پاشان پتويستى به چهك ههبيت و بانگهشهى نهمه ي ده كرد كه زۆر به ي شيوعيه كان له PDK دهركراون و نهمه وانى ديكهش بهم زووانه دهرده كرين.

له بهرامبه ر پشتيوانى نهمه، مهلا مستهفا بهلئينى داوه كه: ۱- بزووتنه وه كه ي پاك بكاتوه له و كه سانه ي كه نيمه گوماغان ههيه ليينان. ۲- هاوكارى بكات له گه ل كه سايه تيه عه ره به كۆنه پاريزه كانى (كونسيفاتيو) عىراق و عىراق بگه رپنه ته وه بۆ نيو په ياننامه ي بهغداد، نه گه ر نيمه بانه ويت. ۳- دهسته جى زانبارى ته واو بدات به نيمه دهر باره ي رووداوه سياسى و سه ربازيه ناوخۆيه كانى كوردستان يا عىراقى عه ره بى. كاربه دهسته كه ي PDK بانگهشهى نهمه ي كرد كه ده زگاي هه والنگرى كورده كان به رفراوان و راست و دروسته و وتى نهم پيشنياره بۆ كورده كانى

¹ سه رچاوه: وهزارهتى دهره وه، فاي له ناوه ندييه كان، ۲۰۶۲ - ۰۰/۹ - ۷۸۷ ، نهينى ، بلاو كورده وه ي سنووردار، ناييت بيانيه كان بينين، بۆ بالۆيزخانه ي ولاته يه كگرتوه كانى نهمريكا) له ئانكارا، ديمه شق، له نهن، پاريس و تاران نيژدراوه.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانی وهزارهتی دهره وهی نه مریکا

سوریا و عیراق و ههروهه عیراق وهراست ده گهریت . نهم كورده وتی PDK هم له به غداد و هم له تاران په یوهندی نزیك و دۆستانه ی ههیه له گه ل ئیران. ئیرانیه كان رازی بوونه به وهی كه کاریان به هاتوچوی كورده كان له سه سئور نه بیته و پیش به یارمه تیانه نه گرن كه كورده كانی ئیران ده یه دن به شوړش. مهلامسته فا بارزانی خو شحاله به نیسه ته نهم په یوهندی به لام داوای یارمه تی ماددی له ئیران ده كات. كاربه دهسته كه ی PDK وتی مهلامسته فا له سه نه و باوه په یه كه پیشنیاری لکیانی كوردستان به ئیران وهك" كۆمارئیکی خودموختار" بو شا سه رنجراکیشه .

كورده كان ههروهه په یوهندی به رده وامیان ههیه له گه ل میسر (كه دۆستی كورده كانه به لام یارمه تیان نادات) و بالۆی زخانه ی سوڤیه ته له به غداد. كاربه دهسته كه ی PDK وتی كورده كان نایانه ویت هه موو پردی په یوهندی كانیان له گه ل سوڤیه ته برۆخیتن، هه تا كاتیك كه دلنیانه بن له وهی كه ده ولته تی ولاته به كگرتوه كانی نه مریكا پشتیوانی له بزوتنه وه كه یان ده كات.

كاربه دهسته كه ی PDK وتی مانگانه هه زار دولا له بالۆی زخانه ی سوڤیه ته وهرده گریته بو هندی له لایه نگرانی تاییه تی شیوعی له ناو PDK به لام پاره كه ده چیتته ناو سندوقی PDK . مهلا مسته فا نهم بره كه مه پاره به یارمه تیدانی بزوتنه وه كه ی نازانیت. كورده كان داوای یارمیتیان له كویت كرده وه به لام كویت ره تی كرده وه ته وه. بالۆی زخانه ی به ریتانیا له به غداد نهم هه والته ی پشتراست كرده وه ته وه. كاربه دهسته كه ی PDK وتی به ریتانیا مۆچپاری كویتی كرده وه پاره نه دات به شوړشگیرانی كورد. ئیسرائیل پیشنیاری یارمه تی داوه به كورده كان له ئوروپا به لام كورده كان ره تیان كرده وه ته وه، نه له بهر نه وهی كه كورده كان دژی ئیسرائیلن به لكوو به هژی نه وه كه ده ترسن ئیسرائیل به نه تفهست زانیاریه كان ناشكرا بكات و خه سار له بزوتنه وه ی كورد بکه ویت له ئیو ولاتانی عه ره بییدا.

كاربه دهسته كه ی PDK وتی مهلا مسته فا ده زانی پاش رووخانی قاسم (كه به بیورپای بارزانی بهم زووانه رووده دات) سوڤیه ته نیگه ران ده بیته و به پاره و به چك یارمه تی كورده كان ده دات.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهرهوسى نه مريكى

نهم كورده وتى مهلا مستهفا به باشتر ده زانیت له گهڙا رۆژناوا هاوکارى بکات تا سۆفیهت و متمانهى به سۆفیهت نییه. به ههرحال هه موو كورده كان ناسیونالیست و ده بى نیستا نۆتۆنۆمى به دهست بهیتن نه گه رنا ده بى خۆیان بۆ له ناوچوونى ره گه زى ناماده بکهن به لام بۆ نه وهى شتیكى وا روونه دات كورده كان یارمه تى له سۆفیهت یان ته نانه ت له شهیتانیش قبول ده كهن.

كاربه دهسته كه ی PDK به روونى ناگادار كرايه وه كه سیاسه تى ده ولته تى ولاته به كگرتوه كانى نه مريكى به نیسبه ت سۆرشى كورد نا لۆگۆڤى به سه ردا نه هاتوه ^۲. نه ویش له وه لامدا وتى نه گه ر وايه ده بى به زووترین كات په یوه ندى له گهڙا مه لامسته فا بگرتیت و په یامى بۆ بنیرتیت. میلیۆڤن^۲

^۲ یادداشتنامه یه كه له ۱۱ ی نه یلول له لایه ن "سترانگ" بۆ "تالبۆت"، هه لۆیستى گشتى ولاته به كگرتوه كانى نه مريكى به نیسبه ت كیشه ی كورد وه ها وه سف ده كات:

ولاته به كگرتوه كانى نه مريكى كیشه ی كورد له عیراق به كیشه یه كى ناوخۆی ده زانیت كه ده بی ت له ناوخۆی عیراق چاره سه ر بگرتیت. ده ولته تى نیمه به هیه چ شتیه كه پشتیوانى ناكات له چالاكیه كانى كورده كان دژى ده ولته تى عیراق و هیواداره به م زووانه رینگاچاره یه كى ناشتیخوازانه بۆ نهم كیشه یه بدۆزرتیه وه. نیمه واتیده گه یه كه كورده كان داواى نه وه ده كهن كه هه ندى له داواكاریه كانیان له لایه ن یاسای بنه ره تییه وه زامن بگرتیت. له كاتیكدا كه هه لۆیستى ولاته به كگرتوه كانى نه مريكى روونه به نیسبه ت نه وهى كه یاسایه كى دیموكرات هه بی ت له عیراقدا، به لام هه رچه شه ن شۆڤه یه كه ده رباره ی نهم داواكاریه نه له عیراق ده بی ت به ده ستیه وردان له كارویارى ناوخۆی نهم ولاته. به بۆچوونى نیمه، داها توو باش ده بی ت بۆ كورده كان له عیراق (هه ره وه ها له نیران و توركیا) نه گه ر په یوه ندى به كى نه پساره یان هه بی ت له گهڙا نه و ولاتانه ی كه تییدا ده ژین. نیمه ده زانین توركیا و نیران هه ر نهم روانگه یانه هیه و له سه ر نه و باوه رهن كه حكومه تى عیراق به هه مان شتیه هه ست ده كات.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريك

(۱۹۶۳ - ۱۹۶۱ ، بهرگى XVIII ، لاپهړه ۸۲ - ۳۸۱)^۱

۱۷۳ - يادداشتنامه ي کارمندی نه نجومه نى ناسايشى نه ته وهى (رويټرټ کؤمير)^۳
بؤ يارمه تيدهرى تاييه تى سه رۆك کؤمار بؤ کاروبارى ناسايشى نه ته وهى (بهريټز
بؤندى)^۴

واشنگټون، ۱ ي نادارى ۱۹۶۳

نهينى

MCGB

بابهت: مهترسى هه لگيرسانه وهى کيشه ي كورد

هه ندى له سيخوږه كانان به ته وارى نيگه ران بوونه له مهترسى هه لگيرسانه وهى کيشه ي كورد كه ده بيت به به لا بؤ رڙمى نويى عيراق. وه لامى نهو پرسيا ره زه حه ته كه نايا وتووټزه كانى نيوان كورد و حكومهت له به غداد باش ده چي ته پيش يا نا به لام گه لى ده ولت (توركييا، نيټران، ميسر به ريبه رايه تى ناسر و له سهرووى هه موويان سوږيه ت) پيټيان خوږه كورده كان هان بدهن. نيټمه به تاييه ت هؤشداريمان داوه به نيټران كه خو ي دور بگريټ له م مه سه له به به لام نه گه ر شا بزانيټ رڙمى نويى عيراق زؤر له گه ل ناسر گه رمه، له وان ه به نه م مؤچياريه ي نيټمه پشتگوى بجات.

² MELBOURNE

سه رچاوه: كټيټبخانه ي كنيدي، فاي له كانى ناسايشى نه ته وهى، زنجيره ي ولاتان، عه ره بستانى
سه ردى ۳/۶۳ - ۱/۶۳، نهينى^۱

³ Robert W. Komer

⁴ Bundy

کورډ و کورډستان له بهلگه نامه کانس و وزارتې دهره وهی نهمریکا

من پیداگرم کردوه له سهر CIA که بهرنامه یه که له گروهی تاییهت بۆ جاری داهاتو ناماده بکات بۆ رووبه پروو بوونه وه له گهڼ نه گهره کانی نهم بارودوخه و هیوادارم نیوه پشتیوانیان لیکمن. نه وهی که نیمه نیستا زؤرتین پیوستیمان پییه تی دیپلوماسی پیشگیرانه یه.

CIA نیگه رانه (DIA ش نیگه رانه به لام له ناستیکی که متردا) به نیسبهت زیاد بوونی نه گهری هیرشی زه مینی ناسر بۆ سهر عمره بستانی سعودی. وه زارتهی دهره وه واپور ده کاته وه که به له بهرچا و گرتنی هارسه نگی هیزه کان، روودانی شتیکی وا دووره (ناسر نایه ویت بهم کاره په یوه نندیه کانی له گهڼ نیمه بیچرینیت) به لام من پیموایه ناصر ده یه ویت نیمه تاقی بکاته وه.

به هر حال من پیداگرم کردوه له سهر پنتاگون (وه زارتهی بهرگری نه مریکا- وه رگپن) که کرده وهی پیشگیرانه بگریته بهر یان دژ کرده وهی سه ربازی به دوا ی نه وه نه نجام بدات. هیوادارم ناسر بارودوخه که له مه زیاتر خراب نه کات، به لام نیمه ده بی ناماده بین نه گهر پیوست بکات بریاری به نیس و ژان دهر بکه ین.

باب ک⁵

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه سربىكا

(۱۹۶۱ - ۱۹۶۳ ، بهرگى XVIII ، لاپه رهى ۳۸۲ - ۳۸۹)^۱

نمیرگرام له وهزارهتى دهره وه بۆ لایه نه تاییه ته په یوه نندیاره كان

CA - ۹۴۱۱

واشنگتۆن، ۲ى نادارى ۱۹۶۳ ، کاتۆمیر ۱:۵ ی پاش نیوه رۆ

نهیتى

بابهت: سیاسهتى رینۆیتى کاتى بۆ مامه له له گه له عیراق و په یوه نندیاره كانى کودیتای

نهم دواییه عیراق له گه له رۆژه لاتی ناوه پراست

رینۆیتى بۆ هموو لایه نه په یوه نندیاره كان:

کودیتای نهم دواییه عیراق (که له لایه نه وته بیژى کودیتاوه وه که درێژه ی شۆرشى ۱۴ ته موزى ۱۹۵۸ وه سف کراوه) پيشهاتىکه که له بنه رته دا بۆ عیراق، رۆژه لاتی ناوه پراست به گشتى و

^۱ سه رچاوه: وهزارهتى دهره وه، فایل له ناوه نندیاره كان. POL 1 IRAQ - US ، "سترانگ" و "کیلگۆر" له ۲۵ ی شوپات ناماده یان کردووه و "نۆکز"، "بۆلینگ"، "نیکولاس" (E) ، "گاود" (AID) ، "مورهاس" (INR) ، "کۆنیست" (S/S) ، "کیرنز - پرېستۆن" (له وهزارهتى بازرگانى) و "مه گهى" بینویانه و له لایه نه "تالبۆت" وه په سه ند کراوه. ههروه ها نیردراوه بۆ ئادیس ئابابا، نه لجه زیره، عه مان، ئاتین، به غداد، به یروت، بیلگرا، بۆن، قاهره، دپه شق، جه دده، کابۆل، که راجى، خارتوم، له ندهن، موگادیشۆ، موسکۆ، نیوده ی، نیکوزیا، پاريس، رابات، رۆم، تاییه، تاز، تاران، تلاییب، توكیۆ، تریپولیی، تونس، وه رشه ژ، ناكرا و کویت.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا گرنهگه. ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ده توانى له گه ل ره ژمى نوتى عىراق بژى، هه ر وهك نىستا ده بىينين.

حكومه تى عىراق له ناستى ناوخۆدا ده بى له گه ل ٤ كيشه ي بنه رتهيدا مامه له بكات:

١- شوڤشى كورد

٢- كومپانىاي نهوتى عىراق (IPC)

٣- ياساى بنه رته تى

٤- پيشكه وتنى تابوورى

سه رنه كه وتن له دۆزينه وهى چاره سه ريه كهى سياسى بۆ كيشه ي كورد، ته نها به قازانجى سوڤيه ت و شيو عيه كانى عىراق ده بىت . ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا وهك مه سه له يه كهى به ته واوى ناوخۆيى سه يرى كيشه ي كورد له عىراق ده كات. نيمه ده بى دريژه به راويژو له گه ل به ريتانيا بده ين له باره ي مه سه له كانى IPC و نهو لايه نانه كه به شيان هه يه له IPC دا و به ته واوى ته شو يقيان بكه ين وه لامى نه رمونيان بده نه وه به ده ستپيشخه ريه كانى حكومه تى عىراق بۆ چاره سه ر كرده ي كيشه چاره سه ر نه كراوه كان. نيمه ده بى خو شحالى خو زمان ده ربه رين به نىسه بت نيازى عىراق (وه ها كه رايگه يانده وه) بۆ پينكه ينانى ده وله تىكى ياسا سه روه ر.

حكومه تى عىراق سه رچا وهى ماددى پىويستى هه يه (نه گه ر باش به رپوه ي ببات) بۆ نه وهى تابوورى ولاته كه ي پيش بخات. ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ده بى نىرا ده ي خو ي نىشان بدات بۆ يارمه تيدانى عىراق بى نه وهى له رووى مادديه وه ناستى يارمه تى خو ي به عىراق به رز بكاته وه. ده بى بازرگانانى نه مريكايى ته شو يق بگري ن له هه له بازرگانيه كانى عىراق كه لك وه ربه رگن و حكومه تى عىراقيش ده بى نهو كه ندوكۆسپانه لايبات كه "قاسم" له سه ر ريگاي بازرگانى بىيانى داينا بوو.

له ناستى ده ره كيدا حكومه تى عىراق پينگه يه كهى به هيزى له نيو ولاتانى رۆژه لاتى جيهانى عه ره ب ده بىت نه گه ر هيزى خو ي پته و بكات و يه كگرتووى خو ي له گه ل نه م ولاتانه بپاريزي ت.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتني دهره وهس نه مريكيا

نامانج و نيدونولوزى عيراق، به تاييهت سوريا، نوردون، يه مهن و له ناستيكي نزمتردا، كوئيت، عه ره بستانى سعودي و لوئنان به ره ولای خۇى راده كيشت.

حكومته تى عيراق ده يوه يت له ناستى دهره وه له سهر "پان عه ره بيزم" چر بيته وه به لام هه ولّ ده دات په يوه ندى دؤستانه ي له گه لّ توركييا و نيتران هه بيته بؤ نه وه ي به ره ي پشتى خۇى قايم بكات. ممللاني نيوان عيراق و UAR (ميسر) له وان هه روو بدات. به هه ر حالّ نيسرائيل له كاريگه رى روو له زياد بوونى عيراق له سهر عه ره به كان نيگه ران ده بيته. ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكيا ده بيّ عيراق ته شويق بكات په يوه ندى دؤستانه ي له گه لّ توركييا و نيتران هه بيته و ده ولته تى نيتران هه ران بيات له كاروبارى عيراقدا ده ستوردان نه كات.

نيتمه ده بيّ دوورى بكه مين له به كار هيتاننى ده سته واژه ي "هيلالى خصيب"¹ و دريژه به په يوه ندى دوو لايه نه ي دؤستانه و پر قازانج له گه لّ ولاتانى ديكه ي عه ره ب بدين و به ته واوى بيّ لايه ن بين له كيشه ي نيوان ميسر و عيراق. ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكيا (و به ريتانيا) ده بيّ دؤزينه وه ي ريگايه ك بؤ پيكه وه ژيانى كوئيت و عيراق ته شويق بكه ن و له هه مان كاتدا، دريژه بدن به پشتيوانى كردن له سه ره به خۇى كوئيت. نه گه ر كوئيت نازادانه سيستمى فدراتيو له گه لّ عيراق هه لّ بزيترت نيتمه نابى دژايه تى نه وه بكه مين كه كوئيت ده سه لاتى برپاردانى ته واوى هه بيته له سهر مه سه له ي نه وت. ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكيا ده بيّ به توندى پشتيوانى بكات له نوردون.

¹ له نه ده بيياتى سياسيدا مه به ست له "هيلالى خصيب" (كه وان هه به بيت) نه وه سياسه ته يه كه زله تزه كان بؤ پيشگرتن له ته شه نه كردنى نيسلامى سياسى و به ره به ره كانى له گه لّ رۆحى نه ياريتى له گه لّ ولاتانى رۆژناوا له ناو ولاته نيسلاميه كاندا گرتيانه به ر. هه ندى له ولاتانى نيسلامى له وان هه ميسر، لوئنان، فه له ستين و به شتيك له نوردون، سوريا، عيراق، توركييا و نيتران ده كه وه نه ناو نه م كه وان هه يه. وه رگيتر

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

سوريا بهرەولای عێراق راده کیشریت. ولاته یه کگرتوه کانى نه مريكا نابى دژایه تی سیستمى فدراسیونى سوريا له گهڤ عێراق یا میسر بکات. له م په یوه ندىیه دا پتویست به که لک وهرگرتن له هێزى سه ربازى ناکات و زۆربه ی خه لکى سوريا رازى ده بن به م سیستمه. ئیتمه ده بى وه ک رابردوو وه لامى نه رینى بدهینه وه به داواکاریه کانى سوريا بۆ یارمه تی نه مريكا. ئیتمه ده بى له نیگه رانیه کانى عه ره بستانى سعودى له باره ی عێراق که لک وهر بگرین بۆ نه وه ی تپوه نه گلانى یه مهن و پيشکه وتنه خیراکان له په یوه ندى له گهڤ چاکسازى و نوژه نکرده وه ته شویق بکه یین.

ئیتمه ده بى لوینان و ولاتانى دیکه سه ره له نوێ دلییا بکه ینه وه که پشتیوانى له سه ره خۆبیان ده که یین بى نه وه ی چاومان له هه یچ بیته. له بهر دژایه تی کردنى عێراق له گهڤ به ریتانیا له عه دن و له گهڤ عه ره بستانى سعودى ئیتمه نابى چالاکیه کانى عێراق له یه مهن ته شویق بکه یین. ئیتمه ده بى له نیگه رانى نيسرائیل ده رباره ی ناکامه کانى شوڤشى عێراق تیبیگه یین و له هه مان کاتدا درێژه بده یین به بى لایه نبوومان له نیتوان نيسرائیل و ولاتانى عه ره بى. له هه مان کاتدا ده بى به رژه وه ندىیه کانى خۆمان (به نيسبه ت ناسایشى نيسرائیل و مافى ده ولته تبوونى ئەم ولاته و بوونى ناشتیه کى هه نگاو به هه نگاوى هه میشه یى له نیتوان عه ره به کان و نيسرائیل) بۆ عێراق و ده ولته تانى دیکه ی عه ره ب روون بکه ینه وه.

الف- روانگه ی ولاته یه کگرتوه کانى نه مريكا به نيسبه ت مه سه له ناوخۆیه کانى عێراق: حکومه تی عێراق نه وه ی سه لماندوو که ده توانى ده سه لاتى خۆى پته و بکات. حکومه تی نوێى عێراق (که حکومه تى کى به عسى ئینتیلابى ناسیونالیسته) له سه ر "پان عه ره بیزم" له چوارچێوه ی به رژه وه ندىیه نه ته وه ییه کانى عێراق و بوونى حکومه تى کى بى لایه ن، چاکسازه خواز و سوسیالیست (وه ک نمونه ی ولاتانى نيسکاندیناویا) پى داده گرى و ده لیت نامانجه کانى هه مان نامانجه کانى خه لکى عێراق ده بیته. وادياره دوا به دواى نارام کردنه وه ی ولات (له وانه چاره سه ر کردنى کیشه ی کورد) حکومه تی عێراق هه ول ده دات بى به حکومه تى کى دیموکرات و یاسا سه ره ره و زۆتر خۆى نزیك بکاته وه له پيشکه وتنى نابوورى.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مريكا

له روانگه كاريوارى ناوخزي عيراقه وه، نيمه چاره پروانى نه وه ده كه مين كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بتوانى له گه ل حكومه تى عيراق بزي. هر چه ند له وانه يه له موه به دوا شيوعيه كان بتوان پينگه يه كى جه ماوه رى به ده ست به ينن به لام حكومه تى عيراق ده يه ويت كاريگه ريان به رته سك بكا توه. چاره پروان ده كريت حكومه تى عيراق هه لويس تيكي "دهر وهس نه بوويانه" بگريته بهر كه له كرده وه دا پينگه ي بلوك (ى روزه لات) له عيراق لاز ده كات.

نيمه هيرادارين حكومه تى عيراق به شيويه يه كى معقول له گه ل IPC مامه له بكا ت. به هر حال هه ندى نيشانه ي دريخوايه تر هه ن كه كار ده كه نه سه ر سياسه تى دهره وه ي عيراق كه بزي نيمه ناخوشه. له به شى ۲ دا باسى نه م مه سه له يه ده كه مين.

له په يوه ندى له گه ل نه م چوار مه سه له ناوخزيه بنه رته يه كه حكومه تى عيراق ده بى مامه له ي له گه ل بكا ت، رينوينيتان ده كه مين كه:

۱- شورشى كورد: سه ر نه وه كوتن له دوزينه وه ي ريگا چاره يه كى سياسى بزي كيشه ي كورد به م زووانه تنه ا به قازانجى سؤقيه ت و شيوعيه كانى عيراق ده بيت.

هه لويس تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا: ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى دريژه بدات به وه كه كيشه ي كورد به مه سه له يه كى به ته واوى ناوخزي عيراق بزانيت كه نايه ويت هيج دهرينكى راسته وخو يان راسته خو ي تيدا ببينيت. له كاتى قسه وباس له گه ل ده ولته تى عيراق و ده ولته تانى ديكه، كار به ده ستانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى تنه ا هيو اى خو يان دهرين كه حكومه تى عيراق و كورده كان بتوان بگه ن به ريككه وتنيك كه هه ر دولا پتى رازى بن و له م په يوه نديه دا ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا سياسه تيكي بى لايه نانه بگريته بهر. نيمه ده بى كار بكه ينه سه ر نيتران و توركيا بزي نه وه ي سياسه تيكي بى لايه نانه ي هاوشيوه له لايه ن خو يانه وه بگرنه بهر.

۲- نه وت: IPC به م ناكامه گه يشت كه ناتوانى مامه له يه كى معقول له گه ل قاسم بكا ت. له كاتيكا كه حكومه تى نو يى عيراق حكومه تيكي لاز نيه به لام به لگه كان وا نيشان ده دن كه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريك

دهيه ویت نه گهڙ IPC له سهر مهسه له گرنگه كان ريكبكه ویت. نیستا وهزیرنكى لیتهاتوو و عاقلن بووه به وهزیرى نهوت و دهستپیشخه رى كردوه بۆ دهستپیکردنه وهى وتووێژ له گهڙ IPC. نیمه چاره روانى نهوه دهكهین كه نهه وتووێژه بیسته هۆى گفتوگۆ كردن له سهر كۆمه لێك مهسه لهى دیکه. له میانهى نهه وتووێژه رووتر ده بیته وه چۆن حكومه تى عیراق دهيه ویت یاسای ۸۰ جیبه جی بکات و "كومپانیای نیشتمانى نهوتى عیراق" چ دهرىك ده گيژیت.

ههلوێستى ولاته یه كگرتوه كانى نه مريكا: ههر له كۆنه وه IPC له ژیر بهرپوه به رى بهریتانیا بووه و نیمه هیچ هۆكارنك نابینن نهه مهسه له یه بگۆرین. بههه مان شتوه وتووێژه كان هه میسه له لایهن "كومپانیای نیشتمانى نهوتى عیراق" بى دهستپوهردانى دهولته تى بهریتانیا یا نه مريكا بهرپوه چوه. نهه رهوته ده بى برده وهام بیته، هه رچهند كه له كاتى روودانى كیشه یه كى جیدی كاره ده ستانى بهریتانیا یا نه مريكا (یا پیکه وه) ده بى له گهڙ حكومه تى عیراق گفتوگۆ بكن. ولاته یه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى له هه مو پیتشهاته كاندا له گهڙ بهریتانیا له په یوه ندىدا بیته و هه ول بدهات تیکه یشتنیکى هاوهشى هه بیته له گهڙ بهریتانیا له هه مو كاتیکدا. ههروه ها ولاته یه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى له په یوه ندىدا بیته له گهڙ كۆمپانیه نه مريكایه خاوهن به شه كان (Jerseg and socong) له IPC دا و ده بى ته شوپیان بکات هه تا ناستیک نه رمونیان بن له كاتى مامه له كردن له گهڙ حكومه تى عیراق.

به ره پیتشه چوون له دامه زراندى حكومه تى كى یاساسه روه: "قاسم" زۆر جار به لێنى دا كه حكومه تى كى یاساسه روه (به پیتى ريفراندۆم) دا به زرنیت و هه لێژاردنه كانى پارلمان بهرپوه بیته به لام هیچ رووى نه دا. حكومه تى نویتى عیراق به ناشكرا رایگه یاندوهه پاش نه وهى كه عیراق سه قامگیر بوو (له وانه له رینگای چاره سهر كردنى كیشه له گهڙ كورده كان) پیتشیار ده كات حكومه تى كى یاساسه روه به زووترین كات پیکبیت. به له بهرچاو گرتنى پیتاگرتنى به عسیه كان له سهر یه كیتى نیشتمانى، نهو هیوايه هه یه كه حكومه تى نویتى عیراق بهرنامه كه ی خۆى جیبه جی بکات.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتی دهرهوهی نهامریکا

نهو كه مندوكۆسپانه لابیات (یا لانیکهه هموار بکات) كه رژیمی قاسم سهپاندوبوی به سر بازارگانی بیانیدا (بنوارن بۆ بروسکهی ۲۵۱ ی وهزارهتی دهرهوه له ۱۵ ی شوباتی ۱۹۶۳).
حکومتهتی نوێ عێراق به پتهوکردنی دهسهلاتی خۆی، پینگیهکی بههیزی دهبیته له بهشی رۆژههلاتی جیهانی عهرههیبیدا. نهو نامانج و نیدونۆلۆژییه كه پینگیهکی جهماوهری بههیزی له عێراق ههیه، دهتوانیته بهتایبهت خهلكی سوریا، ئۆردۆن، یهمن و له ناستیگی نزمتردا خهلكی كویته، عهرههستانی سعودی و لوبنان بههولای خۆی رابكیشیته. پیتش له شۆرشێ ۱۹۵۸ توانایی عێراق بۆ گێرانی دهوړتیکی یهكلاییكهروه له جیهانی عهرهه، بههۆی پهیرهندییه بهرتسهكهكانی عێراق لهگهڵ رۆژئاوا قهتیس مایهوه و پاش شۆرشێ ۱۹۵۸ بههۆی یهكێژیبوونی دهولهتی عێراق لهگهڵ بلوکی سۆشیته سنووردار بوو. دهولهتی عێراق له رووی خۆشهویستی جهماوهری و ههیزهوه، دووهمین دهولهته (پاش میسر) له نیو ولاتانی رۆژههلاتی جیهانی عهرههیبیدا و نابووړیهکی زیندووی ههیه.

حکومتهتی نوێی عێراق كه پهیرهوی له سیاسهتی بهعس دهكاته، بۆ یهكیتی عهرهه له سر بنهمای سیستمیکی "فدراتیو"ی ههول دهدهته كه تیتیدا کارووباری دهرهوه، سهربازی ومهسهلهی فهلهستین به شیوازی هاوبهش بهریتوه بچیت بهلام سیاسهتی ناوخۆیی له لایهن ههركام له نهنامهكانهوه دیاری بكریته.

بهپینچهوانهی جمال عبدالناصر كه دهیویته یهك پیاو و یهك دهولهته بهسهر یهكیتی عهرههیدا زال بیته و نهو یهكیتییه له كۆمهلتیك حكومهت به پیتی مودیلی ناوخۆیی میسر پینگیته، حكومتهتی عێراق لهبهر ههلهكهوتی جوگرافیایی، نفوس و سهراوهكانی میسر وهك هۆكارێکی یهكلاییكهروه بۆ نامانجی عهرهههكان سهیری نهو دهولهته دهكاته، كهوابوو حكومتهتی عێراق ههموو كارێك دهكاته (جگه له تهسلیم كردنی خۆی به میسر) بۆ نهوهی بهناشكرا درز نهكهوتیه ناویان و ههول دهدهته روانگهكانی میسر نهرم بکات.

ب- روانگهی ولاته یهكگرتووهكانی نهامریکا به نیسبهت مهسهله دهرههیبیهكانی عێراق:

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره ننى دهره وهى نه مريكا

۱- مملاتى عىراق و ميسر: حكومه تى عىراق به ههولدان بۆ پتهو كردنى هيزى ولاتانى رۆژه لاتی جيهانى عه ره ب (سوريا ، نۆردون ، كوئت ، عه ره بستانى سعودى و يه مهن)، كۆمه لىك كيشى تايبەت بۆ ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا دروست ده كات. نيمه پيمان باشه نه م به هيزبوننه له ماوه ي چهنسالدا روو بدات به لام كيشه كه نه وه يه به هيزبوننه كه به ره و عاقارى به عس ده چيته پيش. وادياره مملاتى نىوان عىراق و ميسر (وهك دو جه مسه رى سه ره كى هيزه كه) به ره ده سينييت. نه م مه سه له يه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ناچار ده كات سياسه تىكى زۆر زۆر هه ستيار له په يوه ندى له گه ل ميسر و عىراق بگريته بهر.

هه ر يهك له عىراق و ميسر، يارمه تى نه مريكا به لايه نى به رامبه ر به رفتارىكى نادۆستانه له قه لەم ده دات. له مه زياتر دوكتورى به عس زۆر ناسيوناليسته و ده يه وييت ههنگاو به ههنگاو كونترۆلى عه ره به كان به سه ر سه رچاوه كانى ولاتانى عه ره بيدا مسۆگه ر بكات. ههروه ا دوكتورى به عس كه هاوپرايه له گه ل هه سته به رفراوانه كانى عه ره به كان، دژى بوونى نيسرانيله و لانيكه م وهك هه ره شه يهك بۆ ناسايشى عه ره به كان و له مه ره يىكى فيزيكى له نىوان دو به شى جيهانى عه ره ب سه يرى نيسرانيل ده كات. نيسرانيل كاردانه وه ي ده ييت له به رامبه ر جينگيربوونى هيزه كانى عىراق له سه ر سنوره كانى.

هه لويستى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا: ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى به ته واوى بى لايه ن ييت له كيشى نىوان عىراق و ميسر و ده بى دريژه به په يوه ندى به كانى بدات له گه ل سه رجه م ده ولته عه ره به كان له سه ر بنه مايه كى دولايه نه و به گوپه ي به رۆه وه ندى به كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا. نيمه ده بى له به ره پيش بردنى بيروكه ي "هيلالى خصيب" دوورى بكه ين و ناييت له گه تروگۆگانان يان له به لگه نامه كانان كه لك له م ده سته واژه يه وه ربه گرين. به هوى نه وه ي كه هه ر چه شنه به رۆه وه ندى يا گوشارىكى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بۆ پيشكه وتنى ناوچه يى له به شى رۆژه لاتی جيهانى عه ره ب تنها به قازانجى عىراق ده ييت، نيمه ده بى له په يره و كردنى بيروكه ي "هيلالى خصيب" دوورى بكه ين. ده بى له كاتىكى گونجاودا عىراق به نيسبه ت

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

پيوانه كانان بۆ يه كگرتويى عه ره به كان ناگادار بكهينه وه. ههروه ها ده بۆ له پيه وندى له گه ل نيگه رانيه كانان به نيسبه ت سه قامگيرى نۆردون، عه ره بستانى سعودى و عه ده ن و ههروه ها به رژه وه ندييه كانان به نيسبه ت نوژه نكرده وه و چاكسازيه كى خي را حكوومه تى عي راق ناگادار بكهينه وه.

۲- توركي ا و ني ران

حكوومه تى عي راق كه له ناستى دهره وه ده يه وي ت له سه ر پانه ره بيزم چر بي ته وه، وا دياره ده يه وي ت پيه وندى دۆستانه ي له گه ل توركي ا و ني ران هه بي ت بۆ نه وه ي پشتى قايم بي ت له كا تي كا كه خۆ ي بۆ نه ركى سه ره كى (مه به ستى يه كگرتنى جي هانى عه ره به - وه رگي ر) ته رخان ده كا ت.

هه لۆي ستى و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا: و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بۆ هه رچى له ده ستى دي ت له گه ل نه م سى ده و له تانه (ني ران، عي راق، توركي ا) بي كا ت بۆ نه وه ي پيه وندى دۆستانه يان پي تكه وه هه بي ت. ني مه ده بۆ توركي ا و ني ران ته شوي ق بكه ين ده ست يور دان نه كه ن له كا رو بارى عي راق دا و نه گه ر كي شه يه ك له ني وان ني ران و عي راق له سه ر شه تواله ره ب سه رى هه ل دا، ني مه ده بي ت كتوپر هه و ل بده ين بۆ نارام كر دنه وه ي.

۳- كو ي ت

به بۆ چو ونى ني مه عي راق بانگه شه كانى خۆ ي گه رمو گو رتر نا كا ت له سه ر كو ي ت به ل ام هه و ل ده دا ت ري نگايه ك بدۆ زي ته وه بۆ را كي ت شانى سه رچا وه كانى كو ي ت به ره ولا ي سه رمايه گو زا رى له عي راق. ها و كا ت عي راق به شي وا زي كى رود و ناسك سه ره خۆ يى كو ي ت يش به فه رمى قبو ل ده كا ت. ري نگا چاره يه كى وا به قا زا نجى و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا يه. كو ي ت و عي راق له وا نه يه پاشان له سه ر سي ستم ي كى "فدرا تي وي" بپا ر بده ن.

هه لۆي ستى و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا: نه گه ر پي وي ست بكا ت ني مه ده بۆ به پا ري زه وه پي دا گرى له سه ر هه رد ولا (و به را وي ژ له گه ل به ري تانيا) بكه ين كه بگه ن به ري ككه وت ني كى دو لايه نه بۆ چاره سه ر كر دنى كي شه كه، به شي وه يه ك كه سه ره خۆ يى كو ي ت بپا ري زي ت. ني مه ده بۆ دو و رى بكه ين

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

له خسته پرووى هه رچه شه پيشنيارتك (كه به قازانجى يه كى له لايه نه كان بيت و نه گات به تاكام) بۆ چاره سهر كردنى كيشه كه. كوئيت دهبى نازادانه سيستمى فدراتيوى له گهل عيراق هه لئبؤيريت. نيمه نابيت دژايه تى نه وه بكهين كه كوئيت دهسلاتى تهواوى برياردان له سهر مهسه له كانى په يوه نديدار به نهوت به دهست بهيئيتته وه.

4- ئوردون: هه رچه ند كه حكومه تيكى عيراقى كه به عس به سهرى دا زال بيت خه لكى ئوردون به ره ولاى خوى راده كيشيت، به لام نيمه له سهر نهو باوه نهين كه حيزبى به عس بتوانى له ناو گروهه دابراهه كانى خوى له ئوردون، ريكخستنيتك پيكبهيتنيت كه بتوانى له داهاتويه كى نريك "مهليك حوسهين" له سهر دهسلات لابات. خه لكى فهله ستين به ريانيان به ره ولاى ري به رايه تى "ناصر" و ميسر ههيه نه به عداد. نهفسه رانى سوپاى ئوردون كه له تاكه نه خوئنده وار و عه شيره تى و نيمچه عه شيره تيه كان پيكهاتون هه تا ناستيك له گهل نيدونؤلؤئيه جؤراوجؤره كان نامؤن، له وانه نيدونؤلؤئى سوسياლისتى و پان عه ره بى (هه م نه وهى ميسر و هه م نه وهى عيراق).

هه لئويستى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا: نيمه دهبى به توندى دريژه بدين به پشتيوانى كردن له سه ره خويى ئوردون به يارمه تى تابوورى، سه ربازى و ته كنيكى نه مريكا. نيمه دهبى به ريانه چاكسازه خوازه كانى حكومه تى نيستاي ئوردون ته شويق بكهين كه كار ده كهن بۆ پيشكه وتنى تابوورى و چاكسازى كومه لايه تى. نه گهر ئوردون بگاته نهو قه ناعه ته كه دريژه به م ناراسته يه نيستا بدات، توانايى به عسيه كان بۆ پيشخستنى ريكخراونيكى سياسى به هيژ كه م ده بيتته وه. به رژه وه ندى يه كلاييكه ره وهى نيمه له وه دايه كه بارودؤخى نيستاي ئوردون هه ره كه خوى بمينيته وه و دهبى چاوديري ورد بكهين به سهر بارودؤخه كه دا. نيسرائيل نيگه ران ده بيت له يه كگرتنى ئوردون له گهل عيراق يا ميسر له بهر نه وهى ده بيتته هوى كؤيونه وهى سوپايه كى گه وره تر و موديرنتر له سهر سنوورى نيسرائيل و ئوردون.

5- عه ره بستانى سعودى:

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكاً

به بۆچوونى ئيمه عيراق ده توانيت ههتا ناستيك خهلكى عهره بستانى سعودى به ره ولای خۆى رابكيشيت و دهيويت هيدى هيدى ميكانيزمىكى سياسى دروست بكات بۆ نه وهى بتوانى هيدى هيدى حكومهتى پاشايهتى عهره بستانى سعودى بروختيت به لام ئيمه گومانان ههيه به نيسبهت نه وه كه ريكخراونكى كاريگهري به عسى ناسيوناليسى بتوانى له كورتخايه ندا دروست بيت. له كاتيكدا كه عيراق بۆ عهره بستانى سعودى ده توانى بى به هاوسه نكيه كه له به رامبه ر گوشاره كانى ميسر، ئيمه له سهر نه و باوه ره نين كه عيراق رازى بيت به وه كه به قازانجى عهره بستانى سعودى دژى ميسر له يه مهن كايه بكات.

ههلوئيسى و لاته يه كگرتوه كانى نه مريكاً: به قازانجى ئيمه نيه ههول به دين هيچ پهيوه نديه كى تاييهت له نيوان عيراق و عهره بستان دروست بيت. له بهر نه وهى بنه ماله ي پاشايهتى عهره بستانى سعودى ته نها له لايه ن عيراق وه ههست به هه ره شه ده كهن ئيمه ده بى كه لك له م راستيه وه ربه گرين بۆ نه وهى قناعهت به (مهليك) فهيسه ل به ينين كه له كاروبارى يه مهن ده ستپوه ردان نه كات و ههنگاوى خيرا و چروپ هه لبه گريت به ره و چاكسازى و نوژن كرده وه.

٦- ميسر: حيزبى به عس كه به سهر حكومهتى نيستاي عيراقدا زاله پينگه يه كى نه وتوى نيه له ميسر و توانيه كانى بۆ شاهه ژۆكردنى ده ولته تى ميسر زۆر لاوازه.

ههلوئيسى و لاته يه كگرتوه كانى نه مريكاً: ئيمه ده بى هه روا به ته واوى بى لايه ن بين له نيوان عيراق و ميسر و ده بى دريژه به بهرنامه يارمه تيده ره كاغان به دين به ميسر بۆ نه وهى ميسر گورانكاريه كى جيدى له سياسه ته كانى نيستاي خويدا نه كات كه به زه ره رى ئيمه بيت.

٧- سوريا: رژيمى نوئى عيراق ده توانيت به شيوازيكى به هيز سوريا به ره ولای خۆى رابكيشيت و ده توانيت له كورتخايه ندا سوريا ناسه قامگيرتر بكات. ئيمه بواريكى نه وتۆمان نيه له سوريا جگه له پيشگرتن له كاريگهري و زالبرونى كومونيسه ته كان به سهر سوريا و به ده سه ته يتاننى كاريگه ريه كى وا له سهر سوريا كه بتوانين سوريا هان به دين دژى نيسرائيل چالاكى نه كات.

كوڤد و كوڤدستان له بهلگه نامه كانس وزارتس دمه وهس نه مريكا

هه لوښتسې ولاته يه كگرتووه كاني نه مريكا: به نزيك بونه له مملاني عيراق و ميسر بڼ رايكشاني سوريا، ولاته يه كگرتووه كاني نه مريكا ده بڼ به جيدي دووري بكات له لايه نگرې له يه كڼي له لايه نانه. نيمه ده بڼ هه روهك رابردوو وه لامي نه ريني بدهينه وه به داواكار يه كاني سوريا بڼ يارمه تيداني نه مريكا. نيمه ناتوانين دڅي يه كيتي سوريا له گه ل ميسر يا عيراق رابوه ستين نه گه ر نه م يه كيتيه بڼ به كار هيناني هيزي سه ربازي جيبه جي بكريت و زور به ي خه لكي سوريا نازادانه برياري له سمر بدن. به قازانجي ولاته يه كگرتووه كاني نه مريكا نيبه عيراق له گه ل سوريا بڼي به هاوپه يان له بهر نه وه ي له وان هيه وه كه هه ر هه شه يه ك بڼ نيسرائيل له قه له م بدرت و (له ريگاي سه قام گير تر بووني سوريا له ناكامي يه كيتي له گه ل عيراق) هه تا ناستيك هه وسه ننگيه كه بشپوښت (لانيكهم له كوړتخا يه ندا). نه گه ر فدراسيوني سوريا - عيراق روو بدات و نه گه ر عيراق بيه وښت هيزه كاني بگواز تته وه بڼ سمر سنووري نيسرائيل و سوريا، نيمه ده بڼ چالاكانه هه ول بده ين په شيماني بكه ينه وه نه م كاره نه كات.

۸- لوښان: له وان هيه لوښان پيشوازي له شوړشي عيراق بكات له بهر نه وه ي ده يه وښت نه وه ناهه ماهه ننگيه سه ر راست بكا توه كه له جيهاني عه ر ه بدا هيه. به هه ر حال لوښان له وه ده تر سټ (لانيكهم له كوړتخا يه ندا) كه په يوه ندييه هه ستيا ره كاني له گه ل سوريا كاريگري پتچه وان هوه ي به دواوه بيت.

هه لوښتسې ولاته يه كگرتووه كاني نه مريكا: نيمه ده بڼ لوښان و ولاتاني ديكه دلنيا بكه ينه وه كه پشتيواني له سه ر به خڅيبي لوښان ده كه ين و نامانه وښت لوښان له ولاتاني عه ر ه بڼي دابريت.

۹- نيسرائيل: نيسرائيل ده بڼ به نيگه رانيه وه سه يري شوړشي عيراق بكات له بهر نه وه ي عيراق له وان هيه بڼي به هيزيكي هاوشپوه ي ميسر، به هه ر حال ناكامه كه ي به هيزبووني يه كيتي عه ر به كانه كه نه م هيش نيسرائيل ده تر سټيت.

هه لوښتسې ولاته يه كگرتووه كاني نه مريكا: ولاته يه كگرتووه كاني نه مريكا هاوكات له گه ل نه وه ي كه دريژه به په يوه ندييه زور دوستانه كاني له گه ل نيسرائيل ده دات، ده بڼ به ته واوي بڼ لايه ن بيت

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وى نه مريكا

له نيوان نيسراييل و ولاتانى عه ره بى. نيتمه ده بى له به رامبهر هر چه شنه هه وئىكى نيسراييل رابوهرستين بۆ فورماليزه كردن يا بنيادنانى په يوه ندى تايهت له نيوان نيسراييل و نه مريكا له بوارى ناسايشدا كه په يوه ندى به كانى نه مريكا و عه ره به كان تى كده دات. له لايه كى ديكه وه نيتمه ده بى به رژه وه ندى خۆمان (له باره ي ناسايش و و مافى ده و له تى بونى نيسراييل و هه و لدان بۆ دۆزينه وه ي رى گايه كه بۆ ناشتى هه ميشه يى له نيوان عه ره به كان و نيسراييل) بۆ ده و له تى عىراق روون بكه ينه وه، هه ره ها كه بۆ ده و له تانى ديكه ي عه ره بى روونى ده كه ينه وه. نيتمه ده بى عىراق و هه ره ها ده و له تانى ديكه ي عه ره ب تى شويق بكه ين كه له سه ر پى شكه و تن و چاكسازى چر ببنه وه نه نه وه ي وزه و سه رچاوه كانى خۆيان بۆ ناكۆكى عه ره ب و نيسراييل به فپوژ به دن.

۱۰- يه مهن: ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا هيچ بواريكى نه و تۆى نييه له يه مهن. به رژه وه ندى نيتمه له وه يه دايه به سه ر كاريگه رى سۆقيهت يا كومونيسته كان له يه مهن زال بين و له لايه ن نه وانى كه دژى بوونى بنكه ي به ريتانايان له عه دن و دژى ده سه لاتدارى سوريان له يه مهن وه ك بنكه كه يه ك كه لى و به رگرين. له وان يه عىراق به پالېشتى قورسى ميسر يا بلوكى صين - سۆقيهت پى شنيارى نالترناتيفىك بكات به يه مهن. گومان له وه دا هه يه كه عىراق بتوانيت كاريكى وا بكات هه تا كاتيك كه هيتزه كانى ميسر له ناوچه نه چنه ده ره وه.

هه لويستى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا: به له به رچا و گرتنى نه وه ي كه عىراق هم دژى به ريتانايه له عه دن و هم دژى ده سه لاتدارى عه ره بستانى سه وديه، ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا نابى هيچ كاريك بكات بۆ ته شويق كردن يا يارمه تى كردنى عىراق بۆ نه وه ي پينگه ي خۆى له يه مهن به هيتزه بكات كه نيتستا له سه ر بنه ماى گروهى بچووكى به عسى و په يوه ندى له گه ل نه و "يه مهن" يانه راوه ستاوه كه له عىراق په روه رده يان بينيه. ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ده بى له كاتى گونجاودا روانگه ي خۆى به نيسبهت چالاكيه كانى عىراق له يه مهن كه به ره و عه دن و عه ره بستانى سه ودى ناراسته ده كريت، بۆ نه م ده و له تى روون بكات وه.

روسك

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريك

(۱۹۶۱ - ۱۹۶۳ ، بهرگى XVIII ، لاپهړه ۳۹۷)^۱

۱۷۸ - يادداشتنامه يه كه له لايهن كارمهندي نه نغوومه نى ناسايشى نيشتمانى (روبرت كومير) بۇ يارمه تيدهرى تايبه تى سهرۆك كۆمار له كاروبارى ناسايشى نه ته وهى (بهريز بۇندى)

واشننگتون، ۶ ى نادارى ۱۹۶۳

MCGB

نهينى

بابهت: نه گهرى هه لگيرسانى شۆرشىكى ديكه ى كورده كان

FGI: كوديتاى عيراق بووه ته هؤى روونتر بوونه وهى سياسه ته ناوخوييه كانى عه ره به كان كه پيوست به وه ده كات نيتمه كۆمه لئيك كارى سهرپيى له چهند مانگى داها توودا نه نجام بده ين. نه و پيشامه دانهى كه نه گهرى روودانيان هه يه بريتين له:

۱- شۆرشىكى ديكه ى كورده كان^۲

^۱ سه رچاوه: كتيب خانى كنيدي، فاي له كانى ناسايشى نه ته وهى، زنجيره ى كۆبوونه وه كان و يادداشتنامه كان، يادداشتنامه ى كارمهندان، "روبيرت كۆمير"، بهرگى ۱ ، نهينى

^۲ - له ۷ ى نادار، جيگرى بهريه بهرى به شى هه والگري له ناژانسى ناوه ندى هه والگري، بهريز "ره ى س كلين"، نووسراويه كى له ژير ناوى "كيشه ى كورد: مه ترسيه نويى كان" نار دووه بۇ "مه ك جۆرچ بۇندى" كه له ۵ ى نادار له لايهن "ني داره ى هه لسه نگاننده نيشتمانپه كان" وه ناماده كراوه. له م نووسراويه دا "كلين" ناماژه ى به وه كردووه كه: "شانسى نه وه زياد بووه كه كيشه ى كورد له مانگه كانى داها توودا نالۆزتر بييت. به ده سه لات گه يشتنى رژيمىكى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و هزاره تى دهره وهى نه مريكا

۲- كوديتايهك به لايه نگرى له جمال عبدالناصر له عيراق

۳- كوديتايهك به لايه نگرى له عيراق يا جمال عبدالناصر له سوريا

۴- ناژاره له عه ره بستانى سعودى

باشترين سياسه ت بۆ نيمه نهويه كه توند دابنيشين و ناماده بين مامه له بكهين له گه ل هه
كه سيك كه سه ر بكه وي ت. خو ش بختانه سياسه تى نيمه نيستا ريگه به نيمه ده دات له م
په يوه ندييه دا بچينه پيش و يه كى له هۆكاره كانى نه وهى كه نيمه نابى لايه نى عه ره بستانى
سعودى به دژى ناصر بگرين نهويه كه ده ستى نيمه ده به ستيته وه. پاراستنى عه ره بستانى
سعودى له به رامبه ر ده ستر زيژى، مه سه له يه كه و راگه ياندى نه وهى كه نيمه
مه ليكه كانى (عه ره بستانى سعودى) مان هه لېژاردوه بۆ رييه رايه تى كردنى جيهانى عه ره ب،
مه سه له يه كى ديكه يه. نه گه ر نيمه به م شتوازه بچينه پيش له راستيدا نه وته كه مان له كيس
ده ده بين.

دژه كومونيس ت له عيراق، كه ندر كو سپه كانى پشتيوانى كردنى سو فيه ت له كورده كانى
لابردوه و نه م كيشه يه ناكام و ليكه وته ي گزنگى ده بيت بۆ دهره وهى عيراق". (كتيبخانه ي
كنيدى، فاي له كانى ناسايشى ني شتمانى، زنجيره ي ولاتان، عيراق، ۶۳ / ۸ - ۶۳ / ۶)

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه مريكا

(۱۹۶۳ - ۱۹۶۱ ، بەرگى XVIII ، لاپەرەى ۴۶ - ۴۴۵)¹

۲۰۴ - يادداشتنامهى کارمەندى ئاسایشى نەتە وهى (بەرپرز هارۆلد ه ساندیرز) بۆ یارمەتیدەرى تايبەتى سەرۆك كۆمار بۆ کاروبارى ئاسایشى نەتە وهى (بەرپرز بۆندى) واشنگتۆن، ۲ ی نیسانی ۱۹۶۳

نهیتى

بابەت: كوردە كانیش دەتوانن چەك و تەقەمەنى له ئیتمە بکرن

نەمڕۆ سەرۆكى ئەنجومەنى ئاسایشى نەتە وهى له وهلامى پرسىاریكدا دەربارەى ئەوهى ئیتمە چۆن مامەلە له گەژ رژیى نوتى عیراق دەكەین، وتى ئیتمە دەمانەویت تا ئەو شوپنەى كه پیمان دەكریت لەم پەیره ندىیهدا یارمەتیدەر بین بۆ ئەوهى بکهوینه ناو پروگرامیكى یارمەتیدانى گەوره². وهزارەتى دەرەوه وا هەست دەكات ئیتمە تا ئەو شوپنە كه پیمان دەكری خۆمان لەم

¹ سەرچاوه: كتیبخانهى كنىدى، فایلە كانى ئاسایشى نیشتمانى، زنجیرهى ولاتان، عیراق، نهیتى.

² بەگوێرەى یادداشتە كانى "لیگير"، له كۆبوونە وهى رۆژانهى کارمەندانى كۆشكى سپى له ۲ ی نیسان، كاتێك كه "بۆندى" له "سەندیرز" (له نەبوونى "كۆمیر"دا) دەپرسیت ولاتە یەكگرتووه كانى نەمريكا دەتوانیت چى كرده وه گەلێك بگرتتە بەر بۆ نیشاندانى پشتیوانى خۆى له رژیى عیراق، "سەندیرز" له وهلامدا دەلێت: "سەرۆك نەركانى سوپای عیراق، ئەم دوایانە داواى ژمارەیهك تانكى كرده وه له ولاتە یەكگرتووه كانى نەمريكا بۆ هیزه كانى عیراق، بەلام ئیتمە دەبۆ لەسەر ئەم مەسەلەیه بىر بکهینه وه له بەر ئەوهى كه له وانیه عیراق ئەم تانكانه بەكاربهیئیت بۆ سەرکووتكردنى راپەرینى كورده كان و ئەمە شتیكه كه ئیتمە

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

مهسه له يه ببويړين ههتا نهو كاته كه دهولتهى عيراق بتوانى له سه ر پيويستيبه كانى وردتر بيته وه.

رژمى نوبى عيراق ته نها ههنگاو تيكى ناروونى هه لگرتو وه بؤ وه رگرتنى يارمه تى نابوروى له نيتمه بؤ نه وهى پاساو بؤ دابراڼ له شيوعيه كان بهيتته وه. نيتمه ده مانه ويته يارمه تى خؤمان به عيراق له ناستى يارمه تى ته كنيكى و متمانهى فروشتن رابگرين نه نه وه كه سلفه بدهين بؤ پرؤزه كانى پيشكه وتن. دهولتهى عيراق سه رمايهى پيويستى له داها تى نهوت هه يه نه گهر به شيوازيكى عاقلانه كه لكى ليپه ربرگريته. AID برى پارهى ته رخانكراوى خؤى زياد كردو وه (له ٦٠٠ ههزار دولار بؤ ٨٠٠ ههزار دولار) بؤ به شدارى كردن له به شى راهيتناندا. ههروه ها نيتمه به دهولتهى عيراقمان وتو وه نامادهين يارمه تيان بدهين بؤ نه وهى ههلبسن به جيبه جي كردنى IBRD له لايه ن نه توه يه كگرتو وه كان يا يارمه تى ته كنيكى كه رتى تايبه تى نه مريكا و متمانهى EXIM به ده ست بهيئن بؤ ته شويق كردنى سه رمايه دارانى كه رتى تايبه تى نه مريكا و له وانه يه وتووؤژ ده ربارهى دانانى به رنامه يه ك بؤ زامن كردنى سه رمايه بؤ عيراق (له هه ر كاتيكا كه دهولتهى عيراق ناماده بيت) و ته شويق كردنى بازرگانى رؤژناوا له عيراق.

نيتمه ره زامه ندى خؤمانان ده ربرپوه بؤ فروشتنى ١٢ هيلكؤپته ر به عيراق كه دهولتهى عيراق داواى كردو وه، ماوه ته وه خؤيان بريارى نه وه بدهن كه چى جؤره كؤپته ريكيان ده ويته (نرخه كه ي ٤ - ١٥ ميليون دولاره به گوڀره ي مؤديلى كؤپته ره كان).

دهولتهى نه مريكا ههروه ها له وانه يه بريارى فروشتنى ٤٠ تانكى سووك بدات به عيراق كه پيشتر عيراق داواى كردو وه بؤ نه وهى بياغاته جيگاي نهو تانكانه ي كه نيتمه پيش له سالى ١٩٥٨ داومانه پييان. نيستا چاوه روانى نه وه ده كرته كه سياسه تيكى نوئ له ريگاي به رنامه ي "تالبؤت

نامانه ويته حقه من بيكه مين. نه م باه ته جارى با دوا به مين". (زانكؤى به رگرى نه ته وه يى، نووسراوه كانى "هيلؤر"، يادداشتنامه كانى رؤژانه ي كؤشكى سپى)

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی وزارتنی دهره وهی نه امریکا

- هاریان³ بگيردریته بهر بۆ دیاری کردنی ریشوینه کانی چک و تهقه مهنی قورس که له وانیه له ریگای سوریاوه بگوازیتهوه بۆ بهرهی شهر له گهڙ نیسرانیل. بههرحال نیتمه گپروگرفتیکي جیدی نایین بۆ فرۆشتنی تانکی سووک و چکی بچروک و تهقه مهنی و پیداوایسته کانی Commg و تنانته فرۆکه می گوازتنهوه ، نه گهر عیراق داوای بکات. ههروهها AID و DOD له بهشی مهدهنی عیراق کار ده کهن بهلام نه مه پهیرهندی بهوه ههیه که نایا عیراق دهیویتی ئیزن به نیتمه بدات له نزیکه وه له گهڙ سوپاکه یان کار بکهین.

کورده کانیسه ده توانن چک و تهقه مهنی له نیتمه بکرن هه چهند که نیتمه پیشترا داواکاری نه وانمان بۆ یارمهتی سهریازی رته کردووه تهوه. بههرحال به بۆچوونی نیتمه مهسهلهی گرنگتر بۆ نه امریکا له م پهیره نیدیدا نه وهیه که له بهرامبهر رژیم نوینی عیراق وه لامدهر بین. نیتمه ده مانه ویت کورده کان له گهڙ ده ولتهتی نوینی عیراق وتووێژ بکهن بۆ چاره سهر کردنی کیشه که یان. نه گهر نه م وتووێژانه سهرنه که ویت، بهرژه وهندی نیتمه نهو کاته باشتر ده پارێزریته که ده ولتهتی عیراق بتوانیته کورده کان کونترۆل بکات نه نهوه که شۆرشی کورد نه وهنده سهربکه ویت که ببیته هۆی ده ستیوردانی سؤفیهت یا تیران له کیشه که دا .

هال⁴

³ Talbot-Harriman

⁴ HAL

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وه زارهنى دهره وهى نه مريكا

(۱۹۶۱ - ۱۹۶۳ ، بهرگى XVIII ، لاپهړه ۴۵۱ - ۴۵۲)^۱

۲۰۸ - بروسكه له وه زارهنى دهره وهى ولاته يه كگرتووه كان بۆ بالويزخانهى نه مريكا له عيراق

واشنگتون، ۵ ي نيسانى ۱۹۶۳ ، كاتومير ۹:۷ ي سهرله به يانى په نانه كى

بابهت: نيگه رانى وه زارهنى دهره وه له نه گه ره مه ترسي داره كانى سهرنه كه و تنى وتوويزه كانى نيوان كورده كان و حكومه تى عيراق و ده ستيپيكر دنه وهى ناكوكيه كان

۳۳۱ - له وه لامى تيليگرامى ۶۱۱ ي^۲ بالويزخانهى نه مريكا له عيراقدا:

^۱ سهرچاوه: (وه زارهنى دهره وه، فايله ناوه ندييه كان)، POL ۲۶ IRAQ ، په نانه كى . "كيلگور" و "دهيريز" له ۴ ي نيسان ناماده يان كردووه و "سترانگ" و "جود" بينيو يانه و "تالبوت" بريارى له سهر داوه. بۆ له ندهن، شانكارا و تاران نيژدراوه.

^۲ له بروسكه ي ژماره ي ۶۱۱ له ۱ ي نيسان، بالويزخانهى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا له به غداد، ناوه روژكى په يامه كه ي رتيه رى كورد، مه لامسته فا بارزانى ناردووه بۆ وه زارهنى دهره وه. نه م په يامه له لايه ن جه لال تاله بانيه وه (كه سهروژكى ليژنه ي كورد بووه كه هاتووه بۆ به غداد بۆ وتوويزه له گه ل حكومه تى عيراق) ته تسليم به بالويزخانه كراوه. له م په يامه دا مه لامسته فا پيشنيارى په يوه ندى دؤستانه ي كردووه له گه ل ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا و داوا ي يارمه تى بۆ شوړشى كورد كردووه و ههروه ها داوا ي كردووه له گه ل نوينه رى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ديدار بكات. له وه لامدا، كاربه ده ستيكى بالويزخانه به جه لال تاله بانى وتووه كه ولاته

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروههى نهىريكا

وهزارهتى دهروهه رۆژه رۆژ نىگه رانتر ده بىت له نه گه ره مه تر سىداره كانى سه رنه كه وىتى وتوويزه كانى نىوان كورده كان و حكومه تى عىراق و ده سته پى كرده وهى ناكۆ كه كان. سىاسه تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مىريكا به نىسبه ت كورد هه مان سىاسه تى پى شووه و نه گوراوه واتا نىمه كى شهى نىوان كورده كان و حكومه تى عىراق به كى شه يه كى نه سته م ده زانين. به هه رحال ناكام و لىكه وه تى كانى تى كچوونى وتوويزه كانى نىستا نه ونده مه تر سىداره كه ده بىت هه ول بده ين قه ناعه ت به هه ر دو لا به نىن كه له رى گاه پى كه وه سازه نى كى دولايه نه بگه ن به رى گاه چاره يه كى به قازانج. كه وابوو نىوه قسه بكه ن له گه ل "تاله بانى" بۆ نه وهى په يامى ده ولته تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مىريكا بگه يه نىت به مه لا مسته فا ده ربارهى نه وه كه نىمه هه لوى سته كانى كار به ده سته بالۆيز خانه كه مان له عىراق به ته واوى پشتراست ده كه ينه وه.

ههروه ها نىوه وهك بالۆيز خانهى نه مىريكا له عىراق رى گه پى ندر اون هه ر كام له لايه نى كورده كان يا ده ولته تى عىراق به شى واژى غه يره فه رمى ناگادار بكه نه وه كه بالۆيز خانه هى وا داره رى گاه چاره يه كى گوغواو بۆ كى شه كه بدۆز رى ته وه و له سه ر شو باوه ريه كه بۆ كورده كان قازانجى زۆرى تى دايه كه به شى واژى كى مه عقول له گه ل ده ولته تى عىراق بسازن له وتوويزه كانى نىستا دا. نىمه نامانه وىت له بارهى ورده كار يه كانى نه م سازه قسه و ياس بكه ين.

بالۆيز خانه له په يوه ندى به كانى خۆى له گه ل كورده كان ده توانى نه م خالانه به رچاو بگري ت:

۱- ده سته پى كرده وهى ناكۆ كه كان ده توانى نه وه ده سته كه وتانه له ناو ببات كه تا نىستا به ده ست هاتوون.

۲- قازانجى زۆرى هه يه بۆ كورده كان كه ببن به به شىك له ده ولته تى عىراق.

يه كگرتوه كانى نه مىريكا كى شهى كورد به مه سه له يه كى ناوخۆبى عىراق ده زانىت و يارمه تى نادات به كورده كان و هىچ كار به ده سته تى كى ولاته يه كگرتوه كانى نه مىريكاش ناتوانىت له گه ل مه لامه سته فا دى دار بكات.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريك

۳- دهولتهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا دهرك به نامانجه رهواكانى كورد دهكات له ناو دهولتهى عيتراقدا و هاوخه مى نم نامانجانويه بهلام به هيچ شيويهك ريگه بهوه نادات كه نم هاوخه ميبه كار بكاته سهر ناوهژۆ بوونى پهيوهنديه زۆر نزيكه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له گهل رژيمى نوتى عيتراق.

۴- خواستى كورده كان بۆ نهوى به كه متر له سه رجهم نامانجه كانيان(كه له روانگهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا وه واقعيانانه نيبه) رازى بن متمانهى زۆرتر له نيوان ههر دوولا دروست دهكات كه شتيكى پنيسته بۆ نارام بوونهوى بارودوخه كه و وتوويزيكي مه عقول بۆ چاره سه ركردنى ناكۆكيه كانى ديكه.

كه وابوو بالۆيزخانه دهبي دهولتهى عيتراق له پهيوهندي له گهل ههلويسته كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به نيسبهت كورد ناگادار بكاته وه و پيئدابگريت له سهر دهولتهى عيتراق كه خۆى ناماده بكات داواكاريبه كانى كورده كان ههتا رادهيهكى مه عقول جيبه جي بكات . بالۆيزخانه ههروهها دهبي جهخت له سهر نهوه بكاته كه سياسهتى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به نيسبهت كورد نه گۆراوه و بهردهوام وهك كيشهى ناوخۆيى عيتراق سهيرى كيشهى كورد دهكات و نهويستوه و نايهويت راسته وخۆيان ناراسته وخۆ دهستيوردان لهم كيشهيه دا بكات.

نيمه نيستا له بهر نهوه دهستپيشخهري دهكهم كه قازانجى يه كلاييكه ره وهى نيمه له وه دايه كه دهولتهى عيتراق بارودوخى ناوخۆيى خۆى پتهو بكات. له كاتيكددا كه نيمه نامانهويت به وردى مامهله له گهل نم مه سه له يه بكهم بهلام له سهر نهو باوه رهين كه ريگاچاره يهكى گونجاوى پيئكه وه سازانه بۆ كيشهى كورد، ده توانى و دهبي بدۆزريته وه.

له روانگهى نيمه وه(به له بهر چاروگرتنى نهو ناكۆكيه تۆكمانه ي كه نيستا له نيوان كورده كان و دهولتهى عيتراقدا هيه) به دگومانيبه دوولايه نه كانى نيوان دهولتهى عيتراق و كورده كان، مه ترسيهكى گه وره تر دروست دهكات بۆ سه ركهوتنى وتوويزه كان. كه وابوو جهخت كردنه وه له سهر رهفتارى دهستپيشخه رانه ي دهولتهى عيتراق ده توانى زۆر گرنگ بيت وهك نه وهى رايگه ياندوه

کورده و کوردستان له به لکه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهس نه مریکا

دهیه ویت به بندکراوه کورده کان نازاد بکات و کۆتایی به گه مارۆی نابووری له سهر کورده کان بهینیت.

ئیمه له سهر نهوه پیداده گرین که دهولته تی عیراق به له سه رخزی و شیلگرییه وه له گهل کورده کان وتووێژ بکات بۆ نهوهی بگهن به رینگاچاره یه کی ناشتیخوازانه.

بۆ له ندهن: دهولته تی به ریتانیا ناگادار بکه نه وه ده رباره ی نهو شتانه ی که وترا و هیوای ولاته یه کگرتنه کانی نه مریکا ده ربه رن که بالۆیزی به ریتانیا له به غداد به هه مان شیوه ریتوینی بکریته.

روسک

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نهامريكا

(۱۹۶۱ - ۱۹۶۳ ، بهرگى XVIII ، لاپه رى ۵۴۲ - ۵۴۳)^۱

۲۵۱ - راپۆرتى كۆبوننه وهى گروهى تاييهت (CI) دهره رى نيشانه كانى سه ره له ئدانه وهى ناكۆكيه كانى نيوان حكومه تى عيراق و كورده كان^۲

واشننگتون، ۱۶ مایسى ۱۹۶۳، كاتۆمير ۲ ی پاش نيوه پۆ

نهيتنى

به شدار بووان:

پاريزگار هاريمان^۲، دادنه ستينى گشتى، بهرپز گيلپاتريك^۳، ژنه رال ته يلوز^۴، بهرپز فۆريستال^۵، بهرپز كافين^۶ جينگرى بهرپز بيل^۷، بهرپز ويلسون^۸ جينگرى بهرپز مۆر^۹، بهرپز كارامسينيز^{۱۰} جينگرى بهرپز مه ككۆن^{۱۱}.

^۱ سه رچاوه: وهزاره تى دهره وه، گروهى تاييهت، فايلى دژه راپه رينه كان، Lot ۶۸ D451 ، نهيتنى. "دينگمه ن" ناماده ی كردوه و نيردراوه بۆ گروهى تاييهت له ۲۰ مایس له ژير ناوى يادداشتنامه يه كه له لايه ن "كارۆل مۆر" بۆ كۆبوننه وهى گروهى تاييهت.

^۲ له سه ره تاي مانگى مایس وهزاره تى دهره وه، بالۆيزخانه ی ولاته يه كگرتوه كانى نهامريكای له بهغداد رينوينى كردوه كه به حكومه تى عيراق بليت دريژه به وتوويزه كانى بدات له گه ل كورده كان و دوررى بكات له ده ستپيكرده وهى شه ر (بروسكه ی ۵۸۳ بۆ له نده ن، ۴ مایس، بنوارن بۆ: فايله ناره ندييه كان، POL ۲۶ IRAQ). بۆ بهلگه نامه ی زۆرتتر له م په يوه ندييه دا بنوارن بۆ POL ۲۷ IRAQ

² Governor Harriman

³ Mr. Gilpatric

⁴ General Taylor

⁵ Mr. Forrestal

⁶ Mr. Coffin

کورڈ و کوردستان له به لگه نامه کانئ و وزارتئ دهره وهئ نه مریکا

عیراق بتوانیت به شتوازیکی سرکه وتوو له به رامبهر شۆرشی کورده کان (که له وانیه روودات) رابره ستیت. ژنه رال "تهیلور" ناماژهی به وه کرد که بوونی بهرژه وه ندییه کانئ سؤقیهت له م رووداوانه، نیشانه یه کی خراپه.

له وه لامی پرسباریکی بهرپیز "فزیستال"، بهرپیز "کارامسینیز" وتی شا هندی یارمه تی و پشتگیری ده دات به کورده کان به لام یارمه تیه ماده یه که ی شا نه ونده نییه. کورده کانئ عیراق له ناوچه سنوریهی کانئ نیران وه که ناوچه یه کی پاریزراوی کانی که لکیان وه رگرتوه و شا یارمه تی ده دات به کورده کان.

گروپی تاییهت ره زامه ندی له سهر نه وه ده برپی که نه م مه سه له یه به وردی له لایه ن CIA وه چاودیری بکریت و به رده وام راپۆرت بدریت به گروپ، نه گهر بارودوخه که به ره و خراپی بجیت. بهرپیز "بۆلینگ" وتی نیگه رانه به نیسه بت نه گهری په یوه ندییه کی به رفراوانی کورده کان له گه ل سؤقیهت که ریگا خو ش ده کات بۆ دابینه کردنی پیداویسته کانئ کورده کان له لایه ن سؤقیه ته وه.

سه رۆکی گروپ ناماژه ی به وه کرد که بالویرخانه ی ولاته یه کگرتوه کانئ نه مریکا له تاران وه لامی تیلگیرامی وه زاره تی ده ره وه ی داوه ته وه و جه ختی کردو ته وه له سهر هه وله کانئ "تیمی ولات" بۆ یارمه تیدانی به رنامه ی چاکسازی زهوی و نه و میتودانه که له ریگایانه وه نیمه ده توانین کار بکه یه نه سهر نیران بۆ نه وه ی سیاسه ته داراییه کۆنه شۆیه که ی خۆی چاک بکات. سه رۆکی گروپ پیتشینیاری کرد پاش نه وه ی نه م وه لامه له لایه ن نازانسه کانئ بهرپرسیاری واشنگتن تارتوی کرا، بخریتته به رده م گروپی تاییهت.

جه یز دینگیمان^{۱۷}

سکره تییری کارگپیری

گروپی تاییهت (CI)

كورد و كوردستان له بلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نهامريكا

(۱۹۶۱ - ۱۹۶۳ ، بهرگى XVIII ، لاپه رى ۶۶۵ - ۶۶۶)^۱

۳۰۷ - يادداشتنامه يه كه له سكره تيرى كارگيرى وهزارهتى دهره وه (بهريز مه ككيسون) بۆ

يارمه تيدهرى تاييه تى سه رۆك بۆ كاروبارى ناسايشى نه ته وه يى (بهريز بۆندى)

واشننگتون، ۶ى نابى ۱۹۶۳

نه ينى

بابه ت: نامه ي مه لا مسته فا بارزانى بۆ سه رۆك كنيدي

بالوتيزخانه ي ولاته يه كگرته كانى نهامريكا له تاران له نهيرگرامى ۶۷ له بهروارى ۳۰ى ته موزى ۱۹۶۳ (كه كوييه كه ي ناردراوه بۆ كۆشكى سپى) كوييه كه له نامه ي مه لا مسته فا بارزانى (ريبه رى هيزه شهركه ره كانى كوردى عيراق) بۆ سه رۆك كۆمارى نهامريكا به ده ست گه يشتوه كه تييدا مه لا مسته فا بارزانى داواى له سه رۆك كۆمارى نهامريكا كردوه پشتيوانى بكات له نۆتۆنۆمى كورد له چوارچيوه ي كۆمارى عيراقدا.

به بۆچورنى نيتمه وه لامدانه وه ي سه رۆك كۆمار به نامه كه ي بارزانى له وانه يه زيان بگه يه نيتمه به په يوه ندييه كانى ولاته يه كگرته كانى نهامريكا له گه ل عيراق، كه وابوو نيتمه پيشنيارى نه وه ده كه ين كه كونسولگه رى نيتمه له ته وريز به شيوازي زاره كى به گوپره ي رينويينييه ستاندارده كانى سياسه تى نيتمه به نيسبه ت كورده كانى عيراق وه لامى نوينه ره كانى بارزانى بداته وه واتا نه وه كه ولاته يه كگرته كانى نهامريكا هاوخه مه له گه ل ناما بجه ره واكانى كورد له چوارچيوه ي

¹ سه رچاوه: وهزاره تى دهره وه، فاي له ناوه ندييه كان، IRAQ ۳ - ۱۳ POL ، نه ينى،

"كيلگۆز" نامه ده ي كردوه و "تالپۆت" ره زامه ندى له سه ر داوه. يادداشتيك كه له سه ر ده قى سه رچاوه كه نووسراوه، نيشان ده دات "كۆمير" پيشنياره كه ي نيو ته م يادداشتنامه يه ي له ۷ى ناب په سه ند كردوه.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

یه کپارچه یی عیراقدنا به لّام نهم هاوخه مییه ی تیمه نابیت زهره ر بدات له په یوه ندییه زۆر نزیکه کانی نیستای تیمه له گه لّ عیراق. تیمه پیشنیاری نه وه ده که یین که کونسولی تیمه له ته وریز ههنگاویکی دیکه بچیتته پیش (زۆرتر له وه ههنگاوانه ی که بالۆیزی تیمه له نیران پیشنیاری کردوه) و نه گهر نامه ی دیکه ی بارزانی به دهست گه یشت، په یامه که ی بنیری بۆ وه زاره تی دهره وه و خودی کونسولگری به نوینهراتی له لایه ن ده ولّته تی ولّته یه کگرتوه کانی نه مریکا به گویره ی رتوشوینه ناماژه پیکراوه کان وه لّامی بداته وه. تیمه له سه ر نه وه پروایه یین که نه گهر له کونسولی تیمه پرسیار کرا که نایا نامه که ی بارزانی ته سلیم به واشنگتۆن کراوه و کونسول وه لّام بداته وه به لّی، نه مه زهره ر به په یوه ندییه کانی ولّته یه کگرتوه کانی نه مریکا و عیراق ناگه یه نیّت. له هه مان کاتدا وه لّامیکی وه ها نیشان ده دات که ته نانه ت نه گهر به شتوازیکی سه مبولیکیش بیت ولّته یه کگرتوه کانی نه مریکا نیگهرانی کورده کانه و سه رغییان پیّ ده دات.

تیمه پیشنیار ده که یین تیلیگرامی هاوپینچ² که ده بی کۆشکی سپی په سه ندی بکات، بنیردری بۆ تاران.

ج و ده یویس³

² نهم بروسکه یه به ژماره ی ۹۱ له ۷ ی تاب نیردراوه بۆ تاران. له ۱۲ ی ئەیلوول، "رید" نامه یه کی دیکه ی ناردوه بۆ "بۆندی" که مه لامسته فا بارزانی له ۱۸ ی ته موز نارد بوی بۆ "کنیدی" و له ۲۷ ی تاب ته سلیم به بالۆیزخانه ی ولّته یه کگرتوه کانی نه مریکا له تاران کراوه. نهم نامه یه هاوشیوه ی نامه که ی ۱۲ ی ته موز بووه. به هه مان شیوه که هیچ وه لّامیک به نامه که ی ۱۲ ته موز نه دراوه ته وه، وه زاره تی دهره وه هیچ وه لّامیکی به نامه که ی ۱۸ ی ته موزیش نه داوه ته وه. له سه ر یادداشتنامه که ی وه زاره تی دهره وه، "کۆمیر" نووسیویه تی: "تیمه به بالۆیزخانه مان وت به نوینهره کانی مه لامسته فا بلّیت نامه که گه یشتوه به ده ستیان و ناردویانه بۆ واشنگتۆن به لّام هیچ وه لّامیکی نه رینی پیّ نه دراوه ته وه."

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهس نه مريكا

(۱۹۶۱ - ۱۹۶۳ ، بدرگى XVIII ، لاپهړه ۶۷۳ - ۶۷۵) ^۱

۳۱۱ - يادداشتنامهى سەرۆك نەركانى سوپای نەمريكا بۆ وهزيرى بدرگى، بهرپرتر مەكنامارا ^۲

Jcsm - ۶۳ - ۶۲۳

واشنگتۆن، ۱۵ ی ئابى ۱۹۶۳

نهيئى

بابەت: فرۆشى پيداويستى سەريازى له لايەن ولائە يەكگرتووه كانى نەمريكا به عيراق

۱- به له بهرچا وگرتنى يادداشتنامهى يارمەتيدەرى نەكنيكي وهزيرى بدرگى (ISA) به ژمارهى

۶۳ / ۲۵۳۲۱ - I له بهروارى ۲ ی ئابى ۱۹۶۳

۲- روانگه كانى سەرۆك نەركانى سوپای نەمريكا دەر بارهى سياسەتى نەمريكا بۆ فرۆشتنى چەك

به عيراق (هەر وهه ها كه له نامهى Jcsm - ۱۹۷ - ۱۶۳ ، بهروارى ۹ ی ئادارى ۱۹۶۳ دا

هاتووه) به گويزهى نەو بۆچوونه بوو كه پيشهاته كانى دواتر، گه وهه رى دژه كومونىستى دهولهتى

عيراق ناشكرا دهكات كه له ۸ ی شوباتى ۱۹۶۳ هاتووه ته سەر دهسه لات. رووداوه كانى دواتر

نەوهى پشتراست كردووه ته وه كه سياسەتى دهولهتى عيراق نەوهيه له ريژهى به ستراوه بوونى خۆى

به پشتيوانى سؤفيهت كه م بكاتە وه و كه سايه تيه شيوعيه مه حليه كان كونترول بكات. له مه

زياتر سؤفيهت به پشتيوانى كردن له ههولتى خستنه پرووى مه سه لهى كورد له نەته وه

يه كگرتووه كان، به ناشكرا پشتيوانى خۆى له كه سايه تيه شوپشگيره كورده كان نيشان داوه كه

J.W. DAVIS^r

^۱ سەرچاوه: ناوه ندى تۆماركراوه نيشتمانیه كانى واشنگتۆن، فايله كانى OSD / ۳۳۰ RG .

۳۱۳۱ A ۶۹ FRC ، عيراق، ۱۹۶۳ ، نهئى

^۲ MCNAMARA

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره ووسى نه مريكا

زۆرتىر به زهيانى په بيه ندىه كانى سؤقيت و عىراقه. ههروهها چند نيشانه يه كى ديكه ههيه كه نيشان ده دات سؤقيت له وانه يه به نه نقه ست ته تسليم كردنى يارمه تى سه ربازى به عىراق دوا بجات.

۳- پيشهاتى كى ديكه كه به قازانجى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا يه هه لگشانى حيزبى به عس له عىراق و سوريا و ناكو كى به عس و زياده خوازيه كانى جمال عبدالناصر له جيهانى عه ربه دايه. ناشنايه تى سوريا له گه ل سياهه ته دژه كومونىستيه كانى عىراق، يارمه تيدهره بووه بژ كه مبوونه وهى كارى گه رى سؤقيت له رۆژه لاتى ناوه راست. نايه كگرتووى به رده وامى ناصر و حكومه تى عىراق ده توانى گوشاره كان له سهر پاشايه تيه كانى نيمچه دورگه ي عه ربه ي و ههروهها نيسراييل و نه دنامه ناچه ييه كانى په يانى CENTO كه متر بكات.

۴- هه رچه ند كه ده ولته تى عىراق نيازى خوى دهر بپروه بژ گرتنه به رى سياهه تى كى بى لايه نانه له نيوان بلوكى كومونىست و بلوكى رۆژناوا، به لام پيشهاته كان نيشان ده دات نه گه رى نه مانى كارى گه رى كومونىست له عىراق و يه كرىز برونى عىراق و سوريا له گه ل رۆژناوا(له داها تويه كى نه چه ندان نزيكدا) زوره. نيمه ده بى ناگادار بين كه نه بينه هوى به دگومان بوونى عه ربه كان به نيسبه ت قسد و نيازه كانى نه مريكا و هاوسه نكى هيزى سه ربازى له رۆژه لاتى ناوه راست تى كنه ده ين، به واتايه كى ديكه به زه رهرى به رژه وه ندىه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا كار نه كه ين له ريگاي په پروه كردنى نامانجگه لى ناواقعبينانه ي كورتخايه ن له عىراق و سوريا. له گه ل نه مه شدا سياهه تى فروشتنى چك له لايه ن ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به عىراق ده بى له پيناو راكي شانى عىراق(و له وانه يه سوريا) به ره ولاى رۆژناوا(وهك سه رچاوه ي سه ره كى كرىنى چك و ته قه مهنى پتويست) بيت.

۵- هۆكارى پتويستى كتوپرى عىراق به چك نه وه يه كه ده ولته تى عىراق هه ول ده دات شوپشى كورد سه ركوت بكات و بتوانيت بگات به ناستيك كه يارمه تى ده ولته تى سوريا بدات نه گه ر پتويست بكات.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دمه وهی نه مریکا

الف - وهک نامانغیکی در یوخیایمن، ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده بی در یوزه به هه وله کانی بدات بۆ نه وهی کورده کان له ناو سنوری نه ته وهی عیراقدا بتاوینه وه و حکومه تی عیراق مافی خۆیه ریوه بر دنیکی محلی له ناوچه زۆرتتر کوردنشینه کان ببه خشی به کورد. به بهر حال در یو بوونه وهی نا کۆکی کورده کان و ده ولت له عیراق، سه قامگیری نه م ولاته تووشی مه ترسی ده کات و ههل ده ره خسی نی ت بۆ نه وهی کومنیسته کان له کی شه ی کورد له عیراق و له ولاتانی دراوسی که لکی خراب وهریگرن. قایم بوونی بارود و خشی سهربازی عیراق (له گهل جیبه جی) کردنی داخوازه ره واکانی کورد) باشترین و هیوابه خشتترین ریگایه بۆ کۆتایی پته اتنی نا کۆکیه کان به زووترین کات و به ره ویبشچوونی سه قامگیری ناو خۆیی له عیراق. بۆ نه م نامانجه ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده بی وه لأمی نه ری نی بداته وه به داخوازییه مه عقوله کانی عیراق بۆ کرینی چهک و ته قه مهنی و هه ول بدات له ریگای کاریگه رییه کی به ته نجام، له سهر میانه ره و بوونی ده ولته تی عیراق پی داگری بکات.

ب - ههروه ها که له بر گهی ۳ دا ناماژه ی پی کرا، نه گهر عیراق توانایی نه وهی هه بی ت یارمه تی ده ولته تی سوریا بدات بۆ نه وهی راهه ری نه سه ره کیه کان سه رکوت بکات، به قازانجی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکاش ده بی ت.

۶ - هه رچه ند که دا هاتی ناسایی عیراق ده بی وه لأمی خه رچی چهک و ته قه مهنی بۆ بهر گری له ولت بدات (بی نه وهی کاریگه ری نه ری نی هه بی ت له سهر نابوری نه و ولاته) خه رچی زۆری کرینی چهک و ته قه مهنی له هه موو ولاتانی رۆژ ناوا له دا هاتوویه کی نزیکدا ده توانی کاریگه ری چاره سه ر نه کراوی هه بی ت له سهر عیراق به تایبته نه گهر هاوکات بی ت له گهل خه رچی شالاری سهربازی دژی کورده کان. که وابوو نی ته ده توانین له کور تخایه ندا یارمه تی به دین به سه قامگیری عیراق له ریگای وه لآمدانه وه به داخوازییه مه عقوله کانی عیراق بۆ متمانهی نابوری.

۷ - جگه له پی نیستی هه موار کردنی که ندو کۆ سپه کانی سهر ریگای په ره سه ندنی متمانهی نابوری، سه رۆک نه رکانی سوپا وتی سیاسه تی په سه ند کراوی نی ستای ولاته یه کگرتوه کانی

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانس و مزاره تنی دهره ووسی نه مریکا

نه مریکا بؤ فرۆشتنی چک به عیراق به تهواوی ریځه بهوه ددهات که وهلامی نه ریڼی بدریتهوه به عیراق به گویره ی نامانجه کانی ولاته به کگرتوه کانی نه مریکا له رۆژه لاتی ناوه پراست. به له بهر چاو گرتنی نهو مهسلانه که باس کرا، سهرۆک نه رکانی سوپای نه مریکا پیشنیاری کرد که:

الف - ولاته به کگرتوه کانی نه مریکا وهلامی نه ریڼی بداتهوه به داواکاریه کانی عیراق بؤ کرینی چک له نیمه که له چوارچیوهی سیاستی ولاته به کگرتوه کانی نه مریکا دایه و له توانایی ولاته به کگرتوه کانی نه مریکا شدا همیه.

ب - تسلیم کردنی نهو چکه په سهندکراوانه به عیراق به گویره ی نیمکان و گرنګ بوونی چکه کان به رهزامندی له گهل وهرگری چکه کان به زووترین کات نه نجام دهریت.

ج - پیداویستی کانی چکه کان به جیا به عیراق دهروشریت، به لام ماوهی متمانهی ماددی که هتا کاتی پیویست دهریت به وهرگری چکه کان بؤ نهوهی له کورنخایه ندا کاریگری خرابی نه بیت له سهر نابووری عیراق.

د - له گهل فروشیارانی دیکه ی چک له نیو دهوله تانی جیهانی نازاد راویو ده کریت بؤ نهوهی ته شویق بکرین سیاسته گه لیک هاوشیوهی سیاسته کانی ولاته به کگرتوه کانی نه مریکا بگرنه بهر.

سهرۆک نه رکانی سوپای نه مریکا

جان م رهینۆلډز³

ژنه رالی گشتی، USAF

جیتگری به رپتوه بهر، سهرۆکایه تی نه رکان

³ JOHN M. REYNOLDS

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نهمريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بەرگى XXII ، لاپەرەى ۳ - ۸)^۱

۲ - نامەى (شا)ى ئىيران بۆ جانسۆن، سەرۆك كۆمارى نهمريكا

تاران، ۷ ى كانوونى دووه مى ۱۹۶۴

بابەت: پەيوەندىيە كانى ئىيران و عىراق و كىشەى كورد

.....

جارتىكى دىكە بگەرئىينەوہ بۆ رۆژھەلاتى ناوہ پراست. بارودۆخى عىراق ناسە قامگىرە. بە رووخانى رۇمى لەرزۆكى قاسم، ئىمە ھىوادار بووين كە پەيوەندى نزيكترمان ھەبىت لەگەن عىراق و وابىرمان دەكردەوہ كە بەھۆى نەوہى كە بەعسىە كان ولاتى عىراقىيان لە كومونىستە كان پاك كرددوہ تەوہ، ئىمە لە شەرى دراوسىيەكى كىشە خولقيتەر رزگارمان بووہ بەلام بەھەرحال خۆشبينىەكەى ئىمە زۆرى نەخاياند لەبەر نەوہى ئىمە ماوہىەكى كورت پاش نەوہ، بنكەى سيخۆرى عەرەبە كانمان لە باشوورى ئىيران كەشف كرد كە چاوى تەماحيان برپوہ تە بەشىكى تايبەتى جيانە كراوہى ولاتى ئىمە (پارتىزگای خوزستان) كە ناوہندى سەرەكى پيشەسازى نەوتى ئىمە يە.

^۱ سەرچاوہ: كىتەبخانەى جانسۆن، فايلى ناسايشى نىشتمانى، فايلى ھەوالئىرى تايبەتى سەرۆك كۆمار، ھەوالئىرى ئىيران - سەرۆك كۆمار، پۆلئىنبەندى نەكراوہ. كۆبى نامەكەى شا لە وەزارەتى دەرەوہ ھاويىچ كراوہ لەگەن يادداشتنامە يەك كە نىشان دەدات نەسلى نامەكە لەلايەن بالۆيزخانەى ئىيران لە نهمريكا لە ۱۷ ى حوزەيران تەسليم بە وەزارەتى دەرەوہ كراوہ (وہزارەتى دەرەوہ، فايلى ناوہندىيە كان، US/JOHNSON ۱ - ۱۵ POL).

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانی و وزارتنی دهره وهی نه هریكا

به رووخانی دهولته تی به عس له عیراق، نهم مەترسییه وادیاره کم بووه تهوه بهلام به هرحال بهدگومانییه که هه بهرده وامه. زانیارییه کانی نهمه نیشان ده دات که خودی "مارشال عارف" به ته واری ناگاداری نهم چالاکیا نه بووه و به ته واری پشتیوانی لیکردوه.

به داخوه ده بی بلیم که پیشتر "مارشال عارف" به ریانی به ره ولای میسر نیشان دابوو. نه گهر من له سه نهم مه سه له یه پیداده گرم و نیگه رانی خۆم دهره پریم له بهر نه وه یه که نهمه به ته واری ناگاداری پیشهاته کانی نهم ناوچه یه و نهو ریگایه من که نهوان ده یانه ویت بیگرنه بهر.

ده بی بلیم هه لوستی نهمه به نیسه بهت عیراق هه همیشه دۆستانه بووه و هه همیشه هیوادار بووینه که عیراق ده ولته تیکی به هیز و سه قامگیری هه بیته که به توانی سه ره به خۆیی خۆی بیاریزیت و داکۆکی له بهر ژه ونیدی نه ته وه یه کانی بکات.

کیشه ی کورد هیشتا چاره سه نه کراوه. دارده سته کانی کومونیزمی نیونه ته وه یی هه مو هه ولتیک ده دن بۆ نه وه ی بارودۆخه که به قازانجی خۆیان بقۆزنه وه و میسر ده یه ویت ده وری خۆی (که به بۆچوونی نهمه ده وریکی گومانلی کراوه) له هه مو پیشهاته کانی نهم بارودۆخه دا بگپیت. نه گهر وتووێژه کانی نیوان حکومه تی عیراق و کورده کان هه ره سه به تینیت، چاوه پرانی نه وه ده کريت که شه ر له به هار دیسان ده ست پیتیکاته وه.

نهمه کۆمه لیک راپۆرتی متمانه پیکراومان له ده ستدایه که "پریزیدنت ناصر" هه ولی داوه (و نیستاش هه ول ددهات) بیی به ناو بیوان له نیوان کورده کان و ده ولته تی ناوه ندی عیراق. نهم هه ولانه هه رچند که جیگای ده ستخۆشییه، به لام به ته واری زیانی هه یه (بۆ نهمه). به هه ر حال ناوه رۆکی یه کی له په یامه کانی ناصر بۆ کورده کان، نیاز خراپی ناصر به نیسه بهت نیوان به ته واری نیشان ده دات. به گوپره ی زانیارییه کانی نهمه، ناصر له کورده وه دا وتوو یه تی که جیگای داخه کورده کان له گه ل عه ره به کان شه ر ده کن و وتوو یه تی به ته واری پشتیوانیان لیده کات نه گهر کورده کان، ناراسته ی شه ره که بگۆرن به ره ولای نیوان. که وابوو به له بهر چا و گرتنی بارودۆخی عیراق و پیشکه وتنه کانی میسر له یه من و شوینه کانی دیکه که وادیاره له شوینه کانی دیکه ی

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

رژوه لاتی ناوه پاستیش ده ته قیته وه، نهرک و بهر برسیاره تییه کانی من به نسیبته ولاته کم و خه لکه کم، ناچارم ده کات هموو ته گویریکی پیویست بگرمه بهر بۆ پاراستنی ولات و بهرزه و هندیه نه ته وهییه کاغان. نیمه ناتوانین کاریگری خراپکارانه میسر له بهر ده رگای ماله که مان ته حه مول بکهین و به مهسه له یه کی جیدی ده زانین.

من پیموایه (ههروه ها که پیشتریش باسم کرد) سه قامگیری نیران گریدراوه به ناسایش هموو رژوه لاتی ناوه پاست. له کاتیکدا که نیمه له نیران ههول ده دهین بۆ زامن کردنی ناسایش و سه قامگیری ولاته که مان و که نداوی فارس، یارمه تی ده ولته تانی دیکه ش ده دهین بۆ پاراستنی ناشتی له سه راسه ری نه م ناوچه یه که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بهرزه وندی یه کلاییکه ره وهی تیدا هه یه. خۆشبختانه له م مهسه له یه دا (هه ره وه که مهسه له کانی دیکه) نیمه په یوه ندی نزیک و زۆر دوستانه مان هه یه له گه ل ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و قه د روانگه ی جیاوا زمان نه بووه له م په یوه ندیه دا.

جاریکی دیکه شادی و سه رکه و تنتان بۆ به ناوات ده خوازم له خزمه ت به ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و نامانجی پیکه اتنی جیهانیکی نازاد.

له گه ل نه وه پری ریزمدا

محمد رهزا په هله وی

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتتی دهره وهی نه مریکا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، برگی XXI ، لاپهړی ۳۳۴ - ۳۳۳)

۱۶۲- نهیرگرام له بالوتیزخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق بۆ وهزارهتی

دهره وه

A - ۷۸۶

به عداد، ۲۴ ناداری ۱۹۶۴

په نانه کی

بابهت: سردانی جیگری وهزیری دهره وهی نه مریکا له عیراق

سردانه له ناكاو و كورته كهی^۱ وهزیری دهره وه، بهریتز تالبوت^۲ له عیراق له رووی سیاسیوه سرکه وتوو بوو، سهره پای كورت بوونی سردانه كه و سهره پای نهو راستیه كه هاوكات بوو له گهژ رژی "جمعهی مسلمانان" و سهره پای نهوهی كه پیداو یستییه کانی نه م سهره له ماوه یه کی كورتدا ناماده كرابوو و سهره پای نهوه كه بهریتز تالبوت ۱۲ كاتومیر درهنگ گه یشته به عداد) له

^۱ سه چاره: نیدارهی نارشیف و تۆماركراوه نیشتمانیه كان، RG ۵۹ ، فایله ناوه ندیه كان، ۱۹۶۴ - ۱۹۶۶ ، ORG ۷ NEA ، په نانه کی. "سترانگ" نامادهی كردوو و نیژدراوه بۆ عه مان، بهیروت، قاهره، دیمشق، جده، كویت، تایز، تلابیب، تاران، لهندهن، پاریس، مهسكو، نانكارا، بهسره، حهلب، هاهران و تۆرشه لیم.

^۲ نه م سردانه له كاتومیر ۹:۱۵ ی سهر له بیانی رژی ۲۱ ی نادار تا كاتومیر ۲:۳۰ پاش نیوه رژی ۲۲ ی ناداری خایاند. "تالبوت" ههروه ها سردانی چند ولاتیکی رژی هه لاتی نزیکه كرد.

Mr. Talbot^۳

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكى

نانكاراوه) و سه ره راي نهو راستيه كه گهيشتنى بهرپرز "تالبوت" هاوكات بوو له گهل رتپوره سى رويشتنى "عارف"، سه روك كوزار و "عبدالحماد"، وهزيرى دهره وهى عيراق بؤ پاكستان و هيند له فرؤكه خانهى بهغداد هوه.

جگه له قسه وباسه كانى نيؤ بالوتيز خانه و سهردانه بازرگانى و كولتورييه كانى له بابل و مؤزه خانهى عيراق، بهرپرز "تالبوت" توانى له گهل ژماره يه كه له وهزيران و كه سايه تيه بليمه ته سه رباى و مه دهنه كان (له وانه رتبه رى ميانه رپه وهى كورد، "بابا عدلى") ديدار بكات و قسه وباسى په نانه كى بكات له گهل بالوتيزى بهر يتانيا و جيگرى وهزيرى دهره وهى عيراق، بهرپرز "على حيدر سليمان" و به شتواى جياواز ديدار بكات له گهل سه روك وهزيران و كه فيلى وهزيرى دهره وهى عيراق.

كه شوه واكه - كه له رؤزى هينى سارد بوو - له رؤزى شه مه به هؤى بانگهيشته جؤراوجؤره كان و نيؤاره خوانه كهى بالوتيز گهرم بوو. له دواين ديدار كه راست توتيك پيش له گه رانه وهى بهرپرز "تالبوت" نه بام درا، وهزيرانى ده ولته تى عيراق كاتيكى باشيان له گهل بهرپرز "تالبوت" به سه ر بردو باس و گفتوگويان كرد سه بهرته به سياسه تى ولته يه كگرتوه كانى نه مريكى به نيسبه ت نيسرانييل. هاوكات له گهل نه وهى وا باشر بوو قسه وباسى زؤرت لهم په يوه ندييه دا كرابايا به لام وه لامه كانى بهرپرز "تالبوت" زؤر كار يگهر بوو.

⁴ ههروه ها كه له بهلگه نامه يه كى ديكه دا ناماژه ي پيكراره بابا عدلى كورپ شيخ مه محمودى بهرزه نجى، رتبه رى ناسراوى كوردستان بووه كه نهو كاته وهزيرى كاينيهى عيراق بووه و جار ناجار وهك ناو بزيوانتيكى بى لايهن له كاتى شه رى كورد و ده ولته تى عيراق له نيوان نه م دووو لايه نه دا ناو بزيوانى و وتوويزى كردووه (وهرگيتر).

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكى

پيشهاتى سهره كى (كه ده توانين كۆمه لى نك نه نجامى جزرا و جزرى لى وه رى گرین) گفتوگۆ ۵۰ خوله كى بهرپز "تالبوت" بوو له گه ل سهرۆك وه زى رانى عىراق. سهرۆك وه زى ران به م دیداره خۆش حال بوو و باسى نمو ته وه رانه ی نه كرد كه مشتومرپى له سهره.
نه نجامه كان:

۱- كار به ده ستانى پایه به رزى نه مريكى له عىراق پيشوا زيان لى ده كرىت و به نه ده ب و ميه ريانى هه لسو كه وتيان له گه ل ده كرىت (به پى چه وانى سالانى رابردوو).

۲- ده ولته تى عىراق رژیكى ميانه رپه وه و نایه ویت مه سه له ی فه له ستین، په یوه ندى به دولایه نه پر قازانجه كانى له گه ل ولاته په كگرتوه كانى نه مريكى تى كېدات به لام تيمه ش ده بى له گه ل ده ولته تى عىراق له باره ی سياه سه ته كاغان له م ناوچه به قسه و یاس بكه ين.

۳- ده ولته تى عىراق چاوه روانى به رده وهامبوون و زیاد بوونى قازانجى نابوورى و یارمه تى ته كنىكى ولاته په كگرتوه كانى نه مريكایى به عىراق. بواری هاوكارى كولتوورى و په روه رده یى له نیتوان تيمه و عىراق به رفراوانه.

۴- ده ولته تى عىراق له راستیدا ده یه ویت كیشه ی كورد به شيوه يه ك چاره سه ر بكات⁴ كه زۆربه ی كورده كان رازى بكات و توند رپه وه كان په راویز بخت. ده ولته تى عىراق ده یه ویت زیاده ی بهرنامه ی خۆراكى Title II جیه جى بكریت.

۵- بارودۆخى سياهى نىستا، باشترین بارودۆخ بووه له ماوه ی سالانى رابردودا و ناسۆیه كى روون چاوه روان ده كرىت بۆ به رده وهامبوونى نه م بارودۆخه. سهرۆك وه زى ران و سهرۆك كۆمارى عىراق هاوكارى په كدى ده كهن.
رۆپورت سى سترانگ³

⁴ ناگره ستى نیتوان حكومه تى عىراق و شوپشگى پراى كورد له سهره تاي مانگى شوپات راگه يه ندرا.

³ ROBERT C. STRONG

کورڈ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره وهی نه امریکا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، برگي XXI ، لاپره ی ۷ - ۴) ¹

ره شنووسی ناماده کراو له و وزارتس دهره وهی نه امریکا بۆ کۆبوونه وهی دوازده هه مینی

وه زیرانی **CENTO** ²

واشننگتۆن ، ۲۸ - ۲۹ ی نیسانی ۱۹۶۴

¹ سه رچاوه: کتیبخانه ی جانسون، فایل ی ناسایشی نه ته وهی، فایل کانس "کۆمیتر"، دوازده هه مین کۆبوونه وهی نه نجوومه نی وه زیرانی **CENTO** ، ۲۸ - ۲۹ ی نیسانی ۱۹۶۴ ، په نانه کی. "لی فی دینسمۆر" له نیداره ی کاروباری رۆژه لاتی نزیک ناماده ی کردوه و په سهند کراوه له لایهن "دهیویز"، "جیرنیگان"، جیگری به پرتوه بهری نیداره ی کاروباری رۆژه لاتی نزیک و کاروباری ناوچه ی باشوری ناسیا، جان والش" و به رپه رسی کاروباری **CENTO** له **NEA/NR** ، "ماتیۆ نیسمیت".

² دوازده هه مین کۆبوونه وهی وه زیرانی په یانی ریکخواوی ناوه ندی (**CENTO**) له ۲۸ - ۲۹ ی نیسان له واشننگتۆن به پرتوه چوو و نهم که سانه به شداریان تیدا کرد: وه زیری دهره وهی نیران، عه باس نارام، وه زیری دهره وهی پاکستان، زولفه قار عه لی بوتۆ، وه زیری دهره وهی تورکیا، فه ریدون جه مال نه رکین، وه زیری دهره وهی به ریتانیا، بوتلیتر و وه زیری دهره وهی نه امریکا، روسک. بۆ بهلگه نامه کانس په یوه نیدار بهم کۆبوونه وهی به نواری بۆ کتیبخانه ی جانسون، فایل ی ناسایشی نه ته وهی، فایل کانس کۆمیتر، کۆبوونه وهی دوازده هه مینی وه زیرانی **CENTO** ، ۲۸ - ۲۹ ی ناقریلی ۱۹۶۴ ، هه روه ها بنواری بۆ و وزارتس دهره وه، فایل کانس **NEA/RA** : ۳۱۲ D ۷۵ Lot ، فایل کانس وه زیرانی **CENTO** ، ۱۹۶۲ - ۱۹۶۸ ، کۆبوونه وهی دوازده هه مین، واشننگتۆن دی سی، ۲۸ - ۲۹ ی نیسانی ۱۹۶۴.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

په نانه كى

بابه ت: بارود و خى كورد

پاش ۲ ساڻ و نيو شهر - كه كورده كان له كاتيكدا كه له لوتكه دا بوون توانيان به كينه ريكوپيكه كانى سوپاى عيراق تيوه بگلينن و ههره سيان پنبهينن و له كاتيكدا كه زور لاواز بوون توانيان ناوچه شاخاوييه به رزه ده ستپيراگه يشتووه كان رابگرن - ده ولته تى عيراق و نوينه رانى كورد له ۱۰ ي شوياتي ۱۹۶۴ له سهر ناگره ست ريككه وتن. به داخوه وادياره به هه له تىگه يشتنيك له شهرت و مهرجه كانى نهم ريككه وتنه دروست بووه. ده ولته تى عيراق ده لئيت شهرت و مهرجه كانى ريككه وتن نامه كى جيبه جى كردووه و كورده كانيش جه ختيان له سهر نياز خراپى ده ولته كردووه ته وه بؤ جيبه جى نه كردنى شهرت و مهرجه كانى (كورده كان ئيستا داواى پوانى زورتر ده كه ن له و پوانانه ي كه ده ولته ئيستا ناماديه پنيان به خشيت). له گه له نهمه شدا ده ولته به كينه كانى سوپا و سازويه رگى سه ريزى له باكور كيشاوه ته وه و هه موو نيشانه به كى ده رخستوه كه نايه ويته له وه زياتر له گه له كورده كان شهر بكات.

كۆمه لئيك راپورت هه به ده رباره ي ناكوژكى له نيو كورده كان، به هوى نه بوونى به كپزى له نيوان پيشمه رگه عه شيره تيه كان و كادره خوئينده وار و چاو كراوه تره كانى نيو حيزبه كورده كه. پيشمه رگه كانى حيزبه كورده كه هه ره شه يان كردووه كه ده ست به توندوتيزى ده كه نه وه نه گه ر حكومه ت به ته واوى نه و ئوتونؤميانه پى نه به خشيت كه شه رى بؤ ده كه ن. ريگاچاره ي كوژتايى هيشتا ناروونه و به م زووانه ش به دى ناكرئت. له هه مان كاتدا كۆمه لئيك راپورت هه به ده رباره ي ده ستگير بوونى كۆمه لئيك كه س له ناوچه كوردنشينه كانى ئيران كه به شوين هه مان نامانجه گه لى هاوشيوه دان كه كورده كانى عيراق به شوئينيه وه ن. نهم پيشه اتانه به وردى له ژير چاوديزيدان . گروتيانى ناسيوناليسيتى كوردى له ئيران شتيكى نوپى نييه. ولاته به كگرتووه كانى نه مريكا وه ك كيشه به كى ناوخوژى سه يرى ناانارامى كورد له ئيران ده كات (به هه مان شيوه كه سه يرى كيشه ي كورد له عيراق ده كات).

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

۲۴۹ - (۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بهرگى XXI ، لاپه رهى ۳۳۷)^۱

۱۶۵ - تيليگرام له وهزارهتى دهره وه بۆ بالئويزخانهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له

عيراق

واشننگتون، ۵ ي حوزه يرانى ۱۹۶۴ ، كاتومير ۶:۱ پاش نيوه پو

نهينى

بابهت: بارودوخى ههستيارى كورد و دهولهتى عيراق

۵۶۹ - نامه به بروسكهى ۲۹۲۴ى بالئويزخانهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له قاهره * :

^۱ سه چاره: نيدارهى نارشيف و تۆماركراوه نيشتامنيه كان، ۵۹ RG ، فايله ناوه ندييه كان، ۱۹۶۶ - ۱۹۶۴ ، POL ۲۳ - ۹ IRAQ . "دينسمۆر" نامادهى كردووه و بهربرسانى كاروبارى كۆمارى يه كگرتووى عه ره بى و كاروبارى كۆمارى عه ره بى سوريا، "كورتيز جۆنز"، "ده بيس"، "ويليام وۆل" (NEA/NE)، "هالپريس" (AID/MR/ARD) و بهربرسى به شى AID له نيدارهى كاروبارى رۆژه لاتی نزیک، "جه يز فلينت" بينيوبيانه و "جیرنيگان" په سەندی كردووه. ههروه ها نيردراوه بۆ قاهره و به يروت.

* بروسكهى ژماره ۲۹۲۴ له ۲ ي حوزه يران له قاهره راپۆرتى داوه كه نوينه رى كورده كان، "عه قراوى" و "لوقمان بارزانى" (كوپى ريبه رى كورد، مه لامسته فا بارزانى) له گه ل كاربه دهستىكى بالئويزخانهى ولاته يه كگرتوه كانى نامريكا له قاهره دیداريان كردووه. و پيشان وتووه مسته فا بارزانى دهيه ويت سهردانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بكات بۆ خسته بهرباسى مه سه له ي كورد له گه ل كاربه دهستانى وهزارهتى دهره وه. نه وان ههروه ها پرسياريان كردووه كه چۆن ده توانن دلتيابن كه يارمهتى نه مريكا بۆ ناوه دانكرده وهى باكوور(كه ده ريت به

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و هزاره تى دهره وهى نه مريكا

نه "شهوكهت عهقراوى"² و نه "لوقمان نهلبارزانى"³ ناتوانن بهرژه و نه ديبه كانى كورده كان له واشنگتون بهر وه پيش بهرن. به پيچه وانه وه، بارودوخى هستيارى نيوان كورد و دهوله تى عيراق له وانه يه خراپتر بيت به هوى نهو گفتوگوانه كه "عهقراوى" و "لوقمان نهلبارزانى" له گهل ناسيوناليسته كورده ناسراوه كان له واشنگتون دهيكهن. بالويژخانه ي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له عيراق ده توانيت وه كانالتيك كار بكات بو گهياندى مهسه له كانى پهيوه نديدار به كورده كانى عيراق به ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و روونكر دنه وهى هه لوئسته كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بو كورده كان.

وهزاره تى دهره وه له سهر نهو باوه ريه كه نوينه ره كورده كان هه چهنه كه له كاتى سهردان له ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا پيشوازيان ليكراوه به لام تهنها كاتى خويان ليتره (بو ناگادار بوون له كاردانه وه كانى دهوله تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا) به فيرژ دهه ن له بهر نه وهى ده توانن له ريگاي بالويژخانه ي نيمه له بهغداد وه لام و راويژى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا وه ريگرن لهم پهيوه نديبه دا.

له وه لامى نهو پرسيارانه ي كه بهر ده وام ده خرينه روو، ده لين:

۱- خوراكه زياديبه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا تهنها كاتيك ده خرينه بهر ده ستى وهر گره كانى كه له گهل دهوله تى عيراق ريكه كه وتن بكرت بو زامن كردنى نه وهى كه خوراكه پيشكه شيه كان ده گات به ده ستى وهر گره راسته قينه كانى.

دهوله تى عيراق) بگاته ده ستى كورده كان و نايا نه وه راسته كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به لينى داوه له ريگاي ولاتيكى سيبه مده يارمه تى كورده كان بدات، نه گهر كورده كان ناچار بن ده ست به شهر بكه نه وه.

² Shawqat Aqrawi

³ Luqman al-Barzani

کورده و کوردستان له به لگه نامه کانی وهزارهتی دهرهوهی نه مریکا

۲- نهو داستانه راست نیه که کوردهکان راپورتیان داوه به کاربه دهستی بالوتیرخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له قاهره دبارهی نهوهی که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا به لینی داوه به کوردهکان له کاتی دهسپیکردنهوهی شهر له عیراق له ریگای ولاتیکی سییه مهوه یارمه تییان بدات.

وهزارهتی دهرهوه دهیه ویت شتی زۆرتتر بزانیته دهربارهی ناسنامهی نهو "کاناله نوییه" که ناماژهی پیکراوه.

روسک

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی وهزارهتی دهره وهی نه امریکا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بهرگی XXI ، لاپره ی ۳۴۰ - ۴۱)^۱

تیلیگرام له بالوتیزخانه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا له عیراق بو وهزارهتی دهره وه
به بغداد، ۲۶ ی تشرینی یه که می ۱۹۶۴ ، Z ۰۸۴۵

په نانه کی

بابهت: جیبه جینکردنی تاقیکاری ریگکه وتنامه که ی ده ولته تی عیراق له گه ل کورده کان

۳۶۲: له ۲۳ ی تشرینی یه که م، "مه سعود محمد"، وهزیری ده ولته بو کاروباری باکووری عیراق
ناگاداری کردمه وه ده یه ولته نهو روزه به ره و باکووری عیراق بچیت بو جیبه جینکردنی تاقیکاری
ره وتی ریگکه وتنامه که ی ده ولته تی عیراق له گه ل کورده کان که له نه نجامی چند کژیونه وه یه که له
نیوان خوی و وهزیری ناوخو و سه رۆک نه رکانی سوپا و سه رۆکی نیستخباراتی سوپا و

^۱ سه رچاوه: نیداری نارشیف و تۆمارکراوه نیستمانیه کان، ۵۹ RG، فایله ناوه نندییه کان
IRAQ ۲۳ - ۹ POL و ۱۹۶۶ - ۱۹۶۴، په نانه کی . نیردراوه بو نانکارا، تاران،
حله ب، به سه ره، به بیروت، قاهره، دیمه شق، له ندهن و ته ورئیز.

۲- له بروسکه ی ۷۶۵ ی ۲۸ ی تشرینی یه که م دا هاتوه نهو پیشامه دانه ی که له بروسکه ی
۳۶۲ راپۆرت دراوه، وهزارهتی دهره وه ته شوئیقیان ده کات و هاو رایه له گه ل نهو هینله ی که بالوتیزی
ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا له عیراق گرتویه تیه بهر.

گفتوگۆی "مه سعود" له گه ل بالوتیزی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا له عیراق نیشان ده دات که
بارودوخینک هاتوه ته پیش که کورده کان له ده رونی خۆیاندا ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا به
پشتیوانی خۆیان ده زانن بی نه وه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا به شوینی نه وه دا بیته که له م
په یه نندییه دا ده ور بیینیته .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه سربىكا

موتسه سهرىفه كانى باكوور به دهست هاتروه. نيستا دهولتهى عىراق خۆى ناماده دهكات بۆ ههنگرتنى يه كهه ههنگاو لهم پرۆسه يه دا كه برىتبه له:

۱- نازاد كردنى سهرجهه به ندره كراوه كورده كان، له وانه نه وانهى كه تاوانى سهربازييان خراوته پال

۲- گه پانه وهى كارمه ندى كورد بۆ سهر پۆسته پيشووه كانيان به تايهت له باكوور

۳- بردنه دهره وهى فهوجى صلاح الدين له باكوور

۴- بردنه دهره وهى عهشيره ته عه ره به كان له ناوچه كوردنشينه كان و گه پانه وهى نهو كوردانهى كه له گونده كانيان دهره كراون

۵- قهره بوو كردنه وهى نهو كه سانهى كه له ميانهى نهه كيشانهى دوايه، زهره رمه ند بوونه.

دوايه دواى نهه كرده وانهى حكومهتى عىراق، كورده كانيش ده بۆ نهه ههنگاوانه ههلبگرن:

۱- پيشمه رگه له جاده سهره كيهه كان پاشه كشه بكات و هيرشه كانى رابه ستينى

۲- نهو چه كانه ته تسليم به حكومهت بكه نه وه كه له سوپاى عىراق سه ندو يانه ("مه سعود" وتى ته تسليم كردنه وهى چه كه كان بۆ پاراستنى شه ره فى دهولتهى عىراقه)

۳- ريگه بدن به پيڤهاتنى ئيدارهى مه حلهى كه زۆرتر له كورده كان پيڤه ديت به لام له ژير چاوديرى دهولتهى عىراقدايه

نه گهر نهه كرده وانه جيبه جى بيت، حكومهتى عىراق و كورده كان ده بۆ دابنیشن و ريگاچاره يه كى ناشتيخوازانه بدۆزته وه. "مه سعود" چاوه روانى نه وه دهكات كه پاش ههفته يه كه له باكوور بگه پرتته وه و كورده كان نهه پيشنيارانه قبول بكن، له بهر نه وهى نهه پيشنيارانه نيازپاكي دهولتهى عىراق دهره خات. مه سعود جهختى له سهر نه وه كرده وه كه مه لا مسته فا وه كليلى چاره سهر كردنى كيشهى كورد سه يرى دهولتهى ولاته يه كگرتتوه كانى نه مريكا دهكات و دهولتهى ولاته يه كگرتتوه كانى نه مريكا دهتوانيت لهم په يوه ندييه دا ههنگار ههلبگريت. "مه سعود" ههروه ها وتى مه لا مسته فا بهو هاوكاره عىراقبانهى كه له گه ل من ره وانهى كردبوون وتويه تى كه دهويه ت گفترگو بكات له سهر ريگه كه وتنه نامهى تاقيكارى.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و هزاره تنی دهره ووس نه مریکا

هه لسه نگاندن: هه رچهند نم ههنگاهه سه ره تایبانه ی ده ولته تی عیراق به واتای قبول کردنی داواکاریه سیاسییه کانس کورد نییه به لام نمو ههنگاوانه ی تیدایه که کورده کان هه میشه داوایان کردوه بۆ سه مانندن نیازیکی ده ولته تی عیراق. که وابوو بۆ کورده کان قبول کردنی نمو پیشنیاره ناسانه که نمو چه کانه ته سلیم به حکومت بکه نه وه و ته نانه ت نه گهر ژماره ی نم چه کانه ش کهم بیته حکومت قبولی ده کات. نه گهر حکومتی عیراق و کورده کان به رپرسیاره تیهه کانس خویان جیبه جی بکه ن وتووژی سیاسی ده توانیته به رده وام بیته.

"مه سعود" خوی به بزوینه ری سه ره کی خولقانی نم بارودوخه نوییه داده نا به لام له سر نه وه کۆک بوو که میسر هۆکاریکی گه وره بووه لهم په یوه ندییه دا له بهر نه وه ی چاره سر نه کردنی کیشه ناوخزییه کانس عیراق ده بیته هۆکاری دو اکه وتنی په کگرتوو سی (مه بهستی په کگرتوو سی جیهانه عه ره به له به رامبه ر نیسرائیل - وه رگیتی).

به هه رحال هه ر نه وه که حکومتی عیراق ده یه ویت ههنگاوی په کهم هه لبرگیت شتیکی گرنه گه و نیشانه ی به فرمی ناسینی ناراسته وخۆی هه لویستی به هیزی کورده کان و کاریگه رییه کانس گوشاری میسره. به له بهر چا وگرتنی نمو هه لسه نگانده ی بالوئزخانه ده رباره ی نه وه ی که نه حکومتی عیراق و نه مه لا مسته فا بارزانی نایانه ویت نا کۆکییه کان سه ره له بداته وه، پیشنیاری نیستای حکومتی عیراق له وانه یه بیته به خالی وه رچه رخان.

له کاتی گفتوگۆ که مان، "مه سعود محمد" چهند جار وتی مه لا مسته فا گوئی له مۆجباری ولاته په کگرتوه کانس نه مریکا ده گریته. منیش به شتوازیکی جه وه ری به "مه سعود محمد" م وت که:

۱- ولاته په کگرتوه کانس نه مریکا هیواداره چاره سه رییه کی ناشتیخوازانه له چوارچۆیه ی عیراق، بی ده ستیوه ردانی بیانی بۆ نم کیشه یه بدزرتیه وه.

۲- کورده کان ده بی له گه ل حکومتی عیراق هاوکاری بکه ن له بهر نه وه ی هه چیان نییه له دهستی بدن.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و مزاره تی دهره وهی نه مریکا

۳- کورده کان ده بی له سه رخۆ بن به نیسه بت و توویژه درێوخایه نه کان له سه ر چاره سه ری سیاسی ناوخۆیی و ناماده بن سازش بکه ن له سه ر داخوزه گه وه کانیان.

ههروه ها و ترا که نامانجی کورد باشتر ده پارێزریت ته گه ر کورده کان نه بن به داردهستی کهسانی دیکه و ده بی دوری بکه ن له وهی که خۆیان بۆ قازانجی کهسانی دیکه بکه ن به قوریانی.

له کۆتایی گفتوگۆکه ماندان، "مه سعود" زۆر به جیدی پرسیاری نه وهی له من کرد که نایا له کاتی سازبونی کیشه ده توانی داوای په نابهری سیاسی له بالۆیترخانهی نه مریکا بکات. منیش پیموت ته م مه سه له په له کاتی خۆیدا بریاری له سه ر ده دریت به لام ولاته په کگرتوه کانی نه مریکا ته م کرده وانه ته شویق ناکات. له وانه په مه بهستی "مه سعود" نه وه بووی نه وه م پینبلیت که له ژیر گوشاریکی گراندا کار ده کات. ته مه له وانه په راست بیته. "مه سعود" له سه ر نه و بر وایه بوو که له وانه په کورده توندپه وه کان له به غداد ده ست به گرژیه کی ره گه زی خۆیناوی بکه ن و ژیا نی نه و بکه ویتته ناو مه ترسییه وه.

هاوینچ

له ۲۴ ی تشرینی په که م له گه ل وه زیری دهره وهی عیراق گفتوگۆم کرد. له کۆتایی گفتوگۆکه مان بۆ به ره نگار بوونه وه له گه ل نه و شایعانهی که له وانه په وه زیری دهره وهی عیراق سه به ره ت به خوانی نیا وه که م له گه ل "مه سعود" بیسیته، به (وه زیری دهره وهی عیراق) م وت که به "مه سعود" م وتوه:

۱- ده ولته تی ولاته په کگرتوه کانی نه مریکا به رده وام لایه نگری چاره سه رییه کی ناشتیخوازانه و وتووێژکارانه په بۆ کیشه ی کورد.

۲- به کارهینانی هیزی سه ربازی ناتوانیت کیشه که چاره سه ر بکات.

۳- هیماکان وا نیشان ده دات که ده ولته تی عیراق نایه ویت کرده وهی سه ربازی زۆرتر نه بجام بدات.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره ووس نه مریکا

- ۴- كورده كان زور مؤجیاری كراون كه به گویره ی نهو ریككه و تننامه به كاربكن كه به ههولئى "مهسعود" له گهڙ دهولته تی عیراق پیکیانهیتناوه.
 - ۵- دهوانین چاره پروان بکهین نایا حكومته تی عیراق به نیاز پاکی كار دهكات.
 - ۶- نه گهر دهولته تی عیراق به نیاز پاکی كاری كرد كورده كانیش بهرپرسیارن كه به هه مان شیوه كار بكن.
 - ۷- له كاتی و تروویژی سیاسیدا، كورده كانیش دهبی نهوه قبول بكن كه نه م رهوته رهوتیكى نالوزه و دهبی به له سه رخزییه وه نزیك ببنه وه.
 - ۸- دهولته تی ولاته یه كگرتوه كانی نه مریكا نایه ویت بکه ویتته ناو ورده كاربییه كانی نه م كیشه یه . وهزیری دهره وه ی عیراق وتی دهرك به هه لویتستی نیتمه دهكات و سوپاسی وته كانی منی كرد. له قسه كانی وهزیری دهره وه دا هیچ نیشانه یه ك به دی نه ده كرا كه مه بهستی دهستیه ردانی نیتمه له كیشه ی كورده كان بیته و قسه كانی زور دۆستانه و نهرم بوو.
 - ههلسه نگاندن: گوازتنه وه ی له شكری ۳ ی سوپای عیراق بز ۳- H پیگه ی كورده كان به هیتتر دهكات و گوشاره كان له سه ر دهولته تی عیراق زیاتر دهكات بز نه وه ی كیشه ی كورده كان چاره سه ر بكات. نه مه یه كئ له پیشنیاره كانی میسر بوو(له سه ر داواكارى UAC) كه عیراق له شكری ۳ ی خزی بگوازیتته وه .
- "سترانگ"

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانی و وزارتانی دهره وهی نه مریکا

وهزیری دهره وهی عیراق وتی دهیه ویت سهرنجی وهزیری دهره وهی نه مریکا به ره ولای بارود زخی كورد رابكیشیت. وهزیری دهره وهی عیراق ههروه ها وتی ك كیشهی كورد له بنه رهدا به سهر كه شوهه وای عیراقدا زال بووه و ته وای كاتی دهوله تی عیراق بهم كیشهیه گپراوه و كاتیکی نه وهنده یا وزهیه کی نه وتوی نه ماوه بۆ تاوتوی كوردنی كیشه نابوری و كۆمه لایه تیه كانی دیکه ی ولات. ناوبراو دلنیا نه بوو كه له چاو چند سال پینش (كه شه ری كورد و حكومت هه لئه گپرسابوو) تیستا چاره سهری كیشه كه نزیك بیته.

وهزیری دهره وهی عیراق وتی ناتوانیت له هه ندی له فاكته ره كانی كیشه ی كورد تیبگات، مه بهستی نه وه بوو كه هه ندی هیزی نه ناسراو هه ن كه پشتیوانی له كورده كان ده كهن. ناوبراو وتی:

"كورده كان خه لكینی هه ژارن و ولاته كه یان به هۆی شه ر كاول بووه و دیار نییه پاره ی كپینی خۆراك، چهك و پیدایسته كانیان له كوی دینن؟ كین نه م هیزه ره مزناكانه كه پشتیوانی له كورد ده كهن و چییان ده ویت."

وهزیری دهره وهی عیراق وتی دهوله ته كه ی له وانیه به توانیت له گه ل مه لامسته فا بارزانی مامه له بكات به لام مامه له كردن له گه ل شیوعیه كان و پارتی دیموكراتی كوردستان زۆر زه جمه ته. به بۆچوونی وهزیری دهره وهی عیراق، كورده كان له لایه ن شیوعیه كانه وه كونترول ده كپین و نه گه ر دهوله تیکی كوردی دابه زریت، ده بیته به کیانیتی كومنیهستی كه درز ده خاته ناو جیهانی عه ره بی و كه مه ره بندی پاراستنی په پمانی⁴ CENTO ده به چرپینیت و تورکیا و نیران ناسه قامگپر

⁴CENTO (ریكخراوی په پمانی ناوه ندی) ریکخراویکی سهربازی بوو كه سالی ۱۹۵۹ به به شداری به ریتانیا، تورکیا، پاکستان، نیران و به هاوکاری ولاته به كگرتوهه كانی نه مریکا دامه زرا و جیگای "په پمانی به غداد" ی گرتوهه. نه م په پماننامه یه نا لقه ی زنجیره سیستمی به رگری و

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانس و وزارتس دهره ووس نه سربکا

ده کات. ناوبراو وتی نه قشقه یه کی کوردستانم بینویه که ولاتی کوردی له نیسکه ندرون (تورکیا) بۆ به سره (له عیراق) راکیشابوو.

وهزیری دهره وهی عیراق وتی ده ولته تی تورکیا سنووری ناوچه کوردنشینه کانی خۆی قه پات کردوه به لام له ریگای سنووری درژی نیژانه هه ندی پشتیوانی له کورده کان ده کریت. نهم پشتیوانیه له وه ناچیت ناکامی سیاسه تی ده ولته تی نیژان بیت به لکو نیشانه ی ناتوانی ده ولته تیکی لاوازه که ناتوانیت سنوره کانی بپاریزیت. وهزیری دهره وهی عیراق جه ختی له سهر نه وه کرده وه که نایه ویت نه وه بلیت که ولاته یه کگرتوه کانی نه سربکا پشتیوانی له کورده کان ده کات به لام ده ولته ته که ی سهری سوپماوه له پیلانی هه ندی له هیزه رمزناکه کان که پشتیوانی له کورده کان ده که ن.

له وه لامدا وهزیری دهره وهی نه سربکا وهزیری دهره وهی عیراقی دلتیا کرده وه که ولاته یه کگرتوه کانی نه سربکا به شتوازی راسته وخۆ یان ناراسته وخۆ پشتیوانی له بزوتنه وهی کورد ناکات و پشتیوانی سهره بخۆیی، یه کپارچه یی و خۆشبه ختی عیراقه و هیچ بهرزه وه ندیه کی دیکه ی نییه. له مه زیاتر وهزیری دهره وهی نه سربکا هاوړا بوو له گه ل وهزیری دهره وهی عیراق به نیسبه ت مه ترسیه کانی دزه کردنی کومونیزم له رۆژه لاتی نزیك له ریگای "بزوتنه وهی سهره بخۆیی کورد" وه.

وهزیری دهره وهی عیراق وتی زۆر خۆشحال بووه له نالوگۆز کردنی بیروپا له گه ل وهزیری دهره وهی نه سربکا و دلتیا بووه ته وه له سیاسه تی نه سربکا. ناوبراو ههروه ها وتی ولاته یه کگرتوه کانی نه سربکا ده توانی یارمه تی عیراق بدات له ریگای دیاری کردنی نه وهی که سه رچاوه ی دارایی و دابین کردنی پیداوسته کانی کورده کان کییه و هانای نهم سه رچاوه یه چیه بۆ یارمه تیدانی کورده کان.

هیرشی رۆژناوا بوو که ریکخوازی په یمانی ناتلانتیکی باکور (NATO) و ریکخوازی په یمانی باشووری رۆژه لاتی ناسیا (CETO) به یه که وه ده به سته وه. وه رگپۆ

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و هزاره نئى دهره وهس نه مريكا

(۱۹۶۶ - ۱۹۶۸ ، بەرگى XXI ، لاپەرەى ۳۴۵)^۱

۱۷۰ - تيليگرام له وهزاره تى دهره وه بۆ بالۆيز خانەى و لاتە يه كگرتوه كانى نه مريكا له

عيراق

واشننگتون، ۱۴ ي كانوونى يه كه مى ۱۹۶۴ ، كاتژمير ۷:۴۴ ي پاش نيوه رۆ

نهيئى

بابەت: روانگەى و لاتە يه كگرتوه كانى نه مريكا به نيسبەت به شدارى كردنى كورده كان

له هەر پيلانتيك دژى دهوله تى عيراق

۳۴۳ : ناماژه به ۶۵۸۳ / Noform - NIT:

وهزاره تى دهره وهى نه مريكا گه يشتو وه ته نه و قه ناعه ته كه به شدار بوونى كورده كان له هەر پيلانتيك بۆ رووخانى رژيمى عيراق، ناييت به زامنى نه وهى كه رژيميك بيته سەر ده سەلات كه نزيكتر بيت له ناماچه كانى كورده كان. "جمال عبدالناصر" به زه حەت ده توانيت دريژه به ده ورى نئستاي خۆى بدات بۆ دۆزينه وهى چاره سەرييه كى ناشتيخوازانه بۆ كيشەى كورد و ريككه وتن له نيوان حكومه تى عيراق و كورده كان، به تاييەت به هۆى پيلانگيتر ييه كانى نئران. له مه زياتر نه گەر ده وله تيكي نويش بگات به ده سەلات، كورده كان هيشتا روبه ورى گيروگرفت ده بنه وه بۆ چاره سەر كردنى كيشه كه يان له گه له ده وله تى عيراق.

¹ سەرچاوه: نيدارهى نارشيف و تۆماركراوه نيشتمان يه كان، ۵۹ RG، فايله ناوه ندييه كان، IRAQ ۹ - ۲۳ POL، نه يئى، "دنيسمۆر" له ۱۱ ي كانوونى يه كه م نامادهى كردووه و جينگري به رتيوه به رى نيدارهى كاروبارى يۆنان، توركيya، نئران، "جان مؤويسۆن" و "ده يويس" بينيويانه و "تالبۆت" په سه ندى كردووه و نيتر دراوه بۆ تاران.

كورد و كوردستان له بهلكهنامهكانس وهزارهتس دهرهوهس نه مريك

كورده كان خۆيان وانيشان ددهن كه ده يانه ویت هاوكاری بكن له گهل پيلانی نيران دژی دهولتهتی عیراق، كه وایوو دهنه هۆی به دگومانی قولی عه ره به كان و زیان ده گه به ن به داواکارییه کانی خۆیان. تا نیستا گهل له عه ره به كان تا راده یهك خه مخۆری كورده كان بوونه . به هه رحال چاوه پروان ناکریت هیچكام له دهولته کانی دواتری عیراق به گه ورهیی و لیبوردییه وه مامه له له گهل كورده كان بكن یان داوای لیبوردن له نيران بكن. په یوه ندی نيران له گهل ته م پیلانه درهنگ یا زوو ناشکرا ده بیته و چاودیری توندی ته م دوا ییانه ی دهولته تی عیراق به سهر کومونیسته كان و ههولته کانی حیزی به عس بۆ رووخانی رژیم نیستای عیراق (به گویره ی راپۆرته جوړاوچۆره کانی CAS) ده مانباته سهر ته وه قه ناعه ته كه دهولته تی عیراق ناگاداری چالاکیه خراپکارانه کانی نیرانه .

بالتیزهانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق ده بی رنگایهك بدۆزیتته وه (بی ناشکرا کردنی زانیارییه کان) بۆ نه وه ی کورده كان ناگادار بن كه روانگهی نیمه چیه به نیسه ته به شداری کردنیان له هه ر پیلانیك دژی دهولته تی عیراق، له وانه کودیتا .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزارهتس دهرهوهس نه مریكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بهرگی XXI ، لاپهړی ۳۴۶ - ۳۴۷)^۱

۱۷۱ - تیلیگرام له بالوئیزخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیتراق بۆ وهزارهتی

دهرهوه

بهغداد، ۱۶ ی کانوونی یه که می ۱۹۶۴ ، کاتومیر ۳ ی پاش نیوهړۆ

نهیتنی

بابهت: ئیران ههول ددهدات کورده کان بخاته ناو جموجول

۴۸۶ - نامه به تیلیگرامی ۳۴۳ ی وهزارهتی دهرهوه :

کورده کان پیمانیاں وت دوهلتهتی ئیران پینداگری کردوه له سهریان که دهست بکه نموه به شهر (تیلیگرامی ۴۵۸ ی بالوئیزخانه^۲) ، بهلام کورده کان دهزانن بزویتهری ئیران بۆ نهم کاره چیهه .
ئیمه پیتشر به کورده کانمان وتوه نابیت وهك داردهستی کهسانی دیکه کار بکهن یان خویان بکهن به قوریانی بهرزه وهندییه کانی کهسانی دیکه (تیلیگرامی ۳۶۲ ی بالوئیزخانه) و نابیت گوی لهو کهسانه بگرن که دهیانه ویت شهر دهست پیبکاته وه (گفتوگۆی ئاکین^۳ له گهڤ "عهقراوی" ، ۸ ی کانوونی یه که م). "مهسعود محمد" و "عهقراوی" دهزانن مه بهستی ئیمه چیهه . من له کاتی گفتوگۆ له گهڤ وهزیره ی دهرهوی عیتراق (هاوپیچی تیلیگرامی ۳۶۲ ی بالوئیزخانه) له ۲۴ ی

^۱ سەرچاوه: ئیداره ی ئارشیف و تۆمارکراوه نیشتمانیه کان، ۵۹ RG ، فایله ناوهندییه کان، ۱۹۶۶ - ۱۹۶۴ ، IRAQ ۹ - ۲۳ POL ، نهیتنی ، نیردراوه بۆ تاران و نانکارا.

^۲ بهروازی ۸ ی کانوونی یه که م (ئیداره ی ئارشیف و تۆمارکراوه نیشتمانیه کان، ۵۹ RG ، فایله ناوهندییه کان ۶۶۰ - ۱۹۶۴ ، IRAQ ۲۲ POL)

Akin^۳

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانی و وزارتانی دهره و س نه مریکا

تشرینی یه کهم باسی نهم خالهم کرد له گهڙ "مسعود محمد"، بهلام بۆ "سوحی عهبدوالحه مید" م نه درکاند.

کاربه دهستیکی بالۆتیزخانه بهرنامهی داناوه بۆ دیدار له گهڙ نوێنه رانی مهلامستهفا و مهکتبهی سیاسی نوێ له ۱۹ ی کانوونی یه کهم. بۆ نهوهی ناماژه به هیچ پیلانیکی تایبته بکات لهم دیداره دا، کاربه دهستی بالۆتیزخانه ده گه پتتهوه بۆ وته کانی پیشوو له باره ی نهوهی که نێرانیه کان ههول ددهن کورده کان بجه نه ناو جهۆژۆ و پتییان ده لیت به بۆچوونی نێمه کورده کان باشیان کردوه له بهرامبهر ده متهری نێران راوه ستاون و هیوادارین ههروه ها نارام بن و ههول بدن بگهن به رینگا چاره یه که له گهڙ ده ولته ی عێراق که زۆریه ی وه زیره کانی به ریانیان بهروه لای کورده کان ههیه).

به بۆچوونی نێمه ناماگی کورده کان له عێراق به توندی تووشی زیان ده بیته نه گهر کورده کان وه که داردهستی بهرژه وه ندیه کانی کهسانی دیکه کار بکهن. ده بۆ له بیرمان بیت کورده کان پتووستیان به هیلێ دابینکردنی پتداو یستیه کانیان ههیه له رینگای نێرانه وه و تنها له رینگای پیشناری یارمهتی به ره وه لای نێرانییه کان راده کیشریین. نهم هۆکارانه تنها کاتیک له گرنگی ده که ون که ده ولته ی عێراق نیازپاکی خۆی نیشان بدات و نه وه بسه لمینیت که ده یه ویت و تووژی راسته قینه بکات له گهڙ کورده کان. نه گهر حکومهتی عێراق و ابکات، کورده کان به شداری نا کهن له پیلانی نێران هه رچهن د که له وانیه ههن دی له ناسیونالیسته کورده شارنشینه کان به شتواری سه ره بخۆ کار بکهن.

به بۆچوونی "عهقراوی" (که به وته ی ناوبراو، مهلا مسته فاش له سه ر نهم باوه ره یه) جمال عبدالناصر خوازیاری چاره سه ری ناشتیخوازانه ی کیشه که یه و هه ر رژیمی کیش که چیگای ده ولته ی نێستای عێراق بگریته وه (به تایبته نه گهر رژیمیکی دیکتاتوری سه ربازی بیت) له ده ولته ی نێستای عێراق ناشتیخوازتر نابیت به لام نه گهر ده ولته ی عێراق به م زووانه به ناشکرا نیازی خۆی نیشان

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، برگى XXI ، لاپرهى ۳۴۸ - ۳۴۷)^۱

۱۷۲ - تیلیگرام له بالۆیزخانهى ولاته یه کگرتوه کانى نه مريكا له ئیتران بۆ وهزارهتى دهره وه - تاران، ۱۲ ی نیسانی ۱۹۶۵

په نانه کی

بابهت: سردانى نوینه رانى PDK له بالۆیزخانهى ولاته یه کگرتوه کانى نامريكا له ئیتران

پیاویک به ناوی "شمس الدین مفتی" و هاورییه کی به ناوی "مسعود بارزانی" نه مپۆ هاتن بۆ بالۆیزخانه که نامه یه کی ناساندنیان له لایهن مهلا مسته فا بارزانیه وه پیبوو. ههروه ها په یامیکی زاره کییان له لایهن مهلا مسته فاره پیبوو که به توندی داواى یارمه تی راسته وخۆی له ولاته یه کگرتوه کانى نه مريكا کردبوو. "شمس الدین مفتی" وتی کورده کانى عیراق پتویستیان به یارمه تی دارایی و سه ربازی هه یه، به تاییه ت چه کی گران و ده یانه ویت کاربه ده ستانی نه مريكا بیته ناو ناوچه کییان و وهك "ولاتیکی دیکه" ی ولاته یه کگرتوه کانى نه مريكا سهیری ناوچه کییان بکه ن. "مفتی" ههروه ها وتی بارزانی وترویه تی سه رچاوه کانى نه وتی کوردستان ده بیته له لایهن کومپانییه کی نه مريكاییه وه به ریککه وتنی راسته وخز له گه ل کورده کانى عیراق به رهه م به یتریت. نه لبه ته تیمه له به رامبه ردا هیه جۆره لیدوانیکی ته شویقکارانه مان نه هیتنایه سه ر زمان.

"مفتی" وتی بارزانی داواى کردوه په یامه که ی بنیتردیت بۆ واشنگتۆن و له مه وه دوا ده ولته تی ولاته یه کگرتوه کانى نه مريكا له تاران وهك خالی په یوه ندی له گه ل بارزانی که لک وه ریگریته

^۱ سه رچاوه: نیداره ی ئارشیف و تۆمارکراوه نیشتمانیه کان، RG ۵۹، فایله ناوه ندیه کان، ۱۹۶۶ - IRAQ ۲۹ - ۲۳ POL، په نانه کی، نیترداوه بۆ به غداد، نانکارا و قاهیره.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانن و وزارتني دهره و س نه مريكا

له بهر نه وهی به هژی جوجوله كانی نه م دواییه سوپای عیراق زۆر زه جمه ته بارزانی بۆ په یوه ندی گرتن له گه ل و لاته په کگرتوه كانی نه مريکا که لگ له به غداد وه ریگریت. ههروه ها وتی بارزانی دهیه ویت کانالی په یوه ندی راسته وخزی (نه له ریگای ده لته تی نیرانه وه) هه بیت له گه ل و لاته په کگرتوه كانی نه مريکا له بهر نه وهی متمانه ی نه وهی به نیران نییه که بیروبو چوونه كانی بارزانی به راستی وهك خزی بگوازیتته وه بۆ نه مريکا.

له وه لامدا کاربه دهستی بالۆیترخانه ناماژه ی به سیاسه تی نه گۆری و لاته په کگرتوه كانی نه مريکا کرد به نیسبه ت کیشه ی کورده كانی عیراق، بهو شیهیه که له نامه ی ۹۴۱۱ - CA له ۲ ی ناداری ۱۹۶۳دا* خاله كانی دیاری کراوه. کاربه دهسته که وتی په یامه که میان ده گه یه نیت به واشنگتون به لام بهرپر سیار نیه له وه لامدانه وه به په یامه که میان. له گه ل نه مه شدا "مفتی" وتی له تاران چاوه روان ده بیت. "مفتی" و "مه سعود بارزانی" وتیان کاربه دهستانی نیران ناگاداری هاتنی نه وان بۆ بالۆیترخانه نین³. (هیرز)

* ۹۴۱۱ - CA وتویه که و لاته په کگرتوه كانی نه مريکا ده بی درێژه بهو سیاسه ته بدات که شوږشی کورد به کیشه یه کی به ته واری ناوخویی عیراق بزانیته که و لاته په کگرتوه كانی نه مريکا ناپه ویت راسته وخۆ یان ناراسته وخۆ هیچ ده وریکی تیدا ببینیت (۱۹۶۳ - ۱۹۶۱)، بهرگی XV 111، به لگه نامه ی ۱۷۴).

³ بروسکه ی ۹۸۳ بۆ تاران له ۱۴ ی نیسان ریئوتینی بالۆیترخانه ی و لاته په کگرتوه كانی نه مريکای له تاران کردوه که هه ر وهك رابردوو به هیچ شیهیه ک وتووێژ نه کات له گه ل نوینه ره كانی بارزانی و جهختی له سه ر نه و کردوه ته وه که سیاسه تی خوتیه نه گلاندنی نه مريکا له کیشه ی کورده كان و حکومه تی عیراق نه گۆپاره. ههروه ها له بروسکه که دا هاتوه که له ریگای کانالی گونجاو، ده بی SAVAK (ریکخراوی ناسایش و هه والگری نیران - وهرگیژ) باش ناگادار بکرتیه وه ده رباره ی نه م دیداره و نه و وه لامه که دراوه ته وه به کورده كان (نیداری نارشیف و

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نه مريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بهرگى XXI ، لاپهړى ۳۵۰ - ۳۴۸)^۱

۱۷۳ - تيليگرام له بالوتزخانهى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا له عيراق بؤ

وهزارهتى دهروهه

بهغداد، ۳۰ ي نيسانى ۱۹۶۵

په نانه كى

بابهت: په يوه ندييه كانى كورده كان و نيران

۹۳۷ - نامازه به تيليگرامى ۸۰۴* و ۹۲۶** ي بالوتزخانه:

وهزيرى دهروهه ي عيراق، "تاليب" شوى رابردو ديسان له شويتنى ژاپونيه كان له گهڙ من
گفتوگوى كرد كه وهزيرى په روه رده، بهرپرز "زه كى" ش تپيدا تاماده بوو. ديار بوو "تاليب" له وه
زياتر خوى پينده گيرا و بابته كونه كى دويات كرده وه كه سياسه تى نيران له راستيدا ههمان
سياسه تى CENTO يه و وتى بؤ دوه لته تى عيراق مه سه له يه كى يه كلاييكه روه يه كه بزانيت له

تؤماركراوه نيشتمانيه كان، ۵۹ RG، فايله ناوه ندييه كان ۱۹۶۶ - ۱۹۶۴، IRAQ ۲۹ - ۲۳ (POL).

^۱ سرچاوه: نيداره ي نارشيف و تؤماركراوه نيشتمانيه كان، ۵۹ RG، فايله ناوه ندييه كان،
۱۹۶۶ - ۱۹۶۴، IRAQ ۲۹ - ۲۳ POL، په نانه كى، نيردراوه بؤ له ندهن، تاران، كويت،
جه دده، ماهاران، تايز، قاهره، نانكارا و كه راچى.

* بهرورارى ۲۹ ي نيسان (ههمان سرچاوه، TUN ۱ - ۱۵ POL)

** بهرورارى ۲۹ ي نيسان (ههمان سرچاوه، IRAQ ۲۳ - ۹ POL)

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وى نهىريكا

كۆبونوه كانى CENTO³ يان دانىشتنه دۆستانه كاندا باسى چى كراوه. بۆ يه كه م جار "تاليب" نىرانى تۆمه تبار كرد كه يارمه تى سه ربازى ده دات به كورده كان و رايگه ياند سياسته تى شا به نىسبه ت كورده كان، بارود و خىكى لىنده كه وىته وه كه مه تر سىدار ده بىت بۆ خودى نىران و ههروه ها بۆ CENTO. "تاليب" نامه زى به وه كرد كه نىران هىچ كىشه يه كى له گه ل عىراق نه بووه كاتىك كه هه ر دو ولات نه ندامى "په يماني به غداد" بوونه . وادياره مه به ستى نه وه بوو كه نامه بى نىران نه وه يه له رىنگاى كىشه ي كورده وه بارود و خىك له عىراق دروست بكات كه بىته هۆى نه وه ي ده ولته تى عىراق بىى به نه ندامى CENTO. مه به ستى راشكاوانه ي "تاليب" نه وه بوو كه بنه ماي سياسته تى شا به نىسبه ت عىراق، ده گه رپته وه بۆ بىزار بوونى شا له جمال عبدالناصر.

من دو پاتم كرده وه كه باسى كىشه ي كورد نه كراوه له CENTO دا و ناگادارى هىچ دانىشتىنىكى دۆستانه ش نىم له م په يره ندىيه دا. ههروه ها وه بىرى "تاليب" م هىتايه وه كه پاكستان نه ندامى CENTO يه به لام نه وه پرى هه ولى خۆى داوه له رىنگاى كاره به ده سته كان بۆ نه وه ي نىران و عىراق پىكه وه رىكبه كون . پاكستانيه كان ده توان به عىراق بلين كه نايا له كۆبونوه كه ي CENTO دا باسى كورده كان كراوه يا نا و نايا شا گوپرايه لى مۆچيارىيه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا يه له م په يره ندىيه دا يا نا؟ له سه ر داواى من، "تاليب" وتى يارمه تى سه ربازى نىران به كورده كان برىتبه له چه ند بار پىنداوىستى نه ناسراو كه گوپزراوه ته وه بۆ ناو خاكى عىراق له رىنگاى ژماره يه ك نۆتۆمبىلى "جىپ" كه ژماره يان به سه ره وه

³ سىزده هه مىن كۆبونوه وه ي وه زىرانى رىكخراوى په يماني ناوه ندى (CENTO) له ۷

- ۸ ي نىسان له تاران به رپتوه چوو.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتس دهره وهس نه مریکا

نه بووه ("زه کی" نه وهی گوت که شا یارمه تیشی ناردووه بۆ لایه نگرانی سیستمی پاشایه تی له یه مهن، به لّام نه م مه سه له یه به دواد اچوونه وهی له گه لّ نه کراوه).

پاشان سه رزه نشتی "تالیب" م کرد که له کاتی دواین گفتوگومان، هه لّو یسته کانی توندتر بووه و وتم نه م گفتوگۆیه (له وانه زانیاریه کانی له باره ی یارمه تی سه ریازی ئیتران به کورده کان) راپۆرت ده ده م بۆ واشنگتۆن . "تالیب" خوشحال بوو به نیسه بت نه م مه سه له یه و وتی ریزی هه یه بۆ ده سه لات وده سه ترۆیشتوو یی و لاته یه کگرتووه کانی نه مریکا، به لّام من نه وه م بۆ "تالیب" پشتراست کرده وه که گه لّ مه سه له ی گرنگ هه یه که و لاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ناتوانی ت کونترولی بکات یا ته نانه ت کاریگه ری هه بی ت له سه ری.

"تالیب" وتی ده ولته تی عیراق وا هه ست ده کات ده ولته تی و لاته یه کگرتووه کانی نه مریکا نه گه ر بیه ویت ده توانی ت کار بکاته سه ر شا بۆ نه وه ی سه یاسه ته که ی بگۆریت. کاتی که له یه ک جودا بووینه وه، بۆ نه وه ی زیاتر رازی بکه م، به "تالیب" م وت به گوێره ی دواین راپۆرتی و لاته یه کگرتووه کانی نه مریکا، پیداویسته سه ریازییه تاکه که سه یه کانی و لاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له مانگی مایس، حوزه یران و ته مورز ته سلیم به عیراق ده کريت به لّام به هۆی نه وه ی که نه م راپۆرت له گه لّ زانیاریه کانی دیکه ناگو ئیجیت به دوای به یاننامه ی کاربه ده ستانی و لاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده گه رپیم. نه ویش خوشحال بوو.

هه لّسه نگاندن: خودی "تالیب"، CENTO به شتیکی تاکتیکی ده زانی ت به لّام هه ندی له هاوکاره کانی به دلنیا یه وه باوه رپان پییه تی. هه مووی نه م که سانه له سه ر نه و باوه رهن که و لاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده توانی شا ناچار بکات سه یاسه تی خۆی به نیسه بت کورده کان بگۆریت. بالۆیزی تورکیا (له عیراق) له کاتی گفتوگۆی ته له فۆنی له گه لّ من له 5 ی نیسان نه و بیروکه یه ی خسته روو که به هۆی سه رنه که وتنی سوپای عیراق له هه ره سه یئان به کورده کان، ده ولته تی تورکیا ده یه ویت عیراق بباته ئیو په یاننامه یه کی ناوچه یی له گه لّ تورکیا و ئیتران.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس وهزارهتی دهرهوهی نه مریکا

به بۆچوونی نیمة، نهمه پتیویست ناکات. نه گهر شا وابیر ده کاتوهه که ده توانی ده وله تیکی لایهنگری نیران به یارمهتی کورده کان له عیراق بهینتته سهر ده سولات، به ههمان نه اندازه هه له یه که پیشتر وا بیر ده کردهوه که یه کیتیهک له نیوان عیراق و میسر بهم زوانه داده مهزرتت. من هینشتا هیوادارم بتوانم "تالیب" له شوینی کاره که یه بیینم بۆ نهوهی له سهر ههندی مهسه له یه دیکه گفتوگۆی له گهله بکه م. ده مهویتی له چوارچیوهی باس و گفتوگۆ له سهر سی گۆشهی کورد - نیران - عیراق بچمه دهرهوه، تهنها ده مهویتی ناماژه بهوه بکه م که ده ستیوهردانی عهره به کان له خوزستان له لایه ن شاوه پشتگۆی ناخریت. نه گهر وهزارهتی دهرهوه شتیک به سود مهند ده زانیت که له گهله "تالیب" باس بکریت، ناگادارم بکه نهوه. ههروهها باش ده بیته نه گهر رینوینیم بکه ن له په یوهندی له گهله چۆنیهتی وه لامدانوه به پرسیاره بهرده وهامه کانی "تالیب" دهرباره ی گفتوگۆ دۆستانه کانی وه زیری دهرهوهی نه مریکا له تاران. وادیاره تیدی بی سوده نیران ههول بدات خۆی وا بنوینتت که یارمهتی به کورده کان نادات⁴.

سترانگ

⁴ بروسکه ی ۶۵۵ بۆ بهغداد له ۴ ی مایس ده یگوت: وهزارهتی دهرهوه له سهر نهو باوه رپه یه که بالتویزی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق هه موو بهلگه و نیشانه کان بجاته پرو بۆ نهوهی قه ناعهت به حکومهتی عیراق بهینتت که ده ولهتی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا هیچ ده ستیکی نییه له کیتیهی کوردها. به دوور ده زانیتت که هه لینجانندی زۆرتتر له م په یوهندییه دا بتوانی به دگومانیه کانی وه زیرانی دهرهوهی به شدار له CENTO لابیات، به لام کار به ده ستانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده بی دزیوه بدن به سهر له نوی خستنه پرووی خاله سهره کییه کانی سیاسهتی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا. ههروهها "سترانگ" ده توانیتت به "تالیب" بلیتت که وه زیری دهرهوهی نه مریکا، "روسک" هیچ مهسه له یه کی نوتی نه هیناوه ته به رباس له کاتی گفتوگو له گهله شا دهرباره ی ناسایشی نیران.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتس دهره ووس نه امریکا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بهرگی XXI ، لاپهړی ۳۵۰ - ۳۵۱)^۱

۱۷۴ - تیلیگرام له و وزارتس دهره و به بالوتیزخانهی ولاته په کگرتووه کانی نه امریکا

له عیراق

واشنگتون، ۶ ی مایسی ۱۹۶۵ ، کاتومیتر ۴:۵۱ ی پاش نیوه پړو

په نانه کی

بابهت: وه لامي نيمه به داواکاریه کانی کورده کان هه مان وه لامه کی پیشووه

۶۶۱ - نامه به تیلیگرامی ۹۵۶ ی بالوتیزخانه *

^۱ سرچاوه: نیداره ی نارشیف و تو مارکراوه نیشتمانیه کان، "دنيسمور" و "هووسون" له ۵ ی مایس ناماده یان کردوه و "ده بیوس" بینویه تی و "چیرنیگان" په سندی کردوه و نارداوه بو نانکارا، لهندهن، تاران و تلابیب.

* له بروسکه ی ژماره ۹۵۶ له ۵ ی مایس، "سترانگ" راپورتی دیدارنکی دیکه ی داوه له گه ل "تالیب"، وه زیری دهره و ی عیراق که تییدا "تالیب" مه سه له ی سیاسه تی ولاته په کگرتووه کانی نه امریکای به نیسبه ت کورده کان هیناوه ته به ریاس. "تالیب" ههروه ها شك و گومانی خوی دهریپوه به نیسبه ت نه وه ی که نویتنری کورد، "وانلی" (مه به سستی عیسمه ت شریف وانلی به - وهرگیت) که هه ول ده دات بو دامه زرانندی "نوسینگی نویتنراهی ته هه میشه یی" بو کورده شوپشگیره کان له ولاته په کگرتووه کانی نه امریکا، بتوانی دژی خواستی ده ولته تی ولاته په کگرتووه کانی نه امریکا کار بکات. "تالیب" داوا ی نه وه ی کردوه که ولاته په کگرتووه کانی نه امریکا نه هیلیت "وانلی" چالاک ی بکات و له ولاته په کگرتووه کانی نه امریکا ده ری بکات و قهناعه ت به نیران به نیلیت ته شویق کردن و یارمه دیدانی کورده کان رابوه ستینیت . به بوچوونی

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وزارتى دهرهوى نه مريكا

تيليگرامى ٦٥٥ زۆر درهنگ گه يشته دهستان بۆ نهوى له گفتوگۆكهى ٥ ى مایس له گهڻ وهزيرى دهرهوى عيراق كه لكى ليه ره بگيرين. له مه زياتر شهوه به دهولهتى عيراق بلين كه:

١- دهولهتى تيران به تهواوى ناگادارى روانگهى ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا به دهرهوى نهوى كه بهرزه وهنديى تيران و ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا پيويست به وه دهكات كه هه موو هه وليك بدرت بۆ باش بوونى په يوه ندييه كانى تيران و عيراق و دوورى كردن له هه لگرتنى هه هه ناگاوتك كه نه م په يوه ندييه تيكيدات. به هه حال (ههروه ها كه نيتمه هه ميشه به دهولهتى عيراقمان وتوه) نيتمه سياسهتى دهرهوى تيران كونترول ناكهين، ههروه ها كه ناتوانين سياسهتى دهرهوى توركيا، پاكستان، يونان، هيند و هتد كونترول بكهين. نيتمه ههچ نمونه به كمان له بير نايست كه تيدا ولاتيكي جيهانى نازاد به وه رازى بوويست كه سياسهتى نيشتمانى نه م ولاته له لايه ن ولاتيكي ديكه وه كونترول بكرتت تنها له بهر نهوى په يوه ندى هه به له گهڻ نه م ولاته.

٢- وهزارهتى دهرهوه پيشنبارى نه وه به بالويژخانه دهكات كه كورده كانى عيراق رازى بكات "وانلى" (مه به ستى عيسمهت شهريف وانلييه- وهرگپي) له ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا بانگهيشت بكه نه وه. له گهڻ نه مه شدا نيتمه تاوتوي ريشويته كانى گه راندنه وهى ناوبراو ده كهين، له وانده به بتوانين نارى "وانلى" وه كه سى نه خوازراو تومار بكهين و له ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا دهرى بكهين.

"جبرنيگان" له كاتى دانيشتن له گهڻ بهرپرز "نه هانى"²، بالويژى عيراق له ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا له ٥ ى مایس له سه ر بابه تيكي ديكه (كه به جيا راپورت دراوه) خالى ١ و ٢ ى

"سترانگ"، دهولهتى عيراق گه يشته وه خالى بيچاره يى و داماوى. "سترانگ" ههروه ها پيشنبارى كردوه كه ويزاى "وانلى" هه لبوه شيندرتته وه و رهوتى هه نارده وهى "وانلى" ده ست پيى بكات و له مه لامسته فا بارزانى داوا بكرتت رينويستى "وانلى" بكات كه ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا به جى به يلىت.

² al-Hani

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و هزاره تى دهره وهى نه مريكا

سهره وهى پى راگه ياندووه (جگه له رهستى يه كه مى به شى ۱) و دوو پاتى كردووه ته وه كه وه لامى نيمه به داواكار ييه كانى كورده كان هه مان وه لامه كه ي پيشووه و نيمه وهك مه سه له يه ي ناوخزى عىراق سه يرى كيشه كه يان ده كه ين. "جيرنيگان" وتى وه زيرى دهره وهى عىراق زور نيگه رانه دهره يه "وانلى"، هه رچه ند كه وهك تاك سه ركه وتوو نه بووه له ولاته يه كگرتوووه كانى نه مريكا. بالوتز "نه هانى" وتى به هه مان شيوه راپورتى نه م گفتوگويه ده دات به وه زاره تى دهره وهى عىراق. روسك

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتس دهره وهس نه مريكا

(۱۹۶۴-۱۹۶۸ ، بهرگى XXI ، لاپهړه ۳۵۲ - ۳۵۱)^۱

۱۷۲ - تيليگرام له وهزارهتس دهره وه بؤ بالويزخانهى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا

له نييران

واشننگتون، ۱۱ ي نابى ۱۹۶۵ ، كاتزمير ۷:۱۵ ي پاش نيوه پړو

په نانه كى

بابهت: داواكارى دهولتهتى عيراق بؤ پشتيوانى نامريكا له ههولته كان بؤ راوه ستاندى

ناردنى چك له لايهن نييران بؤ كورده كانى عيراق

۱۳۸ - نامه به تيليگرامى ۷۴ ي بالويزخانهى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا له عيراق بؤ

وهزارهتى دهره وه* :

^۱ سهراوه: نيدارهى نارشيىف و تۆماركراوه نيشتمانيه كان، په نانه كى، "دهيريس" و "دنيسمور" نامادهيان كردووه و "براكين" و "جود" بينيويانه و جينگرى وهزارهتى دهره وه بؤ كاروبارى رۆژه لاتى نزيك و باشورى ناسيا، "ويليام هندنلى" په سندنى كردووه و نيتردراوه بؤ نانكارا، بهغداد، كهراچى و له نندن.

* له بروسكهى ۷۴ له بهغداد بؤ وهزارهتى دهره وه له ۱۱ ي ناب، بهرپرسى كاروبارى بالويزخانه، "ويزلى نادام"، راپورتى داوه كه جينگرى وهزيرى دهره وهى عيراق ، خادم خهلاف، نهوى بانگهيتشت كردووه بؤ وهزارهتى دهره وه و تكاى له ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا كردووه نييران رازى بكات كوتايى به ناردنى چك بؤ كورده كان بهيتيت. "نادام" له وهلامدا وهك هه ميشه نه وهى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نهمريكا

عيراق داواى پشتيوانى له ولاته يه كگرتووه كانى نهمريكا كردووه له ههولته كانى بۆ راوهستاندى ناردنى چهك له لايهن نيرانه وه بۆ كورده كانى عيراق.

داواكارى دهولته تى عيراق - بۆ پشتيوانى نهمريكا له ههولته كان بۆ راوهستاندى ناردنى چهك له لايهن نيران بۆ كورده عيراقيه كانى دژبهرى حكوت - مه عقول نييه رته بكرتته وه. سياسه تى نييمه بهرده وام نه وه بووه كه راپه رپينى كورد مه سه له يه كه كه ته نها په يوه ندى به عيراقه وه هه يه و ناردنى چهك و سه ربازل (له لايهن نيرانه وه بۆ كورده كان) بۆ نه وهى گوشار بجاته سه ر دهولته تى عيراق، دژى نامايجى نييمه يه كه سه قامگير بوونى ناوچه يه. سه ركه وتنى كورد له عيراق له ناستى واقيعدا زۆرترين زيانى هه يه بۆ سه قامگيرى توركيya و به قازانجى يه كپارچه يى خاكى نهم دو ولاته نييه .

نه وه بهلگه و زانيارانه كه نيستا عيراق هه يه تى (ده رباره ي يارمه تيدانى كورده كان له لايهن نيرانه وه) راستن و به رفراوان بوونى يارمه تى نيران به كورده راپه رپوه كان ده بيته هۆى خراب بوونى خيترى په يوه ندييه كانى نيران و عيراق.

له كاتى دانيشتن له گه ل كاربه ده ستانى دهولته تى نيران، نيوه ده بى هه لوتستى عيراقيان وه بير به يتنه وه و نيگه رانى ولاته يه كگرتووه كانى نهمريكايان پى رابگه يهنن ده رباره ي نه وه گوشارانه ي كه دهولته تى عيراق ده بجاته سه ر ولاته يه كگرتووه كانى نهمريكا به هۆى يارمه تيدانى نيران به كورده كان. ولاته يه كگرتووه كانى نهمريكا ده يه ويته په يوه ندى باشى له گه ل عيراق هه بيته و

رته كردوه ته وه كه ولاته يه كگرتووه كانى نهمريكا بتوانيته نيران رازى بكات له م په يوه ندييه دا، به لام وتوويه تى داواكاريه كه ي ده نيترت بۆ دهولته تى ولاته يه كگرتووه كانى نهمريكا.

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانی و وزارتتی دهره وهی نه مریکا

بۆ چوونی و وزارتتی دهره وه نه وهیه که به قازانجی نیرایشه که دستریشتویی سنورداری ولاته
یه کگرتوه کانی نه مریکا له سمر عیراق لاواز نه بیئت ** .

بۆ بالتویزخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق: بالتویزخانه ده توانی نهم رینونیتیانهی
و وزارتتی دهره وه به بالتویزخانهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له تاران به ناگاداری ده ولته تی
عیراق بگه یه نیئت .

بۆ له ندهن: نیوه ده توانن و وزارتتی دهره وه ناگاداری نهم رینونیتیانه بکه نه وه .

** له بروسکهی ۱۵۳ له تاران له ۱۳ ی تاب، بهربرسی کاروباری بالتویزخانه، "مارتین هیزز"
راپۆرتی داوه که ۱۲ ی تاب، داواکارییه که ی عیراقی گوازتوه ته وه بۆ و وزارتتی دهره وه ی نیران
به گوپره ی بروسکهی ۱۳۸. رۆژی دواتر، "هیزز" له لایهن و هزیری دهره وه ی نیران، "عه باس نارام"
بانگه نیشته کراوه بۆ باس و گفتگو له سهر په یوه ندیه کانی نیران و عیراق. "نارام" بیی داگرتوه
له سهر نه وه که نیران یارمه تی کورده کان نادات و گله یی کردوه که عیراق سیاسه تیکی بهرنامه
بۆ داپۆزواوی گرتوه ته بهر بۆ نه زیه تدانی نیران. "هیزز" ههروه ها وتویه تی "نارام" نیگه رانی
نه وه بووه که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بکه ویتته نیو مه سه له که .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكى

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بدرگى XXI ، لاپه رى ۳۵۲ - ۳۵۵)^۱

تيلیگرام له وهزارهتى دهره وه بۆ بالۆیترخانهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكى له عیراق

واشننگتون، ۲۶ ی تشرینی به كه مى ۱۹۶۵، كاتۆمیر ۱:۲ ی پاش نیوه رۆ

په نانه كى

بابهت: گفتوگۆی وهزیرى دهره وهى نه مريكى له گهڤ سەرۆك وهزیرانى عیراق دهره ربه كیشهى كورد

۱۹۳ - نامه وه به تيلیگرامى ۲۵۵ ی بالۆیترخانهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكى له عیراق* :
نهمه كورته به كه له گفتوگۆكانى وهزیرى دهره وهى نه مريكى له گهڤ سەرۆك وهزیرانى عیراق
(به زاز):

۱- له گفتوگۆكهى ۸ ی تشرینی به كه م له گهڤ وهزیرى دهره وهى نه مريكى** ، سەرۆك وهزیرانى
عیراق كیشهى كوردی هینا به بهر باس و هاوكات له گهڤ نه وهى كه نهم مه سه له بهى به

¹ سه رچاوه: نیدارهى نارشیف و تۆمار كراوه نیشتمانیه كان، "دنیسمۆر" نامادهى كردووه و
جیگرى وهزیرى دهره وه بۆ كاروبارى كارمه نندان، "هوارد فونك" هاوړى له گهڤ "جان ریلی" له
نیدارهى جیگرى سەرۆك كۆمار و جیگرى بهرپه به رى نیدارهى كاروبارى رۆژه لاتی نزیك،
"هاریسۆن سیمنز" بینویانه و "ده بیس" په سه ندى كردووه و نیردراوه بۆ قاهره و تاران.

* به روارى ۲۵ ی تشرینی به كه م

** گفتوگۆی وهزیرى دهره وهى نه مريكى له گهڤ سەرۆك وهزیرانى عیراق، عبدالرحمان به زاز له
نهمه وه يه كگرتوه كان نه بچام درا. بۆ یادداشتنامهى نهم گفتوگۆبه بنوارن بۆ ههمان سه رچاوه،
فایلی كونفرانسه كان، ۴۷ ۲۵ CF و ۳۴۷ ۶۶ D Lot . "به زاز" له ۲۱ ی نهیلوولى ۱۹۶۵
به وه به سەرۆك وهزیرانى عیراق.

کوردا و کوردستان له بهلگه نامه کانی وهزاره نی دهره وهی نه مریکا

مهسه له یه کی ناوخویی ناوژد کرد، ناماژی بهوه کرد که نم مهسه له یه هندی تاییه تمندی دهره کیشی هیه. سه رۆک وهزیرانی عیراق وتی دهوله تی عیراق ده یه ویت وه که نه ته وه سهیری خه لکی کورد بکات و بهه رحال ناماژی بهوه کرد که قه د ناکریت دهوله تی کی کورد هه بیته که هه مو کورده کان له خۆ بگریته، سه رۆک وهزیران ههروه ها وتی نم کیشه یه چاره سه ر ده کریت نه گه ر ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و بهریتانیا مۆچیا ری شا بکه ن ده ست له سیاسه ته ناعاقلانه کی هه لگری.

۲- وهزیری دهره وهی نه مریکا دیسان جه ختی کرده وه له سه ر پشتیوانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له یه کپارچه یی خاکی عیراق و داوی له سه رۆک وهزیرانی عیراق کرد له وه تی بگات که ده سترۆش تووی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له م جوړه مهسه لانه سنوورداره و کیشه ی هیند و پاکستانی وه که نمونه هیته وه.

۳- له وهلامی پرسیا ری وهزیری دهره وهی نه مریکا (دهریاره ی نه وهی که نایا خواستی دو لاینه هیه له نیوان نیران و میسر بۆ نه وهی په یه وندی دۆستانه یان پیکه وه هه بیته) سه رۆک وهزیرانی عیراق بانگه شه ی نه وهی کرد که ترسی شا له سه رۆک جمال عبدالناصر زیاده رۆیانیه و وتی ناصر ده یه ویت له گه ل نیران هاوکاری بکات به لام هاندانه کانی نیران بووته هوی نه وهی ناصر کاردانه وه نیشان بدات. سه رۆک وهزیرانی عیراق ترسی شا له زیاده خوازییه کانی (ناصر) ی بهراورد کرد له گه ل زیاده خوازییه کانی شا له نیو ولاتانی عه ره بی له که نداوی فارس.

وهزیری دهره وهی نه مریکا پیشنیاری نه وهی کرد که وهزیری دهره وهی نیران، "عه باس نارام" له گه ل سه رۆک وهزیرانی عیراق گفتوگۆ بکات به لام سه رۆک وهزیران وهلامی دایه وه مه عقول نییه هیچ کس جگه له شا بتوانیت هه لویستی فه رمی نیران به نیسه بت میسر و جیهانی عه ره ب بگۆریت و وای بۆ ده چوو که ته نها مۆچیا ری زه یترکی دۆست ده توانی قه ناعه ت به شا به یته یته.

۴- وه که یه که مین سه رۆک وهزیرانی مه ده نی عیراق له ماوه ی چند سالی رابردودا، سه رۆک وهزیرانی عیراق ههستی به که شوه وایه کی سه قامگیر ده کرد. وهزیری دهره وهی نه مریکا وتی

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وه زاره نى دهره وهى نه مريكا

ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا بهرزه وهندى سهره كى ههيه له خوئشبروى و يه كپارچه يى خاكى عىراق و نهوى زياد كرد كه نيمه هيچ زياده خوازنيه كى نه ته وه ييمان نييه له عىراق و ناماده ين يارمه تى عىراق بده ين بؤ نهوى بكه ويته سهر ريگاي پيشكه وتن.

5- سهرۆك وه زيرانى عىراق بهرنامه يه كى تايبه تى خسته روو(كه بؤ خوئ زؤر هوگرى بوو) بؤ نهوى زانكوئى بهغداد بكرت به بنياديكى گه وه. وه زيرى دهره وهى نه مريكا وتى وه زاره تى دهره وه خوئشحال ده بيت كه تاوتوتى نيمكانى يارمه تيدانى نه مريكا به عىراق بكات له هه ندى گه لاله و بهرنامه يى زانكوئيدا.

6- سهرۆك وه زيرانى عىراق ره زامه ندى خوئ دهربرى له گه ل هه لسه نگاندى نيمكانى سه رمايه گوزارى نه مريكا له عىراق بؤ زامن كردنى ريككه وتنه كه.

7- له كاتى گفتوگؤ له گه ل جيگرى سهرۆك كؤمارى نه مريكا له 15 ي تشرينى يه كه م³، "به زاز" نهويه ريزى "عارف"، سهرۆك كؤمارى عىراقى راگه ياند به سهرۆك كؤمارى نه مريكا و ناره زوى چاكبوونه وهى خيراى بؤ خواست بؤ نهشته رگه ريبه كه ي و وتى عىراق پاش تپه ر كردنى زنجيره يه كه شوپش نيستا له حالى پيشكه وتندايه و وه كه نه نداميكي جيهانى نازاد له قؤناخى په ره سهندن و به ره ويئش چوندايه. "به زاز" وتى ده ولته تى نيستاي عىراق له رووى سياسيه وه "بئ لايه نه" و ده ولته كانى رابردوى عىراق "بئ لايه ن" بوونيان خراب شروقه كردوه. ده ولته تى نيستاي عىراق سوسيا ليسته به لام ماركسيست يا كومونيست نييه و ده ورى كه رتى تايبه ت به فهرمى ده ناسيت.

³ گفتوگؤى 15 ي تشرينى يه كه مى سهرۆك وه زيرانى عىراق له گه ل جيگرى سهرۆك كؤمارى نه مريكا، "هامپرى" له يادداشتنامه يى گفتوگؤ كه دا تؤمار كراوه. بنوارن بؤ هه مان سه رچاوه،
فايله ناوه ندييه كان، 1966 - 1966، POL v IRAQ.

كورد و كوردستان له بەلگەنامەكانى و وزارتى دەرەوى نەمىرىكا

۸- "بەزاز" وتى ناصر تەنھا رېئەرىكى عەرەبە كە بە شىتوازىكى كارىگەر لە گەل كۆمونيەزم و ماركسىزم خەبات دەكات و كلىلى پەيوەندى باش لە گەل عەرەبەكان ئەو پەيوەندى كە پەيوەندى باشت ھەيىت لە گەل ناصر.

۹- سەرۆك وەزىرانى عىراق بانگەشەى ئەو پەيوەندى كە ئىران بۆ كۆمەلەك نامانجى خراپكارانە ئاژاوە گۆپىيەكان لە باكورى عىراق تەشويق دەكات و وتى كىشەى شا، ھەلوستە كە پەيوەندى بە نىسبەت ناصر و ولاتە يەكگرتووەكانى نەمىرىكا دەبى لە رىگای گونجاووە قەناعەت بە ئىران بەيىت كە يارمەتيدانى كوردەكان رابوەستىنەت.

۱۰- سەرەنجام سەرۆك وەزىرانى عىراق پىداگرى كە ولاتە يەكگرتووەكانى نەمىرىكا قەناعەت بە بەرىتانىا بەيىت كە ھەلوستىكى باشت بگرىتە بەر بە نىسبەت عەرەبستانى سەردى.

۱۱- جىگرى سەرۆك كۆمارى نەمىرىكا وتى سەرۆك وەزىرانى عىراق بە شىتوازىكى لايەنگرانە قسەى دەكرد. چاكسازى كۆمەلەكەى لە چوارچىوہى نابورى تىكەل لە ولاتە يەكگرتووەكانى نەمىرىكا روو دەدات. جىگرى سەرۆك كۆمارى نەمىرىكا جەختى لەسەر جياوازى نيوان كۆمونيەزم و سوسىيالىزم كوردەو و وتى نەيتى راستەقىنەى نازادى، مافى دەرپرین و ئالوگۆرى بيروپايە.

۱۲- جىگرى سەرۆك كۆمار ناماژەى بەو كە سەردانى ميسرى كوردو و گفتوگۆى لە گەل ناصر كوردو و پەيامەتكى لە لايەن پرزىدەنت "كنىدى" يەو بە بردووە⁴. جىگرى سەرۆك كۆمار ھەروەھا وتى ئىمە كۆمەلەك بيروپاي جياوازىمان ھەيە بەلام سىياسەتى ولاتە يەكگرتووەكانى نەمىرىكا ئەو پەيوەندى كە كۆمەلەك رىگا بدۆزىتەو بە رىككەوتن. ئاوبراو ئەو پەيوەندى وەك غوونە ھىناپەووە كە ئەم دوایانە لە وەلامى ھەستە بەھىزەكانى ھەندى لە خەلكى نەمىرىكا، كۆنگرەسى ولاتە يەكگرتووەكان دژى ناصر كاردانەو پەيوەندى نىشان داو و سەرۆك كۆمار، جىگرى سەرۆك كۆمار و

⁴ بۆ زانىارى دەربارەى دىدارەكەى "ھامپرى" لە گەل ناصر لە ۲۲ ى تشرىنى يەكەمى ۱۹۶۱

بنوارن بۆ ۱۹۶۳ - ۱۹۶۱، بەرگى XV 11، بەلگەنامەى ۱۳۱

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

گوڤږه‌ی بهرژه‌وه‌ندییه‌کانی عێراق تاوتوئی ده‌کات به‌لام هه‌لی باش ره‌خساوه بز هاوکازی و یارمه‌تی ولاته یه‌کگرتووه‌کانی نه‌مريكا.

۱۶ - جینگری وه‌زیری دهره‌وه‌ی نه‌مريكا باسی کاری کومپانییه‌ بازرگانیه‌کانی نه‌مريكای له عێراق کرد که وه‌لامه‌که‌ی "به‌زاز" مان له تیلیگرامی ۱۶۸ له به‌رواری ۱۸ی تشرینی یه‌که‌م نارده‌وه بز ئیوه بز به‌غداد.

۱۷ - سه‌رۆک وه‌زیرانی عێراق دیسان داوای یارمه‌تی نه‌مريكای کرد بز دروست کردنی زانکۆیه‌کی نوێ له عێراق که خه‌رجه‌که‌ی ۳۰ - ۳۵ میلیون دولاړ هه‌لسه‌نگیندراوه و وتی عێراق ده‌توانیت له ماوه‌ی ۷ - ۸ ساڵدا نه‌م پارهییه‌ بداته‌وه به نه‌مريكا. به‌رپێژ "مان"³ وتی تاوتوویی نه‌م مه‌سه‌له‌یه ده‌کات.

۱۸- "به‌زاز" وتی کیشه‌ی کورد بووه‌ته هۆی وشک برونێ دارایی عێراق و نابووری عێراقی فه‌له‌ج کردووه. هه‌روه‌ها ئاماژه‌ی به به‌رنامه‌ی سلفه کرد بز عێراق و وتی عێراق پێویستی به سه‌رمایه هه‌یه و له‌وانه‌یه داوای ۷ - ۸ میلیون دولاړ سلفه له ولاته یه‌کگرتووه‌کانی نه‌مريكا بکات. به‌رپێژ "مان" وتی تاوتوویی نه‌م مه‌سه‌له‌یه‌ش ده‌کات.

روسک

³. Mann

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانسی وزارتسی دهره وهسی نه امریکا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بهرگی XXI ، لاپره ی ۳۵۵ - ۳۵۶)^۱

۱۷۷ - نهیرگرام له بالوئیزخانه ی ولاته یه کگرتووه کانسی نه امریکا له عیراق بۆ وزارتسی دهره وه-

A - ۴۲۴

به غداد ، ۳۰ ی تشرینی یه که می ۱۹۶۵

په نانه کی

بابه ت: هه لسه نگانندی کیشه ی کورد

نهمه هه لسه نگانندی کیشته یه گشتیه له سهر مه سه له ی کورد له عیراق که بالوئیزی ولاته یه کگرتووه کانسی نه امریکا له عیراق ، بهرپز "سترانگ" ناماده ی کردووه . نهم هه لسه نگاننده باسی گه لئ ی بهرزه وه نندی و هۆکاری هانده ری ململاتی که ری کردووه له م مه سه له یه داو سو ده منده بۆ هه موو نه و که سانه ی که په یوه نندیان به سیاسی ولاته یه کگرتووه کانسی نه امریکا هه یه به نیسه ت کیشه ی کورد له عیراق .

نه بخامی سه ره کی نهم هه لسه نگاننده بۆ ولاته یه کگرتووه کانسی نه امریکا نه وه یه که نۆتۆنۆمییه کی به رفراوان یا سه ره به خۆیی بۆ کورده کانسی عیراق ، سه قامگیری ناوچه تیکه دات و به زیانی بهرزه وه ندییه درپۆخایه نه کانسی نیمه یه . بهرده و امبوونی شه ری کورده کان به قازانجی ولاته یه کگرتووه کانسی نه امریکا نییه ، هه رچه ند که ناکام و لیکه وته کانسی نهم شه ره (لانیکه م بۆ نیستا)

¹ سه رچاوه: نیاده ری نارشیف و تۆمارکراوه نیستمانیه کان ، IRAQ ۳ - ۱۳ POL ، په نانه کی . "سترانگ" و "دونگان" له ۲۹ ی تشرینی یه که م ناماده یان کردووه و "دونگان" په سه نندی کردووه و ناردراره بۆ عه ده نا ، حه له ب ، نانکارا ، به سه ره ، به یروت ، قاهیره ، دیمه شق ، له نده ن ، ته ورپز و تاران .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكى

مهترسى نيبه بۆ نه مريكا و پيويست به دهستپيشخه ريبه كى نهوتۆ ناكات له لايهن ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكاوه.

دوره كه شيوهيه كان و سؤقيهت بتوانن كونترولى به فراوانى شوپشى كورد بكن، ته نانهت نه گهر كورده كان بتوانن كوردستانىكى خاوهن نۆتۆنۆمى يا رژيمىكى جياوازش دا به زرين.

نه م شيكارىيه بهو نه نجامه ده گات كه له كاتىكدا كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا، سؤقيهت و ميسر خوازيارى چاره سه ريبه كى ناشتيخوازانن بۆ كيشه ي كورد له عىراق و له م په يوه ندييه دا به روا له هاوته رين به لام نامانجه كانيان جياوازه و به تايهت له په يوه ندى له گه ل ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و سؤقيهت نه نجام و گرمانه ي جياوازي له پشته.

به هه مان شيوه ئيران و ئيسرائيل - و له وان به به ريتانيا - نامانجه جياوازيان هه به بۆ لايه نگرى كردن له به رده وامبوونى ناكو كيبه كه بۆ نه وه ي عىراق لاواز بيته. ده ستيوه ردانى به رده وهامى ئيران و ئيسرائيل له كيشه كه، هه ره شه به بۆ پىنگه ي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له عىراق به لام به داخوه هيج ده وله تىك ره چاوى به رژه وه ندييه كانى نه مريكا ناكات له م په يوه ندييه دا.

له داها توويه كى زۆر نزيكدا، نه كورده كان و نه حكومه تى عىراق ناتوانن به ريگا چاره ي سه ربازى سه ركه وتن به ده ست به يتن. به هه مان شيوه ريگا چاره به به گوپره ي وتوويزيش ناتوانته كيشه كه بۆ هه ميشه چاره سه ر بكات. كيشه ي كورد، كيشه به كى دريژخايه نه.

سياسه تى ئيستاي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا گونجاوترين سياسه ته واتا كيشه ي كورد كيشه ي ناوخوي عىراقه و باشترين ريگا چاره، ريگا چاره ي سياسيه له سه ر بنه ماي وتوويز.

بۆ بالوتيز:

ئىبنوچ س دونكان²

راويزو كارى كاروبارى سياسى

² ENOCH S. DUNCAN

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نه مريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بدرگى XXI ، لاپه رى ۳۵۷ - ۳۵۸)^۱

تيلیگرام له بالۆیژخانه ی ولاته یه کگرتوه كانى نه مريكا له ئیتران بۆ وهزارهتى دهروه

تاران، ۲۰ ی كانونى دووه می ۱۹۶۶

نهیتنى

بابهت: په یوه ندىیه كانى ئیتران و عیراق و كیشه ی كورد

۱۰۴۴ : ۱ - په یوه ندىیه كانى ئیتران و عیراق

من نه مری پيشنیاى ته وه م به "شا" كرد كه په یوه ندىیه كانى ئیتران و عیراق كونترول بكات و نه چیت بۆ سه فوره بهرنامه بۆ دارپۆراوه كه ی بۆ نه وروپا، شا وه لأمى نه ریتنى به م پيشنیا به دایه وه . شا وتى ههست ده كات ئیتران گه یشتوه به نامانجى سه ره كى خۆى واتا نه وه كه عیراقیه كان بزائن هه رچه شه ده سترژی سه ربا زى بۆ سه ر سنوورى ئیتران، له گه ل وه لأمى توندى ئیتران روبه روو ده بیته وه و هه ركاتىك ئیتران بیه ویت، سه رچاوه ی ته م چالاكیه بى ده نگ ده كات.

۲- نامانجه درپۆخایه نه كان: شا وتى نامانجى ئیتران هه یچ كاتىك نه وه نه بووه كه به كپارچه یى خاكى عیراق ببا ته ژیرر سيار و هه ر دو ولات له رى گای په یوه ندى دراوسیتیه وه ده توان هه موو ده سته كه وتىك به ده ست به یتنن. شا وتى هه ر دو ولاتى ئیتران و عیراق به ره مه مه یته رى نه وتن و سه رچاوه ی ناوى هاویه شیان هه یه كه ده بى به شپوه یه كى به كسان كه لكى لیوه رى گرن. هه روه ها كۆمه لگای شیهه له عیراق په یوه ندىیه كى نزى كى هه یه له گه ل شیهه كانى ئیتران و هتد.

^۱ سه رچاوه : ئیداره ی ئارشیف و تۆماركراوه نیشتمانیه كان، POL IRAN - IRAQ ، نهیتنى . ئاردراره بۆ ئانكارا، به غداد، جه دده و له نده ن.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه مريكا

۳- كيشهى كورد: شا وتى نايه وپت له ريگاي كار كردن دژى كورده كانى عيراق، كورده كانى نيتران بكات به دوژمنى خذى و وتى كورده كان "ناريابى ره سەنن" كه ره گه زى نيتران به كانه. خاله كەى شا نه وه بوو كه كيشهى كورده كان له عيراق، كيشهى ناوخۆيى عيراقه كه له ريگاي قوربانى كردنى كورده كان چاره سەر ناكريت و ناكريت بينردريتته ناو نيترانيش.

۴- مه سه لهى "شه تولعه ره ب": شا وتى هەر چه ند گرنه كه كه لك له ناكۆكيه كەى له گه ل عيراق وه رېگريت بۆ چاره سەر كردنى كيشهى "شه تولعه ره ب"، به لام نه مه نامانجى روونى نيتران نيبه و وتى نه م كيشه به ريشه به كى دهيان سالى هه به و نيتران ده توانيت چه ند سالىكى ديكه چاره روان بكات. له راستيدا له ماوهى چه ند سالى داها توو به هۆى گه شه كردنى به نده ره كانى نيتران له كه ندارى فارس، نيتران هيج پيويستيه كى به "شه تولعه ره ب" ناميني. شا وتى كاتى كه كه شتبه كان دتن بۆ به نده ره كانى نيتران، عيراق به كان كيشه به يان بۆ ساز ده كەن و بارى نابوروى راگرتنى ده ريانى "شه تولعه ره ب" زياد ده كەن. شا له هه مان كاتدا ناماژه به به وه كرد كه كار به ده ستانى عيراق له داها توو دا سەردانى نيتران ده كەن و هيواي خواست نه وانيش به شيك له م بارى نابورويه بگرنه نه ستۆ و "شه تولعه ره ب" له نيوان خوياندا دابه ش بكن. به هه رحال شا نه وهى وه بيه نيابه وه كه بى نه جامدانى گفتوگۆ، مه سه لهى ناكۆكيه كانى "شه تولعه ره ب" ده بى به سه رچاوهى كۆمه ليك كيشهى بى كۆتايى له نيوان هه ر دوو ولاندا.

۵- پيشهاته كانى نه م دو اييه انه: ناماژه به گفتوگۆ تيروه سه له كه م (تيلېگرامى ۱۰۳۴ ي بالوتيزخانه*) له گه ل "هه سه ن دو جه يلى"²، بالوتيزى نوئى عيراق له نيتران:

من به "شا" م وت هه ر چه ند نه م دو سته م به ماوهى ۱۸ سال نه بينويه به لام وه بيم ديت دو ستىكى زۆر راستگۆ و به كدل بوو. هه روه ها به (شا) م وت "دو جه يلى" منى دلنيا كردووه ته وه

* به رواى ۱۹ ي كانوونى دووهم (هه مان سه رچاوه)

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه سربكا

كه هيج دهوله تىكى عىراق ناتوانيت له ژير زهخت و زوردا گفتوگو له سهر مهسه له يه كى وهك "شه تولعه رب" بكات. وادياره "دوجيلى" به ته واوى به په رۆشه كه گرژيه كانى نيوان نيوان و عىراق كه بكاتوه و په يوه ندييه كانى ههر دوولا پته و بكات.

۶- ره خساندى دهرفه تيك بۆ "بهزاز": ههروه ها كه هيمكان نيشان ده دات له كاتيكدا كه دهوله تى عىراق هيشتا ريگايه كى دريژى له بهره بۆ نه وهى بتوانى بگات به نامانجه پاك و شياوه كانى سه رده مى پيش ۱۹۵۸ ، من پيموايه "بهزاز" (كه نيستا له سهر كورسى دهسه لات له عىراق) تا راده يهك خۆى باش نيشان داوه و نيوانيه كان ده بى دهرفه تىكى باشى پيبدن. شا رازى بوو به مه و ناماژه ي به وه كرد كه له وكاتوه كه دهوله تى "حيزبى كار" له بهر يتانيا كه هيشتوه به دهسه لات، به بهر پرسياره تيه كى زورتره وه رهفتارى كردوه (زورتر له وهى كه له راگه يان دن نامه كانيدا پيش له كه هيشتن به دهسه لات چاوه روان ده كرا).

ههروه ها تينگه هيشتنى شا له رابردو باشتر ببوو ده رياره ي نه وهى كه "بهزاز" و جينگرى سه رۆك كۆمارى عىراق حه مهن عه بدى ميسر نين به لام وتى "عارف" لايه نگرى (ناصر) ه و شيته. پاشان ناماژه ي به دۆسته عىراقيه كانى ميسر كرد. ههروه ها ها ورا بوو له گه ل نه وهى كه ته نانه ت ناصر ده بيت له وه تيبگات كه عىراق ده توانيت له سوريا كيشه خولقينه رتر بيت .

۷- بهرنامه ي ۳ خالى: شا وتى نيوان هه ولى داوه له ريگاي قبول كردنى پيشنياره ۳ خاليه كه ي "بهزاز" نيوهى نه وه ههنگاوانه هه ل بگريت كه له نه ستۆيه تى به لام وتى نه م بهرنامه ۳ خاليه ده بى دوو لايه نه بيت و نيوان نايه ويت عىراقيه كان واتيبگه ن كه په رداخت كردنى پارهى قه ره بوو كردنه وه (كه ده بى كوميسيونيكي ليپرسينه وهى هاويه ش بريارى له سهر بدات) هه موو ناكۆكيه سه ره كيه كانى نيوان و عىراق چاره سه ر ده كات و ده بى ده رگاي گفتوگو له سهر كيشه كانى ديكه وهك كيشه ي "شه تولعه رب" و دابه ش كردنى سه رچاره كانى ناو(كه ۶۵٪ ي له خاكى نيوان سه رچاره ده گريت) كراوه بيت.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

۸- هه لسه نگاندهن: من وای بۆ ده چم که شا پيش سه فهر بۆ دهره وه، ده ولته ته که ی دنيا ده کاتوه که نيران هيچ ههنگاو تک هه لئاگریت بۆ سه ره له دانه وه ی گرژيه کانی نيران و عتراق. کيشه دريؤ خايه نه کان (هه م مه سه له ی يارمه تی نيران به کورده کان و هه م مه سه له ی "شه تولعه ره ب") به چاره سه رنه کراوی ده ميئننه وه به لام برياردان له م په يوه ندييه دا نيستا پيويست نييه. مه به ستي من له دهر بريني بۆ چوونه کاتم نه وه بوو که شا ته شويق بکه م وه زي ره کانی دنيا بکاتوه که ده يه ويت بارودۆ خه که له کاتی نه برونی خۆی نارام بيت.

مايپر³

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بهرگی XXI ، لاپهړی ۳۶۰ - ۳۵۹)¹

۱۸۰ - تیلیگرام له بالئوږخانهی ولاته به کگرتووه کانی نه مریکا له عیراق بۆ وهزارهتی

دهره وه

بهغداد، ۱۷ ی مایسی ۱۹۶۶

په نانه کی

بابهت: گفتوگو له گهڼ "عارف"، سه رۆك كۆماری عیراق²

نامهزه به تیلیگرامی ۶۷۷ ی بالئوږخانه³ و تیلیگرامی ۵۳۸ ی وهزارهتی دهره وه⁴:

¹ سه رچاوه: نیډاره ی نارشیف و تۆمارکراوه نیشتمانیه کان، IRAQ ۱ - ۱۵ POL ،

په نانه کی

² سه رۆك كۆماری عیراق، "عبدالسلام عارف" له ۱۳ ی نیسان له رووداوی كهوتنه خواره وهی فرۆكه (هلیکوپتەر راسته - وهرگینې) کوژرا و براکهی، ژنه رال "عبدالرحمان عارف" له ۱۶ ی نیسان جینگای نه ری گرتوه.

³ بهرواری ۱۶ ی مایس (نیډاره ی نارشیف و تۆمارکراوه نیشتمانیه کان، IRAQ ۱ - ۱۵ POL)

⁴ بروسکه ی ۵۳۸ بۆ بهغداد له ۱۴ ی مایس رینوینی "سترانگ" ی کردوه كه له لایهن سه رۆك كۆماری نه مریکاوه پیروزیایی بکات له "عارف" به بۆنه ی دهست به کاربوونی و نامهزه به وه کردوه كه گفتوگو ی به کم ده بی دۆستانه بیئت، هدرچهند كه بالئوږی نه مریکا ده توانیئت باسی هندنئ مهسه له ی تایبه تی نیوان دهولته تی عیراق و نامریکا بکات، نه گهر پیویست بکات.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

۱- من به ماوهى ۳۵ خولهك له گهژ "پرزىدنت عارف" له نيوهرۆى ۱۷ى مایس گفتوگۆم کرد و نوپه پرۆ ریز و سلاوى "پرزىدنت جانسون" م به "عارف" و دهولهتى عیراق راگه یاند، پاشان "عارف" سپاسى منى کرد و داواى لیمکرد نوپه پرۆ ریز و سلاوى نو بگه یه نم به سهرۆك كۆمار "جانسون". پاشان "عارف" په یوه ندىیه دۆستانه كانمانى (پیش نه وهى كه ببی به سهرۆك كۆمارى عیراق) وه پهره یینایه وه و وتى ناواته خوازه په یوه ندىیه كانمان به هه مان شتیه بهرده وام بیته.

۲- به كورتى باسى گرنگترین خاله كانى نهركه كانى خۆم کرد بۆ پهره پیدانى زۆرتى په یوه ندىیه كانى ولاته په كگرتوه كانى نه مريكا و عیراق و هاوكارى ولاته په كگرتوه كانى نه مريكا له گهژ عیراق بۆ پهره پیدانى سه قامگیرى و پیشكه وتنى سیاسى و نابوورى عیراق تا نه و ناسته كه كه عیراق ده به وتیت و به پیتی نیمكان. "عارف" وتى دهرك به مه دهكات و سپاسى منى کرد و باسه كه ی گۆرى بۆ مه سه له ی یارمه تى نیران به كورده كان.

۳- من به وردى هه لویستى دهولهتى ولاته په كگرتوه كانى نه مريكام به نیسه بت كیشه ی كورد بۆ "عارف" شى كرده وه و باسى نیگه رانیه كانى نیرانم کرد و هه وله كانى خۆمانم دوویات كرده وه بۆ ته شویق كردنى نیران و عیراق بۆ دوزینه وه ی ریگایه ك بۆ چاره سه ركردنى ناكۆكیه كانیان به شتوازی ناشتیخوازانه و تم به بۆچوونى من ته نها نیران و عیراق ده توانن ناكۆكیه دولایه نه كانیان چاره سه ر بكه ن. "عارف" وتى ترسى نیران له عیراق به هۆى په یوه ندىیه كانى میسر و عیراق له جیتی خویدا نییه، به لام نه گه ر شا(كه ته نها بۆ خۆى به رپرسیارى دوژمنایه تى نیرانه له گهژ عیراق) پیداغرى بكات له سه ر یارمه تیدانى كورده كان، عیراقیش تا نه و شوتینه ی كه پیتی بكریت كیشه بۆ نیران دروست دهكات (له م په یوه ندىیه دا نه یرگرامیتك به ورده كارى زۆرتروه نیردراوه بۆ وهزاره تى دهره وه)⁵.

President Johnson*

⁵ نه یرگرامى ۹۵۹ - A له به غداد له ۱۸ى مایس(هه مان سه رچاوه، IRAQ ۲ POL).

"عارف" سپاسى بالوتیزى نه مريكای کرد بۆ نه م گفتوگۆیه و وتى نه م گفتوگۆیه وهك نه یینیهك

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریكا

۴- ههئسه نگاندن: "عارف" نارام و له سهرخۆ بوو و چندجار له میانهی گفتوگۆ که ماندا سوحبته تی کرد و به هیچ شیوهیه که سهرزه نشتی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا نه کرد به هۆی کرده و هه کانی نیران و نه وهی پشتراست کرده وه که ده وله تی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا یارمه تی کورده کان نادات. کاتی که من ناماژم کرد بهو پره نسپییه گه و رانه که ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له فیه تنام شه ری بۆ ده کات، "عارف" وتی ده رکی پیده کات و له گه لیدایه. له سهراسه ری گفتوگۆ که ماندا که لک له وه رگپیر وه رگپرا، جگه له چند کورته باسی تاکه که سی له سهره تا و کۆتایی گفتوگۆ که مان. "عارف" نه وهنده ئینگلیزی ده زانییت که بتوانییت وتووێژیکی ناسایی پی بکات.

۵- نه م گفتوگۆیه نهو بۆچوونهی پشتراست کرده وه که "عارف" به ریانی به ره ولای ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا هه یه، هه رچهند که نیمه ناییت چاوه پروانی نه وهی لی بکه مین ره فتاریکی دۆستانه ی ناشکرای هه بییت له گه ل نیمه و بی گومان کۆمه لئیک پیتشامه د له داهاتوودا روو ده دات که تا ناستیک په یوه ندییه کاغان گرژ بکات.

سترانگ

لای خۆی راده گریت. "عارف" ههروه ها وتی ده یه ویت قسه کاغان وه ک قسه و باسی نیوان دوو دۆست بییت نه سهرۆک کۆماریک له گه ل بالۆژیکی. منیش وتم زۆر باشه و جار جار قسه و باسی دۆستانه له گه ل یه کدی ده که مین.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و هزارة نى دهره وهى نه مريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بدرگى XXI ، لاپه رى ۳۶۲ - ۳۶۳)^۱

۱۸۲ - تيليگرام له بالوتيزخانهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له عيراق بۆ

وهزاره تى دهره وه

به غداد ، ۲ ي ته موزى ۱۹۶۶

نه ينى

بابه ت: روانگه ي ده ولته تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به نيسبه ت نه وه بهرنامه

سياسيه كه حكومه تى عيراق بۆ كورده كان دايرپشتوه

۱۲- نامه به تيليگرامى ۳۹۶ ي وهزاره تى دهره وه* :

الف - ويراى گه ياندى پيامى پيرزيباى ده ولته تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به ده ولته تى

عيراق به بۆنه ي پوچم كورده وهى كوديتا ، له كاتينكى گونجودا نه م بابه تانه به شتوازي زاره كى

له گه ل ريبه رانى عيراق به يئنه بهر باس:

۱- ده ولته تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا پيى ناخوش بووه كه عيراق ناچار بووه تهحه مولى

توندوتيويه كى ديكه بكات.

^۱ سه رچاوه: نيداره ي نارشيف و تو مار كراوه نيشتمانيه كان، IRAQ ۹ - ۲۳ POL ، نه ينى،

نيردراوه بۆ قاهره .

* بروسكه ي ژماره ۳۹۶ بۆ به غداد له ۱ ي ته موز نامه ي بووه كورده وه كه وهزاره تى دهره وه

تاوتوتى نه وه ده كات كه نايا به قازانجمانه بالوتيزخانه پيرزيباى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا

بگه يه نيته به "عارف" ، سه رۆك كۆمار يا "بهزاز" ، سه رۆك وه زيرانى عيراق به بۆنه ي پوچم

كورده وهى كوديتاى نه م دوايه . ههروه ها داواى له بالوتيزخانه كورده وه تاوتوتى نه وه مه سه له يه

بكات كه راگه ياندى چاره سه ر كوردى كيشه ي كورد تا چه راده يه ك هۆكارى نه م كوديتا يه بووه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزارهتی دهره وهی نه مریکا

۲- ده ولهتی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا هیواداره ههوله کانی ده ولهتی عیراق بیته هژی پاراستنی سه قامگیری نه م ولاته و له پیشکه وتنه کانیدا سه رکه وتوو بیت.

۳- ده ولهتی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا پیروزیایی ده کات له حکومهتی عیراق به بۆنه ی نهو بهرنامه سیاسییه که بۆ کورده کان دایر ژتوه و کورده کان قبولیان کردوه.

۴- ده ولهتی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا هیواداره چاره سهری کیشه ی کورد به شیتوازیکی ریکوپیتک و بهر ده وام و به نیازپاکی حکومهتی عیراق و کورده کان جینه جی بکریت و له سهر نهو باوه ریه که نه م ریگا چاره یه پرپایه خه و پیش له توندوتیژی ده گریت**.

۲- دیاری کردنی کاتی کودیتا دژی حکومهتی عیراق، به شینکی به هژی راگه یاندن نامه که ی ۲۹ ی حوزهیرانی "بهزاز" بووه بۆ چاره سهر کردنی کیشه ی کورد. وادیاره ریبه رانی کودیتا هیوادار بوونه که کهسانی دیکه وه کاربه ده ستانی سه ربازی خه لکی موسل (که گه لیکیان دژی کوردن) پهیره ست ده بن به جور لانه وه که یان بۆ رووخاندنی رژیم که به بوو چوونی نه وان نه م رژیمه خیانه تی به عیراق کردوه له بهر نه وه ی ته سلیمی داواکارییه کانی کورده کان بووه. به شداری کردنی "عه تارباشی"²، فرمانده ی لیوای ۴ له م کودیتایه که خه لکی موسله نه م راستیه ده سه لمینیت. به لام وادیاره حکومهتی عیراق متمانه ی به ناوبراو نه بووه له بهر نه وه ی چند رژژ پیش باسی نه وه ده کرا که سه رتیب "عدنان عبدالجلیل"³ ده خریتته شوینی نه و. له لایه کی دیکه وه ریبه رانی کودیتا له یه که مین راگه یاندن نامه ی خۆیاندا که له رادیو بلاو بووه وه، چاره سهر کردنی کیشه ی کوردیان قبول کرد. کیشه که له راستیدا به ره و چاره سهری ده چوو و شهرت و مه رجه گشتییه کانی هه فته یه که پیش له هه ولتی کودیتا بلاو بووه وه. نه م خالانه ده مانباته سهر نه و باوه ریه که کۆمه لیک

** بروسکه ی ۱۲۰۷ بۆ به غداد له ۳ ی ته موز ده لیت: "وهزارهتی دهره وه هاوپرایه له گه ل کاره پیتشیار کراوه که ی بالوتیزی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق".

² Attarbashi

³ Adnan Abd al-Jalil

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانی و مزایه تنی دهره وهی نه سربكا

هۆكاری گرنگتر هه بووه بۆ دیاری كردنی كاتی كودیتا كه، بۆ نمونه چوونی "بهزاز" بۆ توركیا له ۱ ی ته موز، ههروهها پاشینیوه پۆی ۳۰ی حوزهیران سه ره تای پشوی دوو رۆژی بوو و دامه زراوه حكومه تیه كان كاتژمیڕ ۱۰:۳۰ی پاش نیوه پۆ داده خرین. كاتیك كه ناژاره كه دهستی پێكرد، خهلك له خهوی نیوه پۆدا بوون و ژمارهیه كی زۆر له كاربه دهستان و سه ربازان به شتوازی ناسایی له نیجازهی پشوو و كۆتایی هه وتوودا بوون.

۳- خیرا بوون و تیژی بوونی كاردانه وهی هیزه كانی وه فادار به حكومهت نیشان ده دات حكومه تی عیراق له پێشه وه ناگاداری پیلانی كودیتا بووه و وای به باشت زانیوه رێبه رانی كودیتا كه له كاتی كودیتادا ده ستگیر بكات (نه پیش له كودیتا و بۆ سه لماندنی نیازه كه یان). نه م سیاسه ته له گه ل شیوهی تیروانیی عیراقیه كان بۆ مه سه له كان ده گوئجیت، به تایبهت له و كاتانه كه دُنیا بن له سه ركه وتنی خۆیان.

سترانگ

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، برهگى XXI ، لاپهرى ۳۶۳ - ۳۶۴)^۱

۱۸۳ - تيليگرام له بالوتيزخانهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له عيراق بو

وهزارهتى دهره وه

بهغداد - ۱۹ ي نابى ۱۹۶۶

په نانه كى

بابهت: گفتوگۆ له گهڤ سهرۆك وهزيرانى نوئى عيراق دهر بارهى كيشهى كورد و نيران

*

۱- من له ۱۸ ي ناب به ماوهى ۵۰ خولهك له گهڤ "تاليب" (سهرۆك وهزيرانى عيراق - وهرگيڤ) گفتوگۆم كرد. زۆريهى كاتى گفتوگۆ كه مان به كيشهى كورد و نيران (به دهستپيشخهري "تاليب") تپهپر بوو. من به "تاليب"م وت دهولهتى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا نامادهيه كاريكات له گهڤ حكومهتى نيستاي عيراق (هر وهك حكومهته كانى پيشووى عيراق) له پيناو نامانجى بنهههتى نيمه كه سهقامگيري و خۆشبهختى عيراقه و بهوردى باسى نيگه رانى خۆمامم بو كرد

¹ سهراوه: نيدارهى نارشيف و تو ماركراوه نيشتمانيه كان، IRAQ ۱ - ۱۵ POL ، په نانه كى، نار دراوه بو تاران، نه لجه زيار، عه مان، نانكارا، به سره، به بيروت، قاهره، ديمه شق، هاهاران، نۆرشه ليم، جه دده، خارتوم، كويت، له ندهن، موسكو، ريات، تلابيب، تريپلولى، تونس و

CINSTRIKE/CINCMEAFSA

* " بهزاز " له ۶ ي ناب وهك سهرۆك وهزيرانى عيراق دهستى له كار كيشايه وه و " ناجى تاليب "

چينگاي نهوى گرته وه .

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانس و هزاره تن دهره ووس نه امریکا

دهرباره ی پيشنه چوونی کاری به لپنده رانی نه امریکایی له عیراق، و راستیه بنه رته تیه کانی بارودوخی فیه تنام و واتاکه ی بژ جیهانی نازاد و نامانجه کانی ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکام بژی شی کرده وه. هدره ها نیگه رانی و بی هیوایی قولی خومم دهربری به نیسبه ت هاوهه لویست بوونی عیراق له گه ل سؤ فیه ت. "تالیب" وتی تاوتوییی نهم بانگه شانه ده کات و خوی بوارد له قسه ویاسی زؤرتتر له باره ی فیتنام و وتی کاتی کابینه ی عیراق به مه سه له ناوخوییه کان گیراوه و کاتی نه وه ی نییه (ههروه ها که "به زاز" له موسکو باسی کردبوو) که خوی سه رقالی مه سه له جیهانیه کان وه ک مه سه له ی فیه تنام و نالمایا بکات.

۲- "تالیب" رایگه یاند حکومه تی عیراق به رنامه ی چاره سه ری کیشه ی کورد به ته وای جیبه جی ده کات، به لام زؤرتتر باسی گیروگرفته کانی کردو ناماژهی به وه نه کرد که چؤن ده ولته تی عیراق له م په یوه ندییه دا ده چیتته پيش. به وته ی "تالیب" جیدی ترین کیشه له م په یوه ندییه دا، بوونی ۳ کؤتله له نیو کورده کاندایه . بارزانی پی له سه ر نه وه داده گریت که حکومه تی عیراق ته نها له گه ل نه و مامه لده بکات به لام حکومه ت ناتوانیت نه و کورده انه پشتگوی بغات که لایه نگری جکومه تی عیراقن یا نه نداسی کؤنی پارتی دیموکراتن (PDK). "تالیب" وتی بارزانی ده یه ویت بییت به پادشای کوردستان به لام به ره ره حال که س نازانیت له راستیدا به شوین چ نامانجیکه وه یه .

۳- "تالیب" په سیاری له من کرد نه گه ر کورده کان جیدی بن له م په یوه ندییه دا، حکومه تی عیراق ده بی چی بکات. منیش وتم حکومه تی عیراق هه لیکه راسته قینه ی بژ ره خساوه بژ چاره سه ر کردنی کیشه که و کورده کان نایانه ویت ده ست به شه ر بکه نه وه، مه گه ر نه و کاته که حکومه تی عیراق نه توانیت کیشه که چاره سه ر بکات. من پیداگرم له سه ر نه وه کرد که حکومه تی عیراق هه لویستیکی زؤر نه ریتی له دريژخایه ندا په پره و بکات بژ نه وه ی نیازپاکه خوی نشان بدات. من وتم کاتی که کورده کان ببینن حکومه تی عیراق جیدییه له سه ر چاره سه ر کردنی کیشه که نیدی پشتیوانی له شوړشی چه کداری ناکه ن. "تالیب" گوئی گرتبوو، به لام دیسان جه ختی کرده وه له سه ر گیروگرفته کان و پیوتیستی هاوکاری کورده کان.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

٤- "تاليب" وتى دلتيايه نئيران هيشتا چك بۆ كورده كان دابين ده كات بهلام داواى نه وهى نه كرد كه حكومهتى نه مريكا گوشار بخته سهر نئيران و مه بهستى نه وه نه بوو كه حكومهتى نه مريكا يارمهتى كورده كان ده كات. من وتم پيموايه پاش ٢٩ ى حوزه يران، نئيران نيدى چك بۆ كورده كان دابين ناكات، بهلام له وانويه به شيوه گه لى ديكه يارمهتى كورده كان بدات، بهلام به هه رحال نه م يارمهتتويه راده وهستيت ته گهر حكومهتى عيراق گه مارۆى نابوورى له سهر باكورر لابات بهر شيويه به كه به لئىنى داوه.

"تاليب" هه لويستىكى زۆر توندى گرت و وتى نئيران چى له عيراق ده ويته و هه لويستى نئيرانى له گه ل هه لويستى توركييا به راورد كرد. هه روه ها وتى حكومهتى عيراق ده وه ويته په يوه ندى باشى له گه ل نئيران هه بيت و "به زاز" و "تا هير يحيى" نه يانويستوه په يوه ندى خرابيان له گه ل نئيران هه بيت بهلام نئيران واى ليكردوون. نيستا نئيران هه ول ده دات كۆمه ليك شه رت و مه رچى نه لو او به سهر عيراقدا به سه پيئيت، بهلام هيج ده وله تىكى عيراقى ناتوانيت له سهر "شه توالعه رب" سازش بكات. منيش نيگه رانيه كانى نئيرام بۆ شى كرده وه و پاشان ناماژم به وه كرد كه له چند هه فته ي رابردووه وه ده رفه تى نه وه بۆ عيراق ره خساوه تا په يوه ندى به كانى له گه ل نئيران باش بكات. من پيدا گريم له سهر "تاليب" كرد له م په يوه ندى به دا هه ول بدات، نه ويش نه به "به لى" و نه به " نه خه ير" وه لامى نه دا يه وه بهلام به ديقه ته وه گوئى بۆ قسه كانى من گرتبوو.

٥- وه يبرى "تاليب"م هيتا يه وه كه نئيران بۆ نامانجيتى سنووردار، كۆمه ليك يارمهتى سنووردارى داوه به كورده كان بهلام سوڤيه ت له راستيدا نامانجى كورده كان هان ده دات و له رۆژه لاتى نه وروپاوه دريژه به په خشى به رنامه ي نه يتى دژى حكومهتى عيراق ده دات. من وتم نه م مه سلانه سه ره بجام بۆ عيراق مه تر سيدا رتر ده بيت و جه ختم له سهر نه وه كرده وه كه سوڤيه ت زياده خوازى دريژه خا يه نى هيه به ره وه كنداوى فارس و هاندانى كيشه ي كورد له پينا و نه م نامانجه دا يه. "تاليب" نه مه ي پشتراست كرده وه بهلام وتى سوڤيه ت دۆستى عيراقه و عيراق پيويستى به يارمهتى سوڤيه ته.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و زاره تی دهره وهی نه مریکا

هه لسه نگانن:

الف: "تالیب" هیچ شتیکی نه درکاند سه باره ت به هیله گشتیه کانی نهو سیاسته که عیراق دهیه ویت بیگریته بهر و وتی سیاستی وه زاره تی دهره وه له بهیان نامه یه کدا له چند رژی داهاتودا بلاو دهیته وه. نیستا زور زوه بۆ نهوی حکومتی نیستای عیراق هه لسه نگانین به لام له چند ههفته ی داهاتودا کۆمه لیک نیشانه دهرده که ویت دهره ی ناراسته و تایبه تمه ندییه کانی حکومتی عیراق.

ب - "تالیب" (که خزی شیعه یه) له وانیه وای بۆ بچیت که پتیوسته له گه ل نیران توندوتۆن مامله بکات و ببی به دژبه ری نیران به هزی نهوی که بالتویزی نیران له به غداد، به رتیز "پیراسته"² به "تالیب" ی وتوه که چونکه (تالیب) شیعه یه، له کرده ودا نیرانییه و ده بی له گه ل نیران هاوکاری نریک بکات. من هیشتا هیوادارم که نیران به له سه رخوییه وه درگاکه به کراوه بی بهیلتیه وه و هه ولی راسته قینه بدات بۆ باشتر کردنی په یوه ندییه کانی له گه ل عیراق.

ج - "تالیب" له رووی جهسته ییه وه ماندوو بوو. "تالیب" زۆتره زی له مه سه له بازرگانیه کان بوو به لام هه لویسته کانی دۆستانه بوون و به هه رحال هیچ پرسیاریکی نه خسته پروو دهره ی بهرنامه ی ۴۸۰ - PL (مه بهستی کرینی گه نم له ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکایه - وه رگتی) یا بهرنامه ی هه سانه وه بۆ باکووری عیراق.

² Pirasteh

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بدرگى XXI ، لاپرهى ۳۶۵)^۱

۱۸۴ - تيليگرام له وهزاره تى دهره وه بۆ بالوتيزخانهى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا

له عيراق

واشنگتون، ۸ ي تشرينى يه كه مى ۱۹۶۶ ، كاتومبر ۳:۵۶ ي پاش نيوه رۆ

نهينى

بابهت: ديدارى وه زيرى دهره وهى نامريكا له گه ل وه زيرى دهره وهى عيراق و مه سه له ي

كورد

۲۶۲۴: نه مه كورته يه ك له ناوه رۆكى ديداره كورته كه ي وه زيرى دهره وهى نه مريكا يه له گه ل
"پاچه چى" (وه زيرى دهره وهى عيراق - وه رگير) له ۵ ي تشرينى يه كه م* :

^۱ سه چاره: نيداره ي نارشيف و تۆماركراوه نيشتمانيه كان، IRAQ ۹ - ۲۳ POL ،
نهينى، "كينسۆلونيگ" ناماده ي كردووه و "نه سيرتۆن" بينيو يه تى و "هه ندلى" په سه ندى
كردووه و نيژدراوه بۆ به يروت و تاران.

* دانيشتنى وه زيرى دهره وهى نه مريكا له گه ل وه زيرى دهره وهى عيراق، "پاچه چى" له نه ته وه
يه كگرتووه كان به رپۆه چوو. يادداشتنامه ي گفتوگۆكه كه باسى مه سه له ي عه ره ب - نيسرانيلىشى
تيداكراوه له ۱۹۶۸ - ۱۹۶۴ ، بدرگى XV111 ، به لگه نامه ي ۳۲۳ دا هه يه .
يادداشتنامه كانى ديكه ي گفتوگۆكان له نيداره ي نارشيف و تۆماركراوه نيشتمانيه كان، RG ۵۹
فايلى كونفرانسه كان: CF ۸۳ و Lot ۶۷ D ۳۰۵ دا هه يه .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بەرگى XXI ، لاپەرەى ۳۷۲)^۱

۱۸۹ - يادداشتنامه يەك له سكره تيهرى كارگيهرى وهزارهتى دهره وه (بهريز ريده)^۲ بۆ يارمه تيدهرى تاييه تى سهروك كۆمار (بهريز رۆستو)^۳

واشننگتون، ۱۶ ي شوياتى ۱۹۶۷

نهيتى

بابهت: نامه يەك له لايەن رييهرى شوپشى كورد، بارزانى بۆ سهروك كۆمارى نه مريكا

نەمە نەو نامه يەيه كه رييهرى شوپشى كورد له عيلاق، ژنەرال بارزانى ناردوويه تى بۆ سهروك كۆمارى نه مريكا. دۆكتور (عمود) عوسمان كه يەك له لايەنگرانى سهرهكى ژنەرال بارزانىيه، نامه كى هيتاوه بۆ ولاته يەكگرتووه كانى نه مريكا و تهسليمى كردووه به بهشى Desk level له وهزارهتى دهره وه كه نوينه ره كورده كان له وى وه ده گيرين.

له نامه كەدا داوا له ولاته يەكگرتووه كانى نه مريكا كراوه له دهسترۆيشتوويى خۆى له ناو دهوله تى عيلاق كەلك وهريگريت بۆ نه وهى ريگاچاره يەكى كۆتابى و ناشتيخوازانە بۆ كيشەى كورد له عيلاق بدۆزرئيه وه. ههروه ها له نامه كەدا داواى يارمه تى ماددى كراو بۆ كورده هه ژاره كان.

له راستيدا بالوتيزى نيتمه له عيلاق، "روبيرت سترانگ" تا نيستا چه نديجار به پاريزه وه پييداگرى كردووه له سهروك دهوله تى عيلاق كه ههنگاوى زۆتر هه لېگريت بۆ قبول كردنى داواكارىيه ره واكانى

¹ سهراوه: نيدارهى نارشيف و تۆماركراوه نيشتمانيه كان، IRAQ ۹ - ۲۳ POL .

نهيتى، "كينسۆلونىگ" له ۱۴ ي شويات نامادهى كردووه و "دهيوس" و بهرپرسى كاروبارى لوينان "جوردهن" و بهرپرسى كارهبارى كۆمارى سوريا و عيلاق، "روبيرت هۆگتون" بينيويانه.

² Read

³ Rostov

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهرهوسى نه مريكا

كورد له چوارچيويهى خاكى عيراقدا. ههروهه له سالى ۱۹۶۴ وه ئيمه بهرنامه يه كمان جي به جي كردوه بۆ دابين كردنى خوراك بۆ ناوارة كورده كان له عيراق.

له حوزه يرانى ۱۹۶۶ وه نيمچه ناگرهستينك له نيوان كورده شۆرشگيره كان و دهولهتى عيراق بينكهاتوه بۆ نه وهى ريگاچاره يه ك بۆ كيشه كه بدوزر يتته وه. له كۆتايى سالى ۱۹۶۶ بارزانى يادداشتن نامه يه كى ناردوه بۆ سه رۆك كۆمارى عيراق (كه كوييه ك له م يادداشتن نامه يه كى له گه ل نامه كى خۆى ناردوه بۆ سه رۆك كۆمارى نه مريكا) كه تيبدا گلهمى و گازنده ي نه وهى كردوه كه رزمى عيراق نياز ياكى خۆى نيشان نه داوه بۆ جي به جي كردنى شهرت و مهرجه كانى ناگرهست. به له بهر چاو گرتنى نه و راستيه كه بارزانى تا نيستا ملكه چى دهولهتى عيراق نه بووه ، ئيمه پيشنيار ده كه ين هيچ وه لاميتكى نووسراوه نه در يتته وه به نامه كى بارزانى. له باتى نه وه، پيشنيار ده كه ين كار به ده ستينكى وهزارهتى ده ره وه له ناستى Desk level به نوينه را يه تى له لايه ن سه رۆك كۆمارى نه مريكا، به شيوازى زاره كى گه يشتنى نامه كى بارزانى پشتراست بكا ته وه و جهخت له سه ر نه وه بكا ته وه كه ده ولهتى ولا ته يه كگر توه وه كان له روانگه ي مرؤفدؤستانه وه نيگه رانى كورده كانه، هه ر بۆيه به رده وام خۆراك ده ني ريت بۆ كورده هه زاره كان له عيراق. وه لاميتكى وه ها ده گو نجه يت له گه ل وه لامه پيشوهه كانى ئيمه به په يامه كانى بارزانى*.

BR

* يادداشتينك له بهر وارى ۹ ي مايس له سه ر نامه كه به م شيويه نووسراوه: " كۆشكى سه ي بپيارى داوه هيچ وه لاميتك به م داواكار ييه نه دا ته وه".

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس وهزاره تنس دهره وهس نههريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بهرگي XXI ، لاپهري ۳۸۴ - ۳۸۶)^۱

۱۹۷ - يادداشتنامه ي ههوالگري له لايهن بهرپرسی نيداره ي ههوالگري و ليكۆلينه وه (بهريز هۆگز)^۲ بۆ وهزيري دهره وه، بهريز روسك^۳

ژماره ۷۰۹

واشنگتون، ۱ ي نهيلوولي ۱۹۶۷

نهيني

باهت: مهترسي دهستپيكر دهنه وي شوپشي كورد

زيده باري گه ليك كيشه ي ديكه، رۆژه لاتي نزيك^۴ له وانه يه له ماره ي ۳ يا ۴ مانگي داها توودا له گهژ شهريكي نوئ له نيوان پيشمه رگه كورده كان و سوپاي عيتراق روويه روو بيته وه. هاوپتياني مهلا مسته فا رۆژ به رۆژ سهركه شتر دهبن و زۆربه ي جاران له نيوان تا قمه كورده ركابه ره كان و هيزه كانى مهلا مسته فا و يه كيته بچووكه گۆشه گيره كانى سوپاي عيتراق پيكدادان روو ده دات. وادياره كورده كان ههتا كۆتايى مانگي نهيلوول (كاتى خه له وخه رمان) دهست به شهر ناكه نه وه، بهلام له وانه يه پيش له وه به هۆي حيسابى ههله ي حكومهت يان گوشاري دهره كي پيكدادان روو بدات.

^۱ سهراجه: نيداره ي نارشيف و تۆماركراوه نيشتمانيه كان، IRAQ ۹ - ۲۳ POL ، نهيني، له نيداره ي ههوالگري و ليكۆلينه وه نامه كراوه.

^۲ Hughes

^۳ Rusk

Near East^۴

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريكا

كوردەكان ههست ده كهن ده بى پيشمه رگه بن: گه لى هۆكارى جۆراوجۆرى ناوخۆى و ناوچهى كوردەكان هان ده دات تا له هه ر كاتى كدا كه خۆيان هه لى بۆيرن ده ست به شه ر بكه نه وه: هۆكارى ناوخۆى: حكومه تى عىراق كه مته رخمه له جىبه جى كردنى به لى نه ناشى خوازه كانى. كه مكرتى بودجه ي عىراق به هۆى دابه زىنى نرخى نه وت، جارى يه كه م له تشرىنى دووم - كانونى يه كه م و پاشان له كاتى شه رى عه ره به كان و نىسرائىل، به رنامه كانى ده ولته تى عىراقى فه لاج كرد بۆ ناوه دانكرده وهى به رفراوانى ناوچه ي كوردنشىن كه به شىك بوو له رىككه وتننامه ي ناشى نىوان حكومه ت و كوردەكان.

كوردەكان متمانه يان به "تاھير عىبى" نىبه كه له ۱۰ ى ته موزه وه بووه به سه رۆك وه زىرانى عىراق. كوردەكان هه ست ده كهن "تاھير عىبى" له دانوستانه كانى پىشودا، درۆى له گه لىيان كردووه. "تاھير عىبى" بارزانى توپه تر كردووه له به ر نه وهى "عبدالفتاح الشالى" (كه كه سىتكى هه لپه ره سه ت) كردووه به وه زىر (وهك وه زىرئىكى كورد) له كايىنه ي نىستاي خۆيدا. هه ره سه پىنانى عه ره به كان (له به رامبه ر نىسرائىل) پيشمه رگه كوردەكان زۆرتر بۆ شه ر هان ده دات. پيشمه رگه گه نجه كوردەكان ده يانه وىت هه له كه بقۆز نه وه و زه بر له سوپاى هه ره سه پىناوى عه ره ب بوه شىتن . له وانىه مه لا مسته فا نىگه ران بىت به نىسه ت وه فادارى نه م كه سانه .

حكومه تى عىراق لاوازه: كايىنه و رضى عىراق زۆر له رزۆكه. مه لا مسته فا له سه ر نه و باوه رپه كه كوردەكان ته نها له رىگاي ده رپىنى ناماده يى و توانايى خۆيان بۆ شه ر ده توانن له روى سياسيه وه قورساىى خۆيان به سه ر رضى نىستا يان رضىه كانى دواترى عىراقدا سه پىتن.

له وانىه كوردەكان پشتىوانى له نىسرائىل و نىران وه رىگرن: بى پشتىوانى ده ره كى كوردەكان هه ول نادن ده ست به شه رىتكى به رفراوان بكه نه وه، ته نانه ت نه گه ر به شىوه ي پيشمه رگايه تىش بىت. به هه رحال پشتىوانه ده ره كىبه كانى مه لا مسته فا نىستا له سه ر نه وه كۆكن كه كوردەكان كۆمه لىك كرده وهى سنووردار نه نجام بده ن، لانىكه م وادياره ده يانه وىت توانايى و خواستى مه لا مسته فا بۆ شه ر زىندو رابگرن.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه هريك

به ره يه كى دووه م بۆ ئيسرائيل؟ راست پيش نه وهى شهر دهست پيىكاته وه، كار به دهه ستيكى ئيسرائيل له گهژ مهلا مستهفا ديدارى كردو وه و داواى ليكردو وه كورده كان نه گهر بكرىت هه ندئى چالاكى دژى سرباى عيراق نه نجام بدن به لام سهر كه وتوو نه بو وه. به هه رحال ئيسرائيل له كو تايى نيسان دهستى كردو وه به ناردنه وهى يارمه تى ماددى بۆ كورده كان.

چهند مانگ پيش له نيسان، يارمه تيه كانى ئيسرائيل سنووردار بوو. ئيستا له وان هيه ئيسرائيل پيىدا گرى له سهر كورده كان بكات شهر بكه ن بۆ نه وهى گوشار له سهر عه ره به كان بيمينتته وه. له روانگه ي سوري او وه (كه روانگه يه كى تونده) ئيسرائيل ئيستا ده يه وي ت كورده كانى سوريا هان بدات (كه به شتيكى بچوك بوونه له راپه رينه كه ي پيش له ناگره ست دژ به سوريا).

ئيران به دگومانه: ده ولته تى ئيران (كه سه ره تا پشتيوانى به هيزى شو رشى كورد بوو) پيش له شه رى حوزه يران سيا سه تىكى نارام و نه رمى به نيسبه ت عيراق گرته به ر به لام نه م سيا سه ته تيىكچوو، به هژى ليىدوانه تونده كانى عيراق له كاتى شهر و كرانى "تا هير يحيى" به سه روك وه زي رانى عيراق كه ئيران به لايه نگرى "ناصر" ي ده زاني ت. له مه زياتر، SAVAK (ريىكخراوى هه والگرى و ناسايشى ولا تى ئيران - وه رگير) له سهر نهو با وه ره يه كه چالا كيه رووخپنه ره كانى ناصر له كاتى شه ره وه زۆر تر بو وه.

ده ولته تى ئيران له سهر نهو با وه ره يه كه ئيستا نه مهلا مستهفا و نه ده ولته تى عيراق نه وه نده به هيز نين كه بتوانن به سه رى نهوى ديكه دا زال بن، به لام نه وه به دوور نازانن كه كورده كان بتوانن زه بريىكى به هيز له حكومه تى عيراق بوه شينن. ئيران له گهژ مهلا مستهفا ها ورا يه ده رباره ي نه وهى كه رژيمى عيراق له قه يرانيىكى جيىديدا يه و له وان هيه ئيران بكه وي تته وه بيري نه وه كه سه رله نوئى يارمه تى كورده كان بداته وه بۆ نه وهى رژيمى ئيستاى عيراق بروخي ت و رژيميك بي تته جيىگاي كه نزيكتر بي ت له ئيران.

سه رله نوئى هه لسانه وهى كورده كان مه ترسي داره: چالا كيه يه كه له داواى يه كه كانى پيشمه رگه كورده كان دژى ده ولته تى عيراق بۆ ما وه يه كى دريژ رووى دا وه. به هه رحال ئيستا ده ستيىكردنه وهى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

شهر له ناوچهى كوردنشين ده توانى بى به هۆكارىكى تىكدهر له بارودۆخى لهرزۆكى نيستادا، به تاييهت نه گهر نازاوه كه دزه بكاته ناو سورياس.

ده بى هدر چه شنه تينه گلانىكى نيران و نيسرانيل لهم كيشهيه ناشكرا بكرتت له بهر نه وهى عه ره به رادىكاله كان پروپاگه ندى نه وه ده كه ن كه هيچ گومان له وه دا نييه كه نه مه پيلانىكى نوويه دۆى عه ره به كان به هاندانى ولاته به كگرتووه كانى نه مريكا.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و هزاره تنى دهره وهى نه مريك

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بهرگى XXI ، لاپه رهى ۳۸۷)^۱

۱۹۹ - يادداشتنامه يهك له لايهن كارمه ندى نه عجمومهنى ناسايشى نه ته وهى نه مريك (بهريژر جان

فۆستير^۲) بۆ يارمه تيدهرى تاييه تى سه رۆك كۆمار (بهريژر روستو)

واشننگتون، ۱۷ ى ته موزى ۱۹۶۸

نهينى

بايه ت: كوديتا له عيراق

هه تا كاتيک كه پيشهاته كان خزيان نيشان نه دهن و زانيارى باشترمان ده ست نه كه وي ت، ني مه هيچ نوينه رايه تيه كان ناييت له به غداد و به هيچ شتويه ك ناتوانين بلين كه ناكامى كوديتا كه ى شهوى رابردوو چى ده بيت*. ني مه ته نانه ت ناتوانين دلنيا بين له وهى كه نايا بانگه شهى ري به رانى كوديتا راسته له په يوه ندى له گه ل نه وهى كه پشتيوانى سه ربازيان له پشته. نه مپۆ له وانه يه دژه كوديتا يه ك روو بدات.

^۱ سه رچاوه: كتيبخانه ي جانسون، فايلى ناسايشى نه ته وهى، فايلى ولاتان، عيراق، بهرگى ۱،

۷/۶۸ - ۱۲/۶۳ ، نهينى

^۲ John W. Foster

* كوديتا يه كى سه ربازي (هه تا راده يه ك بى خوي نپيژي)، رژیى سه رۆك "عارف" ى له ۱۷ ى ته موز رووخاند. نه عجمومهنى نويى فه رمانده يى شۆرش كاتزمير ۷ ى سه رله به يانى ته و او ى ده سه لاتى گرته ده ست و به تينكراي ده نگ، جيگرى پيشووى سه رۆك كۆمار و سه رۆنه رالى خانه نشين "احمد حسن البكر" ى وه ك سه رۆك كۆمارى عيراق هه لپوارد. راديۆ به غداد پاشان رايگه ياند كه "عارف"، سه رۆك كۆمارى پيشووى عيراق خانه نشين كراوه و دوورخراوه ته وه بۆ لاي بنه ماله كه ى له نينگه لته را (يادداشتى هه والگرى ۵۶۱ ، ۱۷ ى ته موز، نيداره ي نارشيف و تۆمار كراوه نيشتمان يه كان، IRAQ ۲۹ - ۲۳ POL).

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانی وهزارهتی دهره وهی نه سربکا

به گوێرهی خوێندنه وه سه ره تاییه كانی هه والگرنای ئیمه له به غداد، گروپی نوێ - وادیاره به عسیه كانن - له غونه پێشووه كانی خۆیان كێشه ی زۆرتریان ده بیته به لام له حالی حازردا كه س نازانیت نهم گروپه له داهاتوودا چهنده رادیکال ده بن. نهم گروپه تا ئیستا له راگهیاندن نامه كانیدا، هیلتیکی میانه رپه وی گرتووه ته بهر (به گوێره ی پێوانه كانی عێراق) و به ئینی چاكسازی نابووری، پێكهاتنی حكومه تێكی پاك و به كدل، دۆزینه وه ی رێگاچاره یه كی عاقلانه بۆ كێشه ی كورد** و به كیتی عه ره بی داوه دژی هه ره شه كانی سه هیونیزم و نیمپریالیزم. له لایه كی دیکه وه نه گه ر نهم گروپه كودیتاچییه، به عسی بن، به ریانیان (مهیل) ده بیته به ره ولای نزیكتر كرده وه ی عێراق له "فتح" (مه به ستی رێكخواری فقهی فه له ستینه - وه رگێپ)، سووړیا و سۆڤیه ت. له روانگه ی ئیمه وه گرنگترین پرسیار نه وه یه كه ئایا كودیتاچییه كان درێژه ده ده ن به راكیشانی پشتیوانی عێراق له مه لیک حوسه یین یا نا. عێراق نزیكه ی ۲۵ هه زار سه ربازی له نوردۆن هه یه و به ئاسانی ده توانیت ژبانی مه لیک حوسه یین بشیونیت.

نهم یادداشتنامه یه ته نها بۆ نه وه بوو كه باشتین هه لسه نگانندی خۆمان له بارودۆخه كه پێشكه ش به ئیوه بکه یین پێش نه وه ی ئیوه واشنگتۆن به جی به یلن. (جان)²

** ده ولته ی "عارف" پێشكه وتنیکی نه وتۆی به ده ست. نه هیتا له جیبه جی كوردی رێككه رتننامه ی ناگره به ستی حوزه یران. بارزانی نه وه ی ره ت كرده وه كه هیزه چه كداره كه ی خۆی هه لپه وشینتته وه، هه تا كاتیک كه ده ولته ی عێراق نیازپاکی خۆی نیشان نه دات بۆ جیبه جی كوردی به ئینه كانی بۆ به خشینى ئۆتۆنۆمیه كی به رته سك به كورده كان له باكوور و به نه ندام بوونی دادپه روه رانه ی كورده كان له پارلمانی عێراق و هه لپه شاننده وه ی هیزه كورده كان كه كه سه ر به ده ولته ن و دژی بارزانین. له هه مان كاتدا، هیزه كانی بارزانی كونترۆلی دۆفاكتۆی باكووریان له ده ست دا یه و نهم دواییانه یارمه تی سه ربازی و مادی ئیتران و ئیسراتیلیان به ده ست هیناوه ته وه (یادداشتی هه والگری ۴۸۸، ۲۰ ی حوزه یران، هه مان سه رچاوه).

² JOHN

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه سريكا

(۱۹۶۴ - ۱۹۶۸ ، بهرگى XXI لاپهړه ۳۸۸)^۱

۲۰۰ - يادداشتنامه يهك له لايهن جان فؤستېر، كارمهندى نهغجرومهنى ناسايشى

نهته وهى بؤ يارمه تيدهرى تايبه تى سه رۆك كۆمار (بهريز روستو)

واشنگتۆن، ۲۲ ى تموزى ۱۹۶۸

نهينى

بابهت: ويته يه كى روونتر له كوديتاي عيراق

له كاتيكدا كه نيوه له واشنگتۆن چونه ته دهره وه، بارودؤخى عيراق روونتر بووه. مامه له كردنى نيته له گه له نهم دهوله ته نويته تۆزى زهحه تتره له چاو دهوله تى پيشوو (ته نانه ت نه گهر دهره تى كيشمان هه بيت بؤ مامه له كردن له گه لى) به لام نه گهر ناچار بين له گه له دهوله تى عيراق مامه له بكه ين، دهوله تى كى به عسى باشرين دهوله تى كه كه ده تانين چاره روانى بين. به عسيه كان لايه نگرى حيزبى كى بالى راستن (دژى نه وه به عسيانن كه له سوريا له سهر ده سه لاتن) و غه يره به عسيه كان دهرى كى بهرچاو له دهوله تى نوى ده گيړن. دهوله تى سوريا هيچ كارى كى به كوديتاوه نييه. له راستيدا يه كى له سه رنجرا كيشترين پرسيا ره كان كه له كوديتا كه كه وتوه ته وه، نه وه يه كه نايا فونه ي كوديتاي عيراق، به عسيه ميانه روه كانى سوريا ته شويق ده كات (كه ئيستا له دهره وه ي ولاتن) كه لك وه رى گرن له وه درزه ي كه كه وتوه ته ناو رژمى سوريا.

^۱ سه رچاوه: كتيبخانه ي جانسون، فايلى ناسايشى نيشتمانى، فايلى ولاتان، عيراق، بهرگى ۱ ، ۷/۶۸ - ۱۲/۶۳ ، نهينى.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تى دهره وهس نه سربكا

توانا نه برونى دهوله تى "عارف" بۆ مامه له كردن له گه ل كيشه ناوخوييه كانى عىراق، هۆكارى - يا به هانهى - كوديتا بووه و دهوله تى نوئى زۆرتر باسى چاكسازى ئابوورى، له ناو بردنى گه نده لئى و چاره سهر كردنى كيشه ي كورد ده كات و راگه يان دن نامه ي ئاسايى ده دات دهر باره ي سه هيونيزم، ئيمپرياليزم و يه كيتتى عه ره ب، به لام تا ئىستا هيچ نيشانه يه ك دهر نه كه وتوو به نيسبه ت نه وه ي كه سياسه تى دهره وه ي عىراق زاديكال تر بيت. ئىستا زۆر زوه بۆ زانينى نه وه كه ئايا هيچ به ره وپيشچوونىك به دى ده كرئت بۆ چاره سهر كردنى كيشه ي كورد يا كيشه كه ئالۆزتر ده بيت. نه مه مه سه له يه كى يه كلاييكه ره وه يه، بۆ نه وه ي بزاني چۆن سه ربازانى ئازادى عىراق هه ره شه له نيسرائيل ده كه ن.

هه تا كاتىك كه نه م خه لكه چالاك بن، ناتوانين به دلئىاييه وه بزاني له گه ل چ كيشه گه لىك روبه روو ده بينه وه به لام هيچ هۆكارىكى نه وتۆ له ئازادا نيه ت تا له وه نيه گه ران بين كه ئىستا بارودۆخه كه زۆر جياوازه له گه ل بارودۆخى چوارشه مبه ي هه فته ي رابردوو (مه به سته ي بارودۆخى پيش له كوديتايه - وه رگيئ)

جان

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

(فایلی پمیره ندییه کانی دهره وه، ۱۹۶۹-۱۹۷۶، به لگه نامه کانی نیران و عیراق، بهرگی E4،
۱۹۶۹-۱۹۷۲)

یادداشتنامه ی کۆبوونه وه کان له وهزاره تى دهره وه

واشنگتۆن، ۲۹ ی مایسی ۱۹۶۹،

نهینى

بابهت : هه ره شه ی کورده کان له سهر دامه زراوه نه وتییه کانی کهرکوک و

پشتیوانی نیران و ئیسراییل له ناسوریه کان

به شداربووان:

به پرتیز زیا مه لیک ئیسماعیل¹

به پرتیز سام نه ندروز²

به پرتیز ویلیام یۆنان³

به پرتیز راجتیر پ ده یویس⁴ له لایهن NEA

به پرتیز برایان ه باس⁵ له لایهن NEA/ARN

به پرتیز ئیسماعیل و به پرتیز ناندروز له سه ره تای نیسانی ۱۹۶۹ سهردانی نیرانیان کردوه و له
رینگای نوینه ری ناسوریه کان له مه جلس (پارلمان) ی نیران توانیویانه ئیزن له خودی شا

¹ Mr. Zaya Malek Isma'il

² Mr. Sam Andrews

³ Mr. William Yonan

⁴ Mr. Rodger P. Davies

⁵ Mr. Bryan H. Baas

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

وهريگرن تا له كوردستان له گهژ مهلا مستهفا بارزاني ديدار بكنن. نامانجى به كه مى ديداره كه يان نه وه بووه كه له بارود زخى ناسووريه كان له ناوچه كوردنشينه كان دلتيا ببنه وه. هتزه چه كداره كانى نيران بهريز نيسماعيل و بهريز "ناندروز" يان به دهره سبوننه وه به كوچتهر بردووه بو كوردستان، ۲۰ى نيسان گه يشتوننه وته نه وي و ۲۳ى نيسان گه راونه ته وه. بهريز ناندروز وتى هم موو نيتواريه كه له گهژ مهلا مستهفا قسه وياس و گفتوگوى تيروته سه ليان كردووه و مهلا مستهفا نامه يه كى پيداوان كه بو وه زيرى دهره وي نه مريكا، بهريز راجيرز⁶ نووسيوه تى. نه م نامه يه (كه كوچيه كى هاويچ كراوه) به شتوازي فرمى ههفته ي داها توه به ناماده بونى نوينه رى كورد له واشينگتون، شهنيق قهزاز تسليم به بهريز راجيرز ده كريت. نه وان ريگايان پيدايان كوچيه كه له م نامه يه ههلبگرين بو زانيارى خومان. مهلا مستهفا به تاييه ت داواى له بهريز ناندروز و بهريز نيسماعيل كردووه كه نامه كه بگه يه نه به ده ستى ده ولته تى نه مريكا. مهلا مستهفا ده ويست نه وه مان پيبلتيت كه له ژير گوشارى هاويريكانيدايه بو نه وه ي ده ست له هيرش بو سهر دامه زراوه نه وتيه كانى كه ركوك ههلبگريت. كورده كان به جىدى تاوتويى نه م مه سه له يه ده كهن له داها تودا. مه نتيقى كورده كان بو نه م هيرشانه نه وه يه كه داها تى نه وتى عيراق پيش له هم موو شتيت بو كرپنى چه ك بو هيرش كردنه سهر كورده كان خه رج ده كريت. له وه لامى پرسيارتيكى تاييه تى بهريز باس، بهريز ناندروز وتى مهلا مستهفا له بهرام بهر ريككه وتن له سهر نه وه ي كه هيرش نه كاته سهر دامه زراوه نه وتيه كانى كه ركوك داواى هيجى له نيتمه نه كرد. مهلا مستهفا ده ويست ته نها نيتمه خه بهردارى مه سه له كه بين. بهريز ناندروز وتى نه لبه ته مهلا مستهفا به شوين پشتيوانى هم موو لايه نيكدايه.

له په يره ندى له گهژ هه ره شه بو سهر دامه زراوه نه وتيه كانى IPC (كومپانيى نه وتى عيراق- وه رگيتي) له كه ركوك واديار بوو كه بهريز ناندروز و بهريز نيسماعيل خه بهريان له

⁶ Secretary Rogers

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

یه کگرتووه کان بهرنامه ی TITLE II ی له باکووری عیراق دارپشتووه بۆ دابین کردنی پینداویستییه کانسی کورده ههژاره کان به لام نهم بهرنامه یه به پچرانی په یوه نندییه کانسی ولاته یه کگرتووه کان و عیراق کۆتایی پیهاتووه و نییدی نییمه ناتوانین کاریکی نه وتۆ بکهین بۆ دابینکردنی پینداویستییه کانسی که مینه کانسی عیراق. بهرپۆز ده یویس وتی نییمه زۆر خه می که مینه کانسی عیراق ده خۆین له وانه کورده کان، ناسووریه کان، جوله که کان، کهلدانییه کان و نه وانی دیکه.

بهرپۆز ناندروز وتی ده بیته لهم په یوه نندییه دا له گه ل شه فیک قهزاز قسه بکات و پاشان په یوه نندی ده گرتیموه له گه ل بهرپۆز "باس" بۆ نه وهی کاتیک دیاری بکهین بۆ دیدار له گه ل یه کدی بۆ نه وهی نامه که می مه لا مسته فا ته سلیم به وهزاره تی دهره وه بکریت. بهرپۆز ناندروز وتی ناماده یه لهم په یوه نندییدا هه ر یارمه تییه که له دهستی دیت بیکات و وتی هه رکاتی به شدارپروان بیان ه ویت له گه لیان داده نیشیت. بهرپۆز ده یویس سپاسی بهرپۆز "ناندروز" ی کرد و وتی خۆش حالین که نهم کاناله نوییه مان هه یه بۆ په یوه نندی و هاتوچۆ.

هاویپچ : کۆپی نامه که می مه لا مسته فا بۆ وهزیری دهره وهی نه مریکا به ژماره ی LS 100
56 T-58 که به شی خزمه تگوزارییه کانسی زمان له وهزاره تی دهره وه له عه ره بییه وه
کردوو یه تی به نینگلیزی.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

دهقى نامه كهى مهلا مستهفا بارزانى بۆ وهزيرهى دهره وهى نه مريكا

بهريز جهنابى "ويليام راجيرز"، وهزيرى دهره وهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا

سلاو و ريز

نيوه لهو راستيبه ناگادارن كه خهلكى كوردستانى عيلاق زياتر له هفت سال و نيوه بووه به قوربانى شهري ره گهزى ديكتاتوريه كانى بهغداد كه له ريگاي كوديتايه كى سهريازى خويناووييه وه گه يشتونه به دهسه لات.

زيده بارى نهو مهترسييه كه نامانجى نه م شهريه له ناوبردنى نامانجه رهواكان و خودى خهلكى نييميه (هم كورد و هم ناسوريه كان) و بووه به كاره سات و نه هامه تنى بۆ سه رجهم قوربانيبه كان و هممو خهلكى كوردستان، به تاييهت ناسورى و كورده كانى له پهروه ده و پيداويستى ته ندروستى بيتهش كردوه و دهيان هزار كه سيانى لى ناواره كردوه . هممووى نه مانه بووه به نه هامه تنى بۆ نييمه تنها له بهر نه وهى داواى مافه نه ته وهى و مرؤثيبه رهوا و بنه ره تيبه كانى خۆمان ده كه ين كه نييمه (وهك نه ته وه كانى ديكه) ده بى هم مانبيت. نه يهك جار بهلكوو به جاران خهلكى نييمه دهست به داوينى خهلك و حكومه تنى ولاته يه كگرتوه كان بووه بۆ نه وهى تا نهو شوينهى كه پيى ده كريت يارمه تيمان بدات ، هه روا كه له هممو بواره كاندا يارمه تنى خهلكى گه شه نه كردوى جيهان ده دات.

نيستا ديسان له ريگاي جهنابته وه داوا له خهلك و دهوله تنى ولاته يه كگرتوه كان ده كه ين يارمه تيمان بدن و هيوادارين نيدارهى سه رۆك نيكسۆن نه م چاره خيترخوازر بيت به نيسبهت نامانجى نييمه و نه م داواكاريبهى نييمه له لايهن نييوه به هه ند وه ريگيردريت و له گه ل هاوخه مى و پشتيوانى نيوه رووبه روو بيته وه .

هه ر ههنگاوتكى جيدى كه نيوه له پيناو نه م نامانجه دا هه ليپگرن، ده بيتته هوى سپاس و پيترانينى بى پايان و پشتيوانى خهلكى نييمه له نيوه و ههروه ها گه وهى سياسه تنى ولاته

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و هزاره ناس دهره وهاس نه مریكا

به كگرتووه كان دهسه لمینیت كه نامانجی خزمه تكردن به مرۆفایه تی و پشتیوانی له نهتموه
بچووكه بندهست و چهوساوه كانه .

لیژنه یهك پیکهاتوو له شهفیق قهزاز، مهلیك نیسماعیل و سام نهندروز له لایه نمنهوه
ریگاپیئدراون لایه نه جزراوچۆره كانی كیشه كهی نیتمه به وردی بجه نه بهر باس . هیوادارم نهم
لیژنه یه له لایه ن تیوه وه به هه ند وه ربگیردریت .

له گه ل نه و پهری ریزمدا

مسته فا بارزانی

۱۹۶۹ / ۴ / ۲۲

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكايى

(فایلی په یوه نډیبه كانى دهره وه ، ۱۹۶۹-۱۹۷۶ ، بهلگه نامه كانى نیران و عیراق ، بهرگى E4 ، ۱۹۶۹-۱۹۷۲)

یادداشتنامه ی کۆبوننه وه کان له وزارتى دهره وه
واشنگتون ، ۱۳ حوزه يرانى ۱۹۶۹ ، نهینى

بابهت: كورد و ناسووریه كان داواى یارمهتى له ولاته یه كگرتووه كان ده كهن
به شدار بیوان:

به پریز ویلیام یونان¹ ، سه رۆكى فدراسیونى ناسوورى - نه مريكايى
به پریز سام ئەندروز² ، سكره تیری فدراسیونى ناسوورى - نه مريكايى
به پریز زیا مهلیك ئسماعیل³ ، نوینه رى ناسووریه كان له سوریا
دۆكتور پیرلی⁴ ، نوینه رى یاسایی فدراسیونى ناسوورى - نه مريكايى
به پریز شەفیق قەزاز⁵ ، نوینه رى شوپشى كورد له ولاته یه كگرتووه كانى نه مريكايى
به پریز تالكۆت سیلی⁶ له لایهن NEA/ARN - وه
به پریز برایان پ باس⁷ له لایهن NEA/ARN - وه

-
- ¹ Mr. William Yonan
 - ² Mr. Sam Andrews
 - ³ Mr. Zaya Malek Isma'il
 - ⁴ Dr. Perley
 - ⁵ Mr. Shafiq Qazzaz
 - ⁶ Mr. Talcott W. Seelye
 - ⁷ Mr. Bryan P. Baas

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه سربكا

- له سهره تاي كۆبونوه ده كه دا به پريز قهزاز وتى نامانجى سهره كى ديداره كى نه وه بووه كه نامه كى مه لا مسته فا بارزاني ته تسليم به وه زيرى دهره وه ، ويلىام راجيرز بكات.
- له م نامه مه دا داوا له حكومه تى ولاته به كگرتوه كان كراوه يارمه تى بدات به خهباتى كورد و ناسوربه كان دژى حكومه تى عيراق . به پريز سيلى نامه كى وه رگرت و ناوبراوى دلنيا كرده وه كه نامه كه ده گه به نيته ده ستى وه زيرى دهره وه .
 - به پريز ناندروز و به پريز نيسماعيل هه مان قسه و باسه كانى كۆبونوه كه كى ۲۹ ي مانگى ماسيان دوپات كرده وه كه به عهزى به پريز (ده وييس)يان گه ياندينبوو . به پريز قهزاز باسى لايه نيكي ديكه ي مه سه له كه ي كرد و جه ختى كرده وه كه كورده كان هه ست ده كه ن ناچارن كرده وه به كى به كلاييكه روه دژى ده ولته تى عيراق نه نجام بدن . قهزاز وتى نيستا زۆرتتر له هه ركاتيكي ديكه له ماوه ي ۸ سالى رابردوودا پتويسته كورده كان هيترش بكه نه سه ر دامه زراوه نه وتييه كانى IPC و جه ره يانى نه وت تيكبدن و ناماژه ي به وه كرد كه داها تى نه وت شتيكى زۆر به كلاييكه روه به بۆ نابوورى عيراق و نه وگه ر نه م داها ته بپچرپت نابوورى ولات تووشى توندترين زه بر ده بيت و و خودى ده ولته كه ش لاواز ده بيت (لاوازترين حالت له ميژووى دامه زراني ده ولته تى عيراقدا) و پاره ي ناميني ت چه كى پيى بكرپت و هه ولته شه رهنگيترانه كانى به توندى كه م ده بيته وه .
 - قهزاز داواى يارمه تى له حكومه تى ولاته به كگرتوه كان كرد . ناوبراوى زۆر راشكاوانه قسه ي نه ده كرد به لام وتى كورده كان پتويستيان به پاره هه به بۆ كرپنى چه ك و پيداويستيه كانى ديكه . قهزاز ناماژه ي كرد به كويره وه رييه كانى كورده كان له باكوورى عيراق و به دخۆراكى له نيو مندالان و نه بوونى پيداويستى ته ندروستى . قهزاز وتى نه گه ر پيداويستيه به نه پتوييه كانى كورده كان دا بين بكرپت ده توانن خۆيان به سه ر عيراقدا زال بكه ن و نيدى پتويستيان به يارمه تى زۆرتتر ناميني ت . قهزاز وتى نيستا ۲۵ هه زار كورد چه كدارن . له وه لامى پرسيارتيكدا ده رباره ي يارمه تيدانى تيران و

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

نيسراييل، قهزاز يارمه تيدانى نهم دوو سه رچاوه يه ي پشتراست كرده وه به لام وتى نهم يارمه تيه وه كوو پيوست نييه . پاش تۆزى قسه وباس كاتيك كه روون بووه وه حكومته و لاتنه يه كگرتوه كان نايه ويت يارمه تى كورده كان بدات به پرتز قهزاز وتى نه گهر كورده كان له بده سه تهينانى نۆنۆميه كى سنووردار يا سه ربه خۆبى سه ربه كونه نه ويان قهده له بير ناچيت چ لايه نكه ليتك له رۆژى تهنگانه دا له يارمه تيدانيان دريغى كردوه .

- به پرتز سيلى زۆر راشكاوانه وتى حكومته و لاتنه يه كگرتوه كان نايه ويت بكه ويته ناو نهم جۆره ئوبه راسيونه نهينيانه و به پرتز يونان وهك نمونه ناماژه ي به چوونى هتيره سه ربازييه دهره وانيه كانى نه مريكا بۆ ليرنان له ۱۹۵۸ كرد . به پرتز سيلى وتى نيستا كاته كه گۆراوه و وه لوتىستى بيورپاى گشتى نه مريكا ش دهره ي مه سه له ي گورخيه كانى (ماجره اجووبى) دهره وه به ته واپى جياوازه . واديار بوو به پرتز قهزاز زۆر به روونى تيگه يشت كه يارمه تى نهينى له لايهن ولاته يه كگرتوه كان به كورده كان له نارادا نييه .

- به پرتز سيلى دهره ي يارمه تى ريكخراوه نيونه ته وه ييه كان به كورده هه ژاره كان له قهزاز پرسيارى كرد . به پرتز قهزاز وتى JCRC له ريگاي ريكخراوى مانگى سوورى نيترانى هه ندى يارمه تى كورده كانى داوه به لام ريكخراوى خاچى سوورى نه مريكا هيج يارمه تيه كى به كورده كان نه داوه و هه ست ده كات دهرگاي يارمه تى نهم ريكخراوه ييه به ته واپى به رووى كورده كان داخراوه . له په يوه ندى له گه ل كيشه ي كورد له روانگه ي مرؤفدۆستانه وه به پرتز قهزاز وتى كورده كان ده ست به داوتنى UTHANT بوونه بۆ نه وه ي كيشه كه يان له كوميسيونى مافى مرؤف بخاته روو به لام وادياره هيج ناكاميتكى نه بووه .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و هزاره نئس دهره وههس نه مهربكا

- بهرپرز سيلي پرسيارى له بهرپرز قهزاز كرد كه كورده كان به نيازنى چى لهو يارمه تيبه بكن كه داواى ده كهن. بهرپرز قهزاز وتى كورده كان ده يانه وپت رژيمى نئستاي عيراق بروخت و دهوله تيك جينگاي بگريته وه كه زورتر هاوكارى كورده كان بكات. ناويراو روونى نه كرده وه چۆن ده كرپت نم نامانجه جيبه جي بيت. به هه حال قهزاز پيداگرى له سهه نهه كرد كه كورده كان قهه هاوكارى ناكهن له گهله دهوله تيكى عيراقى كه مافه كانى كورد به فهرمى قبول نه كات و ههروه ها وتى هه چهند كه كورده كان خوازيارى سهه به خويى نين (بهلكوو داواى نۆتۆنۆميه كى سنوردار و سهه وهى كولتورى ده كهن) بهلام ناتوانيت زه مانه تى جۆرى داواكاريه كانيان له 5 يا 10 سالى داهاتودا بكات. به واتايه كى ديكه كورده كان به تهواوى بيزار بوونه و هيچ متمانه كيان به عهه به كانى عيراق نه ماوه و نا يانه وپت له گه ليان بسازن.
- به شدار بووه ناسوريه كان وتيان ناسوريه كانى ناوچه كوردنشينه كان چوونه ته پال كورده كان له خهبات دژى. عيراق و شانبه شانى كورده كان شهه ده كهن و يه كى له حيمايه كانى ئيدريس بارزانى (ئيدريس كورپ مهلا مسته فايه و يه كى له فهرمانده كانى هيزه كورده كانه) ناسوريه. بهرپرز سيلي ناماژه ي به وه كرد كه به شدارى ناسوريه كان له شوپشى كورد كۆمهلتك مهترسى بۆ كۆمهلتكاي ناسورى به گشتى له عيراق به دواوه ده بيت.
- بهرپرز سيلي بهرپرز قهزازى دلنيا كرده وه كه ولاته يه كگرتوه كان خه مخۆرى نئيش و كۆيره وه ريبه كانى كورد و ناسوريه كانه بهلام به هه حال پشتيوانى له دهوله تيكى سهه به خويى كورد و ناسورى ناكات و ناماده نيبه به نهينى يا به ناشكرا پشتيوانى له نامانجه بكات. بهرپرز سيلي نه وهشى زياد كرد كه ولاته يه كگرتوه كان بهرژه وه ندى زۆرى له ناوچه ههيه و ناچاره حيساب بۆ نم بهرژه وه نديانه ش بكات.

كورد و كوردستان له بهلكهنامهكانى وهزارهنى دهرهوهى نههرىكا

- له كۆتايدا بهرپرز سىلى وتى به بىروبۇچوونى نهو، نهى دانىشتنه سودمهند بووه بۇ نالوگۆر كوردنى بىروپرا وتى خۇشحال ده بىت ديسان له داهاترودا پىكهوه گفتوگۆ بكهن . كاتىك كه بهرپرز قهزاز له كۆبوننهوه كه دهچوه دهرهوه، دۆكتۆر پىرلى بهرپرز (باس)ى كىشايه سووچىك و پىتى وت له راستيدا لايهنگرى دهولتهتى سهريهخۆى كورد نىيه له بهر نهوهى دهزانىت نهوكاته كورده مسلمانهكان دهستبهجى دژى ناسورىه مهسيحيهكان ههلهسنهوه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروههسى نه مريكا

(فایلی په بیروندییه کانی دهروهه، ۱۹۶۹-۱۹۷۶، به لگه نامه کانی نیران و عیراق، بهرگی E4،
۱۹۶۹-۱۹۷۲)

۲۹۲- شهیرگرامی ۲۲۲ له بالوئیزخانهی ولاته یه کگرتوه کان له لوبنان بۆ وهزارهتی
دهروهه، ۱۶ ی ته موزی ۱۹۷۱، نهیئى
بابهت: داواکاری مهلا مستهفا بارزانی بۆ په یوهندی نهیئى له گه ل دهولهتی ولاته
یه کگرتوه کانی نه مریکا

کورته

زاید عوسمان^۱ که یه کى له دۆسته نزیکه کانی ریبهری کوردی عیراق، مستهفا بارزانیه، داواکاری
بارزانی بۆ گفتوگۆی نهیئى له نیوان نوینه رانی گۆپه که ی و نوینه رانی دهولهتی ولاته
یه کگرتوه کانی نه مریکای گه یاندوه به بالوئیزخانهی ولاته یه کگرتوه کان له بهیروت. بارزانی
په یی خۆشه نیمکانی پشتیوانی ولاته یه کگرتوه کان له راپه رینیکى کورد- عه ره ب دژى رژی
عیراق تاتوئى بکریت .

^۱زهید نه محمد عوسمان که لیتره وهك زاید عوسمان (Zayid Uthman) ناوی هاتوه،
که سایه تییه کی سیاسی و روشنبیری شاری ههولیر بووه که له سالی ۱۹۲۴ له ههولیر له دایک
بووه و له ۱۷ی نهیلوولی ۱۹۷۸ کۆچی دواپی کردوه و له گۆرستانی بنه ماله که ی له باداوه
نیژواوه. زهید نه محمد عوسمان له سالی ۱۹۵۸ وهك نوینه رانی ههولیر هه لیبویر دراوه، دواى کودیتای
۱۹۶۸ چووته پال شۆرشى نهیلوول، جینگای متمانهی شۆرشى نهیلوول بووه و به شداری له
شانداوه کردوه که له گه ل حکومت و توتوئیزیان کردوه . رۆحی زهید نه محمد عوسمان و هه موو
نهو که سایه تییه روشنبیر و شۆرشگێرانهی کورد شاد بیته که ژیاپی خۆیان بۆ رزگاری گه له که یان
بهخت کرد و ناواته کانیاپ له گه ل خۆیان برده ژیر خاک . وه رگێر

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه مريك

نيمه به (زايد عوسمان) مان وت سياسه تى ولاته يه كگرتووه كان نهويه كه نايه ويت خوى بجاته ناو كيشه ي ناوخويى ولاتانى ديكه. پاش دوو ههفته ي ديكه زايد عوسمان دهيه ويت له گهل بنه ماله كه ي له ريگاي بهريره وه له له ندهن بگه رپيته وه بؤ عيراق و له وان به سهردانى بالئويزخانه بكات بؤ نهويه بزانييت كه نايا هه لوئيسى ولاته يه كگرتووه كان نالوگتورى به سهردا هاتووه يا نا.

په يامه كه ي مسته فا بارزانى

زايد عوسمان كه كورد يكي هاو رپي بارزانيه له ۸۷ ته موز سهردانى بالئويزخانه ي كرد بؤ نهويه پيامى مسته فا بارزانى بگه يه نيته دهستى ده ولته تى ولاته يه كگرتووه كان. عوسمان سهرتا وتى تاره زووى بارزانى نهويه هاو كارى بكات له گهل ولاته يه كگرتووه كان و پيى خوشه ده ولته تى ولاته يه كگرتووه كان دهرك به وه بكات كه ناماغي داد بهروه رانه ي كورد بهدى ناييت مه گهر نهو كاته كه رزيه يكي ديموكرات له عيراق بگات به ده سلات كه ريز له عهره ب و كورد بگريت و پرهنسيه كانى كزمه لگاي كورد له سهر بنه ماي مافي "ئوتونؤمى نه ته وه يى" بپاريزييت. عوسمان وتى بارزانى دهيه ويت ده ولته تى نه مريكا نهويه بزانييت كه كورد داواكارى رزيه به عيسى رهت كوردووه توه بؤ نهويه دؤى نئيران كار بكات و ههروه ها كورده كانى بارزانى قهد كورده كانى توركيان دؤى ده ولته تى توركيان نه داوه واتا له كاروبارى توركيان ده ستيوه رديانان نه كوردوه. له روانگه ي بارزانيه وه رزيه به عس خراب هه لسه كوت له گهل خه لكى عيراق ده كات . كورده كانى لايه نگرى بارزانى لهم رزيه بيزارن و متمانه يان پيى نييه و هه رچهند كه بارودؤخه ناچارى كوردون ريككه وتنيك له گهل ده ولته تى عيراق مؤر بكنه به لام قهد چاره پوانى نهويه ناكه ن كه به عسيه كان ريز لهم ريككه وتنه بگرن. نيستا كورده كان ناماده ن دؤى ده ولته راپه رن و نه گهر پيويست بكات له راپه رينيكي گشتى له گهل عهره به كانى نه يارى رزيه به شدارى ده كهن و بؤ نه مبه سته پيشتر پديه نديان له گهل عهره به كان گرتووه. نهو حكومه ته كه له نه نجامى نه م راپه رينه ديته سهر ده سلات ده بيت به لايه نگرى ولاته يه كگرتووه كان. بارزانى دهيه ويت ده ولته تى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانی وهزارهانی دهرهوهی نه مریکا

ولآته یه کگرتووه کان به په رۆشهوه سهیری بارودۆخی عیراق بکات . بارزانی نامادیه له هه موو مه سه له سیاسیه کاندایه گه ل ده ولته تی ولآته یه کگرتووه کان راویژ بکات و که سایه تیه نه یاره کانی نه مریکا له ناوچه ی ژیر کونترولی خۆی پاک بکاته وه .

له نه نجامدا زاید عوسمان وتی نه گهر ده ولته تی ولآته یه کگرتووه کان نه م خالانه به شیاری نه وه بزانیته که گفتوگۆی له سه ر بکات، بارزانی به شانازییه وه پیشوازی له نوینه رانی فه رمی ولآته یه کگرتووه کان له باره گای سه ر کردایه تی خۆی له کوردستان ده کات یا کوره که ی، نیدریس و زاید عوسمان ده نیریت بۆ واشنگتۆن بۆ دانیشه ت له گه ل کار به ده ستانی ولآته یه کگرتووه کان .

له وه لاهی هه ندی پر سیاردا، زاید عوسمان له په یوه ندی له گه ل پیشنیاره که ی بارزانی وتی بارزانی کونترولی ته وای که رتی شاخوی له سنووری نیتران تا رۆژناوای رواندوژی به ده سه ته وه یه و هه رچه ند که شاره سه ره کییه کانی کوردستان به ده ستی حکومه ته وه یه به لām به توندی له لایه ن هیزه کانی بارزانی له شاخه کاندایه گه مارۆ درا ون .

به گویره ی شه رت و مه رچه کانی ریککه وتنه نامه ی ناداری ۱۹۷۰ کورده کان نه نجومه نی شوړش و کومیتیه ی کارگێرپان هه لوه شانده ته وه . به هه رحال ده زگای نیداری که بۆ به رپوه بردنی ناوچه که یان پتویسته هیشه هه ر له کاردایه . بارزانی هه ر دوو مانگ ۵ دینار ده دات به پیشمه رگه کانی و بۆ دا بێن کردنی خه رچی نیداره کردنی هیزه کانی و حکومه ته که ی پتویستی به یارمه تی ماددی هه یه ، حکومه تی ولآته یه کگرتووه کان ده توانیته نه م یارمه تییه ناراسته وخۆ له رێگای عه ره بستانی سه وودی، ئوردۆن یا نیترانه وه دا بێن بکات . له رابردوودا بارزانی کۆمه لێک یارمه تی له نیتران وه رگرتووه .

عوسمان به رووترشییه وه وتی نیتران پیشتر به شداری زۆری کردووه له هه موو پیلانه کانی عه ره به کان دژ به رژی به عه داد که سه ر نه که وتنی نه م پیلانه بووه ته هۆی له سێداره دانی نزیکه ی ۵۰ کهس له پیلانگێران له ۱۹۷۰ . عوسمان وا هستی ده کرد که بۆ نیتران فه رقی نییه نه نجامه که چی بی .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و هزاره تنس دهره وهی نه مریکا

به هر حال بارزانی دهیو ویت په یوه نندی نهینی له گمډ دهولته تی ولاته یه کگرتووه کان د اجه زرنیت و پیشنیاره کانی ولاته یه کگرتووه کان وهریگریت دهریاره ی نهوی که چون شوړشه که ی دژی رژی پی عیراق بیاته پیش. لهوانه یه بگریت نوینه ریکی نه مریکا له باره گای سه رکردایه تی بارزانی (که کؤخیکی هدرگینه) له حاجی عومهران دیدار بکات که ۳ کیلومتر له سنووری نیران دوره و یهک و نیو تا دوو کاتزمیر به نوتوموبیل له شاری رهزاییه له نیران دوره (له تارانوه دهوانی به فرؤکه بچیته رهزایه). رونه که دهولته تی نیران ناگاداری دیداریکی وا دهیبت به لام ناییت دهولته تی عیراق پی بزانیته. نه گهر حکومتی ولاته یه کگرتووه کان پریار بدات پیشوازی له نوینه رانی بارزانی له واشنگتون بکات، نه لیژنه یه نیدریس بارزانی سه رؤکایه تی دهکات که ۲۷ سالیه تی و به تواناترین که سه له نیو ۶ کوره که ی بارزانیدا . نیدریس نازانیت زور به نینگلیزی قسه بکات به لام زاهیر عوسمان له گه لی دیت .

پلانه کانی راهپرین

زاید عوسمان نه و روانگه یه ی ده بری که به هوی نهوی که به عس زور توند کونترولی بارودؤخه که دهکات، زهجه ته کودیتا دژی نه رژی له پایته ختی عیراق سه رکه وتوو بیته . سوپای عیراق به گشتی له بارودؤخه که رازی نییه به لام هیچ کهس ناویریت دژی رژیم کار بکات. له نهخامدا تهنها هیوا به راهپرین هیه که له ناوچه دهست پیبکات که له کونترولی کورده کاندایه له باکور. بارزانی هیراداره قناعهت به دهولته تی ولاته یه کگرتووه کان بهییت پشٹیوانی له راهپرینیکی وا بکات. ته مهنی بارزانی نیستا ۶۸ ی ساله و به وته ی عوسمان نه گهر بارزانی پیش له نازادی عیراق کؤچی دواپی بکات مهترسییه کی گوره دیته ناراه که بزوتنه وهی نازادبخوازی کورد بکه ویته دهستی که سایه تییه رادیکاله کان و کؤمه لگای گوره تری کورد له تورکیاش بکه ویته ژیر کاریگری نه م رادیکالیزمه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وزارتى دهره وهى نه مريك

زايد عوسمان نىستا چالكانه ههول ددهات بۆ به دهسته ينانى يارمه تى نه مريكا بۆ شوپش و كه سايه تيه كه كه له لايهن بارزانويه وه نه وه دهسه لاته ي پيدراوه به چيته هه موو شوينيك، بۆ نمونه واشنگتون يا نه ته وه يه كگرتوه كان . نيران به ليني داوه به كورده كان كه نه گهر شهر دهست پييكاته وه يارمه تيان بدات. عوسمان چهند مانگ پيش له گه ل مه ليك فه يسه ل ديدارى كردوه وه فه يسه ل پيشوازيه كى دۆستانه ي ليكردوه وه پشتيوانى له پرهنسيبى راپهرين له عيراق كردوه به لام پيش له وهى كه وه لامى عوسمان بداته وه داواى ورده كارى زورتري له م په يوه نديه دا كردوه . عوسمان وتى پاش ماوه يه كى كورت به بيروت به ره وه له ندهن به جى ده هيليت بۆ نه وهى سهردانى بنه ماله كه ي بكات كه به فرۆكه له به غداد چوونه ته نه وي . عوسمان ده يه ويته له كۆتابى مانگى ته موز بگه رپيته وه بۆ به بيروت و له وانويه سهردانى بالوتيزخانه بكات بۆ نه وهى بزانيت كه نايا هه لوئىستى ولاته يه كگرتوه كان هيج به ره وه پيش چوونيكى به خۆ وه بينيه . هه روه ها له وانويه سهردانى مه ليك فه يسه ل و مه ليك حوسه ين بكات.

ژياننامه ي زايد عوسمان

زايد عوسمان كه ته مهنى نزيكه ي ٤٧ ساله پيش له شوپشى كورد له زانكۆى قاهره خوئندويه تى و پاش نه وه كارى ياسابى كردوه له به غداد. له سالى ١٩٦٦ يارمه تى داوه به ناماده كرنى ره شنوسى ريككه وتننامه ي كورد و حكومه تى عيراق له لايهن سه رۆك وه زيران بهزاز. زايد عوسمان ده لپت به هۆى چالاكى سياسى ٥ جار له به غداد خراوته به نديخانه . رووخانى حكومه ته كه ي بهزاز و درزى دواترى نيوان بارزانى و حكومه تى عيراق له ١٩٦٨ عوسمانى ناچار كرد به به هاى له ده سه تچوونى ژيانى له به غداد هه لپت. له و كاته وه عوسمان له باره گاي سه ركردايه تى بارزانى ده ژى و زۆريه ي جاران وه كه ليژنه ده چيته دهره وهى عيراق. زايد عوسمان پاش ريككه وتننامه ي نادارى ١٩٧٠ ي نيوان بارزانى و حكومه تى عيراق تا نىستا نه چووته لاي بنه ماله كه ي له به غداد له بهر نه وهى متمانه ي به رۆمى به عس نييه. زايد عوسمان

کورڈ و کوردستان له به لکه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

هرچند که زور شاره زای زمانی نینگلیزییه وه و به راستی به سر نم زمانه دا زاله به لام مرؤفیتیکی به شهرم و حمایه و له قسه کردندا به تهواری مرؤف به قناعت ده گه یه نیتت. عوسمان لایه نگری شیوه ژیانیکی دیموکراتانه یه وه که نه وهی که له نه مریکا دا هیه.

هه لویستی ولاته یه کگرتووه کان

کاربه دهستی بالوئیزخانه سیاسی عوسمانی کرد بز شپکردنه وهی بارودوخی عیراق و جهختی له سر نه وه کرده وه که ولاته یه کگرتووه کان سیاسه تی دهستیوه رنه دان له کاروباری ناوختی ولاتانی دیکه پهیره وه ده کات، که وابوو پیتی وانیه حکومتی ولاته یه کگرتووه کان بتوانی هیچ کاریک له م بارودوخته دا نه بجام بدات.

بوفووم

كورد و كوردستان له بەلگەنامەكانى وەزارەتى دەرهۆسى ئەمەرىكا

(فایلی پەپەرەندییەکانی دەرهۆ، ۱۹۶۹-۱۹۷۶، بەلگەنامەکانی نێران و عێراق، بەرگی E4،
۱۹۶۹-۱۹۷۲)

تۆیۆینەهۆی ئیدارەى هەوالگری و لیکۆلینەهۆی وەزارەتى دەرهۆهۆی ئەمەرىکا دەریاره
كوردەكانى عێراق
۳۱ مایسى ۱۹۷۲

كوردەكانى عێراق: هەلگیرسانەهۆی شۆرش

كوردەكانى عێراق جارىكى دىكه داواى پشتیوانى دەرهكى دەكەن بۆ شەرە ناوخۆییەكەیان
لەگەڵ دەولەتى عێراق كە لەوانەیه هەلبگیرستتەوه. نەم تۆیۆینەهۆیه رابردووى ناكۆكییەكانى
كوردەكان و دەولەتى عێراق و پینگەى كوردەكان لە پەپەرەندییەكانى نێران و عێراق و نیو
ولاتانى عەرەبى و دەرفەتەكانى سەرھەڵدانەهۆی نەم شەرە و ناكامەكانى شى دەكاتەوه .

كورتە

خەلكى كورد هەر لە سەردەمى كەونارەوه لە زۆریهۆی ئەو ناوچە شاخاوییانە ژیاون كە نیستا
لێى دەژین و ژمارەیان نیستا نزیكەى ۶میلیونە و پەپەرەندییەكانیان لە گەڵ هەموو ئەو
دەولەتانەى كە تیئاندا دەژین واتا یەكیتی سۆفیەت، توركیا، نێران، عێراق و سووریا
نالۆزه. مەلا مستەفا بارزانى كە دواىین ریبەرى كوردە كە هیژى مەعنەهۆی پتیوستى هەیه
بۆ ئەهۆی عەشیرە جۆراوجۆرەكان لە چوارچۆیهۆی هیژىكى نیمچە سەربازى بەرچاودا كۆ
بكاتەوه، سەرەتا لە دەیهى ۱۹۴۰ دژى پاشایەتى عێراق راپەرى بەلام ناچار بوو بچیتتە نێران
و پاشان بچیتتە یەكیتی سۆفیەت و ۱۱ سال لەهۆى ژیا و فیژى ئەوه بوو كە نابى متمانە بە
سۆفیەت بكات. مەلا مستەفا ماوهیهكى كورت پاش شۆرشى ۱۹۵۸ گەرایهوه بۆ عێراق و

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس وهزاره تنس دهره وههس نه مریكا

سالی ۱۹۶۱ بوو به ریبه ریکی بی وینه له ناو عه شیره كورده كاندا و شه ریکی پیشمه رگه یی ریبه ری کرد كه پاش گۆرانی ۴ رژیم له عیراق (كه نهم شه ره یارمه تنی به رووخانی هه ر چواریان داوه) تا نیستا به رده وهامه . له ماوهی چوار سال شه ری قورسدا هیژه كانی مه لا مسته فا له لایهن نیتران و ولاتانی دیکه (له ریگای نیترانه وه) یارمه تنی ده دران و پۆشته ده کران. نامانجی نیتران نه وه بوو كه ده سترۆیشته ویی و کاریگه ری جمال عبدالناصر له سه ر دراوسۆ لاوازه كه ی (عیراق) لا بیات و پیش به بلاو بوونه وهی كیشه كه له له نیو كورده كانی نیتراندا بگریت.

رژیمی نیستای عیراق له ژیر گوشاری هه ندی له ده ولته تانی عه ره بیدایه بو رازی کردنی كورده كان بو نه وهی سوپای عیراق (كه به هۆی په ره سه ندنی شۆرش كورد به ته واوی ده ستنی به سترابوه وه) بتوانیت ده ستنی ناوه لا بیته نه گه ر هاتوو دوژمنایه تنی عه ره ب - نیسراییل به ته واوی په ره بسیتیت. سۆقیه ت به رده وهام پیداگری کردوه له سه ر نه وه كه عیراق كورده كان كونترول بکات ، ههروه ها كه خودی سۆقیه ت كه مینه نه ته وه ییه كانی خۆی كونترول ده كات. له وانیه سۆقیه ت ده وری بینیبی له و پیشنیاره یه ك لایهنیه كه حكومه تنی عیراق بو چاره سه رکردنی كیشه كه ی له گه ل كورده كان خسته ییه روو و كورده كانیش قبولیان کرد، به لام قه د به ته واوی جیبه جی نه كرا.

نیستا سۆقیه ت ده به ویت له ریگای په یاننامه یه کی نوی و به رنامه گه لی گه وره بو یارمه تیدانی سه ربازی و ته كنیکی به عیراق، په یوه ندییه كانی له گه ل نهم ولاته پته وتر بکات. سۆقیه ت نایه ویت خۆی بخته ناو كیشه ی عیراق و نیتران و ههروه ها نایه ویت بكه ویتته نیو شه ری ناوخۆیی بی كۆتایی عیراق له گه ل كورده كان . سۆقیه ت گوشار ده خاته سه ر كورده كان تا په یه وست بن به و ده ولته تنی به ره ی نیشتمانییه كه حیزبی به عس و حیزبی شیوعی عیراق سه رکردایه تنی ده كهن .

مه لا مسته فا به دروستی پیشبینی نه وهی کرد كه نه گه ر به م پلانه رازی بیته، نیمچه نۆتۆنۆمییه كه ی ناوچه كوردنشینه كان له ناو ده چیت كه كورده كان به هیزی سه ربازی به

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و هزاره تى دهره وهى نه سربىكا

دهستيان هيتناوه . مهلا مستهفا ده زانیت ده ولته تى عىراق (و له وانیه سؤقیهت) له پشتى ههولتى كوشتنى نهو و كوره گه و ره كهى، نیدریس دان كه له هاوینى رابردوو نه نجام درا . بارزانى هیچ متمانیه كى به دوو لایه نى دیکه نى نه م هاوبه یانیه پيشنیار كراوه نییه . بارزانى ههروه ها ده زانیت ده ولته تى عىراق نه م دوايانه ههولتى داوه پشتیوانى عه شیره ته نه یاره كانى بارزانى به ره ولای خۆى رابكیشیت و ههولتى داوه له رینگای به رتیلدان به هه ندئى له هاوړپى كانى، بارزانى بى وهج (بى حه سییه ت) بكات .

به هه رحال وادیاره تىستا بارودوخه كه باشتر بووه بۆ نه وهى بارزانى بتوانیت پشتیوانى پیوستى دهره كى به ده ست به یتیت بۆ هه لگىرساندنه وهى شوړش . نه گهر بارزانى نه م پشتیوانیه به ده ست نه هیتیت ناتوانیت هیوادار بیت كه هیچ كاریك جگه له به رگری كردن له خۆى له شاخه كان نه نجام بدات . هه لگىرسانه وهى شوړشیکى دیکه كى كورده كان له وانیه بیته هۆى رووخانى حكومه تى بیژلیكراوى به عس . به هه رحال له وانیه كورده كان نه توانن پینكهاته ی رژیى دواى عىراق دیارى بكن و وادیاره رژیه كانى دواترى عىراق له رژیى تىستا سه قامگىرتر، به هیتتر و سه ربه خۆتر له سؤقیه ت نابن .

بارزانى كه له نئو نه وهى خۆیدا به هیتترى كه سایه تیه ، به توندى دورى كردوه له هاندانى سیاسى یا به پىكخستن كردنى كورده كانى ولاتانى دراوسپى عىراق . سؤقیه ت (كه له وانیه راسته وخۆ بكه ویتته ناو كیشه ی كورده كان) بارودوخینكى سیاسى دژوارى هه یه به لام نامرازه كانى نه وهى له ده ستدایه كه گوشار بخته سه ر نیران و(له پیوه ریكى كه متردا) توركیا، نه گهر بریار بدات كه لگى لیوه ریگرت .

ئیداره ی كاروبارى رۆژه لاتی نزیك و باشوورى ناسیا له وه زاره تى دهره وه

به ریوه بهر: كورتیس ف جونز

شیکار: شارلۆت م مؤرهاوس

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريك

كورد كتيه و له كوي ده ژي

كورد گروپيكي نه تنيكي جياوازي هيندونه وروپاييه كه زؤر بهى دانيشتوانى سهرزه مينينيكي شاخاوى پيكد هينن كه نزيكهى ۱۰۰ هزار مايلى چوارگوشه يه و له گهل توركييا، نيران، عيراق، سووريا، نازهر بايجان و نهرمه نستانى سؤقيهت هاوسنوره. نه م كوردستانه كؤنه قهه كيانينيكي سياسى جياوازي نه بووه، كه و ابو به وردى پيناسه نه كراوه. هه ندى كؤمه لگاي كورد له دهره وهى نه م ناوچه كوردنشينانه له عيراق، نيران، توركييا و سووريا هه يه و له لوبنان و نه فغانستان بلاون.

هيج ناماريكي ورد دهره بهى ژماره ي كورده كان له بهره ستدا نييه و نامارى دهوله ته كان، كورد به خهلكيكي جياواز دانانين به لام به گويره ي هه لسه نگاننده باوه پينكراوه كان ژماره يان له نيوان ۵ و ۶ ميليون كه سه كه ۸۹ هزاريان له سؤقيهت ده ژين.

نزيكهى نيوهى نه م كوردانه ي كه له دهره وهى سؤقيهت ده ژين له توركيان كه گه و ره ترين كه مينه ي نه م ولاته ن و ژماره يان ۳ ميليون كه سه و اتا ۸% ي نفوسى گشتى توركييا. هه و ره ها ژماره يه كى به رچاو له كورده كان (نزيكهى ميليونيك و په نجا هزار كه س كه ده كاته نزيكهى ۳% له سهرجه م دانيشتوانى نيران) له نيران و نزيكهى ميليونيك و ۷۹ هزار له عيراق ده ژين كه ده كاته ۱۸% ي سهرجه م دانيشتوانى نه م ولاته و نزيكهى ۲۴۰ هزار له سووريا ده ژين. زؤر بهى هه ره زؤرى كورده كان موسلمانى سوونه ن به لام ۲۵۰ هزار نيزدى كه لقينيكي جياوو له ناينزاي شيعه يه و باوه ري نايسلامى و مه سيحى تيدايه^۱ و يه ك له سى يا كه م ترى كورده كانى نيران مسلمانى شيعه ن كه ناينى زالى نيرانه.

^۱ نه م پيناسه يه زؤر تر بؤ ناينى يارسان (كاهيى) ده گونجيت (وه رگيڙ)

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره ووس نه مریكا

شاخاوی كورده كان، سیّ زاراوهی جیاوازی كوردی دروست بووه كه نهوانه، كه قسه یان پیته كه نه به ده گمن له یك تیته گهن . زاراوهی ناوچهی سلیمانی له عیراق نزیكترین زاراوهیه به زمانی فهومی باوی كوردی .

بیست و سیّ گروهی عه شیرتهی سه ره کی له نیو كورداندا ههیه كه گرنگترینان دزهیی، ههركی و جاف-ن. بارزانی عه شیرته نییه به لكوو كونفدراسیونی كۆمه لئك گونده كه له لایهن بزوتنه و هیه کی نایینییه وه له سه ره تای سه دهی ۱۹ به ریكخستن كراوه .

راپه رینه سه ره کییه كان

راپه رینه جیدیه كانی كورد ته نها كاتئك بوونه به كیشه بۆ ده و له ته كان كه ریبه ریکی كورد توانییتی به هیزی معنه وییه وه عه شیرته جوړا و جوړه كان به ریكخستن بكات. راپه رینه گه لیکی وه ها له دهیهی ۱۹۲۰ له نیران و له سالی ۱۹۳۱ له عیراق به ریبه رایه تی شیخ مه جوود (باوکی بابا عه لی، وه زیری پینشوی کابینهی عیراق كه جار جار وهك ناو بیوانیکی بی لایهن له کاتی شه ری كورد و ده و له تی عیراق له گه ل نه م دووو لایهنه و توویژی ده كرد) روهی داوه .

مه لا مسته فا بارزانی سه ره تا دژی سیستمی پاشایه تی عیراق له دهیهی ۱۹۴۰ راپه رینی كرد و ناچار بوو له گه ل هاو ریكانی بچیتته باكووری نیران (رژوناوای نیران راسته - وه رگتی) و له كۆماری كورته ته مهنی مه باددا به شداری كرد كه به پشتیوانی سؤقیه ت له به شیک له نیران كه سؤقیه ت له کاتی جهنگی دووه می جیهانیدا داگیری كردبوو، دامه زرا. کاتی كه سؤقیه ت ناچار بوو سالی ۱۹۴۶ له نیران بچیتته دهره وه ، كۆماری مه باد به خیرایی رووخا و مه لا مسته فا له گه ل ۵۰۰ كهس له هاو ریكانی له سالی ۱۹۴۷ چوه ناو خاکی سؤقیه ت و ۱۱ ساڼ له وی مایه وه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نهرىكا

كۆمارى توركيا ههولتى زۆرى داوه بۆ نهوهى كورده كان بكات به تۆرك و له سهر نهو باهره پيه كه نيستا كورده كان مهترسى سياسى نين بۆ توركيا، ههرچهند كه ههستى سهبره خۆى كوردستان له نيواندا ههر ههيه. له كاتى په ره سهندنى شهرى ناوخۆى عىراق له دهيهى ۱۹۶۰ چهند سهد كهس له كورده كانى توركيا هاتنه ريزى برا كورده كانيان له عىراق. كورده كانى ئيرانيش بهرده وام ره خهنيان له حكومهتى ئيران گرتوه كه زۆرتر به هۆى ههلاوردنى نابورپيه كه به وتهى خۆيان ئيران دژ بهوان په پيرهوى دهكات. راپه رپى كورده كانى عىراق و ههروهها چهند هۆكارىكى ديكه بووته هۆى نهوهى كۆمه لىك چاكسازى به په لهى نابورى له كوردستانى ئيران نه نجام بدرىت .

كورد و سياسهتى عه ره به كان

له عىراق كورده كان بى له بهرچاو گرتنى ژماره يان، خاوهن قورساييه كى سياسين به هۆى نهوهى كه ولاىتى عىراق پىكهاته يه كى نه تنىكى و نايىنى تاييه تى ههيه . دانىشتوه عه ره به كانى عىراق به شىوازىكى يه كسان به شيعه و سوونه دابهش كراون . له راستيدا ژماره ي عه ره به شيعه كان له عه ره به سوونه كان زۆرتره به لآم به هۆكارگه لى ميژووبى هه ميشه عه ره به سووننه كان ده سه لاتيان به ده سه توه بووه . كورده كان له رووى نه تنىكييه وه له عه ره به كان جياوازن به لآم له رووى نايىنيه وه سوونه ن، كه وابوو هاوسه نكى هيزه كه يان به ده سه توه يه . حكومه تى عىراق به هۆى نهم هاوسه نگييه نايىنيه داواكارى كورده كان بۆ نۆنۆنۆمى ناوچه يى رهد ده كاته وه له بهر نهوهى ده ترسىت نه گهر داواكارىيه كه ي كورده كان جىبه جى بكات شيعه كان و كه مينه بچووكتره كانى ديكه ش داواى هه مان مافانه بكن و ههروهها به هۆى نهوهى كه كۆنترين و گه وره ترين ناوچه ي به ره مه يتنانى نه وتى عىراق له سه رزه مينى كورده كاندايه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مهربكا

كوردەكان پاش شەرى يەكەمى جیهانى نه یانویست ببن به به شیک له دوو ولاتی عەرەبى عێراق و سووریا و بەرژەوه ندىان له وهدا بوو كه دژایه تی هەر چه شنه يه كیتى به كى عەرەبى بكن كه تىیدا ببن به كه مینه يه كى بچوو كتر، هەر بۆيه كوردەكان دژى يه كیتى سەرنه كه وتوى عێراق و نوردۆن له دژى جمال عبدالناصر له ۱۹۵۸ راوهستان. كوردەكان هەر وهها دژى ههولەكانى ناصر بۆ يه كخستنى عەرەبهكان راوهستان و به چاویكى نەرىنى سەبرى حیزبى به عسى دهسه لاتداریان كردوووه كه لایهنگرى يه كیتى عەرەبهكانه به شىوازیكى دوگم . تهنانهت كوردەكان هەندى جار ههولیان داوه به عسى بهكان و لایهنگرانى ناصر دژى يه كنى هان بدن .

ماوه يه كى كورت پاش شوڤشى ۱۹۵۸ وانا نهو كاته كه قاسم هاته جىگای نهو رینه ره نیشتمانى به كه له گەل رژىمى پيشوو هاوکاریان كردبوو قاسم، مهلا مستهفا و هاوپیكانى بانگهشست كرد له سوڤيهت بگهڤینه وه بۆ عێراق و له بهر چاوى خهلك كردى به شىر. قاسم نهوى به دروستى ههله سهنگان دبوو كه مهلا مستهفا هیشتاش سه مبولى بهرخۆدانى به له گەل حكومهتى ناوه ندى. مهلا مستهفا وهك سه ركرده كانى ديكه كى كورد ده بویست نهو به شانه له خاكى كوردستان به دهست بهینى ته وه كه له لایه ن هیزه كانى ديكه وه داگیر كرابوو، كه و ابوو نه م ههست و گروپینه به ده ره له چوارچۆپه وى نهو پوانانه بوو كه قاسم ناماده بوو پى بدا .

قاسم زۆر درهنگ ههولتى دا يارمهتى عهشیره ته كانى نه یارى بارزانى بدات بۆ نهوى پيش له په ره سه ندى بزوتنه وهى كورد بگريت و له نابى ۱۹۶۰ شەرى نیوان عهشیره ته كان هاته ناراه . تا ته موزى ۱۹۶۱ بارزانى عهشیره ته دوژمه كانى ده ر كرد يا خستنى به ژیر رکیفى خۆى .

ياسای بنه رته تى ۱۹۵۸ى عێراق مافه نابوورى و كولتورى به كانى كوردەكانى له خو ده گرت و پيشنیاى نهوى ده كرد كه ده ولته تى فدرالى عەرەب و كورد دا به زریت و دوو پایته ختى له

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه امریکا

بهغداد و سلیمانی هه پیت . ریبه رایه تی کورد به واقعی نییه وه . نهو کاته و پاش نه وهش خوازباری سه ربه خۆی نه بوو و تنهها داوای نۆتۆنۆمی له چوارچێوهی عێراقدا ده کرد. له ناوه پاستی نهیلوولی ۱۹۶۱ حکوومه تی عێراق دهستی کرد به بومباران کردنی ههواپی ناوچه کوردنشینه کان و له ۱۹۶۳ گازی کیمیایی دژی کورده کان به کار هیتنا . نهم تاکتیکه ی عێراق هه رچه ند که له رووی سه ربازییه وه سه رکه وتوو بوو به لام بووه هۆی شه رمه زار بوونی عێراق له بهر نه وهی که ناراسته ی با کیمیاییه که ی برد به ره ولای سنووری تیران و کاری کرده سه ر هه ندی له گونده کانی تیران و چه ند سه ر مه ر و مه لاتیکه ی گوشت .

ناکۆکی نیوان کورد و حکوومه تی عێراق به خیرایی بوو به به ره ره کانییه که ی سه ربازی و کورده کان کونترۆلی ته وای ناوچه شاخاوییه کانی باکووریان (له باشووره وه تا رووباری زئی بچوک و له رۆژئاواوه تا چپای هه مرین) گرته ده ست به لام هه ولیان نه دا شاره سه ره کییه کانی ناو ده شته کان وه ک هه ولیر و که رکوک یا ریگا سه ره کییه گرنه گان بگرن به لام هه رکاتیک که بیانویستبایا جاده کانیان ده گرت و شارۆچکه کانیان گه مارۆ ده دا .

کورده کان له ناوچه ی ژیر کونترۆلی خۆیان (که پتر له ۱۱ هه زار مایلی چوارگۆشه بوو واتا به قه د نه یاله تی "مریله ند" و "دیله ویر" ^۱ ده بوو) ده ولته تی بالاده ست بوون و باجیان کۆ ده کرده وه (له و ناوچه ی که کورده کان و حکوومه ت له سه ری ناکۆک بوون نهم باجه دوو جار وه رده گیرا) و گوهرکیان له خاله سنوورییه کان دانابوو و نیداره که یان رۆژ به رۆژ نویتر ده کرده وه . نهم بارودۆخه هه روا ۸ سال به رده وام بوو (به لام به هۆی سه رمای زستان یا هه ولئو وتووێژه کان شه ر راده وه ستا) و کورده کان نه یانتوانی ناوچه ی زۆرتر له ژیر چنگی هیتزه کانی حکوومه ت به یتنه ده ره وه و هیتزه کانی حکوومه تیش نه یانتوانی سه رکه وتینیکه یه کلاییه که ره وه به ده ست به یتنن . له ماوه ی نهم ۸ ساله دا پینشمه رگه کان توانیان به سه رکه وتوویی چوار له پینجی هیتزه کانی عێراق سه رقالی خۆیان بکه ن و بۆ ماوه گه لیکه ی

¹ Maryland and Delaware

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نههريك

كورد تهنا تهت زۆرتتر لهم ريژه يهش له سه رچاوه كانى عيلاق به فيرۆ بدهن. زۆريه ي نهو كوردانه ي كه پۆستى حكومه تيان هه بوو، يا به هۆكارى نه منى دهركران و يا خۆيان دهستيان له كار كيشايه وه و سهدان كورد له وانه دوو نهفسه ر به پله ي ژنه رالى په نايان بۆ لايه نى كورده كان برد.

به رده و امبوونى شه رى بى ناكامى ناوخۆيى يه كى له هۆكاره كانى ناكارامه بوونى حكومه ت به گشتى و سويا له نيۆ نه م رژه يه كه له دواى يه كانه لهم ده ساله دا بووه، كه و ابوو شه ر يه كى له هۆكاره گرنه گه كانى رووخانى خي راي نه م رژه يانه بووه. پيلانگي رانى كوديتا حيساييان بۆ مه سه له ي كورد ده كرد و ري به رايه تى كورد گه يشته بووه نهو قه ناعه ته كه بۆ يه كه م جار له ميژووى عي راقدا كورد بووه به هۆكارى كى راسته وخۆى پي كه اتن و هه لوه شان وه ي ده ولته ني شتمان ييه كانى عي راق. كه و ابوو كاتى كه كورده كان به لى نى نه وه يان ده دا كه پشتيوانى له ده ولته تى عي راق ده كمن هۆشدارى نه وه شيان ده دا كه نه م حكومه ته تي كده ده ن(نه له به ته به يارمه تى هيزه كانى ديكه) نه گه ر داواكار يه كانيان قبول نه كات.

په يوه ندييه دهره كييه كان

يارمه تى و پشتيوانى

روونه كه كورده كان بى يارمه تى دهره كى نه يانده توانى ۹ سال له گه ل حكومه ت شه ر به كمن . له راستيدا كورده كان سه رجه م يارمه تيه كانيان له ني ران يا له ري گاي ني رانه وه وه رده گرت. سه ره تا كورده كانى ني ران خۆيان نه م يارمه تيه يانه يان پيشكه ش به كورده كانى عي راق ده كرد به لام پاشان كه شا له وه ترسا دراوسى لاوازه كه ي بكه ويته ژي ر كي نى جمال عبدالناصر، ناشكرا بوو كه ني ران پيداويستيه كانى مه شق كردن و پيداويستى مادى و ده وا وده رمان بۆ كورده كان داين ده كات . له به رامبه ردا ني ران داواى له مه لا مسته فا ده كرد كورده كانى ني ران هان نه دات و نه هيليت بي نه ريزى شو رشه كه ي. حكومه تى عي راق سه ره راي نهو هه موو

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

دلتيا كردنانهى كه له ريتگاي نه دنامانى په يمانى CENTO وه پيى ده درا، پيى. له سر نه وه داده گرت كه نم چالاكيانه به ره زامه ندى نه مريكا (نه گهر نه لئين به شدارى) به رپوه ده چيټ و نم تاوانبار كردهى نه مريكا كارى كرده سر نالوزبوني په يوه ندييه كانى عيراق و نه مريكا له ۱۹۶۳ تا نه وه كه له كاتى شه رى عه رب و نيسراييل له حوزه يرانى ۱۹۶۷ به ته وارى پچرا. ده ولتهى عيراق هه روه ها له وه به دگومان بو كه بریتانيا به هوى به رزه وه ندييه نه وتييه كانى و نيسراييل به هوكارگه لى روون پشتيوانى له كورده راهه رپوه كان ده كهن. هه رچه ند كه مه لا مسته فا وه رگرتنى يارمه تى له روزه ناوا به باشتر ده زانيتت به لام نم يارمه تيه له هه مرو سه رچاويه ك ورده گريت . به وتهى يه كى له دژه سته كونه كانى مه لا مسته فا، بارزانى كاتيك كه له دووره ولاتى له ناكاديميائى سه ربارى سؤقيه ت په روه ردهى ده بينى، ده يويست پرژه ي دروست كردنى جاده و توري په يوه ندى چييه جى بكات بژ نه وهى كوردستانى عيراق له ريتگاي باكوررى نيرانه وه گري بدات به نهرمه نستانى سؤقيه ت و له سر نه و باوره بو كه سؤقيه ت پشتيوانى له شورشى كورد ده كات .

له كانونى يه كه مى ۱۹۶۰ - كانونى دووه مى ۱۹۶۱ (۷ مانگ پيش له هه لگه رسانى ناكوكى كورد و حكومه ت) مه لا مسته فا چو بژ موسكو و نامانجى نه ته وه يى كوردى له كژبون وهى حيزبى كومونيست خسته روو به لام سؤقيه ت به هوى نه وهى كه رژيميكى چه پ تازه له عيراق گه يشتبو به ده سلات داواكاريه كه ي مه لا مسته فاى رت كرده وه. به هه ر حال له ۱۹۶۳ كاتى كه به عس گه يشت به ده سلات و شيوعيه يه كانى عيراقى نازار دا ، سؤقيه ت شويتىكى نارامى له ناوچه كورد نشينه كان بژ شيوعيه هه لها تروه كان دؤزيه وه و له به رامبه ردا بارى ۲ - ۳ فريزه كه چه كى سووكى دا به كورده كان . سه ره نجام سؤقيه ت (هه روه كه نه مريكا) وه ك كيشه يه كى ناوخويى مامه لئى له گه ل كيشه ي كورد كرد به لام له هه مان كاتدا پيدا گرى كرد له سر ده ولتهى عيراق كه نهرمونيانتر بيت و رينگاچاره يه ك

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

بدۆزیته وه بۆ رازی کردنی كورده كان . مهلا مستهفا له لایهن خۆیه وه ههستی كرد له لایهن سۆقیه ته وه به كار هیتراوه و خیانه تی پیتكراوه، هه ر بۆیه ئیدی متمانه ی به سۆقیه ت نه ما .

ههولنه سیاسیه كان

له كۆتایی ۱۹۶۲ تا ۱۹۶۵ رییهرایه تی كورد به هه موو شیوه یه ك ههولنی ده دا كیشه كه ی نیونه ته وه بی بکات و پشتیوانی مادی و سیاسی دهره کی به ره ولای خۆی رابکیشیت . رییهرایه تی كورد كه لکی له كورده شاره زاکانی نیشه جیی تاراوگه وه رگرت و نوینه ری نارد بۆ دهره وه كه مهلا مستهفا نامه ی تاكه كه سی متمانه پیبه خشینی ده دانئ . عیسمه ت شهریف وانلی، سه رۆکی ریکخراوی خۆیندکارانی كورد له نه ورپا له م په یوه ندیه دا سه ردانی گه لی شوینی کردوه و دوو جاریش سه ردانی ولاته یه كگرتوه كانی کردوه . سالی ۱۹۶۴ عیسمه ت شهریف وانلی داواکارییه کی ته سلیم به ریکخراوی خاچی سووری نیونه ته وه بی له ژنیف کرد و له سالی ۱۹۶۵ ههولنیکی سه رنه كه وتوری دا بۆ نه وه ی کیشه ی كورد له نه ته وه به كگرتوه كان بخته روو .

نوینه رانی مهلا مستهفا سه رتا له ریگای کونسولگری ولاته یه كگرتوه كان له ته ورپز (له نیران) و پاشان له ریگای بالوینخانه ی ولاته یه كگرتوه كان له تاران، به غداد و به بیروت په یوه ندیان له گه ل حكومه تی ولاته یه كگرتوه كان گرت . مهلا مستهفا لانیکه م دوو نامه ی ناردوه بۆ جانسون، سه رۆك کۆماری نه مریکا و چند نامه ی دیکه شی ناردوه بۆ شای نیران . مهلا مستهفا ههروه ها په یوه ندی تاكه كه سیشی هیه له گه ل كه سایه تییه كانی ناوخۆی

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مهربكا

نه مريكا ، لهوانه دادوهر وييليام داگلاس¹ و چندن كس له نهدامانى كۆنگريس و گهلى له سه رۆكى ريكخواه نيئونه ته وه ييه كان.

له ميانه ي ناگره ستي ۱۹۶۳-۱۹۶۴ و لاته يه كگرتوه كان هه ولى دا بهرنامه ي pl-480 بۆ يارمه تيدانى كورده كان و پرۆزه ي داينن كردنى خۆراك جيپه جي بكات. به هر حال ده ولته تى عيراق كه ندى كوئسى بۆ جيپه جي بونى نهم پرۆزه ي دروست كرد و توانى زۆربه ي يارمه تيه كانى نهم پرۆزه ي بهر هولاى كورده كانى لايه نگرى حكومه ت رابكيشيت و سه ره نجام به هۆى نه وهى كه ناسايشى نهم پرۆزه ي داين نه كرا، و لاته يه كگرتوه كان ناچار بوو ده ستي ليبيكيشيت .

نه يه كگرتوويى له يه كگرتووييدا

ته نانه ت له و كاتانه دا كه شوڤشى كورد له و پهرى به هيتيدا بووه، كورده كان قه د به ته واوى يه كگرتوو نه بونه و هه ندى له به كرتيگراوانى كورد له پال ده ولته تى عيراق له م شه ره به رده و امه دا به شداريان كردوو و هه ندى له عه شيره ت و نيچه عه شيره ته كان جار جار له پال ده ولت و جار جار له پال كورده كاندا شهريان كردوو. هه ندى بنه ماله ش له م شه ره دا بيتلايه ن بونه و گرۆپيكي ديكه شيان له پال يه كى له لايه نه كاندا بووه. گه و ره ترين يه كگرتوويى كورد نه و كاته بوو كه دوا به دواى كۆبون وه يه ك له كۆيه له مايسى ۱۹۶۳ كونفدراسيونيك بۆ شوڤش پيكهات كه هه موو گرۆيه كانى سه ر به عه شيره ته گرنگه كان و چه په كان و شارنشينه كان و لايه نگرانى سياسى پارتى ديموكراتى كوردستانى عيراق و كه مينه

¹ وييليام داگلاس دادوهر يكي به ناوبانگى نه مريكايه كه جار جار گه لاله ي سياسى پيشنيار كردوو به ده ولته تانى رۆژه لاتى ناوه راست وه كه نه و گه لاله يه كه بۆ چاكسازى سياسى له سالى ۱۹۴۵ به نيئرانى پيشنيار كرد. (وه رگيڤ)

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه سركا

بچو و كتره كانى باكوورى عىراق (ئيزه دى، توركمان و هتد) تىيدا به شداريان كرد كه له لايهن نه نجوومهنى فرماندهى شوپشه وه ريبه رايه تى ده كرا و نوينه ره كورده كانى سوورياس تىيدا جىيان گرتبوو.

لانىكه م دوو جار كورده كان (وادياره به پيشنيارى نيران) پهيوه نديان له گه ل شيعه كونه پاريزه نايىنى و كومه لايه تيبه كان گرت و ههوليان دا به ره دى دووه مى شهر له باشوورى عىراق بكه نه وه به لام سهر كه وتوو نه بوون.

دامرگانه وهى شهر

هه رچهنه كه كورده كان و حكومته تى عىراق له شوياتى ۱۹۶۴ ناگره ستيان كرد و هيوايان دهربرى كه بو چاره سهر كردنى كيشه كه وتوويزو بكه نه به لام هيجكام له لايه نه كان به لىنه كانى خزيان قه ده ته واوى جيبه جى نه كرد. كورده كان زوريه دى چه كه كانيان ته تسليم به حكومته نه كرد و حكومته تيش به پيچه وانهى به لىنه كانى، به ندى كراوه كورده كانى نازاد نه كرد و قه قه ره بووى كورده كانى نه كرده وه. كورده كان به رده وام گله و گازنده يان ده كرد كه حكومته بازرگانى به كيشه دى كورده وه ده كات و كيشه كه هه ره له ناو بونبه ستدا مابووه . دو ايىن شهرى قورس له ۱۹۶۵ زوويدا و له كوتاييدا هيزه كانى عىراق شاخه به رزه كانيان گرت كه زال بوو به سهر نهو ريگايانه كه پيشمه رگه كان له وپوه يارمه تيان له نيران وه رده گرت .

ناگره ستىكى نيوه چل به رده وام بوو تا نه وه كه له ۱۱ى نادارى ۱۹۷۰ حكومته تى عىراق په كلايه نه پيشنيارى ريگكه وتنى ناشتى كرد كه زوريه دى داواكارى به كانى كورده كانى له خو ده گرت . هه رچهنه كه كورده كان به م ريگكه وتنه رازى بوون به لام ته نها هه ندى له شهرت و مه رجه كولتورى به كانى به راستى جيبه جى كرا و له نه يلوولى ۱۹۷۱ پياوه كانى سهدام حوسه يى نه لىكريتى ههوليان دا له ريگاي ته قانده وهى نوتومزيبيليك مه لا مسته فا بكورن و

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نههريكه

پيش نهوهش تهقه يان له كوره كهى، نيدرئس كرد. ئيدى پاش نه وه موو ريككه وتنه دريؤخايه نانه، هيچكام له لايه نه كان متمانهى به لايه نى بهرام بهر نه ما . له روانگه ي كورده كانه وه گرنگرين خاله جي به جيته كراوه كانى نه م ريككه وتنه نامه به بريتى بو له:

۱- ديارى كردنى سنوورى ناوچه كوردن نشينه كان له وانه پاريزگاي كه ركوك له ريگاي ريفراندۆم

۲- دانانى كوردن يك وهك جيگرى سه رۆك كۆمار له حكومه تى ناوه ندى . (كورده كان ههروه ها داواى نوينه ريان له نه نجومه نى فرمانده يى شوپش ده كرد كه بپيارده رى راسته قينه بوو له ناو حكومه تدا) .

۳- نه نجامدانى هه لياردن يك بۆ ديارى كردنى ريژه ي نوينه ره كورده كان له پارلمانى داهاتوى عيراقدا .

كونترۆل كردنى هيژه كانى ناسايش له ناوچه كوردن نشينه كان . دوا به داواى شه پۆلى ده ستگير كردن و رفاندنى كورده كان له هاوئنى سالى رابردوو نه م داواكارى به جاريكى ديكه پيشنيل كرا . كورده كان ههروه ها داواى دلنباييان ده كرد كه عيراق دژ به وان له گه ل ده وله تيك يان ده وله تگه لى ديكه ي عه ره ب نه بى به هاو به يمان

نالۆزبونى په يوه ندييه كانى ئيران و عيراق ، په يوه ندييه كانى كورده كان و و حكومه تى عيراقيشى نالۆز كرد . حكومه تى عيراق ئيرانى تۆمه تبار ده كرد كه پيلانى كوديتناى دژى به عس دارژتوه و له وه زۆر توپه بوو كه ئيران چهند دوورگه يه كى بچووكى له كه نداد له ۱۹۷۱ داگير كردوه . حكومه تى عيراق نزيكه ي ۶۰ ههزار له هاوولاتييانى عيراقى به ره گز ئيرانى له ولاته كه ي ده ركرد . ئيرانيش عيراقى تاوانبار كرد كه ناژاوه له پاريزگاي زۆرتر عه ره بنشيني خوزستان له باشوورى ئيران ده نيته وه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانی و هزاره ننی دهره وهی نه سربکا

حکومهتی عیراق ده لیت کورده کان ده بی هموو په یوه نندیه کانیان له گه ل نیران به چرینن بو نه وهی نیازپاکی خویان بو چاره سهرکردنی ناشتیخووانه ی کیشه که به سه لیتن. کورده کان بانگه شه ی نه وه ده که ن که که حکومتی عیراق داوای لیکردون کورده کانی نیران دژی ده ولته تی نیران راپه ریتن و نه وانیش ره تیان کردوه توه. به هر حال دیار نییه کام له م بانگه شان راسته به لام بووه ته ی هوی به دگومانیه کانی نه م دوا بیانه .

ته نانه ت کورده کانیش ته نها یه ک ریگایان له پیش نییه

مه لا مسته فا هرچند که نیستا له ژیر گوشاردایه به لام نایه ویت له گه ل به عس و شیوعیه کانی عیراق بچیتته ناو به ره یه کی نیستمانی . کورده کان قازانجی زوریان ده ست ناکه ویت نه گه ر بچنه ناو نه م به ره یه و و شتی زوریش له کیس ده دن . نیستا مه سه له که نه وه یه که نایا کورده کان درتزه به شهر بده ن یا نا .

مه لا مسته فا ته مه نی له ۶۹ دایه و به شوین نه و ده سته کوه ته سیاسیانه دایه که خه لکه که ی شه ری بو کردوه .

ده ولته تی عیراق باش ده زانیت مه لا مسته فا ته نها که سایه تییه که که ده توانیت خه لکه که ی بو شوړشی چه کداری دژی حکومتی عیراق به ریکه خستن بکات، هه ربو یه دوا به دوا ی سه رنه که وتنی پیلانی کوشتنی بارزانی له سالی رابردوو به دوا ی ریگا گه لئی دیکه دا ده گه ریت بو نه وه ی مه لا مسته فا تی کبشکی تیت و لاوازی بکات . له پیناو نه م ناما نه دا حکومتی عیراق پاره به عه شیره ته نه یاره کانی بارزانی ده دات، چه کداریان ده کات و به رتیل به پیشمه رگه کان ده دات تا چه ک دابنن.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

یادداشتنامه یهك له لایمن هارۆلد ه ساندیترز بۆ دۆكتور كیسینجیژ (وهزیری دهره وهی نه مریکا)، ۷ی حوزه ییرانی ۱۹۷۲

بابهت: په یامی شا به وهزیره ی دهره وهی نه مریکا دهره ی کورده کان

نه وهی که هارینج کراوه په یامی شایه بۆ نیوه به له بهر چاو گرتنی نه و گفتوگۆیه که له تاران کردووتانه دهره ی بارودۆخی کورده کان.

به بیرو بۆ چوونی شا نیوه ده بی له گه ل دوو نوینه ره کورده که ی مه لا مسته فا بارزانی روبه پروو دابنیشن که له داهاتوویه کی نزیکدا سهردانی ولاته په کگرتووه کان ده کن . نه م دوو نوینه ره کورده بریتین له نیدریس بارزانی، کوری ریبه ری کورد مه لا مسته فا بارزانی و مه حمود عوسمان که زۆریه ی جارن وه ک نوینه ری کورده کان کار ده کات. شا چاوهروانی نه وه یه که نیوه پاش تاوتوی کردنی کیشه ی کورده کان، بیته سه ر قه ناعه تی نه و له گه ل کورده کان گفتوگۆ بکه ن.

به له بهر چاو گرتنی سیاسه ته کانی نیستای عیراق، شا له سه ر نه و باوه ریه که ده بی کورده کان له بهرامبه ر ده سترۆیشتووی کومونیزم بهاریزرتین و پیش له وه بگیردریت که بچن به شوین سیاسه ته کانی عیراقدا. له وانیه کورده کان له نه غجامی بانگه یشته که ی نیوه، بانگه شه ی نه وه بکه ن که نه مریکا پشتیوانیان لیده کات. ته نانه ت نه گه ر نیمه بریاری نه وه بده ی که یارمه تی کورده کان بده ین ده بی نه یینی بیته . نیستا هه ردوو تای ترازووه که وه یه که بۆ نه وه ی که نایا پشتیوانی بکه ین له کورده کان یا نا.

هۆکاری سه ره کی نیمه بۆ پشتیوانی کردن له کورده کان نه وه یه که :

- ریگا به کورده کان بده ین یا ته شویقیان بکه ین که به رده وام بین به سه رچاوه ی ناسه قامگیر بوونی عیراق و پوچمه ل کردنه وه ی هه ولی سۆفیه ت بۆ ته شویق کردنی پینکه اتنی حکوومه تی به کییتی نیشتمانی که ده بیته هۆی به هیترتر بوونی پیگه ی سۆفیه ت.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانی و هزاره ننی دهره وهی نه سربیکا

دوو لایه ننی (رهش کراوه ته وه - وه رگیت) بهر ده وام پشتیوانیان له کورده کان کردووه وه ک نامرازیك بۆ نه وهی هیژه کانی عیراق لاواز بکهن که به هر حال ناسایشی نهم دوو لایه نانه له پیناو بهرژه وه ندیی ئیجه شدایه . له مه زیاتر نیستا نه گهری نه وه هاتووه ته ناراوه که عیراق چالاکانه دهستیوه وردان له کهنداودا بکات و ناسه قامگیری ناوخویی عیراق یارمه تی ده دات به که مبوونه وهی نهم دهستیوه وردانه .

(رهش کراوه ته وه - وه رگیت) له وانیه به توانیت له په یوه ندی کورده کان له گه ل هه ندی که سایه تی سهربازی نه یاری رژیم عیراق که لک وه رگیت بۆ نه وهی نهم ده ولته برۆختین که په یان نامه ی له گه ل سۆفیه ت واژۆ کردووه .

سه ره کیتترین هۆکاره کانی پشتیوانی نه کردنی ئیجه له کورده کان بریتین له :

۱- خۆمان ده خهینه ناو شه پکی گریالی که نه گهر وایدابنن ته نانه ت سهریش بکه ویت، زۆرتترین نه غامی نه وه یه که په یوه ندیه کانی کورده کان و حکومه تی عیراق ده پچریت و کورده کان ده گهن به ئۆتۆنۆمی . نه گهریش شه ره که به زیانی کورده کان هه ل بگه رپه ته وه ، ئیجه نه ده سته که وتمان ده بیت و نه بهرژه وه ندیشان له وه دایه که به شیوازیکی په کلاییکه ره وه پشتیوانی له کورده کان بکه یین .

۲- سه رچاوه مادیه کانی یارمه تیدانی کورده کان له راستیدا له دهستی (رهش کراوه ته وه - وه رگیت) دایه . ده ربارهی نهم مه سه له یه ولا ته یه کگرتووه کان ده بی له گه ل ده ولته تانی ناوچه راویژه بکات که به شیوازگه لی جۆراوجۆر پشتیوانی له کورده کان ده کهن و راشکاوانه پینان بلیت که نیمه هه ست ده که یین نهم یارمه تیدانه ده بی هه ولکی ناوچه یی بیت نه نه وهی که ئیجه به ته نها راسته وخۆ یارمه تی کورده کان بده یین .

۳- له وانیه هه ندی که س واتیبگهن که پشتیوانی کردن له کورده کان په یوه ندی به گفتوگۆکانی کۆبوونه وه که ی (مۆسکۆ) وه هه یه (له بهر نه وهی سۆفیه ت نهم دواییانه

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی وزارتې د هره ووس نه بریکا

هولتي داوه قناعت به کورده کان بهيټيت پيرهست بن به جزيي به عس له حکومتی په کيتي نيشتمانيدا) که وایو پشتيواني کردن له کورده کان دهی به دژکرده و په کی راسته و خو له به رامبر سؤثیت.

۴- سیاستی ولاته په کگرتووه کان بؤ ماوه يدک نه وه بووه که خوی نه خاته ناو کيشه ی کورد. (رهش کراوه ته وه- وه رگيټ) له وه لامدا دهی جهخت له سر نه وه بکاته وه که ټيمه نامانه ویت بکه وینه ناو نم کيشه یه و بریاری وه زاره تی دهره وه نه وه په که له ناستی DESK LEVEL دا له گه ل نوټنره کورده کان دابنیشیت.

ټیستا مه سه له که نه وه په که نایا نیوه (وه زیری دهره وه) ده تانه ویت له سر داوای شا له گه ل نوټنره کورده کان دابنیشن. نه لبه ته نم مه سه له یه زؤرتتر په یوه ندی به وه هیه که نیوه له په یوه ندی له گه ل نم خاله تایبه تانه چنده خؤتان له به رامبر شا به دهره وس ده زانن. من بؤ خؤم له سر نه و باوه رهم که باشتر نه وه په نیوه له قؤناخه دا خؤتان نه خنه ناو کيشه که له بهر نه وه ی که له داهاتووه کی زؤر نژیکدا سرؤک کؤماریش ده خنه ناو کيشه که (ته نانه ت نه گهر ناراسته و خو ش بیت). به بؤ چوونی من نیوه ده توانن راسته و خو نم مه سه له یه بلین به شا و هره وه ها نه وه شی پیلین که نیوه به منتان وتوه که به ته وای گوی بؤ قسه کانی نوټنره کورده کان بگرم و و راپؤرته که تان ته سلیم بکه مه وه.

شا داوای وه لامي نم نامه یه ی کردوه پيش نه وه ی روژی دووشه مه ټیران به ره و نه وروپا به جی بهیټیت.

پيشنیا ره کان

۱- پيشنیا ره ده کم نم وه لامي بنیز نه وه بؤ شا:

"من (کيسينجیر) له وه نيگه رانم که نه گهر له گه ل نوټنره کورده کان دابنیشن نه وان به هله دا بچن و چاره وانی پشتيواني ولاته په کگرتووه کان بکن، له کاتیکدا که هروا که

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتنى دهره وههس نه مريكا

خوتان ده زانن ده ولته تى نه مريكا بريارى نه داوه پشتيوانى له كورده كان بكات. به هه حال من داوا له جيگرى يه كه مى خوم له كاروبارى رژهه لاتی ناوه راست ده كه م به ته واى گوى بؤ قسهى نوينه ره كورده كان بگريت و راپورت كهى بداته وه به من. پاشان بيروبوچونه كانى خومتان له م پيهه ندييه دا بؤ ده نيترم.

۲- (رهش كراوه ته وه - وهرگيتر)

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

(فایلی په یوه نډیبه کانی دهره وه، ۱۹۶۹-۱۹۷۶، به لگه نامه کانی نیران و عیراق، بهرگی E4،
۱۹۶۹-۱۹۷۲)

۳۱۹ - یادداشتنامه ی دانیشتنه کان، واشنگتۆن، ۵۱ ته موزی ۱۹۷۲، نه یینی

بابهت : دانیشتن له گه ل نوینه ره کورده کان له وهزاره تى دهره وه له واشینگتۆن

۱- له ریگای ناسانکاریه کانی شای نیران، نوینه رانی ریبه ری کورد، مه لا مسته فا بارزانی له ۳۰۱ حوزه رانی ۱۹۷۲ له گه ل هیلمز^۱، کولونیل ریچارډ کنیدی^۲ و کاربه دهستیکی CIA دیداریان کرد. نم یادداشتنامه یه ناوهرۆکی نم دیداره له خو ده گریته. ههروه ها کۆمه لیک زانیاری به کگراوه ندى دیکه و ورده کاریه کانی پشتیوانی کردن له داواکاریه کانی کورده کان بۆ یارمه تیدانیان هاویچ کراوه. نم زانیاریانه ههروه ها له کاتی گفتوگو به فراوانه کان له ای ته موزی ۱۹۷۲ خراهه ته به رده م نوینه رانی CIA که له م گفتوگه یه دا به شدار بوون.

۲- وهک وته بیژی نوینه ره کورده کان، به ریژ (ناوه که ی رهش کراوه ته وه- وه ریژ) به راگه یاندى سلاو و ریژی مه لا مسته فا بارزانی به نیکسۆن (سه رۆک کۆمارى نه مریکا) و خه لکی نه مریکا، دانیشتنه که ی ای ته موز کورده وه و له لایه ن بارزانییه وه سوپاسی نه مریکای کرد بۆ ره خساندى نم هه له (که کورده کان له میژه هه ولتى بۆ ده دن) بۆ خستنه به رباسی راسته وخۆی مه سه له ی کورد له گه ل

¹ Director Helms

² Colonel Richard Kennedy

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتن دهره وهس نههریکا

دهولته تی ولاته یه کگرتوه کان و داوای له همر دوو لا کرد به تهواری راشکاوانه و بی رووده ربایسی گفتوگۆ بکن. ناوبراو پاشان باسیکی کورتی به گشتی دهریاری میژووی بزوتنه وهی کورد و شهر بۆ ئوتۆنۆمی له چوارچیوهی عیراق خسته روو و ویرای شیکردنه وهی باردۆخی کوردستان له رووی ژنۆپلۆتیکیه وه وتی تنها ههلهگه وتی ژنۆپلۆتیکیی کوردستانه که ده توانیتت بییت به که ندوکۆسپ له سهر ریگای دهسه لاتی تهواری سۆفیه ت به سهر عیراق و کاریکه ربیه کانی له سهر ولاتانی دیکه به تایبته ئیزان، تورکیا، عهره بستانی سعودی، نوردون و ولاتانی که نداوی فارس. ناوبراو به وردی باسی ههولته هاویه شه کانی عیراق و سۆفیه تی کرد بۆ نه وهی کورده کان بجه نه ژیر کونترولی رژیم به عس له به عداد و به تایبته ناماژه ی کرد به توندتر بوونی گوشاره سیاسییه راسته وخۆکانی سۆفیه ت له سهر ریبه ره کورده کان، له وانه دیداری ریبه ره سهره کیه کانی حیزبی شیوعی یه کیتی سۆفیه ت و کۆماری دیموکراتیکی ئالمانیای رۆژه لاته له گه ل بارزانی.

ناوبراو وتی سۆفیه ت له کۆتایی حوزهیرانی ۱۹۷۲ داوای له بارزانی کردوه وه لاهی نهرتینی بداته وه به وهی که کورده کان په یوه ست بن به دهولته تی به ره ی نیشتمانی له عیراق. ناوبراو نهم ههولته ی سۆفیه تی وه ک یارمه تییه ک به نابووری، سوپا و ههولته تیوریستییه کانی عیراق نازده کرد که نامانجی تیکشکاندنن بارزانی و ریبه رایه تی سیاسی کوردی عیراقه. وته بیژی نوینه ره کورده کان وتی بارزانی و ریبه رانی دیکه ی عیراق له سهر نهو باوه رهن که نه گهر یارمه تییه کی بهرچاویان له دهره وه نهدریت ناتوانن زۆرتتر له ۶ مانگ له بهرام بهر گوشاره هاویه شه کانی عیراق و سۆفیه ت رابوه ستن و نه گهر نهم یارمه تییه نه گات به ده ستیان، کورده کان له ماره ی ۶ مانگدا ناچار ده بن یا له گه ل

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی وهزارهتی دهرهوهی نه مریکا

حکومتهتی ناوهندی عیراق سازشیتی سیاسی بکنن یا شهړی له گهڼ بکنن که به دلتیاییهوه سهرکه وتوو نابن.

۳- ناوبراو جهختی کردووه که بارزانی خوازیاری زیادبوونی یارمهتی دهرهکیه، نهتهنها بۆ نهوهی ناوچهکی له بهرامبهر سؤقیهت و عیراق بیاریزیت، بهلکوو دهیهویت کوردستانیش بکات به فاکتوریکی شهړینی له پال ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و دؤست و هاوپه یانه کانی له رۆژه لاتی ناوهراست، به تایبیت ئیتران، تورکیا، ئیسرائیل، عهره بستانی سعودی، نوردون و ولاتانی کهنداوی فارس. ناوبراو ههروهها وتی بارزانی له سهر نهو قهناعهتهیه که سؤقیهت ئیستا کونترولی رووداوه کانی عیراق دهکات و کاتی نهوه به سهر دهچیت که رۆژناوا و هاوپه یانه کانی بن به هاوسنوری عیراق. بارزانی له سهر نهو باوه پهیه که کوردستان ههچهند که ولاتیکی بچوکه بهلام دهتوانیت له ههلهکتهه ئیستراتژیکی که لک وهربگریت و وهک فاکتوریکی کاریگر له جیهانی نازاددا شهړ بکات بۆ نهوهی ریگا له پهره سهندنی سؤقیهت له رۆژه لاتی ناوهراست بگریت و دهستپیشخهر بیت بۆ جیهانی نازاد و هاوپه یانه کانی له ناوچه . لهم په یوه ندیبه دا ناوبراو ناماژه ی بهوه کرد که سهرچاوه کانی نهوتی عیراق زؤرت له ناوچه کوردنشینه کاندایه ، که واپوو کوردستانیکی به هیز دهتوانیت بیت به فاکتوریکی گرنگ له سیاسهتی نهوتی عیراقدا.

۴- ناوبراو وتی لهم چوارچۆیه ده دا که ناماژه ی پیکرا، بارزانی خوازیاری یارمهتی سیاسی، مادی، سهربازی و ههوالگری ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکایه بهم شیوازه ی خوارهوه:

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره ووس نه مریکا

الف- به فهرمی ناسینی نامانجی نۆتۆنۆمی كورد و بهرده و امبونی په یوهندی نهیینی راسته و خۆ له نیوان بزوتنه وهی كورد و حكومهتی نه مریکا .

ب- یارمهتیدانی ماددی به كورد وه كوو پتیوست بۆ نه وهی كورده كان بین به هیژیکه چه كداری هیژشهر بهو مه بهسته كه یا راسته و خۆ ده ولته تی به عس له بهغداد بروختین یا لانیکه م زۆریه هیژه كانی سوپای عیراق بخره ناو شهریکه به فراوان بۆ نه وهی رژی عیراق (وهك ده ولته تیک كه له ژیر ده سه لاتی سۆقیه تدایه و هه ره شهیه بۆ بهرژه وهندی نه مریکا و جیهانی نازاد و هاو به یانه كانی له ناوچه) بروختین.

ج- دابین کردنی یارمهتی سه ربازی

د- دروستبوونی په یوهندی هه والگری له نیوان كورده كان و ولاته یه كگرتوه كان بۆ نه وهی یارمهتی هه والگری بدهن به كورده كان.

ه- بۆ جیه جی بونی داواکاری سه ره وه بۆ په یوهندی راسته و خۆی بهرده و ام له نیوان ریبه رایه تی كورد و حكومهتی ولاته یه كگرتوه كان ، ناوبرا و تی بارزانی پشینیار ده كات بهرپیز (ناوه كهی رهش كراوه ته وه- وهرگپت) بۆ هه میسه یان بۆ ماوه یهك بیته حاجی عومه ران، نه گه ریش نه م پشینیاره به باش نازانن، بزوتنه وهی كورد له هه ر شوپنیکه گونجاو كه ولاته یه كگرتوه كان به باشی بزانیته ده توانی له په یوهندییدا بیته له گه ل نه مریکا . ناوبرا و تی بارزانی له قۆناخی یه كه مدا چاوه پروانی نه وه ده كات كه له هه ر كاتیكدا كه هه لومه رجی سیاسی ریگا بدات سه ردانی ولاته یه كگرتوه كان بكات و جهختی كرده وه كه له بهرام بهر نه و یارمه تییهی كه كورد له نه مریكا داوای ده كات بارزانی ناماده یه بزوتنه وه كهی و هیژه شه پرانه كانی ره چاری سیاسه تی نه مریكا بکهن . ناوبرا و نه وهی زیاد كرد كه پیش له دهرچوون له واشنگتۆن خۆی و بهرپیز (ناوه كهی رهش كراوه ته وه- وهرگپت) بوار و ورده كاری داواکارییه كانیان بۆ (ناوه كهی رهش كراوه ته وه- وهرگپت) ناماده ده كهن.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

٦- بهرپرئز (ناوه كهى رهش كراوه ته وه- وهرگيئ) وتى ههست دهكات نيگه رانييه كان و داواكارىيه كانى بارزانى (كه له سهروهه ناماژهى پينكراوه) زۆر نزيكه له ليدوانه كانى سهروك نيكسون له كونفرانسه چاپه مهنىيه كهى ٢٩ى حوزهيران له پهيوه ندى له گه ل هه ره شهى سياسه ته كانى سوڤيهت له رۆژه لآتى ناوه راست بۆ سه ر ناشتى جيهانى. ناوبراو وتى هه ولى تىستاي سوڤيهت و عيراق بۆ كونترول كوردنى كوردستان ده بى به به شى كۆتايى سياسه تى سوڤيهت بۆ نه وهى عيراق بكات به ده و له تىكى داردهست كه پيش له هه موو شتىك هه ره شهيه بۆ بهرژه وه ندىيه كانى نه مريكا له رۆژه لآتى ناوه راست .

٧- ناوبراو ناماژهى به وه كرد كه خۆى و بهرپرئز (ناوه كهى رهش كراوه ته وه- وهرگيئ) پىستى بهورىكيان³ له كوردستان هيتاوه بۆ سهروك نيكسون وهك پيشكه شىيهك له لايهن بارزانىيه وه و نه م پيشكه شىيه ده نيئى بۆ بهرپرئوه به ره پهيوه ندىاره نه مريكىيه كه بۆ نه وهى له لايهن رىبه رى كورده وه بيدات به سهروك كۆمارى نه مريكا. ناوبراو له كۆتايى قسه كانيدا وتى بارزانى هيواداره ديدارى نوئينه رانى كورد له واشنگتون كه زۆر نزيكه له جه ئنى رۆژى سه ربه خۆى نه مريكا له ٤ى ته موو، حكومه تى ولاته يه كگرتوه كان ته شويق بكات وه لآمى نه رىنى بداته وه به م داواكارىيهى نه وان بۆ يارمه تيدانى كورد بۆ گه يشتت به سه ربه خۆى.

٨- بهرپرئزى به شى پهيوه ندىدارى وهزاره تى دهره وه سوپاسى نوئينه ره كورده كانى كرد بۆ ديدار له واشنگتون و سوپاسى بهرپرئز (ناوه كهى رهش كراوه ته وه- وهرگيئ) كرد بۆ نه وهى كه به جوانترين شيوه هه لوئىست و داواكارىيه كانى خه لكى كورد و رىبه رايه تىيه كهى روون كورده وه ته وه. ناوبراو وتى خۆى و "كولونيل هيلمز" له لايهن دوكتور كيسينجير (وه زيرى دهره وهى ولاته يه كگرتوه كان (ه وه رىنگايان پىدراوه هاوسۆزى ولاته يه كگرتوه كان له گه ل بزوتنه وهى كورد به رىبه رايه تى بارزانى به وان رابگه يه نن . بهرپرئز هيلمز ناماژهى به وه كرد كه دانىشتت له گه ل نوئينه رانى كورد له

³ پىستى پلنگ راسته له بهر نه وهى بهور قه د له كوردستاندا نه ژياوه- (وهرگيئ)

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتني دهره وهی نه مریکا

تؤفیسییکی وها له وه زاره تی دهره و نهوه دهسه لمینیت که نیمه هاوه لئوتیستین له گه ل کورده کان و نامادهین داواکارییه کانیان تاوتوی بکهین. بهرپرسی تؤفیسسه که وتی دهوله تی ولاته یه کگرتوه کان دهیه ویت دریزه به پیوه نندییه کانیی له گه ل بزوتنه وهی کورد بدات که ناماده بوونی نویتنه رانی کورد ههنگای یه که می نهم پیوه نندییه نهیه .

۹- به تهواوی رهش کراوته وه- وهرگیپ

۱۰- بهرپرسی تؤفیسسه که پاشان داوای له (ناوه که ی رهش کراوته وه- وهرگیپ) کرد که به زووترین کات پیداو یستییه مادی و سهربازییه کانیی کورده کان به وردی ناماده بکات بۆ نه وهی دهوله تی ولاته یه کگرتوه کان بتوانی به زووترین کات تاوتویی بکات. بهرپرز هیلمز جهختی کرده وه که کات بۆ کورده کان زۆر ههستیاره و حکومه تی ولاته یه کگرتوه کان لهم پیوه نندییه دا ههرجی له دهستی بیت دهیکات و پاشان به زووترین کات نهم یارمه تیانه بۆ کورده کان دابین ده کات . ناوبراو ههروه ها وتی وه لامه که ی ولاته یه کگرتوه کان له ریگای (ناوه که ی رهش کراوته وه- وهرگیپ) ده دریتته وه به بارزانی .

بهرپرز هیلمز وه که بهرپرسی تؤفیسسه که له پیشه وه کورده کانیی ناگادار کرده وه که زۆر زهحه ته بۆ ولاته یه کگرتوه کان که بتوانی یارمه تی سهربازی راسته وخۆ بدات به کورده کان بی نه وهی بیروپای گشتی ناگاداری بیت . ناوبراو وتی له وانیه نیمه بتوانین تاوتویی کانالیک بکهین بۆ دابین کردنی نهم یارمه تییه له ریگای (رهش کراوته وه- وهرگیپ) یا تیران. بهرپرسی تؤفیسسه که به راشکاوی وتی نه پینپاریزی مهرجی سه ره کی نهم پیوه نندییه به و نه گهر نهم نه پینپاریزی ، پیوه نندییه که نالۆز ده بیت .

۱۱- بهرپرز (ناوه که ی رهش کراوته وه- وهرگیپ) له وه لامدا وتی ریبه رایه تی کورد ده رک به گرنگی نه پینپاریزی نهم مه سه له یه ده کات و ناماده یه سه رجهم نهو ریوشوینانه که نه مریکا لهم پیوه نندییه دا دایده نیت جیبه جی بکات و هه موو یارمه تییه کانیی نیمه قبول بکات به و شتیه به که

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريك

نيمه پينان دهلئين . ناوبراو بۆ نيشاندانى نيازپاكى كورده كان لهم پهيوه ندييه دا وتى تنهها حكومتهى ئيران ناگادارى ديدارى كورده كانه له واشنگتون.

۱۲- كۆلونيل كيندى سپاس و پيزانينى دوكتور "كيسينجيير"ى راگه ياند به كورده كان بۆ ناماده بوونيان له واشنگتون و روونكرده وهى بارودخى هستيار و مهترسيدارى كوردستان و پوتانسويه له كهى بۆ شهوى له رۆژهه لاتی ناوه راست دهور بينيت . ناوبراو ههروهها به نوينه ره كورده كانى وت سلأو و ريزى شهو

پاشان دانيشتنه كه كۆتايى پيهات و ههردوو لا ريككه وتن له سهر شهوى نوينه ره كورده كان ديسان له گهڤ (ناوه كهى رهش كراوه ته وه- وهرگيڤ) ديدار بكن بۆ شهوى ورده كارويه كانى داواكارويه كانيان بجه نه بهر دهستى "هيلمز" و كلونيل "كيندى".

هاويپچه كان:

هاويپچى سياسى

هاويپچى ماددى

هاويپچى سهربازى

هاويپچى ههوالگري

۱- هاويپچى سياسى

به كگراوه ند

نامانجى به كه مى بزوتنه وهى كورد له عيراق نۆتۆنۆميه بۆ ناوچه كوردنشينه كان. شهو نۆتۆنۆميه كه كورده كان داواى دهكمن بهراوهرد دهكرت له گهڤ نۆتۆنۆمى ههركام له نه ياله ته كانى ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا كه خۆى كونترۆلى سيستمى پهروه ردهى خۆى بكات و خزمهتگوزاريه بنه رته تيبه كۆمه لايه تيبه كانى داين بكات بۆ هاوولآتياى خۆى. شهو نۆتۆنۆميه به هيچ شيويهك بهراوهرد ناكريت له گهڤ سهربه خۆى . نامانجى دووه مى بزوتنه وهى كورد په ره پيدانى ديموكراسيه وهك سيستمى سياسى دهوله تى عيراق.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره تنس دهره وههس نه سربكا

كهوابوو گرنگترين لايهني سياسي پهيوهندي كورد له گهڙ ههر دهولته تيك (لهوانه دهولته تي ناوهندي عيراق) نهويه كه نهو دهولته ته نۆتۆنۆمي كورد له چوارچيويه كۆماری سهربه خۆي عيراقدا وهك مافيكي رهوا و ياسايي به فهرمي بناسيت.

نهم نۆتۆنۆمييه يه كه م جار له "راگه ياندنامه ي كريسمهس"³ له ۲۴ ي كانوني يه كه م ۱۹۲۲ به فهرمي ناسرا كه تييدا بریتانيا به تايهت نۆتۆنۆمي كوردی به فهرمي ناسی و نهو دهسه لاتهي دا به كورده كان كه ناوچه ي نۆتۆنۆمي خۆيان بهرپوه بهرن . به داخه وه نهم راگه ياندنامه يه قه د له لايهن بریتانيا و عيراقه وه جي به جي نه كرا و پيش

له هه موو شتيك بووه هۆي راهه رپيني يه كه له دواي يه كي كورده كان. نامانجي كورد له م شه رانه دا نهوه بوو كه نهو نۆتۆنۆمييه فهرمييه ياساييه كه له "راگه ياندنامه ي كريسمهس" دا درابوو پتيان له كرده وه دا به فهرمي بناسريت.

پاش كوديتاي قاسم له ۱۴ ته موزي ۱۹۵۸ حكومه تي عيراق ياسايه كي بنه رهي دانا كه له ماده ي ۱۳ نه وه ي به فهرمي ده ناسي كه كورد و عه ره ب به شدارن له بهرپوه بردني ولات، به لام به هه ر حال نهم ماده يه قه ت جي به جي نه كرا و له سالي ۱۹۶۱ عه بدولكه ريم له راستيدا ده ستي كرد به كۆمه لتيك هه ولى بهرچاو بو نه وه ي بزوتنه وه ي كورد تي كېشكي نييت. قاسم نوفي سه كانی پارتی ديموكراتی كوردستاني (ريكخراويكي سياسييه كه نوينه ري بزوتنه وه ي كورده) داخست، رۆژنامه كه ي داخست، هيزي سه ربازي ناره ده كوردستان و هه ولى دا عه شيره عه ره به كان له ناوچه كوردنشيه كان ني شته جي بكات. له وه لامي نهم كرده وانده دا مه لا مسته فا بارزاني بزوتنه وه ي بهر خۆداني كوردی له ۱۹۶۱ تنه ا به ۶۰۰ پيشمه رگه وه به ري كخست كرد و تا ۱۹۶۳ نامانجي نۆتۆنۆمي بزوتنه وه ي كوردی عيراق له ميشكي بارزاني و هاوړپيكانيدا جيگير بوو. شه ر دريژه ي كيشا تا نه وه كه له ۱۱ ي ناداري ۱۹۷۰ بارزاني ري ككه رتن نامه يه كي له گهڙ حكومه تي به عس له به غداد مؤر كرد .

³ Christmas Declaration

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره تنس دهره وهس نه سربكا

چهند مانگ پاش نهوه رژیمی به عسی صدام التكریتی دهستی كرد به جیبه جی كردنی پلانك بۆ تیکشكاندنی ریبه رایه تی كورد و پاشان ههولتی دا مهلا مستهفا بارزانی و كوره كهی، نیدریس بكوژیت .

ههولته كانی به عس بۆ تیکشكاندنی كورده كان ههتا رژۆی نه مپۆ به هاونا ههنگی له گهڤ گهشاره توند و بهرفراوانه كانی سۆڤیهت ، كۆماری دیموكراتی ئالمانیایا، بولگاریا و دهوله ته كومونیسته كانی دیکه بهرده وامه . یه كپیتی سۆڤیهت بۆ پاراستنی زۆرتری رژیمه داردهسته كهی له بهغداد ، گوشاری خستوه ته سه ر میسر (دوژمنی له میژینهی به عس) تا رهفتاریکی دوستانه تر به نیسبهت عیراق بگریته بهر و ته نانهت قهناعه تی به سوریا (كه یه كی له نه یاره كانی حیزبی به عسی عیراقه) هیناوه تا كۆتایی به كرده وه كانی دژی رژیمی به عسی عیراق . بهینیت . نهم رووداوانه له گهڤ كه شوهه وای كوشت و نه شكه نه دانی رژیمی به عس به ریبه رایه تی صدام حسین التكریتی تیکهڤ بووه تا عیراق بكات به داردهستی سۆڤیهت و هه رچه ند كه زۆربهی خهلكی عیراق (وهك زۆربهی خهلكی چكسلفاكیا) له م رژیمه بیزارن به لام به هه ر حال تیرۆر و درنده یی له راده بهری به عسییه كان بووه ته هۆی نه وهی كه به سه ر نهم خهلكه دا زال بن .

كوردستان ئیستا ته نها شوینیکه كه بووه به كهندو كۆسپ له سه ر ریگای زالبوونی ته وای سۆڤیهت به سه ر عیراقدا له ریگای (صدام التكریتی) یه وه . نه گه ر نهم نامانجه ی سۆڤیهت جیبه جی بیت، سۆڤیهت پیش له هه موو شتیك ده توانیت له ریگای عیراق و یه مهنی باشوور (كۆماری دیموكراتی گهلی یه مهن) گوشاریکی یه كجار زۆر بخته سه ر دهوله ته لاواز و تازه پینگه یشتوه كانی كه نداوی فارس . كورده كان ناگاداری نه وهن كه ریبه ری یه مهنی باشوور، عبدالفتاح اسماعیل⁴ له گهڤ كۆسیگین⁵ (وهزیری دهره وهی سۆڤیهت) ریکه وتوه تا به هاونا ههنگی له گهڤ عیراق نهم دهره له كه نداو بگریزن .

⁴ 'Abd-al-Fatah Isma'il

⁵ Kosygin

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريك

بارودۆخى ئىستاي هيزه كانى بارزانى ريڭگاي بۆ نهوه خۆش كردووه تا بزووتنه وهى كورد تنهها رهفتاريكى بهرگرييانه ي لاواز له بهرامبهر هيزى دوژمنه هاويه شه كه ي بگريته بهر. بارزانى مهزنده ي نهوه دهكات كه بهو ريژه يارمه تيبه كه نيستا له نيران و (رهش كراوه ته وه - وهرگيپ) وهريده گريته، ئيدى ناتوانيت له كاتى خويدا دژى رژيمى عيراق شهر بكات. بارزانى ههست دهكات له ماوه ي 6 مانگى داهاتوودا ناچار دهبيت يا له گه ل رژيمى عيراق ريكبكه ويته (كه نه مهش به واتاي ته تسليم بوونى سياسيه) يا هيزى پيشمه رگه و ريبه رانى كورد بخاته ناو شهرى كى كورتخايه ن كه به دلنيايه وه به ههره سه يتانى هه ميشه بيان كوتايى بيديته.

بارزانى تنهها به دواي نه وه دا نيهه كه يارمه تى پيويست به دهست بهيتيت بۆ نه وه ي بتوانيت كوردستان له بهرامبهر عيراق و سؤقيهت بپاريزيت ، نه مه بچووكترين نامانجى مه لا مسته فايه . مه لا مسته فا نه وه به باشر ده زانيت يارمه تى سياسى، مادى و سه ربازي وه كوو پيويست بۆ كورده كان دهسته بهر بكات بۆ نه وه ي بارودۆخى بهرگريانه ي خويان بگورن و بن به هيزى كى هيزشه ر دژى عيراق و هاويه يانه سؤقيه تيبه كانى. خۆشه ختانه له م بارودۆخه دا كورده كان ده توانن له گه ل عه ره به نه ياره كانى به عس تينكه ل بن بۆ نه وه ي يا رژيمى به عسى عيراق بپوخيتن يا رژيم و هيزه كانى نه وه نده دژى يه ك هان به دن و لاوازي بكن كه ئيدى نه توانيت بيت به هه ره شه يه ك بۆ نيران، توركيا، عه ره بستانى سه وودى، ئوردون يا ده ولتانى كه نداوى فارس .

ريبه رانى كورد هاوكات له گه ل نه وه ي ناگادارى نه وه ن كه له ناوچه يه كى به رفراواندا ده توانن ده وريكى بچووك بگيپن به لام له گه ل نه مه شدا له سه ر نه و باوه رهن كه ده توانن يارمه تيبه كى زور به دن به پاراستن و ته نانه ت به ره و پيشبردنى بهرژه و نه ندييه كانى ولاته يه كگرتووه كان و هاويه يانه كانى له رۆژه لاتى ناوه راست . نه مه خالتيكه كه نوينه رانى كورد له واشنگتون ده يانه ويته زور جه ختى له سه ر بكنه وه . نه م نوينه رانه ههروه ها جه خت ده كه نه وه كه بارزانى ده يه ويته بزووتنه وه كه ي له گه ل نامانج و سياسه ته ناوچه ييه كانى ولاته يه كگرتووه كان هاوتانه نگ بكات به و مه رجه كه نه مريكا پيداويستيبه كانى كورده كان دابين بكات. نوينه رانى كورد ده ليين

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مبركا

نهم هاوكارييه له گهڤ فلهسه فهى هاوبه شى سياسى كوردستان و ولاته يه كگرتووه كان (واتا نازادى خه لئيك كه دهيويت بهو شيتوازهى كه خوى پينى باشه، بژى و كاروبارى خوى بهرپويه ببات) ده گونجيت. به تاييه تر نوينه ره كورده كان له واشنگتون به شوين نه وه دان كه ولاته يه كگرتووه كان نامانجى سياسى كورد و اتا نوتونومى به فهرمى بناسيت هه روا كه دهوله تانى رۆژهه لاتى ناوه راست له وانه دهوله تى ناوه ندى عيراق، يه كيتى سؤقيه ت و دهوله ته كومونيس ته كانى ديكه پيشتر به فهرمى ناسيوه. كورده كان نه وه ده زانن كه به هوى پيوستى نهينى پاريزى له پهبه ندىه كانيان له گهڤ ولاته يه كگرتووه كان، نهم هاوخه ميبه و به فهرمى ناسينى هه لوتسته كه يان له لايهن ولاته يه كگرتووه كان ده بى به ته واوى نهينى بيت. به بهه رحال نه وان هيوادارن ده رفه تى نه وه بهر خسيه ت كه ولاته يه كگرتووه كان كوردستان وه ك كانيتكى سياسى خاوه ن نوتونومى له چوارچيوه ي ولاتى عيراقدا به ته واوى به فهرمى بناسيت .

كاتيك كه بهرپيز (ناوه كه ي رهش كراوه ته وه - وهرگيڤ) له ٤ى حوزه يران سهردانى شاي كرد، شا وتى به ته واوى له گهڤ نه وه دايه دوو رهوتى كارى له پهبه ندى له گهڤ نامانجى نوتونومى كورد بگيرد رته بهر: يه كه م رهوت كه شا نه مه يان به باشتر ده زانن نه وه به كه كه لك له كورد و عه ره به نه ياره كانى به عسى عيراق وه بگيرد رت بۆ رووخاندى نهم حكومه ته. رهوتى دووهم پشتيوانى كردنه له كوردستانيتكى خاوه ن نوتونومى له ناو عيراق بۆ نه وه بتواننيت له سه ر پينى خوى رابوه ستيت و ههروه ها له بهرام بهر نه وه هه ولانه دا رابوه ستيت كه بۆ تيكشكاندى ده دريت. نه مه روونترين شيتوازى به فهرمى ناسينى نوتونومى كورده كه تا نيتسا نيران كرده ويه تى.

بزووتنه وهى كورد ههروه ها يارمه تى دهوله تى ولاته يه كگرتووه كانى بۆ نه وه دهويت قه ناعه ت به نيران و توركيه بهينيت كه بزووتنه وهى كورد له عيراق هيج زيا ده خوازيه كى سه رزه مينى يا سياسى نييه به نيسبه ت كورده كانى نيران يا توركيه . بزووتنه وهى بارزانى به تاييه ت نيگه رانى دهوله تى توركيه يه كه بهرده وام هه ر چه شنه پهبه ندىه كى له گهڤ كورده كانى عيراق ره ت كرده وه، سه ره پاي نه و راستييه كه له ماوه ي ١٠ سالى رابردودا گوله يه ك به ره و سنوورى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه مريك

توركيا نه ته قينراوه، به پيچه وانه وه بزوتنه وهى كورد ناسايشى سنورى ئيران و توركياى له گه ل كوردستان به توندى پاراستوه. كه وابوو نه مه پيش له هه موو شتيك ناسايشى زۆربهى سنورى ئيران و توركيا له گه ل عيراقى نه ياريان دا بين ده كات. كورده كان سوياسى ئوفيسى په يوه نديدارى نه مريكا ده كه ن ته گهر په يوه ندى راسته وخۆ له نيوان كورده كان و ده ولته تى توركيا دروست بكات. نوينه ره كورده كان ههروه ها ناماده يى كورده كانى عيراقيان ده ربرى بۆ نه وهى هه ر چه شنه گارانتييه ك بدن به ئيران يا توركيا بۆ پاراستنى سنوره كانيان و نه وه يان زياد كرد كه نه م دوو ده ولته هه ر چه شنه گارانتييه كيان ده رباره ي ناسايشى سنوره كانيان له گه ل كوردستان بويت ده توانن بينووسن و كورده كان واژۆى ده كه ن.

سه ره نجام نه وه كه بزوتنه وهى كورد داوا له ده ولته تى ولاته يه كگرتوه كان ده كات دريژه به و په يوه ندييه راسته وخۆيه بدات كه كه يه كه م جار له 30ى حوزه يرانى 1972 له نيوانياندا دروست بووه. بزوتنه وهى كورد نه وه ده زانيت كه په يوه ندييه كى راسته وخۆى وه ها ده بى به ته واوى نه يتى بيت.

له نه نجامى گفتوگۆكانى 30ى حوزه يرانى 1972 له واشينگتون دى سى نوينه ره كورده كان و (ناوه كانيان رهش كراوه ته وه - وه رگيپ) گه يشتونه ته نه و باوه ره كه هاوخه مى نه مريكايان له گه ل ئۆتۆنۆمى سىياسى و جوگرافيايى كورده كان له ناو عيراقدا به ده ست هيتناوه. كورده كان ده رك به وه ده كه ن كه ده ولته تى ولاته يه كگرتوه كان ره زامه ندى خۆى ده ربرپوه بۆ نه وهى دريژه به په يوه ندى راسته وخۆ له گه ل رييه رايه تى سىياسى (رهش كراوه ته وه - وه رگيپ) بدات. سه ره نجام نه وان ده رك به وه ده كه ن كه ده ولته تى ولاته يه كگرتوه كان به زووترين كات داواكاريه كانى كورده كان بۆ يارمه تى مادى و سه ربازى و تاوتوى ده كات و (رهش كراوه ته وه - وه رگيپ).

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانى وهزارهتنى دهره وهى نه مریکا

(فایلی په یوه نډیبه کانى دهره وه، ۱۹۶۹-۱۹۷۶، بهلگه نامه کانى نیران و عیراق، بهرگى E4،
۱۹۶۹-۱۹۷۲)

یادداشتنامه، ۱۸ى ته موزى 1972

بابهت: یارمه تیدان به ریبهرى کوردى عیراق، مهلا مستهفا بارزانى

۱- نم یادداشتنامه یه باسى پینشیا ریک دهکات بۆ یارمه تى نهینى به ریبهرى کوردى عیراق، مهلا مستهفا بارزانى. نهوانهش که هاپیچ کراون بریتین له: هاپیچی (الف) که باسى چۆنیه تى ته سلیم کردنى چک و تهقه مهنى به کورده کان دهکات و هاپیچی (ب) که بارودوخه که ههله دهسه نگیښت و قازانج و زیانه کانى یارمه تیدانى نه مریکا به کورده کان شى دهکاته وه.

۲- نهو یارمه تیبه مادیه که مهلا مستهفا بۆ درتوه دان به خهبات دژى رژی عیراق پتویسته تیبه تى دوو جزه: یارمه تى ماددى و چک و تهقه مهنى

۳- له په یوه ندى له گه ل یارمه تى ماددى دهزگای ههوالگرى نيمه بهرده وام بودجه یه کى سالانه تهرخان کردوه بۆ دابین کردنى یارمه تى ماددى بۆ ۲۵ ههزار پيشمه رگه (هیزه چه کداره کانى بارزانى) که دهکاته نزیکه ۱۸ میلیون دولار. له کاتیکدا که نوینهرانى بارزانى نم دوا یبانه وتویانه سالانه به گشتى پتویستیان به ۶۰ میلیون دولار هه یه به لام نه مه پاره یه کى خه یالییه له بهر نه وهى که به ۶۰ میلیون دولار ده کریت خه رجى ۶۰ ههزار سه ربازى هیزه بهر و خه رجى ژیرخانى حکومهت و خزمه تگوزارییه کۆمه لایه تیبه تايبه ته کان بۆ دانیشتوانى ناوچه کورده نشینه کان دابین بکریت.

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و هزاره نسی دهره وهی نه امریکا

نیمه ناپیت پشتیوانی له یارمه تییه کی زیاده خوازانه و زۆر هانده رانهی وهها و چالاکیه کی نهونده بهر فراوان (که جیبه جیش ناکریت) بکهین که له وانهیه له سنووری یارمه تییه کی نهیننی بچیته دهره وه .

۴- له بری نهو ۱۸ میلیون دولاره که بۆ شهری پیشمه رگایه تی پیوسته و له بنه رته تا بۆ بهرگری کردن له خۆیه له وانهیه نیران بتوانیت نیوهی تم پارهیه واتا ۹ میلیون دولاری دابین بکات .

۵- له چوارچیوهی یارمه تی ماددیدا پیشنیار ده کهین سالی جاری ۳ میلیون دولار بدهین به بارزانی . به هرحال هم بارزانی و هم شا چاوه پروانی یارمه تی نیمه ن . تم بره پارهیه هاوکات له گه ل نهوهی تا رادهیه ک سه لیه قه ییه ، کاتیک به دهستی لایه نی به رامبه ر ده گات که یه کم لانیکه م نیوهی سه رجه م پاره که له لایه ن نیرانه وه دابین بکریت له بهر نهوهی نیران وه ک دراوسی عیراق قازانجی زۆری له م مه سه له یه دا هیه و دووم (رهش کراوه ته وه - وه رگیئ)

۶- له چوارچیوهی یارمه تی چهک و ته قه مه نیدا CIA نیستا نهو چهک و ته قه مه نییه زیادییهی له ده ستدایه که کورده کان پیوستیان پییه تی . تم چهک و ته قه مه نییه ناپیت هی نه امریکا بیت واتا یا ده بیت له ولاتانی دیکه دا دروست کراییت یا نهو چهک و ته قه مه نییانهی نه امریکا بیت که به شیوازی ناسایی له نیران و عیراقدا هیه (جگه له تۆپی زه مینی و دژده هوایی و تانک که به هرحال نیمه ناچار نین بیدهین به کورده کان) که وابوو به گشتی ده بی بری دوو میلیون و چوار هزارو سه د و نه وه د (۲۰۰۴۱۹۰) دولار بۆ دابینکردنی چهک و ته قه مه نی بۆ کورده کان ته رخان بکریت (جگه له خه رجی گوازتنه وهی تم چهک و ته قه مه نییه به که شتی بۆ ناچه) .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى ده ره وهى نه مریكا

- ۷- مه سه له ی گوازتنه وهی ئەم چەك و تهقه مه نییه ده بی به كیشه یه كی بهرچاوه .
ئیمه پیتشیار ده كهین ئەم چەك و تهقه مه نییه ته سلیم به كورده كان
بكریت (رهش كراوه ته وه- وه رگیپ) كه وا بو ئیران ئەم نه كه وه نه ستۆ ده گریته .
دابین كوردنی ناسایشی نه كه شتیانه ی كه ئەم چەك و تهقه مه نییه ده گوازنه وه و
وه رگرتنی له ئیران و گوازتنه وهی له ئیران بو كوردستانی عیراق به ته واوی
چاره سه ر ناكریته بی راویژ له گه ل چهنده (رهش كراوه ته وه- وه رگیپ) .
- ۸- ئەم كاته دا پیتشیار ده كهین ئەم ههنگاوانه هه ل بگیردریته :
- الف - بیری ۵۳۷۹۱۹۰۸۰ دولا ر به م شیوازه دابهش بكریت و ته رخان بكریت بو
پشتیوانی كوردن له كورده كان بو یه ك ساژ :
- ۱- سی میلیون دولا ر بو یارمه تی ماددی (رهش كراوه ته وه- وه رگیپ))
- ۲- (رهش كراوه ته وه- وه رگیپ))
- ب- راویژ كوردن له گه ل (رهش كراوه ته وه- وه رگیپ) بو دیاریكرنی ته واوی چۆنیه تی
وه رگرتن و گوازتنه وهی چەك و تهقه مه نییه كه بو كوردستان به و شیوازه كه له
سه ره وه شی كراوه ته وه .

هاویچی ب

۱۸ ته موزی ۱۹۷۲

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى ده به وهى نه مريكا

كيشه كان و پراسپيكتيشفه كانى يارمه تيدانى كورده كان

ئهمه ي خواره وه هه لسه نگاندينكى سه ره تاييه كه به وردى نرخانده كانى په يوه نديدار به پشتيوانى ده ولته تى ولاته به كگرتووه كان له كورده كانى عيراق به رتيه رايه تى مه لا مسته فا بارزانى ده خاته روو.

كورته

۱- روونه كه به قازانجى ولاته به كگرتووه كان و دوسته كان و هاوبه يمانه كانيه تى له ناوچه كه كه رژيمى نيسستاي عيراق لاواز بكرت و ته نانه ت برؤخيت، نه گهر ئهم تامانجه بئ پهره سندننى ناكوكيبه كان له ناستى نيونه ته وه بييدا به دى بيت. كارنكهرترين و دلنيا ترين نامرازه كانى گه يشتن بهم تامانجه ته يار كردن و پشتيوانى كردن له بارزانى و كورده كانه بؤ نه وهى بتوانن به رده وام دژايه تى رژيمى عيراق بكه ن . رژيمى عيراق كه له ناستى ناوخوييدا رژيمى كى ديكتاتور ه نيازى ده سترى زيى كارانه ي هه يه به نيسبه ت نيران، كوئت، نوردؤن و عه ره بستانى سعودى و فدراسيونى تازه دامه زراوى نه ماراتى به كگرتووى عه ره بى. ئهو مه ترسييه كه له دوژمنايه تيبه كانى عيراق كه وتووه ته وه بووه ته فاكترى كى رؤژه رؤژ گرنكتر له ناوچه به هؤى پشتيوانى به رده وامى سؤقيه ت له عيراق كه نيسستا له په ياننامه ي دوستى و هاوكارى نيوان ئهم دور ولاته دا به ره هه ست بووه كه له ۹ى نيسانى ۱۹۷۲ واژؤ كراوه. ناگادار بوونى سؤقيه ت له مه ترسى دوژمنايه تى كردنى كورده كان له گه ل رژيمى عيراق بووه ته هؤى نه وهى كه ئهم دو ايوانه سؤقيه ت و نالمانى اى رؤژه لات گوشاره كانيان له سه ر بارزانى زياد بكه ن بؤ نه وهى بارزانى په يوه ست بيت به به ره ي نيشتمانى عيراق كه سؤقيه ت و رژيمى عيراق پشتيوانى ليده كه ن.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه هريك

هم سؤفیت و هم رژی عیراق ده زانن كه نه گهر سوپای عیراق بؤ شه رینكى نوئى
دژى كورده كان ته یار بكریت نه گهرى نه وه كه متر ده بیته كه كورده كان بكه ونه ژیر
كونترولئى رژی عیراق و توانایی رژی بؤ چالاكى دژى دراوسیتكانى كه متر ده بیته.
له گهل نه مه شدا نیستا كۆمه لئيك هۆكار نیشان ده ده ن كه رژی عیراق خۆى ناماده
ده كات هیرشى سه ربازى بكاته سهر كورده كان و هم نه گهره زیاد ده بیته نه گهر رژی
عیراق ناگادار بیته وه كه نیستا كورده كان له حكومه تى ولاته یه كگرتوه كان نريك
بوونه ته وه بؤ نه وه ی پشتیوانى هم ده ولته ته به ده ست به یتن .

۲- رژی عیراق چ كورده وهى سه ربازى دژى كورده كان نه نجام بدات و چ نه نجامى
نهدات، حكومه تى ولاته یه كگرتوه كان ده توانیته یارمه تى بدات به بارزانى
بؤ نه وه ی دژایه تى كورده كان له گهل رژی عیراق به رده وام بیته . نه گهر
كورده كان له لایه ن هیره كانى عیراق وه بكه ونه بهر هیرش، ده سته جئى
پیویستیان به چك و ته قه مهنى ده بیته . یارمه تى ولاته یه كگرتوه كان ده بئى
به و په رى نه نینى پارئیزى و ناسایشى نیدارى و فیزیكى نه نجام بدريت بؤ نه وه ی
له كاتى پیویستدا حاشای لی بكریت. ههرچند كه چوارچیه وه هم یارمه تیه
چند ره هندییه، بئى گومان مه سه له ی نالۆزى پاراستنى ناسایش له خۆ
ده گريت . جگه له بهرچاو گرتنى لایه نى حاشا كردن له یارمه تیه له كاتى
پیویستى خۆیدا ، رژه و شیوازی یارمه تى مادى و سه ربازى ده ولته تى ولاته
یه كگرتوه كان به كورده كان ده بئى نه وه نده بیته كه كورده كان ته شویق بكات
دریژه به نوبه راسیۆنه پیشمه رگایه تیه كه یان بدن له سنورى ناوچه
شاخاوییه كانى خۆیاندا كه ههر له كۆنه وه تییدا بالاده ست بوونه و ههروهها
ده ولته تى ولاته یه كگرتوه كان ده بئى تا نه و شۆینه ی كه پئى ده كرت مه ترسى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

نه وه دور بخاته وه كه بهر سه ندى چالاكى سه ربازى كورده كان ببیتته هوى نه وهى كه سؤقيه راسته وخؤ له كیشه كه دا ده ستیوه ردان بكات .

۳- پشتیوانى نهینى ولاته به كگرتووه كان له كورده كان كۆمه لیک كیشه تاییه تى به دواوه ده بیت كه به كى له وانیه نه وهیه كه سؤقيه راسته وخؤ بگه ویتته ناو كیشه كه له كاتیکدا ده ستیوه ردانى سؤقيه باشبونى په یوه ندى به كانى تیران و سؤقيه ده خاته ناو مه ترسى كه سؤقيه له م سالانه ی دوایدا كارى بؤ كردووه، به لام له وانیه سؤقيه ناماده بیت نم باجه بدات بؤ نه وهى سه رمایه و پینگه ی خؤى له عیراق بیاریزیت .

به كى له كیشه كانى ديكه ی یارمه تیدانى نه مريكا به كورده كان نه وهیه كه توركیا به نیسه بت ناسیونالیزمى كورد هه ستیاره له بهر نه وهى كه توركیا له كه مینه ی گه وهى كوردى خؤى له ناوچه ی رۆژه لاتى نه و ولاته نیگه رانه و سه ره نجام نه وه كه پشتیوانى نهینى حكومه تى ولاته به كگرتووه كان له كورده كان له نیستادا خؤى له خؤیدا مه سه له به كى نالۆزه له بهر نه وهى كه وهزاره تى دهره وهى نه مريكا ده یه ویت له كۆتایى سالى ۱۹۷۲ نویسیگه ی پاراستنى به رۆژه ندى به كانى نه مريكا له به غداد بكاته وه .

۴- نه گه ر نم كیشه نه بنیینه لایه كه وه، روونه كه هه تا كاتیک كه ده ولته تى ولاته به كگرتووه كان و ده ولته خاوه ن به رۆژه وه ندى به كانى ديكه پشتیوانى زۆتر له بارزانى بكن، بارزانى هیه نالترناتیفیکى ديكه نیبه بؤ نه وهى به م زووانه له گه ل رۆمى عیراق ریکبكه ویت كه نم ریکبكه وتنه به قازانجی، نامانجه كانى سؤقيه ته و تواناییه كانى عیراق ده باته سه ره وه بؤ نه وهى سه قامى ده ولته كانى ديكه ی ناوچه تیکبدات. بارزانى و هندی له لایه نه كانى ديكه كه پشتیوانى له وه ده كمن بزوتنه وهى كورد به به شیک له بزوتنه وه به كى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

گه وره تر ده زانی، له وانه هیزه غهیره كورده كانی عیراق كه جینگای رژیمی رادیكالی به عس ده گرنه وه و دهوله تیگی میانهره و تاشتیخواز پینكدین .

۵- به پیشبینی كردنی بریاری دهرچوونی پشتیوانی نهیینی به كورده كان له لایهن ولاته یه كگرتوه كانه وه، نیمه چۆنیه تی نه م پشتیوانییه مان تاوتوی كوردووه به تاییه ت گرنگرتوونی دابین كردنی چهك و تهقه مهنی و چهكي ناسایی زیاده ی ديكه بۆ نه وهی كورده كان بتوانن بهرگری له خۆیان بكهن. تاوتوی كردنه سه ره تاییه كان نیشان دهه ات كه چهك و تهقه مهنی پیویست بۆ نه م مه بهسته له بهر ده ستماندا ههیه .

پشتیوانی له بارزانی : هه لسه نگان دنیگی سه ره تاییی

پراسپیکتیفه كان

۱- نوینه ره كورده كان له گفتوگۆ كانیاندا له گه ل نوینه رانی نیمه، پینداویستییه سیاسی، ماددی و هه والگرییه كانی خۆیان به وردی خستوه ته روو . ههروه ها كه نیمه نه م پینداویستیانه و رهوتی مامه له كردن له گه ل كورده كان شی ده كه پینه وه ده بی ناكام و نه عجامه كانی په ره پیندانی په یوه ندییه كانمان له گه ل كورده كان له بهرچاو بگراین بۆ نه وهی به كه مترین مه ترسییه وه بگهین به نامنجه خوازراوه كانمان .

هه ندی مه سه له ههیه كه كار ده كاته سه ر ناست و چۆنیه تی پشتیوانی نیمه له كورده كان كه بریتین له نیگه رانی به نیسه بت پشتیوانی سؤقیه ت له رژیمی عیراق و نه ركه كانی حكومه تی عیراق له بهر امبه ر سؤقیه ت به گویره ی په یاننامه ی نیسانی ۱۹۷۲ و توانا سه ربازی و پینداویستییه كانی كورده كان و ههروه ها كۆمه لێك كیشه ی ديكه وهك

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و هزاره تنس دهره وهس نه مریکا

یه کنه گرتویی خودی کورده کان، دژمنایه تی تورکیا له گه ل کورده کان ، چۆنیه تی په یوه ندی نه مریکا له گه ل مه لا مسته فا بارزانی و پشتیوانی ماددی و لوجستیکی له مه لا مسته فا .

هاوکاری رژیمی به عس و سۆقیهت دژی حکومه ته میانه ره وه کان و

به ره وه ندییه کانن رۆژناوا

-۲

هیچ گومان له وه دا نیه که به ره وه ندی نیمه و هاوبه یانه کانان و ده ولته ته دۆسته کانن دیکه مان له ناوچه له وه دایه که رژیمی به عسی عیراق لاواز بیته و نه گهر بکریت بروخیت نه گهر نه م نامانجه بی زیادبوونی ده سترۆیشتوویی سۆقیهت له عیراق یا په ره سه ندنی دژمنایه تییه کان تا ناستیکی مه ترسیداری نیونه ته وه یی ده سته بهر بیته .

-۳

رژیمی عیراق نه ته نها به سه ره پۆیی خاك و خه لکه که ی خۆی کونترول ده کات به لکو له لایه ن ئیدوئۆلۆژی نیمچه مارکسیستی داگیرکهری ماجه راجووه وه پالی پیوه ده نریت و چالاکییه کانن دژ به دراوسینکانن و سه رجه م به ره وه ندییه کانن رۆژناوا له که نداو په ره پینداوه . گروپی سه رکردایه تی به عس به سه رکردایه تی صدام حسین التکریتی هه ولئی داوه بۆ رووخانی رژیمی کویت، به حره یین و نه ماراتی یه کگرتووی عه ره بی، هه ره ها مه شقی به خراپکاره کان و پیاو کوژه کان کردوه و ناروونی بۆ نه نجامدانی چالاکی دژی شا، و که مینه ی عه ره ب و به لووچی نیرانی هان داوه بۆ راپه رین دژی حکومه تی شا . گروپی پیاو کوژه کانن به عس کاری خۆیان به سه رکه وتووویی

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانسی وزارتتی دهره وهی نههریکا

له کویت و بیروت نه نجام داوه و ههولیان داوه یه کئی له سه رۆک وه زیره کانی پیشوری عیراق له لوبنان بکوژن .

۴- له کاتیگدا که ناوات و نامانجه کانی به عس تا نیستا دوور بووه له تواناییه کانی، پیشهاته کانی نه چهند مانگی رابردوووه نیشان ده دات که نه م رۆجه دیهوویت به جیدییه تییه کی زۆرتروه به شوین ناواته کانییدا بچیت . له ماهی نه چهند مانگدا یه کیتی سۆقیهت قهسد و نیازی خۆی به روونی ناشکرا کردوووه بۆ نهوهی له پیناو به ره و پیشبردنی به رژه وهندییه ستراتیک و نابورییه کانی خۆی له رژه هلاتی ناوه راست، رژی عیراق به کار بهینیت. هه چهند که گه لئ له کرده وه کان و بانگه شه کانی پیشووتری سۆقیهت نیستا که م بووه ته وه به لام ستراتژی سۆقیهت بۆ کونترول کردنی ناوچه و سه رچاوه کانی قه ده نه ونده ی نه مپۆ روون و ناشکرا نه بووه .

۵- له ۷ ی نیسانی ۱۹۷۲ سه رۆک وه زیرانی سۆقیهت، "نالیکی کۆسیگین" له رپوره سمی کردنه وه ی بیری نه وتی "رومه یلا" له باکووری عیراق که به یارمه تی تکنولوژی زیاتر له ۲۰۰ میلیۆن دولاری سۆقیهت خراوته کار، قسه ی کرد و به نه ده بیاتی پروپاگه ندایی کومونیزم (که له شه ری یه که می جیهانییه وه تا نیستا شه راشۆی پی ده کات) وتی ولاتانی ناوچه ده بی کۆتایی به به تالانچوونی نه وته که یان له لایهن کومپانیا نه وتییه کانی کاپیتالیسته وه به یینن و جه ختی له سه ر نه وه کرده وه که بزوتنه وه رزگاریموازه نه ته وه ییه کان توانیویانه کولونیالیسته کان ناچار بکه ن له رژه هلاتی ناوه راست (وه ک شوینه کانی دیکه ی جیهان) پاشه کسه بکه ن . "کۆسیگین" ههروه ها بۆ پوچل کردنه وه بانگه شه کانی کومپانیای نه وتی کاپیتالیست ده رباره ی نه وه ی که عه ره به کان ناتوانن نابووری خۆیان به رپوه بهرن ، به لینی دا که

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه سربكا

دهولته سوسىاليسته كان يارمه تى به عه ره به كان بدن تا ده ستیان بگات به
پسپور و تكنسيهن و زانستوان بۆ نه وهى گپرو گرفته كانیان چاره سهر بکهن .

په ياننامه ی دۆستى و هاوکارى سۆڤيه ت و عیراق

۶- دوو رۆژ دواتر له ۹ى نيسان له بهغداد "كۆسيگين" و سهرۆك كۆمارى عیراق ، احمد
حسن البكر په ياننامه ی دۆستى و هاوکاريان واژۆ كرد كه به گویره ی ريتوشينه بلاو كراوه كانى
نهم دوو دهولته له كاتى هاتنه نارای مه ترسى بۆ ناشتى، يه كئى له لايه نه كان ده بئى له لايه نى
ديكه بهرگرى بگات و ههردوو لا هاوکارى بهرده وامى يه كدى بکهن بۆ به هيتتر كردنى توانايى
بهرگرى خۆيان . نهم شه رتومهرجانه عیراقى دلتيا كرده وه كه نه گهر لايه نينكى دهره كى هيرشى
بكاته سهر يا له گه ل راپه رپينى ناوخۆيى رويه روو بيتنه وه سۆڤيه ت پشتيوانى ليده كات .
ماده ی ۹ى نهم په ياننامه يه له په يوه ندى له گه ل به هيتتر كردنى توانا بهرگرى به دوو لايه نه كان،
ريگا خۆش ده كات بۆ زيادبوونى دامه زراوه و پيداويستيه ده رباوانيه كانى سۆڤيه ت له
به نده ره كانى عیراق له كه نداو و ده ستر اگه يشتنى زۆرترى سۆڤيه ت به سيستمى هه وايى عیراق .
نهم په ياننامه يه نه وه په ياننامه يه مان وه بير دينيته وه كه يه كيتتى سۆڤيه ت ۳۲ سال له مه و بهر
له گه ل ئالمانيای نازى مۆرى كرد كه تيدا يه كيتتى سۆڤيه ت رايگه ياند نامانجه سهرزه مينيه كانى
خۆى له باشوورى قه لمه ره وى نه ته وه بى خۆى به ره و ناراسته ی ئوقيانووسى هيند ده باته پيش .

پشتيوانى سۆڤيه ت له خۆمالى بوونى IPC

۷- كه متر له دوو مانگ پاش ليدوانه كانى "كۆسيگين" له "رومه يلا" و واژۆ بوونى
په ياننامه ی سۆڤيه ت و عیراق، حكومه تى به عس له ۱ى حوزه يرانى ۱۹۷۲ رايگه ياند

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

IPC (كومپانيای نهوتی عیراق- وه رگيپر) خۆمالی (نه ته وه بی) کردوه و کتوپر پاش نه وه وه زیری دهره وهی عیراق به سه رۆکایه تی لیژنه یه ک چوو بۆ موسکۆ بۆ به ده سه ته ینانی پشتیوانی سۆقیه ت بۆ نه وهی نه گهر ده ولت و کومپانیا رۆژئاوا ییه کان له به رامبه ر عیراقدا دژکرده و بیان نیشان دا ناکام و لیکه وته ی نابوری (که شتیکی چاوه روانکراو بوو) بۆ عیراق به دواوه نه بیته .

ناژانسی ده نگویاسی TASS ی سۆقیه ت به توندی پشتیوانی له خۆمالی بوونی IPC کرد و وهک ههنگاوێک به ره وه رزگاری عیراق له ده سه لاتی کاپیتالیزمی دهره کی ناوزه دی کرد. له ۳ی حوزه ییران رادیۆ موسکۆ شۆقه یه کی به زمانی فارسی بۆ نیتران بلاو کرده وه که ده یگوت خۆمالی بوونی IPC ده بی بی به غوونه یه ک بۆ نیتران بۆ نه وهی چۆن له گه ل چالاکییه تالانکه رانه کانى کونسیرتیۆمی نیونه ته وه بی نه وت هه لسوکه وت بکات. رادیۆ سۆقیه ت ههروه ها رایگه یاند : " نه مپۆ ده بینین دارایی و سه رمایه ی کومپانیای نهوتی نیمپریالیست له عیراق خۆمالی بووه و بی گومان نه مه درهنگ یا زوو له ولاتانی دیکه ش روو ده دات . سۆقیه ت و ولاتانی سوسیالیستی دیکه پشتیوانی له خه باتی ره وای به ره مه مه ینانی نهوتی ولاتان ده کهن. نه مه فاکتۆریکی گرنه گه بۆ به هیژبوونی پینگه ی ولاتان بۆ به ره مه مه ینانی نهوت. هه یچ گومان له وه دا نییه که خۆمالی بوونی IPC له لایه ن عیراقه وه پینگه ی پاوانخوازه نهوتییه کانى نیمپریالیست له ولاتانی دیکه لاواز ده کات و ده بیته هۆی نه وهی خه باتی خۆیان دژی نه م پاوانخوازانه به هیژ بکه ن" (FBIS)، رادیۆ مۆسکۆ، به زمانی فارسی بۆ نیتران، کاتۆمیر ۹:۳۰ خوله ک به کاتی گرینیچ، ۳ی حوزه ییرانی ۱۹۷۲).

بزووتنه وهی کورد، که ندو کۆسپیک له سه ر ریگای به عس و سۆقیه ت

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريك

۸- يه كيتى سؤقيهت به ناشكرا گرنگيهه كى زورى داوه به وهى كه مهلا مستهفا بارزانى و هاورپكانى رازى بكات په يوه ست بن به بهر هى نيشتمانى عيراق كه سؤقيهت پشتيوانى لپده كات و حيزبى به عس و حيزبى شيوعى عيراق تييدا به شدارن . نوينه ره كورده كان و سه رچاره سه ربه خؤكانى خؤمان ناماژه به وه ده كه ن كه نهم دوايانه كاربه ده ستانى بالاى سؤقيهت و ليزنهى نالمانايى رۆژه لآت له گه ل بارزانى ديداريان كردوه بؤ نه وهى رازى بكن په يوه ست بيت بهم بهر هيه . سؤقيهت و به عس به روونى په يان به وه بردوه كه نه گهر بارزانى له مه زياتر بتوانيت ناوچه يه كى سه ربه خؤ له باكورى عيراق بؤ خؤى رابگريت، ده بيت به هه ره شه يه كى هه ميشه يى بؤ رژیى ديكتاتورى عيراق كه پيگه ي له ناو خه لكدا نيهه .

۹- له سه ره تا و ناوه راستى ده يه ي ۱۹۶۰ راپه رپينى كورد ده ستى زۆر به ي هيزه كانى سوپاى عيراقى به ستبووه . نهم بارودوخه ريگاي خؤش كرد بؤ كۆمه لتيك كوديتاى سه ركه وتووى سه ربازي و له راستيدا توانايى عيراقى كه م كردوه بؤ نه وهى چالاكى سه ربازي له دهره وهى عيراق دژى نيسراييل، كويت، نۆردون و نيران نه نجام بدات . سه دام حوسه ين تكريتى توانيو به تى كونترۆلى سياسى به عس به سه ر سوپادا زياد بكات . نه گهر حكومه تى عيراق ناچار بيت سؤپاى خؤى بؤ خه باتيكي ديكه دژى كورده كان وه گهر بجات به هه رحال پيويستى به چهك و ته قه مهنى و سووته مهنى زۆرتتر ده بيت و ده بيت ئوبه راسيؤنيكى گه و ره تر نه نجام بدات. نهمه ده سه لآتى حيزبى به عس به سه ر سوپا كه م ده كاته وه و هه ل دهره خسييت بؤ نه وهى كوديتايه كى سه ربازي نه نجام بدرت.

توژينه وه كه ي نهم دوايانه ي نيداره ي لينكۆلينه وهى هه والگري وهزاره تى دهره وهى (نه مريكا) نيشان ده دات نه گهر بارزانى پشتيوانى دهره كى وه كوو پئويست وه چنگ بجات بؤ

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروههى نههريك

نهوهى شوڤشه كهى ههلبگير سينئته وه، بارى زيادهى شهريكى ديكهى كورده كان دهتوانيت حكومهتى بهعس برؤخيتت.

۱۰- رابردووى سياسه ته كانى دهولهتى بهعسى عيراق نيشان ده دات كه نه م دهوله ته به وهرگرتنى پوان ناشت نايئته وه و تنها كاتى له كرده وه دهستدرئويكارانه كانى خزى پاشگهز ده بيتته وه كه له ناكامى هه ره سهيناوى خوى بترسيئ و يا له حالتهى بهرگريدا ميئيتته وه.

۱۱- له بارودؤخى ئيستادا كه رؤمى بهعس له گه ل كه مبوونه وهى جيدى داهات رووبه روو بووه ته وه و ريبه رايه تى سياسى بهريك خستنكراوى كورد هيشتا دهتوانى له بهرام بهر نه م رؤمهدا رابوه ستيت، له وانه يه دوايين ده رفه ت بؤ ئيمه نه وه بيت كه پلانى تبه راسيؤنيك داپرئوين بؤ نه وهى لانيك م رؤمى بهعس زهليل و ماندوو بكهين و يارمه تى بدهين به وهى كه بارودؤخيك بيتته ناراه كه تييدا كه سانيك جيگاي بهعس بگره وه كه كه متر دوؤمنى بهرؤ وه نديه كانى ئيمه و دوسته كانمان له ناوچه بن. ئيمه ده بى نه وه بزائين كه نه گه ر شوڤشى كورد ههلبگيرسيئته وه رؤمى بهعس له وانه يه ناچار بيت داواى پشتيوانى زؤرتر له سؤفيه ت بكات و نه گه ر ئيمه پشتيوانى له كورده كان نه كهين و له ناكامدا بزوتنه وهى كورد له نار بجيت به هه ر حال كورده كان ناچار ده بن په يوه ست بن به و به ره نه ته وه ييه كه سؤفيه ت پشتيوانى ليئده كات و له نه نجامدا رؤمى بهعس دهتوانيت بى هيچ تنه گ و چه له مه ريك سياسه تى دهستدرئويكارانهى خزى له ناوچه دريژه پييدات .

له نيوان نه م دوو ريگايه دا، وادياره ريگاي باشتر بؤ ئيمه نه وه يه كه مه ترسيه كانى زيندوو مانه وهى بزوتنه وهى كورد قبول بكهين.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس وهزارهتی دهره وهس نههريك

۱۲- له روانگه ی ئیمه وه باشتر نه وه یه وه کوو پتیوست بارزانی ته شویق بکه یین و پشتیوانی لیبکه یین بۆ نه وه ی مه حاجی حکومه تی عیراق نه بیئت و پیش له وه بگریت سوپای عیراق سه ره نجام کونترولی سه ربازی ناوچه کوردنشینه کان بگریته ده ست، که و ابو هه تا کاتیك که ناوچه ی پارێزراوی کورد بوونی هه بیئت که سایه تییه نارازییه کانی ناو سوپا و گۆره پانی سیاسی عیراق له وه بۆ هیوا نابن که رۆژی بتوانن رژی عیراق بروختین . هه ره ها مانه وه ی بزوتنه وه ی کورد (ته نانه ت نه گه ر ته نها له ناستی بهرگريشدا بیئت) توانایی رژی عیراق سنووردار ده کات بۆ نه وه ی چالاکی زیاده خوازانه دژی ئیران، ئۆردون و که نداو نه نجام بدات.

ئیمکانی هیرشی نه م زووانه ی عیراق بۆ سه ر بارزانی

۱۳- سه ره پای هیوادار بوون به نه نجامدانی هیرشیتی سه ره کی دژی عیراق، بارزانی ئیستا باش ده زانیئت که تا کاتیك چه کی دژه هه وایی و چه ک و ته قه مه نی بهرگریکارانه ی وه کوو پتیوست له ده ستدا نه بیئت به قازانجی نییه نو په راسیۆنیکی هیرشه رانه نه نجام بدات له بهر نه وه ی ده بیته هۆی نه وه ی رژی عیراق له بهر امبه ردا هیرشی هه وایی و زه مینی بکاته سه ر شار و گونده کانی کورده کان.

۱۴- به هه ر حال خواستی بارزانی بۆ نه وه ی کرده وه ی سه ربازی ناوه خت دژی رژی عیراق نه نجام نه دات نابیته هۆی نه وه ی که به عس له داها توویه کی زۆر نزیکدا متمانه ی پیبکات. SAVAK (ریکخراوی هه والگری و ناسایشی ئیران- وه رگپێ) کۆمه لێک راپورتی له ده ستدایه که نیشان ده دات سوپای عیراق نه م دواییانه له ده ورویه ری موسل و کهرکوک مه شقی به سه ربازه په راشۆتقان (چه تر باز) ه کان کردووه و دووجار جهوله ی هه وایی له سه ر باره گای سه رکرده یه تی بارزانی له ناوچه ی حاجی عومه ران نه نجام داوه . بارزانی له سه ر

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

نهو باوه په په كه سوپاى عىراق حه مهن هيرش ده كات و فهرمانى به خه لكه كهى خؤى داوه ته قه له فرۆ كه كان بكهن.

چاپه مهنى و راديوى عىراق خه باتيكى به فرزاوانى له ماوهى ههفتهى رابردودا به ريوه بردووه و بانگه شهى نه وهى كردووه گروپيكى ۳۰ كه سى (كه ۱۵ كه سىان كورد بوونه) له پيكدا دانپكدا له ۳ ته موز له ناوچهى سنجار له باكوورى رۆژناواى عىراق ده ستگير كراون كه به كرنگيراوى دارده سته كانى نيمپرياليزم و كومپانيا نه وته پاواخوازه كان و به كئى له نالقه كانى زنجيره پيلانگيريه كان دژ به عىراق بوونه.

ههروهها له وانپه به هوى نه وهى كه بارزانى له هه ندى له دهوله ته كان نزيك بووه ته وه، به كيتى سوڤيهت و به عس له ههوله كانى بارزانى بۆ به دهه سته پشيانى پشتيوانى نه مريكا ناگادار ببه وه كه نه مهش به ريانى سوڤيهت و به عس زياد ده كات بۆ نه وهى كردووهى پتويست دژى بارزانى نه نجام بدهن پيش له وهى بارزانى بتوانيت بينگهى خؤى قايم بكات.

پتويستى بارزانى به يارمه تى ده سته جى و دريو خايه ن

۱۵ - بارزانى له راستيدا هيج ريگايه كى نييه جگه له وهى كه به رگرى له خؤى بكات و بۆ زيندرومانه وهى بزوتنه وه كهى خه بات بكات، كه واپوو به زووترين كات پتويستى به ته قه مهنى ههيه بۆ نهو چه كانهى كه پيشتر ههيبوو و ههروهها پتويستى به جوژه چه كگه ليكى ديكه ههيه كه كورده كان پيشتر به كاربان هيناوه. نه م پيداويستيه به په لهيه ده بى به شيوازگه ليك و له ريگاگه ليكه وه ته تسليم به كورده كان بكرت كه به زووترين كات به دهه ستيان بگات و تا نهو شوپنهى كه ده كريت نه پنى بيت.

۱۶ - نه گهر بارزانى له گه ل هيرشى كتوپرى عىراق رووبه روو نه بيته وه، نيمه گرنگى ده ده بين به داين كردنى پيداويستيه دريو خايه نه كانى بارزانى له چوارچيوهى سى نيستراتژى نالترناتيفدا كه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه سركا

نوینهرانى بارزانى خستوویانه ته روو. نهم نوینهرانه پیداوئیستییه ماددى وسهربازییه کانیان له ۳ پلاتفۆرمدا گونجاندووه که بریتین له "بهرگری، هیئرش و شۆرشگیپرانه".

۱۷- به وتهى نوینهره كوردەكان یه كهەم جۆرى پیداوئیستییه كان واتا "پلاتفۆرمى بهرگری" ده بى ئەوهنده زیاد بیټ كه بزوتنه وه كه بیان بتوانى بارودۆخى نیستا رابگریټ و له بهرامبەر گوشاره سیاسى، نابوورى و سهربازییه كانى به عسدا رابوه ستیټ.

۱۸- یارمه تییه كانى جۆرى دووم واتا "پلاتفۆرمى هیئرش" كه بارزانى زۆرتر جهختى له سهر ده كاته وه ده بى ههم ماددى و ههم سهربازى بیټ بۆ ئەوهى كوردەكان بتوانن نه ته نهها شوینیه كانى خۆیان رابگرن به لنگوو رژى به عس ئەوهنده زه لیل و ماندوو بکهن كه ئیدی نه توانیټ هه ره شهى سهربازى یا خراپكارانه له دراوسێكانى و له بهرژه وه ندىیه كانى رۆژناوا بکات. پرۆژهى بارزانى بۆ یارمه تی ماددى و پیداوئیستی سهربازى شتىكى یه كلاسیکه ره وه یه بۆ چالاکییه كانى نیو نهم پلاتفۆرمه.

۱۹- جۆرى سییه مى یارمه تییه كان واتا "پلاتفۆرمى شۆرشگیپرانه" ئەوه یه كه وهك بنكه یه كى نارام كه لك له كوردستان وه ربگيردریټ بۆ ئەوهى له رىگای هاوكارى هیژه عیراقییه كانى دژبه رى رژى به عس، ههولٴ بدریټ بۆ رووخاندنى نهم رژیه. نوینهره كوردەكان رایانگه یاند كه بۆ نهجمدانى نهم چالاکییه پتیوستیان به تۆزى یارمه تی زۆرتر (له چاو یارمه تییه كانى پلاتفۆرمى دووم) هه یه و ده بیټ یارمه تی ماددى بدریټ به هاوكاره عه ره به كانیان .

۲۰- له كاتى گفتوگۆ له گهٴ نوینهره كوردەكان دهرباره ی جۆرى نهو چهك و تهقه مه نییه ی كه پتیوستیان پییه تی بۆ نهجمدانى چالاکییه كانى پلاتفۆرمى یه كهەم و دووم ئەوه مان بۆ دهر كه وت كه كوردەكان كۆمه لٴك بیروپای ناواقعیبنانه یان هه یه دهرباره ی كرده وه سهربازییه كان و جۆرى نهو چه كانه ی كه ده توانن به كاری به یئین. بۆ نمونه داواى تانك ده كه ن بۆ ئەوهى له دهره وهى ناوچه شاخاوییه كان واتا له ناوچه ده شته كاندا به كاری به یئین. كوردەكان ده یانه ویټ نه وه بلٴن كه ده توانن وهك شه رى ناسایی نیوان دوو سوپا له گهٴ سوپای عیراق شه ر بکهن. كوردەكان هه ره وه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

داواى بنكه يهكى لوجستىك له نئيران دهكهن وهك نهوهى كه قيه تنامى باكور بۆ "قبييه تكۆنگه كان"¹ دابىنى كردوه. بههرحالّ خۆشبهختانه نوينه ره كورده كان دانيان به وهدا ناوه كه پيرويستيان به راويژى سه ربازي ههيه.

۲۱- نازمرونه كانى رابردوو نهو دهسهلميتيت كه كورده كان زۆر باش ده توانن له بهرامبهر سوپاي عيراقدا رابوهستن نه گهر باش خۆيان له ناو شاخه كاندا بشارنه وه و تاكتيك گهلى هيرشبه رانهى پيشمه رگايانه نه نجام بدن و له گهلى شوينه وه زهر له هيزه كانى عيراق بوه شينن و لاوازيان بكهن . بههرحالّ كورده كان به هۆى نهوهى كه هيج پشتيوانيبه كى ههوايان نيبه و چهكى گران و توپخانهى قورسيان له دهستدا نيبه ناتوانن پيش له بومبارانى شار و گونده كانيان له لايهن سوپاي عيراقه وه بگرن يا له هاويندا كه جاده كان ده كرينه وه ناتوانن ريگا له ناردنى بهتاليونى زرهى بگرن كه هيرش دهكهنه سهر نهو گوندانهى كه له پالى جاده سهره كيبه كاندان. كورده كان به چهكى سووك له ملالاولاه له ههوراز و دۆله كان جموجۆل دهكهن له كاتيكدا كه سوپا به چهكى قورس و ئۆتۆمۆبيل تنها له سهر بۆ خوارى جاده كان ده چيته پيش. سوپا ناتوانيت له گهردهنه بهرزه كاندا له ملالاولو و لهم ههوراز بۆ نهو ههوراز جموجۆل بكات.

دهورى هيزه غهيره كورده كان له دژايه تيكردى رژيمى به عس

¹ قبييه تكۆنگ ناوى ريكخراوى گريلابى چهكدارانى چالاكى كۆمونيستى قبييه تنامى باشور بوو كه له كاتى شهري قبييه تنام و دهستدرىژى نه مريكا بۆ سهر نهو ولاته دژى هيزه كانى نه مريكا و نهو دهوله تهى كه نه مريكا له قبييه تنامى باشور دايمه زرانده بوو، شهريان ده كرد و سالى ۱۹۶۰ له گه ل چهند ريكخراوى سهر به خۆخراوى ديكه له بهرهى رزگاريدهرى نه ته وهى قبييه تيم كۆبوونه وه و سهره نجام له سالى ۱۹۷۵ شكستىكى گرانيان به سهر نه مريكا دا سه پاند (وه رگيتر)

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

۲۲- كورده كان بۆ خۆيان ده لئين به ته نهايى ناتوانن رژیى به عس بروخينن و پيوسته هيژى ديكه ش بيته نيؤ كايه كه بۆ نه وهى زۆرترين گوشار بخرتته سهر به عس.

۲۳- داوا ده كه ين نهو كه ساپه تى و گروهانه بدۆزرينه وه كه پيشتر دژايه تى رژیى به عسيان كردوه يان ده كریت نيستا دژی نه م رژیه هان بدرين، و نه وه ديار بكریت چ جوره دوژمنايه تيه كه زۆرترين سوودى ده بيت.

۲۴- له م په يوه ندييه دا ده بى له سه ر ۳ گروه حساب بكریت: به عس بۆ خۆى، سوپا و نه ياره سياسيه كانى دانيشتووى تاراوگه .

۲۵ - راپۆرته كانى نيتمه نيشان ده دات نيستا كۆمه لئنگ ناكۆكى هه يه له نيوان سه رۆك كۆمار "البكر" و پياوى به هيژى حيزبى به عس سه دام حوسه ين تكريتى. نه مه به رچاروونيه كه كه ده توانين كه لكى ليته ريگرين. ههروهه كۆمه لئنگ بوارى نارازيبوونى ديكه له ناوحوى به عسدا هه يه بۆ نه وونه پينگه ي زۆر به رزى نه ندا مانى نيداره ي په يوه ندييه گشتييه كانى ناو حيزبى به عس و ناكۆكى نيوان بالئى سه ربازى و مه ده نى نه م حيزبه . نيتمه زانيارى وردمان له م په يوه ندييه دا له ده ستدا نييه .

۲۶- پاك تاو كردنه كانى نه م دو ايانه ي كه ساپه تيه گومان ليئنگرا وه كانى ناو سوپا له لايه ن حيزبى به عس بو وه ته كه ندو كۆسپ له سه ر ريگاي نه وه ي كه بزانه ن چ كه سانينك له ناوه نه فسه رانه ي سوپادا له رژیى به عس ده ترسن و ليئى بيژان. جاريكى ديكه دووباتى ده كه ينه وه كه نيتمه زانيارى زۆرمان له م په يوه ندييه دا له ده ستدا نييه .

۲۷- نيتمه زانيارى زۆرمان هه يه ده رباره ي گروهه سياسيه نه ياره كانى عيراق كه نيستا له ده ره وه ي ولاتن كه هه نديكيان رابردووى پيلانگيترى سه رنه كه وتوويان دژی رژیى عيراق هه يه . ههروهه نيترانيش له رابردوودا هه ولئى داوه كوديتايه كه له عيراق هان بدات به لام سه رنه كه وتوووه .

۲۸- ده بى به خيرا بى و به شيوازى سيستماتيك سه رجه م هيژه غه ير كورده كانى نه يارى رژیى عيراق بدۆزينه وه كه ده توانن له م په يوه ندييه دا چالاكى بكه ن.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و هزاره نئى دهره وهى نه مریكا

چۆنیه تی دابین کردنی پشتیوانی لۆجستیکی بۆ بارزانی

۲۹- له په یوه ندی له گه ل نهو چه كانه ی كه نیستا له له دهستاندایه و له وانیه دابین بکریت بۆ كورده كان، نیمه ده بی زۆر گرنگی بدهین بهو چهك و تهقه مه نییه كه پیشتر له دهستی كورده كاندا بووه، پاش نه وهش ده بی گرنگی بدهین به چهكى دژه هه وایی و دژی تانك له وانه مین و رۆكیت كه به ناسانی له شویتیک بۆ شویتیکى دیکه ده گوازیته وه. فاکتوری گوازیته وه نیشان ده دات كه نیمه ده بی مۆجیاری كورده كان بکهین پشت به رۆكیت و هاهن به ستن له باتی نه وهی كه توانایی خۆیان بۆ به کارهینانی تۆپ به شیوازی شه ری نیوان دوو سوپادا زیاد بکهن.

۳۰- و ته بیژی نویتنه ره كورده كان ناماژه ی به وه کردوه كه نه گهر كورده كان بکهونه ناو "پلاتفۆرمی هیرش" ده توانن ژماره ی هیژی پیشمه رگه تا ۶۰ هزار كهس زیاد بکهن به لام نیستا تنها ۲۴ هزار پیشمه رگه یان هه یه كه ۱۴ هزاریان پارێزه ری سنوور و پۆلیسن كه حكومهت موچه یان ده داتی و ۱۰ هزاریان سهر به یه كینه ی سهر به خۆی پیشمه رگه ن. لۆجستیکی پیوست بۆ بۆ دابین کردنی پیداو یستی نهم ۶۰ هزار كه سه کاریکی نهسته مه.

ده ستراگه یشتن بهم ناوچه یه له ریگای جاده له نیرانه وه زه جمته و گوازیته وه ی پیداو یستییه كان له ریگای هه واییه وه له دهره وه ی توانایی نیرانه و نه یی پاریزی مه سه له كهش ده خاته ناو مه ترسی و پاشان به ناسانی حاشای لینا کریت.

۳۱- نیمه ده بی له بیرمان بیته كه داواکاری كورده كان بۆ (رهش كراوه ته وه- وه رگنیر) بۆ به ریته بردنی "پلاتفۆرمی هیرش" تنها بۆ نه وه یه كه مرچه ی پیشمه رگه و یارمه تی بیته ژن و هه تیوه كانی پی دابین بکریت و خزمه تگوازی كۆمه لایه تی و په روه ده ی پی به ریته بچیت. له كورده ودا بۆ پشتیوانی كردن له حكومه تی كورد ده بی له بودجه دا یارمه تییه کی بۆ ته رخان بکریت. نهم یارمه تییه نه جری شه ر وانا دابین کردنی چهك و تهقه مه نی و نامرازه كانی په یوه ندی گرتن له خۆ ناگریت.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و هزاره نى دهره وهى نه مېرىكا

نه گهر مهسه لهى په يماننامهى دۆستى و هاوكارى سؤقيهت و عىراق راسته وخؤ بيته مهيدان، سؤقيهت يارمه تى بهر فراوانى دهره كى به كورده كان پشتگوى ناخات و گرننگ نيبه چهنده دهيه ويته ره چاوى په يوه ندييه ههستياره كانى خؤى له گهل شاي نيران بكات. سؤقيهت حيسابىكى زؤرى بؤ پينگهى خؤى له عىراق كردووه و تاماده نيبه له دهستى بدات، رؤمى به عىشيش تا نيتستا نه وهندهى نه مېرؤ پوانى نه داوه به سؤقيهت. په يماننامهى سؤقيهت-عىراق (ته نانهت نه گهر هيچ شه رتومهرجىكى نه ينيشى تيدا نه بيت) ريگاي خؤش كردووه بؤ دهستيوهردانى سؤقيهت له كاتى پيوستى خؤيدا بؤ له سهر دهسه لات مانه وهى رؤمى نيتستاي عىراق.

۳۳- كه وابوو نيتمه له كاتى گفتوگوى زؤرتر له گهل نوينه رانى بارزانى ده بى چاوه رانیه كانيان له ناستى واقيعدا قبول بكهين و نه وهنده يارمه تيان بدهين كه پاشان بتوانين حاشاي لي بكهين و مۆجياريان بكهين هيچ كرده وهيك نه نجام نه دن كه بيته هؤى نه وهى بهر بهر كهانى نيونه ته وهى بيته ناراه.

۳۴- چؤنيه تى دا بين كردنى پشتيوانى سهربازى و ماددى بؤ كورده كان به وه گر يدراوه كه نيتمه چهنده ده مانه ويته تم يارمه تيبه نه ينى بيت و چهنده ده مانه ويته كورده كان له رووى سهربازيبه وه به توانا بن و ده مانه ويته به چ تامانجگه ليك بگهين.

۳۵- به پيچدوانهى دا بين كردنى چك و ته قه مهنى، نيتمه ده توانين راسته وخؤ يان ناراسته وخؤ به كه مترین گيروگرفت(له رووى نه يني پاريزيبه وه) يارمه تى ماددى بؤ كورده كان دا بين بكهين. ههروه ها به قازانجى نيتمه به كه له سهر بنه ماي كۆمه لى هؤكارى نه منى و ههروه ها بؤ نه وهى ههستى به شدارى نيران له م ره وته دا به هيتتر بكهين هه ندى يارمه تى ماددى زياده ش بدهين به نيران. ههروه ها به سووى نيتمه به كه راسته وخؤ برت ك پاره بدهين به خودى كورده كان بؤ نه وهى دهسه لاتمان به سهربانه وه هه بيت و ههروه ها بؤ نه وهى بتوانين له لايهن خؤمانه وه كونتروليان بكهين و له رووى هه والگريبه وه بياغهيته خزمهت خؤمان.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

تيمه ده توانين ميكانيزمه كانى به دهسته ننانى نهم بره پارهيه و تسليم كردنى به كورده كان له عيراق و شوتنه كانى ديكه تاوتوى بكهين.

۳۶- دابين كردن چك و تهقه مهنى مهسه له يه كى ديكه يه و تيمه به نوينه ره كورده كانغان و تووه كه زوربه ي يارمه تيبه كانى تيمه ده بى له لايه ن لايه نى سييه مه وه تسليم به كورده كان بكرتت. نيران به هوى هه لكه وتى جوگرافيايى ده توانيت بيت به واسيته يه كى سه ره كى له ره وتى تسليم كردنى چك به كورده كان (رهش كراوه ته وه - وه رگيتر).

ناسايش و نهينپارتيژى

له بهرنامه كه ماندا تيمه ده بى ههول بدهين به و پهرى ناسايش و نهينپارتيژيه وه كار بكهين . به هه رحال به هوى نه وهى كه چند لايه نيك له م بهرنامه يه تيمه دا به شدان ناتواين به ته واوى نهينى مهسه له كه پارتيزين و له وان يه روتيك بيت حاشا له بوونى بهرمانه يه كى وه ها بكهين . كورده كان له ناوخوياندا زور نايه كانگيون و ريكخراوه هه والگرييه كارزانه بيانيبه كان ده توانن دزهيان تيدا بكهن و نهينيبه كانيان لى بدزنه وه . ههروه ها هه ندى له لايه نه كانى سييه مى نهم ره وته له وان يه نهينبه كان بدركيئن . به له بهرچاو گرتنى نه وهى كه تيمه پيشتر له لايه ن رضى عيراق وه به وه تزمه تبار كراوين كه يارمه تى به دوژمنه كانى ده دهين ، ده بى زور ناگادارى نه وه بين كه هيج بهلگه و نيشانه يه كه نه كه ويته ده ستى لايه نى بهرام بهر بؤ نه وهى دژى نيمه كه لكى ليوه رگرتت . نهم ره وته ده بى بهر ده وام بيت ، ته نانه ت نه گهر برياريشمان دا هيج كارتيك نه كه مين .

۳۸- له په يوه ندى له گه ل بانگه شه كانى رضى عيراق ، بؤ نمونه له ته موزى ۱۹۷۲ راديؤ به غداد له په خشى ناوخوى عيراقدا ، شروقه يه كى بلاو كرده وه كه تيدا هيرشى كرده سه ر سه فهره كى بهر تيژ راجيتر ، وه زيرو دهره وهى نه مريكا بؤ روزه لاتى ناوه راست و وهك نالقه ي زنجيره كرده وه كه ليكى گومانارى بؤ پيلانگيترى دژى نه ته وهى عه ره ب له قه له مى دا ، به تايبه ت به هوى نه وهى كه عيراق سامانى نه وتى خوى له اى حوزه يران نازاد كردوووه . راديؤ به غداد سهردانه كى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

سه رۆك نيكسۆن بۆ تارانى له مانگى مائس وهك ئالقهيه كى گوماناوبى ديكه پيلانه كانى نيمپرياليزمى جيهانى وه سف كرد و رووداوه كهى ناوچهى سنچار له باكوورى عيراق له ۳ى ته موز به كرده وهيه كى تاوانبارانه له قه له م دا كه له لايهن نيمپرياليزم و داردهسته كانى كومپانيا نهوتيهه كانه وه پيلانه كهى دارئۆراوه.

دهستپوهردانى سؤقيهت

۳۹- نه گهرى نه وه زۆره كه سؤقيهت بۆ پشتيوانى له رژمى به عس دهستپوهردانى زۆرتتر بكات نه گهر شه پى رژمى عيراق له گه ل كورده كان دهستپيكاته وه يا ته نانهت نه گهر حكومهتى عيراق پيشبينى نه وه بكات كه شه ره كه هه لده گيرسيته وه. سؤقيهت نيستا پينگيه كهى گهره وه له عيراق ههيه كه له راستيدا جيپينكهى ده گهر پته وه بۆ خولى دهسه لاتدارى عبدالكريم قاسم له ۱۹۵۸- ۱۹۶۳. به پينجه وانهى نه وهى رژمى به عس له سه ره تاي گه يشتن به دهسه لات له شوبات - تشرينى دووه مى ۱۹۶۳ دژى كومونيزم بوو و كه ندوكۆسپى بۆ سؤقيهت دروست ده كرد، له سالى ۱۹۶۸ تا نيستا دهسه لاتى سؤقيهت له عيراق زۆر په رهى سه ندووه و به واژوبونى هاويه يانويه كهى ناقريلى ۱۹۷۲ گه يشته نه وه پرى خۆى.

۴۰- له كاتى رووخانى حكومهتى پاشايهتى له ته موزى ۱۹۵۰ تا نيستا سؤقيهت زۆرتترين يارمهتى سه ربازى و نابوورى به نه ماراتى يه كگرتووى عه ره بى و پاش نه وه به عيراق داوه. ته نانهت له مانگه كانى پاش كوديتاي به عس له ۸ى شوباتى ۱۹۶۳ دژى قاسم كه به عس سه دان كهس له شيوعيهه كانى له سيئداره دا و سؤقيهت بزوتنه وه كهى به عسى به فاشيست ناوزه د كرد، سؤقيهت كۆتابى به دهستپوهردان له سوپاي عيراق و ته وار كردنى نه وه پرۆژه نابوريانهى كه دهستى پيكر دبوو، نه هيتنا. سؤقيهت مه زه ندهى نه وهى ده كرد كه هيدى هيدى هه ر حكومه تيك له عيراق بگات به دهسه لات پيويستى به هاوكارى سؤقيهت ده بيت بۆ داين كردنى ته قه مه نى و پۆشته كردنى سوپا و هيترى هه وايبى خۆى و هيج ريگايه كى ديكهى نا بيت جگه له وهى كه

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و مزاره تنس دهره و هوس نه مریكا

په یوه نډییه کانی خوی له گه ل سؤقیه تا ناستی هاوکاری په ره پیدات. هله نډنگانډنه کی سؤقیه راست بو. حکومتی په کمی به عس و نهو حکومته غهیره به عسی و رادیكالانه که پاش به عس گه یشتن به دهسلات، رۆبه رۆژ زیاتر مه حاجی په کیتی سؤقیه بوون.

۴۱- خیراتر بوونی دهسلاتی سؤقیه له عیراق له سهره تای نم سال بووه مایه نیگه رانی تایه تی نیمه. سؤقیه پاش نهوهی که پاره و زانستی ته کنیکی دا به عیراق بؤ نهوهی نهوتی رۆمه یلای باکورور به ره م بهینیت، پیگه ی خوی له ریگای په یانانه ی دؤستی و هاوکاری ۹ ی نیشان له عیراق به هیترتر کردوه. به گویره ی ۳ ماده له په یاننامه یه:

ماده ی ۸: له کاتی هاتنه تارای هر بارود خیکی ناسایی که بیته هره شه بؤ ناشتی، هردوولا دهسته جی ده بی په یوه نډی بگرن له گه ل په کدی بؤ نهوهی هله لویسه کانی خویان هارواهنه گ بکن بؤ نهوهی به رهنگاری مه ترسیه که بنهوه و ناشتی جیگیر بکنه وه.

ماده ی ۲: له په یوه نډی له گه ل ناسایشی هردوو ولات، عیراق و سؤقیه دریزه ددهن به هاوکاریه کانیان بؤ به هیترتر کردنی توانایی به رگری له په کدی.

ماده ی ۱۰: هردوو لا راده گه یه نن که ناچنه ناو هیچ هاوپه یانیه ک یان به شداری ناکن له هیچ گروپ یا چالاک ی یا کرده وه یه که دژی لایه نی دیکه بیت. ههروه ها هیچ کام له لایه نه کان نابی ریگا به وه بدهن که که لک له خاکی ولاته که یان وه ریگریت بؤ نه غامدانی هر کرده وه یه که زیانی سه ریزی هه بی بؤ لایه نی دیکه.

۴۲- سؤقیه چالاکانه ههول ددهات په یوه نډییه کانی رژی به عسی عیراق و رژی به عسی سوریا ناسایی بکاته وه (رژی به عسی سوریا توندترین دوزمنی رژی به عسی عیراق بوره له خهباتی نه پساوهی نم دوو لایه نه بؤ گرته دهستی حیزی به عس). سؤقیه ههروه ها ههول ددهات په یوه نډییه کانی عیراق و نه ماراتی په کگرتوی عه ره بی باشر بکات. نم دوو ولاته ههول ددهن هاوپه یانیه ک له نیوان گروپه سیاسییه کانی عیراق (له وانه شیوعیه کان و ناسیونالیسته پیشوکانی لایه نگری جمال عبدالناصر) له به ره یه کی نیشتمانیدا به ریبه رایه تی به عس کؤ

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره نئس دهره وهس نه مريك

بكه نه وه. سؤقيهت (له وانه خودى "كۆسيگين"ى وه زيرى دهره وه) ههوليان داوه بارزانى رازى بكه ن بچيته ناو نهم به ريه. نهم ههولانهى سؤقيهت نيشان ده دات كه بۆ نهم ده ولته زۆر گرنگه رژيمى به عس (كه زۆر ريگاي داوه به دهسلاتي سؤقيهت و زۆر به پهروشه هيرش بكاته سه ر بهرژه وهنديه كانى رۆژناوا له ناوچه) به هير بيت .

43-SAVAK (ريكخراوى ههوالگرى و ناسايشى نيران - وه رگيپر) راپورتى داوه كه نيستا نه فسه ران و راويژكارانى سؤقيهت مەشق به په ره شوته ئانانى (چه تراز) عيراق له نزيكى موسل و كه ركوك ده كهن. له كاتى شه پى ناوخوى يه مهن كه سه ر بارزانى كۆماربخوازي حكومەت (كه سؤقيهت پشتيوانى ليده كردن) كه وتنه ژير گوشارى توندى هيرزه كانى لايه نگرى پاشايه تى، سؤقيهت فرۆكه و فرۆكه وانى نارده يارمه تى سه ر بارزانى لايه نگرى حكومەت . ههروه ها فرۆكه و فرۆكه وانانى سؤقيهت له نه ماراتى يه كگرتورى عه ره بى وه گه ر خران واتا نه و كاته كه ميسر كه وتبووه ژير كاريگه رى هيرشه قه و له كانى نيسراييل. كه وابوو نه گه ر سؤقيهت هه ست بكات رژيمى به عس له گه ل هه ره شه ي جيدى روه به روو بووه ته وه، دوور نيبه هه ندى هير (ته نانه ت هيرزه كورده به كرنيگه روه كان) بنيريت بۆ يارمه تيدانى به عس و پاراستنى بهرژه وه ندى سؤقيهت له عيراق. ههروه ها له وانه يه سؤقيهت ده ست بكات به خه باتيكي سياسى، ديپلوماتيك و پروپاگه ندابى بۆ پشتيوانى له هاو په يمانه عيراقيه كه ي .

44- له وانه يه سؤقيهت دوورى بكات له به ربه ره كانى له گه ل نيران له به ر نه وهى كه نايه ويته نه و قازانجه بخاته ناو مه ترسى كه له م سالانه ي دواييدا له شا به ده ستى هيتاره . به هه رحال له وانه يه سؤقيهت لاي خوى وا حيساب بكات كه ده توانى شا بترسي نيته و مه زه نده ي نه وه بكات كه ته نانه ت نه گه ر شا له هه ره شه ي ده ستپه ردان يان هه ره شه ي راسته قينه ي سؤقيهت بترسيته ، ده سته وه ستانتر ده بيت له به ر نه وهى كه هاو په يمانه نه مريكايه كه ي نايه ويته يا ناتوانيته له لايه ن نه وه وه له گه ل سؤقيهت به ربه ره كانى بكات .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه سربكا

۴۵- نهگهر له نهغامى ههنگيرسانه وهى شهري كورد و حكومهتى عيراق، سؤقيهت سهرباز بنيرتته يارمهتى حكومهتى عيراق يا بهعس ههست بكات وهكوره پيويست له لايهن دوژمنه دهره كيهكان وهك نيران هه ره شهى لينده كرپت له وانه يه رژيمى عيراق داوا له سؤقيهت بكات بؤ ماوه يه كى ناديار له ناو خاكى عيراقدا مينيته وه. بوونى هيزى زه مينى و دهرى يى سؤقيهت له ناوخزى عيراق (نهگهر به قهد نهو هيزانه بيت كه له ميسر هه يه تى) ده بيتته هؤى نه وهى كه شيوعيه كان پشت نه ستورر بن و ده سالات له بهعس بسيننه وه. نيستا سؤقيهت گوشار ده خاته سهر هه مووو لايهنه كان تا بچنه نيتر به رهى نيستمانى . په يان نامه ي سؤقيهت و عيراق و به ره و پيشچوونى بارودوخه كه له وانه يه لايهنه كانى ديكه هيدى هيدى بخاته ناو كايه ي ده سالات و اتا سهربازيچيتى سؤقيهت.

۴۶- لايهنى "توركيا" ي توبه راسيونه پيشنيار كراوه كه بؤ يارمه تيدانى كورده كان پيويستى به لينكدانه وهى زؤرتتر هه يه. له راستيدا توركه كان زؤر هه ستيارن به نيسبت هه رچه شه سهره لدانى كى ناسيوناليزمى كورد له ولاته كه يان. ۳ ميليون كورد (كه ده كاته نيوهى نفوسى كورده كانى جيهان) له توركيا ده ژين. هه رچه ند كه كورده كان به توندى له لايهن حكومهتى توركيا وه سهركوت ده كرتين و نيستا پييان ده لئين "توركى شاخاوى" به لام توركيا هيشتا وهك هه ره شه يه كى جيدى له سهر سه قامى ناوخؤ و يه كپارچه يى خاكى خؤى سه يرى كورده كان ده كات . سهره پراى نه وهى توركيا له رژيمى بهعس و هاربه يانويه كه ي له گه ل سؤقيهت بيتراره به لام ناسيوناليزمى چه كدارى كورد له بهعس به مه تر سيدارتر ده زانيت بؤ ناشتى و ناسايشى خؤى. له ۲۸ى حوزه يرانى ۱۹۷۰ كاتيك كه سهرؤك كؤمارى عيراق، حسن البكر سهردانى نانكاراى كرد ده باره ي كيشه ي كورد له گه ل ريبه رانى توركيا راويؤى كرد . توركه كان له سهر نه وه هاوران كه نامانجى كورده كان نه وه يه به ره به ره كوردستانى گه وره له نيوان دانيشتوان و خاكى كورده كانى عيراق، نيران و توركيا دابه زرينن.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مهربكا

لاوازبوونی عیراق له ناوخۆ له رووی سیاسییه وه بووه هۆی نهوهی که رژیمی عیراق سیخۆره جوله که کان له سیداره بدات.

ماوهیه کی کورت پاش نهوه کاربه دهستانی نه مهربکا دهولهتی عیراقیان به سه رنیشه دهزانی تا هه ره شه. نه م لاوازییهی عیراق تیگه یشتنی سیاسه قه دارانی نه مریکای له ساله کانی سه ره تایی نیداره ی نیکسون پینکده هینا. سه ره پای هه ولتی شا بز نه وهی هه ره شه ی هیرشی عیراق یا خراپکاری سۆقیهت له ریگای عیراقه وه گه وه بگات، حکومهتی نه مریکا نه گه یشتبووه سه ره نه وه قه ناعه ته که عیراق نه وه نده به هیزر بیت که دژی نیران هه نگاو هه لبگریت و سۆقیهت وه ک هاوپه یانیک پشته پینبه ستیت یان سۆقیهت بیه ویت په یوه ندییه کانی له گه ل نیران بکات به قوربانی په یوه ندییه کانی له گه ل عیراق. کاربه دهستانی نه مریکا ده یانزانی ره وتی ته یاربوونی عیراق به چه کی مودیرن ره وتیکی هیتوا شه و هه رچه ند که سوپای عیراق ده توانیت ناسایشی ناوخۆی ولات و ههروه ها سنوره کانی خۆی دژی ولاتانی دیکه ی عه ره بی به یاریزیت به لام ناتوانیت وه لامی هیرشی تورکیا یا نیران بداته وه. شیلگیربوونی رژیمی به عس بز زالبوون به سه ره سوپا بووه هۆی نه وه ی بارودۆخیکی لاوازی هه بیت .

دهولهتی نه مریکا ناگاداری نه وه بوو که سۆقیهت که رهسته و پیداو یستی هیزی ده ریوانی له به نده ری "ام القصر" دامه زاندوووه و ههروه ها کۆمه لیک زانیاری ده ست که وت ده رباره ی نه وهی که سۆقیهت له هاوپه یانه عیراقیه که ی بی هیوا بووه له بهر نه وهی که نه ی توانیوه له گه ل کورده راپه رپه وه کان له باکوور ناشت بیته وه و نه وه قه رزانه ی که له مۆسکۆ وه ریگرتروه بداته وه به سۆقیهت. کاربه دهستانی نه مریکی نه وه یان ده زانی که راهه ستانی دوژمنایه تی نیوان رژیمی به عس و که مینه ی کورد ده توانی بیتته هۆی به هیزر بوونی عیراق و دهستی ناوه لا ده کات تا روو بکاته که نداو.

به هه رحال ته نانه ت پاش نه وه که دهولهتی عیراق په یان نامه ی ناگر به ستی له گه ل کورده کان له ناداری ۱۹۷۰ واژۆ کرد، به شدار نه کردنی کورده کان له ده سه لات له لایهن به عسییه کانه وه نیشانی

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی وزارتنی دهره وهی نه مریکا

دا که راپه پرنی کورد بهرده وام ده بییت. له گه ل نه وه شدا که کاربه دهستانی نه مریکا حزبان له رژیمی به عس نه بوو به لآم زۆریش به پتیویستیان نه ده زانی یارمتهی کورده کان به دن.

له سالی ۱۹۶۹ وه ریبه ری کورده کانسی عیراق، مهلا مستهفا بارزانی بۆ راپه پرنه که ی دژی به عس چند جار داوای یارمتهی له نیدارهی نیکسۆن کردبوو به لآم کاربه دهستانی نه مریکا نه م داوا کاریه یان رته ده کرده وه له سهر بنه مای نه وه که نه مریکا نایه ویته له کاروباری ناوخیوی ولاتانی دیکه دا ده ستیوه ردان بکات و نامانجی نه وه نییه که ده ولته تیکی سه ره خۆی کورد دا به مزیت. کاربه دهستانی نه مریکا ههروه ها وا هه ستیان ده کرد که بی له بهرچاو گرتهی گله و گازنده ی کورده کان دهره ری نه وه ی که وه کوو پتیویست یارمتهی نادرین، کورده کان ده توان نه و یارمته ییه له نیتران و نیسراییل وه ربگرن. نه م دوو ولاته بۆ ماوه یه کی دریز پشتیوانیان له بارزانی کردبوو بۆ نه وه ی دوژمنه که یان واتا ده ولته ی عیراق ناسه قامگیر بکه ن. له سه راسه ری سالی ۱۹۷۱ سه ره رای نه وه ی که بارزانی پیی له سه ره نه و داده گرت که ته نها راپه پرنی کورد ده توانیت رژیمی به عس بپوخینیت ، ولاته یه کگرتوه کان یارمته یدان ی کورده کان رته کرده وه. ده ولته ی نه مریکا چاوه پروانی نه وه بوو که رژیمی به عس بۆ خۆی بپوخیت له وانه له ریگای کودیتاوه.

له ناب و کانوونی یه که می ۱۹۶۹ هه ندی له نه یارانی رژیمی به عس له دهره وه ی ولاته هه ولیان دا پشتیوانی نه مریکا بۆ کودیتا دژی رژیمی به عس به ده ست به یتن به لآم نه مریکا پشتیوانی لیته کردن. کودیتایه کی دیکه ش به پشتیوانی SAVAK له ریگای هیزه کانسی نه یاری به عس له کانوونی دووه می ۱۹۷۰ هه ره سی هیئا . کاربه دهستانی نه مریکا ههروه ها کۆمه لیک هه ولیان به ده ست گه یشت دهره ری نه وه ی که پلانی کودیتای سییه م له نه یلولی ۱۹۷۰ له لایه ن محمد جعفر النمیری (که مسلمانیکی شیعه بووه که به ده ستی هه لاواردنی موسلمانه سوننه به عسیه کانه وه وه زاله هاتبوو) دارپژراوه. کاربه دهستانی نه مریکا ههروه ها هه ولیان دا ناکوکی بجه نه ناو خودی حیزبی به عس که له تشرینی یه که می ۱۹۷۰ بووه هۆی بهرکه ناربوونی وه زیری بهرگری، هاردان تکریتی به هاندانی سه دام حوسه ین، جیگری سه روکی نه نجومه نی فه رمانده یی شوپش . به گشتی

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريك

كاربه دهستانى ولاته په كگرتوه كان واى بۆ دهچون كه عىراق به تىپه ر بونى كات خۆى ناسه قامگير، له رزوك و سه رگهردان ده بيت.

به لام له گه ل نه مه شدا رژى عىراق خۆى به هيزتر كرد و تا سالى ۱۹۷۲ هه ندى له كاربه دهستانى نه مريكى گه يشتنه نه و نه غمامه كه حكومه تى به عس ده توانى بۆ ماوه يه ك دريژه به ده سه لاتی خۆى بدات، سه ره راى تنگ و چه له مه نابور ييه كان و نارازى بونى كورده كان. واديار بوو كه ناسه قامگيرى ناوخۆى ريگه به وه نادات رژى به عس كار يگه رى و ده سترۆيشتوى سياسى خۆى بنيرتته دهره وهى عىراق. به هه رحال ده سترۆيشتوى سؤقيه ت له عىراق زۆرتر بوو و نه م مه سه له يه له ريككه و تننامه ي سؤقيه ت و عىراق بۆ داين كردنى ۲۵۰ ميليون دولار پيداويستى سه ربازى و يارمه تى زۆرتر به عىراق له لايهن سؤقيه ته وه رهنگى دا به وه. سؤقيه ت سه رمايه گوزارى له عىراقى كردبوو به بنه مايه ك بۆ نه وهى پينگه ي خۆى له رۆژه لاتی ناوه راست به هيزتر بكات .

به هه رحال نه وه كه بوو به مه ترسييه كى جيدتر بۆ نه مريكا نه وه بوو كه سه دام حوسه ين به سه رۆكايه تى ليژنه يه ك پينكها توو له كاربه دهستانى به عس له شوباتى ۱۹۷۲ سه ردانى موسكوى كرد و له نه غمامدا راگه يان دن نامه يه كى هاو به شيان واژۆ كرد بۆ نه وهى پاشان په يان نامه يه ك پينكه وه مۆر بكن . پيشمه رجى نه م په يان نامه يه نه وه بوو كه ده ولته تى به ره ي نيشتمانى له عىراق پينكيت كه شيوعى و كورده كان تيبدا به شدار ين . هاوكات له گه ل نه وه كه سؤقيه ت بارزانى هان دده تا په يوه ست بيت به م به ره نيشتمانييه، كورده كان جاريكى ديكه له ريگاي CIA وه له حكومه تى نه مريكا نزيك بوونه وه و پتيان له سه ر نه وه داگرت كه نه گه ر له لايهن نه مريكا وه يارمه تى نه درين ناچار ده بن له گه ل حكومه تى عىراق ريكبه كون . "شا"ش پشتيوانى له م داراييه ي بارزانى كرد و هؤشدارى دا كه عىراق كه وتوه ته ژير ده سه لاتی سؤقيه ت.

له گه ل نه مه شدا له نادارى ۱۹۷۲ كۆشكى سه پى به ره زامه ندى CIA و وهزاره تى دهره وه جاريكى ديكه داواكار ييه كه ي كورده كانى ره ت كرده وه و دووپاتى كرده وه كه نييران و نيسراييل

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره نسی دهره وهسی نه مریکا

ده توانن یارمه تی كورده كان بدن كه به هر حال نهم دوو دهوله تمش پئیان خوش نه بوو كورده كان سهركه وتن به دهست بهیئن. نه مریكا ههروه ها پیی خوش نه بوو دهست به كارى بدات كه سؤقیهت وهك دژ كرده وه بهك له به رامبه ر خوی لیكی بداته وه.

له كۆتایی نیسانی ۱۹۷۲ وهزاره تی دهره وه ههستی كرد پشتیوانی كردن له كورده كان هاوسهنگی هیزه كان تیکده دات و وای بۆ ده چوو كه هاوپهیمانی عیراق و سؤقیهت گۆپینی رژی عیراق وه دوا ده خات و بلاو بوونه وهی هه وائی یارمه تی نه مریكا به كورده كان زیان به پهیره ندییه كانی نه مریكا و ولاتانی دیکه ی عه ره بی ده گه یه نیئت . له مه زیاتر یارمه تیدانی نه مریكا به كورده كانی عیراق هیوا و وره ی كورده كانی نیران و تورکیای بۆ "كوردستانیکی سه ربه خۆ" به رز ده كرده وه، كه و ابوو ده بووه هۆی لاواز بوونی هاوپهیمانه كانی نه مریكا .

له هه مان مانگدا عیراق و سؤقیهت په ایمانامه چاوه پوانكراوه كه ی "دۆستی و هاوکاریان پیكه وه واژۆ كرد كه به ره و پیئشچوونه دواییه كانی سؤقیهتی له عیراق سه مبولیزه كرد و ده سه لاتی به رچاو و روو له زیاد بوونی سؤقیهتی له عیراق مسؤگه ر كرد. ماده ی ۹ی نهم په ایمانامه یه دهیوت هه ر دوو ولات له بواری به رگریه وه پیكه وه هاوکاری ده كهن و ریگیای خوش ده كرد بۆ به رفراوانبوونی هیژی سه ربازی سؤقیهت له عیراق و پشتیوانی سه ربازی سؤقیهت له عیراق له كندها وه وه . نهم په ایمانامه یه كه به هۆی سه رمایه گوزاری سؤقیهت له عیراق ده بووه هۆی قایم بوونی سه قامی ناوخۆی عیراق، سیاسه تمه دارانی نه مریكای نیگه ران كرد. به بیرو بۆ چوونی كار به ده ستانی نه مریكا، عیراق نه و پوتانسییه له ی تیدایه كه له كندها و كپشه بھولقی نیئت) نه گه ر به جوانی كه لك له پشتیوانی سؤقیهت وه ربگریت) و نه گه ر به م شیوازه بچیتته پیئش ئاسۆی سؤقیهتیش روونتر ده بیئت بۆ نه وهی ده سه لات و ده سترژیستوییی خۆی زیاد بكات. سه رۆك نیکسۆن مانگی دواتر له تاران له گفتوگۆ له گه ل شا به لینی دا كه یارمه تی بدات به كورده كان بۆ سه ربه خۆیوون له به عسیه كان. نیداره ی نه مریكا هیوادار بوو كه له ریگیای یارمه تیدان به كورده كان عیراق ناسه قامگیرتر بكات و پیلانی سؤقیهت بۆ به هیزتر كردنی پینگه ی خۆی له رۆژه لاتی ناوه راست

كورد و كوردستان له بەلگەنامەكانى وەزارەتى دەرەوەسى ئەمىرىكا

پوچەل بىكاتەو و ئاسايىشى ئىران، ئوردون و ئىسرائىل زامان بىكات. لە روانگەى حكومەتى ئەمىرىكاو بەدبىھاتنى ئەم نامانجانە مەترسى جىبەجىببونى ناوەرۆكى گەتوگۆكانى كۆبونەوہى ۱۹۷۲ى مۆسكۆ لە نىوان عىراق و سۆڧىەتى كەم دەكردەوہ.

ولتە بەكگرتووەكان ھاوكات لەگەل ئەوہى كە لە پشتىوانى كردنى راستەوخۆ لە كوردەكان خۆى دەبارد بەلام بەلئىنى دا لە گەل لایەنە ناوچەبىھەكانى دىكە ھاوكارى بىكات كە يارمەتيان دەدا بە كوردەكان. لە سەرەتای مانگى حوزەيران ، بەرپۆەبەرى CIA، "رىچارڊ هيلمز" پشتىوانى لە داواكارىبە فەرمىبەكەى شا كرد بۆ ئەوہى هينىرى كىسىنجىز، وەزىرى دەرەوہى ئەمىرىكا لەگەل دوو نۆتەنەرەكەى بارزانى لە واشىنگتۆن دىدار بىكات . شا وەبىرى ئەمىرىكاى هينابووەو كە كوردەكان لە ژىر گوشارى سۆڧىەتدان بۆ ئەوہى لەگەل دەولەتى بەعسى عىراق ئاشت بىنەوہ، كەوابوو دەبى كوردەكان لە بەرامبەر كارىگەرى كومونىزم بپارىزىن.

"هيلمز" بە پىى گەتوگۆكانى لەگەل نۆتەنەرەكانى بارزانى لە ۲۸ى تەموز پىشنىارىكى بەرز كوردەو بۆ كۆشكى سىبى بۆ ئەوہى بە نەيتنى يارمەتى كوردەكان بەرپۆت و سەرەنجام سەرۆك كۆمارى ئەمىرىكا پىشنىارى تەرخان كردنى سالانە ۳ مىليون دولار يارمەتى ماددى و ۲ مىليۆن دولار يارمەتى سەربازى بە كوردەكان پەسەند كرد. سەرۆك كۆمار ھەروەھا رازى بوو بەوہى كە بەرپرسانى كومىتەى ۴۰ ناگادار بىكرىنەوہ بەلام لە سەر ئەم مەسەلەبە كۆبونەوہ نەگرن . ئەمىرىكا دەبوىست مەسەلەكە نەيتنى بى و لە رىنگاى لایەنەكانى دىكەوہ كە ھاوكارى ئەم نۆپەراسىونە بوون، يارمەتى كوردەكان بەدات. بە گوڧرەى راپۆرتەكان قۆناخى بەكەمى ئەم نۆپەراسىونە بە سەرکەوتوبى جىبەجى بوو .

نىدارەى ھەلسەنگاندنى ھەوالگىرى نىشتمانى CIA لە راپۆرتىكدا دەربارەى دەورى عىراق لە كىشە ناوچەبىھەكانى رۆژھەلاتى ناوہراست لە پەبىوہندى لەگەل روانگەكانى ئەمىرىكا بە نىسبەت رۆمى بەعسى عىراق دەلئىت:

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريك

"عيراق دژستى سؤفيه ته، دوژمنى دراوسينكانيه تى (به تاييه ت نيران)، له گهژ ده ولته ته عمره به كان پهيوه ندى سارده، دژى تاشتى عمره ب- ئيسراييله و دژى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكايه، كه و ابو له روانگه ي ولاته يه كگرتووه كانه وه هه ولدان بؤ ناسه قامگير كردنى حكومه تى كى كيشه خولقينه رى وه ها شتيكى ره وايه."

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وههس نه مريكا

به شى دووهه م:

كورد و كوردستانى عىراق له نه جيندای كۆنگرئیس، نهنجوومهنى
نوینهران و نهنجوومهنى پیرانى نه مريكا له سالى ۱۹۷۳ تا ۲۰۰۰

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانن و هزاره نئى دهره وهنئى نه مريك

يه كيتتى سؤقيهت و گازه كيميائيه كان

٦ى تشرينى دووه مى ١٩٧٣ - نه نجوومه نئى نوينه ران^١

بهريز^٢ هابر^٣ :

بهريز سهرۆكى نه نجوومه ن، له م رۆژانهى دوايى دهورى يه كيتتى سؤقيهت وه كيتشه خولقيته ريك له رۆژه لائى ناوه راست جارئكى ديكه ناشكرا بووه . ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا گه لئى نيگه رانه له و بره زۆره چه كهى كه يه كيتتى سؤقيهت داويه تى به ده ولته ته عه ره به كان . تا نيستا بييباكي يه كيتتى سؤقيهت له م بواره دا بۆ هه مووان ناشكرا بووه .

له م په يوه ندييه دا وتاريك له رۆژنامهى "ديترويت نيوز"^٣ له ٤ى نه يلوولى ١٩٧٣ بئلاو بۆته وه كه تيئا هاتووه سؤقيهت گازى ژه راوى داوه به عيراق ، كه رهنگه له دژى كه مينه ي كوردى عيراق به كارى بهيئى . نه مه تراژيديا به بلام نه مه يه كه م جار نييه كه سؤقيهت كارئكى واده كات . نه گه ر له بيرمان بيئت له سالى ١٩٦٧ ، يه كيتتى سؤقيهت ، ميسرى به گازى ژه راوى ته يار كرد تا له دژى لايه نگرانى پاشايه تى يه مهن به كارى بهيئيت . كۆميتهى نيئونه ته وه يى خاچى سوور به لگه كانى نه مه ي له ده ست دايه . كه وابوو نه م باه ته شايانى نه وه يه هاوكارام سهرنجى زۆرى پئده ن .

كورده كانى عيراق له هيرشى كيميائى ده ترسن

نوينه رانى كورد له واشنگتون دوئيتى بانگه شه ي نه وه يان كردووه كه ده ولته تى به غداد گازى كيميائى له يه كيتتى سؤقيهت كرپوه و خۆى نامه ده كات تا كورده كانى پسى قه لاجۆ بكات . سه رچاوه كان ده لئى رۆئيمى به عس له به غداد ٦٠ هه زار ده مامكى دژه گازى له يه كيتتى سؤقيهت

^١THE HOUSE OF REPRESENTATIVES

^٢ Mr. HUBER

^٣Detroit News

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و هزاره نئس دهره وههس نه مهربكا

كه سايه تى مهلا مسته فا بارزانى

٤٧- بارزانى دهورى سهره كى بينيوه له خهباتى كورده كان بژ گه شىتن به نۆتۆنۆمى له عىراق و رىبه رى راپه رىنى كورده كان له ١٩٤٣ بووه و ههروهه فەرماندهى سه ربازى "كۆمارى مه باباد" به سه رۆكايه تى قازى عه مه ده له نىران له ١٩٤٦ بووه. بارزانى له سالى ١٩٦١ تا نىستا رىبه رى خهباتى چه كدارى كورده دژى حكومه تى به عه داد.

بارزانى ته نها رىبه رى كورده كان نىبه به لكوو كه سايه تىبه كى جيهانىبه.

بارزانى خۆى رىبه رىكى عه شىره تى نىبه به لكوو رىبه رىكى نائىنى- نه ته وه يبه. بارزانىبه كانى هه والى مه لا مسته فا بارزانى به واتاى راسته قىنهى خۆى عه شىره تى نىن به لكوو خه لكىكى كوردى نىشته جىى ناوچهى بارزان له له باكوورى رۆژه لآتى عىراقن.

ته مه نى بارزانى ٦٩ ساله و به توندى له لايه ن كورپه كانىه وه، نىد رىس و مه سه عوود پشتىوانى لىده كرئت. مه سه عوود به رپرسى رىكخراوى "پاراستن"-ه و نىد رىس كاروبارى په يوه ندىبه كانى ده ره وه بۆ به ده سه ته ينانى پشتىوانى ده ره كى به رپۆه ده بات.

يه كنه گرتووى كورده كان

٤٨- تا قمچىتى قوول كه له ناكۆكى عه شىره تى، سىاسى و كۆمه لايه تى سه رچاوه ده گرئت، كورده كانى له يه ك جيا كرده وه ته وه. سه رچاوهى سه ره كى يه كنه گرتووى كورده كان ناكۆكى عه شىره تى كۆنه. نه م بارودوخه كۆمه لىك كىشه دروست ده كات بۆ كارپىگه رى و به تايبه ت تاسايشى به رنامه كهى نىمه بۆ يارمه تىدانى كورده كان به لام به هه رحال نه م مه سه له يه نايبت ببىته هۆى نه وهى كه نىمه به رنامهى يارمه تىدانى نه ينى كورده كان جىبه جى نه كه ين كه به شىكه له هه ولى نىمه بۆ لاواز كردنى ده سه لآتى به عس و سوؤقه ت بۆ پاراستنى دوسته كاغان و به رۆه وه ندىبه كاغان.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتی دهره وهی نه مریکا

به هر حال سه ره پای به کنه گرتوویی كورده كان، نه مپۆ بارزانی زۆرتتر له هر ریبه ریكی دیکه ی كورد له لایهن خه لكه وه به گشتی پشتیوانی لیده كریته.

به برنامه ی وهزاره تی دهره وه بۆ كورده وهی نووسینگه ی پاراستنی بهرژه وه ندیبه كانی نه مریکا له بالۆیژخانه ی به لژیكا له عیراق به كارمه ندی نه مریكیه وه

۵۴- وهزاره تی دهره وه ناماده یه له ۱ی نه یلوول به شی FSO-4 و خزمه تگوزاری نیداری له نووسینگه ی بهرژه وه ندیبه كانی ولاته یه كگرتوه كان له بالۆیژخانه ی به لژیكا له به خداد بکاته وه. نیستا عیراق ۲ كه سی وه ك نوینهر له واشنگتن هیشتوه ته وه، سه ره پای نه وهی كه په یوه ندی دیپلوماتیکه ی خزی له حوزه بیرانی ۱۹۶۷ وه له گه ل ولاته یه كگرتوه كان پچراندروه. كه وابوو به برنامه ی جیگیر كردن و هیشتنه وهی كاربه ده ستانی نه مریکا له به خداد رووبه پرووی مه ترسی ده بیته وه نه گهر عیراق له به برنامه ی پشتیوانی كورده نیمه له كورده كان ناگادار بیته وه.

نه نجامه كان

۵۶- هه ره شه ی رژی می به عسی عیراق (كه سۆفیه تی له پشته) له سه ر حكومه ته میانه ره وه كانی رۆژه لاتی ناوه راست و بهرژه وه ندیبه كانی رۆژناوا رامن ده چله كینیت تا یارمه تی بارزانی بده ین بۆ نه وهی دۆهنایه تیه كه ی له گه ل رژی می عیراق درێژه پیبدات.

۵۷- بی له بهرچاو گرتنی به برنامه كانی بارزانی، له وانه یه بارزانی له گه ل هیرشی سه یازی كتویری عیراق رووبه پرووی بیته وه و نه گهر نه م هیرشه روو بدات بارزانی له هه موو شتی زۆرتتر پیویستی به چه ك و ته قه مه نی بهرگری ده بیته.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

۵۸- يارمه تى ئيمه به بارزانى (چ يارمه تى ماددى بيت، چ يارمه تى سهزبازى) ده بيت بهو پهرى ناسايش و نهينپاريزى ئيدارى و فيزيكييه وه نه نجام بدرت. نابى ئه و دش له بير بكهين كه به هوئى ته وهى چهنه لايه نيك له م ره ته دا به شدارن، به دلتيابيه وه كومه ليك گپروگرفتى ناسايشى دپته ناراه.

۵۹- يارمه تى ماددى و سهزبازى ئيمه به كورده كان نابى ته وه نده زياد بيت كه نه توانين روژى له روژان حاشاى ليك كهين له بهر ته وهى كه نه گهر نه م يارمه تيبه له هندنئ چوارچيوه تاييه ت بجيته دهره وه، حاشا كردن لپى مومكين نابيت.

۶۰- وهك ههولتيكى ته واو كه ر ئيمه ده بى راسته وخو يان ناراسته وخو كه لك له هپزه غهيره كورده كانى نپو گزره پانى سياسى عيلاق كه نه يارى رژيمى به عسن، وه ربگرين .

۶۱- به له بهر چاو گرتنى ته وهى كه چهنه دهوله تيك له ره وتى پشتيوانى كردن له بارزانى و هپزه نه ياره كانى ديكه ي رژيمى به عسن به شدارن، ده بى ههولتى هه موو لايه نه كان هاونا ههنگ بكرت بؤ ته وهى ناسايش و كاريگهري مه سه له كه بپاريزريت و به يهك شيوه و يهك نامانج كاره كان نه نجام بدرت.

كورد و كوردستان له به‌لگه‌نامه‌كانى وهزاره‌تى دهره‌وهى نه‌مريكا

كۆشكى سپى، واشنگتون، ۲۸ى تهموزى ۱۹۷۲

يادداشتنامه‌يه‌ك له لايهن **AL HAIG** بۆ هيتيرى كيسيتنجير ، وه‌زبرى دهره‌وهى

نه‌مريكا

نهيتى

بابه‌ت: كيشه‌ى كورد

نه‌وه كه هاويپنج كراوه ، يادداشتنامه‌يه‌كه كه به‌ريتر "هيلمز" ناماده‌ى كردوه و نه‌نجامه‌كانى گتوگۆى خۆى و "كنيتدى" له‌گه‌ل نوينه‌ره كورده‌كان و هه‌روه‌ها پيشنيارتيك بۆ ده‌وله‌تى ولاته يه‌كگرتوه‌كان له‌خۆ ده‌گريت . پيشنياره‌كه له چوارچيويه‌ى دوو جۆره يارمه‌تى به بارزانى پۆلئيه‌ندى كراوه: يه‌كه‌م يارمه‌تى ماددى و دووه‌م دابينكردنى چك و ته‌قه‌مه‌نى .

۱- له پيه‌وه‌ندى له‌گه‌ل يارمه‌تى ماددى، پيشنيار ده‌كرتت زيده‌بارى يارمه‌تیه‌كانى نيتران، سالانه ۳ ميليون دولار له لايهن ولاته يه‌كگرتوه‌كان بۆ كورده‌كان ته‌رخان بكرتت. "هيلمز" نه‌م (ره‌ش كراوه‌ته‌وه - وه‌رگيتر) ته‌واو ده‌كات، به‌لام به ناگادارى ته‌واوى شا و بارزانى .

۲- له پيه‌وه‌ندى له‌گه‌ل دابينكردنى چك و ته‌قه‌مه‌نى بۆ كورده‌كان ولاته يه‌كگرتوه‌كان نزيكه‌ى ۲ ميليون دولار بۆ نه‌م مه‌به‌سته ته‌رخان بكات (جگه له خه‌رجى گوازته‌وه‌ى نه‌م چك و ته‌قه‌مه‌نييه بۆ ناوچه). چك و ته‌قه‌مه‌نييه‌كه ته‌سليم به نيتران ده‌كرتت تا ته‌ويش ته‌سليمى بكات به كورده‌كان. ورده‌كارويه‌كانى خه‌رجى گوازته‌وه‌ى چك و ته‌قه‌مه‌نييه‌كه له به‌شى ۳ى يادداشتنامه هاويپنج كراوه‌كه‌دا گونجاندراوه. "هيلمز" و "كنيتدى" هه‌ردوو يان لايه‌نگرى پشتيوانى كردن له بارزانيه . نه‌م مه‌سه‌له‌يه نيستا له رابردوو گرنگه‌ره به هۆى رورداوه‌كانى نه‌م

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

دوايىانهى مىسر كه له وانهمه بىته هوى توندتر بوونى ههوله كانى سؤقيهت له عىراق. له ههمان كاتدا به هوى دهسه لانتخوازى له راده به دهري سؤقيهت له نهنجامى رووداوه كانى مىسر، له وانهمه بارودوخه كه له راده به در ههستىار بىته .

۳- له ره وتهدا نىمه دوو ريگامان له پىشه : يه كهم خۆمان له كومىتهى ۴۰ ده رىباز بكهين و له ريگاي يادداشتنامه يه كه وه راسته وخۆ بچينه لاي سه رۆك كۆمار و پاش نه وهش تهنه له گه ل OBM و "هيلمز" مامه له بكهين . ريگاي دووهم نه وهيه تهنه له نندامانى سه ره كى كومىتهى ۴۰ (جانسون، رۆش، سه رۆكى JCS و هيلمز) بى هىچ نوو سراويهك و تهنه به شىوازى زا ره كى ناگادار بكهينه وه و پىيان بلين سه رۆك كۆمار ويستويه تى وها بكرىت .

پيشنياره كان

به بۆچوونى من نىمه ده بى ريگاي دووهم بگرينه بهر نه كاشتى روو بدات و ده بى پىنداگرى بكهين له سه ره نه وهى كه رىوشوينه جيكه وتوووه كان گىراوه ته بهر . له مه زياتر من زۆر شك و گومانم هديه به نىسبهت نه وهى نه م نوپه راسيونه نه نجام بدرىت نه گهر له هه ندى رووه وه له كاناله فهرمىيه كاندا نه خرپته روو . نه گهر نىوه رازى بن، من ته مه ده كه م به يادداشتنامه يه ك بۆ نه وهى نىوه په سه ندى بكهين و ته سلیمى بكهين به سه رۆك كۆمار و پىي بلين نه گهر جه ناييان برپارى له سه ره بدات نىمه نه نندامانى سه ره كى كومىتهى ۴۰ رىنوئىنى ده كهين و و ههروه ها ده بچينه بهرده م CIA و OBM بۆ نه وهى كارى پىويست له م په يوه ندىيه دا نه نجام بهدين .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

(فایلی په یوه نندییه کانی دهره وه، ۱۹۶۹-۱۹۷۶، بهلگه نامه کانی نیران و عیراق، بهرگی E4، ۱۹۶۹-۱۹۷۲)

بابهت: راپورتیکي و وزارتس دهره وهی نه مریکا دهره یاری په یوه نندییه کانی نه مریکا، نیران و عیراق و کیسه ی کورد

له سالی ۱۹۶۹ تا ۱۹۷۲ ولاته په کگرتوه کانی نه مریکا وهک په کی له دۆسته وه فاداره کانی خوی له رۆژه لاتی ناوه راست سهیری نیرانی ده کرد و وهک نه یاریکی مه تر سیدار سهیری عیراقی ده کرد و به هوی نه وهی که نیران و عیراق رکابه ر بوون، په یوه نندییه نزیکه کانی نه مریکا و نیران تنها درزی نیوان ولاته په کگرتوه کان و عیراقی زیاتر ده کرد. سه رۆک ریچارد نیکسون هه روهک سه رۆک کۆماره کانی پیشووی نه مریکا وهک په کی له کۆله که قایه کانی ناسایشی ولاته په کگرتوه کان له رۆژه لاتی ناوه راست سهیری نیرانی بن ریبه رایه تی "محمد رهزا شا" ی په هله وی ده کرد. تنها خالی سه ره کی جیاوازی له په یوه نندییه گه رمه کانی نیران و نه مریکا، تاسه ی شا بوو بۆ به ده ستختنی چه کی زۆر تکنولوژیکی به به هایه کی گران (که پیویست نه بوو). کار به ده ستانی نه مریکا که نیگه رانی نه وه بوون زیاد بوونی مهیلی چه کخوازیی شا له وانیه بیی به مه ترسی بۆ سه قامی ناو خوی نیران، له نیوان رازی کردن و کونترول کردنی شا گیریان کرد بوو. له په یوه نندی له گه ل عیراق، نیداره ی نیکسون به چاوی گومان (نه گه ر نه لاین دوزمنایه تی) سهیری رژیی به عسی عیراقی ده کرد که تا سالی ۱۹۶۷ په یوه نندی زۆر نزیکی له گه ل نه م ده ولته هه بوو.

حکومه تی نه مریکا له سالی ۱۹۶۷ وه له ریگای بالوتیزخانه ی به لویکا کۆمه لیک په یوه نندی زۆر که می له گه ل حکومتی عیراق هه بوو و کاتیک مه سه له یه کی زۆر هه ستیار روی ددها له ریگای لایه نیکی سییه مه وه کۆمه لیک گفتوگۆی دیکه ی له گه ل ده کرد. به هه ر حال به پیچه وانیه ی حکومتی نیران، نیداره ی نه مریکا و سهیری به عسی ده کرد که نه وه نده له رزۆک و لاوازه که

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

ناتوانيت هه ره شه يه كى جى دى دروست بكات بۆ ناوچه ي كه نداو ، و هه وه له يه كه كانى نه يارانى به عس بۆ كوديتا نهم بيروپرايه ي به هيتتر ده كرد .

به يرانى ئيداره ي نيكسون به ره وه لاي ئيران بووه هوى گوزرانيكى گرنگ له سياسه تى نه مريكا به نيسبه ت ئيران و عيراق له سالى ۱۹۷۲: يه كه م نه وه كه ولا ته يه كگرتووه كان ده ست له هه وه جارناجاره كانى هه لگرت بۆ كونترول كردنى خه رجه سه ربازيه يه كجار زوره كانى ئيران . له ميانه ي سه ردانه كى بۆ ئيران له ۱۹۷۲ نيكسون به لئىنى دا هه مروو جزه چه كئىكى نه مريكى (جگه له چه كى ناوكى) كه شا ده يه ويت بفرؤشيت به ئيران. دووم نه وه كه له هه مان دانيشتندا سه رۆك كۆمارى نه مريكا هاوپا بوو له گه ل نه و روانگه يه ي شا كه عيراق(كه ببوو به هاوپه يانئىكى نزيكى سؤقيه ت)مه ترسييه بۆ ناسايشى ناوچه ي كه نداو .

حكومه تى ولا ته يه كگرتووه كان بۆ راگرتنى هاوسه نگى له گه ل رژيمى به عس له ته موزى ۱۹۷۲ وه ده ستى كرد به پشتيوانى كردن له شوړشى كورده كانى عيراق به ري به رايه تى مه لا مسته فا بارزانى . هه رچه ند كه شا چه ندين سال به ر له وه ش يازمه تى ماددى ده دا به بارزانى ، به لام حكومه تى نه مريكا داواكارى يارمه تى خوازانه ي كورده كانى ره ت ده كردوه وه له سه ر بنه ماي پره نسيپى ده ستيه رنه دان له كاروبارى ناوخويى ولا تانى ديكه . به هه رحال پاش نه وه ي كه عيراق له نيسانى ۱۹۷۲ په يماننامه يه كى له گه ل سؤقيه ت مۆر كرد ، كاربه ده ستانى نه مريكا (به تاييه ت كاربه ده ستانى CIA) گه يشتنه نه و قه ناعه ته كه ده بى سه رنج به دن به هه ره شه كانى عيراق .

دوا به دوا ي پچرانى په يوه نديه كانى نه مريكا و عيراق له ميانه ي شه رى ۱۹۶۷ى عه رب و نيسراييل ، له ري گاي به لئىكا وه تۆزى په يوه ندى له نئيو انياندا دروست بوو به لام نه مريكا له عيراق بوونى نه بوو و كه م ده ستى له م ولا ته ده رؤشيت . له ۱۹۶۹ حكومه تى به عس "به هۆكارى نه منى" چاوى ته ماخى برپيووه ملكى بالئوتزخانه ي پيشووى نه مريكا له به غداد و سه ره نجام وه ها كه پيشيىنى ده كرا پاش چه ند سال وتووئى بى سوود له مايسى ۱۹۷۱ ده ستى به سه ردا گرت . نهم روودا وه ئيداره ي نيكسونى هان دا تا له سالى ۱۹۷۲ نووسينگه ي پاراستنى به رژه وه ندى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكى

نه مريكى له بالۆتيزخانهى بهلۆيكى له به عداد بکاته وه، ههروهها كه عيراق نووسينگهى پاراستنى بهرزه وهندى خۆى له ۱۹۶۷ له واشنگتون كوردبووه وه.

نيدارهى نيكسون له سه ره تاى ۱۹۶۹ له گه له دستنه رۆيشتيوى له عيراق روبه روو بووه وانا نه وه كاته كه ههولتى دا پيش له تۆله سه ندنه وهى نيسراييل له دهولتهى عيراق بگريته به هوى شه پۆلى گشتى له سينداره دانى جوله كه كانى عيراق و نه وه كه سانه كه تاوانى سيخۆرى بۆ نيسراييليان خرابووه پال. بۆ نارام كرده وهى نيسراييل، وه زيرى دهره وهى نه مريكى له بياننامه به كدا له نه ته وه يه كگرتووه كان نه م كرده وه يه عيراقى (له سينداره دانى جوله كه كان) شه رمه زار كرد. ههروهها كاربه ده ستانى ولاته يه كگرتووه كان به رنامه به كيان دارشت بۆ نه وهى جوله كه كانى عيراق بتوانن كۆچ بكه ن بۆ ولاته يه كگرتووه كان. به هه ر حال نه مريكى ده ركى به وه ده كرد كه هاوكارى بنه رتهى عيراق ده سته به ر ناييت نه گه ر واشنگتون بكه ويته ناو كيشه كه ، هه ربويه وه زاره تى دهره وه نه دمانى كۆنگريسى په شيمان كرده وه كه مه سه له ي له سينداره دانى جوله كه كان له كۆيونه وهى نه م جوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتووه كان بجه نه روو.

له تشرينى به كه مى ۱۹۷۰ بالۆتيزخانهى بهلۆيكى راپۆرتى دا كه بارودۆخه كه باشتر بووه بۆ جوله كه كانى عيراق ، هه رچه ند كه نه ر راپۆرتانه كه پاشان ده رباره ي ده سته گيركانى جوله كه كان (كه ويستوويانبوو له عيراق كۆچ بكه ن) بلاو بووه ده ولتهى ولاته يه كگرتووه كانى له نادارى ۱۹۷۱ هان دا تا داوا له كوميسيونى بالآى نه ته وه يه كگرتووه كان له كاروبارى په نابه ران بکات تاوتويى نه م مه سه له به بکات. نه م كوميسيونه له پال هاوپه يانه كانى ديكه ي نه مريكى (كه نه مريكى داواى ليكردبوون) توانى له لايه ن جووله كه كانى عيراق وه سكالآيه ك ته تسليم به حكومه تى عيراق بکات ، به هه ر حال مه سه له كه جارناچار سه رى هه لده دايه وه. كاربه ده ستانى نه مريكى نازاردانى جوله كه كانى عيراقيان وه كه هه وليك بۆ راکيشانى پشتيوانى خه لگ به ره ولای رژيمى به عس له ريگايى كايه كردن به هه ره شه ي سه ربازى نه مريكى ليكدايه وه. به وته ي INR

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نههرىكا

كړيوه بؤ سهربازانى عىراق. ههروهها به وتى سهرچاوه كان، سؤقيدهت ۸ پ سېؤرى گازه ژه هراويه كانى ناردووه بؤ عىراق تا سهربازه عىراقويه كان رابهينن.

كورده كان كه ژماره يان نزيكه ۱۰۰ ههزار كهسه له عىراقدا ، خهلكينكى عهشيره تى غهيره عه ره بن كه له شاخه كانى عىراقدا ده ژين و داواى ده وله تىكى نؤتؤنؤمى كوردى ده كهن. نه وان له سه دهى رابردودا چهن دجار له گه ل حكومه ته يه كه له داواى يه كه كانى عىراق شه ريان كردووه كه دوايينيان له ۱۹۷۰ كؤتايى پنهات . ته وكاته به پى ريكه كه وتنه نامه يه كه ، به غداد به لىنى دا به كورد كه ناوچه يه كى نؤتؤنؤمى هه تا ماسى ۱۹۷۴ دامه زرينيت ، به لام نؤينه رانى كورد نىستا ده لىن عىراق نكولى له و ريكه كه وتنه نامه يه ده كات و هير شه كانى بؤ سر هيزه كورده كان ده ست پىكردوه توه . به وتى به رپرسانى كورد كه لىرن، دواين هيرش له ناوه راسى تاب له ناوچه ي سنجار رووى داوه . له نه غامى نهم هير شه دا ۳۰ سهربازى عىراق كوژراون و چهنده كه سيش له كورده كان بريندار بوونه .

سهرچاوه كان بانگه شهى نه وه ده كهن كه عىراق له و شه ردا تؤپ و فرؤكهى MIG به كار هيتاوه . كورده كان ده لىن هيوادار بوونه به ربه رچدانه وهى هيرشى عىراق ، كؤتايى به هه وله كانى ده وله تى به غداد هيتا بايا بؤ پيشتل كردنى ريكه كه وتنه نامه ي ۱۹۷۰ به لام هه رحال نىستا كړينى گازی ژه هراوى له سؤقيدهت نيشان ده دات كه به غداد هه ول ده دات دوايين ريگا چاره ي كيشه ي كورد جىبه جى بكات ، به هه مان شتوه كه هيتليز جووله كه كانى قه لاچؤ كرد .

به وتى وته بيژى كورد ، گازی كيمايى له كه مپى له شكرى "تاجى" ، هه لكه وتوو له رؤژناواى به غداد و ناوه ندى فه رمانده يى ۲ سؤيا له كه ركوك و ناوه ندى فه رمانده يى ۴ سؤيا له مووسل راده گيريت . وته بيژه كه وتى ته نها بيرو راي گشتى ده توانيت پيش له به كار هيتانى گازی ژه هراوى دژه كورد بگريت و داواى له بيرو راي گشتى كرد كه داوا له سؤقيدهت بكنه گازی ژه هراوى و پ سېؤره كانى خؤى له عىراق بباته دهره وه .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و هزاره نسی دهره وهی نه مریکا

ن. که و ابو هدی کی سوو دمه ندمان له دهست چوو بۆ ناگادار بوون له یسه کی له روانگه کانی شه م شه ره که له ۲ مانگی رابردوودا په ره یه کی بهرچاوی سه ندووه . نه مه دهقی نه و نامه یه به که من و بهرپز "فرایزیر" نار دو و مانه بۆ وه زا ره تی دهره وه :

کۆمیتته ی کاروباری دهره وه ی نه نجوومه نی نوینه ران

واشنگتۆن دی سی ، ۱۳ی حوزه بیرانی ۱۹۷۴

بهرپز "هیتر ی کیسینجیر"^۲ ، وه زیری کاروباری دهره وه ، واشنگتۆن دی سی

بهرپز جه نابی وه زیر ، نیمه ده مانه ویت داواتان لی بکه ین نوینه ری پایه بهرزی وه زا ره تی دهره وه ، جیگری وه زیری دهره وه ، "جوژیف سیسکو"^۳ یا یارمه تیده ری وه زیری دهره وه "نالتزید نه سیرتۆن" له گه ن "م م عبدالله رحمان" و "م دزه بی" ، وه زیرانی پیشوی ده ولته تی عیراق و "شه فیق قه زاز" دیدار بکه ن که هه مویان نه ندامی پایه بهرزی پارتی دیموکراتی کوردستان و نیستا له ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا دان بۆ شه وه ی له کۆبوونه وه ی نه ته وه یه کگرتووه کاندایا به شداری بکه ن .

بی شه وه ی رای خۆمان له سه ر داخوازیه کانی نه و نه ندامانه ی PDK دهره برین ، نیمه له سه ر نه و بر وایه ین که مه سه له ی نه م نوینه رانه شایانی شه وه یه له لایه ن نوینه رانی پایه بهرزی وه زا ره تی دهره وه گوپی لیبگیردریت. شه ری ناوخۆی عیراق که تا نیستا نزیکه ی ۱۳ سالی خاباندووه ، له م دوایانه دا بووه به شه رتیکی جیدی تر و خویناویتر و ژماره یه کی بهرچا و تیبیدا کوژراون . نیمه له و بر وایه دابین که به هۆی شه وه ی که نه م شه ره ده توانی کار بکاته سه ر ره وش ی هه ستیاری رۆژه لاتی

^۲ HENRY A. KISSINGER

Joseph J. Sisco^۴

^۵ Alfred Atherton

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وه زاره تى دهره وهى نه مريكا

ناوه پاست، و هه ندى له دراوسى كانى عىراقى سه رقالى خى كوردوه ، ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا ده بى ناگادارى هه مو لايه نه كانى نه م شه ره بىت .
ئيمه سپاستان ده كه مين نه گهر به زووترين كات سه رنج به ن به م بابه ته .
له گه ل ريماندا

" لى ه هاملتۆن "، سه رۆكى كوميسيۆنى رۆژه لاتی نزيك و باشورى ناسيا
" دۆنال م فرىزير "، سه رۆكى كوميسيۆنى ريكخراو و بزوتنه وه نيونه ته وه بيه كان

ئهمه ش ده قى وه لامة كهى وه زاره تى دهره وهيه :

وه زاره تى كاروبارى دهره وه

واشنگتۆن دى سى، 3ى ته موزى 1974

به رىز لى ه هاملتۆن

سه رۆكى كوميسيۆنى رۆژه لاتی نزيك و باشورى ناسيا، نه نجومه نى نوينه ران ، واشنگتۆن دى
سى

به رىز جه نابى سه رۆك

جه نابى وه زير داواى لي مكدروه تا وه لامى نامه كهى 13ى حوزه يرانى ئيوه بده مه وه كه سه رۆك "
فرايزير " يش واژۆى كوردوه و داواتان كوردوه جى گرى وه زير ، " سيسكو " يا يارمه تيه درى
وه زير، " نه سي رتۆن " له گه ل نوينه رانى پايه به رزى پارتى ديموكراتى كوردستان (PDK) ديدار
بكات.

ئيمه چهند داواكار يكمان له لايه ن نوينه رانى كوردوه بو چاوپي نكه تن به ده ست گه يشتوه . له
سالى رابردودا په يوه ندى ئيمه له گه ل PDK له ناستي كى زمدا بوو . نه گهر ئيمه نيستا نه م
سياسه ته بگۆرپين له وان به هه م كورده كان و هه م ده ولته تى به غداد به هه له تيبگه ن . هه رواكه ئيمه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتس دهرهوهس نه مريك

سهرنجمان داوه ، له نهنجامي نهم سياسي تهی نيمه دا ، بانگه شه كانس عيراق كه م بۆت-هوه دهره بهاره ي نهوه كه ولاته به كگرتوه كانس نه مريك پشتيوانس له راپه رينس كورد ده كات .

له كاتيكدا كه گه لى له نه مريكايه كان هاوسوزى كورده كانن ، هه لوىستى وهزاره تى كاروبارى دهره وه نه وه به كه نهم مملانييه پيش هه موو شتىك كيشه ي ناوخوئى عيراقه و نيمه نامانه وئيت كورده كان به و باوه ره بگه ن كه نيمه ناماده ين به ناشكرا يان نهينى پشتيوانس له راپه رينه كه يان له عيراق بكه ين . كه واپوو نيمه هه موو هه لىك ده ده ين به نوينه رانى كورد تا باس كيشه ي خوئيان بكه ن ، به لام نه له و روانگه يه كه نيمه پشتيوانس له كيشه كه يان ده كه ين . نه لبه ته په يوه ندييه كانس نيمه له گه ل PDK بۆ يارمه تيده رى وه زير ، به ريز "نه سي رتۆن" و جيگرى وه زيرى كاروبارى دهره وه راپۆرت ده دري ت .

نه گه ر نيمه سياسي پيشوومان بگۆرپن و له ناستيكي به رزتردا له گه ل نوينه رانى PDK ديدار بكه ين ، بيگومان نه مه سه رنجى ده وه ته ي عيراق و ولاتانى عه ره بى ديكه راده كيشيت و له وانه به وه ك ده ستيوه ردان له كاروبارى ناوخوئى عيراق شوؤفه بكريت و خسار له باشت برونى په يوه ندى ولاته به كگرتوه كانس نه مريك و عيراق بدات . هه ر چه شه يارمه تيه كه كه نيمه بيده ين به كه مينه يه كه له خه باتيدا بۆ ئۆتۆنۆمى دۆى ده وه لته تىكى عه ره بى ، له وانه به ببته جيگاي گومانى جيهانى عه ره ب به نيسبه ت نيازه كانس نيمه .

له ناكامدا ، من باوه ر ناكه م به رز كورده وه ي ناستى ديداره كانمان له گه ل نوينه رانى PDK خزمه ت به نامانجه كه مان بكات . نه وه ي كه باس كرا ، به واتاي نه وه نيه به كه نيمه له گه ل سياسي عيراق داين به نيسبه ت كورد يا بايه خى نامانجه نه ته وه ييه كانس خه لكى كورد كه م بكه ينه وه . هه لوىستى نيمه له بنه رته دا نه وه به كه بى لايه ن بين به نيسبه ت هه . ناكۆكيه كى ناوخوئى كه هه ست ده كه ين نابيت خوئمانى تيوه بگلي تين .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

له كاتيكدان نيمه له سهر نو باوه ربه نين كه گوراني سياسه ته كه مان به نيسبته PDK له م كاته دا زور به قازانيمان بيت به لام خوشحال ده م به ريز "عبدولرهمان"، به ريز "دزه يسي" و نوينه ريكى ولاته به كگرتووه كانى نه مريكا له كاتيكي گونجاودا پيكه وه ديدار بكن به ريز شفيق قهزاز، نوينه رى PDK له 9ى حوزهيران له وهزارهتى دهره وه وه رگيراه وه سى نوينه رى كوردى ديكه له هه مان رزدا بؤ ليژنهى نيمه بانگيهشت كراون له نه ته وه به كگرتووه كان . ته گهر به ريزت يا سه روك "فرايزير" كورته به كى غهيره فهرمى له بارهى سياسه تى نيمه تان ده ويت به نيسبته كيشهى كوردى عيراق، ناگادارم بكنه وه .

له گه ل ريزمدا

لينود هالتون¹

يارمه تيده رى وه زير بؤ په يوه ندييه كانى كوئنگريس

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريك

چاره نووسى كورده كان

۱۷ى نيسانى ۱۹۷۵ - نه نجوومهنى نوينه ران

به ريز " كوچ " له نه ياله تى نيژيورك :

به ريز سه رۆكى نه نجوومهن ، له سالى رابردودا ، كورده كان شه پركى خويئاوييان دژى ده ولسته تى عيراق كردوه بۆ مافى رهواى تۆتۆنۆمى . ريبه رى كورد ، مسته فا بازارزانى به ره تگردنى شه و جزه تۆتۆنۆميه سياسيه كه عيراق به ليني دابوو ، داواى له خه لگه كهى كرد له گه ل سوپاى عيراق شه بكه نه كه له لايه ن سوڤيه ته وه پۆشته ده كرئت . كورده كان نازايانه شه پريان كرد و هه ندك سهر كه وتنيان به ده دست هينا ، به شيك له م سهر كه وتنه به هۆى شه چك و ته قه مهييه بوو كه شاي نيران نارد بووى بۆ كورده كان . هانده رى شا بۆ شه يارمه تيدانه نه وه يه كه شا هه ول دده ات دوژمنه سهر سه خته كهى خۆى و اتا عيراق له ريگاي كورده كان لاواز بكات . په يان نامه ي جه زاير كه شه دوايانه له نيوان نيران و عيراق واژۆ كرا ، هه لويستى بي به زه ييانه ي شاي به نيسبه ت كورده كان خسته روو . شا له سهر شه ريك كه وت كه كۆتايى به هه موو يارمه تيك به كورد به ينى و له ۱ى ناقريلى نه مسالدا ، سنوره كانى به رووى ناواره كورده كان داخست . له ناكامدا ، شا حوكمى مه رگى شه كوردانه ي واژۆ كرد كه له ولاتى خۆياندا مابونه وه .

تراژيدى تهم خيانه ته له گه ل بيده نگى نه ته وه يه كگرتوه كان تيكه ل بووه . له كاتيكدا كه نه ته وه يه كگرتوه كان زۆر به بالاي ياسر عه ره فات دا ده بخويند ، به ساردى له گه ل كورده كان هه لسوكه وتى كرد و به تووندى نوينه ره كورده كانى ره ت كرده وه ، له بهر شه كه نوينه رى بزووتنه وه يه كى بي ده ولت بوون ، شه مه دووروييه .

Mr. KOCH. ^۱

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكاً

كورده كان تنها نه وهيان ده ویت به ناشتی و بهو شیوازه كه خویمان پینان باشتره بژین به لام
كۆمه لگای نیونه ته وهی له به رامبه ر ههوله كانی نه واندا راوه ستاوه . تیسه ده بیت هه رچی له
ده ستان دیت یارمه تی مرۆقدۆستانه به كورده كان بدهین ، چ نه وانه كه ناواری تیران بوونه و چ
نه وانهی كه له ژیر دهستی دهوله تی عیراقدان . ولاته یه كگرتوه كانی نه مريكاً كه به په ناگای
دوور خراوه سیاسییه كان ناسراوه ، ده بیت داواكاریه كه ی ریبهری كورد ، مه لا مسته فا بارزانی
قه بول بكات ، نه گه ر بیت و داوای مافی په نابهری بكات.

كورد كه گه لیکی شاخشیینی زموخته ، هه زاران ساله له سه ر خاکی خۆی ده ژی . نه م خاكه هی
خودی كورده كان بو ، پيش نه وهی نهوت خاكه كه یان نه وهنده گرنه گ بكات . له راستیدا چهنده
ناخشه كه لای هه ندی له دهوله ته كان، نهوت له چاره نهوسی نه م خه لكه نازایه و مافی ژیانیان
گرنه گره .

له م به سه رهاته دا ، خالی كۆتایی كه زۆر كاری كردۆته سه ر من نه وهیه كه پيشمه رگه كانی
بارزانی قه ده ستیان نه بردوه بو تیرۆریزم و نه مه له نیو نهو بزووتنه وانهی كه خه بات بو رزگاری
نه ته وهی ده كه ن ، بی وینه یه . له م شه رده دا بارزانی لیستی دیله عیراقیه كانی بلاو كردوه ته وه و
نیزنی به ریکه خراوی خاچی سوور داوه سه ردانیان بكات ، سه ره رای نهو هه لسه كه وته خراپه ی
دهوله تی عیراق له گه ل دیله كورده كان . كورده كان نه وهنده جورته ت و جه ساره تیان هه یه داكۆکی
له نازادی خویمان بکه ن ، بی نه وهی ده ست ببه ن بو نه م تاكتیکه سه رنجراکیش و دزیوانه . چهنده
شه رمه بو شارستانییه ت كه نه وانهی كه ده ست نابهن بو تیرۆریزم ، توشی كاره سات ده بن ، به لام
نه وانهی كه دهستی بو نه بن ، به فه رمی ده ناسرین .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

بارودۆخى كورد پيويستى به كۆنوانسيۆنى ژنيّف ههيه

۸ى مایسى ۱۹۷۸ - نهنجومهنى پيران

بهريژ "پرۆكزمایر"^۱:

بهريژ سهريژكى نهنجومهن ، گهليك هۆكار ههيه بۆ نهوهى بۆ ده بى نهنجومهنى پيرانى ولاته به كگرتوهه كانى نه مريكا كۆنوانسيۆنى ژينۆسايده په سهند بكات . من گهليك جار له بارهه ژينۆسايده وه قسه م كردوه كه ئيستنا له "كامبۆجيا" و "نوگاندا" بهريژه ده چيت و نه لبه ته هه موممان باش ناگادارى كۆمه لكوژى دزيوى ۶ ميليۆن جووله كه ين به ده ستي نازيهه كان له ماوهى شهري دووهه مى جيهانيدا . كۆنوانسيۆنى ژينۆسايده به رهه مى هه ولى گه لى له نه ته وهه كانى جيهانه بۆ پيشگرتن له تاوانى ژينۆسايده و خودى په يان نامه كesh ژينۆسايده به تاوانتيكى نيونه ته وه يى داناوه . به لام به دلتيابيه وه به كى له گرنگترين هۆكاره كانى په سهند كردنى كۆنوانسيۆنى ژينۆسايده نه وه به كه ژينۆسايده له وانه به له داهاتوودا دووباره ببه ته وه . له م رۆژانهى دوايدا رۆژنامهى "واشننگتون ستار"^۲ و تاريكى بلاو كردوه ته وه سه باره ت به به سه رههاتى دلته زيني ربهه رى كورد ، ژنه رال مسته فا بارزانى .

ژمارهى كورده كان چهند ميليۆنه و له ناوچه شاخاويهه كانى عيراق ، ئيران ، سوريا و توركيya ده زين . ساله هاى سال كورده كان بۆ دامه زراندى ولاتى خويان له عيراق خه باتيان كردوه به لام راپه رينه كه يان هه ره سى هينا كاتى كه پشتيوانى ولاته به كگرتوهه كانى نه مريكا له سالى ۱۹۷۵ بچرا .

بۆ خه لكى نه مريكا چهنده سه خته ويئاي نه وه بكن كه ژيان چۆن ده بييت نه گه ر ولاتيكيان نه بييت به ناوى نه مريكا، به لام ويئا كردنى نه م جوړه ژيانه بۆ كورده كان و ژنه رال بارزانى ناسانه .

Mr. PROXMIRE.^۱

Washington Star^۲

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تنی دهره وهی نه مریکا

ژنه رال بارزانی له ناچه شاخاریه کانی عیراق له گوندیکی بچوک به ناوی بارزان ده ژیت . له ۱۹۳۱ بارزان له لایهن سهربازه عیراقیه کانه وه گه مارۆ درا و خاپوورکرا و پاش نه وهش بارزان ۱۴ جار کاول کرا .

نه مری ژنه رال بارزانی له نه مریکا ده ژی و ناگاداره که خزم و کهسه کانی له نیس خاکی نیران و عیراق له که مپه کاندای ده ژین . کاربه ده ستانی عیراق هه ولیان داوه خه لکی کورد بز باشووری ولات دوور بجه نه وه چونکه له وی له ژیر چاودیریدان و به ره به ره له نا و کۆمه لگادا ده توینه وه . گه لی له م بنه مالانه له نا و چونه ، پیشمه رگه کان که شف کراون و کوزراون . نه وهی که به ریوه ده چیت که متر له هه ولدان بز قردنی ناسنامه یه کی کولتوری نیبه . بی ناگادار بوون له زانیاریه کانی ناوچه ، ناتوانین به دلنیاییه وه بلین که نایا نه م کوشتنانه به تاک رووی داوه یا به کۆمه ل و سیستما تیک . نیته نازانین نایا ژینۆساید — به و شیوازه که له کۆنانی سیرنی ژینقدا پیناسه کراوه — رووی داوه یا نا به لام ده زانین که هه موو نه م خه لکه له رووی نه تنیکی و کولتورییه وه رووبه رووی نازار و نه زییه ت بوونه ته وه و به شیک له م بهر پرسیاریه تیبیه له نه ستۆی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکایه .

من داواده که م وتاره که ی رژۆنامه ی "واشننگتون ستار" که له لایهن "لین رۆزیلینی"^۳ یه وه نووسراوه (به ناوی دواین شه ری ژنه رال مسته فا بارزانی که له لایهن چهند سه رچاوه یه که وه پشتراست کراوه ته وه و له ۱۸ ی نیسانی ۱۹۷۸ بلاو بۆته وه) ده ستبه جی له دوا ی قسه کانی من بخریته به رده ستی هاوکاراتم.

ههروه ها من له م هه له که لک و ه رده گرم و وه بیری نه نجوومه نی پیران ده هینمه وه که بارودۆخی کورده کان یه کی له و غوونه رووانه یه که پتویسته به گویری ه کوانسیۆنی ژینۆساید مامه له ی له گه ل بکریت . نه م په یمانامه یه ۳۰ سال له مه و بهر بووه ته نه جیندای نه نجوومه نی پیران . له

^۳Lynn Rosellini

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره نى دهره وهى نه هريك

ماوهى نهم ۳۰ ساله دا وانا لهو كاته وه كه سه روك ترۆمن^۴ نهو پهمان نامه يهى واژۆ كرد ، ههمو سه رۆك كيك داواى له نه غجومه نى پيران كردوه كونانسىونى ژينوسايد په سهند بكات . نايزنه اور^۵ ، كينيدى^۶ ، جانسون^۷ ، نيكسون^۸ ، فورد^۹ و نهم دوايانه سه رۆك كارتير^۱ پشتيوانيان لهو پهمان نامه كردوه . داوا له نه غجومه نى پيران ده كه م به زووترين كات كونانسىونى ژينوسايد په سهند بكات .

^۴ President Truman

^۵ Eisenhower

Kennedy^۶

Johnson^۷

^۸ Nixon

^۹ Ford

President Carter^۱

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه مريكا

كۆچى دوايى ژنه رال مستهفا بارزانى

۷ى ئادارى ۱۹۷۹ - نهنجومهنى پيران

بهريز " پرۆكزمير " :

بهريز سهريزكى نهنجومهنى ، دهمهويت ناماژه به كۆچى دوايى ژنه رال مستهفا بارزانى بکهم که به ماوهى ۴۰ سال خهباتى کرد بۆ نازادى گه له کهى . سى سال پيش جارنيکان ژنه رال بارزانى داواى کردبوو له نووسينگه که مندا من ببينيت . بارزانى له ريگاي وهريگيپکه وه باسى نه وهى کرد که هاتوو سپاسى من بکات به بۆنهى ليدوانه کاتم سه بارهت به کردوه وه سه رکوتکارانه کانى رژيمى عيراق و نيران دژى کورده کان و ژنان . بارزانى به نهرمى و راشکاوانه قسهى ده کرد و ده يگوت يه کى له گهوره ترين بى هيواييه کانى ژيانى نهو کاته بسوه که سياسهتى نه مريكا له لايهن " کيسينجير " ، وهزيرى کاروبارى دهره وه گۆراوه و بووه ته هوى سه رکوتى خويناوى راهرينه کهى دژى ده ولتهتى عيراق . بارزانى داواى يارمهتى بۆ ناواره کورده کان کرد و پاشان رويشت . داستانى دهورى ولاته يه کگرتوو ه کانى نه مريكا له راهرينى کورد ، داستانيكى ناخوشه و يه کى له خرابترين نمونه ژنۆپلۆتيکيه کان و کايه سياسيه کانى نينوان حکومه ته کان و نه ته وه کانه . کاتى که به قازانجى ولاته يه کگرتوو ه کانى نه مريكا بو ، نيمه يارمه تيمان به راهرينى کورد دا و کاتى که وهزيرى دهره وه ، کيسنجير هه ستى به وه کرد ده بى هاوپه يانييه که له گه ل شاي نيران مؤر بکات که رۆژ له دواى رۆژ زۆرتر نيگه رانى سنوره کانى رۆژناواى ولاته کهى ده بسو ، ولاته يه کگرتوو ه کان له ناکاو يارمه تيه کانى پچراند . خه لکى کورد ده وري " سه رباز " يان له م کايه ي شه تره نجه دا گيتر .

Mr. PROXMIRE. ¹

كورد و كوردستان له بهلگه ناسه كانس وهزاره نئى دهره وهى نه مريكاي

كاتى كه وهزيرى دهره وه ، كيسينجىر ده لىت "ناهيلىت نيگه رانى مافى مرؤڤ به سهر سياسه تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكادا زال بىت" ، رهنگه بير له خه لكى كورد بكاتسه وه كه چاره كه سه ده يه ك خه باتيان كردوه بؤ سه ربه خؤببىه كه سه رته تا نه عجاميكي باشى بؤ وينا ده كرا ، به لام له ناكامى ريكه وتنينكى ديبلؤماتيكي خيرا له پشت په رده وه خنكىندرا .

به ريز سه رؤكى نه عجومه ن داوا ده كه م وتاره كانى " رؤژنامه ي واشنگتون پؤست" (3ى نادارى 1979) و " نيؤيؤرك تايمز" (1ى نادارى 1970) سه باره ت به ژنه رال بارزانى بخرىته بهر ده ستى هاوكارا تم .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره وهی نه امریکا

کورده کان: به دوور له کوورهی تواننده وه

۱۴ ی نیلوولی ۱۹۷۹ - نه غجومه نی نوینه ران

به ریز " رابیرت ه مایکل " ، " نوینه ری نیاله تی " تیلینویز " له نه غجومه نی نوینه ران: به ریز سه رۆکی نه غجومه نی یه کی له گه وره ترین نه فسانه کان که له ۵۰ سالی دووه می سه دهی ۱۹۲۰ دا تووی نه کراوه ، بیرۆکه ی کوورهی تواننده وه به له کاروباری ناوختی و نیونه ته وه بییدا . شاره زیان ده لاین نالۆگۆری خیرای زانیاری و راگه یاننده نیلکترۆنیکیه کان جیاوازی نیوان نه ته وه کان و گروهه نه تنیکیه کان له ناو ده بات ، ده لاین هه سووکه س دهیه ویت شیتواز و بیروپا کۆنه کان لایبات و خۆی فریداته نیو شه پۆلی نوئی پیشکه وتن ، به و شیتوازه که رۆشنبیر و شاره زا رۆژناواییه کان پیناسه یان کردوه . باشه ، به لام تم شیتوازه به ته وای نه گۆراوه . له باتی نه وهی دنیا بیته کووره یه کی گه وره ی تواننده وه ، نیمه شه ری عه شیره تی خویناوی له ئافریقا و به رز بوونه وهی گروتینی ناسیۆنالیستی له نیوان نیسکاتله ند و ویلز ده بیسین . " قیتانامیه کان " ، " کامبۆجیا ییه کان " و " صینییه کان " که وتونه ته مملانس ی له گه ل یه کدی و تم مملانییه نه وه نده که هه وینی سیاسی هه یه ، نه وه نده ش هه وینی نه تنیکی هه یه .

کوردیش که گه لیتی کۆنه و سه ره رزه ، نایه ویت بکه ویته نیو تم کووره ی تواننده وه یه . کورد شایانی نه وه یه سه رنجی پینده یین . من نیستا ده مه ویت بچمه ناو وتاریک به ناوی کورد و PLO (ریکخراوی نازادی فه له ستین) که له رۆژنامه ی " پیوریا ژورنال ستار " له ۷ ی نیلوولی ۱۹۷۹ بلاو بووه ته وه .

ROBERT H. MICHEL ¹

² Peoria Journal Star

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

كوردەكان: مندالە هه تيوه كانى جيهان

٢٩ى تشرينى دووه مى ١٩٧٩ - نهنجوومه نى نوينه ران

بهريز " داسشيل " ^١ :

بهريز سهريزكى نهنجوومه نى نوينه ران ، له سايهى قهيرانى هه نوو كهى نيران كه ديپلوماته كانى نه مريكا به بارمه ته گيراون ، به بيروبوچوونى من نهوه گرینگه كه بزانيه هه موو خه لكى نيران له گه ل بيروبوچوونه ژه هراوييه دژه نه مريكا يه كانى نايه توولا خومه يني دا نين ، به تاييه ت كه مينه نى كورد له باكوورى رژوناواى نيران . له راستيدا هه ر نيسا كورده كان شهري مان و نه مان ده كه ن له گه ل خومه ينى و گروهه خوينمه ژه توندناژوكانى . كورده كان له سالانى رابردوودا لايه نگرى نه مريكا بوون و هه رچهنه سوژ و هه ستيا ن به هؤى كوژايى پيه اتنى يارمه تى نه مريكا به خه با ته كه يان بؤ توتونؤمى كوردستان له چهنه سالى رابردوودا كه م بؤ ته وه ، به لام هيشتا كورد وه كه هيزيكي گرینگ له نيراندا ماوه ته وه . نيسا كاتى نه وه هاتووه هه له وه ره فتاره نادا دپه روه رانه كانى رابردوومان سه رراست بكه يينه وه و لاپه ريه كى نوئى له گه ل كورد له نيران بكه يينه وه .

كورد كه گه ليكي زؤر چاره شه پتر له يه كه سه ده يه بؤ كوردستان يكي خاوه ن توتونؤمى خه بات ده كات و به دريژايى چهنه سه ده توشى داگيركارى و سه ركوت بؤ ته وه : سه ره تا له سه ره ده ستى يوزانييه كان ، پاشان له سه ره ده ستى مه غؤله كان و توركه كان و به ريتانييه كان .

باشترين راپورت سه باره ت به ميژووى تاريخى نه م دوايانه نى كورد ، وتاريخه كه ١٦ى نه يلوول له رژؤنامه ي " واشنگتون ستار " له لايه ن " نيسميت هيمپستون " ^٢ بلاو بؤ ته وه كه رژؤنامه نووسينكى دانيشتووى واشنگتؤنه كه هاوينى ١٩٧٤ له گه ل پيشمه رگه كانى مه لا مسته فا

^١ Mr. DASCHLE
Smith Hempstone ^٢

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتني دهره وهس نه صربكا

- بارزاني له عيراقدا بووه . هاركات بارزاني به هاري رابردوو له واشنگتون كۆچي دوايي كرد .
به داخوه رتيه رايه تي بارزاني و هه لويسته لايه نگرانه كانس به نيسبه ت رۆژناوا له كيسمان چوو .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نههرىكا

رهوشى خرابى كورد ژينۆسايدمان وهبىر دىنيتهوه
٦ى كانوونى يه كه مى ١٩٨٢ = نهنجومهنى پىران

بهريز "پروكزمايتر":

بهريز سهرزكى تهنجومهن، له ٢٤ى تشرىنى يه كه مى ١٩٨٢ رۆژنامهى "نيۆيۆرك تايمز" نامهيهكى بلاو كردهوه كه بۆ سهر نووسهري رۆژنامهكه نيردرا بوو و باسى رهوشى خرابى كوردى ده كرد. نهه نامهيه له وهلامى نهو شروقهيه نووسراوه كه "وينسيئنت كانبى"^١ له ٦ى تشرىنى يه كه مى ١٩٨٢ سهبارت به فيلمى "يول" بلاوى كردبووهوه . فيلمى سىينه مايبى "يول" به سهرهاتى جوانيكي كوردى ده گيپايهوه كه نيزنى پيدر ابو بوو چهند رۆژتيك له بهنديخانهوه بگهريتهوه مال و بينيبوى گونده كهيان به دهستى هيزه توركه دژه كورده كان خاپوور كراوه . نووسهري نامهكه "ويژا بيۆدين سهيدپوور"^٢ ستايشى دهرهينهري فيلمهكه ، "يلماز گوناي" كردبوو هم به بۆنهى نهوهى كه بارودوخى كولتورى كوردى له گهل رۆژئاوا بهراورد كردبوو و هم به بۆنهى نهوهى نامرازه كانى سهركوتى له توركياى نهمرۆدا نيشاندا بوو . له نامه كهيدا نووسهري ههروهه ها ههولته كانى دهولتهتى توركياى نيشان دابوو بۆ له ناو بردنى ناسنامهى كورد و ده بگوت توركه كان ٨ تا ١٠ ميليون كورد له ولاته كهيان به فهرمى نانسن . نووسهري ههروهه ها نامازهى به راپورتتيكى ريكخراوى ليبورردنى نيونه ته وهى كردبوو كه به گوييهى نهوه كۆمه لئاسى تورك، نيسماعيل بيشكچى به ماوهى ١٠ سال خراوته بهنديخانه به تاوانى نهوهى وتويههتى كورد گروهبيكي نهتنىكى جياوازه . ههروهه ها نووسهري نامازهى بهوه كردبوو كه توركيا ته نهها ولاتييك نيهه كه كورد سهركوت دهكات. راسته توركيا شوئينيكي ترسناكه بۆ كورد بهلام نيوان و سووريا

^١ Vincent Canby
^٢ Vera Beaudin Saeedpour

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس وهزارهتی دهره وهی نه امریکا

و عیراقیش به هه مان نه اندازه ترسناکن و ته نانهت له دهره وهش گهلی له کورده کان بیدهنگن ، به هوی نه وهی له تۆله سه ندنه وهی هم دهوله تانه له بنه ماله کانیان له ناوخوی ولات ده ترسن .

به رپیز سه رۆکی نه نجومهن هم نامه یه نه وه مان وه بیر ده هیئتیه وه که نازار و نه زیه تی ترسناکی نه تنیکی له سه رانسهری جیهاندا رووده دات . به داخوه نه وه شان وه بیر ده هیئتیه وه که بواری ژینۆساید هیشتا له جیهانی نه مرۆدا هه یه و هه رچه ند که نه امریکاییه کان له م سه رکوتانه بیزارن به لام گه له که مان هه رچی له ده ست هاتوه نه یکر دووه بز کۆتایی پیهی تانی هم کرده وه دزیوه .

به رپیز جهنابی سه رۆکی نه نجومهن ، له سالی ۱۹۶۷ه من به رده وام داوام له نه نجومهنی پیران کردوه کۆنوانسیۆنی سزادان و پیشگیری له ژینۆساید په سه ند بکات . له کاتی کدا که هم گه لاله یه له نه نجومهنی پیران دا ماوه ته وه ، زیاتر له ۸۰ ولات هم کۆنوانسیۆنه یان په سه ند کردوه . به که مته رخه می له په سه ند کردنی هم کۆنوانسیۆنه ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا ناتواتی هه لبسیت به جیبه جی کردنی نه رکمی نیونه ته وه یی خوئی وه ک ریبه ریک له بواری مافی مرۆشدا . له روانگهی مافی مرۆشه وه ، گرینگی نازاردانی گروهه ره گه زی ، نایینی و نه تنیکیه کان له مافی ژیان که متر نییه .

له کاتی کدا ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا خوئی له په سه ند کردنی هم په یان نامه یه ده بویری ، هه زاران کهس له گه ل هه ره شه ی له ناو چوون رووبه روون . نیمه ناتوانین له مه زیاتر چاوه پروان بین . داوا له نه نجومهنی پیران ده که م هه ر نیستا ده ست به کار بیته .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهوى نه مريك

بارودۆخى كورد و په ياننامهى ژينۆسايد

٣ى تشرينى يه كه مى ١٩٨٣ - ته نجومهنى پيران^١

به پرتز " پرۆكزمايتر " :

به پرتز سه رۆكى نه نجومهن ، راپۆرتى نهم دوايىانهى ميدياكان سه بارهت به گيرۆده بوونى كورد له شهري نيران و عيراق ، جاريكى ديكه رهوشى دژوارى خهلكى كوردى هيتنايه وه بيرمان كه ماوهى چند دهيه به دهستى دهولته ته دهسه لاتداره كان سه ركوت كراوه . نهم بارودۆخه ، پتيوستى به كجار زۆرى په ياننامهى ژينۆسايد ناشكرا دهكات .

نزىكهى ١٠ ميليۆن كورد له ناوچه شاخاويه كانى سه ر سنوورى عيراق ، نيران و توركي ده ژين . هه رچهند كه كوردستان له نيوان سنوورى نهم دهولته تانه دا دابهش كراوه به لام دانيشتوه كانى نه ته وهيه كى جياواز بيك ده هينن ، به زمانىكى جياوازي هيند و نۆروپايى قسه ده كهن ، دابونه ريتيكي جياوازيان هيه و له رووى نه تنى كيه وه له خهلكى ده وروويه رى خۆيان جياوازن . كورد نامافجى سه ركوته سيستماتيكه كان — به تاييهت له عيراقدا — بووه (و نيستاش هه ر هيه) بۆ نه وهى كۆمه لگه كيان بنه ر بكن ، بلاوهى پيبه كن و بيخنكيئن . گونده كوردن شينه كان كاول كراون ، بنه ماله كورده كان له يه ك جياكراونه ته وه ، كورده ولاتپاريزه كان و پيشمه رگه كان به ندكراون يا نيعدام كراون . ناواره كورده كان به زۆر نيسته جى كراون و له رهوشى ژيانى مان و نه ماندان . روونه نهم كرده وانه بۆ له ناوبردنى كورد وه كرووپيئى كولتورى دارپژراوه . روون نييه كه به گويزه رى پينا سه ردى په ياننامهى ژينۆسايد ، خهلكى كورد قوربانى ژينۆسايدن يا نا به لام به هه ر حال روون و ناشكرايه كه گه لى له كورده كان بوونه ته قوربانى پيشيل كردنى ته واوى مافى مرۆ و نهم پيشيلكارى يانه سيه سه تى دهولته ته ييه كه به شيوازي سيستماتيك به پرتزه ده چيئ . نهم كرده وانه بى گرمان له ناستى ژينۆسايد دان .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكاً

هيوادارم هاوكارام له نهخومهنى پيران له بريان نهچيت كه كرده وهى ژينوسايد هيشتا نه مرۆ روو ده دات . پيويستبوونى گارانتتيك بۆ قه دهغه كرده وهى ژينوسايد ئيستاش له نارادايه . په سه نه كرده وهى په ياننامه ي نيو نه ته وهى ژينوسايد نه م په يامه به هيزتر ده كات كه كۆمه لگاي نيو نه ته وهى نيدى ته حه موولى تاوانى دژى مرۆفايه تى نييه . داوا له هاوكارانى سناتۆرم ده كه م بى دواخستن، پشتيوانى خۆيان له په سه نه كرده وهى ژينوسايد ده ريبين .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریكا

زیاده پوژی له به کارهینانی گازی کیمیایی له عیراق
۲۴ی ناداری ۱۹۸۸ - کۆنگریس

به پرتز "لانتوس"^۱ :

به پرتز سه روکی کۆنگریس، ماوه یه کی زۆر به سهر مۆته که ی "جانستۆن"^۲ - که تیتیدا ۹۱۳ پیار ، ژن و مندال به هۆی گازه وه کوژران- تینه په پیره که بیرو پای گشتی نه مریکا که وتۆته ژیر کاریگری نه وینه ترسناکانه ی که له عیراقه وه دین و نیشان ده دات گازی "سیانید" ، گازی "موستارد" و گازی ده مار له لایهن ده ولته تی عیراق ده ژی خه لکی خزی به کار هاتوه . له بهر نه وه ی که ناهیلین میدیاکان ده ستیان به شوینی رووداوه که بگات ، نیمه نازانین تایا ژماره ی نه وه مندال ، ژن و پیرانه که له تاکامی به کارهینانی زالمانه ی گازی ژه هراوی له سهر دهستی کاربه ده ستانی عیراق کوژراون ، ۳ هه زار که سه یان ۵ هه زار که س . هیتزی ده ریایی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا نیستا عیراق و هاوپه یمانانی له که نداوی فارس ده پاریزیت . حکومه تی نه مریکا ده بیت گوشار بخته سهر رژیمی به غداد و پیتی نیشان به دات کیمیاباران کردنی خه لکی مه ده نی له چاوی نه ته وه شارستانیه کانه وه قابلی قه بوول نییه . نه ته وه یه کگرتوه کان ده بی به زووترین کات لیژنه یه ک بنیریت بۆ ناچه تا له م کۆمه لکوژییه هۆفانه یه بکوژیته وه .

^۱ Mr. LANTOS

^۲ Jonestown

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریكا

ياسای شهرمه زار كردنی به کارهینانی چهکی کیمیایی له لایهن دهولتهتی ئیران و

عیراق

۲۹ی ناداری ۱۹۸۸ - کۆنگرئیس

به رپرتیز "نه تکینز" :

به رپرتیز سه رۆکی کۆنگرئیس، من ده مهویت نیگه رانی خۆم دهر بپریم به نیسبهت به کارهینانی چهکی کیمیایی له لایهن ئیران و عیراق که دژی یه کدی شه پرده کهن . ههفتهی رابردوو ، به سه دان خه لکی بن گوناح له کوردستانی عیراق به چهکی کیمیایی کوزراون . هه موومان راپورت و هه واله کانی نه م رووداوه مان بینوه . بنه ماله کان له سه ر میزی نان خواردندا مردوون ، دایک و باوکه کان منداله کانیا ن به توندی له نامیتز گرتوه تا له گازی ژه هراوی بیانپارتیزن ، وه کو شه وه وایه نه سب سوازی چواره می کتیپی "موکاشفاتی یوحنا" له هه موو شاردا غساری دابی و کۆمه لئیک مردووی به شوینی خۆیدا به جی هیشتی .

چهکی کیمیای ترسناکه و له لایهن هه موو نه ته وه کانی جیهان شهرمه زار کراوه . پرۆتۆکۆلی ۱۹۲۵ی ژنیف به کارهینانی چهکی کیمیایی قه ده غه کرد و هیوادار بوو نیدی قه د به کار نه بردریت به لām هه م ئیران و هه م عیراق له شه ری که نداودا له م چه که ترسناکانه که لکیان وه رگرتوه . که لک وه رگرتن له چهکی کیمیایی وه ک نامرازی شه ر خۆی له خۆیدا کارتیکی دره ندانه یه به لām وادیاره ده ولته تی عیراق نه م چه که ی دژی خه لکه سفیله که ی خۆیشی به کار هیناوه . نه مه یه که م جار نییه که چهکی کیمیایی له ناوچه ی کوردستان به کار دبردریت . کوشتنی خه لکی بن گوناح هه یچ پاساوێکی نییه و نه و کۆمه لکوژییه که ههفتهی رابردوو رووی دا ، جینی دا کۆکی نییه .

Mr. ATKINS¹

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و هزاره نئى دهره وهس نه سربىكا

لهم ههفتهيه دا من گه لاله يهك ته تسليمى ته غجرومهن ده كه م بۆ شه رمه زار كردنى به كارهيئنانى چهكى كيميائى له لايهن ئيتران و عيتراق .
داوا له هاوكارائتم ده كه م لهم ههولته دا دهنگى خۆيان بجهنه پال دهنگى من بۆ شه وهى - لانى كه م خهلكى بى گوناح - له شه رى كه ننداو له مه زياتر نه بن به قوربانى .
ئيمه نابيت له مه زياتر بى دهنگ بىن .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهسى نههريكيا

نيدانه كردنى دهستدریژی عیراق بۆ سهر ههریمی هوایی تورکیا
۳۰ى نادارى ۱۹۸۸ - كۆنگریس

بهريز "پورتير" ۱:

بهريز سهروكى كۆنگریس ، ههفتهی رابردوو عیراق به هیترشی کیمیایی بۆ سهر خهلكهكهی خۆی له شارۆچکهی سنووری ههلهبجه نهوهستاوه و ههریمی هوایی تورکیای بهزاندروه بۆ نهوهی كه مپی پيشمههركه كان بۆردمان بكات كه تهنها يهك كيلۆمهتر له ناو خاكی تورکیادا بوون .
له كاتیكدا كه ولاته يهكگرتوه كانی نههريكيا دهبی له شهري كه نداوی فارس بی لایهن بینیتتهوه بهلام هیچ گومان لهوهدا نییه كه نابیت له بهرامبهه هیرش بۆ سهر تورکیا بی دهنگ بیت .
به گویرهی مهنشووری ناتۆ ، هیرش بۆ سهر ههر هاوپهیمانیکی ناتۆ له حوكمی هیرش كردنه بۆ سهر تهواوی نهندامانی ناتۆ . دهبیت له پيشهوه هۆشدارى بدریت به دهولتهی عیراق كه ههرچهههه كه هیترشی کیمیایی دهكاته سهر خهلكهكهی خۆی و به روالهت كهس هیچ نالییت ، بهلام هیرش كردنه سهر هاوپهیمانیکی وهفادار وهك تورکیا خرابترین ناكام و لیكهوتهی بهدواوه دهبیت .
قارهمانانی هیزی هوایی عیراق كه هیترشیان كردهوته سهر USS STARK و ههلهبجه بزانه كه بهم كارهی خۆیان دوژمنیکیان بۆ خۆیان درووست كردوه كه له نیران گهورهتره .

Mr. PORTER 1

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نههرىكا

نيدانه كردنى كهلك وهرگرتن له چهكى كيميائى له لايهن عيراق

٢٤ى حوزه يرانى ١٩٨٨ - نهغجومهنى پيران

بهريتر "مايكيئل"^١:

بهريتر سهروكى نهغجومهنى ، خوشحالم نهمرۆ هاوكارام پشتيوانى خويان له پهسهند كردنى بپيارنامهى ٤٠٨ دهرده برن . نه م بپيارنامهيه بهكارهينانى چهكى كيميائى له لايهن عيراق شهرمه زار دهكات و دارا له سهروك دهكات دريژه به هولته كانى نههرىكا بدات بو شهوى بهرهمهينان و به كارهينانى چهك له ناستى نيونه ته وهيدا قه دهغه بكرت .

جيگاي داخه پهسهند كردنى بپيارنامهيهك له م جوژه پيويست بيت ، به لام نيتمه ناتوانين بهرسه ندى ترسناكى كهلك وهرگرتن له م چهكانه له شهري نيران و عيراق پشتگوي بجهين . نيتمه دهبن له نهغجومهنى پيرانى نههرىكا دا به فرمى كهلك وهرگرتن له م چهكه نيدانه بكهين و پشتيوانى خويمان له هولته بهرده وامه كان دهريپرين بو دووباره كردنه وهى قه دهغه شه خلاقى و ياسايى كهلك وهرگرتن له چهكى كيميائى . چند مانگ پيش كۆمه لگاي نيونه ته وهى شوكه بوو به هوى ديستى شهو بهلگه رووناهى كه نيشانى ده دا عيراق دژى خهلكى خوى چهكى كۆمه لكوژى به كار هيناوه .

له ١٦ى تادار عيراق به چهكى كيميائى هيرشى كرده سر شارى ههله بجه كه نيران داگيرى كردبوو و پتر له ٢ ههزار كوردى سيقيلى كوشت .

ويتهى سير و سه مه رى خهلكى سيقيل كه له كاتى نهجمادانى كارى رۆژانه ياندا مردبوون و وشك ببوون ، هه مرومانى هه ژاند . به لام پيش نه م رووداوه ، گه لى نيشانه له ده ستدا بوو كه توانايى بهرهمهينانى چهكى كيميائى له رۆژه لاتى نيوه راست رووى له بهرسه ندنه . نيتمه

Mr. MITCHELL^١

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريك

دهزانين له سهره تاي سالى ۱۹۸۲ عيراق دهستى كرد به تاقىكرده وهى چه كى كيميائى و به ههله به چه كى كيميائى هيرشى كرده سهر سوپاي خوزى.

نهم بريارنامهيه ستائيشى "سهرۆك ره يگان" دهكات به هوزى نهمه كه كتووپر نهم كرده وهيهى عيراقى وهك پيشيتلكردنى گه ووره و تاييه تى ياسايى نيژنه ته وهيهى شهرمه زار كرد. پشكنه رانى نه ته وهيه گگرتوو ه كان پيشتر رايانگه ياندوو كه عيراق له سالى ۱۹۸۴ ، ۱۹۸۶ و سهره تاي ۱۹۸۷ دزى نيران چه كى كيميائى به كار هيناوه . ههر هيرشيك له م بهيوه نديه دا پيشيتل كردنى زهقى پروتوكولى ۱۹۲۵ى ژنيقه كه عيراق واژوى كردوو . وادياره نيرانيش چه ند سال پاش دهستپيكردى تاقىكرده وه كانى عيراق ، له ناستيكي بهرته سكتردا دهستى كردوو به بهرهمه يتاننى چه كى كيميائى . به پيى راپورته كان ، نيران له تولهى هيرشه كيميائيه كانى عيراق ، چه كى كيميائى به كار هيناوه ، له وانه له ههله بجه .

ههتا كاتيك كه ههر دوولا هه روا چه كى كيميائى به كار بهينن ، مه ترسيه كانى چه كى كيميائى له شهري ۸ ساله ي كه نداوى فارس زورتر ده بيت . نيستا نيران و عيراق له هيرشكرده سهر شاره كان ، له مووشه كى ناسايى كه لك وهرده گرن و نه گهر بتوانن نهم مووشه كانه به كلاوه ي كيميائى ته يار بكن ، رهنه خه لكى سثيل له ناو شاره كاندا بكوژن و بريندار بكن .

به سه ند كردنى بريارنامه ي ۴۰۸ له نه غومنه نى پيران ، هه لگري به ياميتكى به هينه بؤ لايه نه كانى شهري كه نداو . بريارنامه كه وهك نمونه هيرشه كيميائيه كانى عيراقى شهرمه زار كردوو و نيگه رانى خوزى ده برپويه له به كار هيناننى بهر ده وامى چه كى كيميائى له لايه ن نيرانه وه . ده بى نه غومنه نى پيران به توندى كه لك وهرگرتن له چه كى كيميائى له لايه ن ههر ولايتيكه وه بى جياوازي شهرمه زار بكات . هيرشه كيميائيه كانى نهم دوايانه ي عيراق سه مبولى سه رنه كه وتنى كزمه لگاي نيونه ته وهيه بؤ نه وهى كه به شتوازي كارا ريگه له راگوازته وهى ماده ي كيميائى و به كار هيناننى چه كى كيميائى بگريت كه له لايه ن پروتوكولى ۱۹۲۵ى ژنيقه وه قه دهغه كراوه .

President Reagan ^۲

کوردا و کوردستان له به لکه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه هریکا

له کاتینکدا که نه ته وه یه کگرتووه کان به رده وام به کارهینانی چه کی کیمیایی له لایه ن عیتراقه وه شه رمه زار کردووه ، به لام قه د هیچ چه شنه که مارویه کی نه خستوته سه ر نه و ولاتانه ی که پروتوکولی ژنیف پیشیل ده که ن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و مزاره تنس دهره و هوس نه مهربكا

تاوتووی کردنی گه لاله كان و پریار نامه هاویه شه كان بۆ پیشگیری له ژبنۆساید

۸ی نیلۆولی ۱۹۸۸ - نهنجومه نی پیران

به پریز " پینل " ۱:

به پریز سه رۆکی نهنجومه ن ، له سه ر سنووری تورکیا و عیراق ، هیما و نیشانه کانی تاوانیکی زۆر گه و ره ده ره که ویت . بۆ جاری دووم له م سه ده یه دیکتاتوریکی درنده گازی کوشنده به کار دینیت بۆ قه لآچۆ کردنی که مینه یه کی نه تنیکی جیاواز . نه م جاره قوربانیه که که مینه ی کوردی عیراقه و بکه ری تاوان سوپای عیراقه .

کورد گرووپیکی نه تنیکی جیاوازه که ۲۰ میلیۆنه و خاوه ن میژووینی کۆن و کولتورویکی ده وله مه نده . هه ر چه ند که گه لی له کورده کان ناماخیان کوردستانیکی سه ره به خۆیه به لام کورد تووشی چاره په شییه کی گه و ره بووه و له نیوان عیراق ، ئیران ، تورکیا ، سووریا و یه کیتی سوۆیه تدا پارچه پارچه بووه .

هه ر چه ند که هه لسوکه وتی عیراق له گه ل که مینه ی کورد له رابردودا توۆزیک له هه لسوکه وتی دراوسیکانی باشت بووه ، به لام رهوشی کورده کانی عیراق له م چه ند ساله ی دوایدا بووه به نه هامة تی و کاره سات . به ده ستپیکردنی شه ری ئیران و عیراق ، خه باتکارانی کورد له هه ر دوو ولات هه لیان بۆ ره خسا توۆتۆزمیه کی به رفراوانتر (نه سه ره به خۆیی) به ده ست به یسن . له عیراق راپه رینی کورد پیشکه وتنی زۆرتی به خۆه بینسی و کۆنترۆلی زۆربه ی ناوچه شاخاویه کانی باکووری رۆژه لاتی عیراق که وته ده ست . به هه ر حال به گۆزینی ناراسته ی شه ر به قازانجی عیراق له سه ره تای نه مسال ، سوپای عیراق هیرشیکی گه و ره ی دژی کورد نه نجام دا . له گه ل نه م هیرشه دا ، گونده کورده نشینه کان له سه رانه ری ناوچه که به دینامیت ته قیندرانه وه و گازی ژه هراوی دژی خه لک به کار برا . له مانگی نادار له شارۆچکه ی کورده نشینی هه لجه ، هه زار سفیلی کورد

Mr. PELL 1

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

توشی گازی کیمیایی بوون . له دواي ناگرهستی ۲۰ی ناب له نیوان نیتران و عیتراق ، سوپای عیتراق چك و تهقه مهنی و پاشكهوتی گازه کیمیاییه كانی به تهواوتی دژی كورده كان به كار هیئا . راپۆرته كانی ناواره كان به لگه یه کی حاشا هه لئه گره سه بارهت به به كار هیئانی به رفراوانی گازی کیمیایی . به هژی نهوهی كه ناوچه به رووی هه موو بیانییه كان داخراوه ، نیمه ته نهئا ده توانین پشت به ژمارهی كوژراو ویرینداره كان به ستین ، به لام روونه كه ژماره یان ده یان هه زار كه سه .

هیترش بژ سهر كورد هه روا كه باسمان كرد ، دریژهی هه یه . هیچ گومان له وه دا نییه كه رژیمی سه دام حوسین به نیازه نهه هیترشه بكات به دوايين ریگچاره ی كیشه ی كورد . له كاتیكدا كه خه لك توشی گازی کیمیایی ده بن ، جیهان بئ دهنگه . نهه بئ دهنگییه چه ند هژكاری هه یه : سه رچاوه ی زۆری نهوتی عیتراق ، هیتری سه ربازی، و هیواي تیكنه چوونی وتووژه هه ستیاره كان كه به نامانجی كوژتایی پیهینانی شه ری نیتران و عیتراق نه نجام ده دریت .

به هه رحال نهه بیئدهنگییه له جئی خۆی دا نییه . نیو سه ده له مهو پیش دنیا له به رامبهه هیتلیتر دا بئ دهنگ بوو ، نهوه بوو هیتلیتر نزیك بوو هه موو جووله كه كانی نۆروپا له ناو به ریت . نیمه ناتوانین له به رامبهه ژینۆسایدیكی دیکه دا بئ دهنگ بین .

من نه مپۆ گه لاله یاسایه كه م ته سلیمی نه نجوومه ن كرده وه كه هه موو یارمه تییه نابوریه كان به عیتراق ده پچرتیت و پتیستی به وه هه یه كه ولاته یه كگرتوه كانی نه مریكا دژی نهو قه رزانه دهنگ بدات كه دامه زراوه نابوریه نیونه ته وه ییه كان ده یدهن به عیتراق و نارنده دهره وه ی نهوتی عیتراق قه دهغه ده كات . نهه كرده وانه به رده وام ده بیت هه تا كاتیك كه عیتراق به كه لك وه رگرتن له گازی کیمیایی پرتۆكۆلی ۱۹۲۵ی ژنیف پیشینل بكات و هیترش بژ ژینۆسایدی خه لكی كورد دریژه ی هه بئ .

ده گووتریت نیمه کاریگه رییه کی نهوتۆمان له سهر عیتراق نییه ، له وانیه نه مه راست بیت به لام به بیروبوچوونی من ، نیمه ده بیت له هه موو كه ره سه ته یه کی به رده ستمان كه لك وه ربگرین تا

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وههس نههرىكا

سه رنجى نهوان رابكيشين . ريژيمى عيلاق رژيمىكى ديكتاتورى درندهيه كه به تيهه رپوونى سالدھا شهر وناكوكى پتهو بووه . دهستگواشتن ، به ته نهايى سياسه تى نهه رژيمه ناگوڤرى و پتيويسته به زوترين كات دهست به كارين .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهه نه مهربكا

كهلك وهرگرتنى زياده رۆيانهى عىراق له گازى كيميائى

۸ى نهيلوولى ۱۹۸۸ - كۆنگرئس

بهريز "پيئس" :

بهريز سه رۆكى كۆنگرئس ، دهمه ويت نارا زيبونى خوم دهر بېرهم به نيسبته كهلك وهرگرتنى عىراق له گازى ژه هراوى دژى كه مينهى كوردى ولاتى خوى . راپورته كان نيشان ددهن كه عىراق گازى ژه هراوى دژى نيترانيش به كار هيتاره . گازى ژه هراوى ۶۰ سال پيش له لايهن كۆمه لگاي نيونه تهويه يه وه قه ده خه كرا له بهر ته وهى كه گازى ژه هراوى له جيهانى شارستانيدا قابلى قبول نييه ، هه ر بۆيه خه لكى شارستانى ده بى له هه موو شويتنيك ، عىراق شه رمه زار بكه ن : له كۆنگرئس ، له نه نجومهنى پيران ، له كۆشكى سېي ، له نه ته وه يه كگرتوه كان و له هه ر شويتنيكى ديكه كه ده كرى . په يامى نيته ده بى روون ، راشكاوانه و شيلگيرانه بى .
به كار هيتاننى چه كى كيميائى له شه ردا قابلى قه بول نييه .

Mr. PEASE

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

كيمىاباران كردنى كورد

۹ى ئەيلوولى ۱۹۸۸ - ئەنجومەنى نوێنەران

بەرێژ "پۆرتەر"^۱ :

بەرێژ سەرۆكى ئەنجومەن ، عێراق بە كەلك وەرگرتن له گازی ژهراوى "موستارد" بۆ سەرکووتى كەمىنەى كوردى خۆى ، هەروا كە دەچى زۆرتر مافى مرۆڤ پيشتيل دەكات . وهزيرى دهره وه ، شۆلتز ، عێراقى باش تىگه ياندوه كە درۆه دان بە كەلك وەرگرتن لهم چه كانه و پيشتيل كردنه كانى ديكەى مافى مرۆڤ خەسار له پەيوەندىبە كانى ولاته يەكگرتوه كانى ئەمريكا و عێراق دەدات . دواين هيرشى كيمىابى بيبەزەبىانەى عێراق نيشانەى كيشەبەكى زۆر گەوره تره . ئەمرۆ لانىكەم ۱۵ دەولەت له وانه لىبىيا ، عێراق ، سوريا و كۆرياي باكوور چه كى كيمىابى بەرهم دەهينن . وادياره گەلى له دەولەتان خەساره كانى گازی موستاردى فۆسنگينز و (كلۆرين)^۲ يان له شەپرى يەكەمى جيهاندا له بير كردوه . پتويستە كۆمەلگای نيوته ته وهى هەنگار بنيت بۆ راوه ستاندى بلاو بوونه وهى ئەم چه كانه .

من و "تىك سكيلتون"^۳ داوا له كۆبوونه وى ۲۸۸۰ى كۆنگرەيس دەكەين سيستمىكى نووى بۆ رينگرتن له پەرسەندنى چه كى بايۆلۆجىكى و كيمىابى دابنيتت بۆ نەوهى سەرئى راسته وخۆى جيهان بەرهولاي گرنگبونى بلاو نەبوونه وهى ئەم چه كانه رابكيشيت . داوا له ئەندامانى ئەنجومەن دەكەم لهم گەلالە ياسايە پشتيوانى بكەن . له هەمان كاتدا نيمە دەبى دلنياابين كە ولاتانىك وهك عێراق كە ئەم چه كە قەدەخە كراوانه بەكار دینن ، له گەل شەرمەزار كردنى تووند له لایەن كۆمەلگای نيوته ته وهى و نەگەر پتويست بى كۆشەگير كردن رووبه پروو دەبنه وه .

^۱ Mr. PORTER
^۲ mustard phosgens and chlorine gas
^۳ IKE SKELTON

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهه وهى نههريكه

ژينوسايدى^۱ كورد

۹ى ئهیلوولی ۱۹۸۸ - نهنجوومهنى پیران

بهريز "بۆند"^۲ :

بهريز سهريزكى نهنجوومن نهو ههوال و راپورتانهى كه لهم رۆژانهى دواييدا سهبارهت به ساكورى عيراق بيهستوومهانه ، له راستيدا زۆر ترسناكن . رونه كه دهولهتى عيراق به شينواى سيستماتيک ، هيرشيك بۆ قهلاچۆ كردنى كه مينهى كورد لهو ولاته بهريوه دهبات .

پاش واژبوونى ناگرهست له نيوان نيران و عيراق له ۲۰ى تاب ، سوپاى عيراق دهستى شاوه لا بووه و دهولهتى عيراق نهم هيزه دژى خهلكى خۆى به كار دهنيت . له ماوهى ۲ ههفتهى راپردودا ، نهو ناوارانهى كه هاتونهته نيو خاكى توركييا وتويانه پتر له ههزار كورد گولهباران كراون و ناچهيهكى بهرفراوان كهوتۆته بهر هيرشى كيميائى . به ههوالنيران نيزن نادريست سهردانى ناچهكه بكن ، بۆيه زانباريهه كانمان كرچوكالن . به هه حال مهزهنده دهكريست ژمارهى نهو كهسانهى كه به دهستى دهولهتى عيراق كوژراون ، گهيشتۆته دهههزار كس و ژماريهكى زۆرتر بريندار بوونه . پتر له ۱۰۰ههزار كسى ديكه ناچار كراون پهنا بۆ توركييا بيهن . "تورگوت ئۆزال" ، سهريزك وهزيرانى توركييا شايانى ستايشه له بهر نهوهى كه نهو كهسانهى قسولۆ كردووه كه له دهستى دهولهتى عيراق ههلاتوون و له ناچه سنووريهه مهترسييداره كان دوورى خستوونهتهوه .

نهمه يه كهم جار نيهه كه رژيمى عيراق گازى ژههراوى دژى خهلكى خۆى به كار دههينيت . لهم رۆژانهى دواييدا له ۱۶ى ئادار ، عيراق سهدان پياو و مندالى بى گوناھى له شارى ههلهجه كيمياباران كردووه . وينه كانى نهم رووداوه ترسناكه ، جيهانى ههژاندووه .

^۱ ژينوسايد دهستهواژهيهكى يونانييه و به واتاى كۆمهلكوژيهه . (وهريگير)

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره تنس دهره وهس نه مريكا

بهريژ سهرۆكى نهنجومهن ، خهلكى شارستانى له م و لاتهو سهرانسهرى جيهان ناتوانن به سانابى بيههنگ بن ، له كاتينكدا كه تاوانگهلى نهونده مهزن دژى خهلكى بى گوناھ بهريژه دهچيت . من له م رۆژانهى دواييدا نيگهران بووم له وه كه ريبه رانى كۆمه لگاي نيونه ته وه بى نيگه رانى خۆيان دهره بېرى له بهرامبهر نه م تاوانه .

دوئينى زۆر خۆشحال بووم كه سهرۆكى تينگه يشتورى كۆميتهى پهيوه ندييه كانى نهنجومهنى پيران گه لاله ياسايه كى ته سلیمی نهنجومهنى پيران كردوه كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ناچار دهكات دژى عيراق دهست به كار بيت . نه مه گه لاله يه كى باشه و من هيوادارم كه هاوكاراتم بسى فيرۆدانى كات ، په سهندى بكن .

به هه رحال به بيروبوچوونى من پيوسته له م پهيوه ندييه دا ههنگاوى زياتر هه لگيردريت و دوا له سهرۆك كۆمار ده كم كردوهى عيراق به توندترين شپوه نيدانه بكات و داوا له هاوپه يانه كانان بكات كه نه وانيش نيدانه بكن . له مه زياتر داوا له سهرۆك كۆمار ده كم نهنجومهنى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان هان بدات تا سه باره ت به كۆمه لكوژى كورد ليكۆلينه وه بكات و كرده وه كانى عيراق له نه ته وه يه كگرتوه كان نيدانه بكرت .

بو چه نده مين جار له م سه ده يه دا ، ني مه بينيو مانه كه هه ندئ مرۆكۆژ گروپيكى نه تنيكى يان نايينيان قه لاجۆ كردوه وهك كۆمه لكوژيه كانى گروپى "نيدى نه مين له نووگاندا" ^۲ ، كۆمه لكوژى ۳ ميليۆن له هاو لاتياني خۆى به ده ستى "پۆل پۆت" ^۳ و له هه موو خراپتر كۆمه لكوژى ۶ ميليۆن جووله كه به ده ستى "هيتلر" . ني مه نابى به يتلين نه م رووداوانه دووبات بيته وه . داوا ده كم دواى قسه كانى من نه م دوو وتاره بخرتته بهر ده ستى هاوكاراتم: يه كم وتارى "جيم هوگله ند" ^۴ له ژيژ ناوى "به هه لده مه چن: نه مه ژينۆ سايده" كه له ۸ى نه يلوولى ۱۹۸۸ له

^۲ group-Idi Amin's massacres in Uganda

^۳ Pol Pot

^۴ Jim Hoagland

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریكا

رۆژنامهی "واشنگتۆن پۆست" دا بلاو بۆتهوه و نهوی دیکه وتاری "ویلیام سافیر" له ژۆیر ناوی "کۆمهڵکوژی کورد به دهستی عیراق رابوهستینن" که له ۹ی نیلوی ۱۹۸۸ له رۆژنامهی "نیویۆرک تایمز" دا بلاو بۆتهوه .

داوا له هاوکارانم ده کهم تهه وتاران به بویننهوه و نههیلن تهه بابه ته بکهویننه پهراویزه وه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و هزاره ناس ناسايس نه هه و هه ناسايس

مهسعود بارزانی داواكاریهك تهسليم به نهنجومهنی ناسايشی نهتهوه یه كگرتووه كان

دهكات

۹ی ئەیلوولی ۱۹۸۸ - نهنجومهنی پیران

له دواى رووداوه كانی نهم دوايانه ی باكووری عیراق كه تییدا چهكى كیمیایی له لایهن سوپای عیراق دژی خهلكی سفیلی كورد به كاربرا ، بهرێز مهسعود بارزانی ، سهزوكی پارسی دیموكراتی كوردستان به نوینه رایهتی خهلكی كورد داواكاریهكى بۆ نهنجومهنی ناسايشی نهتهوه یه كگرتووه كان بهرز كردۆتهوه كه تییدا هاتووه :

" ئیمه داوا له نهنجومهنی ناسايش دهكهین بیرارنامه كانی نهم دوايانه ی خۆی جیبه جی بكات سهبارهت به هه لگرتنی ههنگاوی خیرا دژی ههر دهوله تيك كه چهكى كیمیایی به كار دههیتیت . ئیمه ههست دهكهین پیویسته جیهانی شارستانی دهستیوهردان لهم بابهته بكات كه ههتا ناستی ژینۆساید چۆته پیش و مافی مرۆشی پیشیل كردوو . ئیمه لهم كردهوهیه زۆر به داخین كه نمونه كهی به دهگهن له سهردهمی نویدا بینراوه . ئیمه دهرك بهوه دهكهین كه نهنجومهنی ناسايش دهست وهرناداته كاروباری ناوخۆیی ولاتان و دواكارى ئیمه به هیچ شیتویهك نامانجی سیاسی له پشتهوه نییه ، به لكوو سكالانامهیه كه به نوینه رایهتی خهلكی سقیل كه له ناوده چیت ، نهگه ر پیش له هیرشی نیستای دهولهتی عیراق نهگهردیت .

ئیمه ههست دهكهین ناكام و لیکهوته كانی نهم سیاسهتهی عیراق تهنها كاری نهكردۆته سهه خهلكی گه مارۆدراوی ئیمه و نهگه ر عیراق ههروا بئ هیچ نارهزایهتی دهبریتیتيك درێژه به سیاسهتی خۆی بدات ، لهوانهیه بیته نمونهیهك بۆ دهولهته كانی دیکه كه ناتوانن ناكۆکیه كانیان به شینوازی شارستانی چارهسههركهن . له كهشوهواى ههستیاری رۆژههلاتی نیوه پاست و

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

شوتنه كانى ديكهى جيهان ، له وانه هه ندى له دهوله ته كان، بيدهنگى كۆمه لگاي نيونه ته وهى وهك ريگه پيئدان بۆ نه نجامدانى نهم كرده وانه ليكبه ده نوه .

تيمه دلنييابين (له بهر خه لكه كه مان و ناشتى جيهانى) كه نهم سكالانامه يه تيمه پشتگوى ناخرت و نه نجوومه نى ناسايش هه لده سيته به جيته جي كورنى نهركى خۆى له م په يوه ندييه دا .
مه سهوود بارزاني

سه رۆكى پارتى ديموكراتى كوردستان

۱ى نهيلوولى ۱۹۸۸ ، عيراق

رئيه رايه تى سياسى به رهى كوردستانى عيراق

كوردستان ، عيراق ، ۱۵ى نابى ۱۹۸۸

به رتزان :

جه نابى "خاويژ پريز ديكنونيار" ، سكرتيرى گشتى نه ته وه يه كگرتوه كان

جه نابى نوينه رى يه كيتى سوقيه ت له نه نجوومه نى ناسايش

جه نابى نوينه رى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له نه نجوومه نى ناسايش

جه نابى نوينه رى به ريتانيا له نه نجوومه نى ناسايش

جه نابى نوينه رى كۆمارى گه لى چين له نه نجوومه نى ناسايش

جه نابى نوينه رى فه رانسا له نه نجوومه نى ناسايش

بابه ت : په ره سه ندى شه رى ره گه زى عيراق بۆ ژينۆ سايدى كورد

به رتزان :

ويراي سلاو و رتيز ، تيمه ده مانه ويت سپاس و پيترانينسى خۆمان ده رب برين له به رامبهر هه وله

چا كه كانى نيوه بۆ كۆتايى پيه تينانى شه رى تيران و عيراق و رزگار كورنى خه لكى نهم دوو ولاته

له كاره ساته مرۆفى و ماديه كانى ۸سالى رابردوو . هيوادارين داد په روه رى و ناشتويه كى

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کان و وزارتې دهره وهس نه امریکا

دریځوځایمن له نیوان عیراق و نیوان بیته ناراو و ناروزوی خه لکی عیراق بو نازادی و دیموکراسی و مافی مرؤه بیته دی .

نیزغان پیدهن نم راستییه تان وهیر بهتینه موه (هر او که بیشتر وهیری نیوه مان هیناو ته وه) که شهریکی دیکه دژی کورد له عیراق بهرپویه که ده ولته ته بهک له دواي به که کانی عیراق له سالی ۱۹۸۱ هوه بهرپویه ده بن . لم شهره شوئینییه دا که له نیسانی ۱۹۸۷ هوه شتیوازی شهرې ژینوسایدی ته واری به خووه گرتوه ، سوپای عیراق چه کی جزواو جزوی کومه لکوژ (به تاییهت چه کی کیمیایی) به کار دیتت ، هر او که جیهان له نیوه راستی مانگی ماری نه مسال دا بیسی . نیمه ده مانه ویت نه وهش زیاد بکه یمن که له کاتیکیدا که نم شهره دریځی هیه ، کار به ده ستانی عیراق سیاسه تی تیروژ و سرکووتی خه لکی عیراق - چ کورد ، چه عهره ب ، یان که مینه نه تنیکیه کانی دیکه - په پیره ده که ن . ده ولته تی عیراق نم شهره خوئناوییه دژی خه لکیک بهرپویه ده بات که له مافه بنه رپویه کانی خوئی بیته ش کراوه و تنه ا دا وای مافی نه ته وه بی خوئی ده کات که به گویره ی هم مو کونوانسیونه نیونه ته وه ییه کان و په یان نامه کانی مافی مرؤه ، مافیکی ره وایه .

شایانی نامه وه پیکردنه که له کاتیکیدا که میدیا نیونه ته وه ییه کان له زمانی پسرپوران و شاره زایانی نه ته وه په کگرتوه کانه وه رایانگه یان دووه که هیزه کانی عیراق له شهرې که ندا و دژی خه لکی سفیل له هله بجه و شار و گونده کانی دیکه ی کوردستانی عیراق ، چه کی کیمیاییان به کار هیناوه ، له هه مان کاتدا ده ولته تی عیراق دژی خه لکی سفیل له گونده کانی دیکه ی کوردستان چه کی کیمیایی به کار هیناوه . بو نمونه له ۳۰ و ۳۱ ی مانگی ته موز نه مسال ، هیزه کانی عیراق گونده کانی چومی باليسان^۱ ، هیران^۲ و سماق لوی^۳ هه لکه وتوو له باکووری هه ولتیریان به

valley of Balisan^۱

Heeron^۲

Simaqooli^۳

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه سربكا

چهكى كيميائى بۆمباران كردوه . هه مان هيرش له ۲ى تۆگۆست له گونده كانى ناراي^۴ ، سه روؤ^۵ و زاروا^۶ له نزيكى سنوورى توركيya نه نجام دراوه .

له راستيدا به كارهينانى چهكى كيميائى دژى خهلكى تيمه هه تا كاتى نوسيني نهم داواكاريه هه روا بهرده وامه . وادياره هيج شتيك له نيستا و داهاتودا ناتوانى پيش له كهلكوه رگرتنى عيراق له چهكى كيميائى دژى خهلكى كورد بگرى ، مه گهر شهوى كه كۆمه لگاي جيهانى به تاييهت نه نجوومه نى ناسايش هه ندى ههنگاوى جيبدى تر له م په يوه ندييه دا هه لبريت .

تيمه له و بپروايه داين كه ده ولته تى عيراق تاوانگه ليتكى مه زنى دژى كورد نه نجامداوه كه ده كرئت وهك تاوان دژى مرؤفايه تى له قه لهم بدرت . ده ولته تى عيراق شه رى ژينؤسايد به كه ره سته گه ليتكى جؤراوجؤر به رپوه ده بات، له وانه :

۱ — به كارهينانى به رفراوانى چهكى كيميائى له ۱۴ى نيسانى ۱۹۸۷وه ، واتا كاتيك كه بؤ به كه مجار عيراق گونده كانى شتيخ وه سان و ده بان گوندى ديكه كيمياباران كرد .

۲ — راگه ياندى زؤربه ي گونده كوردنشينه كان و ده وروبه رى شاره كان وهك ناوچه ي قه ده خه كراو كه تتياندا فه رمان به هيزه چه كداره كان دراوه ته قه له هه موو مرؤؤ و ته نانهت ناؤؤ و بوونه وهرتيك بكه ن .

۳ — كاول كردنى زياتر له ۳هه زار گوند و شار و شارؤچكه و دوورخستنه وهى زؤره مليتى دانيشتوانه كانيان . گروپتيك له م خهلكه ناواره و ده ربه دره بؤ بيابانه كانى باشوورى رؤژنساواى عيراق گويزراونه ته وه له وى له كه مپه به كۆمه له كان ، له هه لومه رجيكي كۆمه لايه تى به كجار دژوار و خراپدا رايانگرتون .

۴ — سوتاندى كيتلگه و باخ و دارستانه كانى نهم ناوچانه .

^۴ Arai
^۵ Sero
^۶ Zarwa

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهنى دهرهوهى نههرىكا

۵ — توندتر كردنى گهمارۆى نابوررى ناوچه قهدهه كراوه كان به نامانجى نهوه كه ژيانى خهلك لهو شوينه له ناو بهرن .

۶ — دريژه پيدانى سياسهتى نه شكه نجه وئيعدامى به كۆمهله كه تيبدا به بيانووه گهلىكى ساده وه كه پهيوه ندى سياسى ، تاينى و نه ته وه يى دهيان و هه ندى جار سه دان كهس ، له وانه منداله كوژراون . له سه روه ندى شالاوى سه ربازى بۆ سه ر گونده كوردن شينه كان له پاريزگاكانى كه ركوك ، سليتمانى و هه ولىر له به هارى سالى پار ، كار به ده ستانى حكومهت دهيان هه زار بنه ماله يان ده ستگير كرد . پاشان به سالآچووان و منداله كانيان له يه ك جيا كرده وه و له كه مپه كاندا رايان گرتن ، به لام پياوه كان بۆ شوينىكى ناديار راگويزرانه وه كه چاره نووسيان نادياره . له هه مان كاتدا ژنه گه نجه كان بۆ شوينه كانى ديكه راگويزرانه ته وه و هه واله گه لىكى باسنه كراو له باره ي رهوشى نه وان به ده ستى نيمه گه يشتوهه .

به ريز سكرتيرى گشتى

به ريزان نه ندامانى هه ميشه يى نه نجوومه نى ناسايش

به ره ي كوردستانى عيراق كه له ۶ حيزب پيكهاتوهه ، داواتان لى ده كات :

۱ — گوشار بجنه سه ر عيراق تا ده ستبه جى كۆتايى به نيتت به به كار هيتنانى چه كى كيمابى دژى خهلكى كوردستان .

۲ — ده ست به كار بن بۆ نه وه ي شه رى ره گه زى ژينۆسايد دژى خهلكى نيمه رابره ستيت و هه مرو كرده وه يه ك بۆ دوورخستنوهه ، ته عرب و شتوازه كانى ديكه ي گۆزىنى سيمى نه ته وه يى كوردستان وه لاوه برىت و نيزن به خهلكى خۆجيبى كوردستان بدرىت بگه رپينه وه بۆ گونده كانى خۆيان و ريگا چاره يه كى ديمۆكراتيك ، دادپه روه رانه و ناشتبخوازانه بۆ كيشه ي كورد بدۆزرپته وه . ريگه مان پييدنه بگه رپينه وه بۆ نه و به لپنه انه ي كه كۆمه له ي گه لان دايبوو بۆ پاراستنى مافه نه ته وه يه كانى خهلكى كورد له كاتى لكيانى باشوررى كوردستان به عيراقوهه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزارهتی دهره وهسی نه مریکا

۳ — گوشار بجهنه سهر دهولتهتی عیراق تا ریز له مافی مرژۆ و شازادی تاکه کهسی سقیلی هاوولاتیانی عیراق بگریت، بی له بهر چاو گرتنی ره گه زیان و سه رجهم زیندانییه سیاسییه کانی نازاد بکرتین .

جاریکی دیکه ریز و سیاسی نئمه قبول بفرمون

مهسعود بارزانی بهره کالهت له لایهن ریبهرایهتی سیاسی بهرهی کوردستانی عیراق

هاویچ :

۱ — لیستی شالاره سهربازییه کانی هیزه کانی عیراق له نیتوان ۱۹۸۷/۴/۱۵ و سه رهتای شابی

۱۹۸۸ که تئیدا که لک له چهکی کیمیایی وه رگیراوه .

۲ — دهقی بریاریکی دهولتهتی عیراق که فرمان به هیزه کانی ده دات هه موو مرژۆ ، نازهل و

بوونه وه ریک له ناوچهی قه ده خه کراوی کوردستان له ناو بهرن .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره نسی دهره وهسی نه مریکا

پشتگیری له گه لاله یاسای "پیشگیری له ژینۆسایدی ۱۹۸۸"

۹ی نیلولوی ۱۹۸۸ - نهنجومه نی پیران

به ریژ "پیل" ۱:

جهنابی سه رۆك ، نه مپۆ نهنجومه نی پیران گه لاله یاسای "پیشگیری له ژینۆسایدی ۱۹۸۸" تاوتوی ده کات که من دوینی ته سلیم کرد سوو و پشتیوانه سه ره کییه که ی ، نه ندای هیژای کۆمیتهی په یوه ندییه کانی دهره وهی نهنجومه نی پیران ، سناتۆر "هیلمز" ۲ بو . له نهنجومه نی پیراندا وینهی کم بووه که بهم خیراییه تاوتوی گه لاله یاسایه کی نه وهنده گرنگ بکریت . به هر حال بارودۆخی کوردستانی عیراق پیوستی به کرده وهی خیرا هیه . هه روا که باسمان کرد ، سوپای عیراق شالۆیک به پتوه ده بات که تنها ده کریت وه ک ژینۆسایدی خه لکی کورد سه رۆقه بکریت . گونده کوردنشینه کانی باکووری عیراق له گه ل دانیشتوه کانیان به دینامیت ده ته قینرینه وه . تنانه ت سوپای عیراق له هیرشه به فراوان و کاریگه ره کانی بۆ سه ر هاوولاتیانی بی پاراستنی کورد گازی ژه هراوی به کار هیناوه .

کرده وهی عیراق ، تاوان دژی مرۆفایه تییه و ده بیست به توندترین شیوه وه لام بدریتسه وه . نهو گه مارۆیانه ی که نه م گه لاله یاسایه به سه ر عیراقدا ده یسه پینیت ، گران . ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا دژی به خشینی قهرز به عیراق ده نگ ده دات له ری کخراوه مالییه کانی جیهان . بۆ ولاتی ک که ۶۰ بیلیۆن دۆلار قهرزازه و داوای قهرز له ری کخراوه مالییه نیونه ته وه ییه کان ده کات تا پاره ی شه ره گرانه که ی له گه ل نیران دابین بکات ، نه م گه مارۆیه قورسه .

نه م گه لاله یاسایه هه موو هورمه (متمانه) نابورییه کان و گارانتی هورمه کانی نه مریکا به عیراق ده پچریت که نزیکه ی ۸۰۰ میلیۆن دۆلاره له سالدا . گه لاله که ههروه ها ناردنی هه موو شتیک بۆ

Mr. PELL¹
HELMs²

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

عيراق قهدهخه دهكات واتا ناردنى همرشتى كه له كۆتۆزلى رينكخراوه كانى دهولتهتى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا دايت . نم كاره خزى له خزيدا ريگره له چوونى نهو پيداويستيبانه كه عيراق پيويستى پيه بو خسته كارى پيشه سازى نهوت و بوژاندنه وهى ژيخرانى نابوورى كه له ناكامى شهردا له كار كهوتوه . گه لاله ياساكه ههروهها هه ناردنه وه دهره وهى نهوتى عيراق قهدهخه دهكات .

له ناكامى پهسه نكرانى نم گه لاله ياسايه ، هه ندى له به شه بازرگانيبه كانى نه مريكا تووشى زهره ر دهبن . به هه ر حال نمه پهيوه ندى به مەرگ و ژيانى سه دان هه زار كه سه وه هه به و مه سه له به كى نه خلاقى زۆر پرۆزه . بو نه مجامدانى كارى راست و درووست ، خهلكى نه مريكا له رابردوودا ويستويهتى به رديل بدات .

باش هۆلزكاست كه پشتى جووله كه كانى نۆزووپاى شكاند ، خهلك پينان وابوو قهده شتيكى وا نيدي روو نادات . به لام به داخه وه نمه ديسان له كوردستاني عيراق رووده دات . نيتمه دهيت هه رچى له دهستان ديت بيكهين بو نه وهى ديكتاتورى عيراق بزانيت ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له به رامبه ر كۆمه لكوژى كورد بى دهنگ نابيت ، نم گه لاله ياسايه نم په يامه ده گه يه نيت .

به ريز " پرۆكزمائير " :

به ريز سه روكى نه جوومن ، من زۆر ستايشى سناتۆرى نه ياله تى " روئيزله ند " ، به ريز " پيل " ده كه م بو نه وه هه نگاهه ده ستپيشخه رانه به كه سه باره ت به رهوشى دژوارى خهلكى كورد هه ليگرته وه . ربه رايه تى و دوورينى به ريز " پيل " له م بواره دا جيگاي ريز وستايشه .

كورد خهلكيكي له بير كراون كه له نيو سنوورى چهند دهوله تيكي دوژمندا پارچه پارچه كراون و زه ليزه كان بو نامنجى خويان به كارى هيتاون و له روژناوادا لويان نيه يان لوييه كه يان لاوازه .

Mr. PROXMIRE

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

هر بويه ماوه يه كى زورى خاياند تا وهزاره نى دهره وه ولا مى رووداره تراژديكه كانى باكورى عيراقى دايه وه . ههروه ها هؤكارى كى ديكه ، ترس له وه بوو كه باسكردنى نهم كيشه يه به ته وارى ، هه ولى ناشتى له نيو ببات .

له ناوه راستى ۱۹۷۰ كاندا سياسه نى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا نه وه بوو كه پشتيوانى له بزوتنه وهى بهر خؤدانى كورد بكات له ريگاي دايينكردنى پيداويستى سه ربازي و پيداويستيه كانى ديكه بؤ بهر ي بارزانى له ريگاي تيرانه وه . پاشان هيتري كسينجيز له گه ل شاي تيران ريككه وت كه له نه بجامدا شا سنوره كانى نيرانى داخست و بهر خؤدانى كورد هه لوه شاهيه وه و نهو خه لكه كه نيتمه پشتيوانيمان ليكردن ، تي كچوون .

هيچ وينه يه كه به قه ده وهى كه له ماوه ي چند سه ده ي رابردودا به سه ر كورددا هاتوه ، بؤ زه يزيك وه كه نه مريكا ناخؤش نييه . سؤقيه تيش بؤ كورد باش نه بووه ، بگره خراب تيش بووه . نيسنا ده ولته نى عيراق نه ته نها دؤى هيزه چه كداره كان ، به لكوو دؤى گروه به سفيله كان ، گونده كان و ناواره كورده كان چه كى كيميائى به كار ده هينيت . نهم هيرشه به هه ولدان بؤ ده ركردنى خه لك و دووباره نيشته جي كردنيان له شويته كانى ديكه گه يشتوته لووتكه به نامانجى له ناو بردنى كولتورى كورد و كوشتنى سيستماتيكى نه نامانى بنه ماله ي بارزانى .

به ريز سه رؤكى نه بجومه نى پيران ، نهمه ژينؤ سايده ، نهمه قه سد و نيازه بؤ له ناو بردنى ته واو يان به شيك له گروهيكى نه ته وه يى — نه تنيكى كه به بيه زه ييانه ترين چه كه به رپوه ده چنت واتا چه كى كيميائى كه له شى مرؤؤ وشك ده كات و ده يشيو نيت و مرؤؤ به مه رگيكي دريؤ خايه ن و به ژان ده كوؤيت و نه گه ر قوربانى خؤشه خت بيت ، به گازی ده مار كتوپر ده مریت .

من له وه ده ترسم نهم كرده ويه ببينه سه ره تايه كه بؤ نه وهى شه و لاتانه ي كه له بسواري بهر هه مه ينانى چه كه پيشكه وتوون ، نهم جوړه چه كه هه لبرؤين . تكانان ليده كم نهم گه لاله ياسايه په سه ند بكن و هيوادارم كه به شيويه كه له شيوه كان بتوانيت نيش و ژانى خه لكى كورد كه م بكاوته وه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكى

به پرتز "هيلمز":

به پرتز سه رۆكى نه نجوومهن ، له ههفتهى رابردوو ميلیۆنه ها نه مريكايى ناگادار بوون لهو ههوله ترسناكه كانى كه دهولهتى عيراق بۆ له ناو بردنى سيستماتيكي هاوولاتيانى كوردى خۆى نه نجامى دا. نه مه تاوان دژى مرۆفایه تيبیه و ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا نابيت بينكار دابنیشیت و بى دهنگ بيت له بهرامبهه نه وهى كه روو دهوات. بير كردنه وه له وه زۆر ترسناكه كه چۆن رۆژميكي زالم و راديكال وهك رۆژمي سهدام حوسهين برونى ههيه . دهولهتى عيراق زۆربهى جارن كهلكى له چهكى كيميایى وه رگرتوه و ههزاران كوردى كوشتوه و ههزاران كهسى ديكهى ناچار كردوه بۆ ولاتانى دراوسى ههلبين .

نه مه به هيج شيوه يه كه به جار نيبه كه رۆژمي عيراق - كه زۆربهى چه كه كانى له سۆقيهت ده كړى - دژى خهلكى سفيلى خۆى چهكى كيميایى به كار ديتنى . له مانگى نادارى نه مسال عيراق به چهكى كيميایى هيرشى كرده سهه شارىكى كوردنشین . به گویرهى هه والتهيره كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و راپۆرتيه جيهانيه كان نه م هيرشه ٥ههزار خهلكى بى گوناھى كوشتوه . راپۆرتيه هه واله كان دهلبين نه م هيرشه بۆ سزادانى هاوولاتيانى كوردى عيراق بووه . نه مه له كاتيكدايه كه به ههرحال له مانگى رابردودا هيرشى رۆژمي عيراق بۆ سهه هاوولاتيانى كوردى خۆى تووندتر بووه . به گویرهى رۆژنامهى "نيۆيۆرك تايمز" رۆژمي عيراق له ناگرهستى ٢٠ى تاب له گه ل نيران وهك ههلبين كهلك وهرده گريت بۆ نه وهى هيرشيكى سهه بازى دژى كورد نه نجام بدات .

به پرتز سه رۆكى نه نجوومهنى پيران ، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا نابيت له لايهك بينكار دابنیشیت و سهه رى هيرشى عيراق بۆ سهه ٣ تا ٤ ميلیۆن كوردى هاوولاتى خۆى بكات. خهلكى نه مريكا نايانه ویت ئيمه بى دهنگ بين . له راستيدا من به شانازيبه وه دهلبين كه كليساى "دۆت"

کوردد و کوردستان له به لگه نامه کانسی وهزارهتی دهره وهی نه مریکا

که یه کهم کلیسای "بابتیست" له "نالکساندریا" له ویلایه تی "فرجینیا" یه، نیستا په نای به و ۳ کورده داوه که بۆ پرۆتستۆ کردنی کرده وه کانسی رژی می عیراق ده ستیان به مانگرتن کردوه .
نهم گه لاله یاسایه - که من شانازی به وه ده کهم که سه رۆکی هیژای کۆمیتیه ی په یوه ندییه کانسی دهره وه پشتیوانی لیکردوه - به رژی می عیراق نیشان ده دات ولاتی تیمه چنده به جیدی سهیری هیژای عیراق بۆ سه ر کورد ده کات . له مه زیاتر ، دلئیامان ده کاتوه که دۆلاره باجه کانسی ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا وه ک یارمه تی نادریت به رژی می عیراق . به تاییه ت پیوسته نوینه رانی ولاته یه کگرتوه کانسی نه مریکا له هم مو ریخواوه مالییه کانسی جیهان وه ک بانکی جیهانی دهنگ بدن دژی به خشینی هر چه شنه قهرزیک به عیراق . له مه زیاتر ده بی هم مو یارمه تی ، فرۆشتنی چهک و ته قه مه نی ، هورمه (متمانه) نابوورییه کان و گارانتی هورمه کان به عیراق قه ده خه بکریت و ناردنه دهره وه ی نه وتی عیراق قه ده خه بکریت که له ۱/۳ له ۱۰۰ ی نه وتی هاورده ی نه مریکا پیکده هیئیت . نهم گه ماروانه به رده وام ده بیته هه تا کاتیک که سه رۆک کۆمار پشتراستی بکاتوه عیراق هیژای ژینۆسایدی دژی کورد و به کارهینانی چهکی کیمیایی راوه ستاندوه .
به پرتز سه رۆکی نه نجومه نی پیران ، داوا ده کهم وتاره که ی "کاریل مۆرفی" له رۆژنامه ی "واشنگتۆن پۆست" له ۷ ی نه یلوول - که باسی شهرت و مه رجی به خشینی مافی په نابهری به ۳ کورد ده کات له لایه ن یه کهم کلیسای "بابتیست" له "نالکساندریا" - و وتاره به نرّخه که ی "ویلیام سافیر" که له ۹ ی نه یلوولی ۱۹۸۸ له رۆژنامه ی "نیویۆرک تایمز" دا بلاو بۆتوهه، بخریته به رده ستی نه ندامانی نه نجومه ن .

گه لاله یاسای پشتگیری له ژینۆسایدی ۱۹۸۸

church Dot, the First Baptist Church in Alexandria in ^۴
Virginia,
Caryle Murphy^۵

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نهامريكا

بهشى ۱ : ناوى نهم ياسايه، پشتگيرى له ژينوسايدى ۱۹۸۸-ه

بهشى ۲ : كۆنگرئس دهئيت :

۱ - نهته وهى كورد گرووپئىكى نهتنىكى جياوازه كه نزيكهى ۲۰ ميليۆنه و خاوهن مينژووينكى

كۆن و ميراتئىكى كولتورى دهوله مهنده .

۲ - ۳ تا ۴ ميليۆن كورد ، هاوولاتى عئراقن و له باكورى نهم و لاتة نيشته جين .

۳ - سوپاى عئراق هيرشئىكى نهجامداوه بۆ چۆلكردنى ناوچه كوردنشينه كانى عئراق له ريگاي

كاول كردنى ههموو گونده كوردنشينه كان له زۆربهى ناوچه كانى باكورى عئراق و ههروه ها له

ريگاي كوشتنى خهلكى سيفيل .

۴ - هئما و بهلگه نامه تايه ته كان نيشان ده دات سوپاى عئراق دژى خهباتكارانى كورد و

هاوولاتيانى سيفيل چهكى كيميائى به كار هئناوه و ئيستاش به كارى ده بات .

۵ - دهيان ههزار كوردى رزگار بوو له هيرشه كانى سوپاى عئراق پهنايان بردۆته توركيا .

۶ - به كار هئنانى چهكى كيميائى له لايهن عئراق پئشئيل كردنى ياساى نيونه ته وه ييه .

۷ - هيرشى عئراق دژى خهلكى كورد ژينوسايده كه تاوانئىكه كه خهلكى شارستانى له ههموو

شرئيتك نفرهتى لى ده كهن و ياساى نيونه ته وه يى قه ده خهى كردوو .

بهشى ۳ : گه مارژكانى سه ر عئراق

۱ - كار به دهستان و نوينه رانى و لاتة يه كگرتوه كانى نهامريكا له ههموو ريكخراوه مالىيه

نيونه ته وه ييه كان كه نهامريكا نه دناميانه دژى به خشينى هه رچه شنه قه رزئىك به عئراق دهنگ

ده ده ن .

۲ - و لاتة يه كگرتوه كانى نهامريكا نايئت هئچ چه شنه هورمه (متمانه) نابور ييه كان و گارانتى

هورمه كان بدات به عئراق .

۳ - نايئت هئچ شتومه كئىكى قه ده خه كراو له لايهن و لاتة يه كگرتوه كانى نهامريكاوه بۆ عئراق

بگوازرئته وه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نهمريكا

٤ — ناييت نوت و بهرهمه نوتويه كانى عيراق بنيدرديتته دهره وه بۆ ولاته يه كگرتووه كانى نهمريكا .

بهشى ٤ : چاوپوشيهه كان : سه رۆك كۆمار ده توانييت چاوپوشى له گه مارۆكانى بهشى ٣ بكات ، نه گهر دلنباييت و بۆ سه رۆكى كۆنگرئيس و سه رۆكى كۆميتهى په يوه ندييهه كانى دهره وهى ولاته يه كگرتووه كانى نهمريكا له نهنجومهنى پيران بنووسيت كه :

١ — عيراق ژينوسايد دۆى خه لكى كورد نهنجام نادات .

٢ — عيراق چه كى كيميائى به كار ناهييت كه له لايهن په ياننامهى ١٩٢٥ى ژنييف قه ده خه كراوه و گارانتي جىگاي متمانهى داوه كه ئيدى له م چه كانه كه لك وهرناگرئيت .

بهشى ٥ : ستايش كردنى توركيا :

كۆنگرئيس ستايشى ده ولته تى توركيا ده كات بۆ دالده داني هه زاران ناواري كورد كه له قه لاجۆ كردنى عيراق هه لئاوتون و داوا له سه رۆك كۆمار ده كات سپاس و پيژانينسى ئيمه بگه ئينيتته ده ولته تى توركيا .

بهشى ٦ : يارمه تيدان به ناواره كورده كان :

كۆنگرئيس هه ست به وه ده كات كه ولاته يه كگرتووه كانى نهمريكا ده بيت يارمه تى به و ناواره كوردانه بدات كه پيويستيان به ده وا و ده رمان و يارمه تيهه مرۆفويهه كانى ديكه هه يه .

بهشى ٧ : بۆ ولاته يه كگرتووه كانى نهمريكا :

داوا له وه زيبرى كاروبارى دهره وه ده كرئيت به زووترين كات ، مۆارى كه لك وهرگرئنى عيراق له چه كى كيميائى دۆى هاوولتايانى خۆى - كه زۆربه يان هاوولتايى سيغىلى بى پاراستنن - ته سليمى نهنجومهنى ناسايشى نه ته وه يه كگرتووه كان بكات تا به گوئيره ي بريارانامه ي ٦٢٠ى ولاته يه كگرتووه كانى نهمريكا ، بريارى گوغجاو و كاريگه ر دۆى عيراق ده ريكريت به هۆى كه لك وهرگرئنى به رده وه ام له چه كى كيميائى .

بهشى ٨ : بهرورارى كار پيكردن : له رۆژى په سه ندرديدا كار به م بريارانامه يه ده كرئيت .

به كارهيئنانى چهكى كيميائى دژى كورد

۹ى نه يلوولى ۱۹۸۸ - كوئنگرئس

به پريز " گيلمان " ^۱ ، نوينه رى نه ياله تى نيويورك :

جهنابى سهرزك رۆژنامه كانى نه مپۆ ناشكرائيان كردوه و وزارتى دهره وه بهم نه نجامه گه يشتوه كه عيراق چهكى كيميائى دژى هاوولائىيانى سقيلى كورد و خباتكاره چه كداره كانى ناوخۆى عيراق به كار دههينيت .

نه گهر پيشتر عيراق ههستى به وه ده كرد كه كورد مهترسييه ، له بهر نه وهى گه لى له كورده كانى عيراق هاو به يمانى نيران بوون ، نيستا كاتى نيگه رانييه كى وه ها به سهر چوه ، چونكه عيراق و نيران ناگر به ستيان كردوه . به هه رحال به كارهيئنانى چهكى كيميائى له لايه ن به يمانامه ي ۱۹۲۵ى ژنيف قه ده خه كراوه . به له بهر چا و گرتنى نه وهى كه هاوولائىيانى عيراق به شداريان له هيج راپه رينيكدا نه كردوه ، به كارهيئنانى چهكى كيميائى دژى هاوولائىيانى كورد ، كاريگه رى جىدى ده بيت له سهر يان .

من ستايشى حكومه تى نه مريكا ده كه به بۆنه ي راگه يان دننامه راشكاوانه كى له م باره وه و نيدانه كردنى به رده وامى عيراق و نيران به بۆنه ي كه لك وه رگرتن له م چه كانه له شه رى نيران و عيراقدا . نيتمه نابيت ريگه به وه به دين چه كى كۆمه لكۆز وه ك چه كى كيميائى و مووشه كه دوور هاويژه كان ببى به شتيكى ناسايى . تهنانه ت بير كرده وه له كه لك وه رگرتنى ناسايى له م چه كانه بۆ ناشتى و سه قامگيرى جيهان ترسناكه . گه لى له ولاتانى جيهان - و به تاييه ت رۆژه لاتى نيوه راستى ناسه قامگير - له سه روه ندى نه بار كردنى هم چه كانه دان . نيتمه نابيت ريگه به وه به دين نه م ره وته هه روا دريژه ي هه بيت . نيتمه به دلنبايه وه ده بيت به كارهيئنانى چه كى

^۱ Mr. GILMAN.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تى دهره وهى نه مريك

كيميايى و ههر چهشنه چهكيكى ديكه دزى كورد هه لبه سه نكينين و هه موو چهشنه گوشاريك
بخرينه سهر دهولته تى عيراق تا رهفتارى نيستاي خوى بگورپيت .
خه لگى نه مريكا ستايشى دهولته تى نه مريكا دهكات بو دالده داني نهو كوردانه ي كه له عيراق
هه لا توون و هيواداره نه م مرو ف د و ستييه تا كاتى پيويست دريژه ي هه بيت . به بو نه ي مرو ف د و ستي
و ناشتى و سه قامگيرى جيهان ، دهولته تى عيراق ده بي سياسه تى نيستاي خوى بگورپيت .

كه لك وهرگرتنى عيراق له چهكى كيميايى

۱۲ى نهيلوولى ۱۹۸۸ - نهنجوومهنى پيران

بهريز "جورج" :

به گويزه ي راپورته تيروته سسل و به لگه مهنده كان ، دهولته تى عيراق نيستا هه ول ده دات
ريگاچاره ي كوتايى به سهر خه لگى كوردها بسه پينيت . پتر له ۱۰۰هزار كورد پيشتر له ده ستي
سوپاي عيراق هه له اتوون و سنوورى توركيان به زانده وه . نزيكه ي ۵۰هزار كورد له نيو نهو
نارچه قه ده خه كراهه كانه دا كه وتوونه ته داو كه دهولته تى عيراق فهرمانى داوه كهس نابيت تييدا
بويت . نيستا نه م خه لكه بوونه ته نامانجى نوپراسيونيكي (شالوى) سهربازى كه به گويزه ي گه لي
له راپورته كان چهكى كيمياييش تييدا به كار ده بريت .

Mr. GORE ¹

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس وهزاره تنس دهره وهس نه مریکا

نه گهر جیهان نه یه ویت ولامی نه م کرده وانه بداته وه ، ناچار ده بین له گه ل کرده وه یه کی بیئ بهزه بیانه ی به کوم ل روویه روو بینه وه به دهستی ده وله تیک که کرده وه کانی ، شه رهی مرؤقایه تی و شارستانییه ت له که دار ده کات . له م کاته نه دا نابیت بیده نگ بین. شو ده وله تانه ی که ناگاداری نه م کرده وانه و ده نگ ناکهن ، ده بن به شهریکی نه م کرده وانه .

هفته ی رابردو ، ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا سه ره بام بیسه دنگی شکاند و سوو به نمونه ی وه لامی جیهان به تاوانه به رده وه امه کانی هیزه کانی عیراق دژی مرؤقایه تی، له وانه به کارهینانی چه کی کیمیایی .

سپاس بز سناتور " پیل " و نه مجرومه نی پیران به بزونه ی په سه ند کردنی نه م گلاله یاسایه که نامنجی پچرانی یارمه تیبه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکایه به عیراق و کوتایی پیهینانه به کرینی نه وتی عیراق له لایهن نه مریکا.

نه مه تنها سه ره تایه که و بهس نیبه . بز گه یشتن به نه بام نیمه ده بیت بیرو پای جیهانی هان بدهین که داوا له عیراق بکات ده ست له به کارهینانی چه کی کیمیایی هه لگریت و نیزن به پشکینه ره نیونه ته وه یبه کان بدات لیکولینه وه بکن سه باره ت به به کارهینانی چه کی کیمیایی و له گه ل کورده کانی دانیشتوری ولاتی عیراق به گویره ی مرجه کانی مه نشوری نه ته وه یه کگرتوه کان و یاسای نیونه ته وه یی هه لسوکوت بکات. بز گه یشتن به م نامانجه ، من نه م کرده وه تایه تانه پیشنیار ده که م :

۱ — ده وله تی نیمه ده سته جی راگه یاندن نامه یه ک دهر بکات که تییدا هیما و بهلگه کانی خوی به تیروته سه لی بجاته روو.

۲ — نیمه ده بیت داوا له نه مجرومه نی ناسایش بکهین که به زووترین کات لپرسینه وه له گه ل نه م گومانه بکات که نایا عیراق له سه روبه ندی جیبه جی کردنی سیاسه تی ژینوسایده یا نا .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و هزاره تى دهره وهى نه مريكا

- ۳ - نيمه دهبي داوا له هارپه يانه كانمان بكهين - كه هه نديكيان شهريكى بازرگانى عيتراقن بيان چك و تهقه مهنى بۆ دابين ده كه ن - كه خوازيارى نه وه بن كه عيتراق له بهرامبهر نهم تاوانه وه لامدهر بيت .
- ۴ - نيمه دهبيت راسته وخۆ دژى بۆ دهنگى دهوله تانى نه ندامى "بزووتنه وهى ناده روهس" رابوهستين و داوايان لى بكهين بۆ دهنگ نه بن .
- ۵ - نيمه دهبيت به ههمان شپوه داوا له يه كيتى سؤقيهت بكهين كه بۆ دهنگ نه بيت . هاوتهيرب بوونى بهرژه وه ندييه كانى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا و يه كيتى سؤقيهت نهم په يامه به ريبهرانى عيتراق ده دات كه دهبيت سياسه تى خۆيان بگۆرن .
- ۶ - نيمه دهبي بهو ولاتانهى كه په ياننامهى ژيتيشيان واژۆ كردوه (سه بارهت به قه دهغه بوونى به كار هيتانى چه كى كيميائى) رابگه يه نين كه بۆ دهنگ بوون له بهرامبهر تاوانيتكى وه ها ، نهم په ياننامه يه ده كات به په ياننامه يه كى مردوو و بۆ كه لك .
- ۷ - نيمه دهبي خيراتر بين له دابين كردنى پيداويستيه كانى ناوازه كورده كان له توركييا و نهو ريكخراوانه ي كه يارمه تى نه وان ده دن ، له وانه نه ته وه يه كگرتووه كان و خودى دهوله تى توركييا . نيمه دهبيت دلنياين له وهى كه پيداويستيه كان دابين ده كريت .
- بۆ راپهراندنى نهم كارانه ، هه ندى ههنگارى تاييهت هه يه كه نيمه ده تانين له م په يوه ندييه دا هه لى بگرين ، وهك :
- ۱ - دهبي نه نجوومه نى پيران داوا له وه زيبرى دهره وه بكات له زانياريه كانى بهر ده ستى بۆ نهم مه بهسته كه لك وه ريبگريت .
- ۲ - پيشنيار ده كه م ههر دوو حيزب (مه به ستى كۆمارى و ديوكرا ته - وه رگيپ) له ريگاي ريه ره كانيانه وه ، كاربه كن بۆ پيئكه يتنانى دامه زراوه ي نالوگۆرى زانيارى بۆ كۆبوونه وه و شرۆقه كردنى زانياريه كان به نوينه رايه تى له لايه ن نه نجوومه نى پيرانه وه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

۳ — نيمه ده تانين له ريگاي بالوتيزى توركييا له ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا سپاس و پيژانييني خومان رابگه يه نين به ده وله تى توركييا بۆ نه وهى تا نيستا نه وهى له ده ستى هاتووه كر دوويه تى بۆ ناوارة كورده كان و ناگاداريان بگه ينه وه كه نه عجمه نى پيران ناماده يه پيداويستيه ماديه كانى نه م ناوارانه داين بكات.

۴ — نيمه ده بيت له ريگاي بالوتيزى سوڤيه ت له ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا داوا له سوڤيه ت بگه ين كه بۆ شهر مزار كردنى ره فتارى عيىراق به گشتى، په يوه ست بيت به ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا .

۵ — نيمه ده تانين و ده بيت داوا له و ريخراوانه بگه ين كه شه ريكي بازرگانى عيىراقن و پشتيوانى ليده كه ن و شتومه كى بۆ داين ده كه ن كه بى هه لوئىست نه بن و ده سترؤيشتووى خويان به كار به ينن .

۶ — نيمه ده بيت دنيا بين له وهى كه خه لكى نه مريكا هوشيار بى به نيسبه ت نه و شتانه كه رووده دات .

بۆ گه يشتن به م نامانجه نيمه نه ته نها ده تانين له سه رچاوه كانى خومان كه لىك وه ربگرين ، به لكوو ده بيت داوا له دوو پاليوراوه كانى سه روك كۆمارى بگه ين له م په يوه ندييه دا هه لوئىست بگرن .
به ريز جه نابى سه روك ، نه م بى باكييه ي عيىراق مه عقول نيه . ريه رانى عيىراق ناگادارى بارودوخى جيهانن و ده زانن كه به رژه وه ندييه مه زنه كانى نه وان به توندتر بوونى بيروپراى گشتى ده كه ويته به م مدترسى . هه ر بۆيه نيمه ده تانين له ناكامى نه م رووداوانه كه لىك وه ربگرين ، نه گه ر بيروپراى گشتى به ه ژينين .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتس دهرهوهس نهامريكا

بهكارهيناني گازی كيميایی له لايهن عيراقهوه

۱۳ ئهیلوولی ۱۹۸۸ - نهنجومهنی نوينه ران

بهريز "پيس" ، نوينهري نهیالهتی "نۆهايۆ" :

من دهمهویت ستایشی وهزیری دهرهوه، بهريز شوولتر ، حكومهتی رهيگان و نهنجومهنی پیرانی نهامريكا بكم به بۆنهی ئهوه ههنگاوانهی كه نهم دوايانه ههلیان گرتوه بۆ سهرنجپیدان به كهلك وهرگرتنی عیراق له گازی كيميایی . من له چهند مانگ لهمهوبهر تا نیستا رۆژ به رۆژ زۆرتسر دلتهنگ دهم به بیستنی ئهوه راپۆرته متمانه پیکراوانه كه دهلین عیراق له ماوهی شهپری دريۆخایهنی ئیران و عیراقدا ، چهکی كيميایی دژی ئیران به كار هیناوه . من وای بۆ دهچم كه بهشی زۆری جیهانی شارستانی ، بهتایبهد ولاته یهكگرتوه كانی نهامريكا بی ههلویتست بووه و کاری زۆر كه می کردوه بۆ شهرمهزار كردن و ههنگاو ههنگرتن دژی زیادهرۆیی عیراق و كهلك وهرگرتن له گازی ژههرای كه له ماوهی ۶۰ سالی رابردودا قهدهخهكراوه و شهرمهزار كراوه .

شهپری ئیران و عیراق به ناگرهست كۆتایی پیهاتووه ، لانیکهم جاری كۆتایی پیهاتووه . كهوابوو راپۆرته كان سهبارهت به كهلك وهرگرتنی عیراق له چهکی كيميایی دژی سهبازانی ئیران له چهند رۆژ و ههفتهی پيش ناگرهست پهيوهندییهکی نهوتۆی به نیستاره نییه و نیستا هیچ دووژمنایهتییهك له نیوان عیراق و ئیراندا نییه . بهلام كتووهر پاش نهوهی كه بهكارهينانی چهکی كيميایی دژی ئیران كۆتایی پیهاتووه ، عیراق شهپریکی دهست پیکردووه دژی ههندی له خهلكی ولاتی خۆی كه كوردن و له باكووری عیراقدا نیشتهجین . زیادهرۆیی نییه نهگه ر بلین عیراق ههول ددهات بۆ لهناو بردنی خهلكی كورد لهو ولاته .

Mr. PEASE¹

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكاً

نهمه سه ره تايه كى خراپه، زۆر جار ان ژينۆسايده شهرمه زار ده كرئت ، به لام له همموو شت خراپتر نهويه كه عئراق بۆ ژينۆسايده ، گازی ژه هراوى به كار ده بات. له دوو ههفتهى رابردودا ژمارهيه كى زۆر راپۆرتى متمانه پيكر او بلاو بوونه ته وه و ئيستاش بلاو ده بيته وه كه باسى كه لك وه رگرتنى عئراق له گازی ژه هراوى ده كه ن . من كۆمه لئيك له وتاره كانى رۆژنامه كان و گۆقاره كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكام ههيه له م پهيوه ندييه دا .

جيهانى شارستانى ناتوانئت تهحه مولى به كار هئنانى گازی ژه هراوى بكات دژى ئيرانييه كان يا كورده كان يا ههركه سيكى ديكه . من خو شحال بووم كه ههفتهى رابردو و نهجرومهنى پيران ياسايه كى په سه ند كرد بۆ پچراندنى ٨٠٠ ميليسۆن دۆلار متمانه پييه خشينى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكاً به عئراق به نامانجى پرۆتستۆ كردنى به كار هئنانى گازی ژه هراوى . هه لمه تيك له كۆنگرئس له لايه ن بهر پتران "لانتۆس" له نه ياله تى كاليفۆرنيا و بهر پتر "پۆرتير" له نه ياله تى نيلينۆيز بۆ نهم مه به سته بهر پتوه چوو . ده مه وئت ستايشيان بكه م بۆ كاره كيان و هيوادارم كۆمپتهى پهيوه ندييه كانى كۆنگرئس و تيكراى كۆنگرئس به زووترين كات نهم ياسايه بهرز بكه نه وه و ئيمه په سه ندى بكه ين و بينيزين بۆ سه رۆك كۆمار .

له هه مان كاتدا ستايشى وه زيرى دهره وه ، بهر پتر شو لئتژ ده كه م بۆ ليدوانه زۆر به هئته كهى له پينجشه مه يا هه ينى رابردو . داواكارم نمو و سه رۆك كۆمار ره بگان به دواى نمو كاره دا بجن له نه ته وه يه كگرتوه كان له ريگاي ناردنى تيميكى پشكئينى نه ته وه يه كگرتوه كان بۆ عئراق بۆ نه وهى كه به ته واوى دلئيبان له وهى كه گازی ژه هراوى دژى چه كدارانى كورد به كار هاتوه و نه گه ر شتئكى وا سه ملئندرا ، داوا له وه زيرى دهره وه و سه رۆك كۆمار ده كه م كه توندرتير نه لويستى موومكئين له نه ته وه يه كگرتوه كان بگيردرئت بۆ دانانى گه مارۆيسه كى چه ند لايه نه و زۆر كار به گه ر دژى عئراق . ئيمه ناچارين ته وه روون بكه ينه وه كه گازی ژه هراوى هئچ جينگايه كى له جيهانى شارستانيدا نييه و ده وله تى عئراق يان هه ر ده وله تئيكى ديكه كه چه كى كيميائى به كار ده هئيتت ، ده بۆ چاوه روانى دژكرده وهى توند و خيراى جيهانى شارستانى بيت

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهسى نه سربىكا

ژينۆسايدى كورد به چهكى كيميائى

۱۳ى ئەيلوولى ۱۹۸۸ - ئەنجومەنى نوێنەرەن

"ستىلى ھەۆبەر" له ئەيالهەتى "مربلهند":

وتارىك له رۆژنامەى "واشنگتۆن پۆست" له ۸ى ئەيلوولى ۱۹۸۸ له ژيەر ناوى "بەھەلەدا مەچن ، ئەمە ژينۆسايدە" له لاين "جيم ھۆگلەند" و وتارىكى ديكه له ژيەر ناوى "كۆمەلگۆزى كورد له سەر دەستى عىراق" له ۵ى ئەيلوولى ۱۹۸۸ له نووسىنى "فيليام ساقئير" له رۆژنامەى "نيۆيۆرك تايمز" دا بلاو بوو، تەوہ كه داوا دەكەم بچرئتە بەر دەستى ئەندامانى ئەنجومەن. ھەردوو وتار چيگای متمانەن . ژينۆسايد له لاين ھيتزە چەكدارەكانى سەرۆك كۆمارى عىراق ، سەدام حوسەين دژى خەلكى كوردى دانىشتوى باكورى عىراق بەرپۆه دەچيئت .

ئيمە ناتوانين له بەرامبەر ئەم كۆمەلگۆزىيە كه نامانچيئكى لە پششتە بئى ھەلۆئىست بين . بئى ھەلۆئىستى ئيمە له رابردودا ريگای بۆ ئەوہ خۆش كردووہ كه ديكتاتۆرە دلرەقەكان ميلليۆنەھا كەس بكوژن و بئى ھەلۆئىستى له ئەمرۆشدا ريگا خۆش دەكات بۆ ئەوہى ژمارەيەكى يەكجار زۆرى ديكه بكوژرين . ناگرەبەستى شەرى كەنداو ، كۆتايى بە شەپك ھينسا كە سەدان ھەزار كەسى كرده قوربانى و ئيمە نايبت بەيئلين لەم ناگرەبەستە وەك ھەليئك كەلئك وەريگيردريت بۆ دەستپيكرنەوہى خويندريۆى . بەكارھينانى سيستماتيكى چهكى كيميائى دژى خەلكى سيقيل ، كەمتر لە ميۆودا رووى داوہ و ئەگەر دەمانەويت لە داھاتودا بئى ريزيەكى ھاوشپۆه بە مرۆفايەتى نەكرئت ، دەبيئت بە توندترين شپۆه ولامى بديرتەوہ .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

هیرشی کیمیایی ده کریتته سر کورد

۱۳ ی نیلوی ۱۹۸۸ - نه نجوومه نی نوینه ران

به ریتز "جیم بهیتز"، نوینه ری نیاله تی "کالیفورنیا":

سهره رای ناگر بهستی ۲۰ ی ئابی ۱۹۸۸ له نیوان ئیران و عیراق، سهرچاوه سیخوریه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا پشتراستیان کردۆته وه که عیراق چه کی کیمیایی دژی که مینه ی کورد به کارهیناوه. نه مه کرده وه یه کی درندانه یه که ناکام ولینکه وته ی جیدی به دواوه ده بیته .

به کارهینانی چه کی کیمیایی له لایهن پرۆتۆکۆلی ۱۹۲۵ ی ژنیف قه ده خه کراوه به هژی نه وه ی که له شهر یه که می جیهانیدا هیزه سهر بازیه کان بهم چه کانه کوژران و بریندار بوون. پاش نه وه ش هیچ ده وله تیک بهم ریژه یه که لکی لهم چه کانه و درنه گرتوه، به لام سه لیندراوه که ده وله تی عیراق نه م چه کانه ی وه ک نامرازیک به کارهیناوه بۆ سهر کووتی رابه رینی که مینه ی کورد. تاوانه کان دژ بهم ۳/۵ میلیۆن که سه که بۆ نۆتۆنۆمی خه بات ده که ن، وه بیرهینه ری نه و کردووه ترسناکانه یه که جیهان له کاتی هۆلۆکاستی جووله که کاندایینی. ئیمه ناییت ریگه بدهین جاریکى دیکه ده وله تیک هه ولن بدات بۆ له ناو بردنی فیزیکی گرووپیک مرۆڤ. ههر بۆیه من بریار نامه یه که م له کۆنگریس به ناوی بریاری ۵۳۲۰ ناماده کردووه که نیگه رانی دهره بریت به نیسه بت به کارهینانی چه کی کیمیایی له لایهن ده وله تی عیراق دژی کورد و داوا له عیراق ده کات به زووترین کات و بۆ هه میسه به کارهینانی چه کی کیمیایی رابه گرت .

نه ته وه ی کورد، گرووپیکى جیاوزی نه تنیکى ۲۰ میلیۆن که سییه . پینکهاتنی کۆماری تورکیا له سالی ۱۹۲۲، کۆتایی به هیوای کورد بۆ دامه زرانی ولاتیکی سهر به خو به ناوی کوردستان هینسا و ئیستا کورده کان له تورکیا ئیران، عیراق، سووریا، یه کیتی سۆفیه ت و لوبنان نیشته جین .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تنى دهره وهى نه مریكا

له ناكامى هیرشى كیمیایی دا ۱۰۰ههزار كوردی عیراق لهم دواییانه دا ههلهاترون بۆ تورکیا. به کارهینانی چهکی كیمیایی له لایهن عیراق دژی خهلكی كورد ، تساوانی ژینۆسایده و پیشینیل کردنی تهواوی یاسای نیونه ته وهییه . داوا له هاوکارانم ده كه م پشتیوانی لهم بریارنامهیه بکهن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهه وهى نه سربىكا

ئيش و نازارى ناوارة كورده كان له توركىيا
۲۸ى حوزه يرانى ۱۹۹۰ - نه نخبومه نى نوينه ران

به پرتز "جان ئيدوارد پورتير" :

ئيش و ژانى ناوارة كورده كان له توركىيا همروا به رده وامه . نه وه دوو سالة ۷۰هه زار كورد له ترسى چه كه كيميائيه كانى سهدام حوسه مين هه لها توون و به داخه وه ره فتارى توركىياش له گه ليان له ره فتارى عيراق زور باشتر نييه . راپورته هه واليه كان نيشان ده ده ن كه كه مپى ناوارة كورده كان له بارودوخى كى خراب دايه ، پيداويستيه سه ره كيه كان دابى ناكريت ، هه لى كار كردن بو كورده كان نييه ، گوشه گير كران و به هوى نه وهى كه كاربه ده ستانى توركىيا مافى په نابهرى ان نه داوه به كورده كان ، له بارودوخى كى زور ناله باردا ده ژين .

هه وله نيونه ته وه ييه كان بو دروست كردنى خانوو بو ناوارة كان له لايه ن توركىا وه ره ت كراوه ته وه . وادياره سرۆك "نۆزان" ده يه ويته كورده كان بگه رينه وه بو عيراق . نه گهر شتى كى وا روو بدات بى گومان له گه ل نازار و نه زيه تى زورت ر رو به روو ده بنه وه .

ناوارة كان له توركىيا ده بى ده ستى ان بگات به رى كخراوه نيونه ته وه ييه كانى ناوارة كان و به شى توازى گونجاو بپاريزرين . هه روه ها نيمه ده بيت پيداگرى بكه مين له سه ر نه وهى كه عيراق ، ئيران و توركىيا به ته واوى ريز له مافى هاوولائيه كورده كانى ان بگرن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نهامريكا

ئاواره كورده كانى عىراق له توركييا بهرده وام له سهختيدا دهژين

۱۲ى تموزى ۱۹۹۰ - نهنجوومهنى نوينه ران

بهريز "ديكونسينى"^۱:

من دهمويت نيگه رانى خۆم دهر بېرم به نيسبته رهفتارى توركييا له گه ۳۰ ههزار كوردى ئاوارهى عىراق كه له باشورى رۆژه لاتی توركييا دهژين . نهم خهلكه چاره رشه پيشتر له سه ر دهستى سه دام حوسهين نيش و نازارى زۆريان بينيوه . سه دام نهوانى كيميباران كرده وه ، كوشتووه و نهوانهى كه له كاول كردنى گونده كان و خانووه كان رزگاريسان بسووه ، دوورخستووه ته وه . له بهر نه وهى كه له لايهن ميدياكانه وه سه رنجى كه مى پي دراوه ، كه متر كه سيك له دهره وهى كۆمه لگای كوردستان ده زانیتت لهم ناوچه ده ستپېرانه گه يشتووه دا چ روو ده دات . به داخه وه نهم رهفتاره دزيوه كه سووكايه تيبه به همور مرۆقايه تى، به رده وامه له بهر نه وهى كه ولاته يه كگرتووه كانى نهامريكا و دهوله تانى ديكه ي رۆژئاوا ناتوانن گوشار بجه نه سه ر رژيمى سه ره رۆى عىراق .

پاش نه وهى كه هه زاران كورد به دهستى سه ربازه كانى عىراق به كۆمه ل كوژران، هه زاران كه س هه لاتن و په نايان بۆ توركييا برد، به لام به هه رحال له توركيياش له گه ل كۆمه لتيك كيشه ي نوئ به ره وروو بوونه، دهوله تى توركييا نهوانى وهك په نابه ر به فه رمى نه ناسى و نهوانى وهك ريئوار ناوزه د كرد . نهم رهفتاره بووه هۆى نه وه كه نهوان له كۆمه لتيك يارمه تى مرۆقانه بي به ش بن . نيستاش پاش ۳ سال نهم ريئوارانه له كه مپه كانى باشورى توركييا نيشته جيئن و دهوله تى توركييا دريژه به هه وله كانى ده دات تا نهوان وهك نيشته جيئوى كاتى له ره وشيكي دژواردا به يليتته وه . له مانگى نۆگۆستى رابردوودا من و سناتۆر "لاتينبيرگ"^۲ "سهردانى يه كئى لهم سئ كه مپانه مان كرد كه به نيسبته كه مپه كانى ديكه دۆخه كه ي باشتر بوو، ۳۰ تا ۴۰ كه س له شۆقه يه كى ۳

Mr. DECONCINI¹
Senator Lautenberg²

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وه زاره تنى دهره وهى نه مريكيا

ژورويدا بوون ، دۆخى پاك و خاوتىنى خراب بوو و ناواره كان نه يانده توانى كار بكهن. له مه زياتر دهولت نه يده هيشت منداله كورده ناواره كان به شىوازى فهرمى پهروه رده ببينن و ماندووى و بى هيوابى به نيسبت داهاتوو ، كه شوهه و اى سهركووت و بى دهنگى و بى زارى به سهر ياندا زال كوردبوو .

له م دوايبانده دا ، دهولته تى توركييا په يمان نامه كهى خوى له گه ل كۆميسۆنى بالائى نه ته وه يه كگرتوه كان بۆ په نابهران (UNHCR) هه لوه شانده وه كه به گويزه ي نه وه دهولته تى توركييا ده بوو به په ناگه ي هه ميشه يى هه زاران ناواره . دهولته تانى سهران سه رى جيهان پاره يان ترخان كرد بۆ جيهه جى كورنى پرۆژه ي نيشته جى بوونى ناواره كان له لايهن UNHCR و دهولته تى توركييا . كۆنگرئس 50 ميليۆن دولارى بۆ ئه م مه به سته ترخان كرد و وه زاره تى دهره وه ده ورئى گرينگ و جينگاي ستايشى بينى له دايبين كورنى هاوكارى دهولته تانى ديكه له م بواره دا .

زیده باری هه لوه شانده وه ي پرۆژه كه به بى هيج پاساوى كى فهرمى ، دهولته تى توركييا ههروه ها نه يه هيشته وه يارمه تيه نيونه ته وييه كان به كار به درئيت بۆ باشتر كورنى رهوشى كه مه په كان . له وه خرابتر نه وه يه كه له سه ره تاي نه مساله وه ، دهولته تى توركييا ها توو چۆى ديپلۆماته كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و كارمه ندانى UNHCR ي بۆ كه مه په كان به رته سك كرووه ته وه .

كاربه ده ستانى توركييا ده لئين كورده كانى عيراق له لئيبوردنه كهى سه دام حوسه ين كه لك وه رى گرن و بگه رپنه وه بۆ عيراق . ناواره كان ده لئين دهولته تى توركييا يارمه تيه نيونه ته وييه كان نادات به كه مه په كان بۆ نه وه ي ناواره كان ناچار بن بگه رپنه وه بۆ عيراق . گروهه كانى داكۆكيكارى مافى مرۆ كه ناگادارى رهوشى كه مه په كان ، نيگه رانى خۆيان ده رپرپوه به نيسبت گه راندنه وه ي زۆره ملى ناواره كان بۆ عيراق . نه گه ر نه م ناوارانه بگه رپنه وه بۆ عيراق ، مه ترسى نه وه زۆر جيديه كه تووشى چاره نووسى برا و خوشكه كانيان بن كه كوژراون يان له مال و زىدى خۆيان ده ركراون .

من مانگى نۆگۆستى پيشوو له توركييا گه راومه ته وه . توركييا پشتيوانى به هيزى ئيمه يه و په يوه ندى و به رۆه وه ندى دوولايه نه مان پيكه وه هه يه و دۆستايه تيه له ميۆينه كه مان له گه ل نه وان

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

بهرز ده نرخیتم . به درێژایی سه دهه کان ، تورکیا (ههروهك و لاتسه به كگرتوه كانی نه مریكا) په ناگایه کی نه من بووه بۆ میلیۆنه ها ناواره . له راستیدا ، سالی ۱۹۹۲ ده بیټ به پانسه ده مین سالیادی پینکها تنی کۆمه لگای جووله که کان له تورکیا که له دهستی نازار و نه زیه تی نایینی له نیسپانیا هه لته اتبون. ده ولته تی تورکیا له به رامبه ر هه ر شتی کدا که په یوه نندی به کورده کانی دانیشتووی باشووری رۆژه لاتی نه و لاتسه وه هه بیټ ، کۆمه لیک هیساباتی گرینگی سیاسی و ناسایشی هه یه .

به هه رحال کورده وه کانی ده ولته تی تورکیا به نیسه ت ناواره کورده عیراقیه کان پیشانده ری جۆریک هه ستیاربوونه که ته نها نا کۆکیه کانی ناوچه خراپتر ده کات . داوا له ده ولته تی تورکیا ده که م به ره فتاری خۆی له گه ل ناواره کاندا به جیته وه و هه رچی له ده ست دیت بیبات بۆ نه وه ی پیشوازی له م ناوارانه بکات و به یلیت له نازادی و هه له کانی ولاتی تورکیا چیژ وه ربگرن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

رژمى سهر كوتكهرى سهدام حوسهين هه ره شهيه بؤ ميليو نه ها كهس
۱۱ى ئه يلوولى ۱۹۹۰ - كۆنگرئيس

بهريز "پۆرتير" :

هه مروه مان ناگادارى نهو مهترسييهين كه له نهنجامى داگير كردنى ناياسايى كوئيت به دهستى عيراق ، به سهر سه قامگيرى نابوورى جيهاندا سه پاره . به لام رژمى سهر كوتكهرى سهدام نه وه ندهش هه ره شهيه بؤ سهر ميليو نه ها كهس كه له كه نداوى فارسدا ده ژين .

له كاتى به ده سه لات گه يشتنى سهدام حوسهين له سالى ۱۹۷۹ وه ، كورده كان - كه مه زنترين كه مينه ي عيراقن - به تاوانى نه وه ي كه داواى به فهرمى ناسينى نه تنيكي جياوازي خويان ده كه ن، به درندانه ترين شيوه سهر كوت كراون. له ماوه ي ۵ سالى رابردودا سهدان مندا ل - كه دايك و باوكيان چالاكى سياسى بوونه - ده ستگير و نه شكه نجه كراون ، سهدان هه زار كورد له شوي نه كانى دي كه ني شته جي كراون و بؤ نه وه ي بلاوه به كۆمه لگاي كورد بكريت، سهدان گوند كا ول كراون ، هه زاران كهس له نهنجامى هيرشى كيميائى بؤ سهر خه لكى سسيقيلى كورد كوژران و هه رچه شنه دهنگى ناره زايه تيهك به توندترين شيوه سهر كوت كراوه .

نيمه ناييت چاو له قسه كانى سهدام بكهين (له بهر وه وه ي كه هيج متمانه يهك به قسه كانى ناكريت) به لكوو ده بيت چاو له كرده وه كانى بكهين . به له بهر چاو گرتنى كارنامه ي ره شى صافى مرؤفى سهدام دژى هاوولاتيائى خۆى ، نه وه نه ركى نيمه يه كه ناسايشى هاوولاتيائى بيانى كه له كوئيت به بارمه گيراون و هاوولاتيائى كوئيت و ولاتانى دراوسى بپاريزين .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانن وهزاره ننی دهره وهی نه مریکا

سیاسه تی ولاته یه کگرتووه کانن نه مریکا بۆ رزگار کردنی کویت له داگیرکاری عیراق
۱۲ ای کانوونی دووه می ۱۹۹۱ - نه نجوومه مهنی پیران

راپۆرتی "جۆشوا ر گیلدیر"^۱، جیگری وهزیری دهره وه بۆ مافی مرۆڤ و کاروباری مرۆڤدۆستانه،
۱۵ ای کانوونی دووه می ۱۹۹۰

۱- په یوه نندی ولاته یه کگرتووه کانن نه مریکا له گه ل عیراق

مافی مرۆڤ له عیراق ریزی لی ناگیریت . هه روا که راپۆرت ته که ی نيمه نیشان ده دات هاوولاتیانی
ناسایی عیراق هیچ ناسایشیکی تاکه که سییان له به رامبه ر ده سترژییه کانن حکومت نییه . بی
سه روشوین کردن و له سیداره دانی نه پینی به کۆمه ل هه یه . هه ندی جار بنه ماله کان کاتی ناگادار
ده بن که یه کی له نه ندامه کانن خۆشه ویستی بنه ماله له سیداره دراوه که هیزه نه منییه کان
ته رمه که ی ته سلیم ده که نه وه و داوا له بنه ماله که ی ده که ن که غه رامه کشی بدا به حکومت ،
نه مه روانگه ی رژیمی عیراقه به نیسبه ت دادپه روه ریسه وه . سزای ده رپرینی بیرورا، تووند و
دلپه قانه یه . نیمه ده زانین که له ده سالی رابردوودا به ده یان هزار کس (سه رژمییه کی ورد و
راست له ده ستی نیمه دا نییه) له لایه ن هیزه کانن نه منییه وه گیراون به گومانی نه وه ی که دژایه تی
حکوممه ت ده که ن . له کاتی کدا که سیسته می دادی عیراق ریسا ناوچه ییه کان ره چاو ده کات به
نیسبه ت نه و که سانه ی که تاوانی غه یه ریه سیاسییان نه نجامداوه، به لام به نیسبه ت نه وانیه ی که
سوچی سیاسییان خراوه ته پال ریسا ناوچه ییه کان ره چاو نا کریت. ده بی نه وه ش زیاد بکه یین که

JOSHUA R. GILDER¹

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريك

بازنهى سووچه سياسىيه كان بهر فراوان پیتناسه كراوه بۆ شهوى سووچه ئاساييه كانيش له خو بگريت .

نه شكه نجه كردنى سووچاره نه منىيه كان و ئاساييه كان ، شتىكى ئاساييه و شهو دانپيدانانهى كه له ژير نه شكه نجه دا وهرده گيرين ، له دادگادا متمانه پيكراون . ده سته جي پاش ده سبه سه ربون و له كاتى ليپرسينه وه و ليكولينه وه دا (كه له وانىيه چهنه مانگ دريژهى هه بيت) خراپترين هه ئسوكه وت له گه ل سووچاران ده كريت .

به هوى سرووشتى زور نه پيياريز و سهركووتكارى رژيمى عيراق كۆكرده وهى زانيارى ورد و راست سه باره ت به بارودوخى مافى مرؤه له عيراق له راده به ده ر دژواره . هاتروچوى ديپلوماته كان زور بهر ته سك كراوه ته وه و زور بهى عيراقىيه كان ده ترسن بيروبوچوونى خويان لاي بيانىيه كان و كه سانى ديكه ده ربين .

رژيمى عيراق له راده به ده ر سه ره رويه . له م نيوه دا ناوازه يه كه ههيه ، نه ويش به جيه پيئنانى كاروبارى ئاينىيه . ههروه ها هه ندى هه ول دراوه بۆ باشتر كردنى رهوشى نابورى ولا ت كه نه م هه ولانه ئيستا راوه ستاوه . به هه رحا ل به گشتى رژيم له هه ولسه كانى بۆ كۆنترۆل كردنى ته واوى خه لك ، دلره قه . به شتيك له م كۆنترۆل كردنه له ريگاي ده زگاي حيزبى به عسه وه نه نجام ده دريت . حيزبى به عس ، حيزبى نه پيئيه كه ژماره يه كى زور له خه لكى كر دووه به نه ندامى خوئى و پرياردان ته نها به ده ستى چهنه كه سيكه له ئاستى سه ره وه . نه وانى ئاستى خوا ره وه وه ك سيخو ر كار ده كهن بۆ كۆكرده وهى زانيارى سياسى له باره ي دراوسين كانىانه وه . كۆمه لتيك تو رى سيخو رى ديكه ش ههيه كه له ريگاي نه وانى وه ، حكومه ت كۆنترۆلى كاروبارى هاو ولا تيان ده كات و چاوديرييه كى باش به سه ر كاروبارى سوپا و كاروبارى خي راي حيزبى به عسدا ده كات . پيشتر باسى سزاي شه و كه سانه مان كرد كه له م هيله لاده ده ن يان حكومه ت متمانى پييان ناميتى . له ما وهى ۲ سالى رابردوودا حكومه ت چهنه جار رايگه يان دووه چهنه پيلانىكى سه ره تايى بۆ كوودتاي سه ربا زى له ناو سزادا پووچه ل كر دووه ته وه . سه دان كه س گيراون و نيجه نازانين چهنه كه س له سيئداره دراون .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

حيزبى به عس ، حيزبىكى پان عه ره بيهه ، هه ريژه هه موو عه ره به كانى — سه ره به هه ر نايبنيك يان تا قميك بن — له ده ورى خوى كۆكردۆته وه ، به لآم نه يتوانيوه پيگه يه كى نايدۆلۆژيك له نيو هاوولا تيانى غه يره عه ره بى عيراق پهيدا بكات كه زۆر به يان كوردن . نه م نامۆبوونه ي كورد پيش له به ده سه لات گه يشتنى حيزبى به عس يش هه ر بووه ، به لآم نيستا سياسه تى ده ولت بووه ته هۆى پيشيل كردنى به رفراوانى مافى مرۆف .

به نيسبه ت كورده وه ، ده ولته تى عيراق "سياسه تى گۆيال و گيزه رى" په يره و كرده وه و به شوين نه وده ا بووه كه هه تا پيى ده كر يت ، پشتيوانى عه شيره ته كورده كان به ده ست به ينيت و له گيزه رى نازادى كولتورى نه تنيكى كه لك وه رده گر يت . ناوچه ي خودموختارى كوردستان هه يه كه خاوه ن دامه زراوه گه لى تايه تى خۆيه و پشتيوانى له عه شيره ته كورده كانى لايه نگرى رژيم ده كات . زمان و كولتورى كوردى گه شه ي پيئده در يت و په روه رده به زمانى كوردى هه تا قۆناخى ناوه ندى هه يه .

به لآم گۆيالئى سياسه تى عيراق زۆر هۆفانه يه . له كاتى شه رى كه نداو — كه نيران كه لكى له نارازى بوونى عه شيره ته كورده كان وه رگرت — ده ولته تى عيراق شالوى كاو ل كردنى گونده گومان ليكراوه كانى ده ست پيئكرد و گوندنشينه كانى له شار و شوينه نوپكاندا نيسته جي كورد تا له نزيكه وه چاوه ديريان به سه ردا بكات . پاش ناگره ستي عيراق و نيران ، عيراق بۆ ده ر كردنى راپه رپوان له شوينه كانى ژير ده ستيان ، به بى فه رق و جيساوازي كه لكى له چه كى كيميائى وه رگرت كه له نه نجامدا ، هه زاران پياو، ژن و مندال كورژاون . پاش نه وه ي كه سه ربازانى عيراق نه م ناوچانه يان گرته وه ، كاو ل كردنى گونده كان و شارۆچكه كان و گوازتسه وه ي دانيشتوه كانيان خيرتر بوو و سه رنه نجام نزيكه ي ۵۰۰ هه زار كه س — ۱ له ۷ سه رجه م دانيشتوانى كوردى عيراق — ده ره به ده ر بوون . نه گه رچى نيستا كاربه ده ستانى عيراق ريگه به وه ده دن گوندنشينه ده ره به ده ر كراوه كان سه ردانى زيتدى خۆيان بكه ن تا زه وييه كانيان بكيئن ، باخه كانيان ناوه دان

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه مريكا

بكه نه وه بهلام نيمه نيگه رانين به نيسبهت ناكام و لينكه وته گشتيه كانى نهم دهره دهه ر كرده به فراوانه .

سه بارهت به نيگه رانى نيمه به نيسبهت رهفتارى دهولهتى عيراق له گهل كورده كانى عيراق، ههلوتستى نيمه نه وه نيبه كه له گهل ريشه و نامانجه كانى راپه رپينى كوردها بين ، بهلكوو نه وه به كه به نيسبهت نه و پيشيلكارىانهى مافى مرؤه ههلوتست بگرين كه له ناستى نيونه ته وه بيدا به فهرمى ناسراون . دهولهتى ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا پشتيوانى له به كپارچه بى خاكى ولاتانى نهم ناوچه به دهكات و جهخت له سهر نه وه دهكاتوه كه كورده كان ده بى له م چوارچيوه بدها ههل بدهن به شتوازى ناشتيخوازانه بكه ن به نامانجه كانيان .

له ماوهى ۲ سالى رابردودا ، دهولهتى عيراق نيازى خوئى دهره رپيوه بو چاكسازى . نيستا كه ندى كو سپه كانى سه فهر كردن له كاتى شه ردا ههلگه راون و به ژماره به كهى زور له عيراقيه كان نيزن ده دريت بو به كه م جار له ماوهى ۸ سالى رابردودا، سه فه رى دهره وه بكه ن . ههل بژاردنه كانى نه غجمه نى نيشتمانى له نيسان و نه غجومه نى نوؤنوؤمى كوردستان له نه يلوولى ۱۹۸۹ به رپيوه چوه . ژماره به كه له كانديدا سه ربه خوكان له م ههل بژاردنه دها سه ركه وتن و ههنديك له نه ندامانى حيزبى به عس سه رنه كه وتن . به هه ر حال سه رجه م كانديدا كان ده بى سه ر به حكومهت بن و هيج كه س خاوه نى ده سه لاتيكي نه وتو يان كارى ياسادانان نيبه ، به و شتوازه كه ده بى هه بى . ياساى بنه رته نوى ناماده كراوه و له مانگى ژانويه ته تسليمى سه روك كو مار كراوه . به گويزه ي راپورته كانى نهم دوايسانه ي چاپه مه نيبه كانى عيراق ، نهم ياسايه له به رچاوى ليژنه به كهى ۶ كه سى له نه ندامانى ري به رايه تى عيراق تپه رپيوه و ده خرپته ريفرانسوؤمى گشتى خه لگ . به هه ر حال په سه ند كردنى ياساى بنه رته ي شتيكه و ريز گرتن لى شتيكى ديكه به . ياساى بنه رته ي نيستاي عيراق ههنديك خال له خو ده گريت بو ريز گرتن له مافى مرؤه و قه دهغه كردنى نه شكه نجه و سه ربه خوئى سيستمى داد كه هيج كام له م خالانه نيستا جي به جى ناكريت .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

نه گهر عيراق دهيه ويت كوتايى بهو ره خانه بينيت كه كومهلگاي نيونه ته وهى سه بارهت به پيشيل كردنى مافى مرؤه ليده گريت ، دهبيت هه نديك ههنگارى جيدي و راسته قينه هه لگريت. دهبيت كوتايى به كه شو هه واي ترساندن و توفانندن له لايهن دهزگاي نه منه وه بهينيت و هه ليار دنه گه ليكي به وانا به ريره ببات نه هه ليار دنديكي شانويى و له هه مووش گرينگتر نه وه به كه به ريره له گه ل هارو لايى خوي رفتار بكات و نه وهل و شانسه يان پي بدات به ناسايشه وه له مالى خوياندا بزين و له هه ره شهى سهركوت و توندوتيزي دولهت — كه له هه موو شويينيك هه به — دوور بن .

رپورتى وهزارهتى دهره وهى ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا سه بارهت به باروودوخى مافى مرؤه له عيراق له سالى ۱۹۸۹

عيراق دهوله تيكي تهك حيزيبه كه له لايهن حيزيبى سو سياليسى به عسى عه بهى (ABSP) له ريگاي نه نجوومه ني فرماندهى شوپش (RCC) وه ده سه لاداري تيدا ده كريت كه له ۲ ده سه لاتي به ريره بهرى و ياساي به گويره ياساي بنه رتهى ۱۹۶۸ پيك ديت . هه موو هيزيك به ده ستى سه دام حوسه ينه وهك سه روك كومار ، سه روكى RCC وسكرتيري گشتى فرماندهى ABSP له عيراقدا . دوو حيزيبى بچووكى ديكه ش هه ن كه له بنه رته دا پشتيوانى له حكومته ده كه ن . له سالى ۱۹۸۹ ده لهت رايگه ياند كه به نيازه له ريگاي ياسايه كى بنه رتهى نوي، سيستمى چهنه حيزيبى بيك بهينيت .

هه ليار دنه كانى نه نجوومه ني نيستمانى — كه ده سه لاتيكي كه مى هه به — له اي نيسان به ريره چو . ره شنووسى ياساي بنه رتهى له ۱۹۸۹ ته و او بووه كه ريگا ده دات به پي كه ساتى سيستمى چهنه حيزيبى و له سه رته ي ۱۹۹۰ ده خرته ريفراندوم . به هه رحال ماوه بيينين كه نايانم سيستمه نوييه ، پاوانى ده سه لاتي سه دام حوسه ين و ABSP كه م ده كاته وه يا نا . دانيشترانى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره نئس دهره وهه نهرىكا

عيراق له هه ندى گروپى (نايىنى و نه تىكى) جياواز پىك دىن كه سه ره كى ترينيان ، شيعه و سوننه عه ره به كان ، كورد، توركمان و گه لى گروپى مه سيحىن (زۆرتر ناشوورى و كلدانى) .
سوپاى عيراق گه روه يه و به باشى په روه رده كراوه و به شيك له م سۆپايه به تاييه ت هيزى
"فۆرسان" كه له عه شپه ته كورده كان پىك دىت - نه ركى داين كورنى ناسايشى سىاسى له نارچه ي
تۆتۆنۆمى كوردستان له نه ستۆيه . پۆلسيش نه ركى ناسايشى مه ده نى له نه ستۆيه .

ده ولت كۆنترۆلى به شيكى زۆرى نابوورى ولاتى له ده ست دايه كه زۆرتر له به شى نه وت پىك دىت
و سه رجه م پيشه سازيه گرینگه كان له ده ستى حكومه تدايه . ده ولت به رنامه ي كه رتى تاييه تى
جىبه جى كردوه له به شى كشتوكال، گه شتبارى، خزمه تگوزارى گشتى و پيشه سازى سووك و
هه ول ده دات سه رمايه له نابوورى ولاتدا وه گه ر بخت . به هه ر حال ده سه لاتدارى حكومه ت به سه ر
چالاكى نابووردا هه روا به رده وام ده بيت .

نه نجام نامه ي مافى مرۆشى عيراق له سالى ۱۹۸۹ هه روا نه رىنييه . هه رچه شه نه
به ره له ستكاريه كى جىدى دۆى حكومه ت سه ركوت ده كرېت . ده زگام سىخۆرى له به رامبه ر
چالاكيه دۆه حكومه تيه كان له كۆمه لىك نامرازى ناياسايى كه لك وه رده گرېت وه ك نه شكه نجه و
كوشتن . مافى مه ده نى هاوولاتىيانى عيراق هه روا به تووندى به رته سك كراوه ته وه و خه لكى عيراق
مافى نه وه يان نييه ده ولته كه يان بگۆرن . نازادى ده رپرىنى بيروا و چاپه مه نى و گرتنى كۆمه له
و نه نجومه نه كان بوونى نييه . گرینگترين پيشىلكارىيه كانى ديكه ي مافى مرۆ بريتىن له بى سه ر
شوېن كردن و گرتنى سه ره رۆيانه ، نه بوونى دادگام دادپه روه رانه، ده ستپه ردانى هه مه لايه نه له
كاروبارى تاكه كه سى و بنه ماله يى و به كارهيئاننى له راده سه ده رى هيز دۆى هاوولاتىيانى كورد و
نه بوونى هيج چه شه مافىكى كرېكارى . هه روه ها كۆنترۆلى سه ركوتكارانه له كاروبارى ناوخۆيى
وه ك كه ندى كۆسپه كانى سه فه ر كردن - كه پيش له شه رى نيران و عيراقيشدا هه ر هه بوو و له
كاتى نه م شه رده دا توندتر ببوو - نيستاش سه ره رپاى ناگره ستى ۱۹۸۹ له گه ل نيران ، هه ر هه يه

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نههرىكا

بزوتنه وهى چه كدارى كورد له سالى ۱۹۸۹ بهرده وام بوو بهلام ناستيه كهى نرمتر بوو . ههر چه ند كه هيچ بانگه شهى نه وه نه كراوه كه دهولتهى عىراق له سالى ۱۹۸۹ چه كى كيميائى دژى هاوولتياى سىفيلى كورد به كار هينابى (به پيچه وانهى سالى ۱۹۸۸) بهلام پيشيل كردنى مافى خه لكى كورد هه روا بهرده وام بووه .

دهولت له مانگى گولاندا رايگه ياند له پيناو سهركوت كردنى بزوتنه وهى كورد ، بهرنامه كهى سالى ۱۹۸۷ دريژه پيبدات بژ دروست كردنى ناوچه يه كى نه من كه كه سى تيدا نه بيت له پال سنورى عىراق و تيران و توركييا . بؤ جيبه جى كردنى نه م بهرنامه يه ، دهولت گونده كانى ناوچه ي نيو ۳۰ كيلومترى قوولابى خاكى عىراقى كاول كرده وه و نزىكه ي ۵ههزار كورد و ناشورى له و شار و شارچكانهى كه له لايهن دهولته وه چاوه ديترى ده كرپن و ده پاريزرين و ههروه ها له و شورنانه ي كه بؤ نه م مه بهسته له ناوچه ي كوردستان دروست كراون، نيشته جى كرده وه .

ريزگرتن له مافى مروؤ

الف : ريزگرتن له مافه تاكه كه سيبه كان ، له وانه به دووربوون له :

۱- كوشتنه سياسى و غهيره سياسيبه كانى ديكه

به دريژايى سالان، له سيدهاره دان يه كى له ميتوده جيكه وتوه كانى عىراق بووه بؤ رفتار له گه ن بهر هه لستكارانى سياسى و سهربازى دهولت ، له وانه نه دنامانى حيزبى نياسايى "دهعه" (كه گروپيكى بناؤوخوازي شيعه يه كه كارى تيرؤريستى له ناستى نيؤنه ته وه پيدا كرده وه و له لايهن نيترانه وه پشتيوانى ليده كرئت) .

هه ندئ جار، بنه ماله يه ك كاتى ناگادارى نه وه ده بيتنه وه كه يه كى له نه دنامانى بنه ماله له سيدهاره دراوه كه هيژه نه منيبه كان تهرمى كه سه له سيدهاره دراوه كه ده ده نه وه و داواى غه رامه له بنه ماله كهى ده كهن .

ريكخراوى ليبورردنى نيؤنه ته وه يى (AI) له راپؤرتى خؤى بؤ نيمله كؤميسيونى نه ته وه يه كگرتوه كان بؤ پيشگيرى له هه لاواردن و پاراستنى كه مينه كان ، رايگه يان دووه كه كؤمه لئيك

کورد و کوردستان له بەلگه‌نامه‌کانی وهزارهتی دهرهوهی ئەمەریکا

بانگه‌شەمی بە دەست گەیشتووێ سەبارەت بەوهی که نزیکه‌ی ۸۰ کەس له‌وانه‌ی که له سۆزای عێراق هه‌لهاتوون له مانگی کانوونی یه‌که‌می ۱۹۸۸ له‌سێداره‌ دراوون و ده‌ولەت ۱۱ کەس له‌ کورده‌ به‌رهه‌لستکاره‌کانی له مانگی نادار و نیسانی ۱۹۸۹ له‌سێداره‌ داوه . AI هه‌روه‌ها له راپۆرتی مانگی شوباتی خۆیدا له ژێر ناوی "عێراق: مندالان ، قوربانیانی بی گوناهی سهرکوتی سیاسی " رایگه‌یاندووێ که هه‌رسال کۆمه‌لێک بانگه‌شەمی سەبارەت به‌ له‌سێداره‌دانی سەدان کەس به‌ دەست گەیشتووێ . AI ناماژه‌ی به‌ فایلێ ۲۹ مندال و جوانی کورد کردووێ که له‌ کانوونی دووه‌می ۱۹۸۷ له‌سێداره‌ دراوون . له‌مه‌ زیاتر AI له راپۆرتی سالی ۱۹۸۹ی خۆیدا ناماژه‌ی به‌وه کردووێ که سەدان هاوولاتی سیفیل ، له‌وانه ژن و مندال له‌ بنه‌که‌ی سه‌ربازی تاخه‌به‌رێ له‌ پارێزگای سلیمانی له‌سێداره‌ دراوون. بانگه‌شه‌کانی نیئوئاخی راپۆرتی AI هێشتا له‌ لایه‌ن سه‌رچاوه‌ سه‌ربه‌خۆکانه‌وه‌ په‌شته‌راست نه‌کراوه‌ته‌وه .

۲- بێسه‌روشوین کردن

له راپۆرتی مانگی شوبات، AI رایگه‌یاندووێ هه‌زاران کەس له‌ ماوه‌ی چه‌ند سالی رابردوو له‌ لایه‌ن هێزه‌کانی ناسایش یان هێزه‌ نه‌منیه‌کانه‌وه‌ ده‌سته‌سه‌ر کراون و پاش ده‌سته‌سه‌ر سه‌رون بێسه‌روشوین کراون و ژماره‌یه‌کی زۆریان له‌سێداره‌ دراوون . له راپۆرتی خۆیدا له مانگی ناگۆست بۆ نیمیچه‌ کۆمیسیتیۆنی نه‌ته‌وه‌ یه‌کگرتووێکان ، AI رایگه‌یاندووێ که مه‌لا محمه‌د ده‌لگه‌یی ، پێشنویژی مزگه‌وتی قه‌لادزی له‌ ناوه‌راستی مانگی نیسان بی سه‌روشوین کراوه‌ که له‌ نیئوئسه‌و لیژنه‌یه‌ دا بووه‌ که دیداری له‌ گه‌ل کاربه‌ده‌ستانی ده‌ولەت کردووێ بۆ نه‌وه‌ی داوایان لی بکه‌ن کورده‌کان به‌ زۆر له‌ قه‌لادزی ده‌رنه‌کریین . ناوبراو له‌ به‌غداد ده‌سته‌سه‌ر کراوه‌ و پاشان بی سه‌روشوین کراوه . ریکخراوێکی ناشووری که بنه‌که‌ی له‌ ولاته‌ یه‌کگرتووێکانی ئەمەریکایه‌ بانگه‌شەمی نه‌وه‌ی کردووێ که له مانگی نادار ، ۳۳ ناشووری بی سه‌روشوین کراون که پاش ده‌رچوونی لیئوردنی ده‌ولەت، له‌ نیئران و تورکیاوه‌ گه‌رابوونه‌وه‌ بۆ عێراق .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتني دهه وهه نه مريكا

۳- نه شكه نجهو ره فتاری زالمانه، نامرؤقانه و سووكايه تی پتكر دنه كانی ديكه یان سزادان

یاسای بنه رته تی عیراق نه شكه نجهی قه دهغه كرده وه و سزای بؤ نهو كه سانه دیاری كرده وه كه كه سانی ديكه نه شكه نجه بكن ، به لام روونه كه هم نه شكه نجهی جه سته بی و هم نه شكه نجهی دهروونی له لایهن كاربه ده ستانه وه ، به تاییهت هیزه كانی ناسای شه وه ده كریت . به له بهرچاو گرتنی په یوه ندی توندی نیوان كاربه ده ستانی ده ولته و هیزه نه منییه كان ، نه شكه نجه ناتوانیت به بی ناگاداری یا نیزنی كاربه ده ستانی پایه بهرز نه نجام بدریت .

نهو گروه پانه ی كه بؤ ده ره وهی عیراق كوچیان كرده وه و نهو كه سانه ی كه پیشتر له به ندیخانه دا بوونه پشتراستیان كرده توه كه نهو كه سانه ی كه به هوی سیاسی یان نه منی ده ستگیر ده كرین، نه شكه نجه ده كرین و هه لسوكه وتی خرابیان له گه لدا ده كریت . هه لسوكه وتی زور خراب كتووپر پاش ده سته به سه ربوون ده ست پیده كات و له كاتی لپكؤلینه وه به رده وهام ده بیته كه له وانیه چه ند مانگ دریشه ی هه بیته . نه شكه نجهو ره فتاری هؤقانه ته نها هی تاوانه سیاسییه كان نییه و تاوانه كانی ديكهش له خو ده كریت . تاوانه سیاسییه كان به رفراوان پیناسه كراون و تاوانه زور ناساییه كانیش ده كه ونه نار بازنه ی تاوانی سیاسییه وه .

AI له راپورتی سالی ۱۹۸۹ی خویدا رایگه یاندوه كه نه شكه نجهو هه لسوكه وتی خراب له گه ل به ندركاوه كان به شیوازیکی به رفراوان به رده وهام سووه و هه ندیک له گپراوه كان میرمندا لانی ژیر ۱۸سال بوونه كه لییاندراوه، قامچیان لیندراوه، شوکی كاربه بیان لیندراوه و له نان خواردن بی بهش كراون.

ده ولته به رده وهام حاشا له نه شكه نجه كردنی مندالان (وهك سیاسیته فهرمی یان به كرده وه) ده كات و ده لیت ناماده یه له م په یوه ندییه دا لیپرسینه وه له گه ل هه رچه شه بانگه شه یه ك بكات و تاوانباران سزا بدات. شاهیدانی بیلایهن تا نیستا نه یان توانیوه لیپرسینه وه له گه ل نه م بانگه شهانه بكن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه سربكا

۴- دهستبه سهر كردنى سهره پړويانه، گرتن و دوورخستن هوه

له كاتيكدا كه ياساى بنه پرتى و ياساكانى مه دهنى ، مافى هاوولاتيانيى لم براره دا دابين كردوه و كومه لئك كه ندو كۆسپى له سهر ريگاي پۆليس داناه بۆ دهستبه سهر كردن ، گرتن ، زيندانى كردن و گهرانى شورتنى ژيان يا كارى خهلك ، بهلام نهم رتوشويتانه له راستيدا به نيسبته تاوانگه لى سياسى يا نهمنى جيبه جي ناكريت ، همرچهند كه به نيسبته تاوانه ناساييه كان جيبه جي ده كريت .

هيزه كانى ناسايش نه تنه خهلك به شپوازي سهره پړويانه دهستبه سهر ده كه ن، بهلكوو به شپوهى نهيتيش ، گومانباره كان ده گرن و تنه پاش له سيئداره دانيان ، چاره نووسيان روون ده بيته وه . تاوانه نه منيه كان بریتين له سيخوړى ، خيانت و پيلانگيړى دژى ده ولته و هاوكارى كردن له گه دوژمنانى بيانى .

گوازتنه وهى ۵۰۰ هزار گوندنشينى كورد بۆ شورتنه كانى ديكه كوردستان له سالى ۱۹۸۷ و ده كريت وهك جوړيك دوورخستن هوى ناوخويى سهر بكرتت. ده ولته له حوزه يرانى ۱۹۸۹ رايگه ياندوه ناوچه يه كى نه منى چولئ دروست كردوه بۆ نه وهى ناسايشى هاوولاتيان له ناوچه سنووريه كان (كه له كاتى شهرى نيران و عيراقدا توپاران كراون و هيرشى سهر بازيان كراوته سهر) بياريزى و خزمه تگوزارى باشر بۆ گوندنشينان دابين بكات .

همرچهند كه ده ولته تى عيراق ده ر كردنى عيراقيه كانى راگرتوه - به بيانوى نه وهى كه به ره گهز نيران - بهلام نهو چهند كه سه نيرانيه كه هيشتا له عيراقدا ماونه ته وه، زيندانى كراون يا همره شهى دوورخستن هوه و زيندانى كردنسان له سهره . نهو ژن و ميترده عيراقيه كانه كه هاوسهره كه يان به ره گهز نيرانيه ، ده بى له هاوسهره كانيان جودا ببنه وه، نه گهرنا ههمان ههلسوكه وتيان له گه لدا ده كريت . له مه زياتر عيراقيه كانى ديكه كه باپريان به ره گهز عيراقى نيه ، به شپوازيكى سهره پړويانه دهستبه سهر ده كرين و دوور ده خرتنه وه .

۵- بيبهش كردن له دادگايه كى گشتى دادپهروهرانه

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريك

به گوڤرهى سيستمى ياسايى عيراق ، ليكۆلئينه وه له گه ل سوچ له لايه ن پۆليس و پاشان دادوهره يك ده كريت كه له وانه يه فاي له كه بنيرى بۆ دادگا يا نه ينيريت . دادوهر حروكمى تا وانه كان ده دات و ليژنه ي دادوهرى بوونى نيه .

نه وانه ي كه به تا وانبار ده ناسرين ده توان داواي پيدا چوونه وه له دادا گاي پيدا چوونه وه و ديوانى به رزى ولا ت بكه ن. دادگا ي شه ريعه ت له عيراق بوونى نيه ، به لام به هه رحا ل دادگا كانى بنه ماله ، ياسا ي شه ريعه ت جي به جي ده كه ن كه به گوڤره ي دا بو نه ريتى عيراق دارپژرا ون. ليپه رسي نه وه له گه ل سوچه ناسايه كان له دادگا ي مه ده ني ، نايينى و جه زاييدا ده كريت و به ناشكرا ده بيت. تا وانبار ده توانيت به خه رجي ده وه ت پاريزه رى هه بيت (نه گه ر هه ژار بيت) و پاريزه ر ده توانيت فاي لى تا وانباره كه بي ني ت . دادگا ي پيدا چوونه وه ، ليپه رسي نه وه له گه ل نه و فاي لانه ده كات كه له ده ستى دادگا كانى شو رشا نين .

به پيچه وانه ي تا وانه ناسايه كان ، تا وانه نه منيه كان له لايه ن دادگا ي شو رشه وه (RCC) حروكم ده درين كه زۆره ي جاران به شيوا زي نه ينى به رپوه ده چن. تا وانه نه منيه كان بر يتين له سيخو رى ، خيانه ت، قاچاخ، ئالو گو رى درا و و كرپين و فرو شتنى ماده سه كه ره كان . مافى دا كو كى كردن له خو له م جو ره تا وانا نه دا زۆر به رته سه كه . دادگا تاي به ته كا نيش كه له لايه ن RCC بۆ رو و دا و گه ليكي تاي به ت درووست كرا ون (وه ك پي لانى دژى حكوومه ت له سالى ۱۹۷۹) به نه ينى به رپوه ده چن. تا وانبارا ني نه م دادگا تاي به تانه له و مافانه ي كه ياسا ي بنه رته تى بۆ ها وولا تيانى دا نا وه ، بي به ش كرا ون . تا وانباران له ژوورى تا كه كه سي دا را ده گيرين و به نه شكه جبه ، دا نيپي دانان يان لى و ره ده گيريت . پيدا چوونه وه به م تا وانا نه ته نها له لايه ن سه رو كى RCC وه ده كريت . به هه رحا ل داواي پيدا چوونه وه هيج كه ليكيكى نيه به هۆى نه وه ي كه تا نيستا چه ندين كه س ، ما وه يه كى كو رت پاش دادگا يى كردن له سي دا ره درا ون.

تا وانى سياسى له عيراق بازنه يه كى به رفرا وان له چالا كيه كان له خو ده گريت و له هه لو مه ته رجيكدا كه بيرو پا ي گشتى نا گادارى گيران و زينداني كردنى تا وانباران نيه ، زۆر زه حمه ته كه ژماره ي

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه مريكا

زيندانىيه سياسىيه كان مه زنده بكرىت. AI له راپورتى سالى ۱۹۸۹ى خؤيدا ، رايگه ياندوه هزاران به ندىكروى سياسى ههروا به شىوازى سه ره رويانه ده سته سه ده كرىن و له زينداندا ده ميتنه وه ، به تايهت نه دنامانى حيزه سياسىيه نياساييه كان ، نه وانهى كه له سؤيا هه لاترون و نه وانهى كه پيلانى بهر خؤدانى چه كداريان دارشته وه . كه سوكرارى تاوانباران (له وانه منداله كانيان) وهك بارمه ده گيردين بو نه وهى تاوانبار دان به تاوانه كانيدا بنيت.

ده ستپوهردان له كاروبارى شه خسى و بنه ماله يى و پيشه يى

به گوپره ي ياساى بنه ره تى ، بنه ماله له ده ستدرىژى ده پارىژرىت و بايه خه كؤمه لايه تيبه بهرزه كان نهم پاراستنه به هيزتر ده كات . پؤليس پيش نه وهى مالى گومانلىكراوه كان پيشكنيت ، ده بيت نيزنى پشكنين له دادگا وه برگرىت . به هه حال بو ده سته سه ره كردنى گومانلىكراوه نه منيبه كان ، گرتنى نيزنى دادگا پتويست نييه . هه رچه نده زؤربه يى گومانلىكراوه كان له ده ره وهى مال ده سته سه ره ده كرىن ، هيزه كانى ناسايش هه ندىك جار به زؤر چرونه ته نيو مال بو ده سته سه ره كردنى گومانلىكراوه ، به تايهت نه دنامانى گومانلىكراوى حيزى نياسايى "ده وه"

هه رچه نده به گوپره ي ياسا نابيت پؤست و تلگراف و ته له فؤنى هاوولاتيان كؤنترؤل بكرىت به لام گه لى له عىراقىيه كان له سه ره نهو بروايه ن كه به گشتى ته له فؤنى هاوولاتيان كؤنترؤل ده كرىت و هه موو نهو كه لوپه لانه ي كه له ريگاي پؤست ده گوازرينسه وه ، ده پشكىندين . ده زگساي نيستى خبارت و حيزى به عس تۆرىكى به رفراوانى زانبارى كؤكه ره وه كانيان هه يه . ده ولت هه ره ها به وردى چاودىرى ده كات به سه ره هه وله كانى نيران بو كه لك وه رگرتن له شيعه كانى عىراق (نايينى شيعه ، نايينى فهرمى نيرانه) دؤى ده ولته تى عىراق.

۶- به كار هيتانى له راده به ده رى زؤر و پيشنيل كردنى ياساى مرؤفايه تى له ناكؤكييه

ناوخؤيه كاندا

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نهرىكا

خهلكى كوردى عىراق له ساله كانى ۱۹۲۰ره تا ئىستا شهري چه كداريان له گهله دهولته يه كه له دواى يه كه كانى عىراق كردوه . به ههنگىرسانى شهري ئيران و عىراق له سالى ۱۹۸۰ خهباتىكى نوي له لايهن كورده كانه وه دهستى پيكره و له كاتى شهردا له پال ئيران يان به يارمهتى ئيران شهريان ده كرد . له سالى ۱۹۸۱ تا ۱۹۸۹ ههولته كانى حكومهت بو تيكشكاندن بزووتنه وهى چه كدارى كورد ، بوته هوى كوژراني نزيكه ۸ههزار كهس كه گهليكه له وانه خهلكى سفيلى بوونه و به بى فرق و جياوازي به چهكى كيميائى هيرشيان كراوته سهر له سالى ۱۹۸۸ . ههرچهنده شهري كورد و دهولته له سالى ۱۹۸۹ كهم بوته وه به لام چالاكى چه كدارى كورد بهرده و امهر دهولته دهستى داوه به ههندى كار بو نه وهى پيشيان پى بگريته .

خهباتكارانى كورد بهرده و ام نه ياربيته خويان له گهله دهولتهتى ناوه ندى راگه ياندوه . له ۲۹ نابه ۱۹۸۹ ربيهرى گروهيكه له خهباتكاران له ژنيته به چاپه مه نييه كانى راگه ياند كه له عىراق هيرش ده كه نه سهر نه و دامه زراوه بيانبيانه كه پشتيوانى له رژيمى عىراق ده كه ن . ههتا كوتايى سالى ۱۹۸۹ كيشه ي بزووتنه وهى كورد و سهر كوتى دهولته ههروا بى چاره سهرى ماوه ته وه . رژيمى عىراق وه كه به شيتكه له ههلمه ته كه ي بو له ناو بردنى راپه رينى كورد و پاك كردنه وهى ناوچه ي نه من له له پال سنووره كانى له باكوور، دريژه ده دات به سياسه تى راگوازتنى سه دان ههزار كورد . هاوكات له گهله نه وهى زوربه ي نه م كوردانه گوازارونه ته وه بو ناو يا نزيكى شار و شاروچكه كوردنشينه كان له ده شته كاندا، به گويزه ي ههندى راپورتى پشتراسته كراو، ژماره يه كى ديكه گوازارونه ته وه بو ناوچه غه يره كوردنشينه كانى عىراق . رژيمى عىراق دهستى داوه به كارل كردنى به رفراوانى گونده كوردنشينه كان و ههندى له گونده كانى مه سيحيه كان و توركمانه كان . رژيمى عىراق له ۱۹۸۷ بهرنامه ي كارل كردنى گوند و شار و شاروچكه كوردنشينه كانى باكوورى عىراقى توندتر كرد و نزيكه ۵۰۰ ههزار كهس ناواره و دهره دهر بوون . به هوى نه وهى كولتوورى نهرىتتى كورد زياتر له گونده كاندا رهنگ ده داته وه، دهر كردنى زوره ملئ و خاپوور كردنى گونده كان، كارىگه رى نهرىتنى بووه له سهر ژيانى نيو ميليون كورد .

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتتی دهره وهی نه مریکا

بهراچوترین نمونه ی پیشیلکاری مافی مرژۆ له ۱۹۸۸ روویدا که دهولته تی عیراق له ههلمه تی تیکشکاندنی راهپرینی دیرینی کورد، پاش ناگرهستی ۲۰ ی ناب له گه ل نیران که لکی له چه کی کیمیایی دژی پیتشمه رگه و خه لکی سفیل وه رگرت. هیزه کانی عیراق هیرشیان کردووه ته سهر گونده کانی لای سنووری نیران که به گویره ی بانگه شه کان کورده راهپرینه کان خوین تیدا دالده دابوو. به ماوه ی چند رۆژ له مانگی ناب، هیزه کانی عیراق که لکیان له چه کی کیمیایی وه رگرت و کتوپر پاش نهم هیرشانه لانیکه م ۶۰ هزار کورد ناواهی تورکیا بوون.

دهولته تی عیراق ههوله کانی خزی توندتر کردووه بو تیکشکاندنی راهپرینی کورد له باکووری عیراق که بووه ته هۆی کوژرانی ۸ هزار کهس (به وته ی سه رچاوه کورده کان) که زۆربه یان مه ده نی. هیزه چه کداره کانی عیراق به شیوه یه کی به رفراوان چه کی کیمیاییان دژ به خه لکی سفیل و هیزه چه کداره کان له کوردستانی نیران و عیراق به کار هیناوه. له میانه ی شه ری ۱۶ ی نادار له نیوان هیزه کانی عیراق و سوپای پاسدارانی نیران له نیتو و نزیککی شاری کوردنشینی هه له چه له باکووری عیراق، ۶۰ کهس تا ۳ هزار کهس به هۆی چه که کیمیاییه کانی عیراق کوژران.

له ۸ ی نه یلوول وه زاره تی دهره وه ی نه مریکا رایگه یانند کۆمه لیک به لگه ی له ده ستدایه که هیزه کانی عیراق چه کی کیمیاییان دژ به کورده کان به کار هیناوه و که لک وه رگرتن له م چه کانه ی شه رمه زار کرد. له و کاته وه گه لی گروپ له وانه لیژنه یه کی نه نجوومه نی پیرانی نه مریکا، پزشکانی مافی مرژۆ و تاقیکارانی بریتانیایی که نمونه ی خا که که یان تاقی کردووه ته وه، نه وه یان پشتراست کردووه ته وه که عیراق که لکی له چه کی کیمیایی وه رگرتووه. رژیمی عیراق حاشای له به کاره ی نانی چه کی کیمیایی دژ به کورده کان کردووه.

ریکخراوی لیبۆردوونی نیونه ته وه یی (AI) له راپۆرتی سالی ۱۹۸۸ ی خویدا ناماژه ی به وه کردووه که لانیکه م ۱۷ مندالی کوردی ۱۴ تا ۱۷ سالان له مانگی تشرینی دووم و کانوونی یه که می ۱۹۸۷ له سیداره دراو. AI ههروه ها راپۆرتی داوه که هیزه کانی ناسایشی عیراق له تشرینی دوومه ی ۱۹۸۷ کورده نه یاره کانیان ژه هرخوارد کردووه. ههروه ها به گویره ی راپۆرتی

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتتی دهره وهی نه صریکا

AI له سالی ۱۹۸۵، ۳۰۰ منډال و جوانی کورد ده ستگیر کراون که تهرمی ۲۹ که سیان ته سلیم به بنه ماله کانیاں کراوه که پیش کوشتنیان له کانوونی دووه می ۱۹۸۷ نه شکه نجه دراون و ناسه واری نه شکه نجه به تهرمه کانیا نه وه دیار بووه.

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتنی دهره وهی نه صربکا

ناوارة کورده کان

۱۵ ی کانونی دووه می ۱۹۹۱ - نه نجوومه نی پیران

به پریز "لیهه" :

له بهر نه وهی تیمکانی هه لگه گیسانی شه پ له که نداوی فارس رژژ له دوا ی رژژ په ره ده سینیت ، من ده مه ویت سه رنج بده مه بارود و خنی خه لکیک که نیش و نازاره کانی به دهستی سه دام حوسه یین له لایه ن کۆمه لگای نیونه ته وه بیه شه وه - له وانه حکوومه تی بوش - پشتگویی خراوه .

نه مپۆ نزیکه ی ۱۲هه زار ناوارة ی کورد له که مپی "قیزیلته په" له تورکیا که ته نها سه د مایل له سنووری تورکیا و عیراق دووره له دۆختیکی ناله باردا ده ژین . به گشتی ۳۰هه زار ناوارة ی کورد له نیو که مپه کانی تورکیا له ته نیشت سنووری عیراقدا ده ژین که سالی ۱۹۸۸ له عیراق هه لاتون ، پاش نه وه که سه دام حوسه یین به چه کی کیمیایی گونده کانیانی بۆمباران کرد .

هه رچهند که نه م هیرشه کیمیاییه نمونه ی وه حشیگه ری سه دام حوسه یینه ، به لام ته نها یه کیکه له کرده وه زالمانه کانی سه دام حوسه یین دژی کورده کان. گونده کانی نه م کوردانه به تانک تهخت کراون و پاش نه وه دانیشته وه کانیان نه شه که نه چه دراون و به کۆمه ل دوور خراونه ته وه .

جه نابی سه رۆکی نه نجوومه ن ، کورد به راستی گه لیککی له بیر کراوه ، لانیکه م له لایه ن ریبه رانی جیهانه وه له بیر کراوه . زیاتر له بیست میلیۆن کورد له جیهاندا هیه ، به لام هیچ ولاتیک یان کیانیکیان نییه و له هه ر شوینیک ده ژین له گه ل نازار و نه زیته به ره وپوو ده بنه وه .

نه گه ر شه پ له که نداوی فارس هه لگه گیسیت ناوارة کورده کانی سه ر سنووری عیراق و تورکیا له گه ل مه ترسییه کی گه وره رووبه وپوو ده بنه وه . نه م ناوارانه له که مپه گه مارۆدراوه کاندا ده ژین و ناتوانن له و که مپانه بیته ده ره وه و نه گه ر شه پ به ره و لای نه وان رابکیشیۆیت، هیچ ریگانیکیان

Mr. LEAHY

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكيا

نييه خۆيان بپاريزن . سى سال پيش كاتيك كه سه دام فرمانى شهوى دهر كرد كورده كان
كيمباباران بكرين دهولهتى بوش بى هلوئست بوو .

داوا له دهولهتى بوش ده كه له دهسترۆيشتويى خۆى كه لك وهربگرنت بۆ شهوى توركيا و
دهولهتانى ئوروپاي رۆژناوا و كۆميسيۆنى بالاي نهتموه يه كگرتوه كان بۆ كاروبارى په نابهران
گارانتى شهوه بكن كه نه خهلكه نازار چهشتوه جارتيكى ديكه توشى چاره نووسيتكى وا
ناخۆش نابن .

نه گهر دهتمويت نه بى به قوربانى سه دام حوسهين ، ده بى بى نهوتت ههبيت، ده بى كوئى بيت نه
كورد . كاتى كه سه دام كوئى داگر كرد ، ريبهرانى جيهان له ترسان ده له رزين و نيو ميليۆن
سهربازيان وه گه رخت. شهو كاته سه رۆك بوش زانى كه هاوپه يانه پيشوه كهى بووه به
هيتله ريكى نوى ، شىخه كانى كوئى پارهو دارايى خۆيان گوازه شهوه بۆ عه ره بستانى سهوودى و
چاوه روانى نازادى كوئى بوون .

كورده كان هيج نه وتيكيان به دهسته وه نييه ، كه وا بوو كاتيك كه سه دام كيمبابازانى كردن و
گونه كانيانى له باكوورى عيراق خاپور كرد و ولاته كه يانى كرده بياوان ، هيج كهس سه رنجيكي
نهوتوى پى نه دان ، له راستيدا هيج سرنجيكيان پى نه درا . نه مه يه كه م جار نه بوو كه كورد شتى
واى ده بينى .

نزيكه ۱۷ ميليۆن كورد — كه نژاديان هيند و ئوروپاييه و ناينيان ئيسلامه — له دهشت و
ته پۆلكه كانى سه ر سنوورى عيراق ، ئيران ، سوريا و توركيا ده ژين . كاتيك كه نيمه راتسۆرى
عۆسمانى پاش شه رى يه كه مى جيهان هه لوه شاهيه وه ، به لئىنى كوردستانىكى سه ره خو درا به كورد
، به لام له باتى شه وه ولاته كه يان له نيوان ۴ ولات - و ناوچه يه كى بچووك له يه كيتى سؤفيه ت -
پارچه پارچه كرا و هه مووى شه دهوله تانه هه ولپان داوه كولتورى كورد له ناو ببه ن . توركيا (كه
نزيكه ى نيوه ى كورده كان له و ولاته دا ده ژين) كورد به فرمى نانسى و پييسان ده لئيت "توركه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكيا

شاخاوييه كان". له توركيا قسه كردن به كوردى له دهره وهى مال قهده غهيه و نهو كه سانهى كه به كوردى قسه بكن، ده خرينه به نديخانه .

كه وابوو نهو راستييه كه كورده كانى عيراق له ده ستى هيرشى كيميائى سه دام په نايان بو توركيا بردوو له جيگاي خويدايه . سه دام بريارى دابوو زه بريكي توند له كورده كان بوه شينيت له بهر نه وهى كه له شهري نيران و عيراقدا لايهني نيرانيان گرتبوو . "نه كره مابى" كه يه كى له ريبه رانى كورده كه هاتوو بو ولاته يه كگرتوو كه كانى نه مريكيا بو نه وهى خه لاتى مافى مرؤ وهربگريت ده لئيت : " له ۲۸ مابى ۱۹۸۸ عيراق ده ستى به بو مباران كرد و به چه كى كيميائى هيرشى كرده سر ۷۰ شوين ، رهنگى كيميائيه كه له نيوان سپى و زرد بوو و بوئى سبرى ده دا . هه زارن ژن و پياو و مندال كوژران و هه زاران كه سى ديكه هه له اتن بو توركيا "

نزىكه ۳۰ هه زار لم ناوارانه له سى كه مپدا نيشته جي كراون ، هه چه ند كه توركيا نه وان به ميوان ده زانئيت و له لايه ن نه وان وه يارمه تيبه نيونه ته وه ييه كان رهت ده كاته وه . شه ناوارانه به ماوه ۲ ساله له خيتوه و نا پارتمانه قهره بالغه كاندا ده زين و چند بنه ماله له ژوورئيكدان . به وتهى "نه كره مابى" ناوارة كان خواراكيان هه يه به لام منداله كانيان ناتوانن بچنه قوتابخانه و كار بو گه وره كان نييه . "مابى" ده لئيت: " نه وهى كه كورد به راستى ده يه ويته نه وه يه كه ناوچه يه كى نؤتؤنؤمى بو كورد له كوردستانى عيراق درووست بكرئت نه گهر ولاته يه كگرتوو كه كانى نه مريكيا حكومه تى سه دام برووخينئيت . پاش نه وه كورده كانى عيراق ده يانه ويته وه كه په نابهر له ولاتانى رژؤشاواى نؤروپا و باكوورى نه مريكيا وه ربگيرين "

نه ته وه يه كگرتوو كه كان قه د باسى كورد يان شالاوى ژينو سايدى كوردى له لايه ن سه دامه وه نه كردوو ، ته نانه ت هه تا شه دو اييانه ولاته يه كگرتوو كه كانى نه مريكيا قه ت نه يه ويست نه وان وه كه په نابهر وه ربگريت، به لام به هه رحال به وتهى "نه كره مابى" له مانگه دا ولاته يه كگرتوو كه كانى نه مريكيا ره زامه ندى خؤى دهره پروه بو وه رگرتنى ۳۰۰ بنه ماله . "مابى" به عاجزيه وه ده لئيت :

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه سربكا

" هیتزه كانی عیراق ههر رژژ هه زاران كورد ده كوژن و كهس باسی ناكات . نه وان (مه بهستی ده وله تی ولاته یه كگرتووه كان و ده وله تانی نه ورو پایه - وه رگپه) نیستا باسی مافی مرۆڤ ده كهس ، مافی مرۆڤ ! گرینگ بۆ نه وان مافی نه وته نه مافی مرۆڤ ."

به پریز سه رۆکی نه نجوومه ن داوا ده كه م وتاره كه ی ۲ی كانوونی دووه می ۱۹۹۱ ی رۆژنامه ی "بۆرلینگتۆن فری پریس"^۲ له ژیر ناوی "كورد له بپرکراوه كان" سه بارهت به ناواره كورده كان له توركیا بخریته بهر دهستی نه ندامانی نه نجوومه ن.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

بارودۆخى كهنداوى فارس

۲۸ ى شوباتى ۱۹۹۱ - نهنجومه نى پيران

بهريز " پيل " :

بهريز جهنابى سرۆكى نهنجومه ن، وادياره شهري كهنداوى تيستا كۆتايى پنهاتووه . نه مه سر كه وتنيكى سهر سوور هينه ره بۆ هيزه كانى نه مريكا و هاوپه يانه كانان . ده مه ويته ستايشى كچ و كوره نازا كانان بكه م كه به م ليها تووييه و به م دهره سبون له كهنداوا كاربان كرد . هه موو نه مريكا يهك شانازى به دهرى نه وان له رزگار كردنى كويته ده كات . هه روه ها زۆر خۆش حالين كه كوشتو برينداره كانى نه مريكا و هاوپه يانان زۆر كه م بووه . له ميژودا هيج خه باتيكي سهربازى نه وه نده گه ر ه به ريژه نه چوه كه زه برى نه وه نده كار يگه رى له دوژمن وه شانديته و خۆى كوشتو بريندارى نه وه نده كه م بوويته . به هه ر حال له ناخى دلته وه سهره خۆشى له بنه ماله و دۆستانى نه و ۷۹ ژن و پياوه ده كه م كه له " شالوى گه رده لولولى بيابان " دا گيانى خۆيان بۆ ولا ته كه مان و بۆ نازادى به خت كرد . جيهان له ناخى دلته وه نه مه كدارى قوربانى بوونى نه وان ه . ني مه هه روه ها هاوخه مى خۆمان له گه ل خه لكى كويته دهره برين به بۆنه ي نه و نازار و ژانه ي كه چه شتويانه . نه وان كويژه دهره يه كى له راده به دهر يان له ۷ مانگى رابردودا بينيه .

ني مه هه روه ها نايته قوربانى ديكى سه دام له بير بكه ين و اتا كورده كان كه به گازى كيميائى هيرشيان كراوه ته سه ر و هه زاران گونديان كاول كراوه . هه روه ها ده مه ويته پيشنيارتك ناراسته ي خه لك و سهربازه ناسايه كانى عيراق بكه م . نه وان قوربانى راسته قينه ي سه دام حوسه ينن . خه لكى عيراق بوونه ته نامانجى بۆمبارانى هه وايى و شاره كانيان خزمه تگوزار يه كيان هه يه كه هى ۱۰۰ سال له مه و پيشه . هه مووى نه مانه به هۆى زيده خواز يه شيتانه كانى سه دام حوسه ينه . خه لكى عيراق ده كرين به سهربازى ناسايى ، خواردنى باشيان پس نادريته و له لايه ن خودى سوپاوه ته قه يان ليده كريته ، نه مانه قوربانى سه ره كى سه دام حوسه ينن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نههرىكا

به ههر حال ئىستا ئىمه دهبيت سرنج بدهين به باروودوخى پاش شهپ . ئىمه سوودىكى نهوتومان له سهر كهوتنى هئزه كانمان وهدهست ناكه وىت نهگهر نهتوانين ئىستا ناشتى دهسته بهر بكهين . يه كهم شتىك كه ئىمه پاش شهپ دهبى سرنجى پىندهين داهاتوى سياسى عىراقه . به بيروبوچونى من دهسهلاتى سهدام حوسهين له رۇژانى كۇتايدايه . سهدام نه هاهمه تىبهكى بى وىنهى به سهر ولاته كهيدا هئناوه : يه كهم له ريگاي شهپ ۸ ساله له گهل ئىيران كه له نه نجامدا ۲۵۰ هزار كهس كوژران و ولاته كهى خسته نىو قهرز و قۇلهيهكى زۆره وه . سهدام بۆته هۆى رووخانى ژىرخانى ولات ، له ناروچونى سويا و كوژرانى هزاران عىراقى . نه مه نه نجامانه به كه كه هيج رىبه رىك ناتوانىت تهحه مولى بكات .

ئىمه دهبيت ههرچى له دهستان دىت بيكهين بۆ نه وهى نالترناتىفىكى ديمۇكرات بۆ سهدام بدۆزينه وه . پىشتر هاوپه يانئيهك له نيوان كورد ، عه ره بى شىعه و گروه بى كانى ديكه دا هه بو كه بهرنامه يه كيان دارشتبوو بۆ نالترناتىفىكى ديمۇكرات بۆ عىراق ، نالترناتىفىكى كه بتوانىت مافى ئوتۆنۆمى بۆ كه مينهى كورد دهسته بهر بكات كه نازار و ژانئىكى له ميژينهى چه شتووه . ئىمه دهبيت په ره بهم هه ولانه بدهين و پىش له هه موو شتىك نايىت رازى بين به وهى كه ژه نه رائىكى ديكهى سووننه جىنگاي سهدام بگرىته وه تا رژىيىكى سهره پۆ بىك بهئىيت .

دهوله تى عه ره بستانى سعودى پشتىوانى له نالترناتىفى خۆى ده كات . هاوكات له گهل نه وهى من زۆر ستايشى هاوپه يمانه سعودى به كه مان ده كه م به للام نالترناتىفه كهى نه وان هيج شتىك سه باره ت به ديمۇكراسى نازانىت و به كه لكى ئىمه نايىت . دووه مين كارى گرنكى ئىمه له جيهانى پاش شهپ نه وه به كه گوازتنه وهى چهك و تهقه منهى بۆ ولتانى رۆژه لانى نيوره راست بهرته سك بكه ينه وه . زۆر ناخۆشه كه هه موو نه و ولتانهى كه بوون به به شتىك له هاوپه يانى نيونه ته وه بى دژى عىراق پىش له وه چهكى پىشكه وترويان ده دا به عىراق . نه م چهك فرۆشته به عىراق له وان به دهوله تى عىراقى به ره و لاي ده سترىژى زۆرتر هاندا بىت و به دلئىا بيه وه رىژه ي مه ترسى عىراقى بهر زتر كرده وه . ولتانى رۆژه لانى نيوره راست ده بى سهرچاوه كانى خۇيان بۆ پىشكه وتتن

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتس دهره وهس نه مريك

تهرخان بكهن نه سهربازيچيتي . هوكاري نهوهي كه ناوچه نهوهنده ناسه قامگير بووه نهوهيه كه
نهم دهولته تانه سهرچاوه كانس خويان بو بهشي بي كهلك و مهترسيدياري سهربازي تهرخان كردووه .
سهرته نجام له قوناخي پاش شهردا نيمه ده بيت ههولته كانمان دووقات بكهين بس نهوهي ريگا
چاره يه كي ناشتيخوازانه بو كيشه ناوچه ييه كان بدوزينه وه ، وهك ناكوكي عيراق و كويت ، ناكوكي
عهرب و نيسراثيل ، شهري ناوخوي لوبنان و (به بيرو بوچووني من) نامانجه رهواكاني خهلكي
كورد .

بهريز سهروكي نهجوومن نهمه سهركه وتنيكي گه وره بوو بو نه مريكا و نه ته وه يه كگرتووه كان .
نيستا نيمه له گهل كيشه يه كي نوي رووبه روو بووينه ته وه . هيوادارم نهو بويري و پروفشينا ليزمه ي
كه ژنان و پياواني نيمه له شهري كه نداودا نيشانيان دا ، سياسه تمه داراني نيمه ش نيشاني بدن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكيا

كورد ، تورك و قبرسييه كان : ناژينى نوئى جيهانى، بۆ كئى^١ ؟

٧ نادارى ١٩٩١ — نهنجومهنى پيران

بهريز "كرانستون"^٢ :

بهريز جهنابى سهروكى نهنجومهنى، بۆ نهو كهسانه له نيمه كه چ پيش له داگير كردنى كوئيت له ٢٢ ناگوست و چ پاش نهوه دژى سهدام بوون ، بارودوخى دژوارى ٣ ميليون كوردى عيراق جيگاي تاييه تى خزى هه بووه . زۆر كهه خهلك له ميژووى هاوچهرخدا هيه كه به قهه كورد پشتگوئى خرابى و زولمى سيستماتيكي لئى كرابى . له ناوهراستى دهيهى ١٩٧٠ "هيئيرى كسينجيز" ى وهزيرى دهره وهى نه مريكيا و "شائى نيوان پشتيان له هاوپه يمانيه كه يان له گهه كورد كرد و ريگه يان بۆ سهركوتى خويناوى نهوان خۆش كرد .

له م سالانهى دواييدا ده يان هه زار كورد له سهه دهستى سهدام و هيزه درهنده كانى خراونه ته بهنديخانه ، نه شكه نهجه كراون و كوژراون ، نيو ميليون كهس له زىدى شاخاوى باوبا پيرانى خويان له كوردستان دهر كراون . له ژمارهى نه مرزى رۆژنامهى "واشننگتون پۆست" دا نهفسه رى پيشووى خزمه تى بيانى، "دهيشيد ا كۆرن"^٣ و تاريكى تيروت سه لى سه باره ت بهه بارودوخى دژوارى نهه خهلكه له ژيرناوى "كورده كانى عيراق پشتگوئى مه خه ن ، سياسه تيكي وه ها هه له و كورت بيئانه يه" نووسيوه . "كۆرن" ده نووسيت :

"كاتئى ري به رى كورد، جهلال تاله بانى له م دوراييانه دا سهردانى واشنگتونى كردووه هيج كهس له كارمه ندانى وه زاره تى دهره وه يا كۆشكى سهى له گهئى دانه نيشتووه ، دهوله تى نه مريكيا ته نانه ت

KURDS, TURKS, AND CYPRIOTS: A NEW WORLD ORDER FOR^١ WHOM?

^٢ Mr. Cranston
^٣ David A. Korn

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتی دهرهوهی نه مریکا

سهبارت به مافی مرۆفیش قسهی له گهڤ تاله بانی نه کرده و یاریده دهه ری وه زیری دهرهوه بۆ کاروباری مافی مرۆفیش له گهڤ جهلال تاله بانی دیداری نه کردهوه . ریبه رانی دیکه ی کوردی دانیشتوی واشنگتۆن به نیگه رانییه وه چاره پروانی نه وه ده کهن که قسه کانیان ته نانهت له ناستی خواری وهزارهتی دهرهوه به ههند وه ربگیردریت .

له روانگهی "کۆرن" هوه (که منیش له گهڤ بیرو بچوونه که ی نه ودام) تم بینده نگییه ی حکومه تی نه مریکا به هۆی په یوه ندییه کانی ئیمه له گهڤ تورکیایه که نه ویش دهستی داوه ته شالۆنیک بۆ سهرکوت کردنی خه لگی کوردی ولاتی خۆی . "کۆرن" ههروه ها ده لیت :
"دهوله تی تورکیا به تووندی له وه نیگه رانه که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا نه وه نده یارمه تی کورده کانی عیراق بکات که جوړیک ئۆتۆنۆمی به دهست به یتن، ئۆتۆنۆمییه که دهوله تی تورکیا نایدات به هاوولاتیانی کوردی خۆی" .

به ریز جهنابی سه رۆکی نه نجومه ن ، هیچ کهس ناتوانیت حاشا له گرینگی تورکیا وه که نه ندامی ناتۆیان یارمه تییه کانی تم دهوله ته له شه رهی دوایی که ندادا بکات . به هه ر حال پرسیاره که ی من نه وه یه که نایا ئیمه تا ئیستا له په یوه ندییه نزیکه کاغان له گهڤ تورکیا باسی نه و پتیشیلکارییه به لگه مه نده ی مافی مرۆفمان کرده وه له تورکیا یان داگیرکردنی به رده وامی به شیک له قوبرس له لایهن تورکیا وه .

سهرکه وتن له که نداوی فارس سهرکه وتنیکی گه وره بوو بۆ یاسای نیونه ته وه یی به لām نه وه نده که نه ته وه یه کگرتوه کان دژی ده ستدریزی عیراق بۆ سهر کویت دهنگی خۆی به رز کرده وه ، نه وه ندهش پتویسته نه نجومه نی ناسایش بریارنامه دهریکات و داوا له تورکیا به کات له قوبرس بچیته دهره وه . جیهان چاره پروانی نه وه یه سه ربا زانی تورکیا له دوورگهی قوبرس بچنه دهره وه و ریز له سه ربه خۆیی و یکپارچه یی خاکی قوبرس بگیردریت .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

جهنابى سه رۆكى نه نجومهن داوا له حكومهتى نه مريكا ده كه م به گويته ريشورينى ياسايى نيونه ته وهى هه لسوكه وت بكات . داواكارم ده ستى ده ستى به ره و لاي كورد دريژ بكهين و له هه مان كاتدا به توركييا بلين كه جيهان چاوه روانى ريگاچاره يه كى داد پهروه رانه يه بو قويرس .
جهنابى سه رۆكى نه نجومهن داوا ده كه م وتاره كه ي رۆژنامه ي "واشننگتون پوسټ" و ليندوانه كه ي نه م دوايه ي "پيتر گالبرهيس"^٤ ، كارمهندي كۆميتته ي په يوه ندييه كانى دهره ي نه نجومهنى پيران سه باره ت به باروودۆخى دژوارى كورد بخره تته بهر ده ستى هاوكارام .
وته كانى "پيتر گالبرهيس" :

"نه م رۆ سه رنجى جيهان له سه ر دواين قوربانيانى سه دام حوسهين چر بوه ته وه و اتا خه لكى كوئيت . به هه ر حال كورد يه كه مين و دريژ خايه نترين قوربانى سه دام بوه . به داخه وه زۆربه ي نه و شتانه ي كه به سه ر كوردا هاتوه له شورينگه ليك رووى داوه كه به هۆى سياسى و جۆگرافيايه وه ، ميديا جيهانويه كان ده ستيان پي راناگات . من به كورتى به شيك له وه نه هامه تيان ده خه مه روو كه به سه ر ٣ ميليۆن كوردى كوردستانى عيراقدا هاتوه "

له په يوه ندى له گه ل كاروبارى كۆميتته ي په يوه ندييه كانى دهره وه ي نه نجومهنى پيران سه باره ت به شه رى ئيران و عيراق ، من دوو جار سه ردانى كوردستانى عيراقم كردوه : سالى ١٩٨٤ و سالى ١٩٨٧ . له ميانه ي نه م ديدارانه دا توانيم ره فتارى زۆر خرابى ده ولته تى عيراق له گه ل خه لكى كورد ببينم . له سالى ١٩٨٨ باروودۆخى كورده كانى عيراق ، دوو جار دزه ي كرده ناو ويژدانى كۆمه لگاي نيونه ته وهى : يه كه م جار له ريگاي نه و راپۆرتانه كه سه باره ت به هيرشى كيميائى بو سه ر شارۆچكه ي كوردنشينى هه له بجه بلاو بسوه وه و جارى دووم له كاتى كۆپه وي به رفراوانى ناواره كانى باكوورى عيراق له مانگى ته يلوول . نه م ناوازانه به سه ره اتى هيرشه كيميائيه كانيان له لايهن سوپاي عيراقه وه ده گيتره وه .

PETER GALBRAITH^٤

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريك

له پهيوه ندى له گه ل نهو گه لاله ياسايه كه سناتور " پيئل " بو گه مارژدانى تابوورى عيراق (به هوى كه لك وهرگرتن له چه كى كيميائى دژى كورد) ته تسليمى نه نجومهنى كردبوو كۆميتسى پهيوه ندىبه كانى دهره وهى نه نجومهن داواى ليكردم به سهروكايه تى ليژنه يهك ، سه بارهت به كه لك وهرگرتنى عيراق له چه كى كيميائى راپۆرت بدهم و به لگه نامه كۆ بكه موه .

ليژنه ي راستى دۆزينه وهى نيتمه به لگه نامه و نيشانه ي زۆرى دۆزييه وه سه بارهت به وهى كه عيراق دژى خه لكى سفيل ، چه كى كيميائى به كار هيتاوه له هيرشيكى به رفراواندا كه له ۲۵ى شابى ۱۹۸۸ دهستى بيكردوه . نامانجى نهم هيرشه ، تيكشكاندنى بزوتنه وهى كورد بوو و گه يشته نامانجى خۆى .

نهم هيرشه كيميائيه به شيك بوو له سياسه تى سه ربازي عيراق كه مبه ستى چۆل كردنى گه لى له ناوچه كانى كوردستانى عيراق بوو . هه ندىك له خاله كانى نهم سياسه ته برىتى بوون له :

۱- كاول كردنى گوند و شارۆچكه كانى سه راسه رى كوردستان

۲- دووباره نيشته جى كردنى خه لكى كورد له شوينه نوئى به كۆمه له كان كه له ژير چاوده يرى سه ربازيان

۳- دوورخستنه وهى كورده كان بو شوينه كانى دهره وهى كوردستان

۴- به كار هيتانى تاكتيكه تۆقينه ره كان ، له وانه گازى كيميائى بو نه وهى خه لكه كه له و شوينانه كه ده بى چۆل بكرين ، بچنه دهره وه .

نهم سياسه ته به دلره قيهه كى زۆروه جيبه جى ده كرا و هيچ حيسابيك بو بروراي جيهان و ياساى نيونه ته وه بى نه ده كرا . ليژنه ي راستى دۆزينه وهى نيتمه به و نه نجامه گه يشته كه به چه كى كيميائى هيرش كراوه ته سه ر ۴۹ گوند . نيتمه له سه ر نه و بر واپه ين كه ژماره ي گشتى نه و گوندانه كه به چه كى كيميائى هيرشيان كراوه ته سه ر گه لى له وه زۆرتره . له داواى هيرشى كيميائى ، شالوى سه ربازي به رپيره چوه و نه و كه سانه كه زيندوو مابوون يان نه يانتوانيبوو خۆيان بگه يه ننه توركيا به كۆمه ل كوژراون . به گويره ي نه و گفتوگو يانه كه نيتمه له گه ل خه لكه كه دا نه نجامان داوه ،

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تى دهره وهس نه مریکا

دهتوانین بهراورد بکهین که ژماره ی نهو کهسانه ی که له نه نجامی هیرشی کیمیایدا و شالآوه سهربازییه کانی پاش نهوه کوژراون و بریندار بوونه ، ههزاران کهسه . بههرحال زانیارییه کانی نیمه تنها لهو کوردانه ی عیراق وهرگیراوه که په نایان بۆ تورکیا هینابوو . نه گهر نهو جوژه شالآوه سهربازییه که له ناوچه سنوورییه کاندایه پرتیه چووه له ناوچه کانی قولایی خاکی کوردستانی عیراقیش به پرتیه چوویا ، ژماره ی کوژراوه کورده کان ده بوو به دهیان بیان سهدان ههزار کهس .

ژماره ی گشتی کوژراو برینداره کان له دهستی نیمه دا نییه . نیمه له راستیدا به دلنیا ییه وه نازانین له سالی ۱۹۸۸ه وه له کوردستانی عیراق چی رووی داووه . سهربازیه عیراقیه کان سنووری تورکیا و عیراقیان له سهره تای نهیلوولی ۱۹۸۸ه داخستووه و بی دهنگییه کی کوشنده به سهر کوردستانی عیراقدا زال بووه . له ههفته ی کۆتایی مانگی ناگۆست و ههفته ی سهره تای مانگی نهیلوولی ۱۹۸۸ ، نزیکه ی ۶۵ه هزار کهس له ناکو سنووری عیراق و تورکیایان تیپه راند . هه رچهند که نه م کهسانه له گونده جیاوازه کانی ناوچه شاخاوییه کانه وه هاتبوون به لام یه ک جوژه هیرشیان کرابووه سهر .

به یارمه تیتان شتیك سهارهت به چۆنییه تی نه م هیرشانه بلیم . له نیواره ی رۆژی ۲۵ی ناب ، فرۆکه و هیلیکۆپته ره کانی عیراق ، گونده کانی ناوچه ی زاخۆ، دهۆک و نامیدییان به چه کی کیمیایی بومباران کرد . به وته ی یه کی له دانیشتوانی نه م ناوچانه :

" فرۆکه کان هه رجارئ ۴ تا ۸ دانه بۆمبیان ده خسته خواره وه . نه م بۆمبانه که به "کانیستییری سهوز" ^۵ ناسراون ، له کاتی ته قینه وه دا دهنگی کی که میان هه بوو و پاش ته قینه وه هه ورئک ناسمانی شوینه که ی داده پۆشی که ره نکه که ی سپی یا زهر د بوو . پاشان بۆنی توندی سیر ، پیوازی گهنیو ، سیر و جافه ری (مه عده نووس) له ناوچه بلاو ده بووه و نه وانه ی که که وتبوونه بهر کیمیایی ، به ره به ره بیان کتوویر ده مردن .

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتني دهره و هس نه مریکا

تهرمی مردووه کان وشک بپوو و هندی جار شین و رهش بپوو . ژیان و مهرگ پهیره نندی به و هوه هه بپوه که که سه که له کوی راوه ستابوو و ناراسته ی با دهیگرت یا نا . له نا کاو هاواری دایکیکم بیست که منداله کانی ۲۰ ههنگاو لهو لاتر مردبوون و خوی هیچی لی نه هاتبوو " .

به و تهی نه وانه ی که زیندوو ماون ، ناژله کان مردوون و په له و هره کان له ناسمانه وه که و تونه ته خواره وه . پاشان سه ربازه کان جل و بهرگی تاییه تی دژه کیمیا بیان له بهر کردووه و هاتوونه ناو گوند . له هندی شویندا وه ک گوندی " بازی " ^۶ ، هیزه کانی عیراق گوندنشینه کانیا ن داوه ته بهر ده سترژی گووله و پاشان تهرمه کانیا ن له گژه به کومه له کاند شاردو ته وه و به بولدیزر خاکیان کردووه به سه ریاندا . هم و سفکردنه تیکه لیک بوو له سه دان گفتوگوی نیمه له گه ل ناواره کانی که مپه سه ره کیسه کان (له تورکیا) . گفتوگوزکان دوو هه فته پاش رووداوه کان نه نجام دراون و هه مرو چین و توژیکی خه لکی له خو گرتووه له کورده خه باتکاره چه کداره کان (پیشمه رگه) بگره تا ژن و پیاو و مندا ل . نیمه کیشه مان نه بوو بو دوزینه وه ی شاهیدی رووداوه کان له بهر نه وه ی که له راستیدا به بهروردی من نیوه هه تا سی له چواری ناواره کان هم رووداوانه یان به چاوی خو یان بینیه که من و هسقم کرد .

به گویره ی سیستمی یاسایی نیمه ، قسه کانی شاهیدانی عهینی باشترین بهلگه یه . به هه رحال کومه لیک له نیشانه فیزیکیه کانی هم هیژشانه له سه ر جهسته ی ناواره کان دیار بوو . تیمیک له پزیشکه نه مریکاییه کان که ناواره برینداره کانیا ن بینیه ، کومه لیک له نیشانه کانی چه که کیمیا ییه کانیا ن له سه ر جهسته ی ناواره کان بینیه . تیمیک له ته له فزیونی بهریتانیا به سه ر دکایه تی " گوین رابیرتز " ^۷ (که پاشان فیلمه که یان ده بینین) چوونه ته ناو عیراق و پارچه ی بومه کیمیا یه کانیا ن له ژیر خاک دهره ی ناوه . کاتی که له ۸ مه نیلوی ۱۹۸۸ و هزیری دهره وه ، " شوئرتز " به کاره ی تانی چه کی کیمیا یی (له لایه ن عیراقه وه) شه رمه زار کرد ، به و ته ی

^۶ the village of Baze

^۷ Gwynne Roberts

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريك

چاپه مەنپيه كان به گويرهى زانيارپيه تهكنيكپيه كانى بهردهست نەم كارەى كرد. له راستيدا له كاتپكدا كه كيشەى وهلامى گونجاو به عىراق به هۆى هيرشه كيمياپيه كانى له نيوانه نهنجوومهنى پيران (كه خوازيارى گه مارۆدانى نابوورى عىراق بوو) و دهولتهتى رهيگان (كه به هيچ شينويههك له گهله نهوهدا نهبوو هيچ كارتيك دۆى عىراق بكرتت) ههروهها به توندى بهردهوام بوو، هيچ جياوازيكى بيرورا له سەر نهو راستپيه له نارادا نهبوو كه عىراق كهلكى له چهكى كيمياپى وهرگرتوه .

به يارمهتيتان دهمهويت دوو خالى ديكه سهبارەت به كهلك وهرگرتنى عىراق له چهكى كيمياپى دۆى كه مينهى كوردى خۆى زياد بكەم : يه كهم نهوه كه نەم هيرشانه له ۲۵ ناپى ۱۹۸۸ دهستى پيكردوه واتا ۵ رۆژ پاش جيبه جي كراني ناگرهستى نيوان نيران و عىراق . دووم نهوه كه نامانجى نەم هيرشانه تنها كورده شهروانه كان(مه بهستى پيشمه رگه كانه - وهرگير) نه بوون . شهروانه كان له مۆلگه كانى خۆيان له باكوورى عىراق بوون كه سه رزه مينيتكى وشكى بى دار و بهرگه و رهنگه بنكه كانيان له ناسمانه و دياربن . به هه رحال ژيى عىراق هيرشى كرده سەر گونده كانى نيو دۆله كان ، هەر بۆيه زۆريهى قوربانپيه كان ژن، مندال و پياوه سقيله كان بوون .

هيرشه كيمياپيه كانى عىراق زۆر توندى بوو . عىراق دهيتوانى به بى كهلك وهرگرتن له چهكى كيمياپى و به كۆمەل نه كوشتنى بى گوناح ، بزوتنه وهى چه كدارى كوردى سهركوت بكا به لام له باتى نهوه دهولتهتى عىراق خهلكه كهى به درندانه ترين و نامرۆفانه ترين شپوه سزا دا له بهر نهوه كه وهك نه يارى خۆى سه يريانى ده كرد .

كيمياپاران تنها به شيك له سياسهتى دژه كوردانهى عىراق بوو . له كاتى سه فەره كهى من بژ عىراق له نهيلوولى ۱۹۸۷ ، له سەر جادهى به غداد — جله ولا ، دهره نديخان ، سلیمانی و كهركوك ، ۴۰ گوندى كوردنشينم ژمارد كه له م دوایينه دا كاول كرابوون . نەم به شهى خاكى كوردستان سه رزه مينيتكى ترسناك بوو كه تنها تيرى دارى كارهسا ، گۆرستان و باخه بى خاوه نه كانى تيدا ماوو . نەم گوندانه له ناوچه دهستپيرانه گه يشتوه كاندا نه بوون بهلكوو له سەر

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهه وهى نه مريك

جاده سه ره كيبه كانى كوردستانى عيراق بوون . كه وابوو كاول كردنى نهم گوندانه هيچ پاساويكى سه ربارى نه بوو ، بهلكوو ته نها نمونه يه كى ديكه ي سياسه تى سزادانى خهلكى سقيلى بئى گوناح بوو .

ريته رانى كورد بهلگه نامه ي نه وه يان خستوته پروو كه ۳۸۹۷ گوند كاول كراون و هه زاران قوتا بجانسه و سه دان كليسا و مزگه وتى كۆن رووخيتراون . خهلكى نهم گوندانه له هه ندى كه مپ له نزيكى شارۆچكه كان نيسته جي كراون كه له ژير چاوديرى سوپاى عيراقدان و هه ندى جار بو بياوانه كانى باشوورى ولات دورو ده خرينه وه كه زور له ناچه شاخاوييه كانى كوردستان دورون . من ناتوانم ژماره ي قوربانى نهم سياسه ته مه زهنده بكه م به لام مه عقووله ژماره يان زور بيت . به رنامه ي ده ركدنى خه لك به تاييه ت دلره قانه بوو و كولتور يكي ده وله مه ند و كه ونارى له ناو برد .

سه ره بجام ده مه وي ت ناماژه به وه بكه م كه كورد بو وه ته قوربانى جوړيك پيشيل كردنى مافى مرؤف كه رو به پرووى هه موو خهلكى عيراق بو ته وه . نهم كرده وانه بر يتين له كوشتن ، نه شكه بجه ، ده سته سه ر كردن به بئى حوكمى دادگا و بئ به ش كردن له نازاد ييه به ره تيبه كان . يه كئى له كرده وه نوئ و تاييه ته كانى ده وله تى عيراق ، نه شكه بجه و كوشتنى منداله كانه بو شه وه ي دايسك و باوكيان سزا بدات و و گوشاريان بجاته سه ر . ريك خراوى ليئسو ردى نيونه ته وه يي بهلگه نامه ي نه وه ي له ده سته يه كه به ماله كان له به رام به ر وه رگرتنه وه ي ته رمى پارچه پارچه كراوى مي رمنداله كانيان پارهيان داوه به ده ولت .

به نيسبه ت كورده وه ، عيراق به ته واوى مرؤفكوژ بو وه . به هه ر حال به گشتى كۆمه لگاي نيونه ته وه يي له به رام به ر كاول كردنى كوردستانى عيراق و ته نانه ت كه لك وه رگرتن له چه كى كيميائى دژى خهلكى سقيلى بئى گوناح به پاريزه وه كاردانه وه ي نيشان داوه . هه روا كه گه لئى له نيوه ده زانن ، له سالى ۱۹۸۸ كتوپر پاش وه رگرتنى راپورتى به كارهيئانى به رفر اوانى چه كى كيميائى دژى كورد ، سناتۆر " پينل " و سناتۆر " هيلمز " گه لاله نامه يه كيان ته سليمي نه نجورمه ن كرد بو شه وه ي كۆمه ليك گه مارۆى ماددى و نابوورى بخر يته سه ر عيراق . نهم گه لاله نامه يه (

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وزارتى دهره وهى نه مريك

به ناوى پيشگيرى له ژينوسايدى (۱۹۸۸) يهك رۆژ دواتر له لايهن نهنجومه نه وه په سندن كرا (كه كرده وه يه كى نه ونده خيرا له نهنجومه ندا نمونه ي نه بووه) به لام به داخه وه نه بوو به ياسا و به هوى به رژه وه ندييه نابووريبه زور تاييه ته كانى نه مريكا دژايه تى له گه ل كرا و نيداره ي ره يگان به ته واوى دژى راوه ستا و له ناكامى مانۆره پارلمانيه كانى رۆژى كۆتايى خولى ۱۰۰ى كۆنگرئيسى نه مريكا ههره سى هينا .

گه لاله ياساى پيشگيرى له ژينوسايد تنها رو داويك بوو كه له جيهان دا قه وما بژ نه وه ي وه لاميكى چوپر بدريته وه به پيشيل كردنى مافى كورد و ياساى نيونه ته وه يى . له م په يوه ندييه دا تنها چهند ولات بوون كه له ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا زياتر چوونه پيش، لانيكه م شۆلتز ، وه زيرى دهره وه ي نه مريكا هيرشه كيميابه كانى شهره مزار كرد .

كاتى كه سه دام حوسه ين كوئى داگير كرد له سه ر نه و پروايه نه بوو كه جيهان كاردانه وه يه كى نه ونده توند نيشان بدات . له وانده يه يه كى له هوكاره كانى نه م شيوازه بير كردنه وه يه ي سه دام، بى هه لوئىستى نيمه بووبى به نيسه بت كيمياباران كردنى خه لكى عيراق كه پيشتر سه دام ده ي كرد .

ئىستا كه سه ره خويى كوئى ده سه به ر سووه هيوادارم يه كه مين و دريژخايه نترين قوربانيسانى سه دام له بير نه كه ين وانا كورده كان . هه تا كاتيك ديكتاتوريك سه ر كر دايه تى عيراق بكات مافى كورد له عيراق به هيج شيوه يه ك ده سه به ر نابيت . مانه وه ي كولتورى كورد و ته نانه ت مانه وه ي فيزيكى كورد به وه په يوه سه ته كه بوار بو ئۆتۆنۆمى كوردستان خو ش بكرىت . كاتيك كه عيراق كه وه ته ژير چه ترى پاراستنى زه ليزه كان (مه به ستى برى تاناييه - وه رگيڤ) ئۆتۆنۆمى كوردستان له لايهن زه ليزه كانى پاش شه رى يه كه مى جيهانى و كۆمه له ي گه لانه وه گارانتى كرا به لام به هه ر حال كۆمه لگاي نيونه ته وه يى نه يويست و توانايى نه وه شى نه بوو نه م گارانتيانه جيبه جى بكات . له وانده يه له باروودوخى پاش شه رى (كه نداوى فارس) گارانتى نيونه ته وه يى ده سه به ر بكرىت له نيو عيراق تى كدا كه ريز له مافى مرۆڤ و مافى سياسى هه موو هاوولاتيانى عيراق بكرىت . ئۆبۆزيسۆنى نايه كانگيرى عيراق (له وانده جيزه سه ره كيهه كانى كوردستان) له سه ر

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروههسى نه مريكى

به نامه يه كى سياسى ديمۆكراتيك بۆ عيراقى پاش سه دام ريككه وتون . به بيروبو چوونى من نه مه سه ره تا يه كى هيوابه خشه . من له سه ره نهو بروايم كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكى و هاوپه يانانى ده بيت هه رچى له ده ستيان ديت بيكه ن بۆ نه وهى نالترناتيقيكى ديمۆكرات له عيراق پيكييت ، نالترناتيقيكى وا باشترين هيوابه بۆ كورد .

من له قوناخى پاش هولزوكاست(شالوى سورتاندى جول كه كان به ده ستى هيتله ر- وه رگيتر) گه ره بووم و به هوى نه وهى كه ناگادارى نه م رووداوه جيهانييه بووم باش له بيرم ديت بيروباي نه وهى تيمه نه وه بوو كه نا بيت شتيكى وا نيدي قه ر روويدات . واتا كه ي نه وه يه كه رووداويكى جهاني وا نا بيت جاريكى ديكه پشتگوى بحريت و سه رنجى پينه دريت .

هيج كه س تراژيديا يه كى نه وه نده گه رره ي به چاو نه بينويه كه له ته يلوولى ۱۹۸۸ روى داوه و بى ناو نيشان ماوه ته وه . من ويئاي زۆرم له و ۵ رۆژه هه يه كه له سنوورى عيراق و توركييا بووم : له سه ر شاخيكى به رز ژنيك له سه ر كۆله كه لوپه له بچووكه كه ي دانيشتبوو كه هه موو دارونه دارى بوو و بى له داها ترويه كى به ته واوى ناديار ده كرده وه . كه ره كان پاش نه وهى له لايه ن خاونه ناوا ره كانيانه وه به ره لا كرابوون به تووره كه ي پر زه رق و به رقه وه سه رگه ردان ده گه ران ، پيره سه رديك ده گريا له به ر نه وهى هه والى مرده نى منداله گه رره و بچووكه كانى خۆى بيستبوو . نه مانه كۆمه لتيك ويئان كه تا ماوم قه د له بيرم ناچيت . هيوادارم تيمه نه هيلين جاريكى ديكه نيش و ژانگه ليتكى وا بى سه رنج و بى وه لام ميئيته وه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

ولاتيک بۆ كورد

۲۰ى ئادارى ۱۹۹۱ - نهنجومهنى نوينه ران

بهريز "بيلبرهى"^۱ :

بهريز سهروكى نهنجومهن ههري ئيستا كه نيمه لهم ناسايش و راحه تيبه داين، خهلك له باكوورى عيراق بۆمباران ده كرين . كورده كان كه ئيستا بۆ سهريه خوڤى و زرگار بوون له سه ره پوڤى به غداد شهري ده كهن ، به ئينى ولاتيكي سهريه خوڤيان پاش شهري يه كه مى جيهانى بيدرا ، به لام نهم ولاتيهيان لى زهوت كرا . نيمه ئيستا به تهواوى نازانين نايا ده مانه ويته كوڤمارى عيراق ببيت به ۲يان ۳ ولاتى سهريه خوڤيان نا . كورد كه لهم سالانهى دواييدا نه هامه تى زورى به سه ره هاتوه ، پيوستى به ولاتيكي سهريه خوڤيه . پيوستى به ولاتيكيه كه تيبيدا دله پراوكيى نه وهى نه بيت كيميابارن بكرت و مندال و ژن و پياوى بكوژرت .

كورد زور پيشتر له وهى كه عه ره به كان بينه عيراق و توركه كان فولاتى ئاناتولى داگير بكن ، له ولاتى خوڤيدا ژياوه . كاتى كه سوپاي نه سكه ندهر چووه ئيران، خهلكيكي عه شيره تى به ناوى كورد ههنگاو به ههنگاو شهريان له گهلا كرد . كورد ۴ ههزار ساله له سه ره خاكي خوڤى ده ژى و ئيستا پيوستى به يارمه تى نيهميه .

بهريز جه نابى سهروكى نهنجومهن، سهروك كوڤمارى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ده بى يارمه تى كورده كان بكات و نه ته نها فريزه كانى عيراق به لكوو ده بى نه و كوڤته رانه ش بخاته خواره وه كه خهلكى كورديان پى سه ركوت ده كرت .

^۱ Mr. BILBRAY

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

بپريان نامه يهك بۆ راوهستاندى كۆمه لكوژى كورده كانى عىراق

۹ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجو مهنى نوينه ران

بهريز "لڤين" ، نوينه رى نه ياله تى "كاليڤورنيا" :

بهريز سه رۆكى نهنجو مهن ، من نه مريز بپريان نامه يه كه م ناملا ده كردوه كه داوا له سه رۆك كۆمارى نه مريكا ده كات به زووترين كات ده ست به كار بيئت بۆ شه وهى كۆمه لكوژى كورده كانى عىراق رابوه ستيندرىت . نييمه بۆ راوهستاندى نه م تراژيڊيا به درهنگ ده ست به كار بووين . سه دان ههزار كورد له زىدى خۆيان هه لاتوون ، هه زاران كه س مردوون و هه زاران كه سى ديكه به هۆى برسيتتى ، نه خۆشى ، سه رما و سۆله و هيرشه زهوى و ناسمانيه كانى سه دام حوسه ين له گه ل مه ترسى مه رگ رووبه روون .

ده ستبه كار نه بوونى نه مريكا بۆ خستنه خواره وهى كۆپته ره كانى سه دام كه به شيوازى دلره قانه هيرشيان ده كرده سه ر خه لكى كورد ، پيشتر بووه هۆى كوژرانى ژماره يه كى زۆر . نه گه ر نييمه له مه زياتر ده سته وه ستان ميئينه وه هيج كه س زيندوو نامينيئت تا له وه هه ريتمه دژه فرينه كه لك وه ربرگريئت كه نه ته وه يه كگرتووه كان پيشنيارى كردوه .

جه نابى سه رۆكى نهنجو مهن ، سه رۆك بوش له جيئى خۆيدا جه ختى له سه ر بپرى شه خلاقى هه ولته گرينه گه كانى نه مريكا كردوه ته وه بۆ تيكشكاندى سه دام حوسه ين . ناييت سه رۆك بوش به يئليت نه م سه ركه وتنه به به ته نها هيشتنه وهى كورده كان كۆتايى پيئيئت كه پيويستى يه كجار زۆريان به يارمه تى كۆمه لگاي نيونه ته وه يى هه يه .

Mr. LEVINE¹

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و هزاره نى دهره وهى نه مريكيا

جەنابى سەرۆكى تەنجومەن، دەقى ئەم بېيارنامەيە تەسليمى ئىتو دەكەم و تەكا له ئەندامانى تەنجومەن دەكەم پەشتىوانى بکەن له هەنگاوى پاراستنى خێراى كورده كانى عێراق و يارمەتيدانيان .

ئەمە دەقى بېيارنامەكەيە :

- بە هۆى ئەوى كە سەدام حوسەين له زەوى و ناسمانه وه هيرشى دېندانەى كردووه تە سەر خەلكى كوردى عێراق بە تاوانى ئەوى كە ئەم خەلكە دژى ئەم ديكتاتورە راپەريڤينيان كردووه .
بە هۆى ئەوى كە له نەنجامى ناكۆكى ناوخۆيى عێراق ، سەدان هەزار عێراقى كە زۆربەيان كوردن ، ناوارة بوونه

- بە لەبەرچاوگرتنى ئەوى كە گەلئى لەم ناوارانە و هەروەها ئەو گروپە راپەريوانە كە هېشتا له عێراقدا ماونەتەوه بە هۆى برسېتتى ، سەرما و سۆلە ، برين و نەخۆشى له گەل مەترسى مەرگ بەرەوپوونه

- بە لەبەرچاوگرتنى ئەوى كە كارمەندانى پزىشكى هېزە فرەه گەزەكان له كەنداوى فارس دەتوانن بە خێرايى پيداويستى دەرمانى خەلك دابين بکەن

- بە لەبەرچاوگرتنى ئەوى كە عێراق هەروا سنووره كانى له سەر هەولە سارپۆكەرە نېونەتەوهيەكان داخستووه و ناهيئت ئەم هەولانە نەنجام بەدرت

كۆنگرېسى ئەمريكيا(بە رەزامەندى تەنجومەنى پيران) بېيارى دا :

١- سەرۆك كۆمارى ئەمريكيا دەبى دەستبەجى داوا بكات كە هېزە كانى نەتەوه يەكگرتووه كان له عێراق رېكخراوه خېرخوازيه نېونەتەوهيەكان بپاريژن وهك خاچى سورر ، مانگى سورر ، سندووقى مندالانى نەتەوه يەكگرتووه كان و رېكخراوه كانى ديكەى نەتەوه يەكگرتووه كان و رېكخراوه خېرخوازيه خۆويستەكان بۆ ئەوى بتوانن خزمەتى كورده كان و عێراقىيە كانى ديكە بکەن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

- ۲- سه رۆك كۆمار ده بى لهو تيمه پزيشكيبه هيتزه هاوپه يانه كان كه له كهنداوى فارسدان داوا بكات يارمه تى پزيشكى و خيترخوازى بدهن به كورده كانى عيراق لهو شوينانهى كه زۆر پيويسته .
- ۳- سه رۆك كۆمار ده بى داوا له نه ته وه يه كگرتوه كان بكات هيتزه ناشتياپاريز له عيراق جيگير بكات بو نه وهى خهلكى كورد و گروهه كانى ديكه بپاريزيت كه هيتزه كانى عيراق هيترشيان كردونه ته سه ر .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروهه نهمريكا

ريكهوتننامهى سهارهت به كۆپتيره كانى عىراق جيبه جي بكن

۹ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجوومهنى نوينه ران

بهريز "كۆستماير"^۱:

بهريز سه رۆكى نهنجوومهنى ، ريكهوتننامهيه كه له نيوان "ئنه ران شوارزكوڤ"^۲ و سوپاى سه دام حوسهين مۆر كراوه بۆ نه وهى كۆپتيره كانى سه دام نه فرن (مه گهر بۆ راپه راندى كاروبارى مه دهنى) ، به لام له م كۆپتيره انه بۆ ليدانى بۆمبى ناپالم و فوسفورى له سيقيله كورده كان كه لك وهرده گيريت كه يه كيك له مه زنترين تراژيدياكانى سه دهى بيسته مه كه له پيش چاوى نيمه به ريوه ده چيت .

جه نابى سه رۆكى كۆنگريس ، بۆ سه رۆك كۆمارى نهمريكا نهم ريكهوتننامهيه جيبه جي ناكات ؟ نهم سه رنه كه وتنهى سه رۆك كۆمار له جيبه جي كردنى نهم په ياننامهيه (پاش نه وهى كه بوش كورده كانى عىراقى هاندا تا راپه رين بكن) جهخت كردنه وهى سه رۆك كۆمار له سه ر مه سه لهى نه خلاق له شه رى كه نداوى كردوه به به گالته جار . ناوزده كردنى سه دام حوسهين به هيتلهر و پاش نه وه بيدهنگ بوون له به رامبه ر كوشتنى كورده كان به ده ستى سه دام ، شه رمه بۆ نهمريكا .

به سه رۆك بوش ده ليم : "ريكهوتننامه كه جيبه جي بكه ، هه موو جيهان چاره روانه و سه ير ده كات".

Mr. KOSTMAYER¹
General Schwarzkopf²

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

ناوارة عيراقيه كان

۹ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجومه نى پيران

بهريز "ليهى" ۱:

جه نايى سهروكى تهنجومه ن ، دهمه ويت باسى بارودوخى روزه لاتی ناوهراستى نه مرؤ بکه م و نهو تراژيديه مرؤقيه که له عيراق رووده دات . سهدان هزار كورد و شيعه و ناوارة كانى دیکه له دهستى سه ره زىي سهدام ههله اتون و په نايان بؤ تورکيا و نييران بر دووه . به گویره ي راپورت ته كان هزاران پياو و ژن و مندال بريندار بونه و ژماره يه کى زوريان له سه ر ريگا سه هؤلبه ستووه كانى عيراق بؤ تورکيا يان له که ميه قهره بالغ و چه په له كانى تورکيا و تيراندا له ناو چوونه .

من ستايشى بريارى سهروک بوش ده که م بؤ ناردنى خيراى خوارده مهنى و يارمه تيهه كانى دیکه بؤ نه م ناوارانه ، له وانه خستنه خوارده ي که لويه له لايه ن فرؤکه سه ربازيهه كانى نه مريکاوه . به لام هه موومان ده زانين نه م يارمه تيهانه ته نها به شى کؤمه ليک له م ناوارانه ده کات . نه ته وه يه کگرتووه كان و ده و له تگه ليک وه ک به ريتانيا و فه رانس هه به رپرسيارن له به رامبه ر کرده وه کؤمه لکوژيه هؤفانه که ي سهدام حوسه ين دؤى خه لکى خؤى .

به لام ههروه ک تراژيدياکانى دیکه له ولاتانى ناسيايى و شه فريقيى ، به داخه وه يارمه تيهه دان به هزاران که س له م ناوارة نيش و نازار چه شتووانه زؤر دره ننگ و زؤر که م بووه . به گویره ي زانياريهه كانى من ، سندووقى ناوارة كان و کؤچکردووه كانى وه زارته ي دهره وه که متر له ۴۰ ميليؤن دؤلار پاره ي تيدايه . له راستيدا به شيكى زؤرى پاره ي نه م سندووقه ته رخان کراوه بؤ دا بين کردنى پيداويستيهه كانى هزاران ناوارة ي برسى شاخى نافرিকা و باشوورى روزه لاتی ناسيا و سه حراى نافرিকা . نهو بره پاره يه که له وانه يه ته رخان بکريت بؤ يارمه تيهه دانى كورد و شيعه و که سانى دیکه

Mr. LEAHY ۱

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نهمريكا

كه له كوشتن ، نهمكه نجه ، درنده بى و برسىتى له عىراق ههلهاتون ، بهشيان ناكات . نيمه دهزانين ولاته يه كگرتووه كانى نهمريكا هيشتا ناچاره بهشيكى زورى يارمهتى خيرا و كارىگهرى نهم خهلكه نازارچهشتووه دابين بكات . تكا له سهروك بوش دهكهم نىستا يارمهتیهكى خيرا بدات بهم ناوارانه .

وهك سهروكى كوميتهى شالوى دهره وه كه دهسهلاتم به سهر سندوقى ناواره و كوچكردووه كاندا هديه ، بهلئىنى نهمه دهدهم كه به خيراى داخووزنامه يهك تهسليمى سهروك كووسار بكهم بو يارمهتيدانى خيراى ناواره عىراقىيهكان .

نيمه دهزانين كورد و شيعهكان بانگهشهى نهمه دهكهن كه به هاندانى حكومتهتى بوش دژى سهدام حوسهين راپهرينيان كردووه . سهروك (بوش) يش دهلئيت قهه كارىكى واى نهكردووه كه نهم خهلكه سهركوتكراوه واتيبگهن ولاته يهكگرتووه كانى نهمريكا به قازانجى نهمان ديتته مهيدان . به ههرحال باسهكهى نيمه ، نهم تهوهده له خو ناگريت و نيدى گرینگ نيه ، با ميژوونوسان پاشان له سهرى برپار بدن . نهمه راستىيهكى تاله كه نهمانته كه راپهرينيان كردووه بههايهكى يهكجار زورىان داوه بو بوئىرى و نازايتى خويان . مانهوه له عىراقى ژيتر دهسهلاتى سهدام حوسهين ، بهواتاى كوشتنى زياتر ، نهمكه نجهى زياتر و برسىتى زياتره . نهمان هيج چاره يهكيان جگه له ههلهاتن نيه ، تنها هيويان نهمه دهه كۆمهلگاي جيهانى يارمهتيان بدات . نهمه يهكى لهو كاته ميژووييانه يه بو نهمه نهمريكا بيته پيشهوه و نياز پاكى و خيراخووزى خو نيشان بدات .

جهنابى سهروكى نهمجوومن ههروا كه له بيرمان ديت له تروپكى بومبارانه كانى "شالوى گهرده لولولى بيبان" ، نيمه روژانه ميليونتيك دولارمان سهرف دهكرد ، با نىستا پارهى روژيكي نهمو شالوه تهرخان بكهين بو رزگار كردنى گيانى نهمو كهسانهى كه نهمه نهمه بوئريان سووه له بهرامهر دهوله تهكيان رابوهستن بهو هيوايه كه ديكتاتورتيك برؤخينن كه هيشتا به سهر ولاته كهياندا حوكم دهكات .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه مريكا

نايا هيچ نه مريكايهك ههيه نهيه ويته يارمه تى نه م ئاوارانه بدات له كاتيكا نه م وينا نه ده بينيت، كاتيكا كه دايكينا ده بينيت كه منداله رهش هه لگه راوه كهى به كو له وهيه، كاتيكا كه ده بينيت بنه ماله كان به سه ر جوگه له سه هو له به ستوه كاندا تيه ده پهن ، كاتيكا كه ده بينيت منداله كان هاوار ده كه ن و هه و ده دن لقه دارينكى بچوك بدوزنه وه كه ناگرى بدن و خو يانى پس گرم بكه نه وه، كاتيكا كه ده بينيت بنه ماله كان دين و ده چن و هيو ايان نه وهيه روژى دواتر زيندوو بن و له سه رماو سو له دا نه مرن . نايا ته نها يهك كه سى نه مريكايى ههيه نهيه ويته يارمه تى نه م ئاوارانه بدات، با وه ر نا كه م .

نيمه له كاتى شه ردا يارمه تيمان دا وه . ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا پار هيه كى زورى خه رج كرده وه . با نيمه به شيكى بچوك له و پار هيه ته رخا ن بكه ين بو يارمه تيدانى نه وه كه سانه ي كه هيشتا به ده ستى نه وه سه ركوتوه ده نالينن كه نيمه له "شالاوى گه رده لوولى بيا بان" دژى شه رمان كرده وه . نه مه با شترين كار يكه كه نه مريكا ده توانيت بيكات، نه مه شتيكه كه نيمه ده توانين به باشى نه نجامى بده ين . با جاريكى ديكه جياوازي نيوان سه دام حوسه ين و خو مان به جيهان نيشان بده ين . با يارمه تيبان بده ين . نه م كاره ده بى بكر يت. هيو ادارم به زووترين كات نه نجام بدر يت .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تى دهره وهسى نه مريك

تراژيدى كورد

۹ى نيسانى ۱۹۹۱ — نه نجوومهنى پيران

به ريز "جورج":

جه نابى سه رۆكى نه نجوومهنى ، ده مه ویت باسى كيشه يهك بكهم كه چهند كه سى ديكه له نهدامانى نه نجوومهنى پاشنيوه رۆى نه مپۆ باسيان كردوو و نه ویش تراژيدى كۆره وى كورده .
جیگای ده ستخوشیبه كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بريارى داوه دان به و راستیبه دا بنیت كه رووداوه كانى عیراق خهريكه ده بی به يه كى له كاره ساته سياسیبه گه و ره كانى سه رده م . به هه حال یارمه تى نيمه بۆ په سه ندرانى ته م بريار نامه يه تا ته م كاته كارى كى عاقلانه بووه ، له په يوه ندى له گه ل ره هه نده كانى كيشه كه و هه روه ها له په يوه ندى له گه ل بهر پرسيارى ته تى نيمه له بهرام بهر ته م رووداوانه . له مه زياتر نيمه هيشتا له سه هه نگاهه كانى دواتر چر بووينه ته وه ، له كاتيكدا كه دۆزينه وهى چاره سه ريه كى دريژخايه ن پشتگوى ده خه ين .

هه موو هه لسه نگانده كان جی گومانن و نيمه ده بی به پاريزه وه نيكى هه لسه نگانده كانى ده ولته كانى ديكه بيينه وه . با وادايينين نيكه ۳۰۰ هه زار كورد چوونه ته ناو خاكى توركيya و هه مان نه ژمارى ديكه له ناوچه سنووريه كانى عیراق و توركيya كۆبوونه ته وه . نيران په ناى به ۳۰۰ هه زار كورد داوه و ده لیت ناماده يه جیگای ۲۰۰ هه زار كه سى ديكه بكاته وه . نيران هه روه ها جیگای نيكه ۴۰ هه زار ناوازه ی خه لكى ناوچه ی باشوورى عیراقى كردوه ته وه . سه رته نجام له وانه يه نيكه ۱۵ تا ۲۰ هه زار كه س له به شى باشوورى عیراق دا نيشته جی بن كه نيستا له لايه ن هاو په پانانه وه كۆنترۆل ده كریت .

Mr. GORE

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره نى دهره وهس نه مريك

ئىستا كۆمه لىك ههولتى نىونه ته وهى له نارادايه بۆ يارمه تيدانى نهو كوردانهى كه ههلهاتوون بۆ سه ر سنوورى توركيا . نه گهر نه م ههولانه له كاتى خۆى و به قه د پىويست نه بىت ، مه ترسى روودانى كاره ساتىك له نارادايه . نه مه يه كى له به رپرسيارييه تيه گرانه كانى كۆمه لگاي نىونه ته وهى ، به تاييه ت دهوله ته دهوله مه نده كان (و به بيروبوچوونى من به تاييه ت كوئىت و عه ربه ستانى سه وودى) كه هاوكارى ناواره كان بكهن .

له گه ل نه مه شدا هه تا نهو شوئنهى كه من ناگادارم ، وه لامىكى به وشپويه له نارادا نيه بۆ يارمه تيدانى نه وانهى كه له عىراق وه ههلهاتوون . ئىستا دهوله تى ئىران داواى يارمه تى نىونه ته وهى ده كات و نه م يارمه تيه ده بىت به هه مان هه ستى به رپرسيارىتى و خىرايه وه دابىن بكرىت كه ئىستا له نارادايه بۆ يارمه تيدانى ناواره كانى سه ر سنوورى توركيا . به دلتياييه وه نه گهر ته نها يه ك كات هه بىت بۆ نه وهى جيهان وه لامى داخوازى ئىران بداته وه ، نه وكاته ئىستايه .

له هه مان كاتدا ئىستا سه ر نه جيه كان له سه ر پىشنيارى سه رۆك وه زيرانى به رىتانيا ، "جان مه بچىز" چر بۆ ته وه بۆ درووست كردنى ناوچه يه كى پارىزراو بۆ نه وهى ناواره كان له ناسايش و ناراميدا بن . نه مه بيروكه يه كى شازه به لام كۆمه لىك تاكام و لىكه وه تى به دوواوه ده بىت و كۆمه لىك كه ند و كۆسپى له سه ر ريگايه . بۆ نمونه من له وه به گوما م كه بكرىت كۆمه لىك ناوچه ي پارىزراو له سه ر سنوورى عىراق له گه ل ئىران و توركيا درووست بكرىت له به ر نه وهى هيج ژيىر خانىك له و ناوچانه دا نيه و هيج ريگايه ك نيه بۆ نه وهى پىداويستى نه م ژماره زۆره ناوارانه دابىن بكرىت . ناوچه يه كى پارىزراوى وا ده بىت له قۆلايى خاكى عىراقدا درووست بكرىت بۆ نه وهى شارۆچكه گه لىكى تىدا بىت كه بكرىت له و شارۆچكانه دا هه وله كانى دابىن كردنى پىداويستيه كان نه نجام بدرىت .

كه وا بو به بيروبوچوونى من ئىمه ده بىت بير له وه بكه ينه وه كه هه رىمىكى به ر فراوان له قۆلايى ناوچه كوردنشيه كانى عىراق دا به زرىنين كه هىزه كانى سه دام حوسه ين ده ستيان پىنه گات . نه گهر

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانی و هزاره تی دهره وهی نه مریکا

نیمه کاریکی وابکه مین ، پاراستنی سهدان ههزار پیاو ، ژن ، و منداڵ بهوه گریندراوه که بتوانین کۆمه لێک ناوچهی نه منی پارێزراو درووست بکه مین و نه م ناوچه نهش به بی هاوکاری ده ولته تی عیراق ناتوانیت بوونی هه بیئت .

به باوه ری من چند نامراز له دهستی نیمه دایه : یه که م نه وه که سکره تیتری گشتی نه ته وه یه که گرتوه کان بۆی هه یه له ریگای بریارنامه ی ۶۸۸ ی نه نجومه نی ناسایش له م کیشه یه دا دهستی وهردان بکات . دووم له ریگای بریارنامه ی ۶۷۸ که ریگه ده دات به به کارهیتانی هیزی سه ربازی به کۆمه لێک هۆ که نه م هۆکارانه نه ته نها بۆ ده کردنی سه ربازانی عیراقی له کویت ، به لکوو بۆ پاراستنی ناسایش و ناشتی نیونه ته وه یی له ناوچه وه راست ده گه ریئت . به دلنیا یه وه کۆره وی به کۆمه لێ خه لک به و شیوازه ی که نیستا رووی داوه به گویره ی پیتاسه ی بریارنامه ی ۶۷۸ هه ره شه یه بۆ ناسایشی ناوچه . سییه م نامراز ، راگه یه ندنامه ی لیبوردنی گشتی خودی سهدام حوسه یه که ریگا خۆش ده کات بۆ نه وه ی چاودیری بیانی بکریت به سه ر جیه جی بوونی نه م لیبوردنه گشتیه له ناوچه ی پارێزراو له بهر نه وه ی که کرده وه کانی سهدام حوسه ی به جوانی نیشانی داوه نه م جوړه لیبوردنانه جینگای متمانه نین . کۆمه لگای نیونه ته وه یی ده بی له به رامبه ر جیه جی بوونی نه م لیبوردنه گشتیه خۆی به بهر پرسیار بزانیئت .

به یارمه تیتان خالیکی دیکه له باره ی نه م ناوچه پارێزراوانه بهیتمه سه ر زمان : نه گه ر به هه له دا نه چووم ناوچه ی پارێزراو که ناواره کان تییدا پارێزراو بن ده بیئت بۆ هه ندیک ناوچه ی دوور له سنووری کوردستانی عیراق درێژ بکریته وه و هه رچی له سنووری عیراق و تورکیا نزیکتر بینه وه ، ده سه لاتی سهدام حوسه ی لاوازتر و که متر ده بیئت ، به لام هه رچی زۆرتر به ره و قوولایی خاکی کوردستانی عیراق به یینه پیتش ، ده سه لاتی سهدام حوسه ی زۆرتر ده بیئت و له نه نجامدا نیمه ده بیئت به پارێزی زۆرتره وه هه لسوکوت له گه ل سهدام بکه مین . نه گه ر نیمه کیشه که نه گوازینه وه بۆ نه ته وه یه که گرتوه کان و ریبه رایه تی نه که مین بۆ نه وه ی بۆ به کارهیتانی هیزی سه ربازی ، پشتیوانی

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريكا

(كۆمهلگاي نينونه ته وهى) به دهست بهينين ، ناكريت به شتوازي كارى گهر نه م قهيرانه ي نيستا چاره سر بگريت .

كه وابوو نيمه ده بى تاماده بين بۆ نه وهى كۆمهلئيك گوشارى نوى و قورس بجهينه سر عىراق تا رازى بيت به داخوازيه كانى نيمه له م بواره دا . به دلئيا بيه وه مه به ستى من نه وه نيهه نابى نيمه سهربازه كانان له ناوچه بگيتشينه وه ، بهلكوو كۆمهلئيك پيشنيارى ديكه م له م په يوه ندييه دا هيه ، به تاييه ت له يه كه مين هه نگاودا ده بى داواى نه وه بكه مين فرينى كۆپته ره كانى عىراق كۆتايى بيت . سه دام حوسه مين ته نها له ريگاي نه م كۆپته رانه وه ده توانيت كورده كان به ره و شاخه كان راو بنيت ، نه م راستيهه پيشتر سه لميندراوه .

جه نابى سرؤكى نه نجومه من ريوشورينه كانى ناگره به ست به روونى به كارهيئنانى كۆپته رى سهربازى بۆ نه و ناما نجان ه قه دهغه كردوه كه عىراق نيستا كه لكى ليئوره ده گريت . وته بينئى وه زارته دهره وهى نه مريكا له كۆنفراسه چاپه مه نيهه كه كه پاش روونبوونه وهى كۆمهلكوژى خه لك به ريئوچوو ، وتى "نايا سياسته تى نيمه شه فاف نيهه ؟ به لى" .

جه نابى سرؤكى نه نجومه من له نه نجامى سياسته تى نه مريكا له م باروودوخه دا مافئكى تاييه ت دراوه به عىراق تا كۆپته رى جهنگى به كار بينيت بۆ كۆمهلكوژى كورد . نيمه ده زانين هه ر رۆژ كۆپته ره كان به كارده برين ، ته نانه ت دوئينيش . نيمه ده سه لاتى نه وه مان هيه نه هيلئين نه م كۆپته رانه بفرن . هه موو كه سيك ناگاداره چى مه ترسيه كه له پيشه ، به لام كه س هيج ناكات له بهر نه وه كه له سرؤك كۆمارى نه مريكا ده ترسى . سرؤك كۆمار ده لئيت ته گهر نيمه كۆپته ره سهربازيه كان بجهينه خواره وه ، ده كه وينه ناو ليئوا بيه كه كه ده ستپوره دانى زه مينى هئزه كانى نه مريكا لى ده كه ويته وه و ده كه وينه ناو شه رپكى ناوخوييه وه .

سرؤك كۆمار نابى پيش له نيمه بگريت بۆ رزگار كردنى گيانى نه م خه لكه . پيشنه گرتن له فرينى كۆپته ره جهنگيهه كانى عىراق ، هه له هيه . نيمه ده بيت هه ر نيستا پيش له فرينى نه م كۆپته رانه بگرين .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريكا

دووه م: ده بى وه بىرى عىراقى به پىنه وه كه گوڙايه ئه بهون به برپار نامه ي ٦٨٨ له وانه به بيته هوى نه وه نه نجوومه نى ناسايشى نه ته وه به كگرتووه كان پيشنارىك ته تسليمى نه نجوومه نى گشتى بكات كه نه نداميه تى عىراق له نه ته وه به كگرتووه كان هه لبا سريت يان نه گهر زور پىويست بىست به ته وارى هه لبا وه شى پىته وه . هه رچه ند كه له وانه به به بىرو بچوونى هه ندى كه س نه م كرده وانه مه ترسيه كى نه وتو بۆ سه دام حوسه ين درووست نه كات به لام به بىرو بچوونى من هه نگا وىكى سه ره تاييه بۆ نه وه لانى كه م هه ندى له نه ندامانى گرنكى نه ته وه به كگرتووه كان پرسىار بكن كه ناي عىراق (كه نه ته نها بۆ خه لكى خوى، به لكو بۆ نارچه ش هه ره شه به) ده توانيست به زولم و زوردارى به به كگرتووى بى پىته وه .

سيه م: ده بى نه ته وه به كگرتووه كان هوشدارى به عىراق بدات نه گهر نه هيليت كيشه كه له رىگاي تاشتيخوازانه چاره سه ر بىت .

جه نابى سه رۆكى نه نجوومه ن نه م هه لى نه جاننده كه ئىمه نايىت خومان بجه ينه ناو كاروبارى ناوخوى عىراق، له كاتى كدا كه :

"ئىمه كو نترۆلى ٢٠٪ هه رىمى زه ميني و ١٠٠٪ هه رىمى هه وايى عىراقمان به ده سته وه به و به يارمه تى هىزه كانى هاوپه يمانان ده توانين ١٠٠٪ نوتى هه نارده ي عىراق بۆ دهره وه كو نترۆل بكنين و هه موو خه رجه كانمان له داها تى نه وتى عىراق كه م بكه ينه وه و هه موو نه و شتومه كانه كو نترۆل بكنين كه له ولا تانى دى كه وه ده چىته ناو عىراق . كه وابوو نه م بىرۆكه به كه ئىمه نايىت ده ستيوه ردان له كاروبارى ناخوى عىراقدا بكنين بۆ نه وه ي پيش له كوژرانى به كۆمه لى ده يان هه زار كه س بگرين ، راست نييه .

چواره م: ولا ته به كگرتووه كانى نه مريكا ده بى روى بكاتسه وه كه ئىمه نامانه وىت بازنه ي گه مارۆكانى سه ر عىراق نه وه نده به رفراوان بكه ينه وه كه زيان به پىدا وىستى به رۆژانه كانى خه لكى عىراق بگه يه نيست و نه م گه ماروانه ته نها بۆ كاتى ده سه لاتدارى سه دام نايىست، به لكوو به رده وام

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و هزاره تن دهره وهن نه مریکا

دهبیت هتا کاتیک که دهوله تیکی نوئ له عیراق پیکبیت که ریز له مافی مرؤ و مافی سیاسی هاوولاتیانی عیراق بگریت .

پینجهم : ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ههنگاری ههنگرتوه بؤ کۆتاییهنن به په یوه ندیه کانی له گه سهدام حوسهین و دهبی ههول بدات بؤ پیکهینانی دادگایه کی نیونه تهوهی راستیدۆزینه وه بؤ نهوهی لیپرسینه وه له گه رهفتاری عیراق له کویت و له راپه رینه کهی نیستادا بگریت . به بیروچوونی من نه گهر نیمه بهیلین تم تاوانانه شاروه میهنه وه ، دهبینن که ریه رانی جیهان رۆژی له رۆژان دهچنه بهغداد و تهوقه له گه سهدام یان هه سؤیاسالاریکی خوینریژی به عسی دیکه ده کهن که بیته جیگای سهدام و داموده زگای ترۆر و سه رکوتی (که سهدام ته نهها یه کی له دامه زینه ره سه ره کییه کانیه تی) سهدام به پتوه ببات.

جهنابی سه رۆکی نه جوومه ن ، لیره کۆمه لیک کیشه ی نالۆزی یاسایی و نه خلاقه هیه . دهبی لاپه ریه کی نوئ له یاسای نیونه تهوهی بنووسریته وه . به هه رحان نیمه با له سه ر راستیه بهرچاوه کان چر بینه وه . ژیانی هه زاران هه زار کهس له دهستی نیمه دایه . نیمه دهسه لات و یاسای نیونه تهوه ییمان هیه بؤ دهستیوه ردانی نه ته وه یه کگرتوه کان له م کیشه یه دا ، دهسه لات و برپاره کانی نه جوومه نی ناسایشمان هیه بؤ پیناسه کردنی ریوشوینه کانی پیشگیری له کاره سات ، دهسه لاتی نه وه مان هیه نه م ریوشوینه نه سه پینن به سه ر عیراقدا . نه وهی که نیمه هیشتا نیمانه ، ریه رایه تی نه مریکایه که بی نه وه دش هه موو شته کانی دیکه بی که لک و بی نه غجام ده بیت . هیاو ادم هیدی هیدی ریه رایه تی نه مریکا بیته مهیدان .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره تنس دهره وهس نه مریکا

قهیرانی ناوارة كان له عیراقدا

۹ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجوومه نی پیران

به ریژ " لیبرمن " :

جه نابی سه رۆکی نهنجوومن من له ۱۲ی ژانویهی نه مسال دهنگم دا بۆ پشتیوانی له سه رۆك كۆماری نه مریکا بۆ شه رکردن له گه ل سه دام حوسهین. من له سه ر نهو بیر و باوه ره بووم كه ده بیته كویت نازاد بكریت . به لام نیستا دهنگ ده دم به وه كه سه دام حوسهین له ناو بپریت . من له لیدوانه كانی خۆم لهو رۆژه گرینگه دا له نهنجوومه نی پیران وتم " نه خلاقى نینه ته وه یی له مه تر سیدایه ". سه ركه وتنى سه دام ، سه ركه وتنى بیسه ره و به ره ییه به سه ر سه ره و به ره ییدا ، سه ركه وتنى شه ره به سه ر ناشتیدا، سه ركه وتنى دیکتاتوریه به سه ر نازادیدا و سه ركه وتنى بی نه خلاقیه به سه ر نه خلاق دا .

نیمه گه یشتینه نامانجی خۆمان كه نازاد كردنى كویت و له ناو بردنى توانایی سه دام بوو بۆ شه رکردن له گه ل دراوسینکانی له سالانی داهاتوودا . هه ر بۆیه خه لکی نه مریکا و خه لک و ده وله تانی ولاتانی دیکه نه مه كداری سه رۆك بۆش و سه ربازه قاره مانه كانی نیمه ن كه هه مرویان نه رکی خۆیان به باشترین شیوه نه نجام دا .

به لام نایا نه خلاقى نینه ته وه یی ده سه ته به ر بووه ؟ نایا سه دام حوسهین له راستیدا هه ره سی پیه یینراوه ؟ روخساری ماتى ناوارة كان كه هه ول ده دن له ترۆریزمى سه دام حوسهین هه لپین و روخساری بریندار، خویناوی و سووتاوی مندالانی كورد پیمان ده لیت سه دام حوسهین به بی نه خلاقیه وه هه روا درێژه به كوشتنى خه لکی بی گوناھى عیراق ده دات ، ته نانه ت نه گه ر هه ره شه ی سه دام تیدی له سه ر نیمه نه ما بیته .

Mr. LIEBERMAN¹

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريك

سه دام نيدى ناتوانيتت له گهلا دراوسيتكانى شهريكات . نيدى كونترولتي چاره مين سويى مه زنى جيهان به دهستى سه دام نييه به لام هيشتا كونترولتي يه كي له درنده ترين سوپاكانى جيهان دهكات و ده توانيتت هيتش بكاته سر خهلكى بي پاراستنى عيراق (كه هيتشيش دهكات) واتا كورد له باكوور ، شيعه موسلمانه كان له باشوور و له راستيدا هر هاوولاتييه كه بويى دژايه تى دهسه لاته كه ي بكات . راپورت دراوه كه تنها له ماوه ي هفتيه كدا هيتزه كانى عيراق ۲ تا ۳ هزار كهسيان له گوندى قهره هنجير كووشتوه . زياتر له ۲ ميليون كورد ناواره بوونه و ژماره يه كي زورى ديكه له برستيتيدا ده مرن نه گهر پيداويستيه كانيان داين نه كرى. كاترمير له دواى كاترمير ژماره يه كي زور له كورده كان له زقم و سه رما، نه خوشى ، برسيى ويريندارى ده مرن كه هموى نه مانه به دهستى سه رمازه عيراقيه كان ده كريت.

له به رامبه ر نم هه واله پرنيش و نازارانه دبع بلين چاره سه رى كونتايبى له كه نداو دهسته به ر ناييت مه گهر كاتيك كه سه دام له سه ر دهسه لات نه مينيتت و رژيمه كه ي نيدى دهست نه داته كومه لكورتي خهلكى بي گوناھى عيراق .

له ماوه ي شهري كه نداودا ، له تهله فزيونه كاندا بينيمان كه عيراقيه كان بومبارانه كانى هيتزه هاويه يمانه كانيان شه رمه زار ده كرد . نيستا پهيان به وه برد نم شه رمه زار كرده زورتر به هزي پروپاگهنده ي حكومه تى عيراق بوو. له راستيدا ميليونه ها هاوولاتي عيراقى له هه ره سه ينانى كونتايبى سه دام خوشحال ده بن . من ده زام بوچى نيتمه تنها چند هفتيه له مه و پيش شه رمان راوه ستاند به لام خوشبه ختانه له زوربه ي خاكي عيراق ، وه ك قاره مان پيشوازي له سه رمازه كانى نيتمه كرا . هه ندئ كهس خوازيارى كونتايبى پته اتنى شه ر بسون (من بوخوم وا نه بووم) به لام نيستا روون بوته وه كه گه لي له خهلكى عيراق له راستيدا خوازيارى نه وه بوون نيتمه زورتر بچينه پيش . نه وان ده يانويست نيتمه له شه ري سه دام رزگاريان بكه ين . به لام ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به رپرسيارى نازاد كرده ي عيراق نه بوو . گرتنى به غداد به شينك له پلانى "شالوى گه رده لولولى بيابان" نه بوو .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانی و هزاره نئى دهره وهى نه مریكا

سه دام حوسهين پهى بهو راستییه برد كه سه ربازه كان و تهنانهت كۆپته ره كانی عیراق ده توانن به نازادى له سه راسه رى عیراقدا چالاكى بكهن (جگه له باشوورى ولآت كه له دهستى نيمه دا بسور) ، هه ر بۆیه چالاكییه كانی خیراتر كرد . سه دام به تهواوى كه لكى له راهه ستانى شه ر وه رگرت بۆ نه وهى ده سه لاتى خۆى به سه ر ولآتدا پته و بكات، ده سه لاتىك كه له دواى شه ر و له نه نجامى راهه پىنى كورد و شيعه كان (به هاندانى ولآته يه كگرتووه كانی نه مریكا) له گه ل مه ترسى رووخان رووبه پروو ببوو .

نيمه هه ره سه مان به سوپای سه دام هینا ، كویتمان نازاد كرد ، به شیک له عیراقمان داگیر كرد و خه لكى عیراقمان هاندا تا دژى سه دام حوسهين راهه پىن بكهن . هه مووى نه مانه به هۆى نه وه بوو كه نيمه جۆرىك شه راشۆییمان له ناخى سه دامدا ده دیت كه پيشتر له م سه ده یه هۆلۆكاستى خۆلقاند بوو و هه ر شه ی له ناسایشى جیهانى شارستانی ده كرد . نایا نيمه مافى نه خلاقى نه وه مان هه یه له به رامبه ر كۆمه لكوژى هه زاران پیاو، ژن و مندالى بى گوناهى عیراقى به دهستى سه دام بى دهنگ بین ؟

من له ۱۲ى كانوونى دووهم دهنگم دا بۆ به كار هینانى هیتى سه ربازی دژى سه دام حوسهين ته نها له به ر نه وهى له و پروایه دام كه ولآته يه كگرتووه كانی نه مریكا ده بى به شوپىن سه ره كه وتنى يه كجاره كیدا بیئت به سه ر سه دامدا. نيمه ده بیئت له هه موو نامرازه دیپلۆماتىك ، نابوورى و سه ربازییه كان كه لك وه ریگرین بۆ نه وهى سه دام له سه ر ده سه لات لاببهين . هه تا كاتى ده سه لاتى سه دام مابیت ، ناشتى و سه قامگیری به ته واوى له ناوچه ناچه سپیت .

نه گه ر نيمه ده ست به كار نه بین ، نه گه ر نه ركى خۆمان به نیسه بت مرۆفایه تى پشتگوى بجهين ، نه و كاته هه رووه ها كه " وايت نایز نه او تر " سه باره ت به سه ر نه كه وتن له شه ر له گه ل شه راره تدا وتوویه تى: " ویزدانى خۆمان خستۆته ژیر پى و له روانگه ی نه وانسه ی كه رووبه پرووى زولم و زۆردارى بوونه ته وه ، نيمه ش شه رىكى زالمه كانین " . نيمه ده توانین كارى زۆر تر بكهين بۆ شه ر كردن

Dwight Eisenhower^۲

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مهربكا

له گه ل شه راره تى سه دام حوسهين (وده بى بيشيكهين) و بيشگرتن له كوژرانى زياترى خه لكى بى گوناوه :

يه كه م : نيمه ده بى شالوى هه وايى خومان به رفراوان بكهين بۆ گه ياندى خوراك، جل و بهرگ و خيروه بهو ناواره زورانى ناو و دهره وهى عيراق . كۆمه لگاي نيوته ته وه بى ده بى به زوترين كات وه لامى كى مرۆقى بهم تراژيديه ميژوويه بداته وه .

دووم : سه رۆك كۆمار ده بى رابگه يه نيته كۆپته ره كانى عيراق ده خرينه خواره وه نه گهر بفرن . نه مه سياسه تى نيمه يه بهه نيسبه ت فرۆكه كانى عيراق و ده بى ت بۆ كۆپته ره كانيش بيگرينه بهر . كرده وه يه كى وه ها خۆى له خۆيدا نابيته هۆى سه ركه وتنى راپه رين به سه ر سه دامدا به لام ده توانين به گرتنه بهرى نه م كرده وه ساده يه ، كۆتايى به يه كى له نامرازه درنده كانى سه ركوتى سه دام بينين . نيمه ده توانين له ماوه يه كى كورتدا گه لى كه س له مردن رزگار بكهين .

سييم : ده بى يارمه تى به په سه ند كردنى برپارنامه يه كى نوئى له نه فجومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان بدهين كه سه رۆك وه زيرانى برى تانيا ، جان مه بيجور^۲ پيشنيارى كرده وه . نه م ريگا چاره يه هه ري مي كى دژه فرين له ناو خاكى عيراق به چاوديرى نه ته وه يه كگرتوه كان درووست ده كات بۆ دابين كردنى نارامى و ناسايش بۆ ناواره كان . به لام هه ري مى دژه فرين به بى پاراستنى هيزى سه ربازى درووست نابيه ت . نارامى و ناسايشى نه م هه ري مه دژه فرينه ده بى له ريگاى به كاره ينانى هيزى سه ربازى بپاريزرېت بۆ نه وهى نه گهر رۆژنيك ده سترېژى كرايه سه ر، وه لامى بدرېته وه . شتيك كه نيمه له سه دام فير بووين نه وه يه كه سه دام ريز له هيج شتيك ناكريت مه گهر نه وه كه هه ره شه ي به كاره ينانى هيزى سه ربازى لى بكهيت يان هه ر به كرده وه هيزى سه ربازى دژى به كار به ينيته .

چواره م : نيمه ده بيه ت هه ره شه ي به كاره ينانى هيزى سه ربازى له سه دام بكهين يان به كرده وه هيزى سه ربازى دژ به كار به ينين بۆ نه ودى كۆمه لكوژى ژماره يه كى زۆر له خه لكى سقييل ته نانه ت له

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نههريك

دهره وهى ههرىمى پارىزراو رابوهستينين . له كاتيكدا كه نييمه ناييت خومان له روى سهه رابازييه وه بجهينه ناو شهريكى ناوخويى له عيراقدا بهلام بهرپرسيارين له وهى كه نههيلين كومه لكوژييه كى نوي رووبدات . نييمه نهركى نه وه مان له سهه شاننه كه خهلكى بي گوناح له بهرامبهر له ناوچوون به دهستى سوپايه كى مؤديرن و ميكانيزه بياريزين .

پينجهه : دهبي له كاتى خويدا سياسهتى ههرىمى پارىزراو بكرىت به سياسهتى گه رانه وهى كورد و ناوارة كانى ديكه بؤ زيدي خويان . دهبي نهته وه به كگرتو وه كان ريگايهك بدوزيتته وه بؤ نه وهى ناوارة كان بگه رپينه وه سهه زيدي خويان بي نه وهى توشى دهستريزي گولله وه بؤمباران ببنه وه ، نييمه ناتوانين بوونى كه مپى ناوارة كان بؤ دريژخايهه تهممول بكه مين . ناوارة كانى عيراق مافى نههويان ههيه بگه رپينه وه زيدي خويان و له ناشتيدا بژين .

شهههه : نييمه دهبيت بؤ عيراقى روون بكهينه وه كه هه موو نه وه پارانهى كه بؤ چاره سهه ركردى كيشهى ناوارة كان خهرجهان كرووه دههينه سهه رهزه نيونه ته وه ييهه كانى عيراق . سهه دام و داروده سهه كهى دهبي بزانه ههر كروهه يه كه نه وان دؤى خهلكى خويان نههجامى بههه ، عيراق له كومه لگاي نيونه ته وه ييهه گوشه گيرتر دهكات و سهه له نوي ناوهدان كرونه وهى عيراق پاش دهخات . خو شهبه ختانه باوهر ناكم هه تا كاتيك كه سهه دام له سهه دهسه لات ماييت ، عيراق بتوانيت نه وته كهى به ناسايى بنييرتته دهره وه .

سهه رههجهه ، نه گهر سهه دام بتوانيت له مانگه كانى داهاتوودا له سهه دهسه لات بينيتته وه ، نييمه دهبي بؤ له سهه دهسه لات لابردنى سهه دام نهته نها به درووشم بهلكوو به كروهه پشتيوانى له رابه ريوانى كورد و نهوانى ديكه بكه مين كه بؤ پيكهاتنى دهوله تيكي رهوا له عيراق خهبات دهكهه . له كاتيكدا كه داين كردنى پيداويستى سهه ربازي و ماددى بؤ خهباتكاره كان كارتيكى ساده نييهه بهلام دهبي له فكرى داين . ليژه كه سانيك ههه كه دهيلين هه موو نه وه قسه و باسانه سهه بارهت به وهى كه دهبي چى له گهلا سهه دام و ناوارة كانى عيراق بكه مين ، بي نههجامه له بهر نه وهى كه نييمه هيج بهرژه وهه ندييهه كى بازرگانيمان بؤ دهستيوهردان له كاروبارى ناوخويى ولاتيكى سهه رهه خؤدا

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و هزاره نسی دهره وهی نه مریکا

نییه . راسته عیراق سه ربه خزیه به لام سه دام حوسهین سه ربه خۆ نییه ، نیمه هیچ بهرپرسیاریه تییه کمان نییه بۆ نه وهی وهك سه رۆکی ولاتیکی رهوا حیساب بۆ سه دام بکهین یان هه لسه کتهی له گه ل بکهین . سه دام مرۆفکۆزه ، تروریستیکه که به زۆر به سه ر ولاته کهیدا حکومهت دهکات و هیچ رهوا ییه کی نییه .

هه موو مافیك بۆ نیمه پارێزراوه بۆ نه وهی یارمهتی خه لکی عیراق بدهین که دهیان هویت له دهستی نهم تاوانباره رزگار بن و بن به خاودن دهوله تپکی رهوا له عیراقدا . نیمه مافی نه وه مان هه ییه و بهرپرسیاریشین له بهرامبهر نه وهی له هینز و ده سترۆیشتوویی خۆیان له نه ته وه یه کگرته وه کان و له نیوان هاو په یانه کافمان که لک وه ر بگرین تا له ریگای بالادهستی سه ربازی خۆمان ، عیراق و جیهان له شه ری سه دام رزگار بکهین له بهر نه وهی ریگای دژواری ناشتی و ناسایش له ناوچه به کوژرانی هه زاران — و له وانه یه میلیۆنان — قوربانی بی گونا ه به دهستی سه دام دهسته بهر نا کریت .

کویت رزگار بوود به لام کاری کۆمه لگای نیونه ته وه یی کۆتایی ناییت هه تا کاتیك که عیراق له دهسه لاتی سه دام حوسهین رزگار نه بووه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتن دهره وهس نه مریکا

له كوشنده كانی عیراق

۹ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجومه نی پیران

به ریتر "دۆل" :

جهنابی سه رۆکی نهنجومه ن ، یهك دهیه پیش جیهان كۆمهلكوژی خهلكی له كامبۆجیا بیسی . نه مری مانشیته رۆژنامه كان كۆمهلكوژی دزیوی عیراق ویتا ده كهن . هه موومان به تراژیدیای ناوارة كورده كان له باكوور و ناوارة شیعە كان له باشوور هه ژاوین ، كه وابوو گه لی له م خهلكه بی پاراستنه (ژن و منان و گه وره) تنه ا قوربانی شه ر یا راهه رین نین ، به لگوو قوربانی تراژیدیای سه دام حوسه نین به تاوانی نه وهی كه دژایه تی سیاسی سه دامیان كردووه . وهك خهلكی مری ژدۆست ، نیمه ی خهلكی ته مریكا په یوه ست ده بین به خهلكی شارستانی جیهان بو كۆتایی پیته یان به كوشتنی خهلك . نیمه په یوه ست ده بین به ده ولت و نه ته وه كانی دیکه بو یارمه تیدانی سه دان هه زار خهلكی ناوارة كه نیستا له سه ر سنووره كانی باكوور و باشووری عیراق كۆبوونه ته وه .

من ستایشی سه رۆك كۆمار ده كه م بو نه وهی بریاری داوه ۱۱ میلیۆن دۆلار بو یارمه تیدانی خیرای نه م ناوارة زۆرانه ته رخان بكات ، به تایبه ت خسته خواره وهی كه لویه له ریگای فرۆكه كانه وه بو ناوارة كان كه ده رپی په یامی نیمه یه . من وای بو ده چم سه رۆك كۆمار هه نگاوی زیاتریش هه لده گریت بو داین كردنی پیدایسته یه كانی ناوارة كان . له هه مان كاتدا له سه ر نه و بره یام سه رۆك كۆمار مافی نه وهی هیه بریاری نه وه بدات كه ده ستیوه ردانی سه ربازی له م ره وشه ئالۆز و تراژیدییه دا بكات .

Mr. DOLE.¹

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره نى دهره وهس نه مريكا

له راستيدا چيگاي داخه كه هه ندى كهس - كه تنها چند ههفته له مهو پيش دهنگيان نه دهده به به كار هيناننى هيزى سهربازى هيزى سهربازى دژى دهستدرىژى ناشكرا و درندانى سهدام بۆ سه و لايتيكي دراوسى خۆى و باسى مه ترسييه كانى تيوه گلانى نه مريكا له زه لكاوى سياسه تى عه ره بيان ده كرد - ئيستا دهنگ بۆ نه وه ده دن كه سه رۆك بوش راسته وخۆ ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا تيوه گلتيه ناو كيشه كه . هيرادارم و له سه ر نهو بروايه شم كه سه رۆك كۆمار هه روا له به رامبه ر نه م دهنگانه راده وه ستى . نه عجاره زه لكاوه كه جيديه . خه باتى كورد و شيعه كان دژى سهدام حوسه ين لهو رۆژه وه ده ستى پينه كردووه كه ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا شالاوى سهربازى دژى عيراق نه عجامدا .

نه گه ر نيتمه به هه ر شيوه يه كى ديكه ده ستيوه ردانمان له كيشه كه بكر دبايا واتا نه گه ر هيزيكي زۆرى سهربازيمان به كار نه هينابايا ، نه م سه ركه وتنه خيرا و ناسانه ي ئيستا به ده ست نه ده هات و نه مريكا ده كه وته ناو شه رپيكي بى كۆتابى دارپزينه ر و جۆريتك بى سه ره وه ره يى بالى به سه ر عيراقدا ده كيشا كه ريگاي بۆ ده ستيوه ردانى ولاتانى ديكه ، وهك ئيران خوڤ ده كرد و هه روه ها كه چاوديريكي زيرهك له رۆژنامه ي "نيويۆرك تايمز" دا نووسيوه تى (و من له گه ليدام) له ناكامى ده ستيوه ردانى نه مريكا له م كيشه يه ، سه ركوت و ئيش و نازارى كورده كان و عيراقيه كانى ديكه زۆر له وه تراژيديكت ده بوو .

جه نابى سه رۆكى نه عجوومه ن داواكارم وتاره كه ي رۆژنامه ي نيويۆرك تايمز له ۵ى نيسانى ۱۹۹۱ له ژيژناوى "له دهره وه ي شه رى ناوخويى عيراق بيمينه وه" بحريته به ر ده ستى نه ندامانى نه عجوومه ن كه پروفيسۆر "شيبلى ته لهامى"^۱ ، مامۆستاي زانكۆى "كۆرنيل"^۲ نووسيوه تى .
كۆمه لتيك نالترناتيڤ هه يه له م نيوه دا . ئيمه ده توانين هه روهك پيشتر له نه ته وه يه كگرتووه كان كه لك وه ربگرين بۆ كۆرپينى ره فتارى عيراق ، هه روهك چۆن نه م هه فته يه له ريوشرينه كانى

Prof. Shibley Telhami^۲
Cornell University^۳

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و هزاره نئس دهره وههئ نه مريكا

ناگره سندا كۆمه لئيك شهرت و مهرجان داناوه بۆ عيراق . بربار نامهئ نوئ بئ هاوكارى كۆمه لئكاي نيونه ته وه يئ جيبه جئ ناكريت . ده بئ ولاته يه كگرتووه كانئ نه مريكا گاراتئ نه وه بكات كه يارمه تئ مرؤفؤستانه بگاته ده ستئ هه موو خه لئكي سه ركوتكراوئ عيراق له وانه ناوارة كانئ ژئر چاوديرئ نه ته وه يه كگرتووه كان . له كۆتاييدا ده بئ نه وه بزائين كه نهو شتانهئ كه ولاته يه كگرتووه كانئ نه مريكا ده توانيت بيكات ، سنوورداره هه رچه ند كه هيئزئ نه مريكا له جيهانئ نه مرؤدا بئ وئنه يه .

به لئام جه نابهئ سه رؤكئ نه نجوومه ن ، خۆتئوه نه گلاندن به واتائئ نه وه نييه كه ئيمه ناگاداري ره وشه كه نين ، ئيمه زؤر به وردئ ناگادارين ، ناگادار بوونئ ئيمه له وه ههنگاوانه دا ده رده كه وئت كه سه رؤك كۆمار هه لئگرتووه و نه وه ولانه كه گه لئ له گروهه ناحكروميبه كان و هاوولائتيان داويانه بؤ يارمه تيدانئ ناوارة كان . ههروهه خۆتئوه نه گلاندن به واتائئ نه وه نييه كه ئيمه هيچ كاريك نه كه ين ، كۆمه لئيك ههنگار هه يه كه ئيمه ده بئ هه لئبگرين . ههروهه كه هه موومان ده زائين ، "به يكيئر" وه زيرئ دهره وهئ نه مريكا نيستا له ناوچه دا به و خه ريكي تاوتوئئ كردنئ نه وه يه له گه لئ دراوسئيكانئ عيراق كه چ ههنگاوئ گونجاوه و ته نجامي ده بيئت ، "به يكيئر" سه ردانئ ناوارة كورده كانئشي كردووه .

نه ته وه يه كگرتووه كان پئشتر بربار نامه يه كي په سه ند كردووه و به تونئدي زياده رؤييه كانئ نه داويانهئ سه دامئ شه رمه زار كردووه . قوورسايئ يه كده نكي كۆمه لئكاي نيونه ته وه يئ و گوشاري بيروكهئ گه مارؤ ئابووريبه كان له سه ر عيراق هه روا به رده وامه و به دلئيباييه وه به بيروبووچوونئ من نه گه ر ئيمه كۆمه لئيك ههنگاوئ باش له سه دام حوسه ين نه بينين ، نابئ گه مارؤكان هه لگرين . ههروهه ئيمه ده بئ به جيدي پئشنياره كهئ به ريتانيا له به رچاو بگرين بؤ دامه زرانئدي ناوچهئ پارئيزراو له ناو خاكي عيراق به چاوديرئ نه ته وه يه كگرتووه كان .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

له گهڻ نه مه شدا هه تا كاتيك كه ناواره كان له ژيتر مه ترسى كومه لكوژى سه دام دان ، نيمه ده بي پيدا گرى له سه ر نه وه بكه ين كه تور كيا و تيران شو نينيكي نه منى كاتى بى ناواره كان دروست بكه ن و خو يشمان هر چى له ده ستمان دي ت بيكه ين بى نه وهى كومه لگاي نيونه ته وهى يار مه تى به تيران و تور كيا بدات كه بارى نه م هه موو ناواره يانه له سه ر شانه .

جه نابه سه روكى نه نجو مهن ، نيمه سه ركه و تنيكي گه وره مان له شه رى كه نداو به ده ست هينا به لام نه و تراژي ديايه كه له عيراق به رتوه ده چي ت ، هيشتا هه ره شه يه كى جيديه بى ناشتى ، سه قام گيرى و ناسايشى روزه لاتى نيوه راست و كه نداوى فارس . هه موو نه مريكا له هه وله سه ركه و توو كانى نيمه له شه رى كه نداو به شداره : سه روك كوزمار ، كو نگر يس و پيش هه موو شتيك خه لكى نه مريكا . با نيمه له تامانج و برياره كاناندا بى گه يشتن به ناشتويه كى به رفراوانتر و دريژ خايه نتر هه مان به كيتيه مان هه بيت .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

كورد و ئازىنى نوئى جيهانى

۹ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجومهنى پيران

تاوتويكردى گه لاله ياسايهك بۆ چاكسازى له ياساى يارمهتى سالى ۱۹۶۱ بۆ هه موار كردنى گه ياندى پيداويستى پزىشكى و يارمه تيه كانى ديكه به خه لگى كورد بۆ ساپريژ كردنى نيش و نازاره كانيان له لايهن كۆمىتهى په يوه ندييه كانى دهره وهى نهنجومهنى پيران:

به پريژ "مۆينيهان" :

به پريژ جه نابى سه رۆكى نهنجومهن ، دهمه وئيت پيشنيارى گه لاله ياسايهك بكم بۆ ته رخان كردنى ۵۰ ميليۆن دۆلار يارمهتى مرۆفدۆستانه بۆ كورده كانى عيراق. نه مه به جوړيك دهرى به هه لويستى كۆنگريسه كه ولاته په كگرتوه كانى نه مريكا ده بۆ هه ول بادت بۆ نه وهى نهنجومهنى ناسايشى نه ته وه په كگرتوه كان به گويزه به شى VII مه نشورى نه ته وه په كگرتوه كان نامرازى كارى گهر به كار به يئىت بۆ راهه ستانى هيرشه ناياساييه كانى عيراق بۆ سه ر خه لگى سقىل . هيرشه كانى نه م دو ايانهى ده ولته تى عيراق - و به ره رچدانه وه كانى نيمه - كۆمه لتيك پرسى يارى به نه رته تى درووست كردوه سه باره ت به وه كه ناي نيمه ده مانه وئيت ئازىنىكى نوئى جيهانى پاش قه يرانى دا گير كردنى كوئيت به ده ستى عيراق په يره و بكه ين يا نا؟

به گويزه مه نشورى نه ته وه په كگرتوه كان (به تاييه ت مادهى ۲۷) هه نديك رووداو له چوار چيوهى ناوخۆى هه ر ولايتى كدان و له دهره وهى ليوه شاوى نهنجومهنى ناسايشن . به لام نه م ماده به بۆ باسه كهى نيمه ره راست نا گه رپيت . ۲ ميليۆن كوردى عيراق له ده ستى سه ربازانى عيراق هه له اتوون . نه م ناوارانه چوونه ته ناو خاكى نيران و توركييا و كيشه و ناسه قام گيريان بۆ ناوچه درووست كردوه ، كه وابوو گو مان له وه دا نيه به كه نه م رووداوانه به گويزه تى مادهى ۳۹

کورڈ و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

هه ره شه ن بۆ ناشتی . له راپۆرت هه که ی "نالان ریدینگ" بۆ رۆژنامه ی "نیویۆرک تایمز" که سه ره له به یانی نه مریۆ بلاو بۆ تمهه ، هاتوو ه کار به ده ستانی تورک و توویانه چاوه پروانی شه وه ده که ن ژماره ی شه کوردانه ی که له عیراق هه له اتون له هه فته کانسی داها توودا بگاته یه ک میلیۆن که س و دا بین کردنی پینداویستییه هه می شه یه که کانسی شه ژماره زۆره له دهره وه ی توانایی کۆمه لگای نیونه ته وه یه . نه وان ده لێن ناواره بوونی ۳۰ هه زار که س کیشه یه کی مرۆڤییه به لام ناواره بسوونی یه ک میلیۆن که س کیشه یه کی سیاسییه . به گوێره ی راپۆرت هه کان ، چاوه پروان ده کریت ۱/۵ میلیۆن ناواره ی کورد بچنه ناو ئێران .

له مه زیاتر یاسای نیونه ته وه یی نیستا له گه ل شه ریکی ناو خۆیی به ره و پرویه . به گوێره ی په یان نامه ی چواره می ژنیف له سال ۱۹۴۱ بۆ پاراستنی خه لکی سقیل له کاتی شه ر، هیرشکرده سهر که سانیک که به شداریان له شه ردا نه کردوو ه به ته واوی قه ده غه یه . شه قه ده غه بوونه ته نانه ت بۆ کاتی کیش که شه ر تاییه ته مندی نیونه ته وه یی نییه ، وه راست ده گه ریت .

عیراقیش وه کوو هه موو ده وله تانی دیکه ده که ویتته ناو شه په یان نامه یه . شه هیرشه درندانه بۆ سه ر خه لکی سقیل پتر له وه ی که بۆ شه خلاق ی بن ، نایاساین . شه نجوومه نی ناسایش به ده سته پشخه ری فه رانسا هه نگاری یه که می له م په یوه ندییه دا هه لگرتوو ه . شه وان له راستیدا گه یشتوو ته شه وه نه جمه که شه باروودۆخه هه ره شه یه بۆ ناشتی و فه رمانیان داوه به سوپای عیراق شه هیرشانه رابوه سته ییت و عیراقیش به گوێره ی ماده ی ۲۵ ی مه نشوور ده بی راییه سته ییت . شه گه ر عیراق سه ره یچی بکات ، ولاته یه کگرتوو ه کانسی نه مریکا ده بیت شه وه کاره جوانی که بۆ دامرکاننده وه ی قهیرانی که نداوی فارس، کردی بۆ شه قهیرانه ش بیکات و ده بی نامرازه کانسی مه نشووری نه ته وه یه کگرتوو ه کان به کار به ییت بۆ شه وه ی کۆمه لگای نیونه ته وه یی له به راهه ره شه له سه ر ناشتی رابوه سته ییت . نامرازه کان له به رده ستدان : یاسای نیونه ته وه یی ، ماده ی ۳۹ ی مه نشوور ، ماده ی ۴۱ ی مه نشوور (سه باره ت به گه مارۆکان) و ماده ی ۴۲)

Alan Riding^۱

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی وه زار هتسی دهره وهسی نه مریکا

سه بارهت به به کارهیتانی هیزی سه ربازی له لایهن نه ته ره یه کگرتوه کانه وه). بۆ غوونه مادهی ۴۲ رینگه ده دات به به کارهیتانی هیزی سه ربازی له کاتیکدا که گه مارۆکان کاریگه ری شه وتزیان نه بیته . نه نجوومه نی ناسایش ده توانیته فه رمان به کۆپته ره کانی عیراق بدات هیرشه کانیان رابوه ستینن و نه گهر عیراق سه رپینچی بکات ، نه نجوومه نی ناسایش فه رمان به هیزه هاویه یانه کان له ناوچه بدات که هه ندی له کۆپته ره کانی عیراق بجه نه خواره وه .

کاتیک که سه دام حوسه ین کورده کانی به چه کی کیمیایی له سالی ۱۹۸۸ به کۆمه ل کوشته ، یه کی له گرینگترین په یماننامه نیونه ته وییه کانی پیشیل کرد که پرۆتۆکۆلی ۱۹۲۵ی ژنیف بسو سه بارهت به قه ده غه بپوونی که لک وه رگرتن له چه کی کیمیایی . ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا هیه چ کاریکی نه کرد بۆ پیشگیری له م رووداوه ، به پیچه وانوه وه زاره تی دهره وهی نه مریکا هه تا نه و رۆژه که عیراق کویتهی داگیر کرد ، دژی گه مارۆدانی نابووری عیراق راوه ستا. به هه رحال له قهیرانی دووه می (شه ری که نداو) دا بینیمان که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا به تووندی جه ختی له سه ر جیبه جی کرانی یاسای نیونه ته وه یی ده کرده وه . حکوومه تی نه مریکا نامرازه کانی مه نشووری به کارهیتنا و به ته واری گه مارۆی نابووری خسته سه ر عیراق . قهیرانی نیستا نه م پرسیاره مان رووبه پروو ده کاته وه که نایا نه م دهره وه سبوونه به نیسبه ت ناژینی نویی جیهانی، ده رکردنی سه ربازانی عیراق له کویته لی ده که ویته وه یا نا . من پشتیوانی له داواکاری سه رۆک کۆمار ده که م بۆ گه رانه وه بۆ سه روه ری یاسا و هیوادارم ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا درێژه به کاره کانی بدات ، نه گهر به راستی له سه ر نه و بیروباوه رده یه که ده کریت به شی VII ی مه نشورر به کار به ریت بۆ جیبه جی کردنی سه روه ری یاسا .

جه نابی سه رۆکی نه نجوومه ن باوه ر ناکه م نه و بره یارمه تیه که نه م یاسایه ته رخانی کردوه ، به س بیته له بهر نه وه که پیشتر خه رجی دا بینکردنی پیداویستییه کانی ۲ میلیۆن ناواره ۱۰ هینده ی نه و بره پارده یه بووه که نه م یاسایه ته رخانی کردوه ، به لām نه م سه ره تابه که .

کورڈ و کوردستان له به لگه نامه کانسی و هزاره تنی دهره وهی نه مریکا

من پرؤژیایی له حکومتی نه مریکا ده کهم بؤ بریاره کهی بؤ ده ستپنکردن و ناردنی یارمه تی و هیوادرم به نه نجامی خؤی بگات .

دلنایم که ههروه ها که قسه کانسی بهرپر "گور" نیشان ده دات نئمه یاسایه کی نئونه ته وه بیمان ههیه که نه مرؤ به کار دهردریت . نه م یاسایه به شیکه له کؤنقانسینؤنی چواره می ژنیقی ۱۹۴۹ که سه باره ت بهو ناکؤکیانهیه که جه وه هری ناوخویان ههیه . ههروا که جه نابی سه رؤکی نه نجومه سن ده زانیت کؤنقانسینؤنی ژنیف کؤمه لیک په یاننامه له خؤ ده گریت که به دوا ی جهنگی جیهانی دووم په سهند کرا بهو مه بهسته که تاوانه کانسی شه ر که ده ولته تی ئالمانیای نازی و ده ولته تانی دیکه پاش جهنگی جیهانی دووم نه نجامیان دابوون ، بی بی به نه جیندای دادگا کانسی "نوریمبرگ"

نه م کرده وانه ی عیراق پیشیل کردنی یاسای نئونه ته وه ییه که نه مرؤ ههیه و له زؤر به ی سالانی نه م نیوسه دی دوا ییه هه ر بروه . من وه بیری سه رؤکی نه نجومه من ده هیتمه وه (هه رچهند که پئویست وه بیر هیئانه وه ناکات) که وه ک په یاننامه یه ک ، ولاته یه ک گرتوه کانسی نه مریکا ده بی به دوا ی نه م کیشیه دابچیت . نئمه نه و په یاننامه یه مان واژؤ کردوه و به گویره ی یاسای بنه رته تی نئمه ، هه موو په یاننامه یه ک له حوکمی یاسای بالای ولاته . نئمه له م په یوه نندییه دا هیچ رینگا چاره یه کی دیکه مان نییه جگه له وه ی که یاسا جیبه جی بکه ین . سه رکه وتن شتیکی هه میشه یی نییه ، به لام ده بی هه ولتی بؤ بده ین .

پرسیاره که نه وه یه که کاتیک که باسی نازی نی نئی جیهانی ده که ین چی له می شکی نئمه دایه له بهر نه وه ی له ماوه ی نه م سالانه دا روودا وگه لیک بی بهرچاومان بینیره به لام نه مانویستوه وه لامیان بده ینه وه به هو ی نه وه ی ناوه ررؤکی مه نشورری نه ته وه یه ک گرتوه کانسی به تاییه ت ماده ی ۲ بی به شی ۷ ده لیت " نه و رووداوانه که له بنه رته دا له چوارچیه ی ناوخوی ولاتیکدان ، له دهره وه ی لیوه شاهه یی نه نجومه نی ناسایشه " . نئمه ویستومانه به ساده یی نه و رووداوانه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكى

پشتگوئى بجهين كه پيويستى به وهلامدانه وهى نيتمه هه بروه ، ههروهك كيشهئى سه ربازانى عيراق كه نيستا ۲ ميليون كوردى عيراقيان ناوهرى ناوخۆ و دهره وهى عيراق كردوه .

كوردستان ناوچه يه كي گه وريه كه به سه ره هاتيكي ناخوشي بووه و له ناوچه سنووريه كانى نيران ، عيراق و توركييا (له نيمپراتوري عوسمانى كۆن) دا هه لكه وتوووه كه سنووره كانيان پاش په يمانامهئى "سيئر" - كه كۆتايى به شهري نيوان هاويه يمانان و نيمپراتوري عوسمانى هيتنا - ديارى كرا . ده مه ويّت وه بيرتان بينمه وه كه ولاته يه كگرتووهره كانى نه مريكى له سالى ۱۹۱۷ شهري رانه گه ياند دژى نيمپراتوري عوسمانى به لام دژى ئالمانيا ، نه مسا و ههنگاريا راگه ياند . له نه بجامدا نيتمه هيج به شدارويه كمان له م په يمانامه يه دا نه كرد به لام له قۆناخى دواتردا بينيمان كه وتووينه ته نار كيشه كه . هيج گومان له وه دا نييه كه نه م بارودۆخهئى نه مپۆ له پيشه وه پيشيني ده كرا و قابلى قبول نييه كه ئالۆزيبه كي مروقايه تى ته نها به ده ربرپى نيگه رانى كۆتايى پيبيت .

به ريبه رايه تى ولاته يه كگرتووهره كانى نه مريكى و به ريتانيا بوو كه كۆنقانسسيۆنى ۱۹۴۹ى ژنيثف په سه ند كرا . كۆنقانسسيۆنى چواره مى ژنيثف سه باره ت به پاراستنى خهلكى سقيله له كاتى شهردا . نه م كۆنقانسسيۆنه هيرش كردن بۆ سه ر خهلكى سقيلى به ته وارى قه ده غه كردوه كه به شداريان له شهردا نه كردوه . ئايا نه م قه ده غه بوونه ده كرئت بۆ "ناكۆكييه چه كداريه كان كه جه وه رى نيونه ته وه بيان نييه "به كار ببردريت . به لئى نه م قه ده غه بوونه بۆ بارودۆخه ليك وهك نه وه هره شه يه كه نيتمه نيستا له گه ليذا رويه پرووين ، وه راست ده گه رپيت ، به تايبه ت له بهر شه وهى كه له نه بجامى ناكۆكيكى نيونه ته وه ييدا سه رى هه لداوه .

جه نابى سه رۆكى نه بجومه ن ، من به نوينه رايه تى له لايه ن به ريزان داماتۆ^۳ ، "پيل"^۴ ، "گۆر"^۵ ، "بينگمه ن"^۶ ، "فۆرد"^۷ ، "ليه رمان"^۸ ، "ويلستۆن"^۹ ، "لقين"^{۱۰} و "ساربانز"^{۱۱} "

D'AMATO^۲
PELL^۴
GORE^۵

کورڈ و کوردستان له به لگه نامه کانئ و وزارتئ دهره وهئ نه مریکا

گه لاله یه کم ناماده کردوه بۆ چاکسازی له یاسای یارمه تی بیانی ۱۹۶۱ بۆ هه موار کردنی دابین کردنی پیتداویستی پزیشکی و یارمه تییه کانئ دیکه به خه لگی کورد بۆ کم کردنه وهی ئیش و نازاره کانیان. ئیمه به گویره ی پرنسیپه مرۆقی و یاساییه کان کار ده کهین، ئیمه نابیت بی دهنگ رابوهستین، ئیمه بهرپرسیارین به نیسبهت یاساکانمان . کۆنوانسیۆنی ۱۹۴۹ ی ژنیف په یاننامه یه که که ئیمه واژومان کردوه که به گویره ی یاسای بنه رته ی نه مریکا له حوکمی یاسای بهرزی ولاتدایه و من ناتوانم بیر له وه بکه موه که ئیمه نه مانه ویت جیبه جیتی بکه یین .

نه مه دهقی گه لاله یاساکه یه :

به شی الف — یارمه تی مرۆفدۆستانه بۆ کورد : فەسلێ ۹ ی به شی ۱ ی یاسای یارمه تی بیانی ۱۹۶۱ (سه بارهت به یارمه تیدان به کاره ساته نیونه ته وه ییه کان) چاک کرا و شه به شه نو ییه به کۆتاییه که ی زیاد کرا :

۱ — کۆنگرئیس بریاری دا ولاته یه کگرته وه کانئ نه مریکا ده بی به خیرایی یارمه تی به خه لگی کورد و ناواره کانئ دیکه ی عیراق بدات که که وتونه ته بهر هیرشی سه ربازانی عیراق .

ب — بهرپۆه بهری ناژانسی پیشکه وتنی نیونه ته وه یی ده بی :

۱ — به گویره ی ده سه لاته کانئ نه مه به شه ، یارمه تی مرۆفدۆستانه بدات به خه لگی کورد

۲ — یارمه تییه پیشکه شییه کانئ ریکه خراوه ناده و ئه تییه کان کۆ بکاته وه بۆ یارمه تیدانی کورد و ناواره کانئ دیکه که له عیراق هه له اتورن .

۳ — هاوکاری بکات له گه ل ناژانسه ناحکوومییه کاندای بۆ دابین کردنی نه مه یارمه تیانه .

BINGAMAN¹
. FORD^v
LIEBERMAN[^]
WELLSTONE[^]
'' LEVIN
'' SARBANES

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

- ٤- ريگه به فهريماندهرى گشتى نيدارهى گوازتنه وهى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده دريت هموو نامرازه هه وايى و دهرياييه كان به كار ببات بؤ گوازتنه وهى يارمه تيبه پزيشكييه حكومى و ناحكروميبه كانى نه مريكا به ناواره كان.
- ٥- جگه له و پارهيه كه نهم فسه له تهرخانى كردوه، ٥٠ ميليون دؤلارى ديكه له لايه ن سه رؤكى نه نجه مهنه وه تهرخان ده كريت بؤ جيبه جي كردنى بره گى ١٠ و ٢ى نهم گه لاله يه ياسايه
- ٦- نه و بره پارهيه كه بؤ جيبه جي كردنى پاراگرافى ١ تهرخان كراوه هه تا كاتى پتيست له به رده ستدا ده بيت
- ٧- نه و ده سه لاته كه ياساى يارمه تى بيانى ١٩٦١ داويه تى بؤ گوازتنه وهى پاره له نيوان ژماره حيسابه كان، نادرىت به و پارهيه كه بؤ جيبه جي كردنى پاراگرافى ١ تهرخان كراوه.
- ٨- يارمه تيبه كانى نهم به شه ناكه ويته ناو بازنهى ريوشوينه كانى ديكه ١ نهم ياسايه .
- ٩- به له بهر چا و گرتنى گرنكى نهم يارمه تيبه مرؤقدؤستانه يه ، كؤنگريس پيداگرى له سه ر سه رؤك ده كات له گه ل ده وه تانى دراوسى عىراق ده ست بكات به و توويؤ.
- ١٠- يارمه تيبه مرؤقدؤستانه كان ده بى به گويره ي ريوشوينه كانى نهم به شه بدرىت به ناواره سئيله كانى عهريستانى سه وودى ، كويت و باشوورى عىراق كه له لايه ن هيزه هاوپه يمانه كانه وه داگير كراوه.
- ١١- يارمه تيبه مرؤقدؤستانه كانى نهم به شه، نهم شتوومه كانه ي خواره وه له خو ده گريت به لام ده توانيت له مهش زياتر بيت: به نزين ، گاز و سه و ته مهنى ، پيداويستيبه كانى پالاوتنى ناو ، پيداويستيبه كانى خؤياراستن، پيداويستيبه كانى پيشگيرى له بلا و بوونه وهى نه خو شيبه په تاكان و پاراستنى گشتى، ده واو ده رمان ، خؤراك و جل و به رگ به شى ج: به نيسبه ت هيزى سوپاى عىراق بؤ سه ر كورد و خه لكى سئيلى ديكه ي عىراق ، كؤنگريس له سه ر نه و بؤوايه يه كه :

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

نا : هيرشكردنه سهر خهلكى سڤيل له عيراق پيتشيل كردنى مادهى ۳ى كۆنقانسىۋنى چواره مى
ژنيقه له ۱۲ى ئابى ۱۹۴۹ سه بارهت به پاراستنى خهلكى سڤيل له كاتى شهردا
ب : هيرشكردنه سهر خهلكى سڤيلى له عيراق ، مهترسييه بۆ ناشتى و سه قامگيرى ناوچه
ج : ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى داوا له نه نجوومهنى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان
بكات كۆمه لينك ريوشوين بگريته بهر تا به گويره ي به شى VII ى مهنشوروى نه ته وه
يه كگرتوه كان پيش له م هيرشانه بگريته.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نههرىكا

گه ياندى يارمه تى مرؤفدؤستانه به كورد كه مترين كارتىكه كه نيمه ده تانين بيكه مين
۹ى نيسانى ۱۹۹۱- نه نجومه نى پيران

به ريز " ويلسون "

جه نابه سهرؤكى نه نجومه نى من سپاسى سناتؤره كانى نه ياله تى نيؤيؤرك ده كه م بؤ ناماده كردنى
نهم گه لاله ياسايه كه ريگا هه موار ده كات بؤ دابىن كردنى پيداويستى پزىشكى و يارمه تيبه
مرؤفدؤستانه كانى ديكه بؤ خه لكى كورد و ناواره كانى ديكه ي عيراق لهو ناوچه يه كه هيزه
هاو به يانه كان گرتويانه .

به تاوانى نه نجامدانى راپه رپىنىكى كورنخايه ن ، خه لكى كورد له زيدي خويان دهر كراون و به ده ستى
هيزه كانى سه دام حوسه يين به كؤمه ل كؤزراون . سه دان هه زار كورد — خه لكى سقىل و هيزه
چه كداره كان — هه ول دده ن له ده ستى ژينؤسايدى سه دام حوسه يين هه لپين . نهو ناوارانه ي كه
له سه ر سنورى عيراق كؤبوننه ته وه ، خؤراكيان نيبه ، ده او دهرمانيان نيبه و سه رما و ترس
هيلاكى كردون . نهم گه لاله ياسايه هه نگاوى يه كه مه ، به لام هه نگاوى گرنه كه سياسه تى
نه مريكا ده خاته ناو ريگايه كى راست و نه خلاقى . نهو ۵۰ ميليؤن دؤلاره كه نهم گه لاله ياسايه
بؤ يارمه تى مرؤفدؤستانه ته رخانى كردوه ، كه مترين كارتىكه كه نيمه ده تانين بيكه مين .
به داخه وه به ۵۰ ميليؤن دؤلار ناكريت هه مرو پيداويستيبه كانى ناواره كان دابىن بكرىت .

ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و كؤمه لنگاى نيونه ته وه يى پيشتر كاردانه ويان نيشان نه دا كاتى
كه سه دام حوسه يين كورده كانى عيراقى به كؤمه ل كوشت يا سه رجه م مافه بنه رده تيبه كانى نه وانى
پيشىل كرد به لام نه مجاره ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به رپرسياريه تيبه كى تايبه تى هه يه و
هه لىكى تايبه تيشى بؤ ره خساوه .

ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا چالاكانه كورد و شيعه كانى هاندا دؤى سه دام راپه رن و له نه نجامى
بؤمبارانه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا — كه به پى راپورتى نه ته وه به كگرتوه كان ،

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

عيراقى گه پان دووه ته وه بۆ سه رده مى پيش له قوناخى پيشه سازى — هه لومه رجيك هاتوته پيش كه عيراق بكه ويته ناو شه ريكى ناوخويى و بئ سه رده ويه ريهى. له يه كه م قوناخه كانى راپه رين ، سه رۆك بۆش به م راستيه گه يشت كه پاش ناگر به ست سه دام نايبت كه لكى سه ربازى له هيزى هه وايى عيراق وه ر بگريت و به ليني دا ته قه له هه م فرۆكه يه ك به كن كه خه لك سه ركوت بكات به لام كاتى كه راپه ريوانى كورد و شيعه درندانه سه ركوت كران و خه لكى سثيل به كۆمه ل كوژران ، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا سياسه تى خۆى گۆزى و كاتيك كه هيزه كانى سه دام به شيوازيكى به رفراوان به كۆپته رى سه ربازى خه لكى سثيلان دايه به ر ده سترپۆ ، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بى دهنگ بو . سه رۆك بوش هۆكارى بئ دهنگ بوونى نيمه له به رامبه ر كۆمه لكوژى سه دام حوسه ين بۆ نه وه ده گه پرينيته وه كه نايه ويته له كاروبارى ناوخويى عيراق ده ستپوه ردان بكات به لام نيمه به تووندى ده ستپوه ردا نمان كردوه ، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به شيوازيكى به رفراوان عيراقى بۆمباران كردوه ، داگيرى كردوه و ۱۰۰ هه زار سه رباز و هه زاران خه لكى سثيلى كوشتوه . نيستا هيزه كانى نه مريكا ۲۰ % ى خاكى عيراقيان داگير كردوه و كۆنترۆلى ۱۰۰ % ى هه ريمنى هه وايى عيراقيان له ده ستدايه . نيمه ده توانين هه مرو داها ته نه وتيه كان و كرپين و فرۆشتنى چهك له لايه ن عيراق كۆنترۆل بكه ين . نيمه به ته واوى تپوه گلاوين . من دلخۆشم به هه وله كانى كۆمه لگاي نيونه ته وه يى و نه ته وه يه كگرتوه كان بۆ يارمه تيدانى قوربانى راپه رينى ناوخويى عيراق . كۆمه لگاي نه وروپا ۱۸۰ ميليون دۆلار يارمه تى ته رخان كردوه و نه ته وه يه كگرتوه كان به نيازه ديپلوماتيكى پايه به رز وهك هاونا هه نكارى هه وله مرۆفدۆستانه به رفراوانه كان ديارى بكات . هيسوادرم ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده ورى ريه رايه تى له م تراژيديايه بگيريت ، لانكه م ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده توانيت له ريگاي يارمه تى كردن و به شدارى كردنى سه ربازانى نه مريكا له چالاكى هيزه كانى ناشتپاريزى چه مند ره گه ز نه م هه ولانه هان بدات .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكى

يەكئى له هۆكاره كانى نه وهى من دژى ئەم شەرە بووم نه وه بوو كه له وه دهرسام حكومهتى نه مريكا هيچ نيستراتژييه كى نه بيئت بۆ گه يشتن به نامانجى سياسى دريژخايه ن له رۆژه لاتى نيوه راستدا، له وه دهرسام حكومهتى نه مريكا دهستكهوتى سياسى نهوتۆى نه بيئت له م شەرە دا . نه و گه لاله ياسايه كه سناتور "مۆنيهان" و سناتور "داماتۆ" پيشنياريان كردوه سه ره تايه كه بۆ گه يشتن به م نامانجانه .

سه ره نجام جهنابى سه رۆكى نه نجوومن ، ده مه ويئت نيگه رانى خۆم ده ربهرم به نيسبه ت نه وهى كه نه و بره پاره يه كه ئەم گه لاله ياسايه ته رخانى كردوه ده بى كاريگه رى نه ريئى نه بيئت له سه ر نه و بره پاره يه كه ئيستنا بۆ يارمه تيدانى كاره ساتى ناواره كان خه رج ده كرئت.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

بارودۆخى تراژيديكى كورده كانى عىراق

۱۰ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهغجرومهنى نوينه ران

بهريز "كنيدى":

جەنابى سەرۆكى نهغجرومهن ، نيستا قەيرانىك هەيه كه تيبدا هەزاران كوردى عىراق به هۆى نهخۆشى و برسىتى له بهردەم مەرگى كتووپردان . نه مه بارودۆخىكى تراژيديكه كه دهكرىت پيشى لى بگيرىت . نيستا زۆرتر نه مريكا سه رزه نشت دهكرىت به بۆنهى نهو نه هاهمه تيبه كه به سه ر نه م خەلكه بى گونا هەدا هاتوه . نيتمه هەنگاومان هەلگرت بۆ رووخاندنى سەدام حوسەين به لām نه مانتوانى نه م خەلكه نازايه بياريزين كه دۆى سەدام راپه رينيان كرد و له نه نجامدا به گويزه ي هەلسەنگانده كان لانيكه م ۳۰ هەزار خەلكى سڤيل به دهستى سويای عىراق كوژراون . بۆ گەلى له نه مريكا يه كان نه مه نه نجامىكى قابلى قبولۆ نييه بۆ شه رىك كه بۆ مافى مرۆڤ و نازادى كراوه . به سه ر نه كه وتن له ولامدانوه به هاواری يارمه تى خەلك ، هەله يه كى نه خلاقى روويداوه . نيستا نيتمه به رپرسيارين نه م هەله يه سه رپاست بكه ينه وه . ده بى هەريميكي پاريزراو دروست بكه ين بۆ پاراستنى نه م خەلكه نازار چه شتوه و يارمه تى پيويست بدرىت به مندالان و گه وه كان تا له مردن رزگاريان بيىت و ده بى سەدام حوسەين تيبگه يه ندرىت كه نه م درنده ييه هەم له ناوخۆ و هەم له دهره وه ي عىراق ، به زه ره رى ده بيىت . نه گه ر نيتمه پيش له م تراژيديه مرۆڤيه نه گرين ، له گەل مه ترسى هۆلۆكاستيكي نوى رووبه روو ده بينه وه . نه گه ر نيتمه كار نه كه ين بۆ سپينه وه ي نه م رسوايه نه خلاقيه ، خەلكى ۱۰۰ سالى ديكه باسى فيلمىكى نوى ده كه ن به نارى "هەله پەين له گەل كورد دا".

نيستا نيتمه له بارودۆخىكداين كه ده توانين كارى گه ريمان هەبيىت له سه ر رووداوه كانى رۆژه لآتى نيوه رآست، با نه م هەله له كيس نه ده ين، با قوربانىيانى راسته قينه ي نه م شه ر زگار بكه ين .

Mr. KENNEDY ¹

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مهربكا

كه لاله ياسايهك بو تهرخان كردنى ۱۵۰ ميليون دؤلار بو يارمه تيدانى ناوارة كورد و

شيعه كان

۱۰ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهغجومهنى نوينه ران

بهريز "ديكر" ۱:

جهنابى سه رۆكى نهغجومهنى، نه مرۆ من ياسايهك دهخمه پروو بو تهرخان كردنى ۱۵۰ ميليون دؤلار بو يارمه تيدانى ناوارة كورد و شيعه كان كه له عيراق ههلهاتون . ههروها كه هه مووتان به دلنيايييهوه دهزانن ، پتر له يهك ميليون كورد و شيعه له دهستى ژينوسايدى سوپاى عيراق ههلهاتون . ژن ، مندال ، گهوره و بچوك ههروا بوونه ته نامانجى شالوى درندانسى سهدام حوسهين دؤى خهلك . نهوانه كه خو شهبهخت بوونه و توانيو يانه له مردن رزگارسان بيت ، نيستا له گهله برسيتتى ، سه رماوسۆله و نهخوشى به ره و پروون . به هؤى نالۆزبوونى كesh و ههواكه ، نيسته نازانين چهنه ناوارة به رهو ريگا شاخاوييه كانى باكوور و رۆژههلاتى عيراق ههلهاتون به لام روونه كه زؤر پيتويستيان به يارمهتى ههيه . دوو رۆژ پيش ، وهزيرى دهره وه ، جهيز به يكيتر ، راسته وخؤ باروودخى ترسناكى ژيانى ناوارة كانى بينى . روونه كه باروودخى ژيانى شه م ناوارانه بووته ميهى دلساردى وهزيرى دهره وه ، ههروا كه بووته ميهى دلساردى هه موومان كه نيستا ليرهين . به بيريؤچوونى من ، سه رۆك وهزيرانى پيشوويى به ريتانيا ، "مارگاريت تاچير" ۲ راستى وتووه كه : "نامه عقورول نييه ، نه گهر له ريگاي فرۆكه وه ، خؤراك ، خيشوت و به تانى بگه يه نيينه دهستى ناوارة كان " . نه مه له رووى سياسييه وه شتيكى نالۆز نييه ، نيسته ده بيت هه ر نيستا ده ست به كار بين .

Mr. DICKS ¹

Margaret Thatcher ²

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نهمريكا

شايانى ناماژه پيكردنه كه بهريتانيا پيشتر ۴۰ ميليون دولارى تهرخان كردوه بؤ يارمه تيدانى ناواره كان . نهم گه لاله ياسايه ريگا خوش دهكات بؤ نه وهى سهرۆك كۆمار هاوخه مى خهلكى نهمريكا دهر بريت و ههروه ها نهموونيانى نيتمه نيشان بدات بؤ كار كردنى خيىرا پيش نه وهى باروودۆخى ناواره كان له وه خراپتر بيت . نهم ياسايه دهستبه جى ۱۵۰ ميليون دولار ده دات به سهرۆك كۆمار تا وهك يارمه تى ولاته يه كگرتوه كانى نهمريكا به ههولته نيونه ته وه ييه كان خه رجى بكات . نيتمه ناتوانين ته نانهت يهك رۆژى ديكه بيتكار دابنيشين ، ژيانى هه زاران كهس به ههنگاو هه لگرتنى نهمريكا وه گريءدراوه ، تكاتان لى ده كه م پشتيوانى له م ياسايه بكن .

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانس وزارتس دهره وهس نه مریکا

ولاته یه کگرتووه کانس نه مریکا له کوئی روژ هه لاتس نیوه پراست دایه ؟

۱۰ ای نیسانی ۱۹۹۱ - نه نجوومه نی نوینهران

به پریز "مه کوین"^۱:

جهنابی سرژی نه نجوومه ن ، پرسپاریتکم ههیه: ولاته یه کگرتووه کانس نه مریکا له کانوونی دووه و شویات به ملاره له کوئیه؟

له کاتی دهستپنکردنی کژیوونه وهی نه نجوومه ن تا نیستا که ده کاته یه ک کاتژمیر ، پتر له ههزاران کس مردوون ، ناواره کورده کان ههول ده دن خویان له کوئیه ره جهنگییه کانس سه دام حوسهین دوور بجه نه وه . رهوشی نیستای نه مریکا له گهژ ۳۰ روژی پیش جیاوازه و نیمه هیشتا توانایی نه وه مان ههیه کوئایی به م باروودوخه بینین به لام نایکهین . نیمه له ناوچه داین و ناری بوئلمان بو ۵۰۰ ههزار سهرباز ههیه ، خۆراکی ته واومان بو ۵۰۰ ههزار سهرباز ههیه ، ده واوده رمانی ته واومان بو ۵۰۰ ههزار سهرباز ههیه ، به تانی ، خینهوت و نامرازی هاتووچۆی پیوستمان ههیه ، فرۆکه ی (130C) مان ههیه ، نه قشه و کوئیهتر و فرۆکه وانمان ههیه ، توانایی نه وه مان ههیه نه م یارمه تیانه بگهیه نینه دهستی ناواره کان ، به لام نازام بو نایکهین .

نه و فرۆکه وان و سهربازانه که له ناوچه گهراونه ته وه ، ده لئین چاویان پر بووه له گریان کاتی که بینویانه نه و ناواره ههژارانه له بهرچاوی نه وان دهستپنژی گولله یان کراوته سه ر و نه وان (فرۆکه وان و سهربازه کانس نه مریکا) نه یان توانیوه هیچیان بو بکه ن . " نیوفۆریا"^۲ سی ههفته پیش له نه نجامی سیاسه تیکدا پاکتاو کرا که من ناتوام ده رکمی بکه م . من له سرژی هیشه هاوبه شه کانس نه مریکا پرسپار ده که م نیمه کئین و چیمان ده ویت . نه مرۆ ولاته یه کگرتووه کانس نه مریکا پیوستی به ریبه رایه تی کردن ههیه ، نه و ریبه رایه تییه که جوژ بوش له ۲ی ناگۆست

McEWEN¹
euphoria²

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

هه تا 3ى مارس كردى و له ميژوودا بئويينه بوو . به باوه رى من هيچ كه سيكى ديكه جگه له بوش نه يده توانى ريبه رايه تى هيزه هاوپه يمانه كان بگريته دهست (له سوريا بئو ئيسرائيل و له يه كيتى سؤقيه ت بؤ چين) تا له بهرامبهر ديكتاتورى رژژه لاتی نيوراست رابوهستن . بؤ جوزج بوش و ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا نه مه قوناخيكي دره وشاوه و زيرين بوو . نيستا كه ولاتى ئيمه هيچ ناكات ده بينين سه رۆك وه زيرانى به ريتانيا ههنگاو به ره وپيش هه لده گريت ، سه رۆك كۆمارى فه رانساههنگاو هه لده گريت ، هه ر دويني 5 فرۆكه يارمه تى له لايهن فه رانساهه ناردراوه بؤ ناوچه ، ده بينين وه زيرانى هه موو ده ولته تانى نه وروپايى ته مپۆ سه ر له به يانى باسى دهست به كار بوونيان ده كرد بؤ يارمه تيدانى ناوازه كان .

ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا بيكار دانيشتووه و من نازام هۆكاره كه ي چيه ؟ داوا له ده ولته كه مان ده كه م يارمه تى ناوازه كان بكات و نه و سه ربازانه كه له ناوچه كه دان ، نه م يارمه تيانسه بگه يه ننه دهستي ناوازه كان. من داواى ده ستيره دانى سه ربازى ناكه م ، داواى هه لگيرسانى شه ر ناكه م، من هيچ ناره زويه كه م نيه بؤ ناردنى سه رباز بؤ ناوچه كه ، نامه ويته ماريئزه كانى نه مريكا بكه ونه ناو كيشه ي سووننه و شيعه و كورده كان.

به بيروبووچوونى من سه دام له رووخاندايه . ئيمه ده بوايا 12 كاتۆميرمان بؤ سه دام ديارى بكردبايا ده سه لات به جى به يلىت ، به لام نه مه ميژوويه ، سه دام هيشتا له سه ر ده سه لات، ئيمه هه ريمى هه وايى عيراقمان له ده ستدايه ، نه گه ر ئيمه به يلىن سه دام له هيزى هه وايى خۆى كه لك وه ربگريته ، گونا هبارين . نه مه هه ريمى هه وايى ئيمه يه وه تا سالىكى تریش هه روا ده بيت . ئيمه ده بيت به سه دام بلين كۆپته ره كانت مه فرينه ، جاريكى ديكه هيزى هه وايى به كار مه هينه و خه لكه كه تى پى سه ركوت مه كه . ئيمه ده بؤ به تانى و خپوته ، خوراك ، ده واو ده رمان و ناوى بوتل له ريگاي فرۆكه وه بجه ينه خوار بؤ ناوازه كان . نه م خه لكه نازايه له گه ل منداله كانيان چاوه روانن و هه ر رۆژ به هه زار كه سيان له كاتۆميريكدا به هۆى برسيتى ده مرن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

ئاواره كانى عيراق پيويستيان به يارمه تى خيرا ههيه

۱۰ نيسانى ۱۹۹۱ - نهغرومه نى نوينه ران

بهريز "جرين" ، نوينه رى نه ياله تى نيويورک :

جهنابى سه رۆكى نهغرومه ن ، ده مه ويته نيگه رانى قولى خۆم دهر بريم به نيسبته سه رنه كه وتنى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له پيشگرتن له هيرشه بين جياوازييه كانى ده ولته تى عيراق بۆ سه ر كورد و شيعه كان . من پشتيوانى ده كه م له بريارى سه رۆك كۆمار بۆ ليدانى فرۆكه سه ربازييه كانى عيراق و له سه ر نه و پروايه م كه ده بۆ نه م سياسته بۆ كۆپتيره كانيش بگريته بهر . به هۆى نه وه كه سه ربازه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده ستيان كر دووه به چوونه دهر وه له بنكه كانى خۆيان له باشوورى عيراق ، گه لى له هاوولاتيانى سئيلى باشوورى عيراق له شه پۆليكى نوئى كۆمه لكوژى رۆمى سه دام حوسه ين ده ترسن .

ئيمه ده بين شانازى به وه بكه ين كه له ريگاي هيز و بريارى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ، نه ركى خۆمان به جى هينا به نيسبته كوئيت له كه نداوى فارس به لّام نه مه به واتاي نه وه نييه كه بهر پرسياريه تى ئيمه به نيسبته خستنه پرووى نيگه رانييه كانى ديكه مان له نارچه كۆتايى پى هاتووه . كۆمه لگاي نيونه ته وه يى كه پشتيوانى له بريارى دهر كردنى عيراق له كوئيت كرد نيستا به يه كه ده نگ داواى نه وه ده كات كه نه و سه دان هه زار كورد ، شيعه و خه لكى ديكه كه له عيراق هه له هاتوون ، له كاتى گه رانه وه ناييت له گه ل نه شكه نجه ي سه دام رووبه پروو بينه وه . ميراتى ترسناكى هه لئسووكه وتى ري به رانى عيراق له گه ل نه يارانى خۆى نه وه مان نيشان ده دات كه ئاواره كان پيويستيان به پاراستنى كۆمه لگاي نيونه ته وه يى هه يه .

Mr. GREEN

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانن وهزاره تنی دهره وهی نه مریکا

هرچند که له وانه یه زۆر کم و زۆر دهره ننگ بیټ به لأم ده بی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا به شینوازی سه ربه خو یان له ریگای نه ته وه یه کگرتووه کان ، ده سته جی دست به کار بیټ بو شه وه ی هرچی له ده سته دیټ بیگات بو یارمه تیدانی همرو نه و ناوارانه ی که پیویستی خیرایان به یارمه تی مرژډوستانه هه یه . ده بی له ریگای یارمه تیدانیکی به رفراوان ، پیش له مردنی ژماره یه کی زۆر له ناواره کان بگيردریت ، ده بی نه م کاره به خیرایی نه نجام بدریت .

هه لسه نگاننده کان نیشان ده دات لانیکه م یه ک میلیۆن که س له ماوه ی نه م چند روژه ی دواییدا له سه ر سنووری نیزان و تورکیا کۆبوونه ته وه . ده ولته تی نیزان و تورکیا پیویستیان به یارمه تی به رفراوانی کۆمه لگای نیونه ته وه یی هه یه بو چاره سه ر کردنی قهیرانی ناواره کان و داوا له سوژال ، سه رۆک کۆماری تورکیا ده که م سنووری ولاته که ی به رووی ناواره کان به کراوه یی به یلیته وه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

ئىستا قهت كاتى ئه وه نيه دهست له كورد بشۆين

۱۱ى نيسانى ۱۹۹۱ - نه نجوومهنى نوينه ران

به پريز "گليکمان"^۱ :

جه نابى سه رۆكى نه نجوومن ، هه واله نيوخۆيبه كانى دويتى شو ، ترۆر وتراژيدىايه كى تاريكمان وه بيه ده هيتنيتته وه كه پاش داگپركرانى كوئيت له لايهن عيراقه وه سه رى هه لداوه .

له كاتيكدا كه ئيمه سه بهاره ت به ناگرهست وتووويژ ده كه مين و داوا ده كه مين سه ركوتى كوردان رابوه ستيت ، له كاتيكدا كه ئه و يارمه تيبه مرۆقدۆستانيه كه گه يشتۆته سه ر سنوورى عيراق تيرى ناواره كان ناكات و ده بى هه زاران سه رباز ره وانى ناوچه بكرين و له كاتيكدا كه هه مووى ئه مانه رووده دات ، منداله كان له ناميزى داىك و باوكيان گيان ده سپيرن . "ئيدمۆند بۆرك"^۲

"ده لئيت : "ته نها شتيك كه بۆ سه ركه وتنى شه ر (خراپه) پتويسته نه وه يه كه پياوچا كه كان هيج نه كه ن " . من ده لئيم شتيك كراوه به لام هه روه ك گه لى له و كه سانه ي كه كاره درندانه كان دژى خه لك ده بينن و ده پيوئنه وه ، ئيمه وته كه ي "بۆرك" شه رۆقه ده كه مين و ده لئين : "ته نها شتيك كه بۆ سه ركه وتنى شه ر (خراپه) پتويسته نه وه يه كه ژن و پيار درهنگ دهست به كارين ، زۆر درهنگ " .

وادياره كورده كان به لاي نه مريكا وه نه وه نده گرنه گ نين كه بن به نه جيندا . به دلئيبه وه نازانم ئيمه ده بى چى بكه مين به لام دلئيبام كه كارى كى دراماتيك ده بى نه نجام بدرئيت ، نه گه رنا له ناوچوونى كه مينه يه كى نايبينى له و به شه ي رۆژه لائى نيوه راست به چاوى خۆمان ده بينين .

كوشتنى خه لك به هوى نايبه وه ، شتيكى نوئ نيبه له جيهاندا .

جه نابى سه رۆك ، به دلئيبه وه نيوه ده توانن بۆ رزگار كردنى كورده كان هه مان به رپرسياريه تى و هارناههنگيتان هه بى كه بۆ رزگار كردنى كوئيت هه تانبوو .

^۱Mr. GLICKMAN

^۲Edmund Burke

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكى

چى به سهر پره نسيپه كاندا هاتووہ
۱۱ نيسانى ۱۹۹۱ - نه نجوومه نى پيران

به پريز "ديكونسيني":

جناہى سەرزك ، شەرى كەنداوى فارس سەركەوتووانه كۆتايى پيھاتووہ به لام هيتلەر (مەبەستى سەدامە - وەرگيپر) هيتشتا هەر له سەر دەسەلاتە . نەمپۆ تيمە له عيراق له گەل قەيرانىكى نەخلاقى بەرەپرووين . هەرەها كە "ا . م رۆزىنتال" هەفتەى پيشو له رۆژنامەى "نيۆيۆرك تايز" دا نووسيوويه تى: "كۆمەلكۆزى جووله كەكان جارىكى ديكە روودەدات. نەم جارە كۆمەلكۆزى ، نەشكەنجە و كاروانى مەرگ له عيراق روو دەدات و بكوژەكان ناوگەلى جۆراوجۆريان له سەر قوربانىيەكان داناوہ . كورد و شيعەكان پيمان دەلئين هيتزەكانى سەدام تف دەكەنەسەر روومەتيان و ريشى پياوہكان دەسووتينن و رۆژيك پيش له كوشتن دەستدرىژى دەكەنە سەر ژنەكان ."

ئەو كاتە من له نەنجوومه نى پيران دەنگەم ئەدا بە بەكارهيننانى هيتزى سەربازى دژى عيراق و له سەر ئەو برىوايه بووم كە هيتشتا كاتى گەمارۆدانى نابوورى سەر عيراق نەهاتووہ . هەرەها بۆم روون نەبوو كە نەم شەپە له سەر دەسەلات لابردي سەدام و كۆتايى پيھاتنى تەواوى دەسەلاتى نەم ديكتاتۆرە له عيراق مسۆگەر بكات . له گەل ئەمەشدا له ناخى دلەموه پشتيوانيم كرد له سياسەتى سەرزك كۆمارى نەمريكا بۆ هيتش كردنە سەر عيراق و هەك ئەندامى "كۆميسىۆنى تەرخانكردنى پارە بۆ بەرگرى" بە تووندى پشتيوانيم كرد له دابيينكردنى پارەى پتيويست بۆ هيتزەكانمان بۆ نەنجامدانى نەم كارە . سەرزك بوش و سەربازانى نازاد و كارامەى نەمريكا سەركەوتنىكى سەربازى پرشكۆريان بە دەست هيتنا له كەنداوى فارس . كووت نازاد كرا و عيراق بەلئينى داوہ ناگرەبەستى داسەپاوى نەتوہ يەكگرتووہكان له گەل شەرت و مەرجە سەختەكانى قبول بكات . له گەل ئەمەشدا واديارە نەم سەركەوتنە بەتالە و كار هيتشتا تەواو نەبووہ .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و مزاره تى دهره وهى نه مريكا

سه رۆك بۆش پيش و له كانى شهر به ناشكرا باسى پيويستبوونى ناژينى نوئى جيهانى كرد و به دروستى پيداگرى له سهر پرهنسيبه نه خلاقيه كان كرده وه نه نوت. بوش وتى قازانجى ئيمه له ناوچه ، نازاد كردنى كوئيت و رزگار بوون له دهستى ديكتاتورى عيراقه كه ياساى نيونه ته وهى پيشيل دهكات و هيرش دهكات سهر ولا تانى ديكه . به وتى سه رۆك بوش ، دهولته تى ئيمه له سهر بنه ماي هم پرهنسيپانه دامه زراوه و خهلكى نه مريكا باوه ريسان پييه تى . سه رۆك بوش ههروه ها داواى له هه موو خولكى عيراق كرد سهدام (كه هيتله رى نه مپوئيه) له سهر دهسه لات لابهن .

له ۱۵ شوبات له ليدوانيكدا له "بنكهى سيستمى موشه كى رايتون"^۱ ، سه رۆك بوش داواى له سوپاى عيراق و خهلكى عيراق كرد كۆنترۆلى شته كان بگره دهست و سهدام حوسه ينى ديكتاتور ناچار بكهن بچيته لاوه و بريارنامه كانى نه ته وه به كگرتوه كان جيبه جى بكات . به لام كاتى كه خهلكى عيراق وه لامى داواكاريه كى نه ويان دايه وه ، سه رۆك بوش وهك رۆنالد ره يگان له كۆپته ريك هاته دهر و وهك كه ره كان دهستى گرت به گوئيه وه و وتى: "به لى ، ناييسم چى ده لىين".
نهو پياوه كه داواى ده كرد دهستدرىزى عيراق له سهر هۆكارگه لى نه خلاقى كۆتايى پيشيت خوى كردوه به كه ر، به كوئير و به لال . چاوى نه وهى نييه نه وهزاران ژن و منداله عيراقيه بييسى كه پاش نه وهى له لايه ن هيزه كانى عيراقه وه هيرشيان كراوه ته سهر ، كه وتوونه ته نه خووشخانه كانى نه مريكا . گوئى نه وهى نييه هاوارى يارمه تى كورده كان بييسيت بۆ رووخاندنى سهدام و دهم و زمانى نه وهى نييه وه لامى نهو پرسيا ره جيهان بداته وه كه دهولته تيك كه نه وهنده به په رۆشه وه بۆ كۆتايى پييه تى دهستدرىزى شه رى كرد ، چۆن نه وهنده به هيتواشى و لامى دهستدرىزى كه ديكه ي هه مان رژيم ده داته وه .

ميديا كان بلاويان كردوه ته وه كه سه رۆك كۆمار و راويژكاره هه والگريه كى مۆچيارى كورده كانيان كردوه دژى سهدام راپه رينى چه كدارى بكهن. هم شته دوور نييه له راستى . له

Raytheon^۱

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

ناوه راستى دهيهى ۱۹۷۰، CIA چهكى دابىن كرد بۆ گروپىكى ديكه له كورده كانى عىراق بۆ نه وهى دژى سهدام شهر بكن . وتارىكى رزؤنامهى "واشنگتون پؤست" به تيروه سەلى ناماژهى به وه كر دووه كه راديويه كى نهينى بۆ عىراق پاش داگيركرانى كويت ، خەلكى عىراق له وانه كورد و شيعه كانى هانداوه دژى سهدام راپه رين بكن . كارمان به وه نييه كه نايا هيچ پهيوه نديسه كى راسته قينه له نيوان حكومه تى نه مريكا و كورده راپه ريوه كاندا هه بووه يا نا ، به لام نهم كر ده وه بوئيرانه يه كورده كانى عىراق و نهوانى ديكه له قسه كانى سه رۆك كۆمار ئيلهامى گرتبوو ، سه رۆك كۆمارى خۆمان . نهم خەلكه كه له ميژه ده چه وسيتته وه به هاى خۆى له شهردا سه لماند و پيشكه وتنىكى بهرچاوى له ماوهى تهنه چەند ههفته دا به دهست هيتا . كورده كان كه لگيان له بى سه روه يه رى نيؤ گارده كانى كۆمارى سهدام وه رگرت و شاره سه ره كيهه كانى كه روكوك و هه ولتريان گرت . ههروه ها داواى يارمه تيان كرد ، هه موو جوژه يارمه تيهك به لام جارىكى ديكه هيچ كەس وه لامى نه دانه وه . له راستيدا ده وله تيك به ريهى ژيريبى نهوانى كيشا يه وه كه تهنه چەند ههفته پيشتر نهوانى هاندا بوو دژى سهدام حوسهين چهك هه لبگرن .

من نهو نيگه رانيانه ده رك ده كه م كه پششتيوانى كردن له كورده راپه ريوه كان ده ماخاته ناو باروودوخىكى تر وه نه وهى قيه تنام به لام به هه ر حال نييمه ده ترانين له ريگاي كۆمه لتيك شيوه و كانالى خهلقكارانهى ديكه يارمه تى كورده راپه ريوه كان و نهوانى ديكه بده ين، بى نه وهى هيژه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكاى تيوه بگليئين .

نييمه له ۱۹۷۵ چه كمان دا به كورده كان . پاش راوه ستانى شهر له مانگى رابردوو نييمه ده ماتوانى به هيژى ناسمانى ، راپه ريوه كان بپاريزين و ريگا نه ده ين به وهى كه سوپاي عىراق كۆپته ره كانى دژى راپه ريوه كان به كار بهينى . پاش نه وه عىراق به لئينه كانى خسته ژير پى له پهيوه ندى له گه ل نه وه كه تهنه بۆ مه به ستى گوازت نه وهى كار به ده ستانى حكومه ت و پيدا ويستيه مه ده نييه كان كه لك له كۆپته ره كانى وه رده گرى ، به لام چهكى خسته سه ر نهم كۆپته رانه و هيژشى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

كرده سهر خه لگه كهى خۆى، ته نانهت "ژنه رال شو ارز كوژؤ" دانى به ره دانا كه لهم باره يه وه له لايهن عيراقه وه فريرو دراوه ، كه وابوو نايا نييمه ههست ناكهين ده بئى وه لآم به ديه نه وه .

ههروه ها راپۆرت دراوه كه ريبه رايه تى كورد به فهرمى داواى له حكومه تى بوش كردوه رينگه به وه بدات هيتزه هه واييه خۆيوسته كان له "ميگ"² ه كانى عيراق بدهن . نازانم نايا نهم داخو ازيه نه مپۆ پشتر است ده كر يتتوه يا نا به لآم نه وه كه پتيويسته، نه وه يه نييمه كوژه ليناك به رنامه ي خۆلقا رانه دا بر يتيوين به لآم نهم به رنامه ر يتيويه تا نه مپۆ نه كراوه . له راستيدا ده ولته تى نه مريكا ته نانهت داواكار ييه سه ره تاييه كانى رهت كرده وه بۆ يارمه تيدانى نه و ناوارانه كه له ترسى ژينۆ سايدى سه دام به ره و توركييا و نييران هه لته اتوون و نه و كه سانه ي كه به ده ستى هيتزه تاييه ته كانى سه دام به كوچتهر كوژراون . فه رانسا و به ريتانيا بوون كه نهم كيشه يانه له نه ته وه يه كگرتوه كان خسته به رياس نه ده ولته تى نييمه . ههروه ها نيستاش ده ولته تى به ريتانيا ييه كه داوا ده كات هه ريميكي نۆتۆنۆمى و پاريزراو بۆ كورده كان له باكوورى عيراق دروست بكر يت . نييمه سه رنه جام هه ر ده بئى يارمه تيان بده ين به لآم با تا له مه دره نگر نه بووه ده ست به كار بين .

كوا نه و ريبه رايه تيه كه سه ره تا به شيوازيكي سه ركه وتوانه به شوين شه ردا ده چوو و گه يانديه نه نجام و سوپاى عيراقى له كو يت ده ر كرد . كوا ريبه رايه تى ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا ؟ نييمه ريبه رايه تى جه نگمان گرته ده ست به لآم ريبه رايه تى ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا بۆ ناشتى چى ليديت ، نه مه جه نگى په رهنسيپه كان بوو . نييمه چروينه نه ته وه يه كگرتوه كان و باسى ناما نجه كانى خۆما نان كرد به گو يره ي نهم بير و باوره گه ورانه . به لآم بۆ ده ولته تى نه مريكا په رهنسيپه كانى مافى مرۆڤ له نه ته وه يه كگرتوه كان ناخاته روو له كاتيكا كه سه دام خه لگه كهى خۆى ژينۆ سايد ده كات . نايا تا نيستا هيجكام له سه رۆك كوژماره كانى پيشووى نه مريكا ، نهم سيا سه تانه يان به رپتوه بردووه كه نيستا ده ولته تى جو رج بوش به رپتوه ده بات .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تى دهره وهى نهرىكا

من وای بۆ ده چم نيمه ناگه يمه نه غاميتكى مه نتيقى . سه رياره كانى عيراق كورده كان و شيعه كانى عيراقيان به تاوانى كورد بوون و شيعه بوون دا به سه ده سترپژوى گولله و كيميباران . نه مانه هه مان نهو سه رياره نازانه ن كه له كاتى هيرشى هيزه كانى نهرىكا و هيزه هاويه يمانه كان ورد بوون و هه له اتن . نه م گارده كۆماريه ترسنۆكانه ، نازان گازى فۆسفات بدن له ژن و مندالى بئى پاراستن ، ليدانى نامانچ له پشتوه ناسانه .

سه رۆك كۆمار له باتى نه وهى يارمه تيه كى زۆرى كورده كان بدات بۆ شه ر دۆى سه دام ، دۆلار دۆلار يارمه تيان ده دات و به زۆر نزيكه ي ۱۰ ميليۆن دۆلارى بۆ يارمه تيدانى نه م نيو ميليۆن كورده ناوارة و ناوارة كانى ديكه ته رخان كر دووه له كاتيكدا كه سه دان ميليۆن دۆلار پيويسته بۆ يارمه تيدانى نه م ناوارانه .

دوو سال پيش من و سناتور "بيد" توانيمان ۵ ميليۆن دۆلار ته رخان بكه ين بۆ نه و ناوارة كورده كه له دو اين هيرشى كيميابى سه دام حوسه ين هه له ات بوون بۆ باشرورى توركييا . له كاتيكدا كه كۆنگرئس و وهزاره تى دهره وه ولامى داواكارى ده ولته تى توركيابان دا به وه بۆ يارمه تيدانى نه م ناوارانه ، به داخه وه ده ولته تى توركييا نه هيشت نه م يارمه تيه و يارمه تيه نيونه ته وه ييه كانى ديكه له نيوان ناوارة كاندا دا به ش بكرئت .

دوو رۆژ پيش ، وه زيرى دهره وه ، "به يكيتر" به خو شيبه وه چوو بۆ سنوورى توركييا و عيراق تا له نزيكه وه كيشه ي ناوارة كان ببيني . من پيروزبايى پئ ده ليم بۆ چوونى بۆ نه م شوينه و ديتنى نه م خه لكه . منيش پيشتر سه ردانى كه مپى نه و ناوارة كورده كانم له رۆژه لاته تى توركييا كر دووه كه كيمياباران كرابوون و له ولآتى خو يان ناوارة ببوون . من له وي بوومه و ده زاتم "به يكيتر" چى بينيوه . باروودۆخى نه م كه مپانه هه مووتان له ناخى دلوه ده هه ژئيتت . من ده زاتم نه م سه فه ره ي "به يكيتر" له خوله كه كانى كوتاييدا خرابوه سه ر به رنامه ي كاره كه ي ، نه ويش به هۆى نه و گوشاره ي كه بۆ نه م با به ته تا به ته خرابوه سه ر حكومه تى نهرىكا .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكى

نه گهر دهولته تى نه مريكى تۆزتيك پيشبىنى و بهرنامه تى له پيشه وه هه برايه ، له وان هيه نه مېرۆ نيتمه له گه ل نه م كيشه دلته زينه تى ناوارة كان روويه پروو نه باين . نيستاش نه و پيشبىنى و بهرنامه تيه له نارادا نييه له بهر نه وه تى كه نيستاش دهولته تى نه مريكى سياسه تى دهره وه تى خو تى له سهر بنه ما تى رابردوو دامه زان دووه و هيج پيشبىنييه ك و بهرنامه تيه كى دريؤخايه تى نييه .

من به راستى تورهم ، داوا له حكومه تى بوش ده كه م هه تا نه و شوينه تى كه پى نه ده كرى به سه دام بليت ژينوسايدى خه لكه كه تى خو تى له ماويه كى ديارى كر او دا رابره ستينيت نه گه رنا نه گه ر پنيوست بكات له لايه ن هيزه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان له سهر ده سه لات لاده برتت . نه م كرده وه يه پاساوه لگه ره له بهر نه وه كه بريارنامه تى ٦٧٨ تى نه ته وه يه كگرتوه كان ريگه تى به وه داوه كه له هه موو نامراره پيويسته كان بۆ زيندوو كرده وه تى و ناسايشى ناوچه كه لك وه ريگيردريت .

كرده وه درندانه بهر ده و امه كانى سه دام دؤى كورد و شيعه و هيزه تۆبؤزؤسيونه كانى ديكه ناهيليت ناشتى له ناوچه بچه سپيت . كرده وه كانى سه دام ، و لات ه يه كگرتوه كانى نه مريكى و دهولته هاويه يانه كانى ديكه تى ناچار كرده وه هيزى سه ربا تى له ناوچه پياده بكن . هه روه ها هيزه هه لپه ره سه ته كانى ئيران و سوريش بسۆ بهرزه وه ندييه نيونه ته وه ييه كانى حؤيان له م بسۆ سه رويه رييه تى عيراق كه لك وه ده گرن . نه م ره وشه له دريؤخايه ندا به زه ره تى ناشتى و سه قامگيرى ناوچه تيه كه نامانجى يه كه مى نيتمه تيه .

سه ربازانى نيتمه نيستا له عيراق دان . هه ندى كه س ده لئن نيتمه ناتوانين له كاروبارى ناوخو تى عيراقدا ده ستيوهردان بكه ين ، نه مه له كاتيكدايه كه نيتمه نيستا له عيراقين ، نيتمه له گه ل هيزتيكى سه ربازى بهرچاو له ناو عيراقداين ، وانبييه له دهره وه تى عيراق بين و بلتين ده چينه ناو عيراق يا داگيرى ده كه ين ، نيتمه نيستا له ناو عيراقين . سه ربازانى نيتمه به راپۆرتيره كانيان وتوه هه ستيان به بى ده سه لانتى و بى هيوايى كرده وه كاتى سه ريرى هيزه كانى گاردى كؤمارى عيراقيان كرده وه كه به تانك و تۆپ هيرشيان كرده ته سهر نه خو شخانه كان و خه لكى سفييل له كه مپى

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانسی وهزاره تنی دهره وهسی نه امریکا

ئاواره کاندا که له شویننه چاله کاندا و له پال جاده کاندا کزیوونه تهره. نه مه مه شهو شته ی که سربازانی نیمه که نیستا له عیراقدان ، به میدیاکان و خه لکی نه امریکای ده لین . کاپیتانیکی سویای نه امریکا له " تولیدو " له ۳۱ ی نادار به روژنامه ی " واشنگتون پوسټ " ی وتوره کچیکی ساوای ۱۸ مانگان نه ونده له نزیکه وه به ده مانچه له سینگی درابوو که به ناسانی بارووتی گوله که له سهر لاشه ی ده بینرا . سهربازیکی دیکه بی ده سه لاتی و بی هیوایی خوی دهره بریت و ده لیت " هیچ سهربازیک لیتره نییه که نه یه ویت کاره که ته مام بکات ، نیمه له مانه بیزارین " . مولازم " جانانان سانتی " باسی نهو خه لکه ی عیراق ده کات که نهو بینوییه تی دهره ولاتانی دیکه هه لدین و به م شیویه نیگه رانی خوی دهره بریت : " نه گهر سه دام له سهر ده سه لات بمنتیت ، نه م خه لکه به راستی له ناو ده چن . باوه ر ناکه م سه دام به یلایت نه م خه لکه زیندوو بمنتین و بگهرینه وه بو عیراق " . له راستیدا سهربازانی نیمه هه ست ده کن نه یانه یشتوه نه وان نهو نه رکه ته و او بکن که بو نه غامدانی ناردرابوون ، نه رکیت که نه وان زور به باشی ده یان توانی نه غامی بدن .

نه گهر سه رۆک کۆمار سهر پیچی له دهر کردنی نه م نۆلتیماتۆمه به سه دام حوسه یین بکات ، ده بی سیاستی حکومتی نه امریکا و نامانجه کانی داهاتوری له ناوچه به ته واری بو خه لکی نه امریکا و جیهان روون بکاته وه . کوا نهو ناژینه نوییه جیهانییه ؟ روانگه ی سه رۆک کومار بو نه م ناوچه یه چییه ؟ نایا نیمه هیچ بهرنامه یه کمان هه یه بو داهاتوو یان هیچ نه خشه ریگایه کمان بو دیاری کردنی ناراسته ی رویشتنه که مان ؟ نایا سه رۆک بۆش سهربازانی ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکا له بهر چاو ده گری که نیستا له ههریمی قه لخان دان له باکووری عیراق و به م جوړه پاسار بو کار نه کردنی خوی ده هینته وه .

Toledo^۳
Jonathan Santy^۴

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه مريكا

نايا سه رۆك كۆمار ده توانيت پيرۆزبایی بهم سه ريزه ژن و پياوانه بليت بۆ نه وهى له كانوونى دووه و شويات شهرى باشيان كردوه به لآم هيشتوو يانه سه دام خه لكى خۆى كيمياباران بكات ، ژينۆ سايد بكات و له و پيرى درن دايه تيدا له مارس و ئافريلي هه مان ساڵ له سه ر ده سه لات مي نيته وه . ههروه ها تكا له سه رۆك بۆش ده كه م لانيكه م له ده سه لاتى خۆى كه لك وه ر بگري ت بۆ نه وهى كيشه ي مافى مرۆڤ و نۆتۆنۆمى كورده كان ببى به به شيك له وتوويزه كانى ناشتى نارچه . خه لكى كورد نابى جاريكى ديكه فه رامۆش بگري ن هه رواكه پي شتر فه رامۆش كراو ز . له راستيدا سه رۆك بۆش ده توانيت داواي به رفراوانتر كورنى هه ري مى پاريزراو له باكوورى عي راق بكات ، ده توانيت داوا له نه ته وه يه كگرتوه كان بكات كي انيتكى سه ربه خۆى ني مچه نۆتۆنۆمى كوردي له م هه ري مه دروست بكات . نه م هه ري مه كه ناساي شه كه ي ده توانيت له لايه ن هي زه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان وه مسۆگه ر بگري ت ، ده بيت به ولاتي ك بۆ كورده كان و په ناگه يه ك بۆ خه لكيت ك له له سه راسه ري مي ژوو ياندا ته نها چه وسينرا ونه ته وه و دوژمنايه تيبان بينيوه .

ههروه ها نه مه چاره سه ري كيشه ي ناواره كان له ئيران و توكيا ناسانتر ده كات . ناواره كان ده گه رپينه وه نه گه ر هه ري ميكي پاريزراويان هه بيت كه له لايه ن نه ته وه يه كگرتوو، كان و نه گه ر پتيست بكات له لايه ن ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا وه بپاريزيت . نه م هه وله خه رجي زۆرى ده ويت به لآم ني مه ده بيت نه و په رنسي په بپاريزين كه نه م ولاته له ميژه له سه ري بنياد نراوه ، ني مه نه م په رنسي په مان له كۆتابى مانگى شويات پاراست وانا كاتيك كه نه م شه ره به نه خام گه يشت . من ده رك به وه ده كه م كه هه لگرتنى نه م هه نگاوه كۆمه لتيك ني گه رانى له ناو ده ولته ي توركيا و ده ولته تانى ديكه ي ناوچه دروست ده كات به لآم جاريكى ديكه ش نه مه كيشه يه كي نه خلاقيه ، نه مه دووست و دوژمنه كانمان ديارى ده كات . له كۆتايدا مافى مرۆڤ ده بى ريزى لى بگيردريت ، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده توانى له جيهاندا له به رامبه ر پيشيل كورنى مافى مرۆڤ رابه ستى (و راوه ستاوه) له بهر نه وهى كه قه د سازشى له سه ر مافى مرۆڤ نه كردوه ، به تايهت له رۆژه لاتى نۆروپا و يه كيتى سۆقيه ت . كاتيك كه باسى مافى مرۆڤ له رۆژه لاتى ناوه راست

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وزارتى دىروهوى نه مريكا

ده كريت نيمه له كوئين؟ به باوهرى نيمه وه كه خه لگى نه مريكا ، نيمه پئويستمان به روانگه و رتيه رايه تى هديه له په يوه ندى له گه ل مافى مرؤفا .

جه نابى سه روك نه گهر ده ولته تى نه مريكا نه مه نه كات ، گل پيكي سه وزى مه ترسيديارى هه لكر دوه بؤ سه دام و مافى مرؤفا جاريكى ديكه ده بيت به قوربانى بازرگانى و نه وه نيشان ده دهين كه مافى مرؤفا ته نها له نؤروپا و شوينه كانى ديكه هديه نه كه له نيره . نيمه شهري پره نسيپمان برده وه و ده مانتوانى له وتوويزه كاندا باسى مافى مرؤفا بكهين به لام نيستا كه شهري سه ركه وتوانه كوئايى پيه اتوه و عيراق له كوئيت ده ركراوه ، كيشه مافى مرؤفا له كوئيه ؟ هيج باسيكى نييه . سه روك كو ماري ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا باسى ناكات و ناييت به پره نسيپيكي بنه رته تى نه خلاقى هه روا كه له په يوه ندى له گه ل مامه له كردن له گه ل سه دامدا نه بو به پره نسيپيكي بنه رته تى نه خلاقى . به م شيوه يه نيمه به و كه سانه كه له شوينه كانى ديكه ي جيهاندا سه ركوت ده كرئين و ده چه وسينرينه ده لئين ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا توانايى نه وه ي نييه كيشه دؤوار و نه سته مه كان چاره سه ر بكات كه به ناسانى به چه ك چاره سه ر ناكريت . نيمه رؤؤى به مافى مرؤفا ده لئين به لئى و رؤؤيكي ديكه ده لئين نه خير . مافى مرؤفا ته نها بؤ خه لگى كوئيه تا ولاته كه يان بؤ بگه رتته وه ؟ به لئى .

نم كؤنگرئسه به تيكراي دهنگ پشتيوانى له كرده وه كه ي سه روك بوش كرد به لام هيتلهر (سه دام حوسهين) هيتشتا له سه ر ده سه لاته . پره نسيپى مافى مرؤفا له كوئيه تا دؤى سه دام به كار بريت ؟ نيمه به ته واو نه كردنى نه ركه كه مان شتائينكى ديكه له ده ست ده دهين . برده وه ي شهري سه ربازي شتيكه و له ده ستدانى ناشتى شتيكى ديكه يه .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

يارمه تى مرؤفدؤستانه ي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به ناواره كانى عىراق

۱۱۱ نيسانى ۱۹۹۱ - نه نجومه نى پيران

به رپتير "بينگامان" :

جه نايى سه رؤكى نه نجومه نى ، نيمه له ماوه ي ههفته ي رابردودا بينيمان باروودؤخى ناواره كورده كانى عىراق خرابتر بووه . وه لامي نه م پرسيارانه كه ناي نيمه ده بويا كورده وهى سه ربازيان له "شالوى كورده لولولى بيابان" دريژه بدايا يا نه مانه يشتبايا هيتزه كانى عىراق بؤ سه ركوت كورنى كورده كان له هيتزي هه وايى كه لكيان وه رگرتبايا ده هيلينه وه بؤ ميژوو . به هه حال نيمه نه مرؤ ليژه ده توانين وه لامي نه م پرسياره بده ينه وه كه ناي نيمه ده بويا كورده كانى نه مريكا له به رامبه ر ناواره كورده كاندا كومه ليك به رپرسيارتتى هه يه يان نا . نيمه به رپرسيارين يارمه تى نه م خه لكه بده ين وه هه رچى له ده ستمان ديت بيكه ين بؤ نه وه ي نه م خه لكه برسى نه بيت ، له سه رماو سؤله دا نه مرپت وه هؤى نه خؤشى له نه نجامى باروودؤخى چه پهلئى كه مپه سنوريبه كان نه مرپت . نيمه به رپرسيارين نه ته نها به هؤى نه م كارهى كه له كه نداوى فارسدا كردمان به لكوو به هؤى نه وه ي كه بؤچى نيمه نه م كاره مان كرد؟ له به ر نه وه ي كه ليژه له به رچارى نه م ژن و پياو و مندالانه كه له باروودؤختكى ترسناكدا له سه ر سنور ده ژين ، ناژينى نوتى جيهانى له راستيدا ده ستپيده كات .

نيمه خؤمان ده گرین و ده ليئين ده ستدريژى قابلى ته حه ممول نيه به لام نيستا ده بئى دلته كانان بكه ينه وه و بلين ده مانه و يت به رپرسياريه تيه كانان هه روه ك كاتى شه ر ، له كاتى ناشتيشدا جيبه جيبى بكه ين . نه م كاته به سه رچوو كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به شدارى نه كات له

Mr. BINGAMAN¹

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نهمريكا

يارمه تيدانى نهم ناوارانه و ده بى به ههمان شهوق و گروتينه وه كه يارمه تى سهربازى كرد ، ده بى يارمه تى مرؤقدؤستانه ش بدات .

جهنابى سهرؤكى نهنجومهن ، ههتا ۲۷ى نادار ههيزه كانى عيراق ههره سيان به شيعه كان له باشور هيناو ده ستيان كرده وه به هيرش بؤ سهر كورده كان له باكور . ههتا ۱ى نافريل ، كورده راپه رپوه كان ناچار کران پاشه كشه بگهن . له ۵ى نافريل نهته وه يه كگرتوه كان بربازنامه ى ۱۸۸۸ى په سهند كرد و داواى له عيراق كرد هيرشه كانى دژى كورد رابوه ستينى و له گهن راپه رپوه كان بگه ويته ناو ديالؤگ . له ههمان رؤذا يه كه م گروهى ناواره كان سنوورى توركيان تپيه راند . دلؤبى ناواره كان له ماوه ى چند رؤزى سهره تاي ۱ى نافريل به خيراى بوو به شه پؤل ، له گهن نه وه شدا كارتيكى نه وتؤ نه كرا بؤ يارمه تيدانيان . ههتا ۸ى نافريل (دووشه مبه ى رابردو) توركيان و چند ولاتيكي ديكه ۶۷ ميلؤن دؤلاريان بؤ ناواره كان ته رخان كرد كه ۱۱ ميليسؤن دؤلارى يارمه تى سهرؤك بوش بوو كه له ۵ى نافريل پيشنيارى كردبوو . له ۸ى نيسان وه زيرى دهره وه "جهيز به يكيؤر" باروودؤخى ترسناكى ناواره كانى به چاوى خؤى بينى . له ههمان كاتدا يه كئى له يارمه تيدهرانى كؤميسؤنى كاروبارى په نابهرانى نهته وه يه كگرتوه كان رايگه يانند يارمه تيبه كانى نهته وه يه كگرتوه كان كه مه و به هيچ شيويهك به شى ناواره كان ناكات . كؤمه لگاي نؤروپا وه لامى دايه وه و خيرا ۱۸۰ ميليسؤن دؤلارى بؤ نهم مبه سته ته رخان كرد .

ولاته يه كگرتوه كانى نهمريكاش لهم دوو رؤزه ى دواييدا ههولئى داوه بؤ يارمه تيدانى ناواره كان . ههيزى ههوايى ولاته يه كگرتوه كانى نهمريكا يارمه تيه مرؤقدؤستانه كانى كؤمه لگاي نيونه ته وه يى له ههواوه ده خسته خواره وه بؤ ناواره كان و نيسستاش ههولئى كان بؤ كؤكدنه وه ى يارمه تى زؤتر و گه ياندى به ده ستي ناواره كان به رده و امه . ولاته يه كگرتوه كانى نهمريكا له به رامبه ر باروودؤخى ترسناكى كورده كان به رپرسياره به لام تازه درنگه و نهجمادانى نهم كاره ههروا ناسان نييه . به گوئيره ى راپورته كان ۱/۵ ميليسؤن ناواره ى كورد چوونه ته ناو خاكي توركيان و نيران يان ههول ددهن بجه نه ناو خاكي توركيان و نيران و له بهر نه وه ى كه ژماره ى ناواره كان رووى له زيادى

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانی وزارتني دهرهوهي نه مريکا

کردوه يارمه تيبه کان به شيان ناکات و وه لامي ولاته يه کگرتووه کانی نه مريکا به گويزه ي گه وره بووني کاره ساته که نييه .

جه نابی سرۆکی نه غومهن نه گهر ولاته يه کگرتووه کانی نه مريکا توانی نه وه نده يارمه تی کۆمه لگای نيئونه ته وه يی بدات بۆ دهر کردنی سه دام له کویت به دلنیا يه وه ده توانی به هه مان نه ندازه ش يارمه تی کۆمه لگای نيئونه ته وه يی بدات بۆ داين کردنی خۆراك و خيتوت بۆ نه م ناواره بېن دهره تانانه . نيتمه ده توانين يارمه تی نه م خه لکه بده ين و ده بی يارمه تيان بده ين به لām بۆ نه م ناما نجه پتيوستيمان به ري به را يه تی هه يه ، ري به را يه تيبه ک که تا نيستا له حکومه تی نه مريکا دا نه مان بينيوه . بۆ نمونه پتيوستمان به و ري به را يه تيبه ک هه يه که له شالوی "گه رده لوولی بيابان" و "قه لخانی بيابان" دا هه مان بوو . ده بی هه ر نيستا هه ولتيکی به رفراوان ده ست پتيکات بۆ يارمه تيدانی ناواره کان ، نيتمه ده بی سرنجی کۆمه لگای نيئونه ته وه يی چر بکه ينه وه له سه ر باروودۆخی خراپی ناواره کان هه روه ها که سرنجی کۆمه لگای نيئونه ته وه ييمان چر کرده وه له سه ر باروودۆخی خراپی خه لکی کویت .

جه نابی سرۆک ، لي ره يه که ناژيني نوئی جيهانی ده ست پيئده کات . کاردانه وه ي کۆمه لگای نيئونه ته وه يی له به رامبه ر هه ره شه يه ک (وه ک نه وه ي سه دام) شتيکه و نيشاندانی کاردانه وه به خه لکی نازارچه شتوو شتيکی ديکه يه . هيوادارم نيتمه به هه مان يه کگرتووی و هاونا مانجيبه وه که له شالوی گه رده لوولی بياباندا هه مان بوو ، کاردانه وه مان هه بی و تکا له سه رۆک بوش ده که م له م بواره دا ري به را يه تی هه بی .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

ژينۆسايدي سهدام حوسهين

۱۱ نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجومهنى پيران

بهريز "داماتو" :

جه نابى سهرۆكى نهنجومهن ، نه مريۆ ئيمه يساى رووداويكى ناخوش ده كه ينه وه له باره گاي كۆنگرئس كه نه ويش ياد كرده وهى ۶ ميليون كه سه كه گيانيان له هۆلۆكاستدا له ده ست داوه . نه وه هه ستانه كه بۆ نه م رووداوه دهر پراوه ، قه د له بيرمان ناچيٽ .

جه نابى سهرۆك ناچارم پيٽان بليٽم چه په ساوم ، هه ژاوم و تۆقاوم له بهر نه وهى كه نازاټم چۆن ده بئى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و كۆمه لگاي نيونه ته وه بئى جاريكى ديكه به ره وه داوه چووبئى و ريگه به وه بدات ژينۆسايه رووبدات ، ريگه به وه بدات ده زگاي مريۆكسۆي سهدام پساو ، ژن ، مندال و خه لكى سفيل بكۆژيٽ له بهر نه وهى شيعه ن يان كوردن ، له بهر نه وهى لايه نگرى له وه كه سانه ده كه ن كه ده يانه ويٽ كۆشكى سهركوت بپرووخينن .

نه مريۆ بئى ده نكي جيهان روخساريكى دزيوتري به خۆوه گرتوه له بهر نه وهى كه هيج پاساويك بۆ نه م بيٽه نكيه نييه . خه لك ناتوانن بانگه شهى نه وه به كه ن نه م رووداوانه ناينن يان ناگادارى نين ، كه وابوو نه م ياد كرده وه جوانه و هه مرو ياد كرده وه كانى ديكه كه ئيمه بۆ ريزگرتن له قوربانيه كانيان ده يگرين هه تا كاتيٽ كه ئيمه نه توانين له بهرامبهر سهدام رابه ستين له راستيدا بئى كه لگه . من نامه ويٽ بجه ناو نه وه باسه تايبه ته كه ده بئى يا نابئى هه ريٽميكى پاريزراو درووست بكرٽ بۆ پاراستنى ژن و مندالي بئى گوناوه . به بيرو بۆ چوونى من نه مه كاريكى تا راده يه كه باشه ، به باوه رى من ده بئى هيزه هاوپه يانه كان له وه هيزه گه وره يه كه له ناوچه هه يانه كه لك وه ريگرن بۆ راوه ستاندى ماشينى كوشت و كوشتارى سهدام و ده بئى زۆر به راشكاوى به

'Mr. D'AMATO

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهنى دمهوهى نههريك

سه دام و ژنه راله كانى بگوتريت كه نه گهر ده تانه ويت هيتى خوتان دژى خه لكى بئگوناح به كاريتنن ، نيمه هيتان تيكده شكيتنن . نه مه دهنگ و كرده وهى راستى و دادپهروهى نيه . نيمه چون ده وپرين باسى نه وه بكهين ده مانه ويت يادى نه وه كه سانه بهرز رابگرين كه له هولزكاست يان ژينوسايده كانى ديكه دا كوژراون و قهد فهراموشيان ناكهين له كاتيكدا كه له راستيدا به پتچه وانهى نه وه ده جوليينه وه . نيمه هه مان شت ده كهين به لام به شتوازيكى زور قتزه و نتر له بهر نه وه پشت له و شتانه ده كهين كه له شاشه تله فزيونه كاغمانه وه دهيينين .

به لئى جيهان له وانديه بانگه شهى نه وه بكات ۵۰ سال پيش نيمه هيچ زانياريكمان نه بوو ، نه مانده زانى ، قهد هيچ بيرۆكهيه كمان نه بوو ، باشه نايا نيستا هيچ بيرۆكهيه كمان ههيه ؟ نايا نيستا ههست به باشتربون ده كهين ، له بهر نه وه كه ده مانه ويت ۱۰ ميليون يا ۲۰ ميليون يا ۳۰ ميليون يا ۵۰ ميليون دؤلار بؤ يارمه تيدانى ناواره كان ته رخان بكهين . نايا ده توانين ههست به باشتربون بكهين و بلين كئى ده زانى ، له وانديه نيمه ش كه سينكمان هه بيت له سه دام خراپتر بيت .

كورد و كوردستان له بهلكهنامهكانى وهزارهتى دهرهوهى نههريك

ژينوسايدى عيراق رابوهستينن
۱۱ى نيسانى ۱۹۹۱- كۆنگرئيس

بهريتر " پيئل " :

جهنابى سهروك كارهساتيكي بى ويته پاش جهنگى يهكه مى جيهانى ئيستا له عيراق رووده دات .
پتر له ۳ ميليون كوردى عيراقى به هۆى سهرواوسۆله، برسيتى و هيرشى سهريازى سوپاى
عيراق له گهڻ مهترسى جىدى مردن رووبهروون . بينه ران ، لهوانه كۆمهليك له نهدامانى
كۆميتهى پهيوهندييهكانى دهرهوهى كۆنگرئيس باسى تاكتيكيهكانى عيراقيان كردوه ، لهوانه
بۆمباردمانى بهربلاوى شارۆچهكه كوردنشينهكان به تۆپ و كۆپتەر و كۆمهلكوژى خهلكى سفييل
لهو نارچانه كه ديسان له لايهن سۆپاوه گيژاونهتوهه و بهكارهينانى چهكه قهدهغهكراوهكان وهك
تۆبى فوسفورى و ناپالم .

چهند ميليون كورد له شارهكانى باكوورى عيراق ههلهاتوون و پهنايان بردۆته چۆم و شاخه
بهرزهكان و ئيستا چونته خاكي توركييا و ئيران . به هۆى نهوهى رژيمى بهعس به شيوازى
سيستماييك ههموو گوندهكانى كوردستانى كاول كردوه ، ناوارهكانى ناو عيراق هيج
پهناگايهكيان نيبه و دهستيان به هيج سهراچاوهيهكى خوراك لهم ناوچه كشتوكالييه دهولهمندهدا
ناكات.

ئيمه دهبي يارمهتى بهو چهند ميليون كورده بدهين كه له سهر سنوورى عيراق و توركييا، لهناو
خاكي توركييا، لهسهر سنوورى عيراق و ئيران و لهناو خاكي ئيران دان. من ستايشى ههولهكانى
ئيران و توركييا دهكهه بۆ يارمهتيدانى كوردهكان بهلام دهبي كارى زۆرتر لهم پهيوهندييهدا بكهن .
قابلى قبول نيبه ئيمه نهم خهلكه برسيه كه له گهڻ هيرشى سهريازى بهرووون له سهرواوسۆلهدا
بههتليينهوه. ولاته يهكگرتوهكانى نههريك بهرپرسياره له بهرامبهر نهوهى نههتليت بارى نابوووى

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

نهم ناوارانه تنها له كۆلى توركيya ونييران بيت بهلكوو له كۆلى ههمرو كۆمهلكاي نيونه ته وهى بيت.

كۆمهلكاي نيونه ته وهى ده بى ئيستا كارى جىدى بكات بۆ رينگرتن له كوژرانى خهلك . نيمه ده بيت به سهدام رابگه يه نين كوژرانى خهلكى سڤيل قابلى قبول نيه و ده بى رابوه ستى . بۆ نهم نامانجه من به كار هينانى هيزى گه مارۆكانى نه ته وه يه كگرتوه كان به باشت ده زانم و نه گهر پيويست بكات بۆ رزگار كردنى گيانى خهلك ، نه ته وه يه كگرتوه كان ده توانى نه و كۆپتسر و تۆپانه له ناويبات كه به وانه هيزش ده كرتته سهر خهلكى عيراق . به ههر حال ده بى نه وه ش بلنيم كه من دۆى به كار هينانى هيزى زه مينى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكام .

ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا كۆمهلكاي به رپرسيارى به ته هيه به نيسبه ت نه وهى كه ئيستا له ناوخۆ عيراق رووده ات . كۆمهلكوؤى خهلك يه كى له نه غمامه نه خوازراوه كانى ده ستيوهردانى سهربازى نيمه له عيراقدا . له مه زياتر له ريگاي نه و ليدوانانهى كه به شينوازي نه خوازراو كورد و شيعه كانى هينايه سهر نه و باوه ربه كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا يارمه تيان ده ات ، رابه رينى عيراق له لايهن حكومه تى نه مريكا وه هاندر . له كاتيكدا كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا يارمه تى تۆپۆزي سيؤنى ده ولته تى شانگۆلا ، نه فغانستان و كامبؤجيا ده ات ، ده رك پيكراره كه عيراق يه كانيش گه يشتبوونه نه و باوه ربه كه ليدوانه كانى سهرۆكى نه مريكا به واتاي نه وه يه كه نه مريكا يارمه تيان ده ات .

له شه رى دووه مى جيهانى تا ئيستا نه وه نده خهلك به م خراپيه نه كه وتونه ته ناو مه ترسييه وه . نيمه ده بى ههر ئيستا ده ست به كار بين بۆ راوه ستاندى كۆمهلكوؤى . گيانى پتر له ۱ ميليؤن كهس به وه گريدراوه كه نيمه له رۆژانى داهاتوودا چى ده كه ين .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و هزاره تنی دهره و هوس نه سربكا

بپارنامه‌ی ۹۹ی نه‌نجوومه‌نی پیران سه‌باره‌ت به پاراستنی ئاواره‌كان له عیراق

۱۱ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجوومه‌نی پیران

به‌ریتز مۆیلینهان^۱ به نوینه‌رایه‌تی له لایهن به‌رپێزان "جۆرج"^۲، "پیل"^۳، "لیه‌هی"^۴، "سان فۆرد"^۵، "داماتۆ"^۶، "میشیل"^۷، "دۆل"^۸، "په‌كوود"^۹، "كرانستۆن"^{۱۰} و خاتوون "كاسیباوم"^{۱۱} نه‌م بپارنامه‌یه‌ی ناماده كرده‌وه كه تاوتۆی كراوه و بریاری له سه‌ر دراوه .

بپارنامه‌ی ۹۹ی نه‌نجوومه‌نی پیران

- به‌هۆی نه‌وه‌ی كورد ، شیعه و خه‌لكی دیکه‌ی سه‌راسه‌ری عیراق راپه‌رپیننکیان دژی ده‌وله‌تی سه‌دام حوسه‌ین ده‌ست پێكردوه
- به‌هۆی نه‌وه‌ی له سه‌ره‌تای راپه‌رینه‌وه، ده‌وله‌تی عیراق به‌بێن جیساوازی هیتزیکه‌ی زۆری دژی خه‌لكی سفیل له سه‌راسه‌ری ولات به‌كار هیتاوه، له‌وانه به‌كار هیتانی چه‌كگه‌لیك وه‌ك ناپه‌لم و

Mr. MOYNIHAN^۱
Mr. GORE^۲
Mr. PELL^۳
, Mr. LEAHY^۴
Mr. SANFORD^۵
^۶ Mr. D'AMATO
Mr. MITCHELL^۷
Mr. DOLE^۸
Mr. PACKWOOD^۹
Mr. CRANSTON^{۱۰}
Mrs. KASSEBAUM^{۱۱}

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره منس دهره وهس نه مریکا

چه کی فوسفوری و ههزاران کهسی کوشتووه و ناواره کردووه و گیانی ۱ میلیۆن کهسی خستۆته ناو مهترسی

- به له بهرچاو گرتنی نهوه که نه نجوومه نی ناسایشی نه تهوه یه کگرتووه کان له ۵ نیسانی ۱۹۹۱ بریارنامه ی ۶۸۸ په سه ند کردووه و تییدا سه رکوتی خه لکی عیراقی شه رمه زار کردووه و رایگه یاندووه که نه م سه رکوته هه ره شه یه بۆ ناسایش و سه قامگیری ناوچه و داوای له دهوله تی عیراق کردووه به خیرایی کوتایی به م سه رکوته بی نییت و پینداگری کردووه که عیراق ده سته جی ریگه بدات به وهی که ریگه خراوه مرۆفدۆسته نیونه ته وه ییه کان ده ستیان بگات به و که سانه ی که پیوستیان به یارمه تییه و داوای کردووه عیراق له گه ل سکرتری گشتی نه تهوه یه کگرتووه کان هاوکاری بگات بۆ نه وهی به خیرایی ولامی پینداویستییه زۆر پیوسته کانی ناواره کان بدریته وه .

- به له بهرچاو گرتنی نهوه که نه تهوه یه کگرتووه کان و ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا وه ک ریبه ری هاو په یانی نیونه ته وه یی دژی داگیرکاری سه دام ، بهرپرسیاریه تی و توانایه کی بی وینه یان هه یه بۆ باشتر کردنی رهوشی خرابی ناواره کانی عیراق

۱- نه نجوومه نی پیران به توندی کرده وه سه ریازییه دلره قه بهرده وامه کانی عیراق ، کۆمه لکوژی هه زاران خه لکی بی گوناح و پیشیل کردنی ته واری ريسا نیونه ته وه ییه کانی مافی مرۆف و کۆنقانسیۆنی چواره می ژنیقی ۱۹۴۹ شه رمه زار ده ات .

۲- نه نجوومه نی پیران داوا له حکومه تی نه مریکا ده کات پشتیوانی له دیمۆکراسی و مافی مرۆف و یاسای نیونه ته وه ی بگات له عیراقدا .

۳- نه نجوومه نی پیران له سه ر نه و باوه ره یه که ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا بهرپرسیاریه تی نه خلاقی هه یه له بهرام بهر دابینه کردنی یارمه تی مرۆفدۆسته نی بهرده وام بۆ ناواره عیراقییه کان و پینداگری ده کات له سه ر نه وهی که سه رۆک کۆمار دریوه به هه وه کانی بدات بۆ کۆکردنه وهی پشتیوانی نیونه ته وه یی له و که سانه ی که له دهستی سه رکوتی عیراق هه له اتوون .

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانس و هزاره تنی دهره وهی نه مریکا

۴- نه نغوومه نی پیران ستایشی یارمه تیبه کانی تورکیا و نیران به ناواره عیراقییه کان ده کات و ته شویقیان ده کات به هه موو شیویه کی گونجاو دریژه به یارمه تیبه کانیان بدن و جهخت له سهر به شداری ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده کاتوه له هه وله نیونه ته وه ییه کان بۆ یارمه تیدانی ناواره کان .

۵- نه نغوومه نی پیران به خیرایی داوا له سه رۆک کۆمار ده کات گوشار بخته سهر نه نغوومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان بۆ نه وهی ریگای کاریگهر بگرنه بهر بۆ فریاکه وتنی ناواره عیراقییه کان (هه روا که له به شی ۴ی برپارنامه ی ۱۹۸۸ دا هاتوه) و به شی VII مهنشوری نه ته وه یه کگرتوه کان جینه جینی بکات و به گویره ی برپارنامه ۶۸۸ داوا له عیراق بکات به زووترین کات کۆتایی به سه رکوتی خه لکی سفیلی عیراق بهینیت . نه و ریگانه ی که نه نغوومه نی ناسایش له م په یوه نندییه دا ده توانیت بیگریته بهر بریتین له :

۱- دامه زانندی ناوچه ی پاریزراوی کاتی بۆ دالسه دهانی ناواره عیراقییه کان که له دهستی سه ربازانی عیراق هه له اتوون

۲- دریژه دان به و ره وته که ریگا خوښ ده کات بۆ راگه یانندی لیبورونی گشتی ده وله تی عیراق بۆ هاوولاتیانی عیراق و جینه جین بوونی ته واری نه م لیبورونه

۳- دانانی گه مارۆی نابووری له سهر عیراق

۴- به کارهیتانی نامرازی کاریگهر بۆ پاراستنی ناواره کان به گویره ی ماده ی ۴ی مهنشوری نه ته وه یه کگرتوه کان

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس وهزاره نى دهره وهى نه مريكيا

ههولته فرياگوزارييه كان له رۆژهه لاتى نيوه راستدا

۱۱۱ نيسانى ۱۹۹۱ - نه نجوومه نى پيران

خاترون "ميكولسكى"^۱:

جه نايى سه رۆكى نه نجوومه نى من ده مهويت دهراره پشتيوانى له ههولتى فرياگوزارى زۆتر قسه بكم . من نه مپۆ نامهويت باسى نهو سياسه ته بكم كه نيتمه ده بى پشتيوانى چالاكانه بكهين له راهه پرين له عيراق يا پشتيوانى بكهين له كوردستانىكى سه ره خۆ يان بزوتنه وه جووداييخوازه كان له ئافريقا . نه م كيشه ئالۆزانه ده هيلمه وه بۆ كاتىكى ديكه به لام برسيتى و مردن به هۆى سه رما و سۆله كيشه يه كى ئالۆز نييه . وه كه نه مريكاييه كه نيتمه ناتوانين بيكار دابيشن و وينى ناواره كورده كان و ميليۆنه ها خهلكى برسى له سووماليا، نيتيۆپيا و سوودان پشتگوى بجهين .

نه مپۆ نيتمه ده يان ته ن كه لويه ل و پيداويستيمان له ناچه ههيه كه ده توانين يارمه تى ناواره كانى پى به دين وه كه خيوته ، خۆراك ، فرۆكه و مووه ليده . نيتمه بۆ يارمه تيدانى ناواره كان پيويستيمان به راويژ نييه ، كاتى ليكۆلينه وه و تاوتوى كردغان نييه . نيتمه ده زانين كه شه وان پيويستيان به يارمه تيه . ته نها كيشه ي نيتمه نه وهيه كه چۆن نه م يارمه تيه بگهيه نيتمه ده ستى ناواره كان . داوا له كارمه ندانى "نازانسى پيشكه وتنى نيتمه ته وهى" و وه زاره تى به رگرى ده كه م له هه موو خۆلقارى و توانايى خۆيان كه لك وه رگرن بۆ دۆزينه وه ي ريگايه كى خيرا و كاربه گر بۆ ته تسليم كردنى پيداويستيه كان به ناواره كان .

¹ Ms. MIKULSKI

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريك

ته تسليم برونى حكومه تى نه مريكا به عه ره بستانى سعودى مه ترسي داره
۱۱ نيسانى ۱۹۹۱ - نه نجومه نى نوينه ران

به ريتز "لفين" ، نوينه رى نه ياله تى " كالفورنيا ":

جه نابهى سه روك ، خاتون " لورى ميلرۆى " له وتارى كدا به ناوى " عه ره بستانى سعودى له
عيراق له ريگا لايدايين " كه له ژماره ي دوينى رۆژنامه ي " والستره يت جورنال " دا بلاو بۆ ته وه
به لگه و داكيومينته كانى كاريگه رى عه ره بستانى سعودى له سه ر سياسه تى نه مريكا له
رۆژه لآتى نيوه راست ناشكرا كردوه . خاتون " ميلرۆى " ده ليت حكومه تى نه مريكا ره زامه ندى
خۆى دهر برپوه به نيسبه ت پلانىكى عه ره بستانى سعودى بۆ كوديتاي سه ر يازى دژى سه دام . كاتى
كه كوديتا كه هه ره سى هينساوه ، عه ره بستانى سعودى ده ستپاچه بووه و هۆشدارى داوه به
حكومه تى نه مريكا كه ره نگه فنداميتا ليسته نيسلاميه كه ده ست به سه ر راپه رينى باشوورى
عيراقدا بگرن . به وته ي خاتون " ميلرۆى " عه ره بستانى سعودى هه تا راده يه كى زۆر به رپرسياره
له به رامبه ر به ته نها هيشتنه وه ي بۆ ويژه دانانه ي كورده كان و نه يارانى ديكه ي عيراق .
پاش نه وه ي حكومه تى نه مريكا خه لكى عيراقى هاندا راپه رين بكه ن و گلۆپى سه وزى بۆ
هه لكردن كه ولآته يه كگرتوه كانى نه مريكا يارمه تيان ده دات ، حكومه تى نه مريكا به بۆنه ي
نيگه رانييه كانى عه ره بستانى سعودى سياسه تى خۆى گسۆرى و راپه ريوانى باكوور و باشوورى
عيراقى به ته نها هيشتمه وه و نه وان بوونه قوربانى سوپاى سه دام . سه ركوتى كورده كان بۆ گومان
يه كى له تراژيديكترين لاپه ره كانى ميژووى نه مريكا يه كه ده كرا رينى لى بگيرابايا .

^۱ Mr. LEVINE
Laurie Mylroie ^۲
Wall Street Journal ^۳

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

ههروه ها خاتون "ميلۆرى" ناماژهى به وه كردوه كه تسليم بوونى نه مريكا به عه ره بستانى سعودى به دريژايى ميژوو كه ندو كۆسپ بووه له سه ر ريگاي به رژه وه ندييه كانى نه مريكا له ناوچه . نه م قهيرانه نيستاش له راستى به دهر نييه . نيستا كاتى نه وه هاتوه سياسه تى نه مريكا له رۆژه لاتی نيته راست به گويره ي به رژه وه ندييه كانى نه مريكا بييت (له وانه هاندانى بايه خه ديژكراسيه كان) نه به رژه وه ندى رژیيكي پاشايه تى خۆبه ختيو كهر .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره ووسى نه مريكيا

باروودۆخى كورد: هيچ ماقولتيهك نيهه له بى دهنگيدا

۱۶ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجومهنى نوينه ران

بهريز "پيتيرسون"، نوينه رى نه ياله تى فلوريدا :

جه نابهى سه رۆكى نهنجومهنى نه مېرۆ نيمه شاهيدى نيش و نازارى مندالانين . نيمه به سه رهاتى زولمىكى له رادبه ده رمان بيستوهه و له ترسدا ريگا كه مان لى ون بسوه . نيمه ده بى ناوريك بدهينه وه و سه يرى منداله كان بكه مين ، ته نهها نه وه نده ، هيچى ديكه پتييست نيهه . من بريار نامه يه كم سه باره ت به كورد نامه ده كردوه بۆ نه وهى سه رۆك كۆمار هان بده ين ههنگارى خيرا ههلبگرىت بۆ رزگار كردنى گيانى مندالان و تير كردنيان و ريبه رايه تى نه خلاقى و تاكتيكى بگرىته ده ست له رۆژه لآتى ناوه راستدا .

به هۆى نه وهى كه دوو ميليون كورد له ده ستى سه دام ههله اتوون و يهك ههزار كهس له رۆژنيكدا ده مرن ، نيت به فيرۆدانى كات له جى خۇيدا نيهه . نيمه وهك نه ته وه يهك ، وهك حكومه تيك و وهك مرۆفيناك له گه ل تاقيكردنه وهى بايه خه كانمان رووبه رووين . ههركاتيك نيمه له به رامبه ر هاوارى يارمه تى خه لكى كورد بى دهنگ بين ، ويۆدانى خۇمان خستۆته ژير پى ، ههركاتيك نيمه رووى خۇمان له نازار و ژانه كانيان ههلبگرىتينه وه ، خيانه ت به ميژروى خۇمان ده كه مين . هيچ ماقولتيهك نيهه له بيدهنگى دا .

نه مېرۆ نيمه تكا له سه رۆك كۆمار ده كه مين وهك گرینگترين كارى ولآتى نه مريكيا سه يرى باروودۆخى كورده كان بكات و ريبه رايه تى نه ته وه يه كگرتوه كان بكات بۆ هه ولدانى دوو لايه نه بۆ پاراست و فرياكه وتنى خه لكى كورد . له كاتيكدا كه نيمه تاوانه كانى دژ به مرۆفايه تى شه رمه زار ده كه مين كه وه بيره يته رى ره شترين قۇناخه كانى ميژروى شارستانيه ته كه مان ، ناييت له م په يره ندييه دا كه مته رخه م بين .

Mr. PETERSON¹

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

وه لامي نه مريكا به هؤلوكاستى^١ دووه م

١٦ى نيسانى ١٩٩١ - نه نجوومه نى نوينه ران

به ريز "راوينيل"^٢:

جه نايى سه روكى نه نجوومه ن بؤ وامان به سه ر هاتووه ؟ نه مه هه فتهى ستيه مه كه ده بينين هؤلوكاستى دووه م له به رامبه ر چاومان له عيراق روو ده دات به لام به داخ و شه رمه وه هيشتا وه لامي نه مريكا به چاره ره شى ، مهرگ و هيلاكى نه مندالانه ، نه و نه دوو گيانانه ، نه و ژن و پياوه به سالچوو و نه خو شاننه كه وهك ناژه ل له چيا به فرگر تووانه دا ده نالينن و نازار ده كيشن ، وه لامى كى گو نجاو نه بووه . بؤ نه ده بياتى ليدوانى ريبه ره كانمان نه وه نده داكوكي كارانه يه (له خو) و داواى ليبوردين ده كه ن؟ نايا مهرگى نه مندالانه و نه م خه لكه به گؤناحه قؤرسايى ناكات به سه ر ويؤداناندا؟ نه لته ته كه قؤرسايى ده كات . بؤ "گوس پاگونيس" يا "شوارتزكؤف" يك^٣ نيه له توركيا يارمه تيه مرؤفدؤستانه به رفراوانه كان به ري كخستن بكات ؟ بؤ وه زيرى دهره وهى نه مريكا ، "به يكيتر" پيداگرى ناكات له سه ر ده ولته تى نيران و توركيا كه فريا گوزار ييه كانيان زياد بكه ن ؟ بؤ نه خو شاننه كان ، هه تيو خانه كان ، پزيشكه كان و كارمهنده يارمه تيده ره كان به گويره ي پتويست به كارنه هيترين .

نايا تيمه تا نيتستا له هيج شه ريكى گه وره دا سه ركه وتوو بروين كه له نه نجاميدا شانازى و شه ره فمان وهك گه ليتكى دلئسؤز و ميه ره بان له تراژيديا يه كه كه بووه به ژينؤسايد له ده ست چوييت .

^١ وشه ي هؤلوكاست به واتاى سووتاننده و له نه ده بياتى سياسيدا به و شالاره ده گوتريت كه نازييه كان به سه ركر دايه تى هيتله ر بؤ قه لاجؤ كردنى جووله كه كان له كاتى جهنگى دووه مى جيهانى به رپه ريه ان برد كه تيتدا به ميليؤنه ها جووله كه له كؤره كاندا سووتينران . وه رگيتر

Mr. RAVENEL^٤

Gus Pagonis or Schwartzkopf^٥

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه سربكا

ستایشی سرۆك كۆمار به بۆنهى خۆتیوه گلاندن له عیراق

۱۶ ی نیسانی ۱۹۹۱ - نهنجومهنى نوینهران

خاترون "کنیلی" :

به خۆشییهوه نهوهنده كه نيمه ناگادارين خهلكى ههژای نيمه نهوه رووداوانه كه له تهله فزیونه كاندا دهیپین له ژيانى خۆیان بۆیان گرنگه . نه مهش هۆكارى نهوهیه كه من نه مپۆ سر له به یانى ههلساوم بۆ نهوهى ستایشی سرۆك كۆماره كه مان بكم به بۆنهى نهوهى كه جارێكى دیکه دهستپهردانى كردوه له باروودۆخى عیراقدا .

هیچ گومان له وهدا نییه كه نهوهى كه به سر كورده كاندا دیت، یهكێ له ناخۆشترین شته كانه كه نيمه له میژووی هارچهرخدا بینومه، له هه مان كاتدا خهلكى نيمه نهوهنده شانازی به سهریازه كانمان ده كمن له كاتى گهرا نه وهیان بۆ ولات . نيمه شانازی كردنه كانمان له خۆشحالیه كانماندا دهره برین . له هه مان كاتدا خهلكى ههژای نيمه نهوه ناوارانه دهیپین ، نیش و نازاره كانیان دهیپین . كه وابوو به بیرو بۆچوونى من كارى راست و دروست نهوهیه نيمه ههژای سهریازی خۆمان به كار بهیپین بۆ یارمهتیدانى نهوه خهلكه . جهنابى سرۆك كۆمار جارێكى دیکه سپاستان ده كه م بۆ تیوه گلاندنمان له كیشهى عیراق .

MRS. KENNELLY'

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

دهبى كارى خيترا بكرىت بۆ پاراستن و رزگار كردنى كورده كان
۱۶ى نيسانى ۱۹۹۱- نهنجوومهنى نوينه ران

به پيژ "هۆيهر" :

جهنابى سهرۆكى نهنجوومن منيش ههروهك گهلى له هاوكاره كانم له سهر نهو پروايه م كه
حكومهتى نه مريكا دهبى به خيترايى و به برياره وه كار بكات بۆ چاره سهر كردنى كيشه كانى
كورده كان . پاش شه پى دووه مى جيهانى ، نيمه وهك كۆمه لگاي نيونه ته وه يى بريارمان دا ته نها
به قسه ژينۆ سايد شه رمه زار نه كه ين (كه پيشتريش شه رمه زار كراوه) به لكوو پينكه وه به كرده وه
دژى ژينۆ سايد رابوه ستين .

نهم دو اييانه سهدام حوسه ين له گه ل هيتله ر به راورد كراوه . به بيروبوچوونى من نهم ليكچوونه
رۆژ له دواى رۆژ ته واوتر ده بيت . نيمه ترۆرى سهدام دژى خه لكى خۆى ده بينين ، ده بينين كه
خه لك هه لدين و ناواره ده بن .

جهنابى سهرۆك راشكاوانه ده ليم نيمه زۆر دره نگانم كرده وه ، زۆر دره نك ولايمان داوه ، به لام زۆر
دره نك نه بووه بۆ نه نجامدانى كارى راست و نيمه نيستا وه لام ده ده ينه وه . هيوادارم سهرۆك
كۆمار و نهم كۆنگرئيسه و نهم ولاته له هه مان شيتلگيرى و توانايى هيتزه هاوپه يمانه كان كه لك
وه ريگرن له كۆمه لگاي نيونه ته وه ييدا بۆ پاراستن و رزگار كردنى خه لكى بن گوناح .
جهنابى سهرۆك نيمه دره نك ده ست به كاربووين به لام نابى له مه زياتر دره نك بكه ين .

Mr. HOYER'

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا نابى بئ هه لوئست بئ له كاتيكددا كه كۆمه لگاي

نيونه ته وهىي ژينؤسايد قه دهغه ده كات

۱۷ى نيسانى ۱۹۹۱ - نه نجوومهنى نوينه ران

بهريز "كنيدى":

جهنابى سه رۆك، جيهان به رده و امه له بينينى كۆمه لكوژى خه لكى كورد به ده ستي سه دام
حوسه ين . نه وهى كه سه دام نه يتوانى له ريگاي كيمياباران و بۆمباران كردن به ده ستي بهيئيت،
نيستا هه ول ددهات له ريگاي برسى كردنى خه لك و ناواره كردنيان له ناو سه رما وسؤله دا به
ده ستي بهيئيت . پتر له يه كه هه زار ناواره ي بئ گوناح هه ر رۆژه ناوچه شاخاوييه كاندا ده مرن ،
زۆربه ي نه م قوربانينه مندالى ژير ۵ سالن .

نه گه ر ناژينى نوئى جيهانى واتاي هه يه ، ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا نابى بئ هه لوئست بيت
له كاتيكددا كه كۆمه لگاي نيونه ته وهىي ژينؤسايد قه دهغه ده كات .

سه رۆك كۆمارى نيمه پاش نه وه كه خه لكى عيراقى به تووندى هاندا راپه رين بكه ن ، سه رنه نجام
هه لسا بۆ يارمه تيدانيان . ده بئ پيرۆزيايى له سه رۆك كۆمار بكه ين به بۆنه ي بريا به كسى دوتينيى
بۆ فرياكه وتن و يارمه تيدانى فراوانترى كورده كان له باكوورى عيراق . به لام هه ولنه كانى نيمه بۆ
چه سپاندى ناشتى له عيراق له مانگيكددا كۆتايى پينايت و تنه ا له هيلئى ۳۶ راناوه ستيت.
ناشتى تنه ا كاتيك ده چه سپيت كه كورد و شيعه كان بگه ريئنه وه بۆ زئيدى خۆيان به بئ نه وهى
هه ره شه ي كۆمه لكوژيان لئ بكرتت و راپرسى به م خه لكه نازارچه شتووه بكرتت كه چ جوړه
حكومه تتيكيان ده ويت.

جهنابى سه رۆك ، ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا وه ك ريبه رى نه خلاقى جيهانى نازاد ده بئ به
زووترين كات بريا زنامه يه كه له نه ته وه يه كگرتووه كاندا په سه ند بكات و داوا بكات گه مارۆكاني

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره نئس دهره وههس نه هریكا

سهر عیراق هه لئه گهریت هه تا کاتیک که خه لکی عیراق خۆراک و ناسایشیان هه بیته و له هه لباردنیکی نازاددا به شداری بکهن . نه مه هه مان شته که سه ریازانی نیمه شه ری بۆ ده کهن ، هه مان شته که خه لکی عیراق به هیوایی و هه مان شته که ناشتی و سه قامگیری راسته قینه له ناوچه دا ده سته بهر ده کات .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نهىريكا

سه دام حوسهين ، كاره ساتيكي ناسرووشتى

۱۷ى نيسانى ۱۹۹۱ - نهنجومهنى پيران

بهريز "ليبهرمان":

جهنابى سه روك، دويني سه روك كۆماری نهىريكا سياسه تىكى راگه ياند بۆ دامه زراندى هه رىمى پاريزراو له ناو خاكى عيراق بۆ دابه شكردى رىكويىتى خوراك ، ده واو ده رمان، جل و به رگ و خيوهت بۆ ناوارة كورده كان . نه م هه رىمه پاريزراوه (لانىكه م به شيوازى كاتى) له لايهن ولاته يه كگرتوه كانى نهىريكا و هه ريه هاوپه يمانه كان ده پاريزيت.

نه مه هه نكاويى گرنىگ و پرشكۆيه كه به عاقارىكى راست و دروستدا ده چيت . هه فتهى پيش من ليره خوازيارى زيادبوونى يارمه تيبه كانى نيمه به كورده كان بووم و تم هه رىمى پاريزراو سه رناگريت مه گه ر به و مه رجه كه هه رى سه ربازي زه ميينى و هه رى هه وايبى، نه م هه ريه له به رامبه ر هه رى سه دام به پاريزيت . هه وا دارم نه م فرياگوزاربه نيئونه ته وه يسه نوينه به خيرا ترين كات بگاته ده ستى ناوارة كان . نه مه كاره ساتيكي زۆر گه وره و به رفراوانه و ده بى هه وئىكى فرياگوزارى مرۆفدۆستانه و بى وينه بۆ بدرت .

به لام كيشه كه له برسيتى، نه خوشى و بى سه ربه نابى ناوارة كان گه وره تره . كيشه كه ده گه رپه ته وه بۆ كورده وه كانى سه دام حوسهين . نه مه هه وئىكى فرياگوزارى ناسايى نييه . نيمه له گه ل ناكامه كانى بوومه له رزه يه ك، گه رده لولويك يان كاره ساتيكي سرووشتى ديكه به ره وپوو نين . نيمه له گه ل كاره ساتيكي ناسرووشتى به ناوى سه دام رووبه پرووين و به پيچه وانهى بوومه له رزه يه ك يان گه رده لولويك كه ديت و ده چيت ، سه دام هه روا هه تا نه مپۆ خه لكه كه ي ده چه وسينيته وه . سه دام هۆكارى مه رگى كورده كانه ، سه دام ده بى به چيت و ده كرى و ده بى كارى زۆرتر بكرت بۆ لابردي . دامه زراندى هه رىمى پاريزراو ته نها رىگه چاره يه كى كاتيبه . كورده كان ده بى بگه رپه ته وه بۆ زيدي خويان . كورده كان مال ، كينلگه ، ژيان و كولتورى خويان هه يه له گونده كانى خويان له عيراقدا)

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مهربكا

لانىكهم لهو گوندانهى كه به دهستى سهدام حوسهين نهرووخيتراون) بهلام دهرسن بگه پنهوه بو زىدى خويان . ترسى نهوان شتيكى سرووشتييه له بهر نهوى كه لهوه دهرسن به دهستى سهدام بكوژرين . نهو راستيه كه مرؤفتك نهوه هلبؤيريت له گهل برسيتى، تينوويهتى، ناوارهيى و نهخوشيدا بهره وروو بيتهوه بهلام له گهل سهدام حوسهين بهره وروو نه بيتهوه، خوى بهلگهيه كى بههيزه بو نيشاندانى نهوى كه سهدام چنده درندهيه و چنده بهلاى نيمهوه گرنگه كه له سهر دهسلات لاييههين . نيمه دهبي كارى زورتر بكهين بو رزگار كردنى خهلكى سهركوترراوى عيلاق لهم چاره نووسه ره شه . نيمه دهبي هيوايان پي بدهين، هيوايهك كه نيستا بوونى نييه .

بريا نيمه زووتر دهست به كار بباين ، بريا نهو كزپته رانه مان بخستبايا خوارهوه كه خهلكيان پي سهركووت دهكرا، بريا داوامان بكردبا هيرشه كان بو سهر خهلكى شليل كوڤايسى پي بيت و نه گهر سهر پيچيان له هؤشداريه كانى نيمه كردبا هيزى هه وايمان بهكار هيتنابايا . لهوانهيه نه م کردهوانه پيشى لهوه بگرتبايا هيزه كانى سهدام بهسهر راپه رپينى خهلكدا سهر بكهوتنايا و نيمه بانتوانبايا رنگرمان بكردبايا له كؤمه لكؤزى خهلكى بي گوناح و لهوانهيه پيشمان له ناواره بوونى به كؤمه لى زورى خهلك بگرتبايا .

تهنانهت نيستاش نيمه دهبي بو سهدام و دارودهسته سهركووتكه ره كهى روونى بكهينهوه كه نيدي ناتوانن خهلك به كؤمه ل بكوژن . كورده كان ناتوانن بگه پنهوه بو زىدى خويان مه گهر كاتيك كه دلنياين له وهى كه نيدي له گهل مه ترسى سهدام بهره وروو نابنهوه .

پيوست ناكات نيمه خومان بجهينه ناو شه رتيكى زه مينى يا شه رتيكى ناوخوييهوه بو يارمه تيدانى خهلكى بي گوناح دؤى لايه نيك كه مرؤفكوژه . بهلام ناتوانين وا نيشان بدهين كه هيچ بهرژه ونه نديه كمان نييه له دهستيوهردان له كاروبارى ناوخويى عيلاقدا . راگه ياندن نامه كهى دوييني سهرؤك كؤمار سهلماندى كه نيمه كهوتروينه ته ناو كاروبارى ناوخويى عيلاق و دهبي زورتريرش بكهوينه ناوى .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

خه لكى عىراق خوازيارى يارمه تى نيمن ، سه بازانى نيمنه كه وتونه ته ژير كاريگه رى نه وهى كه گه لىك له خه لكى عىراق وهك رزگاريدهر سه يرىانى كردوه . رژيمى تاوانبارى عىراق شايانى ريزگرتن و سه رنجييدانى نيمنه نييه . ترؤريستىك (به ناوى سه دام) ولاتىك به رپره ده بات و كۆمه لگاي نيونه ته وهى كه له نه ته وه شارستانى به كان بيكه اتوه ، ناتاويت ريگه به مه بدات . نيمنه ده بى له هه موو نامرازه مه عقووله نابوورى ، ديپلؤماسى و سه بازييه كان بؤ رووخاندنى رژيمى سه دام كه لك وه ربيگرين .

نه مريكا له گه ل هاربه يانه كانى ده بى سياسه تىكى چروپر بگريته بهر بؤ نه وهى يهك جار بؤ هه ميشه به سهر سه دامدا سه ربه كوئى و ته سليمى دادپهروه رى بكات به هؤى تاوانه كانى . خه لكى نه مريكا و عىراق داواى دادپهروه ريه كى واده كهن ، نه خلاقى كۆمه لگاي نيونه ته وه ييش داواى هه مان شت ده كات .

كورد و كوردستان له بەلگەنامەكانى وەزارەتى دەروەسى نەمربىكا

رۆژى يادكردنەوى ھۆلۆكاست

۱۷ى نيسانى ۱۹۹۱ - ئەنجومەنى پيران

بەريز "سيمۆن"^۱:

جەنابى سەرۆك دەمەويت چەند وتەيك سەبارەت بە رۆژى يادكردنەوى ھۆلۆكاست پيشكەش بکەم كە رۆژى ۱۲ى ئاقريل بوو . رۆژى يادكردنەوى ھۆلۆكاست وەبیرھینەرى ئەو دڕندايەتییە بە كە دژى مرۆڤ بەرپۆه چوو و پيويستە ئەو وەبیرى خۆمان بەتیننەوہ كە نەھامەتى دژى مرۆڤايەتى ھیشتا داوینى تيمەى لە سەرەتای سەدەى ۲۱ بەرنەداوہ .

ئەو چەند ميليۆن كەسە كە بەدەستى رۆمى نازى كوژران و نازار و نەشكەنجە دران ، نابى قەد لەبیرمان بچنەوہ . يادى ئەوان دەبى لە دل و رۆحاندا ھەر زیندوو بیتییت ، ھەرواكە دەبى شەرارەتى راسیزم(رەگەزبەرەستى) لە بیرمان نەچیتنەوہ . ھەموو نەوروپا كەوتە نىو ناگرى ترسناكى جەنگى دووہمى جیھان و گەلى مرۆڤ بە ھۆى ناين يان رەگەزيانەوہ تووشى نازار و نەشكەنجە بوونەوہ، بەلام نە بەقەد جوولەكەكان . ھەروەھا كە ھەمرومان باش دەزانين كۆمەلگای جووولەكەى نۆروپا قەلاچۆ كراو ، ھیتلەر توانى ۶ميليۆن جوولەكە بكرۆیت .

ئەمپۆ تيمە لە كاتیكدا ھۆلۆكاست وەبیر دەھیننەوہ كە ھیرشيتكى دڕندانەى ديكە لە سەر مرۆڤايەتى دەبينين ، ئەويش ھیرشى دڕندانەى سەدام حوسەين بۆ سەر خەلكى كوردە . راستە پيۆەر و ناستى ئەم ھیرشە لەگەل ھۆلۆكاستى نازیبەكان قابلى بەراورد نیبە بەلام لە رووى ترس و تۆقانەوہ زۆر لەيك دەچن . لە كامبۆجيا لە ناوہ راستى ۱۹۷۰" پۆلپۆت"^۲ ژمارەيكى زۆر لە خەلكى خۆى بە كۆمەل كوشت كە مینشكى مرۆڤ دەتەقیتیت . پاش ناشكرابوونى ئەم

Mr. Simon^۱

^۲ Pol Pot

کوردا و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه امریکا

ژینۆساید ، کۆمه لگای نیونه ته وهی شه رمه زاری کرد و په یانی به ست بی هه لۆیست نه بیته و ریگه نه دات نه م تاوانانه روویدات یان بی سزادان به سه ریچیته .

نیمه نیستا له عیراق له باروودۆخی کداین که تییدا سه دام حوسهین تۆله لهو که سانه ده سی نیته وه که نه یاری ده سه لاته که یینی واتا شیعه کان له باشوور ، کورده کان له باکوور و سووننه کان که به شداریان له راپه ژیندا کردوه . به هه مان شیوه که رنگه نیمه بزانی ۴۵ ساله پشیش چی رووی داوه ، به هه مان شیوه ده بی بزانی نیستا چی رووده دات و ده ست به کار بین پیش له وهی که زۆر درهنگ بیته . هیرشه سه ربازییه کانی سه دام دژی کورده کان بۆته هژی کۆره و پکی گه و ره که ناکامه که ی تراژیدییه کی گه و ره ی لیکه و تۆته وه .

ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا ده بی ریبه رایه تی جیهان بگریته ده ست بۆ نه وهی به زووترین کات یارمه تی پتویست بگه یه نیته ده ستی کورده کان . من لیسه له نه غجومه نی پیران دهنگی خۆم ده خه مه پاله دهنگی هاوکاراتم و خه لکی نه امریکا و له خودا ده پارپتمه وه جیهان نیسیدی کرده وه گه لیکی وه ها درندانه به خۆیه وه نه بینیت .

له کاتی کدا که هه نگاوی گه و ره له م په یوه ندییه دا هه لگراوه به لام دژایه تی کردنی جووله که کان هیشتا له جیهاندا هه ر ماوه . رۆژی یاد کردنه وهی هۆلۆکاست کاتیکی گرنه بۆ وه بیره یانانه وهی دره ندایه تییه کان دژی جووله که کان و ژینۆساید ، راسیزم و شه ری داگیر که ران له بهر نه وهی که یاد کردنه وهی به کۆمه لئی نیمه له هۆلۆکاست پیش له هۆلۆکاسته کانی داها توه ده گریته . نیمه قه د ناتوانین هۆلۆکاست له بیر بکه یین .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتس دهره وهس نه مريكاس

ديدارى پيتر گالبريس^١، نه ندامى كۆميتهى په يوه ندييه كانى دهره وهى نه نجوومه نى

پيران له باكوورى عيلاق

١٧ى نيسانى ١٩٩١ - نه نجوومه نى پيران

بهريز^٢ مۆنيهان^٣ :

جه نابى سهرۆك، هاوكارانم ناگادار ده كه مه وه كه بهريز^٢ پيتر گالبريس^١، نه ندامى كۆميتهى په يوه ندييه كانى دهره وهى نه نجوومه نى پيران بو جي به جئ كردنى نهر كه كانى به ته واوى ژيانى خوئى خستوته نيو مه ترسى.

له ههفتهى "جه ژنى پيرۆز" و اتا ٣٠ - ٣١ى نادار به بهريز^٢ گالبريس^١ له رووبارى ديبله (كه ده كه ويته سنوورى عيلاق و سووريا) دهر باز بووه كه له ژير بۆمباردماندا بووه. گالبريس^١ دوو شهوى ترسناكى به قاره مانيتتى له نيوان كورده كانى نهو ناوچه يه تپه پاران دووه كه يه كئى لهم شهوه جه هه نيانه له شارى دهۆك بووه كه له لايهن پيشمه رگه كورده كانه وه گيرا بووه وله ژير بۆردمانى بهرداوامى هيژه كانى سه دام حوسه يندا بووه. لهم بۆمبارانانهدا له تۆبى فسفۆرپيش كه لك وه رگيراوه. بهريز^٢ گالبريس^١ لهو په رى له خۆ بردووييدا له گه ل ري به ره كورده كان ديدارى كردووه و له گه ل ناوارة كان قسه ي كردووه و كاولكارى به وي نانه كراوه كانى ناوچه و نهو خه لكه ي بينيوه و تۆمارى كردووه.

به هه رحا ل گالبريس^١ هيچى به سه ر نه هات و له رينگاي سو رى اوه گه راي سه وه بۆ نه مريكا و راپۆرتي كئى به لگه مه ندى سه باره ت به باروودۆخى ناوچه له ته له فزيۆنه كان و رۆژنامه ي^٤ "نيۆ

Peter Galbraith^١
Mr. MOYNIHAN^٢

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریكا

ریپابلیك^۲ "بۆ رای گشتی نه مریكا بلاو كرده وه ، نه له بهتته زانیاری زۆرتیری داوه به خودی كۆمیتتهی په یوه ندییه كانس دهره وهی نه مچومهنی پیران .

له ههر ریکخراوتیکدا ، به دلنیا ییوه جۆرتیک پیژانین ههیه بۆ نه م جۆره کارانه که له تهرکی سهرشان زۆرتره وهك میدالیایی سهربازی و خهلاتی مهدهنی . نیمه شتیکی لهو جۆره مان نییه که بیدهین به نه ندامانی نه مچومهنی پیران. نه م که موکۆزییه له لایهن نیمه وه نییه. یه کیتک له هۆکاره كانس نه م مهسه لهیه نه وهیه که له ماوهی ۲ یا ۳ی سهدهی رابردوودا نیمه که سسی وهك "گالتیریس" مان نه بینیره . گالتیریس له وه پهری له خۆبردوویی و خه مچواردن بۆ تاسایش و چه وانه وهی خه لکیکی زۆر لیکراو تووشی کیشه و گرفتگی زۆر بووه .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره ووس نه مریکا

با دان به قسه کانیاندا بنین

۱۸ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه نجوومه نی نوینهران

به رتیز "توکسلی" ۱:

جه نابی سه رۆك ده مه ویت سه رنجی هاواکارانم رابکیشم بز لای نه و وتاره ی که رۆزنامه نووس و توپۆهر ، "بین واتینبیرگ" ۲ سه بارت به دووروی هی هندی له ره خنه گرانی تاییه تی سیاسه ته کانی سه رۆك بوش له که نداوی فارس نووسیویه تی . داوا له هاوکارانم ده که م سه رنج بده نه تم و تاره .

هندی له که سایه تیه دیمۆکرات و لیبراله کان وتویانه چه په ساون ، دلسارد بوونه و عاجزبوونه به هوی نه وهی که سه رۆك بوش یارمه تی کورده کانی نه داوه بۆ رزگار کردنیان له مه نه هامه تییه سه ربارییه . ته وان ده لاین ده بی نیمه هر نیستا کاریک بکه یین. زۆر باشه به لام نایا دیمۆکراته کان و لیبراله کان لایه نگر ده ستیوه ردانی نه مریکان له شه ره ناوخوییه کانسدا؟ له قیتنام وا نه بوو ، تیوه گلان له شه ری ناوخوی هۆکاری سه ره کی نه م دژایه تییه نه بوو. نیمه وتمان ک نه مریکا ناییت ده ستیوه ردان بکات ته نانه ت نه گهر یه کئ له لایه نه خراپه کانی نه م شه ره ناوخوییه هیژیکسی کۆمۆنیستی داگیرکهر بی که له لایه ن دوژمنی ناوکی نیمه واتا یه کیتی سۆقیه ته وه پشتیوانی لیبرکریت ، له نیکاراگوا ههروه ها . له مه زیاتر نه م جاره کیشه که له په نای گویمان ه . به لام سیاسه تی دیمۆکرات و لیبراله کان نه وه نه بووه که نه مریکا ده بی خوی له شه ری ناوخوی و لاتان دووربگری .

Mr. OXLEY ۱
Ben Wattenberg ۲

كوڤد و كوڤدستان له بهلگه نامه كانى وزارتى دهره وهى نه مريكا

ياساى يارمه تى فرياگوزارى بۆ ناوارة عيراقيه كان

۲۳ى نيسانى ۱۹۹۱ — نهنجوومه نى نوينه ران

به رېټز "ديكسون":

جهنابى سەرۆك ده مەوێت سەرئى ئیوه بهرەولای نو گەلاله ياسایه رابكیشم كه ههفتهى پيشوو له ژیر ناوی ياسای فرياگوزارى خیرا بۆ ناوارة عيراقيه كان ته سلیمى كۆنگرېس كرده ووه بۆ گه ياندنى يارمه تى مرۆفدۆستانه ی خیرا بۆ ناوارة نازارچه شتووه كورده كان و ناوارة كانى ديكه ی عیراق .

نەم ياسایه داوا له نەتەوه یه كگرتووه كان و كۆمه لگای نیونه ته وه یی ده كات ههنگاوه كانیان خیرا تر بكن بۆ يارمه تیدانى ناوارة نازارچه شتووه كورده كان و ناوارة كانى ديكه ی عیراق و كۆمه لكۆزى درندانه ی خه لکی عیراقى به ده سته ی سه دام شه رمه زار كرده ووه . هه زاران پساو، ژن و مندالی عیراقى مردوون و ئیستاش به هۆى سه رما و سۆله ، برسیتى و نه خو شى هه ر رۆژ ده مرن . وه ك مرۆف ئیمه ناتوانین بچ هه لۆیسیت دابنیشین و ته نها سه یری رووداوه كان به كه یین .

ياسای يارمه تى فرياگوزارى بۆ ناوارة عيراقيه كان جهخت له سه ر پشتیوانى كۆنگرېس ده كاته وه بۆ يارمه تى و فرياگوزارى مرۆفدۆستانه بۆ ناوارة كان . هه روه ها پشتیوانى له بریارنامه ی ۶۸۸ى نهنجوومه نى ناسایشی نه ته وه یه كگرتووه كان ده كات كه سه ركوتى خه لکی عیراقى شه رمه زار كرده و داواى كرده ووه نەم سه ركوته كۆتایی پيیئت . نەم بریارنامه یه پيداگری كرده ووه له سه ر نه وه ی كه ده ولته تى عیراق به زووترین كات رینگه به وه بدات ريكخراوه مرۆفدۆسته نیونه ته وه ییه كان ده ستیان بگات به و كه سانه ی كه پتویستیان به يارمه تى هه یه و له گه ل سكرتیری

Mr. DIXON¹

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و هزاره نسی دهره و نسی نه مریکا

گشتی نه تهوه یه کگرتووه کان هاوکاری بکات بۆ نهوهی به خیرایی وهلامی پیداوستییه زۆر پیوسته کانی ناوارة کان بدریتتهوه .

نه مه دهقی گه لاله یاسای ۱۳۱ی کۆنگریسه :

— به له بهرچاو گرتنی نهوه که کۆنگریس، کۆمه لکۆزی درندانهی خه لکی عیراق و پیشینلکردنی بهر فراوانی مافی نهوانی به دهستی سه دام حوسهین و سه ربازه کانی شه رمه زار کردوه، به تاییهت که مینه ی کورد له باکور و شیعه کان له باشور

— به له بهرچاو گرتنی نهوه که نه نجومه نی ناسایشی نه تهوه یه کگرتووه کان له ۵ی نیسانی ۱۹۹۱ ، بریارنامه ی ۶۸۸ی په سهند کردوه که تیندا سه رکوتی خه لکی عیراق شه رمه زار کراوه و له سه ر نهوه جهخت کراوه تهوه که نه م سه رکوته هه ره شه یه بۆ ناسایش و ناشتی ناوچه و داوا له عیراق کراوه به زووترین کات کۆتایی به م سه رکوته بهینیت و له سه ر نهوه پینداگری کردوه که عیراق ریگه بهوه بدات ریکخواه نیونه تهوه ییه مرۆڤدۆسته کان به خیرایی دهستیان بگات بهوه که سانه ی که پیوستیان به یارمه تی هه یه و داوای کردوه که عیراق له گه ل سکرتری گشتی نه تهوه یه کگرتووه کان هاوکاری بکات تا به زووترین کات وه لامی پیداوستییه زۆر پیوسته کانی ناوارة کان بداتهوه .

— به له بهرچاو گرتنی نهوه که سه رۆک کۆماری ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا به نیسه بت هه ر چه شنه هیرشیک بۆ سه ر ناوارة کان و شالۆی یارمه تیدانی ناوارة کان هۆشداری داوه به ده ولته تی عیراق .

— به له بهرچاو گرتنی نهوه که سه دان هه زار ناوارة پاش شه ری ناوخۆیی عیراق له ده ستی تیرۆری سه دام حوسهین له زیدی خۆیان هه لته اتوون و به هیلاکییه وه به دوای شوئینیکی نارامدا گه پاون و به پیتی مه زهنده کان ۱/۷ میلیۆن کهس له عیراق ناوارة بوونه یان له رووی ناچاریه وه په نایان بردووه بۆ ولاتانی دراوسی .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه سه دان پياو ، ژن و مندال به هژى سه رماو سۆله، برسيتى و نه خۆشى مردوون .

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه كه ولاتانى دراوسى عىراق وهك توركيya و نىران كه مپى كاتيبان دروست كردوه له ناو سنورى خۆيان بۆ ناوارة كانى باكوور و باشورى عىراق و ههزاران ناوارة ديكه كه له مهرداى ۲۰۶ مايلى سنورى عىراق و توركيya كۆيوونه ته وه و ناوارة كانى باشورى عىراق له ناوچه يه دان كه پيشتر له لايهن هيزه هاوپه يانه كانه وه گيراوه و نيستا له ده ستى هيزه ناشى پاريزه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان و ليژنه ي چاوديرى كردنى نه ته وه يه كگرتوه كان به سه رعىراق - كوئىت (UNIKOM) دان .

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ، ولاتانى نۆروپاى و ولاتانى ديكه و نه ته وه يه كگرتوه كان و ريك خراوه خۆيوسته ناحكووميبه كانى ديكه پشتراستيان كردوه ته وه كه ناوارة كان پيوستى يه كجار زۆريان به ده واو ده رمان، خپوهت و خۆراك، به تانى و ناو و ههولتى فرياگوزارى به رفراوانى نيونه ته وه يى هه يه .

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و نه ته وه يه كگرتوه كان تيمى پسپۆريان ناردوه بۆ ناوچه ي كه نداو كه ره هه نده كانى قه يرانه كه و پيوستيبه كانى كورد ، ناسورى ، كه لدان ، شيعه و ناوارة كانى ديكه ي عىراق هه لسه نكي نييت .

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا داواى پتر له ۵۰۰ ميليۆن دۆلار پاره ي كردوه بۆ يارمه تيدانى نزيكه ي ۱/۷ ميليۆن ناوارة ي عىراقى له نىران، توركيya، سوريا و نۆردۆن .

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه نه ته وه يه كگرتوه كان به لىنى داوه كه ۱۰ ميليۆن دۆلار ته رخان بكات بۆ يارمه تيدانى خپراى ناوارة كان و ولاتانى به خشينه رى ديكه ش به لىنىكى واين داوه .

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه كه كۆنگريس له هه وله مرۆڤدۆستانه كانى توركيya و ولاتانى ديكه و "شالوى داين كردنى هه سانمه" ي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بۆ داين كردنى خوراك و

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكى

پيداويستيبه كانى ناواره كان و ههولته فرياگوزاريه مرؤقدؤستانه كانى فهرانسا ، بريتانيا ، ئالمانيا و ولاتانى ديكه پشتيوانى دهكات بهلام له سهه شهو باوه رهبه كه دهبى ههولتى هاوتاههنگى نيونه ته وهى زؤرتى بدرتت لهم په يوه ندييه دا

— به له بهرچاو گرتنى ته وه كه كؤنگريس زؤر نيگه رانه و بهرپرسياره به نيسبهت دا بين كردنى يارمهتى مرؤقدؤستانه ي زياتر بؤ خهلكى سهركووتكراوى عيراق كه و ابوو كؤنگريس :

۱— پشتيوانى له يارمهتى فرياگوزارى مرؤقدؤستانه دهكات بؤ ناواره عيراقيبه كان.

۲— پيشنيار دهكات ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا يارمهتى زؤرتى بدات به ههولته فرياگوزاريه نيونه ته وهى به كان .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

كورد و شیعه كان له گه ل تراژیدیایه کی مرۆفی رووبه پروون

٢٤ ی نیسانی ١٩٩١ - نه نجومه ننی نوینهران

خاتوون "کینلیی":

جهنابی سه رۆك ، من ده مه ویت نیگه رانی قوولی خۆم دهرپم به نیسبهت نهو تراژیدییه مرۆفییه که رووبه پرووی نهو کورد و شیعه انه بۆته وه که ههول دهدهن له تیرۆزی سه دام حوسهین و هیزه کانی ههلبین . له هه مان کاتدا ستایشی سه رۆك بوش ده کم بۆ راگه یاندن نامه کی ههفته ی پیشوری سه بارهت به بهرفراوان کردنی ههولنه فریاگوزارییه کان بۆ کورده کان له باکووری عیراق . نه مه پیشانده ره ی گۆرانکارییه کی باش و نه رینیه له سیاسهتی حکومهتی نه مریکا به نیسبهت کورده کان .

له هه موو شه پیکدا تراژیدیای مرۆفی ههیه . هه لسه که وتی درندانه ی (سه دام) له گه ل کورد و شیعه کان به خیرایی ده به به گه وه ترین تراژیدیا . ژماره یه کی زۆر له وانه ی که توانیوانه له دهستی هیزه کانی سه دام ههلبین به هۆی برسیتی ، سه رماوسۆله و نه خۆشی مردوون .

٩ مانگ پیش نیمه به خیرایی و شیلگی رانه ههنگامان هه لگرت بۆ ولآمدانه وه ی ده ستردییه که ی عیراق ، نیمه کویتمان نازاد کرد ، نیمه هه موومان شانازی به ههولنه کانی هیزه سه ربازه ژن و پیاره کانمان ده که یین به لām جارێکی دیکه ده بیت به خیرایی و شیلگی رانه ههنگاو هه لبگرین بۆ رزگار کردنی نهو خه لکه که له گه ل مه ترسی سه رگ به ره پروون .

ناواره شیعه کان که هه له اتوون بۆ ناچه ی باشووری عیراق که له دهستی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا دایه ، سه رنجی نیمه به ره و لای خۆیان راده کیتشن . به هه ر حال نه وانیش به دهستی هه مان نه هاهمه تییه وه ده نالینن که کورده کان تووشی بوونه و به نیش و سازاریکی زۆره وه به ره و سنووری نیران و کویت هه له اتوون .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه سريكا

من پشتيوانى له دريژكردنه وهى گه مارژكانى سهر عيراق (جگه له خۆراك و دهواو دهرمان) ده كه م و پيشوازى له ههولته دريژوخايه نه كانى نه ته وه به كگرتووه كان ده كه م بۆ پاراستنى كورد و شيعه كان له بهرامبهر هيرش و تۆله سه نندنه وه كانى دهولتهتى عيراق .

ههروه ها پشتيوانى له ههولدانى زياتر ده كه م بۆ پاشه كشه پينكردنى عيراق . ههر وهك هه مروه شه ره كانى ديكه له م شه ره شدا خه لكى بى گوناح هه روا ده بن به قووربانى نيش و نازار . نه ركى مرۆقدۆستانه ي نيمه يه ههول بهدين بۆ كۆتابى پيهاتنى ته م نيش و نازاره .

کورد و کوردستان له به‌لکه‌نامه‌کانی وزارت‌تی دهره‌وه‌ی نه‌مربکا

باروودۆخی خراپی کورده‌کان

۲۵ی نیسانی ۱۹۹۱ - نه‌نجومه‌نی پیران

به‌ریژ "لیبه‌رمه‌ن" :

جه‌نابی سه‌رۆک هه‌واڵه‌کان سه‌باره‌ت به کورده‌کانی عێراق هه‌روه‌ها ترسناکن . به‌گۆیره‌ی راپۆرت‌ه‌کان ۵۰۰ ناوازه‌ی کوردی عێراق هه‌ر رۆژ له سه‌ر سنووری تورکیا و عێراق ده‌مرن . نهم رووداوه ترسناکه ناکامی دپنده‌یی سه‌دام حوسه‌ینه و به‌وته‌ی کتیبی پیرۆز ، هیژنی شه‌یتان له پشت نهم کاره‌ساته‌یه . هه‌رچه‌ند که باروودۆخی نه‌و ۸۵۰ هه‌زار کورده که له نزیک‌کی سنووری تورکیان خراپه به‌لام باروودۆخی نه‌و ۱/۵ میلیۆن کورده که له سه‌ر سنووری ئێران زۆر خراپه‌ه . ئیمه نازانین هه‌ر رۆژ چه‌ند کورد له سه‌ر سنووره‌کان ده‌مرن . ته‌نها ده‌توانین ویتنا بکه‌ین که نهم تراژیدییه گه‌وره‌یه و داها‌تووی نه‌و ناوازه شیعه‌نه‌ی باشووری عێراق که تا نیستا له لایه‌ن هیژه‌کانی ولاته یه‌که‌گرتووه‌کانی نه‌مربکاوه ده‌پاریژرین ، تا راده‌یه‌ک نادیاره له به‌ر شه‌وه‌ی که هیژه نه‌منیه‌کانی عێراق لیستیکیان ناماده‌کردوه له‌و که‌سانه که ده‌بێ ته‌سلیمی هیژه سه‌ربازییه‌کانی سه‌دام بکرین . نایا نهم که‌سانه رووبه‌رووی مه‌رگ نابنه‌وه نه‌گه‌ر سوپای نه‌مربکا پاشه‌کشه بکات ؟ له‌وانه‌یه گه‌لی له‌و ناوازانیه که تا نیستا مردوون ، نه‌مپۆ زیندوو ببان نه‌گه‌ر بۆ نمونه کۆمه‌لگای نیتونه‌ته‌وه‌یی له‌وانه ولاته یه‌که‌گرتووه‌کانی نه‌مربکا زووتر به‌هاواری ناوازه‌کانه‌وه به‌هاتبا و نه‌گه‌ر ئیمه له رینگای هیژنی هه‌واپی بۆ سه‌ر کۆپته‌ره سه‌ربازییه‌کان و تانکه‌کانی سه‌دام پێشمان له کۆمه‌لکۆژی ترسناکی خه‌لکی بێ گوناح به‌دهستی سه‌دام پاش شه‌ری که‌نداو بگرتبایا . نهم هه‌نگاوانه له‌وانه‌یه هاوسه‌نگی ستراتژیکی هیژه‌کانی به‌قازانچی هیژه‌کانی نه‌یاری سه‌دام تیک بدایا ، به‌لام گیانی هه‌زارن که‌سی رزگار ده‌کرد و پێشی له‌ ناوازه بونی به‌رفراوان و پپترس و تۆقانی کورده‌کانی بۆ تورکیا و ئێران ده‌گرت .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی وزارتس دهرهوهی نه امریکا

بهلام رابردو رویشتوه ، نیمه دهبی له بیرو نه مرژدا بین . سهروک کومار دهستی به کار کردوه
بۆ یارمه تیدانی ناواره کورده کان و نهمه نیشانه یه کی نه رتینیسه . نیمه نیستا له شویتنه
گونجاوه کان، که مپ بۆ ناواره کان دروست ده کهین و روژ له دواي روژ خۆراک و پینداوبستی زۆرتیان
له ناسمانه وه بۆ ده خهینه خواره وه و ریژه ی مهرگ و میر روژ به روژ که متر ده بیته وه .

بهلام دهبی کاری زۆرتی بکریت . نیمه دهبی دریژه به یارمه تیدانی کورده ناواره کانی سهر سنووری
نیتران بدین . حکوموه تی نه امریکا له دانوستاندایه له گه ل نیتران به ناو بیوانی سویسرا ، بۆ
نه وه ی نیمه چۆن هاوکاریان بکهین . سهره پای نه وه ی که نیمه له میژه کۆمه لیک ناکۆکیمان له
گه ل نیتران هه یه نهم دانوستانانه ده بی خیراتر بکری . بۆ نه وه ی نیمه ریژه رایه تی هه وله
نیونه ته وه ییبه کان بگرینه ده ست بۆ یارمه تیدانی کورده لیقه وه ماوه کان . نهم کاره ساته نه وه نده
گه روه یه که سیاسه تی په یوه ندییه نیونه ته وه ییبه کانی خستۆته په راویژه وه .

هه رچه نده نیمه یارمه تی نیتران ده دهین بۆ دایینکردنی خۆراک ، جل و سه مرگ و خیتوه بۆ نه وه
هه زاران ناواره کورده که له دهستی دیکتاتۆری سه دام حوسه یین هه لته اتوون ، به لام ده ست له
نیگه رانییه ره وا کاغمان هه لئاگرین به نیسه بت ده ولته تی نیتران . له وانیه هاوکاری کردن له م سواره
مرۆفدۆستانه یه بۆشایی نیوان نیتران و نه امریکا پر بکاته وه و نیتران یارمه تیمان بدات بۆ
چاره سه رکردنی قهیرانی بارمه ته گیراوه کان له لووبنان . نیمه له رووی نه خلاقییه وه بهرپرسیارین
بۆ نه وه ی یارمه تی زۆرتی کورده کان بدین و نهم بهرپرسیاریه تییه ده بی سیاسه تی نیمه له روژان
و هه فته کانی داها توو دیاری بکات .

نیمه ههروهه ده بی پلانیکی دریوخایه مان هه بی بۆ دایینکردنی ناسایشی کورده کان . نیمه
ناتوانین شاری خیتوه دروست بکهین و کورده کانی تی بکهین و به جییان بهیلین بۆ نه وه ی که له
کرده وه کوشنده کانی عیراق له روژانی داها توو بیانپاریزین . ده گوتریت هیژه کانی عیراق له نزیک
که مپه نویکان له بۆسه دان . نه گه ر نیمه روژیک نه وه که مپانه به جی بهیلین ، چی ده بیست؟ نایا
هیژه کانی ناشیتپاریزی نه ته وه یه کگرتوه کان ده توانن نهم که مپانه له بهرامبه ر سوپای سه دام

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

پاريزن ؟ دهى كۆمه لگاي نينه ته وهى به ريبه رايه تى نه مريكا سياسه تى خۆى به نيسبه ت پاراستنى كورده كان له بهرام بهر هيرشه كانى سه دام له داهاتو دا به شيوازيكى روونتر ديارى بكات .

سه رۆك كۆمارى نه مريكا كارى كى باشى كردوه چالاكى هيزه چه كداره كانى عيراقى له ناوچه پاريزراوه كانى نيمه قه دهغه كردوه ، به لام نيمه ده بى له وه دلنيا بين كه جارى كى ديكه هيرش ناكريته سر ناوچه ي پاريزراو . نيمه ههروها ده بى نه وه بزانيه كه ناوچه ي پاريزراو (هه رچه نده كه نيمه به ته واوى بيشياريزين) ته نها ريگا چاره يه كى كاتيسه . كورده كان ده بى به ناسايشه وه بگه رپنه وه بۆ زىدى خۆيان ، نامانجى نيمه ده بى نه وه بۆ كه يارمه تيان بده بين به ناسايشه وه بگه رپنه وه بۆ زىدى خۆيان . من له سر نه و بپروايم كه هه تا كاتيك كه سه دام و حيزى به عس له سر ده سلات بين ته م نامانجه جيبه جى ناكريت .

نيمه ناييت گۆرانكارى روا ته تى و سه مبوليك بكه بين . سياسه تى نه مريكا ده بى شه فاف رابگه يه ندرىت : سه رۆك بۆش ده بى به راشكاوى بلت نيمه ده مانه وىت سه دام و هيزه كانى له سر ده سلاتى عيراق نه مين . بۆ گه يشتن به م نامانجه نيمه ده بى سياسه تى ترسنۆكانه ي خۆمان به نيسبه ت كۆمه لگا و ريبه رانى عيراق له دهره وه ي ولات بگۆزين . نيمه له ترسى نه وه ي كه سه دام ليتمان نه رنجيت تا نيستا هيچ په يوه ندييه كمان له گه ل ريبه رانى سياسى عيراق له دهره وه ي ولات دروست نه كردوه . ته نها ته م مانگه نه بىت كه وه زاره تى دهره وه ي نه مريكا له گه ل ته م ريبه رانه ديدارى كردوه بۆ باس و تاوتوى كردنى كيشه سياسيه كان كه زۆرتر په يوه ندى به نيگه رانييه مرۆفايه تيه كانه وه بووه . ته م په يوه ندييه ده بى به رده وام بيت و فراوانتر بكرىت . نيمه ده بى كار بكه بين بۆ په روه رده كردنى ريبه رايه تى داهاتوى عيراق ، ريبه رايه تيه كه كه لايه نگرى ديمۆكراسى ، نابورى بازارى نازاد و ريز گرتن له مافى مرۆ له عيراق بيت .

نيمه ههروها ده بى به كرده وه پشتيوانى له هيزه نه ياره كانى عيراق بكه بين و به راستى پاره و چه كيان بده ين . نيمه نه وه نده پشتيوانى زاره كيومان له وان كرد (چه ند مانگ پاش داگيركرانى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

كويټ به دهستى سهدام) كه نهوان دژى سهدام راپهرينييان كرد بهلام نهگهر بهكردهوه پشتيوانيان لى بكهين ، نهغمامه كه زؤرتر دهبيت .

نهگهر نيټمه بهراستى دهمانهويټ سهدام له سهر دهسهلات نهمينيتټ دهبن كارى زؤرترى بؤ بكهين . بؤ گهيشتن بهم نامانجه دهبن ههموو ههنگاوټك ههلبگرين . نهمه تنهها به قازانجى نه مريكا تهواو نابيتټ بهلكوو به قازانجى كؤمهنگاي نيټونه تهوهيى و خودى خهلكى عيټراقه . نهوههوالانه كه باس لهوه دهكهن كه سهدام له گهل ههنديټ له ريټبهره كوردهكان ريټككهوتوه له ههنديټ روانگهوه جيټگاي هيوايه . بهلام من زؤر به گومانم له قسه و نيازهكانى سهدام ، ههروا دلټياشم كه گهلىټ له كوردهكانيش به گومانن . من ناتوانم به سانايى متمانه بهسهدام بكم . نيټمه ناتوانين پشت به قسهكانى سهدام بوهستين بؤ دارپژوانى سياسهتى دهرهوهى نه مريكا به نيسبهت عيټراق .

به نيسبهت پهيوهنديټ له گهل رژيى عيټراق ، نيټمه دهبن ررونى بكهينهوه كه هيچ وتووټيټكى ناساييمان له گهل رژيى عيټراق نابيتټ. ههتا كاتيك كه نيټمه كؤنټرؤلى ههريمي ههوايى عيټراقمان له دهستدا بيتټ دهتوانين بهكاربهدهستانى عيټراق بلټين كه دهتوانن چي به نهوت و سؤپاكهيان بكهين و نهكهن . نهمه سياسهتټيكى باشه له بهر نهوهى قبوټلمان كردوه كه دهسهلاتدارانى عيټراق ترؤريستن و رهوايه تيان نيټيه . له راستيدا گهلىټ له كاربهدهستانى عيټراق تاوانبارى شهرن و دهبيټ له دادگاي تاوانهكانى شهردا دادگايى بكرين و نابيټ قهد نهوه له بير بكهين كه نيټمه سهردهميټك پهيوهنديمان له گهليان ههبووه .

ههتا كاتيك رژيى سهدام له سهر دهسهلات بيتټ گه مارؤكانى نيټمه له سهر نازدنه دهرهوه و بردنه ناوهوهى شتومهك بؤ عيټراق دهبن بهردهوام بيتټ. گه مارؤكان چهكيټكى نهوهنده به هيتز نهبووه كه بتوانىټ سهدام له كويټ دهر بكات بهلام بهردهوامبوونى نهم گه ماروانه ، پهياميټكه بؤ سهدام كه نيټمه دهسهلاتى سهدام تهحهمرول ناكهين . ههر چه ند نيټمه ژيان بؤ سهدام ناسانتر بكهين ، بهههمان ريټزه سهدام به هيتزتر دهبيتټ. به گوټرهى راپؤرته ههواليټيهكان سهدام هيواداره له ٤٥ مين

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

سالرۆزى له دايك بوونيدا ، گه مارۆكان له سهرناردنه دهره وهى نهوتى عيراق ههلبگيردريت . نهمه خهلاتى رۆزى له دايكبونه كه به باوه رى من نابى بیدهين به سهدام . تكا له سه رۆك كۆمار دهكهم هيزى "فیتۆ" ١ نه مريكا به كار بهيتنيت بۆ نه وهى سهدام به خهلاتى رۆزى له دايكبونى شاد نهبيت .

جگه له كهلك وهرگرتن له گه مارۆكان وهك چه كيك دژى سهدام، نيمه دهبى بالادهستى ههواى خۆمان نيشان بدين و كهلكى ليتره گرگين بۆ نه وهى وهلامى كرده وه كانى سه رپاى عيراق دژى خهلكى سفيل له ناوچه كانى ژير دهستان بدهينه وه . نه گهر نيمه باشورى عيراقمان به جى هيتشت ، دهبى ناماده بين بۆ نه وهى وهلامى خيرا بدهينه وه به ههر كارىكى سه ركوتكه رانه كه هيزه كانى سهدام پاش نيمه نه نجامى بدن .

نه گهر باكوورى عيراقمان به جى هيتشت ، دهبى به هيزى ناسمانى وهلامى ههرچه شنه ههوجۆلتيكى سه ربازى بدهينه وه كه دژى خهلكى سفيل بكرت . دهبى عيراق له ژير چه ترى پاراستنى هيزى ناسمانى نه مريكا بمنيته وه تا خهلكى بى گوناح نه كوژرين . نهمه كارىكى ناسان نيبه و كۆمه لتيك كهند و كۆسپ له سه ر ريگايه بهلام نهركى سه رشانى نيمه وه دهبى جيبه جيبى بكهين نه گهر ههروا بهو پرئسيپانه وه فادار بين كه نيمه خسته ناو جووله بۆ نه وهى دژى هيزه كانى سهدام له كوتت چهك ههلبگرين .

نيمه دهبى نهم كارانهى خواره وه نه نجام بدين:

— گهياندى يارمهتى مرۆفدۆستانه به ناواره كورد و شيعه كان

— پاراستنى گيانى ناواره كورد و شيعه كان له بهرامبهر دهستدریژی سوپاى عيراق

١ فیتۆ: وشه يهكى لاتينيه به واتاى "من ناهيتم" . له روى سياسييه وه بهر مافه دهوترت كه نهندانى ههميشه يى نه هجوومهنى ناسايشى نه ته وه به كگرتوه كان هه يانه بۆ نه وهى ههر بريارنامه يه كيان كه پيباش نه بوو نه هيلن په سه ند بكرت . وهرگير

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی و هزاره نئی دهره وهی نه مریکا

— درژیه پیدانی کۆنترۆل کردنی ههریمی ناسمانی عیراق

— درژیه پیدانی گه مارۆکان له سهر ناردنه وه دهره وه و هاوردنه ناوه وهی شتومهك له لایهن عیراق ، جگه له دهواو دهرمان بۆ هاوولاتیانی عیراقی

— پشتیوانی زۆرتری دیپلۆماتیک ، نابووری و سهربازی له هیزه نه یاره کانی عیراق

— بهرپرسیاریوونی بهر دهوام به نيسبتهت لابردي سهدام حوسهین و گروهه که ی له سهر دهسهلات و تهسليم کردنیان به دادگای تاوانه کانی شهر .

نه مریکا دهبی سیاسهتیکى وهها بگریته بهر . نه مه نهو سیاسهتیه که من پینداگری ده کهم له سهری که نه مریکا بیگریته بهر و به قازانجی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکایه . بۆ بهرژه وهندی نه ته وهی تیمه نابئ تهنها له سهر دهستهکوته مادی ، سیاسى و سهربازیه کان حیساب بکهین . رووخاندنی هیزه شهیتانییه کان که هه ره شه له سه قامگیری جیهانی شارسنانی ده کهن ، زیندوو کردنه وهی نه خلاقى نئونه ته وهییه .

رووخاندنی تهواوی رژیمی سهدام له عیراق یه کئ له وه کرده وه مرۆقدۆسته راسته قینانه یه که خه لکی نه مریکا ، خه لکی عیراق و هه موو خه لکی به و یژدانی جیهان ده یانه ویت جیبه جئ بکریت .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره تنس دهره وهس نه مريكا

نهگهر سه دام هيتلهره ، نيمه ش ده بي پشتيواني له كورده كان بكه ين

۲۵ ي نيساني ۱۹۹۱ — نه نجوومه ني پيران

بهريز "كرانستون":

جهنابي سه روك سياسي سه روكي هيژاي كوميتهي په يوه ندييه كانس دهره وه ده كم . تكا ده كم ولاته يه كگرتوهه كانس نه مريكا به توندترين شيوه پشتيواني بكات له خه لكي كورد و نه ياره كانس ديكهي حكومته عيراق . ههروهه ده مه وي ت سه رنجتان رابكيشم به ره ولاي تراژيدياي كورده كان كه له كه مپه قه ره بالغه كانس باكوري عيراق له بارو دوختيكي ترسناكي مرؤفي دان . نه مه كورده كانس كه نيوه له ته له فزيوني CNN دا ده يانبينن .

كورده كان له وشيانه ده زين كه ده ولته عيراق پيسان ده ايئت "شاره كانس سه ركه وتن" و ۵۰ شاري وا هه يه . به گويره ي هه لسه نگاننده متمانه پيكراره كان ، ۱ ميليون خه لكي له بيركراوي برسي له م شارانه دا ده زين كه له راستيدا له كه مپ ده چن نه ك له شار .

جهنابي سه روك يه كي له ناما نه سه ره كييه كانس شهري كه نداوي فارس كو نترؤل كوردي سه دام حوسه ين بوو كه سه روك بوش له گه ل "نادؤلف هيتلهر" به راوردی كردوه . باشه "نادؤلف حوسه ين" هيشتا له سه ره ده سه لاته و هيشتا ديكتاتورى ره هاي عيراقه و هيشتا له ريگاي گاردی خوينريژ و سه ركوتكه ري كوماري به سه ره عيراقدا حوكم ده كات . كرده وه زالمانه كانس سه دام دؤي كورد ، چ پيش و چ پاش شهري كه نداو ، له داگير كوردي كو يت خراپتره . نيمه نا ايئت ريگا بدين سه دام كومهلگور ييه كي هو فانه بقه ومي نييت .

داوا له سه روك بوش ده كم رووني بكاته وه كه ولاته يه كگرتوهه كانس نه مريكا به ته واوي به رپرسياره له به رامبه ر كورده كان و كه ساني ديكه كه دؤي سه دام راپه رپينيان كردوه و نيمه و هيزه هارپه يمانه كان ، عيراق به چي ناهي لين هتا كاتيك كه سه دام له سه ره ده سه لات ما يئت يان هتا كاتيك كه ري به راني كوردستاني خودمختار پيمان بلين كه مانه وه مان نيدي پتويست نييه .

كورد و كوردستان له بەلگەنامەكانى وەزارەتى دەروەسى ئەمىرىكا

بە گوێرەى دەنگ و باسەكانى ئەمىرۆ كوردەكان هەول دەدەن لە گەل سەدام رێككەرن بۆ ئەوێ ژینۆسایدی سەدام رابووستیت . سیاسەتى ئەمىرىكا ناییت كارێك بكات كە لە باسەخى نامانجەكانى كورد كەم بكاتەو و تەكا لە سەرۆك بۆش دەكەم هەرچى لە دەستى دیت بىكات بۆ ئەوێ سەدام تىبگات تىمە لە گەل نامانجى كوردەكان بۆ تۆتۆنۆمى و پلۆرالیزمى فرەحیزى هاوھەلۆستىن . لە كاتێكدا كە ناوارە كوردەكان لە ناو ترس و تۆقاندان و پتۆستىيان بە يارمەتى تىمە هەيە ، تىمە ناتوانىن بىر لەو بەكەينەو كە ناوارەكان بەراستى دەتوانن بەگەرپنەو بۆ گوندەكانىيان . راستىيەكەى ئەوێ كاتێك كە وەزارەتى دەروەسى سەرۆك رەيگان و سەرۆك بوش لە گەل دىكتاتۆرى عىراق گەرم بوون سەدام گوندەكانى كوردەكانى خاپوور دەكرد . ئەوان گوندەكانىيان خاپوور كەرد بە هەمان شێرە كە هیتلەر شارۆچكەى " لىدىسە " لە چكسلافاكىياى (Czechoslovakian town of Lidice) لە كاتى شەرى دووھى جىھانى خاپوور كەرد . ولاتە يەكگرتووەكانى ئەمىرىكا و هاوېمانەكانى دەبىن هەرىمىكى پارىزراو لە باكورى عىراق بۆ ناوارەكان درووست بكەن . تىمە دەبىن هەنگاو هەلبگرىن بۆ يارمەتى فرىاگوزارى بۆ ئەو ۸۰۰ هەزار كوردەى كە لە كەمپەكان و مەزراكانى نزیكى سنوورى توركيا دەژىن . ناوێت چاوى خۆمان بىستىن لە ناست باروودۆخى خراپى ئەو ۱/۵ ملىۆن ناوارەى كە لە سەر سنوورى ئىتران .

جەنابى سەرۆك سالىھى سالىھى هیزە دىمۆكراتە پارتىزانەكان كە دژى دىكتاتۆرى سەدام خەباتىيان دەكرد ، چاوەروانى يارمەتى و پشتىيانى ولاتە يەكگرتووەكانى ئەمىرىكا بوون . تەنانەت لە دژوارترن كاتەكانى تىرۆرى سەدامدا لە شەقامەكانى بەسرە و شاخەكانى كوردستان ، ژنان و پىوانى نازا و بویر بە شىواى نەپتى خەباتىيان دەكرد بۆ ئەو بىروكەى دىمۆكراسى و مافى مرۆفە كە " جفرسۆن " و " لىنكۆلن " ^۲ خەباتىيان بۆ كروو . بەداخووە ولاتە يەكگرتووەكانى ئەمىرىكا

^۲ مەبەستى ئەو پرنسپىيە دىمۆكراتىيانەى كە توماس جفرسۆن (۱۸۲۶-۱۷۴۳) ، سىبىيەمىن سەرۆك كۆمار و نووسەرى راگەياندننامەى سەرىخۆبى ئەمىرىكا و نابراھام لىنكۆلن (سەرۆك كۆمارى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

نه مسال نه يتوانى وه لامى هاوارى يارمه تى شهروانى نازادى عىراق بداته وه و نه مه جارى يه كه م نيبه كه ديمؤ كراته كانى عىراق له ناكامى كرده وه كانى نه مريكا ههست به دل ساردى ده كه ن . له ناوه راستى دهيهى ۱۹۷۰ هيتيرى كسينجيز، وه زيرى دهره وه و شاي نيران پشتيان له هاوپه يمانه كورده كه يان كرد و ريگايان بؤ سه ركوتى خويناوى نه وان خو ش كرد . كسينجيز پاشان وه لامى كى بئ به زه بيانه سى دابه وه به و گلهمى و سكالايانه كه به نيسبت ناكامه پر له قوربانيدانه كه سى نه م سياسه ته سى نه وان ده كرا و وتى " سياسه ت كارى پروياگه ندى نابيينى نيبه " . له م سالانه سى دوايى ده يان ههزار كورد به ده سى سهدام و هيتزه سه ركوتكه ره كانى زيندانى كراون ، نه شكه نه كراون و كوژراون .

نيمه به هوى ره چاو كرنى بارودوخى توركييا و خودى سهدام ، به شه رمه وه له به رامبه ر نه م كرده وه سه ركوتكارانه سى سهدام بئ دهنگ بووين . نه مپؤ نوينه رانى ليژنه سى پزيشكان و مافى مرؤؤ ده لين هه ر رؤز ههزار ناواره ته نها له سه ر سنوررى عىراق و توركييا ده مرن . نيران بانگه شه سى نه وه ده كات رؤزى ۱۰ ميليؤن دؤلار بؤ فرياگه وتنى ناواره كان خه رج ده كات به لام تا نيستا نه مريكا هيج يارمه تيبه كى راسته وخؤى به م خه لكه نه داوه . سه رؤك بوش به شيتوازيكى كازامه و باش سه رنجى بيروپراى جيهانى به ره ولاى داگير كردنى كوئيت به ده سى سهدام راکيشا به لام نه يتوانى هه مان نيگه رانى كؤمه لگاي نيتونه ته وه سى به ره ولاى قوربانيسانى سهدام له عىراق رابكيتشيت . جه نابى سه رؤك نه مه ناژينى نوتى جيهانى نيبه ، نه مه نازايه تى نوتى جيهانه بؤ پاراستنى يه كپارچه سى عىراق .

نازادى خوازى نه مريكا) پشتيوانيان ليئده كرد وهك نازادى و مافى يه كسانى و خو شبه ختى بؤ هه مورو مرؤؤتلك . وه رگيز

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتنى دهره وهى نه مريكا

درووستکردنى كه مپ بۆ ناوارة كورده كان
۲۹ى نيسانى ۱۹۹۱- نه غجرومهنى نوينه ران

به ريتز "گيكاس":

جه ناي سهرۆك ، من نامه يكم نووسيوه بۆ سهرۆك كۆمارى ولاته يه كگرتوه كانى شه مريكا كه
تييدا پشتيوانى ته واوى خۆم دهر پيسوه له كرده وه كانى سهرۆك كۆمار و كرده وه كانى
هاوپه يمانه كانمان بۆ درووست كردنى كه مپ بۆ ناوارة كورده كان و ناوارة كانى ديكه به نامانجى
دابين كردنى ناسايش و حسانه وه و خۆراك و مال بۆيان . من بۆ سهرۆك كۆمارم نووسيوه ۱۰۰%
پشتيوانى ليده كم نه گهر بپيار بدات له داها توويه كى نزيك يان دوورتدا هيتى سهرى بازى به كار
بهيتت بۆ مسۆگهر بوونى ناسايشى نهم كوردانه و خه لكى ناوارة ديكه . نه گهر سه دام بويتت
ته نانهت هيرش بكاته سهر هيتزه هاوپه يمانه كان يان هيتزه كانى شه مريكا ، نيمه ده بى توانايى
نه وه مان هه بى به تووندى وه لامى بدهينه وه و بۆ هه ميشه له سهر ده سه لات لاييبه ين .

Mr. GEKAS¹

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

فريا كهوتنى ناوارة كورده كان

۳۰ ي نيسانى ۱۹۹۱ - نه مجرومه نى نوينه ران

به ريز "مازولى" :

جه نابى سه روك نه مپو پاش كه ميك ، نه مجرومه نى پيران تاوتوتى گه لاله ياساى ۲۱۲۲ ده كات كه گه لاله ياسايه كى به په له يه بو يارمه تيدانى ناوارة كورده كان كه له كه مپه كانى نيران و عيراق و توركيان . نه م گه لاله يه داواى ۴۰۰ ميليون دولار ده كات بو يارمه تيدانى نه م ناوارانه له ريگاي نه ته وه يه كگرتووه كان و ناژانسه نيونه ته وه يه خيرخوازيه يه فرياگوزار يه كانى ديكه . نه لبه ته نيتمه هيوادارين (پاش نه وهى كه نه هامه تى نه م خه لكه مان به روونى له ته له فزيونه كاندا بينى) بو هه ميشه نه هامه تيه كانيان كوتايى پيتيت و باروود خيان سه قامگير بيت و زور يه يان (نه گهر هه موويان نه توانن) بگه رپنه وه سه ر زيدي خويان و ژيانى ناسايى خويان ده ست پى بگه نه وه . به لام گه لى له م ناوارانه به چند هوكار ناتوانن بگه رپنه وه زيدي خويان . كه وابوو وه كه سه روكى "كؤميسونى ياساى نيونه ته وه يى كوچ و ناوارة بوون" داوام له نيداره ي ژميريارى گشتى كردووه تيميك بنيريت بو كه مپه كان بو نه وهى نه ته نها پيداويستيه كانى ناوارة كان هه لپسه نگيتيت ، به لكوو زانيارى كو بكا ته وه سه باره ت به وهى كه نايا ولا ته يه كگرتووه كانى نه مريكا به رپرسياره له به رامبه ر نه وهى هه ندى له م خه لكه يا هه موويان نيسته جي بكات يا نا . وادياره نابى و ناتوانن هه موو ناوارة كان نيسته جي بگه مين به لام له وان يه ناچار بين هه نديكيان له شوينه كانى ديكه له دهره وهى زيدي خويان نيسته جي بگه مين . من پاشان راپورتى پيشقه چوونى نه م ره ته ده ده م به كو نگر تيس .

Mr. MAZZOLI¹

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تنس دهره وهس نه مریکا

با "كورده كانی نه مریکا" رزگار بکهین
۳۰ ی نیسانی ۱۹۹۱ = نه نجهومهنی نوینه ران

به ریز "کوستمایر" ^۱:

جهنابی سه رۆك ، به ریز "لیسلی گیلب" ^۲ رۆزی به كشه مبه وتاریکی له رۆژنامه ی "نیویۆرك
تایمز" له ژیر ناوی "سهیری ناوخزی ولاتیش بکهن" بلاو كردۆته وه كه تیتیدا باسی باروودۆخی
دژواری میلیۆنه ها كهس له خهلكی نه مریكای كردوه كه بی خانوون ، نه خوینده وارن ، برسین و
پشتگوی خراون . نه گهر ولاته به كگرتوه كانی نه مریكا توانایی نه وهی ههیه كورده كانی عیراق
پاریژی (و ده بی بیانپاریژی تیش) و تیریان بكات و نیشته جییان بكات ، ئابا ناتوانیت هه مان
كار بۆ میلیۆنه ها كهس له هاوولاتیانی خۆمان بكات كه گه لیکیشیان مندالن ؟

Mr. KOSTMAYER ^۱

Mr. Leslie Gelb ^۲

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تنس دهره وهس نه مریکا

كهوتنه پيشه وه له كات بۆ رزگار كردنى كورده كان

۳۰ى نيسانى ۱۹۹۱- نه نجوومه نى نوينه ران

بهريز " دۆرگان "، نوينه رى نه ياله تى "داكۆتاي باكور" :

جهنابى سه رۆك ههفتهى پيشرو كۆمىتسهى خۆراك كۆبوونه وه يه كى گرت بۆ تاوتۆي كردنى بارودۆخى دژوارى ناوارة كانى جيهان و وه لامدانوه بهو پرسىاره كه تايا ئيمه توانبو مانه وه كوو پيويست كار بكهين ، بهو نه نجامه گه يشتين كه نه خيتر نه مانترايووه .

نيداره ي ژمييريارى گشتى GAO پشتراستى كردۆته وه كه ژماره ي ناوارة كان له سه راسه رى جيهان له دووقات زياتر بووه واتا له ۷ ميليو ن گه يشتۆته ۱۵ تا ۱۶ ميليو ن . ته م ژماره ي له نه نجامى قه يرانى ناوارة كان له عىراق ، توركي ا و ئيزان ئىستا گه يشتۆته پتر له ۱۸ ميليو ن . له هه مان قۆناخدا ، به وه ي GAO بودجه ي فرياگوزارى ئيمه بۆ ناوارة كان له سه راسه رى جيهان ده ورووبه رى ۲۰۰ ميليو ن دۆلار بووه كه له راستيدا كه م بۆته وه . ته مه به واتاى ته وه نيه و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا كه وتۆته پاش و لا تى ديكه . ئيمه له ده يه ي ۱۹۸۰ نزيكه ي ۱۰ بيليو ن دۆلارمان له ناوخۆ و ده ره وه ي و لا ت خه رج كردوه بۆ هه موو جۆريك يارمه تى دانىك به ناوارة كان . و لا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا هه ره وه با خشه نده ترين و لا ت بووه له جيهاندا و يه كى له چوار ري كخراوى سه ره كى فرياگوزارى نيونه ته وه يى بووه بۆ ناوارة كان . به هه ر حال به بيو بۆ چوونى من كيشه ي رووله گه و ره بوونى ناوارة كان پيويستى به وه هه يه كه ئيمه يارمه تى زۆرتر بده ين . هه ره وه له و با وه په دام كه ئيمه ده توانين يارمه تى زۆرتر بده ين بى ته وه ي بودجه كه مان كه مو كورتى تيبكه و پت .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس وهزاره نئس دهره وهس نه مریکا

تەر خان کردنی بری له پاره‌ی بهشی ناسایشی دهره‌وه‌ی ولات بۆ یارمه‌تیدان و تیرکردنی ناوارة کان ده‌توانی ژیانی کۆمه‌لێک مرۆژ رزگار بکات و نه‌ها مه‌تییه مرۆڤایه‌تییه کان کم بکاته‌وه بی نه‌وه‌ی هیچ کیتشه‌یه‌ک له بودجه‌که‌ماندا دروست بیست . کۆتایی پتهاتنی شه‌ری سارد به واتای نه‌وه‌یه که نیمه ده‌توانین به پارێزه‌وه بودجه بۆ نه‌م شتانه تەر خان بکه‌ین . هه‌روه‌ها ده‌بێ جه‌خت له سهر نه‌وه بکه‌مه‌وه که هیچ کیتشه‌یه‌ک له سهر ناماره‌کان (زۆر و کم بوونی پاره یا ژماره‌ی ناوارة کان) نییه به‌لکرو کیتشه‌که له سهر رزگار کردنی ژیانی خه‌لکه .

هه‌ر نیستا میدیاکانی جیهان سه‌رنجی خۆیان له سهر قه‌یرانی ناوارة کان له عی‌راق چیرکردۆته‌وه و ده‌بێ هه‌رواش بیست . ده‌مه‌ویت بچمه ناو وتاره‌که‌ی رۆزینبلات^۱ ، به‌ریه‌به‌ری ریکخراوی نیونه‌ته‌وه‌یی ناوارة کان له ژیر ناوی " که‌وتنه‌ پیتشه‌وه له کات بۆ رزگار کردنی کورده‌کان " که له ۱۹ی نیسانی ۱۹۹۱ له رۆژنامه‌ی " کریستییه‌ن ساینس مانیته‌ور^۲ " دا بلاو بۆته‌وه .

به‌ریز " رۆزینبلات " نه‌وه‌وه‌الانه‌ی پشتراست کردۆته‌وه که نیمه هه‌فته‌ی پیتشه‌وه بیستمان سه‌باره‌ت به سهرنه‌که‌وتنی هۆشداریه‌کانی پیتشه‌وه وه‌لامی خیرای کۆمه‌لگای نیونه‌ته‌وه‌یی به قه‌یرانی ناوارة کان . کۆنگریس هه‌فته‌ی داها‌تو هه‌ولتی فریاگوزاری زۆتر ده‌دات به‌لام ده‌بێ وه‌لامی نه‌وه پرسیاره‌ش بده‌ینه‌وه چون ده‌مانه‌ویت هه‌ولتیکی فریاگوزاری نیونه‌ته‌وه‌یی به ریکخست بکه‌ین بۆ نه‌وه‌ی بتوانین پیتش له مه‌رگ و نیش و نازاری ناوارة کورده‌کان له که‌مه‌کاندا بگه‌ین . به‌ریز " رۆزینبلات " هه‌روه‌ها تکای کردوه قاتوق‌ری ترسناک له شاخی نه‌فریقا له بیو نه‌که‌ین که هه‌ر شه‌ له ژیانی میلیۆنه‌ها که‌س ده‌کات و نه‌وه مسۆگه‌ر بکه‌ین که کۆمه‌لگای نیونه‌ته‌وه‌یی پاره‌ی نه‌وه کاره‌ساته‌(که له سه‌روبه‌ندی قه‌ومینه‌دیه) کم ناکاته‌وه . نیمه نابێ له زگی خه‌لکی رۆژه‌لاتی نه‌فریقا بگه‌ینه‌وه و بیده‌ین به ناوارة‌کانی سه‌رده‌ستی سه‌دام .

Mr. Rosenblatt^۱
The Christian Science Monitor^۲

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره و هس نه امریکا

ناوارة کورده کان: کاتی نيمه نيره به جی بهیلین چی روو ددات

۶ می مایسی ۱۹۹۱ - نه نجوومه نی پیران

به پریز "لشین":

جهنابی سرۆکی نه نجوومن هه نه امریکاییه که ویتنه ی ناوارة کورده کانی ناو شاخه کانی ببینی، دهه ژئی و و داخ به دل ده بی . بارودۆخی چه په ل، نه خۆشی، زگچوون ، به دخۆراکی و برسیتی ، کورده کانی له گه ل مه ترسی مه رگ رووبه پروو کردوو که له دهستی سوپای سه دام هه لته اتوون .

به لام جهنابی سرۆک هه ندی له نه امریکاییه کان ههستی خۆیان به شیوازی جۆراوجۆر دهره برن . با له قسه کانی مولازم "پاتریک لیسۆر" دهست پیبکه م که سه ره له به یانی نه مرۆ له رۆنامه ی "اشنگتۆن پۆست" دا بلاو بۆته وه . نه م خاتوونه نیگه رانی خۆی دهریزوه به نیسه ت باروودۆخی ناوارة کورده کان له ئوردوگای خیتو تنشینی نزیک زاخۆ له عیراق که ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکا دروستی کردوو . مولازم "لیسۆر" ده لیت : "خۆشحالم لیره کارده که م به لام وا هه دست ده که م هه ندی به رخ ده به م بۆ قوربانی کردن . نيمه نیستا ناوارة کان ده پاریزی و جاری باروودۆخه که باشه به لام کاتی نيمه لیره برۆین چی روو ددات " . نیستا کیشه ی کورد و نيمه کیشه ی کاته . کیشه که نه وه یه سه دام حوسه ی نایه ویت وه لامی کۆمه لگای نیتونه ته وه یی بداته وه به لام نيمه له مه زیاتر ناتوانین خۆمان له م کیشه یه بدزینه وه . من تازه له ناوچه ی سنووری تورکیا و عیراق گه راومه ته وه و له گه ل سناتۆر نیکسۆن و سناتۆر "راب" له نزیکه وه تراژیدیای کورده کاغان بینیه .

Lt. Patricia Lessor¹
Senators EXON and ROBB²

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانی وهزاره ننی دهره وهی نه مریکا

ئیمه له سهر رینگای گۆرستانی خواری یه كی له كه مپه كان راوه ستا بووین و سهیری بنه ماله یه كمان ده كرد كه گۆری كچه منداله كه ی هه لده كهنه . ئیمه سهردانی نه خۆشخانه ی هۆله نده مان كرد له ناو كه مپه كه و چند مندالئیکمان بیینی كه مردبوون و له ته نیشته دایکیان دانرابوون. سه ره پای سه رنه كه وتنی سه دام له شه ری كویت ، نه مانه نیشانه ی سه ركه وتنی هه وله كانی سه دامه بۆ نه وه ی جارێك بۆ هه میسه كورده كان له ناویات .

له گه رماوگه رمی نه م تراژیدییه دلته زینه دا كۆمه لێك هه ول له نارادایه بۆ ساپۆ كوردنی نیش و نازاری كورده كان. ئیمه یارمه تی لۆجستیکی سوپای نه مریكا و ناكامه له مه رگ رزگار كه ره كانیمان بیینی . كاتیك كه سه رته نجام فه رمان درا نه ركی پاراستنی ژیا نی كورده كان جیبه جی بكریت ، سوپای نه مریكا به شتوازیکی كارامه خۆراك، ناو، به تانی و ختیه تی گه یانده ده ستی ناواره كان.

شاری گه وه ی ختیه ت به ختیرایی دروست ده كریت، ده یان هه زار كه س له مه رگی به ره به ره له نه نجامی برسیتی، نه خۆشی ، سه رما، به فر و پاشان گه رماو وشکی هه وا رزگاریان بووه. ریژه ی مه رگ ومیر نیستا كه م بۆته وه به لام مه ترسی بلاو بوونه وه ی نه خۆشیه په تاكان هیشتا له نارادایه. له ترسی تۆله ی سه دام حوسه ی ن پتر له میلیۆنێك كورد گوند و شاره كانیان به ره و ناوچه شاخاوییه به رزه كان به جی هیشتوووه. هه ر نیستا بۆ رزگار كوردنی خه لك له مردن ، نامانجی سه ره کی سوپای ژیا نپاریزی ئیمه و كۆمه لگای نینه ته وه یی نه وه یه كورده كان رازی بكه ن له شاخه كان بچنه دهره وه و نه وانیش نیستا له شاخه كان دینه خواره وه و به یه ك هۆ ده چنه ناو نه م شاره ختیه تیانه ، نه ویش نه وه یه متمانه یان كوردوه به ولاته یه كگرتوووه كانی نه مریكا كه له تۆله سه نده وه ی سه دام ده یانپاریزی . نه مه په یامیكه كه ناواره كان به ده یان جار بۆ ئیمه باسیان كوردوه به لام متمانه نه كوردنیکی گه رره هیشتا له نارادایه : نایا كورده كان له شاره ختیه تیبه كان وه ك خانووی كاتی كه لك وه ر ده گرن و نایا له شاره كانی خۆیاندا ناسایشی هه میسه بیان ده بیته ؟

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

له ژماره‌ی رۆژى هه‌ینی رۆژنامه‌ی "نیۆیۆرك تایمز" دا نووسراوه پیاویکی گه‌نج که تازه گه‌راوه‌ته‌وه بۆ گونده‌که‌یان (که له ژبیر چه‌تری پاراستنی هه‌یزی نه‌ته‌وه یه‌که‌گرتوو کاندایه) له وه‌لامی نه‌و پرسیاره‌دا که نایا نیستا هه‌ست به‌ ناسایش ده‌که‌یت وه‌لامیکی چاوه‌پوانکراوی داوه‌ته‌وه و وتویه‌تی: " راستیه‌که‌تان ده‌وێت نا، دلنیا نیم سه‌دام شتی‌کمان به‌ سه‌ر نه‌هه‌ینی ". ده‌ولته‌تی نیمه‌ تا نیستا راینه‌گه‌یاندروه تا که‌ی کورده‌کان له لایهن ولاته یه‌که‌گرتوو‌ه‌کانی نه‌مريکا و هه‌یزه‌ هاوپه‌یمانه‌کانه‌وه ده‌پاریزرتین . به‌پرتوه‌بردنی نیداره‌ی ناوخۆی که‌مه‌په‌ خه‌وه‌تیبه‌کان که‌وتوو‌ه‌ته‌ نه‌ستۆی نه‌ته‌وه یه‌که‌گرتوو‌ه‌کان به‌لام هه‌یزه‌کانی نه‌ته‌وه یه‌که‌گرتوو‌ه‌کان نه‌رکی مه‌ده‌نی جیبه‌جی ده‌که‌ن نه‌ پاراستنی سه‌ربازی که‌مه‌په‌کان .

شتیکی روونه که‌ پاراستنی ناسایشی سه‌ربازی که‌مه‌په‌کان و ناوچه‌کانی ده‌ورووبه‌ری زۆر پتویسته . دوو ریگا هه‌یه بۆ ده‌سته‌به‌ر کردنی نه‌م ناسایشه : هه‌شتنه‌وه‌ی هه‌یزی هاوپه‌یمانان و ولاته یه‌که‌گرتوو‌ه‌کان له ناوچه یا هه‌ولدان بۆ چالاکی سه‌ربازی نه‌ته‌وه یه‌که‌گرتوو‌ه‌کان که‌ تا نیستا وینه‌ی نه‌بووه . نه‌ته‌وه یه‌که‌گرتوو‌ه‌کان تا نیستا هه‌یزی پارێزهری بۆ هه‌یج ولاتیک روانه‌ نه‌کردوه مه‌گه‌ر له سه‌ر داوای خۆدی نه‌و ولاته . به‌لام باروودۆخی عێراق پتویستی به‌وه هه‌یه که‌ نه‌ته‌وه یه‌که‌گرتوو‌ه‌کان کۆمه‌لێک هه‌نگاوی نوێی هه‌لبه‌گرت. پتویسته نه‌ته‌وه یه‌که‌گرتوو‌ه‌کان کۆمه‌لێک په‌نسیپی یاسایی نوێ دابریژت . نه‌م په‌نسیپه‌ نوێیانه ده‌بێ ریگا به‌وه بده‌ن ناواره‌کان له ناو خودی ولاتیکی سه‌ربه‌خۆدا به‌پاریزرتین ، ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر نه‌و ولاته رازی نه‌بیت به‌ دوو مه‌رح: یه‌که‌م له ریگای هه‌یزی پارێزهری نه‌ته‌وه یه‌که‌گرتوو‌ه‌کان یارمه‌تی به‌ نیداره‌ی کاروباری په‌نابه‌ران به‌دریت و دووه‌م له شوپێنیک که‌ کێشه‌ی ناواره‌کان له نه‌نجامی به‌ریانامه‌ی نه‌ته‌وه یه‌که‌گرتوو‌ه‌کان دروست بووه نه‌م به‌ریانامه‌یه‌ ریگای به‌وه دابیت که‌ هه‌یزی سه‌ربازی دژی نه‌و ولاته به‌کار به‌رت. نه‌گه‌ر ناژینی نوێی جیهانی هه‌یه ده‌بێ لیڤه و نیستا ده‌ست پێبکات واتا له سه‌ر سنووری عێراق و تورکیا، با سه‌دامیش رازی نه‌بیت. پاش دره‌نگ کردنیکی زۆر نیستا ولاته

کورڈ و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دهره ووس نه امریکا

یه کگرتو، کانس نه امریکا و هیزه هاوپه یانه کان به شتوازیکی گونجاو وه لامیان داوه ته وه و ده ستیوهر دانیان کردووه بۆ ساپیژ کردنی نیش و نازاره زۆره کانس خه لکی کورد .

نیمه به گویره ی کارامه یی، دلسوژی و ههستی بهرپرسیاریه تی نه خلاقس ده بی یارمه تی ناواره کان بدهین. نیستا کاتی نه وه یه نه ته وه یه کگرتووه کان ده ست به کارییت و ههنگاوی گرنه گ هه لگرتیت بۆ گه یشتن به جیهانیکی ریکویتیکی ناشتیخوازانه . جیهانی شارستانی له رتگای نه ته وه یه کگرتووه کانه وه ده بی ناسایش و نارامی کورده کان له به رامبه ر سه دام حوسهین مسۆگه ر بکات.

بۆ هیزه کانس ولاته یه کگرتووه کانس نه امریکا گرنه گه که به زووترین کات له عیراق بیته ده ره وه . سه ربازانی نیمه ده یانه ویت بگه رینه وه بۆ ولات و من سه رزه نشتیان ناکه م . به هه رحال نه گه ر شتیکی وا رووبدات ، نه ته وه یه کگرتووه کان ناچاره نه و نه رکه سه ربازییه له نه ستۆ بگرتیت که نیستا له نه ستۆی ولاته یه کگرتووه کان و هیزه هاوپه یانه کانه واته پاراستنی "هه ریمی دژه فرین"

بۆ ناواره کان .

سه رۆک "هاری ترۆمه ن"^۳ له ساله دژواره کانس نیوان کوتابی جهنگی جیهانی دووم، ده سه لاتی نه م ولاته ی به ده سه وه بوو . له ۱۹۴۶ سه رۆک ترۆمه ن وتی : " نیمه گه یشتووینه ته سه ر نه و قه ناعه ته که ده سه ته به ر بوونی ناشتی له نیوان ولاتان ، پیویستی به ریکخراوی نه ته وه یه کگرتووه کان هه یه که له هه مرو ولاتانی ناشتیخوازی جیهان پیکبیت بۆ نه وه ی نه گه ر پیویست بیت ، بتوانین به یه که وه هیزی سه ربازی به کار به ینین بۆ مسۆگه ر کردنی ناشتی "

جهنابی سه رۆک ، پیویستبوونی که لک وه رگرتن له هیزی سه ربازی نیونه ته وه یی هیشتا هه ر له نارادایه و ههروه ها خواست و داخوازی بۆ به کاره ینانی هیزه کانس ناشتیپاریزی نه ته وه یه کگرتووه کان هیشتا هه ر هه یه . نه گه ر له راستیدا ده مانه ویت نه و بهرپرسیاریه نییه جیبه جی بکهین که نیستا له سه ر سنووری عیراق و تورکیا له نه ستۆی نیمه یه ، ده بی ده ست به کار بین .

President Harry Truman ^۳

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

ياسای فریاگوزاری و یارمه تیدانی ناواره كورده كان

۹ مایسی ۱۹۹۱ — نهنجومدنی پیران

به ریتز " بامپیترز ":

نهنجومدنی پیران یاسایه کی په سهند کردووه بۆ فریاگوزاری كورده كان که من به توندی پشتیوانی لیده کم . تراژیدیای ناواره كورده كان یه کی له ترسناکترین تراژیدیه كانی میژوووه و نیمه ش وهك هاوولاتی نه مریکا که کۆمه لێک به هاما ن هیه ، نه رکی نه خلاقیمان ه پشتیوانی لیبک هین و وادیاره نامادهین نه م نه رکه جیبه جی بک هین .

به لام جنابی سرۆك هاوكات له گه ل نه وهی که من به توندی پشتیوانی له م کاره ده کم ، ده مه ویت ناماژه به وه بکم که خه لکی ولاتی نیمه به گشتی و خه لکی " لویزیانا " و " میسیسیپی " به تایبه تی به توندی به ده ستی گه رده لولویکی گه وره وه ده نالینن و گه لی له دانیشترانی نه م ناوچانه له راستیدا بۆ سییه مین سا ل هه موو شتیکی خۆیان له ده ست داوه ته . سا لی پار نیمه له گه لاله یاسایه ك دا ۶۰۰ میلیۆن دۆلارمان ته رخان کرد بۆ یارمه تیدانی زیانلیک ه وتروانی نه م کاره ساته و چه ند هه فته پێش وه زاره تی کشتووکا ل ، ۳۸ میلیۆن له و ۶۰۰ میلیۆن دۆلاره ی وهك قه رز دا به جووتیاران . به هه ر حال با وه ر نا که م گه لی له م خه لکه ته نانه ت بیان وه ویت نه م قه رزه وه ربگرن به لکوه ده یانه ویت یارمه تی بدرین و هۆکاری نه وهی که من و سناتۆر کۆچران^۲ ده نگمان نه دا به یاسای فریاکه وتنی كورده كان نه وه بوو که نامانه ویت نه م دووانه پیکه وه تیکه ل بکری ت . نیمه نامانه ویت وهك یارمه تیده ریك هه لسه روکه وتیان له گه ل بک هین ، به لام ده بی به خیرایی له ناوچه زیانلیک ه وتوه كانی نه م سی نه یاله ته یارمه تی نه و جووتیارانه بدهین که ناماژه م پیکردن .

Mr. BUMPERS^۱
' Senator COCHRAN

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریكا

گه لاله یاسای فریاگوزاری بۆ ناواره کان

۹ی مایسی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی پیران

به ریتز " کینییدی " :

جهنابی سه رۆك من به توندى پشتیوانی ده کم له یاسای ۲۱۲۲ بۆ فریاگوزاری ناواره کان . ئەم گه لاله یاسایه ۴ میلیۆن دۆلاری ترخان کردوه بۆ یارمهتیدانی خیرای ئەو ۱/۵ میلیۆن کورده که له نێران، تورکیا و عێراق له بارودۆخیکى دژواردان . جیهان تا نیستا به ده گهن قهیرانیکی نه وهنده گهره ی ناواره کانى به خۆه بینیه که تیییدا ژن و پیاو و مندال له زید و ولاتى خۆیان بهم شیوازه تراژیدیکه ناواره بن .

تکا له هاوکارانم ده کم دهنگی خۆیان بجهنه پال دهنگی من بۆ تهوهی ئەم یاسایه پهسند بکریت بۆ ترخان کردنی ئەم بره پارهیه بۆ ناواره کان و ئەوه مسۆگهر بیته که یارمهتی مرۆڤدۆستانه ی خیرا ده گاته دهستی خه لکی کورد که له میژه ده چهوسیتزینه وه و نازار و نه هامة تی ده چیتۆن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتی دهرهوهی نه مریکا

په سه ندرنی یاسای فریاگوزاری بۆ كورده كان

۹ مایسی ۱۹۹۱ - نهنجومهنی پیران

به دیتز "پیتل" :

جهنابی سه رۆك نهم یاسایه ریتگا بۆ نهوه خوۆش دهكات كه خهلكی كورد كه له نهنجامی سیاسهته درنده كانی رژیی سه دام حوسهین ناوارة بوونه به شینوازیکی بنه رتهی یارمهتی بدیتن .

پتر له ۲ میلیۆن كورد له سه ر سنووری عیراق و توركیا و ئیران ناوارة بوونه . هه مومان كه وتینه ته ژیر کاریگه ری توندی وینه ته له فیزیکیه كانی نهو مندالانهی كه هه روا به سه ر زه ویدا كه وتون و چاویان برپوه ته داها توویه کی نادیار . پاش درهنگه ستنیکی زۆر ، كۆمه لگای نیونه ته وه بی نیستا هه لساوه به دابین كردنی پیداو یستییه كانی ۸۰۰ هه زار ناوارة ی عیراقی له سه ر سنووری توركیا . هه روا پیتیستییه کی زۆر هه یه به یارمه تیدانی ژماره یه کی زۆر له ناوارة كانی سه ر سنووری ئیران و عیراق و نهمه پیتش له هه موو شتیك پیتیستی به هاوكاری زۆرتری ده ولته تی ئیران هه یه . نهم یاسایه یارمه تی مرۆفدۆستانه بۆ كورده كان دابین دهكات .

به هه ر حال كیتشه یه کی گه ورت هه یه كه نه ویش یارمه تی سیاسی و سه ربازییه . هه تا كاتیك سه دام حوسهین له سه ر ده سه لات بیته ، كورده كان له گه ل كۆمه لكوژی سوپای عیراق به ره وپوون .

ولاته یه كگرتوه كانی نه مریكا و هیزه هاو په یانه كانی نیستا به شیتیکی بهرچاو له باكووری عیراقیان به ده سه ته وه یه . نهم هه ریمه پاریتزراوه - كه هیوادارم بهر فراوانتر بكریت و شاری ده زكیش له خوۆبكریت - ده توانی جینگای یه ك میلیۆن ناوارة ی كورد بكاته وه . بۆ نه وه ی جینگای هه موو ناوارة كان بیته وه ده بۆ هه ریمی پاریتزراو به ره و رۆژه ه لات و باشوور بهر فراوانتر بكریت .

نهمه باروودۆختك نییه كه نیمه بتوانین به ناسانی خوۆمانی لی بدزیینه وه . نه گه ر نیمه له ناوچه بكشیتینه وه (له كاتیكدا كه سه دام هه روا له سه ر ده سه لاته) كورده كانیش ده بی بكشیتینه وه نه گه رنا له گه ل مه ترسی مه رگ به ره وپوو ده بنه وه ، كه وابوو هیوادارم له ناستی دیپلۆماتیكدا

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس وهزارهتی دهره وهس نه مریکا

زۆرتین گرنگی به وه بدریت که هیتیکی نیونه ته وهیی (باشتر وایه له ژیر چاودیری نه ته وه یه کگرتوه کاندای بیت) بۆ پاراستنی خه لکی کورد له به رامبه ر سوپا و هیتزه کانی ناسایشی عیراق پینکبه یتریت.

نه گهر وتووێژه کانی نیستای رژیمی به غداد و کورده کان ریکه وه تننامه یه کی ئۆتۆنۆمی لی بکه ویته وه ، ده بی به ریگیه که بۆ نه وهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له عیراق بکشیته وه به لام ته نها کاتیک ده ترانین نه مه بکه یین که گارانته متمانه پیکراوی نیونه ته وه یی بۆ جیبه جی بوونی ئۆتۆنۆمی (کوردستان) له نارادا بیت، له وانه به کارهینانی هیزی سه ربازی نه گهر هات و عیراق ریوشوینه کانی ریکه وه تننامه که ی خۆی له گه ل کورد پیشیل کرد.

سه ربحام نابیت نه وه له بیر بکه یین که سه دام سه رچاوه ی کیشه که ی نیمه یه له نارچه . به داخه وه نیمه بۆ له سه ر ده سه لات لابرده ی سه دام هه له که مان له کیس دا و نیستا سه دام زۆر به هیتزه له وهی ۲ مانگ پیش . سه دام حوسه یین و رژیمه که ی به توندترین شیوه یاسا نیونه ته وه ییبه کانیان پیشیل کردوه که کۆمه لکوژی کورده کان و داگیرکردنی کویت دوو له نمونه کانیه تی . تا نیستا عیراق ته نانه ت شه رت و مه رجه کانی بریارنامه ی ۱۹۸۷ی نه ته وه یه کگرتوه کانی سه باره ت به ناگره ست جیبه جی نه کردوه . له وانه دیله کویتییه کان به ته واوی نازاد نه کراون و نه گه راونه ته وه ولاتی خۆیان. هه روه ها لیستی نه رچه که کۆمه لکوژانه ی عیراق که ته سلیم به نه ته وه یه کگرتوه کان کراوه ، ناته واوه . رژیمیکی وا ناتوانیت خۆی له گه ل کۆمه لگای نیونه ته وه یییدا بگوئینیت. رژیمی عیراق رژیمیکی چه په له و ده بی هه روا هه لسوکه وتی له گه ل بکریت . کۆمه لگای نیونه ته وه یی نابیت وه که ده سه لاتدارانی ره وا ی عیراق هه لسوکه وت له گه ل سه دام حوسه یین و حیزی به عس بکات، به لکوو به پیچه وانه وه ده بی جه خت له سه ر نارهبووینان بکاته وه .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کان و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

فرياکه وتن و پاراستنی کورده کانی عیراق و ناوارة کانی دیکه که له ترسی سهرکوتی

سه دام حوسهین هه لته اتون

۱۴ مایسی ۱۹۹۱ — نه نجوومه نی نوینه ران

به پریز "نابیرکرامییل"^۱، نوینه ری نیاله تی "هاوی" :

جهنابی سهرۆکی نه نجوومه ن نه مریۆ من به نوینه رایه تی له لایه ن لیۆنه به که وه، پشتگیری ته وای خۆم دهرده بپم و ریژم هیه بۆ پریاری که لکوه رگرتن له هیزی سهریازی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بۆ فریاگوزاری و پاراستنی کورده کانی عیراق و ناوارة کانی دیکه که له دهستی سهرکوتی سه دام هه لته اتون . به تاییه ت خۆشحال م به دهرکردنی پریاری ناردنی هیزه کانی نه مریکا بۆ ناوچه بۆ پاراستنی جاده کان و شوینی ژبانی کاتی ناوارة کان .

من له سهر بره وایه م هه مرو نه مریکایه ک (ههر روانگه به کی سیاسی که هه بی) هه . نه م بیروپرای منهی هه یه و ستایشی سهرۆک کۆمار و حکم و مه تی نه مریکا ده کات بۆ پیشگیری کردن له مهرگ و نه هاهمه تیبه کی نه وهنده گه وه . من وای بۆده چم نه م پریاره ی کۆنگریس بۆ ته رخان کردنی پاره بۆ نه م مه به سته نیشان ده دات نیتمه خه لکیکی دلسوژین و خۆشحال ده بین به دابین کردنی خوراک، ده و او دهرمان و خپوه ت بۆ ناوارة کان و یارمه تیدانی هه مرو لیقه و ماوان .

ره هه نده کانی نه م کاره ساته نه وهنده گه وه یه و مه ترسیه که نه وهنده کتوو پره که جگه له هیزی سهریازی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا هیچ هیژیکی دیکه ناتوانیت له به رامبه ریدا رابوه ستیت . به بیروپوچوونی من ده بی زۆرتتر وه لومی پیداو یستیه کانی ناوارة کان بدریتتسه وه و له م هه له که لک وه ربگیری ت له بهر نه وهی نیتمه تا نیستا قت نه وهنده له روژه لاتی ناوه راست به هیز نه بوینه .

جهنابی سهرۆک که و ابو جگه له وه هه نگا وانه ی که باسم کرد نیتمه ده بی:

Mr. ABERCROMBIE¹

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

۱- پتوهرى يارمه تيبه مرؤفدؤستانه كان به ناواره كورده كانى عتراق چ له ناوخؤ و چ له دهره وهى عتراق به رفراوانتر بكهين و داواى يارمه تى زؤرتتر له نه ته وه يه كگرتووه كان بكهين له م په يوه ندييه دا

۲- هتزه سه ربازيه كانى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا به كار بينين بؤ به رفراوانتر كردن و وه لامدانه وهى ختيرا به ده سترديؤى سوياس عتراق بؤ سه هيتلى ۳۶ و هه موو خاكي كوردستانى عتراق كه پينكه اتووه له پاريزگاي كه ركوك ، سليمانى ، هه وليتر ، دهؤك و به شتئك له پاريزگاي به عقوويه كه ده كه ويته باكوورى رؤژه لاتى چيائى حه مرين و نهو به شهى پاريزگاي موسل كه ده كه ويته باكوورى رؤژه لاتى رووبارى ديچله .

نهو كه سانه كه له م رؤژانه دا سديرى ته له فزيؤن ده كه ن ده زانن نه مه واتساي نه وه يه كه نيتمه ناچارين نه م هه رتيمه بچووكه ي ناواره كان له باكوورى عتراق به رفراوان بكهين و هه موو ناوچه كانى كوردستانى عتراقى بجهينه ناوى .

۳- پتويسته نيتمه له سه رچاوه كانى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا و يارمه تيبه كانى نه ته وه يه كگرتووه كان كه لك وه ربگرين بؤ ناسان كردنى گه رانه وهى ناواره عتراق تيبه كان كه پاش راپه رپينى نادارى ۱۹۹۱ له زىدى خؤيان ناواره بوونه و هه روه ها نه وانهى كه پيشتر له لايه ن رؤمى سه دام ناچار كراون له باشوورى عتراق نيشته جئ بن .

۴- سه ره پرشتى هه وله كانى نه ته وه يه كگرتووه كان بكهين بؤ پينكه يتسانى ده وله تبتكى نوى له عتراق كه رتيز له مافى هه موو هاوولاتيانى عتراق بگريت وه ك كورد ، ناشوورى ، توركمان ، كه لدانى و كه مينه كانى ديكه

۵- نيتمه ده بى هه نگاوه له بگرين بؤ نه وهى باروودؤخى خراپى كورده كانى عتراق بكهين به نه چينداى كؤنفرانسى ناشتى رؤژه لاتى ناوه راست

جه نابى سه رؤك نه م هه نگاوانه به ره رسياريتى نيتمه به نيسبه تى سياسه تى رؤژه لاتى ناوه راست (كه له ناكامى ده ستپوه ردانى نيتمه له ناوچه درووست بووه) به رجه سته ده كات كه نه ركه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريك

نه خلاقىيه كانى نيمه قىبولتى كردوه. نىگه رانى به نىسه ت دادپه روه رى و مافى مرؤڤ ، به ها ديمؤكراتىيكه كان و دلئسؤزى، فاكؤر گه لىكن كه نيمه ناتوانىن وهك شتىكى لاهكى سه رىيان بكه يىن بهلكوه ده بئ له دلئى هه موه مرؤڤئىكدا بىت . پشتگوى خستنى نهم فاكؤرانه ناوچه تووشى نالئوزى و بى سه روبه رهبى هه ميه ميه دى ده كات و تنها له رىنگاى به فه رمى ناسىنى نهم نامانجه هه رگىز نه مرانديه كه ناشتى و سه قامگىرى ده سه تبه ر ده بىت .

جه نابى سه رؤك له وانى به باش بىت پر سىار بكرىت بؤ ده بئ نيمه سه رنج به دىنه خه لئىك كه پىش شه رى كه نداو هىچ كه س ناوىانى نه بىستوه . وه لامه كهى نه وه يه كه نهم شه ره كؤتابى پئ نه هاتوه و كؤتابى پئ نايىت . ولاته يه كگر توه كانى نه مريك به يارمه تىدان به ده ركردنى عىراق له كوىت ، ده رازه كانى نازادى كردوه ته وه ، نهو نازادى به كه هه موه خه لئى ناوچه تامه زؤيه تى . نهم خه لكه هه ول ده ده ن بگه ن بهو دادپه روه رى به كه نيمه ده لئىن ده توانىن دا بىنى بكه يىن بؤ نه ميره كان و نهو كوىت يانه كه نىستا داوايان لىده كوىت ميسر به جئ به ئىلن و بؤ نمونه له هؤتيله لؤكسه كانى نه وئى بگه رپئنه وه بؤ ولاتى خؤيان .

كورد ه كانىش داواى هه مان شت ده كه ن . نيمه ناتوانىن خؤمان له م شه ره دور بگرىن ، ناتوانىن خؤمان له م قه له مپه وه دور بگرىن ، مه گه ر نهو كاته كه خه لئى عىراق سه روه رى خؤيان له ولاته كه يان به ده ست به ئىنه وه كه له رؤزى به ده سه لات گه شتىن سه دامه وه لىيان زهوت كراوه . نه مپؤ سه دام له سه ر ده سه لاته و تا نهو كاته كه نيمه ناوچه به جئ به ئىلن له سه ر ده سه لاتىش ده مپئى ، مه گه ر نه وهى نهو هه نگاوانه هه لبگرىن كه ده ستنىشانم كرد .

جه نابى سه رؤك نيمه ناتوانىن به به هاندى نه وهى كه شه ر كؤتابى پىنه اتوه ، خؤمان دور بگرىن . شه ر كؤتابى پئ نه هاتوه ، تىبىنى به گرنه كهى من نه وه يه كه نيمه كه وتووينه ته ناو باروودؤخىك كه تىيدا هه زاران هه زار كورد له گه ل رؤمى مرؤڤكوؤى سه دام به ره وپرون ، نايان نيمه بؤ نه مه شه رمان كرد ؟ بؤ نيمه رزگار كردنى خه لكمان نه كرد به نامانج ؟ نه گه ر نه مه نامانجى نيمه نه بو ، نهى چى بو ؟ نه گه ر نيمه داوامان له خه لئى عىراق نه كردبايا دؤى سه دام راپه رىن بكه ن

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

لهوانديه ته مپۆ بۆ رزگار كردنى خۆمان شتيكمان بۆ وتن ههبايا بهلام ناتوانين شتى وا بلين بههۆى .
تهوهى كه داوامان ليكردن دژى سهدام راپهړن . جهناى سهرۆك نهم بانگه وازهى نيمه هۆكارى
راپهړينى خهلكى عيراق بوو و ههروهها هۆكارى ناوارة بوونى خهلكى كورد بۆ سنوورى توركييا و
نيتران بوو .

جهناى سهرۆك نيمه دهبن ههنگار ههلبگرين بۆ تهوهى نيشان بدهين ولاته يه كگرتوه كانى
نه مريكا نهركى نه خلاقى خۆى به نيسهت كورده كان جيپه جى دهكات و پاشان شهړ كۆتايى
پيپيت . تهنها ريگا بۆ كۆتايى پيهاتنى شهړ تهوهيه سهدام له سهر دهسهلات لابرېت و يارمهتى
بهو خهلكه بدرېت كه دژى سهدام راپهړينيان كردوه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و هزاره نسی دهره وهی نه مریکا

ههولته نیتونه ته وه بییه کان بۆ پاراستنی کورده کان
۱۲ ای حوزه بیرانی ۱۹۹۱ — نه نجورمه نسی پیران

به پرتیز " جان کیری " :

جه نابی سه رۆك له ۷۲ كاتۆمیری رابردودا بینیمان كه چ پیشوازییه کی بئی و بیه له هیزه
سه ربازییه كاغان كرا كه له " شالای گه رده لوولی بیابان " دا به شدار بوون . له واشنگتۆن دی سسی
گه ورتیه ریبیره سیان بۆ گپرا ، له نیویۆك هه موو ریکۆرده كانی پیشووتر شکتیران ، نه مه
جه ژنی سه ركه وتنی سه ربازی بسو به سه ر عیراقدا . هیزه كانی نه مریکا و هاوبه یانان
داگیره رانیان له کویت وه ده رنا هه روا كه به لینیان دا بوو . نه مه شالۆوتیکی زۆر پرشكۆ بوو و نیتمه
پیشوازی لهو كه سانه ده كه یین كه نه وه نده نیتمه یان سه ربه رز كرد .

نهو سناتۆزانه كه قسه یان كرد نه م سه ركه وتنه یان وهك سه ركه وتنی نازادی به رجه سته كرد ، راسته
نه مه سه ركه وتنیکی سه ربازی گه ورتیه بوو به لām شه ر بۆ نازادی تازه ده سستی پیكردوه . راپۆرته كان
سه باره ت به پیشیتلكاریه به رده وامه كانی مافی مرۆڤ له کویت نیشان ده دات نیتمه ده بئی هه روا
به هه مان شیوه نیگه ران بین به نیسه ت نازادی خه لکی کویت . له مه زیاتر هه رچه ند خۆشحال م كه
هیزه سه ربازییه كاغان به سلامت گه راونه ته وه بۆ ولات به لām خۆشترین كات بۆ مر . نهو كاتیه
كه ناواره كورده كان بگه رینه وه بۆ باكووری عیراق . جه نابی سه رۆك هیوادارم و تكاده كه م له
بیریان نه كه یین .

له ژماره ی نه مرۆ سه ر له به یانی رۆژنامه ی " واشنگتۆن پۆست " دا وتاریکی به پرتیز " سه دره دین
ناغاخان " ، نویتنه ری سه ركه تیری گشتی نه ته وه یه كگرتوكان له " نازانسی نیتونه ته وه یی پرۆگرامه

Mr. KERREY ¹
Mr. Sadruddin Aga Khan ²

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

مرۆڤدۆستانه كان" له عيراق ، كوئيت و ناوچه سنووريبه كانى عيراق - نيران بلاو بۆته وه كه ده مه وئيت بۆ نه نجامى وته كام كه لگى لئيه رگرم .

به رپز " ناغاخان" ناماژهى به وه كردوه كه نه ته وه يه كگرتوه كان ده يه وئيت به ناماڭى پاراستنى نازادى خه لگى كورد هئيزى پاريزهر له عيراق چينگير بكات.

نهم ۵۰۰ گارده به گوئيره ي ريككه وتننامه ي ۲۳ى مائسى نه ته وه يه كگرتوه كان له گهل عيراق و له چوارچيه وى نهو ريككه وتننامه يه كه له ۱۸ى ئاڤريل له به غداد واژۆ كراوه كار ده كهن. نه مه ئۆپه راسيؤئيتكى مرۆڤدۆستانه يه كه تنها كاتيك سه ركه وتوو ده بيت كه نه ته وه يه كگرتوه كان به توندى و به هئيزه وه پشتگيرى لئى بكات . به داخه وه هه ولنه فرياگوزاريبه خؤويسته كان زؤر وه لآمده رى پيداويستيبه كانى ناواره كان نه بووه . و لاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بئى سه رپه ره شتى كۆمه لگاي جيهانى بكات بۆ سه رپاست كرده وه ي كه موكۆزيبه كان. نه گه ر نازادى نهم ناوارانه بيتته قؤربانى له خؤرازي بوونى ئيمه ، نه نجاميتكى تال و تراژيديكى لئى ده كه وئيه وه . تيروانيينى به رپز " ناغاخان" بۆ نهم شيوازه ولامدانه وه نوييه شايانى پشتگيرى ئيمه يه . قسه كانى به رپز ناغاخان زؤر سه رنجرا كيشه و هيوأ به خشه . به رپز ناغاخان ده لئيت :

قسه و باس له سه ر ده ستيوه ردانى مرۆڤدۆستانه ، له م دوايبانه گه رموگۆرتر بووه و ره زايبه تى زؤرتري له سه ره . جه نايى سه رۆك ، ئيمه نه ته نها هه لى نه وه مان بۆ ره خساوه (له ريگاي نهم هه ولانه) كه نهو كاره ي كه ده ستمان پئى كرده وه ته واوى بكه ين به لكوو فيرى نه وئيش ده بين كه چؤن هه ر له سه ره تاوه بۆ پئيشگرتن له هه لگيرسانى شه ر كه لك له هئيزى سه ربازى وه ربگرين.

كورده كان به تنیا جیمه هیلن

۲۵ی حوزه بیرانی ۱۹۹۱- نه نجوومه نی پیران

به پریز " پیل " :

جهنابی سه رۆك ، پتر له ۲ مانگه و لاته یه كگرتوه كانی نه مریكا و هیزه هاوپه یانه كانمان ژییانی خهلكیان له باكووری عیراق پاراستوه . ژنان و پساوانی سه ربازی نیمه ، خهلكی برسیان تیتر كردوه ، نه خۆشه كانیان چاره سه ر كردوه و دالده ی دهر به ده ربوه كانیان داوه . له هه موو گرنه گتر سه ربازانی نیمه ، كورد ، كه لد و ناشوورییه كانیان پاراستوه له به رامبه ر كۆمه لكوژی ته واوی سوپای سه دام كه هه ره سی هیناوه به لām هیشتا له مرۆفكوژییدا چالاكه .

نیستا به هه رحال كاری هیزه هاوپه یانه كان وادیاره رووی له كۆتاییه و بی داناسی ریشوینی پیویست بۆ پاراستنی خهلكی ناوچه ، دیسان له گه ل تراژی دیایه کی دیکه دا به ره وروو ده بنسه وه كه جاری یه كه م نیمه ی خسته ناو باكووری عیراق .

دوو مانگه ریبه رایه تی كورد له گه ل سه دام له به غداد وتووێژ ده كات . سه م وتووێژه وادیاره به ریکه كه وتنامه ی نۆتۆنۆمی كۆتایی پیدیت كه له نه فهادا به شیک له داها تی نه وتی كه ركووك ده درئ به كورده كان و ریگیان پین ده دریت چاپه مه نی ، رادیۆ و ته له فزیۆنی خۆیان هه بیته .

به گویه ی زاپۆرتی رۆژنامه كان ، كورده كان ده یانه ویت له ماوه ی ۳ مانگی داها توودا هه لپواردنیکی دیۆكراتیک له ناوچه ی خودمووختار به ریبه به بن و له ماوه ی ۶ مانگ تا یه ك سا ل ، هه لپواردنی دیۆكراتیک له هه موو عیراق به ریبه ده چیته . نه گه ر هه لپواردنیکی وا به ریبه به چیته ، شتیکی باشه . سه دام حوسه یین له قۆناخه كانی پیتشوری لاوازیو نییدا (وه ك سه ره تای ده یسه ی ۱۹۷۰ و له میانه ی شه ری تیتران و عیراق) له گه ل ریبه رانی كورد وتووێژیکی به رچاوی كردوه . به هه رحال نه گه ر رژی سه دام به هیتره ربیته ، ریکه كه وتنامه كه ده خاته ژیر پین و دیسان ده سه ت

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

ده کاتمه به كوشتار . هیچ هۆیهك له نارادا نییه تا وا بیربکهینهوه باروودۆخه كه له گهڤ رابردوو جیاوازه .

سه دام نهتهنها دهیهوئیت هیژه بیانیههكان له عیراق بچنه دهرهوه به لگه وهیته کۆمه لگای نیونه ته وهییش ناوړ له عیراق نه داتهوه . سه دام ده زانیته ههتا کاتیک كه کۆمه لگای نیونه ته وهی تیوه گلاوی کیشهی کورد بیته ، شتی وا روو نادات كه وابوو ستراتیهیه کی شهفانی گرتۆته بهر كه بریتیه له سازش له گهڤ کورد ، دهر کردنی هیژه نیونه ته وهییه كان له عیراق ، لادانی ناراسته ی سرنجی کۆمه لگای نیونه ته وهییه له کورده كان و گۆرینی به رهو شته کانی دیکه و پاشان هه ره شه کردن له هیژه کورده کانی نه یاری سه دام و نهو خه لکه كه پشتیوانیان لی ده کهن .

هیچ هۆکاریک له نارادا نییه بۆ نه وهی نیمه به قازانجی ستراتیهیه کی سه دام ههنگاو هه لنگرین . نیمه ده بی بزاین ناتوانین متمانه به سه دام (كه به وهی سه رۆك کۆماری نه مریکا له " نادۆلف هیتلر " خراپه ره) بکه یین جاریکی دیکه خه لکی کورد سه رکوت نه کات و نازاریان نه دات . پاراستنی خه لکی کورد ده بی کۆله کی سه ره کی سیاسه تی نیمه بی له باکووری عیراق .

کورده كان نیستا به هۆی نهو ههنگاوانه ی كه کۆمه لگای نیونه ته وهییه دژی عیراق هه لگی گرتوه له مه ترسیدان . به زه بر وه شانندن له سه پای سه دام نیمه باروودۆخیکمان درووست کردوه كه راپه رینی کوردی کردوه به شتیکی مسۆگه ر . له مه زیاتر به هه ر حال نیمه له ریگی لی دوانه گشته یه کانی سه رۆك بوش ، چالاكانه کورده کافان هاندا تا دژی سه دام راپه رین بکه ن و به لی نی پشتیوانی سه ربا زیمان پیدان (له ریگی نهو رادیۆ نه ی نییه كه ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا دایمه زرانده بو) و وتمان نه گه ر هیژی ناسمانی عیراق چالاکی بکات لیی ده ده یین . نیمه ناتوانین و ناییت بهر په رسیاریتی خۆمان له بهرامبه ر خه لکیکه كه له نه نجامی کرده وه کانی نیمه ده ! كه وتوونه ته ناو مه ترسی پشتگۆی بجه یین . راپه رینه کانی پاش شه ری زه مینی دژی عیراق ، نه نجامی راسته وخۆی شه ر بوو و نیمه ناتوانین خۆمان له بهر په رسیاریه تییه کافان بدزی نه وه .

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانن و وزارتتی دهره وهی نه سربکا

کورده کان به کۆمهله دژی سهدام راپه پینیان کرد. له ۱۹۸۰ راپه پینینکی زۆر بچوکتز بووه هۆی نه وهی سهدام به شیوازیکی بهرفراوان پتر له ۶۰ گوند به چهکی کیمیایی بۆمباران بکات. نهم جاره ههمرو شاره کان به شیک بوونه له راپه رین و ههموشیان له بهردهم تۆله سهندنه وهی سهدام دان. ههتا کانییک که سهدام و رژیمه کهی له سه دهسه لات بی، کورده کان له مهترسیدان.

نهم راستیه ولاته یه کگرتوهه کانن نه سربکای له گهله ههلبژاردنی یه کئی لهم دوو رینگا ناخۆشانه رووبه پرو کردوهه ته وه: دۆزینه وهی رینگایه که بۆ مانه وهی هیزه نیتونه ته وه یهیه کان له عیراق یان به ته نیا هیشتنه وهی کورده کان له بهرامبه ر چاره نووسیکی درندانه. له بهر نه وهی که به بیروبوچرونی من رینگا چاره ی دووه، نامرۆفانه و نانه خلاقیه، نهمه هیچ رینگا چاره یه کی دیکه مان نییه جگه له مانه وه له باکووری عیراق.

نیمه ده بی له گهله نه ندامانی دیکه ی نه نجومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوهه کان کاریکه مین بۆ پتکه پینانی هیژیکی نیتونه ته وه یی له ژیر چاودیری نه ته وه یه کگرتوهه کان بۆ پاراستنی کورده کان. ژماره ی نهم هیژانه ده بی گهله له ۵۰۰ سه ربازه ی نه ته وه یه کگرتوهه کان زۆر تر بیته که نیستا به ره زامه ندی رژیمی عیراق له وین و کاریان ته نها پاراستنی کارمه ندانی ریکه خراوه نیتونه ته وه یهیه فریاگوزاریهه کانه. پتکه پینانی جۆره هیژیکی نیتونه ته وه یی گونجاو کاتی ده ویت.

له هه مان کاتدا نیمه نابی نه وهنده به په رۆش بین بۆ هاتنه ده ره وه له باکووری عیراق. سه ربازانی نیمه به ته وای پارێزه ری ژیانن. پیموایه نه وهنده که نیمه ده مانه ویت شه وان بگه رپینسه وه بۆ ولات، خویان نایانه ویت بگه رپینه وه له بهر نه وهی ده زانن ته گه ر ناوچه که به جی بهیلن هه رچیان کردوه به خیرایی به فیرو ده چیت.

كورده كان له بیر مهكهن

۲ی ئابی ۱۹۹۱ - نهنجوومهنی نوینهران

به پرتز " بیلبرای " :

جه نابی سه رۆکی نهنجوومن سبهینی ۳ی ئاب، کۆنگره ی نه ته وهی کورد له نه مریکای باکور له " واشنگتۆن دی سی " کۆیوونه وهیه که ده گرتت بۆ باس و تاوتووی کردنی ستراتیژی داهاتوو به نامانجی چاره سه ر کردنی قهیرانی بهرده وامی کورد له باکووری عێراق . من زۆر شانازی ده که مه به وهی که بانگهێشت کراوم بۆ نه م کۆیوونه وهیه .

هه رچهند که ئیمه ئیدی شه وانه وینسه ی ناواره مردووه کان، که مپه ختوه تییه کان و خستنه خواره وهی خۆراک بۆ ناواره کان له فرۆکه کانه وه نابینن به لام هیتشتا کۆمه لێک کیشه ماوه که ده بی چاره سه ری بکه یین . هه رچهند که ئیمه ئیستا هیزی " کرده وهی خیرا " مان له تورکیا هه یه به لام هیتشتا ناتوانین ناسایشی نه م ناوارانه مسۆگه ر بکه یین . کرده وه کانی رابردووی ده ولته تی عێراق نیشان ده دات که کورده کان له گه ل مه ترسی سه دام روویه پروون .

گرینگترین کیشه ی ئیمه نه و راستییه یه که هیتشتا خه لک ده ترسن . گه مارۆ نابوو رییه کانی ئیمه له سه ر عێراق پتویسته و له جی خۆیدا یه . به هه ر حال ده بی کۆمه لێک ریگا بدۆزی نه وه بۆ ته سلیم کردنی پیتداویسته کانه ناواره کان. سه ره بجام نه وه که سه دام هیتشتا له سه ر ده سه لاته و هه تا کاتی که سه دام له سه ر ده سه لات بیست ، هه یج که س به تایبه ت کورده کان ناسایشیان نابیت . هیوادارم هاوکارام ده نگسی خۆسان بجه نه پال ده نگسی من بۆ پشتیوانی کردن له چالاکیه بهرده وامه کانی به ره ی کورد و هیوادارم خه باتیان له بیر نه که یین .

کورډ و کوردستان له بلگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

سه دام دژ کرده ویه کی خیرا و درندانای نیشان دا . سه دام بهو تانک و هیزه زه مینییه که هیشتا له ده ستیدا مابوو ، راپه رینی جه ماوه ری خه لگی به هیژی سه ربازی درنده ی خزی تی شکاند . له گه ل نه مه شدا جۆرج بوش پاش نه وه ی له بانگه وازی کدا کورد و شیعه کانی بۆ راپه رین دژی سه دام هاندا ، نه ی توانی له کاتی پیوستدا یارمه تی یان بدات و له نه مجامدا شه پۆلی ناواره کان به ره و نیژان و تورکیا رویشتن . نه م خه لگه نه ته نه ا تۆشی شاخه میوانه ویسته کان و بیوانه قاتوقره کان بوون، بلکوه له نار که مپه کانی ناواره کاندا گیران خواریده وه و خۆراک، ده واو دهرمان و سووته مه نی که میان هه یه . له مه زیاتر حکومتی نه مریکا نه یویستوه حکومتی عیراق ناچار بکات بریارنامه کانی نه مجومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان سه باره ت به باشر کردنی باروودوخی دلته زینی کورده کان جیبه جی بکات.

که مینه نه تنیکییه کانی دیکه ش دوا به دوا ی شه ری که نداوی فارس تا نیستا هه ر نیش و نازار ده کیشن. پتر له ۱۲ هه زار ناشووری و که لدانی مه سیحی و که مینه کانی دیکه که له کاتی شه ر و پاش شه ر له عیراق هه لته اتوون ، هیشتا هه ر ناواری و له ولاتی نی دراوسی عیراق سه رگه ردان له بهر نه وه ی ناویرن بگه رینه وه بۆ عیراق .

سه ره رای راگه یانندی سه رکه وتنی شه ر له لایه ن حکومتی بوش، قهیرانی که نداو به نیسبه ت نه م قوربانییه له بیرکراوانه هیشتا هه ر به رده وامه . نه وانه که دوا به دوا ی شه ری که نداو تا نیستا نیش و نازار ده کیشن ده بی له لایه ن ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکاوه سه رنجی ته واریان پی بدری و نایبیت حکومتی نیستای نه مریکا له مه زیاتر پشتگوئیان بجات . له یه که مین سالیادی کۆتایی پیتهانتی شه ری که نداوی فارس له کاتی کدا که ده بی نه م یاده سه رز رابگرین با قوربانییه نه خوازراوه کانی شه ر له بیر نه که مین .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهرومى نه مريكا

سه دام حوسهين، كورد و ژينۆسايڊ
۱۷ى نادارى ۱۹۹۲ - نهنجوومهنى پيران

بهريژ "دۆل" :

جهنابى سه رۆك نهم ههفتهيه چواره مين سالتياڊى يه كى له دزىوتيرين روڊاره كانى سه دهى
بيسته مه . له ۱۷-۱۸ى نادارى ۱۹۸۸ ههتزه چه كڊاره كانى سه دام حوسهين ههزاران ژن، منڊال
و پيره ميڊريان له شارۆچكهى ههله بجه كوشت . نهم كۆمهلكوژيه به چه كى كيميائى نه بجامدرا،
ههمان چه كى كيميائى كه نه مپۆ نه تهوه يه كگرتووه كان به شوپينيدا ده گپيت له عيڙاڊا .

لهو كاته قهتزه ونهى ۱۹۸۸ تا نيستا سه دام و ههتزه كانى گاردى كۆمارى به چه كى كيميائى
به ردهوام ههتريشان كرده وه ته سه ر كورده كان له باكوورى عيڙاق و خهلكيان به كۆمهله ستياره
داوه و به هه موو شيوازيكى و يتانه كراو نه شكه بجه يانى داوه .

نهم كرده وه درندهيه زۆر جار له ته له فزيۆنه كانى جيهاندا بلاو بووه ته وه به لآم تيمه به خيڙايى له
بىرى ده كمين . ههر نهم مانگه به رنامهى ته له فزيۆنى " ۶۰ خولهك " كه نزيكه ۶۰ ميليۆن
نه مريكاى سه بىرى ده كات ، دوايين كرده وه بى به زه يانه كانى ههتزه كانى سه دام حوسهينى دژ به
خهلكى كورد نيشاندا . وادياره سه ر بازه عيڙاڊيه كان كرده وه كۆمهلكوژيه كانى خۆيان به كامپيرا
تۆمار ده كمن تا خهلات بكرين . نهم وینه كامپيراينانه له گهله هزاران لاپه ره به لگه نامهى ديكه
دهستى به سه ردا گيراه ، نهم و يتانه ترسناك و دلته زين بوون .

ههشتا له واشنگتون هيج باسنيك نيبه بۆ نه وهى نهم كرده وه به رده واما نه به ژينۆسايڊ بنا سرين،
ته نانه ت نيستاش ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا و ههتزه رۆژناوايبه كان سه رنجى خۆيان چه ر
كرده وه ته وه له سه ر ته كنۆلۆژيا و كارخانه كانى به ره مه يتنانى چه كه كۆمهلكوژه كانى سه دام نه

Mr. DOLE¹

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

نهو خه لکه که بوونه ته قوربانى (و له وانیه دیسان له داهاتوویه کی نزیکدا بینه وه قوربانى) چه که کۆمه لکۆزه کانى سهدام .

له ههفته ی رابردودا راپۆرتیه هه والیه کان هه لویستی له خزیایانه و بى باکانه ی جیگری سه رۆك وه زیرانى عیراقیان بلاو کرده وه که به نه ته وه یه کگرتووه کانى وتووه سهدام حوسه یین دیارى ده کات پشکنه رانى نه ته وه یه کگرتووه کان بۆ دۆزینه وه ی چه کی کۆمه لکۆز، ده توانن سه ردانى کوی بکه ن و سه ردانى کوی نه که ن .

نیستا کۆمه لیک گوشار له لایه ن بریتانیا و ولاته یه کگرتووه کانى نه مریکا هه یه بۆ نه بجامدانى هه ندی کرده وه ی سه ربازی .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهرهوس نه امریکا

كورده كان هاوپه يانی سرووشتی ئیمن دژی سهدام

۱۷ ی ناداری ۱۹۹۲ - نه نجومه نی پیران

به ریز " دیکونسینی " :

جهنابی سهرۆك زۆر پیشتر له وهی كه كرده وه بئ به زه یانه كانی سهدام به شیوازیکی به رفراوان ریسوا بكری ، رژیمه ده پرده كه ی سهدام شالۆویکی بۆ قه لاجۆ كردنی كورده كانی دانیشتیوی باكووری عیراق نه بجامدا . گونده كان خاپوور کران، هه زاران كهس كوژران و دهیان ههزار كهس ناچار بسون له زیدی خۆیان ناوارة بن .

نه مپۆ چواره مین سالیادی كرده وه یه کی درپدانه یه كه جیهانی هه ژاند و تاكتیکی تیروزی هه ژفانه ی سهدامی ناشكرا كرد كه هه موومان به باشی ناگادارینی . چوار ساڵ پیش دیکتاتۆری عیراق دژی گوندنشینه كورده كان چه کی كیمیایی به كار هیتنا و هه زاران ژن، پیاو و مندالی كوشت .

جهنابی سهرۆك وینه زیندوه كانی نه م كۆمه لكوژییه هه موو كه سیك ده هه ژیتیت ، به تایبته ت نه وانیه كه وینه ی قوربانیه كانیانی سهر شه قامه كان و نیو ماله كانیان بینیه . ته رمی بنه ماله كان وشك بووه و كه وتۆته سهریه ك و سهره رای نه م به لگه نامه حاشا لینه كراوانه رژیمه عیراق تا ئیستا دانی به كرده وه دزیوه كانی خۆیدا نه ناوه . ته نانه ت ئیستاش رژیمه سهدام له ریگی توندتر كردنی كه مارۆ نابوو رییه كان و گوشاری سهریازی دریزی به هه وله كانی ده دات بۆ له ناو بردنی كورده كان .

خواستی سهدام بۆ به كار هیتانی چه کی كیمیایی بۆ قه لاجۆ كردنی هاوولاتیانی خزی نشان ده دات سهدام بۆ راگرتنی ده سه لاتی دزیوی خزی له نه بجامدانی هیچ كرده وه یه کی زالمانه ده ست ناپاریزیت . كورده كانی باكووری عیراق ده یانه ویت مانگی داهاوو هه لباردنیک به ریوه ببهن و

Mr. DECONCINI

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانس وهزارهتن دهره وهه نه امریکا

ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکا ده بی پشٹیوانی له م هه وله بکات بۆ چه سپاندنی دیموکراسی له ولاتینک که له میژه نازادیه کانی لی زهوت کراوه .

۴ سال پیش جیهان بی دهنگ بوو و له راستیدا له کاتی هیرشه کیمیایه کاندایا بهرده وام پشٹیوانی له سهدام ده کرد . جهنابی سه رۆک نیمه نیستا ده زانین کورده کان هاوپه یانی سرووشتی نیمن دژی سهدام و شایانی نه وهن پشٹیوانی سیاسی و نه خلاقنی نیمنه یان هه بیته و یارمه تی مرۆژدۆستانه یان بکه یین . نه م سالیاده دزیوه ده بی بیی به خالی پشٹیوانی نه امریکا بۆ زیندوو راگرتنی هیوای کورده کان له عیراق و خه بات بۆ نازادی و دیموکراسی . نیسدی قه د نابیته کورده کان یا هه مرکه سیکی دیکه بیی به قوربانی کرده وه درندانه کانی سهدام .

كورد و كوردستان له بهلكهنامهكانى وهزارهتى دهرهوهى نههريكا

چوارهمین سالیادی کیمیاباران کردنی کوردهکان

۱۸ ی ئاداری ۱۹۹۲ - نهنجومهنی پیران

بهريز "جۆرج":

جهنابی سهۆك رۆژى دووشه مه ، ۱۶ ی مانگی ئادار چوارهمین سالیادی کیمیابارانی شاری ههله بجه بوو به فرمانی سهدام که پتر له ۵ ههزار ژن، پیاو و مندال لهم هیرشه دا کوژران. نه مۆژ سهدام تهنانهت له ههرهسهینانه سهربازییه که ی به دهستی تیمه رزگاری بووه و نیستاش ههر له سهر دهسه لاته . سهدام دریتژه به شهري ژینۆساید ده دات دژی ههر گروپیک که له بهرامبهری رابوهستیت وهک شیعهکان که له باشووری عیراق گیران خواردوووه و به تایبتهت هه موو کوردهکان له باکووری عیراق .

بهراستی هیچ وشه یهک نییه که مرۆژ بتوانیت مۆته که ی ترۆری بهردهوامی سهدام و بیش و نازاری ژن و پیاو و منداله بئ گوناچهکانی بئ وه سف بکات که به دهستی دهوله تیک نه بجام ده دریت که نه م خه لکه ی ترساندوووه و تۆقاندوووه و تروشی بئ هیوایی کردوووه .

بۆ وه سف کردنی نه م رووداوانه به تایبتهت سپاسی شیوه و هه موو نه ندامانی نه م لیژنه یه ده که م به بۆنه ی ده رکردنی راپۆرتیک له تشرینی دووه می ۱۹۹۱ بۆ کۆمیتسه ی په یوه ندیه کانى ده ره وه ی نه نجومهنی پیران له ژیر ناوی " کوردستان له سه ره ده می سهدامدا " . کاتی که نه م راپۆرتیه ده رچوو، ۶۰۰ هه زار کورد ناواره ی سنووری تورکیا و عیراق ببوون و له گه ل مه رگی به کۆمه ل به هۆی سه رماو سۆله، نه خۆشییه په تاکان و برسیتی رووبه روو بوون. پاش ده ستپیکردنیکی دره نگ ، حکومته تی بوش سه رته بجام ده ست به کار بوو و له "شالۆی دایینکردنی هه سانه وه" دا پیتشی له وه گرت نه م نه هاهمه تییه ببی به کاره سات .

به یارمه تی نه م هه ولانه خه لکی کورد له کاره سات رزگاریان بوو به لام هیتشتا له گه ل مه ترسیه کی کوشنده به ره وروون . بۆ چه ند مانگ سهدام گه مارۆی خسته سه ر ناوچه کوردنشینه کان بۆ نه وه ی

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و هزاره نى دهره وهى نه مريكه

خهلكه كهى خزى به برسيتى بكوژيت له بهر نه وهى سه دام له وه ده ترسيت كه نه گهر نه م دهنگانه كپ نه كات كورده كان به سه ريده زال ده بن .

تيستا خوراك ، سووته مهنى و ده واو دهرمان له ناوچه زور كه مه . نه ته وه يه كگرتوه كان كه نه ركى يارمه تيدانى مرؤقدستانه ي له سه ر شانه هه تا نه شوينه ي كه من ناگادارم وه كوو پتيست ولامى پيداويستيه كانى نه داوه ته وه . له هه مان كاتدا هتزه كانى سه رباى عيلاق ده ستيان كردوه به گوشار خستنه سه ر ناوچه كوردنشينه كان . روونه كه سه دام ده يه ويته له هه موو نامرازتيك بۆ له ناوبردنى كورده كان كه لك وه ريگريته . پرسيار نه وه يه كه تايا سه دام ده توانيته خزى دوور بگريته ؟

ولاته يه كگرتوه كان ناتوانيته پشت له م سه ركوته زالمانه ، نامرؤبى و ويئانه كراوه بكات . تيمه ده تانين كاريكى جياواز بكه مين بۆ ميليؤنه ها مرؤله پياو، ژن ، مندال، دايك و باوك و باپير و داپير و نه وهى نوئ و بيانپاريزين . تيمه ده تانين خوراك، سووته مهنى و ده واو دهرمان بگه يه نينه ده ستى كورده كان، ته نانه ت تيمه و ولاتانى ديكه ده بئ يارمه تى توركيسا بده ين بۆ رووبه پروو بوونه وه له گه ل نه م بوومه له رزه يه . تيمه ده بئ و تواناي نه وه مان هه يه كه وه لامى سه دام بده ينه وه نه گهر شه رت مه رجه كانى ناگره ست ره چاو نه كات

گه لاله ياساى "به هارى شاخ" بۆ پاراستنى كورده كان

۲۶ى نادارى ۱۹۹۲ - نه نجوومهنى نوينه ران

به ريتز "بيلرهى" :

جه نابى سهرۆك، نه مېرۆ ده مه ريت برپارنامه يدك بجه مه روو كه له ناستى نيونه ته وه بييدا گرنگه . نه م برپارنامه يه داوا له نه ته وه يه كگرتوه كان ده كات كاتى مانه وهى هيژه كانى چادير و ناشتيا ريتز له كوردستان له باكوورى عيراق دريتز بكا ته وه .

هر چه ند كه من پشتيوانى سهره كى نه م گه لاله ياسايه بوومه به لام نه م كه سانه ش پشتيوانيان لى كردوه : به ريتز گيلمه ن، نوينه رى نه ياله تى نيؤيؤرك، نه ندا مى پايه به رى كؤميسيؤنى ئوروپا و رۆژه لالتى نزيكى كؤميتهى كاروبارى دهره وه، به ريتز سؤلارز، نوينه رى نه ياله تى نيؤيؤرك كه سهرۆكى كؤميسيؤنى ناسيا و كاروبارى زه رى اى هيمنه له كؤميتهى كاروبارى دهره وه .

نه م گه لاله ياسايه ههروه ها داوا له ده ولته تى توركي ده كات كاتى مانه وهى هيژه فره گزه كان له بنكه كانى نه و ولاته دريتز بكا ته وه بۆ نه وهى به هيئى هه وايى بتوانن هه ريمى دژه فرينى كوردستان بپاريتن . ههروه ها داوا له ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا كراوه كاتى مانه وهى هيژه كانمان له ناوچه دريتز بكا ته وه بۆ يارمه تيدانى پرؤسه ي پاراستنى كورده كان، له بهر نه وهى كه نه گه نه م كاته دريتز نه كريتته وه سه دام و سوپاى عيراق هيئرش ده كه نه وه سه ر كوردستان ، كورده كان له نار ده بن و سه دان هه زار كه س ده كه ن به قوربانى و ديسان كيشه مان بۆ ساز ده بيت (كيشى ناواره كان) و هه زاران كه سى ديكه ده مرن .

تكا له هاو كارانم له له كؤنگرئيس ده كه م ده نگ بدن به م برپارنامه يه كه هه فته ي داخاتوو يا نه م هه فته يه له كؤميسيؤنى ئوروپا و رۆژه لالتى ناوه پاستى كؤميتهى كاروبارى دهره وهى نه نجوومهنى پيران تاوتوئى ده كريت و په يوست بن به نيئه بۆ پاراستنى ناوچه و گه لى كورد كه

کورڊ و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دهره ووس نه امریکا

یه کئی له کونترین گهلانی جیهانه و میژروهه که ی ده گهرتتهوه بژ سه رده می سامریبه کانی که ونار.
کورده کان مه زنتین گروپی نه تنیکین له جیهان که ده وله تیان نییه .
تکا له هاوکارانم ده کهم یارمه تی نیمه و کورده کان بدهن و ریگا خوش بکن بژ نه وه ی له ریگای
چاودیری کردنی ناوچه به هیژی ناسمانی ، کورده کان له لایهن نه ته وه یه کگرتوه کان و ولاته
یه کگرتوه کانی نه امریکاوه بیارتریژین.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهی نه سربكا

پهره سه ندنی ئالۆزیه کان له عێراق

٣١ ی ناداری ١٩٩٢ - نه نجوومه نی پیران

به پێژ " پێل " :

جهنابی سه رۆك من نه مپۆ به توندی نیگه ران بووم له راپۆرتی رۆژنامه كان سه باره ت به وهی كه عێراق سه ر له نوێ هێرشى كردووه ته سه ر كورده كان . راپۆرته كان نیشان ده ده ن ده ولته تی عێراق ناوچه كوردنشینه كانی ده رووبه ری هه ولپێری بۆ مبه اران كردووه كه بووه ته هۆی ئاواره بوونی ٤٠ ههزار كهس . راپۆرته كان ههروه ها ده لێن ده ولته تی عێراق گاردی كۆماری ناردۆته ناوچه و كۆپته ر به سه ر ناوچه كانی ژێر ده ستی كورده كان ده فێریتیت ، له وانه هه ریعی دژه فێرینی ژێر چاودێری نه ته وه یه كگرتووه كان . به رپرسیانی نه ته وه یه كگرتووه كان رایانگه باندووه نه م كرده وه دوا بیانه ی عێراق پێشیل كردنی بپار نامه كانی ناگره ستی نه ته وه یه كگرتووه كانه .

نه م كرده وانه ، هۆشداریه بۆ ئێمه كه سه دام درێژه به هێرشه كانی بۆ سه ر كوردكان ده دات . له ماوه ی سالی رابردوودا ناوچه ی كوردنشینی باكووری عێراق بووه به ئامانجی گه مارۆی توندی ئابووری حكومه تی عێراق . له گه ل نه مه شدا ، كورده كان كۆنترۆلی زۆربه ی خاكی كوردستانی عێراقیان گرتووه ته ده ست و ده یانه ویت له كۆتایی نه م مانگه هه لپێژاردن بكه ن بۆ پێكه یێنایی ئیداره یه کی یه كگرتووی كوردی .

بێن گومان نه م هێرشه دوا بیانه ی ده ولته تی عێراق ، بۆ نه وه یه كه هه لپێژاردنی كورده كان هه لپه شه یته وه ، به هه ر حال كێشه ی له وه ئالۆزتر نه وه یه كه نه م هێرشانه فوونه ی سه ركوت و نازار و نه زیه تی كورده كانه له لایه ن حكومه تی عێراقه وه . له سه ره تایی نه م مانگه من سه رۆكایه تی كۆمیه تی په یوه ندیه كانی ده ره وه ی نه نجوومه نی پیرانم كرد بۆ تاوتوێ كردنی كۆمه لكوژییه كانی عێراق به ده ستی رژیم سه دام . كۆمیه ته تاوتوێی به لگه نامه كانی په یوه ندیدار به كوژانی بێن فه رق و جیاوازی خه لكی سفیلی كوردی كرد ، له وانه به لگه نامه فه رمیه كانی عێراق و شایه تیدانی پسپۆزان . به لگه نامه كان نیشان ده ده ن كه ژماره ی گشتی نه و كوردانه ی كه

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

كوژراون یان بی سهر و شوین كراون ۲۰۰هزار تا ۳۰۰ هزار كهسه كه ده كاته ۵٪ ی سهرجهم دانیشترانی كوردستانی عیراق . به بیروبوچوونی من نهم زانیارییانه نیشان ده دات كرده وه كانی عیراق دژی كورده كان له حوكمی سیاسه تی فه رمی ژینۆساییده .

ولاته یه كگرتوه كانی نه مریكا بهرپرسیاره له بهرامبه ر یارمه تیدان به پاراستنی كورده كان . له كاتی شه ری كه نداو سهرۆك كۆماری نه مریكا تكای له خه لگی عیراق كرد كۆنترۆلی هموو شتیك بگرنه ده ست و سه دام له سهر ده سه لات لابه من ، نهم داواكاریه ره اپه رینی راسته وخۆی كورده كانی له سالی رابردوو لینه كه وته وه . كۆمه لگای نیونه ته وه یه ره بهرپرسیاره له بهرامبه ر كورده كان له بهر نه وه ی داوای له هه زاران ناواری كورد كرد كه بگه رینه وه بۆ هه ریمی پارێزراو .

نیستا كه بریارنامه كانی نه خجرومه نی ناسایشی نه ته وه یه كگرتوه كان و سنوره كانی هه ریمی پارێزراو ده ستریزی كراوته سهر ، كۆمه لگای نیونه ته وه یی ده بی نه وه به ملیتیته كه قسه كانی بی واتا نین . نیمه ده بی له ریگای "شالوی دا بین كردنی هه سانه وه " جه خت له سهر بهرپرسیاریه تی خۆمان بكه ینه وه بۆ پاراستنی كورده كان و كورده كان نه خه ینه بهرده م كرده وه درندانه كانی سوپای عیراق . نهمه نه ته نها به قازانجی نیمه یه به لكوو له پینا و بهرپرسیاریتی نه خلاقی نیمه شه دایه .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه سربکا

برپارنامه ی ۱۰۸ سه بارهت به کورد له باکووری عیراق

۹ ی نیسانی ۱۹۹۲ - نه نجومه نی پیران

— به له بهرچاو گرتنی نه وه که ده وله تی عیراق به شیوه یه کی درندانه راپه رینی کورده کانی له شوبات و ناداری ۱۹۹۱ سه رکوت کردوه و سهدان هه زار کوردی ناواری تورکیا کردوه — به له بهرچاو گرتنی نه وه که له م شه پوله ناواریه یسه کتسوپر و به رفراوانسه به ره و تورکیا، له نه نجامی که می خیتوه، خۆراک ، ده واو دهرمان و ناوی خاوتین ناواریه کان له گه ل مه ترسی مه رگ رووبه روو بوونه ته وه

— به له بهرچاو گرتنی نه وه که باشترین رینگاچاره بۆ نه م قهیرانه مرۆقییه نه وه یه که کورده کان هان بدرین بگه رینه وه بۆ زیدی خۆیان له باکووری عیراق له رینگای دروست کردنی هه ریمینکی هیمن له باکووری عیراق که هیرش نه کریتته سه ری

— به له بهرچاو گرتنی نه وه که له وه لامی پیدایسته یه که جار زۆره کانی کورده کان ، ولاته یه که گرتوه کانی نه مریکا سه ره به رشتی "شالای دابین کردنی نایاسایش" ی کردوه که تیتیدا ولاته یه که گرتوه کانی نه مریکا و هیتزه هاوپه یانه کانی دیکه یارمه تیدانی کورده کان هه م له ناو تورکیا و هه م ناوچه ی پارێزر او له باکووری عیراقیان گرتوه ته نه ستۆ .

— به له بهرچاو گرتنی نه وه که له حوزه یرانی ۱۹۹۱ کۆمیسینی بالای نه ته وه یه که گرتوه کان بۆ کاروباری په نابه ران هیتشه له باکووری عیراق چالاکیه کانی دریتزه پینده دات ، له وانسه پتر له هه زاران ریکخراوی ناحکوومی و سهدان گاردی سه ر به نه ته وه یه که گرتوه کان سه رقائی چالاکي فریاگوزارین

— به له بهرچاو گرتنی نه وه که کۆمیسینی بالای نه ته وه یه که گرتوه کان بۆ کاروباری په نابه ران نیستا سه رقائی وتووێژه له گه ل سندووقی مندالانی نه ته وه یه که گرتوه کان و ریکخراوه کانی دیکه ی نه ته وه یه که گرتوه کان بۆ جیبه جی کردنی نه رکه کانیا ن له باکووری عیراق

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه يادداشتنامه ي له يه كه تيگه يشتنى نيوان عيراق و نه ته وه يه كگرتوه كان بۆ مانه وهى نه ته وه يه كگرتوه كان له حوزه يرانى ۱۹۹۲ كۆتايى پيديدت

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه كه مى خۆراك له هه ريمى پاريزراو له نه نجامى گه مارۆى ده ولته تى عيراق واى كردوه كه هه وله فرياگوزار بيه نيونه ته وه بيه كان زۆر پيويست بيت بۆ پيشگيري له قاتوقرى له نيوان دانيشتوه كورده كان

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه بريارى دلخوشكه رانه ي ده ولته تى توركييا بۆ ريگه پييدان به دامه زراندى بنكه ي سه ربازيه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له باشوورى توركييا زۆر پيويسته بۆ سه ركه وتنى شالۆى داينكردى ناسايش ، سه ره راي نه وهى كه له وان هيه عيراق تۆله ي نه م كاره له تۆركيا بسينيته وه

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه شالۆى داينكردى ناسايش هيشتا پيويسته به رده وام بينت بۆ ولامدانه وهى هيره شه كانى عيراق بۆ سه ر كورده كان له هه ريمى پاريزراو له باكوورى عيراق

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه ريگه وتتننامه ي نيوان ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و توركييا بۆ ريگه پييدانى دامه زراندى بنكه سه ربازيه كانى له باشوورى توركييا له ۲۰ى ژۆنه ي ۱۹۹۲ كۆتايى پيديدت

— به له بهرچاو گرتنى نه وه كه نه گه ر نه م ريگه وتتننامه يه دريژ نه كرته وه و شالۆى داينكردى ناسايش كۆتايى پيديدت ، نه گه رى نه وه زۆره كه هيره شه كانى عيراق هيره شه بكه نه سه ر هه ريمى پاريزراو و له نه نجامدا ژماره يه كى بهرچاو له خه لك بكسوژرين و له وان هيه شه پزايى كى ديكه ي ناوارة بوون به ره و توركييا دروست بيت.

كه و ابوو كۆنگريس بريارى دا كه :

۱— ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى هه ول بادت بۆ دريژ كردنه وهى ريگه وتتننامه ي حوزه يرانى ۱۹۹۲ كه ريگا ده دات بنكه سه ربازيه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له باشوورى توركييا دا به زريت بۆ وه ديه يتاننى ناما نجه كانى شالۆى داينكردى ناسايش.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

۲— دهولته تى توركيا ده بى وه لامي نه رينى بداته وه به داواكارى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بۆ دريژ كرده وهى نه م ريكه وتن نامه يه . ره زامه ندى توركيا شه رته بۆ به رده وام بسونى شالوى داين كرده نى ناسايش .

۳— مانه وهى نه ته وه يه كگرتوه كان له باكوورى عيراق ده بى دريژ بكره ته وه

۴— ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و كۆمه لگاي نيو نه ته وه بى ده بى يه كه مين هه وليان نه وه بى كه دهولته تى عيراق كه مارۆ نابوريه كان له سه ر باكوورى عيراق لابات .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتنى دهره وههس نههرىكا

لئبكرت . كورده كانى عىراق له ميژه مافه كانيان پيشيل ده كرى و نامانجه ره واكانيان زهوت ده كرى . نيتمه ده بى ستايشى بوئىرى و نيراده يان بكهين بۆ ههنگاو ههنگرتن به ره و ديموكراسى و شينلگير بونيان بۆ راوهستان دژى سه دام حوسهين .

ههلبژاردنى پارلمانى كوردستان: خالى وهرچهرخانه بۆ گهلى كورد

۱۳ى گولانى ۱۹۹۲ - نهغجومهنى پيران

بهريتر "سپيكتير" ۱:

جهنابى سهرۆك ده مهويت سهرنجى نهغجومهنى پيران بهرهلولى رووداويك رابكيشم كه له كوتايى نه مانگه له عيراق ده قوميت . له ۱۷ى مانگى ميس يه كه مين ههلبژاردنى ديوكراتيك له ميژووى عيراق بهريته ده چيت . سهرهراى نهو راستيه كه سهدام حوسهين هيشتا له بهغداد له سهر ده سه لاته ، كورده كانى باكوورى عيراق ده يانه ويت ههلبژاردنى پارلمانى كوردستان بهريته بهن . گه لتيك رووداوى نيونه ته وهى ده قومى كه مرۆڤ به سانايى پشتگرييان ده خات به لام نه م ههلبژاردنه سهرنج و پشتيوانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكاى بهرهلولى خوى راكيشاوه .

جهنابى سهرۆك نزيكه ۲۰۰ هزار پيساو، ژن و مندالى كورد به دهستى سهدام كوژراون، ته نانه ت پاش ههره سه پينانى سهربازى عيراق له شالوى گهرده لولولى بيابان، سهربازانى عيراق دريژه به هيرشه كانيان ده دن بۆ سهر گونده كوردنشينه كان و ته نها برونى هيزى سهربازى بهريتانىا، فه رانسا و ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكايه كه كورده كانى پاراستوهه .

سهرهراى نه م باروودوخه ناخوشه و گه مارۆى نابوورى سهر كوردستان، كورده كان ههريميكى ناراميان دروست كرده وه ده يانه ويت ههلبژاردنيكى ديوكراتيك بهريته بهن .

جهنابى سهرۆك نه م ههلبژاردنه خالى وهرچهرخانه بۆ گهلى كورد . هيوادارم ههلبژاردنيكى ديوكراتيك داهاتوويه كى رووناكتر بۆ كورد وهدى بينيت كه پتر له ۷۰ ساله مافه بنهريتهيه كانى لى زهوت كراوه . هيوادارم ده ولته تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا رهوتى مافى چاره ي خۆنووسين بۆ كوردكان هه موار بكات كه مافى بنهريته تى مرۆڤه .

Mr. SPECTER ۱

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

دهولته تى سه دام مافى دهسه لاتدارى و بهرپتوبردنى له كورده كان زهوت كردووه و ههر نىستاش گه مارۆى نابوورى خستووه ته سه ر باكوورى عىراق بۆ نه وهى به برسيتى به چۆكياندا بهينى .

جهنابى سه رۆك من دهرك به وه ده كه م كه سياسه تى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا به نىسبه ت عىراق ، نالۆزه و نىگه رانى ناوچه بى ، ناكوكى سنوورى و هه ره شهى راسته قينهى بناژۆخوازانى نىسلامى له نارادايه . به هه ر حال ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا هه ميشه پشتيوانى له مافى چارهى خۆنووسين كردووه و له به رامبه ر پىشيل كردنى مافى مرۆڤ راوه ستاوه . له عىراق باروودۆخه كه روونه . كورده كانى باكوورى عىراق ده بى له هيرشه كۆمه لكوژيبه كانى سه دام بيارتيرين و يارمه تى بدرين بۆ بهرپتوبه بردنى يه كه مين هه لباژاردنى ديموكراتيك له ولاتى عىراقدا .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

به فهرمی ناسینی مافی كورده كان و ههلبژاردنه كانی داهاتوو

۱۴ گولانی ۱۹۹۲ - نهنجوومهنی نوینه ران

به ریز "بیلبره ی" :

جه نابی سەرۆك ده مه ویت سهرنجی نه دمانی كۆنگرئیس به ره وه لای باروودۆخی ناله باری ناوچه كوردنشینه كانی باكووری عیراق رابكیشم . نزیكه ی نیو میلیۆن ساواره له لووتكه ی سنووری عیراق و توركیا گیران خواردوه و نه گهر بگه رپینه وه بۆ زیدی خۆیان له گه ل مه ترسی مه رگ به ره وپوو ده بنه وه و ته نها نه ته وه یه كگرتوه كان و هیزی ناسمانی ولاته یه كگرتوه كانی نه مریكایه كه ناهیتت سوپای عیراق هیزشیا ن بكاته سهر و له ناسایش و نه منیبه تدا ژیا ن به سهر به رن . به هه ر حال كاته كه به ره و كۆتایی ده چیت . مانگی داهاتوو چه تری پاریزگاری نه ته وه یه كگرتوه كان له سهر نه م ناوچه یه كۆتایی پیتیت و نه گهر هیزه كانمان ناوچه كه به حی به یلن به دلنیا بیه وه كورده كان له لایه ن سه دامه وه ژینۆساید ده كرتین . سه دام هیچ باكتیكی نییه له ده رپینی نه فه رتی خۆی له كورده كان كه یه كی له نمونه كانی كیمیا ران كردنی هه له بجه و كۆمه لكۆزی به رده وامی ژن و مندالی بئ گوناخه . له گه ل نه مه شدا ئیستا هه لی نه وه مان بۆ ره خساوه سهرنجی ده ولته تی بوش به ره وه لای رووداویكی میژوویی رابكیشین .

۱۷ نه م مانگه كورده كان هه نگاوتیكی میژوویی هه لده گرن كه نه ویش هه لبژاردنی پارلمان و سهرۆكایه تی كوردستانه كه ده ربری خواستی نه وانه بۆ به شداری كردن له دپوكراسیدا . كورده كان له م ریگایه ده یانه ویت نیشان به دن تامه زرۆی نازادین و ده یانه ویت هه مان ماف و ناسایشیا ن هه بیت كه جیهانی دپوكراتیک هه یه تی .

ئیتستا لیژنه یه كی كۆنگرئیس ، پسپۆزانی كاروباری ده ره وه و چالاکی مافی مرۆڤ چسوونه ته توركیا بۆ نه وه ی سهردانی ناوچه كوردنشینه كانی عیراق بكن و چاودیری به سهر هه لبژاردنه كاندا بكن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نهامريكا

نهم ليژنهيه كه له لايهن پاريزگارى نيمالتهى "نقادا" و سهرنوسهرى رۆژنامهى "لاستينگاس" ، بهريز "سان مايك توكالاھان"^۲ وه سهرپهره شتى ده كريت ، راپورتتيكمان سهارهت به باروودوخى دژوارى نهم خهلكه و پتيوستى پاراستنى ناسايشيان پيشكەش ده كات.

بۆ نهوى ههموو هاوكاران ناگادارى رووداوه ميژووييه كانى ناوچه بسن و پشتيوانى بكهن له كۆتايى پنهاتنى سهركوت و توندوتيزى دژى كورده كان ، داوا ده كه م وتارى خاتون "ليزلى ويوير"^۳ بھوتيننه وه له ژيرناوى "كورده كانى عيراق خويان ناماده ده كه ن بۆ يه كه مين ههلبژاردنى نازاد" كه له ۱۳ مایسى ۱۹۹۲ له رۆژنامهى "نيويۆرك تايمز" دا بلاو بووه ته وه .

^۱Las Vegas
^۲Sun Mike O'Callahan
^۳Leslie Weaver

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس وهزارهتی دهرهوهی نههریکا

ههلبژاردنی دیموکراتیک له کوردستان: رووداوێکی گزنگ بۆ دانیشتوانی کوردستان و

هه موو کۆمه‌لگای نیونه‌ته‌وهیی

١٤ی گولانی ١٩٩٢ - نه‌نجوومه‌نی نوینه‌ران

به‌رێژ " لڤین " نوینه‌ری نه‌یاله‌تی " کالیفۆرنیا " :

جه‌نابی سه‌رۆك ، ١٧ی ئەم مانگه كه مینه‌ی كورد له باكووری عێراق هه‌لبژاردن ده‌كات بۆ دیاریکردنی نه‌ندامانی پارلمان. ئەمه رووداوێکی گزنگه بۆ دانیشتوانی کوردستان و هه‌موو کۆمه‌لگای نیونه‌ته‌وهیی . کورده‌کانی عێراق له نه‌نجامی سیاسه‌تی سه‌رنه‌که‌وتووێ ده‌وله‌تی بوش له به‌رامبه‌ر عێراق، چه‌وسینه‌راونه‌ته‌وه . ٢٠٠ هه‌زار كورد به ده‌ستی هێزه چه‌كداره‌کانی سه‌دام كوژران و سه‌دان هه‌زاری دیکه ناوارة كراون و له بارودۆخیکي ناله‌بار له باكووری عێراق ده‌ژین و خۆراك و خێه‌تیان وه‌كوو پتیویست نییه . له سه‌روبه‌ندی ئەم نه‌هامه‌تییه‌دا رژیمی سه‌دام درێژه یه هێرشه‌کانی ده‌دات بۆ سه‌ر گونده‌کانی کوردستانی عێراق .

سه‌ره‌پای ئەم بارودۆخه دژواره خه‌لكی كورد بۆ ژيانیتکی باشتر بێ هیسرا نه‌بووه و ده‌یه‌ویت هه‌لبژاردنیکي دیموکراتیک به‌رێژه ببات بۆ پینکه‌ینانی ئیداره‌یه‌کی دیموکراتیک كه هێمای نساوت و هیواکانیه . زیده‌باری ئەمه هه‌لبژاردنه نازاد و دادپه‌روه‌رانه‌کانی کوردستان ده‌بیت به‌ نمونه‌ی دیموکراسی له عێراق و نارچه‌ی كه‌نداوی فارس .

جه‌نابی سه‌رۆك گه‌لی كورد نه‌هامه‌تی زۆری به ده‌ستی سه‌دام حوسه‌ین و کۆمه‌لگای نیونه‌ته‌وهیی بینه‌وه به هزی نه‌وه‌ی كه کۆمه‌لگای نیونه‌ته‌وهیی وه‌كوو پتیویست یارمه‌تیانی نه‌کرده‌وه . له ١٧ی مایس كورده‌كان هه‌نگاو هه‌لده‌گرن بۆ یارمه‌تیدانی خۆیان . ده‌وله‌تی ولاته یه‌كگرتوه‌کانی نه‌هریکا و کۆمه‌لگای نیونه‌ته‌وهیی ده‌بی سه‌رنج بدات به هه‌لبژاردنه‌کانی کوردستان و ولاتانی دراوسێی کوردستان هان بدات ره‌وتیکي دیموکراتیکي هاوشێهه بگرنه‌به‌ر .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مهربكا

ههلبژاردنه كانى پارلمان له كوردستان: كورده كان ههنگاو هه لده گرن بۆ يارمه تيدانى

خۆيان

۱۷ى گولانى ۱۹۹۲ - نه نجومهنى نوينه ران

به ريز "لفين":

جه نابى سه روك نه مپۆ له باكورى عيراق، خه لكى كورد بۆ يه كه مين جار ههلبژاردن ده كه ن بۆ ديارى كردنى نه ندامانى پارلمان . كورده كانى عيراق سه ره پاي نه وهى له بارودۆختكى دژواردان به لام دهره سه بونى خۆيان نيشان ده ده ن بۆ پينكه يتنانى ده ولته يتكى پرشكو كه له رۆژه لاتى نيوه راستدا بۆ و يتنه بيت ، هه ربۆيه خه لكى كورد شايس تهى ستايشى قول و ريز و له هه موو گرنگتر پشتيوانى ئيمه ن .

به هه رحال حكومه تى نه مريكا به جۆري تكي دي كه چاو له كورده كان ده كات . له روانگه ي ده ولته تى بوش — "به يكي ز" وه كورده كانى عيراق يه كى له روون ترين نمونه كانى سياسه تى سه رنه كه وتوو و به لاپندا چوى نه مريكان به نيسبه ت سه دام حوسه ين . حكومه تى به ش له باتى نه وهى له م هه له كه لك وه ربگريت بۆ هاندانى ديمۆكراسى له ناوچه (كه ناره ندى پيشيلكاريه كانى مافى مرۆف و نازاديه سياسيه كانه) هه ول ده دات ههلبژاردنه كانى كوردستان كه م بايه خ بكات .

به ريز "نا - ر رۆزينتال" ، كار و چالاكيه كانى حكومه تى نه مريكاي له وتار تكددا خسته وه ته روو كه رۆژى هه ينى له رۆژنامه ي "نيويۆرك تايمز" بلاو بووه ته . ئيداره ي بوش ده بى له خۆى شه رم بكات ، ئيداره ي بوش به هه ولدان بۆ شاردنه وهى سه رنه كه وتنى سياسه تى پيشووى خۆى به نيسبه ت عيراق، نه هامة تى و ناواره يى كورده كان خراپتر ده كات.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

نه مړۆ نزيكهى مليۆنيتك كورد بۆ ديارى كردنى نه دنامانى پارلمان ههلبژاردن دهكهن . پيشتر قهـد ههلبژاردنيكى وا نه كراوه بۆ نهـم خهـلكه كه له كاتى شهـرى مسان و نهـماندا به دهـستى دوژمنهـكهـيان دهـچوسانهـوه . كوردهـكان گهـليكى موسلمانى غهـيره عهـرهـبن كه له نيوان عيـراق ، توركيـا ، نيـران ، سووريا و ههـندئ له كۆمارهـكانى باشوورى يهـكيـتى سۆفیهـتى پيشوو بلاو بوونهـتهـوه . پيشتر و نيستاش دهـولهـتانى رۆژناوا و نيـمچه رۆژهـلات و دهـولهـتانى ديـكه له پيـناو بهـرژهـوهـنديهـكهـانى خۆيان كوردیان وهـك داردهـست بهـكار هيـناوه .

له كاتى شهـرى كهـنداو، سهـرۆك بوش داواى له خهـلكى عيـراق كرد دژى سهـدام راپهـرپين بـكهـن ، كوردهـكانيش متمانهـيان به نهـمريكا كرد و دژى سهـداميـك راپهـرپين كه له ههـموو سالهـكانى دهـسهـلاتيدا ، كوردهـكانى دهـكوشت . بهـلام پاش نهـوهى كه سهـدام ههـرهـسى هيـنا ، ولاـته يهـكـگرتوهـكانى نهـمريكا ريـگرى نهـكرد له كهـلكهـهـرگرتنى سهـدام له كۆپـتر و تۆپ و نهـوچهـكانه كه سهـدام بۆ لهـناوبردنى به كۆمهـلى كوردهـكان پيـويستى پيـ بوو . سهـدام سهـرهـكهـوت و ويـنهـى نهـو كوردانهـى كه له ريـگا شاخاويـهـكاندا دهـمردن جيهـانى ههـژاند . تهـنانهـت تهـگهـر بۆ دهـميـكيش بيت نيستا كوردهـكان بهـشيك له ناوچهـكانى عيـراقيان بهـدهـستهـوهـيه و بۆ بهـدهـستهـينانى نۆتۆنۆمى (نه سهـريهـخۆيى) ههـول دهـدهـن . به گۆيرهـى سهـرچاوهـكانى ولاـته يهـكـگرتوهـكانى نهـمريكا ، به سهـدام وتراوه نهـگهـر هيرش بكاتهـوه سهـر كوردهـكان ، ولاـته يهـكـگرتوهـكانى نهـمريكا وهـلامى دهـداتهـوه بهـلام باوهـر ناكهـم سهـدام لهـم ههـرهـشهـيه ترسايـيت .

ههـندئ له سهـرچاوهـكان دهـلـين سهـدام ژمارهـى هـيژهـكانى دووقـات كردوه بۆ نهـوهى هيرش بـكهـنه سهـر كوردهـكان . ههـروهـها كه ههـندئ لهـر پسيـپۆره نهـمريكايـانه (كه سهـداميان گهـوره كـردوهـ) ههـميشه وهـبهرمان دهـهيننهـوه ، كوردهـكان خهـلكيـكى يهـكهـنگرتوو و ناتـهـبا و توندوتـيژن ، له راستيشدا تهـبابي و يهـكـگرتويى و نارامبوون بۆ گهـليـك وهـك كورد كه بهـ دريـژايى سهـدهـكان تووشى كۆمهـلكوژى بووه ، زهـحمهـته .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتن دهره و مهن نه مريك

به هر حال كورده كان له سه روبه ندى نم شه ره بهرده وامه ي نيستا كه رۆژ به رۆژ مهترسيدارتر و بهرفراوانتر ده بيت، ههلبژاردن بهرپوه ده بن . كورده كان ده لئين گه مارۆي سه دام به واتاي نهويه كه نه وان ته نها ۲۵% مي خوراك و پيداويسته كانى عيراقيان بهرده كه ويته . كورده كان وابير ده كه نهويه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده به ويته نم ههلبژاردنه بهرپوه به چيته و داوايان له ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا كسردوه كۆمه لتيك چاودتر بنيريتسه كوردستان هه روا كه بو ههلبژاردنه كانى نيكاراگوا، بهنگلاديش، ئالبانيا، ناميبيا، شيلي^۲ و ولاتاني ديكه ناردويه تي .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه مريكيا

له كاتى ههلبژاردندا كورده كان بپاريزن

۲۱ى گولانى ۱۹۹۲- نهنجومهنى نوينه ران

به پيز " بيلهرى " :

جهنابى سه رۆك ، نهم ههفته يه بۆ يه كه عجار له ميژوروى گهلى كورد ههلبژاردنيكى نازاد له كوردستان به پيوه چوو . نهم ههلبژاردنه نهم راستيهى سه لماند كورده كان ده توانن: نيداره يه كى چروپ له چوار چيوه ي ناوچه يه كى خاوهن نۆتۆنۆمى (نه سه ره خۆيى) به پيوه ببهن كه تيبسدا كورده كان له به رامبه ر كۆمه لكوژى ديكتاتورى درنده ي عيراق واتا سه دام حوسه ين بپاريزرين .

نهم پۆ له كۆميتهى كاروبارى دهره وهى كۆنگرئيس بربار نامه يه ك نامه ده كراوه كه تيبسدا داوا له نهم مريكيا كراوه چاوديري ناسمانى له سه ر هيللى ۳۶ له باكوورى عيراق له ريگاي شالاره ناشتياپاريزه كاسى خۆي بۆ پاراستنى كورده كان دريژه پيبدات و داوا له ده ولته تى توركييا كراوه وه ك رابردوو ريگه بدات فرۆكه كانى نهم مريكيا له خاكى توركييا وه چالاكى بكهن .

خه لكى كورد نه هامة تى زۆرى به ده ستى نهم رژيمه بينيوه . سه دام سه ر يازانى خۆي له پال هيللى ۳۶ مۆل داوه و چاوه پروانه نه ته وه يه كگرتوه كان ناوچه كه به جى به يليت و ولاته يه كگرتوه كانى نهم مريكيا چاوديري ناسمانى خۆي رابه ستينيت .

جهنابى سه رۆك تكا له هه موو هاوكارنم ده كه م نه گهر نهم گه لاله ياسايه هه فته ي داها توو يان پاش نهم هه فته يه له كۆنگرئيس خرايه روو ، پشتيرانى لى بكهن . نهم گه لاله ياسايه داوا له نهم مريكيا ده كات دريژه به پاراستنى كورده كان بدات له به رامبه ر ديكتاتورى درنده ي به غداد . هيوادارم گه لى كورد كه ۴ هه زار سال ميژوروى هه يه له ژير چه ترى پاراستنى نه ته وه يه كگرتوه كاندا هه ر به كامه رانى بۆي .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تنى دهره وهى نه مريكا

ههستى كۆنگرئيس به نيسبهت كورده كانى عيراق

۲ى حوزه يرانى ۱۹۹۲- نه نجوومه نى نوينه ران

به ريز "هاميلتون":

جه نابهى سه رۆك من پشتيوانى له بريارنامه ى ۲۹۹ى كۆنگرئيس ده كه م كه باسى مه سه له كانى په يوه نديدار به كۆمه لگاي كورد ده كات له باكوورى عيراق. نهم بريارنامه يه له ۲۰ى مايس له كۆميتهى كاروبارى دهره وهى كۆنگرئيس تاوتوى كراوه و په سه ند كراوه.

جه نابهى سه رۆك نهم بريارنامه يه ۴ خال له خۆ ده گريت : يه كه م داوا ده كات ماوه ى مانه وه ى بنكه ى هيزه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له باشورى توركيه له پيتناو نامانجه كانى شالاوى داينكردى ناسايش پاش حوزه يرانى ۱۹۹۲ دريژ بكريته وه . دووم داوا ده كات ماوه ى چالاكى نه ته وه يه كگرتوه كان له باكوورى عيراق دريژ بكريته وه . سيبه م جه خت ده كاتسه وه له سه ر به رده واميونى يارمه تيه مرؤفدۆستانه كان بۆ كورده كانى عيراق و چواره م داوا له ده ولته ى نه مريكا ده كات ههنگاو هه لگريت بۆ هه لگرتنى گه مارۆى شابورى ده ولته ى عيراق له سه ر باكوورى عيراق.

له ۱۷ى مايسى ۱۹۹۲ كورده كانى عيراق هه لبژاردنيكى سه ركه وتويان له باكوورى عيراق به رپوه برد. نهمه ره وتيكه به ره و ديمؤكراسى كه نيمه ده مانه ويت له شوينه كانى ديكه ى عيراق و سه راسه رى رۆژه لاتى نيوه راستيش هه بى . به رپوه چوونى نهم هه لبژاردنه به بى بوونى هيزه كانى شالاوى داينكردى ناسايش له باشورى رۆژه لاتى توركيه نه ده لوا . به باوه رى من نيستا كاتيكي زۆر گونجاوه بۆ نه وه ى شالاوى داينكردى ناسايش دريژه ى پيديرئيت و كار بۆ نالوگۆرپى ناشتيخوازانه و ديمؤكراتيك له شوينه كانى ديكه ى عيراق بكريت.

سپاسى هاوكارانى به ريز "بيليه ى" و به ريز "سؤلارز" ده كه م بۆ سه ره رشتيان له م باره يه و داواكارم بريارنامه ى ۲۹۹ په سه ند بكريت.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريكا

بهريز "برامفيلد" :

جهنابى سه روك من پشتيوانى ده كه م لهم بريار نامه به جيبه بؤ بهرده وام يونى شالوى دابىنكردنى ناسايش و پىكهاتنى ههريمى پاريزراو له باكوورى عىراق و بهرده وامبوونى چالاكى نه ته وه به كگرتروه كان لهو شوينه . ههروه ها سپاسى پشتيواتى نه ندامانى كؤنگريس، بهريزان "بيلبره ي"، "سؤلارز"، "فاسكال" (سه روكى كؤميتبه ي كاروبارى دهره وهى كؤنگريس) و كؤنگريسمن "هاميلتون" و "گيلمان" ده كه م له كؤميسيؤنى نوروپا و رؤژه لآتى نيته راسا.

رؤمى سه دام حوسهين به بهري دېنده بهيه وه رهفتارى له گه ل كورده كان كردووه . هه ر رؤژ كؤمه لتيك بهلگه نامه ي نوي ده دؤزريتته وه سه باره ت به هه وه سيستماتيكه كانى نه م رؤمه بؤ كوشتوبرين و نه شكه بجه كردنى خهلكى بى گوناھى كورد كه به ناو هاوولآتى عىراقن . ده ولته تى نه مريكا جگه له پاراستنى ههريمى پاريزراو ، نيستا يارمه تى كورده كانيش ده كات له ريگاي خسته نه پرووى بهلگه نامه نه پييه كاتى نيستى خباراتى عىراق كه پتوهرى رهفتاره دلره قانه كانى سه دام نيشان ده دات و به م زووانه جيهان ناگادارى نه م پيشتلكاريه ترسناكه ي مافى كورده كان ده بيتته وه .

تيه ناتوانين سه ركوتى دېنده ي راپه رينى سه ره تاي ۱۹۹۱ى كورده كان له بير بكهين . به بيروبوچوونى من سه دام ناماده يه و ده يه ويته و ده توانيت شالويكى ديكه ي سه ربازى دؤى كورده كان نه بجام بدات نه گه ر كؤمه لگاي نيونه ته وه يى نه يانپاريزيت . نيه ده بى هه رچى له ده ستان ديت بيكهين بؤ نه وه ي شالوى دابىنكردنى ناسايش بهرده وام بيت و ههريمى پاريزراو هه ر بيتت .

خهلكى كورد به نه بجامدانى هه لپاردينكى نازاد و دادپه روه رانه لهم رؤژانه ي دوايسدا نيشانى دا كه له به رامبه ر ره وتى ديؤكراسى خؤى به به رپرسيار ده زانى و ده يه ويته ئؤتؤنؤميه يه كى به رفراوانترى هه بيت . ژماره يه كى زؤر له كورده كان ده نكيان دا و نه ندامانى نه بجومه منى نيشتمانى كوردستان و ري به رى بزوتنه وه ي كورديان هه لپاردا . سه ره راي هه ره شه كانى ده ولته تى عىراق، كورده كان نازايانه به ره و داها توه يه كى ديؤكراتيك هه نگاوه لده گرن . هه تا كاتيك رؤمى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه مريكا

سه دام حوسهين له عىراق دهسه لاتدار بيت خه لكى كورد له گه ل مهترسى سه ركوتى زورتر به ره وروو ده بى . داوا له هاو كارا تم ده كه م دهنگيان بجه نه پا ل دهنگى من بى پشتيوانى كردن له م برپار نامه يه .

به ريز " گيلمان " :

جه نابى سه روك من پشتيوانى ده كه م له برپار نامه ي ۲۹۹ كه هه ستى كو نگرىس دهره ده برىت به نىسه بت كورده كانى باكوورى عىراق . ههروه ها سو ياسى به ريز بيلبره ي نوينه رى نه ياله تى نشادا ، به ريز سولارز نوينه رى نه ياله تى نيويوروك و به ريز هاميلتون ، نوينه رى نه ياله تى نىنديانا و سه روكى هيزاى كومىسيونى كاروبارى دهره وهى نوروپا و روزه لاتى نيوه راس ت و نه دامى هيزاى كومىته ي كه مينه ، به ريز " برامفيلد " ، نوينه رى نه ياله تى " ميشيگان " ده كه م به بونه ي يارمه تيه زور به رچاوه كه يان له م په يوه ندىيه دا .

بارودوخى كورده كان هه ندى سه رنجى بيدراوه به لام به بى چونى من هيشتا هه كه مه .

جه نابى سه روك رونه كه شالوى دا بين كردنى ناسايش پيوسته به رده وام بيت بى نه وه ي پيش له هيزه كانى ده ولته تى سه دام بى سه ر كورده كانى باكوورى عىراق بگيرد رىت . من له سه ر نه ر باوه رهم ده بى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا هه ول بادت ريكه وتن نامه ي نه مريكا و توركيه كه له ژونه ي ۱۹۹۲ كوتايى پى دى ت دريژ بكا ته وه بى نه وه ي بنكه سه ربازييه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له باشوورى توركيه كار بكن بى ناما بجه كانى شالوى دا بين كردنى ناسايش .

جه نابى سه روك نه ته وه يه كگرتوه كان و هه موو كومهلگاي نيونه ته ويى ده بى گوشار بجه نه سه ر ده ولته تى چه پهلئى سه دام تا گه مارو نابووريه كانى سه ر باكوورى عىراق هه لگرىت .

به ريز " سولارز " :

جه نابى سه روك سپاسى سه روكى هيزاى كومىسيونى نوروپا و روزه لاتى نيوه راس ت ده كه م به بونه ي خسته نه وروى نه م برپار نامه يه ، ههروه ها سپاسى دوستى زور به ريزم " بيلبره ي " ده كه م كه يارمه تى داوه به دا رشتنى نه م برپار نامه يه . ههروه ها سپاسى به ريزان " برامفيلد " ، نوينه رى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و هزاره تنس دهره و هس نه سربكا

نه ياله تي "ميشيگان" ، نه ندامي ناناسايي كوزنگريس، خاتوون "مايترز" ، نوينه ري نه ياله تي "كانزاس" ، بهرپرز "بيروتيتر" ، نوينه ري نه ياله تي "نيبراسكا" ، بهرپرز "سپورتيتر" نوينه ري نه ياله تي "ئيلونويز" ، بهرپرز "گيلمان" ، نوينه ري نه ياله تي "نيويورك" و كۆمه لئيك له دوستاني ديكه ده كه م كه پشتيوانيان له م برياره كردوو .

جهنابي سهروك نه م بريارنامه يه گرنگيه كي بهرچاري هه يه و به بيروبوچووني من دو راستي زور گزنگ له به شيك له جهان له خو ده گزيت: يه كه م نه وه كه سه دان هزار كورد ئيستا له باكووري عيراق ده زين كه ناسايش و ته نانه ت ژيانيان ده كه ويته مه ترسي نه گهر شالوي داينكردي ناسايش له مانگي ژونه ن كوتايي پيبيت .

چهند مانگ پيش من له عيراق بووم و هه لي نه وه م بو ره خسا به چاري خو م نه وه نه هه مه تيه گه و رانه بيينم كه سه دام له ده يه ۱۹۸۰ به سه رخه لكي كورددا هيناويه . هه زاران گوند كه چهند سه ده له مه وه بهر درووستكراون خاپور كراون . چه كي كيميائي نه ته نها له هه له بجه (كه چهند هه زار كه سي تي دا كوژرا) به لكوو له گه لي له گونده كانس ديكه كه لكي لي به ره گيراوه . هه چ گومان له وه دا نييه نه گهر شالوي داينكردي ناسايش كوتايي پيبيت و نه ته وه يه كگرتوو ه كان له ناوچه بكشيته وه و هه تزه هاره يه يانه كان چالاكي نه كهن له ناوچه ، سه دام جاريكي ديكه دزي كورده كان ده ست به هه جوژل ده كات و نه گهر شتيكي وا روويدات جاريكي ديكه ده يان هه زار و له وانه يه سه دان هه زار كه س ناوارة بين و ژماره يه كي زور گياني خزيان له ده ست به دن .

كه و ابو نامانجي نه م بريارنامه يه گرنگيه كي مرؤفايه تي يه كجار زوري هه يه به لام راستيه كي گرنگي ديكه ش له خو ده گزيت، نه و يش نه وه يه كه چاره سه ر كردني هه ركيشه يه كه له كه نداوي فارس پئويستي به هاوكاري به رده وامي توركي هه يه . نه گهر توركي نه بوايا، سه پاندي گه مارزي كاريگهر له سه ر عيراق پاش داگير كراني كويت نه ده لوا، له بهر نه وه ي كه توركي بسوري نه وتي

Mrs. MEYERS^۱
Mr. BEREUTER^۲

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وزارتى دهره وهى نه مريك

عيراقى پچراند كه له خاكى نهو ولاته ره دهر ساز ده بوو . هه ره ها توركييا به ته واوى هاوكارى نيتمه ي كرد له كاتى شهر و نيمكانى نه وهى بؤ نيتمه ره خساند كه له كاتى شالوى داينكردنى ناسايش له خاكى توركييا وه يرش بكهينه سر عيراق. نه گهر توركييا خاكى خوى نه دا بيا به نيتمه ، به رپوه چوونى شالوى داينكردنى ناسايش نه ده لوا . كه وا بوو ره زامه ندى توركييا زؤر گرنگه ، هه ر بؤيه نه م برپار نامه نه ته نها داواى له نه مريكا كر دووه هه ول بدات بؤ به ده سه ته ينانى ره زامه ندى توركييا بؤ دريژه پيدانى شالوى داينكردنى ناسايش، به لكوو راسته وخوش داواى له دؤسته توركه كانمان كر دووه كه رازى بن به به رده وام بوونى نه م شالوه . هيوادارم توركييا دريژه به هاوكار يه كانى بدات له م په يوه ندييه دا و له سر نهو بر وايه م نه گهر نيتمه بتوانين پي كه وه كار بكه ين ، ده توانين نيمكانى نه وه بره خسي نين كه كورده كان له سالى داها تودا ناسايشان هه يئ. كورده كان له ميژووى نه شه كه هه ر چه وسان دنه وهى جيهاندا له هه موو كه سيك زؤر تر قوربان يان داوه .

به رپژ " برام فيلد ":

جه نابى سه رۆك بئ سه ره وه به ريه به رده وامى باكوورى عيراق و باروودؤخى يه كجار مه تر سيدارى كورده كانى عيراق هه موومانى ترساندوه . سه دام نيازى خوى دهر برپوه بؤ ته ميه كردنى كورده كان له بهر نه وهى كه وه فادار نه بوونه به رژه دل ره قه كه ي و ته نها شتيك كه ريگره له به رده م سه دام بؤ گه يشتن به م تاماچه، هه وله فر يا گوزار ييه نيونه ته وه ييه كانه كه له چوار چيوه ي شالوى داينكردنى ناسايشدا به رپوه ده چي ت. به لام هه روا كه هاوكار انم ناماژه يان پيكر د ، ما وهى نه م شالوه به ره و كو تايى ده چي ت. هه يزه ناشت يار يژه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان كه وه ك قه لغان له به رام بهر سه دام را وه ستاون له وان هيه به م زووانه له ناوچه بكشي ته وه . نه گهر كو م ه لگاي نيونه ته وه يى له م ساته وه خته دا كورده كان به ته نيا به ي لي ته وه به بيرو بو چوونى من ده توانين به دروستى پيشبيني نه وه بكه ين كه چييان به سه ر دي ت ، ده سه لاتي ترؤر چا وه ر وان يانه و ده بيتسه مۆته كه يه ك بؤيان .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

برپارنامهى ۲۹۹ى كۆنگرئىس ههول ددهات پيش لهم رووداوه بگرئىت و ههستى كۆنگرئىس دهره بريت سهارهت بهوى كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بى كاتى شالوى دابىن كردنى ناسايش دريژ بكا ته وه و له گه ل ده ولته تى تور كيا كار بكات بۆ نه وهى ههول فرىاگوزارى به نيونه ته وه ييه كان له باكوورى عىراق به رده وام بيت . شايانى ناماژه پىنكر دنه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ناتوانيت هه روا به ساد ه بى سرووشتى دزىوى رضى عىراق و بى بهرگه بى خه لكى كورد له بىر بكات . ههروه ها ده بى ناماژه به وه بكه م كه نه م برپار نامه له كۆمىته ي كاروبارى دهره وهى كۆنگرئىس به ته واوى پىدا چونه وه كراوه بۆ نه وهى زيان نه گه يه نيته به يه كپارچه بى خاكى ولاتانى ناوچه . ههروه ها له گه ل سياسته تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا هاوته رى به و نيگه رانى به ره واكانى ده ولته تى تور كياى به نىسه بت بزوتنه وهى جىايى خوازى كورد ره چاو كرد وه . نه م گۆرانكارى به زمانى برپار نامه كه ي به هيتتر كرد وه و ئىمكاني نه وهى برد وه ته سه ر كه ده ولته تى تور كيا وه لامى نه رىنى پىداته وه .

جه نابى سه رۆك نه م برپار نامه گرنگه به بى ههولى به رپژ " بىلره ي" له نه ياله تى "نفاذا" ناماده نه ده بوو . سپاسى سه رۆكى كۆمىسيۆنى تۆروپا و رۆژه لاته تى نيوه راست ، به رپژ هامىلتۆن و سه رۆكى كۆمىسيۆنى مافى مرۆ و رىكخراوه نيونه ته وه يه كان ، به رپژ يارتۆن ده كه م كه به په له نه م برپار نامه يه خسته روو . ههروه ها ده بيت ناماژه به يارمه تى بهرچاوى به رپژ " گىلمان" ، نوينه رى نه ياله تى " نيۆيۆرك" و به رپژ " برامفيلد" ، نوينه رى نه ياله تى " ميشىگان" بكه م بۆ ناماده كردنى نه م برپار نامه يه . برپار نامه ي ۲۹۹ پىويستى به ههولى هه ر دوو حىزب (كۆمارىخواز و ديمۆكرات) هه يه .

به رپژ " بىلره ي" :

جه نابى سه رۆك ده مه وىت سپاسى سه رۆك " هامىلتۆن" ، سه رۆك " سۆلارز" ، سه رۆك " فاسكال" و كۆنگرئىسمه ن " گىلمان" بكه م كه له م ههولده ا يارمه تى نيمه يان دا كه ناماخى پاراستنى كورده كانه بۆ نه وهى سه ره نجام نه م په يامه به حكومه تى عىراق بگه يه نىن كه ده ولته تى نه مريكا

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريك

دهيهويت بهلينه كانى خۆى به نيسبته كورده كان چينه جي بكات . سالى پار ميليونيك كورد كه زۆرتر ژن و منداڻ بوون و تنها برسيته و سه رما و سۆله يان ده ناسى ، ناوارةى سنوورى عيراق و توركيا بوون بۆ نه وهى خۆيان له و ژينۆسايده رزگار بگهن كه سه دام به نياز بوو به سهريان بهينته . سالى پار نيمه نهم گه له كه و نار و به شه ره فه مان هاندا تا له رووخاندى سه دامدا يارمه تيمان بدن و كاتيك كه روواوه كان وهك پتويست نه چوه پيش ، دهوله تى نيمه كورده كانى له به رامبه ر گورگه كانى سوپاى عيراق به تنيا هيشته وه و تنها له ريگاي ده ستيره دانى نه ته وه به كگرتوه كان و شالوى دا بين كردنى ناسايش بوو كه نيمه توانيمان پيش له كۆمه لكوژى كورده كان به ده ستى سوپاى سه دام بگرين .

به لام جاريكى ديكه ش كات به ره و كۆتابى ده چيت . به م زووانه كات كۆتابى پنديت و نهم خه لكه جاريكى ديكه تنيا ده مينته وه و هيچ كه س نيهه بيان پاريتت و له گه ل سوپاى ته يارترى عيراق به ره و پوو دهنه وه . برپار نامه ي ۲۹۹ى كۆنگريس هه نگاوى نه رينى هه لگرتوه (كه حكومه تى نه مريكا چه ند مانگه خۆى ليده بويتت) بۆ پاراستنى نه و كه سانه ي كه له كاتى ته نگانده ا يارمه تى نيمه يان دا و داوا له ريك خراوى نيونه ته وه يى په يوه نديدار واتا نه ته وه به كگرتوه كان ده كات ده ورى ناشتيا رتيزى خۆى له ناچه دريژه پيدات .

نيمه داواى يارمه تى مادى ناكه ين ، داواى ناردنى سه ربا ز بۆ ناچه ناكه ين ، به لكوو داوا له ري به رايه تى ولا ته به كگرتوه كانى نه مريكا ده كه ين جاريكى ديكه سه ره به ره شتى كۆمه لگاي نيونه ته وه يى بكات بۆ دريژه پيدانى پاراستنى كورده كان كه زۆر زۆر پتويسته .

من له م هه له كه لك و ره ده گرم و پيرۆزبايى له كورده كان ده كه م كه دوو هه فته پيش هه ليان قۆزته وه و ناوات و ناره زووه ديۆكراته كانى خۆيان ده رسي و هه لبا رديتكي نازاديان به رپتوه برد به سئ ساخته كارى و توندوتيشى . ده مه ويت نامازه به كۆمه لى وتارى پاريزگارى پيشووى "نقاد" ، به رپتيز "مايك ئوكالا هان" بگه م كه پاش چاوديري كردنى نهم هه لبا ردنه نووسيوه تى . نهم نووسراوانه نه تنه نها خويندنه وه يه كى راست له سه ر توندوتيشى و نه هاهمه تى له جيه سانى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

دهور بهرمان ده خه نه روو به لكوو هيوكانيشمان پى نيشان ددهن . له م نووسراوانه و راپورتته كانى ديكه دا روون ده بيهته وه كه خه لگى كورد چاويان له ولاته يه كگرتوهه كانى نه مريكا يه و ستايشى ده كه ن .

با نيمه به لئنه كانان به جى به نين و داوا له حكومته تى نه مريكا بكه مين سه ره نجام هه لئوتست بگريت بؤ پشتيوانى كردن له كورده كان . نم گه له به شه رفه پيشتر سه لماندويه تى كه تامه زروى ديؤكراسييه و خوازيارى ناشتى دريؤخايه نه له ناوچه دا . با داوا له ده ولته تى نه مريكا بكه مين به لئنه كانى خوى له بهرام بهر نم گه له جيبه جى بكات . با دلتيابين له وهى كه نه وهى كه به سه ر كورده كاندا هاتوه ، به سه ر خه لگى نه مريكا دا نه هاتوه .

كورده كان پتويستيان به هه ريمى تى ديوكراتيك و به تازادى هه لئوتردراو هه يه واتا هه ريمى تى خودموختار له چوارچيوه ي عيراقدا . نيمه ده بى پشتيوانى خويمان پى نيشان ده مين . سپاسى هه موو نه وه كه سانه ده كه م كه پشتيوانى خويمان له خه لگى كورد ده برپوه .
به رتير " پورتير " :

جه نابى سه روك كؤميه تى مافى مرؤفى كؤنگرئس كه من يه كى له سه رؤكه كانى بوومه له ماوه ۱۰ سالى ميؤووى خويدا هه ميشه سه ره نجى به كورده كان داوه و نيگه رانيان بووه . نم هؤگريه چ پيش له شالوى گه رده لئولى بيابان وچ پاش نه وه هه ر هه بووه .

چهند سال پيش نيمه " دانيل ميتران " ، خانى يه كه مى فه رانسامان بانگه يشت كرد بؤ واشنگتون بؤ بيستنى نيگه رانيه كانى سه باره ت به خه لگى كورد و ره فتارى خراپى نه وه ده ولته تانه ي كه كورديان تييدا ده ئى . هه لاواردن و چه وساندنه وهى كورد له هه موو نم ولاتانه دا هه يه به للام له عيراق زؤرتره له بهر نه وهى كه سه دام به چه كى كيميائى هيرشى كردوه ته سهريان و هه زاران كه سى لى كوشتون و له سه راسه رى نم قؤناخه دا له گه ل هه لاواردن و چه وساندنه وهى يه كجار دؤوارى ده ولته تى عيراق به ره روو بوونه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و مزاره نى دهره وهى نه مريكا

هه لئاردن له باكوورى عيراق بهرپوه چوو. نيمه ستايشى بويري و نازايه نى كورده كان ده كه مين بو هه لگرتنى نهم هه نگاهه به لام پشتيوانى نيمه لهم خه لگه ده بى بهرده وام بى و ده بى بيانپاريزين و نهم بريار نامه يش نيمه به ره و ناراسته يه كى راست ده بات . تكا ده كه م كۆنگريس په سه ندى بكات.

جه نابهى سه رۆك ميژوو غه درى زۆرى له كورد كر دووه . به دريژايى چه ند سه ده يه كه كورده كان له ناو دۆزه خيكي نه تنيكييدا ده ژين و به سه ر ۴ ده وله تدا دابه شكارون و نهم ده وله تانه نه يانه پشتووه كورده كان خواستى سياسى خويان ده رپن . له كاتى ناسه قامگيري سياسى و سه ربازي ، كورده كان به ده ستى ري به رايه نى نهم ده وله تانه (كه له وه ده ترسان كورده كان راپه رين بگهن و خوازيارى نۆتۆنۆمى يا سه ره خۆبى بن) به شيوازيكى درندانه سه ركوت كراون. دوايين لاپه رى به سه ره اتى خه مبارى كورد شه رى كه نداو بوو . دوايه دواى هه ره سه پيئانى سه دام حوسه ين به ده ستى سوپاي و لاتة يه كگرتووه كانى نه مريكا سه دام هيژه كانى خۆى نارد بو باكوورى عيراق تا راپه رينى كورد تيگبشكينن .

به يارمه نى و لاتة يه كگرتووه كانى نه مريكا و نه ته وه يه كگرتووه كان، ده سترىژى سه دام بو سه ر كورده كان كۆنترۆل كرا و له ريگاي شالۆى داينكردى ناسايش ، يارمه نى كورده كان درا . له مه زياتر هه ريميكي پاريزراو له باكوورى عيراق له هيتلى ۳۶ دروست كرا بو داينكردى ناسايشى كورده كان . نهم هه ريجه له لايه ن چاوديزانى نه ته وه يه كگرتووه كانه وه ده پاريزرى . له مه زياتر ده وله نى توركي ره زامه ندى خۆبى ده رپوه بو شه وه يه هيژه كانى و لاتة يه كگرتووه كانى نه مريكا له بنكه كانى باشوورى توركيه كه لك وه ر بگرن بو يارمه تيدانى كورده كان . به داخه وه ريگكه و تننامه ي نيوان و لاتة يه كگرتووه كانى نه مريكا و توركيه لهم باره يه وه و ريگكه و تننامه ي نيوان توركيه و نه ته وه يه كگرتووه كان له باشوورى عيراق له مانگى ژۆنه نى ۱۹۹۲ كۆتايى پى ديت . بريار نامه ي ۲۹۹ داوا له و لاتة يه كگرتووه كانى نه مريكا ده كات نهم ريگكه و تننامه يه له

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

گه ل تورکيا دريژ بکاته وه و ههروه ها داوا له نته وه به کگرتوه کان ده کات دريژه به چالاکيه کانى خوى بدات له باکوورى عيراق .

جه نابى سه رۆک نابى کورده کان له بير بکرىن . نه گه ر ولاته به کگرتوه کانى نه مريكا و نته وه به کگرتوه کان پشت له کورد بکهن ، ده ستى سه دام بۆ پيشيل کردنى مافى کورده کان ناوه لا ده بيت که هه موو ده زانين ده توانى پيشيلى بکات . تکا له نه دمانى کۆنگرئيس ده کمه پشتيوانى له برپارنامهى ۲۹۹ بکهن که بۆ پشتيوانى له مافى کورده کان ناماده کراوه .
به رپيژ "فاسکان" :

جه نابى سه رۆک منيش پشتيوانى له برپارنامهى ۲۹۹ ده کمه که په يوه ندى به کورده کانى باکوورى عيراق وه هه به . خۆش حاله که به کئى له پشتيوانه سه ره کيه کانى نه م برپارنامه به بووم و سپاسى ناماده کارى نه م برپارنامه به ، نوينه رى هه ژاي نه ياله تى نه قادا ، به رپيژ بيلسه رى ده کم بۆ هه وه کانى بۆ سارپيژ کردنى نيش و نازاره کانى کورده کان . ههروه ها سپاسى سه رۆکى هه ژاي کۆميسيونى مافى مرۆڤ و ريکخراوه نيونه ته وه به يه کان ، به رپيژ "يارتۆن" و سه رۆکى کۆميسيونى نۆروبوواو رۆژه لاتی نيوه راست به رپيژ "هاميلتۆن" ده کمه بۆ نه وه وه لانه ي که دايان بۆ نه وه ي نه م برپارنامه به نه مرۆ له کۆنگرئيس بخرته روو .

جه نابى سه رۆک نه م دوو ريککه و تننامه به ده به دريژ بکرىنه وه . ژيانى هه زاران کورد که به ده ستى رۆمى درنده ي سه دامى ديکتاتور نه هه مته تى زۆريان بينيه ، گريدراوه به به رده وهام بسونى چالاکيه کانى نته وه به کگرتوه کان له باکوورى عيراق (بۆ پاراستنى کورده کان) و مانه وه ي هه نزه هاوپه يمانه کان له بنکه کانى تورکيا . نيحه نابى ريگه به وه بده ين سه دام جارىکى ديه که سه ره رۆمى خوى به سه ر نه م خه لکه به پاراستنه دا به پيئيت ، برپارنامهى ۲۹۹ بۆ نه م مه به سه ته ناماده کراوه .

جه نابى سه رۆک کورده کانى عيراق مانگى پيشو وه نگاو يکى گرنگيان هه لگرت بۆ خسته نه رووى نامانجه دپوکراتيکه کانيان واتا نه وکاته که له باروودوخينکى دژواردا هه لپسارد نيکى نازاد و

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مريكا

ديموكراتيان به پرتوه برد . نيمه له ولاته يه كگرتووه كانس نه مريكا كه ريزگرتن له مافى مرؤڤ و چاكسازى ديموكراتيكان كردوه به بهردى بناخه سى ساسه تى دهره وهى دهوله ته كه مان ، ناتوانين نهوكه سانه به تنهيا بهيلىنوهه كه بؤ مافه كانيان خه بات ده كن و له مەترسييه كى گه وره دان . نيمه ده بى پشتيوانى له كورده كان بكهين و بيانپاريزين . تكا له هاو كارانم ده كم به تيكراي دهنگ نهم برپار نامه يه په سەند بكن .

به پرتز " يارتون " :

جەنابى سەرۆك ، برپاريار نامه ي ۲۹۹ ههستى كۆنگرئيس دهره برپيت به نيسبهت نه وهى كه ده بى كۆمه لگاي نيتونه توه يى ماوه شالوى داين كردنى ناسايش له باكوورى عيراق و مانه وهى هيزه هاو به يانه كان له بنكه ي باشوورى توركييا دريژ بكا توه .

شالوى داين كردنى ناسايش كه نه توه يه كگرتووه كان نه غامى ده دات ، ناسايش ، خوراك و سهره مان بؤ هزاران كوردى ناوارة داين ده كات كه نيستا له باكوورى عيراق و توركييا ده ژين . كاتيك كه هيزه كانى عيراق به شتوازيكى درندانه راپه رينى كورده كانيان سهر كوت كرد نهم ناوارانه ناچار كران له شويات و مايسى ۱۹۹۱ زيدي خويان به جى بهيلن .

شالوى داين كردنى ناسايش هه تا راده يه ك سهر كه وتوو بووه له پاراستنى كورده كان له به رام بهر هير شه كانى عيراقدا . توركييا ريگه ي داوه به وه كه هيزه كانى نه توه يه كگرتووه كان له خاكى توركييا بنكه دا به زرين و به هيزى ناسمانى كورده كان بپاريزن و كۆميسسيونى بالاي نه توه يه كگرتووه كان بؤ كاروبارى په نابهران به پرتوه بردنى كه مپه كان بگريته ده ست .

به هر حال ريككه و تننامه ي برونى بنكه سهر بازيه كانى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا له توركييا و ريككه و تننامه ي نه توه يه كگرتووه كان له گه ل عيراق بؤ به پرتوه بردنى كه مپى ناوارة كان له مانگى حوزه يران كوتايى پيديت . نيستا ده ولته تى توركييا سهر قالى تاوتوى كردنى نه وه يه كه نايا نهم ريككه و تننامه ي له گه ل ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا پاش مانگى حوزه يران دريژ بكا توه يا نا . كۆميسسيونى بالاي نه توه يه كگرتووه كان بؤ كاروبارى په نابهران به م زوانه

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

بهرپرسيار ييه تيه كاني خۆى سه باره ت به بهر پژه بردنى كه مپه كان ده خاته نه ستۆى UNICEF كه ته و يش ده بى ريككه و تننامه يه كى نوئ له گه ل ده و له تى عىراق واژو بكات بؤ به رده وام بسونى مانه وهى نه ته وه يه كگرتوه كان له هه ريمى پاريزراو . نه م بريار نامه يه داوا له هه موو لايه نه كان ده كات چالاك ييه كانيان دريژه پى بدن و داوا له حكومه تى عىراق ده كات كو تايى به گه مارؤ نابوو ريه كاني له سه ر باكوور بي تيت . ده و له تى عىراق بهر پرسياره له به رام بهر چه وسان دنه وهى به رفراوانى هه زاران سثيلى كورد .

جه نابهى سه رؤك هاوكات له گه ل نه وه كه به رده وام بسونى شالوى دا بين كردنى ناسايش يه كجار پتويسته به لام روونه هه تا كاتى كه سه دام له سه ر ده سه لات بيت ، كورده كان له ده ستى هير شه كاني ده و له تى عىراق ناسايشيان نا بيت . نه م بريار نامه يه له گه ل سياسه تى ولا ته يه كگرتوه كاني نه مريكا ده گو نجي ت و نيداره ي نه مريكا ني مه ي نا گادار كردووه ته وه كه هيج كيشه يه كى له گه ل نه م بريار نامه يه نييه . داوا له هاو كارا نه م ده كه م ده نگ بدن به م بريار نامه يه .

بريار نامه ي ٢٩٩ى كو نگرئس

- به له بهر چاو گر تنى نه وه كه ده و له تى عىراق به شيوه يه كى درندانه راپه رينى كورده كاني له شوبات و مايسى ١٩٩١ سه ركوت كردووه و سه دان هه زار كوردى ناواره ي تور كيا كردووه
- به له بهر چاو گر تنى نه وه كه نه م شه پؤله ناواره ييه كتوو پر و به رفراوانه به ره و تور كيا ناواره كاني له گه ل مه ترسى مه رگ رووبه روو كردووه ته وه له نه جمامى كه مى خيه وت، خؤراك ، ده واو ده رمان و ناوى خاويت

- به له بهر چاو گر تنى نه وه كه باش ترين ريگا چاره بؤ نه م قه يرانه مرؤ قيه يه ، هاندانى كورده كانه بؤ گه رانه وه بؤ زى دى خؤيان له باكوورى عىراق له ريگاي دروست كردنى هه ريمى كى هيمن له باكوورى عىراق كه له به رام بهر هه موو چه شنه هير شينك پياريزريت

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریكا

— به له بهرچاو گرتنی نه وه كه له وه لآمی پیدایستی به كچار زۆره كانی كورده كان ، ولآته به كگرتوه كانی نه مریكا سه ره رشتی "شالآوی دابینكردنی ناسایش" ی كردوه كه تیبدا ولآته به كگرتوه كانی نه مریكا و هیزه هاو په یانه كانی دیکه یارمه تیدانی كورده كانیان هم له ناو توركیا و هم له " ناوچه ی پارێزراو" له باكووری عێراق گرتوه ته نه ستۆ .

— به له بهرچاو گرتنی نه وه كه له حوزه بیرانی ۱۹۹۱ وه كۆمیسسیۆنی بالای نه ته وه به یه كگرتوه كان بۆ كاروباری په نابه ران هیشتا له باكووری عێراق چالاکیه كانی درێژه پیده دات ، له وانه به ههزاران رێكخراوی ناحكومی و سه دان گاردی سه ره به نه ته وه به یه كگرتوه كان سه رقالتی چالاکی فریاگوزارین

— به له بهرچاو گرتنی نه وه كه كۆمیسسیۆنی بالای نه ته وه به یه كگرتوه كان بۆ كاروباری په نابه ران نیستا سه رقالتی وتووێژه له گه ل سندوقی مندالآنی نه ته وه به یه كگرتوه كان و رێكخراوه كانی دیکه ی نه ته وه به یه كگرتوه كان بۆ جیبه جی كردنی نه مرکه كانیان له باكووری عێراق

— به له بهرچاو گرتنی نه وه كه " یادداشتنامه ی له یه ك تیگه یشتنی " نیوان عێراق و نه ته وه به یه كگرتوه كان بۆ مانه وه ی نه ته وه به یه كگرتوه كان له حوزه بیرانی ۱۹۹۲ كۆتایی پی دیت

— به له بهرچاو گرتنی نه وه كه كه می خۆراك له هه رمی پارێزراو (كه له نه نجامی گه مارۆی نابووری ده ولته تی عێراق دروست بووه) وای كردوه كه هه وله فریاگوزاریه نپونه ته وه یه كه كان زۆر پیویست بیت بۆ پیشگیری له قاتوقری له نیوان دانیشتوه كورده كان

— به له بهرچاو گرتنی نه وه كه به رپاره دلخۆشكهره كه ی ده ولته تی توركیا بۆ رینگه پیدان به مانه وه ی بنكه ی سه ربازیه كانی ولآته به یه كگرتوه كانی نه مریكا له باشووری توركیا زۆر پیویسته بۆ سه ركه وتنی شالآوی دابینكردنی ناسایش ، سه ره رای نه وه ی كه له وانه به عێراق تۆله ی نه م كاره له تۆركیا بسینیته وه

— به له بهرچاو گرتنی نه وه كه هیشتا پیویسته شالآوی دابینكردنی ناسایش بۆ وه لامدانه وه ی هیره كانی عێراق بۆ سه ر كورده كان له هه رمی پارێزراو له باكووری عێراق به رده وام بیت

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

— به له بهرچاو گرتنی نه وه که ریکه و تننامه ی نیوان ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و تورکیا بز مانه وهی بنکه سه ربازیسه کانی نه مریکا له باشووری تورکیا له ۲۰ی حوزه ییرانی ۱۹۹۲ کۆتایی پیدیت

— به له بهرچاو گرتنی نه وه که نه گهر تم ریکه و تننامه یه دریژ نه کریتته وه و شالای دابینکردنی ناسایش کۆتایی پیدیت ، نه گهری نه وه زۆره که هیژه کانی عیراق هیرش بکنه سهر ههریمی پاریزراو و له نه نجامدا ژماره یه کی بهرچاو له خه لک بکوژن و له وانه یه شه پۆلیکی دیکه ی ناواره بوون به ره و تورکیا درووست بیت .

که وابوو کۆنگریس بریاری دا که :

۱— ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده بی هه وژ بدات بز دریژ کردنه وهی ریکه و تننامه ی حوزه ییرانی ۱۹۹۲ که ریگا به وه ددهات بنکه سه ربازیسه کانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له باشووری تورکیا دا به زریت بز وه دیهینانی نامانجه کانی شالای دابینکردنی ناسایش .

۲— ده ولته تی تورکیا ده بی ولامی نه ریینی بداته وه به داواکاری ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا بز دریژ کردنه وهی شه م ریکه و تننامه یه . ره زامه ندی تورکیا شه رته بز به رده وام بوونی شالای دابینکردنی ناسایش .

۳— مانه وهی نه ته وه یه کگرتووه کان له باکووری عیراق ده بی دریژ بکریتته وه

۴— ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و کۆمه لگای نیونه ته وه یی ده بی یه که مین هه ولیان نه وه بی قه ناعدت به ده ولته تی عیراق بهینن گه مارژ نابورییه کان له سهر باکووری عیراق هه لگریت .

۵— بز باشترکردنی بارودۆخی کورده کانی عیراق، ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده بی دریژه بدات به پشتیوانی کردن له یه کپارچه یی و سهروه ری سه رجه م ولاتان و مافی سه رجه م خه لکی ناوچه سه فه رمی بناسیت .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره نئس دهره وهس نه مریكا

چەتری پاراستنی كورده كان درێژ بکه نه وه
۳ی حوزەهیرانی ۱۹۹۲ - نه نجوومه نی پیران

به ریز " پینل " :

جهنابی سەرزك ئەم چەند هەفتەى داها توه ، قۆناخێكى زۆر گزنگ دەبیت له میژووی گەلى كورد . دوابه دواى هەلبژاردنه كانى ئەم دوايانەى پارلمانى كوردستانى عێراق ، كورده كان له گەل رێگایەكى ئەستەم رووبەرۆو دەبنه وه له بەر ئەوهى هەول دەدەن دەستكوتە دیمۆكراتیکه كانى خۆیان پتەو بكن و به هەر حال ئەم نەركەى ئەوان قورستر دەبیت له بەر ئەو راستییە كە شالۆى داينکردنى ئاسایش (كە هێزە هاوبه یانه كان بۆ پاراستنى كورد له هێلى ۳۶ له باكوروى عێراق ئەجمایان داوه) له كۆتایى ئەم مانگە كۆتایى پیدیت .

شالۆى داينکردنى ئاسایش رزگاریدەرى كورده . بۆ پاراستنى نێونه تەوه یى كورده كان جارێكى دیکه له گەل سەركوتى رژى سەدام رووبەرۆو دەبنه وه و ئەزمونە كانى پێشوو نیشانى داوین مانای ئەمە چیه ، به مانای سەركوت و ئەشكەنجەى هێزە ئەمنییە كانى سەدام حوسەینه ، مانای ئەوهیه ژنانى كورد له گەل دەستدریژی بەرپرسانى هێزە ئەمنیە كان رووبەرۆو دەبنه وه ، مانای ئەوهیه جارێكى دیکه به چەكى كیمیایى هێرشیان دەكرێتە وه سەر ، مانای ئەوهیه جوان و پیری كورد ، سیاسى و ناسیاسى ، جارێكى دیکه بۆ سەروشوتن دەكرێتە وه . ئەم كرده وه قێزه ون و دزیوانه هەموو راستن و زیاده رۆیى تیدا نییه .

ئەم كرده وانە هەرچەنده بۆ مرۆڤ باوه رپێنە كراون بەلام راستن له بەر ئەوهى كە هێزە كانى عێراق چەوساندنە وه و نازار و ئەزیه تدانى كورده كانیان له سەر شریتى ئیدى ، كاغەز و شریتى ته جیل تۆمار كرده وه . هەر ئەم مانگى رابردووه كۆمیتەى پەيوه ندىیه كانى دهره وهى نه نجوومه نی پیران له هەولێكدا بەشدارى كرده وه بۆ گوازتنه وهى هەندى ئەم بەلگه نامانه بۆ ولاته یه كگرتوه كانى نه مریكا كە پێكها تبه وو له چەند تەن بەلگه ی كاغەز و شریتى ته جیل و شریتى ئیدى .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

ليتكۆلينه وهيه كى سهره تايى له سهر هه ندى له بهلگه نامه كه ئيستا له كۆميتهى پهيوه ندييه كانى دهره وه ده پاريزرين ، كرده وه ترسناكه به زمان نه هاتوه كانى هيژه كانى عيراق دژى كورده كان نيشان ده دات كه به شالآوى نه نفال ناسراوه . ليتكۆلينه وهيه كى تيروته سه لته له سهر نه م بهلگه نامه له داهاتوودا ده توانيت بنه مايه ك درووست بكات بژ دادگايى كردنى سهدام حوسهين وه هيژه كانى به تاوانى ژينوسايد و تاراننه كانى دژى مرؤفايه تى . ئيمه ده بى دريژه به پاراستنى ناسمانى كورده كان به دين ، نه ته نها بژ نه وهى نه هيلين تروشى سه ركوتىكى هؤفانهى ديكه ببنه وه بهلكوو بژ نه وه كه يارمه تيشيان به دين ده سته كه وته كانى نه زمونه ديمؤكراتيكه كه يان بيبين . مانگى رابردوو 5 ميليون كوردى عيراق به شيوازىكى نمونه يى ده نكيان دا بؤ ههلبژاردنى ريه رايه تيه كى به كگرتوو . هه رچه نده كه نه غيامى نه م ههلبژاردنه درزىكى له نيوان دوو حيزه سياسيه سه ره كيه كه ي كوردستانى عيراق درووست كرد به لام نه زمونىتىكى ديمؤكراتيكى ناسايى بوو له به رامبه ر ديكتاتورى و سه ره رۆيى كه يارمه تى به بانگه شهى ئۆتۆنۆمى كورده كانى عيراق ده دات .

له مانگى نيسان، من و 6 كهس له هاوكارانم له نه غجومه نى پيران نامه يه كمان بژ سه رۆك بوش نووسى كه تييدا داوامان كرد نه مريكا دريژه به پاراستنى كورده كان و شيعه كانى عيراق بدات . نه مه ده قى نه م نامه يه و وه لامى راويژكارى ناسايشى نه ته وه يى، به ريز سكوكرافت ه:

نه غجومه نى پيرانى نه مريكا

كۆميتهى پهيوه ندييه كانى دهره وه

واشننگتون دى دسى ، 24ى نيسانى 1992

كۆشكى سپى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و هزاره ناس نهمه و نهمه نهمه

به پرتز جه نابی سه رۆك كۆمار :

نیمه ده مانه ویت نیگه رانی قوولی خۆمان دهره پیرین به نیسبته باروودۆخی عیراق به تایبته له په یوه ندی له گهله ناسایشی كورده كان له باكوور و موسلمانه شیعه كان له باشووری عیراق .

نهم دوا بیانه كۆمیتته په یوه ندییه كانی دهره وهی نه نجوومه نی پیران ، كۆبوونه وهیه کی به پرتوهره برده بۆ تاوتوتی كوردنی بهلگه نامه كانی په یوه ندییدار به كۆمه لكوژی رژیعی سه دام حوسه یین له عیراق كه تییدا بهلگه نامه كان و راپۆرتته كانی په یوه ندییدار به كۆمه لكوژی خه لکی سفیلی كوردی عیراق ، به تایبته له م چهند سالی رابردووه تاوتوتی كرا . له م كۆبوونه وهیه دا بهلگه نامه فهرمییه كانی عیراق و شایه تی پسیپۆران و ناکامی لیکۆلینه وهی خردی كۆمیتته له م ناوچه یه خرایه روو . نهم بهلگه نامه نیشان ده دن به گشتی ۲۰۰ هزار تا ۳۰۰ هزار كوردی عیراقی كوژراون و بی سهروشوین كراون كه ده كاته له سه دا ۵ دانیشتوانی كوردستانی عیراق . نهم زانیارییه نیشان ده دات رهفتاری عیراق دۆی كورده كان له حووكمی سیاسه تی فهرمی ژینۆساییده .

كورده كان به شیوازیکی كارامه ههریمتیکی نازادیان پیتكه پیناوه كه زۆریه ناوچه كوردنشینه كانی باكووری عیراق له خۆ ده گریته . به ههر حال ته نها ههره شهی هیزه هاویه یانه كانه كه نهم ههریمه نازاد كراوه ی له بهرام بهر هیرشی ده ولته تی عیراق پاراستوه و هه روا كه ده زانین نه گهر نهم هیرشه روو بدات كورده كان له گهله مەترسی كومه لكوژی روویه پروو ده بنه وه .

كه وا بوو نیمه به تووندی پشتیوانی ده كەین له دریتۆكرده وهی پاراستنی ناسمانی نهم ههریمه له لایه ن هیزه هاویه یانه كان له چوارچیه ی "شالۆی دابینكردنی ناسایش" كه برپاره له كۆتایی مانگی حوزه یران كۆتایی پیتیت . ههروه ها هیوادارین ولاته یه كگرتوه كانی نهمه ریکا داوا له ده ولته تی توركیا (كه ره زامه ندی نهم ده ولته ته، شتیکی یه كلاییكه ره وهیه بۆ سه ركه وتنی شالۆی دابینكردنی ناسایش) بكات كه پشتیوانی له دریتۆه پیدانی پاراستنی ناسمانی نهم ههریمه بكات .

کورډ و کوردستان له بلگه نامه کانډ و مزاره نډی دهره وهډی نه مریکا

ههروهه هیوادارین ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ههول بډات بۆ باشتو کورنی باروودوخی شیعه کانی عیراق . هه رچهند که باروودوخی کورده کان زۆر گرنگتزه به لای نئیمه وه ، به لام ده بی تۆزیکش سه رنج بدریت به چاره نووسی ۱۳ میلیۆن موسلمانن شیعه که دژی ده سه لاتن سه دام حوسه یین . سالی پار دوا به دوا ی رابه پرنی باشووری عیراق ، گه لی له خه باتکارانی شیعه ، لاینگره سفیله کانیان و نه وانن که له سو پای عیراق هه لته اتبون بۆ ناچه زه لکاو ییه کانی نیوان دوو روویاری دیجله و فۆرات له باشووری رۆژه لات دوورخراونه وه و له وئ له گه ل تۆله سه ندنه وه ی توندی هیزه کانی عیراق روویه پروو بوونه وه و ژماره یه کی زۆریان گیانیان له ده ست دا و تووشی کیشه و ته نگوچه له مه ی زۆر بوون . که و ابو نئیمه داوا له ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده که یین ههول بډات بۆ نه وه یه کگرتووه کان له باشووری عیراقیش چالاکی بکات و شیعه کانیش بخرینه ژیر چه تری پاراستنی هیزه نیونه ته وه ییه کان .

سپاستان ده که یین ، ته گه ر ته م داوا کارانه جیبه جی بکه ن.

له گه ل ریزماندا

"کلایبۆرنی پیل" ^۱، "هاریس وفۆرد" ^۲، "جه یزم جیفۆردز" ^۳، "جۆزیف بایدن" ^۴، "سالیبیرت گۆر" ^۵، "پاول سیمۆن" ^۶، "داننیل پاتریک موینیهان" ^۷ .

^۱ Claiborne Pell

^۲ Harris Wofford

^۳ James M. Jeffords

^۴ Joseph R. Biden

^۵ Albert Gore

^۶ Paul Simon

^۷ Daniel Patrick Moynihan.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

وهلامى دهفتهرى سهروك كۆمار

كۆشكى سپى

واشنگتون ، ۲۶ى گولانى ۱۹۹۲

بۆ بهرپرز "كلاببۆرنى" پيلل" ، سهروكى كۆمىتهى پهيوه ندىيه كانى دهره وهى نه نجوومهنى پيرانى
نه مريكا

واشنگتون دى سى

بهرپرز جه نابهى سهروكى كۆمىته

سهروك كۆمار و من به تهوارى شهريكى نيگه رانيه كانى ئيوهين به نىسبهت باروودۆخى ئىستاي
عيراق كه ئيوه له نامه كى بهروارى ۱۴ى نىسانى ۱۹۹۲دا ناماژه تان پىنكردووه . ههروا كه ئىمه
چه ندىجار به گشتى وترومانه ، سىاسهتى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا به نىسبهت عىراق
نهويه كه گه مارۆى ئيونه ته وهى بهرپرته سهر نه م دهوله ته هه تا كاتىك كه رىبه رايهتى عىراق
بگۆردرپت و دهوله تىكى نوئ بىته سهر دهسه لات كه له گه ل دراوسى كانى عىراق و خه لكى خۆى به
ناشتى بۆ . ئىمه به تهوارى پشتىوانى له برپار نامهى ۶۸۸ى نه نجوومهنى ناسايشى نه ته وه
يه كگرتووه كان ده كىن كه داواى له عىراق كرده وه سهركووتى هاوولاتيانى عىراق رابوه ستىنپت .
ههروه ها كه ئيوه ناماژه تان پىنكردووه ، دابىنكردنى ناسايشى ناسمانى له لايه ن هپزه
هاو په يمانه كان زۆر يه كلابى كه ره وه يه بۆ پيشگرتن له هپرشى عىراق بۆ سهر ناوچه كانى ژپىر
كۆنترۆلى كورده كان له باكوررى عىراق . ئىمه شانازى بهو دهره ده كىن كه هپزه هاو په يمانه كان
بۆ ساپرۆ كوردنى ئىش و نازاره كانى خه لكى باكوررى عىراق گىراويا نه .

دنيا تان ده كه مه وه كه ئىمه و هاو په يمانه كافان له " شالوى دابىنكردنى ناسايش " پيشتر له گه ل
رىبه رايهتى توركيا بۆ درپزه پيدانى نه م شالاره دانوستافان كرده وه . شتىكى سرووشتيه كه
نىگه رانى ئىمه به نىسبهت ئىش و نازاره كانى خه لكى عىراق ، دانىشتوانى شيعه ي باشوورى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

عيراقيش له خز ده گريت . نيته له گه ن نه ته وه به كگرتووه كان ديالوگمان كردووه بز نه وهى
چالاكييه كانى نه ته وه به كگرتووه كان له وه هريته بز ماوه يه كى ديكه دريژهى هه بى وه هرواش
ده بيت .

له گه ن ريزمان

" برينت سكوكرافت " ^

راويژكارى ناسايشى نه ته وهى

جه نابه سهرۆك مساوهى شالآوى دابين كردنى ناسايش وهك شمشيرى " داموكليس " به سهر
كورده كاندا راوه ستاوه . هيزه هاويه يانه كانى دژبه رى عيراق ، ده سلاتى نه وه يان هه يه نه هيلن
غه زه بى سه دام حوسه ين جاريكى ديكه به سهر كورده كاندا بباريت . ولاته به كگرتووه كانى
نه مريكا وهك هيزى سهره كى هيزه هاويه يانه كان ده بى سهر به ره شتى نه وه بگريته نه ستۆ كه
ماوهى پاراستنى كورده كان دريژ بگريته وه . داوا ده كه م لهم په يوه ندييه دا وتارى رۆنامه ي
واشننگتون پۆست له ژير ناوى " كورده كان : ديموكراسيه تى نوى " بگريته بهر ده ستى هاوكارا نم
كه له ۱ حوزه يرانى ۱۹۹۲ بلاو بۆته وه .

^ BRENT SCOWCROFT

^۹ شمشيرى داموكلوس (ديموكلوس) (Sword of Democles) نه فسانه يه كى يونانيه و له
نه ده بيياتى سياسيدا مهبه ست ههر جوړه مه ترسى و كاره ساتي كه كه له سه روبه ندى قه وماندا بيت و
ههر نانوساتيك له وان هه روو بدات . وه رگير

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

هواندنه وهى كورده كان له باكوورى عىراق
۱۲ى حوزه يرانى ۱۹۹۲- نه نجوومه نى پيران

به ريتز " رهيد " :

جه نابى سه روك دوينى نه نجوومه نى پيران ره زامه ندى دهرى له گه له پريان نامه ۲۹۹ى
كۆنگرئيس كه له لايه ن نوينه رى كۆنگرئيس ، " جه يمز بيلره ى " يه وه خرابووه روو . نه م پريان نامه يه
داوا له توركي ا ده كات ريكه وتننامه ى خوى له گه له نه مريكا پاش حوزه يرانى ۱۹۹۲ دريژ بكا ته وه
بۆ نه وه ى بنكه سه ربا زييه كانى ولا ته يه كگرتو وه كانى نه مريكا له باشوورى توركي ا وبنكه كانى
نه ته وه يه كگرتو وه كان له عىراق ميئننه وه . ههروه ها پريان نامه كه ده لييت : " ولا ته يه كگرتو وه كانى
نه مريكا و نه ته وه يه كگرتو وه كان ده بى زۆر گرنگى بدن به وه ى قه ناعه ت به عىراق به يئن
گه مارۆ نابوور ييه كانى سه ر باكوورى عىراق لايبات و ههروه ها ده لييت ولا ته يه كگرتو وه كانى
نه مريكا ده بى پشتيوانى له يه كپارچه بى خاكى هه موو ولا تانى ناوچه بكا ت " .

ولا ته يه كگرتو وه كانى نه مريكا كورده كانى هاندا راپه رين بكه ن و پاشان له به رامبه ر كۆمه لكوژى
سه دام به ته نيا هيشتن ييه وه و ميل يۆنه ها كورد - زۆر تر ژن و مندال - ناچار بوون له ترسى
هه ره شه كانى سويا ى عىراق له زيلى خزيان ناو ره بن . نه م ناو ارانه ئيش و نازارى زۆريان بيئى ،
برسي تى زۆريان كي شا .

سه دام كورده كانى كي ميبا ران كردو وه و هه موو گونده كانى خاپوور كردو وه . نه گه ر ولا ته
يه كگرتو وه كانى نه مريكا و نه ته وه يه كگرتو وه كان له ناوچه بچه دهره وه ده بى چاو ه پروانى
كۆمه لكوژى ته وا ى كورده كان بين .

Mr. REID'

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروههسى نه مريكا

له ريگاي نه ته وه يه كگرتووه كان و "شالوى داينى كرنى ناسايش" وه ، نيتمه توانيومانه پيش له هيرشى گورگه كانى سه دام بگريه به لام كات كوتايى پينديت ، بهم زوانه كات كوتايى پينديت و دهبي ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا دهست به كار بيت . نه مه داواكارى مادى نييه يان داواكارى بو دهستيوه ردانى سه ربازي نييه ، بهلكوو داواكارى بو ريبه رايه تى كرده .

نه م دوايسانه كورده كان ناوات و ناره زوى خويان بو ديوكراسى له ريگاي به ريوه بردنى هلبژاردينكى نازاد و سالم و به دور له توندوتيزى ده ربرى . ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا دهبي به لينه كانى خوى به نيسبه ت نه م خهلكه نازاد يخوازه چيه جى بكات ، هه ريوه په سه ند كرنى پريانامه ي ۲۹۹ى دوتينى زور گرنگه .

من ستايشى هه وله كانى به ريز "بيلره ي" ده كه م بو وه بيره ينانه وه ي به لينه كانى ده وله تى نه مريكا و ناردنى په يامينك بو خهلكى هه زارى كورد . نه مه كه مترين كارى كه كه نيتمه ده توانين بو كورده كان بيكه ين .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وه زاره تى دهره وهى نه مريكيا

دریژکردنه وهی ریڤککه و تننامه ی شالای دابینکردنی ناسایش له لایهن تورکیا وه
۸ تهموزی ۱۹۹۲ - نهنجوومه نی نوینهران

به ریژ " شوگ " :

جهنابی سه رۆك ده مه ویت لهه هه له كه لك وه ریگرم بۆ نه وهی سپاسی ده ولته تی تورکیا به گشتی
بكه م بۆ دریژکردنه وهی ماوهی شالای دابینکردنی ناسایش بۆ ۶ مانگی دیکه . ههروه ها كه
نیوه ده زانن " شالای دابینکردنی ناسایش " بهرنامه یه کی نیونه ته وه ییه كه دوابه دواى به نه نجام
گه یشتنی " شالای سه ربازی گه رده لولوی بیابان " بۆ پاراستن و یارمه تیدانی كورده كانی عیراق
دارپژاوه . ههروه ها كه ده ولته تی نیمه داواى كردبوو، له ۲۶ ی حوزه یران به ۲۲۸ دهنگی به لئی له
بهرامبه ر ۱۳۶ دهنگی نه خهیر ، پارلمانی تورکیا نه م ریڤککه و تننامه یه دریژ کرده وه .

جهنابی سه رۆك به فهرمانی نیوه من به سه ره پرشتی لیژنه یه کی دوو حیزبی ، سالی پار پاش
كۆتایی پیهاتنی شالای سه ربازی گه رده لولوی بیابان (بۆ یارمه تیدانی كورده كان) سه ردانی
ناوچه م كرد . بارودۆخی كورده كان له كاتی سه ردانی نیمه شله ژاو بوو و به ته واوی دیار بوو كه
هیچ هه ولتیک بۆ یارمه تیدانی نه م ناوارانه بڻ هاوکاری ده ولته تی تورکیا سه ركه وتوو نابیت . نه م
پشتیوانیه هاته دی و شالای دابینکردنی ناسایش به سه ركه وتویی توانی كورده كان بیاریژی و
یارمه تیان بدات . پارلمانی تورکیا به دریژکردنه وهی نه م ریڤککه و تننامه یه بۆ ۶ مانگی دیکه ،
جاریکیتر نیگه رانی مرۆفدۆستانه ی خه لگی تورکیای به نیسه بت كورده كانی باكووری عیراق
نیشان دا .

Mr. MCHUGH¹

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكيا

پيروزيبايى له توركييا بۆ دريژكردنه وهى كاتى شالاوى دايبينكردنى ناسايش

۹ى تهموزى ۱۹۹۲ - نهنجوومهنى نوينه ران

بهريژ "بيلبرهى" :

جهنابى سمرۆك له م دهرفته كه لك وهرده گرم و پيروزيبايى له خهلكى توركييا ده كم به تاييهت له پارلمانكه ميان (به ريبرايه تى سمرۆك وهزيران ، سوليمان دميريل) بۆ دهنگدانه بويرانه كهى بۆ دريژكردنه وهى شالاوى دايبينكردنى ناسايش . به ۲۲۸ دهنگى نهرينى له بهرامبه ر ۱۳۶ دهنگى نهرينى ، هيژه هاوپه يمانه كان ريگيان بيدرا شالاوى ناسمانى خويان دريژه پيبدن بۆ پاراستنى ناسايش و نه منييه تى نهو سهدان ههزار كورده ناواريه كه له باكوورى عيراق ماونه ته وه . نه م دهنگدانه نيشانى دا كه توركييا دهيه ويته بيته به شهريكى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و په يوه ست بيته بهو هيژانه كه له گه ل نيمه ديوكراسى و سه قامگيرى ده به نه ناوچه . ناگادار بوون له بارودوخى كورده كان و ههولنه كانيان بۆ چاره سه ر كردنى گيروگرفته كانى كورده كان ، توركيياى كردوو به ريبره رى رۆژه لاتى نيوه راستيكي ديوكرات و ناشتيخواز .

جاريكى ديكه سه پاسى خۆم و سه رجه م نه ندامانى كۆنگريته س- كه دهنگيان خسته ته پال دهنگى من بۆ پشتيوانى كردن له خهلكى كورد- پيشكه شى خهلكى توركييا ده كم . من گه شينم به نيسبه ت هاوكارى به رده وامى دوو ولاتى نه مريكا و توركييا و يارمه تيدانى توركييا به نيمه بۆ دۆزينه وهى ريگا چاره يه كى ناشتيخوازانه و ديوكراتيك بۆ داهاتوى كورد .

كورد و كوردستان له به لگه نامه گانې وهزارتنې دهره وهنې نه مېرېكا

دریژکردنه وهی پشتیوانی تورکیا له شالاری دابینکردنی ناسایش ، گرنگی دهوری تورکیا له ناوچه بهرجهسته دهکات . هاوکاریی تورکیا شتیکی به کلاسیکهروهه بوو بؤ سرکهوتنی هیژه هاوپه یمانه نیونه ته وهییه کان له کاتی قهرانی کهنداو و دهوریکی زؤر گرینگیش دهبینی له درووست کردنی داهاتوویه کی دیمؤکراتیک . تورکیا نمرونه یه کی باشه ، نه ته نها بؤ کؤماره تازه سهربه خؤبووه گانی یه کیتی سؤفیته پییشوو ، به لکوو ههروهه ها بؤ جیهانی عه ره ب . تورکیا له ریگای هاوکاری و دانووستانی نابووری زؤرتتر له بهرامبهر بیرؤکه ی ناشتی دهره وست بووه و نهم دواپپانهش میوانداری له ریبه رانی ۱۱ ولات کردووه (لهوانه ریبه رانی ۶ کؤماری پییشووی سؤفیته و نهمه نستان و نازه ریایجان که له سهر کیشه ی نه گرونی قهره باغ ناکؤکن) بؤ واؤؤ کردنی په یانی هاوکاری نابووری دهریای رهش .

جه نابی سهرؤک بریاری تورکیا بؤ دریژکردنه وهی ریکه که وتننامه ی شالاری دابینکردنی ناسایش ، هیواپه کی نوئ ده به خشی به کورده کان . هه لویستی شیلگی رانه ی تورکیا وه بیره یته ری نه وه یه که رؤژتاوا ده توانی له سهر تورکیا حساب بکات و تورکیا ده توانیت رؤژ له دوی رؤژ دهوریکی گرینگتر ببینیت له کاروباری ناوچه و جیهاندا .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مهربكا

به هاوكارى نيمه كورده كان ده توانن يارمه تى خوڤان بدهن

۲۸ مایسی ۱۹۹۳ - نه نچوومه نى پیران

به ریتز " پیل " :

جه نابی سه رۆك خهلكى كورد له باكوورى عیراق كه له ۲ سالن پيشه وه له تهوقى (كه له وه) ده سه لاتی سه دام رزگاربان بووه ، پيشكه وتنىكى بهرچاویان به خووه بینیه له بهرپوه بردن ژبانى ناسایی خوڤان . وادیاره كه به هه رحال ده ولته تى به غداد له بهرامبهر نهم سه ركه وتنه ی كورده كان هه روا بن دهنگ نابیت و راپورته كان نیشان ده دن له وانیه سه كورده كان جارێكى ديكه له گه ل داگیركارى عیراق رووبه پروو ببه وه .

له نیسانی ۱۹۹۱ كۆمه لگای نیونه ته وه یی ده ستى به كار كرد بۆ ساریژ كورنى شیش و نازاره زۆر گه و ره كانى كورده كان كه پاش راپه رینیكى سه رنه كه وتوو دژى رژمی به عسى سه دام له عیراق هه لته اتبوون . له نه نجامى نازارى ریژدانى نيمه به گشتى (له بهر نه وه ی له میژه كورده كانمان له بهرامبهر بهرنامه ی ژینۆسایدی سه دام به ته نیا هیشتوو ته وه) هیزه هاوپه یانه كان سه رنجام به رپرسیارى خوڤان به نیسه بت پاراستنى كورده كان به جی گه یاند . سه رها له ریگای شالوى دا بین كورنى ناسایش و هه ولئى هیزه هاوپه یانه كان بۆ پاراستنى هه ریمى دژه فپین له باكوورى عیراق ، كورده كان هه تا راده یه ك پاریزران و هه لى نه وه یان بۆ ره خسا به ره و خو به رپوه بردن بچه پيش .

نهم دواییانه جیرالدین برۆكس^۱ له وتاریكدا له ژیر ناوی " ریگایه كى بن عه یب ، لانیکه م بۆ كورده كان كه هه ریمى دژه فپین ده یان پاریزیت " كه له رۆژنامه ی "والستریت ژۆرنال"^۲ به شیوازی كرۆنیک (به ریزی كات) بلاو بووه ته وه هه ولئى كورده كانى خستوو ته روو كه به بۆچوونى نه و نهم هه ولئى هه م مه ترسیداره و هه م سوودمه نده . له به شیک له م وتاره دا هاتوو ه نوونه ی كورده كان

^۱ Geraldine Brooks

^۲ Wall Street Journal

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس وزارتس دهره وهس نه مریکا

له وانه به سوډ بیت بؤ سیاسه تی "بؤسنیا"^۳. نیستا که ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و هاوپه یانان ههول ددهن ستراتیژیی دروست کردنی ههریمی پاریزراو له "بؤسنیا" په پیره و بکن ، ده توانن بؤ نم مهبسته له نه زمونی ههریمه پاریزراوه که ی باکووری عیراق که لک وهرگرن. داوا له هاوکارانم ده که م نم بهشی وتاره که به وردی بخویننه وه .

له هه مان کاتدا من نامه بیت بلنم که کیشی کورد چاره سهر بووه . ههروه ها که راپورت هه والیه کانی نم ههفته یه نیشان ددهن کورده کان هیشتا له گه ل متریسی توله سندنه وهی سوپای عیراق به ره وروون . سوپای عیراق به شیوازیکی هه ره شه که رانه له جهوچولدا یه و نه گهری هیرشکردنه سهر کورده کان و بیانییه کان رووی له زیاد بوونه ، نگرانیه کانی کورده کان زورتر بووه و گه لی له ریکخواوه مروقدوسته نیونه ته وه ییه کان به یه که وه له عیراق کیشاویانه ته وه .

نم باروودوخه به تایهت کیشه خولقینه ره، له بهر نهو راستیه که کورده کان له ژیر باری گرانی دوو چوره گه مارژدان : گه مارژی نه ته وه یه کگرتووه کان له سهر عیراق به گشتی و گه مارژی ده وله تی عیراق له سهر ناوچه کوردنشینه کان . نه گهر هیرشینک روویدات رهنگه شاری سلیمانی و ده وروبه ری بیی به نامانج . سلیمانی هه رچه ند له دهستی کورده کاندایه به لام له باشووری هیلی ۳۶ دایه و ههریمی دژه فین له لای باشووره کومه لیک گرو گرفت یه هیه . ژماره ی دانیشتونانی سلیمانی ۸۰۰ هه زار که سه و هه رچه شنه هیرشینک له وانه یه بیته هژی هه لگیرسانی ناوا ره ییه ک وه ک ناوا ره ییه که ی ۱۹۸۷ و ۱۹۹۱ . هیرشی عیراق و ناوا ره بوونی خه لکه دوا به دوا ی هیرشه که دبی به کاره سات .

به هوی نه وه ی باروودوخی "بؤسنیا" زوربه ی سهرنجی نیمه ی له سیاسه تی ناوخوی ولات به ره ولای خوی راکیشاوه ، ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا پیوستی به قهیرانیک نیونه ته وه یی دیکه نییه . نیمه ده بی به زووترین کات ده ست به کار بین بؤ پیشگرتن له م رووداوه . بؤ نم مهبسته ده بی:

^۳ Bosnia

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

يه كه م و لاتة يه كگرتووه كانى نه مريكا و هاوپه يانه كانى له شالاوى دايبين كردنى ناسايش وهك پيشتر رابگه يه نن به هيچ شيوازيك ناهيلىن ده ولته تى عيراق هيرش بكاته سهر ناوچه كوردنشينه كان ، له وانه هه ريمى دژه فريمى هيللى ٣٦. نه م هه فته يه و لاتة يه كگرتووه كانى نه مريكا ههنگاوى گرینگى هه لگرت و له م په وه ندييه دا وه زيرى دهره وه ، "ويليام كريستوفير" "وتى و لاتة يه كگرتووه كانى نه مريكا بپارنامه كانى نه ته وه يه كگرتووه كان به شيلگيرى ته واو جيبه جي ده كات . من ستايشى وه زيرى دهره وه و بهرپرسانى ديكى وهزاره تى دهره وه ده كه م كه نه م هوشداريه گرینگه يان دا به سه دام و نيشانيان دا و لاتة يه كگرتووه كانى نه مريكا وه لامى هيرشى عيراق بژ سهر قه له مه ره وى كه مينه ي كورد ده داته وه، ته نانه ت له باشورى هيللى ٣٦ .

دووم و لاتة يه كگرتووه كانى نه مريكا ده بى گوشار بجاته سهر كۆمه لگاي نيونه ته وه يى كه نه ركى خۆى به نيسبه ت پاراستن و يارمه تيدانى كورده كان جيبه جي بكات. بپارنامه ي ٦٨٨ م ٥٥ نيسانى ١٩٩١ م نه ته وه يه كگرتووه كان پشتيوانى ناراسته و خۆى كۆمه لگاي نيونه ته وه يى هه موار كرد بژ پاراستنى كه مينه كانى عيراق . نه نجوومه نى ناسايش ده بى په يره وى له نامانجى نه م بپارنامه يه بكات و له وانه يه بتوانيت بپارنامه يه كى نوئ په سهند بكات كه به ناشكرا پاراستنى ناوچه كوردنشينه كانى باشورى هه ريمى دژه فريم دايبين بكات . نه نجوومه نى ناسايش ههروه ها ده بى به شيك له گه مارۆكانى نه ته وه يه كگرتووه كان له سهر ناوچه كوردنشينه كانى باكوورى عيراق هه لگريت و به لىنى متمانه پينكراو له ريبه ره كورده كان بسينيت كه له گه ل به غمداد بازارگانى نه كهن.

سيه م جيهان ده بى پشتيوانى له نامانجى كورده كان بكات بژ گه يشتن به ئۆتۆنۆمى . كورده كان ده يانه و يت خۆيان يارمه تى خۆيان بدن و خۆيان خۆيان بپاريزن، بژ نمونه ناوچه ي ژير كۆتۆزلى كورده كان نه وتى زۆرى هه يه به لام پيويستيان به تۆزى يارمه تى نيونه ته وه يى هه يه بژ نه وه ي بتوانن كه لكى ليوه ر بگرن . كورده كان به يارمه تى كۆمه لگاي نيونه ته وه يى ده تسوانن

William Christopher^٤

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

پیداویستییه كانى پالوتنى ئەم نەوتە دايمە زرينن و خۆيان به ختو بکەن . له مه زیاتر كورده كان ههنگاوى گه وره یان هه لگرتوو ه بۆ پیتکهینانى سۆپا و پۆلیسیتىکى یه کشکل . به مه رجیک که کۆمه لگای نیتونه ته وهیى تۆزۆ یارمه تى مادى زۆرتى کورده كان بدات ، کورده كان ده توانن نه رکى پاراستنى خۆيان بگرنه نه ستۆ .

هیچکام له م ههنگاوانه پتویست به جیبه جی کردنى نه رکى نوێ له لایهن ولاته یه کگرتوو ه كانى نه مریکا یا هاوپه یمانان ناکات ، له راستیدا به پیتچه وانیه . ئەم ههنگاوانه دارپژراون بۆ نه وهى یارمه تى کورده كان بدریت له سه ر پیتی خۆی رابوه ستن و ناماده بن شویتنکى گرینگ له ده ولته تى فیدرالى پاش سه دام بگرنه ده ست .

نیمه نیستا ده توانن له رینگای ئەم ههنگاوه پرپایه خانه پیشگیری بکهن له ناکامه كانى هیرشیکى دیکه ی رژیى عیراق و قهیرانیکی دیکه ی ناواره کان.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

يارمه تيدانى كورده كان

۳۰ى حوزه يرانى ۱۹۹۳- نه نجوومه نى پيران

بهريز "بيلرهى" :

جهنابى سه رۆك ههر ئيستا كه ئيمه قسه ده كهين ، كورد و كوردستان ده چه وسينترينه وه و ئيمه بهرپرسيارين يارمه تى كورده كان بهدين . ئيمه يارمه تى مرؤفدؤستانه ي كورده كان ده دهين بهلام گه مارؤكانى سه دام حوسهين ، كورده كانى خنكاندوه و بؤ دهنگ كردوه . ئيمه ۱۵ ميليؤن دؤلارمان تهرخان كرد بؤ يارمه تيدانى كورده كان بهلام بورؤكراسى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا دهستى به سه ر ئه م پاره يه دا گرتوه . سه دام پاره ي ۲۵ دينارى نياوه ته لاوه كه ته نها پاره يه ك بوو كه زؤر له دهستى كورده كاندا بوو . كورده كان ته نانه ت ناتوان به ره مه مى جووتياره كانى خؤشيان بگرن تا خه لكه كه يانى پى تير بگهن و نه گهر ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به زووترين كات دهست به كار نه بيت ، كوردستان تووشى قاتووقرى ده بيت و نه وكاته پاره ي زياتر (له و ۱۵ ميليؤن دؤلاره ي كه ته رخانان كردوه) پتويست ده كات بؤ گه ياندى يارمه تى هه وايى به كورده كان .

من داوا له حكومهت و وهزاره تى دهره وهى نه مريكا ده كه م دهست به كار بيت بؤ يارمه تيدانى كورده كان . گه مارؤى نابوورى سه ر باكوورى عيراق و كوردستان لابه ن و يارمه تى كورده كان به دن نيذاره يه كى سه ربه خؤ و خؤبه ريؤبه ر له و ناوچه يه پيكبهيئن ، نه گهر نا كورده كان نه م زستانه ش برسى ده بن .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

بۆمبارانه كانى عىراق ، كورده كان ده خاته ناو مه ترسى

۳۰ى ته موزى ۱۹۹۳ - نه نجوومه نى پيران

به پرتز " پيئل " :

جه نابی سه روک، عىراق جارىكى دىكه بووه به مه كوژى هه والته كان . دوپنى فرۆكه جهنگيهه كانى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا به مووشهك داويانه له بنكه دژه هه واييه كانى عىراق پاش نه وهى له لايهن رادارى عىراق دۆزراونه ته وه . پيشتر پيلانتيكى عىراق بۆ كوشتنى سه روک بوش له كوئيت له لايهن ده زگای هه والگري نه مريكاوه پووجهل كرايه وه و ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا به نه بجمدانى هيرشيتكى مووشهكى بۆ سه ر ناوه ندى فه رمانده يى تيستخباراتى عىراق وه لامى نه وانى دايه وه . به لام هيشتا سه دام هه ر له سه ر ده سه لاته و به داخه وه كورده كانى عىراق له وانه يه نه م جاره ش بين به قوربانى .

له مايسى ۱۹۹۱ دوا به دوای جهنگى دووه مى كه ندارى فارس ، كورده كان (كه رژيمى سه دام ژيانى لييان تال كرده بو) دژى سه دام راه پرينيان كرد تا ولاتى باوا پيران و كه ونارى خۆيان رزگار بكه ن . له مانگى نيسان هيرشيتكى عىراق، كورده كانى ناوا رهى ناوچه ي سنووريهه كانى توركيا كرد . هه زاران كورد به تاييه ت ژن و مندال و پيره ميژد و پيره ژن به هۆى برسيتى و سه رماو سوژه گيانيان له ده ستدا و هه ر وهك سالانى پيشوو ، نيش و نيازى كورده كان سه رنجى خه لكى جيهانى به ره ولاى خۆى راكيشا . نه م جاره به ريبه راهيتى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا، شالاوى دا بين كردنى ناسايش له لايهن هيزه هاويه يانه كانه وه كورده كانى پاراست و يارمه تى دان تا ژيانى ناسايى خۆيان ده ست پينكه نه وه و بووه هۆى پاراستنى مافى مرۆژ و گه شه ي ديموكراسى له كوردستانى عىراق ، له وانه به رپوه چوونى هه لپواردنيتك كه نازاد ترين و راسته قينه ترين هه لپواردن له رۆژه لاتى نيته راست (جگه له نيسرائيل) بو .

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

بهلام نم روزانه روزی نه هامة تی کورده کانه . نیستا سهره پای پاراستنی ههوابی ناوچه له لایسن هاوپه میانه وه پتر له ۱۰۰ ههزار سهر بازی عیراق له باشووری هه ریمی دژه فرین مؤلین داوه . له تمورزی ۱۹۹۱ هه واتا کاتیك كه دووه مین گروهی سهر بازه هاوپه میانه کان له ناوچه پاشه کشه بیان کرد ، نیستا کارمندانى ریکخواه مرؤفدؤسته نیونه ته وه بیسه کان ته نها گروهی بیانین که له ناوچه دا ماونه ته وه .

هیرشی عیراق بؤ سهر نم گروهانه ، ریکخواوی پزیشکانی بی سنووری هاندا تا پزیشکه کانى خۆی له ناوچه بیاته دهره وه بؤ نه وهی سیاسه تی شیلگیربونی عیراق له سهر ره دوونانى چاودیره سهر به خۆ بیانییه کان شهرمه زار بکات . نه مرؤ هیزه کانى سهدام له باشووری هیللی ۳۶ ی باکورردان و له وانیه هیرش بکه نه سهر کورده کان بؤ نه وهی تۆله ی راپه رینه که بیان لیسیسینه وه ، بهلگه کان نیشان ده دات هیزه کانى سهدام ده یانه ویت و ده توانن تم هیرشه ته بجام بدن .

هیرشی نه مریکا به موشه کی Tomahawk^۱ بؤ سهر به غدا که به فرمانی سهرۆک کلینتۆن به ریتوه چوو په یامیکی نارد بؤ سهدام . شه مجارهش ده بی په یامیك بنیرین بؤ سهدام (به شیوازیك له لیتی تیبگات) و پیتی بلین بهرپرسیارتی نیتمه به نیسه بت نامانجه دیؤکراتیکه کانى کورده کان ، جیدییه و ته نها کاردانه وه یه کی خه مخۆزانه نییه له بهرامبهر وینه ی ته له فزیۆنه کان و پالنه وانبازی پاش شهر .

نه گهر نه بجومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتووه کان له مانگی نه یلوول کؤ بیته وه ، ولاته یه کگرتووه کانى نه مریکا ده بی بؤ نه وه ههول بدات نه ته وه یه کگرتووه کان بریارنامه یه ک ده بکات و تییدا جهخت له سهر پاراستنی کورده کسانى عیراق و که مینه کانى دیکه بکاته وه . ولاته یه کگرتووه کانى نه مریکا و هیزه هاوپه میانه کان ده بی ماوه ی پاراستنی ههوابی ناوچه ی دژه فرین

^۱ته وه رزین

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وه زاره تى دهره وهى نه مريكا

دریژ بکه نه وه و یارمه تی مادی بده نه كورده كان بۆ نه وهی كورده كان بتوانن خۆیان و فهرمانبه رانی ریك خراوه مرۆقدۆسته نیونه ته وه ییه كان بهاریژن.

نیمه ههروه ها ده بۆ به شوینی ریگایه كدا بگه رین بۆ نه وهی نابووری كوردستانی عیراق پیش بکه ویت . نیستا كوردستانی عیراق (وهك ولاتی عیراق به گشتی) له ژیر گه مارۆی نابووری نه ته وه یه كگرتوه كاندا یه . هه لگرتنی هه ندیک له گه مارۆ نابووریه كان له سه ر كوردستانی عیراق ده بیته هۆی ده ستپیرا گه یشتنی كورده كان به بازاری جیهانی و ریگایه كه بۆ بی كاریگه ربوونی گه مارۆکانی سه دام، و نابووری كوردستان هه تا راده یهك له به رامبه ر خراپكاری سه دام ده پارێزیت . جه نابی سه رۆك كۆمیتسه ی په یوه ندیسه كانی دهره وهی نه نجوومه نی پیران نه م دواییانه یاسای حیسابی ماددی سالی ۱۹۹۴ و ۱۹۹۵ ی په سه ند كرد . من پیشنیارم كرد به شیک له م یاسایه كه په یوه ندی به سیاسه تی ولاته یه كگرتوه كانی نه مریكا وه هه یه به نه سبه ت كورده كانی عیراق هه موار بکریت . به بیرو بۆ جوونی من نه م پیشنیاره شیوازی هه لسوو كه وتی درۆخایه ن و کاریگه ری نیمه له گه ل كوردستانی عیراق به رجسته ده كات .
نه مه دهقی یاسا هه موار كراوه كه یه :

به شی ۷۰۹ : سیاسه تی ولاته یه كگرتوه كانی نه مریكا به نه سبه ت كوردستانی

عیراق

به له به رچار گرتنی نه وه كه :

۱ — كۆمه لگای نیونه ته وه یی به گویره ی بریارنامه ی ۶۸۸ ی نه نجوومه نی ناسایشی نه ته وه یه كگرتوه كان و شالۆی دا بینكردنی ناسایش ، پشتیوانی ده كات له پاراستنی كورده كانی عیراق و كه مینه نایینی و نه تنیکیهی كانی دیکه ی عیراق

۲ — سه ره پای پاراستنی كۆمه لگای نیونه ته وه یی، هه ندیک له ناوچه كانی كوردستانی عیراق له گه ل مه ترسی داگیرکاری عیراق به ره وروون

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و هزاره نسی دهره وهی نه سربکا

۳- سه ره پای هه ره شهی داگیرکاری عیراق ، کورده کان و گروهه نایینی و نه تنیکیه کانی دیکه ی عیراق هه نگاویان هه لگرتوه بۆ نه وهی کاروباری خۆیان به پرتوه بهرن له وانه:

— به پرتوه بردنی هه لگرتووه دیکه نازاد و داد به ره وانه بۆ پیکه پینانی پارلمان که پشتیوانی ده کات له به کپارچهیی خاکی عیراق و به ده سه لات گه یشتنی حکومه تییکی به کگرتوو و دیموکرات .
— پلاندا رشتن بۆ به پرتوه بردنی خزمه تگوزاری گشتی .

— دووباره چاک کردنه وه و سه ره له نوێ بنیاد نانه وهی ژیرخانی کوردستانی عیراق
— پیکه پینانی پۆلیس و هیزی ناسایشی به کشکل .

۴- سه ره پای یارمه تییبه مرۆڤدۆستانه نیتونه ته وه ییبه بهرچاوه کان و سه ره پای نه وه راستیه که گه مارۆی ئابووری عیراق له لایهن نه ته وه یه کگرتوه کانه وه پیداویستییه مرۆڤدۆستانه کان له خۆ ناگریت ، دانیشتوانی کوردستانی عیراق به هۆی گه مارۆی ناوخۆیی ده وه ته ی عیراق هیشتا له گه لگرتوو به ره ره پووون

۵- کورده کان و که مینه نایینی و نه تنیکیه کانی دیکه ی عیراق توانیویانه بگه نه نامانجی نۆتۆنۆمی خۆیان و به ده ره له چوارچۆیه ی یارمه تی نیتونه ته وه یی کاریان کردوه که واپوو کۆنگرێس برپاری دا که :

۱- هه نگاوه هه لگرتیت بۆ هاندانی نه غجومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان بۆ نه وه ی که :

نا- جهخت بکاته وه له سه ره پاراستنی هه موو کورده کانی عیراق و که مینه کانی دیکه ی عیراق به گوێره ی برپارنامه ی ۶۸۸ی نه غجومه نی ناسایش

ب- هه ندێ له گه مارۆ ئابوورییه کانی نه ته وه یه کگرتوه کان له سه ره نه و ناچانه هه لگرتیت که له لایهن رێبه رایه تی به دیموکراسی هه لگرتوو دراوی کوردستانی عیراقه وه به پرتوه ده چیت به و شهرت و مه رجه ی که :

— دانیشتوانی نه م هه ریمه بازارگانی نه که ن له گه ل رژی عیراق

— نه و گه مارۆیانه که هه لگرتیت له رووی مادیه وه یارمه تی به رژی عیراق نه دات

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و هزاره تى دهره وهى نه سربىكا

۲- دريژه به پشتيوانى خۆى ده دات له هاتنه سه ركارى حكومه تىكى يه كگرتوو و ديموكراتيك له عيراق

۳- ههنگار هه لده گريت بۆ دارشتنى پرۆگراميكي چه ند لايه نه بۆ يارمه تيدانى خه لكى كوردستانى عيراق و پشتيوانى له نامانجى نۆتۆنۆمى نه وان ده كات له ريگاي :

— دابين كردنى يارمه تى ماددى و تهكنيكى بۆ نيداره ي به ديمۆكراسى هه لبۆئيردراوى كوردستانى عيراق بۆ نه وه ي سه رچاوه سروشتيه كانى ژير زهوى وهك نهوت به رههم بهينيت

— پشتيوانى كردن له مافى رهواى خۇياراستن و دابين كردنى پيداويستيه ناسايشيه كانى خه لكى كوردستانى عيراق

۴- هه لگرتنى ههنگاو بۆ چرتر كردنى دانووستان له گه ل ده ولته تى توركييا (كه پشتيوانى و هاوكارييه كه ي يه كلاييكه ره وه يه بۆ پاراستنى خه لكى كوردستانى عيراق) بۆ مسۆگه ر كردنى نه وه ي كه سه قامگيرى توركييا و هه موو ناوچه له ريگاي ريشوئينه كانى نه م به شه ده سته بهر ده بيت .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نه مریكا

تراژیدیای بهره‌وامی کوردستانی عیراق
۱۲ى نیسانی ۱۹۹۴ - نهنجومهنى نوینه‌ران

به‌رێژ " بیلره‌ی " :

جه‌نابی سه‌رۆك راستییه‌كه‌ی نه‌ویه نیش و نازاری خه‌لكی عیراق نه‌نجامی راسته‌وخۆی درن‌دایه‌تی سه‌دامی دیکتاتۆره . هه‌روه‌ها كیشه‌یه‌كى دیکه‌شمان له كوردستان هه‌یه . گه‌مارۆكانی نه‌توه یه‌كگرتوه‌كان له سه‌ر عیراق ، كوردستانی عیراقیش ده‌گرتیه‌وه . نێمه نێستا خه‌لكی كوردستانی عیراق له باكووری هینلی ۳۶ ده‌پاریزین و به بیروبوچوونی من شهرمه بو نێمه نه‌م گه‌ماروانه له سه‌ر خه‌لكی نه‌م ناوچه‌یه هه‌لنه‌گرین كه به دلتیاییه‌وه له‌گه‌ژ شیعه‌كانی باشووری عیراق زۆرتیرین نیش و نازاریان به ده‌ستی سه‌ركوتی نه‌م رژیه درنده‌یه كیشه‌وه .

جه‌نابی سه‌رۆك له ده‌سالی رابردودا سه‌دام حوسه‌ین به شیتواریکی به‌رفراوان هاوولاتیانی كوردی عیراقی كیمیاباران كردوه . كورده‌كان ته‌نها داوای مافی خۆبه‌رپۆه‌بردن ده‌كهن و به دلتیاییه‌وه نایانه‌ویت له عیراق جیا ببنه‌وه ، كورده‌كان داوای یارمه‌تی له نێمه ده‌كهن ، داوا ده‌كهن گه‌مارۆكانی نه‌توه یه‌كگرتوه‌كان له سه‌ریان هه‌لبگیردریت بو نه‌وهی بتوانن له‌م كاته قه‌یرانییه‌دا خۆیان به‌خێو بكهن .

جه‌نابی سه‌رۆك سۆپاسی به‌رێژ " بۆنیۆر " ده‌كهم كه نه‌مه‌ی هینایه‌وه بیری سه‌رۆكى نه‌نجومه‌ن و هیوادارم له كۆیرونه‌وه‌ی دووقۆلی داهاتودا ، نه‌م به‌رێزه باسی باروودۆخی دژواری كورده‌كانیش بكات كه زۆر پتیوستیان به یارمه‌تی نێمه هه‌یه .

به‌رێژ " بۆنیۆر " :

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتى دهره وهى نه مريك

جهنابى سه رۆك سىاسى هاوكارم بهرئير "بيلبره" ده كه م بو يارمه تيبه كه و دلتىاي ده كه مه وه كه من نم مه سه له يه به ته واوى ده خه مه به رياس . نيمه ده بى يارمه تى تهو كه سانه بدهين كه به هوى نه بوونى ده واوده رمان و پيداويستيه رۆژانه كانى ديكه له تنگانه دان . نيمه ده بى له ريگاي ريكخراوه مرۆقدۆست و خيرخوازه كانه وه يارمه تيان بدهين بو شه وهى بترانن خويان بئوتينن و له كاتى خويدا جيگاي سىاسى خويان به ته واوى له به رامبه ر سه دام حوسهين بدۆزنه وه .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

ياد كردنه وهى ههله بجه

۱۴ى نادارى ۱۹۹۶ - نه بجومه نى پيران

به پيرتير " پيتل " :

جه نابهى سه روك كوتايى نه م ههفته يه ساليادى يه كئ له تاريكتيرين كاته كانى ميژووى مرؤفايه تيبه . ۸سال پيش له ۱۶ى نادارى ۱۹۸۸ هيتزه كانى سه دام حوسهين (كه له لايه ن هيتزه كانى نيرانه وه له دوورگه ي فار گه مارؤ درابسون و هيتزه كورده كانيش له باكوورى عيراق پيشه ويان كردبوو) به چه كى كيميائى هيتريان كرده سه ر شارؤچكه ي كوردنشيني ههله بجه و له نه بجامدا ۶تا ۵هزار كورد كوژران كه زؤربه يان خهلكى سقيلى بئ گوناح بوون .

له م ۸ساله ي پاش هيتري كيميائى عيراق ، ههله بجه گرنگتيرين سه مبولى بارودؤخى ناله بارى خهلكى كورد بووه كه ويتناى درنده يى ده ولته ي عيراقه له به رامبه ر كورده كان. ويتنه له بيرنه كراوه كانى قوربانىانى نه م هيتريشه (پياويك كه له گه ن كوره ساواكه ي وشك ببوو و كچه منداليتك كه سه رپؤشى به سه ره وه بوو و ده مورچارى به ته واوى شيتوابوو) هه تا هه تايه له بيرى خهلكى كوردا ده مي نيتته وه . هه روا كه زؤربه ي خهلكى بؤسنيا قه ت پاكتاوى ره گه زى شارى "سربيرنيكا" ^۱ له بيرناكه ن، كورده كانيش هيتري كيميائى ههله بجه قه ت له بير ناكه ن .

به دلتيابيه وه هه ره ها كه هه مورمان ده زانين ، ههله بجه ته نها نمونه ي كيمياباران كردنى كورده كان نه بوو و كوتايى به سه ركوتى كورده كان له لايه ن عيراقه وه نه هيتنا . هه رچه ند كه كيميبارانى ههله بجه ناخؤشترين رووداو بوو ، به لام ته نها يه كئ له زغيره كورده وه دلته قه كانى عيراق بووه دؤ به كورد . له ناوه راستى ده يه ۱۹۸۰ تا كوتايى نه م ده يه ، هيتزه كانى عيراق به شيتواوى سيستماتيك گونده كوردنشينه كانيان رووخاند و گوردنشينه كانيان به زؤر له كه مپه زؤره ملييه كاندا نيسته جئ كرد و ده يان هزار كورديان گرت و بئ سه روشوين كرد و سه دان گوند و

Srebrenica ^۱

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

شارى كوردنشينيان خاپوور كرد . تم كرده وانه له شالوى ناسراو به نه نفال له ۱۹۸۸ گه يشته لوتكهى خوى . به گويى هه لسه نگانده كان نزيكهى ۱۵۰ هزار كورد لهم ماوه يه دا بى سهروشوين كراون و له ناو براون . به گشتى تم كرده وانهى عيراق دوى كورده كان له حوكم و قهبارهى ژينوسايددايه .

من و سهروكى هيتواى كوميتهى په يوه ندييه كانى دهره وه ، سناتور هيلمز زور هه ولمان داوه سهرنجى نه نجوومه نى پيران به ره لاي نازار و نه هامه تيبه كانى كورده كان رابكيشين كه يه كئ له وانه خستنه پرووى يه كه م گه لاله ياساى گه مارزدانى عيراق له ۱۹۸۸ بوو به هوى كه لك وه رگرتنى عيراق له چه كى كيميائى دوى كورده كان .

پاش نه وهى كومه ليناى به لگه و نيشانهى بايه خدار كه وته ده ستى نيمه سه باره ت به ره فتارى درندانى عيراق دوى كورده كان كه زوريه يان به ده ستى خودى كاربه ده ستانى عيراق نووسراون ، كوميتهى په يوه ندييه كانى دهره وه (به تايبه ت له ريگاي هه ولنه بى و چانه كانى به ريز " پيتر گالبريس"^۲ كه نهو كاته نه ندامى تم كوميتهى به بوو و نيستا بالويى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكايه له كرواتيا^۱) هه ولنى دا پتر له ۱۸ تن به لگه نامهى نيستخباراتى عيراق بخانه ده ستى خوى كه كورده كان له كاتى رابه رينى ۱۹۹۱ ده ستيان به سه ردا گرتبوو . تم به لگه نامه نه ده توانئ ره فتارى تاوانبارانهى عيراق به ته واوى ناشكرا بكات . ريكخراوى چاوديرى مافى مروء كه ريكخراوىكى سه ربه خويه ، ده ستى داوه ته كارىكى شاز بو تساوتوى و شيكردنه وهى تم به لگه نامه كه په يوه ندييان به ژينوسايدى كورده وه هيه به ده ستى ده ولته تى عيراق .

نه مه به سه ره اتيكه كه ده بئ بگيتر دريتته وه . هه ره ها كه له وانه يه هه نديئ له هاو كارام بزائن ، مه سه لهى ژينوسايد گرينگيه كى يه كجار زورى لاي من هه يه . پاش شه رى دووه مى جيهانى ،

Peter Galbraith^۲
Croatia^۲

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تنى دهره وهى نه مريكا

باوكى من بهر پرتز "هيريترت كلايبورنى پيل" ⁴ دهر پرتكى بهر چاوى بينى له وهى كه ژينوسايد وهك تاوانيتكى شهر سهر بكرتت . باوكم هرچند تهنگ و چه له مهى زورى بينى به لام سهر نه نجام سهر كه و تنى به ده ست هينا و منيش له سور بوون و بهر پرسى اربوونى نه وه له بهرام بهر پرهنسيه كان گه لى شت فير بووم . جيهان ده بى دژى ژينوسايد رابوه ستينى له هر شونينك و هر كاتيك كه روو بدات .

هه له چه ناييت له بير بكرتت و عيراق ده بى بهر پرسى اربى له بهرام بهر كرده وه دلره كه كانى دژ به كورد ، تيمه نابى به تيلين تم هه له به ساده بى له ده ستان بچيت .

بريا بمتوانيبا بمگوتايا به خوشيه وه چيرۆكى تراژيدياى كورده كانى عيراق كوتايى پتهاتوه و بووه به وانه هيك بؤ رييه رايه تى عيراق ، به لام به داخوه ناتوام . هرچند كه كورده كانى عيراق نيستا كوترولتى به شينكى بهر چاو له خاكى كوردستانيان به ده ستوه وه (له ناكامى شهرى كه نداوى فارس) به لام رهفتارى خرابى سه دام له گه ل كورده كان بهر ده وامه . هيزه كانى عيراق گه مارويه كى توندوتوليان خستوه ته سهر پاريزگاكاني ژير كوترولتى كورده كان . له مه زياتر له ناكامى گه ماروى نه ته وه به كگرتوه كان له سهر عيراق ، كورده كان له ژير بارى گران و تاقهت پرووكيتنى دوو گه ماروى نابووريدان .

كورده كان له پارچه كانى ديكى كوردستانيش (به تاييهت نيران و توركيا) له گه ل پيشينلكارى جيندى مافى مرؤڏ و سهر كوتى له راد به ده ر بهر وه پروون و نه مه نيشان ده دات باروودوخى ناله بارى كورد هيج سنووريتكى نييه . باروودوخه كه نه وه نده ناله باره كه له ماوه ۱۸ مانگى رابردوودا ، كورده كانى عيراق (كه سهره تا يهك هه لوتست و هاوده نگ بوون بؤ توتوتومى و دژايه تى كردنى سه دام) ده ستيان كردوه به شهر له ناو خزياندا .

تم باروودوخه بؤ من راست و دادپهروهرانه نييه و له وه ناچيت وه لامينكى باش بيت له لايهن كۆمه لگاي نيتونه ته وه بيه وه به ميراتى ترسناكى هه له چه . به باوه رى من ده بى هه ولتكى يه كجار

⁴ Herbert Claiborne Pell

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

زۆرتر بدریت بۆ دۆزینسه وهى كۆمه له رینگايتك بۆ يارمه تيدانى كورده كانى عيراق بۆ نه وهى بیره وه ريبه پر نيش و نازاره كانى رابردوويان له بير به نه وه ، بۆ نه وهى هيدى هيدى له گريس دراوييون به يارمه تيه كانى كۆمه لگای نيونه ته وهى رزگاربان بيت و له گه ل دووژمنى هاوبه شمان واتا سه دام حوسه ين به ربه ره كانى بکه ن . ته نها نه و کاته كوردستانى عيراق ده توانيت بيت به بنه ما و بهردى بناخه ی عيراقيتكى نازاد و ديمۆكراتيك .

لانیکه م كۆمه لگای نيونه ته وهى و به تايبه ت ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده بچ نه ركى خۆى به نيسبه ت پاراستنى كورده كان جيبه جى بكات . له ژير چه ترى شالۆرى داين كوردنى ناسايش ، هيزه هاوبه يمانه كان، له وانه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ، به ريتانيا و فرانسا دريژه به پاراستنى هه وايى هه ريمى دژه فرين و پاراستنى كورده كانى عيراق ده دن و ناسانكارى ده كه ن بۆ گه ياندنى يارمه تيه مرۆفدۆستانه كان. به هه رحال نالوگۆزه سياسيه كانى نه م دوايانه ی توركيا كۆمه ليك گومانى دروست كردوه له به رامبه ر به رده و اميونى نه م شالۆه له دريژخاندا و بارودۆخى نابورى كوردستانى عيراق به گشتى به ره و خرابى ده چييت . نه م بارودۆخه ی نيستا نه به قازاغى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ته واو ده بيت و نه به قازاغى كۆمه لگای نيونه ته وهى و نه يارمه تى به ساړيژ كورده وهى ميژووى خه مبارى چه وساندنه وهى كورد ده دات . كارى تيمه له عيراق (چ دژى سه دام و چه پشتيوانى كردن له كورده كان) هينشتا ته واو نه بووه .
به ريز "هيلمز" :

جه نابه سهرۆك منيش له گه ل بېر بوچوونه كانى دۆستى به ريز و نه ندامى هيزا و به تواناى كۆميتهى په يوه ندييه كانى ده ره وهى ته نجوومه نى پيران ، به ريز " پيل " دام و سياسى ده كه م بۆ وه بېره ينانه وهى كاره ساتى كۆمه لكوژى خه لكى سقيلى كورد له شارۆچكه ی هه له بجه له ۸ سال پيش له ۱۶ى نادارى ۱۹۸۸ .

فرۆكه جيته كانى عيراق بۆ هۆشدارى پيشوو به چه كى كيميائى شارۆچكه ی كوردنشيني هه له بجه يان له باكوورى عيراق بۆ مباران كرد . نه م هيرشه ترسناكه كه ته نانه ت به گويزه ی

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

ستاندارده كانى عيراقيش كرده وهيه كى هوفانه يه ، ههزاران ژن، پياو ومندالتي بئ پاراستنى كوشت. كۆمهلكوژى ههله بجه سه رنجى جيهانى بهرهلوى شالووى ژينوسايدى سه دام دژى كورده كانى باكوورى عيراق راكيشا . به هه حال نهم سه رنجدهانه نه يتوانى پيش له كۆمهلكوژى سيستماتيكي سه دان ههزار خهلى سقيلى كورد به ده ستى ده ولته تى عيراق بگريت .

جه نابهى سه رۆك سپاسى به رپژ " پيل " ده كه م له بهر نه وهى هه ميشه يه كئ لهو كه سانه يه كه ده يه ويته باسى باروودخى خرابى كورده كان بكات . من له گه ل به رپژ " پيل " له سالى ۱۹۸۸ كارم كرد بۆ گه مارۆدانى عيراق به هۆى رهفتاره چه وسپنه ره كهى . نه گهر كۆمه له كه سانتيكى ديكه وهك سناتور " پيل " له سه راسه رى جيهان و به تاييه ت له ولته يه كه گرتوه كانى نه مريكا دا هه بانا كه داواى پاراستنى كورده كانيان بكرد بيا ، له وان يه ژماره يه كى زۆر تر له كورده كان نيستا زيندوو بيان .

به هه حال به شى كۆتايى نهم تراژيديه هيشتا جيبه جئ نه كراوه . سه دام حوسه ين ده ستى له رهفتاره دلره قه كانى دژى هاروولاتياني كوردى عيراق هه لته گرتوه و هه رچه مند كه ناتوانئ له ناويان ببات به لام هه رچى له ده ستى ديته ده يكات بۆ نه وهى له سه ره تايى ترين مافه كان بئ به شيان بكات.

جه نابهى سه رۆك، له نه جامى هه ولته كانى سناتور " پيل " ، باروودخى كورده كان سه رنجى جيهانى بهرهلوى خۆى راكيشاوه . كورده كان نابه قه ده له بير بكرين .
خاتون " فينيستين " ° :

جه نابهى سه رۆك ، ۸ سال پيش له هه فته يه كى وهك نهم هه فته يه دا له هه فته كانى كۆتايى شه رى نيژان و عيراق ، سه دام حوسه ين هيتزه چه كداره كانى خۆى نارد بۆ نه وهى رابه رپينى كورده كانى باكوورى عيراق تيكبشكيتن .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تنس دهره وهس نه مریكا

لهم هیرشه دا که له شارۆچکەى ههله بجه چرپروه وه ، ههیره کانی سه دام به چه کی کیمیایی ههله بجه یان بۆمباران کرد و پتر له ۵ ههزار کورد به شیتوازیکی درندانه گیانیان له دهست دا که ژماره یه کی زۆریان منداڵ بوون .

ههروه ها لیکۆلینه وه کانی کۆتایی جهنگی نیران و عیراق نیشانی داوه ههله بجه تهنها یه کی له درنده ترین به شه کانی شالۆوی ژینۆسایدی سه دام دژسه کورده کانی باکووری عیراق بووه نه هه مووی .

له ناوه راستی دهیه ی ۱۹۸۰ ههتا کۆتایی جهنگی نیران و عیراق ، دهولته تی عیراق به چه کی کیمیایی هیرشی کرده سه ر گوند و شاره کوردنشینه کان، سه دان ههزار کوردی له که مپه زۆره ملییه کاندان نیشته جی کرد و دهیان ههزار کوردی دیکه ی بی سه روشوین کرد . نزیکه ی ۱۵۰ ههزار کورد له شالۆوی ناسراو به نه فالدا گیانیان له دهست دا که تهنها ده کریت وه ک شالۆوی ژینۆسایدی کورده کانی عیراق له لایهن سه دام حوسه ی نه وه ناوزه د بکریت .

به داخوه نه مه تهنها کورده وهی درندانه ی سه دام نه بوو دژ به خه لکی خۆی . کۆمه لکوژی دهولته تی عیراق له شالۆوی "نه فال" بواری بۆ دواین ژینۆسایدی سه دام خۆش کرد ، نه مجاره دژی "عه ره به مارشه کانی" باشووری عیراق . له سالانی پاش شه ری که نداو کاتیک که شیعه راپه رپروه کانی عیراق په نیان بۆ کۆمه لگا دوورده سته کانی "عه ره به مارشه کان" برد ، سوپای سه دام هیرشی کرده سه ر نه م کۆمه لگایه . له م ۳ ساله ی دواییدا هه زاران که س له عه ره به مارشه کان بی سه روشوین کراون و هه موو گونده کانیان خاپوور کراوه و سوتینراوه . ژینۆسایدی نه مجاره له گه ل ده ستردیژی بۆ سه ر ژینگه نه مجام دراوه له بهر نه وهی نه نداز یاره عیراقیه کان ژینگه ی به پیست و به ره کهت و هه زاران کیتلگه ی عه ره به مارشه کانیان وشک کردوو بۆ نه وهی گوندنشینه کان له وهی ده ربکه ن و ریگیای له میژینه ی بژیوی "عه ره به مارشه کان" له ناو بهرن .

کورده کانیس هه روا به دهستی سه دام ده چه وسینه وه . کورده کان له کۆتایی شه ری که نداو له سالی ۱۹۹۱ به یارمه تی ده سته وره دانی ولاته یه کگرتوو ه کانی نه مریکا و هاو په یانان توانیان له دهستی

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانس وهزاره نئس دهره وومی نه مریکا

شه پۆلینکی نوئی کۆمه لکوژی سهدام رزگار یان بی . نه مرۆ هه رچه ند که کورده کانی عیراق به شیاوی نۆتۆنۆمی پاریزگا کانی باکووری عیراق به ریتوه دهبه ن (له ژیر سایه ی هه ولئی هاوبه شی هیزه کانی نه مریکا، به ریتانیا و فرانس که شالۆی دابینکردنی ناسایش به ریتوه دهبه ن بۆ پاراستنی کورده کان) به لām هیشتا له گه ل گه مارۆی ناوخۆیی هیزه کانی سهدام و ههروه ها گه مارۆی نه ته وه یه کگرتوه کان له سه ر عیراق و هیرشه کاتییه کانی عیراق بۆ سه ر شاره کوردنشینه کان به ره وپرون .

هیسه چاک له نه ندامانی نه جوومه نی پیران به قه د نه ندامی هیژا و پایه به رزی کۆمیته ی په یوه نندییه کانی ده ره وه ، به ریز سناتۆر " پیل " هه ولپان نه داوه بۆ خسته نه پرووی باروودۆخی کورده کان . له نا کامی هه ولته کانی سناتۆر " پیل " و هه ولته کانی سه رۆکی هیژای کۆمیته ی په یوه نندییه کانی ده ره وه سناتۆر " هیلمز " پتر له ۱۸ ته ن به لگه نامه ی ده ولته و نیسته خباراتی عیراق له په یوه ندی له گه ل شالۆی ژینۆسایدی کورده کان بۆ شیکردنه وه و تووژینه وه گوازاوه ته وه بۆ ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا . نه م به لگه نامه له کاتی راپه رینی ۱۹۹۱ له لایه ن کورده کانه وه ده ستیان به سه ردا گیراوه . نه بجمی نه م تووژینه وانه میژووی ره فتاره دلره قه کانی عیراق دژ به کورده کان ده ره خات ، له وانه به کاره ینانی ترسناکی چه کی کیمیایی .

له م سالیاده تراژیدی که دا ، سپاسی سناتۆر " پیل " و سناتۆر " هیلمز " ده که م بۆ ریه رایه تییه که یان له م په یوه ندییه دا . هیوادارم ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا درێژه به ده وری ریه رایه تی خۆی بدات بۆ دابین کردنی ژیانگی باشت بۆ کورده کانی عیراق ، چه پیش و چه پاش له سه ر ده سه لات لابرا نی سهدام .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكاي

ساليادى كۆمهلكوژى كورده كان به دهستى دهولتهتى عيراق

۲۶ى نادارى ۱۹۹۶ - نهنجومهنى نوينه ران

بهريتر "گيلمان" :

جهنابى سەزۆك داوا ده كم هاوکارانم دهنگ بدهن به بپارنامهى ۳۷۹ كه دهربرى ههستى كۆنگرئيسى نه مريكايه به نيسبەت ههشته مين سالوه گه پرى كۆمهلكوژى پتر له ۵ ههزار كورد له ناكامى هيرشى كيميائى دهولتهتى عيراق . نه مه دهقى بپارنامه كه يه :

بپارنامهى ۳۷۹ى كۆنگرئيس نه مريكاي

— به هۆى نه وهى پتر له ۴ ميليون كورد له عيراق ده ژين كه ده كاته ۲۰٪ دانىشتوانى عيراق
— به هۆى نه وهى دهولتهتى عيراق دريژه به كرده وه تووندوتيژه كانى خۆى ده دات دژى كورده كانى عيراق

— به هۆى نه وهى له ۷ى نادارى ۱۹۸۸ دهولتهتى عيراق چه كى كيميائى دژى هاوولتياى سفيلى كوردى عيراق له شارۆچكهى سنورى ههله بجه به كار هيتاره و له نه بجامدا پتر له ۵ ههزار خهلكى بئى گوناح كوژاون .

— به هۆى نه وهى نه م كرده وه نامرۆقى و دژنده يه دهولتهتى عيراق بروه ته هۆى نارهبازيهتى و تورپه يى كۆمهلكاي نيونه ته وه يى

— به هۆى نه وهى دهولتهتى عيراق دريژه ده دات به كه لك وه رگرتن له چه كى كيميائى دژى خهلكى بئى پاراستنى كورد ، ههروه ها كه له سالى ۱۹۸۸ نه بجامى داوه

— به هۆى نه وهى پتر له ۱۸۲ ههزار كوردى عيراق له سه روبه ندى شالوى نه نفال له ۱۹۸۸ دا كوژاون

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دسره وهس نه مریکا

— به هژی نهوهی نه گهر کۆمه لگای نیونه ته وهیی وه لآمی داگیر کرانی کویتی له ۱۹۹۰ به دهستی عیراق نه دابایاوه و کۆمه لگای ریگای نه گرتبایا بهر بۆ له ناو بردنی نه مباری چه که کۆمه لگۆزه کانی عیراق

— به هژی نهوهی دهولهتی عیراق پتر له ۲۰ میلیۆن مینی له سه راسه ری ناوچه کورد نشینه کان چاندوه که کهند و کۆسپ درووست ده کات له سه ر ریگای نیشته چی کردنه وهی خه لکی ناوارة — به هژی نهوهی بریار نامه ی ۶۸۸ ی ۱ نیسانی ۱۹۹۱ ی نه نجومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان داوای له عیراق کردوه سه رکوتی هاوولاتیسانی خۆی رابوه ستینیت و داوای له کۆمه لگای نیونه ته وهیی کردوه پرۆگرامیکی حه وانده وه بۆ خه لکی سه قیلی عیراق ، به تایبهت کورده کان دابریژی

— به هژی نهوهی له به هاری ۱۹۹۱ وه ، نه مریکا ، به ریتانیا و فه رانسا هه ر رۆژ هه ریمی دژه فرین له هیتی ۳۶ له باکووری عیراق به هیزی ناسمانی ده پارێزن.

به هژی نهوهی جگه له چه تری پاراستنی ناسمانی هیژه هاو په یمانه کان ، نه ته وه یه کگرتوه کانیش شالۆی حه وانده وه و ناسایشی له عیراق ، به تایبهت له ناوچه کورد نشینه کان جیبه چی کردوه — به هژی نهوهی له سالی ۱۹۹۱ وه ، ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا نزیکه ی ۱/۲ بیلیۆن دۆلاری ته رخان کردوه بۆ پاراستن و یارمه تیدانی کورده کانی عیراق له شالۆی دابینکردنی ناسایشدا

— به هژی نهوهی کورده کانی عیراق قهت ناشتییه کی راسته قینه به چاو نابینن هه تا کاتی که داپه روه ری له به رامبه ر تاوانبارانی عیراق جیبه چی نه کریت که وا بو کۆنگریتیسی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بریاری دا حکومه تی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ده بی :

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و هزاره نئس دهره و نئس نه مريك

- ۱- هه شتمين ساله گه پى كوژراني ۵ ههزار كوردى عيراق له هيرشى كيميائى ۱۹۸۸ به دهستى دهولته تى عيراق له ههله بجه بهرز رابگريته له ريگاي ياد كرده وهى نهو ژن و مندال و پساوه بئ گوناحانهى كه گيانيان لهم روودا وهدا له دهست داوه .
- ۲- جهخت له سهر شهركى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بكاته وه بؤ پاراستن و يارمه تيدانى خهلكى كورد له عيراق و نهوه مسوگهر بكات كه تراژيدى ياي ههله بجه قهت دووبات نايته وه .
- ۳- پشتيوانى بكات له ههولته كان بؤ بيكه پئنانى نالترناتيفيكي ديموكراتيك بؤ رژيمى نيستاي عيراق كه مافى نۆتۆنۆمى كورده كان له چوارچيويه سيستمىكى فيدرالدا به فهرمى بناسيته
- ۴- دريژه به ههولته كانى بدات بؤ بيكه پئنانى دادگاي نيونه ته وه بئى تاوانه كانى جهنگ بؤ دادگايى كورنى ريبه رانى عيراق كه تاوانى دژيه مرؤفايه تى و تاوانى جهنگيان نه نجامداوه .

به پريز " گيلمان " :

جهنابى سه رۆك من به تووندى پشتيوانى ده كه م له بپارنامه ي ۳۷۹ى كوژنگريس كه له ۱۷ى نادارى ۱۹۹۶ له لايهن هاوكارى هيژامان ، به پريز " پؤرتير " ، نوينه رى نه ياله تى " نيلؤنويز " ناماده كراوه كه دهربرى ههستى كوژنگريسه به نيسبهت هه شتمين ساليادى كۆمه لكوژى ۵ ههزار كوردى عيراق له ناكامى هيرشى كيميائى دهولته تى عيراق.

ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا باش ناگادارى كورده وه درنده كانى رژيمى سه دام حوسه ينه دژ به كه مينه كانى عيراق ، به تاييهت كورده كان كه نيستا له باكوورى عيراق له شالاورى داين كورنى ناسايشدا ده پاريزرين . پشتيوانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا لهم شالاوره شتيكى به كلاينكه ره وه بيه له بهر نه وهى نه مريكا له پاراستنى هه ريمى دژه فرين له باكوورى عيراق له هيتلى ۳۶ به شداره و ههروه ها به هؤى يارمه تى ۱/۲ بيليوژن دؤلارى نه مريكا بؤ يارمه تى و پاراستنى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

كوردەكان له باكووری عیراق كه نئیمه ده تاونین له م رینگاشه وه وه لامی دستدرژییه كانی سه دام
بدهینه وه .

بریارنامه ی ۳۷۹ی كۆنگریس رووداوه كانی ۱۷ی ناداری ۱۹۸۸ وه بیر ده هیئتیه وه و داوا له
حكومه تی نه مریکا ده كات یادی نه و خه لگه بی گوناخه بهرز رابگریت كه له م هیرشه
تراژیدیکه دا گیانیان له ده ست داوه و جاریکی دیکه جهخت له سه ر نه رکی ولاته یه كگرتوه كانی
نه مریکا ده كاتوه بۆ پاراستن و یارمه تیدانی كه مینه ی كورد له عیراق و مسۆگه ر كوردنی نه وه كه
كۆمه لكوژی هه له بجه جاریکی دیکه دوویات ناییتسه وه و پشتیوانی له وه هه ولانه بكات بۆ
پنكه پتانی نالترناتیفیکی دیموكراتیك بۆ رژی نیستای عیراق كه له چوارچیوه ی سیستیمیکی
فیدرال دا دان به مافی نۆتۆنۆمی كورده كاندا بنیت و درژی به هه وله كانی بدات بۆ پتكه پتانی
دادگای تاوانباری جهنگ بۆ دادگایی كوردنی ریبه رانی عیراق به تاوانی دژی مرۆفایه تی .

به ریز "مۆزان" :

جه نابی سه رۆك ، نه ندامانی گروپی كه مینه ی كۆنگریس ستایشی نه م بریارنامه یه ده كه ن كه له
لایه ن به ریز "پۆرتیز" و به ریز "گیلمان" - وه خراوه ته روو . پیویسته نئیمه تۆرهبی و نارهبزایه تی
خۆمان دهربرین به نیسبه ت كۆمه لكوژی ۵ هه زار كورد به چه کی كیمیایی . له پتشه رۆژدا نئیمه
ده بی له لایه ن كۆمه لگای نئونه ته وه بی و له گه ل كۆمه لگای نئونه ته وه بی درژی به چاودیری كردن و
گوشار خستنه سه ر عیراق بده ین .

نه م بریارنامه یه جهخت له سه ر بهرپرسیار بوونی نئیمه ده كات به نیسبه ت پاراستن و یارمه تیدانی
كورده كانی عیراق و پشتیوانی ده كات له هه وله كان بۆ پتكه پتانی نالترناتیفیکی دیموكراتیك بۆ
رژی نیستای عیراق كه له چوارچیوه ی سیستیمیکی فیدرالی دیموكراتیك دان به مافی نۆتۆنۆمی
كورده كاندا بنیت و داوا له ده وله تی نه مریكا ده كات درژی به هه وله كانی بدات بۆ پتكه پتانی
دادگای تاوانبارانی جهنگ بۆ دادگایی كوردنی ریبه رانی عیراق به تاوانی دژی مرۆفایه تی ،
به تایبته سه دام حوسه ین . كه وابوو نه مه بریارنامه یه کی باشه و داواكارم په سه ند بكریت .

كورد و كوردستان له بهلكهنامهكانى وهزارهتى دهرهوهى نههرىكا

بهريز "گيلمان" :

سپاسى نوينهري هيژاي نهيالهتى "نيلونيوز" و هاوسهروكى كۆمىتهى مافى مرؤڤ ، بهريز "پۆرتير" دهكهم كه ريبهري خهباتى نيتمه بوونه بۆ مافى مرؤڤ و كيئشهى كورديان به ماوهى چند سال هيناوهته بيري نيتمه .

بهريز "پۆرتير" :

جهنابى سهروك سپاسى هاوسهروكى هيژاي كۆمىتهى مافى مرؤڤ ، بهريز "گيلمان" دهكهم كه كاتى خۆى دا به من و زۆر سپاسى دهكهم به هۆى ريبهرايهتاييه شازهكهى له خهبات بۆ مافى كه مينهكان له سهراسهري جيهان . بهريز "گيلمان" شيلگير بووه له سهه پشستيوانى كردن له گهلى كورد كه مهزنترين گروهى نهتنىكى جيهانه كه ۲۵مىليؤنه و دهولهتى خۆى نيبه و له نيوان توركياء، نيران، عيراق و سوورىادا دابهش بووه . بهريز "گيلمان" بهتهواوى سههركهوتوو بووه له ريبهرايهتايهكهى بۆ راکيشانى سهرنجى نيتمه بهرهولاي باروودخى كوردهكان و خهبات بۆ مافه بنهپهتايهكانى خۆيان لهم چند ولاتهدا .

جهنابى سهروك ۸سال پيش له ۱۷ى نادارى ۱۹۸۸ رۆمى سهدام حوسهين به چهكى كيميائى هيئرشى كرده سهه شاروچكهى كوردنشيني ههلهجه و له نهخامدا پتر له ۵ هزار خهلكى سفيلى كورد ، لهوانه ژن و مندال كوژران. دواهدواى هيئرشهكه دهولهتى عيراق له ريگاي دريژهپيدانى سههركوتى كوردهكان ، سهروشتى نامرؤفانهى خۆى نيشاندا .

له سالى ۱۹۸۸ پتر له ۵ هزار كوردى عيراق له ناكامى هيئرشى كيميائى دهولهتى عيراق كوژران و تنها پاش داگيركرانى كوئيت له لايهن عيراق له ۱۹۹۰ بوو كه كۆمهنگاي نيونهتهوهيى ههنگاوى بۆ له ناوبردنى نهمبارى چهكه كۆمهلكوژهكانى عيراق ههنگرت. نه مرؤ ولاته به كگرتووهكانى نههرىكا و كۆمهنگاي نيونهتهوهيى پشستيوانى له ههولتى پاراستنى كوردهكانى عيراق دهكهن . ولاته به كگرتووهكانى نههرىكا دهورى سههركى بينيوه له مسؤگهر كردنى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مهربكا

دهستپيژاگه يشتنى كورده كانى عيلاق به يارمه تيبه مرؤفدؤستانه كان و پاراستنيان له به رامبه ر هيرشه كانى دهولتهى عيلاق .

به هر حال بارودؤخى كورده كانى عيلاق هه روا له و په رى خرابى دايه . سهدام حوسهين دريژه به كرده وه تيرؤزيسيه كانى له ناوچه كوردنشينه كان ده دات له ريگاي خرابكارى و گه مارؤى نابوروى . له مه زياتر چاندنى ۲۰ ميليؤن مين له سه راسه رى ناوچه كوردنشينه كان له لايهن دهولتهى عيلاق ، كهند و كؤسپى دروست كردوه له سه ر ريگاي هه ولته مرؤفدؤستانه كان . شه مرؤ نزيكه ي ۱۰۰هزار سه ربازي عيلاقى له ليوارى ناوچه كوردنشينه كان مؤليان داوه و هه ره شه له م ناوچانه ده كهن .

جهنابى سه رؤك دهولتهى عيلاق هاوولاتياني خؤى له سه ره تاييترين مافه كان و ژيان له ژيتر سه ره وه رى ياسا بئ به ش كردوه . نه ته وه به كگرتوه كان دوابه دواى داگيركرانى كويت له ۱۹۹۰ ، گه مارؤى خستؤته سه ر عيلاق . سهدام حوسهينيش دريژه به سه ر پيچيى كردن له جيبه جئ كردنى بربارنامه كانى نه نجوومه نى ناسايشى نه ته وه به كگرتوه كان ده دات . له ناكامدا ره وشى نابوروى رؤژ به رؤژ خرابتر ده بيت ، به لام بارى نم ره وشه نابورويه له سه ر شانى سهدام حوسهين نييه ، به پيچه وانه وه بارى گرانى ديكتاتورى و سياسه ته سه ركوتكه ره كانى له سه ر شانى هاوولاتياني بئ گوناحى عيلاقه كه له مافى گؤرپنى دهولته و مافى نازادى راده ربرپن و پيئكه پيئنانى كؤر و كؤمه له كان بئ به ش كراون . ته نها له ناوچه ي ژيتر ده سه لاتى كورده كان له باكوورى عيلاق (كه له لايهن هيزه نيونه ته وه ييه كانه وه ده پاريزرؤيت) ريژ له مافى مرؤفد ده گيريت .

جهنابى سه رؤك ، عيلاق ده بئ هه ر وه كوو رابردوو له كؤمه لگاي نيونه ته وه يى گؤشه گير بكرؤت هه تا كاتيك كه ريژ له مافى هه موو مرؤفئيك بؤ ژيان ، عيباده ت و قسه كردن به زمانى زگماكى بگريت . ئيمه قه د نابئ نه و كوردانه ي عيلاق له بئو كه ين كه له ناكامى كرده وه درنده و سه ركوتكه رانه كانى ديكتاتورى سهدام گيسانى خؤيسان له ده ست داوه . جهنابى سه رؤك به ربرسياريتى زيندوو راگرتنى يادى نه وان بؤ هه تا هه تايه له نه ستؤى ئيمه يه . رووداوه كانى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وى نه مريكا

رابردوو بهروونى دهري خستووه سهدام حوسهين سبهينى ديسان هيرش ده كاتهوه سهر كورده كان ، نه گهر ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا نه يانپاريزيت . له سالى ۱۹۹۱ هوه "شالوى دايبينكردى ناسايش" يارمهتى مرؤفدؤستانه ي بؤ كوده كان دايبين كرووه و پاراستوونى . من له سهر شو پروايم بن يارمهتى نه خلاقى و نابوورى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ، بى هيچ گومانتيك ژماره يه كى زؤرتر له پياو و ژن و مندالى بى گوناح ژيانى خويان له دهست ده دن . ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ده بن دريژه به پشتيوانى كردن له كه سائيك وهك كورده كانى عيراق بدات كه مافه بنه ره تيبه كانى خويان ته تسليمى ديكتاتورىكى مرؤفكوژ و سهر كووتكه ر وهك سهدام نه كرووه .

جه نايى سه رۆك ، نه مرؤ به په سهد كردنى نه م بريار نامه يه كؤنگرئيس ره چه شكينى ده كات له بهرز راگرتنى يادى هيرشى ۱۷ى نادارى ۱۹۸۸ بؤ سهر كورده كان و جهخت ده كاتهوه له سهر پشتيوانى به هيرى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا له خه لكى كوردى عيراق . تكا ده كه م ده نگه دن به م بريار نامه يه .

جه نايى سه رۆك ريگه م پيده ن له م په يوه ندييه دا نامه به خائىكى ديكه بكه م . نه م دوايانه هاوپه يمانى نييمه و اتا توركيا سه رۆك وهزيرانتيكى نوپى به ناوى "مهسعود ييلماز" هه لباردووه . "ييلماز" داواى ديالوژى له گه ل يؤنان كرووه . نه م ديالوژگه ده توانى گه لى له ناكؤكييه كانى نيوان توركيا و يؤنان چاره سهر بكات و په يوه ندييه كانى نه م دوو ولاته بباته قؤناخيكى ديكه و له نه م جامدا گرؤيبه كانى نه م هه ريتمه جؤگرافيه كه م بيته وه . سه رۆك وهزيران ييلماز رايجه يانددوه ده يويت دهره وازيه كى گه وهرتر بؤ وتوويؤ له گه ل نه م نه م نستان بكاته وه ، نه گهر نيشانه يه كى روون بيينيت له پيشكه و تنى وتوويؤى ناشتى له نيوان نه م نستان و نازه ربايمان بؤ كؤتابى پيته اتنى شه رى ۵ ساله ي نيوان نه م دوو ولاته له سهر هه ريتمى "نه گرؤنى قه ره باخ" .

"مهسعود ييلماز" هه ره ها به نيسيه ت سه ركوتى كورده كان له باشوورى توركيا به ده ستى ده ولته تى توركيا رايجه يانددوه به نامه يه كى به ده سته وه يه بؤ به خشينى نازاديه كولتورويه كان به

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس وهزارهتنس دهره وهس نه مریکا

كوردەكان وهك په روه رده به زمانی كوردی كه گروهه كورده میانه په وه كان له میژه هه ولئی بۆ ددهن . " یلماز " ههروهها وتوویهتی رهوشی نانا سایی هیندی هیندی له ناوچهی باشووری رۆژه لآت هه لده گریت و كۆمه لێك ههنگاو هه لده گریت بۆ باشتر كردنی رهوشی نابووری نهم ناوچهیه كه به هۆی گرژی درێژخایه نیوان كورده كان و توركیا لاواز بووه . مه سعود یلماز ههروهها رایگه یاندوه :

" پاش دیتنی نهم رووداوه دلته زینانه ی رابردوو و له ده ستدانی ۱۵هه زار كهس به بیرو بۆ چوونی من ده بی بگهینه نهو قه ناعه ته كه نهم كیشهیه ته نها له رینگای ناشتیخوازانه چاره سه ر ده كریت نه له رینگای سه ر یازی . "

جهنابی سه رۆك نهم دهنگ و باسانه له راده به ده ر باشن . نهمه هه مان نهو هه لئویستهیه كه ولاته یه ك گرتوه كانی نه مریكا و نیجه له كۆنگریس له میژه هه ولمان بۆ داوه به نیسه بهت باروودۆخی كورده كان له توركیا . نه گه ر ده ولته تی توركیا نهم سیاسه ته په یه رهو بكات و خه لگی توركیا پشتیوانی له سه رۆك وه زیرانی نوێ بکهن ، به باوه ری من ژیا نی هه زاران هه زار خه لگی بی گوناح) ههم كورده كان و ههم توركه كان (ده پارێزێت . سیاسی سه رۆك وه زیران مه سعود یلماز ده كه م بۆ نهم ده ستپێشخه رییه . ده زانم جیبه جی كردنی نهم به لێنانه ، بویرییه كی سیاسی زۆری ده ویت . نیجه به لێن ده ده بین كار بکهین له گه ل توركیا بۆ چاره سه ر كردنی ناكۆکییه كانی له گه ل یۆنان و نه رمه نستان و كیشه ی كورد له باشووی رۆژه لآتی توركیا كه بووه ته هۆی كوژران و نساواره بوونی نهم هه مووه خه لكه و هه موو ولآتی توركیا ی توشی نهم به لا و نه هه مه تییبه درێژخایه نه كردوه . به رێژ " نیسمیت " نوینه ری نه یاله تی " نیوجیترسی " :

جهنابی سه رۆك منیش سیاسی به رێژ " پۆرتیر " ده كه م بۆ نهم به یار نامه باشه و ریبه رایه تیه كه ی له م په یوه ندییبه دا .

به رێژ " پۆرتیر " سا له های سا له شینلگیرانه هه ول ده دات بۆ خسته نه روی باروودۆخی دژواری كورده كان كه نیش و نازاری زۆریان چه شتوه و سیاسی ده كه م بۆ وه بیوه یینانه وه ی سا لپۆزی

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

كوژرانى ٥ههزار كورد به چكى كيميائى . من قهت وينهى نهو دايكه كورده له بير ناكهم كه منداله ساواكهى تروند له ناميز گرتبوو و ده مى منداله كه ههروا كراوه مابووه وه له نه نهمى كيميائيه كه دا ههردويان به شتوازيكى ترسناك كوژرا بوون . نهو دايك و منداله ته نه يه كئى له قوربانىانى سهدام حوسهين بوون ، يهك له ههزاران . ههروه ها ده سه ويٽ وه بيرتان بهينمه وه كه رژيمى سهدام حوسهين دريژه ده دات به كوشتن ، نه شكه نهمو زيندانى كردنى ناياسايى كورده كان له عيراق و خهلكى ديكهى نه يارى رژيم له شوينه كانى ديكهى عيراق . كارمه نندانى ريٽكخراوه فرياگوزاربيه نيٽونه ته وه يه كانيش كه يارمه تى كورده كان ده دن ، بوونه ته قوربانى كوشتن و بسى سهرو شوين كردنى ده ولته تى عيراق .

جهنابى سهروك له سه ره تاي ده يه ١٩٩٠ من يه كئى له نه ندامانى نهو ليٽونه يه بووم كه سهردانى كه مپى ناواره كانم كرد له سهر سنورى توركيوا عيراق و قسم له گه ل گه لى لهو كوردانه كرد كه له سهركوتى سهدام هه لها تبوون . نهو سهردانه درووست دوابه دواى شه پرى كه نداوى فارس و گه رماو گه رمى سهركوتى كه مينه ي كورد له لايه ن گاردى كوژمارى عيراقه وه بوو . سو من زور سهر نجر اكيش بوو ببينم چون سوپاى نيٽمه شالوى دا بين كردنى ناسايش نه نجام ده دات . هيزه كانى نيٽمه هاتنه ناوچه ، به ريٽكخست كران و توانيان پيداويستى لوجيستىكى خوراك و ده واو ده رمان دا بين بكن و ههزاران كورد له هه وله مرؤفدؤستانه كانى سوپاى نه مريكا له شالوى دا بين كردنى ناسايش كه لكيان وه رگرت . پاش چهند مانگ ، باروودؤخه كه سه قامگير بوو و ريٽكا سو نه وه هه موار كرا ريٽكخراوه ناحكووميهه كان پيداويستيه كانى كورده كان دا بين بكن .

جهنابى سهروك ههروه ها كه هاوكار و دؤستى هيزام به ريٽ "پؤرتيٽر" ناماژه ي پئى كرد ، كورده كانى توركيوا نيٽ و نازارى زؤريان بينه وه . سهر له به يانى نه مرؤفدؤس و به ريٽ "مؤزان" و به ريٽ "گيلمان" و به ريٽ "هيده" و نه ندامانى ديكهى كوژميه تى كوژميسسيؤنه كانى په يوه نديدار بهم ناوچانه بيستان نه مريكا ده يه ويٽ كوژته رى "كويرا" بفرؤشيت به توركيوا . من وهك سهروكى كوژميسؤنى مافى مرؤفى نيٽونه ته وه يى له سهر نهو باره رهم فرؤشتنى كوژته رى كويرا به

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره ووسى نه مريكا

توركيا مه ترسيداره له بهر نه وهى سوپاى رژيمى توركيا پيشتر له شالاوى پاك تاو كردنى نه تنيكيى كورده كان له م كوڤتته رانه كهلكى وه رگرتووه و له وانه يه جاريكى ديكه لاپه ريه يه كى خه مناك له نيش و نازاره كانى نه م خه لكه بكرتته وه .

نه و كوڤمه لكوڤييه ٥ هه زار كه سييه كه له م بريار نامه يه دا ناماڙه ي پيكراره ته نها يه كى له نالقه گه وره و زور دلته زينه كانى زنجيره تراژيديا كانى كه مينه ي كورده ، كه وابوو نه مه بريار نامه يه كى گرنگه ، تكا ده كه م په سه ند بكرتت .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

ناسايشى كه مينه ي كورد

5 ى نه يلوولى 1996 - نه فبرومهنى نوينه ران

به ريز "پورتير" :

جه نابى سه روك ، گه لى كورد گه لى كى كوزن و كه وناره كه 30 ميليون كه سه و له نيران، عيراق، توركيا و سوريا ده ژى و له هه سرو نه م ولاتانه دا ده چه وسيتته وه .
هيچكام له م ولاتانه نايانه ويت خه لكى كورد يه ك بگرن و به رژه وه ندى خزيان له وه دا ده بيبينن كورده كان پارچه پارچه بن و له ناوخزياندا شه ر بكن . نه م ده ولته تانه هه ركاتيك بزيان كراوه چه كيان داوه به لايه نه جؤراوجؤره كان و له ريگاي پروپاگه ندا و نامرازه كانى ديكه كه لگيان ليوه رگرتون بؤ نه وهى بياغنه ژير ريكيفى خزيان. نه م ر سهرغى ميدياكان له سه ر مووشه كى cruise چه بووه ته وه به لام خه لكى بن گوناحى كورد ده كوژرى و بارودوخى كوردستانى عيراق يه كجار مه ترسي داره .

جه نابى سه روك نه م بارودوخه ئالوزترو خراپتر بووه له به ر نه وهى وه زاره تى دهره وهى نه مريكا نه يتوانيوه حيزب و لايه نه كورده كان له يه كدى نزىك بكاته وه و ريگا به وه نه دات له لايه نه ده ولته كانه وه به كاربه يتيرين و نه م ده ولته تانه وه ك مرؤف ريز له مافى كورده كان بگرن .
جه نابى سه روك كاتى كه من مانگى ته مووز له گه ل نوينه رانى وه زاره تى دهره وه دانيشتم، بيبينم هيچ خه به ريان له وه نيبه كه نيران سنورى عيراقى به زاندوه و هيرشى كردوه ته سه ر بنكه كانى حيزبى ديوكراتى كوردستانى نيران (PDKI) له باكوورى عيراق . پاش هيرشه كى نيران، ده ولته تى نه مريكا هيچ هه لوتستيتكى نه گرتوه و نه م هيرشه ي شه رمه زار نه كردوه . به لام بنى گومان ده ولته تى عيراق وه ك ده ستدرى ژى بؤ سه ر خاكى ولاته كى سه يرى نه م هيرشه ي نيرانى كردوه و به ره و باكوورى عيراق كه وتؤته جموجؤل . ده ولته تى عيراق به سه ربايه كى گه وره وه هاتوه ته باكوور به لام نه و راستيبه كه ده ولته تى عيراق له ماوه ي 5 سالى رابردوو تا كاتى

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نهىريكا

دهستپيكردى شالارى دايبينكردى ناسايش جوولهيهكى واى نهكردووه به روونى نيشان دهادات هژكارى نهم جوجولهى دهولهتى عيراق ، هيرشى نيران بۆ سه ر باكوورى عيراق بووه .

نيمه هيچ كاريكمان نهكرد بۆ پيشگرتن لهم رووداوه ، هيچ كاريكمان نهكرد بۆ چارهسه ر كوردنى ناكۆكى نيوان يه كيتى نيشتمانى كوردستان (PUK) و پارتى ديموكراتى كوردستان (PDK) و به بيروبوچوونى من نهمه سه رده تاي كۆمه له كيشه يه كه كه ئيستاستا نيمه له ناوچه رووبه پرووى بوينه تموه . نه مرۆ گارده كانى كۆمارى عيراق (كه ژماره يه كى زۆريان جلو به رگى كورديان له به ر كردووه) له شارى كۆيه ن، له شارى سليمانين ، مال به مالى كورده كان ده گه پين و چه پاوى ده كهن و خه لكى بى گوناح ده كوژن و ده برن ، به لام نيمه هيچ كاريكيان بۆ ناكه مين .

له سنوورى باكوورى كوردستانى عيراق ، دهوله تى توركيya لهم باروودۆخه كه لكى وه رگرتووه و ۳ تا ۶ ماييل له خاكى عيراقى داگير كردووه و ۳۵ هه زار سه ربازي تورك و جاشى تيكردووه و گوندنشينه كانى له ناوچه كه ده ركردووه و نهو گوندنشينا نه ي كوشتووه كه ناوچه كه يان به جى نه هيشتووه . دهوله تى توركيya ناوچه يه كى بى دانيشتورى له پال سنوورى توركيya درووست كردووه له ناو خاكى عيراق دا .

جه نابى سه رۆك ، نهم باروودۆخه باروودۆخينكى مه ترسي دار و جيديه كه ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا زۆر به رپرسياره له به رامبه رى و ته نها بۆ مبارانكردى باشوورى عيراق به مووشه كى cruise و تنى نهمه كه نيمه ده سترديژى عيراق راده وه ستينين ، به س نيه . نهم ده سترديژيه ئيستاش هه ر به رده وه امه و به ره و هه موو لايه ك دريژى هه يه . نهو خه لكه كه له ناوه رآستى نهم هيرشه گيريان خواردووه ، خه لكينكى بى گوناهن كه به دريژايى ميژوو له لايه ن ده وله ته كانيانه وه به كار هينراون و به تووندترين شيوه سه ركوت كراون . ئيستاستا كاتى نه وه هاتووه سه رۆك كۆمارى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا هه لبسيت به داكۆكى كردن له مافى نهم گه له كه ئيستاستا پتر له هه ركاتينكى ديكه پتيوستى به يارمه تى نيمه هه يه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وى نه سربكا

كهى نيمه ريبه رايه تى نيمپرياليزم راده وهستينين: هيزه كانى سهدام هيتشا له ههوليرن
۵ ى نهيلولى ۱۹۹۶ - نهنجومهنى نوينه ران

بهريز "دورنان" ۱:

جهنابى سهروك منيش له گهل بيروبوچونه كانى بهريز "پنل" دام. بارودخى باكوورى عيتراق
زور خراپه . نايا روژيك ديت خهلكى كورد ناسايش و نارامى به چاوى خوى ببينيت .
گهلى كورد يه كى له گروهه تهنىكيه چاره ره شه كانه كه له نيوان ۴ ولاتدا دابهش كراوه و
جؤگرافياكهى له ماوهى چهند سهدهى رابردودا ، گهلى جار گؤراوه . تهنه نه ته وه يه كه كه به
بيروبوچونى من وهك نه ته وهى كورد به ۴ بهش دابهش كراوه ، نه ته وهى نهرمه نه كه نيستا كه متر
له يه كه له چوارى ولاتى راسته قينهى خوى به دهسته وهيه و يه كه مين نه ته وهيه كه سالى ۳۰۰
زايىنى واتا سهدهى چوارهم بووه ته مه سيحى . نيستا نم گهلى كورده له نيو خويدا پارچه پارچه
بووه و دهستى كردوه به شهري براكوژى .

پاش دهستپيكردى شالوى داينكردى ناسايش نيمه ههلى نه وه مان بو ره خسا له گهل ليونه يه كى
ديپلوماتيك له لايه ن سهروك جؤج بوشه وه سهردانى باكوورى عيتراق بكهين، "جيمز به يكيتر" ي
وهزيرى دهره وهش سهردانى ناوچهى كرد . كاتى كه من بو ماوهى ۳ اتاء روژ بو نه شته رگه رى له
نه خوشخانه بووم (نمه يه كه م جار بو له ژياندا نه خوشخانه م ده بينى) سهروك بوش له ۳
نيسانى ۱۹۹۱ كه روژى له دايك بووم بوو ته له فونى بو كردم و وتى پيم: "باب" له
نه خوشخانه وه ره دهره وه ، پتيويستمان بيته . منيش وتم ده تانين باسى بازارگانى بكهين ؟ نه ويش
وتى چى ؟ ده ته ويته له نه خوشخان دهره باره ي بازارگانى قسه بكهى . منيش وتم "جهنابى سهروك
كؤمار هيليك بكيته له نار شاخه كاندا ، ههروا كه له نيوان له كاندا كيشتاوته . نه ويش وتى :

Mr. DORNAN¹

"Bob"²

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه سربىكا

"باب" هه ندې هيز له واشنگتون هه ن كه ده يانه ویت عیراق بهییت به لانیکه م سى ده ولت .
منیش وتم : نه گهر سهیری ته له فزیۆن بکهی (هه روا كه من له م دوو رۆزه ی دواییدا زۆر سهیرم
کردوه) ویتنه ی ناواره كورده كان میشتك ده شیریتیت . ویتنه ی نهو ژنه كوردانه ده بییت كه دینه
ناو كه مپه كانى سه ر سنووری توركیا و عیراق له كاتیكدا مندالیان به كۆلهویه كه پیشت له
سهرماو سۆلدها مردوون" . به خۆشحالیهوه هه ر رۆژ گه رما ۴ پله بهرتر ده بوو و سه رۆك بوش
وتی: " باشه با بزاین چۆن ده بی" . پاشان میدیاكان هیزشیکى هۆفانه یان كرده سه ر سه رۆك بوش
. نه مه ۴ رۆژ پاشى كۆتایى پیهاتنى شه ری زه مینى له عیراق له ۲۷ ی كتنوونى به كهم بهو
ههفته پاش نه وهش نه وان هه ر سهیری نهو ویتانه یان ده كرد . له ماوه ی چهند رۆژدا سه رۆك بهو
نهو هیله ی له شاخه كانى باكووری عیراق كیشا و شالۆرى دا بین كردنى ناسایشی بهرته خست
به لām باوه ر كردنى نهوه زه حمه ته كه نه م مانگی ناداره ، ۶ سال تیپه ر ده بییت و كورده كان هه
ده چه وسیتنه ره . ههروهه كه بهرته ر " پۆرتیتر" باسی كرد سه ربازانى عیراق له باكووری ولاتنه
له ده رگای ماله كان ده دن و خه لك ده دنه بهر ده ستریزی گولله . هیزه كانى عیراق له چهند رۆژى
را بهر دووه ده ستیان كردوه به تۆببارانى هۆفانه ی هه ولیتر (كه پایته ختى خه لگی كورده له
هه ریمى باكوور) .

بۆ بهرته ر كلینتۆن له ماوه ی خولى به كهمى سه رۆك كۆمارى خۆى نه م ناوچه یه ی به ته وایى
پشتگووى خستوه . نیمه بهرزه وه ندی نیستراتیژیکمان هه یه له م ناوچه یه ، به هۆى نه وه ی كه
دیكتاتوریک وهك سه دام ده توانی نرخی نهوت له سه راسه ری جیهان بشیوتیت . سه دام خیراتر له
هه ر كه سیکى دیکه به رهو به ده سه تهینانى ته كۆلۆژیایى ناوكى ، بیۆلۆژیکى و كیمیسایى ده چیته
پیش ، راستیه كه ی نه وه یه نیمه قهت نه مانتوانیوه بهك دانه موشه كى scud له عیراق
بلۆزینه وه . جه نابى سه رۆك له م پهیره ندییه دا چهند پرسیاریکم هه یه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وى نه مريكا

- ۱- ئيمه بۇ تا ئىستا له باكورر هيرشمان نه كرده و ته سهر سوپاى عيراق كه برپار نامه كانى نه ته و به كگرتوه كانى پيشل كرده و و خه لكى كوشتوه . نه م هيرانه له باكورر ده ستلينه دراون . ئيمه ته نها هيرش ده كه ينه سهر ناما مجة كانى باشورى عيراق .
- ۲- نايا هۆكاره كه ي نه و به نه م ناما مچانه نه رمتن ؟ له وانه به هۆكاره كه ي نه و به ي هيرى ناسمانى زورترمان هه به له باشور يان هۆكاره كه ي نه و به توركييا له م په يوه ندييه دا هاو كاريمان ناكات . ئىستا ده ولته تيكى بناؤؤخواز له توركييا ده سه لاتداره ، خاتونى سه رۆك كۆمارى دره وشاوه (مه به ستى تانسؤ چيلله ره - وه رگير) هه ره سى هيناوه ، هه ر بۇ به من واى بۇ ده چم توركييا ناهيلىت ئيمه له بنكه ي " ئينجرليك " كه لك وه ر بگيرن كه بنكه ي هيرزه كانى شالوى دا يين كرده نى ناسايشه . نه و رۆژه كه جهنگى زه مينى له " ئينجرليك " ده ستى پيكره و اتا ۲۴ شويات من له وئ بسوم ، به يارمه تى نه فسه ريكي نازاى هيرى ناسمانى كه ناوى نابهم من توانيم به فرۆكه يه كى KC ۱۳۵ بچمه ناوچه ي " ديازتهك " له سهر سنورى عيراق و توركييا .
- ۳- نايا كۆمه لى هۆكارى ژنؤپلؤتيكى له پشتى نه مه به ؟ گومانم هه به .
نه گهر كرده وه كانى ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا وه لاميك بوو به هيرشى عيراق بۇ سه ر به كئ له دوو حيزبه سه ره كييه كانى كوردستانى عيراق ، بۇ هه ريى دژه فرين به ره و باشور به رفراوانتر نه كرايه وه ؟
- ۴- شاره كوردنشينه كانى سليمانى و كه ركوك هه ردويان له دهره وى هه ريى دژه فرين .
نايا نه م شارانه نابنه ناما مچى هيرشى سه دام له داها تودا نه گهر سه دام برپارىكى وابدات .
- ۵- نه گهر ده ولته تى عيراق سه ربازانى خؤى ره وانه ي ناوچه كردبايا (لانيكه م به ساوه ي ۳هفته) نايا حكومه تى كلينتؤن هؤشدارى ده دا به عيراق كه ولاته به كگرتوه كانى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره و سى نه مريكا

نه مريكا وه لآمى سه ربازى ده داته وه نه گهر هيرش بكاته سهر كورده كان. نيتمه ده مانتوانى پارچهى تزيه كان له سهر زهوى ببينين. نهم ههسته له ناو نه ورووپادا ههيه كه ده ولتهى عيراق نه يو يستوره هيرشى راسته قينه بكات و نهمه تنها نيشاندانى هينز بووه . مرؤف ده يتوانى ريگاي هاتوو چؤى سه ربازان بؤ هيرش بؤ سهر ههولير ببينيت، كه وابوو بؤ ههچ هؤشداريهك ليره وه نه درا به سه دام . كوا كؤمه لگاي نيونه ته وه يه تا به سه دام بليت نه گهر كارتيكى وا بكهيت نهمه نه نهمه كهى ده بيت، يا گومانى نه وه ههيه كه له رووى سياسيه وه به قازانجه مانه كه ريگه به جموجؤلى سه دام بدهين و پاشان دژه كرده وه يه كى بچوو كى خيرا نيشان بدهين .

6- بؤ ده ولتهى نه مريكا وه لآمى نه دايه وه كاتيك كه نيتران نهم دوايانه هيرشى كرده سهر يه كئ له دوو حيزيه سه ره كيبه كانى كوردستانى عيراق كه ده ولتهى عيراق پشتيوانى ليده كات و بؤته هؤى نه وهى ده ولتهى عيراق برپيار بدات تؤله له وه حيزيه كورده بسينيتته وه كه نيتران پشتگيرى ده كات . بؤ نيتمه ولايمان نه دايه وه كاتيك كه شه ره كه له م دوايانه ده ستى بيكرد . تنانته له چاهه مه نييه كايشدا وه لآمان نه دايه وه، نه وان سه رقالى كؤر و كؤبوونه وه كانى حيزى ديموكراتى (نه مريكا) بوون .

7- بؤ وه لآمى سه ربازى نيتمه نه وه نده لاوازه و ههچ هه ره شه يهك نييه له سه ره هيزه كانى عيراق له باكوور .

8- نايا ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا وه لآمه كهى به رفراوان ده كات نه گهر عيراق هيرش بكاته سهر سليمانى و كه ركوك و هيزه كانى له نارچه بيتنه وه؟ هيزه كانى عيراق هيشتا له ههوليرن . به گويره هه ندى له راپؤرته كان ده يانه ويئت له ههولير بكشيتنه وه ، به لآم نه هه مرويان . هيزه كانى عيراق هيشتا له پايته ختى كوردستانى عيراقن . ههولير نه وشيتنه يه كه دوو دانه كؤبته ره ناقريلى 1994 به ههله خرانه خواره وه به ده ستى دوو فرؤكه وانى فرؤكهى F 15 . يه كئ له م فرؤكه وانانه له هيزى ناسمانى چوره ته

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتس دهره وهس نه مریکا

دهره وه و نهوی دیکه ش دهیه ویت بچیته دهره وه . نیمه دوودانه کۆپتهری نه ته وه یهوکرتوه کانمان خسته خواره وه که هه رکامیان ۱۳ که سیان تیدا بسو و زۆریه بیان نه مریکایی بوون . نه مه تراژیدی بوو ، نه وان به ره و کوی ده چنه پیش؟ به ره وه هه ولیژ که له دهره وه ی هه ریمی دژه فرینه . که وابوو نیستا سه دام کۆنترۆلی ته واوی به دهسته وه یه نه گه ر بریاری گرتنی سلیمانی و که رکوک بدات.

۹- چی هه ولیک ده دریت بۆ کۆکردنه وه ی پشتیوانی هیزه هه رپه پانه کان و ده وله تانی رۆژه لاتی نیوه راست بۆ کاری زۆرتر . نه مه کاریکه که سه رۆک کۆماری پیشوو ، جۆرج بوش سه رکه وتنیکی دره وشاوه ی تیدا به ده ست هینا . بوش ۲۸ ده وله تی له هیزه هه رپه پانه کان له ده وری به کۆ کرده وه . بوش ته نانه ت رکوردی گۆزباچۆفی شکاند . پیکهینانی نه م هه رپه پانییه شاکاریکی سه رسوورپهینه ری دیپلۆماسی بوو بۆ جۆرج بوش و " جیمز به یکیتر" ی وه زیری دهره وه . به لام نیستا کۆ له گه لمانه ؟ هه روا که نامه زه م پیکرد نه فه رانسا نه تورکیا له گه ل نیمه نیین ، ته نها ولاتی دایک و هه میسه نامه ده مان به ریتانیای مه زن له گه لمانه .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وزارتنى دىرومى نه مريكى

وه لامي ولاته به كگرتوه كانى نه مريكى به ده سترى وييه كانى ده ولته تى عىراق بۆ سهر

باكوورى ولات

5ى نه يلوولى 1996 - نه مجومه نى پيران

به پرتز "داشلى":

جه نايى سهرۆك ، رۆژى شه مبه من به كورتى باسى بيروى چونه كانى خۆم كرد سه باره ت به بريارى سهرۆك كلينتون بۆ وه لامدانه وه به هيرشه هانسه دراو ، پاساو هه لسه گر و درپدانه كى ده ولته تى عىراق بۆ سهر خه لكى سفلى هه ولتير كه شارى كه له باكوورى عىراق . نهو كاته من وتم به نيازم بريار نامه يه كه له نه مجومه نى پيران بجه مه روو بۆ شهرمه زار كردنى ره فتارى سه دام حوسه ين و پشتيوان كردنى نه مجومه نى پيران له كرده وه كانى سهرۆك كۆمارى نه مريكى . ده بىن بلىم قه ت ويتاى نه وه م نه ده كرد ناماده كردنى بريار نامه يه كى نه وه نده ساده (بۆ پشتيوانى كردن له كرده وه كانى نه م هه فته يه ي سهرۆك كۆمار) نه وه نده كات بگريت و نه وه نده زه حه مت بيت .

چهند رۆژه نيتمه هه ول ده ده ين مه سه له كانى په يره نديدار به زمانى بريار نامه كه چاره سه ر بكه ين به لام هه وله كانان به كۆمه لتيك هۆكار بين ناكام بوو ، زۆرتتر به هۆى نه وه ي گه لى له هاو كارانان سه ر به لايه نى ديكه (مه به ستى كۆمار بخوازه كانه - وه رگيتر) نايانه ويت ستايشى سهرۆك كۆمار بكه ن يان ريگايه ك بدۆزنه وه بۆ ستايش كردن له كرده وه كانى سهرۆك كۆمار . له راستيدا نيتمه بۆ ماوه ي چهند كاتر ميتر مشتمو مپى نه وه مان ده كرد كه نايى وشه ي "سهرۆك كۆمار" له م بريار نامه كه به كار بينين يا نا؟ گه لى له هاو كارانان سه ر به لايه نى به رامبه ر بيتدا گريبان ده كرد كه ناييت وشه ي "سهرۆك كۆمار" به كار به يتين و سه ره نجام له سه ر داواى گه لى له هاو كارانم له حيزى كۆمارى ، وشه ي "سهرۆك كۆمار" مان له بريار نامه كه سرييه وه .

له راستيدا ته نها شتيك كه له م بريار نامه يه دا نامه به سهرۆك كۆمار ده كات ده سه ته واژه ي "فه رمانده ي گشتى" به و ده بىن بلىم نه مه بۆ گه لى له نيتمه له جيتى خۇيدا يه به لام ناخۆش بوونى

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی وزارتین دهره ووس نه امریکا

باروودوخه که بوو ته هوی لایه نگرې نیمه (له راستیدا لایه نگرېه کی زور) له م تاوتویکردانه. له هه مان کاتدا ریگم پې بدن سپاسی ریبه رایه تی زورینه (مبهست دیموکراته کانه - وهرگپې) بکم بؤ دریزه پیدانی هاوکاریه کانیان بؤ چاره سهر کردنی کیسه گرنه گه کان و چاک کردنی زمانی بریارنامه که که نیستا له نه فوجومنه پیوان ده خریته روو. کار و هاوکاری ریبه رایه تی زورینه و ههروه ها هندی له هاوکارانم له لایه نی به رامبر نیمه گیانده نم قوناخه. ههروه ها ریگم پیبدن سپاسی سناتوری هیژای نه یاله تی "جورجیا" و نندامی پایه به رزی "کومیتیه خزمه ته سه بازیه کان"، به ریژ "نن" و سناتوری هیژای نه یاله تی "میشیگان"، به ریژ "کارتیل لثین" بکم. ههروه ها سپاسی سناتور "پیل" و سناتور "جوزیف بایدن" ده کم که یارمه تیان دام بؤ ناماده کردنی نم بریارنامه یه. ههروه ها سپاسی سناتور "جان مک کین"، سناتور "وارنیر" و چند که سی دیکه ده کم که یارمه تیان دام بؤ گیشتن به م قوناخه.

ریگم پیبدن به ته وای روونی بکه موه که سهره رای تهو مشتمپرانه ی که سه بزه ت به که لک وهرگرتن یا که لک وهرنه گرتن له وشه "سروک کومار" کرا، نم بریارنامه یه زور به روونی و به توندی و له ناخی دلوه پشتیوانی له ههنگاوه کانی سروک کوماری نه امریکا له ۷۲ کاتومیری رابردودا ده کات.

شهمبه ی رابردوو سهره رای هوشداریه روونه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا و کومه لگای نیونه ته وهی، هیزه کانی عیراق هیرشیان کرده سهر دانیشتونای کوردی سفیلی به بی پاراستنی ههولیر و دور ویدی. به گویره ی راپورته کان هیزه کانی عیراق مال به مال گهراون و هندی که سیان کوشتوه، به داخوه نم راپورتانه راستن. زیدهباری نم ده ستدریزییه روونه بؤ سهر ژیانی مرژ، داگیرکاری سه دام ههروه ها هه ره شه یه بؤ بهرزه وهندییه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا و هاوپه یمانه کانی له م ناوچه هه ستیاره ی جیهان دا.

McCain¹
Senator Warner¹

کورددستان له بهلگه نامه کانن و هزاره ننی دهره وهنن نه امریکا

نه گهری شهری ناوخویی زۆر بهرز بووه تهوه و سهقامگیری ناوچه تووشی مهترسی بروه، کهوابوو مهترسی ناوکویی که بهرفراوانتر له ناوچه زۆرتتر بووه . هیترسی سهدام به تهواوی دژی بریارنامهی ۶۸۸ ی نهغوومهنی ناسایشی نهتهوه به کگرتوه کانه که له سالی ۱۹۹۱ و دوبه دواوی شهری کهنداوی فارس پهسهند کراوه. نهو کاته نهغوومهنی ناسایشی نهتهوه به کگرتوه کان نهو دهسهلاته به خشی به ولاته به کگرتوه کانی نه امریکا، بهریتانیا و فهراانسا که له ریگای دامهزاندنی ههریمی دژهفرین له بهشیککی گورهی باکوور و باشووری عیراق، خهلکی کورد له بهرامبهر پیتشیل کردنی مافی مرۆ له لایهن رژیمی عیراق بپارێژن. هیترسی سهدام بۆ ههولیتیر پیتشیل کردنی به کجار زۆری رتوشوین و یاسا نیتونه تهوه بهیه کانه ، کهوابوو بریاره کانی سهروک کۆماری نه امریکا بۆ هیترسی کردنه سهر ۴ ناماچی سهره کی له عیراق به ۴۴ مووشه کی "گروز" و بهرفراوانتر کردنی ههریمی دژه فرین ههتا دهووری سهاری بهغداد له لایهنی باکوورهوه مهسهله به کی پاساو ههلگره .

بهداخهوه دهستدریژی بۆ سهر ههولیتیر تنها به کی له دوایین نالقه کانی زنجیره کردهوه دلپهقه کانی سهدامه له کات و پاش و پیتش جهنگی کهنداوی فارس .

جهنابی سهروک نامهوت به ریز نامازه به هه موو کردهوه تووند و سهروک ته که رانه کانی سهدام و گروپه کهی بکه که له کاتی گهشتت به دهسهلات له عیراق تا نیتستا نهغامیان داوه ، پیتوست به وتن ناکات لیستی نهه کردهوانه گهلی دوور و دریشه. سهروک کلینتۆن سهروکه وتوانه له لیتوانه کهی رۆژی سن شه مبه رایگه یاند :

"ناماچه کانی سهدام له وانه به گۆرانی به سهردا بیت بهلام میتۆده کانی هه مان میتۆدی تروندوتیژی و دهستدریژی بۆ سهروک و که مینه نه تنیکییبه کان و دراوسیتکانی عیراق". له سهروک بنه مای نهه هژکارانه به که من و هاوکارانم پشتیوانی له بریاری سهروک کلینتۆن ده که مین بۆ دهست به کار بوون دژی سهدام . ههروهها له سهروک نهو باوه ربه که خهلکی نه امریکاش هه مان ههستیان هه به .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكى

كرده وهه كانى سهرۆك كۆمار دوو نامانج ده پيكنى : يه كه م به سه دام نيشان ده دات بۆ كرده وه ده سترى زييه كه ي نه م دو اييه ي ده بى به هايه كه ي گران بدات. نه م هير شه گه وه ره ترين هير شه بۆ سه ر خاكي عيراق له ماوه ي 5 سالى رابردووى پاش شه رى كه نداوى فارس. و به م شيوه يه سه رۆك كلينتون به شيوازيكى له چيخوذا وه بيري سه دامى هينايه وه كه پيشيل كردنى ياسا و ريوشويته نيونه ته وه ييه كان بى سزا ناميتيت. دووه له ريگاي له ناويدنى سيستمى به رگري ناسانى له ناوه راستى عيراق و به رفرانتر كردنى هه ريمى دژه فرين به ره وه باكوورى به غداد ، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا مه ترسى سه دامى له سه ر نه ميارانى رضى عيراق له ناوخوى ولات و ولاتانى دو ستى عيراق كه م كرده وه ته وه . بپياري سه رۆك كۆمارى نه مريكا ده ستى سه دامى خو ترى زيى به سه ته وه و توانايى نه م رضى سه ركوتكه ره ي كه م كرده وه بۆ تيكدانى بارودوخى ناوه ندى رژه هلاتى ناوه راست كه زۆر يه كلاييكه ره وه يه بۆ به رژه وه ندييه كانى سياسه تى دهره وه ي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا .

وه لامي نه مريكا به م ده سترى زييه ي سه دام گونجاو، وه كوو پيويست و به ته واوى سه ركه وتوو بوو. لي ره هه ره ها ده مه ويت پشتيوانى توندى خو م ده ربهرم له هينزه سه ربازيه ژن و پياوه كانمان كه پييان ناوه ته ريگايه كه مه ترسي دار بۆ پاراستنى به رژه وه ندى نه ته وه بى ني مه . راپۆرته سه ره تاييه كان نيشان ده دات نه م هير شه دو اييه بۆ سه ر عيراق هيج كوژراو برينداريكي له هيزه كانى نه مريكا لي نه كه وتۆ ته وه .

شايانى نامه ژه پيكر دنه سه ره راي كو تايى پيه اتنى شه رى سارد ، هينزه سه ربازيه كانى ني مه هه ره وه ها ده ورى سه ركى له سه راسه رى جيهان ده گيترن بۆ پاراستن و به ره وييش بردنى به رژه وه ندييه نه ته وه ييه كانى ني مه . نه م گروه به لي هاتوه ژن و پياوه سه ربازيه ي نه مريكا دوا به دواى هه لوه شانه وه ي يه كيتى سو ثيه ت و سه ره تاي قوناخى شه رى سارد به رده وام چالاكيان كرده وه و قه د خه لكى نه مريكا يا دو ستانى ني مه يان له دهره وه ي نه مريكا بى هيرا نه كرده وه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهی نه مریکا

نهم بریار نامه یی بهرده ستان نمونه یه کی یه کلاییکه ره وه یه بۆ هم موومان ، له بهر نه وه ی ده بی دۆستان و دوزمنانمان بزانه نیمه یه ك دهنگ و یه كه هلوستین كاتی كه مه سه له كه دیتسه سه ر سیاسه تی سزادان و تیکشكاندن سهدام حوسه یین . ههروه ها كه نیمه نه زمونیکی پرش نیش و ژانمان له رابردودا بینیه ، ناکۆکی ناوخۆیی له سه ر مه سایی گرنگی ناسایشی نه ته وه یی ته نها به قازانجی نه كه سانه ده بیته كه ههول ده دن بریاره كانی نیمه تروشی هه ره سه یینان بکه ن . بۆ نیمه زۆر زۆر گرنه كه له كاتیكدا كه هیزه سه ر یازیه كانی نیمه له ریگایه کی مه تر سیداردان ، یه كگرتویی نه ته وه یی خۆمان نیشان به یین .

ته نانه ت له م قۆناخه سیاسییه كجاره هه ستیاره دا ، سیاسه ت بۆ هه موو نه مریكاییه كه هیشتا له لیواری ده ریاكان كۆتایی پیدیت . سه رۆك كلینتۆن له گه ل كۆمه لێك ریگا به ره ورو بووه ته وه له كاتی بریاردان بۆ چۆنیه تی وه لامدانوه به ده ستر یژییه كه ی سهدام .

نهم بریار نامه یه پشتگیری توندی نه نجومه نی پیران له بریاری گونجای سه رۆك كۆمار دهره بریت . مه به سستی سه رۆك كۆمار لاواز كردنی هیزی بهرگری ناسمانی عیراقه هاركات له گه ل بهر ته سك كرده وه ی هه ریمی چالاکی هیزی ناسمانی عیراق . نهم كرده وانه به روونی نیشان ده دات ولاته یه كگرتوه كانی نه مریكا ناماده یه به هایه کی گران به سه ر سهدامدا به سه یینیت به هۆی ده ستر یژییه كه ی .

ههروه ها كه ژنهرال "كالین پاول" ناماژه ی پینكردوه ، سه رۆك كلینتۆن باشترین کاری كرده وه . نیمه داوا له هه موو دۆستان و هاویه یانه كامان له دهره وه ی نه مریكا ده كه یین له گه ل ولاته یه كگرتوه كانی نه مریكا بن بۆ جیه جی بوونی ته وای بریار نامه كانی نه ته وه یه كگرتوه كان كه پاش كۆتایی پیهاتنی شه ری كه نداری فارس په سه ند كراون .

كرده وه كانی سهدام نیشان ده دات سهدام هیشتا مه تر سییه کی جیدییه بۆ خه لكه كه ی ، بۆ دراوسیكانی و بۆ ناسایشی نهم ناوچه هه ستیاره به گشتی . نه گه ر جیهان نیستا به شوینی

Gen. Colin Powell^۲

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

رينگايه كى ديكه دا بيت و رينگه بدات كرده وهه كانى سهدام بى وه لام بينيتته وه ، رينگا بۆ نه وه خۆش ده كه مين هيرشى توندر و مەترسيدرتر له لايەن سهدامه وه له داهاتوودا روويدات . ناييت هيچ گومانتيك له ميتشكى سهدامدا بينيتته وه كه كۆمه لگاي نيونه ته وه يى له به رامبەر رهفتارگه ليكى قيوولته كراوى وه ها يه كدهنگ و يه كه هه لويسته .

سه ره نجام با هه لويستى نهم حكومه ته و نهم كۆنگرئسه به روونترين و ناشكراترين شيوه به سهدام رابگه يه نين . هه رچەند له وانە يه تيمه سەر به حيزبگه ليكى سياسى جۆراوجۆز بين و له سەر هەندى مەسەله بيروپراى جياوا زمان هه بيت به لام له سەر مەسەله ي سهدام يه كه هه لويست و يه كدهنگين . ده ستدرىژى عيراق ناييت بى وه لام بينيتته وه ، نه له نيستا و نه له داهاتوودا . تيمه ده مانه و يت عيراق ياسا و ريوشوتينه نيونه ته وه يه يه كان بى شهرت و مەرج جيبه جي بكات .

بۆ گه يشتن به م ناما نجه من له گه ل ريبه رايه تى هيتواى زۆرينه (مه به ستى كۆمار بخوازه كانه - وه رگيپي) كارم كرده وه بۆ ناماده كردنى ره شنووسى بپريانامه يه بۆ شه رمه زار كردنى ره فتارى سهدام و نيشاندانى پشتيوانى توندى خۆمان له ده ولته تى نه مريكا به شيوه يه كه كه هيچ گومانتيك له ميتشكى كه س (به تاييه ت سهدام حوسه ين) دا نه مينيت كه خه لگى نه مريكا له مباره يه يه كه هه لويست و يه كگرتوه . په سه ند كردنى نهم بپريانامه يه بۆ نه وه يه ها و بيري و ها و بپيار بوونى خۆمان له سەر كيشه گه وه هرى و يه كلاييكه ره وه كان به دۆستان و دۆژمانان نيشان بده ين . داوا ده كه م و هيوادارم نهم نيواره يه پشتيوانى خۆمان له م بپريانامه يه به تيكرا نيشان بده ين .

به رتيز "لوت" :

جه نابه سەزۆك به كورتى ده لئيم بپريانامه ي ٢٨٨ى نه غجومه نى پيران نيشان ده دات ولاته يه كه گرتوه كانى نه مريكا و ها و په يانه كانى به رژه وه ندى گه وه ريبان هه يه له ده سته به ر كردنى سه قامگيرى ناوچه ي كه نداوى فارس . هه ره ها نيشان ده دات كه سهدام حوسه ين له ٣١ى نابه ي

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

۱۹۹۶ سهره راي هوشدارى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا هيرشيكي هاننده دارا، پاساوه لته نگر و درندانى كردووه ته سهر خهلكى سقىل له ده وروبه ر و نيو هوليير له باكورى عيراق.

ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا وه لاسى ده سترى ژويه كه سهدامى له ۳ى نه يلوولى ۱۹۹۶ داوه ته وه له ريگاي له ناوردنى هه نديك له دامه زراوه كانى بهرگرى ناسمانى عيراق و بهر فراوان كردنى هه ريمى دژه فرين به ره و باشور . نه نجوومه نى پيران ستايشى كرده وه سهربازيه كانى هيرى ناسمانى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ده كات به فرماندهى فرماندهى گشتى (مه به ستنى سه روك كۆماره - وه رگيپ) بۆ جيبه جي كردنى ته م نه ركه سهربازيه به م شينوازه زور پرؤفيشنال و كاريگه ره .

هه نديك كه س ده يانه ويت بربار نامه كه باسى شتى زورتر بكات . هه نديكى ديكه ش - كه هه نديك پرسياريان هه يه سه به رت به سياست و بهر نامه كانى داها توو - پييان خو ش نه بوو له م قؤناخه دا هيج بلين به لام به بيروبو چوونى من باشتر نه وه يه له م په يوه ندييه دا بربارتيكى بۆ لايه نانه بسدين و سپاس و ستايشى ژن و پياوه سهربازه كانان بكه ين بۆ نه جامدانى نه م هيرشه ، نه وان كاريكى سه رسور هيننه ريان له هه وا و ده رياوه نه جام داوه ، هه ر وه ك نموونه كانى ديكه . هه ركاتي ك باسى هيرزه كانى نه مريكا ديتته پيش نيتمه ده بۆ له ده ورى يه ك كۆيينه وه و لايه نگرى حيزبى وه لابنين و نيستا كاتى نه وه يه . نيتمه له رۆژى سئ شه مبه وه كرده كه ين بۆ نه وه ي بربار نامه يه ك تاماده بكه ين بۆ شه رمه زار كردنى كرده وه كانى سهدام حوسه ين و ستايش كردنى سهربازه كانان . هيج گومانتيك له ميتشكى هيج سناتورتيك دا نييه كه نيتمه ي خهلكى نه مريكا ۱۰۰% پشتيوانى له سهربازه كانان ده كه ين كه به شداريان له م كرده وه سهربازيه دا كردووه . ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ريبه رايه تى هاوپه يمانى نيونه ته وه يى كرد بۆ بهر په رچدانه وه ي ده سترى ژى سهدام بۆ سه ر كويت له ۱۹۹۱ . له و كاته وه كه سه روك كلينتون هاته سه ركار سياسه تيكي به نيسبه ت عيراق بۆ ميراث ماوه ته وه كه بريتييه له لاواز كردنى سهدام ، به هيرز كردنى هاوپه يمانى نيونه ته وه يى ،

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتن دهره وهی نه مریکا

توندرتر كردنی گه مارۆ نیتونه ته وه بیسه كانی سهر رژیمی عیراق و به هیتز كردنی یه كگرتویی نۆپۆزیسیۆنی عیراق .

نیتسا كۆمه لێك نیگه رانی ههیه به نیسه بت هه ندی ههنگاو بۆ كه مكر دنه وهی گه مارۆ كانی سهر عیراق به لām من هه لی نه وه م بۆ ره خسا تا به شیوازی تاكه كه سی سه باره ت به گه مارۆ كان له سه رۆك كۆمار پرسیار بكم و نه ویش دلنیا ی كردمه وه كه گه مارۆ كان هه لئا گه ردی ت و داها تی فرۆشی نه وتی عیراق به م شیوازه ی نیتسا ناچیتته پیتش . نیتمه ههروه ها نیگه ران بووین به نیسه بت هاوپه یانییه نیتونه ته وهیه كه مان بۆ جیبه جی كردنی نه ركی خۆمان له هه ریمی دژه فرینسی نو ی له باشووری عیراق . كه وابوو ده بیت له م په یوه ندییه دا كار بکرتت به لām دلنیا م هه م كۆنگریتس و هه م حكومه تی نه مریکا سه رنج ده دن به م كیتشه یه .

خه لکی نه مریکا و نه عجمومه نی پیران به تیکرا هیتشه درندانه كانی سه دام بۆ سه ر ناوچه كوردنشینه كان له باكووری عیراق شه رمه زار ده كه ن . له كاتیکدا كه نه م بارودۆخه نالۆزه (له روانگه ی به رژه وه ندییه كانی نیران و توركیا و حیزب و گروپه جۆراوجۆره كان له ناو خودی كورده كاندا) به لām بارودۆخیکه كه ناتوانین به نیسه تی خه مسارد بین . ریبه رانی سه رجه م ولاتانی ناوچه له سه ر نه وه ه لویسته ن ده بی عیراق بکه ویتته ژیر چاودیری و ههنگاو گه لیک ی زۆر جیدی و به هیتز دژی نه م ولاته هه لبگه ردی ت له به ر نه وه ی كرده وه یه کی وه ها درندانه ی نه نجام داوه و هه ره شه ی سه ربازی له دراوسینا نی كرده وه و له راستیدا ولاتیکی دراوسی خۆی داگیر كرده وه . ههروه ها ده مه ویت بلنم نیگه رانم به نیسه بت راویژ نه كردنی حكومه تی نه مریکا له گه ل كۆنگریتس سه باره ت به نه م كرده وان و نه م نیگه رانیه شم له گه ل ریبه رایه تی پارتی دیموكراتیک باس كرده وه .

یاسای ده سه لاته كانی شه ر زۆر روونه به نیسه بت راویژ كرده ن و ههروه ها راپۆرت دان له به ره ی نه م كرده وه یه . نه م ریتوشوینه به نیسه بت نه م كرده وه ی سه رۆك كۆمار جیبه جی نه كراوه و باوه ریش ناكه م تا نیتسا له لایه ن هیه چكام له پارته كانی به شدار له كۆنگریتس جیبه جی كرابیتت ، نه مه قه بولكراو نییه . له وانیه كۆمه لێك هۆكار هه بیت بۆ نه م مه سه له یه ، به لām من نیگه رانییه كانی

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه سربكا

خۆم بۆ حكوممه تى نه مريكا و NSC (مه به ستى نه نجوممه نى ناسايشى نه ته وه بيه - وه رگيڤ) باس كرده وه و له سهر نه وه با وه رده م ئيمه ده بى راويژى زۆرتر بكه ين له داها تودا . ئيمه نابيست هيژى سه ربا زى به كار به ينين نه گهر له گهل كۆنگريس راويژ نه كرا ، ئيمه ده بى پيدا گرى بكه ين له سهر نه مه . په سه ند كرده نى برپارنامه كه ي نه م ئيواره يه ، ههنگا ويكى باشه . گه لى له هاوكارا ئان پييان خۆش بوو نه م برپارنامه شتى زۆرتر له خۆ بگري ، پيموايه نه مه له جيى خۆيدا يه . به شيوازيكى بى لايه نانه كار له سهر نه م برپارنامه يه كراوه . به بيروبوچوونى من ئيستا كاتى نه وه ها توه له م پيئاوه دا ههنگا وه ئبگري . نه م برپارنامه يه ش بۆ نه م مه به سته يه ، كه وا بوو سپاسى هاوكارى هه موو لايه ك ده كه م .

خاتوون "ميكۆلسكى" :

جه نابى سه رۆك من پشتيوانى له م برپارنامه يه ده كه م . نه م برپارنامه يه پشتيوانى نه نجوممه نى پيران دهره بپييت له سه ربا زه كاغان و سه رۆك كۆماره كه مان له بهر نه وه ي وه لآمى درنده يى سه دام حوسه ينيان داوه ته وه .

سه رۆك كۆمار كاريكى باشى كرد وه لآمى ده سترىژى سه دام حوسه ينى دا يه وه . كرده وه كانى سه دام حوسه ين هه ره شه يه بۆ به رژه وه ندييه كانى نه مريكا و ناشتى له رۆژه لآتى ناوه راست و ههروه ها ناسايشى خه لكى عيراق . سه دام ده ييت به هاى كرده وه درنده و نانه خلاقيه كانى بداته وه .

وه لآمى نه مريكا خيتر ، تاييه ت و سنووردار بوو . پاش نه وه كه عيراق شارى هه وليژى له هه ريمى پاريزراوى كوردستان دا گير كرد سه رۆك كۆمارى نه مريكا به خيترابى و به شيوازيكى ئيستراتيۆيك وه لآمى دا يه وه . نامانجى ئيمه روون و بهرته سكه : ناچار كرده نى سه دام حوسه ين به ته جه مول كرده نى به هاى درندا يه تيه كه ي و زياد كرده نى ناسايشى فرۆكه كاغان كه هه ريمى دژه فرين له عيراق ده پاريزن له ريگاي له ناو برده نى سيستمى پاراستنى ئاسمانى عيراق . بۆ گه يشتن به م نامانجان ته نها هه ندئى شرينى تاييه تى سه ربا زى كراوه به نامانج . ئيمه پيشتى به ها يه كى زۆرمان داوه بۆ كۆنترۆل

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانن و هزاره تن دهره وهن نه مریکا

کردنی سهدام حوسهین له شالوی گهرده لولوی بیاباندا . نه گهر ئیمه کرده وه کانی نهم دواییه سهدام پشتگویی بجهین ، سهدام درتر ده بییت و کرده وهی گوستاخانهی زۆتر نه بجم ده دات که هه ره شهیه بۆ سه ر بهرژه وهندی کانی ئیمه له به شی نه وت و ههروه ها ژیانی خه لگی عیراق .

جهنابی سه رۆک سپاس و پیژانی خۆم پیشکشی سه رباره کاغان ده کم که جاریکی دیکه نه رکی خۆیان بۆ پاراستنی که سانتیک نه بجم دا که بی پاراستنن. ژنان و پیاوانی هیزی سه ربازی ئیمه نه رکی خۆیان به لیژانی و نازایه تییه کی زۆروه جیبه جی کرد . داوای له شساختی و گه رانه وهی خیرایان ده کم بۆ ولات .

به ریژ "جان کیری" :

جهنابی سه رۆک ، کۆتایی هه فته ی رابردو سهدام حوسهین ویستی بریبار و وه لامی کۆمه لگای نیونه ته وهی تاقی بکاته وه . نزیکه ی ۳۰ هزار سه ربازی عیراق به ریبه رایه تی گارده کۆماریه تاییه ته کان هیژشیان کرد و شاری کوردنشینی هه ولیژیان له باکووری عیراق داگیو کرد که له دهستی کورده کاندا بوو . سهدام سه ره رای هۆشدار ی پیشووی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و نه ندامانی دیکه ی کۆمه لگای نیونه ته وهی نهم کرده وهی نه بجم دا بۆ نه وهی بهر بریباریه تی به کۆمه لکی ئیمه بۆ پاراستنی کورده کان بباته ژیر بریبار که نه بجمی شه ری که نداوی فارس بوو .

هیچکام له ئیمه نازانین بۆ سهدام بریاری دا نیستا تا قیمان بکاته وه به لام میژووی نهم ۶ ساله ی دوایی نه وهی نیشان داوه سهدام حوسهین دیپلۆماسی نازانی و ته نها سه ری له ده سه لات ده بیته وه . نه گهر سهدام ده سه لاتی خۆی به شیوازی نیشان بدات که هه ره شه بییت بۆ بهرژه ندیه کانی ئیمه یان ریوشوینه نیونه ته وهییه قبولکراوه کان پیشیل بکات ئیمه ده بییت ناماده بین وه لامی بده یسه وه ، ته نانه ت نه گهر پیویست بکات له ریگای سه ربازییه وه .

وه لامی سه رۆک کلینتۆن به م کرده وه دواییه ی سهدام وه لامی کی لیبراوانه و له جی خۆیدا بوو و به ته واری حیسابی نه وه کرا بوو که به قازانجی نیستراتیژیکی سهدام ته واو نه بییت . له ریگای

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

بهر فزوانتر كردنی هدریمی دژه فرینی باشور بۆ هیللی ۳۳ ، نئمه پیتش له توانایی سهدام ده گرین بۆ نه وهی كه لگه له دوو بنكهی ناسمانی سره كهی خۆی بگریت و كۆنترۆلی هدریمی ناسمانی عیراق له سنووری كویت تا باشووری بهغدادی به دهسته وه نه مینیت . نهم وه لامة به شیوازیکی بهرچاو له توانایی سهدام كه م ده كاته وه بۆ نه وهی هیرش بكاته سهر دراوسیتكانی عیراق و بیره نه وته كانی كه نداوی فارس . نئمه له رینگای هیرش كردنه سهر سیستمی بهرگری ناسمانی عیراق و كۆنترۆل كردنی نهم سیستمه توانایی خۆمان بۆ پاراستنی هدریمی دژه فرین زیاد كرد و ههره شه كانی عیراق له سهر فرۆكه كافان و ههره ها فرۆكه كانی بهریتانیا و فهرانسامان كه م كرد وه .

سهدام حوسهین ههولتی داوه پاساو بۆ ده سندرێژییه كهی بهیئیتته وه و وتوو بهتی هیزه كانی به داوای پارتی دیمۆكراتی كوردستان (PDK) كه یه كۆ له حیزبه كانی باكوری عیراقه چوونه ته ناو ههولیر . دهرك كردن به وه زهحمه ته كه بۆ حیزبێکی كوردی بیهویت بییت به هاو به یمانی سهدام كه گه لیتك سالان هیزه كانی نهوی سهركوت كرد وه ، نه شكه نجه كرد وه و مافی مرۆشی خهلكی كوردی پیشیل كرد وه . به ههر حال ته نانهت نه گهر PDK یش داوای ده سستیوهردانی ده ولته تی عیراقی كرد بۆ ، نهم داواكاریه نابیته پاساو بۆ كه لگه وه رگرتن له هیزی سهربازی دژی خهلكی سفیلی كورد له ههولیر . كۆمه لگای نیونه ته وه بی دوابه داوای نیسانی ۱۹۹۱ واتا كاتیتك كه نه غبومه نی ناسایشی نه ته وه یه كگرتوه كان بریارنامه ی ۶۸۸ ی په سهند كرد ، نه وهی روون كرد وه كه سهركوتی كورده كان و خهلكی سفیلی عیراق ته حه مول ناكات . هیرشی عیراق بۆ سهر ههولیر و مه ترسی به رده وامی هیزه كانی عیراق بۆ نه وهی هیرش بكه نه سهر شوینه كانی ديكه ، سووكایه تی كردنه به رۆح و ناوهرۆکی بریارنامه ی ۶۸۸ .

چهند مانگیكه ولاته یه كگرتوه كانی نه مریكا له ههولیتکی دیپلۆماتیکدایه بۆ نه وهی ناویشیوانی بكات له نیتوان دوو گروهی كوردی كه له گه ل یهك به شه ر هاتوون واتا پارتی دیمۆكراتی كوردستان (PDK) بهرته به رایه تی مه سهوود بارزانی و یه كیتی نیشتمانی كوردستان (PUK) بهرته به رایه تی جهلال تاله بانى . سهدان خهلكی سفیلی بۆ گوناحی كورد كوژراون و له وانیه سهدان

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

سه رۆك كۆمارى پيشوويى نه مريكا، جۆرج بوش . له تشرىنى يه كه مى ۱۹۹۴ ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و هارپه پمانه كانى هيتى سهربازيان نارد بۆ ناوچه، له بهر نه وهى سهربازانى عىراق ده ستيان به جموجۆل كرد به ره و كويت .

ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا پيشتر له كاتى سه رۆك كۆمارى سه رۆك بوش و سه رۆك كلينتون ريبه رايه تى نه م هه لانه ي كردوه بۆ كۆنترۆل كردنى سه دام. به هۆى نه وهى نى ستا هه ندىك له هارپه پمانه كانمان له ناوچه له ژيژر گوشاردان ، نيمه ده ست به كار نابين . به رۆه وه ندىسه كانى نيمه و به رۆه وه ندى دريژخايه نى ناشتى و سه قامگيرى ناوچه پيويست به وه ده كات نيمه وه لامى نه م تاقى كرده دو اييه ي سه دام بده ينه وه .

هيتى عىراق بۆ سه ر هه وليتر ناكام و ليكه وته وي جيدي به دواوه بووه بۆ خه لكى عىراق ، بووه ته هۆى كورژانى خه لكى بى گوناح ، نيمكانى چاره سه ر كردنى ناكۆكييه كان و گه يشتن به ريكه وتينكى سياسى له نيوان حيزه كورده كانى كه م كردوه ته وه ، سه كه تيژى گشتى نه ته وه يه كگرتوه كانى ناچار كردوه ريشوئينه كانى بريار نامه ي ۹۸۶ى نه غجرومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان هه لباوسريت كه ريگاي ده دا به فرۆشتنى نه وتى عىراق بۆ كرپنى خۆراك و ده واو ده رمان بۆ خه لكى عىراق . هه وليتر يه كى له ناره نده سه ره كيه كانى دابه شكردنى يارمه تيه مرۆقدۆستانه كانه . پيويست به وتن ناكات فرۆكه كانى نيمه ناتوانن له ناوچه كانى ژيژر ده سه لاتی هيتزه كانى عىراق بفرن .

سه رۆك كلينتون روونى كردوه ته وه كه نيمه سه دام حوسه ين له رووى كرده وه كانيه وه هه لده سه نگينين نه قسه كانى . سه دام وتويه تى عىراق ريز له به رفران كردنى هه ري مى دژه فرين ناگريت و دوتين رادارى عىراق پيشى له فرۆكه يه كى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا گرتوه و ناچارى كردوه دابنيشيت . واتاي نه مه چيه ؟، روون نيه . روون كه وه لامى لۆژيكي سه دام ده بن نه وه بى هيج كارىك نه كات نه م قه يرانه قوولتر بيتته وه . من ده زانم هه مومان هيوادارين كه سه دام به گويزه ي لۆژيك بچوليتته وه .

كوورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و هزاره تى دهره وهى نه مريكى

به پرتز "وارنير" :

جهنابى سرۆك منيش نه مپۆ په يوه ست ده م به رتبه رايبه تى زۆرينه بۆ پشتيوانى كردن له جيبه جي كردنى نه ركى هيزى سهربازى نيمه كه هيرشه ناسمانيه كانى نه م دوايبانه يان دژى سه دام و سوپاى عيراق دارتزا و جيبه جي كرد. له كاتى قهيرانه نيونه ته وه ييه كاندا زۆر گرنگه كه سهربازه كانمان له به رى شهر — نه وانه كه له گه ل هه ره شه يه كى زۆر به ره و پروون — بزنان له لايه ن كۆنگرئيس و خه لكى نه مريكاهه پشتيوانى ده كرين . من كه خۆم پيشتر وه ك سكره تيرى نيداره ي ده ريانى مه ده نى و پاشان له سؤيا دا خزمه تم كردوه ، ناگادارى پتويستبوونى يه كجار زۆرى نه م پشتيوانيه م له سهربازه كانمان و بنه ماله كانيان .

له و كاته وه كه هيزه كانى سه دام كوئيتيان له نابى ۱۹۹۰ داگير گرد ، من به رده وام پشتيوانيم له وه كردوه كه سوپاى نه مريكا كه لك له هيزى سهربازى وه ربگرئيت (نه گهر پتويست بكات) بۆ ريگرتن له ده سترئيزى عيراق له سه راسه رى ناوچه . روونه كه له پينساو به رژه وه ندى ناسايشى نه ته وه يى و به رژه وه ندى شابوررى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و له راستيدا كۆمه لگاي نيونه ته وه يدايه كه ده ولته ت و سوپاى عيراق هه ره شه نه كات له سه قامگيرى ناوچه يه ك كه ۷۰% ي سه رچاوه كانى نه وتى جيهانى تيدايه . هه ر بۆيه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به رتبه رايبه تى سه رۆك بوش توانى گرنگترين هاوپه يمانى سهربازى پاش شهرى دووه مى جيهانى دروست بكات بۆ ده ركردنى داگير كه رانى عيراق له كوئيت و زيندوو كردنه وه ي يه كپارچه يى كوئيت و سه پاندنى گه مارۆ و ريشوئينى تووند به سه ر توانايى سهربازى سه دام و ره فتاره ده سترئيزييكه ره كانى و زيندوو كردنه وه ي نامرازه كانى سه قامگيرى نه م ناوچه پر كيشه يه .

من خۆشبه ختانه له گه ل سناتور "دۆل" كارم كرد بۆ ناماده كردنى ره شنوسى گه لاله ياسايه ك و سه ره نجام بۆ په سه ند كردنى برپارانميه ك بۆ ريگه پندان به سه رۆك بۆش بۆ نه وه ي له هيزى سهربازى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له شهرى كه نداو كه لك وه ربگرئيت . نه مپۆ وينا كردنى نه وه زه جمه ته كه له سالى ۱۹۹۱ كه ۵۰۰ هزاره سهربازى نه مريكا له كه نداو ناماده بوون ،

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانی وهزارهتی دهرهوهی نه مریکا

تهغرومهنی پیران تهنها به ۵ دهنگ پشتیوانی خۆی له م بریارنامهیه دهریری . خۆشبهختانه پاش شالۆوی گهردهلوولی بیابان، کۆنگرئیس و خه لکی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا به خیرایی پشتیوانیان له سه ربازه کاغمان کرد و نه رکه کاغمان وه ها که له بریارنامه کانی نه ته وه یه کگرتوه کاغمانا هاتبوو ، جیبه جی کرا .

نه مپۆ قهیرانی عیراق به هۆی شه ری ناوخۆیی تراژیدیکی نیوان حیزبه کورده کان گرنگ نییه ، به لکوو به هۆی راگرنتی ناسایشی ناوچه گرنگه که سه ربازانی نییه له سالی ۱۹۹۱ شه پیران بۆ کرد و کوژران . نیستا پاش ۶ سال له شه ری کهغداو ، کۆمه لگای نیونه ته وه یی هیشتا شه ر ده کات بۆ نه وه ی سه دام نه و ریکه وه تننامانه جیبه جی بکات که خۆی و ده ولته که ی دوایه دوای کۆتایی پیته اتنی جهنگ نیمزایان کردوه . به لام نه مپۆ سه دام ههروه ک پیئشو له سه ر ریگای بشکنه ره کانی چه کی نه ته وه یه کگرتوه کان کهغداو کۆسپ درووست ده کات و حیساب بۆ چاره نووسی نه و کۆتییانه ناکات که له کاتی جهنگه وه بیئ سه روشوتین و سه ریپئچی له گه راندنه وه ی نه و سهروه ت و سامانه ده کات که له کاتی داگیرکرائی کۆیت دهستی به سه ردا گرتوه و درێزه به سه رکوتکردنی هاوولاتیانی عیراق ده دات . نه م کرده وانه قابلی تهحه موول نییه .

ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا سه رمایه گوزارییه کی به رچاوی کردوه (قوربانیدان و کوژران و بریندار بسوونی سه ربازه کاغمان و زهره مند بسوونی بنه ماله کانیان) بۆ کۆنترۆل کردنی ده سترئیزییه کانی سه دام . له کاتی شالۆوی گهرده لوولی بیاباندا، نزیکه ی ۱۵۰ سه ربازی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا کوژران و پتر له ۴۶۰ کهس بریندار بسوون ، له مه زیاتر برینکی زۆر له پاره ی باجه کانی نه مریکا بۆ کۆنترۆلکردنی سه دام حوسه یین له به شی سه ربازیدا خه رج کراوه) لانیکه م نیو بیلیۆن دۆلار بۆ هه ر سالێک له ۱۹۹۱ وه) و نیستاش خه رج ده کرتیت . نه م سه رمایه گوزارییه ده بیئ پپاریزیت بۆ نه وه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا وه لامی نه م ده سترئیزییه دواییه ی سه دام بداته وه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

سپاسى ريبه رايه تى زۆرينه ، سناتور " تارموند " و سناتور " مه ككين " ده كه م بۆ ريبه رايه تيان بۆ تاماده كردنى تمم بريار نامه يه .

به پيژ " كرايگ " :

جهنابى سەرۆك ، هيرشى سهدام بۆ سهر باكوورى عيراق هه ره شه يه كى راسته وخۆى ديكه يه بۆ سهر بهرزه وه ندييه نه ته وه ييه كانى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا و ناسايش و سه قامگيرى رۆژه لاته ناوه راست . مووشه كه كروزه كانى نه مريكا داويانه له گه لى له دامه زراوه سه ربازيه كانى عيراق ، بهو ناما هه كه پيش له توندوتيووى زياترى عيراق دژى كورده كان بگرن و سيستمى پاراستنى ناسمانى عيراق له ناو بردن كه هه ره شه يه بۆ هيرى ناسمانى نيتمه . من له سهرۆك كۆمار وهك فه رمانده ي گشتى و برياره كه ي بۆ هيرشكردنه سهر دامه زراوه سه ربازيه كانى سهدام حوسه يين به ناما هه دا يين كردنى پاراستنى زۆرتى هيرزه كانمان و به رفراوانتر كردنى هه ريمى دژه فرين پشتيوانى ده كه م.

من ١٠٠% پشتگيرى له ژن و پياوه نازا كانى هيرى سه ربازي خۆمان ده كه م . كه و ابو پشتيوانى له و بريار نامه يه ده كه م كه پاش نيوه رۆى نه مپۆ دهنگى بۆ ده ده يين كه كرده وه كانى سهدام حوسه يين شه رمه زار ده كات و پشتيوانى له سه ربازه كانمان و هه وله كانى سهرۆك كۆمار بۆ كۆنترۆل كردنى كرده وه كانى عيراق ده كات. هه تا نهو شوينه كه من ده زانم پاش نه وه ي كه راپۆرته هه و الگرييه كان دامه زراوه سه ربازيه كانى عيراقيان ناشكرا كرد ، هۆشدارى روون به سهدام درا كه نايبت كه لك له هيرى سه ربازي وه ربيگريت به لام سهدام تمم هۆشداريه ي پشتگيرى خست .

جهنابى سەرۆك كرده وه كانى سهدام حوسه يين و وه لامى نيتمه له گه لى يه كدا نايه نه وه . نيستا كۆمه لتيك هه ول له نارادايه بۆ جيبه جى كردنى نهو گه ماروانه له سهر عيراق كه دوا به دواى شه رى

Thurmond^o
Mr. CRAIG

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و مزاره نى دهره وهى نه مريكى

كه نداو دانراون . كه وابوو له كاتيكدا كه به كارهيننانى هيزى سهريازى ده بئى هميشه دوابين نامرازى سياسه تى دهره وه بيت به لام كرده وه دلره ق و سهركووتكه رانه كانى سه دام ده بئى تنها يهك وه لامى پيبدريته وه، نه ويش وه لامى سهريازيه . له كاتيكدا كه نيمه ده توانين دهره كه به م رووداوانه ي دوابى بكه مين به لام داهاتوى نه م باروودوخه بووه به نيگه رانى بئى هم مورمان . بهرزه وه ندييه كانى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا له ناوچه گوڤرانى به سهردا نه هاتووه، له مه زياتر ناكوكيه جزرا و جزره كانى نيوان ولاتانى دراوسى عيراق و يه كنه گرتووى خه لكى كورد توانايى نيمه ي بئى سه قامگير كردنى باروودوخه كه لاوازتر كرده وه . زور زور پيويسته و له پيناو بهرزه وه ندى نه ته وه يى نيمه دايه كه ده وله تى نه مريكا له گه ل هاوپه يمانه كانان ، به تاييه ت نه وانسه ي ناوچه كاريكات كه ريگاچاره يه كى ناشتيخوازانه بئى نه م رووداوانه بنوزنه وه .

سه ره نجام له كاتيكدا كه شه پى سارد كوڤتايى پيه اتووه، روونه كه نيمه له جيهان نيكى ناسه قامگيردا ده زين كه تاقيه گيه بئى بهرزه وه ندى ناسايشى نه ته وه يى نيمه . نيمه ده بئى له رووى مادديه وه به ته واوى هيزى سهريازى خومان پوشته بكه مين بئى نه وه ي هه روا به هيز بن . كاتيك كه نيمه داوا له ژنان و پياوانى نه مريكا ده كه مين ژيانى خويان له پيناو ولاته كه يان به خت بكه ن، ده بئى باشترين پيداويستى و په روه رده يان بئى دابين بكه مين .

جه نايى سه روك هيچ گومان له وه دا نيه كه نيمه كو مەلنك بهرزه وه ندى ناسايشى نه ته وه ييمان له م ناوچه ناسه قامگير و له رزكه ي جيهاندا هه يه . دوژمنايه تى زياترى هيزه كانى سه دام حوسه ين دژ به هيزه كانى نيمه يان ده سترىژى بئى سه ر شالوى دابين كردنى ناسايش يا گه ماروكانى ديكه ي كو مەلگاي نيونه ته وه يى بئى سه ر عيراق ده بئى له گه ل ولا مى خيسرا و ليبراوانسه ي ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا رووبه روو بيته وه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مريكا

به ريتز "جو زيف بايدن"^۷:

جه نابی سهرۆك دوو رۆژ پيش سهرۆك كۆمارى نه مريكا فرمانى دا وه لآمى سهربازى بدرتته وه به ده سترىژى عيراق بۆ سهر كه مينه ي كوردى خۆى . پرسيارىك كه رووبه پرووى ئيمه بۆته وه نه وه يه كه نايان نه نجوومه نى پيران پشتيوانى ده كات له وه ههنگاوانه كه سهرۆك كۆماره كه مان هه لگرتوون . هه ندئ كه س كۆمه لئىك نيگه رانى ده رده برن كه له ده ره وه ي چوارچيوه ي نهم پرسياره يه . نه وان كۆمه لئىك خال ده خه نه روو كه ده توانج ببي به ته وه رى مشتوومرئىكى ره وا به لام با نهم مشتوومرئى به يه لئينه وه بۆ رۆژئىكى ديكه . ئيمه مشتوومرئى ناكه ين له سهر ميژووى ديپلۆماسى نه مريكا به نيسبه ت عيراق ، مشتوومرئى ناكه ين له سهر داها تووى سياسه تى ناسايشى نه مريكا له كه نداوى فارس ، ئيمه ته نها پرسيارىكى ساده مان رووبه پروو بۆته وه ، نه ويش نه وه يه نايان ئيمه پشتيوانى له كرده وه كانى فرمانده ي گشتى ده كه ين يا نا . نايان پشتيوانى له وه سهربازانه ده كه ين كه فرمانه كه ي سهرۆك كۆمار جيبه جئ ده كه ن و نايان ئيمه كرده وه سهر كوتكه ره كانى سه دام شه رمه زار ده كه ين . ته مانه كۆمه لئى پرسيارى گران .

ئيمه نابيت له سهر مه سايلى لاوه كى مشتوومرئى بكه ين . من ده مه وئيت پشتيوانى له م برپارانامه يه بكه م له بهر نه وه ي له سهر نه و برپايم وه لآمه كه ي سهرۆك كۆمار هه م پئويست بوو وه هه م گونجار بوو . سه دام حوسه ين به جاران نيشانى داوه ته نها له زمانى زۆر تيده گات . پيشتر هۆشدارى روون له لايه ن ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا وه دراوه به سه دام و اتا كاتىك كه شه واهيده كان نيشانى ده دا ده ولته تى عيراق ده يه وئيت خۆى بۆ نهم هئيرش ته يار بكات . سه دام نهم هۆشداريانه ي پشتگورئى خست و چوه نار نارچه يه ك كه پيشتر ناوه ندى ده سترىژىيه كانى عيراق بووه .

كرده وه كانى سه دام پيشئىلكارى شه رت و مه رجه كانى مافى مرؤفى جيهانى و برپارانامه ي ۶۸۸ى نه نجوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتووه كانه كه داوا له سه دام ده كات كۆتايى به سهر كوتى كورده كان به يئيت . نه گه ر نهم هئيرشه بئى وه لام ببابايه وه ، باروودخى سه دام له ناوخۆى عيراق به

Mr. BIDEN^۷

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

هیترتر ده بوو و هانی ددها هیترش بکاته سهر شوینه کانی دیکه . خو شهبه ختانه نهم هیترشه بچ وه لأم نه مایه وه .

برپاره کدی سهرۆک کلینتۆن په یامینکی به هیتر بوو دهر باره ی نه وه ی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا چاویوشی له کرده وه گوستاخانه کانی سوپای عیراق ناکات و سه دام ده بچ به های ده ستردیژییه کانی بدات . نهم برپاره له خزمه تی پاراستنی بهر ژه وه ندییه یه لاییکه ره وه کانی که نداوی فارس بوو له رینگای کۆکردنه وه ی هاویه یانه سهره کییه کانی نه مریکا بۆ دایینکردنی سه قامگیری ناوچه له رینگای بهر فراوانتر کردنی هدریمی دژه فرینی باشوور . سهرۆک کۆمار توانایی سه دامی بهر ته سسک کرده وه بۆ شه پراشویی و ناژاوه گیری زۆر تر . به بۆچوونی من نیگه رانبوون به نیسبهت نهم بهر ژه وه ندییه له نیگه رانبوونی گه لی له هاوکاره کاغان به نیسبهت شه ری ناوخویی حیزیه کورده کان گرنگتره .

حیماسه ی کورده کان چیرۆکی دوور و درییی خه بات ، چهوسانه وه و سه رکوته . نهم باروودۆخه به هژی ده ستیوه ردانی هیتره ناوچه ییه کان واتا نیران ، عیراق ، سوریا و تورکیا ئالۆزتر بووه . کیشی کورد به ناسانی چاره سهر ناییت . به هه رحال نیتمه ناییت رینگا به وه بده یین باروودۆخی ئالۆزی کوردستان نیتمه له نامانجه گه وره کاغان لابدات . برپاری سهرۆک کۆمار بۆ شه وه نییه ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بکه ویتته ناو ناژاوه ی کورد به لگوو بۆ شه وه یه کۆنترۆلی دیکتاتورینکی مه ترسیدار بکات که هه ره شه له ناسایش و سه قامگیری ناوچه ده کات ، بۆ پاراستنی سه قامگیری ناوچه یه که بۆ ناسایشی نه ته وه یی نه مریکا یه کلاییکه ره وه یه ، به کورتی بۆ پاراستنی بهر ژه وه ندییه کانی نه مریکا یه .

تکا له هاوکارانم ده که م دهنگی خۆیان بجه نه پان دهنگی من بۆ پشتیوانی کردن له بهر سه ره کانی سهرۆک کۆماری نه مریکا له گه ل دیکتاتور ی دل ره قی عیراق .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره ووس نه مریكا

به ریژ "جان مەكکین" :

سپاسی ریبه رایه تی زۆرینه و ریبه رایه تی دیمۆکرات ده کمم بۆ ئەم سازشه زۆر دژواره که له سەر ئەم بریارنامهیه کردیان لەم کاتە ناسکەدا (به هۆی نژیکیه و نه وه به کاتی ههلبژاردنه کانی سەرۆک کۆماری ئەمریکا).

به بیروبوچوونی من ئەم بریارنامهیه نامانجی خۆبێ دەپێکێ که دهربرینی سپاس و پێزانینی نێمهیه له ژنان و پیاوانی نازا که له سوپادا خزمەت ده کهن . روونه ئەم ژن و پیاوانه له ژێر فرمانی فهرماندهی گشتی (واتا سەرۆک کۆمار و هرگێپ) خزمەت ده کهن و لەم بریارنامهیه دا به شیوازیکی گونجاو ناماژهی پێکراوه .

به بیروبوچوونی من (که پێموايه بیروبوچوونی گهلی له هاوکارانیشم ههروا بێ) پێویستبوونی نهخامدانی کۆمهڵێک کردهوهی سهربازی دژ به سهدام شتیکی روونه بهلام نه مه که نایا ئەم کردهوهیه وهلامیکی گونجاو بوو بۆ ههپهشه کهی سهدام ، روون نابیتتهوه ههتا کاتی که نێمه به تهواوی دهرک به نیستراتیژی گشتی حکومهتی ئەمریکا نه کهین بۆ زیادکردنی سهقامگیری ناوچه و بهرهنگاریبوونهوه له گهڵ ئەو ههپهشانهی که دهکریتته سەر بهرژه و نه دبیسه ناسایشیه کانی نێمه له ناوچه . دهولهتی ئەمریکا دهپیت روونی بکاتهوه که مووشه که کروزه کانی نێمه دهیانهویت چ نامانجگه لێک پێکن . نایا دهیانهویت سوپای عێراق ناچار بکهن به تهواوی له شاری کوردنشین ههولێر له باکووری عێراق بکشیتتهوه و ههموو دهستدریژییه کانی بۆ سەر کوردهکان رابوهستینیت؟ نایا دهیانهویت توانایی سهدام کهم بکهنهوه بۆ سەرلهنوێ دهستدریژی کردنه سەر دراوسینکانی له لای باشووری عێراق؟ نایا دهیانهویت دژایهتی کردن له گهڵ سهدام له ناو سوپای عێراق هان بدهن؟ نایا سنوورداریبوونی ئەم ئۆپهراسیۆنه به هۆی دژایهتی کردنی هاوبه یانه کامان بوو له ناوچه یان به هۆی کۆمهڵێک حیسابات و تیبینی دیکه بووه که دهولهتی ئەمریکا تا نیستا ناشکرای نه کردووه؟

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تنى دهره وهى نه مهربكا

له وانه يه سه دام زۆرتر نه مريكا تاقي بكاته وه له ريگاي دريژه پيئدانى دوژمنايه تيبه كانى له باكوورى عيراق و نه بجامدانى شالوى نويى دژى به كه مينه ي شيعه له باشوور و دروست كردنى كيئشه ي نويى بۆ هه ريئى دژه فرين و هاريشتنى موشه ك بۆ فرۆكه شه پر كه ره كانى نه مريكا و هيئزه هاوبه يمانه كان يان سه ر له نويى هه رشه كردن له يه كپارچه يى خاكي هاوبه يمانانى نه مريكا له ناوچه .

له م باروودۆخه دا نايا ده ولته تى نه مريكا ناماده يه كرده وهى سه ربازى گه و ره تر و گرينگتر نه بجام بدات ؟

نايا نه مريكا "شالوى گه رده لولى بيا بان" زيندوو ده كاته وه ؟ كه به دلنيا ييه وه نه گه ر خۆمان له به رامبه ر به رفراوان كردنى وه لآمى سه ربازى به به رپرسيار بزائين ده بۆ زيندوى بكه ينه وه . بۆ كه لك وه رگرتن له بنكه سه ربازيه كانان له توركيا و عه ره بستانى سه عودى ، جه ووجۆله سه ربازيه كانان به توندى به رته سه ك ده بيتته وه . له هه مووى گرينگتر حكوومه تى نه مريكا ده به ويئ چ باروودۆخىكى ژۆپلۆتياكى به سه ر ناوچه ي كه نداوى فارسدا زال بكات ؟.

هه تا كاتيك كه وه لآمى ئەم پرسياره بنه ره تيبانه نه دريئته وه ، نه من و نه هيچكام له نه ندامانى كۆنگرئيس و نه جه ماوه رى خه لك نه ته نها ناتوانن ريژه ي كاريگه رى ته م هيرشانه هه لبسه نكيئن به لكوو ناتوانن توانايى ده ولته تى نه مريكا هه لبسه نكيئن بۆ پاراستنى به رژه وه ندييه يه كلاييكه ره وه كانى ناسايشى ئيمه له ناوچه ، به رژه وه ندييه ك كه ئەم ولاته تا ئيستا به ردبليئىكى زۆرى بۆ پاراستنى داوه .

جه نابه ي سه رك ، ريگه م پيئده ن نه وه دووپات بكه مه وه كه هيچكام له م پرسياره ولآمنه دراوانه كارى نه كردوه ته سه ر من (و نابيئت كاريش بكاته سه ر هيچكام له نه ندامانى كۆنگرئيس) بۆ نه وه ي پشتيوانى نه كمن له هيئزى سه ربازى ئيمه كه بريارى سه رۆك كۆماريان جيئبه جئ كردوه و نابيئت بيتته هۆى نه وه ي ئيمه له سه رۆك كۆمار ريز نه گرين يان له خودا نه پارئينه وه بۆ سه ركه وتنى سياسه ته كه ي . ئيستا كاتى نه وه يه به يه ك ده ننگ پشتيوانى له سه رۆك كۆمار

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نهرىكا

ئىمه پشتمان له كورده راپه رپوه كان كرد
6ى نيلوولى ۱۹۹۶ — نهجرومهنى پيران

به رپيز "گورتون" :

جهنابى سهرۆك ، پاشنيوه رپۆى دوپنسى من تهنها كه سىك بووم كه دنهنگى نهرىنيم دا به برپارنامه ۲۸۸ سهارهت به دهستپوهردانى سهربازى نهم ههفتهيهى سهرۆك كۆمار له عيراق . به هۆى نهوهى پاشنيوه رپۆى دوپنسى ، كاتى نهوه نهبوو هۆكارى نهم مهسهلهيه شرۆفه بكهم دههويت نىستا باسى بكهم . نىستا مشتومرى باو (لهوانهيه زۆرتتر له لايهن سهرۆك كۆمارى نىستاي ولاته يه كگرتوه كانى نهرىكاوه) نهويه كه جۆرج بوش زۆر به ههلهدا چوو كه شهپى كهنداوى دژى سهدام تهواو نه كرد و هيزه كانى سهدامى به تهواوى تىكنهشكاند و دهولهتپكى له جىگاي دهولهتى سهدام حوسهين له عيراق دانهنا . به هۆى نهوهى له كاتى خۆيدا رهخنهيهكى وام نهبووه ، نىستا پهيوهست نايم بهم رهخنانه و به بيروبوچوونى من نهم رهخنانه له بنه رهدا هيچ پهيوه ندييه كى به چالاكويه كانى نهم ههفتهيه نييه .

كاتيك سهرۆك كلينتون دهسهلاتى گرته دهست باروودخىكى به ميرات بۆمايهوه كه نهدهكرا ههر بهو شپويه بچيته پيش . به ههر حال لهو كاتهوه كه سهرۆك كلينتون دهسهلاتى گرتوهته دهست سياسته كانى سهرۆك كۆمار بروهته هۆى لاواز بوونى (نهگهر نهلئين لهيهك ههلهوشانهوهى تهواو) نهو هاوپه يانييه كه له كاتى شهپى كهنداو دژى عيراق دروست بسو . به تاييهتتر خه مساردى دهولهتهكهى كلينتون به نيسبهت نهو باره گرانهى كه له سهر شانى هاوپه يانه كه مان واتا توركيايه و نهو گيروگرفت و كيشه تاييهتانهى كه توركييا له گه ليدا روويه روويه كه بووته هۆى نهوهى ئىمه بكهوينه ناو باروودخىك كه نه توانين كه لك له بنكه كانان لهو ولاته رهبرگرين بۆ

Mr. GORTON¹

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وه زاره نى دهره وهى نه مريكا

وه لامدانهره ی عیراق . له راستیدا هاویه یانییه که نه وهنده له یه که هه لوه شاهه ته وه که رینگه مان بێ نهدرا که لک له هیچ کام له بنکه کانى هاویه یانه کانان (جگه له به ریتانیا) وه ربگرین بۆ وه لامدانهره ی عیراق .

سه ره تای هاوینی نه مسان ئیمه مه سه له ی دهر باز کردنی سنوور و هیرشى نیران بۆ سه ر باکووری عیراق مان به ته وای پشتگوى خست که به مه به ستی پشتیوانی کردن له یه کئ له حیزبه کورده کان نه عجمدرا. ههروه ها له سه ره تای هاوین به ته وای خه مسارد بووین به نیه سبه ت نه و کیشه و گیروگرتانه ی که ده ولته ی عیراق بۆ لیژنه ی پشتکینی چه که قه ده خه کراوه کانى نه ته وه یه کگرتوه کان (چ چه کی کیمیایی و چ چه کی ناوکی) دروستی کرد . له گه ل نه مه شدا نه مریکا له سه ره تای نه م هه فته یه به شتیاویکی سه ربازی وه لامی شه ری نیوان کورده کانى پشتگیریکراو له لایه ن عیراق و کورده کانى پشتگیریکراو له لایه ن نیرانی دایه وه و ئیمه ش به شتیاویکی زۆر نه گوئجاو وه لامی سه رۆک کۆماری نه مریکا مان دایه وه .

به بۆچوونی من له کاتی هیرشى نه م دوا ییانه ی عیراق بۆ پشتیوانی کردن له یه کئ له حیزبه کورده کانى لایه نگرى خۆی ، ئیمه له بنه ره تدا دوو رینگامان له به رده مدا بوو :

یه که م ، ده مان توانی بێ ده نگ بین و هیچ کارێک نه که بین که نه مه ش هیچ سوودیکی بۆ شه ری نیوان حیزبه کورده کانى پشتگیریکراو له لایه ن عیراق و حیزبه کورده کانى پشتگیریکراو له لایه ن نیرانه وه نه بوو . رینگای دووه م نه وه بوو که وه لامی سه ربازی به هیرشه که ی عیراق بده ینه وه بۆ نه وه ی نیشان بده ین نه م هیرشه نابێ بۆ به ردیل بیت. له م باروودۆخه دا به هه رحال ته نها وه لامی گوئجاوی سه ربازی ئیمه ده بوا یا نه وه ببایا که به ردیلێکی زۆر گه وره تر له وه ی که چاوه پروان ده کرا به سه ر ده ولته ی عیراقدا به سه پینین ، به ردیلێک که گه وره تر ببایا له وه دستکه وته ی که سه دام له هیرشکردنه سه ر باکووری ولاتی خۆی به دوا یه وه بوو به لام ئیمه وامان نه کرد .

ئیمه به شتیه یه که وه لامی شه ری نیوان حیزبه کورده کانان دایه وه که هیچ سویدیکی نه گه یاند به قوربانیانی نه م هیرشه ی عیراق . له راستیدا ئیمه به روونی نه وه مان نیشان دا که هه ولمان نه دا

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

بۆ ناوه ژۆ كوردنى نمو كارهى كه سهدام له باكوورى ولاتى خۆى كردى . كه واپوو نه بجا مه سره كييه كهى بوو به چى؟ بوو به وه كه عىراق كۆنترۆلى به شىكى زۆرى خاكى كوردستانى عىراقى به دهست هيئايمه وه و كورده راپه رپوه كانى به كۆمه ل كوشت كه زۆر به يان به ناو له ژيتر پاراستنى نيمه دابوون ، به لام نيمه پشتمان تى كردن. نم كارهى نيمه واى نيشان دا كه ولاته به كگرتووه كانى نه مريكا شيرىكى كاغه زيبه به لام سهدام چ به رد يلىكى دا جه نابى سرۆك كۆمار ؟ هيچ ته نه نا چهند رادارى عىراق له ناو چوون . نيمه له لايهن هه مو هاويه يانه كاغانه وه له ره ژه لاتى نيوه پاست تهرىك خراوين ، هيچكام له هاويه يانه كاغان نه يو يست له روى سياسى يه وه پشتيوانى له وه لامه سره بازيبه كهى نيمه بكات . فه رانسا وه لامى نه رىنى دايمه وه به به رفراواتر كوردنى نم دوايىانهى هه رىمى دژه فرين له لايهن نيمه وه .

تيستا سرۆك كۆمارى نيمه ده لىت وه لامى سره بازى كۆتابى پنه اتووه و راده گه يه نيّت سره كه وتوو بووه .

جه نابى سرۆك با نيمه ش چهند سره كه وتنىكى هاوشيوه به ده ست به يىنين و رابگه يه نين هه رىمى دژه فرينمان له رىازى پايته ختى عه ره بستانى سه روى) دروست كردوه . باشترين لىكچوونىك كه من ده توانم بۆ نم كرده وه يهى سرۆك كۆمار بيدۆزمه وه نه وه يه كه شاره دارى ناحيه يه كى كۆلۆمبيا خه لىك هۆشيار بكاته وه به نيسبته شه رى سره تايى له گه ل قاچاخچيانى ماده سرپه ره كان له هه ندىك له شوينه كانى شاردا و هۆشدارى توند بدات دژى توندوتىژى له په يوه ندى نم شه ره له گه ل قاچاخچيانى ماده سرپه ره كان و پاش نه وه كه سرۆكى شاره وانى له گه ل توندوتىژيه كى زۆر و ژماره يه ك كوژراو رو به روو بووه وه ، ۱۰۰ دۆلار غه رامهى بكوژه كان بكات و رابگه يه نيّت شه رى ماده سرپه ره كان كۆتابى پنه اتووه و ناسايش له شه قامه كانى واشنگتون دى سى جىگيره . وه لامه كهى نيمه ش به ده ولته تى عىراق شتىكى له م چه شنه يه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

جهنابى سهرۆك ، ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ههرهسى پيهينراوه و سووكايهتى پينكراوه. نيتمه رۆژه لاتی ناوه راستمان ناسه قامگيرتر كردوووه و تامه زۆيى سه دامان پتر هانداوه بۆ دهستدریژی زۆرتتر .

هيچ راوييتك له گهله هيچكام له نه نامانى كۆنگرئيس نه كراوه له پهيوه ندى له گهله نه وهلامه ي سهرۆك كۆمار و هيچ يادداشتنامه يه كمان ته تسليم نه كراوه . جهنابى سهرۆك من له سهر نهو باوه پهم له باروودوخيتكى وهادا ده كردنى بريارنامه ي پشتگيرى پتيويست نييه ، ته نانهت نه گهر بريارنامه يهك وهك بريارنامه كه ي پاشنيوه پۆي دويني بيست كه نه وهنده سارد و به پاريتز و لاوازيه وه ناماده كرا بوو . من له سهر نهو باوه پهم له ماويه كي كوزتدا زۆريه ي هاوكارام په شيمان ده بنه وه له دهنگدان بهم بريارنامه يه و ناره زوو ده كهن برييا وهك من دهنگيان نه دابايا پتي .

نه م بريارنامه يه له جتي خويدا نه بوو و وهلاميتكى نه گونجاو بوو به كرده وهيه كي نه گونجاو له لايهن سهرۆك كۆمارى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكاوه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تنس دهروههس نه ميريكا

كرده وهى سه ربازى ولاته يه كگرتووه كانى نه ميريكا دژ به عيتراق

۱۱ى نه يلوولى ۱۹۹۶ - نه نجوومهنى پيران

به ريز "جان مه ككين" :

جه نايى سه رۆك ، سه ره به يانى نه مرۆ ناگادار بووينه وه كه عيتراق مووشه كيكي زهوى بو ناسانى هاويشتووه بو فرۆكه يه كى ۱۶ - ۱۷ى نه ميريكا كه هه ريمى دژه فرينى له ناوچهى كوردنشيني پاريزراو له باكوورى عيتراق ده پاراست. نه م تنگ و چه له مه دروست كردنه بو ناسايشى فرۆكه كانى نه ميريكا و جهوله نه منيبه كانى نه ميريكا له ناوچهى كه نداوى فارس نيشان ده دات سه دام هيچ حيسابتيك بو هؤشداريه كانى ولاته يه كگرتووه كانى نه ميريكا ناكات له بهر نه وهى نيتمه پيشتر هؤشداريمان دابوو به سه دام كه نابيت نهو سيستمى پاراستنى هه واييه چاك بكاته وه كه له هيرشى نه م دواييانهى مووشه كى كروزي نيتمه بو باشوورى عيتراق له كار كه وتبوون .

نيستا پيستي كرده وهى سه ربازى زۆرتري ولاته يه كگرتووه كانى نه ميريكا دژ به عيتراق روونتر بووه ته وه . سه دام حوسه ين به م كرده وه دواييانهى خۆى نيشانى دا كرده وه سه ربازيه كهى هه فتهى رابردووى نه ميريكا له جيى خۆيدا نه بووه و ده بئ وه لامتيكى سه ربازى گه وره تر به سه دام بدرتته وه . له مه زياتر ده سترئوييه كيشه خۆلقينه ره كهى سه دام بو نه ميريكا و سه ركه وتن بو سه ره له نوئ كۆنترۆل كردنه وهى باكوورى عيتراق (كه له ريگاي هيزى سه ربازى و يارمه تى هيزه هاويه يانه نوئكهى توانى له رۆزى دووشه مبه ناوچه كه داگير بكاته وه) گرينگى يه كجار زۆرى نه وه ناشكرا ده كات كه ده بئ به ريانه كانى تيدارهى كلينتۆن به ربه ست بكرتت به هۆى نه وهى تيدارهى كلينتۆن ناماغه كان و ريگاچاره سياسييه كانى خۆى شه فاف پيناسه نه كرده وه و له بانگه شه كانى سه ركه وتنى خۆى زياده رۆيى كرده وه .

هيرشه كانى هه فتهى رابردووى نيتمه له وه لامى داگير كرانى شارى كوردنشيني هه وليتر له لايهن ده ولته تى عيتراق (به يارمه تى يه كى له حيزبه كورده كان) نه نجامدرا به لام به هيرشكردنه سه ر

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

چهند نامانجیك له باشووری عیراق ، دهولته تی نه مریکا وهلامیکی گونجاری نه دایه وه به دستدریژییه که ی عیراق به لکوه وهلامیکی بچوک بوو که به گویره ی سزای نهو سووچه نه بوو که سه دام نه نجامی دابوو . ههروه ها که یه کی له کاربه دهستانی فه رمی دهولته تی نه مریکا رایگه یاندوهه : " نیمه ده زانین کاریکی باشمان کردوهه که نه مانه یشتوهه سه دام بیر له هیرشکردنه سه ر باشووری عیراق بکاته وه و تیمان گه یاندوهه که نه گهر خه لکه که ی بچه وسینیتته وه یان هه ره شه له ناوچه بکات ، نیمه به راستی وهلامی ده دهینه وه "

روونه که نه م لیدوانه نهو سی به ریانه زه ره مرهنده له خو ده گریته گه نامازه مان پینکرد . نهو نامانجه ی نیمه که له م لیدوانه دا نامازه ی پیکراوه (سه باره ت به ریگرتن له سه رکوتی خه لکی عیراق به دهستی سه دام) به خیرایی له لایهن کاربه دهستیکی فه رمی حکومه تی نه مریکه ا خراوته ژیر پی که وتوویه تی: " نیمه خو مان ناخهینه ناو شه ری ناوخوی باکووری عیراق ". نه مه له کاتیکدایه که کاربه دهستانی حکومه ت سه ره تا ده یانگوت هیرشه کانی نیمه بو سه ر باشووری عیراق ، کار ده کاته سه ر کرده وه کانی عیراق له باکوور به لام نیستا جهخت له سه ر نه وه ده که نه وه که مه بهستی نه م هیرشانه تنها نه وه بووه که به ره وه وندی نیستراتیژیکی نیمه بیاریژیت له په یوه ندی له گه ل به رته سک کردنه وه ی توانایی سه دام بو هه ره شه کردن له دراوسپیکانی باشووری عیراق .

نیستا روون ده بیته وه که هه ره سه یینانی هاوپه یمانی نه مریکا (که له وه دا ناشکرا ده بیته که تورکیا و عه ره بستانی سه رودی ریگه یان به وه نه داوه که فرۆکه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له بنکه کانی خو یان له م ولاتانه هیرش بکنه سه ر عیراق) کاریگه رییه کی زۆری بووه له سه ر هه لباردن نامانجه کان له لایهن نیمه وه و ریژه ی شه و هیژه ی که نه مریکا به کاری هیتناوه ، ههروه ها که کاربه دهستانی حکومه ت دانیان پیدا ناوه .

گرینگترین مه سه له نه وه یه که بانگه شه کانی سه رۆک کۆمار سه باره ت به وه ی که هیرشه کانی نیمه به سه رکه وتووئی نامانجه ی خو یان پیکاره ، دواپه دوا ی رووداره کانی نه م هه فته یه چروه ته ژیر

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه مريكاي

پرسيار . به چى دلنيايييه كه وه نيتمه ده توانين شه وه مسؤگه ر بكه مين كه سه دام هاتؤته سه ر شه وه قه ناعته كه خه لگه كه ي خؤي نه چه وسينيته وه و ملكه چى برپيار نامه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان بيت و شهرت و مهرجه كانى ريككه وتننامه ي ناگره ستي پاش شه رى كه نداوى فارس جييه جي بكات . نيتمه چؤن ده توانين له وه دلنيا بين كه توانايي عيراق كو نترؤل كراره و ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و هاوپه يانه كاغان له روى نيستراتيؤيكيبه وه پاش هيرشى ٤٤ موشه كى "كروز" ي نه مريكا بؤ سه ر سيستى پاراستنى عيراق له باشوور ، نيستا له باروودؤختيكي باشتردان .

له كاتى نه م هيرشانه تا نيستا كورده هاوپه يانه كانى سه دام سه ركه وتنى ته واويان له ساكورى عيراق به ده ست هيناوه و سه دام كو نترؤلى نه و ناوچه يه ي گرتوه ته ده ست كه به ماوه ي چند سال له ده ستيدا نه بو . ناوارة كورده كان ديسان شه پؤل شه پؤل به ره و سنوره كان كه وتونه ته رى . سه دام له و پهرى سووكايه تى كردن به هؤشدارييه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ، ده ستي كردوه به چاكرنده وه ي نه و رادارانه كه نيتمه هه فته ي رابردوو هيرشان كرده سريان .

سه دام لانيكه م بؤ ماوه يه ك توانويه تى هاوپه يانى "شالوى" گه رده لوولى بيابان" له يه ك بترازيني ت و به پيشيل كردنى ريككه وتننامه ي ناگره ست و برپيار نامه كانى نه نجرومدنى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان ، موشه كى هاويشتوه بؤ فرؤكه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا كه نه ركيان پاراستنى هه ريمى دژه فرينه كه كؤمه لگاي نيونه ته وه يى دروستى كردوه . رونه كه نيتمه ده بى وه لامى سه ربازي بده ينه وه به هه وتى عيراق بؤ ليندانى فرؤكه كانى نه مريكا . من گوما م له وه دا هه يه كه سه رؤك كؤمار فه رمانى هيج چه شنه وه لامدانه وه يه ك دهر بكات .

كرده وه كانى سه دام ته نها كيشه بؤ نه مريكا ناخولقي ني ت ، به لكوو كي شه خؤلقينه ره بؤ هاوپه يانى نيونه ته وه يى كه به رپرسياره له به رامبه ر پاراستنى هه ريمى دژه فرين . به له به رچاو گرتنى نه م راستييه ، من چاوه روانى هاوكارى زؤرتسر له هاوپه يانه كاغان ده كه م له به راورد له گه ل هاوكارييه كه ي هه فته ي رابردوو .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و هزاره تنس دهره وهس نه مریکا

برپارنامه ی پشتیوانی له شالوی سهریازی له عیراق

۱۳ی نیلوی ۱۹۹۶ — نه نجومه نی پیران

به ریتر " گورتون " :

جه نابی سهرۆك ، ههفته ی پیشوو من ته نه نه ندامی نه نجومه نی پیران بووم که دژی برپارنامه ی ۲۸۸ (بو پشتیوانی کردن له شالوه سهریازییه که ی نیمه له عیراق له ههفته ی پیشوو) ده نگم دا . جه نابی سهرۆك من دژی نم برپارنامه یه ده نگم دا به هۆی نه وه ی پیمو بوو وه لامی نیمه له نیوان دوو ریگاچاره ی گرنجاودا گیر ده کات و له ناکامدا وه لامه کان به ته وای بی کاریگه ر ده بیته . من ههفته ی رابردوو وا ههستم ده کرد (و نه مپۆش هه ر نه وه ههستم هه یه) که نیمه هیچ به رژه وه ندییه کمان نییه که خۆمان بجهینه نیوو شه ری ناوخۆیی نیوان دوو حیزه کورده که که یه کتیکیان له لایه ن نیوان و نه وی دیکه له لایه ن عیراقه وه پشتگیری ده کریته . له لایه کی دیکه وه به هۆی نه وه ی که نیمه کورده کافمان (که به هه رحال رهفتاریکی ناشارستانیان دژ به یه که هه یه) تا نیستا پاراستوه ده توانین به شتیوازی سهریازی وه لام بدهینه وه .

به هه رحال بی هیچ ناویزایه ک ، بیرمه نده ناکادیمیکه کان ، تویتۆه رانی سهریازی و شماره زایانی بواری ناسایشی نه ته وه یی له سه ر نه وه پروایه ن که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا نایته هیزی سهریازی خۆی به کاریتیت بۆ وه لامدانه وه ی کیتشه ی ناوخۆیی ولاتیکی دیکه ، واتای نه مه چییه ؟ واتای نه وه یه که کاتیک که نیمه که لگ له هیزی سهریازی وه رده گرین ده بی به ته وای دلنیابین له وه ی که نه وه زه بره که له ده ستریزیکه ر یان دوژمنه ده یوه شینین زۆرتسر و گه ورتسر بی له ده سته وه ته کانی نه وه دوژمنه یان ده سته وه ته کانی ده ستریزییه که ی . نه گه ر نیمه نم فله سه فه یه

Mr. GORTON '

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانی و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

ره چاو نه كهین به دلنیا بیه وه له ناكامه كانی كه لك وه رگرتن له هیژی سه ربازی په شیمان ده بینه وه و نه لبه ته خسار له پرستیژی نه ته وه شیمان ده كه ویت .

جهنابی سه رۆك من له سه ره نهو بره وایم كه نه وهی كه نیمه ههفته ی پیشوو كردمان ، ۵ سینت خه ساری له سه دام دا و یهك دۆلار قازانجی بۆ سه دام و هیزه كانی هه بوو . نیمه ههفته ی پیشوو به ۴۴ موشه كی كروز هیر شمان كرده سه ره عیراق له وه لأمی ده سترژییه كه ی بۆ سه ره هه ریمی پاریژاوی كوردستان له باكووری عیراق . هه روه ها كه باس كرد نیم هیرشه له میانه ی شه ری ناوخۆیی نیوان دوو حیزبی كوردی روویدا كه یه كیان له لایهن تییران و شه وی تریان له لایهن عیراقه وه پشتگیری ده كریت .

وه لأمه كه ی نیمه وه لأمیكی ته واه نه بوو ، نیمه هیر شمان كرده سه ره باشووری عیراق له كاتیكدا كه شه ری و كرده وه درندانه كان له باكووردا رووی ده دا . نه نجامه كه ی (به وته ی حكومه تی نه مریكا) سه ركه وتنی ولاته یه كگرتوه كانی نه مریكا بوو ، هه روه ها كه یه كی له كاربه ده سته فه رمییه كانی ده ولته ی نه مریكا وتوویه تی: " نیمه له راستیدا سه دامان تیکشكاند " . نیستا پاش كه متر له ههفته یه ك راستیه كان به شیوازیكی دیکه ده ركه وتوون .

سه دام حوسهین كۆنترۆلی باكووری عیراقی به ده ست هیئاوه ته وه . پاش چه ند سال سه ركه وتی خه لكی عیراق (هه روه ها كه خودی سه دامییش به تووندی سه ركه وت كرا) و كوشتنی هه زاران كه س ، سه دام دریژه به ته قه كردن له فرۆكه كانی نه مریكا له باشووری عیراق ده دات . حكومه تی نه مریكا له سه روبه ندی پیندا چونه به سه ره سیاسه ته كه ی خۆیدا به .

به لأم له راستیدا نه مه كه مو كورتیه كه له سیاسه تی ده ولته ی نه مریكا دا له به ره شه وی له با تی شه وی كه به شیوازیك وه لأمی ده سترژییه سه ربازییه كه ی عیراق به دینه وه كه زه ره كهانی له قازانجه كانی پتر بیته ، وه لأمه كه ی نیمه به پیچه وانه بوو . نه نجامی وه لأمه كه ی نیمه كه متر بوو له وهی كه ده بوایا ببایا . نیستا دلنیا بیه ته وه كه نه گه ر بانه ویت به جۆریك وه لأمی سه دام به دینه وه كه زه ره ی هیر شه كه ی زۆرتربیت له قازانجه كانی ، ده بیته سه رمایه گوزاری زۆرتتر بكهین

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكى

و مهترسى زۆرتىر قبوول بكهين له چار نهو سهرمایه گوزارى و مهترسيه ي كه ههفته ي پيشوو كردمان .

نه وهنده بهسه چركه ساتيك بير بكهينه وه دهسته كه وتى وه لامة سهربازيه كه ي ههفته ي پيشوو نيمه چى بوو . نايى رهفتارى سه دام له گه ل خه لكه كه ي باشتر بووه ؟ نايى سه دام ناچار كراوه ملكه چى په يمانامه ي ناگره ستي نه ته وه يه كگرتوه كان بينت ؟ نايى رهفتارى عيراق كوئرتوول كراوه ؟ نايى باروودوخى نه مريكا نيستا باشتره له چاو پيش له كرده وه سهربازيه كه ؟ نايى نيمه له لايه ن هاوپه يمانان و هاوپه يمانى دژه عيراق ، پشتيوانى چروپرمان ليده كرئيت ؟ . وه لامى هه موو نه م پرسيارانه روونه كه (نا)يه .

نهو هاوپه يمانيه كه سه رۆك بوش به شيوازيكى ليژانينانه له كاتى شه پى كه نداو دروووستى كرد نيستا لاواز بووه (نه گهر نه ليئى له يه كه هه لوه شاهه ته وه) . سه دام به گوستاخيه وه هوشداريه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و نه ته وه يه كگرتوه كان پشتگوي ده خات و به خيرايسى هه ول ده دات نهو سيستمى پاراستنى ناسمانيه چاك بكاته وه كه نيمه ههفته ي پيشوو له كارمان خستوه ، ته مه له كاتيكدا كه نيمه پيمان راگه يانده بو كه ناييت چاكى بكاته وه . له ساوه ي ۳يا ۲ رۆژى رابردووا ، سه دام موشه كى هاويشتوه بو فۆرۆكه كانى نه مريكا كه هه ريمى دژه فريين ده پاريزن .

دۆستى به ريزم سناتۆرى نه ياله تى " ناريزونا " ، به ريز " جان مه ككين " شهوى رابردوو وتى " بريارى په يوه نديدار به چهندياه تى وه لامة كه ي نيمه نه لئه ته به ده ستي سه رۆك كۆماره " به لام بئ سه ره وه به ريه ي هه ر به رده واهه . پيئى وه زيى به رگري نه مريكا وتى وه لامة كه ي نيمه وه لامة تيكى ته واو نه بووه و دويتنى وتى نه م وه لامة هه لده سه نگيندريت ، له وانه يه نه مه رۆ رابگه يه نن وه لامة كه مان به ته واوى هه لته سه نگاندوهه .

به هه رحال جه نابى سه رۆك به بۆچونى من زۆر گرنگه كه يه كه م ، سه رۆك كۆمار راويتۆ بكات له گه ل هاوپه يمانه كانان له رۆژه لاتی نيوه راست (كه تا نيستا نه كراوه) و دووه م ، سه رۆك كۆمار

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

به گوڤره ي ياساى دهسه لاته كانى شهر و به راويژ له گه ل كۆنگرئس بجيته پيش . سه رۆك كۆمار باوه رى به ياساى دهسه لاته كانى شهر وهك ياسا يه كى بنه رته ي هه بيته يا نه بيته ، زۆر زۆر باشه كه له گه ل نوينه رانى خه لكى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا راويژ بكات پيش نه وه ي دهست بدات به نه بجامدانى كرده وه گه ليكي وه ها ، نه نه وه ي كه پاش نه بجامدانى كاره كه هه ول بدات بۆ رازى كردنى كۆنگرئس .

جه نابه ي سه رۆك به به راورد له گه ل هه فته ي را بردوو ، ئيمه ئيستا له باروودوختيكى خراپتر داين ، ئيستا له گه ل قه يرانيكي جيدي به ره و پرووين . ئيمه ئيستا هيج بنكه يه كمان نيبه له نيو ولاتسانى هاوپه يمان بۆ نه وه ي له م بنكانه وه هيرش بكه ينه سه ر عيراق . نه گه ر نامانه ويته هه موو نه و شتانه له دهست بده ين كه به به هايه كى گزان له شه رى كه نداودا به ده ستمان هيناوه سه رۆك كۆمار ده بى سه ره فجي زۆرتر بدات به كي شه كه له چاو نه و سه ره فجه ي كه تا ئيستا داويه تى و هاوپه يمانيه كى به رفراوانتر دروست بكات .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه سربكا

باروودۆخى عىراق

۱۳ ئەيلوولى ۱۹۹۶ — ئەنجومەنى پيران

بەريز " كرايگ ":

جەنابى سەرۆك من بۆ بردنە سەرەوهى زانياريسه كانى خۆم سەبارەت بە عىراق پشت بە دەنگووباسى تەلەفزيۆنە كان دەبەستم. پيويست بە وتن ناكات كه تۆزىك بۆ هيوا بوومه له وهى كه سەرۆك كۆمار هيچ هەولتيكى نەداوه بۆ راويۆ كردن له گەل كۆنگرئيس سەبارەت بەم باروودۆخە زۆر ئالۆزه . بەلام بە هەرحال من رابۆرتەكەى تەلەفزيۆنى CNN بە جيپە چيكردى ئەرکی سەرۆك كۆمار بە نيسبەت ياساى دەسەلاتى شەر نازانم .

ياساى دەسەلاتە كانى شەر دەليت " سەرۆك كۆمار دەبيت بە مومكينترين شيۆه له گەل كۆنگرئيس راويۆ بكات پيش ئەوهى سەرباز رەوانەى شوئنى شەر بكات و پاش ئەوهش كه سەربازى رەوانەى شوئنى شەر كرد دەبيت بەردەوام له گەل كۆنگرئيس راويۆ بكات " . جەنابى سەرۆك ئەم ريشويئە ئەو كاتانەش لەخۆ دەگرئيت كه باروودۆخەكە بەرەو شەر دەچيئت واتسا ئەم بەرپرسیارتييە بۆ رووداوه كانى ۳۱ى ئاب وەرست دەگەرئيت . كۆنگرئيس ئەم جارە له بەرامبەر سەرۆك كۆمار پاشەكشەى كرد بە هۆى ئەوهى سەرۆك كۆمار دەبوايا پيش لە ئەجامدانى كار راويۆى له گەل ئەندامانى كۆنگرئيس بكردبايا بەلام ئەجارە كۆنگرئيس لە پال سەرۆك كۆمار راوەستا بۆ ئەوهى بە تەواوى پشتيوانى له سەربازەكانمان و برپارى سەرۆك كۆمار وەك فەرماندەى گشتى بكات .

بە هەر حال ئيستا باروودۆخەكە بە تەواوى جياوازه . كۆنگرئيس ليترەيه و تيمەش چاوه روانين . جەنابى سەرۆك با بە روونى ئەوه بليئم كه پشتيوانى كردن له سەربازەكانمان هەر له جيتى خۆيدايه بەلام سەرۆك كۆمار ئيدى ناتوانئيت پشتيوانى كۆنگرئيس بە دەست بەينيئيت ئەگەر لەپيشدا ناگادارمان نەكاتەوه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نهرىكا

جهانى سهرۆك ، سهرۆك كۆمارى نهرىكا دهست به كار بوو بۆ بهرهنگارى كردن له گهل هيرشى سهدام بۆ سهر كورده كان و به خيراى سهركهوتنى خۆى راگهياند . به لام سياستهتى سهرۆك كۆمار تا نه مرۆ سهركهوتوو نه بووه . له ماوهى كه متر له ههفته يهك دواى راگهياندى نهم سهركهوتنه ، سهدام تهقه له فرۆكه كانمان له ههرىمى دژه فريپ له باكوورى عيراق دهكات و پيگه يهكى به هيرى له ناوچه كوردنشينه كانى نيئو ههرىمى پاريزراوى پيشوو به دهست هينساوه و هيرى سهربازى و پيداويستى رهوانهى كهنداوى فارس كراوه . نه گهر بهم زووانه سياسته تىكى شفاف و به هير پيناسه نه كريت سياستهتى سهرۆك كۆمار له كهنداو به دلنيايييه وه رووبهرووى شكست دهبيته وه . نيستا كاتى نهوه هاتوه كه نهرك و نامانج و ستراتيجيه كانمان بۆ خه لكى نهرىكا و كوئنگرئيس روون بكه ينه وه ، كاتى نهويه كه سهرۆك كۆمار نهركه كانى خۆى به گويرهى ياساى دهسه لاته كانى شه ر چي به كات .

من ههفتهى رابردوو له كاتى باسكردنى باروودۆخى عيراق ، نيگه رانى خۆم به نيسبهت سهرنه كهوتنى سهرۆك كۆمار بۆ راگرتنى هاوپه يانپيئتى ولاته يه كگرتوه كانى نهرىكا له گهل هاوپه يانانى شه رى كهنداو دهربرى . به بى بوونى هاوپه يانى ، نيتمه له گهل مه ترسى له دهستدانى بهرژه وه ندى ستراتيجيك رووبهروو ده بينه وه و پيگه ي بهرگرىكارانهى نيتمه له كهنداوى فارس لاوازتر دهبيت . سهدام حوسه ين له ريگاي هه ولئدان بۆ خستنى درز له نيئو هاوپه يانى نيئوان ولاته يه كگرتوه كانى نهرىكا و هاوپه يانه كانى شه رى كهنداوى فارس شينلگيربوونى نيتمه له كهنداوى فارس تاقتى ده كاته وه . نه گهر نيتمه نهرك و سياستهتى خۆمان به روونى پيناسه نه كه ين ، هه روا ده كه وي نه ناو باروودۆخيك كه له ناوچه گۆشه گرمان ده كات و ريگاكانى چاره سه ر كردنى باروودۆخه كه كه ده كاته وه .

سهدام كه سينك نييه كه يارى پييكريت ، سهدام جگه له دهستدرىژى سهربازى سه رى له هيج نايبته وه و نيتمه ده بى ناگادار بين به نيسبهت نه وهى كه سهدام سهرنه كه رتن و شه رمه نده بوونى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

نه مريكا به هدر به هايهك به سهر كه وتنى خۆى ده زانیت . نه مه مه سه له يه كى گرنه به هۆى نه وهى له وانده نه م به هايه هه ره شه بۆ سه ر ژيانى نه مريكا يه كانيش له خۆ بگریت .
جه نابه سهرۆك ، راپۆرته كهى ته له فزيۆنى CNN زانيارى باش و نوئ ده خاته به رده ستمان ، به لآم په ياميتكى دووربينانه ، ناراسته دار و روون به نيسبه ت نه و سياسه تهى كه ده ولتهى كلينتون ده يه ويت بيگرته بهر پيشكهش ناكات . كه و ابو هيو دارم و نامانجيشم نه وه به كه سهرۆك كۆمار هان به دين نه ركى خۆى به نيسبه ت كۆنگرئس به گويرهى ياساى ده سه لاته كانى شه ر بۆ خه لكى نه مريكا و سه ر يازه كانمان جي به جى بكات .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نهمريكا

بهكارهينانى هيتى سهربازى دژى عىراق
۱۷ى نيلوولى ۱۹۹۶ — نهنجومهنى پيران

بهريز "سيكتير":

جهنابى سهرۆك من ئيستا لهو كۆبونوهويه ديمهوه كه سهبارت به عىراق گيرا و سهرۆك
كليستون، وهزيرى دهرهوه، وهزيرى بهرگري، فهراندهى گشتى سوپا و نهندانى كۆنگريس و
نهنجومهنى پيران (سهر به هردوو حيزبى كۆماربخواز و ديموكرات) تيتيدا بهشدار بوون. دهسهويت
شروقهى مهسهلهيهك بكهم كه به تاييهت له گهژ سهرۆك كۆمار باسم كردوه، نهويش نهويه كه
نهم مهسهلهيه له كۆنگريسى ولاته يه كگرتووه كانى نهمريكا بخاته روو كه تايا ئيمه دهبي له
ناوچهى كهنداو كهلك له هيتى سهربازى وهريگرين دژى عىراق.

به گويرهى ياساى بنهپهتى، له كاتى قهيراندا سهرۆك كۆمار وهك فهراندهى گشتى دهسهلاتى
نهويه هديه كردهويه دهستبهجى نهجم بدات. ههروهها به ههمان شيوه كۆنگريسى ولاته
يه كگرتووه كانى نهمريكا دهسهلاتى نهويه هديه شەر رابگهيهيتت و كهلك له هيتى سهربازى
وهريگريت ههروهها كه له شهرى ۱۹۹۱ى كهنداوى فارسدا كرا كه شهرىكى راستهقينه سوو و
سهرۆك كۆمار له كانوونى دووهى ۱۹۹۱ له كۆنگريس ناماده بوو و كۆنگريس مشتوومپى له
سهر نهم مهسهلهيه كرد و سهههجم به ۵۲ دهنگى نهرينى له بهرامبهر ۴۷ دهنگى نهرينى ريگه
دا به سهرۆك كۆمار كهلك له هيتى سهربازى وهريگريت.

من به تهوارى له سهر نهو باوهپهه كه مهسهلهى كهلك وهرگرتن له هيتى سهربازى دژى عىراق
مهسهلهيه كه كه نه مپو دهبي كۆنگريسى ولاته يه كگرتووه كانى نهمريكا بپيارى له سهر بدات نه
نهوه كه سهرۆك كۆمار بهشيوه يه كلايهنانه بپيارى له سهر بدات، نهمه له كاتيكدا كه نهم
مهسهلهيه مهسهلهيهكى زۆر كتوپر نييه و كاتى نهوهمان هديه به گويرهى رهوتى ياسابى خوومان
مشتوومپى له سهر بكهين. كاتى كه دوو ههفته پيش يه كهم هيتى مووشهكى كرايه سهر عىراق

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريك

له ۳ى نهيلول، سهروك كۆمار له پيشه وه راويژى له گه ل كۆنگريس نه كرد كه به بيروبوچوونى من به گوتهرى ياساى دهسه لاته كانى شهر پيوست بوو راويژى بكر دبايا ، نه مه وهك ناويكى پشت به نداويك وايه .

له كۆبونوهى سه رله به يانى نه مپۆ نه ندامانى كۆنگريس باسى نه وه يان كرد كه راويژى زۆترس پيوسته . پيمو بون دانيشتنه كه ي سه رله به يانى نه مپۆ به كه جار بوو كه گروهى له نه ندامانى كۆنگريس و نه نجومهنى پيران له لايهن ده ولت ، سه روك كۆمار ، وه زيرى دهره وه و وه زيرى به رگرييه وه ناگادار كرانه وه . له م كۆبونوه به دا كه گه لى له نه ندامانى نه نجومهنى پيران و كۆنگريس سه ربه ههردوو حيزب تييدا به شدار بوون ، كۆمه لىك پرسيار له لايهن نه ندامانى سه ر به هه ر دوو حيزب خرايه روو سه باره ت به وه كه سياسه تى ئيستاي ئيمه چييه و نايا ئيمه سياسه تىكى به كپارچه مان هه يه و ده مانه ويت ئيستا چى له عيراق بكه ين و سياسه تى ئيمه ده بى چۆن بيت .

له كۆبونوه كه ي سه رله به يانى نه مپۆ پرسيار كرا كه نايا نه و كاره له جيسى خويدا بووه كه حكومه تى نه مريكا هه ريمى دژه فرينى له باشوورى عيراق به رفراوانتر كردوه له كاتيكدا كه سه دام هيرشى كردبووه سه ر كورده كان له باكوورى عيراق و باسى نه وه كرا كه كورده وه كانى نه م دويايى نه ي ئيمه دژى سه دام نه بووه ته هوى لاواز بوونى سه دام به لكوو سه دام به هيزتر بووه ، به تاييه ت پاش نه وه ي كه هه ندئ له كورده كان بانگه يشتى سه داميان كرد بيته نيو باكوورى عيراق . ههروه ها باسى نه وه كرا كه ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا ده بى چى بكات له كاتيكدا كه به رژه وه ندييه به كلايى كه ره وه كانى نه مريكا له گه ل ناماچه مرؤقدؤستانه كافان به كى نه گرتوه و له كاتيكدا كه هيزى سه ربازي نه مريكا له وانه به بخرتته ناو ريگايه كى مه ترسي دار له شويتىك كه مه سه له ي به رژه وه ندييه به كلايى كه ره وه كانى نه مريكا له نارادايه . له وانه به بيروپاي جياواز هه بيت كاتيك كه كيشه كه دپته سه ر مه سه له مرؤقدؤستانه كان .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

جهنابى سەرۆك هه موو نهم پرسپارانه دیته وه سهر نهو مهسه له به كه خه لكى نه مريكا نه مپۆ نازانن دهوله تى نه مريكا ده به ويته له كه نداوى فارس چى بكات ، دژى سه دام چى بكات، و راويژ له گه ل كۆنگرئيسدا نه كرا پيش له وهى هيرشى مروشه كى بكرئته سهر باشوورى عيراق و زانيارى ته واومان پي نه درا له م په يوه ندييه دا. مهسه له ي كه لگ وه رگرتن له هئيزى سه ربازى (له كاتى نزيكبوونه له شهر) ده به له لايهن كۆنگرئيسى ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا وه بريارى له سهر بدرئيت و دهسه لاتی سهرۆك كۆمار وهك فه رمانده ي گشتى بۆ نه غامدانى كرده وه له كاتى كتوو پر دا له جئى خۆيه تى. ئيمه كاتى نه وه مان هه به له كۆنگرئيس مشتوومر بكه ين سه باره ت به وه كه ده به سياسه تمان چۆن بيته و چى بكه ين و چۆن بچينه پيش .

هه ربۆيه من له كۆبوونه وه كه ي سه رله به يانى نه مپۆ داوام له سهرۆك كۆمار كرد داواكارى خۆى پيشكه شى كۆنگرئيس بكات بۆ نه وه ي كۆنگرئيس به گويره ي رئوشوئينه ياساييه كان بريارى له سهر بدات و ره زامه ندى له سهر به كاره يتانئى هئيزى سه ربازى له لايهن دهوله تى نه مريكا ده ربيرى.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نههرىكا

مافى چارهى خۆنوسين بۆ كورد

۱ى مايسى ۱۹۹۷، نهنجومهنى نوينه ران

بهريز فيلنير¹، نوينه رى نه ياله تى كاليفورنيا:

جهنابى سه روك، ده مه ويت سه رنجى هاوكارام به ره و لاي بارودوخى دژوارى كورده كان رابكيشم. كورد گه ليكى كۆن و كه و ناره كه له رۆژه لاتی ناوه راست له سه رزه مينيتك به ناوى كوردستان ده ژى و گه ليكى سه ربه رزه كه نفوسى نزيكه ى ۳۰ ميليۆن كه سه و نه مرۆ گوره ترين نه ته وه به له جيهاندا كه له مافى چارهى خۆنوسين بيبه شه.

كورده كان هه زاران ساله له سه رزه مينى نيستاي خۆيان نيشته جين. پادشا كورده "گوتيه كان" پتر له ۴هه زار سال له مه و پيش به سه ر نيران و ميزۆتۆتاميدا فه رمانه واييان كردوه. "شۆرشى ننۆلتيك"² ۷هه زار سال پيش له زايينى مه سيح سه رها له كوردستان رووى داوه و اتا ۳۵۰۰ سال پيش له وهى شۆرشى ننۆلتيك له نه وروپا روو بدات.

هه ندى له سه ره تاييترين شارو گوند و نه و شوينا نه كه مرۆ له ميژوودا تييدا نيشته جى بووه له كوردستان دۆزراونه ته وه. له گه له نه مه شدا كورد به كى له گه و ره ترين نه ته وه كانى رۆژه لاتی ناوه راسته كه له ده سه لاتدارى به سه ر هه موو خاكه كه ى خۆى بيبه شه. كوردستان

¹ Mr. FILNER

² ننۆلتيك (چاخى به ردينى نوى) به و چاخه ده لىن كه مرۆ ده ستى به كشتوكال و خۆمالى كردنى هه ندى له گيانله به ران و پيكه يتنانى گوند كرد و توانى به سه ر ده و ره به رى خۆيدا زال بيت. (وه رگيپر)

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتې دهره وهی نهریکا

کۆلۆنیه کی (موسسه عمیره) نیونه ته وهییه که ده وله تانی تورکیا، نیران، عیراق و سوریا به سه ریدا ده سه لاتداری ده کن.

گه لی کورد به ده سستی نهم چوار رژیمه ده چه وسینریتته وه. نیوهی خاکی کوردستان و دوو له سینی دانیشتوانی کوردستان له کوردستانی بن ده سستی تورکیان. نهم داگیرکارییه له سالی ۱۹۲۳ له لایهن په پماننامه ی "لۆزان" وه ره وایه تی پنبه خشرا که حاشای له وه به لینه کرد که په پماننامه ی "سیتفر" له سه ره تای ۱۹۲۰ به کورد و نهرمه نییه کانی دابوو. په پماننامه ی "سیتفر" برپاری دروستبوونی ده وله تی سه ره به خۆیی کوردی له سه رزه مینی کوردستان دوا به دوا ی شه ری یه که می جیهانی دابوو. په پماننامه ی "لۆزان" ره وایه تی به خشی به کۆمه لگۆژی نهرمه نییه کان به ده سستی تورکیا (که پیشتر له وه رویدابوو) و رینگای بۆ هه لمه تی هه نگاو به هه نگای کۆمه لگۆژی کورده کان له سالانی دواتر خۆش کرد.

ده وله ته یه ک له دوا ی یه که که کانی تورکیا به رپرسیاری زه غیره ی دوورو درئیوی پاکتاوی ره گه زین. میژوونوس "جهیمز تاشجیان"³ هه لیسه نگان دووه که پتر له دوو میلیون و سه د و بیست هه زار یونانی، نه ستوری، مارونی، سه ریانی، بولگاری، نیزه دی، جاکۆبیت و نهرمه نی له سه د سالی نیوان ۱۸۲۲ و ۱۹۲۲ به ده سستی تورکه کان به کۆمه ل کۆژاون. "جهیمز تاشجیان" جهخت له سه ره نه وه ده کاته وه که نهم ناماره نه و ۵۰۰ هه زار کورده له خۆ ناگریت که له هه مان فه تره دا کۆژاون، دوور خراونه ته وه یا دهره ده ر کراون. له نیوان ۱۹۲۵ و ۱۹۳۸ یه ک میلیون کوردی دیکه قپ کراون، نهمه له کاتی که دایه که سه رجه م دانیشتوانی نهرمه نی ژیر ده سه لاتی تورکه کان واتا پتر له یه ک میلیون و ۱۲۰ هه زار که س پیشتر قه لآچۆ کرابوون.

نه مرۆش کۆماندۆ تاییه ته کانی تورکیا له راستیدا بۆ برپینی سه ری گریلا کورده کان و که سانی دیکه خه لات کۆ ده که نه وه، واتا هه ره نه و کاره که به سه ر قوربانیه نهرمه نییه کانیاندا هیتا،

³ James Tashjian

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نه مريكا

هيچ گومان له وهدا نيبه كه ده يانه ويت هه مان نه و چاره نووسه كه به سهر نه رمه نيبه كانياندا هينا به سهر كورد و نامانجه نه ته وه په كانيدا بهينن.

"تيمى كرده وه تايبه ته كانى تور كيا " رومه تى خويان به رنگى سهوز و سپى بوياخ ده كهن. پيداويستيه كانى نه م تيمه تايبه ته و ۸۰% پيداويستيه كانى سوپاى تور كيا له لايه ن ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا (زۆره ي به م سه ر ه ي خه ل ك ي باجده ر ه ي نه مريكا) داين ده كريت.

نه م پۆ ته نانه ت نه دنامه كورده كانى پارلمانى تور كيا له به نديخانه دان كه نمونه ي سه ره كيبان "له يلا زانا" يه كه وه رگرى خه لاتى نازادى ساخارۆفه. " ناندري ساخارۆف⁴ له سالى ۱۹۸۹ دا كۆكى له كورده كان كرد و رايگه ياند :

"خه باتى تراژديكى گه لى كورد كه نه وه نده ي خا يان دووه ، له پره نسپي مافى چاره ي خۆنووسيني گه لان سه رچاوه ده گريت، كه وابوو خه باتى كى ره وايه "

ريكخراوى چاوديري مافى مرۆف، ريكخراوى چاوديري هليسپينكى، ريكخراوى ليتبوردي نيونه ته وه يى و گه لى گروپى مافى مرۆفى ديكه له م سالانه ي دواييدا سه رنجى زۆريان داوه به پيشيل كردنى مافى كورده كان له لايه ن تور كيا وه. نه م ريكخراوانه ناماژه به وه ده كهن كه له سالى ۱۹۸۴ سه وه پتر له ۲۰ ههزار كه س كوژراون، پتر له ۳ ههزار گوند كاوول كراون و دانيشتوانى كوردى تور كيا له گه ل نه شكه نجه، كوشتن و برپين، ده ربه ده ر كردن و گرتن و زيندانى كردن رووبه پروو بوونه ته وه.

سه ركوتى كورده كان به ده ستى رژيمى سه دام حوسه ين له عيراق شتيكه كه بيروپاى گشتى زۆرت تر ناگاداريه تى. پتر له ۲۰۰ ههزار كورد دوا به دواى شه رى تيران و عيراق كوژران و له سى سالى رايردوودا پتر له ۴ ههزار گوندى كوردنشين به ده ستى هيزه كانى عيراق كاوول كراون. سى تن به لگه نامه و به لگه ي ديكه ده رباره ي شالوى "نه نفال" دوا به دواى شه رى تيران و عيراق له ده ستى ولاته يه كگرتوه كاندايه. من داوا له وهزاره تى ده روه ده كه م نه م به لگه نامه نازاد بكات

⁴ Andrei Sakharov

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه سربكا

بۆ نه وهی لایه نه په یوه نډیداره كان توژی نه وهی گشتی له سر بکه نه. به باوه پی من نه م به لگه نامه نه و تاوانانه پشتراست ده که نه وه که رژی عیراق دژی مرؤ قایه تی له کوردستان نه بخامی داوه.

باش ده بیته نه گهر نیمه مه سه له ی یارمه تی ولاته یه کگرتوه کان به ده ولته تانی دیکه به ریزگرتن له مافی مرؤف بیه ستینه وه و دژی ته یار کردنی نه و ده ولته تانه به پیداویستی سه ربازی رابوه ستین که نه م پیداویستیانه بۆ سه رکوتی خه لکه یان به کار دینن. ولاته یه کگرتوه کان قه د نایته ریگا به وه بدات جاریکی دیکه چه کی کیمیایی دژی کورده کان یا هه رکه سیکی دیکه به کار ببردیت، ههروه ها که له ناداری ۱۹۸۸ شاری که وناری کوردنشینی هه لته یجه به م چه کانه کیمیاباران کرا و پتر له ۵ ههزار خه لکی سفیلی کورد که زۆربه یان ژن و مندال بون، کوژان.

جهنابی سه رۆک نیستا کاتی نه وه یه سیاستی له میژینه ی خۆمان بگۆزین و بوونی کوردستان و ماف و نازادی دانیشتوانه که ی به فه رمی قبول بکه ین که هه مو مرؤ قینک بی ناویزه ده بی هه بیته. نیمه ده بیته له ده سترویشتووی خۆمان که لک و هه ربگرین بۆ نه وه ی یارمه تی بده ین به چاره سه ر بوونی کیشه ی ناوخزی کورده کان و پشتیوانی له یه کگرتوویان بکه ین بۆ نه وه ی کورده کان بگهن به مافی چاره ی خۆنوسین. نیمه ده بی کۆتایی به وه بیتین که له روانگی قازانج و به رژه وهندی کومپانیا نه وتیبه کان و خزمه ت کردن به مانۆری زه لیزه کان سه یری نه ته وه کان بکه ین. نیمه ده بی هه نارده ده ره وه ی چه که کیمیایه کان قه ده خه بکه ین. هه م عیراق و هه م تورکیا چه کی کۆمه لکوژیان دژی کورده کان به کار هیئاوه که ولاته یه کگرتوه کان داویده تی پتیا ن. نیمه به رده وام چه کی هیشووی ده فرۆشین به تورکیا و تورکیاش به رده وام نه م چه کانه بۆ بومباران کردنی گوند و ناوچه کوردنشینه کان به کار دیتی.

نیترانیش به رده وام کورده کان له ولاته که ی سه رکوت ده کات. باوکی شا که لایه نگری فاشیسته کان (مه به ستی فاشیسته کانی ئالمانیای هیتله ریبه - وه رگیت) بو و له سالی ۱۹۴۱ له لایه نه ده ولته ته هاوپه یمانه کان له سه ر ده سه لات لبرا، سیاستی یه کجینشین کردنی عه شیره ته

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و مزاره تى دهره وهى نه مريكا

ره وهنده كانى گرته بهر كه بووه هۆى له ناوچوونى گهلى له عهشيره ته كورده كان و غهيره كورده كان. رژيمى خومهينى دهستبهجى پاش گهيشتن به دهسهلات له نئيران له ۱۹۷۹ كورده كانى سهركووت كرد، و ريبهرانى حيزبه كورده سهره كيبه نه ياره كانى دهسهلاتى رژيمى نئيران يهك له دواى يهك به دهستى دهولته تى كۆمارى نيسلامى له نه وروپا كوژران.

سهركووتى كورده كان به دهستى رژيمى نئيران كه متر له نه مريكا سه رنجى پئدراوه و نيگه رانى به نيسبه ت پيشيل كردنى مافى مرۆڤ له لايه ن نه و رژيمه وه پشتگوى خراوه. نيمه دهبى كۆتايى به وه بينين كه وهك هه ره شه يهك بۆ سه قامگيرى ولاتان سه يرى نازادى كورده كان بكه ين و دهبى پيشوازى له نازاديان بكه ين.

مايكييل وان والت وان پراگ⁵، راويژكارى دالايى لاما⁶، ريبهرى ته به ت⁷ ده لئيت:

"هه له وه شان وهى كتوپر له بۆسه ي هه موو نه و ولاتانه دايه كه خه لكى خۆيان له مافى چاره ي خۆنووسين بيتبه ش كردوه. نيمه نابيت پرسپيكتيفيكي دريژخايه ن كه پينكه وه ژيانى ناشتيخوازانه ي هه موو گه لان زامن ده كات بكه ين به قوربانى به رژه وه ندى كورنخايه نى نابوو رى و سياسى. به فهرمى ناسينى جيهانينى مافى چاره ي خۆنووسين، خالى وه ره چرخان و له راستيدا هۆكارى بيكه اتنى جيهانينكى ناشتيخواز و سه قامگيرى راسته قينه يه."

به وته ي دادوه ر "ويليام داگلاس" كه نزيكه ي ۵۰ سال له مه و پيش سه ردانى كورده كانى كردوه، كورده كان وته يه كيان هه يه كه ده لئيت: "جيهان گولئيكى سووره، بۆنى بكه و بيده به دۆسته كانت."

كوردستان سه رچاوه ي ناو، نهوت، گاز و به ره مه مى كشتوكالى زۆرى هه يه و ده توانييت نه م سه رچاوانه له گه ل گه لانى ده وروبه رى خۆى له جيهان دابه ش بكات، به لام سه ره تا ده بيت

⁵ Michael van Walt van Praag

⁶ Dalai Lama

⁷ Tibet

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره و هس نه مريكا

سهر كوتى كورده كان كۆتايى پيبيت و كورده كان بتوانن كاروبارى خۆيان به پريوه به بن و خۆيان چاره نووسى خۆيان ديارى بكن و كونترولى سهر چاره كانيان بگرنه دهست.

جان نيف كنىدى⁸، سهرۆك كۆمارى پيشوى نه مريكا راست ده لئيت:

"هيچ گومان له وه دا نيه كه نه گهر پيش به دهستيوه ردانى هم مو ده ولته تكان له چارهى خۆنووسىنى گه لان بگيردريت، ناشتى باشتر دهسته بهر ده بيت."
وايت نايزينه اوئر⁹ جهخت له سهر نهو خاله ده كاتوه كه:

"ماfi هم مو گه لان بۆ پيئكه ينانى سيستمى ده ولته تى و نابوروى خۆى، مافينكى حاشا لئنه كراوه. هه ولتى گه لان بۆ سه پاندى جوړى سيستمى ده ولته تى خۆيان به سهر گه لانى ديكه شتىكى قبولنه كراوه."

ئيمه ده بى نه م پره نسيپانه بۆ هه لسوكه وت له گه ل كورده كان وه نامانجه كانيان به كار به بين. يارمه تى سهر بازى و لاته يه كگرتوه كان به تور كيا ده بى به وه به ستر يته وه كه تور كيا به سياسه ته كانيدا بچيته وه به نيسبه ت كوردستان. ئيمه ده بى پشتيوانى له ده ستپيش خه ريه كانى كورده كان بۆ چاره سهر كردنى ناشتي خوازانه ي ناكۆكييه كان له په يوه ندى له گه ل داگير كرانى كوردستان بكه ين.

له هم مووى گرنگتر ئيمه ده بى مافى چاره ي خۆنووسىنى كورده كان به فهرمى قبول بكه ين، نهو مافه كه بۆ گه لى نازاد يخوازى نه مريكا پيرۆزه و هم مو گه لانى جيهان ده بى هه يان بيت.
جه نابى سهرۆك من پاشان له كاتينكى گونجاودا زۆر تر باسى نه م مه سه له يه ده كه م.

⁸ John F. Kennedy

⁹ Dwight D. Eisenhower

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

پتويستى دادگايى كردنى ريبه رانى رژى عىراق له دادگاي نيوته ته وهى تاواندا

۱۴ ي تشرينى دووه مى ۱۹۹۷ - نه نجورمه نى نوينه ران

به ريز "گيلمن":

جهنابى سه روك من ده مه ويت ره زامه ندى خوم دهر بوم به نيسبه ت بريار نامه ي ۱۳۷ كه هستى كونگريسى نه مريكا دهر دهر يت دهر باره ي پتويستى ده سته جى دادگايى كردنى ريبه رانى رژى عىراق له دادگاي تاوانه كان به تاوانى دژ به مرؤقايه تى.

نه مه ده قى بريار نامه كه يه:

- به هوى نه وهى رژى سه دام حوسه ين ، مافى هاوولت يانى عىراق و خه لكى ديكه ي ناوچه ي به گشتى پيشل كردوه ، له وانه له سي داره داني سه ره رويانه ، نه شكه نجو ره فتارى دلره قانه و نامرؤفانه ، ده ستگير كردن و زينداني كردنى سه ره رويانه ، بى سه روشوين كردن و سه ركوتى نازادى دهر پرينى بيروا و هزر به شىوازي تاكه كه سى و به كومل

- به هوى نه وهى سه دام حوسه ين و داروده سته كه ي به شىوازي سيستماتيك هه وليان داوه خه لكى كورد له عىراق له ناوبه ن له ريگاي كه لك و هرگرتن له چه كى كيميائى دژى خه لكى سئيلي كورد و شالوى نه نفال ۱۹۸۷ - ۱۹۸۸ كه له نه نجاميدا پتر له ۱۸۲ هه زار كه س بى سه رو شوين كراون و پتر له ۴ هه زار گوند كاوول كراون و پتر له ۱۰ ميليون مين له كوردستانى عىراق چيندراون و پاكتاوى ره گه زى شارى كه ركوك به رده وامه

- به هوى نه وهى ده ولته تى عىراق به ريبه رايه تى سه دام حوسه ين ، عه شيره سوننه كانى رؤژناواى عىراقى سه ركوت كردوه ، گوند و كليساكانى ناشور و كه لدا نيه كان كاوول كردوه ،

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره ووس نه مریکا

تورکمانه کانی له سیداره داوه و دورخستوه ته وه، شیعه کانی به کۆمهله کوشتووه و "شارستانی کهناری مارشی عه ره بی" له ناو بردووه له ریگای تیدانی ژینگه ی نه م شوینه

- به هۆی نه وه ی چاره نووسی پتر له ۶۰۰ کویتی هیشتا نادیاره که له کاتی جهنگی کهنداو له لایهن رژیم عیراقه وه به دیل گیراون و نزیکه ی هه مان ژماره له خه لکی دیکه ی کویت له لایهن ده ولته ی عیراقه وه بی سه روشوین کراون و ژماره یه کی زۆر مینی نه ته قیتراو له کویت ماوه و نیستا پاش ۶ سال له کوتایی پیه اتنی جهنگی کهنداو، ده ولته ی عیراق قه ره بوی نه و زه ره و زیانانه ی نه کردوه که سه ربازانی عیراق له کویتیان داوه

- به هۆی نه وه ی کۆماری عیراق چارنامه ی گه ردوونی مافی مرۆڤ، کنوانسیون نیونه ته وه یه ی مافی مه ده نی و سیاسی، کنوانسیون پیشگیری و سزادانی تاوانی ژینوساید و کنوانسیون ۱۲ نابی ۱۹۴۹ ی ژنیف (ده رباره ی شتوازی هه لسوکه وت له گه ل دیله کانی جهنگ) ی واژۆ کردووه و به رپرسیاره له به رامبه ر جیه جی کردنی نه م ریکه وتننامه نیونه ته وه ییانه

- به هۆی نه وه ی سه دام حوسه یین و رژیمه که ی که شوه وه ی ترساندن و تۆقاندنیان به سه ره عیراق و سه راسه ری ناوچه دا زال کردووه له ریگای سیاسه تی پیشلکردنی ریوشوین و کنوانسیۆنه نیونه ته وه ییه کان

- به هۆی نه وه ی کۆنگریس زۆر نیگه رانه له پیشیل کردنی توندو به رده وامی مافی مرۆڤ له لایهن ده ولته ی عیراق له ژیر ریبه رایه تی و رپینوینی سه دام حوسه یین که واپوو کۆنگریسی ولاته یه که گرتوه کانی نه مریکا:

۱- پیشیل کردنی توندی مافی مرۆڤ له لایهن ده ولته ی عیراق شه رمه زار ده کات که بووه ته هۆی هه مه گیر بوونی سیستمی سه رکوت و جیگیربووی نه م سیستمه له ریگای سه رکوت و ترساندن و تۆقاندنی به فراوان.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و هزاره تنی دهره وهی نه مریکا

۲- كەلك وەرگرتنی بەر دەرە وامی دەرە تە عیراق له هیزی سەربازی و چەكە كۆمەلگۆرەكان دژی هاوولاتیانی خۆی و ولاتیانی دراوسی شەرمەزار دەكات.

۳- سەرپینچی دەرە تە عیراق له جیبەجی كوردنی یاسا نیونە تە وەییە كانی مافی مرۆڤ شەرمەزار دەكات، لەوانە بەشداری نەكردن و هاوكاری نەكردن له گەل رێكخراوه چاودیزە نیونە تە وەییە كان و جەخت له سەر گرتنە بەری میكانیزمەكان بۆ روون كوردنە وهی چارەنووسی زیندانیه بی سەر و شوین كراوه كویتیە كان دەكاتەوه.

۴- سەرۆك كۆمار و وهزیری دەرە وهی ولاتە یەكگرتووە كانی نه مریكا دهبی كار بكەن بۆ پێكھێنانی دادگای نیونە تە وەیی تاوانە كان به مەبەستی دادگایی كردن سەدام حوسەین و هەموو كار بە دەستانى دیکه‌ی عیراق كه بەرپرسیارن له بەرامبەر تاوانە كانی دژ به مرۆڤایەتی، لەوانە كەلك وەرگرتنی نایاسایی له هیزی سەربازی، تاوان دژی ناشتی، تاوانە كانی دژ به كنوانسیونی ژنیف (دەر بەری شتواری هەلسوكەوت له گەل دیلە كانی جەنگ) و تاوانی ژینوساید

۵- سەرۆك كۆمار و وهزیری دەرە وهی نه مریكا، دەستبەجی و چالاكانە هاوكاری بكەن له گەل كۆمەلگای نیونە تە وەیی بۆ پەسەند كوردنی بڕیارنامە یەك له نه فەوومەنی ناسایشی نە تە وه یەكگرتووە كان بۆ پێكھێنانی دادگای تاوانە نیونە تە وەییە كان بۆ عیراق.

بەرپر "گیلمەن":

جەنابی سەرۆك ئەم بڕیارنامە یەك ئەمە بۆ له بەر دەستی ئێمە دایە واتا بڕیارنامە ی ۱۳۷ ی كۆنگرێس كه من و نوێنەری ئە یالە تی "ئیلۆنۆیز" و هاوسەرۆکی كۆمیتە ی مافی مرۆڤ، بەرپر "پۆرتیر" خستومانە ته روو، هەستی كۆنگرێس دەر دەر پرت بە نەسبەت پتووستی دەستبەجی پێكھێنانی دادگای نیونە تە وەیی تاوانە كان بۆ دادگایی كردنی سەدام و ئەندامانی رێبەراییە تی رژی عیراق به تاوانی دژی مرۆڤایەتی. دە مە ویت سپاسی بەرپر "پۆرتیر" بكەم بۆ رێبەراییە تیە كه ی لە پە یو هندی له گەل ئەم مە سە له گرینگە دا. پتووستی پێكھێنانی ئەم دادگایە

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

دواى رووداوه كانى نهم دواییه زرتتر بسوه. بریارنامهى ۱۳۷ ناماژه بسوه دهكات كه سهدام حوسهینى دىكتاتور مافى هاوولاتیانی عیراقى پیشیل کردوه، لهوانه لهسیداره دانی سهره پزیانه، نه شكهغه، رهفتارى زالمانه و نامرژفایانه، دهستگیر کردن و زیندانی کردنى سهره پزیانه و بسى سهروشینى کردنى خه لگ.

سهدام حوسهین ههولتى داوه خه لگى كوردى عیراق له رینگای چهكى كیمیسایى له ناو بیات، عهشیره ته سرنه كانى رۆژناوای عیراقى سهركوت کردوه، کلیسار گونده كانى ناشوورى و كه لدانیه كانى كاول کردوه، توركمانه كانى لهسیداره داوه و شیعه كانى به كۆمهله كوشتووه. سهدام ههروه ها دریژه به له ناو بردنى ژینگه ی شارستانی كهونارى "مارشى عه ره بی" ده دات. رهفتاره دپندانه كانى سهدام تنها هاوولاتیانی عیراق ناگریته وه، نیمه رۆژه تاریكه كانى جهنگى كه نداو له بیر ناکهین كه سهدام كویتی داگیر کردبوو و خه لگى بی گزناهی كویتی به ماوه ی چند مانگ به بارمه ته گیرابوون. چاره نووسى پتر له ۶۰۰ كویتی كه له كاتى شهرى كه نداو به دیل گیراون هیتشتا نادیاره و دهولته تى عیراق هیچ حیسابینکیان بۆ ناکات.

كه وابوو بریارنامه ی ۱۳۷ ههستى كۆنگریس دهره بپیت بۆ شه رمه زار کردنى پیشیل کردنى مافى مرۆژ له لایهن دهولته تى عیراق و نیدانه ی سهرپینجى عیراق دهكات له جیبه جى کردنى ریکه وتننامه نیونه ته وهییه كانى مافى مرۆژ كه واژۆی کردوون.

نهم بریارنامه یه ههروه ها پشتیوانى دهكات له پینكه اتنى دادگای تاوانه نیونه ته وهییه كان بۆ دادگایى کردنى سهدام و داروده سته كای و داوا له سه رۆك كۆمار و وهزیرى دهره وى شه مريكا دهكات چالاكانه كار بکه ن بۆ په سهند کردنى بریارنامه یه كه له نه نجوومه نى ناسایشى نه ته وه یه كه گرتووه كان بۆ پینكه یتنانى دادگای تاوانى نیونه ته وهییه بۆ عیراق. داوا له هاوکارانم ده كه م به ته واوى پشتیوانى لهم بریارنامه یه بکه ن.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهنى دهروهههى نه مريكا

بهريز "هاستينگز"^۲، نوينه نرى نه ياله تى "فلوريدا":

سپاسى بهريز "پورتير" ده كه م بۆ ههوله كانى بۆ ناماده كردنى نهم بريارنامه به وهخته و ههروههه سپاسى نوينه نرى نه ياله تى نينديانا، بهريز "هاميلتون" ده كه م بۆ ده رپينى ههستى نييمه له ريگاي نهم بريارنامه تاييه ته وه.

نييمه دژى نهم بريارنامه هه نين. منيش پيه وهست ده به م به سه رۆكى كسونگريس بۆ شه رمه زار كردنى عيراق به هۆى پيشيل كردنى توندى مافى مرۆڤ. نه وانى كه نهم تاوانا نه يان نه نجام داوه ده بى له دادگاي تاوانى نيونه ته وه بى دادگايى بكرين، ههروههه كه نهم بريارنامه به دروستى ناماژه ي پيكرده وه. به لام پرسيارى من و گه لى له هاوكارام نه وه بيه كه تايا نهم بريارنامه هه نه وه نده كارى گه رى هه يه. بريارنامه كه داواى دادگايى كردنى سه دام ده كات له دادگايه كى نيونه ته وه بييدا به لام پيمان ناليت نييمه ليروهه چون ده توانين شتيكى وابكه ين. نيگه رانى سه ره كى من نه وه بيه كه نهم بريارنامه كۆمه ليك چاوه روانى دروست ده كات، به تاييه ت له كويت بۆ نه وه ي نهم دادگايه بيكييت به لام نييمه تا نيستا به كرده وه نه مانتوانيوه دادگايه كى وا پيكيه ينين. به هه رحال من به ته واوى پشتيوانى له م بريارنامه هه ده كه م. نهم بريارنامه هه داوا له ولاته يه كگرتوهه كانى نه مريكا ده كات كار بكات بۆ په سه ند كردنى بريارنامه هه كه له نه ته وه يه كگرتوهه كان بۆ پيكيه اتنى دادگاي تاوانى نيونه ته وه بى بۆ عيراق. هيوادرم نييمه به رده وه ام هه ول به دين بۆ نه وه ي ولاته يه كگرتوهه كانى نه مريكا نهم نه ركه جييه جى بكات.

"خاتون فۇرس"^۳:

جهنابى سه رۆك من پشتيوانى له م بريارنامه هه ده كه م. نه وه ي كه من ده مه ويت بيليم نه وه بيه كه هه موو خه باتيك بۆ مافى مرۆڤ به رپرسياريتى و قوربانى ده ويت. نه مرۆ گروپيكى نازا له

Mr. HASTINGS^۱
Ms. FURSE^۲

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره نئس دهره وهس نه مريكيا

مانگيراونى كورد بۆ شه رمه زار كردنى پيشپيل كردنى مافى كورده كان له لايهن دهولته تى توركييا مانيان گرتووه. نيمه ده بيتت بربار ناميه كيش له پهبونه دى له گه ل پيشپيل كردنى مافى كورده كان و مافى نه ندامانى پارلمانى توركييا كه له لايهن كورده كانه وه هه لئبژير دراون په سهند كه ين.

ده مه و يتت نمو ناميه وه ببرى هاوكاراتم به ينمه وه كه ۱۰۳ كس له نه ندامانى كۆنگرئس واژويان كردووه و ناردراوه بۆ سه رۆك كۆمار كه تيبدا ناماژه به بارودۆخى زۆر خراپى سياسه تمه دارى كوردى توركييا "له يلا زانا" كراوه كه له لايهن خه لكه كه يه وه وه كه نه ندامى پارلمانى توركييا هه لئبژير دراوه به لآم به تاوانى پيشپيل كردنى ياساى توركييا نيستا له به نديخانه دايه.

ته نها تاوانى له يلا زانا نه وه بووه كه به زمانى كوردى قسه ي كردووه و قسه كردنيس مافى هه موو پارلمان تاريكه، هه روه ها كه من نه مپۆ قسه له سه ر مافى مرۆ ده كه م. نيمه له نامه كه ماندا بۆ سه رۆك كۆمار ناماژه مان به وه كردووه كه يه كئى له و تاوانانه ي كه خراوه ته پال "له يلا زانا" نه وه بوو كه له سالى ۱۹۹۳ له سه ر بانگه يشتى كۆنگرئس و لاته يه كگرتووه كانى نه مريكيا سه ردانى واشنگتۆنى كردووه. نيمه توپه يى خۆمان له وه دببرى كه هه ر چهند كه "له يلا زانا" له لايهن كۆنگرئسه وه بانگه يشتت كرابوو به لآم له ناكامى چالاكيه كانيدا خرايه به نديخانه. نه مپۆ نيمه به توندى داوا له حكومه تى نه مريكيا ده كه ين كار بكات بۆ نازادى له يلا زانا و چاويك بخشينيتت به بارودۆخى زۆر خراپى خه لكى كورد له توركييا. من رۆژيكي ديكه نامه يه كه م له لايهن نوينه رى نه مريكيا له نه ته وه يه كگرتووه كان و نه ندامى پيشووى كۆنگرئس، به رپژ "بيل ريجاردسون" به ده ست گه يشتت كه تيبدا ناماژه به و كرابوو كه فايلى "له يلا زانا" يه كئى له و چوار فايلا نه يه كه ته تسليمى كۆميسيونى مافى مرۆفى نه وروپا كراوه.

جه نابه سه رۆك، نيمه ده بى ويژدانى نه مريكيا له سه ر نمو خه لكه چر بكه ينه وه كه نه مپۆ بۆ ده ربيرينى هاوخه مى خويان له گه ل هاوولاتباننى (كورد) مانيان گرتووه، چ نه وانسه ناو توركييا چ نه وانسه ناو عيراق. به تاييه ت ده مه و يتت سه رنجتان به ره ولای نمو هاوولاتبه نازانه رابكيشم كه

Bill Richardson ٤

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نههرىكا

برپاريان داوه ژيان وتهندروستى خويان بجهنه ناو مهترسى و مان بگرن بؤ دهرىپىنى هاوخه مى خويان له گهژ خاتون "زانا" و سياسه تمه دارانى ديكهى كورد كه له توركىا خراونه ته بهنديخانه . سياسى سهروكى كؤنگرئيس ده كه م كه ريگهى پيډام باسى نهم مهسه له يه بكه م، نهم مهسه له يه كه كه په يوه ندى به مافى كورده كانه وه هه يه ههروه ها كه برپارنامه ي ۱۳۷ په يوندى به مافى خه لكى عيتراقوه هه يه . نهركى نيمه يه (وهك نه نامانى كؤنگرئيس و هاوولائتى گه وهره ترين ولائتى ديوكراسى جيهان) كه باسى پيشيلاكارى به كانى مافى مرؤؤ بكه ين، چ نهم پيشيلاكارى به له لايهن دوژمنه كانه وه كرابيئت چ له لايهن دؤسته كانه وه . سياسى نوينه رى نه ياله تى فلؤريدا، بهرئيز "هاستينگز" ده كه م كه كاتى خؤى دا به من و سياسى هه وئه زؤره كانى ده كه م بؤ داكؤكي كردن له مافى مرؤؤ و ههروه ها سياسى نوينه رى نه ياله تى نيوريورك، بهرئيز "گيلمان" ده كه م كه داكؤكى ده كات له مافى مرؤؤ له م كؤنگرئيسه .

پيموايه هه مومومان ده بى پيكه وه هه وئه بده ين بؤ نازادى نهم سياسه تمه داره كوردا نه كه له توركىا خراونه ته بهنديخانه و داكؤكى له مافى خه لكه كه ي خويان ده كهن . كه واپوو نه مپرو مسن هاوخه مى خؤم له گهژ نهم مانگر تروانه دهره ده بريم . هه نديك جار ده بيسم هه ندى كه س ده لئين "به لى نه مانه تروريست" . من نه و كاته مه ديتته وه ياد كه به "نيلسون مانديلا" له باشوورى نه فريقيان ده گوت "تروريست" ، تروريستىك كه جهنگاوه رى نازاديشه . نهم سياسه تمه داره كورده به نديكراوانه داواى نازادى خه لكه كه يان ده كهن .

بهرئيز "پؤرتيئر" :

به له بهرچاو گرنتى نه و شتانه ي كه نيستا له عيتراق رووده ات نهم برپارنامه يه ي بهرده ستمان ناتوانيئت برپارنامه يه كى بهرؤؤ بيت . جارئيكى ديكه سه دام حوسه ين سيمى راسته قينه ي خؤى وهك ديكتاتورئيكى دلرّه ق نيشاندا كه ده يه ويئت هه موو كارئيك بكات بؤ نه وه ي له ده ستى گه مارؤكان و پشكئينه كانى چه كه كؤمه لكؤزه كان رزگارى بيت . جه نابى سهروك به داخه وه من له

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

سهرده مېكدا گه وره بووم كه سهرده مى ديكاتتوره دلږه قه كان (هيتلر، موسولينى و نيستالين) بوو. نه مانه كه سانتيك بوون كه تاوانگه لى به زمان نه هاتوويان دڙى خهلكى خۆيان و كه مينه كانى خۆيان نه نجام دا. رژيمى عيراقيش له شپوهى هه مان حكومه تى ئالمانياي نازى، نيئاليى فاشيست و يه كيتتى سؤفيه تى كومونيستى ژير ده سالاتى نيستالينه. نيئمه ده بيت هه ر نيستا سهدام حوسهين رابوه ستينين، ده بى گۆشه گيرى بكهين و دلنيابين له وهى كه جيهان پهي به سروشتى نه م رژيمه دلږه قه بردووه. نيئمه ده بى دلنيابين له وه كه سهدام حوسهين و هه موو نه ندامانى داروده سته كهى وه كه تاوانبارانى جهنگ و كه سانتيك كه تاوانى دڙى مرؤقايله تيان نه نجام داوه، بناسرين. من خۆش حالم كه يه كى له پشتيوانه سهره كيهه كانى نه م بريار نامه يه بووم بؤ سپاردنى سهدام به ده ستى دادپهروهرى به هڙى نه و تاوانانه كه دڙى خهلكى عيراق و هاوولاتيى و لاتانى ديكه نه نجامى داوه، له وانه خهلكى نه مريكا. كورده كان، عه ره به مارشه كان، كه مينه ي ناشوورى، نه ندامانى كۆنگرئيسى نيشتمانى عيراق و ديله كويتيه كانى جهنگ، ته نها چه ند فونه يه كه له قوربانيانى سهدام و رژيمه دلږه قه كه ينى.

جه نابى سه رڙك، سهدام چه كى كيميائى دڙى خهلكى خۆى به كار هيناوه. له سالى ۱۹۸۸، ۸ هه زار كورد له هه له بجه له نه نجامى هيرشى سهدام به چه كى كيميائى (كه خۆى به ره مى هينابوو)* كوژران. نيستا نيئمه له عيراقداين و هه ول ده دين نه وه روون بكه ينه وه كه نايان نه م چه كانه له عيراقدا ماون و به تاييه ت چه كى كيميائى VX كه ههروهك كيميائى "سارين"^۵ ده توانى خهلك بكوژيتت به هه مان شپوه كه كورده كانى عيراقى له هه له بجه كوشت. به بيروؤچوونى من سهدام بى هيج گومانتيك تاوانى دڙى مرؤقايله تى و تاوانى دڙى ناشتى نه نجام داوه و ياساكانى مافى مرؤفى به توندى پيشيل كردووه. نه گه ر نه مرؤ ته نها يه كه كهس له جيهاندا هه بيت كه هه ق بى بدرئته ده ستى دادپهروهرى، نه و كه سه سهدام حوسهينه.

* ناليت نه مريكا و نه وروپا نه م چه كيان پئدابوو- وه رگيتر

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

من پيرۆزبایی نهم بریارنامهیه ده کم له هاوکارانم و داوا له هه موویان ده کم ته ڤلی من بن بۆ نه وهی په یامیکی به هیژ بنیزین بۆ سه دام حوسهین و کۆمه لگای نیونه ته وهی ده باره ی نه وه که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا تاوانه کانی سه دامی له بیو نه کردووه و نيمه به بهرپرسياری ده زانین بۆ نهم پيشلکاربیانه و داوای دادپهروهی ده کهین بۆ قوربیانه کانی.

جهنابی سه رۆک هه ر نیستا چهند کوردیک له سه ر په کانی بینای کۆنگرئیس مانیان له خواردن گرتووه، ۲۵ رۆژه نهم کوردانه بۆ نازاد کردنی له یلا زانا مانیان له خواردن گرتووه که پارلمانتاریکی کوردی تورکیایه که له سالی ۱۹۹۱ وه ک نهدامی پارلمان هه لپۆتیردرا و له ۱۹۹۳ سه ردانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکای کرد بۆ شایه تیدان له باره ی پيشیلکردنی مافی که مینه ی کورد له تورکیا و له بهرامبه ر کومیتیه یه کی هه میشه یی کۆنگرئیس و کومیتیه ی مافی مرۆڤی کۆنگرئیس شایه تی دا. له یلا زانا پاش نه وهی گه راپه وه بۆ ولاته که ی له لایه ن ده ولته تی تورکیا وه له پۆسته که ی لاهرا، ده سته سه ر کرا، به تاوانی خیانه ت دادگاهی کرا و حوکمی ۱۵ سال زیندانی به سه ردا سه پا ته نه ا به تاوانی نه وهی که هزی خۆی هینا وه ته سه ر زمان و له بهرامبه ر کۆنگرئیس ی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا دا شایه تی داوه.

جهنابی سه رۆک، نیستا تورکیا و عیراق به یه که وه هیرش ده که نه سه ر کورده کان له باکووری عیراق. تورکیا به ده یان هه زار سه ربازی تایبه ت سنووری عیراق ده به زینتی و به بومبای ناپالم و هیشوویی هیرش ده کاته سه ر کورده کانی خۆی که له تورکیا هه لپه اتوون. عیراقیش له و لاه هه روا ده کات. هه ردوویان نیستا کورده کانی خۆیان ده چه وسیننه وه. هه مروی نه و ولاتانه ی که کورد تیدیا ده ژین واتا نیران و عیراق و تورکیا و سواریا که مینه ی کورد ده چه وسیننه وه. هه موویان کورده کان دژی یه کدی هان ده دن و هه ول ده دن به م شپه یه سه رکوتیان بکه ن و هه موویان به خه لکی کورد ده لئین "تروریست"، له کاتی کدا که کورده کان ته نه ا داوای مافه سه ره تاییه کانی خۆیان ده که ن و ته نه ا خۆیان له بهرامبه ر چه وساندنه وه دا ده پارێژن.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروههسى نه سربكا

جهنابى سه رۆك نهم چهوساندنوهيه ده بى كۆتايى پييتت. كورد تيروريسست نيه. لهوانه يه ههندي كهس له سهر نهو باوه ره بن كه ئيللا كورده كان تروريسست به لام كورده كان تروريسست نين. كورده كان تهنا داواى مافى خويان ده كهن، نهو مافه ي كه ده ولته تى توركييا، ده ولته تى ئيران، ده ولته تى سوريا و رۆمى سهدام حوسهين له عيراق، ليبيانى زهوت كروهوه. نهو ده ولته تانه تروريسست كه كورده كان سه ركوت ده كهن، نهو ده ولته تانه تروريسست كه مافه سه ره تاييه كانى كورده كان زهوت ده كهن و له ناو كۆمه لگاي خوياندا ريزيان لى ناگرن و ههر رۆز خويان و منداله كانيان ده كوژن و ههول ده دن كورده كان له كۆمه لگاي خويان ده ربه كهن. جهنابى سه رۆك، تروريسستى راسته قينه نهم ده ولته تانه ن. سه رده سته ي نهم ده ولته تانه، سهدام حوسهينه كه رۆمه كه ي وه لامى هيچ كهس ناداته وه و حيساب بۆ گوشارى بيروپاي گشتى و بريار نامه كانى نه نجوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرته وه كان ناكات. نيستا كاتى نه وه يه كه نهم رۆمه گۆشه گير بكهين، كاتى نه وه يه رابگه يه نين سهدام كييه، سهدام كه سيكه كه تاوانى دژى مرۆقا يه تى نه بجام داوه كه هه موومان نفره تى ليده كهين، نيستا كاتى نه وه يه رووى راسته قينه ي سهدام نيشان بدهين و دادگايى بكهين و له سه ر ده سه لات لاي ببهين و ده ولته تيك له عيراق بيك به ينين كه له گه ل كۆمه لگاي نيونه ته وه يى و دراوسيكاني به ناشتى بژى و پيش به م رۆمه ديكتاتور ه خوينر يژه دلره قسه بگيرين بۆ سه ركوتى زياترى خه لگه كه ي و هه ره شه كردن له دراوسيكاني.

به رتيز "لانتوس":

جهنابى سه رۆك سپاسى هاوسه رۆكى (سه ره پارتى كۆمارى) كوميته ي مافى مرۆفى كۆنگرئيس و نيونه رى نه ياله تى ئيلوئوتيز، به رتيز "پۆرتيز" ده كه م بۆ ليده وان ه به هيژ و پارا وه كه ي و هه روه ها سوپاسى سه رۆكى كوميته ي په يوه ندييه نيونه ته وه ييه كان ده كه م بۆ خه باته بى و چانه كه ي بۆ مافى مرۆذ و نامه ده كردنى بريار نامه ي ۱۳۷. من به ته واوى له گه ل نهو وتانه دام كه سه باره ت به سهدام و رۆمه سه ركوتكه ره كه ي هيئا يه سه ر زمان .

کورڈ و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارت نی دهره ووسی نه مریکا

جهنابی سرۆك ههر ئیستا كهسانیتك ههن له رۆژئاوا كه داکۆكى له سهدام و رژيمه درندهو دلره قهه ده كهن. ههنديتك له ولاتانی رۆژئاوا ههن كه ناتوانن له بازرگانیهه پپر په ونهق و بهرفراوانه كه بیان له گهله عیراق چاوپۆشی بکهن، سهره پای نهو راستیه كه رژیمی سهدام حوسهین ههولنی داوه پیتشكهوتنه بهرده وامه كانی خۆی له بواری بهرهمهینانی چه كه كۆمه لكوژه كان بهشاریتتهوه و به درۆی بهخاتمهوه و حاشای لیبكات.

پاشنیوه رۆی ته مپۆ، كۆنگریس ههلی نهوهی بۆ دهره خسیته تاوتوینی بپارنا مهبهك بكات كه پروانگهی كۆنگریس دهره بپریت سهبارته بهوهی كه نه گهر رینگا ناشتیخواز و دیپلوماتیکه كان سهرنه كهوت ده بی رینگا چاره ی سهربازی (باشتر نهوهیه له رینگای هاوپهیمانی نیونه تهوهی بیته) بهكار بپریت بۆ له ناو بردنی توانایی کیمیایی، بیولوژیک، ناوکی و موشهکی سهدام حوسهین. بهلام نه مهبهلهیه له ههمان کاتدا كه مهبهلهیهکی سهربازییه، پهیوهندی به مافی مرۆفیشهوه ههیه.

رژیمیک كه به چهکی کیمیایی هتیرشی کردووته سهر خه لکی خۆی، رژیمیک كه خرابترین و توندترین پیتشیلکارییه كانی مافی مرۆفی له سهده ی ۲۰ دژ به خه لکی خۆی ته بجام داوه ده بی راکیشی دادگایهکی نیونه تهوهی بکریت و به تاوانی دژی مرۆفایهتی دادگایی بکریت. نه گهر ته نهها یهك كهسی سهرهکی هه بیته كه ده بی له بهرامبهر كۆمه لگای نیونه تهوهی به تاوانی دژی مرۆفایهتی دادگایی بکریت، نهو كه سه سهدام حوسهینه. درندهی، دلره قه و به خوین تینووبوونی سهدام ههچ سنووریک ناناوسی. داوا له ههموو هاكارانم ده كه م پشتیوانی له ههنگاره گرنگه كانی نه م بپارنا مهبه بکهن.

به ریز "رۆه راباچیر" :

جهنابی سرۆك من به توندی پشتیوانی له وته كانی به ریز "پۆرتیر" ده كه م سهبارته به دادگایی کردنی سهدام به تاوانی دژی مرۆفایهتی و تاوانه كانی جهنگ. من ده نگم دا به جهنگی كه نداو، له

Mr. ROHRBACHER¹

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

كاتيكا كه له ناخى دلّمه وه رازى نه بوم بهم دهنگه به لام ده مزانى بهرزه وه ندى نه ته وه بى و ناسايشى نه ته وه بيمان له مه ترسي دايه . پاشان به خيرهاتنى سه ربازه كانان كرد له كاتى گه رانه وه سه ركه ته وه كه يان بۆ ولات كه يه كى له گه وه ترين و دره وشا وه ترين سه ركه وته كانى ميژووى ولاتى نه مريكايه .

به لام كارى نيّمه ته واو نه بووه ، نه گه ر شتيك هه بيتت كه سه رۆك بوش حه سه ره تى بۆ بخصوات نه وه راس تيه يه كه سه دان هه زار سه ربازي نارد بۆ كه نداوى فارس به لام كارى سه دامى ته واو نه كرد . روونه كه دوژمنى ولاته يه كه گرتوه كانى نه مريكا خه لكى عيراق نه بوون . وته كانى نه مپووى بهرپيز "پورتير" له سه ر دوژمنيكى راس ته قينه چر بووه وه ، دوژمنيك كه نه ته نها دوژمنى ولاته يه كه گرتوه كانى نه مريكايه ، به لكو دوژمنى نه وه خه لكه يه كه باوه رپيان به مافى مرؤؤ و مافه ديوكرا تيكه كان هه يه و نه م دوژمنه ش سه دام حوسه ين و داروده سته خوئيرپيژه كه يه تى كه به سه ر عيراقدا ده سه لاتدارى ده كه ن .

له كاتى جهنگى كه نداو ، نيّمه سه دان هه زار جوان و چه نده ها ژن و مندالمان كوشت كه دوژمنى ولاته يه كه گرتوه كانى نه مريكا نه بوون و گه ليكيان له لايه ن ديكتاتوريتك به نارى سه دام حوسه ينه وه له سوپادا به كار هينرابوون . نه م پريانامه يه ده چي ته ناو ناخى مه سه له كه . سه دام حوسه ين دوژمنى نيّمه يه ، نيّمه ده بى نه م پياوه رسوا بكه ين . ده بى سه دام وهك تاوانبارانى ديكه ي جهنگ دادگايى بكرتت ، با نه م تاوانباره "نادؤلف هيتلهر" بيت يان هه ندى له پياوكوژه كانى "سرب"^۷ كه نه م دوياينه تاوانى ژينوسايديان له "بؤسنيا" نه نجام دا .

جاريكى ديكه نه م رووداوانه نيشان ده دات كه له نيوان ناشتى و نازادى و خوؤشه ختيدا په يره ندى هه يه . نه گه ر نيّمه بۆ ناشتويه كى وا كورخايه ن چووينه ته كه نداو و سه ربازه كانان به م زووانه بگه رپيئينه وه ولات و په يره ندى خو مان له گه ل ديكتاتوره كان نه پچرپنين ، نه ناشتيمان ده ست

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكى

ده كه ویت و نه نازادى. نيمه ناتوانين له سهر بايه خى نازادى سازش بكهين له بهر نه وهى سهره نجام ده ماخاته ناو بارود و خيتك كه ناسايشه كه مان له گه ل هه پشهى هيرش بهر و پروو ده بيته وه.

با نهو ۶۰۰ كويتيه له بيرنه كهين كه چاره نووسيان هيشتا نادياره. هه زاران هه زار بنه مالهى كويتى، يه كى له نه ندامانى بنه ماله كهيان له دهست داوه كه له كاتى داگير كرانى شه و لاتنه له لايه ن هيزه كانى عيراق كوژراون يان بهديل گيراون. نه مه وهك ته وه وايه ميليونه ها نه مريكايى يه كى له نه ندامانى بنه ماله كهيان له دهست بدن يان هيچ ناگايه كهيان له چاره نووسيان نه بيت. ده بى حيسايتك بۆ ديله كويتيه كانى جهنگ هه بيت، ده بى حيسايتك بۆ تاوانه كانى سه دام حوسهين هه بيت. با نه وه وه بير بينينه وه كه لهو كاته وه كه يه كيتى سوقيهت له روسياى ديموكراتيكى نه مرچدا دهستى به كرانه وه كردوه يان دريژه به هه وه كانى ده دات بۆ نه وهى ببى بنه روسيايه كى ديموكراتيك، شانسى ناشتى زۆرتر بووه. داخوازى نازادى عيراق و له ناوچوونى ديكاتورى سه دام حوسهين، شانسى ناشتى له هه موو ناوچه زياد ده كسات و ناسايشى و لاتنه يه كگرتوه كانى نه مريكاش مسؤگه رتر ده كات. من به توندى پشتيوانى له پيشنياره كهى به ريز "پۆرتير" ده كه م بۆ دادگايى كردنى سه دام.

به ريز "وَلْف" ^{۸۱}:

جه نابهى سه رۆك من به توندى پشتيوانى ده كه م له بريارنامهى ۱۳۷ ى كوئنگرئيس كه ده وه تهى عيراق شه رمه زار ده كات به هۆى سه ركوت كردنى به رده وام و ترساندن و تو قاندى كورده كان. به داخه وه له ما وهى چند سالى رابردودا رۆژنارا سه رنجى به كه شه وه واى ترساندن و تو قاندى سه دام نه داوه به لام له رينگايى نه م بريارنامهيه و هه ولى خودى كورده كان، خه لك زۆرتر سه رنجى پى ده دات. نه م بريارنامهيه پي كه اتنى دادگايى تاوانه كانى جهنگ هان ده دات بۆ دادگايى كردنى سه دام حوسهين و كاربه ده ستانى ديكهى ده وه تهى عيراق به هۆى تاوانه كانيان دژ به مرؤفايه تى.

Mr. WOLF [^]

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

دهمه ويت سپاسى به پريز "پورتير" و به پريز "گيلمان" و نه ندامانى ديكه ي پشتيرانى نه م بريارنامه يه بگه م. خوشبختانه نه م بريارنامه يه نه تنها په ياميتكه بو خه لگى نه مريكا، به لگو په ياميتكه بو خه لگى كورد له سه راسه رى جيهان و به تاييه ت خه لگى ناوچه كه كوئنگريسي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا واتا خانوى خه لگى نه مريكا زور زور به وردى چاوديرى ده كات به سه ر بارودوخه كه دا.

ده ولته تى عيراق ده ولته تىكى خراپه، سه دام حوسه ين ديكتاتورىكى درنده يه كه له بيرى هيچدا نييه جگه له پاراستنى ده سه لاتى خو ي. سه دام خه لگى عيراقى چه وساندوه و سه ركوت كردوه و له گه ل روژتاوا كه وتوته ناو كايه كى مه ترسي دار. سه دام له كوشتنى نه ندامانى بنه ماله ي خو ي سل ناكات كه راستيه كانى ره فتاره درنده كانى نه ويان دركاندوه يان هه ره شه يان له ده سه لاته كه ي كردوه.

سه دام به شوين نه وه دا يه كورده كانى باكوورى عيراق پاك تاو بكات كه به هوى جوگرافيا كه يان گريان خواردوه. كورده كانى باكوورى عيراق هيچ شوينكيان نييه تا له م بارودوخه زور خراپه هه لبين و بجه نه شوينه. كورده كان كوژراون و نيستاش ده كوژرين، زيندانى كراون و نيستاش زيندانى ده كرين، نه شكه بجه دراون و نيستاش نه شكه بجه ده درين و سه ركوت كراون و نيستاش هه سه ركوت ده كرين. خوشبختانه له ريگاي نه م بريارنامه يه نه وه په يامه ده دريت به سه دام كه روژتاوا ناگادارى كرده وه كانيه تى و نه وه په يامه ش ده گه يه ني ت به كورده كان كه ني مه به وردى ناگادارى بارودوخه كه يانين و پشتيرانيان لى ده كه ين.

به پريز "پاول":

جه نابه سه رو ك، به دلنييا ييه وه منيش له گه ل نه وه رخنه توندانم كه له ده ولته ت و ري به رانى عيراق گيرا. به لام له گه ل نه وه شتانه ني م كه ني مه هه ول ده ده ين لي ره بيكه ين، نه له به نه وه كه نه م هه ولانه به باش نه زام به لگو به هوى نه وه ي نه وه ده سه لاته له خو ماندا نابي نم كه بتوانين

کورڊ و کورڊستان له به لگه نامه کانی و هزاره تنی دهره وهی نهمریکا

کتوپر سیستمی دادپهروهی څومان به سهر سه راسه ری جیهاندا بسه پینین. پیموانیسه نهمه شتیکی کاریگهر و به سوود بیټ و پیموایه دوژمنایه تی له گه ل نهمریکا زیادتر ده کات له باتی نه وهی دادپهروهی ده سته بهر بکات. به لآم لیټره توژی پارادوکس به دی ده کریت. پیشر ناماژه به وه کرا که تنها ده ولته تی عیراق نیبه که مافی کورده کان پیشیل ده کات، به لکو ده ولته تی تورکیاش به ههمان شیوه مافی کورده کان پیشیل ده کات. که و ابوو بو نهم بریار نامه یه تورکیاش له خو ناگریت؟ بو نیمه ناری تورکیاش نه هینین و کرده وه کانی نشان نه ده یین و خوازیاری نه وه نه یین که دادپهروهی به نسیسبه ت تورکیا جیبه جی بکریت، با هاربه یانیشمان بیټ.

له ههمان کاتدا نیمه کومه لیک گروگرفتی سه ره کی دیکه ش پشتگوی ده خه یین. نیمه چیمان کردوه و له گه ل چین؟ ریبه رانی ده ولته تی "صین" هاتنه نیره ، فره شی سوور له بهر پییان راخرا و به لیتی پاره ی زورترین پیټدرا. به لآم ده ولته تی "صین" له مهیدانی "تیانانمین"¹ چو ن له گه ل خه لکه که ی ره فتاری کرد و نیستاش له سه راسه ری ولاته که ی ره فتار ده کات؟ نه وان له وی که لکی خراب له نازادیبه مه ده نیه کان وهرده گرن. به لآم نایا نیمه ده مانه ویټ ههمان شت بکه یین؟ نایا نه ندامانی کونگریس وایرده که نه وه که نیمه ده توانین وایکه یین؟

نیمه نهم ده ست و نه وه ده ست ده که یین و وا ده نویټین که ده مانه ویټ نهم سیستمه گه وره دادپهروهیبه له جیهاندا جیبه جی بکه یین. نه ندونیزیاش هه روا، به ده یان بیلیون دلار پاره ی باجی هاوولاتیانی نهمریکا ده دریت به ده ولته تی نه ندونیزیا، له کاتیټکدا که نه وه ره فتاره زور خرابه یان هه یه له گه ل خه لکی "ته یووری روژه لات". به لآم نیمه لیټره کتوپر بریار ده ده یین که ده مانه ویټ (له ریگی نه ته وه یه کگرتوه کانه وه) پاره ی باجی هاوولاتیانی نهمریکا خه رج بکه یین و ژسانی سه ربازانی نهمریکا بکه یین به قوربانی بو نه وهی ده مانه ویټ دادپهروهی جیبه جی بکه یین. نایا نیمه نه وه ده سه لاتمان هه یه که بیین به پولیسی جیهان؟ من پیموانیسه نهم ده سه لاتمان هه بیټ. پیموایه به گشتی به زهره ری ناسایشی نه ته وه ییمان بیټ. پیموایه نهمه هه ره شه یه بو خه لکی

¹ Tiananmen Square

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانسی و وزارتنی دهره وهی نه امریکا

نه امریکا و ناراسته خوځ، به گهلی له شیوه کان هره شهیه بۆ باجده ره کانی نه امریکا. من دژی شه کاره، دژی گهلی له جوره پیتشینارانهم. دژ بهو سزا و نهو تاوانانه نیم که ده خرینه پال عیراق و ریپه رایه تیه که ی. من ره خنه ی توندم هیه به نیسبته شپوازی ههوله کاغان بۆ چاره سه رکردنی شه کیتشه زۆر جیدییانه.

به ریژ "روهرا باچیر":

جهنابی سه رۆک، نایا مه به سستی به ریژ "پاول" نهوه بوو که هیچ په یوه نندیسه ک نییه له نیوان نازادی و ناشتیدا؟

به ریژ "پاول":

جهنابی سه رۆک، من به دلنیا یه وه نازانم به ریژ "روهرا باچیر" به شوین چیدایه، به لام ده زانم گرنه گرتین شت بۆ نازادی و ناشتی به لای منه وه، گوئی رایه لیبون به یاسای بنه ره تییه. یاسای بنه ره تی له کوئی نهو ده سه لاتهی به نیمه داوه که ببین به پۆلیسی جیهان؟

به ریژ "روهرا باچیر":

که وابوو به ریژ پاول ده لیت که کۆنگریس ناییت "ئادۆلف هیتلر" شه رمه زار بکات له بهر نه وه ی هیرشی نه کردو وه ته سه ر ده ولته تی ولاته یه کگرتو وه کانی نه امریکا. نایا مه به سستی به ریژ پاول نه مه یه؟ نایا نه مه سیاسه تی دهره وه ی به ریژ پاوله؟

به ریژ "پاول": پیموایه ئیره شوینی شه مشتومرانه نییه. پیموایه کاتیک که ناسایشی نه ته وه یی نیمه له گه ل مه ترسی رویه روویه، خه لکی نه امریکا مافی نه وه یان هیه له ریگای کۆنگریسه وه جهنگ رابگه یهن. شه مه له شیوه ی نهو بارو دۆخه یه که جهنگه کانی قیه تنام و گه مارو کانی نه ته وه

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

يه كگرتووه كانى ليكته وتوهه، له شيوهى نهو بارود زخهيه كه جهنگى كوزيا و فييه تنام و جهنگه بسى سووده كانى ديكه ليكه وتوهه. همر بزيه نيمه جهنگى كه نداوى فارسمان نه برده وه و هيتشتاش له گهل نهم كيشهيه بهرهوروين.

بهريز "رؤهرا باچير":

كه وابوو به بيروبوچوونى بهريز پاول، نه گهر ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا جهنگى دژى عيتراق رانه گهيانديبايا، چى له گهل نهم ديكتاتور ه بگردبايا؟

بهريز "پاول":

من له سر نهو باورهه كه كۆنگريسي ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا بهرپرسياره له بهرامبهر نهوهى لهوه دلتيابيتت كه كاتى نهوهيه جهنگ رابگهيه نيتت. جهنابى سهروك، به كورتى من هيچ ره خنهيه كم نيبه لهو كه سانهى كه ريبهرايه تى عيتراق ده به نه ژيزر پرسيار. من ريبهرايه تى عيتراق شهرمه زارده كم. كيشهى من له گهل نهو ته كنيكهيه كه نيمه به كارى ده بهين، كيشهى من له گهل نهو ره وته دايه كه نيمه كه لكى ليتورده گرين، پيموانيه نيمه ده سه لاتی نهوه مان هه بيتت. له دريژ خايه ندا نه مه به قازانچمان نيبه. كاتى كه نيمه باسى صين (چين) ده كه ين به ته واوى له ناته باييدايين. نهو پريانامه ده ستنيشانكراوانه كه نيمه بو صين ده زمانكردوون، بو چاره سهر كردنى نهم كيشانه به كار ناييتت. له هه مان كاتدا، نيمه پارهى زؤرتسر ده ده ين به صين، ده يده ين به توركيا، ده يده ين به هندونيزيا و هه موويان نازادييه كانى هاوولاتيانى خؤيان پيشيل ده كه ن.

بهريز "پؤرتيتر":

جهنابى سهروك، تنها ده مه ويتت نهوه به بهريز "پاول" بلیم كه به دلتيابيه وه ريزم ههيه بو قسه كانى به لام له گهل بيروبوچوونه كانى نيم. نه گهر بهريز "پاول" نهم بيروبوچوونانهى له پارلمانى

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی وزارتین دهره و هس نه بریکا

تورکيا يا عيراق يا نهندونيزيا دهره برابيا له گهل چاره نووسنيك وهك چاره نووسى له ميلا زانا و پارلمان تاره كورده كانى ديكه بهرهوروو دهبه ووه واتا ده كه وته به نديخانه .

به همرحال من له گهل نهو به شه له قسه كانى بهرنيژ "پاول" دام سه بارهت به وهى كه نيتمه نابيتت نيدى پاره به ده ولته تى تورکيا بدهين ههتا كاتيك كه كورده كان سهركووت بكات. با نيدى پاره به ده ولته تى نهندونيزيا نه دهين كه نازاديهه نايينيه كانى خه لكى "تهيموورى رزوه لالت" زهوت ده كات، با پشتيوانى لهو ديكتاتورانه نه كمين كه مافى بنه رپه تيه كانى خه لكه كه يان پيشيل ده كهن. من له سهر نهو باوه رهم كه نيتمه ده بيتت زور شه فاف كار بكهين و ناتهبابى له كارماندا نه بيتت. نيتمه ۹ برپارنامه مان دژى صين په سهند كردووه. نه م برپارنامه نه كارپه گريان هه به ووه، به تاييهت نهو برپارنامه يه كه په يوه ندى به "راديو ناسيائى نازاد" هوه هه يه كه بؤ صين و ته بهت و كورپاي باكوور و برمى بهرنامه بلاو ده كاته ووه.

به بيروبوچوونى من نيتمه توانابى نه وه مان هه يه كارپه گرى نه رتييمان هه بيتت له سهر كومه لگاي نه م ولاتانه. با نيتمه قه د ده ست له نيدنه ناله كافان و باوه رپه كافان هه لنه گرپن به نيسبهت نازادى مرؤف كه بنه مای كومه لگاي نيتمه يه.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكاً

سكالاً كردن و دادگايى كردنى سهدام حوسهين

۱۲ ى نادارى ۱۹۹۸ - نه نجومهنى پيران

بهريز "سپيكتور":

جهنابى سهرۆك بريارنامهى ۷۸ له لايهن من و سناتور "دۆرگان" پيشنيار كراوه بۆ سكالاً كردن و دادگايى كردنى سهدام حوسهين به تاوانى جهنگ و تاوانه كانى ديكهى دژ به مرؤفايه تى. بۆ نهوى به خيتراترين شيوه بجمه ناو بريارنامه كه، ناماژه به پرگهيه كى ده كه م كه ده لئيت سهرۆك كۆمار ده بى:

۱- داواى پيڤكهاتنى كوميسيونيڤ بكات له بن چاوديري نه تهوه به كگرتوه كان بۆ ليپرسينه وهى نيونه ته وهى له گه ل تاوانه كانى سهدام و كاربه ده ستانى ديكهى عيراق

۲- داوا له نه تهوه به كگرتوه كان بكات دادگاي نيونه ته وهى تاوانه كان پيڤكهات به مه به ستى سكالاً كردن و دادگايى كردن و زيندانى كردنى سهدام حوسهين و كاربه ده ستانى ديكهى عيراق كه تاوانى دژه مرؤفايه تى، تاوانى ژينوسايد و پيشيلكاريه كانى ديكهى ياسا نيونه ته وهى به كانيان نه بجام داوه.

۳- ههنگاوى پتيوست ههلبگريت بۆ پيڤكهاتنى دادگايه كى (تاوانه نيونه ته وهى به كانى) وا، له وانه ته رخان كردنى پاره و به ده سته ينانى پشتيوانى ولا ته به كگرتوه كانى نه مريكا بۆ سپاردنى سهدام حوسهين و كاربه ده ستانى ديكهى عيراق به ده ستى دادپهروهى.

نهم بريارنامه كار ده كات بۆ نهوى سهدام حوسهين وه تاوانبارى جهنگ دادگايى بكرىت و دوايين نالقهى زنجيره ههوله كانه بۆ نهوى سهروهى ياسا نيونه ته وهى به كان له ريڤگاي دادگاي نيونه ته وهى تاوانه كانه وه ده سته بهر بيت. ميژينهى نهم چالاكيه ده گه ريته وه بۆ دادگاي سهريازى نيونه ته وهى "نۆرميپيرگ" كه بۆ دادگايى كردنى هه نديڤ كه س پيڤكهات كه له كاتى جهنگى جيهانى دووم تاوانيان دژى ياسا نيونه ته وهى به كان نه بجام دابوو. به گويرهى شهرت و مهرجه كانى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

دادگای نورمبيرگ "ياسای نيونه ته وهى دژى نهو كه سانه جيبه جى ده كريت و نهو كه سانه سزا ده دات كه تاوانيان دژى ياسا نيونه ته وهى به كان نه نجام داوه."

نهم شهرتومرجه نه مپوش هر وهك سالى ۱۹۴۶ له جى خويديه. پاش تپه پوونى يهك دهيه، گهلى له نيته له كۆنگريسي ولته يه كگرتوه كانى نه مريكا هه ولمان داوه دادگای نيونه ته وهى تاوانه كان پيكيه نين بؤ سزادانى نهو كه سانه ي كه تاوانى دژ به مرؤفايه تى و تاوانه نيونه ته وهى به كانى ديكه يان نه نجام داوه. من و سناتور "دؤد" كۆمه لئيك بريار نامه مان له م په يوه نديده دا له نه نجومنه ي پيرانى ولته يه كگرتوه كانى نه مريكا نووسيوه.

له كۆنگريسيش له ژير ريبه رايه تى كونگريسمن "جيم ليچه"، هه نديك بريار نامه پيشنيار كراوه. دادگای نيونه ته وهى تاوانه كان به ره وپيش ده چيت نه گهر نزيكايه تيبه كى راسته قينه هه بيت بؤ دروست كردنى دادگايه كى وه ها له داهاتوويه كى نه زور دووردا و له م سهروه نده دا دادگای تاوانه كانى جهنگ له لايه ن نه ته وه يه كگرتوه كانه وه دروست كراوه بؤ ليپرسينه وه له گه ل تاوانه كانى دژ به مرؤفايه تى له يوگوسلافيى پيشوو و نهو تاوانانه ي كه له بؤسنيا و ولاتانى په يوه نديدار نه نجام دران و ههروه ها نهو تاوانانه ي كه له "رواندا"^۲ دژى مرؤفايه تى نه نجام دران. نيستا دادگای تاوانه كانى شهر هه يه. من جاريكيان هه لى نه وه م بؤ ره خسا له نزيك وه سه يري كارى نهم دادگايه بكم. ده بى بازنه ي كارى دادگای تاوانه كانى جهنگ نه وه نده به رفراوان بكريت كه نهم بريار نامه ي به رده ستمان بكه ويته ناوى بؤ نه وهى سه دام حوسه ين وهك تاوانبارى جهنگ دادگايى بكريت.

ناشكرايه كه سالى ۱۹۸۸ ده ولته تى عيراق به ريبه رايه تى سه دام حوسه ين شالوئيكى سيستماتيكى بؤ قركردنى خه لئكى كورد له عيراق به رپوه برد. ريبه ره كورده كان ژماره ي نهو كه سانه ي كه له نه نجامى نهم شالوده دا كوژراون له نيوان ۵۰ هه زار تا ۱۸۲ هه زار كه س

Jim Leach¹
Rwanda²

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و هزاره تنی دهره وهی نه مریکا

هه لده سه نگیتن. له ۱۶ ی ناداری ۱۹۸۸ هیزی هه وایی عیراق شاری هه له به جهی بومباران کرد پاش نه وهی که ده ولته تی نیران به یارمه تی هیزه کورده کان هه له به جهی گرت. نه م بومبارانه به چه کی کیمیایی نه فجام درا و له نه فجامدا ۵ هه زار ژن و مندال کوژران. ده ولته تی عیراق له ۱۹۸۲ و ۱۹۸۴ له شهری نیران و عیراق که لکی له چه کی کیمیایی وه رگرتوه.

عیراق سه ره تا له سالی ۱۹۸۲ دژی نیرانیه کان چه کی کیمیایی به کار هینا و پاشان له ته موز ۱۹۸۳ گازی "موستارد" ^۳ی دژی هیزه نیرانیه کان به کار هینا. بریکی زور گازی موستارد له تشرینی دووه می ۱۹۸۳ و شویاتی ۱۹۸۴ له لایهن عیراقه وه به کار هینرا. ههروه ها ده گوتریت عیراق له هیزه که ی شویاتی ۱۹۸۴ گازی ده ماری ^۴ به کار هینا وه. له په یوه ندی له گه ل قه ییرانی عیراق - کویت له ۱۸ ی کانوونی دووه م تا ۲۵ ی شویاتی ۱۹۹۱، عیراق ۳۹ موشه کی قه ده غه کراوی Scud ی له ۱۸ هیرشی جیاوازا هاویشتوه بو نیرانیل که ۲ کسی به شیوازی راسته وخو و ۱۲ که سی به شیوازی ناراسته وخو کوشتوه و پتر له ۲۰۰ که سی بریندار کردوه.

له ۱۸ ی دیسامبری ۱۹۹۰ ریکخراوی لیبورونی نیونه ته وهی راپورتیکی بلاو کرده وه که تییدا هاتوه عیراق سدان کویتی نه شکه فجه کردوه و کوشتوه به گومانی نه وه که هیرشیان کردوه ته سه ر هیزه کانس عیراق. هه زاران کویتی به تاوانی ملکه چ نه بوون به فرسانی سه ربازانی عیراق دستگیر کراون. ریکخراوی لیبورونی نیونه ته وهی ههروه ها راپورتی داوه که نزیکه ی ۳۱۲ مندال له زگی دایکیاندا مردوون پاش نه وهی که سه ربازانی عیراق دایکی نه م مندالانه ی کوشتوه.

ده ولته تی عیراق ههروه ها تاوانی به نه نقه ست و برنامه داریشراوی تروریزی ژینگه ی له ناوچه نه فجام داوه به ناگر تیبه ردانی به نه نقهستی ۷۰۰ بیری نه وتی کویت له شویاتی ۱۹۹۱.

له به هاری ۱۹۹۳ ده ولته تی کویت ده ولته تی نه مریکای ناگادار کرده وه که کو مه لیک به لگه ی دوزیه ته وه دهراره ی نه وهی که عیراق هه ولتی داوه سه رزک کو ماری پیشووی نه مریکا، جورج

mustard gas ^۳
nerve gas ^۴

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

بوش له كاتى سهردانى جورج بوش بۆ كويت له ۱۴، ۱۵ و ۱۶ ي نيسان بكوژيتت. له م پهبه ندييه دا نيداره ي فدرالى ليكولتينه وه و ناژانسه هه والگريه كانى ديكه ي نه مريكا بۆ ليكولتينه وه ناردان بۆ كويت و له ۲۴ ي حوزه يرانى ۱۹۹۳ راپورتيان دا به سه رۆك كۆمار و رايانگه ياند به م نه جمعه گه يشتون كه عيراق له پشتى نهم پيلاندا بووه. عيراق حاشاي له وه كردوو كه هه ولى كوشتنى سه رۆك كۆمارى نه مريكاى دايتت به لام راستبوونى نهم مه سه له يه سه لپندرا، هه ر بۆيه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له ۲۶ ي حوزه يرانى ۱۹۹۳، ۲۳ موشه كى Tomahawk ي دا له به رپوه به رايه تى نيستى خباراتى عيراق. له ۲۸ ي حوزه يرانى ۱۹۹۳ سه رۆك كلينتون نامه يه كى نارد بۆ كۆنگريس و ناماژه ي به وه كردبوو كه هيرشى موشه كى سه ر عيراق به گوپره ي بريارنامه ي ده سه لاته كانى جهنگ نه جمعه دراوه.

نه مانه كورته يه كى چوپر له تاوانه جهنگيه كانى سه دام حوسه ين و رپبه رانى ديكه ي عيراقه. هه روه ها سه دام كۆمه لتيك كرده وي شايانى سه رزه نشى ديكه ي به گوپره ي رپوشوينه نيونه ته وه ييه كان نه جمعه داوه. سه دام حوسه ين بريارنامه كانى نه ته وه يه كگرتوه كانى به توندى پيشيل كردوو و له گه ل جيهان به ربه ره كانى ده كات به لام له دواين ساته كاندا باده داته وه. نه گه ر سه دام سكالاي له سه ر تو مار بگريت و وه تاوانبارى جهنگ دادگايى بگريت ده بى به نمونه يه كى زۆر باش. روونه كه دادگايى كردنى سه دام مه سه له يه كى زۆر ئالوزه و له وانه يه بى كه لك وه رگرتن له هيرى كى زۆرى سه ربا زى مومكين نه بيت.

هه نديك داواكارى هه يه بۆ رووخاندنى سه دام حوسه ين. شتيكى دوور له راستى نيه كه هيرزه ناوخوييه كانى نه يارى سه دام يتوانن شوپشيك دژى سه دام نه جمعه بدن. ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده توانيئت له رپنگاي راديو دهنگى نه مريكا يارمه تى نهم هه ولانسه بسات و ده توانيئت (به ها ونا ههنگى له گه ل كۆمه لگاي نيونه ته وه يى) پشتيرانى له و كه سانه بكات كه دژى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه مريكا

سه دام خهبات ده كه بن بۆ په سه ند كردنى برپار نامه يه كى وه ها بۆ داد گايى كردنى سه دام وهك تاوانيارى جهنگ. نم داد گايى كردنه ته نانه ت نه گهر خودى سه داميش تتييدا ناماده نه بيته ورهى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا زۆر بهرز ده كاته وه بۆ رووخاندنى سه دام. بهرته "دۆركان":

جه نايى سه رۆك، ريكخراوى چاودتيرى مافى مرۆڅ شتى زۆرى نووسيوه سه بارهت به شالوى نه نفال دۆى كورده كانى باكوورى عيراق. نم شالواه سياسه تى كۆمه لكوژى سيستماتيك و به نه نقه ست بوو. ريكخراوى چاودتيرى مافى مرۆڅ گه يشتووه ته نمو نه غمامه كه ده ولته تى عيراق لانيكه م ۵۰ هزار تا ۱۰۰ هزار كوردى كوشتووه.

شالوى "نه نفال" برتتى بوو له كاول كردنى هزاران گوندى كوردنشين و كوشتن و بى سه روشوين كردن و قه لاقۆ كردنى خه لك به چه كى كيميائى و نيسته جى كردنى زۆره مللى سه دان هزار كورد. نم شالواه پاكتاوى نه تنيكى بوو، پاشان ده سه واژه ي "نه نفال"ى له سه ر دانرا. مه سه له ي زۆر خراپتر نه وه يه كه له شالوى "نه نفال" دا كه لك له چه كى كيميائى وه رگيراوه. راپۆرتى نه غجومه نى وه زيранى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا ده لته ت له ۱۹۸۷ و ۱۹۸۸ گه لى جار به چه كى كيميائى هيرش كراوه ته سه ر دانيش توانى گونده كان. نم راپۆرتيه، ۱۰ نمونه له هيرشه كيميائيه كانى عيراقى خستووه روو و ده لته ت عيراق ۵ جۆر گازى موستارد و "گازى نه عسابى سارين و تابون^۷"ى خستووه ته سه ر بومبى هووايى و "rocket" ى ۱۲۰ ميليمى و چه ند جۆر تۆپ.

عيراق بهرنامه ي چه كى كيميائى و بيولوژيكى هديه. نه مبارى چه كه كيميائيه كانى عيراق، ۴۰ هزار چهك و ته قه منه نى كيميائى و ۴۸۰ هزار ليتر سووته منه نى چه كى كيميائى و ۸ سيستمى هه لگرى بومب له خو ده گرتت. نه مبارى چه كه بيولوژيكه كانى عيراق، ۸/۵۰۰ ليتر anthrax

nerve gases Sarin and Tabun ^۷

کوردها و کوردستان له به لکه نامه کانس و هزاره ناس دهره وهس نه هریکا

٨، ١٩ هزار لیتر botulinum toxin و ٢٢٠٠ لیتر alfatoxin^١ له خۆ ده گریته. نهم بهرنامه یه پیشیل کردنی کونوانسیونی چه که بیولوژی که کانه که عیراق واژوی کردوه. ههروه ها لیستی تاوانه کانی عیراق و پیشیلکاریه کانی په یاننامه کان زۆر دوور و درێژه. جهنابی سه رۆک با سهیریکی رهفتار و کرده وه کانی سه دام حوسهین و رژی عیراق بکهین له ریگای نهو به سه رهاته ترسناکهی که به سه ری کوریکی مندالدا هاتوه به ناوی "دژوار" که ته مهنی ٥ سال بووه و نیستا مردوه. به سه رهاتی "دژوار" له راپورتی سهیروسه مهنی "ریکخرای چاوه دیری رۆژه لاتی ناوه راست" و "ریکخرای پزیشکانی مرۆفدۆست" وه رگیراوه. ریکخرای چاوه دیری مافی مرۆفدۆست راپورتهی له کتیبیلکه دا به ناوی "شالوی نه فال له کوردستانی عیراق" بلاو کردوه ته وه، نهم کتیبه به سه رهاتی زۆر ترسناکی "دژوار" مان بۆ ده گپه تته وه:

له نیواره ی رۆژی ٢٥ ی ئابی ١٩٩٨ باوکی "دژوار" که جووتیار بووه و ناوی حه سه ن بووه، له گه ل دایک و باوک و ٤ برا که ی و هاوسه ره که ی و ٤ مندالنه که ی (که "دژوار" یه کئی له وانه بووه) له گوندی "بیروجینی"^{١١} ده ژیان. حه سه ن باوکی "دژوار" سه ره له به یانی نهو رۆژه خۆی ناماده کرد سوو بسچته باخه که یان به لام گونده که یان بومباران کرا. حه سه ن ده لیت ته قینه وه کانی سه ره له به یانی نهو رۆژه به قه د بومبارانه کانی پیشوی گونده که یان به ده ستی عیراق به هیز نه بووه. خه لکی گوند (نه وانه ی که له هیزه که رزگاریان بووه) و توویانه دوو که لئی بومباران به ره نگی سپی، رهش و زهرد بووه و به رزایی دوو که له که ی ٥ تا ٦ مه تر بووه، بۆنی گازه که ی سه ره تا خۆش بووه و بۆنی سیو و ههروه ها بۆنی شتیکی شیرینی داوه. گه لئی له گوندنشینه کان و توویانه:

^٨ نان تراکس

^٩ بوتولینوم توکسین

^{١١} نالفاتوکسین

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

گازه كه بزنى ژهرى دژه نافهتى كيتلگه كانى ددها. پاش ماوه يه كى كورت بزنه كه تال بوو و كارى كرده سر چاو و دم و پيستماني. له ناكاو به زه حمت ده مانتوانى هه ناسه بكيشين. هه ناسه مان نه ده هاته سهره وه و به ته واوى پچرا بوو.

خه لكى نهم گونده - كه تنها يه كى له و گوندانه بووه كه سهر له به يانى نه و رژه له لايه ن ده ولته تى عيراقه وه هيرشى كراوته سر - نه يانده زانى له كاتى بومبارانه كه دا چى بكنه و كه م كه م زانيويانه كه نه مانه بومبى ناسايى نين، به لكو بومبى كيميائين. كاتى كه دو كه لى بومب هه كيميائيه كان نيشتو وه ته سر زه وى، وه كه په له هه ور چوم و كيتلگه و مه زراكانى داپوشيوه. باوكى "دژوار" ده لئيت: "من ده ستى 3 منداله كه م و ژنه كه م گرت و به هه له هاتن چووينه سر شوينيكى به رز. نييمه به ره و ناراسته ي پيچه وانه ي دو كه له كه هه له هاتين. بارود خه كه زور شله ژاو بوو. خه لك به ره و هه موو لايه كه هه لده هاتن. نه ندا مانى بنه ماله له يه كه داپرابوون و منداله كان دايك و باوكى خو يان ون كرد بوو. هه موو كه سينك هه ولتى ددها خو ي رزگار بكات. هه ره كه سينك له بيرى خويدا بوو، ته نانه ت دايكى منداله كانيش، له بهر نه وه كه منداله كان نه يانده توانى هه ناسه بدهن".

به لام باوكى حه سن و نه ندا مانى ديكه ي بنه ماله هه ره له سهره تا وه له مال نه هاتبوونه دهره وه، له بهر نه وه ي كه نه يانده زانى نهم دو كه له چييه به لام كاتى كه زانيسان نه مه هيرشى كيميائيه، كه ليكيان له گونده وه به ره و باخيك هه له هاتن كه له نيئو دژليكى قولندا بوو. دوو كه له كه به شوينياندا ده چوه ناو چومه كه. نه و كاته حه سن و باوكى زانيسان يه كى له 4 منداله كانيان ليبيان جيا بووته وه، كه نه و منداله 5 ساله بوو كه باسم كرد واتسا "دژوار" بوو، "دژوار" ون ببوو، له گه ل باپيرى چووبوه نيئو باخه كه ي نيئو چومه كه و له وى ما بووه وه. كاتيك كه دوو كه له كه پاش نيئو كاتژميئر توزيك لاچووبوو، حه سن و كه سانى ديكه كه رزگاريان ببوو به سلامت گه رابوونه وه ناو گوند. حه سن بينى دايك و خو شكه كه ي به سر زه ويذا راکيشراون و كيميائى

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتني دهره وهی نه مریکا

گرتوونی، دست و لاقیان سه قهت ببوو وده لهرزی، هه ولیان ددها ناو بختون به لأم نه یانده توانی، گه پرویان وشک ببوو و دسوتتا، دهرشانه وه. حه سن ده لئی: "دایکم به هه ناسه هه ناسه دان وتی هه ست ده کم سهرم کونی تیپوه. له ماوهی چهند کاتژمیتر پاش کیمیاباران که دایک و خۆشکه کم کویر بوون. له گوند چرومه دهره وه و باوک و کوره کم ("دژوار") دۆزییه وه که مردبوون و له دهره وهی باخه که مان که وتبوون. هیچ نیشانه به کیان پیوه دیار نه بوو. وه که نه وه واپوو خه وتبن، تنه ا نه وه نه بی که ده موچاویان شین ببوو. پاشان زانییم که دو براکم له نه شکه وتیکی بچوو کدا مردوون که خۆیان تیدا دالده دابوو".

جه نابی سهرۆک، نه مه تنه ا چهند پاراگراف له و کتیبه یه که باسی به سهرهاتی یه کی له گونده کان ده کات که له لاین ده ولته تی عیراق کیمیاباران کراوه. تنه ا یه که س له م جیهانه دا هیه که نه یه ک جار به لکو چهند جار چه کی کۆمه لکوژی دژی خه لکی خۆی و دراوسیکانی به کار هیناوه، نه ویش سهدام حوسه ینه و تنه ا یه ک ولاتیش هیه که کارنیکی وای تیدا کرابی، نه ویش عیراقه. من و سناتوری نه یاله تی پنسیلوانیا و نه وانی دیکه ده لئین نیستا کاتی نه وه یه (هر چهند که کاتی زۆری به سهردا چوه) که دادگایه کی نیونه ته وه بی پینکبه یتریت بز دادگایی کردنی نه و که سانه که نه م کرده وه دلره قانه و تاوانه جهنگیانه نه عجام داوه. نه م دادگایه ده توانی له م په یوه ندییه دا کۆمه لئیک به لگه نامه ی زۆرتر بخته روو، له چا و نه و شتانه ی که نه م پرۆ سناتۆری نه یاله تی پنسیلوانیا و من باسمان کرد.

له وانه یه پاشان هه موو جیهان ناگاداری نه م به لگه نامه نه و نه و کرده وه ترسناکه به زمان نه هاتووانه بیته وه که به سهر نه م ژن و پیاو و منداله بی گوناها نه دا هاتوه. نه تنه ا ده یان هه زار به لکو سهدان هه زار که س بی سهروشوین کران و به تاک و به کۆمه ل کوژراون که هه ندیکیان به چه کی کیمیایی کوژراون. له وانه یه پاشان خه لکی جیهان ناگادار ببنه وه که سهدام، تنه ا

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه سريكا

سهر كردهى ولاتىكى نييه، تنها سهر كردهى عىراق نييه، به لكو تاوانبارى جهنگه. دادگاي تاوانه كانى جهنگ دهبايا پاش شبرى كه نداو پىكبهاتبايا .

سه دام حوسهين چ به ناماده بوون له دادگا و چ ناماده نه بوون له دادگا، دادگايى بكرىت بۆ من جياوازى نييه، گزنگ نه وهيه دادگايى بكرىت. نييمه ده بى (وهك خه لكى جيهان) له دهورى يهك كۆبينه وه و كرده وهيه كى دادپهروه رانهى وا نه نجام بدهين. نه و كرده وه ترسناكه به زمان نه هاتوه كه دهولتهى عىراق به سهر گه لى لهم خه لكه بى گونا هه دا هيناويه تى، نابى بى وه لام بى تيه توه وه و ده بى لى پرسينه وهى له گه ل بكرى. نييمه ده ترانين و ده بى دادگايه كى نيونه ته وهى پىكبه تين. نييمه كارىكى وامان له رابردودا كرده وه و نيستاش دو دادگاي هاوشيوه هه يه.

به رى به رايه تى سناتورى نه ياله تى پنىسلوانيا، نييمه ده ترانين و ده بى دادگايه كى نيونه ته وهى بۆ عىراق پىكبه تين. له وانيه نه م پرپار نامه يه بۆ هه ندى كه س ناته با بى و بلين ديپلوماسى ناشه فافى جيهانى نه م پرۆ نه م جوره كرده وه لى پراوانه و گزنگانه قىون ناكات. نه گهر ده سته پشخه رى ديپلوماتيك له داهاتودا له كه نداوى فارس نه نجام بدرىت، نابىت له نيوان ديپلوماته هىزاكان له لايهك و سه دام حوسهين وهك سهر كرده يه كى نه ته وهى له لايه كى ديكه بكرىت. ده بى سه دام وهك تاوانبارى جهنگ دادگايى بكرىت و به لگه نامه كان كه هه موو خه لكى جيهان له داهاتودا ده يانينن، تاوانبار بوونى سه دام ده سه لى تين.

ژينوسايد و تاوانه كانى دژ به مرۆقايه تى

پيشىلكارى به كانى ياسا نيونه ته وهيه كان له كويت له لايه ن عىراق سيستماتيك و به رفراوان بسوه به لام دادگاي نيونه ته وهى نابىت خۆى له باز نهى جهنگى كه نداوى فارس دا به رته سك بكاته وه و بۆ نه م مه به سته ده بى نمونه گه وره تره كانى تاوانه كانى سه دام حوسهين له بهر چاو بكرىت كه داگير كردنى كويت تنها يه كى له و تاوانانه يه. دادگاي تاوانه كان و له وانه دادگاي تاوانه كانى سه دام

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه سربكا

حوسهين يه كى له دادگا دريژخايه نه كانه و ده گه رپته وه بۆ پيش له جهنگى كه ندرى فارس و پاش نهم جهنگهش بهرده وام بووه.

گه و ره ترين تاوانيك كه سهر كرده كانى عيراق نه بجاميان داوه، شالوى نه نفاله بۆ ژينوسايدى خه لكى كورد له ناوچه گوندن نشينه كانى باكوورى عيراق. نه بجامدانى پتر له ۳۰۰ گفترگو و ليكولينه وهى مهيدانى له كوردستانى عيراق و كه لك وهر گرتن له بهلگه نامه دادگا په سهنده كان و بهلگه نامه فرميهه كانى عيراق كه ده ستيان به سهردا گيراوه، ريكخراوى چاوديرى مافى مرؤفى گه ياندو وه ته نمو نه بجامه كه له شالوى نه نفال دژ به كورده كانى عيراق، ۵۰ هزار تا ۱۰۰ هزار كورد به شتوازى سيستماتيك و به نه نقه ست كوژران.

له م شالوه دا هزاران گوندى كوردن شين كاول كراون و گه لى كهس به چه كى كيميائى كوژران، بى سهر شوين كراون و قه لاقو كران يا سهدان هزار كورد به زور نيشته جى كراون. راپورتيكى ريكخراوى چاوديرى مافى مرؤف نه وه نيشان ده دات كه چون نهم شالوى ژينوسايدى گونده گوند به رپوه چوه. گونده كان سهره تا بومباران يا توپباران كراون و هه نديك جار هيرشى كيميائيان كراوته سهر (به هه مان جوژه چه كى كيميائى كه له كاتى شهرى نيران و عيراقدا كه لكى ليوه رگيراوه). دانيشتوانى گونده كان هه وليان داوه هه لپين به لام كه وتوونه داوى سه ربازه كان كه گونده كانيان گه مارؤ داوه. هيزه كانى نيستخباراتى عيراق پياو و كوره كانيان جيا كرده وته وه و بى سهروشيتيان كروون. نمو شاهيدانه كه نهم رووداوانه يان به چارى خويان بينيه وه وتوياننه نهم كه سانه به لورى گوازارونه ته وه بۆ باشوورى عيراق و له وى كوژران و خراونه ته ناو گوپه به كۆمه له كان.

نهم كرده وانى ده وله تى عيراق دژ به خه لكى كوردى خو، تاوانى ژينوسايدى به گوپه رى نمو پيتناسه يه كنوانسيونى ژينوسايدى كه ده وله تى عيراقيش له ۱۹۵۹ واژوى كرده وه. نهم

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره نى دهره وهى نه مريك

كنوانسيونه، كۆمهلكوژى خهلك به هۆى ره گهزيانهوه قهدهغه دهكات. له بهلگه نامه كانى خودى دهولهتى عيراقدا دهرده كه ويته كه دهولهتى عيراق ههولتى داوه كورده كان به كۆمهله له ناوبه ريت تهنها له بهر نهوه كه كورد بوونه. نهم كرده وهيه، ده كه ويته ناو پيناسه ي كونوانسيونى ژينوسايد. دهولهتى عيراق له شالاوه كه ي خۆى دژى خهلكى كورد كهلكى له چهكى كيميائى وه رگرتسوه كه پاشاوه ي چه كه كيميائيه كه نى جهنگى نيران و عيراق بووه.

به پيسى راپۆرتيكي نهنجوه مهنى وهزيرانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا دهر باره ي چه كه كۆمهلكوژه كانى عيراق، دهولهتى عيراق له ۱۹۸۷ و ۱۹۸۸ له ناوچه كانى سهر سنوورى نيران و توركيا هيرشيكى كيميائى گه وره ي كردووه ته سهر گوندنشينه كانى خۆى. هه مان راپورت ناماژه به ۱۰۰ نمونه هيرشى كيميائى عيراق دهكات دژ به سه ربازه كانى نيران يان خهلكى كورد. به گويره ي نهم راپۆرتيه عيراق له بوارى به ره مهينانى چهكى كيميائى پيشكه وتنى باشى به دهست هيناهه و له دهيه ي ۱۹۸۰ نهم چه كانه ي دژ به نيران و خهلكى كوردى ولاتى خۆى به كار هيناهه. هيزه كانى عيراق ههم به نامانجى تاكتيكه سه ره بازيه كان و ههم به نامانجى ترساندننى خهلك، گازى كيميائىيان (له وانه گازى Mustard ي ه و گازى ده ماري Sarin و Tabun ي ۶) خستووه ته سهر بومبه هه واييه كان و رۆكيتى ۱۲۰ ميليمى و چند جۆر تۆپ.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

دارپشتنى بهرنامه يهك بۆ پشتگيرى له ئالۆگۆزى ديموكراتيك له عيراق

۷ ي تشرينى يه كه مى ۱۹۹۸ - نه نجوومهنى پيران

بهريز "لۆت":

خۆشحالم كه نه نجوومهنى پيران تاوتوتى گه لاله ياساى ۴۶۵۵ ي كۆنگرئيسى نه مريكا دهكات بۆ نازادى عيراق. من له كۆبونوهى ۲۵۲۵ ي نه نجوومن له ههفتهى رابردو گه لاله ياسايه كم پيشنيار كرد كه ۷ كەس له سناتوره كان پشتيوانى ليكردبوو. ههينى رابردوو، كوميتەى پهيوه ندييه نيونه تهويه يه كان ئەم گه لاله ياسايهى تاوتوتى كرد و تهنها چەند گۆرانكارى ته كنيكى بچووكى تيدا كرد. له ۵ ي تشرينى يه كه م كۆنگرئيسى نه مريكا ياساى ۴۶۵۵ ي به ۳۶۰ دهنگى نهرينى له بهرامبهر ۳۸ دهنگى نهرينى پهسەند كرد. ئەم دهنگدانه و دهنگدانه كهى نه مړۆى نيمه ، پشتيوانى توندى كۆنگرئيس نيشان دهكات بۆ گرته بهرى سياسته تىكى نووى به نيسبهت عيراق، سياسته تىك كه بۆ گۆزىنى رژيى سه دام حوسهين له ريگاي پشتيوانى سياسى و سه ربازى له ئۆپۆزسيونى عيراق ههول دهكات. ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا گه ليك نامرازى له بهر دهستدابه بۆ پشتيوانى كردن له نازادى عيراق.

له لوتكهى جهنگى ساردهدا، نيمه پشتيوانيمان كرد له خهباتكارانى نازادى له ناسيا، نافريقا و نه مريكاي لاتين كه ده يانه ويست بۆ داهاتوويه كى ديموكراتيك خهبات بكەن و له م ريگايه دا گيانى خۆيان بهخت بكەن. نيمه ئيستا ده بيت و ده توانين هه مان سياست به نيسبهت عيراق بگرينه بهر. حكومهتى كلينتون بهردهوام بانگه شهى بى لايەن بوونى نيمه دهكات له سياستهتى دهروه، من پشتيوانى له م بۆچوونه ده كه م. نه مړۆ نيمه ده توانين فونهى روونى سياسته تىك بييين كه به شيوه تىكى بهر فەراوان له لايەن هەر دو لايەنه وه (كۆمارى و ديموكرات - وه رگير) پشتيوانى

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره نئس دهره وهه نهمريكا

ليكراوه. من ده زاتم حكومه تي نهمريكا دهره كه به قولايي ههستي نيمه ده كات له سه سه نهم مه سه له يه.

نيستا گوشاره كان زورتر بووه بو نه وه ي گه مارو كانس سه سه عيراق لابرئيت، سه سه راي نه وه ي كه عيراق سه سه ربيجي له شهرت و مه ره كه كانس ناگره سه تي جه نكي گه نداوه ده كات. نه گه سه سه دام حوسه ين له سه سه ده سه لات بيئت، به ره وه نه نديه كانس نيمه له ره وه له لاتي ناوه راست ناپارئيترئيت. نهم ياسايه ي به سه سه ده سه تي نيمه، نه خسه ي ريگامان بيئشه كه ده كات بو گه يشتن به نامانجه كافان. نهم سالن كونيگرئيس 50 ميليون دولاري ته رخان كرده وه بو پشتيواني له نئويزيسيوني سياسي عيراق. نيمه 5 ميليونان ته رخان كرده بو دامه زراندنس "راديو عيراقس نازاد". نيمه به گوئره ي ياساي نئوه راسيونه بيانيه كان، سالي 1999 سه سه رچاوه ي زورتر ته رخان ده كه ين بو پشتيواني سياسي له نئويزيسيوني عيراق، له وانه ته رخان كرده ي 3 ميليون دولار بو كونيگرئيس نيشتماني عيراق.

چي به جي بوني نهم ياسايه پئويستي به كاري زور هه يه. پئويستي به وه هه يه سه سه روك كؤماري نهمريكا لانيكه م گروه يكي نئويزيسيوني چه كدار دروست بكات و يارمه تي سه سه ربازيان بدات و له گه ل گروه يان گروه گه ليكي ليها توو دانيشتن بكات. گه لي له نيمه كؤمه ليك بيروكه ي هه يه ده رباره ي نه وه ي كه نهم په ره سه يه ده بي چون به چي ته پيئش. من به ره ده وام وتوومه كونيگرئيس نيشتماني عيراق له رابردودا چالاك و كاري گه سه سه سه وه و ده تواني له داها تووشدا هه روا بي. كونيگرئيس نيشتماني عيراق ده تواني بيئت به بنه ماي نئويزيسيونيكي به سه سه فراوانتر. كؤمه ليك گروه ي ديكه هه ن كه نيستا له ناو خزي عيراق چالان وه كه "يه كيتي نيشتماني كوردستان" و "پارتي ديموكراتي كوردستان" و "مه جليسي بالاي شو رس نيسلامي عيراق".

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

وهزاره تی دهره وهی نه مریکا له سهر نهو باوه ریه که پتر له ۷۰ گروپی نژوژیسیون له عیراقدا هیه که گه لی له م گروپانه پیوانه کانی یاسای ۴۶۵۵ یان تیندا نییه. گه لی له م گروپانه بسونیکتی نهوتزیان نییه و پینگه یه کی سیاسی نهوتوشیان نییه. پشتیوانی نییه، نه م جوړه گروپانه ناگریته وه.

نییه ههروه ها ده بی زور ناگادار بین به نیسبهت نهوهی که پشتیوانی لهو گروپانه نه کهین که نامانج و دروشه کانیان له گه ل نامانجه کانی نییه دا نایه ته وه و هیزه بیانیه کان یا سیاسی ته کانی دهره وهی ولات دروستی کردوون وه "حیزی شیوعی عیراق" یا "ویفای نیشتمانی عیراق". من خوشحالم نییه توانیومانه له پهیره ندی له گه ل نه م یاسایه له گه ل سهرۆک کوماردا کاریکهین، به لام نییه ده بی زور شفاف بین له دارشتنی نه م رهوته دا. نییه ده مانه ویته بهرپرسیاریتی و دهسلاتی نه م کاره بگرینه نه ستو، هر وه که له به شی ۴ و ۵ ی نه م یاسایه دا نمازه ی پیکراوه. نه مه ههنگاو یکی گرنکه.

چاودتیران ناییت به هه له له م کاره ی نه غجومه نی پیران تی بگن. هرچند که له وانیه نه م یاسایه به تی کرای ده نگ په سهند نه کریت به لام له نه غمامی کۆتایی پیته اتنی جهنگی که نداوی فارس ههنگاو یکی گرنکه به ره وپیش. له سالی ۱۹۹۱، نییه و هار په یمانه کانمان خوینمان دا بۆ نازاد کردنی کویت. نه مپوش عیراقییه کان به هیته ده کهین بۆ نهوهی ولاتی خوین نازاد بکن.

به ریتر "هیلمز":

جهنابی سهرۆک من یه کی له پشتیوانه سهره کییه کانی یاسای ۴۶۵۵ و اتا یاسای نازادی عیراق بووم ته نه ها له بهر یه که هۆکار، نه ویش نه وه یه که سه دام حوسهین هه ره شه یه بۆ ولاته یه که گرتووه کانی نه مریکا و دۆسته کانمان له رۆژه لاتی ناوه راست. سه دام زور شه ییدی

کورڊ و کوردستان له به لگه نامه کانئ وزارتئ دهره وهئ نه مریکا

بهره مهینانی چه که کۆمه لکوژه کانه و به پرۆشه نهم چه کانه به کار بهینئ. نزیکه ۸ ساله که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا خۆی دوره پهریز گرتوه .

نهم پرۆسه یه نیستا له دواین قوناخه کانی له یه که هه لوه شاندا یه و هۆشدار یه نه وه ده دات که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا ناتوانیت بی دهنگ دابنیشیت و هیوادار بیت که هه موو شتیک خۆی چاک ده بیت. "سکات ریتز"^۱ و چند که سی دیکه به نیمه یان وتوه که سهدام ده توانیت له ماوه ی چند مانگدا، سر له نوئ ده ست به بهره مهینانی چه که کۆمه لکوژه کان بکاته وه. هر نهم ههفته ی رابردوه، رۆژنامه ی "واشنگتون تایمز" راپورتی دا که عیراق هیشتا هر سی جزره چه که ناوکییه که ی هه یه و اتا بومی نارکی هه یه و تنها پلوتونیوم و نورانیومی پیوستی نیه بیخاته سر نهم چه کانه. نیستا کاتی نه وه هاتوه له وه دلنیابین که سهدام له ریگای چه که کۆمه لکوژه کانی عیراق لانات. که و ابو هه تا کاتیک که سهدام و ریۆمه که ی له سر ده سلالات بن، عیراق هه روا هه ره شه یه کی هه همیشه یه .

نهم گه لاله یاسایه ی بهره ستمان، ده ست به پرۆسه ی درۆخایه نی رووخاندنی سهدام ده کات. نهم یاسایه به هیچ شتیه که داوای نارذنی سهریازانی نه مریکا یا تیه گلانی هیزه کانی نه مریکا له پرۆسه یه دا ناکات، به لکو ده گه ریته وه بۆ سر که وتنه کانی "دوکتۆرینی ره یگان"^۲ که هه موو نه و

Scott Ritter^۱

^۲ دوکتۆرینی ره یگان (Reagan doctrine) بیرۆکه ی نارذنه دهره وه ی دژه شوړش و تروریزی ده ولته تی و نوپه راسیونی لایه نگری له و هیزانه بوو که دژی شوړشه کومونیستییه کان له سهراسه ری جیهان کاریان ده کرد. به گویره ی نهم بیرۆکه یه که به دوکتۆرینی ره یگان (سهرۆک کۆماری نه مریکا) ناسراوه ولاته یه کگرتوه کان ده بی یارمه تی بدات به و هیزانه که بۆ رووخانی رۆمه کانی لایه نگری سۆقیه ت هه ول ده دن. وه رگیز

كورد و كوردستان له بەلكەنامەكانى وەزارەتى دەرهەسى ئەمەرىكا

كەسانە لە خۆ دەگریت كە بەدەستى سەدام زۆرتىن نازار و مەینەتییان بىنیه و دەیانەوێت دژی سەدام شەر بكەن. ئەم یاسایە داوا لە سەرۆك كۆمار دەكات گروپێك یان چەند گروپ بۆ تۆپۆزیسونى عێراق دروست بكات و یارمەتى سەربازیان بەدات، پێویست بەوش ناكات سەرۆك كۆمار بۆ زۆر دوور بپوانێ. كۆنگرێسى نیشتمانى عێراق سەرەتا باش گەشایەوه و كوردەكان، شیعهكان و سوننەكانى لە ژێر چەترى یەك رێكخراودا كۆ كردهوه. ئەم كۆنگرێسى دەتوانێ زیندوو ببیتەوه بەلام پێویستى بە یارمەتى نێمە هەیه.

جەنابى سەرۆك، خەلكى عێراق لە رێگای رێكخراوه نوێنەرەكانیان وەك كۆنگرێسى نیشتمانى عێراق، ئەنجومەنى بەلاى شۆرشى نىسلاى عێراق (INC) سەر بە شیعهكان، یەكێتى نیشتمانى كوردستان (PUK) و پارتى دیموكراتى كوردستان (PDK) داواى یارمەتییان لە نێمە كردووه. لەوانەیه رۆژێك بێت نێمە ناچارى بەگەرپێنەوه بۆ بەغداد. بەیروبوچونى مەن نێمە دەتوانین پێش لەم شتە بگهڕین، ئەگەر یارمەتى خەلكى عێراق بەهەین كە خۆیان رزگار بكەن. ئەیارانى ئەم دەستپێشخەرییه نوێنەرە (كە دەستى كەمێكیان لە دەستەكانى سەدام نییه) دەلێن تۆپۆزیسونى عێراق تەنها ناویكى هەیه و هیچ ناكات و زۆر لەوه پەرشوبلاوتره كە لە دەورى یەك كۆ بێتەوه. ئەم كەسانە تارا دەیهك راست دەلێن، هەر بۆیه سناتۆر "لۆت" و سەرۆك "گیلمان" (كە پشتیوانى سەرەكى ئەم بێرنامەیه بوون لە كۆنگرێسدا)، بە دێقەتەوه یاسای ٤٦٥٥ یان دارژتووه بۆ ئەوه كە تەنها یارمەتى ئەو گروپە دیموكراسیخواز و خاوەن پێنگەى جەماوەرییانە بدریت كە سەرۆك كۆمار هەلیان دەبۆزیت. مەن زۆرتەر دەچمە پێش و پێشنیاری ئەوه بە سەرۆك كۆمار دەكەم تەنها یەك گروپ هەلبۆزیت و اتا كۆنگرێسى نیشتمانى عێراق كە كوردەكان، شیعهكان و سوننەكان تێیدا بەشدارن .

تۆپۆزیسونى عێراق دەبیت یەكگرتوو بێت بەلام لەوانەیه پێویست بەوه بكات كە رێبەرایەتى و لاتە یەكگرتووهكانى ئەمەریكا لە دەورى یەك كۆیان بكاتەوه. سەرەنجام ئەم گەلالە یاسایە

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

ریځگایهك ده كاتوهه بۆ كۆنځرئیسى نه مریكا كه دهسه لاته كان دیار بكات و دایرپرئیتت. من وهك سهرزوكى كومیتتهی په یونډییه كانی دهره وه، ده مه ویت ته م دهسه لاتم به ته واوی پی بدریت. كۆشكى سپی و وهزاره تی دهره وه رایانگه یاندوهه پشتیوانی له م گه لاله یاسایه ده كهن. ئیسه هه لیكی بسی وینه مان بۆ ره خساره و من ده مه ویت هه رچی له دهسه لاتم دایه بیكهم بۆ نه وهی ته م هه له مان له کیس نه چیتت. به ردیلی سهرنه كه وتن له م پرۆسه یه، زۆر زۆره.

به ریز "جان كیری":

جهنابی سهرزوك منیش پشتیوانی له یاسای ۶۶۵۵ ده كه م بۆ نازادی عیراق. سپاسی رتبه رایسه تی به هیزی ته جمونه نی نوینه ران و نه مجومونه ی پیران ده كه م بۆ به ریه تینه وهی به رپرسیاریه تییه كانی ده ولته تی نه مریكا به نیسه بت ناماچه كانان له عیراق و نارچه. ته م یاسایه به خیرایی ده چیتته پیتش. من ده مه ویت له روانگهی خۆمه وه روونی بکه مه وه كه ته م یاسایه چیه و بۆ من پشتیوانی لیده كه م: په كه م نه وه كه به بۆ چوونی من ته م گه لاله یاسایه نامرازیک نیسه بۆ یارمه تی و پشتیوانی راسته وخۆی ولاته په كگرتوه كانی نه مریكا له هیه چكام له بزوتنه وه شۆرشگیره كانی عیراق. ئیستا هه ندیک له بزوتنه وه كانی عیراق ده كه ونه ناو بازنه ی ته م گه لاله یاسایه. بزوتنه وه عیراقیه كانی دیکه كه تا ئیستا له ده وری یهك كۆ نه بوونه ته وه ده توانن له ده وری یهك ببنه وه و بکه ونه ناو بازنه ی ته م گه لاله یاسایه. ته مه عیراقیه كانن (نه نه مریكاییه كان) كه ده بیته خۆیان به رتیکه خست بکه ن بۆ له سهر دهسه لات لابرډنی سه دام، ههروه ها كه خودی عیراقیه كان ده بیته له عیراقی دیوکراتی داهاتوودا رتیه ره كانیان هه لئبۆین. ته م گه لاله یاسایه یارمه تی حكومه تی نه مریكا ده دات كه پشتیوانی له عیراقیه كان بكات و هانیان بدات بۆ شۆرش دژی سه دام.

دوه م نه وه كه ته م یاسایه نامرازیک نیسه بۆ تیوه گلاندنی سوپای نه مریكا له ئۆبه راسیونی سه ربازی دژی سه دام له ناوخۆ یان ده وروبه ری عیراق. شۆرشى عیراقیه كان بۆ خودی خه لگی

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه ميريكا

عيراقه نه خهلكى نه ميريكا. نه م ياسايه كۆمهلتيك نامرازى نوي دهخاته بهردهستى سهروك كۆمار بۆ يارمه تيدانى عيراقيه كان بۆ گهيشتن بهم نامانجه و له هه مان كاتدا بهرزه و ندييه كانى نه ميريكا له رۆژه لاتي ناوه پاستيكي نه من و خاوهن ژياني ناشتيخوازانهدا بهرهبويش ده بات . نه م گه لاله ياسايه پاش نه وه كه په سه ند كرا و بوو به ياسا، نه ركيتكى روون ده خاته سه رشانى سياسه تى ولاته يه كگرتوه كانى نه ميريكا بۆ نه وهى رۆمى سه دام له ناو ببات و رۆميكي ديوكراتيك بخته جيتگاي.

نه م گه لاله ياسايه راگه يان دراويكه سه باره ت به وهى كه نه ميريكا ناتوانيت له گه ل رۆميكي كدا بۆي كه چهكى كيميائي دۆي هاوولاتياني خۆي و ولاتاني دراوسيني خۆي به كار هيناوه و دوو جار به بۆ هيچ پاساوئيك ده ستدرزيوي كردوه ته سه ر ولاتاني دراوسيني خۆي، و بهرپرسيار نيبه له به رامبه ر نه و كرده وه دلره قانه ي كه له كوئيت نه نجامى داوه و موشه كى باليستىكي هاويشتوه بۆ شاره كانى ۳ ولاتي دراوسيني خۆي و هه ول ده دات په ره به چه كه ناوه كى و بيولوژيكيه كان بدات و به ماوه ي ۳۰ سال به شيوازيكي درندانه و تروريستانه خهلكه كه ي خۆي سه ركوت ده كات و ده چه وسيتيتموه . من نازانم چۆن ولاتيكي ديوكرات ده توانيت بووني رۆميكي وا قبول بكات و نه م گه لاله ياسايه ده لپت نه ميريكا شتي وا قبول ناكات. من زۆرتر شانازى به نه ميريكا يى بووني خۆم ده كه م كاتي كه ده بينم سياسه تى نه ميريكا شتي وا قبول ناكات و يارمه تى ماددى شوڤشى عيراق ده دات دۆي سه دام.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتني دهره وهس نه سربكا

ياد كردن وهى كۆمهلكوژى ههله بجه

٢٤ ي ئادارى ١٩٩٩ - نهنجوومهنى نوينه ران

بهريز "ستيني ه هۆيتير" نوينه رى نه ياله تى مريه له نه:

جه نابى سه رۆك نه مېرۆ ده مه ویت يه كى له رووداوه ترسناكه كانى ميژووى هاوچهرخى نه م جيهانه بينمه وه ياد. ١١ سال پيش، سه دام حوسه ين به چه كى كيميائى هيرشى كرده سه ر شارى كوردنشيني ههله بجه و گازى ژه هراوى، له وانه گازى Mustard و Sarin ي رژانده سه ر خه لكى خۆى، له بهر نه وهى كه كورد بوون. نه م كرده وه قيتزه ون و دزيوه بووه هۆى كوژرانى پتر له ٥ ههزار خه لكى بى گونا و بريندار بوونى پتر له ١٠٠ ههزار كه سى ديكه. به هه رحال هيرشى كيميائى سه ر ههله بجه يه كه مين هيرشى كيميائى سه دام دژى كورده كانى عيتراق نه بوو و دوايينيش ناييت.

له سه راسه رى سالى ١٩٨٨، رژيمى درنده ي سه دام حوسه ين دريژه ي دا به كه لك وه رگرتن له چه كى كيميائى دژى خه لكه كه ي خۆى. له شالآوى درندانى نه نقالدا ته نها له ماوه ي ٦ مانگ پتر له ٢٠٠ گوندى كوردنشين هيرشيان كرايه سه ر و به هۆى چه كى كيميائى ٢٥ ههزار كه س كوژران. نه م شالآوه سه ره نجام بووه هۆى كاوول بوونى ٤٥٠٠ گوندى كوردنشين و كوژرانى ٥٠٠ ههزار كورد و پتر له ٢٠٠ ههزار كورد بى سه روشوين و ٥٠٠ ههزار كوردى ديكه له ناوخۆى عيتراق ناواره بوونه.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

هەر چەند كە بى گومان خەلكى هەلەبجە لە كاتى رووداوه كەى لە ١١ ساڵ پيش نه هامة تيبه كى به زمانه هاتويان به سهرداهات ، به لام منداله كانيان و مندالتى منداله كانيان نه نه وه كانى داهاتووش به دهست كاريگه ريبه كانى ئەم هيرشهى سه دام ده نالتين. پاش ١١ ساڵ ناكامه كانى هيرشى كيميائى هەلەبجە هيشتا له راستيدا كۆتايى پينته هاتووه. گەلى له دانيشتروانى ناوچه كه هيشتا به دهست كيشهى هه ناسه دان، كزهى چاو و تيكچوونى ده مار و نه خۆشى پيست و شيرپه بجه ده نالتين. ئەم نه خۆشيبانه بۆ ماوه يه كى دريژ له له ريگاي DNA وه له نه وه يه كى بۆ نه وه يه كى ديكه ده گوازرى ته وه.

رژمى عيراق قەد په شيمانى هيرشه كەى بۆ سه ر هەلەبجە نيبه و نه سه دام و نه داروده سه ته كەى قەت ليپرسينه وه يان له گەلدا نه كراوه بۆ ئەم تاوانانه كه دژى هاوولاتيائى خۆيان ته نجاميان داوه. نيمه ده زانين ئەم هيرشانه (چ كرابيته سه ر خەلكى عيراق چ كرابيته سه ر خەلكى ولاتانى دراوسينى عيراق) نامرۆفانه يه و توخمى هاوبه شى سياسه ته كانى سه دام حوسه يينه. نيمه نابى قەد نه و خەلكه بى گوناوه له بير بكهين كه له م هيرشانه دا كوژراون و نه و كه سانه ي كه هيشتا نيتاستاش به دهست كرده وه دلۆقه كانى سه دام ده نالتين.

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانن و وزارتتس دهره وهس نه سربکا

یادکردنه وهی ۱۲ همین سالیادی کۆمه لکوژی هه له بجه

۹ ی ناداری ۲۰۰۰ - نه نجومه نی پیران

به رتیز "گرامز":

داوا ده کهم نه نجومه نی پیران ده سته بجی بریارنامه ی ۹۵ تاوتوی بکات دهریاره ی یادکردنه وهی ۱۲ همین سالیادی کۆمه لکوژی هه له بجه که سناتۆر "لۆت" له لایهن خۆی و کۆمه لیک سناتۆری دیکه وه ناماده ی کردوه. نه مه دهقی بریارنامه که یه:

- به هۆی نه وهی له ۱۶ ناداری ۱۹۸۸، سه دام حوسه ین به چه کی کیمیایی (له وانه گازی نه عساب و VX و گازی Mustard) هیرشی کردوه ته سه ر شاری کوردنشینی هه له بجه

- به هۆی نه وهی پتر له ۵ هه زار پیاو، ژن و مندال له ناکامی هیرشی کیمیایی سه دام بۆ سه ر هه له بجه کوژران که پیشلکردنی یه کجار توندی یاسای نیونه ته وه بییه.

- به هۆی نه وهی هیرشی کیمیایی بۆ سه ر هه له بجه به شیک بوو له شالۆی سیستماتیکی ده و لسه تی عیراق بۆ ژینوساید کردنی کورده کانی عیراق که به شالۆی نه نفال ناسراوه.

- به هۆی نه وهی له ناکامی شالۆی نه نفال پتر له ۱۸۰ هه زار پیاو و ژن و مندالی کوردی عیراق کوژراون.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

- بههۆى نهوى سه ره راي تيهه رېبونى ۱۲ سان، هيچ ههولتيكى سه كه وتوو نه دراوه له لايهن ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا يا ريگ خراوه نيونه ته وييه كانى ديكه بۆ سپاردنى تاوانبارانى كۆمه لكوژى هه له بجه به دهستى داد په روه رى.

- بههۆى نهوى نه نجوومه نى پيران و نه نجوومه نى نوينه ران تا نيستا له ۱۶ كاتى جياوازا، داوايان له دهوله ته يه كه له دواى يه كه كانى نه مريكا كرووه كه كار بكهن بۆ پي كه پيئسانى داد گاييه كى نيونه ته وهى بۆ ليه پرسينه وه له گه ل تاوانه كانى جهنگى رژيمى سه دام.

- بههۆى نهوى به ماوهى چه ند سان، پارهى سالانه ته رخان كراوه بۆ تۆمار كردنى پيش تيلكار بيه كانى مافى مرۆڤ له لايهن رژيمى سه دام و پي كه پيئسانى داد گاييه كى نيونه ته وهى بۆ داد گايى كردنى سه دام و سه ر كرده كانى ديكه ي رژيمه كه ي.

- بههۆى نهوى رژيمى سه دام دريژه به سه ركوتى درندانى خه لكى عيراق ده دات، له وانه بى بهش كردنى نه م خه لكه له مافه سروشتيه كان و مافه سياسى و مه ده نيه كانى سوننه، شيعه و كورده كانى عيراق و هه روه ها كه مينه كانى ديكه ي عيراق.

- بههۆى نهوى سه كه تيره گشتى نه ته وه يه كگرتوه كان هه رسان به شيوازى به لگه مه ند رايگه يان دوه كه رژيمى سه دام حوسه ين نه يتوانيوه پيدا ويستيه سه ره كيه كانى خه لكى عيراق دا بين بكات، له كاتيكدا كه خۆراك له شوينه سه ربازيه كانى به غداد فراوانه.

- بههۆى نهوى رژيمى سه دام حوسه ين سالانه پتر له ۱۲ ميليارد دولارى له به رده ستدايه (به گويره ي نرخی نيستاي نهوت) بۆ دا بين كردنى هه موو جورتيك پيدا ويستى خه لكى عيراق.

- بههۆى نهوى سه ره راي نهوى كه هيچ به ريه ستىكى نه وتۆ له سه ر ريگاي دهوله تى عيراقدا نيه بۆ كرپنى خۆراك، به لام ريژه ي مهرگ وميرى منداله ساواكان له ناوچه كانى ژير كونترۆلى سه دام له سه رووى ريژه ي مهرگ ومير له كاتى جهنگدايه له كاتيكدا كه نه م ريژه يه له ناوچه

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

كوردنشینه كانى ژیر كونترۆلى نه ته وه به كگرتوه كان كه متره له رپژهى مهرگ ومیر له كاتى جهنگ دا .

- به هژى نه وهى كه به دوور له دادپهروه ریبه كه پاش تیپه رپوونى ۱۲ سال، دىكتاتورى درنده، سه دام حوسهین هیشتا سزا نه دراوه به تاوانى كوشتنى سه دان ههزار خهلكى بى گناه و كهلك وه رگرتن له چه كه كیمیا بیه قه دهغه كراوه كان دژى خهلكى كوردستانى عیراق و گه لیک پیتشلكارى دیکهى مانى مرۆف .

كه وابوو نه نجوومهنى پیران بریارى دا كه كۆنگریسى نه مريكا:

۱- سالیادی نیش و نازاره كانى خهلكى ههله بجه و سه رجهم قوربانى سالیانى نه نفال بهرز رابگریت .

۲- رژى سه دام حوسهین به هژى درپژه پیدانى رهفتاره درنده كانى دژى خهلكى عیراق شه رمه زار ده كات .

۳- داوا له سه رۆك كۆمارى نه مريكا ده كات نهو په رى هه ولى خۆى له نه نجوومهنى ناسایشى نه ته وه به كگرتوه كان بدات بۆ پیتكه پینانى دادگایه كى نیونه ته وه بى بۆ سه ركرده كانى عیراق .

۴- داوا له سه رۆك كۆمارى نه مريكا ده كات به خیرایى ده ست به كاریت بۆ نه وهى به كاریگه رترین شتیه كه لك لهو پاره بیه وه رگریت كه كۆنگریس ته رخانه كرده وه بۆ تۆمار كرده نى تاوانه كانى رژى سه دام حوسهین .

۵- دووپاتى ده كات وه كه كرده وه درنده كان و ده ستر رپژه بیه كانى سه دام هه ره شه بیه هم بۆ خهلكى عیراق و هم بۆ هه موو ناوچهى كه نداوى فارس .

کورد و کوردستان له بەلگه‌نامه‌کانی وهزاره‌نی دهره‌وه‌ی نه‌مریکا

٦- دیسان جهخت ده‌کاتوره له سهر نه‌وه که سیاسه‌تی ولاته یه‌کگرتوه‌کانی نه‌مریکا ده‌بی نه‌وه بیته که پشتیوانی له‌وه‌ولانه بکات بۆ له‌سهر ده‌سه‌لات لابرده‌نی سه‌دام حوسه‌ین له عێراق و ده‌سته‌جی هاتنه سهر ده‌سه‌لاتی ده‌وله‌تیکی دیموکرات هه‌روه‌ها که له یاسای گشتی ٣٣٨ - ١٠٥ دا ناماژه‌ی پیکراوه .

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

به شی سییه م:

سیاسه تی دهره وهی ده وله تی ولاته یه ککرتووه کانی نه مریکا به
نیسبه ت کوردستانی عیراق له سالی ۱۹۸۸ تا ۲۰۰۰

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی وهزارهتی دهره وهی نه مریکا

هه لویستی ولاته یه کگرتووه کانسی نه مریکا به نیسبته نامانجه نه ته وه ییه کانسی کورد

کونفرانسی چاپه مهنی وته بیژی وهزارهتی دهره وه، بهریتز "ریدمهن" (Redman)

۱۵ ی حوزه بیرانی ۱۹۸۸

پرسیار: ههفتهی رابردوو چاوپینکه وتنیگ هه بوو له نیتوان ریبهری کورد، جهلال تاله بانى و کاربه دهستیکی وهزارهتی دهره وه. نایا نیمه ده توانین بلیین وهزارهتی دهره وه یا دهولهتی نه مریکا ناوریبوانی دهکات بز چاره سه ربوونی نا کوکیه کانسی نیتوان کورده کان و دهولهتی عیراق، یا چ هژکاریکی دیکه له پشتی نه م دیداره دا دایه؟

بهریتز "ریدمهن": چاوپینکه وتن له گه ل بهریتز تاله بانى له سه ر داواى خۆی بوو. تاله بانى له کاتى سه ر دانه که ی له ولاته یه کگرتووه کانسی نه مریکا داواى کرد بوو چاوى بکه ویت به کاربه دهستانی وهزارهتی دهره وه و له ۹ ی حوزه بیران له گه ل بهرپرسی به شی کاروباری که نداوى باکور له نیداره ی رۆژه لاتى نزیک و باشووری ناسیا دیداری کرد. تاله بانى ههروه ها له گه ل هه ندى له کاربه دهستانی وهزارهتی دهره وه باسى مه سه له ی ناواره کان و مه سه له ی مافى مرزقى کرد. له په یه ندى له گه ل کیشه ی کورد که جه نابهت نامه ژهت پى کرد، سیاسه تی ولاته یه کگرتووه کانسی نه مریکا نه وه یه که کورده کان ده بی هه ول بدهن له چوارچیه ی ولاتانى ناوچه، به شیوازىکی ناشتبخوازانه نامانجه کانیان وه دی بینن. ولاته یه کگرتووه کانسی نه مریکا ده ست وه رناده ت کاروباری نیوخه ————— یی نه م ولاتان —————.

پرسیار: نایا نیه وه چاوپینکه وتن له گه ل تاله بانى به ده ستیوه ردان له کاروباری ناوخوی عیراق ده زانن؟

بهریتز "ریدمهن": نه خه یه

شهرمه زاركردنى كهلك وهرگرتنى عىراق له چهكى كيميائى

به بياننامهى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا*

۸ ي ئهیلوولى ۱۹۸۸

له نهجمامى ههلسهنگاندنى ئىمه له بارودۆخه كه بۆ ولاته بهكگرتوه كانى نه مريكا دهركهوتتوه كه عىراق له شالاره سهربازيه كانى دژى پيشمه رگه كورده كان كهلكى له چهكى كيميائى وهرگرتهوه. ئىمه نازانين عىراق تا چ رادهيك كهلكى له چهكى كيميائى وهرگرتهوه بهلام ههر چهشنه كهلك وهرگرتنىك لهم چهكانه، كارىكى پاساو ههلهنگهر و دزىوه. ئىمه نهه كهلك وهرگرتنه نه چهكه كيميائيه كان شهرمه زار دهكەين، ههروهها كه بهردهوام عىراقمان شهرمه زار كردوه.

بههۆى كهلك وهرگرتن له چهكه كيميائيه كان دژى ئىران له شهرى نىوان نهه دوو ولاته، ئىمه نىگه رانى قوولئى خۆمان دهره بىرين به نىسبهت رهفتارى دهولهتى عىراق. دهولهتى عىراق باش ناگادارى ههلوئىستى ئىمه به نىسبهت نه وهى كه كهلك وهرگرتن له چهكه كيميائيه كان به تهواوى پاساو ههلهنگره و قبولنه كراوه. وهزىرى دهره وهى نه مريكا باسى نهه مهسه له يهى كردوه له گهله وهزىرى دهره وهى عىراق، بهرپىز "سهعدون هه مادی" ^۱ له ميانهى ديداره كهى پاشنىوهرپۆى نه مریۆى له گهله بهرپىز "هه مادی".

* نهه به بياننامه به له لایه ن بهرپىز ریدمهن، وته بىژى وهزارهتى دهره وه خویندرايه وه

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس وهزاره ناس دهره وهوس نه مريكا

پشتیوانی نه کردنی حکومتی نه مریکا له گه مارژکانی کۆنگرئیس له سهر عیراق
راگه یاندرای جیگری یارمه تیده ری وه زیری دهره وه بۆ کاروباری رۆژه لاتنی نزیك و
باشووری ناسیا، بهرئیز بورلیگ

۲۲ ی نهیلوولی ۱۹۸۸

نیمه پشتیوانی له نامانجه کانی نه م گه لاله یاسایه ده که مین (گه لاله یاسای ۵۳۳۷ که له ۲۷ ی
نهیلوولی ۱۹۸۸ له نهنجومه نی نوینه ران په سه ندرکراوه) و شینلگیرین له سهر رینگه پیننه دان به
عیراق بۆ که لک وه رگرتنی دووباره له چه کی کیمیایی دژی کورده کان یا ههر که سیکی دیکه. نیمه
سپاسی ههوله کانی نه م کومیتیه ده که مین بۆ کارکردن له گه ل نیمه بۆ ناماده کردنی نه م گه لاله
یاسایه که نامانجه هاوبه شه کانی هه موومان دابین ده کات و نه وه پشتراست ده که یه نه وه که ریشه ی
کاریگری نه م گه لاله یاسایه له گه لاله یاساکه ی نهنجوکه نی پیران که مته ره.

نه گهر نیمه له سهر نه و باوه ربه بباين که کونترۆلی نوئی و بهر فراوانی که لوبه له هه نارده کان بۆ
عیراق، ده مانگه یه نیته نه م نامانجه، بۆ هیهچ دوودلییه ک پشتیوانیمان له سه پاندنی نه م گه ماروانه
به سهر عیراقدا ده کرد. رینگه پیننه دان به که لک وه رگرتن له چه کی کیمیایی له لایه ن ههر که سیک و
له هه موو شوینیک، گرینگیه کی یه کجار زۆری بۆ ده ولته تی نه مریکا هه یه. په یوه ندییه کانی نیمه
له گه ل عیراق گرنکه به لām مه سه له ی که لک وه رگرتن له چه که کیمیاییه کان له په یوه ندییه
دولایه نه کان گرنگته ره.

نیمه ناتوانین پشتیوانی له م گه لاله یاسایه بکه مین له بهر نه وه ی له سهر نه و باوه ربه مین که خستنی
گه مارۆ له سهر عیراق له م قۆناخه نزیکمان ناکاته وه له نامانجه هاوبه شه کانی نه م کومیتیه که
نه ویش کۆتایی هیتانه به که لک وه رگرتنی عیراق له چه که کیمیاییه کان بۆ هه میسه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكاً

ههروهها كه كوميته ناگاداره له ۱۷ ى نهيلوول وهزيرى دهره وهى عيراق به فهرمى جهختى له سهر نهوه كرده وه كه عيراق ملكه چه و ريز ده گريت له هه موو ريشورينه كانى ياساى نيونه ته وهى و پروتوكولى ۱۹۲۵ ى ژنييف و ريككه وتنامه كانى ديكه له چوارچيويه ياسا مرژييه نيونه ته وهىيه كاندا.

به بيروبوچونى نييمه نه مه ليدوانيتكى گرنگه و ههنگاويتكى نه ريتييه. نييمه له سهر گرنگى نه م ليدوانه له گهل ده وله تى عيراق قسه وباس ده كه ين. به تايبه ت هه ول ده ده ين نه وه پشتراست بكه ينه وه كه عيراق له ناوخوئى ولات كه لكى له چه كى كيميائى وهرگرتوه. كه لك وهرگرتن له م چه كانه ريسوايه كى نه خلاقييه و له لايه ن ياساى نيونه ته وهىيه وه قه ده خه كراوه، له وانه كنوانسيونى ۱۹۴۹ ى ژنييف ده رباره ى پاراستنى خه لكى سفيل له كاتى جهنگدا. نه گهر نه نجامى قسه وباسه كانى نييمه له گهل ده وله تى عيراق دلخوشكه ر نه بى يا نيشانه يه كه هه بى به نيسبه ت نه وهى عيراق له داها تودا كه لك له چه كى كيميائى وهر ده گريتسه وه، نييمه نه م هه لويسته مان دووپات ده كه ينه وه. به لام نييمه له سهر نه و باوه ريه ن كه په سه ندردى نه م ياسا يه له نيستادا زبان له په يوه ندييه كانى نييمه ده دات له گهل عيراق و ههروهها زبان ده گه يه نييت به و كومپانيانه ى نه مريكا كه كه لوپهل ده نييرن بژ عيراق. نييمه ده بى زورت بژ نه و نامانجه هه ول بده ين كه عيراق كوتايى به كه لك وهرگرتن له چه كى كيميائى بينيت.

كورد و كوردستان له بهلگهنامهكانى وهزارهتى دهروههوى نهامريكا

راپۆرتى سالانهى وهزارهتى دهروههوى نهامريكا دهريارهى بارودۆخى مافى مرۆڤ له عىراق له سالى

۱۹۸۹

لېدوانى جىنگى وهزيرهى دهروههوى مافى مرۆڤ و كاروبارى مرۆڤى (بهپتير "شيفتير")

۸ ي شوياتى ۱۹۸۹

لهپهيوهندى لهگهڻ بارودۆخى مافى مرۆڤ له عىراق له سالى ۱۹۸۸، دهسئ سهرنج بديرىت به چاره نووسى گهلى له كوردهكان له عىراق. هيچ گومان لهوهدا نيهه كه چند گروپىكى گرنكى كوردى عىراق، ماوهى چند ساله دژى دهولتهتى عىراق خهبات دهكهن بهلام كاردانهوهكهى دهولتهتى عىراق لهسهرويهندى كۆتايى پتهاتنى جهنگى نيران و عىراق، بهراستى ههژينهىر بوو*.

له نهجمى دوو هيرشى عىراق بۆ سهى دو شارى كوردنشين، ژمارهيهكى زۆر له خهلكى سفييل كوژراون. به گويرهى ههلسهنگاندنهكان له ماوهى ۲ سالى راپردوودا پتر له ۸ ههزار كهس كوژراون و پتر له ۵۰ ههزار كوردى عىراق له ترسى هيرشى كيميائى عىراق (تهم ترسه له جيسى خويدا بووه) له رۆژى كۆتايى مانگى ناب ههلهاتوون بۆ توركيا و پتر له ۵۰ ههزار كهسى ديكه ههلهاتوون بۆ نيران. لهمه زياتر له سالى ۱۹۸۸ عىراق دريژهى دا به بهرنامهى گوازتنهوهى كوردهكان له ناوچه گوندنشينهكان بۆ ناوچه شاريهكان و ههروهها بۆ كهمهپهكان.

بنهماى نابووورى كشتوكالى تهه خهلكه بهتهواوى له ناو چوه و زياتر له ۵۰۰ گوند بهتهواوى كاوڤل كراون. كهوابوو ژمارهى تهو كهسانهى كه له زىدى خزيان گوازاونتهوه بۆ شوينهكانى ديكه، زياتر له نيوميليون كهس دهخهمليندرىت.

Schifter¹

* مههستى كيميابارانى ههلهجهيه - وهرگير

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تن دهره وهس نه مریکا

عیراق و نمونه کانی تروریزی جیهانی

راپۆرتی وهزارهتی دهره وه نه مریکا به کۆنگرێس - ۳۰ ی نیسانی ۱۹۹۰

عیراق له سالی ۱۹۸۲ له لیستی ولاته یه کگرتوووه کانی نه مریکا بۆ نهو ولاتانهی که پشتیوانی له تروریزم ده کهن، دهرهینرا. پاش دهرکرانی عیراق له ریکخراوی نیتونه ته وهیی ANO له سالی ۱۹۸۳، عیراق بهردهوام کاری کردوووه بۆ نهوهی ویتنهیی نیتونه ته وهیی خۆی چاک بکاتهوه. عیراق له سالی ۱۹۸۹ پشتیوانی له هیچ کرده وه به کی تروریستی نه کردوووه، به لام به ههرحال درێژه به ههوله کانی داوه بۆ دالده دانی هه ندیک له گروهه فهلهستینه کان، له وانه "به ره ی نازادی عه رب" که عیراق دروستی کردوووه و "به ره ی نازادی فهلهستین" سه ره به نه بوعه باس که بهرپرسیارن به نیهبته به بارمه ته گرتنی فرۆکه ی Achille Lauro له سالی ۱۹۸۵ و کوشتنی موسافره نه مریکاییه کانی.

له مه زیاتر راپۆرتی چاپه مه نیه کان نیشان ده دات که نه بوئیراهیم، ریه ره ی پیشووی "ریکخراوی تروریستی له نارچووی ۱۵ مای" که پاره ته وه بۆ عیراق. نه بو ئیراهیم به شماره زا بون له دروستکردنی بومبی کوشنده ی جانتایی به ناویانگه. عیراق درێژه به پشتیوانی له گروهه کانی نه یاری ده وله تی ئیران ده دات له وانه موجهیدینی خهلق (MEK).

له سه ره تای مانگی ته موزه وه، چه ند هیرشینیکی تروریستی له به غداد رووی داوه له وانه ته قانده وه ی بومب که نامانجیان بیانیه کان بووه. بهرپرسیارانن نه م هیرشانه دیارنن هه رچه ند که ریکخراویک به ناوی "ریکخراوی یه کگرتوووی شهیدانی هه له به" که گروهیکی توندپه وی کورده، بهرپرسیاریتی یه کی له م هیرشانه ی گرتوووه ته نه ستۆ که ته قینه وه ی بومب بووه له کلویی نوئی بریتانیا که ۲۰ که سی بریندار کردوووه. ههروه ها له ناوه پاستی مانگی کانونی یه که م،

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانی وزارتتی دهره وهی نه مریکا

پاشنیوه ریۆیهك بومبیتك له شقامی سه ره کی بازرگانی به غداد ته قیوه ته وه و ژماره یه کی زۆر له
پیتوارانی كوشتوه و بریندار كردوه.

كاربه دهستانی عیراق كار ده كه ن له گه ل FAA بو باشتر كردنی رهوشی شه منی فرۆكه خانه ی
به غداد.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

بو كورده كانتان له بهرامبهر سهدام به تنها هيشتووه تهوه

كونفرانسى چاپه مهنى سهروك كۆمارى نه مريكا له گهل توشىكى كايڤوز (Toshiki

Kaifu)، سهروك وهزيرانى ژاپون له نيوپورت بيچ^۱، كاليفورنيا

۴ى نيسانى ۱۹۹۱

پرسيار: جهنابى سهروك، رهخنه گران ده لىتن نيسوه كورده كانتان له بهرامبهر سهدام به تنها هيشتووه تهوه و بهكى له رهخنه گران نه م مهسه له بهى چواندووه (شويهان دووه) به مهسه لهى "كهنداوى بهرازه كان"^۲. نايا ده تانن بۆمانى روون بكه نه وه كه بۆچى نه مريكا نه ونده به پهروش بوو بۆ نازادى كوئىت و بۆچى نىستا بى دهنگ دانىشتووه له كاتىكدا كه كورده كان دژى سهدام خبات ده كه ن؟

سهروك كۆمار: نامانجى هيزه هاوپه يانه كان قه ده نه وه نه بووه كه له كاروبارى ناو خوى عىراقدا ده ستيوهردان بكن. له راستيدا به روونى پىتان ده لىتم كه نىمه نه مانه ويست بچينه ناو عىراق. من كورده درندانه كانى سهدام دژى خهلكه كهى شهرمه زار ده كه م به لام نامه و پىت هيزه كانى و لاتسه يه كگرتووه كانى نه مريكا (كه به م شاره زابى و لىتها توويه كاربان كرد له جهنگى كه نداودا) بكه ونه نيو شه رىكى نيوخوى له عىراقدا.

Newport Beach,^۱

^۲ له ۱۷ى نيسانى ۱۹۶۱ له كهنداوى بهرازه كان (Bay of Pigs) له لىتارى باشورى كۆريا نزيكهى ۱۲۰۰ كس له هيزه دوورخواه نه ياره كانى كاسترو، سهروك كۆمارى كوبا به پشتيوانى و هاندانى راسته وخوى CIA هپرشيان كورده سهر هيزه كانى حكومه تى كوبا به لام سهرنه كه وتن. نه م رووداوه له گۆره پانى سياسيدا به "كهنداوى بهرازه كان" ناسراوه. وه رگپز

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و هزاره تنی دهره و مې نه مریکا

ههتا کاتیک سهدام له سهر دسه لآت بیټ نیمه په یوه ندی ناساییمان له گه ل عیراق نابیت ، به لآم روژیکیان زور به روونی وتم نامنجی هاپه یمانان نهوه نه بوو که سهدام حوسه یین به زور له سهر دسه لآت لابیهن و به بۆچوونی من ته نانهت یه ک دایک وباوکی سهربازی نیمه (که له نۆپه راسیونی گهرده لولوی بیاباندا شه پریان کرد) نییه که بیسه ویت هیزه کانی ولآته یه کگرتوه کانی نه مریکا بکه ونه ناو نم بارودوخه ترسناک و دژواره .

پرسیار: نایا نیوه مافی په نابهری دده ن بهو ناواره کوردانه، نه گهر تورکیا سنوره کانی خوی داجات؟

سهرۆک کۆمار: من گفتوگۆیه کی باشم هه بوو له گه ل سهرۆک وهزیرانی ژاپون، به ریز "کایفو" و ریکه وتین له سهر نهوی که ههرچی له ده ستمان بیټ بیکه یین بۆ یارمه تیدانی ناواره کورده کان. پرسیار: جهنابی سهرۆک له سالی ۱۹۸۹ و ۱۹۹۰ کاتیک که ره خنه گران داوایان له نیوه ده کرد پشتیوانی توندتر بکه ن له راپه رینه سهر به خۆخوازه کانی روژه لاتی نه وروپا و "لیتوانیا"، نیوه راتانگه یاند دوولن به نیسه بت نم شته له ترسی نهوهی که چاره پوانیه کان زورتر بیټ هه روا که له سالی ۱۹۵۶ له "هانگاریا" مه سه له یه کی وا رووی دا. نیستا خه لک ده لاین نیوه داوای رووخانی سهدام حوسه ینتان کردوه و کاتی که خه لک دژی سهدام راپه رینیان کردوه، نیوه بی هیواتان کردوون. هه ست و هه لویستی نیوه چیه به نیسه بت نم مه سه له یه و نایا نیوه ویکچونیک ده بین له نیوان نم دو شته دا؟

سهرۆک کۆمار: پیموایه نهو قسه ی منه دروست بووه له سالی ۱۹۸۹ و پیموایه نیستاش هه دروسته . من هه ره له سهره تاوه رووم کرده وه که نامنجی هاپه یمانان یا ولآته یه کگرتوه کانی نه مریکا نهوه نه بوو که سهدام له سهر دسه لآت لابیهن. کهه ابوو پیمواینیه شیعه کان له باشووری عیراق و ته وانهی که چه زیان له سهدام نییه یان کورده کان له باکور و هه ستیان کردیټ که ولآته یه کگرتوه کانی نه مریکا بۆ رووخانی سهدام دټته یارمه تیان.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكى

ئيمه نامانه وئيت به تيوه گلان له شه ره، گيانى هيزه كانى نه مريكى بجهينه نيو مهترسى. ئيمه نهركى خو مان جيبه جى كردوه. ئيستا تايا ئيمه دهه ژين كاتيك كه دهبيسين خهلكى كورد ده چه وسپنرينه وه و ده كوژرين و رهفتارى هوفانهيان له گه له ده كريت؟ بهلى. تايا ئيمه نيگه رانين له رهفتارى درندانى سه دام له گه له شيعه كانى باشوورى عيراق؟ بهلى. تايا ئيمه ده مانه وئيت خهلكى عيراق خو يان سه دام له سه ده سه لات لابين؟ به دلنيايه وه ده مانه وئيت به لام دهراره ي نامانج و نيازه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكى و هاوپه يمانان (كه تا نه شوينه كه من ده زانم، نه وانيش له گه له نه م هه لويسته ي مندان) هيچ كهس به لاري دا نابم.

كورد و كوردستان له بهلكهنامهكانى و وزارتى دهرهوهى نه مريكا

نهم تراژيديه پيويستى به ههولئى زۆرتتر ههيه
راگه ياندننامهى سه رۆك بوش دهر بارهى يارمهتى مرۆفدۆستانهى و لاتيه
يه كگرتوه كانى نه مريكا به ناوارة كانى عيراق

5 ي نيسانى 1991

نهم تراژيديه مرۆفیه که له ناوخۆ و دهر و بهرى عيراقدا ههيه، پيويست به کردهوى دهستبه جي به شيرازيكي به فراوان دهکات. نامانجى نهم کردهويه تنهها رزگار کردنى گيسانى سه دان ههزان ژن، پياو و مندالى بي گوناح نييه به لکوو پاراستنى ناشتى و سه قامگيرى ناوچهى که نداوى فارسه. له سه ره تاي دهستپيکردنى شهري که نداو له 2 ناب، و لاتيه يه کگرتوه كانى نه مريكا 35 ميليون دۆلارى ته رخان کردوه بو ناوارة کان و خه لکى دهر به دهرى ناوچه. ههروه ها گه لئى و لاتى دیکهش يارمه تيان داوه.

به ههر حال روونه که نهم تراژيديه پيويستى به ههولئى زۆرتتر ههيه. له نه نجامدا من فرمام داوه که ههولئى نوى بدرت بو يارمه تيدانى ناوارة عيراقيه کان. فرۆکه باره لگره كانى هيزى ههوايى نه مريكا له سه ره تاي نهم يهك شه نبيه ده فرن به ره و باكوورى عيراق و خوراك و به تانى و جلويه رگ و خيوته و پيداويستيه كانى دیکه ده خه نه خواره وه بو ناوارة کان و خه لکى مه ده نى دیکه ي عيراق که له تاكامى بارودۆخى نه و و لاتيه، زهره رمه ند بوونه و تووشى سازار و نه زيه ت هاتوون.

ده مه ویت جهخت له سه ر نه وه بکه مه وه که نهم ههولئه تنهها به نيه گه رانيه مرۆفدۆسته کان ته شويق ده کريت. نييمه چاوه پروانى نه وه له دهولته ي عيراق ده که مين که رينگه به وه بدات که نهم ههولئه بي هيج ده ستپوه ردانيک به رپوه بجيت. ده مه ویت نه وهش زياد بکه م که نييمه له به رنامه ماندا ههيه ههولئى دیکه بده ين بو دهستبه جي يارمه تيدانى ناوارة کان، ههروه ها که به ريتانيا، فرانس و هيزه هاربه يمانه كانى دیکهش يارمه تى ناوارة کان ده دن. نييمه له گه ل نه ته وه يه کگرتوه کان راويژ

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانی و وزارتس د سروهوس نه مریکا

ده که مین چوڼ نهم یارمه تیه به باشترین شیوه بو ماوهیه کی دروڅخایه م بگاته دهستی ژماره یه کی زور له ناواره کان له ناوڅو و ده ورو به ری عیراق. ههروه ها نیمه لم هه وله دا و هه وله کانی دیکه دا دروڅه به راویڅه کانمان ده ده مین له گه ل هیزه هاویه یانه کانمان که بهرنامه یان بو دارتیزاوه بو باش کردنی بارودوڅی دژواری گه لی له خه لکی بی گوناحی عیراق که به هوی کرده وه درندانه و نامرؤفانه کانی ده وله تی عیراق ژیانان که وتووه ته نیومه ترسی. ههروه ها ده مه ویت نه وه زیاد بکم که نهم یارمه تیه ده سته بییه تنها یه کی له و چند هه نگاوانه یه که ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا بو باش کردنی نهم بارودوڅه ترسناکه هه لیده گرت.

من تا ماوهیه کی کورتی دیکه فهرمانیک واژو ده کم بو ته رخان کردنی ۱۰ میلیون دولار له "سندوقی یارمه تیه فریاگوزاریه کانی ناواره کان و کوچبه ران" بو یارمه تیدانی نهم ناوارانه. نهم بره پاره یه به شیک له پیداو یستیه کانی ناواره کان له ناوچه دابین ده کات. هیزه سه ربازییه کانی نیمه له باشووری عیراق دروڅه به یارمه تیدانی ناواره کان و ده ربه ده ربووان ده دن. نیمه ههروه ها یارمه تیه کی بهرچاوی نابووری و خوراک ده ده مین به ده وله تی تورکیا بو یارمه تیدانی نه و ناوارانه ی که چونه ته ناو خاکی نه و ولاته.

نیمه ناماده مین یه کینه یه کی پزیشکی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا بنیرینه ناوچه سنووریه کانی باشووری تورکیا بو دابین کردنی پیداو یستیه فریاگوزاریه کانی ناواره کان. ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ههروه ها نیگه رانه به نیسه بت رهوشی ژیانی نه و ناواره عیراقیانه که نیستا هه لته اتوون بو نیران. نیمه له ریگای کاناله کانی خو مانه وه، داخوازی خو مان راده گه یه مین به نیران بو ته شویق کردن و یارمه تیدانی ریکخراوه نیونه ته وه یه کان که یارمه تی فریاگوزاری ده گه یه مین به م ناوارانه.

له هه ولتکی دیکه دا بو یارمه تیدانی خه لکی بی گوناح و به تاییه ت مندالانی عیراق، نیمه ۸۶۹ هه زار دولارمان داوه به UNICEF (سندوقی مندالانی نه ته وه یه کگرتووه کان) بو پاراستنی مندالانی عیراق. ههروه ها ۱۳۱ هه زار دولار پاره و هه زار ته ن خورا کمان داوه به ریکخراوه نیونه ته وه یه کان بو نه وه ی له نیو خه لکی سفیلی عیراقدا دابه شی بکه ن. له کو تاییدا داوام له

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهه نهمريكا

وهزيره دهرهوه، به پرتز بهيكيتر كردوه كه له سر ريگاي سه فمر بو روزه لاتي ناوه راست سهرداني توركيا بكات بو ديدار له گه له سه روك نوزال و سهرداني ناوچه سنوريه كان بكات بو هه لسه نگاندى بارودوخى ناواره كان و راپرتته كهى به من ته سليم بكاتوه.

بريانامه ى 688 ته نجومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان له 5 ى نيسانى 1991

ته نجومه نى ناسايش:

به سهرنجدان به نرك و به ريرسياريه تيبه كانى خوى به گوتيره ى مهنشورى نه ته وه يه كگرتوه كان بو پاراستنى ناشتى و ناسايشى نيونه ته وه ى،

به وه بهرهيته وه ى پرگه ى 7 ماده ى 2 ى مهنشورى نه ته وه يه كگرتوه كان

- به دهرپينى نيگه رانيى قول له سه ركوتى خه لكى مه ده نى عيراق له گه لى له شويته كانى عيراق، له وانه له م دوايبانه له ناوچه كوردنشينه كان كه كزپه وه ى مه زنى ناواره كان به ره و سنوره نيونه ته وه يه كان، دهر باز كردنى سنورو به زاندى سنوره كانى ليكه وته وه كه هه ره شه له ناشتى و ناسايشى ناونه ته وه ى ناوچه ده كات.

- به دهرپينى ته وه پرى خه م و په ژاره ى خوى به نيسبه ت ته م نيش و نازاره مرؤفايه تيبه

- به سهرنجدان به نامه كانى نوينه رانى توركيا و فه رانسا له نه ته وه يه كگرتوه كان له به روارى

2 و 4 ى نيسانى 1991 (S/22435 S/22442)

- هه ره ها به سهرنجدان به نامه كانى نوينه رى هه ميشه ى كۆمارى نيسلامى نيران له

نه ته وه يه كگرتوه كان له به روارى 3 و 4 ى نيسانى 1991 (S/22436 S/22447)

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و هزاره تنس دهره وهس نه مهربكا

- به جهختكرده وهی دووباره له سهر دهره سهبونی سهرجه م ولاتانی نه نداسی ریکخرای نه ته وه یه کگرتوه کان له بهرامبهر سهروه ری، یه کپارچه یی و سه ره خزیی سیاسی عیراق و هموو ولاتانی ناوچه و

- به له بهرچا و گرتنی راپۆرتی سکره تیژی گشتیی له ۲۰ ناداری ۱۹۹۱ (S/22366)

۱- سه رکوتی خه لکی مه ده نی عیراق له گه لی له شوینه کانی عیراق، له وانه ناوچه کوردنشینه کان شهرمه زار ده کات که ناکامه کانی هه ره شه له ناشتی و ناسایشی نیونه ته وه یی ناوچه ده کات.

۲- داوا له عیراق ده کات که وه ک یارمه تییه ک بۆ سپرینه وه ی هه ره شه ی سه ر ناسایش و ناشتی نیونه ته وه یی ناوچه، ده سه ته جی کۆتایی به م سه رکوته بی نی لا و هیوا دهره بریت که و توویژی نازاد بۆ گاران تی کردنی ریزگرتن له مافه کانی مرۆڤ و مافی سیاسی هموو هاوولاتیانی عیراق، نه بنجام بدریت.

۳- له سه ر نه وه پیداکری ده کات که عیراق ریگه به ریکخراره نیونه ته وه ییه مرۆڤدۆسته کان بدات تا ده سه ته جی ده ستی بگات به هموو نه و که سانه ی که له هموو شوینه کانی ولات پیوستیان به یارمه تی هه یه و ناسانکاری پیوست بۆ چالاکیی نه م ریکخراونه بکات.

۴- داوا له سکره تیژی گشتیی ده کات درێژه به هه وله مرۆڤدۆستانه کانی خۆی له عیراق بدات و ده سه ته جی (نه گهر گونجاو بی له ریگای ناردنی لیژنه ی زۆرتر بۆ ناوچه) له مه ر ره وش ی دژواری خه لکی مه ده نی عیراق، به تاییه ت خه لکی کورد که له هموو شتوازه کانی سه رکوت به ده ستی کاربه ده ستانی عیراقه وه نازار ده بینن، راپۆرت بدات.

۵- ههروه ها داوا له سکره تیژی گشتیی ده کات له هموو نامرازه کانی به رده ستی، له وانه ریکخراره گه لی په یه وه ندیدار به نه ته وه یه کگرتوه کان که لک وهریگریت بۆ وه لامدانه وه ی خیرا به پیداو سییه ژیا نه کانی ناوارة کان و خه لکی ناوارة و دهره ده ربوی عیراق.

كورد و كوردستان له بەلگه نامەكانى وهزارهتى دهرهوهى نهەربكا

٦- له هه‌موو ولاتانى نه‌ندامو رينكخراوه مرۆڤدۆسته‌كان داوا ده‌كات له‌م هه‌ولته سارپۆكه‌ره مرۆڤدۆستانه‌يه به‌شدارى بكهن.

٧- داوا له عيراق ده‌كات بۆ گه‌يشتن به‌م نامانجانه له‌گه‌ڵ سكرتيرى گشتى هه‌وکارى بكات.

٨- پرپارى داوه به‌شويين مه‌سه‌له‌كه‌دا بچييت.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

نامه ویت سهر بازه نه مریکاییه کان بجه مه ناو شهریکى ناوخویى له عیراقدا

كونفرانسی چاپه مهنى سهرۆك بوش دهر باره ی یارمه تیدانى ناواره کان

۱۱ ی نیسانی ۱۹۹۱

پرسیار: جنابى سهرۆك، نایا نیتوه هاوړان له گهڼ سهرۆك وهزیرانى بهریتانیا، "جان مه بیتر" بۆ دروست کردنى ههریمی پارێزراو له عیراق ؟
سهرۆك كۆمار: بهلى به تهواوى هاوړام.

پرسیار: دهولته تى عیراق ده ئیت پیویست به دامه زراندى ناوچه ی پارێزراو ناکات، مه به ستى نیتوه چ جۆره ههریمیكى پارێزراوه ؟

سهرۆك كۆمار: نيمه ده مانه ویت ههرچى له دهستان بیت بیكهین بۆ یارمه تیدانى مرۆفدۆستانه ی ناواره کان و له م په یوه ندىیه دا هیچ بیرو رایه کی جیاواز له نیتوان بهریتانیا و ولاته یه کگرتوه کانى نه مریکا و ههروه ها له نیتوان سکره تیری گشتى نه ته وه یه کگرتوه کان و ولاته یه کگرتوه کانى نه مریکا دا نییه ، هیچ بیرو رایه کی جیاواز نییه له م په یوه ندىیه دا.

نيمه ده مانه ویت یارمه تى فریاگوزارى بدهین به م خه لکه، له ههر شوینیک بن. نيمه ده مانه ویت درێژه به م ره وته بدهین و چاوه وړانى هیچ جۆره ده ستیوه ردانیکی سه دام ناکه م له م مه سه له یه دا.

پرسیار: نایا ههریمی پارێزراو کیانیکی یاساییه ؟

سهرۆك كۆمار: به هه له نيمه گهڼ. نه گهر باشر گویتان بۆ قسه كانى من گرتبايا له مه به ستى من تیده گه بشتن. نه مه نه و شته نییه كه نيمه ده بکهین، نيمه ده مانه ویت یارمه تى نه م ناوارانه بدهین. تکاتان لیده که م هه وڵ مه ده ن بۆ جیا کردنه وه ی ناواره کان به گویره ی ناوچه کانیا ن. نه گهر نیتوه باوه ر به من ناکه ن، قسه له گهڼ "جان مه بیتر" بکه ن ، نه و کاته ده بینن هیچ جیاواز ییه کی بیرو را له نیتوان نيمه دا نییه . ولاته یه کگرتوه کانى نه مریکا ده وری رتبه رى ده بینى له پراکتیشانى

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارت نی دهره ووسی نه سربیکا

پشتیوانی بۆ ناواره کان و نیمه ده مانه ویت دریتزه به مه بدهین. نیمه کاریکی زور گوره ده کهین به هاوکاری هیزه هاو په یانه کان.

من نامه ویت سهربازه نه مریکاییه کان بجه مه ناو شهرتیکی ناو خوی له عیراقدا. من ده مه ویت تم سهربازانه بگه پینه وه بۆ مال و هر وایش ده بی. نیمه ده مانه ویت نه و کاره که به دروستی ده زانین بیکهین بۆ تم ناوارانه و به بۆ چوونی من خه لکی نه مریکا چاره روانی تمه له نیمه ده کهن و خوازیاری تمه من. به لام پیموانیه خه لکی نه مریکا بیانه ویت هیزه کانی نیمه بکه ونه نیو زه لکاو ی شهرتیکی ناو خوی له عیراقدا. ده مه ویت تم مه سه له یه بۆتان روون بیتسه وه. نیمه نه مریزه له گه ل هاو په یانه نه ورو بیه کاغان لیتره کۆبوینه ته وه، هر وه ها که له جهنگی که ندا ودا شه و شالوه پرشکۆمانه پیکه وه نه بجا مدا.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

نايا نهم خه لگه ده بى تا كۆتابى ژيانيان ههر ناوارة بن؟

كونفرانسى چاپه مهنى سه رۆك كۆمارى نه مريكا و په ره پيئدانى يارمه تى مرۆقدۆستانه به كورده كانى عيراق ، ۱۶ ي نيسانى ۱۹۹۱

سه رۆك كۆمار: من ليتره ليدوانى كى كورتم ده بيت پاشان وه لامى چهند پرسيارىك ده ده مه وه :
۱۱ رۆژ پيش له ۵ ي نيسان، من رامگه ياند كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده ستپيشخه ر ده بيت بۆ ته نجامدانى هه ولتيك كه به م زوانه ده بيت به گه وره ترين هه ولتى فرياگوزارى له ميژووى هاوچهرخى سه ربازى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا دا. نهم هه ولته پيويست بو، به هوى نه و تراژيديه مرۆقييه ترسناكه كه له ناوخۆ و ده وره يرى عيراق له ناكامى رهفتارى درندانى سه دام له گه ل هاوولاتيئانى عيراق رووده دات . له ماوه ي ۴۸ كاتژميڤدا، شالاوه كه ي نيتمه چهند تن خوراك ، ناو ، جلويه رگ، خيوت، به تانى و ده واوده رمانى دابين كرد بۆ كورده كان له ساكورى عيراق و باشوورى توركيه . پيئوه رى نهم هه ولته به راستى بى وينه بو. به لام راستيه كه ي نه وه يه كه كيشه كه زۆر له وه گه وره تره . سه دان هه زار كوردى عيراق له ناوچه شاخاوييه دوورده سه ته كانى باشوورى توركيه و سه ر سنورى توركيه و عيراقدان. ده ولته تى توركيه له پال يه كينه سه ربازيه كانى نه مريكا، به ريتانيا و فه رانسا و گه لى له ريكخراوه نيونه ته وه يسه كان شالاويكى فرياگوزارى گه وه ي به رپئوه بر دووه .

به لام سه ره پاي نهم هه ولانه، برسيتى ، به دخۆراكى، نه خۆشى و سه رماو سۆله زۆرى هيناوه بۆ ناوارة كان. هيج كه س ناتوانيئت نه و راپورتانه بينيئت و بييسيئت(ده رباره ي نهم نيش و نازاره مرۆقييه كه ژن، پياو و به تاييه ت منداله بى گوناحه كان ده يكيئن) و دلئى بۆيان نه سوتيت. بۆيه پاشنيوه رۆى نه مرۆ، دوا به دواى راويژ له گه ل "جان مه يچير" ي سه رۆك وه زيرانى به ريتانيا، " فرانسوا ميتران" ي سه رۆك كۆمارى فه رانسا، "نۆزال" ي سه رۆك كۆمارى توركيه، "كۆهل" ي

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نهريكا

سه درى نهعهزمى ئالمانيا و "پريزر دوكونيار"ى سكره تيرى گشتى نهتهوه يه كگرتوه كان، ههولتيكى فرياگوزارى گهوره تر و بهر فراوانتر راده گهيه نم.

ههولتيكى نيمه به نيسبهت نه مسه له يه زور ساده يه: نه گهر نيمه نه توانين خوراك، ده واوده رمان، جلوه برگ و خيتوت به قهده پيوتست داين بكهين بؤ نهو كوردانه كه سهر سنووره كانى توركي و عيراقن، ده بيتت كورده كان ته شويق بكهين بچن بؤ نهو ناوچانه ي باكوورى عيراق كه به هؤى بارو دوخى جوگرافيايى، نه م ههله فرياگوزار ييه بهر فراهانه لهوى ناسانتر نه نجام ده دريت. به گوپره ي پريانامه ي ٦٨٨ ي نه جوومه نى ناسايشى نه تهوه يه كگرتوه كان و هاوكارى نزيك له گهله نه تهوه يه كگرتوه كان و ريك خراوه نيونه تهويه ييه فرياگوزار ييه كانى ديكه و هاوپه يمانسه نهوروپاييه كانمان، فرمامن داوه به سوپاي نهريكا كه ده سته بچى ده ست بكات به درووست كردنى چهند كه مپيئك له باكوورى عيراق بؤ نهوه ي نه م پيداويستيانه به شيوازيكى ريكوپيئك له نيو واوه كاندا دابهش بكرتت.

من درك بهوه ده كه م كه گهلى له كورده كان لهوه ده ترسن بگهرينه وه بؤ عيراق و هؤكاره كه شى له جتي خويدايه. به لام ريگه م پيبدن جاريكى ديكه دلنيايان بكه موه كه له م كه مپه كاتيبانسه دا ناسايشيان له لايهن هيزى ههوايى و زه ميني نهريكا، به ريتانيا و فرانساه به گوپره ي پريانامه ي ٦٨٨ ي نه جوومه نى ناسايشى نه تهوه يه كگرتوه كان داين ده كريت. هيوادارين هيزه هاوپه يمانه كانى ديكه ش په يوه ست بن به م ههولته. ده مهويت جهخت له سهر نهوه بكه موه كه نهوه ي كه نيمه ده يكهين، به نيگه رانيه مرؤقدوستانه كان ته شويق ده كريت. نيمه چاره روانى نهوه له دهولته عيراق ده كهين به هيچ شيويه كه ده ستيوه ردان نه كات له م ههولته فرياگوزار ييه ي داويه. قه دهغه بوونى فرينى فرؤكه كانى عيراق به سهر باكوورى هيتلى ٣٦ ههروا دريژه ي ده بيتت. ده مهويت جهخت له سهر نهوه بكه موه كه نه م ههولته نويته سهره پاي گهوره و بهر فراوان بوونى، ريگاچاره يه كى هه ميشه يي نيه بؤ بارو دوخى كورده كانى عيراق، به پيچه وانوه ريگاچاره يه كى كاتيبه بؤ داين كردنى يارمه تيه مرؤقييه زور پيوتسته كان. نامانجى دريژخايه نى نيمه هه ر نهوه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريك

دهبیت و اتا ناوارة كورده كان و له راستیدا هممو ناوارة عیراقیه كان له هەر شوینتیک هەن بگه پرتنه وه بۆ زیدی خۆیان و به ناشتی و به دوور له سهركووت بۆین.

ههروهها ده مه ویت ناماژه به وه بکه م که نیمه له راستیدا نیگه رانین بۆ کیشه ی نه و ناوارة عیراقیانه که نیستا له سهر سنووری ئیران و عیراق و ناو ئیران. من ستایشی نه ندامانی کۆمه لگای نه وروپا ده که م بۆ هه وله کانیا ن بۆ که م کردنه وه ی نیش و نازاری ناوارة کانى نه م ناوچه یه. نیمه خۆمان پینشیا ری یارمه تیمان داوه به هه وله نیونه ته وه یه کان بۆ چاره سه ر کردنى نه م قهیرانه مرۆڤیه.

ههروهها که پیشتر وتم، نه مرۆ لیره هه ولتیکى فریاگوزاری راده گه یه نریت که پتوره که ی و کاریگه ریه که ی جیاوازه له هه وله کانى دیکه. نه وه که جیاواز نییه سیاسه تی بنه رپه تییه. من به رده وام و توومه ولاته یه کگرتوه کانى نه مریکا نایه ویت له کاروباری ناو خۆیی عیراق ده ستیره دانی سه ربازی بکات و بکه ویتته ناو زه لکاویک وه که نه وه ی فیه تنام. نه م سیاسه ته ههروهه ک خۆی ده مینیتته وه.

ههروهها نیمه نامانه ویت بیهن به هیتیکى داگیرکه ر که سه ربازه کافان شه قامه کانى به غداد بپارێزن. نیمه ده مانه ویت به زووترین کات ئیداره و ناسایشی نه م که مپانه ته سلیم به نه ته وه یه کگرتوه کان بکه ین، ههروهها که نه رکی خۆمان جیه جی ده که ین بۆ کشانه وه ی سه ربازه کافان و ته سلیم کردنى به رپرسیا ریته ی نه م که مپانه به هیتزه کانى نه ته وه یه کگرتوه کان له سهر سنووری باشووری عیراق و سنووری عیراق و کویت. به لām نیمه ده بی هه موو کاریک که له ده ستمان دیت بیکه ین بۆ پاراستنى گیانى خه لکی بی گوناح. نه مه نه ریتی نه مریکایه و نیمه ده مانه ویت درێژه به م نه ریته به دین.

یارمه تیدانى ناوارة عیراقیه کان

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

پرسپار: جه نابى سه رۆك، به پئى هه لسه نگاننده كانى حكومه تى نه مريكا هه زار كورد له رۆژنكدا ده مرن. ئىوه چۆن وه لآمى نهو ره خنانه ده ده نه وه كه ده لئىن ئىوه كارى زۆر كه متمان كردوو و زۆر درهنگ كارتان كردوو بۆ نه م ناوارانه و پشتتان لهو خه لكه كردوو كه ته شوقتان كردن دژى سه دام راپه رىن بكهن.

سه رۆك كۆمار: من پيموانى به وه لآمى ئىمه زۆر درهنگ و زۆر كه م بووئىت. كيشه ي داىبنكردى پىداوىستىه كان، به كجار نه ستمه و ههروه ها كه له راگه ياندا نامه كه دا ناماژم پىكرد، ئىمه كۆمه لئىك يارمه تى مرۆقدۆستانه مان ناردوو بۆ ناوچه و نه ته نها و لاته به كگرتوه كانى نه مريكا به لكو و لاتانى دىكه ش و گه لئى له رىكخراوه ئىونه ته وه بىبه ناد وه لته تيه كانى دىكه ش يارمه تيان داوه. كه وابوو نه مه سياسه تى ئىمه بووه. به لآم پىموايه ئىمه هه لئىكى باشترمان ده بىت بۆ ناسانكردى نه م هه وله و باشتر كردنى بارودۆخى ته ندروستى كورده كان له رىنگاى نه م پروگرامه نوئيه. من نه مرۆ نه مه م راگه ياندا. له م په يوه ندىبه دا ئىمه راوئىژى زۆرمان كردوو له گه ل توركه كان و لايه نه په يوه ندىداره كانى دىكه. ئىمه هىچ رىنگايه كى دىكه به ساده بى قبول ناكه ين. پرسپار: به بۆچوونى ئىوه، هىزه كانى نه ته وه به كگرتوه كان چهنه كاتيان هه به بۆ وه رگرتنى نه م به رپرسپاره تىبه له و لاته به كگرتوه كانى نه مريكا و هاوبه يانه كانى دىكه؟

سه رۆك كۆمار: ئىمه نازانىن، به لآم هه رچى زووتر بى باشتره. هىزه كانى نه ته وه به كگرتوه كان و اتا "كلاوشينه كان" ده گوئىزىنه وه بۆ باشورى عىراق و ئىمه هيوادارىن و چاره پرانى نه وه ده كه ين كه نه م روته له ماوه ي چهنه رۆژنكدا جىبه جى بىت. به لآم نه مجاره ئىمه ته نها ده ست پىده كه ين و سه ير ده كه ين بزانىن چى له ده ستمان دىت، له وانه به پئوىست به هىزى ناشتىپارىزى نه ته وه به كگرتوه كان له ناوچه يا هىزه كلاوشينه كانى نه ته وه به كگرتوه كان بكات كه نه مه ش پئوىستى به په سه نكردى برپارنامه به كى نوئى هه به له نه مجومه نى ناسايشى نه ته وه به كگرتوه كاندا، نه مه ش كيشه به كى ئالۆزه به هژى نهو راستيه كه هه ندى له نه ندامانى نه مجومه نى ناسايش كه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

شيلگيرانه له گهڻ نيمه هاوپيمان بون له وانه يه نيستا كيشه يان له گهڻ نهم جوړه پريانامانه دا هه بيټ.

پرسيار: جه نابل سهرۆك، نيوه هيچ جوړه بهر پرسياره تيبه كتان نه گرتنه ستو، به لام بهر پرسياريتى نيوه زورتر ده بيټ به هوى كه داواتان له خهلكى عيراق كرد كونترولى هه موشتيك بگرنه دهستى خويان به لام نيوه قهده تانوت داوايه كى واتان له كورده كان و شيعه كان كردوه. كه واوو نيوه چون له راستيدا دريژه دهدهن به پاساوهينانه وه بۆ نهم مهسه له يه له بيرى خوتاندا له كاتيدا كه ويژدانى جيهان.....

سهرۆك كۆمار: نه، فهرمون، پرسياره كه تان ته واو بكهن؟

پرسيار: بهلى له كاتيكدا كه ويژدانى جيهان نهم مهسه له يه زيزه و نيمه وينه كانى نهم نيش و نازاره ترسناكانه ده بينين. روونه كه نيوه خافلگير بوونه و سياسه تيكى دريژخايه نتان نيبه بۆ نهو شتانه ي كه نيستا هيدى هيدى روو ده دات. نايا نهم خهلكه ده بى تا كوتايى ژيانيان هه نوااره بن؟

سهرۆك كۆمار: هيوادارم وانه بيټ. نيمه به قهده پيويست باسى شه وه مان كردوه كه نايټ نهم خهلكه بن به نوااره ي هه ميشه يى و ههول دهدهين بۆ نهم مه بهسته كارئك له ناوچه نه نجام بدهين. نامانجه كانى نيمه زوو هاتنه دى، نامانجى نيمه قهده شه نه بوو كه بچينه به غداد يا خودى سه دام حوسهين يا دهسه لاته كه ي له ناو بهرين. گهلى كهس سه ره تا به منيان ده گوت با گه مارۆكان كار بكهن و دژى دهستدريژيه كه ي سه دام خوتان قهده هيچ مه كهن. نيمه هاوپه يانسه كه نيونه ته وه يى بى وينه مان له كاتيكى ميژوويدا رتبه رايه تى كرد و گه يشتينه نامانجه كافان.

نيوه له من پرسيار ده كه ن نايا من پيشبينى شه وه ده كرد كه كيشه ي نوااره كورده كان شه ونده گوره بيټ؟ نا من پيشبينى شه وه نه ده كرد به لام ته گهر پرسياره كه تان شه وه كه نايا پيموايه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا گونا هباره له بهر شه وه ي پيشنيارى شه وه به خهلكى عيراق كردوه كه كونترولى شته كان بگرنه دهست و(وه ها كه هه ندى كهس ده لئين) ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكى

دهبى لهوى ببایا بۆ پشتیوانى كردنى سهربازى لهم خهلكه؟ وهلامى من نهويه كه نا گونا هبار نيبه و شتى وا راست نيبه، نيمه قهه مه به ستيكى وامان نه بووه. بهلام نه گهر پرسىاره كه تان نهويه كه نيستا سهدام به زۆر له سهه دهسه لات لابريت، وهلامه كه م نهويه كه به دلنيايه وه ههه وايه له بهر نه وهى كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكى (و پيموايه زۆريه ي هيزه هاوپه يمانه كان) پهيوه ندى ناسايان نابيت له گهه عيراق ههتا كاتيك كه سهدام له سهه دهسه لات بيت و نيمه دريژه به گه مارۆ نابورييه كان دههين.

پرسىاره: نايان نيوه نه وه پشتراست ده كه نه وه كه خهلكتان بۆ راپه رين دژى سهدام ته شويق كردوه و بوونه ته هۆكارى ناوارة بوونيان؟

سهه رۆك كۆمار: من نه وه پشتراست ناكه مه وه كه بوومه ته هۆى ناوارة بوونى خهلك. من پيشنيارى نه وه م كرد (نهم پيشنياره تۆمار كراوه) و وتم باشتر ده بيت نه گهر خهلكى عيراق كونترۆلى شته كان بگرنه ده ستى خويان و سهدام له سهه دهسه لات لابهين. من نيستاش ههه نه وه ههسته م ههيه و هيشتاش هيوادارم كه خهلك نه وه بكهن.

پرسىاره: نيستا سهدان ههزار ناوارة ههه كه بۆ يارمه تيدانيان پتويست به ژماره يه كى زۆر هيزه ههيه. چۆن گه لى له هيزه هاوپه يمانه كان و هيزه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكى ده چنه ناو باكوورى عيراق؟

سهه رۆك كۆمار: پيموايه ژماره ي نه وه كه سانه كه متر بيت له بهر نه وهى سهدام بهه گويهره ي نه وه دلنيا كردنه وانهى كه نه مرۆ داويه تى به نه ته وه يه كگرتوه كان له عيراق (نه ته وه يه كگرتوه كان كۆمه لتيك نوينه رى ههيه له عيراق) كه لك له هيزى سهربازى وه رنا گريست. بهلام كيشه كه نه وه نيبه كه نيمه چۆن بير له م مه سه له يه ده كه ينه وه، بهلكو نهويه كه نهم ناوارة كوردانه كه بوونه ته قوربانى شيوازى بير كردنه وهى درندانهى سهدام چۆن بير ده كه نه وه. نهم ناوارانه وا بيرده كه نه وه كه نيمه نامانه ويست نهم قسانهى سهدام به ههه وه ر بگرين. نيمه دلنيايي ناسايشمان له سهدام ده ويست بۆ نهم ناوارانه.

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

پرسیار: جهنابی سهرۆك، نایا نیتوه له راستیدا به شیتواری فهرمی عیراقان ناگادار کردووه تهوه که ده تانه ویت که مپ دروست بکن بۆ نهم ناوارانه؟

سهرۆك کۆمار: نه خیر

پرسیار: مه به ستم نهوه یه که نایا نهمه یه کهم جاره که عیراق له ریگای نهم کونفرانسه دا ناگاداری نهم مه سه له یه ده بیت؟

سهرۆك کۆمار: پیموایه کار به ده ستانی عیراق له گهڻ کار به ده ستانی نه تهوه یه که گرتووه کان ده براره ی نهم که میانه گفتوگو ده کهن. به لām نهمه یه کهم جاره که ناگاداری نهوه ده بن که نه تهوه یه که گرتووه کان ده یه ویت چ بکات.

پرسیار: نایا نیتوه دلنیا که ده ولته تی عیراق وه لāmی سهر بازی ناداتهوه؟

سهرۆك کۆمار: نابیت به شیتواری سهر بازی وه لām بداتهوه. عیراق جاری پیشوو، ولته یه که گرتووه کانی نه مریکای دهستی کهم گرتبوو به لām نابیت جاری کی دیکه و ابکات و پیشموانییه شتیکی و ابکات. کار به ده ستانی نه تهوه یه که گرتووه کان که گفتگو له گهڻ ده ولته تی عیراق له به غداد ده کهن پیشان وانییه عیراق وه لāmی سهر بازی بداتهوه. له و کاته وه که نهمه به ده ولته تی عیراقمان وتوو نابیت له باکووری هیللی ۳۶ چالاکي بکات، نه وانییه هیچ چالاکیه کی سهر بازیان نه کردوو.

پرسیار: نیتوه پیشتر وتتان که بیرۆکه ی دامه زانی ههریمیکی پارێزراو له ناوخوی عیراقستان پی باش نییه. به لām له کرده وه دا نایا چند مانگه نییه که نهم ههریمه ده پارێزیت و نایا پیشبینی نهوه نا کریت که له داهاتوودا ولته یه که گرتووه کانی نه مریکا به شیتواری سهر بازی ناواره کورده کان له و ناوچه یه پارێزیت؟ و نایا ولته یه که گرتووه کانی نه مریکا چی ده کات نه گهر ده ولته تی عیراق ههول بدات هیرش بکاته سهر ناواره کورده کان؟

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

سەرۆك كۆمار: هيوادارم باس له ههولتيكى دريژخايه نه كهين. ئيمه كار ده كهين له گهڻ فرانسسا كه دهورى ريبهري بينيوه له سياسه تي ته شويق كردنى كورده كان بۆ گه رانه وه بۆ شاره كانيان. باس له وه ده كرپت كه ههول بديت نه ته وه يه كگرتوه كان له كاتى گه رانه وه بۆ شويق خويان له گهڻ ناوارة كاندا بيت. نه مه بيرۆكه يه كى زۆر سودمه نده و به به ريز ميتران، سەرۆك كۆمارى فرانسسا-م وتوه كه به توندى پشتيوانى له م هه لويسته ي ده كه م به لام پيموانيه نه مه مه سه له يه كى دريژخايه ن بيت. مه سه له ي گرنگ، چ دريژخايه ن و چ كورتخايه ن، هه ر له سه ره تا وه نه وه بو وه كه ئيمه هه ولتمان دا وه گيانى نه و ژن و منداڻ و پياوانه بپاريزين و ئيستا نه مه هه نگاو يكي ديكه يه بۆ نه وه ي نه م ناما نه به شيوازيكى ريكوپيكت و مه عقولتر و هيمنتر وه دى بيت. هه ندى كه س له وان يه وايدابنن كه نه مه ده ستپه ردا نه له كاروبارى نيوخوي عيراقدا به لام پيموايه نيگه رانى مرۆڤدوستانه و نيگه رانى بۆ ناوارة كان نه وه نده بالاده سه ته كه كۆمه لئيك تيگه يشتن هه يه له م په يوه ندييه دا.

پرسيار: نايا سوپاى نه مريكا به شيوازي سه ربازى نه م ناوچه يه ده پاريزيت و نايا سوپاى نه مريكا چ ده كات نه گه ر ده ولته تي عيراق هيرش بكاته سه ر ناوارة كان؟

سەرۆك كۆمار: پيش ده ستپيكردى شه ر گه لى جار نه م پرسياره له من ده كرا كه تيوه ده تانه وي ت چى بكه ن و چۆن وه لام ده ده نه وه؟ من وه رده كار يه كانى نه م پرسيارانه ناخه مه روو به لام ته نها نه وه ده ليم كه نه م خه لكه ده پاريزين. ئيمه نامانه وي ت پتيان بلين: "له شاخه كان بينه خواره وه، ده تانپاريزين" و پاشان نه يانپاريزين.

پرسيار: جه نابى سه رۆك، به له بهر چاوگرتنى بارودۆخى گه لى له م ناوارانه، تيوه چۆن ده تانه وي ت نه م ناوارانه بيته نيو نه م كه مپه نو يانه. كه ي نه م كاره نه نه م ده دري ت و دهورى ولا ته يه كگرتوه كانى نه مريكا يا هيزه هاو په يمانه كان چ ده بيت له م په يوه ندييه دا؟

سەرۆك كۆمار: ئيمه ده مانه وي ت شه مه نده فه ريك به رى بجه ين كه پيداويستيه نيونه ته وه يه كانى ناوارة كانى تي دا بيت. توركه كان تاسانكارى ده كه ن بۆ نه م ره وته. ناتوانم وه رده كار يه كانى نه م

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و هزاره نئى دهره وهى نه مریکا

مهسه له یه بجه مه روو به لآم ده توانم نه وه بلنم که ۵ یا ۶ که مپ لهو ناوچه نه که نوزال ناوی ناوه "ناوچه ته خته کان"، داده مه زرتیت. کاتی دامه زرانى تم که مپانه دوور نابیت به لآم نه وهی که نیمه نیستا ده مانه ویت بیکه مین نه وه یه که تم که مپانه له ناوچه دروست بکه مین و بهرپر سیاریتی خو مان به نیسبه ت دلنیا بوون له ناسایشی تم ناوارانه نه بچام بده مین و پیموایه هه رواش ده بیت. پرسیار: جه نابی سه رۆک، نیه پشبینی ده که ن که چهنده سه رباز بکه ویتته نیو تم ره وته و چهنده دلنیا ن له ناسایشی تم سه ربازانه؟

سه رۆک کۆمار: ژماره یه کی که م سه رباز ده که ونه نیو تم ره وته و زۆر دلنیا م به نیسبه ت ناسایشی تم سه ربازانه. نیمه ده توانین نه ته نه ا هیزه کاغان به لگو ده توانین ناواره کانیش بیاریزین.

پرسیار: نیه ههست به دلنیا بی ده که ن به نیسبه ت ناسایشی تم سه ربازانه، نایا نه مه ناکۆک نیه له گه ل و ته کانی پیشووترتان ده رباره ی نه وهی که گیانی یه ک سه ربازی نه مریکایی ناخه نه نیو مه ترسی بۆ تم مه بهسته؟

سه رۆک کۆمار: پیموایه نه مه شتیکی به ته وای جیاوازه و ههست ده که م نه مه نه و شته یه که ده بی بکریت بۆ یارمه تیدانی نه و خه لکه. له وانه یه هه ندی که س نه مه به شتیاوژنکی دیکه شه رۆفه بکه ن به لآم من وا بۆ ناچم. م پیموایه نه مه شتیکی ته نه ا مرۆفدۆستانه یه و شه و اهیده کان هه تا رۆژی ته مرۆ و ا نیشان ده دات که تم خه لکه له ناسایشدا ده بن و هیوادارم ک هه رواش بی.

پرسیار: جه نابی سه رۆک، نیه هیه ناماژه یه کتان نه کرد به بارودۆخی باشووری عیراق که تیدا هه زاران شیعه به هه مان نه ندازه نیگه رانن له وهی که دوا به دوا ی پاشه کشه ی هیزه کانی نه مریکا، چ روو ده دات. نایا نه مریکا هه مان دلنیا بییش ده دات به شیعه کان که سه دام هیرشیان نه کاته سه ر؟

سه رۆک کۆمار: نه ته وه یه که گرتوه کان به م زووانه ده گاته باشووری عیراق و به بۆچوونی نیمه، نه مه دلنیا بیه کی باشه که هیرشیان نا کریتسه سه ر. خه لک له بیریا ن چوه ته وه که ولاته یه که گرتوه کانی نه مریکا بۆ ماوه یه کی دوور و دریتژ کارتیکی سه یروسه مه ره ی کردوه بۆ تم

كوورد و كوردستان له به لنگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مريكا

ناوارانه. من نه مېښيوه كه س ده ستوخوشانه له سهر بازه كانغان بكات كه به م دلسوزي و دلنگه رانييه كاريان كرده وه، سهر بازاني نيمه كاريكي بي وينه يان نه غام دا. كه واپو وه وي كه نيمه ده مانه ویت نه غامي بده ين نه وه يه كه هيزه كلاوشينه كاني نه ته وه يه كگرتوه كان بيته نيسو نه م ناوچه بي لايه نه و پاش نه وه نيمه به زووترين كات ده ست به كشانه وه ي هيزه كانغان ده كه ين له ناوچه. من ده مه ویت سهر بازه كانغان بگه رېنمه وه بۆ ولات.

پرسيار: به لام نه گهر هيزه كاني نه ته وه يه كگرتوه كان ژماره يان به قه د پيويست نه بو بۆ چاره سهر كردني كيشه كاني خه لكي عيراق، نايسا هيزه هاربه يانه كان به پررسيار ده بن بۆ چاره سهر كردني كيشه ي نه وه خه لكه ؟

سهرۆك كۆمار: پيموايه ژماره ي هيزه كاني نه ته وه يه كگرتوه كان ته واپو بيت. نيمه به گويره ي نه وه چالاکي ده كه ين كه نه گهر هيزه كاني نه ته وه يه كگرتوه كان له وي بن، ده ولته تي عيراق هيرش ناكاته سهر خه لك. بۆ سهدام حوسه ين ده بي به كيشه يه كي جيدي نه گهر به پررسياره تيبه كاني خوي به نيسبه ت نه ته وه يه كگرتوه كان جيبه جي نه كات كه له ريككه و تنامه ي ناگر به ستدا هاتوه .

پرسيار: جه نابي سهرۆك، هوسه ري تيوه دويني پيشنياري نه وه ي كرد كه سهدام حوسه ين به تاواني جه ننگ دادگايي بكریت و له سينداره بدریت. نايسا تيوه هاوران له گه ل نه مه دا؟

سهرۆك كۆمار: بيروپاي من زور به ده گمه ن جياواز ده بي له گه ل بيروپاي هوسه ره كه م و به نيسبه ت نه م مه سه له يه ش هه روايه . به ههر حال گرنگزين مه سه له، له سهر ده سه لات لابرديس سهدام حوسه ينه . كه واپو هيج كيشه يه كه له وه دا نيبه كه سهدام له سهر ده سه لات لابریت به لام بتواني تا كوتايي ته مه ني له ولاتيكي ستيه م به هه مو پيداويستيه كانيه وه ژيانتيكي باش بكات به و مه رجه كه نه گه رپيته وه بۆ عيراق و ديسان خه لكه كه ي نه چه وسينيته وه . نيمه ده مانه ویت سهدام له عيراق بچيته دهره وه و پيموايه نه مه شتيكي پيويست بي بۆ نارامبوونه وه ي عيراق كه له م بارودوخه دا ده بي نيمه نه غامي بده ين. به لام به نيسبه ت تاوانه كاني شه رپه وه، نه گهر پرسياره كه تان نه وه يه كه ناي من پيموايه سهدام تاوانباري جه ننگه، ده بي بليتم سهدام كۆمه لتيك

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نه مريكا

تاوانى كردوو كه به گویرهى نهوانه ده كرى به تاوانى جهنگ دادگايى بكرىت وهك زال كردنى كشهوهواى ترس و تۆقان، دهستدریژی و تالان كردنى كويت. سه دام چى كردوو به خه لكه كهى خۆى؟

پرسىار: "نيكسۆن"، سه رۆك كۆمارى پيشووترى نه مريكا، ماوهيهك پيش نيستا پيشنيارى نه وهى كردوو كه نيوه ريئككهوتنامهى ناگرهست ههلبوه شيننه وه و سه دام بكوژن. چى دهلئين لهم په يوه ندييه دا؟

سه رۆك كۆمار: پيموايه نه مه شتيكى قبرل نه كراوه. دلنيا نيم نه مه نهو شته بيت كه سه رۆك "نيكسۆن" وتوويه تى.

بارودۆخى عىراق

پرسىار: جهناى سه رۆك، نه گهر بۆ له سه ده سه لات لابردي سه دام، پنيويست به وه بكات كه هيتيكي زۆرتري ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بگه رپته وه بۆ عىراق، نيوه چۆن دلنيا ده بن له وهى كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ناكه ويته ناو نهو بارودۆخه ناوخويسهى عىراق و نهو شه ره ناوخوييه كه نيوه ناتانه ويته بكه ونه نيوى.

سه رۆك كۆمار: نه مه شتيكى ته رتييه له بيرى مندا. من واى بۆ ده چم و پيموايه نه مه بۆ چوونى به كۆمه لى خه لك بيت كه سه دام خۆى ناخاته ناو مه ترسييه كى وا. سه دام حوسه ين نايه ويته ديسان تووشى كي شه يه كى وه ها بيته وه، كه وابوو نيتمه ناچارين جارى سه ير بكه ين بزائين چى ده بيت. به لآم به دلنييايه وه هه مو هيتزه كانى نه مريكا (باسى ژماره يه كى زۆر يان كه م ناكه م و به وردى نازام ژماره يان چه ند ده بيت) ده پاريزرين و زۆر باشيش ده پاريزرين، به لآم من چاوه روانى نه وه ناكه م و پيموانيه سه رۆك كۆمارى فه رانساش چاوه روانى شتيكى وابكات. پيشموانيه سه رۆك وه زيرانى به ريتانيا و سكره تيرى گشتى نه ته وه يه كگرتوه كان و سه رۆك كۆمارى توركيا چاوه روانى شتى وابكه ن. هه لسه نگاندى به كۆمه لى خه لك (كه زۆربه ي جاران راسته) نه وه يه كه نه م شته

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروههى نههريكه

روو نادات. بهلام نيمه نامادهين نهگه هيرش كرايه سه نهه خه لگه بى پاراستنه له كه مبه كاندا، هيرى سه ربازى به كار بهينين.

پرسيار: جه نابى سه روك كۆمار، هه ندى له نه ندامانى كۆنگرئيس كه دژى ده ستپت كردنى جه ننگ ده نگان داوه ئيستا ده لئىن ئيوه كارتان ته واو نه كردوه و له راستيدا ئيه تنامىكى ديكه تان دروست كردوه. كار دانه وهى ئيوه چيه له م په يوه نديه دا؟

سه روك كۆمار: من ده بى ناگادارى كار دانه وهى خۆم بم له بهر نه وهى نازانم مبه به ستى ئيوه كام بهش له نه ندامانى كۆنگرئيس بوو، نه وانى كه ده يانه ويته گه مارۆكان بخرئيه كار دژى عيراق يان نه وانى كه نايانه ويته له هيج بارودوخئيكدا نيمه كه لك له هيرى سه ربازى وه رگرين دژى عيراق؟ پرسيار: هه ندى له نه ندامانى كۆنگرئيس - بۆ نمونه سناتۆر "كنيدى" - دوئى له راگه يان دننامه يه كى گشتيدا وتيان ئيوه به قه د پئويست نه چونه ته پيش بۆ ته واو كردنى كارى عيراق.

سه روك كۆمار: نه مه بيروپاى سناتۆر "كنيدى" يه. پيموايه نيمه گه يشتين بهو ناما جانى كه بهرنامه مان بۆ دارژتبوو و ته واوى جيهانيش نه مه ده زانى. ئيستا نيمه كيشه يه كى ديكه مان هه يه كه كيشه به شويى خؤيدا دئينت. سه دام پيشتر رهفتارى درندانى بووه له گه ل خه لگه كه ي خؤى و ئيستا ش ده يه ويته ته رهفتاره دووبات بكاته وه.

ده مه ويته سه رنجى ره خه نگران به ره و لاي نه وه رابكيشه م كه ناما جى نيمه چ بوو و بپارنا مه كه نى نه ته وه يه كگرتوه كان داواى چپيان ده كرد، نه و كاته پيمواى ده ستخؤشى له نيمه ده كه ن. پيم سه يره هه ندى كهس كه زۆر دژى به كار هيتانى هيرى سه ربازى بوون دژى عيراق، ئيستا ده ننگى خؤيان بۆ من بهرز ده كه نه وه و له ده وۆل و زۆرنا ليده ده ن كه ده بى كه لك له هيرى سه ربازى وه ربيگرديته بۆ چاره سه ر كردنى كيشه كان له به غداد و نه مه نه وه نيه به كه نيمه ده مانه ويته بيكه ين و نه گه ر كه سينك بيه ويته شتىكى وا بكرئيه به دلنبايه وه به دووره له هه لويستى ديپلوماتيك و به دلنبايه وه من نامه ويته ته م كاره بكه م له كاتيكدا كه گه لى له م خه لگه

کورډ و کوردستان له به لگه نامه کانس و هزاره نسی دهره وهی نه مریکا

پتوستان به یارمه تی هدی. پیموانییه نه مه پتوستان بیت، پیموانییه نیمه ناچار بین شتیکی وابکهین. پیموایه خه لکی نه مریکا ده یانه ویت کور و کچه کانیاں بگه پرنه وه بۆ مال و خودی کور و کچه کانیش نه مه یان ده ویت.

نیستا تنها کیشه یه کی بچوک که هدی له سر ریگی گه رانه وهی هیزه کاغان بۆ ولات نه وه یه که نیمه بهرپر سیارین له بهرام بهر نه وهی هرچی له دهستان دیت بیکهین بۆ یارمه تیدانی نه م ناوارانه. نیمه له رۆزی یه که مه وه یارمه تی نه م ناوارانه مان داوه و نیستا که کیشه که خرابتر بووه و ترس که وتوووه ناو دلئی نه م خه لکه بۆ گه رانه وه له شاخه کان بۆ نیو شاره کان، نیمه ههنگاوی دواتر هه لده گرین. به لام سیاسیته بنه رته تی نیمه نه وه یه که کور و کچه کاغان بگه پرنینه وه بۆ مال و له راستیدا نه مه نه و شته یه که نیمه ده کهین له باشوری عیراقدا.

"گیری جیرالد سهیب" له رۆژنامه ی "والستریٹ جۆرنال"^۷ پرسیاریکی باشی کرد که چه گاراتیه که هدی له م په یوه ندییه دا؟ گاراتیه که خودی ریکه که وتنامه که یه که عیراق ره زایه تی له سر داوه و له لایه ن نه ته وه یه که گرتووه کانه وه جیبه جی کراوه و بسونی هیزه کلاوشینه ناشتیبازیزه کانی نه ته وه یه که گرتووه کانه له ناوچه دا.

پرسیار: نه گه به شتوازیکی بی لایه ن سهیر بکهین، مه بهستی سناتۆر کنیدی نه وه بسو که ده ولته تی عیراق دژی راهه ریوان که لکی له کۆپته ره توپداره کان وه رگرتووه پاش نه وهی که خه لک له لایه ن نیته وه ته شویق کراوه بۆ راهه رین دژی سه دام؟

سه رۆک کۆمار: باشه سناتۆر "کنیدی" ده یه ویت نیمه چی بکهین؟ به دوا داچوونه وهی نه وه م نه کردوو که به رتیز کنیدی چی وتوووه له م په یوه ندییه دا.

Gerry Gerald Seib^۱
Wall Street Journal^۷

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

پرسيار: رهخه كهى بهرپيز "كنيدى" نهويه كه نيوه نهچوونه ته پيش و نهو كزپته رانه تان نهخستووه ته خواره وه كه هيرشيان كردووه ته سهر خهلكى عيراق.

سهرۆك كۆمار: ده زانم خهلك و ابيرده كه نه وه. دهره به رهخه كانيان ده كه م. پاش نه وه نيوه چى ده كه نه له گهله نهو تانك و هيزه چه كدارانه و به شه كانى ديكهى سوپاى عيراق كه له باكوورى عيراقدا ماونه ته وه؟ كزپته ره كان ته نها به شينك له م هيزانه ن. له وانه يه نيوه بلين نه گهر نيمه كزپته ره كانمان به مستابايا خواره وه له وانه يه سناتور كنيدي نيدى رهخه نى نه گرتابايا. پيموانيه نه مه راست بيت، به لام من سهرزه نشتى سناتور كنيدي ناكه م نه گهر ههلويسى تيكى واى هه بووبى.

پرسيار: جه نابهى سهرۆك، كورده كان ده لئين كوردستانى تيكى سهره خويان ده و يت. پاش جهنگى دووه مى جيهانى، به لئينى كوردستانى سهره خۆ درا به كورده كان، بۆ ده بى كورده كان نه م كوردستانه سهره خويانه نه بى؟

سهرۆك كۆمار: پيشتر وتم كه نامانجى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا نه وه نه بوو كه عيراق پارچه پارچه و ناسه قامگه پيت. نه مه ههلويسى ده ولته تى نيمه و ههلويسى هيزه هاوبه يانه كانانه. پرسيار: ببورن، مدهبستى من جهنگى جههانى يه كه م بوو نه جهنگى جههانى دووه م كه به لئينى كوردستانى سهره خۆ درا به كورده كان. نايا نه م مه سه له يه قورسا يى ناكات به سه ر شانى نيوه دا؟ سهرۆك كۆمار: به لئينى كه له جهنگى جيهانى يه كه مه وه؟

پرسيار: به لى

سهرۆك كۆمار: نا، ده ليم نا. به بۆچوونى من عيراق ده بى له ناشتيدا بژيت له ريگاي ناشتبوونه وه له گهله گروپه جزراو جۆره كانى نيو عيراق. له باشوورى عيراق شيعه كانن، له ناوه راستى عيراق، سوننه كان و به عسيه كانن و كه سانى ديكه ن و كورده كان له باكوورى عيراقن. نه م گروپانه ده بى ناكوكيه كانيان بنينه لاره و ولاته كه يان له گهله نهريته پر له شانازيه كانيدا رابگرن بۆنه وهى ولاته كه يان ههر وهك خۆى بيمينته وه. نيمه ههول ناده ين پيشنيارى دابه ش بسونى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه سربكا

عیراق بدهین، نه گهر مه به ست له پرسیاره که تان دابه شبوونی عیراقه. من هر له سه ره تاوه نه م مه سه له یه م روون کرده وه.

پرسیار: به لام نایا نه م ناوارانه ده تان بگه پینه وه بۆ زیدی خۆیان هه تا کاتیک که سه دام حوسه یین له سه ره ده سه لات بیت؟

سه رۆک کۆمار: به لی هیوادارم بتوانن. نه مه پرسیاریکی باشه. نه وان له وه ده ترسن نه گهر له شاخه کان بیتنه خواره وه له گه ل مه رگ روبه روو دهنه وه. زۆر باشه با خۆیان نه مه هه لسه نگیتنن. من پیموایه نیمه ده بی کۆمه لیک بنکه دابنیتن بۆ پاراستنی ناواره کان تا بتوانن بگه پینه وه. من زۆر خۆشبینم به نیسه به ت نه وهی که به رنامه که ی به ریز "فرانسوا میتان" سه مری هه بیت.

نیستا سه دام حوسه یین به ناواره کان ده لیت بگه پینه وه، به لام نه وان باوه ریان به سه دام نییه. نه م خه لکه نیش و نازاری سه دامیان چه شتوه. که وابوو هیوادارم که رۆژیک له رۆژان بتوانن بگه پینه وه. ژماره یه کی زۆر له م ناوارانه به هاوولاتی عیراق دانانرین. دوتنی له ده نگوباسه کاندایه بیستم که پاریزه و پزیشکه عیراقیه کان له ژبانی تاراده یه ک خۆشی خۆیان هه لته اتوون. که وابوو هیوادارم نه م خه لکه له گه ل یه کدی ناشت بینه وه و ناسانترین رینگا بۆ عیراق نه وه یه که رینه ریکی دیکه ی هه بیت، هیچ گۆمان له مه دا نییه.

پرسیار: جه نابی سه رۆک کۆمار نایا هیچ وتووژیکی پشتی په رده هه یه ده رباره ی داها تووی سه دام حوسه یین. نایا هیچ که س بووه به ناوژیوانی نه م مه سه له یه؟

سه رۆک کۆمار: نا تا نه و جینگایه که من ناگادارم نا.

پرسیار: نایا نه گهری نه وه هه یه که سه دام له داها توویه کی نزیك له سه ره ده سه لات لاجیت؟ سه رۆک کۆمار: پیموایه وایی، به لام ناتوانم به دلنیا ییه وه پشتراستی بکه مه وه.

پرسیار: نایا تا نیستا هیچ که س نه هاتوه باسی ناوژیوانی بکات له م مه سه له یه دا؟

سه رۆک کۆمار: گه لی که س و گروپی به رخۆدانی هه ن که ده یانه ویت سه دام له سه ره ده سه لات نه میتیت. نه مانه تا نیستا هیچیان به من نه گوتوه به لام هیچ گومان له وه دا نییه که گه لی له

کورډ و کوردستان له بهلکه نامه کانی و هزاره تی دهره و هس نه مریکا

خه لکی عیراق ده یانه ویت سهدام له سر دسه لات نه مییتیت. هیچ گومان له مه دا نییه. به لام نه گهر پرسیاره که تان نه ویه که نه وان هاتونه ته کوشکی سپی یا پیشنیاریکی وه هایان داوه، باوهړ ناکم.

په یوه نډییه کانی تیږان و نه مریکا

پرسیار: جه نابی سرۆک کۆمار، تیوه ناماژه تان به بارودوخی تیږان کرد که به هه مان نه ندازه دژواره. به لام وادیاره پلانه کدی نیوه تنها په یوه نډی به بارودوخی عیراقه وه هیه و له وانه یه بۆ یارمه تیدانی دۆسته که تان، "نۆزال" سرۆک کۆماری تورکیا بیت. بۆ لیسه هیچ باسینک له ناواره کانی نیو تیږان نه کرا که تنانه ت ژماره یان له ناواره کانی نیو تورکیا زۆتره؟

سرۆک کۆمار: نیمه پیشنیاری یارمه تیمان داوه به تیږان. هه روا که ده زانن، په یوه نډییه کانی نیمه له گه ل دوه لته تیږان جیاوازه و دژواره. دوه لته تیږان نالمایا چند سهد میلیون مارکی وه ک یارمه تی داوه به ناواره کانی نیو تیږان.

پرسیار: ۲۵۰ میلیون مارکی نالمایا؟

سرۆک کۆمار: به لى ۲۵۰ میلیون مارکی نالمایا دراوه بۆ یارمه تیدانی ناواره کانی نیو تیږان ، کۆمه لکای نه وروپا له ریځای هارپه یانه کانه وه یارمه تی ناواره کانی نیو تیږان ددات. هه نډی ریځخراوی خیرخوازی نیونه ته وه یی - نه مریکایی له گه ل دوه او دهرمان چونه ته ناو تیږان. به لام تیوه دهبی واقعین بن، مده ستم نه ویه که دوه لته تیږان هیشتا په یوه نډی ناسایی نییه له گه ل ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا. تیږان نه مده سه له یی روون کردوه ته وه بۆ نه و که سانه ی که سهدرانی تیږانیان کردوه. به لام ولاتانی دیکه هه نگاویان هه لگرتوه و یارمه تی ناواره کانیان کردوه له تیږان، ههروه ها که نیمه یارمه تی شیهه کانی باشووری عیراق دده یین و ۳۰ هه زار ناواره مان به دلسوژی و دلغراوانییه وه پاراستوه. ولاتانی دیکه یارمه تی ناواره کانی نیو تیږانیان داوه.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره نئس دهره وهس نهمريكا

پرسیار: نایا نهمه ده بیئت به ههلیتک بۆ تهوهی په یوه نندییه کانتان له گهڻ ئیتران باش بکهن؟
سه رۆک کۆمار: هیوادارم وا بیئت. چهند جار وتوومه و دیسان دوو پساتی ده که مه وه که پیم باشه
په یوه نندییه کانتان له گهڻ ئیتران باش بکهین. ئیتران ده زانی که نیگه رانی سه ره کی نیمه چیه و
نهویش مه سه له ی به بارمه ته گهراوه کانه. من نامه ویت نهو نه مریکیایانه له بیو بکهم که به
بارمه ته گهراون و نامه ویت نهو ههش بلیم که ئیتران نهو نه مریکیایانه ی راگرتووه، به لکو نهو ده لیم
که ئیتران ده توانی به ده سترویش تووی و کاریگه ری خوی نازادیان بکات. به لام هیوادارم
په یوه نندییه کانتان له گهڻ ئیتران باشتر بیئت و له وانه یه له ریگای بارودۆخی خراپی نه م ناوارانه نیمه
بتوانین پیکه وه کار بکهین. نیمه له ریگای جۆراو جۆره وه یارمه ته ی ناواره کان ده ده یین. ئیترانیش
یارمه تیان ده دات و به م شیوه یه ده توانین بنه مایه کی هاو به شمان هه بیئت. له وانه یه نه م بارودۆخه
بییته هوی باشتر بوونی په یوه نندییه کانتان له گهڻ ئیتران.

به نیسبته ئیترانه وه، ده ولته ی ئیتران هه ر له رۆژی یه که مه وه زۆر زۆر نیگه ران بووه له بوونی هیتری
سه ربازی نه مریکا له کهنداو. هه ر له رۆژی یه که مه وه کیشه ی سه ره کی ئیتران نهو بووه که پی
وایه نیمه قه د له کهنداوی فارس ناچینه ده ره وه، له کاتی کدا که نه م هیزه سه ربازییه دژی
دوژمنی سه ره کی ئیتران به کار ده بردریت و اتا سه دام حوسه یین، هیوادارم ئیتران نهو له بهر چاو
بگریت که چهند سه ده هزار کس له هیزه کانی نیمه گهراونه ته وه بۆ ولات و نه م ره وته به خیرترین
شیوه به رده وام ده بیئت، که واپوو هیوادارم نه م ترسه که ئیترانی له نه مریکا جودا کردوه ته وه (نه مه
یه کی له هۆکاره کانی جیا که ره وه ی ئیتران له نه مریکایه) که م بییته وه و پیموایه هه رواش ده بیئت.

كورد و كوردستان له بهنگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

كرده وه سهربازيه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له باكوورى عىراق پاش شه پرى
كه ندار

راپورتى سهرۆك بوش بۆ كۆنگرئيس دهرباره ي بارودۆخى كه نداوى فارس

۱۷ ي مايسى ۱۹۹۱

جه نابهى سهرۆكى كۆنگرئيس

له ۱۹ ي نادارى ۱۹۹۱ من راپورتم نارد بۆ ئىتوه له باره ي ريگه پىندان به كه لك وه رگرتن له هئىزى
سهربازى دژى عىراق (ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) له په يوه ندى له گه ل نه عجامدانى سهر كه وتوانه ي
شالاوى سهربازى به نامانجى نازاد كردنى كوئىت. له و كاته وه، نه عجومه نى ناسايشى نه ته وه
يه كگرتوه كان برپارنامه ي ۶۸۷ ي دهرباره ي پيشمه رجه كانى ناگره ستىكى فهرمى په سه ند
كردوه. عىراق نهم شهرت و مهرجانه ي قبول كردوه و ناگره ست كراوه و هئىزه هاوپه يمانه كان له
باكوورى عىراق پاشه كشه يان كردوه.

به ههر حال سهركووتى خه لكى كورد به ده ستى ده ولته تى عىراق پئويستى به وه كرد كه
ژماره يه كى سنووردار له هئىزه كانى نه مريكا به مه به ستى يارمه تى فرياگوزارى بچنه باكوورى
عىراق.

من نهم شتانه به ئىتوه راپورت ده ده م وهك به شىك له هه ولته به رده وامه كانمان بۆ نه وه ي كۆنگرئيس
به ته واوى ناگادارى نهم به ره پيشچوونانه بئىت. برپارنامه ي ۶۸۷ وهك پيشمه رجه يك بۆ
ناگره ستىكى فهرمى پئويستى به وه ده كرد كه عىراق به شىوازى فهرمى نه ته وه يه كگرتوه كانى
ناگادار بكر دبايا كه شهرت و مهرجانه كانى نهم برپارنامه يه ي قبول كردوه. نهم شهرت و مهرجانه
برىتى بوون له:

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

- ۱- ريژگرتن له سنورى نينه ته وهى بهو شيوازه كه عيراق و كويت له سالى ۱۹۶۳ له سهرى ريژگه وتوون و نه غبومهنى ناسايشى نه ته وه به كگرتوه كان گاراتنى كردوه.
 - ۲- دروست كردنى ناوچه يه كى مدهنى غهيره سهربازى له پال سنورى عيراق و كويت و چالاكى به كينه كانى چاودپى نه ته وه به كگرتوه كان لهو ناوچه يه.
 - ۳- له ناوردنى هم مو جوزه چه كى كيميائى و بيولوژيكي و موشه كى باليستى كه مهوداى هاويشته كه له ۱۵۰ كيلومتر زياتره و نهو كه رهسته ناوكيانه كه له گهله نهم چه كانه به كار ده برديت له گهله كه رهسته په يوه نديداره كانى و چاودپى و پشكنينى ريژخراوه نينه ته وه يه كان بؤ پشتراست كردنى جيبه جى بوونى نهم شهرتومهرجه.
 - ۴- دروست كردنى سندوقيك بؤ راگرتنى پارهى داهاتى نهوتى عيراق له داهاتوودا بؤ قهره بوو كردنه وهى نهو زهره و زيانانه ي كه كه وتوه له كويت به هوى داگر كرانى كويت.
 - ۵- به رده وامبوونى قده غه بوونى ناردنى هم مو جوزه كه لوپه ليكي سهربازى و چهك بؤ عيراق.
 - ۶- لا بردنى قوناخ به قوناخى هندنى له گه مارؤ تاييه ته كانى نه ته وه به كگرتوه كان دژى عيراق، نه گهر عيراق به رپرسياره تيبه كانى خؤى به گويره ي برپارنامه كه جيبه جى بكات.
 - ۷- ده ستكىشانى عيراق له پشتيوانى كردن له تروريزمى نينه ته وهى.
- عيراق به شيوازي فهرمى نهم شهرت ومهرجانه ي له ۸ ي ناقريل قبول كردوه و ناگره سستى فهرمى كه وتوتوه قوناخى جيبه جى كردنه وه. كه وابوو هيزه چه كداره كانى نه ته وه به كگرتوه كان كه له باشورى عيراق ته يار كرابوون ده ستيان كردوه به كشانه وه لهو ناوچه يه و هيزه ناشتياپريزه كانى نه ته وه به كگرتوه كان لهو ناوچه يه ته يار كراون و نهم كشانه وه يه له ۹ ي ماسيس ته واو بووه. ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا يارمه تى سكره تپرى گشتى نه ته وه به كگرتوه كانى داوه له هوله كانيدا بؤ جيبه جى بوونى شهرت ومهرجه كانى برپارنامه ي ۶۸۷ به تاييه ت نهو شهرت ومهرجانه كه په يوه ندى هديه به قهره بوو كردنه وهى كويت و ديارى كردنى سنورى عيراق و كويت و له ناوردنى چه كه كؤمه لكؤزه كان.

کورده و کوردستان له بهلگه نامه کانی و هزاره تی دهره و سی نه مریکا

بهه رحال له ماوهی هه مان قوڤناخی کاتیدا هیزه کانی عیراق دهستیان کردووه به سه رکوتی درندانهی راپه رینی ناوخویی که له ناکامدا سه دان هه زار خه لکی سقیل ماڠ و حالی خویان به جی هیشتووه و ناواری ناچه سنووه یه کانی عیراق و تورکیا بوونه. له وه لآمی نهم بارودوخه دا، له ۵ ی نیشان، نه نجوومه نی ناسایش بریارنامه ی ۶۸۸ ی په سهند کرد و پیتی له سه ره نه وه داگرت که عیراق سه رکوته کانی رابوه ستینیت و دهسته به جی ریگه بدات به چالاکی رینکخراوه مرؤقدوسته نیونه ته وه بییه کان و داوای له سه رجهم ده ولته تانی نه ندام کردووه که یارمه تی بده ن له م هه ولته فریاگوزاریسه مرؤقدوستانه یه. من دهسته به جی فه رمانم داوه به هیزه چه کداره کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا که بریکی زور خوراک و پیداووستیه کانی دیکه له ریگای فرۆکه بجه نه خواره وه بز نهم ناوارانه.

بهه رحال بهم زووانه روون ده بیته وه که نهم هه ولته به رفراوانه بهس نییه بز وه لآمدانه وه به بارودوخی خرابی سه دان هه زار پیاو، ژن و مندالی لیتقه و ماو که له م ناچه شاخاویبانه دا نیش و نازار ده کیشن. که وایوو له ۱۶ ی نیشان فه رمانم دا به هیزه چه کداره کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا که دهسته به جی ده ست بکه ن به دروست کردنی چهند که مپی کاتی له باکووری عیراق بز ناواره کان له و شوینانهی که هه لکه وتی جوگرافیایی گونجاوتره بز گه یاندنی یارمه تی فریاگوزاری. هیزه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا، به ریتانیا و فرانسا ناسایشی نهم که میانه دابین ده کهن. نهم هه ولته ریگاجاره یه کی هه میشه یی نییه بز بارودوخی خرابی کورده کانی عیراق به لکووه هه ولتیکی مرؤقدوستانه یه بز رزگار کردنی گیانی ناواره کان به گویره ی بریارنامه ی ۶۸۸ ی نه نجوومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان. هه روه ها نه مه هه ولتیک نییه بز ده ستیوه ردانی سه ربازی له کاروباری ناوخویی عیراق یان زیان گه یاندن به یه کپارچه ی خاکی عیراق. نیتسه ده مانه ویت به زووترین کات، نیداره و ناسایشی نهم که مپه کاتیانه ته سلیم به نه ته وه یه کگرتوه کان بکه ین (نهم پرۆسه یه ده ستی پیکردووه) و به ته واری له عیراق پاشه کسه بکه ین.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانی وهزارهتی دهرهوهی نههریکا

نامانجی درێژخایهنی ئیمه ههر نهو نامانجهیه واتا گهرانهوهی كوردهكانی عێراق و لهراستیدا سهرحهم ناوارهكان و دهرهدهربووانی عێراق بۆ سهرمالی خۆیان بۆ نهوهی به ناشتی و به دوور له سهركوت و زهبروزهنگ بژین.

سپاسی پشتیوانی كۆنگرێس دهكهم و چاوم له هاوكاری بهردهوامی كۆنگرێسه بۆ گهیشتن بهم نامانجه فریاگوزارییه مرۆفدۆستانانه.

لهگهڵ رێژمدا

جۆرج بوش

تەرخان كوردني پاره بۆ فريಾಗوزاري مرۆفدۆستانه له عێراق

ليدوانى سەرۆك بوش دهرباره يارمهتى مرۆفدۆستانه به ناواره و دهربهدهربووانى

عێراق

۱۳ ی حوزەيرانى ۱۹۹۱

تەمبۆ من گەلآلهى ياساى ۲۲۵۱ ی نهنجومهنى نوينهرايم واژۆ كرد بۆ داينكردنى پيداويستى و گهياندى يارمهتى مرۆفدۆستانه به ناوارهكان و خەلكى دهربهدهر له ناوخۆ و دهوروبهري عێراق و چالاكيبه ناشتياپاريزانهكان.

خۆشحالم به هاوكارى بهدهر له حيزبى و كارى خيترى كۆنگرېس بۆ پهسەند كردنى ئەم گەلآله ياسايه. ئەم ياسايه دەسەلات بە وەزارەتى دەرەوه و "ناژانسى پيشكهوتنه نيونهتەوهيبهكان" دەدات كه دريژه به ههولەكانيان بدهن بۆ يارمهتيدانى ناوارهكان و دهربهدهربووانى ناوخۆ و دهوروبهري عێراق بۆ تازه كردنهوهى ئەو ههولانه كه له "شالآوى داينكردنى ناسايش" دا دراوه. ئەو پارهيه كه ئەم ياسايه تەرخانى كردوه، بۆ خەرچى رووله زياد بسونى "شالآوى گەردەلولى بيبابان" و "شالآوى قەلخانى بيبابان" تەرخان كراوه.

له ماوهى ۶۸ رۆژ له سەرەتاي "شالآوى داينكردنى ناسايش" هوه، ولاته يه كگرتوهكانى ئەميريكا له رينگاي هيتزى ههوايى و زه مينيى پتر له ۱۷ ههزار تەن كهلوپەلى فريಾಗوزارى و يارمهتى پيداويستى پزيشكى و دهواو دهرمانى داين كردوه بۆ ههزاران ناواره و دهربهدهربووى عێراق كه ههلهاتوون بۆ ناوچهى سنوورى توركيا و عێراق. گياني ژمارهيهكى يه كجار زۆر لهم خەلكه رزگار كراوه و له رينگاي ريبهرايهتى ئەميريكا و هاوكارى باشى سوپا ۶۵۰ ههزار ناواره و دهربهدهربووى عێراق ناوچه نالهباره شاخاويهكانيان بهجى هيتشتوه و هاتوونهتە نيو ئەو

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مریكا

كه مپانهى كه نيمه دروستمان كردون. زۆربهى نهم خه لگه ئیستا ده گهرینه وه بۆ زیندى خۆيان و دواین كه مپ له ناوچه شاخاوییه كان داخراوه.

نهركى وه لامدانوه بهم تراژیدییه مرۆڤییه كۆتایی پى نه هاتووه به لام سپاسى نه و نهركه ده كهین كه ولاته یه كگرتوه كانى نه مریكا، نه ته وه یه كگرتوه كان و كۆمه لگای نیونه ته وه یی كیشاویه تی.

جۆرج بوش

كۆشكى سپى

۱۳ ی حوزهیرانى ۱۹۹۱

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

ههوله كان بۆ ملكه چكردى عىراق به جىبه جى كردنى برپارنامهى نه ته وه
يه كگرتوه كان

راپورتى سه رۆك بوش بۆ كۆنگرئيس دهر باره ي بارود زخى كه نداوى فارس

۱۶ ى حوزه يرانى ۱۹۹۱

به رپتز سه رۆكى كۆنگرئيس

له په يوه ندى له گه ل ريگه پيډان به به كار هيئنانى هيئى سه ربازى دژى برپار نامه ي عىراق (ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك به شينك له ههوله به رده وهامه كام بۆ ناگادار كردنه وهى ته واوى كۆنگرئيس، جارىكى ديكه راپورتتان بۆ ده نيترم دهر باره ي ههوله كان بۆ ملكه چ كردنى عىراق به جىبه جى كردنى برپار نامه ي نه نجومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان.

ههروه ها كه له راپورتى ۱۷ ى مايسى ۱۹۹۱ باسم كرد، جىبه جى بسوونى برپار نامه ي ۶۸۷ ى نه نجومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان، پيشمه رچى ناگه به ستى فهرميه، له بهر نه وهى كه عىراق قبولى كردوه هه مو جوړى چه كى كۆمه لكوژ و بيولوزيك و موشه كى ballistic كه مهوداى هاويشتنه كه ي له ۱۵۰ كيلومتر زۆرتره و پيداويستيه كانى چه كى ناوكى له ناو ببات و قبولى كردوه كه چاوديران و پشكنه رانى كۆمه لگاي نيونه ته وه يى، جىبه جى بسوونى نه م ريساو ريشوئينانه پشتراست بگه نه وه. له ۱۷ ى حوزه يران، نه نجومه نى ناسايش پلانىكى بۆ نه م چاوديرى كردنه و پشكنينه په سهند كرد له لايهن "نازانسى نيونه ته وه يى وزه ي ناوكى" و كوميسيونىكى تايبه ت كه دروست ده كرئيت به گوئيره ي برپار نامه ي ۶۸۷ .

به پشتيوانى و ته شويقى زۆرى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا، نه م ليژنانه چالاكانه كاربان كردوه بۆ دۆزينه وه، پشكنين و ههولدان بۆ له ناوبردى نه م چه كانه و كه ره سته په يوه ندى داره كان. له كاتيكدا كه پشكنينى هه ندى له موشه ك و چه كه كيميائيه راگه ياندر اوه كان كراوه، عىراق

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس وزارتس دهره وهس نهریکا

به گشتی خۆی له جیبه جی کردنی نهرکه کانی لاده دات. له م هفتانه ی دواییدا، سهرنجی گشتی له سهر که رهسته و ته کنولوژیای ناوکی عیراق چر بووه ته وه به لام به له بهرچاو گرتنی موشه که ballistic و چه که کیمیایه شار دراوه کانی عیراق و درێژهدان به شار دنه وه ی چالاکیه کانی بۆ پیشخستنی چه که بیولوژیکه کان، نهم مه سه له یه وه راست ده گهریت. نیمه ناهیلین نهم کرده وانسه ی عیراق سهر که وتوو بیت و درێژه ده ده یین به پینداگری کردن له سهر ناشکر اکرا کردنی ته واو و له ناو بردنی ته واوی هه مو که رهسته و پینداویستیه کانی په یه رهنیدار به چه که کۆمه لکوژه کان و سه پاندنی سیستمیکی چاودیزی ریکوینک و کارا به سهر عیراقدا بۆ شه وه ی دلتیایین له وه ی که عیراق له درێژخایه ندا بریارنامه ی ۶۸۷ جیبه جی ده کات.

له مه زیاتر نه ته وه یه کگرتوه کان هه نگاری به ره و پیش هه لگرتوه بۆ جیبه جی بسونی شهرت و مه رجه کانی دیکه ی بریارنامه ی ۶۸۷. نه نجوومه نی ناسایش، کومیسسیونیکی قهره بوو کرده وه ی سهر به نه ته وه یه کگرتوه کانی دروست کردوه بۆ به دوا داچوونه وه له گه ل نه و سکالا و بانگه شانسه ی که له و زهره ر و زیانانه ده کریت که له ناکامی داگیر کرانی کویت له لایه ن عیراق، له کویت که وتوه و پاره ی قهره بوو کرده وه که ی له داها تی نار دنه ده ره وه ی نه وتی عیراق که م ده کریته وه. لیژنه ی چاودیزی عیراق - کویت له و ناوچه مه ده نییه جیگیر بروه که نه نجوومه نی ناسایش له پا ل سنووری عیراق و کویت دروستی کردوه و کومیسسیون دیاری کردنی سنووری عیراق و کویت هه ولتیکه ی بهرچاوی ده ست پینکردوه بۆ دیاری کردنی کۆتایی سنووری عیراق و کویت و به م شیره یه یه کۆ له هۆکاره سهره کبییه کانی هه لگیرسانی شه ر له ناو ده بات. به هه ر حال به هۆی ملکه چنه بوونی سه دام حوسه یین و سهر نه که وتنی عیراق له جیبه جی کردنی نهرکه کانی خۆی به گویره ی بریارنامه که، نه نجوومه نی ناسایش گه مارۆ نابوریه کانی نیستا له سهر عیراق لانا بات.

له دوا یین راپۆرته که مدا، باسی سهر کووتی کورده کان و گروه کانی دیکه ی عیراقم کرد به ده ستی ده ولته ی عیراق. به هۆی نهم سهر کووته، هیژه کانی ولاته یه کگرتوه کانی شه مریکا و هاو په یانان چوونه ته نیو باکووری عیراق بۆ دا یین کردنی هه سانه وه و ناسایشی خه لگی سیفیل. هه روه ها که

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانی و هزاره تی دهره وهی نه سربكا

پیشتر باسم كرد نهم ههولته ریگچاره یه کی هه می شه یی نییه بۆ کیشه که و ده ستیوردانی سهربازی نییه له کاروباری ناوخۆیی عیراقدا، به لکو ریگایه کی مرۆڤدۆستانه یه بۆ رزگار کردنی گیانی خه لک. ئیستا به هۆی ره خساندنی بارودۆختیکی نارام بۆ گه رانه وهی ئاواره کورده کان له ناوچه سنورییه شاخاوییه کان، هیزه کانی نه ته وه یه کگرتوه کان ئیستا له باکووری عیراق پاشه کشه ده کهن. به هه رحال ئیمه ده ولته تی عیراقمان ئاگادار کردوه ته وه که درێژه ده ده یین به چاودێری ورد به سه ر هه فتاری عیراق له گه ل هه وولاتیانی خۆی و ناماده یین هه نگاوی پیوست هه ل بگه رین نه گه ر بارودۆخه که پیوست بکات. بۆ گه یشتن به م نامانجه، هه و په یمانان پلانی ئه وه یان دارپستوه که ژماره یه کی گونجاو هیزی سهربازی له ناوچه به یئنه وه هه تا کاتی که بارودۆخی عیراق پیوست بکات.

سیاسی پشتیوانی کۆنگرێس له م کرده وانه ده که م و چاره پرانی هاوکاری به رده وه امی کۆنگرێس بۆ گه یشتن به م نامانجه.

له گه ل رێژمدا

جۆرج بوش

کورد و کوردستان له به لکه نامه کانس وهزاره تن دهره وهی نه مریکا

دانیشتن له گهڼ بهر هی کوردستانی عیراق له وهزاره تی دهره وهی نه مریکا

۷ی تشرینی یه که می ۱۹۹۱

پاشنیوه رۆی نه مړۆ، ۷ی تشرینی یه که می ۱۹۹۱، جیگری سکره تیتری NEA (نؤفیسى کارویاری رۆژه لاتى نزيك و ناسیا)، بهریز نیلدوارد جیرجیان¹ له گهڼ لیژنه یه کی بهر هی کوردستانی عیراق دیداری کرد که جهلال تاله بانى، ریبهری یه کی له حیزبه سه ره کیبه کانی کورد تییدا ناماده بوو. نه م گروپه که جهوتووی پیشووش له وهزاره تی دهره وه و پنتاگۆن (وهزاره تی بهرگری نه مریکا- وهرگیت) دانیشتنی هه بووه، نوینه ری کۆمه لگای ناسووری و تورکمانه کانی عیراقیشی له خۆ ده گرت.

دانیشتنه که ی نیتمه له گهڼ لیژنه که ی بهر هی کوردستانی عیراق له چوارچیه ی بهرنامه ی حکومه تی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا بۆ بهر فراوان کردنی په یوه ندیه کانی له گهڼ کۆمه لیکى زۆر له گروپه کانی نوپوزیسیونى سهدام حوسه یین و رژیمی نیستای عیراق بوو. نیتمه پشتیوانی له هیچ گروپیکى تایبه تی نوپوزیسیون ناکه یین و نامانجمان نه وه نیبه ده وله تیک پیتکه بهتین بۆ نه وه ی جیگای ده وله تی سهدام حوسه یین بگرتیه وه. نه مه مه سه له یه که که خه لگی عیراق ده بی بریاری له سه ر بده ن. ولاته یه کگرتووه کان پشتیوانی له ریگاچاره یه کی سیاسى چاکسازانه ی ناشتیخوازانه له ناو عیراق ده کات نه هه لوه شانه وه ی عیراق.

کاربه ده ستانى نه مریکا له کاتى گفتوگۆ له گهڼ لیژنه کی بهر هی کوردستانی عیراق جهختیان له سه ر پشتیوانی توندی نیتمه له بهر وه پیشچوونی مافی مرۆڅ و به شداری سیاسى سه رجه م خه لگی عیراق کرد. نیتمه پشتیوانی له عیراقیکى پلورالیست و دیموکرات ده که یین که تییدا هیچ گروپیکى

¹ Edward Djerejian

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهنى دهره وهى نههريك

نهتنىكى يا نايىنى له مائه شارۆمه ندىيه كان و بهشدارى تهواو له دامه زراوه گهلى حكومهتى و مافى شانازى كردن به داب و نهريتى جياوازى نايىنى و كولتورى خۆى بيبهش نهكرىت .

دهولهتى ئيمه دهره سه به نىسبهت نهوى به گويزه ريو شويته كانى برپارنامهى ۶۸۸ى نهنجوومهنى ناسايش و ميكانيزمه كانى برپارنامه كانى ۷۰۶ و ۷۱۲ى نهنجوومهنى ناسايش، يارمهتى مرؤقدۆستانه بدا به خهلكى عىراق. ئيمه له سه نهوه پىداده گرین كه ده بى عىراق نهو بهر برسياره تيبانه جيبه جى بگات كه نه تهوه يه كگرتوه كان بۆى داناوه، له وانه ناسانكارى بگات بۆ نهوى نازانسه كانى يارمه تيدهرى نپونه ته وهى بى هيچ كهند و كۆسپ و سنورىك ده ستیان بگات بهو خهلكه كه له هه موو شوپنه كانى عىراق پيوستيان به يارمهتى ههيه .

ئيمه ههروه ها باسى هيزه سه ربازيه كانى هاوپه يمانانان كرد كه له باشورى رۆژه لاتی توركيا نيشته جيئن و بۆ پاراستنى ناسايش و سه قامگيرى باكورى عىراق و بهر په رچدانه وهى سه ركوتى عىراق كار ده كهن.

له دانىشته كه دا ئيمه ههروه ها پيشوازيان له باشت بونى په يوه ندىيه كانى ريبه رايهتى كوردى عىراق و دهولهتى توركيا كرد و ستايشى به ياننامه روونه كهى بهر هى كوردستانى عىراقمان كرد بۆ پشتيوانى كردن له يه كپارچه يى توركيا .

په يوه ندى ئيمه له گه ل ئۆپۆزيسيونى عىراق له يه ك تيگه يشتنى ئيمه له يه كدى باشت ده كات و په يوه ندى دريؤخايه نى ئيمه له گه ل خهلكى عىراق به هيزتر ده كات . ئيمه چارمان له گفتوگۆى بهرده وام له گه ل بهر هى كوردستانى عىراق و ههروه ها گروه ئۆپۆزيسيونه كانى ديكه ي عىراقه .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروههسى نه مريكا

نايا نه مانه "كورد باشه كانن" يا "كورد خراپه كان"؟

كونفرانسى چاپه مهنى سهروك كۆمارى نه مريكا و سهروك وهزيرانى توركيا

۱۹ ي نيسانى ۱۹۹۵

بييل كلينتون: به خيرهاتنى "تانسو چيللهر"، سهروك وهزيرانى توركيا ده كه م بؤ واشنگتون . توركيا هاوپه يمانى پرپايه خ و گرنكى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكايه و په يوه نديسه كامان گرننگر ده بيت له سالانى داهاتودا. نيمه ده مانه ويت كۆيونه وه يه ك بگيرين و باس و گفتوگو له سه هه ندى مه سه له و بهر نامه كانى خاتون "چيللهر" بكه ين بؤ ديوكراسى و چاكسازى نابورى له توركيا و شالوى توركيا له باكوورى عيراق ، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا هيواداره كات و مهرداى نه م شالوانه بهر ته سك بيت. نيمه گفتوگو ده كه ين ده رباره ي "قويرس" و چه ند مه سه له يه كى ديكه كه سهروك وهزيرانى توركيا بيه ويت گفتوگو ي له سه م بكه ين. من چاوم له بهر وه بيتش چوونى نه م گفتگۆيانه يه و خوشحالم كه "تانسو چيللهر" ليتره يه .

شالواهه كانى توركيا له عيراق

پرسيار: جه نابى سهروك كۆمار نايا چاوه روانى نه وه ده كه ن كه كاتيك ديارى بكه ن بؤ كشانه وه ي هيزه كانى توركيا له عيراق و نايا ده ولته تى عيراق پشتيوانى ده كات له م كرده وه يه ي توركيا دؤى كورده كان؟

بييل كلينتون: بؤ نه م پرسيارانه له خاتون "چيللهر" ناكه ن؟

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانن و هزاره تن دهره وهن نه مریکا

پرسیار: باشه نایا نیوه ده تانه ویت کاتیك دیاری بکن بۆ کشانه وهی هیزه کانتان له عیراق؟ نایا عیراق پشتیوانی ده کات له م کرده وهیه دژی کورده کان؟ نایا نه مانه "کورده باشه کانن" یا "کورده خراپه کان"؟

تانسو چیلهر: هه راکه ده زانن نیمه و نه مریکا پیکه وه بوین له شه ر دژی عیراق له قهیرانی که ندادا. پاش نه وهش نیمه له گه ل و لاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بووین له "شالوی دابینکردنی ناسایش" بۆ پاراستنی خه لکی کورد له باکووری عیراق دژی رژیمی سه دام حوسهین و به هه رحال تورکیا ته نها هاویه یانی نه مریکا بوو که به ردیلیکی زۆر گرانی دا له بهر نه وهی که له گه ل عیراق و هه روه ها له گه ل باکووری عیراق هاوسنور بووین له بهر نه وهی نه م ناوچه یه بی ئیداره یه .

من له گه ل بریاری نه بجامدانی شالو نه بووم له باکووری عیراق، به لام تروریسته کان له باکووری عیراق دانیشتون و پیلانی نه بجامدانی شالو له ولاتی نیمه داده پرتۆن و سنورر ده به زینن. پیموایه هه ر ولاتیکی رۆژناوایی دیکه ش بوایا هه ر نه و بریاره ی ددها که من داومه . نیمه بۆ ماوه یه کی که م له باکووری عیراق ده بین. نیمه ده مانه ویت نه و بنکانه مان هه ر له ده ستدا بیست و زۆربه ی کاره کانان له باکووری عیراق نه بجام داوه و زۆر به م زووانه پاشه کشه ده که یین.

هه روه ها که له سه ره تادا وتم هۆکاری نه وهی که ناتوانم رۆژیك دیاری بکه م بۆ پاشه کشه ی هیزه کانان، نه وهیه که باش نابیت بۆ نه و که سانه که ناوچه شاخاوییه کانان(که ۱۵۰۰ فیت له سه روی زهوی به رزه)، له نه شکه وته کانان، له ناو به رفدان له نزیک سنوره کانی نیمن. نه وهی که نه م هیزانه ده یکه ن، پشکنینی نه شکه وته کانی نیو شاخه کانه بۆ دۆزینه وهی نه و چه ک و ته قه مه نییه که به کاردبریت بۆ کوشتنی خه لکی بی گوناح له ولاتی نیمه . که وابوو زۆر سپاسی سه رۆک کلینتۆن ده که م بۆ پشتیوانیه کی و ناگادار بوونی له و شتانه ی که روی داوه له باکووری عیراق که سه رزه مینیکی بی ئیداره ی بی خاوه نه . نه مه ته نها نه رکی نیمه نییه . نیمه ده بیست

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكيا

رينگايهك بدۆزينه وه بۆ چاره سهر كردنى نهم كيشيه. به واتايه كى ديكه توركييا هه ميه شه تهنها هاربه يمانى نه مريكيا بووه كه بهرده وام بهردىلى نهم شالاوهى داوه .
پرسىار: نايا ئيه وه هه روا به كه له رپه قيه وه دژى دروستبوونى ده ولته تى كوردستانن؟ نايا نه مه هانا و بيانوى يا خيبووان نييه؟

تانسۆ چيللهر: هه لويستى ئيمه زۆر دۆستانه يه به نيسبه ت خه لكى كورد له باكوورى عىراق. ئيمه هيج كيشيه كمان نييه له گه ل نه مه دا. له راستيدا خه لكى كورد له باكوورى عىراق زۆر خۆشحالن كه ده بينن ئيمه هاتووينه ته نيو خاكه كه يان و هيتزه كورده كان به ره و باشوور راپو ده نين و ناچار يان ده كه مين باكوورى عىراق به جى به يتلن له بهر نه وهى ترورىستن. نيستا ترورىسته كان له باكوورى عىراق هه لدين، به لام له وان هيه بگه رينه وه بۆ باكوورى عىراق و له وى نيسته جى ببنه وه. هه روا كه ده زانن ئيمه سنووره كانمان به رووى خه لكى كورد له باكوورى عىراق كردوه ته وه. نزىكه ي ميليونيك كه س پاش قه يرانى كه نداو هاته نيو خاكى ئيمه و ئيمه دا لده مان دان و تيرمان كردن و تهنها پارسال ۱۳/۵ ميليون دولارمان خه رج كرد بۆ دابىن كردنى خۆراكى خه لكى كورد كه له باكوورى عىراق ده زين و هه رسال كارها و پيداويستيه سه ره كيه كانى ديكه يان بۆ دابىن ده كه مين. كه وابوو ئيمه كيشه مان نييه له گه ل خه لكى كورد .

پرسىار: جه نابى سه رۆك، ئيداره ي ئيه به دلئىيايه وه تارپا ديه كه ته حه مولى هيرشى توركيياى كردوه بۆ باكوورى عىراق. ئيه چۆن ده تانه وىت هاوكارى نه يتى بكن له گه ل توركييا له په يوه ندى له گه ل هيرش بۆ نهم ناوچه يه؟ گ

بيل كلينتۆن: ئيمه ده مانه وىت له دانىشته نه كه ي نه مپۆمان باس و گه تگوگۆ له سه ر نهم مه سه له يه بكه مين و لهم په يوه ندييه دا هيج نا ئيم تا پاش ته واو بوونى كۆيونه وه كه مان. به لام هه روا

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكيا

كه ده زانن ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكيا په يوه ندييه كى به هيزى هه به له گه ن توركيا و پيموايه نه مه زور گرنگه كه نيمه بو گه يشتن بهم نامانجه دريژه بهم په يوه نديسانه بدين له داهاتوودا. نيمه ده مانه ویت له هه لويستى يه كدى، له كيشه كانى يه كدى و له بواره كانى هاوكارى له گه ن يه كدى تيبگهين و من لهم پيناوهدا هه ولم داوه و په يوه ندى باشم هه بووه له گه ن "تانسو چيللهر". "چيللهر" زور شيلگير بوو له سه هاتن بو ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكيا و دهر پرينى خواست و بهرژه وندييه كانى خه لكى توركيا و نه مه يه كى لهو مه سه لانه به كه نيمه ده مانه ویت باس و گفتوگوى له سه به كهين و هيوادارم سه رجه م نه م مه سه لانه به ره وپيش به چیت. ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكيا ناگاداره توركيا چى ده كات و هيواداره كوشته وبرينداره مه ده نييه كانى نه م شالاره زور كه م بيت و كات و پتوه رى شالاره كه سنووردار بيت. نيمه ده مانه ویت باس و گفتوگو له سه نه م مه سه له به به كهين. خاتوون "چيللهر" كومه ليك بيرۆكه ي باشى هه به له م په يوه ندييه دا و نيمه گفتوگوى له سه ده كهين.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

به يان نامه كلىنتون، سهرۆك كۆمارى نه مريكا دهره باره ي وهلامى دهولته تى ولاته
يه كگرتوه كانى نه مريكا به هيرشى سهدام بۆ ههولير

۲ى نهيلوولى ۱۹۹۶

سى رۆژ له مهبهر (۳۱ى ناب) سهره راي هؤشداريه روونه كانى ولاته يه كگرتوه كانى
نه مريكا و كۆمهنگاي نيونه ته وهى، هيزه كانى عيراق هيرشيان كرده سهر شارى ههولير له
باكوورى عيراق كه له ژير كونترولى كورده كان دايه و نهم شاره يان داگير كرد. راگه ياندى
پاشه كشه سنووردار له لايهن عيراقه وه هيج له مهسه له كه ناگۆرپت له بهر ته وهى نه مپۆ سوپاي
سهدام حوسه ين ههولير كونترول ده كات و يه كينه كانى سوپاي عيراق خۆيان بۆ هيرشى زۆتر
ته يار ده كهن .

پيويسته وهلاميكى به هير بهم كرده وان به رپته وه وهلاميش دراوه ته وه. سهر له به يانى نه مپۆ
من فه رمانم به هيزه كانى نه مريكا دا هيرش بكه نه سهر عيراق. موشه كه كانى نيتمه نهم به يامه
ده نرين بۆ سهدام حوسه ين كه كاتيك كه نيته خه لكى خۆتان نازار ده دن يا هه رشه له
دراوسينكانتان ده كهن، ده بى به هاكه يشى به دن.

وادياره گروپينكى كورد كه پيشتر دۆى سهدام بووه، نيستا بريارى داوه له گه ل سهدام
هاوكارى بكات، به لام نهمه ش نايبته پاساو بۆ هيرشى سوپاي عيراق بۆ سهر دانيشتوانى
سيفيلى ههولير. له حه وتوو و مانگه كانى رابردوو! نيتمه به رده وام كارمان كردوو بۆ پينكه اتنى
ناگر به ستينكى دريؤخايه ن له نيوان گروه كورده كان به لام نهم هيرشه ي عيراق ناگرى شه رى نيوان
گروه كورده كانى تيؤتر كرد و مه ترسى ته وه هه يه ناسه قامگيرى له سهراسه رى ناوچه بلاو
بيته وه .

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكى

ناماڭه كانى نيمه سنووردان بهلام روونن، واتا نه وه كه سهدام به هاى دواين كرده وه درندانه كهى خوى بدات و توانايى سهدام بۆ هه ره شه كردن له دراوسيتكانى و بهرژه وه ندييه كانى نه مريكا كه م بيته وه.

يه كه م: نيمه ناوچهى دژه فرين له باشورى عيراق دريژ ده كه ينه وه. نه مه ده بيته هوى نه وهى سهدام كونترۆلى هه رمى هه وايى عيراق له سنورى كويت تا باشورى ده رويه رمى به غدادي له ده ستدا نه مينيت و به شيويه كى بهرچاو توانايى عيراق بۆ نه نجامدانى نو به راسيونى هيرشبه رانه له ناوچه كه م ده كاته وه.

دووه م: بۆ پاراستنى هيمنى و ناسايشى فرۆكه كاڭان كه نه م هه رمى دژه فرينه ده پاريزن، نيمه به موشه كى "كروز" هيرش ده كه ينه سه ر سيستمى بهرگرى هه وايى سهدام له باشورى عيراق.

ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا پشتيوان و هاوكارى بريارنامهى ۹۸۶ى نه نجوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتووه كان بوو كه ريڭگاي به عيراق ده دا بريت له نه وته كهى بفرۆشيت بۆ كرپنى خۆراك و ده واو ده رمان بۆ خه لكه كهى، له وانه كورده كان. شارى هه وليز كه له لايهن هيزه كانى عيراقه وه داگير كراوه ناوه ندى سه ره كى دابه ش كردنى نه م خۆراك و ده واوده رمانه يه. هه تا كاتيك كه نيمه دنيا نه بين له وه كه نه م پيداويستيه مرۆڤدوستانه يه ده گاته ده ستى نه وه كه سانه كه پتويستيان پييه تى، نه م به رنامه يه ناچيته پيش و ده ولته تى عيراق له وه سه رچاوه نويبانه بييه ش ده كرپت كه چاوه روانى ده كات.

ناماڭه كانى سهدام حوسه ين له وانه يه نالوگۆزى به سه ردا بيت به لام ميتوده كانى (ده ستدريژى و توندوتريژى دژى كورده كان و كه مينه نه تنيه كيه كان و دراوسيتكانى عيراق) نالوگۆزى به سه ردا ناييت. وه لامى نيمه به م گوستاخيه ده بى ده سته جى و به هيز بيت، هه روه ها كه سه رۆك بوش نه م شيوه وه لامه ي له شالاوى "گه رده لولولى بيابان" له دوو سال پيش دايه وه واتا نه وه كاته كه

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

عيراق هيزه كانى خۆى له سهر سنورى كوئى كۆ كرده وه، نه مپرز ده بينين سهدام ههمان كارى دووپات كرده وه.

ئيمه ده بى روى بكهينه وه كه كرده وه گوستاخانه كانى سهدام ناكام و نه نجامى ههيه، وه گه رنا نه م كرده وانه زياد ده بيت. ئيمه ده بى توانايى عيراق بۆ هيرش كردن بۆ سهر دراوسى كانى كه م بكهينه وه و توانايى نه مريكا زياد بكهين بۆ نه وهى عيراق بخاته ژير كونترۆلى خۆى.

نه وهنگاوانه كه ئيمه نه مپرز هه ليه گرين زياتر نه م نامانجان وه دى ديتيت. به جاران سهدام حوسهين به ناشكرا سووكايه تى به رهفتارى شارستانى كرده وه. سهدام به درنده ويى رهفتارى له گه ل خه لكه كهى خۆى كرده وه، هيرشى كرده وه ته سهر دراوسى كانى، پشتيوانى له تروريزم كرده وه و ههول ده دات ده ستى بگات به چهكى كۆمه لكوژ. سياسه تى ئيمه ش روونه: ههركاتى هه ره شه له به رژه وه ندى ئيمه له په يوه ندى له گه ل ناسايشى دۆسته كانمان و هاوپه يانه كانمان بكرت، ئيمه نه گر پئويست بگات به هيزى سه ربازيش وه لام ده دهينه وه. نه مه نه و كاره بوو كه ئيمه سه رله به يانى نه مپرز له عيراق كردمان.

من ده زانم بىرى هه موو خه لكى نه مريكا له لاي ژن و پياوه سه ربازيه كانمانه كه نه م نه ركه نه نجام ده دن و ودوعاى خه يريان بۆ ده كهن. خودا ناگادارى نه م سه ربازانه و نه و نه ته وه يه بيت كه نه وان خزمه تى ده كهن.

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانئ و هزاره نئ دهره وهئ نه مریکا

راپورتی سهرۆك كۆمارى نه مریكا بۆ ریبهرایه تی كۆنگرئیس دهرباره ی عیراق

۴ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۶

كۆشكى سپی

واشننگتۆن، ۴ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۶

به پرتز "نیۆت گینگریش"^۱، سهرۆكى نهنجومهنی نوینهران

واشننگتۆن دی سی

به پرتز سهرۆكى نهنجومهنی نوینهران

له په یوه ندى له گهل ریگه پیندان به به کارهینانی هیزی سهربازی دژی عیراق (یاسای گشتی ۱ - ۱۰۲)، وهك به شیتك له ههوله كانم بۆ ناگادار كرده وهی تهواری كۆنگرئیس، راپورتتان بۆ دهنیرم دهرباره ی ههوله كانان بۆ ملكهچ كردنی عیراق به جیبهجی كردنی پریانامه كانی نهنجومهنی ناسایشی نه تهوه یه كگرتوه كان . نهم راپورته قۆنساخی پاش ۵ ی نهیلوول تا نیستا له خو دهرگرت.

هیرشی سهدام حوسهین بۆ ههولیر له كۆتایی مسانگی شاب و ههوله بهرده وامه كانی بۆ كهلك وهرگرتن له مملانییه مهحله یه كانی باكوری عیراق، نیشانه یه کی نوئیبه كه نیشان ده دات سهدام ههروا هه ره شهیه بۆ خهلكه كه ی خو ی و دراوسیتكانی و بۆ ناشتی ناوچه . ههروا كه من له دوا راپۆرتدا به وردی باسم كرد، ولاته یه كگرتوه كانی نه مریكا له ریگای بهرفراوان كردنی "ههریمی دژه فرین" ی باشوری عیراق له هیللی ۳۲ بۆ هیللی ۳۳ ی باكور وهلامی كرده وه سهربازییه كه ی سهدامی له باكوری عیراق دایه وه . وهلامی ولاته یه كگرتوه كانی نه مریكا بریتی بوو له هیرشكردنه سهر "بنكه ی مرشه کی زه ی بۆ ههوا" و "ناوه ندى فرماندهیی و كوتروول كرده كان" و "سیستمی بهرگری ههوا یی باشوری هیللی ۳۳" . به مه بهستی باشت كردنی ناسایشی

Newt Gingrich¹

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وزارتس دهره وهس نه مریکا

هیزه كانغان كه ههریمی دژه فرین بهر فراوانتر ده كهن له كاتی دوا راپورتم تا نیستا نیمه پیگه ی ولاته یه كگرتووه كانی نه مریكامان له ناوچه به مبهستی سنووردار كردنی توانایی سه دام به هیترت كردوه. له مانگی نه یلوول نیمه دو بهتالیونی گرانی تیبی ۳ ی هیتری یه كه می سواره و هیترتکی تویبارانی **Patriot** و ۸ فرۆكه ی جهنگی ۱۱۷ - F مان ناردووه بۆ كویت. ههروه ها ۲۳ فرۆكه ی پیشكه وتووی ۱۶ - F مان ناردووه بۆ كویت و هیترتکی تویخانه ی "پاتریوت" مان ناردووه بۆ عه ره بستانی سعودی، زیده باری نه و هیترانه ی كه پیشتر ناردراون بۆ ناوچه بۆ نه وه ی ده سته جی وه لامی ده سترژی عیراق بده نه وه. له سه ره تای سپتامبر، گروپی **USS Enterprise Carrier Battle** نیندراره بۆ كه نداو بۆ نه وه ی په یوه ست بیته به گروپی **USS Carl Vinson Carrier Battle**. نهم هیزه له ۸ ی تشرینی یه كه م له كه نداو دپته دهره وه. ههریمی دژه فرینی باكووری عیراق (شالاری دابینكردنی ناسایش) و ههریمی دژه فرینی باشووری عیراق (شالاری چاودیری باشوور) هه روا له لایهن ولاته یه كگرتووه كانی نه مریكا و هیزه هاوپه یانه كان ده پارتریت. پارلمانی تورکیا ده بی ماوه ی "شالاری دابینكردنی ناسایش" پیش كۆتایی مانگی دیسامبر درژ بكا ته وه.

نیمه هۆشدار تونده مان داوه به عیراق (له ۶ و ۱۶ ی نه یلوول له ریگای لیژنه ی نه ته وه یه كگرتووه كان له نیویورك) كه كیشه دروست نه كات بۆ فرۆكه كانغان كه ههریمی دژه فرین ده پارترین و سیستمی بهرگری هه وایی خزی چاك نه كاته وه كه له ناكامی هیرشی نیمه دا له كار كه وتووه. نیمه درژ ده دهین به چاودیری كردنی ورد به سه ر كرده وه كانی عیراقدا و له باشتین بارود خداین بۆ نه وه ی وه لامی شه راشویییه كانی عیراق بدهینه وه له داها تودا.

برپارنامه ی ۹۴۹ ی نه غجومه نی ناسایشی نه ته وه یه كگرتووه كان (UNSCR) كه له تشرینی یه كه می ۱۹۹۴ په سه ند كراوه داوا له عیراق ده كات هه رشه نه كات له دراوسێكانی و كیشه دروست نه كات بۆ چالاكییه كانی نه ته وه یه كگرتووه كان له عیراق و توانایی سه ربازی خزی له باشووری عیراق وه گه ر نه خاته وه. به له بهر چاودگرتنی نه وه ی كه نابیت متمانه به كرده وه كانی

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكى

سه دام بكرىت، پيويسته ژماره يه كى بهرچا له هيزه كانى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكى له ناوچه بپننه وه بژ نه وهى توانايى نه وه يان هه بيته ده سته جي وه لامى ده سترىزى عيراق يا هه ره شه كردن له دراوسيتكانى عيراق بدهينه وه.

باروداخى باكوورى عيراق هه روا هه ستياره. ده ولته تى نه مريكى دريژه به هه وله كانى ده دات بژ له ده ورى يه كۆ كردنه وه و واژو كردنى ناگره ست و ناشتيدانه وهى دو گروهى سهره كى كورد كه له گهل يه كدى شه ر ده كن، له وانه پي كه يتنانى ديالوگيكي چالاك له گهل نه م دو حيزيه. جيگري وه زيبرى دهره وه بژ كاروبارى رۆژه لاتى نزيك، بهر پيز "رؤبيرت پيليتريو"² له 18 ي نه يلوول و 21 تشرينى يه كه م له توركيى له گهل مه سعود بازارانى، ريبهرى پارتى ديموكراتى كوردستان (PDK) و له 22 ي تشرينى يه كه م له گهل جه لال تاله بانى، ريبهرى يه كيتى نيشتمانى كوردستان (PUK) ديدارى كردوه و پاش نه وهش له له 30 و 31 ي تشرينى يه كه م گهل نوينه رانى PDK و PUK له نانكارا كۆبوونه وهى گرتوه. له م كۆبوونه وه يه دا و كۆبوونه وه بهرزه كانى تر دا، حكومه تى نه مريكى بهر ده وام هؤشدارى داوه به م دو گروهى كه بهر ده وامبوونى جه ننگ له باكوورى عيراق ته نها به قازانجى سه دام حوسه ين ته واو ده بيت. له وه لامى ناسه قامگيرى رۆژ به رۆژى باكوورى عيراق، نيتمه به شوازي كاتى "نيداره ي يارمه تى كاره ساتى بيانى و ناوه ندى هاونا هه ننگى سه ربازى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكى" مان له و ناوچه يه كيشاره ته وه.

له نه يلوول و تشرينى يه كه م، به يارمه تى توركيى نيتمه نزيكه ي 2700 دانيشتوى باكوورى عيراق مان له ناوچه بردووه ته دهره وه كه به هؤى په يوه ندى نزيك له گهل ده ولته تى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكى يا شالاره كانى دژبه عيراق ژيانيان راسته وخؤ له گهل هه ره شه ي رؤمى عيراق روبه روو بووه. گروهى يه كه مى نه م دانيشتوانه كه 2100 كه س ده سوون له ناوه راستى مانگى نه يلوول به هاو كارى ناژانسه كانى ده ولته تى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكى له باكوورى

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

عيراق له شالا وئىكى دهره بازبوني خيزادا له ناوچه برانه دهره وه. گروپى دووم كه ٦٠٠ كهس له نه ندامانى نوپوزسيونى عيراق دهبون، له ١٩ - ٢١ ي تشرينى يه كه م له ناوچه برانه دهره وه. همموى نهم كه سانه كه لك وهرده گرن له پروگرامى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بو نيشته جي كردنى ناوارة كان له "گوام"³.

نيمه ههروا نيگه رانين به نيسبته ناسايشى كارمندانى مدهلى ريخخراوه ناحكوميه كانى سهر به ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا كه له باكوورى عيراق ماونه ته وه و گارانتى ناسايشى شه وانان وهرگرتوه له پارتى ديموكراتى كوردستان (PDK) و يه كيتى نيشتمانى كوردستان (PUK). نيمه چالاكانه چاودتيرى ناسايشى نه وان ده كه ين و هه موو ريگاكان تاوتوى ده كه ين بو مسوگر كردنى ناسايشى نهم كارمندانه و بنه ماله كانيان.

ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا كسار ده كات له ريگاي نه ته وه يه كگرتوه كان و ريخخراوه مرؤفدوسته كان بو دريژه پيدان به يارمه تيدانى مرؤفدوستانه ي خه لكى باكوورى عيراق. بارودخى ناسايشى باكوورى عيراق ههروا زور خراپه و چالاكى نيران و PKK (پارتى كريكارانى كوردستان) زياد بووه به سهر هه ره شه ي نيتساي ده ولته تى عيراقدا. نيمه هيچ ده وريك ناده ين به نيران له ناوچه و ههروا موچيارى هه موو لايه نه په يوه نديداره كان ده كه ين كه په يوه نديبان نه بيت له گه ل نيران.

نيمه ههروه ها دريژه ده ده ين به پشتيوانى كردن له بريارى سكره تيرى گشتى نه ته وه يه كگرتوه كان بو چاودتيرى ورد له سهر ره وتى جي به جي بونى برپارنامه ي ٩٨٤ ي نه نجوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان كه به گويره ي نه وه عيراق ده توانى برىك له نه وته كه ي بفرؤشيت بو كرينى خوراك، ده واوده رمان و پيداويستيه سهره كيه كانى ديكه ي خه لك و ته رخان كردنى پاره بو خه رجى چالاكيه زور پيويسته كانى نه ته وه يه كگرتوه كان به نيسبته عيراقه وه. نيمه ده مانه و يت نهم برپارنامه يه به شيوه يه ك جي به جي بيت كه پيداويستيه مرؤفدوستانه كانى خه لكى عيراق به م پاره يه بكرديت

Guam³

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريك

و به گوێره ی ریساکانى بریارنامه ی ۹۸۶ ی UNSCR بگاته دهستی نهو خه لکه که پتیستیان پنیه تی.

له ۹ ی تشرینی یه که م، جیگری سکره تیزی گشتی نه ته وه یه کگرتوه کان، به رپێژ "خاره خان"⁴ راپورتی دا به نهنجومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان (UNSC) که نیستا ده ولته تی عێراق ده په ویت و توویژ بکات له سه ر نهو به شه له شه رت و مه رجه کانى بریارنامه ی ۹۸۴ که په یه ونه دیان هه یه به ژماره ی چاودێران و که نده کوکۆسه کانى چالاکی کارمه ندانى نه ته وه یه کگرتوه کان له ناوخۆی عێراق. به له به رچا و گرتنى نه وه ی که عێراق ره زامه ندى داوه له سه ر نه م پلانه و له یادداشتنامه یه کی له یه ک تیگه یشت دا له نیوان عێراق و نه ته وه یه کگرتوه کان له ۲۰ ی مایس وه بیر هینراوه ته وه، نه م داواکاریه ی عێراق بۆ و توویژ ته نها بۆ نه وه یه که جیبه جی کردنى بریارنامه ی ۹۸۴ زۆرتر بچاته دواوه.

له کاتى دواين راپۆرته که م تا نیستا، ده ولته تی عێراق درێژه ی داوه به خۆ به واردن له شه ر و به ربه رسیاره تیه کانى بریارنامه کانى نهنجومه نی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان. به گوێره ی شه رت و مه رجه کانى ناگره به ستى جهنگى که نداو له گه ل عێراق (که له بریارنامه ی ۶۸۷ دا ناماژه ی پێکه راوه) عێراق ده بیه ت رێگه به دات به کومیسىونى تابه ته ی نه ته وه یه کگرتوه کان بۆ عێراق (UNSCOM) که ده سه تبه جی و بێ شه رت و مه رج و بێ که نده کوکۆسپ ده ستى بگات به هه ر شوینیک له عێراقدا که نه م کومیسىونه ده په ویت سه ردانى بکات و گه فتوگۆ بکات له گه ل هه ر به ربه رسیکی عێراقی که بیه ویت بۆ نه وه ی UNSCOM نه رکی خۆی به ته واوی نه بچام به دات. عێراق هه ر وه ک ۵ سالى رابردوو، درێژه ده دات به پشتگوێ خستنى نه م نه رکانه.

سه رۆکی UNSCOM به رپێژ "رۆلف نیکویز"⁵ له دواين راپۆرتی ۶ مانگه ی خۆی له ۱۷ نوکتۆبیر باسی چۆنیه تی جیبه جی بـوونى بریارنامه که ی نهنجومه نی ناسایشی نه ته وه

Gharekhan⁴
Rolf Ekeus⁵

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريك

يه كگرتووه كانى كردووه و به وردى ناماژهى كردووه به ههولئه كانى عىراق له رابردوو و نىستا بۆ له ناو بردنى ناسه وارى پرۆگرامى چه كه كۆمه لكوژه كانى (WMD) و به واته يه كى ديكه كه نندوكوسپ دروست كردن بۆ كارى كوميسيون. ههتا كاتيك كه سه دام سه رپيئجى له هاوكارى ته و او له گه ل پشكنه رانى چه كى نه ته وه يه كگرتووه كان بكات، UNSCOM ناتوانيت دريژه به ههولئه كانى بدات بۆ دلنيسابوون له وهى كه پرۆگرامى چه كه كۆمه لكوژه كانى عىراق كۆتساى پيها تووه. نيمه دريژه ده ده بين به پشتيوانى ته و او له چاوديزى و ههولئه كانى كوميسيونى تاييه تى نه ته وه يه كگرتووه كان بۆ ملكه چ بوونى عىراق به جيبه جي كوردنى هه موو برپار نامه په يره نديداره كانى نه ته وه يه كگرتووه كان. نيمه نامانه و يت باسى نالوگۆر له برپار نامه كانى UNSC بكه ين.

له ۱ ي تشرينى يه كه م ده ست كرا به جيبه جي كوردنى م كانيزمه كانى چاوديزى كردن به سه ر نارنده دهره وه و هاوردنه ناوه وهى كه لپه ل بۆ عىراق كه برپار نامه ي ۱۰۵۱ ي نه نجوومه نى ناسايش دايناوه. برپار نامه ي ۱۰۵۱ كۆمه لئيك ميكانيزمى په سه ند كردووه بۆ پيشگرتن له سه رله نوئى ده ستر اگه يشتنى عىراق به توانايى به ره مه پيئنانى چه كه قه ده غه كراوه كان. جيبه جي بوونى نه م مه سه له يه پيئوستى به وه هيه كه نه و ولاتانه ي كه نه و كه ره ستانه هه نارده ي عىراق ده كه ن(كه ده كريت بۆ دروست كردنى چه كه قه ده غه كراوه كان كه لكيان ليوه ر بگيردريت) له م په يره ندييه دا نه ته وه يه كگرتووه كان ناگادار بكه نه وه.

عىراق له باتى نه وهى به نياز پاكييه وه كار بكات، دريژه ده دات به پشتگوى خست و خۆياردن له ناشكرا كردنى چاره نووسى نه و سه دان كوئيتيه و هاوالاتيانى ولاتانى سيبه م كه بئ سه وشوين كراون به ده ستى كار به دستانى عىراق له كاتى داگير كرانى كويت و ههروه ها خۆى ده بوئريت له گه پانده وهى نه و كه ره سته سه ر بازيبه يانه ي كويت كه له كاتى داگير كرانى كويت دزراون و ههروه ها نه و به ره مه مه كوولتورى و ميژووينا نه كه به فه رمانى كار به ده ستانى به غداد تالان كراون.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریكا

هروهه عیراق دریزه ده دات به دالده دانی تروریسته نه ناسراوه کان. سهرکوتی دانیشتوانی شیعه به دهستی دهولتهتی عیراق به رده وامه و نامانجی نه م سیاسته له ناویردنی شیوهی ژیانی "عه ره به مارشه کان"⁶ له باشووری عیراقه و هروهه له ناویردنی ژینگهی "مارشه کانی باشووره"⁷. باروؤخی مافی مرؤف له سهراسهری عیراق گؤرانی به سهردا نه هاتوهه. سهدام حوسهین هیچ مهیلک نیشان نادات به جیبه جی کردنی بریارنامهی ۶۸۸ ی UNSCR که داوا له عیراق ده کات سهرکوتی خه لکه کهی خؤی رابوه ستینیت. "هیژه له مپهره فره گه زه کان" (MIF) دریزه ده دن به سه پاندنی گه مارؤکان به سهر عیراقدا. له مانگی سپتامبر و نیوهی یه که می مانگی نوکتوبر، ۴ که شتی سنووری باکوور و ۵ که شتی سنووری باشوور به هؤی پیشیل کردنی گه مارؤکان له به نده ره کانی که نداو ده ستیان به سهردا گیراوه. چه ند دانه له م که شتیانه باری نایاسیایان له ناو که شتی که دا شاردووه ته وه و پتر له ۳ میلیون گالؤن نه وتی عیراقیان قاچاخ کردووه بؤ دهره وه. ناشکرا کردنی دستبه جیتی نه م پیشلکاربیانهی گه مارؤکان له لایه ن که شتی که انه وه به دهستی کویت و نه ماره ته عهره بیه یه کگرتووه کان، ژیستی پیشگیرانهی نیمه به هیژتر ده کات و پتر له پیشتر نه وه ده سه لینیت که مIF سهرجاوه یه کی پرپایه خی جیبه جی بوونی نه م گه مارؤانه یه. نیمه دریزه به هه وله کانمان ده دهین بؤ گه شت به نامانجه سهره کیبه کانی سیاستی دهره وه مان له ریگای راگرتنی پیته کاته ی فره ره گه زی MIF. ده ولتهتی "نیوزله ند" نه م دوا بیانه که شتیبه کی ره وانهی ناوچه کردووه بؤ نه وهی که کار بکات له گه ل MIF، به ریتانیا هاوکاریبه کی زؤر نزیک هه یه له گه ل هیژه کانمان له باکووری که نداو و هیوادارین له سهره ی ۱۹۹۷، کانادا، به لژیکا و هؤله ندا، که شتی بنیترن بؤ ناوچه بؤ نه وهی دیسان په یوه ست بینه ره به MIF.

⁶ Marsh Arabs
⁷ southern marshes

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريك

ئيمه دريژه به ههوله كانان ده دهين بۆ تيروه گلاندنى كۆمه لگاي نيونه ته وهى له گه مارۆ ده ريباييه كانى سهر عيراق. زۆربهى نهو كه شتيانەى كه گه مارۆ كانيان پيشيل كردوه له م قۆناخه دا، له نه ماره ته عه ربه يه يه كگرتوه كان نالايان خراوه ته سهر. له سهر داواى ئيمه، ده وله تى نه ماره ته يه كگرتوه عه ربه يه كان، نه م داويانە سزاي توند ترى سه پاندوه به سهر نهو كه شتيانەى كه گه مارۆ كان پيشيل ده كن. هيوادارين كه نه م كرده وانە پيش له شالاوه كانى نه ماره ته يه كگرتوه عه ربه يه كان بگريه ت دژى نهو كه شتيانەى كه گه مارۆ كانى نه ته وه يه كگرتوه كان دژى عيراق پيشيل ده كن.

ئيران دريژه ده دات به يارمه تيدانى نهو كه شتيانە كه گه مارۆ كان پيشيل ده كن، له بهر نه وهى ريگه ده دات بهو كه شتيانە كه له عيراقه وه دين تا له قه له مپه وى ده ريبايى ئيرانه وه تيپه ر بن بۆ نه وهى تووشى هيزه كانى MIF نه بن له باكوورى كه نداو. ئيمه به لگه و نيشانه كانى هه بوونى ده ستى ئيران له پيشيلكاريه كانى گه مارۆ كانان ته تسليمى كوميتەى گه مارۆ كانى نه ته وه يه كگرتوه كان كردوه و داوامان له كوميتە كردوه كه به شيواى فهرمى نه م كرده وانەى ئيران شه رمه زار بكات.

سياسه تى ئيمه به نيسبه ت جيبه جي كردنى گه مارۆ كان هه مان سياسه تى پيشوووه واتا نه م گه مارۆ انه په ياميكي روونه بۆ ده وله تى عيراق و نه وانەى كه دژى گه مارۆ كانن كه نه م گه مارۆ انه كه م ناكرينه وه و نالۆگۆريان به سه ردا نايه ت هه تا كاتيگ كه عيراق به ته واوى نياز و ويسته ناشتيخوآزانهى خۆى نيشان نه دات بۆ جيبه جي كردنى سه رجه م بپارنامه كانى UNSC . كوميسيونى قه ره بوو كرده وهى نه ته وه يه كگرتوه كان (UNCC) كه به گويزه ي بپارنامه ي ٦٨٧ ي UNSCR دامه زراوه، دريژه ده دات به به دوا داچوونه وهى نهو سكالايانهى كه ده خرينه روو بۆ نه وهى قه ره بووى نهو زه ره ر و زيانانه بكره تته وه كه له ناكامى داگيركرانى ناياسايى كويت له لايهن عيراق لايان كه وتوه .

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى ده ره وهى نه مريكا

UNCC لپيچينه وهى كوردوه له گه 980 هزار سكالانامه كه پارهى قهره بوو كرده وه كهى ده كاته 40 بيليون دولار. UNCC ته نها برپارى قهره بوو كرده وهى نه وه كه سانهى ده ر كوردوه كه له ناكامى داگير كراني كويت بريندار بوونه يا كوژراون له بهر نه وهى عيلاق سه رپيچى ده كات له جيبه جى كرنى سه رجه م برپارنامه په يوه نديداره كانى نه غجومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان ، كه و ابوو گه مارو نابورويه كانى نه ته وه يه كگرتوه كان هه روا جيبه جى ده كرئت. نيستا UNCC له گه قهيرانىكى جىدى ماددى رويه رويه بو قهره بوو كرده وهى زيانه كان و داين كرنى خه رجى روژانهى چالاكه كانى. نه گه ر عيلاق هيندى هيندى بتوانى به گويرهى شهرت و مه رجه كانى برپارنامهى 986 ي UNSCR نه وتى خوى به ته واوى بفروشى، داهاتى نه م نه وته ده خرته سه رندوقينكى نه ته وه يه كگرتوه كان كه بو نه م مه به سه ده كرته وه و 30٪ ي ته رخان ده كرئت بو قهره بوو كرده وهى زيانه كان و داين كرنى خه رجى روژانهى UNCC .

له نه غامدا، عيلاق هه روا مه ترسييه كى جيبديه بو ناشتى و سه قامگيرى ناوچه. نيتمه شيلگير ده بين له سه ر هه وه كانمان بو ملكه چ كرنى عيلاق به جيبه جى كرنى ته واوى نه ركه كانى به گويرهى برپارنامه كانى نه غجومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان.

نيدارهى نيتمه به رده وام ده بيت له سه ر دزايه تى كرن له گه هه ر جو ره كه م كرده وهى گه مارو كان، هه تا كاتيك كه عيلاق نيازى ناشتبخوازانهى خوى نيشان بدات بو جيبه جى كرنى نه م برپارنامه نه .

سپاسى پشتيوانى كوژنگريس ده كه م له هه وه كانمان و به رده وام ده م له ناگادار كرده وهى ته واوى كوژنگريس له بارهى نه م مه سه له گرينه گه .

له گه ر رژيمدا

ويليام ج كلينتون⁸

⁸ William J. Clinton.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره نئس دهره وهس نه مريكا

راپورتى سەرۆك كۆمارى ئەمريكا بۆ كۆنگرېس دەربارەى عێراق،

۷ ی كانوونى دووه مى ۱۹۹۷

بەرێز سەرۆكى كۆنگرېس

له پهيوه ندى له گهڵ رینگه پێدان به بهكارهيننانى هێزى سەربازى دژى عێراق (ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك بهشيك له ههولە كانم بۆ ناگادار كردنهوهى تهواوى كۆنگرېس، راپورتستان بۆ دهنيرم دەربارەى ههولە كانغان بۆ ملكهچ كردنى عێراق به جيبه جى كردنى بپارنا مه كانى نهنجوممهنى ناسايشى نهتوه يه كگرتوه كان. ئەم راپورتە قۆناخى ۴ ی تشرینی دووهم تا نیستا له خۆ دهگریت.

سەدام حوسەين هەروا مەترسییه بۆ خەلكى عێراق و ناوچه. وڵاتە يه كگرتوه كانى ئەمريكا وهلاميكى سەرکه وتوانەى دايهوه بهو هەرشه روو له زياد بوونهى كه له نهنجامى هيرشى سەدام بۆ سەر هەولير له مانگى ناب دروست بوو، بهلام سەدام بەردەوامه له ههولە كانى بۆ قۆزتنهوهى مملانیتيه مهحەلييه كانى باكوورى عێراق به قازانجى خۆى. وڵاتە يه كگرتوه كانى ئەمريكا و هاوپه يانه كانى دريژه ددهن به پاراستنى هەريمى دژه فرينى باشورى عێراق.

سەرەپاى سەر له نوێ دارشتهوهى پيکهاتهى شالاره كان، پاراستنى هەريمى دژه فرينى باكووريش بى وچان بەردەوامه. به هۆى ئالوگۆز له ئەركه كانى شالارى داينكردى ناسايش له نهنجامى داخرانى ناوه ندى فهرمانههيه سەربازى (MCC) له شارى زاخۆ له عێراق و گۆرپى ناراسته يارمه تيه مرۆفدۆستانه كانى ريخهراوه نيونه ته وه ييه كان به گويزه ي بپارنا مه ي ۹۸۴ ی UNSCR، نیدی "شالارى داينكردى ناسايش" له ژير ئەم ناوه بەردەوام ناييت. بهريتانيا دريژه ده دات به بهشدارى كردن لەم ئەركه دا بهلام فهرانسا بپيارى داوه نیدی بهشدارى نهكات لەم ئەركه دا. ههچكام لەم ئالوگۆزانه كاريگهري ناييت له سەر بهرپرسيارىتى فهرمى ئيمه بۆ پاراستنى تهواوى هەريمى دژه فرينى باكوورى عێراق.

کورڊ و کوردستان له بهلکه نامه کانې وهزاره تنې دهره وهنې نه امریکا

جگه له شالاره ههوايیه کاغان، نيمه دريژه ددهين به هيشتنه وهی هيزه کانی ولاته يه کگرتوه کانی نه امریکا له ناوچه به نامنجی کونترول کردنی سهدام. هيزه کانی ولاته يه کگرتوه کانی نه امریکا گهراونه تهوه بؤ نهو شورتینانهی پيش "شالاری زهبری بیابان". به هيزی زه مینسی و هه وایی و ده ریایی و هيزی کی چه کداری ده ریایی و زه مینسی، به تالیونیکي موشه کی **Patriot** و به تالیونیکي میکانیزه پشتیوانی له شالاره کانی USCINCCENT ده کات. ههروه ها له کرده ویه کی دیکه دا بؤ بهر بهر چدانه وهی ده سندرزی عیراق، فوژکه یه کی (F - ۱۱۷) مان ناردوه بؤ کویت.

له کاتی ته سلیم کردنی دوا راپورته کهم تا نیستا، USCINCCENT قوناخه سه ره تاییه کانی "شالاری چریونه وهی بیوان" ی ته و او کرده وه و سه رجه م هيزه شه پرکه ره کانی عه ره بستانی سعودی له ناوچه نارامتره کانی سه راسه ری نه م ولاته سه ر له نوی جیگیر کرده وه و قایم کرده وه. بؤ به هيزتر کردنی هيزی پاراستن له سه راسه ری ناوچه، هيزی ناسایشپاریزی سه ربازی زیاده جیگیر کراوه بؤ سوپی به رده و امی هيزه کاغان.

USCINCCENT به رده و امه له چاودتری توند به سه ر بارودوخی ناسایشی ناوچه به مه به سستی مسوگه ر کردنی هيزی پاریزه به قهد پیوست. بریار نامه ی ۹۴۹ ی UNSCR که له تشرینی یه که می ۱۹۹۴ په سهد کراوه داوای له عیراق کرده وه هه ره شه نه کات له دراوسیتکانی و کیشه دروست نه کات بؤ چالاکیه کانی نه ته وه یه کگرتوه کان له عیراق و توانایی سه ربازی خوئی زیاد نه کات له باشووری عیراق. به له بهر چاو گرتنی نه وهی که ناکریت متمان به سهدام بکریت، پیوسته هيزی کی بهر چاوی ولاته يه کگرتوه کانی نه امریکا له ناوچه جیگیر بیت بؤ نه وهی توانایی نه وه یان هه بیت وه لأمی خیرا بده نه وه به ده سندرزی عیراق یا هه ره شه کردن له دراوسیتکانی.

نيمه به ره و پيش چوونیکي سنوردارمان له باکووری عیراق به ده سست هیناوه بؤ باشتر کردنی ناگره سستی ۲۳ ی تشرینی یه که م و ته شویق کردنی ناشتی سیاسی نیوان دو گروهی سه ره کی

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و هزارة نى دهره و هس نه مريكا

كوردى عىراق و اتا پارتى ديموكراتى كوردستان (PDK) و يه كىتى نيشتمانى كوردستان (PUK) . جىگرى وه زيرى دهره وه بۆ كاروبارى رۆژه لاتی نزىك، به رپتر "رۆبىرت پلىترىز" له ۳۰ ى تشرىنى يه كه م و ۱۵ ى تشرىنى دووهم سه رۆكابه تى وتووێژه كانى نىوان PDK و PUK كردووه له توركيا و ههروهه نوێنه رانى توركيا و به رى تانىاش دانىشتنىان بووه له گه ل نه م دو گروهه . له م وتووێژانه دا، نىمه ره زامه ندى نه م دو حىزه مان به ده ست هىناوه بۆ نه وهى هىزى چاودى ترى ناشى (PMF) - كه بى لایه ن و خۆجى بى بى ت - هى لى ناگره ستى نىوان PDK و PUK دىارى بكات و چاودى ترى به سه ردا بكات. بۆ پشتگى رى له PMF ، من به گوێره ى ده سه لاته كانى به شى ۵۵۲ و ۶۱۴ ى "ياساى يارمه تى بى انى سالى ۱۹۶۱" فه رمانم دا بى رى ۴ مى لى يون دولار له حىسابى "نىداره ى خزمه ت و به رگرى" ته رخان بكرى ت و وه زاره تى دهره وه بى رى رى نه وه ى داوه كه پتر له ۳ مى لى يون دولار ته رخان بكات بۆ دا بى نكردى يونى فۆرم، خى وه ت، موه لى ده و پى داوى سته كانى خۆ پاراستنى تا كه كه سى بۆ هى زه كانى PMF . مه سه له كانى په بى وه ندى دار به چالا كى ه كانى PMF به رده وام و به شى توازى رى كو پى تى كه لایه ن گر و بى تى كى بالا ى چاودى ترى ناشى تارتو ى ده كرى ت كه له نانكارا كو ده بى ته وه و له نوێنه رانى ولا ته سه په كگر توه كانى نه مريكا ، به رى تانىا ، توركيا و ههروهه ته نى دامانى حىزه په بى وه ندى داره كانى باكوورى عىراق (مه به ستى يه كى تى و پار تى به - وه رگى زپ) پى نك دى ت. له م كۆبوونه وه ناست به رزانه و كۆبوونه وه ناست به رزه كانى دى كه ، حكومه تى نه مريكا به رده وام هۆش دارى داوه به لایه نه په بى وه ندى داره كان كه شه رى ناوخز له باكوورى عىراق ته نها به قازانجى سه دام حوسه دى ن و نى ران ته واو ده بى ت كه به با وه رى نى مه نابى هى چ ده ورى تى بى نى ن له ناوچه دا. له م په بى وه ندى ده نى مه هه روا نگره ان بى ن به نى سه به ت په بى وه ندى PDK له گه ل ده ول ته تى عىراق و په بى وه ندى PUK له گه ل نى ران .

سه ره راي ناگره ستى نىوان PDK و PUK و هه ول ه كانى دى كه ، گه لى له دانىشتوانى باكوورى عىراق به رده وام له گه ل مه تر سى ه كانى ده ول ته تى عىراق روه رپوون به هۆى هاوكارى كردن له گه ل

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانی و وزارتین دهره وهی نه مریکا

ریځخواه ناحکومیه کانی سهر به ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا که لهم چهنډ ساله ی دوايیدا کاری "دایینکردنی ناسایش و حسانه وه" یان له باکووری عیراق نه نجام داوه. له وه لامدا، حکومتی نه مریکا به هاوکاری تورکیا، قوناخ سیپه می شالاری له ناوچه برندنه دهره وهی نزیکه ی ۳۷۸۰ کهس له دانیشتوانی باکووری عیراقی نه نجام داوه که ژیانیان له بهردهم مه ترسی راسته وخوی رژیم عیراقدا بووه. هه مووی نه م کهسانه به گویره ی پرژگرمی نیشته جی کردنی په نابهرانی نه ته وه یه کگرتووه کان له "گوام"² نیشته جی کراون. زوری به ی نه م ۲۷۰۰ کهسه که له دو قوناخ پیشووتردا له ناوچه براونه ته دهره وه، نیستا له ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا نیشته جی کراون.

ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا له ریگای نه ته وه یه کگرتووه کان و ریځخواه مرؤفدؤسته فریاگوزاریه کان کار ده کات و بهرده وامه له دایینکردنی یارمه تی مرؤفدؤستانه به خه لکی باکووری عیراق. نیمه نه مسال بری ۱۵ میلیون دؤلارمان ته رخان کردووه بؤ سندوقی فریاگوزاری نیونه ته وه یی مندالانی سهر به نه ته وه یه کگرتووه کان و پرژگرمی جیهانی خؤراک (WFP) بؤ باکووری عیراق. بارودؤخی ناسایشی باکووری عیراق هه روا زوره نالؤزه و چالاکیه کانی PKK (پارتی کریکارانی کوردستان) و تیتران زیاد بووه به سهر مه ترسیه کانی ده ولته تی عیراق دا.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهس نه مريكا

راپورتى سه رۆك كۆمارى نه مريكا به كۆنگرئس دهر باره ي عيراق

۷ ي نادارى ۱۹۹۷

به رپز سه رۆكى كۆنگرئس

له په يوه ندى له گهژ ريگه پيدان به به كار هينانى هيتى سه ربازي دژى عيراق (ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك به شيتك له ههوله كام بۆ ناگادار كردنه وهى ته وارى كۆنگرئس، راپورتان بۆ دهنيرم دهر باره ي ههوله كانان بۆ ملكه چ كردنى عيراق به جيبه جى كردنى بريا نامه كانى نه نجوومه نى ناسايشى نه ته وه په كگرتوه كان. نه م راپورتته قزناخى ۷ى كانوونى دوهم تا نيستا له خو ده گريت.

سه دام حوسه ين هه روا مه ترسييه بۆ خه لكى عيراق و ناوچه. ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا وه لاميتكى سه ركه وتوانه ي دايمه به وه هه رشه روو له زياد بوونه ي كه له نه نجامى هيتشى سه دام بۆ سه ر هه وليتر له مانگى تاب دروست بو، به لام سه دام به رده وامه له ههوله كانى بۆ قوزتنه وهى مملانييه مه حه ليه كانى باكوورى عيراق به قازانجى خو. ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و هاوپه يمانه كانى دريژه ده دن به پاراستنى هه ريمى دژه فرينى باشوورى عيراق. سه ره راي سه ر له نوئى دارشته وهى پي كه اته ي شالا وه كان، پاراستنى هه ريمى دژه فرينى باكووريش بى وچان به رده وامه. به هژى ئالوگۆر له نه ركه كانى شالاوى دا بين كردنى ناسايش له نه نجامى داخراى ناوه ندى فه رمانده ي سه ربازي (MCC) له شارى زاخۆ له عيراق و گۆرپنى ناراسته ي يارمه تيه مرؤفدۆستانه كانى ري كه خراوه نيونه ته وه ييه كان به گويزه ي بريا نامه ي ۹۸۴ى UNSCR، نيدى "شالاوى دا بين كردنى ناسايش" له ژير نه م ناوه به رده وام ناييت. به ريتانيا دريژه ده دات به به شدارى كردن له م نه ركه دا به لام فه رانسا برياى داوه نيدى به شدارى نه كات له م نه ركه دا. هه چكام له م ئالوگۆرانه كار يگه رى ناييت له سه ر به رپرسيارى تى فه رمى نيتمه بۆ پاراستنى ته وارى هه ريمى دژه فرينى باكوورى عيراق.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانسی و وزارتنی دمه وهی نه مریکا

جگه له شالوه هه واییه کانغان، نيمه دريژه ده دهين به هيشتنه وهی هيژه کانسی ولاته يه کگرتووه کانسی نه مریکا له ناوچه به نامانجی کورتولن کردنی سه دام. هيژه کانسی ولاته يه کگرتووه کانسی نه مریکا گه پراونه ته وه بۆ نه و شوینانه ی پيش "شالوی زه بری بیابان". به هيژی زه مینسی و هه وایی و ده ریایی و هيژیکسی چه کداری ده ریایی و زه مینسی، به تالیونیکسی موشه کی **Patriot** و به تالیونیکسی میکانیزه پشتیوانی له شالوه کانسی USCINCCENT ده کات. هه روه ها له کرده یه کی دیکه دا بۆ به ره چدانه وهی ده ستردیژی عیراق، فرۆکه یه کی (F - 117) مان ناردوه بۆ کویت.

له کاتی ته سلیم کردنی دوا راپورته که م تا نیستا، UNCINCCENT قوناخه سه ره تاییه کانسی "شالوی چریونه وهی بیابان" ی ته واک کردوه و سه رجه م هيژه شه رکه ره کانسی عه ره بستانی سعودی له ناوچه نارامتره کانسی سه راسه ری نه م ولاته سه ر له نوری جیگیر کردوه و قایم کردوه. بۆ به هيژتر کردنی هيژی پاراستن له سه راسه ری ناوچه، هيژی ناسایش پاریزی سه ربازی زیاده جیگیر کراوه بۆ سوڤی به رده وامی هيژه کانغان.

USCINCCENT به رده وامه له چاودیزی توند به سه ر بارودوخی ناسایشی ناوچه به مه به ستی مسۆگه ر کردنی هيژی پاریزه ر به قه د پتیوست. بریارنامه ی ۹۴۹ ی UNSCR که له تشرینی یه که می ۱۹۹۴ په سه ند کراوه داوای له عیراق کرده وه هه ره شه نه کات له دراوسینکانی و کیشه دروست نه کات بۆ چالاکیه کانسی نه ته وه يه کگرتووه کان له عیراق و توانایی سه ربازی خوی زیاد نه کات له باشووری عیراق. به له به رچا و گرتنی نه وهی که ناکریت متمانه به سه دام بکریت، پتیوسته هيژیکسی به رچاوی ولاته يه کگرتووه کانسی نه مریکا له ناوچه جیگیر بیست بۆ نه وهی توانایی نه وه یان هه بیست وه لامسی خیرا بده نه وه به ده ستردیژی عیراق یا هه ره شه کردن له دراوسینکانی.

له په یه وندي له گه ل باکووری عیراق، نيمه تا نیستا له ۳ قوناخدا گفتوگۆمان له گه ل حیزبه سه ره کییه کورده کانسی باکووری عیراق واتا يه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK) و پارتی

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

وهك ههولته كانى ديكه مان له پهيوه ندى له گهل عيراقدا) نهويه كه بهرده وام پشتيوانى بكهين له يه كيتى و يه كپارچه يى خاكى عيراق.

راپورتى سهروك كۆمارى نه مريكا به كۆنگريس دهر باره ي عيراق

۸ ي مایسى ۱۹۹۷

بهريز سهروكى كۆنگريس

له پهيوه ندى له گهل ريگه پيدان به بهكارهيتانى هيزى سهريازى دژى عيراق(ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك بهشيك له ههولته كانم بۆ ناگادار كردنه وهى تهواوى كۆنگريس، راپورتستان بۆ ده نيترم دهر باره ي ههولته كانمان بۆ ملكه چ كردنى عيراق به جيبه جي كردنى بريار نامه كانى نه نجومه يى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان. نه م راپورته قۇناخى ۷ نادار تا نيستا له خو ده گريت.

سه دام حوسهين ههروا مهترسييه بۆ خه لكى عيراق و ناوچه. ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا وهلاميكى سهركه وتوانه ي دايه وه بهو هه رشه روو له زياد بوونه ي كه له نه نجامى هيرشى سه دام بۆ سهر ههولير له مانگى تاب دروست بوو، بهلام سه دام بهرده وامه له ههولته كانى بۆ قوزتنه وهى مملانييه مه حه لييه كانى باكوورى عيراق به قازانجى خو ي. ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و هاوپه يانه كانى دريژه ده دن به پاراستنى ههريمى دژه فرينى باشوورى عيراق.

سه رهراى سهر له نو ي داپرشته وهى پي كه ته ي شالا وه كان، پاراستنى ههريمى دژه فرينى باكووريش بى وچان بهرده وامه. به هوى ئالوگور له نهركه كانى شالاوى دا بين كردنى ناسايش له نه نجامى داخرانى ناوه ندى فه رمانده يى سهريازى (MCC) له شارى زاخو له عيراق و گورپينى ناراسته ي يارمه تيه مرؤ قددؤ ستانه كانى ري كخراوه نيونه ته وه ييه كان به گو يره ي بريار نامه ي ۹۸۴ ي UNSCR، نيدي "شالاوى دا بين كردنى ناسايش" له ژير نه م ناوه بهرده وام نابيئت. به ريتانيا دريژه ده دات به به شدارى كردن له م نهركه دا بهلام فه رانسا بريارى داوه نيدي به شدارى نه كات له م

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی وزارتین دهره وهی نه امریکا

نهرکدها. هیچکام له م نالوگۆزپانه کاریگهری ناییت له سهر بهرپرسیاریتی فهرمی نیمه بۆ پاراستنی تهواری ههریمی دژه فرینی باکووری عیراق.

جگه له شالاره ههواپه کافان، نیمه دریزه دهدهین به هینشتنهوهی هیزه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا له ناوچه به نامانجی کونترول کردنی سهدام. هیزه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا گهراونه تهوه بۆ تهو شوتنهوهی پینش "شالاری زهبری بیابان". به هیزی زه مینی و ههواپی و ده ریایی و هیزیکی چه کرداری ده ریایی و زه مینی، به تالیونیکي موشه کی Patriot و به تالیونیکي میکانیزه پشتیوانی له شالاره کانی USCINCENT دهکات. ههروهه له کردهوهیه کی دیکهدها بۆ بهر په چدانهوهی ده ستردیژی عیراق، فرۆکه یه کی (F - 117) مان ناردوهه بۆ کویت.

له کاتی ته تسلیم کردنی دوا راپورته کهم تا نیستا، UNCINCENT قوناخه سه ره تاییه کانی "شالاری چپوونه وهی بیساوان" ی تهواو کردوه و سه رجهم هیزه شه پرکه ره کانی عه ره بستانی سعودی له ناوچه نارامتره کانی سه راسه ری نه م ولاته سهر له نوی جیگی کاردوه و قایم کردوه. بۆ به هیزتر کردنی هیزی پاراستن له سه راسه ری ناوچه، هیزی ناسایشپاریزی سه ربازی زیاده جیگی کراوه بۆ سووری بهرده وهامی هیزه کافان.

USCINCENT بهرده وهامه له چاودیری توند به سه ر بارودۆخی ناسایشی ناوچه به مه به سستی مسۆگه ر کردنی هیزی پاریزه ره به قه د پیویست. بریارنامه ی ۹۴۹ ی UNSCR که له تشرینی یه که می ۱۹۹۴ په سه ند کراوه داوای له عیراق کردوه هه ره شه نه کات له دراوسینکانی و کیشه دروست نه کات بۆ چالاکیه کانی نه ته وه یه کگرتوه کان له عیراق و توانایی سه ربازی خۆی زیاد نه کات له باشووری عیراق. به له بهرچا و گرنتی ته وهی که ناکریت متمانه به سهدام بکریت، پیویسته هیزیکی بهرچاوی ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا له ناوچه جیگی بیت بۆ نه وهی توانایی نه وه یان هه بیت وه لاسی خیرا بده نه وه به ده ستردیژی عیراق یا هه ره شه کردن له دراوسینکانی.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه امریکا

له په یوه نندی له گهڼ باکووری عیراق، ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکا دريژه ددهات به رتيه رایه تی کردنی ههوله کان بۆ زیاد کردنی ناسایش و سه قامگیری باکووری عیراق و کهم کردنه وهی ههوله کانی دهولته تی نیران و عیراق بۆ هه په شه کردن له هاوولاتیانی باکووری عیراق. جینگری وهزیری دهره وه بۆ کاروباری رۆژه لاتنی نزیك، به پرتیز "ده یقید وینلش"، به سه رۆکایه تی لیژنه یه که له ۳ و ۴ ی نیسانی سه مردانی باکووری عیراقی کردوه که یه کهم سه مردانی کاربه دهه سستیکی فه رمی ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکایه له باکووری عیراق له کاتی هیژشی دهولته تی عیراق بۆ ناوچه له نه یلولی ۱۹۹۶ و یه کهم سه مردانی که له ماهی سالانی رابردوو له م ناسته به رزه دا نه بجم دراوه .

به پرتیز "وینلش" له گهڼ رتيه رانی دو گروهی سه ره کی کوردی عیراق واتا مه سهعود بارزانی، رتيه ری پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) و جهلال تاله بانی، رتيه ری یه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK) دیداری کردوه. هه ر دوی نه م دو رتيه ره کرده عیراقییه جهختیان له سه ر پشتیوانی کردن له سیاستی ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکا و دهره سه بونیان به هاوکاری کردن له گهڼ نيمه کردوه ته وه له ریگای "رهوتی ناشتبوونه وی نانکارا". به پرتیز "وینلش" هه روه ها له گهڼ رتيه رانی سیاسی ناشوری و تورکمانه کانی عیراق و کارمه ندانی PMF و کاربه دهه سستانی نه ته وه یه کگرتووه کان دیداری کردوه .

دهه ربه ری رهوتی نانکارا بۆ یارمه تیدانی PUK و PDK بۆ چاره سه ر کردنی ناکوکییسه کانیان، نيمه کارناسانیمان کردوه بۆ دهه سته پیکردنه وهی خولی سییه می وتوويزه ناست به رزه کانی PUK و PDK له گهڼ ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکا، تورکیا و به ریتانیا. نامانجی کتوپری نيمه له م رهوته نه وه یه که ناگره سستی ۲۳ ی تشرینی یه که می ۱۹۹۶ به هیژ بکه مین که به ناویشیوانی نه امریکا پیکهاتوه و هه روه ها ناشتی سیاسی نیوان PUK و PDK ته شویق بکه مین .

ولاته یه کگرتووه کانی نه امریکا پشتیوانی سیاسی، مالی و لوجستیکی دابین ده کات بۆ هیژزی چاره دیری ناشتی (PMF) - که بی لایه ن و خۆجینی بیته - له باکووری عیراق که هیلی

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

ناگره ستى نىوان PUK و PDK بيان دىارى كردووه و چاودىرى ده كه ن به سهر نهم ناگره سته دا. پشتىوانى نيمه له PMF به شىوازى كالا و خزمه تگوزارى ده بىت به گوڤرهى نه وه فرمانهى كه من له ۱۱ ى كانوونى يه كه مى ۱۹۹۶ ده رم كردووه وههروه ها به شىوازى نه وه بره پاره يه كه خه رج ده كرىت بۆ دابىن كردنى يارمه تىبه كانى دىكه به گوڤرهى پرپارىكى دىكهى وه زىرى دهره وهى پيشووى نه مريكا، به رپز "كرسىتوفىر" له ۱۰ ى تشرىنى دووه مى ۱۹۹۶.

PMF له ناوه راسى مانگى نىسانه وه ده سى كردووه به جىگىر بوونى ته واو له ناوچه و تا ئىستا توانىويه تى چهنه جار پيش له پيشىل كردنى ناگره سست بگرىت. PMF ههروه ها توانىويه تى يارمه تى به لىكنزىكبوونه وهى نهم دو حىزه كورده بدات، بۆ نمونه له ۴ ى نىسانى نزىكهى ۷۰ كهس له دىله كانى هه ر دولای نازاد كردووه. نهم دو گروهه كورده عىراقىه هه روا درىژه ده دن به كار كردن بۆ ناشتبوونه وه، له وانه كۆبوونه وهى ۱۲ ى ئادار بۆ پىكه پىنانى كومىته يه كى هاوكارى هاوبه شى به رزتر بۆ باشتىر كردنى هاوكارى خزمه تگوزارى مه ده نى وه ك كاره با و ته ندروستى. نوينه رانى مه حه لى دو حىزه كورده كه و نه مريكا ، به رىتانيا ، توركىيا و PMF درىژه به كۆبوونه وه كانىان له نانكارا ده دن كه هه ر ۱۵ رۆژ جارىك به رپوه ده چىت.

بارودۆخى ناسايشى باكوورى عىراق هه روا ئالۆزه و چالاكى ئىران و PKK (پارتى كرىكارانى كوردستان) زياد بووه به سهر مه ترسىه كانى ده ولته تى عىراق. هه موو هه ولتى نيمه له ره وتى نانكارا(هه ر وه كه هه وله كانى دىكه مان له په يوه ندى له گه ل عىراقدا) نه وه يه كه پشتىوانى بكه ين له يه كىتى و يه كپارچه يى خاكى عىراق.

رپۆرتى سه رۆك كۆمارى نه مريكا به كۆنگرىس دهره وهى عىراق

۹ ى ته موزى ۱۹۹۷

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

به ريز سه رۆكى كۆنگرئيس

له په يوه ندى له گه ل رينگه پيدان به به كارهينانى هيزى سه رى بازى دژى عيراق (ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك به شينك له هه وه كامم بۆ ناگادار كرده وهى ته واوى كۆنگرئيس، راپۆرتتان بۆ ده نيرم ده باره ي هه وه كامان بۆ ملكه چ كرده ي عيراق به جيبه جى كرده ي بريا نامه كانى نه نجوومه ي ناسايى نه ته وه به كگرته وه كان. نهم راپۆرته قوناخى ۸ى ميس تا نيستا له خو ده گرئيت.

به نيسه بت باكوورى عيراق، ولاته به كگرته وه كانى نه مريكا دريژه ده دات به ريبه رايه تى كرده ي هه وه كان بۆ زياد كرده ي ناسايش و سه قامگيرى باكوورى عيراق و كه م كرده وهى هه وه كانى ده ولته تى نيران و عيراق بۆ هه ره شه كردن له هاوولا تيانى باكوورى عيراق. جينگرى وه زيرى ده ره وه بۆ كاروبارى رۆژه لاته نريك، به ريز "ده يقيد ويلش"، پاش سهردانه سهر كه وتوه كه ي بۆ باكوورى عيراق له سه ره تاي نيسان، له ۱۴ى ميس له توركييا سهروكايه تى ليژنه يه كه ي كرده وه بۆ يارمه تى كردن به چاره سهر كرده ي ناكۆكيه كانى نيوان دو گرپى سه ره كه ي كوردى واتا پارتى ديموكراتى كوردستان (PDK) به ريبه رايه تى مه سهود بارزانى و به كيتى نيشتمانى كوردستان (PUK) به ريبه رايه تى جه لال تاله بانى.

له ميانه ي نهم كۆبوونه وه يه ي دو اييه به گويره ي رهوتى نانكارا، ولاته به كگرته وه كانى نه مريكا، برى تانيا و توركييا كه پشتيوانى نهم وتوويزانه، ره زامه ندى ليژنه كانى PDK و PUK يان به ده ست هيناوه بۆ هه لگرته ي هه نگاوى جوړاو جوړ بۆ به هيزتر كرده ي ناگره سستى ۲۳ى تشرينى به كه مى ۱۹۹۶ى نيوان نهم دو گروه كورده عيراقيه و ته شويق كرده ي ناشتبوونه وه ي سياسى نيوان نهم دو گروه.

هه ره ها نوينه رانى ريكخراوه كانى توركمان و ناشورييه كانى عيراق كه سه ربه هيزى بى لايه ن و خوجييبى چاوديري ناشتى (PMF) ن له خولى چواره مى وتوويزه كان له نانكارا به شدارى ده كه ن. به شدارى بووانى PMF لهم وتوويزانه دريژه ده ده ن به يارمه تيدانى گروه كورده كانى عيراق بۆ به ره ويپشچوون له بواره كانى ديكه كه دو ايبيان، پينكه ينانى چند كوميته ي دانيشتنى هاوبه ش

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

بوو له ۲۹ ی مایس که تییدا باسی خزمه تگوزارییه مه ده نیه کان و مه سه له مرۆڤدۆستانه کانس په یوه نهدیدار به دانیشتونانی باکووری عیراق کراوه. نوینه مه هه لیه کانس PDK و PUK و نه مریکا، بهریتانیا، تورکیا و PMF درۆه به دانیشتنه کانسان ده دن که هر ۱۵ رۆژ جارێک له نانکارا به پرتیوه ده چیت و به ره وه پیش ده چهن له رینگا کانس پتهو کردنی متمانه ی هر دوو لا به یه کدی.

ولاته یه کگرتوه کانس نه مریکا پشتیوانی سیاسی، مالی و لۆجستیکی دابین ده کات بۆ هیزی چاره دیری ناشتی (PMF) - که بۆ لایهن و خۆجیی بیته - له باکووری عیراق که هیللی ناگرهستی نیتوان PUK و PDK بیان دیاری کردوه و چاودیری ده کهن به سه ر شه م ناگرهسته دا. پشتیوانی نیه له PMF به شتیوازی کالاً و خزمه تگوزاری ده بیته به گویره ی نهو فه رمانه ی که من له ۱۱ ی کانوونی یه که می ۱۹۹۶ ده رم کردوه وه ره وه ها به شتیوازی نه وه بره پارهبه که خه رج ده کریته بۆ دابینکردنی یارمه تییه کانس دیکه به گویره ی بریارێکی دیکه ی وه زیری ده ره وه ی پیتشوری نه مریکا، به پرتز "کرسیتۆفیر" له ۱۰ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۶.

PMF له ناوه راستی مانگی ناقریله وه دهستی کردوه به جیگیر بوونی ته واو له ناچه و تا نیتستا توانیوه تی چهن جار ری له پیتشیل کردنی تاگرهسته بگریته.

بارودۆخی ناسایشی باکووری عیراق هه روا نالۆزه و چالاکي نیران و PKK (پارتی کریکارانی کوردستان) زیاد بووه به سه ر مه ترسیه کانس ده ولته ی عیراق. هه مو وه ولتی نیه له ره وتی نانکارا (هر وه که هه ولته کانس دیکه مان له په یوه ندی له گه ل عیراقدا) نه وه یه که پشتیوانی بکه یهن له یه کیتی و یه کپارچه یی خاکی عیراق.

راپۆرتی سه رۆک کۆماری نه مریکا به کۆنگرێس ده رباره ی عیراق

۲۳ ی نه یلوولی ۱۹۹۷

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

بهريز سه رزكى كۆنگريس

له پهيوه ندى له گه ل ريگه پيدان به به كارهيئانى هيئى سه رباى دؤى عيراق (ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك به شيك له ههوله كامم بؤ ناگادار كردنه وهى تهواوى كۆنگريس، راپورتان بؤ ده نيترم دهره بهى ههوله كاغان بؤ ملكهچ كردنى عيراق به جيبه جي كردنى بريا نامه كانى نه فجوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان. نه م راپورته قوناخى ۹ى ته موز تا نيستا له خو ده گريت.

له پهيوه ندى له گه ل باكوورى عيراق، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا دريژه ده دات به ري به رايه تى كردنى ههوله كان بؤ زياد كردنى ناسايش و سه قامگيرى باكوورى عيراق و كه م كردنه وهى ههوله كانى ده ولته تى نيئران و عيراق بؤ هه ره شه كردن له هاوولا تيانى باكوورى عيراق. به شيكى گرینگ له م ههوله كار كردن بووه بؤ چاره سه ر كردنى ناكۆكييه كانى نيئوان دو گروهى سه ره كى كوردى عيراق و اتا پارتى ديموكراتى كوردستان (PDK) به ري به رايه تى مه سهعود بازارانى و په كيتى نيشتمانى كوردستان (PUK) به ري به رايه تى جه لال تاله بانى. تاله بانى له كۆتايى مانگى ته موز سهردانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا كردوه بؤ ديدار له گه ل راويژكارى ناسايشى نه ته وهى نه مريكا، بهريز "سه ندى بويگير"¹ و جيگري وه زيبرى دهره وه، بهريز "توماس پيكي رينگ"² و بالويژى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له نه ته وه يه كگرتوه كان، بهريز "بيل ريچارلسون"³. جه لال تاله بانى له م دانيشتنانه دا جه ختى كردوه ته وه له سه ر پشتيوانى كردن له "ره وتى نانكارا" بؤ به ره ويئيشه ردى وتوويژه كانى ناشتى نيئوان PDK و PUK كه به پشتيوانى نه مريكا، توركييا و به ريتانيا به ري توه ده چيئت. له م دوايانه، مه سهعود بازارانى، ري به رى PDK يش بانگه يئشى نيئمه ي قبول كردوه بؤ واشنگتون. وهك به شيك له پرۆسه ي نانكارا، ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا پشتيوانى سياسى، مالى و لوجيستيكي داين كردوه بؤ هيئى بى لايه نى خوجيئى چاوديري ناشتى (PMF) كه ناشورييه كان و توركمانه كانيش تيئيدا

¹ Sandy Berger

² Thomas Pickering

³ Bill Richardson

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتس دهره وهس نه مریکا

بهشدارن. PMF له تشرینی یه که می ۱۹۹۶ هیللی ناگرهستی نیوان PDK و PUK دیاری کردوه و چاوددیری دهکات به سهر ناگرهسته که دا .

PMF له ناوه راستی نیسانی ۱۹۹۷ -هوه دهستی کردوه به جینگیر برونئی تهواو له ناوچه و چاوه پوان ده کریت ژمارهی هیژه کانی تا کوتایی نه مسالان بۆ ۴۰۰ کهس دوقات بکریتهوه. PMF دريژه ده دات به لیکۆلینهوه و چاره سههر کردنی راپۆرتیه کانی په یوه ندیدار به پیشیل کردنی ناگرهسته. کاری PMF دژوارتر بووه له بهر نه وهی که هیژه کانی پارتی کریکارانی کوردستان (PKK) له سنووری تورکیا هاتوون به ره وهیللی ناگرهستی نیوان PDK و PUK . PDK بانگه شهی نه وه دهکات که هیژه کانی PKK له هیللی ناگرهسته ده ریز ده بن بۆ هیژش کردنه سهر PDK . PDK ههروه ها بانگه شهی نه وهش دهکات که PUK په یوه ست بووه به هندی لیم هیژشانهی PKK ، به لام PUK نهم بانگه شانهی رت کردوه تهوه .

ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له گه ل بهریتانیا و تورکیا دريژه ده دن به جهخت کردنه وه له سهر گرنگی چاوه دیری ورد به سهر ناگرهسته دا. به شیکدی دیکهی بهرپرسیاریتی نیمه له بهرام بهر خه لکی باکووری عیراق، دابین کردنی یارمه تی مرؤدۆستانه یه بۆ نه وه که سانه که پنیوستیان بهم یارمه تیه هیه . وه که به شیک لیم بهرپرسیاریتییه، "نیداره ی کاره ساتی بیانی" (AID) ۴ میلیون دولاری دیکهی ته رخان کردوه بۆ پرؤژه خزمه تگوزارییه کان له ناوچه . نهم پرؤگرامه که له ۳۱ ی ته موز راگه یان دراوه، پینداویستی ته ندروستی و خوراک دابین دهکات بۆ ۸۰ هه زار ژن و مندالی دهر به دهر و پینداویستییه کانی ناوی خوار دنه وه و پاک و خاوین دابین دهکات به تاییه ت له پاریزیگای سلیمانی که له ژیر کونترۆلی PUK دایه .

بارودۆخی مافی مرؤه له سهرتاسه ری عیراق ههر وه که خۆی ماوه ته وه و هیچ نالوگۆرپنکی به سهردا نه هاتوه . سهرکووتی خه لکی شیعه به دهستی ده ولته تی عیراق هه روا بهرده وامه و سیاسه تگه لیک بهرپوه ده چیت بۆ له ناوردنی شپوه ی ژیانی "عه ره به مارشه کان" له باشووری عیراق و له ناوردنی ژینگه ی "مارشه کانی باشور" .

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

نه ته وه به كگرتوه كان له دوایین راپۆرته كانى دهره باره ی جیبه جی كوردنى بریارنامه ی ۹۸۶ ی UNSCR ، نه وه ی پشتراست كردوه ته وه كه ده ولته تی عیراق دریشه ده دات به دهر كوردنى زۆره ملیتی دانیشته وانی كه ركوك و ناوچه كانى دیکه ی باكووری عیراق كه هیشتا له ژیر كونترولنی ده ولته تی عیراقدان. ده ولته تی عیراق هیچ نیشانه یه كی دهرنه خستوه بۆ جیبه جی كوردنى بریارنامه ی ۶۸۸ ی UNSCR كه داوا له عیراق ده كات سه ركوتی خهلكی عیراق رابه ستینیت. هه ولتی گروهه نۆپۆزوسیونه كانى عیراق و ریکخواه ناده ولته تیه كان بهرده وامه بۆ بهلگه مه ند كوردنی تاوانه كانى جهنگی عیراق و پیتشلكاریه كانى دیکه ی یاسای مرۆفدۆستانه نینۆنه ته وه یه یه كانى دیکه كه به INDICT ناسراه.

راپۆرتی سه رۆك كۆماری نه مريكا به كۆنگرئیس دهره باره ی عیراق

۲۶ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۷

به ریز سه رۆكی كۆنگرئیس

له په یوه ندی له گه ل رینگه پندان به به كارهینانی هیزی سه ربازی دژی عیراق(یاسای گشتی ۱ - ۱۰۲) وهك به شینك له هه ولته كانم بۆ ناگادار كرده وه ی ته واری كۆنگرئیس، راپۆرتتان بۆ دهنیترم دهره باره ی هه ولته كانمان بۆ ملکه چ كوردنى عیراق به جیبه جی كوردنى بریارنامه كانى نه نجومه نی ناسایشی نه ته وه به كگرتوه كان. نه م راپۆرته قۆناخی ۲۳ی نه یلوول تا نیستا له خۆ ده گریت. دهره باره ی شالۆه سه ربازیه كان، ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا و هاوپه یمانه كانى دریشه ده دهن به پاراستنی ههریمی دژه فرینی عیراق به گویره ی شالۆی چاودیری باكوور و شالۆی چاودیری باشوور. نیتمه هه زاران ده ستریزی ده ولته تی عیراقمان بۆ سه ر نه م ههریمه دژه فرینه كه شف كرده وه. له كاتیكدا كه نه م رووداوانه چهن د كاتژمی پاش هیرشى هه وایی نیزان بۆ سه ر بنكه كانى

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه امریکا

تیروریسته کان (مبهستی هیژش بۆ سهر بنکه کانی "موجاهیدینی خهلق" له نزیکس به غداده - وه رگیز) له ناوخۆی عیراق دهستی پیکرد، روونه که نامنجی عیراق نه وه بوو که به هاپه یانان نیشان بدات عیراق چهنده ده توانی قدهغه بوونی فرین له م ناوچانه پیشیل بکات. ههولئ زۆری هیژه کانی "شالۆی چاودیزی باشوور" که به هاتنی گروپی USSNIMITZ نه نجام درا، به شیوازیکی بهرچاو ده ستریزیه کانی ده ولته عیراقی بۆ سهر ههریمی دژه فرینی باشوور کم کرده وه و له نه نجامی زیاد بوونی ژماره ی فرۆکه پشتیوانه کانی ههریمی دژه فرینی باکوور و چوونه سه ره وه ی توانایی شالۆه که، ژماره ی ده ستریزیه کانی ده ولته عیراق بۆ سهر ههریمی دژه فرینی باکوور کم بووه ته وه .

تیجه بهردهوام بۆ ده ولته عیراق و سه رجه م لایه نه په یوه ندیاده کانی دیکه مان روون کردوه ته وه که ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا و هاپه یانه کانی بهردهوام ده بن له پاراستنی ههر دوو ههریمی دژه فرینی باکوور و باشوور و تیجه به مافی خۆمانی ده زانین که وه لامی گونجاو و خیرا بدهینه وه به ههر چه شنه ده ستریزیه کی عیراق. ده رباره ی باکووری عیراق، هه وله کانی تیجه بۆ یارمه تیدانی چاره سه ر بوونی نا کۆکیه کانی نیوان مه سهعود سازانی، ریبهری پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) و جهلال تاله بانئ، ریبهری یه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK) هیشتا نه گه یشتوه به چاره سه ریه کی هه میشه یی و سه قامگیرانه که خه لکی باکووری عیراق چاوه روانی ده کهن.

هیژی چاودیزی ناشتی - که ولاته یه کگرتوه کانی نه امریکا ، به ریتانیا و تورکیا به گویره ی رهوتی نانکارا پشتیوانی لیده کهن و له ناشووری و تورکمانه کانی عیراق پیکدی - ناچار کراوه له هیتلی ناگرهستی نیوان PUK و PDK پاشه کسه بکات کاتیک که هیژه کانی PUK له گه ل هیژه کانی پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) هیژشیکس به ربلاویان کردوه ته سه ر بنکه کانی PDK له ۱۳ ی تشرینی یه کم. PDK یش له ۸ ی تشرینی دووه به پشتیوانی هیژشه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نهامريكا

هواپهه كان و هپزه زه مينيه كانى سوباي توركيا، دژه هپزشيكي كردووه ته سهر هپزه كانى PUK.

نيمه يارمه تي ههر دوولامان داوه بژ گه يشتن به ناگره ستيكي كاتي و گه ياندى خزمه تگوزارى مرؤقدۆستانه له كاتي نهم شه رده دا، به لام هؤكاره سهره كيه كانى نهم ناكۆكييه ههر له جپي خؤيدا. نيمه درپژه به ههوله كانمان ده دهين بژ گه يشتن به ريگاچاره يه كي هه ميشه يي له ريگاي ناوبؤيوانى كردن له نيوان نهم دو لايه نه بژ نه وهى ههل بژ دهوله تي نيران يا عيراق نهره خسييت ده ست بجه نه ناو ناكۆكيه كه و ههر شه بكه ن له دانيشتووانى عيراق له ناوچه يه.

راپؤرتى سهرؤك كؤمارى نهامريكا به كؤنگرئيس دهر باره ي عيراق

۳ ي شوباتى ۱۹۹۸

به رپژ سهرؤكى كؤنگرئيس

له په يوه ندى له گهل ريگه پيدان به به كار هينانى هپزي سهر بازي دؤى عيراق (ياساي گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك به شينك له ههوله كانم بژ ناگادار كردنه وهى ته وارى كؤنگرئيس، راپؤرتتان بؤ ده نيرم دهر باره ي ههوله كانمان بژ ملكه چ كردنى عيراق به جيبه جى كردنى برپار نامه كانى نه نجوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتووه كان. نهم راپؤرته قؤناخى ۲۶ ي تشرينى دووه مى ۱۹۹۷ تا نيستا له خؤ ده گرئت.

دهر باره ي باكوورى عيراق، ناگره ستي نيوان حيزيه كورده كان كه له نه نجامى ههوله كانى ولاته يه كگرتووه كانى نهامريكا له ۲۴ ي تشرينى دووه مى ۱۹۹۷ پينكهات، هه روا راگيراوه. له م هه فتانه ي دوابى ههم مه سعود بارزاني، ريبه رى پارتى ديموكراتى كوردستان (PDK) و ههم جهلال تاله بانى، ريبه رى يه كيتى نيشتمانى كوردستان (PUK) ليدوانى نه ريتنى و هيوابه خشيان

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريك

داوه دهره بهى ناشتېرونه وهى سياسى كه له وانهمه نيشانه يهك بيت بۆ چاره سهر كردنى هه ندئ له ناكۆكيه كانيان .

ئيمه له ريگاي ناويژيوانى كردن له نيوان گروهه كورده كان دريژه به هه وه كاهان ده دهين بۆ گه يشتن به ريگا چاره يه كي هه ميشه يى . به مه به ستى يارمه تيدانى خه لكى باكوورى عيراق بۆ نه وهى بگه ن به سازشيكى هه ميشه يى و سه قامگير(كه شايانيان بيت) و كه م كردنه وهى هه ل بۆ ده وه تى ئيران و عيراق بۆ ده ستيه وردان له ناكۆكيه كان و هه ره شه كردن له هاوولاتيانى عيراقى له م ناوچه يه ، هيزى چاوديزى ناشتى - كه به گويزه ي ره تى نانكارا له لايه ن و لاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ، به ريتانيا و توركييا پشتيوانى ليده كريت و له ناشوورى و توركمانه كانى عيراق بيكديت - له بنكه كانى خۆى ده ميتيتمه وه .

راپۆرتى سه رۆك كۆمارى نه مريكا به كۆنگرئيس دهره بهى چۆنيه تى جيبه جي بونى بريارنامه ي

نه هجوومه نى ناسايش نه ته وه يه كگرتوه كان

٢٤ ي حوزه يرانى ١٩٩٨

به رپز سه رۆكى كۆنگرئيس

له په يوه ندى له گه ل ريگه پيدان به به كاره يتنانى هيزى سه ريازى دژى عيراق(ياساى گشتى ١ - ١٠٢) وهك به شيك له هه وه كايم بۆ ناگادار كردنه وهى ته واولى كۆنگرئيس، راپۆرتستان بۆ ده نيرم دهره بهى هه وه كاهان بۆ ملكه چ كردنى عيراق به جيبه جي كردنى بريارنامه كانى نه هجوومه نى ناسايش نه ته وه يه كگرتوه كان. نه م راپۆرته قوناخى ٣ى نيسان تا نيستا له خۆ ده گرئيت.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و هزاره تى دهره وهى نه مريكا

شالوى چاودتيرى باكور و شالوى چاودتيرى باشور

ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و هيتزه هاوپه يمانه كان بهرده وامن له پاراستنى ههرىمى دژه فرينى عيراق به گويرهى "شالوى چاودتيرى باكور" و "شالوى چاودتيرى باشور". له وه لامي زنجيره يه ك دهستدرتيرى عيراق بژ سهر ههرىمى دژه فرينى له تشرىنى يه كه م و تشرىنى دووه مى ۱۹۹۷ ، نيمه ژماره ي فروكه كانان زياد كردووه له م شالوده دا، پاش نه وه هيچ دهستدرتيرى يه كى عيراق بژ سهر ههرىمى دژه فرينى نه بينراوه. له سهره تاي مانگى نيسان نيمه سه رله نوى ناستى هيتزه كانان له "شالوى چاودتيرى باكور" بهرز كردووه ته وه.

نيمه بژ ده ولته تى عيراق و سهرجه م لايه نه په يوه نديداره كانى ديكه مان روون كردووه ته وه كه ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و هيتزه هاوپه يمانه كان دريتزه ده دن به پاراستنى ههر دو ههرىمى دژه فرينى باكور و باشور. له سهره تاي "به رنامه ي نهوت له به رامبه ر خوراك" نيمه به رده وام كارمان كردووه له گه ل نه ته وه يه كگرتوه كان و ده ولته تانى نه ندامى نه ته وه يه كگرتوه كان بژ دژزينه وه ي ريگه گه ليك بژ نه وه ي نه م به رنامه يه باشتر وه لامي پيداويسته مرؤقده ستانه كانى هاوولتايانى عيراق بداته وه. به ههر حال عيراق وه كه هميشه نه يتوانيوه به ته ووى له گه ل نه ته وه يه كگرتوه كان هاوكارى بكات بژ به ديهاتنى ناماچه كانى "به رنامه ي نهوت له به رامبه ر خوراك" ، بژ نمونه له سالى ۱۹۹۷ ده ولته تى عيراق سه ريپيچى كردووه له ناردنه دهره وه ي نهوت به ماوه ي ۳ مانگ به پيچه وانه ي برپارنامه ي ۹۸۶ ي UNSCR ، نه مه له كاتيكددا كه هه موو كه سيك سه رزنشى نه ته وه يه كگرتوه كان و ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا ده كات بژ به چراني خوراك و ده واه دهرمانى عيراق كه خودى ده ولته تى عيراق به ربه رسيارتتى.

ده ولته تى عيراق پاش ته شويق كردنه كانى ده فته رى سه كه رته تيرى گشتى نه ته وه يه كگرتوه كان ، سه ره نجام به رنامه يه كى باشى بژ دابه شكردنى خوراكى ته تسليم به نه ته وه يه كگرتوه كان كردووه كه به برپارنامه ي ۱۱۵۳ ي UNSCR ناسراوه. برپارنامه ي ۱۱۵۳ داواى كسردووه هه لسه نگاندينكى سه ربه خؤ له سه رچاوه ي نهوتى عيراق بكرتت بژ نه وه ي ديارى بكرتت ناياس

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانی وهزارهتی دهرهوهی نه مریکا

عیراق ده توانی ۵/۲ بیلیون دولار نهوت له قوناخیککی ۱۸۰ رۆژیدا هه ناردی دهرهوه بکات. نهم راپۆرتته که له ۱۵ ی نیشان ته سلیم به UNSC کراوه، پیشنیاری نهوهی کردوهه که کومیتهی گه مارۆکان پتر له ۳۰۰ میلیون دولار ته رخان بکات بۆ چاککردنهوهی دامه زراوه نهوتیه کانی عیراق له ماوهی قوناخیکدا که بریارنامهی ۱۱۵۳ ی UNSCR دیاری ده کات. ولاته یه کگرتوهه کانی نه مریکا نیازی خزی دهربرپوه بۆ پشتیوانی کردن له پیشنیاری چاککردنهوهی دامه زراوه نهوتیه کانی عیراق به مه رجیک که به ته واری له گه ل ناماچه مرۆفدۆسته کانی بریارنامهی ۱۱۵۳ ی UNSCR سازگار بیته و نه ته وه یه کگرتوهه کان بتوانی چاودیری گونجاو بکات به سهر هه موو قوناخه کانی نهم رهوتی چاککردنهوهیه. نهمه بهره و امین له کار کردن له گه ل نه ندامانی نه غجومه نی ناسایش بۆ چاره سهر کردنی نیگه رانیه کان.

بریارنامهی ۱۱۵۳ ههروهه به رنامهیه کی جیاوازی داناوه بۆ باکووری عیراق که راسته وخز له لایهن نه ته وه یه کگرتوهه کان به راویژ له گه ل دانیشتوانی ناوچه جیبه جی ده کریت. نهم به رنامهیه ۱۳ تا ۱۵٪ له داهاتی "به رنامهی نهوت له به رامبه ر خۆراک" ته رخان ده کات بۆ باکووری عیراق. ولاته یه کگرتوهه کانی نه مریکا به توندی پشتیوانی لهم به رنامهیه ده کات. نهم به رنامه جیاوازه له بهر نه وه بۆ باکووری عیراق دانراوه که رژی عیراق هیچ بایه خیک نادات به بارودۆخی ژبانی مرۆفی که مینه ی کورد، ناشووری و تورکمانی باکووری عیراق و نامادهیه به درندانه ترین شیوه بیانچه وسیتیتته وه. زنجیره هیرشه کیمیاییه به لگه مه نده کانی ده به ی پیشوو له لایهن ده ولته تی عیراق دژی خه لکی سقیلی باکووری عیراق ته نها یه کی له نمونه کانی نهم درندایه تییه یه. له باکووری عیراق که له ژبیر کونترولی ده ولته تی ناوه ندیدا نییه "به رنامهی نهوت له به رامبه ر خۆراک" بی هیچ راهه ستانیک جیبه جی کراوه. حیزبه کورده کان هه ول ده دن ناکوکیه کانیا ن بنینه لاره و پتکه وه کار بکه ن بۆ نه وهی بریارنامهی ۱۱۵۳ ی UNSCR به باشترین شیوه جیبه جی بکریت. له نه غجامدا جیاوازی نیوان باکوور و شوینه کانی دیکه ی عیراق زه ق ده بیته وه.

كورد و كوردستان له بهنگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريك

نه ته وه به كگرتوه كان ده بى به ديقه ته وه چاودى ترى بكات به سهر جى به جى بونى برپار نامه ى ۱۱۵۳ . ده وه ته عىراق به رده وه امه له پى داگرى كردن له سهر پى وى ستى هه لگرتنى ده سته جى گه مارۆكان، نه مه له كاتى كدا كه به هر حال نه بامنامه ى ملكه چ نه بونى عىراق به نه رك و به رپر سيار تيه كانى به گو تيره ى برپار نامه كانى نه ته وه به كگرتوه كان ناشكرايه، نه بامنامه يه كه له كۆيونه وه ى ۳۸ ى نه بومنه ى ناسايش (بۆ چاودى ترى كردن به سهر گه مارۆكان) له ۲۷ ى نى سان به تى كرا ى ده نگ به فرمى ناسراوه .

نيمه دريژه ده ده بين به كار كردن له گه ل سكره تى ترى نه ته وه به كگرتوه كان ، نه بومنه ى ناسايش و نه ندامانى ديكه ى كۆمه لگاي نى ونه ته وه بى بۆ مسۆگه ر كردنى نه وه ى كه پى داويسته ژيانيه كانى خه لكى عىراق دا بين بكرى ت و له هه مان كاتدا رۆمى عىراق هيج قازانجى كى نابوروى يا سياسى ده ست نه كه وى ت .

بارودۆخى مافى مرۆڤ له عىراق

بارودۆخى مافى مرۆڤ له سه راسه رى عىراق به رده وه ام مايه ى نيه گه رانى قولى نيمه يه . له سى داره دانى سه ره رۆيانه و ناداد په روه رانه، نيه گه رانى به كه مى نيمه يه . له ۱۰ ى شادار، راپور تى ترى تا بيه تى عىراق، به رپرز "ماكس وان دى رستويل"¹ راپور تى دا كه لى كۆلئينه وه به رده وه امه كه ى نى شانى دا وه و به لگه ى به هى ترى له به ر ده ست دا به كه له شابى ۱۹۹۷ وه سه دان به ندى كرا وه له به ندى بانه ى "نه بو غرى ب"² و "رادوانيه"³ له سى داره درا ون. به گو تيره ى راپور ته متمانه پى نكرا وه كان، گه لى له وان ه ى كه له سى داره درا ون بۆ تا وان گه لى ك وه ك سووكا به تى كردن به رۆمى عىراق يا به نه ندا مبون له حيز به سياسيه كانى نۆپۆز سى ونى عىراق حوكمى ۱۵ تا ۲۰ سال زى ندانى ان له سه ر درا وه . بنه ماله كان گه لى جار ته رمى له سى داره درا وه كانى ان وه رگرتوه ته وه كه هه ندى جار

Max Van der Stoel¹

Abu Gharab²

Radwaniyah³

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتتس دهره وهس نه مریکا

ناسه واری نه شکه بجه بیان پیوه دیار بسوه. له مانگی نیسان کومیتته ی مافی مرژی نه ته وه یه کگرتووه کان بریار نامه یه کی توندی دژی شم کرده وانه و پیشیلکارییه بهره وامه کانی دیکه ی مافی مرژ له لایهن ده ولته تی عیراق دهر کرد. شم بریار نامه یه ده سه لاتی چاودتیری راپورتیری تاییه تی به فراوان کرده وه و هم مو کرده وه سه رکوتکه رانه و چه وسینه رانه کانی ده ولته تی عیراقی شهر مزار کردوه.

له باشوری عیراق، ده ولته دریزه ده دات به سه رکوتی خه لکی شیعه و له ناو بردنی شیوه ی ژبانی "عه ره به مارشه کان"⁴، و ژینگه ی بی وینه ی "مارشه کانی باشور"⁵ له ناو ده بات. له باکووری عیراق، له دهره وه ی ناوچه کانی ژیر کونترولی کورده کان، ده ولته بهره وامه له دهر کردنی زوره ملیتی ده بیان هه زار کورد و تورکمان له که رکوک و شاره کانی دیکه. ده ولته بهره وامه له که ندوکوسپ دروست کردن له سه ر رینگای روون کرده وه ی چاره نووسی ۶۰۰ هاوولاتی کویتی و ولاتانی دیکه که به دهستی کاربه دهستانی عیراق له کات یان پاش داگیر کرانی کویت بی سه روشوین کراون. له میانه ی نالوگوری شم دوا بیانه ی دیله کان که به ناویژیوانی ICRC نه بجام دراوه، عیراق ۳۰۰ دیلی جهنگی نیرانی نازاد کرده وه (که له کاتی شه ری تیران و عیراق به دیل گیرابون) له به رامبه ر ۵۶۰۰ دیلی عیراقی که له لایهن نیرانه وه به دیل گیرابون. له گه نه مه شدا ده ولته تی عیراق هیچ نیشانه یه کی دهر نه خستوه سو جیبه جی کردنی بریاری ۶۸۸ ی UNSCR که داوا له عیراق ده کات سه رکوتی خه لکه که ی خوی رابوه ستینیت.

باکووری عیراق: په یوه ندییه کانی PDK - PUK

له باکووری عیراق ناگرهستی نیوان حیزه کوردکان که له تشرینی دووه می ۱۹۷۷ له نه بجامی هه ولته کانی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا پیکات، هه روا بهره وامه. هه م مه سعود بارزانی، ریبه ری پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) و هه م جه لال تاله بانی، ریبه ری یه کیتی نیشتمانی

Marsh Arabs⁴
southern marshes⁵

كورد و كوردستان له بهلكهنامه كانى وهزارهتى دهرهوهى نهىريكا

كوردستان (PUK) ليدوانى نهرينى و هيوا به خشيان داوه له بارهى ناشتبونوهوى سياسى و وتويژه كانى نيتوان نهم دو گروه نيستا پتي ناو ته خولى شه شم.

نيمه له ريگاي ناوژيوانييه وه دريژه به ههوله كاغان ده دهين بؤ گه يشتن به ريگاچارهيه كى هه ميشه يى به مبه ستي يارمه تيدانى خه لكى باكوورى عيراق بؤ شه وهى بگهن به سازشيكي هه ميشه يى و سه قامگير (كه شايانيان بيت) و كه م كرده وهى هه ل بؤ دهوله تى نيران و عيراق كه ده ستيوهردان له ناكوكيه كاندا بگهن و هه ره شه له هاوولاتياني عيراقى له م ناوچه يه بگهن. گوشاره كانى دهوله تى عيراق له سه ر نهم دو حيزيه كورده بهره وامه بؤ شه وهى خوى بخاته نيو وتويژه كانى نيتوان نهم دو گروه.

راپورتى سه رۆك كۆمارى نهىريكا به كۆنگرئيس ده رباره ي چۆنيه تى جي به جي بونى
برپارنامه كانى نهىجوومه نى ناسايش نه ته وه يه كگرتوه كان له لايهن عيراق

۳ ي نهيلوولى ۱۹۹۸

به رپيز سه رۆكى كۆنگرئيس

له په يوه ندى له گه ل ريگه پيدان به به كارهينانى هيزى سه ربازي دژى عيراق (ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك به شيك له ههوله كاغم بؤ ناگادار كرده وهى ته واوى كۆنگرئيس، راپورتستان بؤ ده نيرم ده رباره ي ههوله كاغان بؤ ملكه چ كردنى عيراق به جي به جي كردنى برپارنامه كانى نهىجوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان. نهم راپورته قوناخى ۲۴ى حوزهيران تا نيستا له خؤ ده گرئيت.

برپارنامه ي ۱۱۵۳ بهرنامه يه كى جياوازي داناوه بؤ باكوورى عيراق كه راسته وخؤ له لايهن نه ته وه يه كگرتوه كان به راويژ له گه ل دانيشتوانى ناوچه جي به جي ده كرئيت. نهم بهرنامه يه ۱۳ تا ۱۵٪ له داهاتى "بهرنامه ي نهوت له بهرامبه ر خؤراك" ته رخان ده كات بؤ باكوورى عيراق. ولاته يه كگرتوه كانى نهىريكا به توندى پشتيوانى له م بهرنامه يه ده كات. نهم بهرنامه جياوازه له بهر

كوورد و كووردستان له به لگه نامه كانس و مزاره تنی دهره وهی نه مریکا

نه وه بۆ باكووری عیراق دانراوه كه رژیمی عیراق هیچ بایه خێك نادات به بارودۆخی ژبانی مرۆژی كه مینهی كورد ، ناشووری و توركمانی باكووری عیراق و نامادهیه به درندانه ترین شیوه بیانچه و سینتته وه . زنجیره هێرشه كیمیاییه به لگه مهنده كانی دهیهی پێشوو له لایهن دهولهتی عیراق دژی خهلكی سڤیلی باكووری عیراق تهنها یه كهی له نمونه كانی نهم درندایه تییهیه . له باكووری عیراق كه له ژێر كونترولی دهولهتی ناره ندیدا نییه " بهرنامهی نهوت له بهرامبهر خۆراك " بۆ هیچ راهه ستانێك جیبه جۆ كراوه . حیزه كورده كان ههول دهدهن ناكوژیه كانیان بنێنه لاره و پێكه وه كار بكهن بۆ نه وهی بریارنامهی ۱۱۵۳ ی UNSCR به باشترین شیوه جیبه جۆ بكریت . له نه بامادا جیاوازی نیوان باكوور و شوینه كانی دیکه ی عیراق زهق ده بێته وه .

نه ته وه یه كگرتوه كان ده بی به دیکه ته وه چاودێری بكات به سه ر جیبه جۆ بوونی بریارنامه ی ۱۱۵۳ . ده وله تی عیراق به رده وامه له پێداگری كردن له سه ر پتویستی هه لگرتنی ده سته جۆی گه مارۆكان ، نه مه له كاتێكدا كه به هه رحاڵ نه بامنامه ی ملكه چ نه بوونی عیراق به نه رك و به رپرسیاریتییه كانی به گوێه ی بریارنامه كانی نه ته وه یه كگرتوه كان ناشكراهیه ، نه بامنامه یه ك كه له كۆبوونه وه ی ۳۸ ی نه بجومه نی ناسایش (بۆ چاودێری كردن به سه ر گه مارۆكان) له ۲۷ ی نیسان به تێكپرای ده نگ به فه رمی ناسراوه .

نێمه درێژه ده ده یین به كار كردن له گه ل سكره تیری نه ته وه یه كگرتوه كان ، نه بجومه نی ناسایش و نه داما نی دیکه ی كۆمه لگای نێونه ته وه یی بۆ مسۆگه ر كردنی نه وه ی كه پێداویسته ژبانیه كانی خهلكی عیراق دا بین بكریت و له هه مان كاتدا رژیمی عیراق هیچ قازانجێكی نابووری یا سیاسی ده ست نه كه ویت .

بارودۆخی مافی مرۆڤ له عیراق

بارودۆخی مافی مرۆڤ له سه راسه ری عیراق مایه ی نیگه رانی قوڵی نێمه یه . كێشه تاییه ته كانی مافی مرۆڤ بریتین له كوژرانی دو مه لای بلیمه تی شیعه ، " تابه تولا بروجیدی " ^۱ له ۲۲ ی نیسان

^۱ Ayatollah Borujerdi

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتن دهره وهى نه مريكا

و "نايه تولا نه لعوزما ميرزا عدلى غهروى"² له ۱۸ ى حوزهيران. تاوانى نهم كوشتنانه خراوه ته پال رژيمى به غداد و دوابه دواى نه وه كه شوهه واى نه منى به سهر شاره شيعه نشينه كانى باشوور و ناوه راستى عيراق وه كه نه جف و كه ره لا توندتر بووه.

نهم رووداوانه نيشانهى نه وه به كه رژيمى عيراق به هيچ شيويه كه گرنگى نادات به ژيانى خه لك و نازادى نايينى. له سيډاره دانى سه ره پويانه. و ناداد په روه رانه و به دهر له ياسا هه روا مايه ي نيگه رانى به كه مى نيمه به. ده ولته تى عيراق هيشتا ناهيلايت پشكنه ره سه ره خزان سه ردانى گرتووخانه كانى عيراق بكن، سه ره راي نه وه كه راپورتيرى تاييه تى نه ته وه سه كه گرتووه كان بو عيراق، "ماكس وان ديرستونيل" له راپورته كه سى خويدا ناماژه ي به وه كردووه كه به لگه ي حاشاهه لئه گه رى له بهر ده ستداه ده رباره ي نه وه كه له كوڤاينى سالى رابردووه سه دان به نذكر او له به نديخانه ي "نه بووغريپ" و "راداوانيه" له سيډاره دراون.

هه روه ها كه له دواين راپورته كه مه دا(كه به گوتيره ي كوڤمه لسه راپورته كانى له سيډاره دانى سه ره پويانه و پيشيلكاريه كانى ديكه ي مافى مرؤڤه ناماده كر ابو) ناماژه م پيكره، كوميسيونى مافى مرؤڤى نه ته وه سه كه گرتووه كان له مانگى نيسان به توندى سه رجه م كرده وه چه وسيتنه ره كانى ده ولته تى عيراقى شه رمه زار كرد. له گه ل نه مه شدا، سه رچاوه كانى ناوخوي عيراق راپورتيسان داوه كه شه پوليكي ديكه ي له سيډاره دان له مانگى حوزهيران به رپويه چوه كه تييدا نزيكه ي ۶۰ كه س له ماويه كي زور كه مه دا كوژراون.

له باشوورى عيراق، ده ولته دريژه ده دات به سه ركوتى خه لكى شيعه و له ناو بردنى شيويه ژيانى "عه ره به مارشه كان"⁴، و ژينگه ي بي وينه ي "مارشه كانى باشوور"⁵ له ناو ده سات. له باكوورى عيراق، له دهره وه ي ناوچه كانى ژير كونترولى كورده كان، ده ولته به رده وه امه له دهر كردنى

Grand Ayatollah Mirza Ali Gharavi²
Marsh Arabs⁴
southern marshes⁵

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

زۆره مليتى دهيان هزار كورد و توركمان له كهركوك و شاره كانى ديكه. دهولت بهرده وامه له كهندوكۆسپ دروست كردن له سهر ريگاي روون كردنه وهى چاره نووسى ۶۰۰ هاوولانتى كویتی و وهلاتانى ديكه كه به دهستى كاربه دهستانى عیراق له كات یان پاش داگیر کرانى كویت بى سهروشوین كراون. له میانهى ئالژگۆرى نهم دوایینهی دیله كان كه به ناوېژیوانى ICRC نه نجام دراوه، عیراق ۳۰۰ دیلى جهنگى نیرانى نازاد کردووه (كه له كاتى شهرى نیران و عیراق به دیل گیرابون) له بهرامبهر ۵۶۰۰ دیلى عیراقى كه له لایهن نیرانه وه به دیل گیرابون. له گهل نه مهشدا دهولتتى عیراق هیچ نیشانه یه كى دهرنه خستتوه بۆ جیبه جى كردنى برىارى ۶۸۸ ی UNSCR كه داوا له عیراق ده كات سهركووتى خهلكه كى خۆى رابوه ستیتیت.

باكوورى عیراق: تیوه گلانىكى قوولتر

له باكوورى عیراق، ناگرهستى نیروان حیزبه كورده كان كه له نه نجامى ههولته كانى ولاته یه كگرتووه كانى نه مريكا له تشرینی دووه می ۱۹۹۷ پینكهات، ههروا بهرده وامه. نهم ناگرهسته به هۆى هاوكارى كارىگهر و روو له زیاد بوونى حیزبه كورده كان له په یوه ندى له گهل بواره مرۆڤدۆستانه كان، به تایبته بواره كانى په یوه ندىدار به بهرنامه ی "نهوت له بهرامبهر خۆراك" ی نه ته وه یه كگرتووه كان به هیزتر بووه. كورده كان له گهل نه ته وه یه كگرتووه كان هاوكارى ده كهن و توانیویانه كیشه كانى خۆراك و دهواو دهرمان چاره سهر بكهن و چاویان له وه یه كه ژیرخانى ولاته كه یان به گویره ی بهرنامه كانى پيشكهوتنى نه ته وه یه كگرتووه كان ببوژیننه وه.

"ده یقید ویتلش"، یارمه تیده رى سهره كى وهزیری دهره وه بۆ كاروبارى رۆژه لاتی نزیك له ۱۷ - ۲۰ ی ته موز به سه رو كایه تى لیژنه یه ك سهردانى باكوورى عیراقى كردووه. "ویتلش" ههولته كانى كورده كانى به ره و ناشتى هان داوه و جهختى كردووه ته وه له سهر پشتیوانى ولاته یه كگرتووه كانى نه مريكا له مافى مرۆڤ و خوشبژنوى و ناسایشى دانیشتنوانى باكوورى عیراق، و تیوه گلانى درێزخایه نى نهمى له كیشه كه یان دوویات كردووه ته وه. له كاتى نهم سهردانه دا مه سعود

کورد و کوردستان له به‌لگه‌نامه‌کانی و وزارتنی دهره‌وهی نه‌میریکا

بارزانی، ریبهری پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) و جه‌لال تاله‌بانی، ریبهری یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK) لیدوانی شه‌رینی و هیتوابه‌خشیان داوه بۆ ناشتبوننه‌وه‌ی سیاسی و بانگه‌پشته جیا‌جیا‌کانی ولاته یه‌ک‌گرتوه‌کانی نه‌میریکیان قبول کردوه بۆ شه‌وه‌ی نه‌مسال سهردانی ولاته یه‌ک‌گرتوه‌کانی نه‌میریکا بکه‌ن .

ولاته یه‌ک‌گرتوه‌کانی نه‌میریکا به‌شیتوازی فه‌رمی پشتیوانی ده‌کات له یه‌کپارچه‌کی خاکی عیراق و پشتیوانی ده‌کات له ژیانیکی باش بۆ کورده‌کانی عیراق له چوارچیتوه‌ی عیراقدا و شه‌م دو‌جۆره پشتیوانیکردنه پیکه‌وه‌ ناته‌با نین. ولاته یه‌ک‌گرتوه‌کانی نه‌میریکا دهره‌سه له به‌رامبه‌ر مسۆگهر کردنی به‌رده‌وامبوونی یارمه‌تی نینونه‌ته‌وه‌یی بۆ باکووری عیراق بۆ شه‌وه‌ی ریز له مافی مرۆشی کورده‌کان و که‌مینه‌کانی دیکه‌ بگيردریت و هه‌ریمی دژه‌فرین بپاریزیت له‌ ریگای "شالای چاودیزی باکوور" وه‌.

نیمه له ریگای ناو‌ریوانیسه‌وه‌ دریتزه به‌ هه‌وله‌کانمان ده‌ده‌ین بۆ گه‌شتن به‌ ریگاچاره‌یه‌کی هه‌میشه‌یی به‌ مه‌به‌ستی یارمه‌تیدانی خه‌لکی باکووری عیراق بۆ شه‌وه‌ی بگه‌ن به‌ سازشیکی هه‌میشه‌یی و سه‌قامگیر (که‌ شایانیان بیت) و که‌م کردنه‌وه‌ی هه‌ل بۆ ده‌وله‌تی ئیتران و عیراق که‌ ده‌ستپه‌ردان له‌ ناکۆکیه‌کاندا بکه‌ن و هه‌ره‌شه له‌ هاوولاتیانی عیراقی له‌م ناوچه‌یه‌ بکه‌ن. گوشاره‌کانی ده‌وله‌تی عیراق له‌ سه‌ر شه‌م دو‌ حیزه‌ کورده‌ به‌رده‌وامه بۆ شه‌وه‌ی خۆی بخته‌ نیو و توویژه‌کانی نیتوان شه‌م دوو‌ گروهه‌.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزارهتن دهره وهی نه مریکا

كونفرانسی چاپه مهنی دهره یاری ناکامی کوپوونه وه که ی مادلین ئالبرایت (وهزیری دهره وهی نه مریکا) و جهلال تاله بانئ (سه رۆکی یه کیتی نیشتمانی کوردستان) و مه سعود بارزانی (سه رۆکی پارتی دیموکراتی کوردستان)

واشنگتۆن دی سی، ۱۹ ی نیلویلی ۱۹۹۸

مادلین ئالبرایت (وهزیری دهره وهی نه مریکا):

زۆر خۆش حالتم که نه مپۆ به خیرهاتنی بهرپێز مه سعود بارزانی (سه رۆکی پارتی دیموکراتی کوردستان) و بهرپێز جهلال تاله بانئ (سه رۆکی یه کیتی نیشتمانی کوردستان) ده کهم بۆ وهزارهتی دهره وه. ههروهها که نه م دو بهرپێز پاشان به کورتی باسی ده کهن، کوپوونه وهی هاوبهشی نه م دو بهرپێز له م ههفتهیه له وهزارهتی دهره وه، لاپه ره یه کی نوئ و هیوا به خش ده کاته وه له ههولئ نه م دو بهرپێز له لایه ن خه لکه که یانه وه بۆ کار کردن له گه لئ یه کدی.

دانیشتنه کانی نی مه لیتره، دوا به دوا ی ۶ مانگ دانیشتن و وتووێژی نه م دو لایه نه له باکووری عێراق و ههروهها راویژه کانی نه م دوا ییانه له گه لئ هه ر دو لایه ن له ئانکارا و له نده ن نه نجام درا.

نه مپۆ نی مه ههنگاوێک به ره وه پێش هه لسه گرین، ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا زۆر نیگه رانه به نیسه بت ناسایش، ئارامی و بارودۆخی نابووری کورد و شیعه و سوننه و خه لکی دیکه ی عێراق که بوونه ته قوربانی هێرشێ درپنده ی رژیی عێراق، له وانه هێرشه کانی نه نفال له ۱۹۸۸ و شالۆه سه ربازیه کانی ۱۹۹۱. نی مه له گه لئ کۆمه لگای نیونه ته وه یی هه ولما ن داوه خه لکی عێراق له به رامبه ر سه رکوتی سه دام حوسه یین به پارێزین و پێداویستییه مرۆفدوستانه کانیان دا بین بکه یین.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

له نهغجومهنى ناسايشى نه تهوه يه كگرتوه كان له نيويورك نيتمه وه بيري دهولته تانى هاو كارمان هينا وه تهوه كه ناماغبى بريار نامه كانى نهغجومهنى ناسايش، به تاييهت بريار نامه ٦٨٨ ، تنهها بهر تهسك كرده وهى بهر نامه ي چه كه كۆمه لكوژه كانى عيراق نييه، به لكو پاراستن و داينن كردهنى ناسايشى خه لكى عيراقه له باكور و باشوروى ولات. شم كاره به ته واوى ته بابه له گه ل بهر پرسیار يتي نيتمه به نيسبهت يه كپارچه يى و سهروه رى عيراق.

پوچى ناشتبونوه له نيوان بهر پيز بارزانى و بهر پيز تاله بانى كه له دانيشتنه دو قولييه كان و راگه ياننده هاويه شه كه ياندا دهره كه ويته، كارى يارمه تيدانى خه لكه كه يان له لايهن ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و ولاتانى ديكه ناسانتر ده كات.

بهر پيز تاله بانى و بارزانى خشته يه كى كاتيبان ديارى كردوه بو نه وهى به گويره ي پره نسيه كانى ريكه وتنه كانى ١٩٩٦ ي نانكارا، ناكوكيه كانيان چاره سر به كن. به بى يه كيتى، ريگاي بهر وه پيش چون زور زه حمهت ده بيت. كورده كانى عيراق نه گهر يه كيتيان هه بى ده توان به هه موو شيويه ك هيوادارن بن به داهاتورى خو يان.

ههروه ها كه نيتمه له م كۆيونه وه يه دا باسمان كرد، عيراق جاريكى ديكه هه ره شه ي نه وهى كردوه تهوه كه وهك دژ كرده وه يه كه له بهرام بهر بريارى نهغجومهنى ناسايش بو هه لواسانى سكالاي عيراق له بريار نامه كانى نه تهوه يه كگرتوه كان، كۆتايى به هه موو جو ره هاو كار ييه كه له گه ل پشكهن رانى چه كه كانى نه تهوه يه كگرتوه كان دينيت. نهغجومهنى ناسايش له وه لامى بريارى (به هيج شيويه كه قبول نه كراوى) مانگى نابى عيراق بو بچراندنى هاو كارى له گه ل UNSCOM كه كار بو چهك دامالينى عيراق ده كات شم برياره ي دهر كرد بوو. زور زور پتيويسته كه نهغجومهنى ناسايش به شيويه كه كى گونجاو و بنه رته ي، وه لامى كرده وه هانده رانه و ناته باكانى عيراق بداته وه. نهغجومهنى ناسايش ناتوانيت ريگا به عيراق بدات ده ست بكاته وه به خولينيكى نويى هه ره شه

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

كردن و شهراشۆيى. مهسه لهى متمانه و كاريگهري نهنجومهنى ناسايش له نارادايه. نهنجومهنى ناسايش ده بى پينداگرى بكات له سههر نه وهى كه عىراق ملكه چى هه موو بريارنامه په يوه نديداره كانى نهنجومهنى ناسايش بيت.

ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا بريار ده دات چۆن و كهى وه لامي كرده وه كانى به غداد بداته وه، به گويزه ي هه ره شهى عىراق له سههر دراوسيتكانى و ناسايشى ناوچه و بهرزه وه ندييه يه كلاييكه ره وه كانى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا و خهلكى عىراق، له وانه خهلكى باكوورى عىراق. نيتمه هىچ ريگاچاره يه كه له سههر ميتر لانا به ين. نه گههر عىراق هه ول بدات هه موو ريگاچاره كان رهت بكاته وه وه لامي نيتمه به هيز و يه كلاييكه ره وه ده بيت. به لام نيتمه به گويزه ي خسته ي كاتى خۆمان كار ده كه ين نه خسته ي كاتى سه دام حوسه ين.

ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا چاوى بريوته ره رۆژيك كه عىراق بتوانيت وه كه نه ندا ميكي بهرپرسيار و ملكه چى ياسا بيتته وه ريزى كۆمه لگاي نيونه ته وه بى. من به وه عىراق يانه ي ناوخۆ و دهره وهى عىراق كه ده يانه و يت داهاتوويه كى ديوكراتيك بۆ نه ته وه كه يان دروست بكهن، ده ليم " ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا پشتى نيته ده گريت "

"راديو عىراقى نازاد" ناماده يه راسته وخۆ بهرنامه پهخش بكات بۆ خهلكى عىراق. نيتمه زانبارى كۆ ده كه ينه وه دهره يه كرده وه دلره قانه كانى سه دام حوسه ين بۆ يارمه تيدانى خهباتى كۆمه لگاي عىراق له دهره وهى ولات به نامانجى دادگساى كردنى سه دام حوسه ين، و ههروه ها كه له كۆيونه وه كهى نه مرۆدا باس كرا، نيتمه هه وله كانان زياتر ده كه ين بۆ يارمه تيدانى خهلكى عىراق - چ عه ره ب، چ كورد، چ شيعه، چ سوننه - بۆ گه يشتن به هه ست و نامانجيكى هاريه شى قسو لتر و نيستراتۆيه كى كاريگرتر له پيناو عىراقى كى ديوكرات و پلورا ليست.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكى

دياره نه مانه ريگاچاره نين و ناييت هيو و چاوه پروانى ههله دروست بکهن به لام نيمه ناتوانين پشت له خهلكى عيراق بکهين که به ماوهيه کى دورودريژ نازادى، ناسايش و خوشبهختيان لى زهوت کراوه. نهم خهلكه ناييت جاري کى دیکه نه نغال بکرين و شالوى قركردنى ژن و پساو مندالى بى گوناح به پرتوه بچيت.

من به خيرهاتنى بهريژ تاله بانى و بهريژ بارزانى ده کم و پيروزبايان لى ده کم بؤ نه وه ههنگاوه بريرانه که ههليده گرن و به نوينه رايه تى له لايه ن ولاته يه کگرتوه كانى نه مريکا خوشبينم به کارکردنى زرتتر له گهژ نهم دوو بهريزه له پيتناو باشتر کردنى بارودوخى مرؤشى، مافى مرؤژ و ناسايشى خهلكه که بيان .

بهريژ مسعود بارزانى (له ريگاي وه رگيره وه):

سه ره تا ده مهويت سپاسى وه زيرى دهره وه، خاتوون نالبراييت و ده ولته تى ولاته يه کگرتوه كانى نه مريکا بکه م بؤ به په روژش بونيان بؤ نيگه رانى و گيروگرفته كانى خهلكى نيمه و ناشتکردنه وهى نيمه و خانه ختوى کردنيان له نيمه لي ره. نيمه شتي کى گرن گمان له م چهنه روژهى دواييدا کردوه. به يارمه تى خودا، نيمه نهو شتانه جي به جى ده کهين که له سه رى ريککه وتوين و ده بى نهو شتانه به ريکويي کى و به ديقه ته وه جي به جى بکهين. بنه ماي نه مهش، نيازپاکى و يارمه تى دؤسته کاغانه. خهلكى نيمه چاوى له نه نجامه كانى نهم وتوژانه يه. نه وهى که نيمه کردومانه، داهاتويه کى خوشبهخت بؤ گه له که مان مسؤگر ده کات.

لي ره ده مهويت جهخت له سه ر نيگه رانى و بهرزه وه ندييه کاغان بکه مه وه بؤ يه کيتى عيراق. نه وهى که نيمه کردومانه، دژى بهرزه وه ندييه كانى هيچ ولاتيك نيه له نارچه دا، به لگوو بؤ چاره سه ر کردنى کيشه کانه.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

چارتيكى ديكه زۆر سوپاستان ده كه م جهانبى وهزيرى دهره وه.

به پريز جهلال تاله بانى:

نه مپۆ رۆژيكي ميژوييه. نيمه لاپه ريه كي خه مبارى ميژووى گه لى كوردمان به ست كه له ميژووى خويدا نيش و نازارى زۆرى بينيوه. نه مپۆ رۆژيكي نوئييه و هيوادارم رۆژيكي بيت من و به پريز بارزانى و دوحيزه كه مان، پارتى و يه كيتى هه رچى كه له ده ستان ديت بيكه ين بۆ جيبه جي كردنى نه م ريككه وتننامه ميژوييه كه نيمه به پشتيوانى دۆسته نه مريكا ييه كانان پيگه يشتووين به تاييه ت خاترون تالبرايه، وهزيرى دهره وه كه نيمه زۆر سپاسى ده كه ين، زۆر سپاسى يارمه تيه تاكه كه سپاسى ده كه ين، زۆر سپاسى هاندا ن و مۆچار ييه كانى ده كه ين .

ههروه ها زۆر سپاسى دۆسته كانان ده كه ين، له وانه ده مه ويت ناماژه به ده ورى گرنگى دۆسته به پريزمان "ده يقيد ويتلش"¹ بكم كه قبو لى مه ترسى كردوه و سه ردانى نيمه ي كردوه له كوردستانى عيراق و بوارى نه م ريككه وتنه ي خو ش كردوه . ههروه ها سپاسى هه موو دۆستانى ديكه مان ده كه م له وهزاره تى دهره وه، له كو شكى سپى و شو ئنه كانى ديكه كه پشتيوانيان كرد له نيمه بۆ گه يشتن به م ده ستكه وته ميژوويى و گرنگه .

خه لكى نيمه چاوى له عيراق يكي يه كگرتو، ديوكرات و فيدرالييه . نيستا نه وه له بۆ نيمه ره خساوه دلن ياتان بكه ينه وه كه نيمه هيزيكي جياييخواز ين، نيمه به هيزبوونى يه كيتى نه ته وه يى عيراقمان ده ويت، نيمه هه ر شه ين بۆ هيج ولايتيك له ناوچه، به پيچه وانه وه نامانجمان ناشتى و سه قامگيرى ناوچه يه كه يارمه تى به هه موو دراوسينكانى عيراق ده دات.

¹ David Welch

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس وهزارهتس دهره وهس نه مريكا

ئيمه ده مانه ویت په یونډی باشترمان له گهل ولاته یه کگرتوه کانی نه مريكا هه بیته. گهلی كورد قه له بیر ناکات كه ولاته یه کگرتوه کانی نه مريكا و وهزارهتس دهره وه، دۆستانس وهزارهتس دهره وه و بهشه کانی دیکه یارمهتس ئيمه یان داره بۆ گه یشتن بهم ریککه وتنه گرنگه. ئيمه وهك گهلی نه مه کناسی كورد، پییان وه فادار ده مینینه وه. هیوادارم شه ریککه وتنه یارمهتس بدات به باشتر بسونی په یوه نډیسه کانی گهلی نه مريكا و گهلی عیراق، له ناویدا گهلی كورد. جاریکی دیکه سپاس و پیزانینی خۆم دهره بهرهم بۆ خاتون نالبرایت و دۆستانس دیکه له وهزارهتس دهره وه.

زۆر سپاستان ده كه م.

ریککه وتنه نامه ی باکووری عیراق به ناوړیوانی نه مريكا و په یوه نډیسه کانی ولاته
یه کگرتوه کانی نه مريكا و عیراق

وتووێژ له گهل "ده یئید وئیش"، جیگری وهزیری دهره وه له نیداره ی کاروباری
رۆژه لاتی نزیک له بهرنامه ی "Worldnet's Dialogue"

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

۱۵ ی تشرینی یه که می ۱۹۹۸

به پرتز "فوجوکز": مانگی راپردوو "مادلین نالبرایت"، وه زیری دهره وه، ریککه وتننامه یه کی به ناوبریوانی ولاته یه کگرتوه کانى نه مريكا راگه یاند بۆ دابهش کردنى ده سه لآت له نیوان جه لال تاله بانى، سه رۆكى یه کیتى نیشتمانى كوردستان و مسعود بارزانی، سه رۆكى پارتى ديموکراتى كوردستان. گه لى كهس هیوادارن كه نه م ریککه وتننامه تایبه ته، هه لئباردنیكى گشتى لیبکه ویتته له سالى داهاتودا.

له بهرنامه ی نه م جاره ی Worldnet's Dialogue دا ده مانه ویت له گه ل "ده یشید ویتلش، چیگرى وه زیری دهره وه له نیداره ی کاروبارى رۆژه لآتى نزيك، ریککه وتننامه ی باکوورى عیراق و کاربگه ربیه کانى له سه ر ناوچه و په یوه ندیه کانى ولاته یه کگرتوه کانى نه مريكا و عیراق تساوتوى بکه یین .

به پرتز "فوجوکز": پیش نه وه كه بچینه سه ر پرسىاره كاغان، ده توانى هه ندیک له و رووداوانه مان بۆ باس بکه ی كه پاش راگه یاندنى نه م ریککه وتننامه یه قه وماون.

"ده یشید ویتلش": به دلنیا ییه وه. کاتى واژۆكرانى نه م ریککه وتننامه یه، یه که م جار سوو که ریبه رانى دوو حیزبى سه ره کی كورد له باکوورى عیراق له ماوه ی ۴ سالدا دیدارىان ده کرد. له م رووه وه نه مه رووداویكى بهرچاو بوو. پاش نه وهش شه وان دریتیه یان به سه فهره کانیان ده دن له

کورډ و کوردستان له به لگه نامه کانی وزارتس دهره وهس نه مریکا

ریځای ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا و نه وروپا له سمر ریځای گه رانه وریان بؤ زیډی خوځیان له باکووری عیتراق. خشته یه کی کاتی دیاری کراوه بؤ جیبه جی بوونی ثم ریځکه و تنامه یه و نیمه له قوځناخه سهره تاییه کانی جیبه جی بوونی ثم ریځکه و تنامه یه داین. هیوادارین که رووداوی داهاتوو نه وه بیټ که نه م دو ریبه ره (به ریټز بارزانی و به ریټز تاله بانی) له سهره تایی مانگی تشرینی دوهم له نانکارا پیکه وه دابنیشن هوه.

به ریټز "فوچوکز": زور باشه، چند به شدار بوویه که له نانکارا و له نه ندهن پرساریان هه یه، با له نانکاره وه ده ست پینکه یین:

پرسیار: پرسیاره که م نه وه یه که هه روا که ناگادارن نیستا بارودوخی نیوان تورکیا و سوریا زور نالوزه. نیوه چون نه م بارودوچه هه لده سه نگیټن؟

"ده فید ویلش": پیش له هه موو شتیک ده بی بلیم که من له جینگایه کدا نسیم که بتوانم پیشه اته کانی نیوان سوریا و تورکیا روژ به روژ شروقه بکه م له بهر نه وه ی که به پیچه وانهی به یان نامه هاویه شه که ی ریبه ره کورده کان له واشنگټون، ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا ده وری ناویژویوان له م ناکوکیبه دا ناگیټی. پیموایه ده ولته تی میسر نه م ده وره ده گیټی، که واپوو بارودوچه که له م چند روژه ی دواپیه له نه نجامی هه ولته باشه کانی میسر نارامتر بووه. به بیروبوچوونی من نیستا هه ردولا به قازانجیانه ریځاچاره یه که بدوزنه وه بؤ کیشه کانیا و هیوادارم ریځایه که بدوزنه وه بؤ چاره سهر کردنی ناکوکیه کانیا.

له په یوه ندی له گه ل بیرووی نیمه (بیرووی ولاته یه کگرتووه کانی نه مریکا به نیسبته نه و مه سه لانه که تورکیا و سوریا ی له یه که جیا کردووته وه) هه لویستی نیمه نه وه یه که نابیت هیچ ده ولته تیک له ناچه، له وانه سوریا دالده ی تروریستان بدات. نیمه هانی میسرمان داوه ناویژویوانی بکات بؤ چاره سهر کردنی نه م کیشه یه.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

پرسىار: سه ره راي نه وهى كه بهلگه نامه فهرمىيه كانى ده ولته تى نه مريكا نيشان ده دات سوريا به كى له ده ولته تان به كه پشتيوانى له تروريزم ده كات، بۆ نيوه به ناشكرابى پشتيوانى له توركيئا ناكهن، له كاتيكدا كه توركيئا ههول ده دات قه ناعت به سوريا به نييت كه كوتايى به پشتيوانى له PKK به نييت.

"ده يفيد ويلش": من به دلنيايي وه نازام مه به ستي نيوه له م پرسىاره چيه. په يوه نديه كانى نيتمه له گه ل سوريا و توركيئا زور له بهك جياوازه. ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا له لايه كه وه كومه ليك ريوشوي توندى به سه سوريادا (وهك ده ولته ليك كه نه مريكا به پشتيوانى تروريزمى داده نيست) سه پاندوه، له لايه كى ديكه وه توركيئا هاويه يانكي له ميژينهى ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا و نه ندامى ناتويه، كه و ابو په يوه ندى نه مريكا له گه ل نه م دو ولاته له راستيدا زور له بهك جياوازه. نيتمه پشتيوانى له ريگا چاره به كى ناشتيخوازانه بۆ نه م كيشه به ده كه ين.

پرسىار: نايا ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا ده زانى كه ريه رى PKK (عه بدولا نوجه لان) نيستا له كوييه؟

"ده يفيد ويلش": به داخه وه ناتوام هيج شتيك له م په يوه نديه دا بلنم. نه و شتانهى كه من ده يزاتم، نه نجامى راپورتى رزؤ نامه كان و په يوه نديه ديپلوماتيكه تاكه كه سيه كانه، به تايهت له په يوه ندى له گه ل ده ولته تى توركيئا. باشر وايه نه چمه ناو ورده كار ييه كانى نه م مه سه له به. به هه ر حال به سه رنجدان به هه نديك له لي دوانه كانى هه ندى له كار به ده ستانى تايهت تى ده ولته تى توركيئا بؤ مان ده ره كه وييت كه بارود زخه كه هيتور بووه ته وه.

پرسىار: به بؤ جوونى نيوه نايا هه تا كاتيك كه سوريا ده ست له پشتيوانى كردن له PKK هه لته گريت، نيمكانى ديالوگ له نيوان سوريا و توركيادا هه به؟

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس و وزارتني دهره وهی نه مریکا

"دهیئید ویلش": دیالۆگ ده بیئت له ههر بارودۆختیکدا هه بیئت، به باوه ری من دیالۆگتیکي وه ها ده گاته نه بجم. نیمه هیوادارین ههر دوولا کۆمه لێک ریگا بدۆزنه وه بۆ دانیشتن له گه ل یه کدی بۆ تاوتویکردنی نهم نا کۆکیانه به شیوازی که نه ته نه نا کۆکیه کانیا چاره سه ریکه ن به لکو ههر دوو لا بگه نه نه و قه ناعه ته که نه و ریگایه که هه لیا نیژاردوه، راسته. نه گه ر وا نه بیئت بارودۆخی نیوان نهم دو لایه نه خرابتر ده بیئت که به بۆچوونی من زه ره ر به نیگه رانیه کانی نیمه ده گه یه نیئت.

پرسیار: هه روا که ده زانن ده وله تی تورکیا له راستیدا خۆشحال نییه له کۆبوونه وه کهی نهم دوایه ی به ریژ بارزانی و تاله بانی له واشنگتۆن. نا کۆکی سه ره کی نیوان تورکیا و حکوومه تی نه مریکا چییه له سه ر باکووری عیراق؟

"دهیئید ویلش": خۆشحالم که ده چییه سه ر مه سه له ی باکووری عیراق. سپاس بۆ نهم پرسیاره. له راستیدا من له سه ر نه و باوه ره نیم که نا کۆکیه کی نه وتۆ هه بیئت له نیوان تورکیا و ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا که به یه که وه (له گه ل بریتانیا) پشتیوانیا ن کردوه له ره وتی نانکارا بۆ ناشتکردنه وه ی کورده کان. هه ندی جار جیاوازی تاکتیکی یان جیاوازی له شروڤه کاندایه یه، به لام نهم به ربه سه ته دووره له ریکه که وتنی به نه ره تی له سه ر ناما بجه کان. ناما بجه که چییه لیتره؟ ناما بجه که نه وه یه ناشتی و سه قامگیری نهم ناوچه یه له باکووری عیراق ده سه ته به ر بیئت که به ماوه ی چه ند سال به هۆی نا کۆکیه جیزییه کان و ده سه تیوه ردانی لایه نه بیانیه کان و به داخه وه چالاکییه تیروریسته یه کان نا لۆز بووه. ره وتی نانکارا بۆ چاککردنه وه ی نهم بارودۆخه به باشترین شیوازی مومکین دارێژرا.

به تیپه ربوونی چه ند سال نهم بارودۆخه نا لۆز بووه، هۆکاره کهی نه وه یه که نهم دو ریبه ره کورده نه یانته وانیوه ریگایه ک بدۆزنه وه بۆ نه وه ی له سه ر مه سه له زۆر گرنگه کان که نه وانی له یه ک جیا کردوه ته وه له گه ل یه کدی دانیشتی بکه ن. هه روا که پیشترا ناما ژه م پیئکرد، نه وان هه تا نهم جاره له

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و هزاره ننی دهره وهی نه سربیکا

واشننگتون به ماوهی ۴ سالډ دیداریان له گهډله یه کدی نه کردېوو. نهوهی که نیمه توانیمان بیکهین نهوه بوو که بۆ یه کم جار له دهوری یه کویان بکهینهوه و رهوتیکسی نوی دابننن بۆ نهوهی ناوکویه کانیان چاره سر بکن. نم جار خشته یه کی کاتی دانراوه و بهرنامه یه کی تزکمه ی کاری دارپژراوه بۆ نهوهی هر دوو لا کومه لیک شتی تاییهت بکن و پشتیوانانی نم رهوته (تورکیا ، نه سربیکا و بهریتانیا) چاودیزی بکن به سر بهر وه پیشچوونی نم رهوته .

پرسیار: دهولته تی تورکیا ده لیت ریکه وتنامه که ی نیتوان بارزانی و تاله بانی که له واشننگتون واژو کرا پیشتر به تورکیا نشان نه دراوه یا تورکیا له باره ی نم ریکه وتنامه یه پیشتر ناگادار نه کراوه تهوه. نپوه له م په یوه ندیسه دا چی ده لیتن؟

"ده یفید و تیش": نیمه له سهرتاسه ری نم رهوتهدا له گهډله دهولته تی تورکیا راویژمان کردوه. دهولته تی تورکیا له گهډله نیمه راویژی کردوهه درباره ی ههولته کانی بۆ هاندانی سه قامگیری باکووری عیراق، نیمه زور ههولمان دا بۆ نهوه ی پشتیوانی دیکه بهینینه ناو نم رهوته. بهلام له کوتاییدا گه یشتینه نه غامیکی بنه رته تی، له بهر نهوه که ولاته یه کگرتوه کانی نه سربیکا توانی دهوری ناویژوان ببینی بۆ دیدار و دانیشتنی نم دو ریبه ره. نیمه وا هه ستمان کرد که نم کویونه وه یه زور گرنگه بۆ شکاندنی بهر به سته کان و بهر وه پیشچوون و ده بی لیره له واشننگتون به پرتوه بچیت. نیگه رانی نیمه، هه مان نیگه رانی به نیسه بت نامانجه کانی پیشروه واتا نیمه له سر نهو ساوه ربهین که ناسایشی هه مرو لایه نیک له ناوچه باشر ده بیت نه گه ر تیگه یشتنیکی بنه رته تی له نیتوان دو ریبه ری سه ره کی کورد له باکووری عیراقدا هه بیت به نیسه بت ناسایشی تورکیا. نه گه ر نم دو حیزه بتوانن هاوکاری یه کدی بکن، بوازی ده ستیوره دانی بیانی و تروریزم و ده ستریزیبه کان بۆ سه ر سنووری تورکیا کم ده بیتته وه.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مریکا

پرسیار: له کاتیکیدا که نیتسا کۆمه لێک و تووێژ دهربارهی داهاتووی گروپه کورده کان له ناوچه له نارادایه، به گویزهی رێککه و تننامهی واشنگتۆن نێسه چی ده لێن به نیه سبته داهاتووی تورکمانه کان له باکووری عێراق؟

"ده یقید وێلش": سپاس بۆ نهم پرسیاره گرنکه. نه رکى من وهك ناویژیکار لهم ره وته دا ته وه بسوه که سو دیکى زۆرتر بگه یه نه سه رجهم نه وه خه لکه ی که له و ناوچه یه ده ژین. نێمه وا بیر ده که یه نه وه که باشترین رینگا بۆ گه یشتن به نامانچ ته وه یه که نه وان ده بی به په روۆش بن بۆ کاروباری خۆیان و هه ول به دن له یه کدی تیبگه ن. و تووێژی نێمه له گه ل دو گروپه ی چه کداری سه ره کی له ناوچه، به واتای ته وه نیه که نێمه ده مانه و پت لایه نیکى دیکه بجه یه نه په راوێزه وه.

هه ره وه ها که ده زانن، من له ۲ سالی رابردوودا دوو جار سه ردانی باکووری عێراقم کردووه. کاربه ده ستانی نه مریکا به ده گمه ن نهم جوژه سه فه رانه نه نجام ده دن. له مبه انه ی نه وه سه ردانانه دا من له گه ل نوینه ره جوژا و جوژه کانی تورکمانه کان دیدارم کردووه و له تورکیاش له گه لیان قسه م کردووه. نێمه زۆر نیگه رانین به نیه سبته داهاتووی سه رجهم خه لکی ناوچه، چ کورد، چ تورکمان، چ مه سیحی، چ سه ریانی و چ نه ته وه کانی دیکه. نێمه به راستگۆیی وه ده لێن داهاتوو باشتر ده بیست نه گه ر نهم گروپانه به تزانن له رینگای یه کگرتوویی زۆرتر و سه قامگیرتر بوونی ناوچه خۆیان بیاریژن بۆ ته وه ی نه بن به قوربانی ده ستپه ردانی ده ولته ی عێراق یا ده ولته ی تیران یا هه ندی لایه نی بیانی دیکه که ده یانه و پت که لکی خراب له بارودۆخه که وه ربگرن.

نه وه رێککه و تننامه یه که له واشنگتۆن واژۆ کرا، رینگا خۆش ده کات بۆ ده وری سیاسی سه رجهم خه لکی ناوچه. کۆمه لێک بیروپرای جیاواز هه یه له سه ره ته وه ی که نهم ده وره چۆن بگێردریت، به لام نهم جیاوازیانه زۆرتر له و ناوچه نه یه که چه ند نه تنیکیک پێکه وه ده ژین و کێشه که له سه ره ته وه یه که ژماره ی دانیه ستووانی شوپنه کان چه نده و نه گه ر هه لپێژاردن کرا بۆ نه ندامانی پارلمان،

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروهوى نه مريكا

دهنگه كان چۆن دابهش بكریت. كیشه كانى شهم ناوچانه دهبی له رهوتی وتووێژه كاندا روون بكریتنه وه، له وانیه له رینگای یارمهتی سیاسی بۆ نمونه سه رهژمیرییه کی متمانه پیکراو نه نجام بدریت بۆ شهوی ژماره ی دهنگه كانى هه ره ناوچه یهك دیاری بكریت.

پرسیار: هه روا كه ناگادارن، دهولهتی تورکیا لهم دوا یبانه بریاری داوه كه په یوه ندییه سیاسییه كانى خۆی له گه له دهولهتی عیراق تازه بکاته وه و بالۆیترخانه که ی بکاته وه له به عداد. ئیتره چۆن شهم بریاره هه لده سه نگیستن؟

"ده یفید و ئیلش": به بۆچوونی نیمه کاتی شه وه هاتوه شه یوازی په یوه ندییه كانان له گه له دهولهتی عیراق بگزرین له بهر شه وهی كه ئیستا رژی عیراق خۆی له شه رك و بهر پرسیاره تیه كانى ده دزیته وه كه بریار نامه كانى نه نجومه نی ناسایشی نه ته وه یه كگرتوه كان بۆی دیاری كرده وه. بۆ نمونه عیراق هاوکاری ناکات له گه له كۆمیسسیونى تایبهتی نه ته وه یه كگرتوه كان و له سه ره تای مانگی ناب شهم كومیسیونه له عیراقدا نه ماوه. كه وابوو له كاتی كدا كه دابرا نیکی وا هیه له نیوان دهولهتی عیراق و كۆمه لگای نیونه ته وه ییدا، نیمه ههست ده كه یین باش نییه په یوه ندییه كان له گه له عیراق باش بیته وه.

پرسیار: له سه ره تای ناکۆکی تورکیا و سوریا هه ندیک له ولاتانی عه ره بی بانگه شه ی شه وه ده كه ن كه ئیسرا ئیل له پشتی سیاسه تی تورکیایه له به رامه بر سوریا و هانی تورکیا ده دات. ئیتره وهك دیپلوماتیکی زۆر سه ره كه ی. وه زا ره تی ده ره وه، چۆن په یوه ندییه كانى تورکیا و ئیسرا ئیل هه لده سه نگیستن و نایا پیتان وایه كه په یوه ندییه كانى تورکیا و ئیسرا ئیل هه ره شه یه بۆ ناوچه و هاوسه نگییه كان ده گۆریت؟

"ده یفید و ئیلش": به داخه وه من له گه له شه و بیرۆکه یه نیمه كه ئیسرا ئیل له پشتی سیاسه تی تورکیایه لهم په یوه ندییه دا. بیرۆچوونی من و ده وله تی شه مریکا لهم باره یه زۆر روونه. زۆر

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكيا

سروشتيه كه توركيya وهك دهوله تيكي گرنگ له ناوچه و جيهان، ده تواني په يوه ندى هه بيته له گهل هه دهوله تيكا كه پيى خوښ بيته. نيسرائيل دؤستيكي باشي ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكيا يه، توركياش هه روا. ناساييه كه نيتمه پيمان خوښه توركيya و نيسرائيل په يوه ندى باشيان له گهل يه كدى هه بيته. نيتمه نه مه به شتيكي باش ده زانين بؤ ناوچه، نه كيشه يهك بؤ ناوچه. پيموانيه كه نه م په يوه ندى هه په شه بيته بؤ ناوچه و به دلنياهيه وه له سه ر نه و باوه ره نيم كه نيسرائيل به هيج شتويه كه پشتيوانى له كرده وه كانى توركيya بكاك دؤى نه و تروريستانه كه له دهره وه هه په شه له توركيya ده كه ن. دهوله تي توركيya خوڻى بربار ده دات له سه ر نه م شتانه و پيموايه توركيya ده تواني ته سه ربه خوانه كار بكاك و به رپرسيارتي نه مه بگريته نه ستؤ. به باوه ري من زؤر به هه له دا ده چين نه گهر بلين كؤمه لنيك پيلانى گه وره له پشتى نه م مه سه له دا هه يه.

پرسيار له رؤژنامه ي "لؤس ناغليز تايمز" هه: پيش سه فهر بؤ واشنگتون، مه سه ود بارزانى وتى هؤكارى راسته قينه ي هاتنى نه و بؤ واشنگتون نه وه بووه كه نيوه له كاتى ديدار له باكوورى عيراق له مانگى حوزه يرانى رابردوو، بؤ يه كه م جار به ناشكرا پشتيوانى خوڻان دهره پريوه له كورده كان و سه ره بعام كؤمه لنيك گارانتي تان داوه به كورده كان؟ نيوه چ چؤره گارانتيه كتان داوه به كورده كان؟

"ده يفيد ويلش": له راستيدا گرنگ ترين گارانتيه كه نيتمه داومانه به خهلكى باكوورى عيراق - هه موو خهلكى باكوورى عيراق، نه ته نهها كورده كان - تيره گلانى كؤمه لگاي نيونه ته وه يسه له كيشه كه يان دا. بؤ چوونى من نه وه يه كه ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكيا نايته بى هه لويست و بى دهنگ بيته له به رامبه ر چاره نووسى خهلكى نه م ناوچه يه. نيتمه له وانه دلته زينه كانى پيشتر فيتر بووين كه نه گهر نيتمه بى دهنگ بين، تراژيديه كه دووبات ده بيته وه. با وه بيري خوڻانى به يني نه وه كه خهلكى باكوورى عيراق قوربانى پيشيلاكارى يه كجار زؤرى مافى مرؤف بووه له ده يه ي ۱۹۸۰ و سه ره تاي ده يه ي ۱۹۹۰. كؤمه لگاي نيونه ته وه يه له سه ره تاي ده يه ي ۱۹۹۰ يه كى گرت بؤ

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تنس دهره وهس نه مریکا

پشتیوانی كردن له كورده كان و پیموایه گه وره ترین كیشه یه كه كه كورده كان پاش نهم قۆناخه هه یانبوه، جیابوونه وه و یه كنه گرتوویی سیاسی بووه. نه گهر نیمه بمانتوانیسا یارمه تیان بدهین بسۆ چاره سهر كردنی نهم كیشه یه، ناسایش و ژیانی خه لگی نهم ناوچه یه (خه لگی باكووری عیراق به گشتی) باشت ده بوو.

نه وه ی كه من جه ختی له سهر ده كه مه وه بۆ به ریز بارزانی و تاله بانى و هه موو كه سانى ديكه كه له باكووری عیراق دیدارم له گه ل كردون، نه وه یه كه كۆمه لگای نینونه ته وه یی كه وتووته نینو كیشه كه یان. ههر بۆیه كۆمه لگای نینونه ته وه یی، له وانه ولاته یه كگرتووه كانى نه مریكا سهرنج به بارودۆخه كه یان ده دات به لّام نه وان به رپرسیارن له به رامبه ر خه لگه كه یان كه باش ربه رابه تى بكن بۆ نه وه ی كه بارودۆخه كه باشتر بیّت، نه گه رنا مه ترسى له سهر خه لگه كه یان زۆرتتر ده بیّت.

من هه یچ گارانتیه كى تایبه تم نه داوه به ربه ره كورده كان. سهره تا كه نه وان هه اتن بسۆ واشنگتۆن، نیمه روانگه ی خۆمانان بۆیان روون كرده وه كه له بارودۆخه كیدا كه دو پارتى سهره كى كوردی پشكه وه ناكۆكن و له گه ل یه ك شهر ده كهن نه گه ر پاشان ده وله تى كى بیسانى یان ده وله تى به غداد هه رشیان بكاته سهر، زۆر زه جمه ته بۆ ولاته یه كگرتووه كانى نه مریكا یا ههر ده وله تى كى ديكه كه كۆمه لگای نینونه ته وه یی وه گه ر بجات بۆ پشتیوانى كردن له كورده كان. وه زیرى دهره وه زۆر به جوانى نهم مه سه له یه ی بۆ به ریز تاله بانى و به ریز بارزانی روون كرده وه. به لّام نه گه ر نه وان یه كگرتوو بن و ده ست به پروسه ی ناشتبوونه وه بكن، ولاته یه كگرتووه كانى نه مریكا یارمه تیان ده دات و نه گه ر هه ره شه یه كى ديكه له لایهن به غداد وه له سهریان بكریت، نیمه بى ده نگ نابین له به رامبه رى و پشتیوانى له كورده كان ده كه ین. وه زیرى دهره وه پش له راگه یاندن نامه هاویه شه كه ی نینوان به ریزان تاله بانى و بارزانی، نهم مه سه له یه ی پیراگه یاندوون.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

پرسيار: نه گهر نيمه چاو له ريككه وتنامه كهى نيسوان به ريز بارزانى و به ريز تالنه بانى بكهين، كۆمه لئيك خالى سه رغيرا كيشى تيدا ده بينين، بۆ فونه باسى بيروكهى فدراليزم له نيسوان گروهه كورده كان له داهاتوردا كراوه. نهم بيروكهيه ده بيتسه هۆى بيكهاتنى ده ولته تىكى سه ربه خو له داهاتوردا له ناوچه، نيوه چۆن بىرى لى ده كه نه وه؟

"ده بيقيد ويلش": خوشحالم كه پرسيار تىكى واتان هينايه گۆرى له بهر نه وهى كه من له كاتى گفتوگو له گه ل دوسته كامم له ده ولته تى توركييا بۆم دهرده كهوت كه نهم مه سه له يه كۆمه لئيك نيگه رانى له توركييا دروست كردوه. با به چهند شپوه وه لامى نهم پرسياره بده مه وه: به كه م له په يوه ندى له گه ل نه وهى كه لهم ريككه وتنه دا هاتوروه، ده بى بلنم له به كه م به شى راگه يان دننامه هاوبه شه كه دا ناماژه به وه كرا كه نامانجى خه لكى عىراق، عىراق تىكى به كگرتوو، پلوراليسست و ديوكراته. له په يوه ندى له گه ل نامانجى دو حيزبه كورده كه، نه وان جوړيك سيستى فدرالبيان ده ويت له چوار چپوهى عىراقدا. هه لويستى ولاته به كگرتوو كهانى نه مريكا به نيسبته نامانجى نهم دو حيزبه كورده نه وه يه كه نيمه ريز له نامانجه كه يان ده گرین به لام ريزيشمان هه يه بۆ نامانجى خه لكى عىراق بۆ ولات تىكى به كگرتوو، پلوراليسست و ديوكرات، نه گهر واييت زۆر باشه. لهم په يوه ندييه دا، نيمه ريز له مافى خه لك ده گرین بۆ نه وهى خو يان بريارى داهاتوى خو يان له ولاتى خو ياندا بدن. نه مه به شى كه له ميراتى نه ته وه يى نيمه و زۆر به ي نه مريكا ييه كان باوه ريان پييه تى. پاش نه ره ش نيمه خو يشمان ده ولته تىكى فيدرالين. نه مه به واتاى نه وه نييه كه ولاته به كگرتوو كهانى نه مريكا ريگا چاره يه كى تاييه ت پيشنيار ده كات به نه ته وهى عىراق. نه مه شتى كه خه لكى عىراق خو يان ده بى بريارى له سه ربه دن كه كورده كانيش به شى كى گه وهى نهم بيكهاته يه ن.

دووم نه وه كه هه لويستى ولاته به كگرتوو كهانى نه مريكا چيه به نيسبته سه ربه خو يى كوردستان، له بهر نه وهى كه من ده زانم خه لك لهم په يوه ندييه دا پرسياريان هه يه. با ليژه نه وه روون بكه مه وه

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نه مريكا

كه ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكا پشتيوانى ناكات له كوردستانىكى سه به خه، چ له باكورى عيراق، چ له شويته كانى ديكه. نيتمه پشتيوانى له عيراقى يه كگرتوو ده كه مين و له سه ره نهو باوه ره مين كه عيراق خاوهن يه كپار چه ميبى خاكه و نيتمه نامانه ويته نه م كيانه بگزين. نه مه روانگه ي نيتمه يه به نيسه بت عيراق.

پرسيار: تايا له ميانه ي گفتوگو له گه ل به ريز بارزانى و به ريز تاله بانى، باسى مه سه له ي نؤپوزسيونى عيراق كراوه، نه گه ر شتيكى وابوه. نه وان ده يانه ويته چ ده وريك له مه دا بگزين و به له به رچا و گرتنى سه ره نه كه وتنى نه زمونى پيشووترى نيوه له گه ل نؤپوزسيونى عيراق، نيوه به شوين چ مود تيلىكى نوي يان ده وركي زيكي نويدان؟ و كاردانه وهى نيوه چه له به رام سه ر پيشنياره كه ي دوكتور نه حمه ده چه له ميبى سه به رت به وهى كه شازاده ي نؤردون، مه لكه حه سه ن ميبى به ري به رى نويى عيراق؟

"ده يفيد ويلش": به لى چه ند پرسيار خرايه روو. من هه ول ده ده م وه لامى گرن گرتينيان بده سه وه، نه ويش نه وه يه كه چ جو ره گفتوگويه ك كراوه له گه ل بارزانى و تاله بانى سه به رت به نؤپوزسيونى عيراق. من نهو شته ي كه پيشتر وتم دو وباتى ده كه سه وه، ناما ميبى نيتمه له هه وله كه ي مانگى نه يلو مان نه وه بوو كه بارودوخى باكورى عيراق باشتر بكه ين. نيتمه ناما ميبى و امان نه بوو كه نه م دو ري به ره خويان وه ك ري به رانى نؤپوزسيون رابگه يه نن يان جو ره به ره يه كى يه كگرتوو دزى ده ولته تى عيراق دا به مزرينن. خو ش بختانه له سه ره نهو باوه ره نيم كه له م بارودوخه دا شتيكى وا پيويست بيت يان گونجاو بيت. با له بير مان نه چي ته نه م دو ري به ره سياسيه، نه زمونى تى كه به رچاويان هه يه له گه ل ريمي سه دام حوسه ين و پيويستيان به وه نيه كه كه سيكى ديكه فيريان بكات كه قوربانى بوونى سه دام واتاى چه يه. له م باره وه نه وائيش وه ك زوريه ي خه لكى عيراقن و زور به ده ستي سه دام چه وساونه ته وه و كومه ليك نه نجاميان به ده ست هيتا وه. پيويست به وه ناكات نيتمه نه وان فيرى نه م ميژو وه بكه ين. نه وان ري به رى خوراگه يان دراوى نؤپوزسيونن، له به ر نه وهى كه

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى و هزاره نى دهره وهى نه مريكا

دهسه لات و كونترولنى سهدام حوسهين قبول ناكهن له ناوچهى خوياندا. نهوان به شتيكى زور خراپى دهزانن كه له ژير كونترول و دهسه لاتى سهدام حوسهيندا بن و نهركى هاوبه شى نيمه وه كه نهندامانى كۆمه لگاي نيونه ته وه يى نه وه يه كه گارانتي نه وه بكهين كه نهوان ديسان نه كه ونه ژير دهسه لات و كونترول سهدام.

پرسيار: ههروهك دهزانن توركييا هه ندى جار شالوى سه رازى له باكوورى عيراق نه نجام ده دات بۆ رامالينى PKK. نه م شالاوانه كاردانه وهى هه ندى له ولاتانى ناوچه يا جيهاننى ليده كه ويته وه، به لام نيوه پشتيوانى له م شالاوانه ده كه ن، نيوه پشتيوانيتان كردوه له توركييا بۆ نه م شالاوانه له بهر نه وهى كه دژى تروريزم نه نجام ده درين. نه گهر له داهاتوودا ئالوگۆز به سه ر هاوسه نكيه كان دا بيت ، تايا نه مريكا هه روا به گهرمى پشتيوانى له شالاوه كانى توركييا ده كات؟

"ده شيدي و نيش": با هه لويستى خزمان روون بكه مه وه: به كه م توركييا دؤست و هاوبه يمانى نيمه يه. دووه نيمه ريز له مافى خو پاراستنى توركييا ده گرين و پشتيوانى ليده كه ين، له وانه دژى تروريزم. سييه م توركييا راويژ ناكات له گه ل نيمه بۆ نه نجامدانى نه م شالاوانه. چواره م كاتى كه توركييا هه ست ده كات پيويسته نه م شالاوانه نه نجام بدات، هه لويستى نيمه نه وه يه كه ده بى پتوه ر و ماوهى نه م شالاوانه سنووردار بيت و زيان به مافى خه لكى ناوچه نه گه يه نييت. كه و ابو نه مه خوى له خزيدا جياوازه له گه ل پشتيوانى كردن له م شالاوانه. ولاتانى ديكه هه لويستى جياوازيان هه يه به لام ده بى نامازه به وه بكه م كه گه لى له و ولاتانه كه نه م شالاوانه شه رمه زار ده كه ن، خو زيان به پرسيارن له به رامبه ر نه و بارو دۆخه ي كه نه م شالاوانه ي ليده كه ويته وه يا له راستيدا به پرسيارن له به رامبه ر نه و پشتيوانيه كه له PKK ده يكه ن. نيمه ديالوگى باشمان هه يه له گه ل ده و لته تى توركييا له م په يوه ندييه دا.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس وهزارهتس دهره وهس نه مریکا

به بۆچوونی من راگه یاندن نامه هاوبه شه که ی به پرتزان بارزانی و تاله بانى هندیك گارانتي نه منى زۆر گرنگی تیدایه بۆ ناسایش و پاراستنى تورکیا. نایا من نیگه رانم به نیسبهت جیبه جی بونی نهم گارانتيه؟ به دلنیا یییه وه ، من زۆر به وردی چاودیتری نهم مه سه له یه ده کهم له گه ل هاوکارانم له ده وله تی تورکیا و به ریتانیا. زۆر گرنکه که نهم به شه له ریککه وتتن نامه که به شیوه ی فه رمی جیبه جی بکریت و شتیکی به رپه تیه بۆ ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا که تورکیا له م ره وته دا قازانجیکی نه منى ده ست بکه ویت.

پرسیار: ده مه ویت پرسیا ره کهم دوویات بکه مه وه دهره یه ئۆپوزیسیونی عیراق و نه وه ی که نیوه چ فورمولیکتان داوه به ئۆپوزسیون. نایا نیمه ده توانین چاوه روانی نه وه بکه ین که چالاکى ئۆپوزیسیون، سه ره له نوئ له باکووری عیراق ده ست پیکاته وه؟

"ده یقید وئیش": نیمه پشتیوانی له ئۆپوزیسیونی عیراق ده که ین. هه روا که هه موومان ده زانین، عیراق ئۆپوزیسیونی هه یه که زۆره ی خه لگی عیراق تیددا به شدارن. مه سه له ی نیمه نه وه یه که ده نگى خۆمان بجه ینه پال نهم ئۆپوزسیونه بۆ نه وه ی له داها توودا خۆی وه ک نالترناتیفیکى به هیز نیشان بدات. نهم هه ولئیکى دریزخایه نه. به داخه وه، یه کى له تابه ته ندیه کانی رژیمى عیراق نه وه یه که ده سه لاتفوازی له راده به ده ری نهم ده وله ته، به شتوازیکی زۆر سه ره که وتوانه توانیوه تی ناره زایه تیه ناوخۆیه کانی عیراق کونترول بکات، نه لبه ته نه له هه موو شوینه کانی عیراق به لکوو به تاییهت له ناوه راستى عیراقدا. نیمه وه ک ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا پشتیوانی له هه وله کانی ئۆپوزیسیون ده که ین بۆ به ریکخستن کردنى خۆی و راکیشانی پشتیوانی نیونه ته وه یی و ناوخوی. نهم مه سه له یه چه ند توخى هه یه: یه کهم پشتیوانی کردن له په خشی به رنامه ی رادیویى که بیرورای جیاواز بجاته به رده ستى خه لگی عیراق. دووه م پشتیوانی له هه وله کانی ئۆپوزیسیون بۆ به ریکخستن کردنى خۆی و کۆکردنه وه ی نه ندنامه جۆراوجۆره کانی ئۆپوزیسیون له ده وری یه ک بۆ دیالۆگ و له یه ک تیگه یشتن. سییه م نیمه هه روه ها پشتیوانی له هه ولئیکى چروپ و

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

پرسیار: من دوو پرسیارم ههیه: یه کهم نهوه که ههندی راپۆرت بلاو بووه تهوه سه بارهت بهوهی که خاتوون نالبرایت له کۆبوونه وه که ی واشنگتۆندا بهلینى داوه به بهرپۆر تاله بانى و بارزانى که نه گهر سوپای عیراق هیرش بکاته سه ر ساکوورى عیراق، ولاته یه کگرتوه کانى نه مريکا سه رگریان لیده کات، هه رواکه بهرگري له کویت کرد، نایا ئیوه نه مه پشتر است ده که نه وه؟ پرسیارى دووه مى من نه وه یه که ئیوه و تتان که سیاسه تى نه مريکا دژى پارچه پارچه بوونى عیراقه، به لام روانگه ی جیهانى عه ره ب نه وه یه که ئیستا ده وله تى کى نیمچه سه ره بخۆ له باکوورى عیراق هه یه که بنه ما خۆش ده کات بۆ ده وله تى کى سه ره بخۆى کوردی.

"ده یفید ویلش": له په یوه ندى له گسه پرسیارى یه که مدا ده بى بلیم له کاتى راگه یاننده هاویه شه که، خاتوون "نالبرایت" دو شتى به گشتى باس کرد: یه کهم نه وه که ولاته یه کگرتوه کانى نه مريکا ناتوانیت رینگه به وه بدات که رووداوه کانى کۆتایى ده یه ی ۱۹۸۰ و سه ره تای ۱۹۹۰ دووپات بیته وه که تیبدا هه زاران عیراقى، زۆرتر کورده کان گیانیان له ده ست دا و ههروه ها که ئیوه له وان هیه بشانه ویت وه بیری به یتنه وه، ده وله تى عیراق سه ره تا چه کى کیمیاى دژى خه لکى بى گوناھى ولاتى خۆى به کاره یناوه. مه سه له ی دووه م که خاتوون نالبرایت باس کرد نه وه بوو که ولاته یه کگرتوه کانى نه مريکا پشتیوانى له خه لکى عیراق و به تابه ت خه لکى باکوورى عیراق ده کات، نه گهر ده وله تى عیراق هیرش بکاته سه ریان. به بۆچوونى من نه مه هۆشداریه بۆ سه دام که قه د هیرشه کانى دووپات نه کاته وه، له بهر نه وه ی که به ردیله که ی ده دات.

به نیسه بت پارچه پارچه بوونى عیراق، نیمه راهانگه یان دووه که پشتیوانى له عیراقى کى یه کگرتوو ده که یه ن. له راستیدا ده وله تى عیراق هه ر له کۆنه وه کونترۆلى هه ندى به شى ولاتى خۆى له ده ستدا نه بووه، بۆ نمونه پینش نه وه ی که ولاته یه کگرتوه کانى نه مريکا له راستیدا بکه ویتته ناو کیشه ی باکوورى عیراق. نازام مه به ستان نه وه بوو که نه مه پارچه پارچه بوونى عیراقه، من نه مه به شکستى رژیمى عیراق ده زانم و ههروه ها شکستیکه بۆ خه لکى عیراق. نیمه پشتیوانى له

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروهوى نههريكه

جيا بونهوهى به شتيك له عيراق لهو ولاته ناكهين و ههروهه پشتيوانى له دروستبوونى دهوله شتيكى نيمچه سه به خو ناكهين له به شتيك لهم ولاته دا و باوه ريش ناكه م ريبه ره كورده كان به دواى شتيكى وا بن. نه گهر به ديقه ته وه راگه يان دن نامه كه بخوينينه وه، ده بينين كه به ريز بارزاني و به ريز تاله باني داواى عيراقى يه كگرتوو، پلوراليست و ديموكرات ده كهن. نه وان پيشنيارى نه وه ده كهن كه سيستمى عيراق، فدرالى بيت. نه مه شتيكه كه سه رجهم خه لكى عيراق ده بى بريارى له سه ر بدن. هيرادارين روژيك بيت كه خه لكى عيراق سيستمى وا هه ليزين.

پرسيار: نيوه نامه ژه تان به وه كرد كه ناتانه ويت به شتيك له عيراق لهم ولاته جيا بكه نه وه و ريبه ره كورده كانيش داواى سيستمى فدرالى ده كهن، به لام له كورده وه دا شتيكى وا له سه رويه ندى روودان دايه. نيوه راديو به كتان داناه بو توپوزسيونى عيراق و نه ندامانى CIA له باكوورى عيراق ماوه يه ك پيش نيستا چالاك بوون و اتا كاتيك كه بارزاني هيرشى كورده سه ر تاله باني له سليمانى و هه موو نيشانه كان نيشان ده دات كه نيوه سه ره و پيش ده چهن و ده تانه ويت كو مه لگاي نيونه ته وه بى زورتر بكيشنه ناو باكوورى عيراق. به لام هه روه ك ده زانن كورده وه له گه ل ليدوان جياوازه. نيوه چى ده ليتن لهم په يوه نديه دا؟

"ده يفيد ويلش": من له گه ل زوربه ي نه م بوچوونانه دا نيم. نيستا گه لى راديو ههن كه سه ر به توپوزسيونى عيراقن، بو تنها په نجه به ره ولاى راديو كه ي نيমে راكيشراوه كه ده يه ويت عيراق پارچه پارچه بكات. نه وه ي كه نيمه بو خه لكى عيراق ده مانه ويت، شتيكى جياوازه، نيمه پشتيوانى له هه ر كه سيك ده كهين كه له گه ل نه م راونگه يه ي نيمه دا بيت. به باوه رى نيمه خه لكى عيراق شايانى نه وه ن داهاتويه كى جياوازيان هه بيت. نامانجى نيمه، نه مه يه.

جاريكى ديكه دووپاتى ده كه مه وه كه هه لويستى نيمه نه وه يه كه يه ك نه ته وه هديه له عيراقدا. ده وله تى عيراق له ماوه ي ۲۰ تا ۳۰ سالى رابردوودا، ريبه رايه تيبه كى لاوازي هه بووه به سه راورد

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی وهزارهتی دهرهوهی نههریکا

له گهل دوله تانی دیکه ی ناچه. عیراق خاوهن سهرچاوهی سروشتی زوره و خهلکینکی زیرهک و چالکی ههیه. بهلام چ به سهر نهم نهتهوهیهدا هاتوره؟ نهم نهتهوهیه له لایهن رژیمی سه دامهوه قهلاچز کراوه و نهم رژیمه بهرپرسیاره له بهرامبهر میژووی نهم ۲۵ سالهی دوایهی عیراق. ههموممان نهوه دهزانین سهره پای نهو کیشه بنهه تیانهی که رژیمی عیراق بز خهلکه کهی دروستی کردوه، نهم نهتهوهیه هیشتا بهیه کگرتووی ماوهتهوه.

به باوهری من نهم هاوپه یوندیه که تا نیستا عیراقی به یه کگرتووی هیشتوهتهوه عیراق بهرهو یه کپارچهیی دهبات نه ههلوه شاندهوه. جارینکی دیکه دوپاتی ده که مدهوه که نامانجی نیمه پارچه پارچه کردنی عیراق نییه. زور راستگزیانه پیتان ده لیم که تنانهت نه گهر نیمهش بمانهویت، نایا ده توانین عیراق پارچه پارچه بکهین؟ جگه له ممش له کاتی جهنگی ۸ سالهی نیران و عیراق، گهل کهس ده یانگوت له وانیه به شیک له خهلکی عیراق له ولاته جودا ببنهوه و په یوهست یس به شینکی دیکه. بهلام شینکی وا رووی نه دا، رووی دا؟ رووی نه دا له بهر نهوهی که به بزچوونی من زوریی خهلکی عیراق خویان به عیراقی دهزانن و نه گهر دراوسیه کی نریک عیراق نهیتوانی عیراق پارچه پارچه بکات، ولاته یه کگرتوه کانی نههریکاش ناتوانیت پارچه پارچه بکات، تنانهت نه گهریش بیهویت شینکی وا بکات.

بهلام دیسان پشتراستی ده که مدهوه که شینکی وا له نارادا نییه. با به شینوازیکی دیکه بزتان روونی بکه مدهوه: نه گهر سبهینی رژیمیکی دیکه له عیراق بکات به دهسلات و سه دام له سهر دهسلات لاپریت، ولاته یه کگرتوه کانی نههریکا په یوهندییه کی جیاواز له گهل نهم دوله ته دهگریته بهر. خاتون نالبرایت، وهزیری دهرهوه له لیدوانیکدا له سهره تای ۱۹۹۷ نهم مهسه له یه راگیاند و من داواتان لیده کهم بگه ریتهوه بز دواوه و نهم لیدوانه بخویننهوه له بهر نهوهی نشان ده دات نیمه تنهها کیشه مان له گهل رژیمی عیراق ههیه، نه له گهل ولات یان خهلکی عیراق.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره نى دهره وهى نه مريكا

پرسىار: نىوه چۆن نهم كرده وهه يه ده ولته تى تور كيا شروژنه ده كهن كه ده سته به جى پاش ريككه وتنا ميه واشنگتون رايگه ياند ده يه ويته په يوند يه ديپلوماتيكه كاني خۆي له گهل عىراق تا ناستى كرده وهى بالتوي زخانه لهم ولاته بهرز بكاته وه؟ نايا نىوه له سهر نهو باوه ره نين كه ده ولته تى تور كيا له وه ده تر سىت كه نه گهر كيانى كى جياواز له باكوورى عىراق پىك بيت، كيانى كى هاوشيوه له باشوورى رۆژه لاتی تور كيا دروست ده بيت؟

"ده يفيد ويلش": من پيشتر وهلامى نيگه رانیه كاني ده ولته تى تور كيام به نيسبهت راگه ياندن نامه هاويه شه كه ي دو ريه ره كورده كه دايه وه. به نيسبهت پرىارى تور كيا بس بهرز كرده وهى ناستى په يه ندييه كاني له گهل عىراق، وهلامى نهم پرىاره م توزىك له مهو بهر دايه وه و دوپاتى ده كه مه وه كه نهم برىاره په يه ندى به تور كيا وه هيه. نهمه كۆمه لىك نيگه رانى بۆ نيمه دروست كرده وه. به بۆچوونى نيمه له كاتى كدا كه ده ولته تى عىراق له كۆمه لگاي نىونه ته وهى دابرا وه، بيروكه ي بهرز كرده وهى ناستى په يه ندييه كان له گهل نهم ده ولته ته، بيروكه يه كى باش نيه. نيمه سه ير ده كه مين بزاني چۆن نهم برىاره جيبه جى ده بيت.

پرسىار: له ريككه وتنا ميه كه ي نىوان به ريز بارزاني و به ريز تاله باني به ناوبىروانى نه مريكا له واشنگتون، خشته يه كى كاتى ديارى كراوه بۆ به ريوه چرونى هه لباوردن له مانگى حوزه يران. هدى له ره خنه گران پىيان وايه نهم ريككه وتنه ننامه يه واقعبىنانه نيه و كۆمه لىك شت هيه و له راستيدا كۆمه لىك كيشه هيه وهك دابه ش كرنى داها ته كان له باكوورى عىراق. ههروه ها ولاته يه كگرتوه كاني نه مريكا به پرىارى تى شتى كى گرتوه ته نه ستۆ كه ناتوانى جيبه جى بكات.

"ده يفيد ويلش": پيموايه گه لى ريككه وتنا ميه نىونه ته وهى هيه لهم ناوچه يه له جيهان كه جيبه جى كرنىان زه حمد ته. به لام من خۆشبينم به نيسبهت جيبه جى بوونى نهم ريككه وتنا ميه،

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهس نه مريكى

پرسىار: با وای دابینن كه ته م ريكه وتنامه يه له داهاتوودا به ره وپيش ده چیت و گه لى له به شه كانى جیبه جى ده كريت و بارود خيك بته پيش كه ده ولته تى عىراق وا بزانیست كه نه مه هه ولتيكه بى جیابوونه وه له عىراق و پاشان هيرش بكاته سهر كورده كان. له م كاته دا هه لویستى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكى چ ده بیست، نایا ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكى هيزى زه مینى خوى ده نيرت بى ناوچه؟

"ده یقید وئیش": سهير كهن من نامه ویت وه لامى پرسىاره گرمانه یسه كان بده مه وه. به لام پدیامى نيمه زۆر روونه. برپارانامه ی ۱۹۸۸ى نه نجومه نى ناسایشى نه ته وه يه كگرتووه كان ده ولته تى عىراقى دهرهس كردوه كه ناییت خه لگه كه ی خوى سهركووت بكات، عىراق قه د ريزى له م برپارانامه يه نه كرتووه و هه تا نه مپۆ خه لگه كه ی خوى سهركووت ده كات.

هه روا كه سهرغى هه موومان له سهر ريشوینه سهر بازیه كانى كه مارۆكانى سهر رزى عىراق چر بووته وه، ده بى سهرغیش بده ين به لایه نى مافى مرۆفى ته م مه سه له يه. نه وه ی كه نيمه له م راگه يان دننامه هاره شه دا و هه موو راگه يان دننامه كانى ديكه دا گوچماندومانه نه وه يه كه هۆشداریه ك لیره هه يه، نه ویش نه وه يه كه كۆمه لگای نینونه ته وه یی به ريبه رایه تى ولاته يه كگرتووه كانى نه مريكى بى ده نگ ناییت نه گهر ده ولته تى عىراق هه ول بدات روودا ویتكى وه ك روودا وه كانى ده یه ی ۱۹۸۰ و سه ره تى ۱۹۹۰ بخولقینیت.

پرسىار: نایا نیتوه هه چ په یوه ندىه ك ده بینین له نیتوان ريكه وتنامه كه ی به رپۆز تاله بانى و بارزانى له واشنگتون له لایه ك و په ره سه ندنى گرژیه كانى نیتوان سوریا و توركیا له لایه كى ديكه وه؟

"ده یقید وئیش": پیموانیه په یوه ندىه ك هه بیست له نیتوان ته م دو مه سه له يه دا. به لام ریشه ی كیشه ی نیتوان توركیا و سوریا، مه سه له ی (PKK) به. باشتره ته م پرسىاره له ده ولته تى توركیا بكه ن.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مریكا

پرسیار: ئیوه وتتان که به شوین دهوله تیکی سهر به خزی کورددا نین و له راستیدا من باوهڤ ناکهم شتیکی وا له ناوچه قبول بکریت له بهر نه وهی هاوسهنگی هیزه ناوچه ییه کان (تورکیا له لایهک و عیراق و ئیران له لایهکی دیکه) تیکده چیت. بهلام من وا له مهبسته که ی ئیوه تیگه ییستم که ئیوه پشتیوانی له سهره لدانى کیانیتک دهکن له باکووری عیراق که کۆمه لگای نیونه ته وهی رۆژبه رۆژ زۆرتر یارمه تی بدات. نایا نه مه سهره تایهک نییه بۆ پیکه اتنى دهوله تیکی سهر به خزی کورد ؟

"دهیئید ویلش": مهبستم مسۆگه کردنى پاراستن و ناسایشی گروپیکه که مافی چاره ی خۆنووسینی هیه له چوارچیوهی ولاتی خزیدا و له رابردودا بووه ته قوربانى له بهر نه وهی نه م جوژه سهرنجه نیونه ته وه ییه ی نه بووه .

من باوهڤ ناکهم و بۆ خویشم ناتوانم بی هه لویست بم به نیسبه ت چاره نووسی نه م خه لکه . له ریگای نمونه ی باکووری عیراق ئیمه ده مانه ویت به هه موو خه لکی عیراق نیشان بده ین که نه وانیش ده توانن ریگایه کی وا هه لبۆزین. با له بیرمان نه چیت خه لکی باکووری عیراق ته نها قوربانیا نی نه م بارودۆخه نین. بۆ نمونه ده توانین هه ر ئیستا نامازه به دژه کرده وه کانی ده وله تی عیراق بکه ین دژی خه لکی باشووری عیراق.

به داخه وه ههروه ها که ده زانن بارودۆخی عیراق به جۆریکه که خه لک سهرنجیکى نه وتۆ نادهن به م شتانه . ههروه ها مافی مرۆ له ناوه راستی عیراق هه ر ئیستا به توندی پیتشیل ده کریت. سالی پار راپۆرتیری تایبه تی نه ته وه یه کگرتوه کان راپورتی دا که سه دان که س له لایه ن رژی عیراق له سیداره دراو ن و هه موومان ده بی له خۆمان پرسیار بکه ین که نایا باشتر نییه به هه موو عیراقیه ک نیشان بده ین که کۆمه لگای نیونه ته وه یی ناگاداری نه م شته یه و له سه ر نه و باوهڤ یسه که ده بی خه لکی عیراق داها توویه کی باشترین هه بیته . نه مه نه و شته یه که ئیمه ده مانه ویت

كوورد و كوردستان له به لگه نامه كانښ و هزاره نښ دهره وهښ نه مريکا

بيکهين. نيټه ههولټ نادهين بؤ دروستکردني دهولټه تيکي سهر به خو(له باکوور يان باشووري عيراق) يان هه لوه شانده وهښ نهم ولاته، نيټه ته نهها ده مانه وټ نيشان بدهين که نالټرناټيقيک هه يه بؤ خه لگي عيراق بؤ نه وهښ داهاتوويه کي باشتر يان هه بيت.

پرسيار: نايا نؤپوزيسيوني عيراق وهک پينگه يهک ديسان که لگ وهرده گريټ له باکووري عيراق، وهک نه وهښ که پيشتر قهوما و نهو کاره ساته ي ليکه و ته وه.

"دهيفيد ويلش": نازانم مه به ست له م پرسياره چييه. نيټه ناماژه تان به نؤپوزيسيوني عيراق کرد، نؤپوزيسيوني عيراق نيستا تاراده يهک په خش ويلاره و من نازانم که نه وان ده يانه وټ له سه مرنه ماي کام پرنسيپ يان کرده وه خو يان به ريکخستن بکهن. با نه وهش بلنم که کؤمه ليک ناکؤکي هه يه له نيوان پارتی (PDK) و يه کيټي (PUK) دا له سه م نه وهښ که چؤن مامه له له گه نؤپوزيسيون بکهن. نيټه ده بيټ نهم پرسيارانه له وان بکهن. به لام له روانگه ي ولاته يه کگرتوه کاني نه مريکا وه، نيټه ههولټ نادهين له ريگاي نهم ره و ته وه چوارچيوه يا پينگه يهک دروست بکهين بؤ چالاکي نؤپوزيسيون، به ته و او ي به پينچه وانه يه. نيټه وای به باشتر ده زانين که ره و تيکي ناشتوونه وه هه بيت له نيوان PDK و PUK و بيټه نه غامي باشتر بوني بارودؤخي باکووري عيراق و پاراستني خه لگي نه وي. نه گه له داهاتوردا PDK و PUK برياريان دا که نؤپوزيسيوني عيراق له ناوچه ي نه واندا دؤي ده ولټه تي عيراق چالاکي بکات، نه مه شتيکه که په يوه ندي به خو يانه وه هه يه. به لام نامانجي نيټه له ره و ته دا، نه مه نييه و پيشنياريان پينا کهين شتيکي وا بکهن.

به رپټر "فوجوکز": به رپټر "ويلش" نيټه زؤر باسي کاريگه ري (ريککه و تننامه که ي واشنگټون) مان کرد له سه م تورکيا و باکووري عيراق. با مه سه له که به شيوازيکي به رفراوانتر باس بکهين.

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه هربكا

نايا به بۆچوونى ئىپوه نهم ريككه وتنا ميهه كارىگه رى ده بىت له سه ر سه قامگى رى رۆژه لآتى ناوه راست.

"دهيئيد وئاش": به لى كارىگه رى ده بىت. نهم ناوچه يه به گشتى ناوچه يه كى زۆر هه ستياره و هه ندى له جى دى ترين كى شه كان بۆ ناشتى و سه قامگى رى ناوچه له م ده يه دا له ده ور به رى عىراق سه رى هه لداوه، به تايبه ت له لايه ن رزمى سه دام حوسه ينه وه و هه ندى جارىش داوئىسى خه لكى باكوورى عىراقى گرتووه. بۆ غونه من تۆزىك له مه و پىش ناماژم كرد به پىشلىكارى مافى مرۆڤ له كۆتايى ده يه ۱۹۸۰، له وانه به كار هىنانى چه كى كى ميايى دژى خه لكى بى گوناح. ئىستا من وا بىر ده كه مه وه كه ۱۰ سالى دى كه كۆمه لگاي نىونه ته وه يى تووشى بارودۆخىكى وه ها نا بىته وه.

دووه م، هه تا راديه كه ناشتى و سه قامگى رى باكوورى عىراق زۆتره و شانسى جىابوونه وى له عىراق كه مته كه له وانه يه هه ندى له لايه نه بىانیه كان به قازاغى خۆيان كه لكى لى وه رى بگرن و ناكام و لى كه وته ي هه بىت بۆ هه موو ناوچه. غونه يه كى دى كه ته وه يه كه نه گه ر ناوچه سه قامگى رى تر بىت و نهم دو حىزه هاوكارى يه كدى بكن، به رپر سىارن له به رامبه ر كوئىرۆڤ كردنى بزوتنه وه ترورىستيه كان و ده ر كردىان له ناوچه، به تايبه ت PKK. نه مه له كى شه كانى توركيا كه م ده كاته وه وهك ده سترى ژى كردنه سه ر سنوور و چالاكيه ترورىستيه كان دژى توركيا و له نه جامدا مه ترسى جىابوونه وه كه مته ر ده بىت نه گه ر نهم دو حىزه ناچار بن وه لام بده نه وه.

به رپز " فوچوكز": كه و ابو نه مه ده توانى بى به به ردى بناخه يه كى گرنه گ. سه رى كه ن گه لى كى شه هيه له م ناوچه و نهم هه نگاوه نا يه وىت هه مووىان چاره سه ر بكات. به لام يه كى له وه هه نگاوانه يه كه ده توانى ئىش و نازاره كانى سالانى رابردو سارپز بكاته وه و نه مه هه نگاوىكى گرنه گه به ره و پىش.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهروههسى نه مريكا

به پرتيز " فوجوكز ": زۆر باشه، با جاريكى ديكه بگه پينه وه بۆ نانكارا بۆ وه گرگتنى پرسى ياريكى ديكه.

پرسى يار: نيته به رده وام نيگه رانى خۆتان ده رپريوه به نيسبهت مافى كورده كانى عىراق و مافه كه يان نهويه كه جۆرى نه ده ولته ته هه لېژن كه له عىراقدا له گه ليدا ده ژين. نايان نيته ده توانين پيشبيني نه وه بكه ين كه نيته له داهاتودا نيگه رانى خۆتان به نيسبهت كورده كانى توركياش ده رپرن؟

" ده يفيد ويلش ": توركيا ولايتىكى ديوكرا ته. پيموايه خه لكى توركيا ده بى كه لك له مافه ديوكرا تيكه كان وه رپرن. نيستا نيگه رانى من نهويه كه خه لكى عىراق له مافه كانى خه لكى توركيا بى به شن و نه گه ر وه بيريان بيت هه ركاتيك كه پرسى يار پشتيوانى نيته له كورده كان له من ده كرا، من روونم ده كرده وه كه نيته پشتيوانى له مافانه بۆ هه موو خه لكى عىراق ده كه ين. من نار ه زوو ده كه م خه لكى ديكه عىراق له بارودوخىك دا بسان كه نه وه مافانه يان هه بايا. نار ه زوو نهويه كه خه لكى عىراق، كه مترينى نه وه مافانه يانه هه بايا كه خه لكى باكوورى عىراق هه يانه كه نه ويش هه تا راده يه ك نازاد بوون له ده سه لات و كونترولى سه دام حوسه ينه.

پرسى يار: له ناژانسى ده نگوباسى " رۆيتيز ": هه لويستى نيته چيبه به نيسبهت بازرگانى ماتۆر و مووه ليه له نيوان باكوورى عىراق و توركيا كه دژى برپار نامه كه ي نه ته وه يه كگرتووه كانه هه روه ها نه مه يه كى له خاله ناكوكى له سه ره كانى نيوان حيزه كورده كانه كه ده ولته تى توركيا پشتيوانى ليده كات كه هاو په يمانى نه مريكا يه و دژى برپار نامه كانى نه ته وه يه كگرتووه كانه .

" ده يفيد ويلش ": به بۆچوونى من ده ولته تى توركيا له راستيدا هه ول ده دات كۆمه لىك هه نگاو هه لېگريت بۆ كونترول كردنى نه م بازرگانى يه. دوو ناوچه هه يه كه ده ولته تى به غداد ده توانيت له ريگايانه وه گه مارۆكانى نه ته وه يه كگرتووه كان پيشيتل بكات: يه كه م بازرگانى كردنى گاز - نه وت

كوورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه سربكا

له سنوورى باكوورى عىراق و دووم بازرگانى كردنى بهرهمه نهوتيه كان له ريگاي باكوورى كهنداوى فارس كه قاچاق ده كرئيت بؤ بهندهره كانى كهنداو. ئيمه ههول ددههين شه دو ريگايه كونترول بكهين. نهوان بيروپاي جياوازيان ههيه له سهر شيتوازه كانى شه كونترول كردنه. دهولهتى عىراق ههندى سهرچاوهى داهاى ههيه كه من نامه وئيت له سهر گرنگى شه داهاى زياده پويى بكه، بهلام بؤ نمونه به بهروارد له گهل داهاى نهوتى عىراق پيش له جهنگى كهنداو، كه مته، بهلام ههر گرنگه و به باوهري ئيمه ده بئى كونترول بكرئيت و به گويزه رييسا و پتوشوينى بريارنامه كان ريكوپيتك بكرئيت. ئيمه ههندىك پيشنيارمان داوه به دهولهتى توركيا بؤ شيتوازي شه كونترول و نيستا سهرقالي و توويزين له گهليان له بارهى شه پيشنيارينه.

بهريز " فوجوكز": ئيمه به گشتى باسى ههندى له كيشه كانان كرد له گهل دهولهتى عىراقدا. به بؤچوونى نيوه نيستا گرنگرين مهترسيه گه ليك كه دهولهتى عىراق ههيهتى بؤ ناچه، چين؟

"دهيشيد وئيش": به باوهري ئيمه عىراقى ژير دهسه لائى سهدام مهترسيه كى گهوريه بؤ ناشتى و سه قامگيرى ناچه. نيستا كيشه سهره كى نهويه كه عىراق هاوكارى ناكات له گهل كوميسيونى تاييهتى نهتهوه يه كگرتوه كان و ناژانسى نيونه تهوه يى وزه ناوكى (IAEA) له رهوتى چهك دامالينى عىراق كه بريارنامه كانى پاش جهنگى كهنداو ديارى كردووه. نهوهى كه تا نيستا كراوه نهويه كه عىراق توانايى كۆمه لگاي نيونه تهوه يى له يهك پچراندووه بؤ پشتراست كردنه وهى شهوه كه تايا عىراق هه موو شه چه كه قه دهغه كراوانه ي ناشكرا كردووه و له ناو بردووه يان نا. به داخوه كۆمه لئيك شك و گومانى زؤر له رهوته دا ماوه كه كه ناييته وه مه گهر كاتيك كه دهولهتى عىراق سهرله نوئ شه بريارنامه جيبه جى بكات.

نيستا كوميسيونى تاييهتى نهتهوه يه كگرتوه كان و IAEA به شيتوازيكى سنووردار و ناته واو له عىراق چالاكى ده كن. باره ناكه هه تا كاتيك كه شه دو ريكخراويه نه توانن به ته واوى له

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

عيراق چالاک بن ، هيچ کەس له کۆمهلگاي نيونه ته وهىي بتوانيت بگاته هيچ قهناعه تيك به نيسبهت بهرنامهى چه که کاني عيراق و هتا کاتيكيش که نه وان نه گنه سهر نه م قهناعه ته، هيچ روانگه يه که به دى ناکريت بۆ نه وهى عيراق بتوانيت له گه مارۆکان رزگارى بيت.

که وابوو هتا کاتيك که ده ولته تى عيراق بپارنامه کان جيبه جي نه کات نه م گه مارۆانه هه روا بده وهام ده بيت. به باوه رى من نه م نالترناتيفه زۆر زۆر هه ره شه يه بۆ ناشتى و سه قامگيرى ناوچه ، کام نالترناتيف؟ نه م نالترناتيفه که نيمه قبولي نه وه بکه ين که عيراق ديسان خۆي به چه ک ته يار بکات و هه ندى توانايى به کرده وه به ده ست به ينييت بۆ که لک وه رگرتن له م چه که کۆمه لکۆزانه . ناييت نه م شته هه روا به ناسانى روويدات. کۆمه لگاي نيونه ته وهى له بپارنامه ي ٦٨٧ بپارى دا که عيراق ناييت نه م چه که کۆمه لکۆزانه ي هه بيت و نه مه هيلى سووره بۆ عيراق.

رپورتى سه رۆک کۆمارى نه مريكا به کۆنگرئيس دهراره ي چۆنيه تى جيبه جي بوونى
بپارنامه کانى نه م جوومه نى ناسايشى نه ته وه يه کگرتوه کان له لايهن عيراق وه

٥ ي تشرينى دووه مى ١٩٩٨

به رتيز سه رۆكى کۆنگرئيس

له په يوه ندى له گه ل ريگه پييدان به به کاره ينانى هتيزى سه ريارى دژى عيراق (ياساى گشتى ١ -
١٠٢) وه که به شيك له هه وله کام بۆ ناگادار کردنه وهى ته وای کۆنگرئيس، رپورتستان بۆ ده نيترم

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانس وهزاره نئى دهره وهى نه مريكا

دهربارهى ههوله كانمان بۆ ملکه چ کردنى عیراق به جیبه جی کردنى پریار نامه كانى نه هجوومهى ناسایشى نه تهوه یه کگرتوهه كان. نهم راپۆرتیه قۆناخى ۳ى نه یلوول تا ئیستا له خۆ ده گریت. پێشکه وتنه كانى نهم دواییانه له باکوورى عیراق، جارێكى دیکه کاریگه ربوونى پیداغرى له سهر دیپلوماسى له ۱۷ ى نه یلوول نیشان دا. ریبهرانى دو حیزبى سهره کى کورد، مه سعود بارزانى و جهلال تاله بانى بۆ یه کهم جار له ماوهى ۴ سالى رابردوودا له گه له یه کدى دیداریان کرد بۆ نیمزا کردنى به یان نامه یه کى هاوبه شى هیوا به خش که ههر دوولا بهرپرسیار ده کات بۆ ته وهى له گه له یه کدى ناشت ببنه وه. وتووێژه كانى نیتوان مه سعود بارزانى و جهلال تاله بانى که له ژیر چاودیری ولاته یه کگرتوهه كانى نه مريكا له وهزاره تى دهره وه بهرپۆه چوو، پاش ۶ مانگ دانیشن و گفتوگو و راویژی راسته وخۆ له گه له حیزبه کورده كان و هاوبه یانه تورکیایى و بهریتانیایه کانمان پێشک هات.

دهستکه وته سیاسیه كانى ریبهرانى کوردی عیراق نیشانهى دهستپێکردنى قۆناخێكى نوێ و هیوا به خشه بۆ هه موو خه لکی باکوورى عیراق.

له ۳۱ ى تشرینی یه که مى ۱۹۹۸ من یاسای نازادى عیراقى واژۆ کرد. ههروه ها نيمه بهردهوام کار ده کهین له سهر بهرنامه ی ئیستای نۆپۆزوسىونى عیراق بۆ یارمه تیدانى گروهه نۆپۆزوسىونه كانى عیراق که له رووى سیاسیه وه یه کگرتوون و "رادپۆ عیراقى نازاد" سهر له ی نوێ ده ستى به په خش کردوه. نهم بهرنامه نوێسانه یارمه تیمان ده دات که خه لکی عیراق ته شویق بکهین بۆ دروستکردنى عیراقیكى پلورالیست و ناشتیخواز که ریز له یاسای نیتونه ته وهى و مافه بنه په تیه كانى مرۆڤه بگریت. عیراقیكى وه ها ده توانیت به ناسانى جیگای شیاری خۆى له ناوچه له کۆمه لگای نیتونه ته وه ییدا بدۆزیته وه.

باکوورى عیراق: ناشتبوونه وهى کورد

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانی وهزارهتی دهرهوسی نه مریکا

له ۱۶ و ۱۷ ی نیلپول مهسعود بارزانی، سهروکی پارتي دپوکرتی کوردستان (PDK) و جهلال تاله بانى، سهروکی یه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK) بۆ یه کم جار له ماوهی ۴ سالی رابردوو له وهزارهتی دهرهوسی نه مریکا پیکه وه وتووێژیان کرد. خاتوون "نالبرایت"، وهزیری دهرهوه پیشوازی له ههر دوو ریبه ره که کرد و پیروزیایی لیکردن به بۆنه ی ته وههنگاوه بویرانه یه که به نوینه رایه تی له لایهن خه لکه که یانه وه هه لیا نگر توه. خاتوون "نالبرایت" نیگه رانی قسولتی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکای دهرپری بۆ نارامی، ناسایش و ژییانی شاپوری کورده کان، شیعه کان و سوننه کانی عیراق و خه لکی دیکه که که وتوونه ته بهر هیرشه دیندانه کانی رژی می به غداد. وهزیری دهرهوه ههروه ها نه وهی روون کورده وه که ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا بریار ده دات که ی و چۆن وه لآمی کورده کانی ده لته تی عیراق بداته وه که مه ترسییه بۆ دراوسین کانی و ناسایشی ناوچه و بهر ژه وه ندییه یه کلاییکه ره وه کانی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و خه لکی عیراق، له وانه خه لکی باکووری عیراق.

له واشنگتۆن بهرپری بارزانی و بهرپری تاله بانى به یان نامه یه کی هاوبه شیان واژۆ کرد و خۆیان به بهرپری زانی که له ماوه یه کی دیاریکراودا، نیداره ی ناوچه یی ۳ پارێزگای باکووری عیراق به گوێره ی ریکه که وتنه کانی ۱۹۹۶ ی نانکارا باشتر بکن. له ماوه ی ۹ مانگی داها تودا نه م دو ریبه ره کورده هه لآ ده دن بۆ یه که خستنی نیداره کانیان و دا به ش کردنی داها ته کانیان و پیتنسه کردنی بارودۆخی شاره سه ره کیه کانیان و بهرپیره بردنی هه لپژاردنه کان. مه رجی سه ره کی بۆ سه ره که وتنی نه م بهرنامه یه، دانیشتن و کۆیوونه وه بهر ده وامه کانی نیوان نه م دو ریبه ره یه.

بۆ نه م مه به سه ته هه ر دو حیزب شه ری ناو خۆیان شه ره مزار کرد و به لینیان دا که لک له ریگا گه لی توندوتیژانه وه رنه گرن بۆ چاره سه ر کردنی نا کۆکیه کانیان و له ریگای دامه زرانندی پاسه وانی به هیزتر له سه ر سنوره کانی عیراق تروریزم له ناو بهن. وتووێژه کانی واشنگتۆن پاش ۶ مانگ هه ولتی چرپه ری دیپلوماتیک پیکهات، له وانه سهردانی "ده یفید ویتلش"، یارمه تیده ری وهزیری دهرهوه بۆ کاروباری رۆژه لاتی نزیك له باکووری عیراق و راویژی هه ر دو حیزبه کورده که له گه لآ

کورډ و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه امریکا

بهريتانيا و تورکيا. له کاتي و توويزه کاني و اشنگتون تا نيسنا نيمه بهرده و ام له نزيکه وه له گهل کورده کاني عيراق و تورکيا و بهريتانيا له سر هم مهسه لانه کار ده که مين. دو ريبه ره کورده که هره وه له گهل بهرپرسانی نه ته وه يه کگرتوه کان له نيويورک ديداريان کرد و له لايه ن نه نداماني "کوميته ي پهيوندييه نيونه ته وه ييه کاني نه غجومه ني پيراني نه امریکا" وه ک ميوان پيشوازيان ليکرا.

ولاته يه کگرتوه کاني نه امریکا به شيوازي فرمي پشتيواني ده کات له يه کيتي و يه کپارچه يي خاکی عيراق و له هه مان کاتدا پشتيواني ده کات له مافي خو ش بزيوي کورده کاني عيراق له ناوخوي عيراق و هم دو هه لويسته پيکه وه ناته با نين. بهر يزي تاله باني و بهر يزي بارزاني له به بيان نامه هاوبه شه که ياندا به رووني جه ختيان له سر هم پرهنسيپانه کردوه ته وه. ولاته يه کگرتوه کاني نه امریکا بهر پرسياره له بهرام بهر نه وه ي يارمه تي نيونه ته وه يي بهرده و ام بگاته ساکور ي عيراق و مافي مرؤفي کورده کان و گروهه که مينه کاني ساکور ي عيراق وه ک تورکمانه کان، ناشوريه کان و نيزديه کان و گروهه کاني ديکه ريزي لي بگيرد ريت و هدريمي دژه فرين له ريگاي "شالوي چاوديري باکور" بپاريز ريت.

بارودخ ي مافي مرؤف له عيراق

بارودخ ي مافي مرؤف له سه راسه ري عيراق هروا مايه ي نيگه راني قولي نيمه يه. هره وه ها که له راپورته که ي ۳ ي نه يلوولدا ناماژم پيکره ، پاش کوژراني دو مه لاي بليمه تي شيعه ، رومي عيراق ژماره ي هيزه نه مينه کاني خوي له باشور ي عيراق زياد کردوه که زورتر شيعه نشينه. تاواني کوشتنی هم دو که سايه تيه خراوته پال رومي عيراق. له وکاته وه سوپاي عيراق ده ستي داوه به زغيره يه ک کرده وي سه رکوتکه رانه دژي شيعه کان له پاريزگاي "ناسريه" و "نه ماره". به تاييه ت ده ولت دريژه ده دات به هه وله کاني بژ له ناو بردني شيوه ي ژياني "عه ره به مارشه کان" و ژينگه ي بي وينه ي "مارشه کاني باشور ي عيراق". هم رووداوانه به بي ريزيه کي يه کجار زور به ژياني مرؤف و نازادي تاييني بهر پتوه ده چيت.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس وهزارهتی دهره وهی نه هریكا

له ۱۰ ی نادار، راپۆرتی تاییه تی عیراق، به پێژ "ماکس وان دیرستویل"¹ راپورتی دا که لیکۆلیننه وه به رده وامه که ی نیشانی داوه و به لگه ی به هیزی له بهر ده ستدایه که له شابی ۱۹۹۷ وه سه دان به ندرکراو له به ندیخانه ی "نه بوغریب"² و "رادوانیه"³ له سیداره دراو. به گوێه ی راپورته متمانه پیکراوه کان، گه لێ له وانه ی که له سیداره دراو بۆ تاوانگه لیک وه ک سووکایه تی کردن به رژیی عیراق یا به نه نامبوون له حیزبه سیاسیه کانی نۆبۆرسیونی عیراق حوکمی ۱۵ تا ۲۰ سال زیندانیان له سه ر دراوه. به مهاله کان گه لێ جار ته رمی له سیداره دراوه کانیان وه رگرتوه ته وه که هه ندی جار ناسه واری نه شکه نجه یان پتوه دیار بووه. له مانگی نیسان کومیتسه ی مافی مرۆژی نه ته وه به کگرتوه کان بریارنامه یه کی توندی دژی شه م کرده وانه و پیشیلکارییه به رده وامه کانی دیکه ی مافی مرۆژ له لایه نه ده ولته تی عیراق ده رکرد. شه م بریارنامه یه ده سه لاتی چاودێری راپۆرتی تاییه تی به فراوان کرده وه و هه مو کرده وه سه رکوتکه رانه و چه وسینه رانه کانی ده ولته تی عیراقی شه ره زار کرده وه.

له باکووری عیراق، له دهره وه ی ناوچه کانی ژیر کونترولی کورده کان، ده ولته ت به رده وامه له ده رکردنی زۆره ملیتی ده یان هه زار کورد و تورکمان له که رکوک و شاره کانی دیکه. شه م مانگانه ی دواییدا، ۴۵۴ به مهاله له که رکوک (پاریژگای نه لته نیم) ده رکراون و عه ره به هاورده کان له ۷ شوین له جینگای کورده کان نیشته جی کراون. شه م خه لکه ده رکراوه که چوونه ته ناو ناوچه کانی ژیر کونترولی کورده کان، رایانگه یاندوووه که ناچار کراون زیدی خۆیان به جی به یلن بی ته وه ی رینگه یان بی بدریت که له په له کانیان له گه ل خۆیان به یلن. به هۆی نه بوونی شوینی نیشته جیبوون، شه م خه لکه ده رکراوه هیشتا له خپه و تدا ده ژین له کاتی کدا که زستان نزیک ده بیته وه.

Max Van der Stoel¹

Abu Gharib²

Radwanayah³

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و هزاره ناس دهره وهی نه امریکا

دولت بده وامه له كندوكۆسپ دروست كردن له سهر رینگای روون كردنه وهی چاره نووسی ۶۰۰ هارولاتی كویتی و وهلاتانی دیکه كه به دهستی كاربه دهستانی عیراق له كات یان پاش داگیر کرانی كویت بی سهروشوین کران. له میانهی نالۆگۆزی ئەم دواییانهی دیله كان كه به ناویژیوانی ICRC نه بجام دراوه، عیراق ۳۰۰ دیلی جهنگی نیترانی نازاد کردوه (كه له كاتی شه ری نیران و عیراق به دیل گیرابون) له بهرامبهر ۵۶۰۰ دیلی عیراقی كه له لایهن نیترانه وه به دیل گیرابون. له گهله نه مه شدا دولتهی عیراق هیچ نیشانه یه کی دهرنه خستوه بۆ جیبه جی کردنی بریاری ۶۸۸ ی UNSCR كه داوا له عیراق ده كات سهركوتی خهلكه كهی خۆی رابوه ستیتیت.

یادداشتنامهی یارمه تیدانی ریکخواه ئۆپۆزیسیونه دیموکراته كانی عیراق

۴ ی شوباتی ۱۹۹۹

بریاری ژماره ۱۳ - ۹۹ ی سهرۆك كۆماری نه امریکا

بۆ وهزیری دهره وه

بابهت: بهرنامه كانی یاسای ۱۹۹۸ ی نازادی عیراق

به گوێرهی نهو دهسه لاتهی كه دراوه به من وهك سهرۆك كۆماری ولاته یه كگرتوه كانی نه امریکا، له وانه به گوێرهی خالی ۵ ی یاسای ۱۹۹۸ ی نازادی عیراق (یاسای گشتی ۱۰۵ - ۳۳۸) بهم

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكاي

شيوه راده گه به نم كه ههركام لهم گرويانهى خواره وه ريكخراوه نۆپۇزسيونه ديوكرا ته كانى عيراقن و شهرت و مهرجه كانى برپگه ۵ ي ياسا كه يان تيدايه:

"ريككه وتنى نيشتمانى عيراق"، "كۆنگريسي نيشتمانى عيراق"، "بزووتنه وهى نيسلامى كوردستانى عيراق"، "پارتى ديوكرا تى كوردستان"، "بزووتنه وهى حكومه تى ياساسه روه رى پاشايه تى"، "يه كيتتى نيشتمانى كوردستان" و "نه نجوومه نى بالاى شۆرشى نيسلامى عيراق". بهم شيوه راده گه به نم كه سرجه م هم ريكخراوانه شايانى نه وهن به گويزه ي برپگه ۴ ي ياسا كه يارمه تى بدرين.

تيوه (وه زيرى دهره وه) ريگه تان پيدده ريت و فرمانتان پى ده دريت راپورتى هم بريار و بهرنامه يه ته تسليمى كۆنگريسي بكن و كار بكن بۇ بلاويونه وهى هم يادداشتنامه يه له تۆمارنامه ي فدرال دا.

ويليام ج كلينتۆن

راپورتى سه رۆك كۆمارى نه مريكاي به كۆنگريسي دهر باره ي چۆنيه تى جي به جى بوونى

بريارنامه كانى نه نجوومه نى ناسايش نه ته وه يه كگرتو وه كان

۳ ي نادارى ۱۹۹۹

به ريتز سه رۆكى كۆنگريسي

له په يوه ندى له گه ل ريگه پيدان به به كاره يتنانى هيتى سه ربا زى دوى عيراق (ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك به شيتك له هه وه كاتم بۇ ناگادار كردنه وهى ته وا رى كۆنگريسي، راپورتستان بۇ ده نيسرم دهر باره ي هه وه كاتمان بۇ ملكه ج كردنى عيراق به جي به جى كردنى بريارنامه كانى نه نجوومه نى

کورد و کوردستان له بەلگه‌نامه‌کانی وهزارهتی دهره‌وی نه‌میریکا

ناسایشی نه‌توهه یه‌کگرتوه‌کان. نهم راپۆرتیه قۆناخی ۱۸ی کانوونی یه‌که‌می ۱۹۹۸ تا نیستا له خۆ ده‌گریت.

باکووری عێراق: ناشتبه‌ونه‌وی کورد

له کاتی کۆبوونه‌وه‌که‌یان له گه‌ژ خاتوون "نالبرایت"، وه‌زیری دهره‌وه له مانگی سێتامبر، مه‌سه‌ود بارزانی، سه‌رۆکی پارتی دیموکراتی کوردستان (PDK) و جه‌لال تاله‌بانی، سه‌رۆکی یه‌کیته‌ی نیشتمانی کوردستان (PUK)، سێ جار دیداریان کردوه بۆ درێژه‌ پێدانی کاره‌کانیان بۆ ناشتبه‌ونه‌وی ته‌واو. بۆ نهم مه‌به‌سته هه‌ر دوو حیزب شه‌ری ناوڤیان شه‌رمه‌زار کرد و به‌لێتیان دا که که‌لک له رێگاگه‌لی توندوتیژانه وه‌رنه‌گرن بۆ چاره‌سه‌ر کردنی ناکوکیه‌کانیان و تروریزم له ناو بیه‌ن له رێگای دامه‌زراندنی پاسه‌وانی به‌هێتتر له سه‌ر سنوره‌کانی عێراق. نێمه زۆر نگه‌رانین به نیه‌بته نارامی، ناسایش و ژیانی نابووری کورده‌کان و شیعه‌کان و سونه‌کانی عێراق و خه‌لکی دیکه که که‌وتونه‌ته به‌ر هێرشه درنده‌کانی رژیمی به‌غداد.

له ۴ ی تشرینی دووه‌م ده‌وله‌تی تورکیا و به‌ریتانیا په‌یوه‌ست بوون به ولاته یه‌کگرتوه‌کانی نه‌میریکا بۆ به‌رفه‌رمی ناسین و پێشوازی کردن له ده‌ستکه‌وته‌کانی به‌رێژ بارزانی و به‌رێژ تاله‌بانی که له نه‌نجامی هاوکاری نهم دوو لایه‌نه به‌ ده‌ست هاتوه. ولاته یه‌کگرتوه‌کانی نه‌میریکا، تورکیا و به‌ریتانیا جه‌ختیان له سه‌ر گرنگی پاراستنی یه‌کیته‌ی و یه‌کپارچه‌یی خاکی عێراق کرده‌وه و به‌ خۆشییه‌وه PDK و PUK رێککه‌وتوون له سه‌ر نهم په‌رنه‌سییه. نێمه هه‌روه‌ها پێشوازیان کرد له به‌رپرسیاریته‌ی و دهره‌سه‌بوونی PDK و PUK بۆ داڵده‌نه‌دانی پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) و سه‌رینه‌وی هه‌موو بنکه‌کانی PKK له ناوچه و پاراستنی سنووری تورکیا.

لایه‌نه‌کانی نهم مه‌سه‌له‌یه له سه‌ر شه‌و ساوه‌په‌ن که مه‌سه‌له سه‌ره‌کییه‌کانی په‌یوه‌ندیدار به‌ داهاتووی عێراق، ده‌بێ له لایه‌ن سه‌رجه‌م خه‌لکی عێراق له کاتی گونجاو و له په‌روه‌سه‌یه‌کی سیاسی

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دههوهى نه مريكى

ريكوپينكدا برىارى له سهر بدرتت. كارى نهم لايه نانه بؤ گه يشتن بهو پره نسيپانه كه له بهيانامه كانى نانكارادا ناماژهى پينكاروه به واتاى جي به جي كوردنى چوار چيوهى نيداره به كه ناوچه به هتا نه كاته كه عيراقىكى به كگرتوو، پلوراليسست و ديكرات پينكدتت.

له ۸ ي كانونى دووهم به رپيژ تاله بانى و به رپيژ بارزانى به بى بوونى ولاته به كگرتوه كانى نه مريكا، به ريتانيا و توركييا، راسته وخؤ له سلاحه دين له باكورى عيراق پينكه وه ديداريان كرد و ديسان جه ختيان كرده وه له سهر شينلگير بوونيان بؤ جي به جي كوردنى ريككه وتنى نه يلوول و پينكه وتنى چروپريان به دهست هيتنا له سهر مه سه له سهره كيه كان وهك دابهش كوردنى داهات و داخستنى بنكه كانى PKK و ريككه وتون له سهر نه وهى درپژه به په يوه ندييه كانيان بدن.

بارودؤخى مافى مرؤڤ له عيراق

بارودؤخى مافى مرؤڤ له سهراسهرى عيراق ههروا مايه ي نيگه رانى قوولتى نيتميه. ههروه ها كه له ۵ ي تشرينى دووهم راپؤرتم دا، سوپاى عيراق شالاوى سركووتى شيعه كانى له باشورى عيراق نه نجام داوه. له ناوه راستى مانگى تشرينى دووهم، نيتمه كؤمه ليك راپؤرتى پشتراست نه كراومان له لايه ن نؤبؤزوسيونى عيراق پينگه يشتن كه ۱۵۰ كەس له "نه ماره" له سيئداره دراون و تهرمى ۳ كەس خراوته ژير پردى سهره كى نيو شارى "نه ماره" له سهر رووبارى ديجه بؤنه وهى هؤشدارى بدن به وانى كه نه يارى رژيمى عيراقن. ههروه ها راپؤرت دراوه كه ۱۷۲ كەس - كه هه نديكيان له سالى ۱۹۹۱ هوه له به نديخانه دا بوونه - له به نديخانه كانى "نه بووغريب" و "رادوانيه" له سيئداره دراون و پيشتر چهند شه پؤليكى كوشتن به رپژه چوه كه كاتى كه تهرمه كانيان راده ستى بنه ماله كانيان كراوه، ناسه وارى نه شكه نجه له سهر جه سته يان ديار بسوه. ههروه ها كؤمه ليك راپؤرت له كانونى به كه م گه يشتوه ته ده ستى نيتمه كه گؤزىكى به كؤمه ل له نزيكى رووبارى

كورد و كوردستان له بەلگه نامه كانی و هزاره نسی دهره وهی نه هریکا

"خورایسان"¹ له پارێزگای "دیاله" له رۆژهه لاتی به غداده دوزراوه ته وه که ته رمی لانیکه م ۲۵ که سی تیدا بووه .

دهولته تی عیراق درێژه به ههولنه کانی ده دات بۆ له ناو بردنی شیوه ی ژیا نی "عه ره به مارشه کان" و ژینگه ی بی وینه ی "مارشه کانی باشووری عیراق". له ماوه ی ۲ مانگی رابردوو پتر له ۷ گوند له لیواری "مارشه کان" کاول کراون و سیستمی ناو دێریسان کوویر کراوه ته وه و گه ژوگیاکه ی سووتیندراوه و له ناوبراوه و نه و که سانه ی که نه ی توانیوه له "مارشه کان" هه لپین - به تاییه ت ژن و مندال و پیرو په ککه و تووه کان - له لایه ن هیزه کانی رژمه وه به بارمه ته گیراون .

له ۱۹ ی شویات مه لایه کی شیعه به ناوی "نایه توللا عوزما محمد ته لسه در"² له گه ل چه ند که س له خزمه کانی له عیراق کوژرا . سه رچاوه کانی نوو یۆزسیونی عیراق ده لپین ته م کوشتنه کاری رژمی سه دام بووه . رژمی عیراق ههروه ها به توندی نه و خۆپیشاندانانه ی سه رکوت کردوو ه که دوا به دوای کوژرا نی "نایه توللا ته لسه در" له به غداد و شاره کانی دیکه کراوه .

له باکووری عیراق له ده ره وه ی ناوچه کانی ژیر کونترولی کورده کان، ده ولته ت به رده وه امه له ده رکردنی زۆره ملیتی ده یان هه زار کورد و تورکمان له که رکوک و شاره کانی دیکه . له م مانگانه ی دوا ییدا، سه دان بنه ماله له که رکوک (پارێزگای ته لته نییم) ده رکراون و عه ره به ها ورده کان له ۷ شوین له جینگای کورده کان نیشته جی کراون . ته م خه لکه ده رکراوه که چوونه ته ناو ناوچه کانی ژیر کونترولی کورده کان، رایانگه یان دووه ناچار کراون زیدی خۆیان به جی به یلین بی نه وه ی رینگه یان پی بدریت که له په له کانیان له گه ل خۆیان به یلین . به هۆی نه بوونی شوینی نیشته جیبوون، ته م خه لکه ده رکراوه هیشتا له خپه ته دا ده ژین .

له ۱۸ - ۱۹ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۸ کونفرانسیک ده رباره ی لیکۆلینه وه و هه لسوکه ت له گه ن قوربانیانی هیزشه کیمیایی و بیولوژییکه کانی باکووری عیراق به رپه وه چوو که له لایه ن"

¹ Khoraisan River

² Grand Ayatollah Mohammed al-Sadr

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى ده ره وهى نه مريكا

نينيستيتۆى كوردى واشنگتون" به ريڠكخستن كرابوو و له لايهن وهزاره تى ده ره وهى نه مريكا وه پشتيوانى ليتكرابوو. نهم كونفرانسه چرپ بووه وه له سهر كارينگه ريبه دريژخايه نه كانى هيرشه كيميائيه كانى عيراق بو سهر شاروچكهى هه له بجه كه تيتيدا نزيكهى 5 ههزار كهس له سالى 1998 كوژران. به وهى به شدار بووانى نهم كونفرانسه تيكه ل كوردنى ترسناكى گازى VX, tabun, Mustard، گازى فرميسكروپو و له وانه يه aflatoxin له گه ل نه وه چه كه كيميائيه كه هيرشيان پيكراره ته سهر هه له بجه، بووه ته هوى نه وهى ريژهى شيرپه بجه، كيشه كانى هه ناسه دان، جه لتهى دل، نه زوكى، له بارچوونى مندال و نه خو شيبه ژنيتيكيه كان له ناو خه لكى هه له بجه زياد بيت.

له 1 ي كانوونى يه كه م، ريڠكخراوى INDICT كه بنكه كهى له له نده نه رايگه ياند 12 كاربه ده ستي بالاي عيراق - له وانه سه دام حوسه ين و "عودهى" و "قوسهى" كورپى و زيرراكهى "برزان التكريتى" و جينگري سه روڠ كوزمار، "تاها ياسين ره مهزان" و جينگري سه روڠ وه زيران، "تارق عزيز" ده بن به ناما بچى سه ره كى خه باتى نهم ريڠكخراويه بو دادگايى كردن له دادگايه كى نيونه ته وه ييدا.

ده ولتهى عيراق به رده وهامه له كه نندوكوسپ دروست كردن له سهر ريڠگاي روون كردنه وهى چاره نووسى 600 هاوولاتى كووتى وه لاتانى ديكه كه به ده ستي كاربه ده ستانى عيراق له كات يان پاش داگير كرانى كووت بى سه روشوين كراون. له ميانهى نالوگروپى نهم دو ايانهى ديله كان كه به ناو بريوانى ICRC نه بجام دراوه، عيراق 300 ديلي جهنگى تيرانى نازاد كردوه (كه له كاتى شهري تيران و عيراق به ديل گيرابوون) له به رامبه ر 5600 ديلي عيراقى كه له لايهن تيرانه وه به ديل گيرابوون. له گه ل نه مه شدا ده ولتهى عيراق هسچ نيشانه يه كى ده رنه خستوه بو جينه جى كردنى بپيارى 188 ي UNSCR كه داوا له عيراق ده كات سه ركووتى خه لكه كهى خوى رابوه ستيتيت.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریكا

دهولته عیراق نیستاش ناهیلایت چاودیرانی سهر به خۆی مافی مرۆڤ بچنه نیو عیراق، سهره پای داواکارییه بهرده وامه کانی ریسورتیری تاییه تی عیراق، "ماکس وان دیرستۆیل". کومیسینی مافی مرۆڤی نه تهوه یه کگرتوه کان سهر جه م کردهوه سهر کوتکارانه و چهوسینه ره کانی عیراقی به توندی شهرمه زار کردوه.

راپۆرتی سهرۆک کۆماری نه مریکا بۆ کۆنگرێس دهر باره ی چۆنیه تی جیبه جی بوونی بریار نامه کانی نهنجوومه نی ناسایشی نه تهوه یه کگرتوه کان

۱۹ ی مایسی ۱۹۹۹

به رێژ سهرۆکی کۆنگرێس

له په یوه ندی له گهلا ریگه پیدان به به کارهینانی هیزی سهر بازی دژی عیراق (یاسای گشتی ۱ - ۱۰۲) وهک به شیک له ههولنه کاتم بۆ ناگادار کردنه وهی تهوای کۆنگرێس، راپۆرتستان بۆ ده نیرم دهر باره ی ههولنه کاتمان بۆ ملکه چ کردنی عیراق به جیبه جی کردنی بریار نامه کانی نهنجوومه نی ناسایشی نه تهوه یه کگرتوه کان. نه م راپۆرتیه قۆناخی ۳ی ناداری ۱۹۹۹ تا نیستا له خۆ ده گریت.

باکووری عیراق: ناشتبه ونه وهی کورد

له کاتی کۆبوونه وه که بیان له گهلا خاتوون "نالبرایت"، وه زیری دهر وه له شهیلوولی ۱۹۹۸، مه سعود بارزانی، سهرۆکی پارسی دیموکراتی کوردستان (PDK) و جهلال تاله بانی، سهرۆکی یه کیتی نیشتمانی کوردستان (PUK) چوار جار پینکه وه دیداریان کردوه بۆ درێژه پیدانی کاره کانیان بۆ ناشتبه ونه وهی تهوای. بۆ نه م مه بهسته ههر دو حیزب شه ری ناوخویان شهرمه زار کرد و به لیتیان دا که لک له ریگاگه لی توندوتیوانه وه رنه گرن بۆ چاره سهر کردنی ناکۆکیه کانیان و تروریزم له ناو به بن له ریگای دامه زانندی پاسه وانی به هیتتر له سهر سنوره کانی عیراق. به

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتنى دهره وهى نه مريكا

تاييهت ههردوولا خزيان به دهره وهى زانى له بهرامبهر دالده نه داني پارتى كرتىكارانى كوردستان (PKK) و سرپنه وهى هه موو بنكه كانى PKK له ناوچه و پاراستنى سنوورى توركيا. نم دوو لايه نه له سهر نهو باوه رهن كه برياره سهره كيبه كانى په يوه نديدار به داهاتووى عيراق، ده بى له لايه نه سهر جهم خهلكى عيراق، پيكه وه بدرت له كاتى گه نجاودا و له پرۆسه يه كى سياسى ريكوپيئكدا. كارى نم لايه نانه بۆ گه يشتن بهو پرهنسيپانه كه له به ياننامه كانى نانكارا وينا كراوه، به واتاى جيبه جى كردنى چوارچيوه ي نيداره يه كى ناوچه ييه، هه تا كاتيگ كه عيراقينكى به كگرتوو، پلوراليسى و ديموكرات پيئكديت.

كوميسيونى هاونا هه ننگى بالا (HCC) كه له نوينه ره پايه به رزه كانى PUK و PDK پيئكديت به شتوازينكى ريكوپيئك له گه ل يه كدى له باكوورى عيراق ديدار ده كهن و كاربه ده ستانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا ش به رده وام له په يوه نديدان له گه ل نه م دوو لايه نه بۆ به ره وه پيشبردنى زياترى ره وتى ناشتبوونه وه.

بارودۆخى مافى مرۆڤ له عيراق

بارودۆخى مافى مرۆڤ له عيراق هه روا زۆر له رتسا نيونه ته وه ييه كان دووره و بريارنامه ي ٦٨٨ پيشيل ده كريت.

له ماوه ي ٧ سالى رابردوودا، ده ولته تى عيراق ريگه ي به راپۆرتي تاييه تى كوميسيونى مافى مرۆڤى بۆ عيراق، "ماكس وان ديرستونيل" نه داوه سهر داني عيراق بكات و قه د ريگه به چاوديريانى مافى مرۆڤ نه دراوه بچه نيو عيراق. له گه ل نه مه شدا گه لى راپۆرتى دلته زين به رده وام له عيراق دزه ده كاته دهره وه. بۆ نمونه به گويره ي نهو راپۆرتانه كه به ده ستى به رپتر "وان ديرستونيل" گه يشتوه، له كۆتايى سالى ١٩٩٧ تا ئيستا ٢٥٠٠ به نذكر اوى سياسى بسى تپه پر كردنى قۆناخه ياساييه كان له سيداره دراون و له سهر زۆريه ي نهو ته رمانه ي كه ته تسليم به بنه ماله كان كراونه ته وه ناسه وارى روونى نه شكه نه ديار بووه.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و هزاره تى دهره وهى نه مريكى

كوژرانى سى كهس له مهلا نيسلامىيه پايه بهرزه كانى (شيعه) مايه نى گهرانى تاييه تى نيمه يه. له مانگى شويات "نايه توللا محمد الصدر" كه پله بهرزترين مهلاى شيعه يه له عيراقدا، له گهڙ دو له كوره كانى پاش نوئى ههينى له نه جعف له نيسانى ۱۹۹۸ و "نايه توللا الغروى" له حوزه يرانى ۱۹۹۸ كوژراون. نهم كوشتنانه پاش چند مانگ دهسته به سر كردن و پرس و جواب له لايه ن هيزه كانى نيسستخباراته وه نه بام دراوه و قامك به ره ولاى ريزمى عيراق راكيشراوه. نهم كوشتنانه هاو كاته له گهڙ دهسته پيكر دهنه وهى سهركوت له باشوورى عيراق. رژيم ههروه ها كار ده كات بۆ له ناو بردنى شيوه ي ژيانى "عهر به مار شه كان" و ژينگه ي سى وينه ي "مار شه كانى باشوور". رژيمى عيراق ههروه ها به رده وهامه له پشتگوى خستنى داواكار يه كانى به ريز "وان ديرستويل" و كه سانى ديكه بۆ چوونى چاوديرانى مافى مرؤف بۆ عيراق بۆ ليك كۆلينه وه له باره ي نهم راپۆرتانه.

راپۆرتى سه رۆك كۆمارى نه مريكى به كۆنگرئس ده رياره ي چۆنيه تى جيبه جى بوونى
بريار نامه كانى نه نجوومه نى ناسايشى نه ته وه يه كگرتوه كان له لايه ن عيراقه وه

۲ ي نابى ۱۹۹۹

به ريز سه رۆكى كۆنگرئس

له په يوه ندى له گهڙ ريگه پيدان به به كار هيتانى هيزى سه ريارى دژى عيراق (ياساى گشتى ۱ - ۱۰۲) وهك به شينك له ههوله كامم بۆ ناگادار كردنه وهى ته واوى كۆنگرئس، راپۆرتستان بۆ دهنيرم ده رياره ي ههوله كاممان بۆ ملكه چ كردنى عيراق به جيبه جى كردنى بريار نامه كانى نه نجوومه نى

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه سربكا

ئاسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان. نهم راپۆرته قۆناخی ۱۹ مایسی ۱۹۹۹ تا ئیستا له خۆ ده گریت.

باکووری عیراق: ناشتبونه وهی کورد

له مانگی حوزهریان، لیژنه کانى پارتى دیموکراتى کوردستان (PDK) و یه کیتی نیشتمانى کوردستان (PUK) سه فهريان کرد بۆ واشنگتۆن بۆ باس و تاوتوی کردنى ههنگاوه کانى دواترى جیبه جی کردنى ریکه وتنامه ی نه یلولی ۱۹۹۸. له م وتووێژانه دا کۆمه لیک ریگا بۆ زیاد کردنى متمانە به یه کدى گیرانه بهر له وانه کردنه وهی باره گای ههر دو حیزب له شاره سه ره که یه کانى باکووری عیراق، دووری کردن له ده رکردنى راگه یاندن نامه ی نه ریشى بۆ چاپه مه نیه کان، بهرپرچدانه وهی کاریگه رى دو به ره کینانه وهی پارتى کریکارانى کوردستان (PKK)، ده ستیپکردنى گه رانه وهی ناواره کانى نینۆخۆ باکووری عیراق و پیکهیتسانى کومیسىونى تۆمار کردنى ده نگه کان بۆ هه لپواردنه کانى داها توو. لیژنه ی PDK و PUK باس و تاوتوی کۆمه لیک مه سه له ی دیکه یان کرد وه ک دابه ش کردنى داها ت، ئاسایشى ناوخۆ و پیکهیتسانى ئیداره و نه غبومه نیکى هاو به شى ناوچه یی. PDK و PUK درێژه به م وتووێژانه ده ده ن له باکووری عیراق و ههنگا وه لده گرن بۆ جیبه جی کردنى نه و خا لانه ی که له سه رى ریکه وه وتوون.

بارودۆخى مافى مرۆڤ له عیراق

بارودۆخى مافى مرۆڤ له عیراق هه روا زۆر له پێوانه نینونه ته وه یسه کان دووره و بریارنامه ی ۶۸۸ پيشیئل ده گریت. نهم بریارنامه یه به ناشکرا ناماژه به وه ده کات که ئاکام و نه غجامه کانى سه رکوتى خه لکی عیراق به ده ستى رژی عیراق بووه به مه ترسییه ک بۆ ناشتى جیهانى و ئاسایشى ناوچه. نهم بریارنامه یه ههروه ها داواى له عیراق کردوه ده ستبه جی ریکه بدات به ده ستره گه یشتنى ریکه خراوه یارمه تیده ره مرۆڤدۆسته نینونه ته وه یسه کان به سه رجه م خه لکی عیراق که پتویستیان به یارمه تى هه یه. به هه رحا ل له ماوه ی ۷ سالى رابردو وه لسه تى عیراق ریگه ی نه داوه به راپۆتیرى تابه تى کومیسىونى مافى مرۆڤى نه ته وه یه کگرتوه کان، "ماکس وان

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تنس دهره وهس نه مریکا

دیرستویل "سهردانی عیراق بکات و قهه ریگا به چاودیرانی مافی مرژی نتهوه یه کگرتوه کان نه دراوه بچنه نیو عیراق. رژیم ههروه ها کار ده کات بۆ له ناوبردنی شیوهی ژسانی "عهره به مارشه کان" و ژینگه ی بی وینهی "مارشه کانس باشوور".

رژیمی عیراق ههروه ها بهرده وامه له پشتگویی خستنی داواکارییه کانس به پرتز "وان دیرستویل" و کهسانی دیکه بۆ چوونی چاودیرانی مافی که مینه کان بۆ عیراق بۆ لیکۆلینه وه ده رباره ی نسهم راپورتانه. چاودیرانی مافی که مینه کان داوای لیکۆلینه وه یان کردووه ده رباره ی کوزرانی ۳ کهس له پله به رزترین مه لایانی شیعه ی عیراق که ده گوتریت به دهستی رژیمی عیراق کوزراون واتا کوزرانی نایه توللا "محمد الصدر" له شوباتی ۱۹۹۹، نایه توللا "بروجیدی" له نیسانی ۱۹۹۸ و نایه توللا "غره وی" له حوزه بیرانی ۱۹۹۸.

له باکووری عیراق، له دهره وه ی ناوچه کانس ژیر کونترولی کورده کان، ده ولته دریزه ده دات به دهرکردنی زۆره ملیتی کورد و تورکمانه کان له کهرکوک و شاره کانس دیکه.

کونفرانسی چاپه مه نی "فرانسیز ریکاردۆن"، کوردیناتۆری گۆپینی ده ولته تی عیراق
ده رباره ی تۆبوزیسیونی نیشتمانی عیراق

شانکارا، ۱۴ ی نیسانی ۲۰۰۰

پرسیار: وادیاره بومبارانکردنی عیراق له لایهن نه مریکا لهم دواییانه دا زیاتر بووه، بیروپرای نیه وه چییه لهم په یوه ندییه دا؟

"فرانسیز ریکاردۆن": ناگادارنیم بومبارانکردنی عیراق زیادی کردییت، ده توانم ته نها به م شیوهیه وه لامتان بده مه وه که رتسا و ریوشینه کانس نهم هیتشانه روونه و به راویژو له گهل تورکیا

كورد و كوردستان له به ئهگه نامه كانی و وزارتی دهره وهی نههریکا

داده نرین. نیمه و خه لکی تورکیا و سربای تورکیا هاوکاریه کی زۆر نزیکمان پیکه وه هیه له سهر هه موو مه سه له کانی په یوه ندیدار به چاودیزی کردنی باکووری عیراق. نه مه مه سه له یه کی گرنگه بۆ نیمه و ههروه ها گرنگه بۆ ده ولته تی تورکیا. زۆر روونه که نه گهر هیزه کانی سه دام حوسهین نیدی ته قه له فرۆکه کانی نیمه نه کهن، نیمه ش هیرشه کافان راده وه ستینین. نیمه هه همیشه هیرش ده کهینه سهر ناماغه کافان له عیراق له بهر نه وهی هیزه کانی سه دام ته قه له فرۆکه کانی نیمه ده کهن. ههر رۆژیک که سه دام حوسهین ته قه له فرۆکه کانی نیمه نه کات، نیمه ش هیرش ناکهینه سهر نه وان.

پرسیار: هه لویستی ده ولته تی تورکیا چیه به نیسه بت نه م هیرشانه؟

به نیسه بت هه لویستی ده ولته تی تورکیا من نامه ویت له لایه ن ده ولته تی تورکیا وه قسه بکه م. نه رکی من نه وه بوو که زۆر به روونی ناماچی خۆمان بۆ تورکیا شی بکه مه وه که ده مانه ویت چ بکهین، با ده ولته تی تورکیا خۆی بریار بدات که نایا نه م ریشوینانه ی قبوله بۆ ولاته که ی یان نا.

ههروه ها نیمه له گه ل ده ولته تی تورکیا راوز ده کهین بۆ نه وهی چۆن له م کاره زۆر هه ستیاره دا بجینه پینش له په یوه ندی له گه ل نه وه که له گه ل نۆپوزیسیونی عیراق له چ قۆناختیکداين و ههروه ها نه وه که نۆپوزیسیون له قۆناخی داها توودا ده یه ویت چ بکات. نه وان ده ترانن باشترین دارپژهری بهرنامه و پلانه کانیان بن به لام نیمه ش گهیشتر وینه ته قۆناختیکی نوێ له گه ل نۆپوزیسیون. گه لی له خه لک ناگاداری نه وه نین که نیمه تا نیستا ته نانه ت یه ک دولا ریشمان نه داوه به نۆپوزیسیونی عیراق. نیمه له رینگای به لپنده ره کانه وه بریک پاره مان بۆ خه رج کردوون بۆ نه وهی یارمه تیان بدهین کونفرانسه کانیان به ریکه خستن بکه ن. ههروه ها بریک پاره مان خه رج کردووه بۆ پرۆژه مرۆفدۆستانه کان به لام تا نیستا به شیوازی راسته وخۆ هیچ پاره یه کمان نه داوه به نۆپوزیسیونی عیراق.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

بهلام به هدرحال له داهاتويهكى نزيكدا پاره ترخان دهكهن بؤ نؤپوزسيون، ههروهها كه جيتگرى وهزيرى دهره وه، بهريز "واكيز" چهند ههفته پيش، نهنجومهنى پيرانى نه مريكاي ناگادارى نه مسه لهيه كردوه تهوه. له داهاتويهكى زؤر نزيكدا بهكهم وهجهبى يارمهتى ماددى راسته وهخؤى نؤپوزسيون به شيتوازيكى زؤر ريكوپيكا و حيساب بؤكراو دابن دهكهن، له بهرامبهردا نؤپوزسيون دهبيت به شيتوازي نوسراو پلانيك ناماده بكات و بيدات به نيمه. بهكهم وهجهبى نه م پارهبه نزيكهى ۲۵۰ هزار دولار دهبيت كه نهوان دهبيت خهرجى بكن بؤ سه ره نوئ زيندوو كرده وهى ريكخراوه كه بيان بؤ نه وهى بيت به ريكخراويكى سياسى كاريگه رتر و بتوانيت بهرژه وهنديسه كانى خهلكى عيراق بپاريزيت له ولاتيكي نازاد له داهاتودا كه به به كپارجهبى بميتته وه و تيدا سه رجه م هاوولاتيانى عيراق هاوولاتي پله يهك بن و نه ته نها له گه له يه كدى بهلكوو له گه له دراوسيتكانيشيان به ناشتى بؤين. نه مه به بؤچونى نيمه شتيكى گرنگه، هه ندى له خهلكى عيراق شتى وا ده لئين بهلام نيمه شتيكى وا له زمانى ده ولته تى عيراق ناييسين. كه و ابور نؤپوزسيون بهكهم وهجهبى نه م پارهبه بؤ كار كردن له م بو ارانه دا به كارد هينيت.

نؤپوزسيونى عيراق نه و شهرت ومه رجهبى تيدا به و شايانى نه وهيه كه له لايهن وهزاره تى دهره وهى نه مريكا وه پهروه رده بكرت. ته نها پلانى نيستاي نيمه (له پال نه و خالانهى كه ناماره يان پيكر) نه وهيه كه كؤمه لنيك پهروه ردهى كاتى بدرت به نؤپوزسيون كه سوومه مند بيت بؤ سه ره نوئ دروست كرده وهى ولاتى عيراق له كاتى نالؤگؤر له و ولته دا و ههروهها بؤ نه وهى خودى نؤپوزسيون وهك ريكخراو كاريگه رتر بيت. من پيشبىنى نه م جؤره پهروه رده به دهكهم له گه له نهوان بهلام له نيستادا پيشبىنى نه وه ناكهم هيج جؤر يارمه تيه كى سه ربازي و چه كيان پى بدرت.

نيمه نيستا ده توانين چ بكهين بؤ بهكخستنى خهلكى عيراق دؤى نه و برپانانهى كه ده يانه و يت خهلكى عيراق له يهك جيار بكه نه وه، اتا نه و كاره كه ده ولته تى نيستاي عيراق ده بكات. نيمه

کورڊ و کوردستان له بهلگه نامه کانی وزارت نهی دهره وهی نه مریکا

نیستا ده بینین ده ولته تیستای عیراق برا ده کات به دوژمنی برا. مه بهستی من تهنها هاندانی کورده کان و عهره به کان نییه، بهلکو عهره ب دژی عهره به، موسلمان دژی مه سیحیه و عهره ب دژی تورکمانه. به باوه ری نیمه نه مه زور زیان له سه قامگیری عیراق ده دات، نه تهنها له کورت خایه ندا بهلکو له درتیز خایه نیشدا و نیمه نیگه رانین له م شته.

نیمه به شتو ازیك له گه ل نۆپوزسیون نیشتمانی عیراق کار ده کهین که ههون بدات بو له دهوری یه ک کۆکردنه وهی گروپه جۆراوجۆره کانی عیراق، چ کورد، چ تورکمان، چ عهره بی سوننه، چ عهره بی شیعه. نیمه پتیا ن ده لاین: "ده ولتهی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له قۆناخی یه که مدا وه که خه لکی عیراق سهیری نیوه ده کات، له وانیه نیوه ناسنامه ی جیاوازان هه بیته، گه لی له مرۆفه کان، ناسنامه ی جیاوازیان هه یه، به لام ده توانن له ناستیکی هاویه ش یان نه ته وه بیتردا له دهوری یه ک کۆ بینه وه. نه م نه رکه له سه رشانی نیویه به لام گرنه بۆ ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا نه وه یه که نیوه خۆتان وه که عیراقی پیناسه بکه ن که ده تانه ویت به یه که وه ولاته که تان به رتیه بهرن". نه مه هه لویستی ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکایه، هه ر بۆیه نیمه پشتیوانی له یه ک نۆپوزسیون ده کهین له عیراق، که و ابو بو نیمه گرینگه که تورکیا چۆن سهیری نه م مه سه له یه ده کات.

نه مه کیشه یه کی جیدییه. هه ندی له خه لکی عیراق قه د نایانه ویت له ژیر ده سه لاتی ده ولته تیکدا بژین که کیمیا بارانی کردوون. به بۆچوونی نیمه نه مه کاردانه وه یه ی مرۆقی و داد به روه رانه یه. نیمه ده مانه ویت سه رجه م خه لکی عیراق هه ست بکه ن که هاوولاتی پله یه کن له ده ولته تی داها توی عیراقدا و له وه نه ترسن که ده ولته تی عیراق سه رکووتیان بکات، به لکو به پیتجه وانوه به شداری بکه ن له ده ولته تی داها تودا، له نه نجومه نی وه زیراندا، له نه نجومه نی نیشتمانیدا، له گۆرهبانی نابوریدا، له سیستمی به روه رده ی نه ته وه یی و هتد.

کورد و کوردستان له بەلگه‌نامه‌کانی وهزاره‌تی ده‌هه‌می نه‌مێریکا

پرسیار: تۆپوزسیون چ پێشنیاریکی هه‌یه بۆ ئێوه؟

"فرانسیز ریکاردۆن": ئەم پێشنیاره زۆر هه‌ستیاره. ئیستا مه‌سه‌له‌ی رێبه‌رایه‌تی کردن کێشه‌یه، وه‌لامی ئەم پرسیاره ئاسان نییه. هه‌یج رینگاچاره‌یه‌کی ده‌سته‌بجی له ئارادا نییه. به‌لام ئێمه نامانه‌وێت هه‌یج کاریک له "هه‌وشه‌ خه‌لۆه‌تی" تورکیا نه‌نجام به‌دین مه‌گه‌ریه‌و مه‌رجه‌ که په‌یوه‌ندی زۆر نزیکمان هه‌بێت له گه‌ل ده‌وله‌تی تورکیا و هه‌روه‌ها نه‌و خه‌لکێ که له‌وێ ده‌ژین. هه‌ر بۆیه ئێمه له په‌یوه‌ندی‌داین له گه‌ل خه‌لکی نازادی عێراق، چ نه‌وانه‌ی له له‌نده‌ن ده‌ژین، چ نه‌وانه‌ی له ولاتی عه‌ره‌بی ده‌ژین و چ نه‌وانه‌ی که له باکووری عێراق ده‌ژین. ئێمه عێراقیکی نازاد و خاوه‌ن یه‌کێتی نه‌ته‌وه‌یی و یه‌کپارچه‌یی خاکمان ده‌وێت. ئێمه له گه‌ل کورده‌کانی عێراق، تورکمانه‌کان، ئاشورییه‌کان، عه‌ره‌به‌کان، سوننه و شیعه‌کان له سه‌ربه‌مه‌ی عێراقی بوون کارده‌که‌ین، له سه‌ربه‌مه‌ی نه‌وه که ده‌یانه‌وێت ولاته‌که‌یان به یه‌کگرته‌ویی پابگرن و به‌ره‌و مه‌ده‌نیه‌تی به‌ره‌ن.

پرسیار: هه‌لۆیستان چیه به نیه‌ت شالاره‌کانی تورکیا له باکووری عێراق؟

"فرانسیز ریکاردۆن": ئێمه و ده‌وله‌تی تورکیا به‌یه‌که‌وه له سه‌ر سنووره‌کان دژی تروریزم (PKK) بێت یان هه‌ر ریکه‌راویکی دیکه) کار ده‌که‌ین. ئەم بارودۆخه له باکووری عێراق و وه‌لامی تورکیا شتیکی نوێ نییه. وه‌بیرم دیت تێوه‌گلانی تورکیا له‌م کێشه‌یه ده‌گه‌رێته‌وه بۆ ده‌یه‌ی ۱۹۸۰ و اتا زۆر پێشتر له شەری که‌نداو و دروست بوونی هه‌رێمی دژه‌فرین له باکووری عێراق. له‌ حالێ هازردا ئێمه پشتیوانی له مافی خۆپاراستنی تورکیا ده‌که‌ین. ئێمه به‌رده‌وام پشتیوانیمان کردووه له مافی خۆپاراستنی تورکیا دژی نه‌و تروریستانه که خۆیان له ولاتی دراوسێدا دانده‌ داوه. تورکیا خۆی ده‌پارێزێت. ئێمه هاوپه‌یمانی تورکیان، هه‌یج گومان له‌مه‌دا نییه. ئێمه به‌رده‌وام و توومانه‌ ته‌نها چاوه‌پروانی نه‌وه له هه‌یزه چه‌کداره‌کانی تورکیا ده‌که‌ین که له ره‌وتی پاراستنی

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره تنی دهره ووس نه مریکا

ولاته که یان، له که مترین هیژی پیویست که لگه وهر بگرن و ره چاوی مافی دانیشترانی ناوچه که بگن. هیژه کانی تورکیا تا نیستا ره چاوی نه مه یان کردوه. که وابوو نیتمه له م په یوه ندیسه دا هیچ ناره زایه تیه کمان نییه له مافی خۆباراستنی نه ته ویی تورکیا دژی تروریزم.

پرسیار: هه لویستتان چیه به نیسبته فدرالیزم بۆ عیراق؟

فدرالیزم دهسته واژه یه که که له په یوه ندی له گه ل ولاتی عیراق پیتناسه نه کراوه. که وابوو مه سه له ی فیدرالیزم، نه سه مه. به لام ده توام نهو خاله روون بکه مه وه که کاتی که باسی نه م ده سه ته واژه یه ده کریت، مه به سه فیدراسیون یا ده وله تگه لی له یه ک جودایه. نیتمه دژی نه م جوژه فدرالیزمه یین، نیتمه پشتیوانی له هیچ جوژه پارچه پارچه بوونیکی عیراق به چهند ده وله تی جیاواز ناکه یین، نیتمه به دلنیا ییه وه دژی نه م جوژه فدرالیزمه یین. به هه رحال خه لکه که ده بی پریار بدات چ جوژه سیستمیکی سیاسی و نیداری ده ویت. هه ندی له ولاتان سیستمی سیاسی و نیداریان ناوه ندیتره و هه ندی له ولاتان کراوه تره. ولاتی نیتمه زۆر له سانترالیزم دووره، نیتمه ۵۰ نه م جوومه نی مه حه لی و ژماره یه کی زۆر شاره وانیمان هه یه که هه ندی کیان نه م جوومه نی تایبته به خۆیان هه یه. نیتمه ۵۰ پاریزگاری هه ل بۆ یتر دراو و ده سه لاتی باجستاندنن مه حه لیمان هه یه.

خه لکی عیراق هه مرو پیکه وه ده بی بریاری نه وه بدن که ده یانه ویت چۆن له داهاتوودا له گه ل یه ک برین. به لام مۆچپاری به رده وامی نیتمه بۆ نه وان نه وه یه که "باشترین داهاتوو بۆ نیوه نه وه یه که پیکه وه برین به یه ک یاسای بنه رته تی که هه مووتان بپاریزیت و هه مووتان به شدار بن له ده وله تی نیستمانیدا". به لام نه مه ته نه ا مۆچپارییه.

له روانگه ی به رژه وه ندی نه مریکا (هه ر وه ک دراوسیکانی عیراق) هیچ ولاتیک نییه له جیهاندا که وا بیر بکاته وه که به قازنجی عیراقه یا به قازنجی نیتمه یه که عیراق دابه ش بیت به سه ر چهند پارچه عیراقیکی بچووکدا. که وابوو هه لویستی نیتمه له م په یوه ندیسه دا زۆر روونه. من چهند جار

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريك

تا ئىستا وتوموه و كاتى كه نۆپوزسيونى عىراق له نيويۆرك كۆبسوه، زۆر به روونى پىيام وت بىرۆكهى دامه زاندى چهند دهولت و حيزى سياسى له سهر بنه مای ته تنيكى، ره گهزى و ناينى له راستيدا نه مريكا زيز ده كات. به بۆچوونى ئىمه نه مه خهلك له يهك جيا ده كاتهوه، خهلك له دهورى يهك كۆ ناكاتهوه. ئىمه به هيچ شىوازيك پشتيوانى له مه ناكهين.

ئىمه تهنها وهك حيزبگه لىكى سياسى و ئيدارى ناوچه بى نانا سايى و كاتى سهيرى حيزبه كانى باكوورى عىراق ده كهين له بارودۆخى كدا كه بۆ كهس نايدىال نيبه. ئىمه ته شويقيان ده كهين به يه كه وه كاربه كن، نه نه وه كه ههول بهدين بهرژه وندى گروپىكى ته تنيكى بجهينه پيش نهوى ديكه. ئىمه ده مانه وىت عه ره ب، كورد، توركمان، ناشوورى له سهر بنه مایه كى به دور له گروپچىتى كاربه كن. بۆيه ئىمه له په يره ندىدان له گه ل هه موو نه م گروپانه . ئىمه هه ول ده دهين له ريگای چه ترى كۆنگرئسى نيشتمانى عىراق له گه لىان هه ل سو كه وت بكهين، ئىمه تهنها وهك كورد مامه له له گه ل كورده كان ناكهين. ئىمه له گه ل كورد، توركمان، ناشوورى و نهوانى ديكه وهك عىراقى مامه له ده كهين. نه مه باشرين شتىكه كه ئىمه ده توانين بيكهين بۆ خه بات دژى به ريانه جيا بيه خوازه كانى باكوورى عىراق.

پرسیار: بیروپاتان چیه به نىسهت گه مارۆکانى سهر عىراق؟

" فرانسىز ريکاردون": ئىمه قه دت خوازيارى به رده و امبوونى گه مارۆکان نه بوينه. به پىچه وانوه، كاتى كه سيستمى گه مارۆکان له نايى ۱۹۹۰ پىكهات و له بريازنامهى ۶۸۷ و بريازنامه كانى دواترى پاش شهرى كه نداودا په سهند كرا، ئىمه (ههر وهك هه موو نه ندامانى نه فجوومه نى ناسايش) و ابرمان ده كرده وه و هيوادار بسووين كه سه دام حوسهين زۆر به خىرايى ملكه چ ده بىت و گه مارۆکان كۆتايى پىديت. كه و ابو ئىمه چاومان له وه نيبه كه گه مارۆکان بۆ هه ميشه بىنيتته وه، نه مه نامانجى ئىمه نيبه. به پىچه وانوه نامانج و خواستى ئىمه نه وه يه كه ده ولته تى سه دام حوسهين ملكه چ بىت بۆ نهو شتانه ي كه به لىنى داوه ملكه چى بىت و ههر كاتىك كه به ته ووى ملكه چ بىت گه مارۆکان به ته ووى هه لده گيرديت. به لام ئىمه گه موه نين، ئىمه له

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

سهر نهو باوره نین که سهدام قهت بیهویت ملکهچ بیته، ههر بۆیه وابیر ده کهینهوه که سهدام سهره نهم ده بی ههر پروات.

لایه نیکی دیکه ی باس و گفتگوکانی گه مارۆکان نهوه ییه که خه لک زۆریه ی جارن زانیاری دروستیان له م په یوه نندییه دا نییه، خه لک راستیه کان نازانن. نیته کۆمه لیک زانیاریان له ویسایتی وه زارته ی دهره وه ی نه مریکا بلاو کردوه ته وه دهریاری راستیه کان و بری خۆراک و ده واو دهرمان و پینداویستییه کان دیکه که له ماوه ی چند سالی پابردودا له چوارچیته ی بهرنامه ی "نهوت له بهرامبهر خۆراک" دراوه به عیراق. نیته ده مانه ویت بهرنامه ی نهوت له بهرامبهر خۆراک له جیتی خویدا بمینی. نیته له بریارنامه ی ۱۹۸۴ دا هه ولتمان دا روونتری بکهینه وه که چۆن ده کرتیت گه مارۆکان هه لباوسرینه وه له بهر نهوه ی نیته ده مانه ویت زۆتر یارمه تی خه لکی عیراق بده یین، به پیچه وانیه ده ولته تی عیراق که خۆی له خه لکه که ی ذور ده گرتیت.

له باکووری عیراق که ده ولته تی عیراق ناتوانیت ده ستیره دان له کاروباریدا بکات، بارودۆخی ژیا نی خه لک له چاو پیش له جهنگی که نداو باشتر بووه. له باشووری عیراق که ده ولته ریگا که ی گرتوه و ناهیلته نه ته وه یه کگرتوه کان چاودیری بکات و NGO نیته ته وه ییه کان به سهر دابهش کردنی خۆراک و ده واو دهرمان چاودیری ده کهن، خه لک له نازار و نه زیته دان. له باشووری عیراق خۆراک و ده واو دهرمان له بنکه سه ربازییه کاندا زۆره، نیسه ده ترانن راپۆرتی نه ته وه یه کگرتوه کان له م په یوه نندییه دا بچویننه وه. که وابوو نیته روانگه یه کی زۆر جیاوازه مان هه ییه به نیسه ته گه مارۆکان، روانگه یه که زۆر له روانگه یه جیاوازه که سهدام به جیهان نیشانیه ده دات. نیته ده زانین نه م گه مارۆانه کۆمه لیک گیروگرتی دروست کردوه بۆ تورکیا و یه کی له به شه باشه کانیه قسه کانیه به رپیز "واکیز" و بالویزی نه مریکا له تورکیا له گه ل وه زارته ی دهره وه ی نه مریکا نه وه بووه که چۆن نیته بتوانین به یه که وه کاربکه یین بۆ سووککردنی باری نه م گه ماروا نه، نه ته نها له سهر شانی خه لکی عیراق به لکو بۆ سهر بهرزه وه نندییه کانیه تورکیاش.

پرسیار: هه لویستی نیته چییه به نیسه ته شه ری یه کیتی و پارتی؟

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و وزارتى دهره وهى نه مريكا

" فرانسيز ريكاردون¹": به بۆچونى من نهم بارودۆخه ههروا بهره وامه. نهوه كه له دهستى نيمه ديت نهويه (له رتيگاي رهوتى ناشتبوننه وهى نانكارا) كه PDK و PUK ته شويق بكهين ريك بكهون و نهته نها له گهل يه كتر بهلكوو له گهل هه مو نهو كه سانهى كه له باكوورى عيراقن به ناشتى بۆين. نيمه نابيت توشى نهو تپروانينه هه له يه بين كه ته نها دو جزه خه لك (كورده كانى سه ره به PUK و كورده كانى سه ره به PDK) له باكوورى عيراق ده ژين، گه لى خه لكى ديكه له باكوورى عيراق هه يه ، بۆ نمونه ناشووريبه كان كه گه لى حيزيبان هه يه، توركمانه كان كه گه لى حيزيبان هه يه و عه ره به كان. له رتيگاي رهوتى ناشتبوننه وهى نانكارا، نيمه نهو دو حيزه كورده سه ره كييه ته شويق ده كهين ريك بكهون و له گهل يه كدى به ناشتى بۆين.

له رتيگاي كار كردن له گهل نۆپوزيسيونى عيراق نيمه ده مانه و يت نهوه به جيهان و شوينه كانى ديكه عيراق نيشان بدهين كه عه ره ب، كورد، تورك و حيزه شيعوى و ناينيه كان هه موويان ده توانن له داها تودا به شيويه كى مده نى و ديموكراتيك پتكه وه كار بكه ن. به باوه رى نيمه نۆپوزيسيونى عيراق بۆ نهم مه به سته له راستيدا كۆمه لتيك ههنگاوى به ره وه پيش هه لگرتوه به لام نهم ره وته ره وتتيكى نه سته مه.

كورد له گۆره پانى جيهاندا

كۆيوننه وهى به رپرز² " فرانسيز ريكاردون¹"، كۆردينا تۆرى تايبه تى و وزارتى دهره وهى نه مريكا بۆ ئالوگۆر له عيراق له ژير ناوى "كورد له گۆره پانى جيهاندا"² له ناوه ندى ناشتى جيهانى سه ره به زانكۆى نه مريكا

¹ Francis J. Ricciardone
² Kurds in the Global Arena

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزاره تى دهره وهى نه مريكا

۱۷ ی نیسانی ۲۰۰۰

فرانسىز ريكاردون : رینگه م پيڤه دن ناماژه به چهند خالى سهره كى بكه م:

يه كه م: دهوله تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا هيچ سياسه تىكى تۆكمه ي نيسي به نيسبه ت كورده كان و نيمه ههروهك هاوولاتياني ديكه ي نيژان، عيراق، سوريا و توركييا چاو له كورده كان ده كه ين . بژ روونكر دنه وهى نه م مه سه له يه به گشتى ناماژه به سياسه تى عيراق و په يوه ندييه كانى نيمه له گه ل كورده كانى عيراق و خه لكى نازاد يخوازى ديكه ي عيراق ده كه م. شيوازى نزيكايه تى نيمه له گه ل نه م مه سه له يه هم له گه ل نالۆگوره قوله كانى په يوه ندييه نيونه ته وه ييه كان ده گوڤيست و هم دهرپرى نه م نالۆگورانه يه . نه م مه سه له يه ده مباته وه سهر خالى دووه م:

دووه م: ههروه ها كه پروسه ي به جيهانيبوون كي شه ناوچه ييه كانى رابردووى خستوتته ناو گۆزه پانى جيهان، نه ته وه بى دهوله ته كانيش كار يگه ريبان هه يه له سهر په يوه ندييه نيونه ته وه ييه كان كه به خيژايى به ره وييش ده چي ت.

سييم م: كورده كانى عيراق يه كى له ريبه رانى نه م عيراقه نازاد يخوازن كه هم له ناو عيراقيه كاندا و هم له ناو خۆياندا و هم له گه ل دنياى دهره وه دا پاوانى ديكتاتورى عيراق له سهر په يوه ندييه كان ده شكيتن . كه وابو بو ار خو ش ده كه ن بژ نه وه ي پيناسه يه كى هيوابه خش و مسوديرن بجه نه روو دهر باره ي نه وه كه عيراق يبوون واتاى چييه و عيراق وهك ولاتي ك ده توائى چۆن بيت.

سياسه تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به نيسبه ت كورد

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى و وزارتى دهره ووسى نه مريكا

لهوانه يه نيوه چاوه پروانى نهوه بكنه كه من راگه ياندن نامه ي سياسه تى نه مريكاتان بۆ بخوئنه وه به نيسبهت كورد به لام به داخه وه بى هيواتان ده كه م، من نازانم سياسه تى فهرمى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا به نيسبهت كورد چيه. هيچ پئويستيش به زانينى نه م سياسه ته ناكات. نه م كۆبوونه وه دۆستانه يه يه نيمه كۆمه لئيك پرسيار له خۆ ده گريت ده رباره ي ناسنامه ي كورد، له رووى په يوه ندييه كان و سياسه ت و شتاني ديكه. نه م مه سلانه بۆ خودى كورده كان، دراوسئيكانيان و ده ولته ته كانيان و ههروه ها بۆ توئزه ران و ليكۆله ران، نالۆز و هه ستيار و سه رنجرا كيشه. شۆفه و شيكرده وه ي نه م مه سلانه به دلنپاييه وه به ده ر له توانايى، ده سلالات يان به رپرسيارتي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا يه .

نيمه (هه ر وه ك ده ولته تانى ديكه) وه ك هاوولا تيانى ئيزان، توركيا، عيراق و سوريا مامه له له گه ن كورده كان ده كه ين. نه لبه ته له سه ر نه و بروايه ين كه مافى كورده كان ده بى وه ك مافى هاوولا تيانى ديكه ي نه م ولا تانه پارئيزاو بيت. نيمه هه روا له سه ر نه و باوه ريه ين كه ديمو كراسيه كى به هئيز، باشترين پارئيزه رى مافى سه رجه م هاوولا تيانى نه م ولا تانه يه. من بارودۆخى كورده كان له م ولاته جۆراو جۆزانه به راوه رد ناكه م به لام ده مه وئت ناماژه يه كى كورت بكه م به سياسه تى نيمه له گه ن كورده كان له هه ر يه ك له م ولا تانه بۆ نه وه ي نيشان بده م كه نه بوونى سياسه تى تاييه ت به نيسبه ت كورده كان ريگر نيبه له په يوه ندى سو دمه مند و راسته وخۆي ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له گه ن تاك و ريكخواه كورده كان كه ده ورئيكى مه حه لى و نه ته وه يي گرنگ ده بيسن له ولاته كانياندا.

يه كى له و ولا تانه كه به شئيكى زۆرى كورده كان تيدا ده زين، توركيا يه كه وه ك ها ربه يمانى ناتۆ باشترين و نزىكترين په يوه ندى له گه ن ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا هه يه. نه مه به واتا ي نه وه يه كه هه زاران بازرگان، ليكۆله ر، رۆژنامه نووس، سياسه تمه دار، توريست، ديپلومات و سه ربازى نه مريكايى هه ر رۆژ به شئوازي جۆراو جۆر هه لسو كه وتيان هه يه له گه ن نه و توركانه كه به ره گه ز

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانی و هزاره نسی دهره وهی نه سربکا

كوردن. زۆر بهی جار ان(كه شتیکی زۆر سروشتیه) نهم نه مریكاییانه گرنگی نادهن به ره گورپه شهی نهم توركانه و ناگاداری نه وه نین كه نهم توركانه به ره گهز كوردن. نیستا گه لی له نوینه رانی كورد له پارلمانی توركیان (له وانیه مه بهستی پارلمانه كه ی نیو به ندیخانه بیته كه له یلا زانا، سه لیم ساداك و نورهان دوغان تییدا به ند كراون- وه رگیتر) و شماره دارییه كان شماره داری كورد هه لده بۆترین. دیلوماته كانی نیمه له گه ل نهم هاوولاتییه توركه بلیمه ته به ره گهز كوردانه به ناسایی هه لسه كه وت ده كهن به هه مان شیوه كه له گه ل سیاسه قه داران و كاربه ده ستانی توركیا ، بالكان ، قه ققاز ، ناسیای ناوه راست و شوینه كانی دیکه هه لسه كه وت ده كهن. نیمه هه ناردن كالا بۆ توركیا و سه رمایه گوزاری نه مریكا له سه رتاسه ری نهم ولاته هان ده ده یین، له وانه باشووری رۆژه لاتی توركیا كه هه لی تایبه تی بازرگانی تییدا گه شه ده كات.

به پیچه وانیه توركیا، نیمه په یوه ندی فره می و راسته وخۆمان له گه ل هاوولاتیانی ئیتران(سه ره به هه موو توپۆتیک) له ناوخۆی ئیتراندا نییه له بهر نه وهی كه ولاته یه كگرتوه كانی نه مریكا هیشتا هیچ په یوه ندیه کی دیلوماتیکی راسته وخۆی نییه له گه ل ئیتران و بوونی فره می نییه له ئیتراندا.

نه لبه ته مه سه له ی عیراق مه سه له یه کی جیاوازه. هیه چكام له ولاته دیموكراتیكه كان په یوه ندی باش و ته نانه ت په یوه ندی ناساییشیان له گه ل عیراق نییه و نه لبه ته نیمه ش هیچ په یوه ندیه كمان له گه ل نهم ریژیمه نییه، به لأم په یوه ندی راسته وخۆ و به واتامان هیه له گه ل ژماره یه کی زۆر له عیراقیه كان، چ له ده ره وهی عیراق و چ له باكووری عیراق، له بهر نه وهی كه باكووری عیراق ته نها به شتیكه لهم ولاته كه هاوولاتییه كانی ده ترانن نازادانه په یوه ندییان هه بی له گه ل یه كدی و له گه ل جیهانی ده ره وه.

بۆ نیمه نه سه ته مه وینای پارلمان یا ده وله تیکی نازاد له عیراق له داهاتوردا بكه یین كه تییدا كورده كان و هه روه ها دراوسی توركمان و ناشورییه كانیان، ده وری سه ره کی له پال هاوولاتییه

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهروهى نه مريكا

عهره به كانياندا نه بينن. نه له به هتا كاتيك كه هه مورو عيراقيه كان له ژير دهسه لاتی دهوله تينكى نه ته ويدا نه ژين كه بهر پرسيار بي له به رامبه ر خه لكى عيراق، تيمه و گه لي له ولاتانى ديكه له گه ل تاك و گروه نازاد يخوازه كورد، توركمان، ناشوورى و عهره به كان وه كه سانتيك كه خاوه ن دهسه لاتی مه حه لي، پرستيژى تاكه كه سى و پرشتى زورن هه لسوكه وت ده كه بين و هه روا به ريز و به كراوه ييه وه هه لسوكه وتيان له گه ل ده كه بين. تيمه تيروانينيكي ناناسايى و كاتيمان هه يه به بۆ نه م خه لكه تا له داها تو دا كاريگه رى زور تريان هه بيت له سه ر ناراسته نيستراتژي كه كانى ولاته كه بيان و دهوله ته نه ته و ييه كه يان. به باوه رى تيمه، ته نانه ت نيستاش نه م خه لكه نازاد يخوازه ي عيراق (كه زور له گه ل رژيى عيراق جياوازن) ده رپرى شارستانى و پوتانسسيه لي ولاته كه يانن.

كورده كانى عيراق و سياسه تى نه مريكا به نيسبه ت عيراق

تيمه له چوار چيوه ي سياسه تى خومان به نيسبه ت عيراق مامه له له گه ل كورده كانى عيراق (هه روه كه سه ر جه م خه لكى نازاد يخوازه ي عيراق) ده كه بين. سياسه تى تيمه به نيسبه ت عيراق روونه: تيمه پشتيوانى له يه كپار چه ك و يه كيتى عيراق ده كه بين و بۆ ناشتى و سه قامگيرى ناوچه به شتيكى پتيوستى ده زانين. تيمه دژى دروستبوونى دهوله تگه لي سه ر به خزين، چ بۆ كورد و چ بۆ تا قم و گروه نه تنيكيه كانى ديكه ي عيراق.

تيمه جه دخت له سه ر نه وه ده كه ينه وه كه نالوگوز له عيراق له ناوخو ي عيراقدا دروست ده بيت و نه و مه سه له يه كه كى رييه رايه تى عيراقى نو ي ده كات و چون به ريكي خست ده كر يت، مه سه له يه كه كه خه لكى عيراق ده بي له كاتى نازاديدا به يه كه وه بريارى له سه ر بده ن. تيمه چاومان له گه رانه وه ي عيراق بۆ ناو كو مه لگاي نيونه ته وه ييه له ژير دهسه لاتی دهوله تينكى نو ي كه به گو يره ي ياساي نيونه ته وه يي ريز له مافى سه ر جه م خه لكى عيراق و دراوسيتكانى عيراق بگر ي.

كورد و كوردستان له بهلكه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريكا

ئيمه وهك پيكيه يته ران و ري به رانى گرنگى بزوتنه وهى نه ته وهى عيراق سه يري تاك و حيز به كورده كان ده كه مين كه ده يانه ويت عيراق بگه رپيته وه ده ستى سه رجه م خه لكه كه مى و شو ينى راسته قينه ي خوى له جهاندا بدؤز يته وه. كورده كانى عيراق يه كى له دهره ستيرين لايه نگرانى نه م عيراقه نويهن. من نه مپؤ ده مه ويت گوى له قسه وباسى هه ندى له م كورده انه بگرم له باره ي نه وهى كه ده يانه ويت عيراقى نازاد چؤن كار بكات و چؤن پيكيه يت. ريتگام پيبدن ليتره هه ليتنجانساندى هه ندى له نه يارانى خه باتى دووردر يزي كورده كانى عيراق دؤى ديكتاتورى رت بكه مه وه.

دروست كردنى عيراق يكي نوى

ده ولته تى ولاته يه كگرتوه كانى نه مريكا له راستيدا ناتوانيت وه سفى نه وه بكات كه چؤن ده ولته تى داهاتورى عيراق چاكسازى بكات بؤ نه وهى مافى سه رجه م هاوولاتيانى خوى مسؤگه ر بكات و يه كيتى نه ته وهى به هيز بكات. نه مه پرسيار يكه كه خه لكى عيراق زؤر له گه ژ ئيمه ده يه يته نه گؤرى.

ئيمه لايه نگرى ديموكراسين، ديموكراسيه ك كه ياسا سه روه رى بيت و به باشتيرين ريتگاجاره ي نه م مه سه له يه ي ده زانين. له دهره وهى نه م چوارچيوه يه له سه ر ئيمه نييه گلؤپى سه وز و سه ور هه لبه كه مين بؤ نه م گه لاله و به رنامه جؤراوچؤرانسه ي كه عيراقيه نازاد يخوازه كان باسى ده كه ن. به گشتى ئيمه نه م پرئسيپه ديموكراته سياسيانه مان پى باشته كه يه كيتى نه ته وهى، سه قامگيرى و خؤشبه ختى عيراق به هيز ده كات و نازادى و مافه كانى ديكه ي خه لكى عيراق مسؤگه ر ده كات. به پيچه واندى نه وه، ئيمه هه ر سياسه تىكى ديكه رت ده كه ينه وه كه بيه ويت هاوولاتيانى عيراق دابه ش بكات يا سه ركوت بكات و عيراق لاوازتر بكات واتا نه م كاره كه رؤمى نيستاي عيراق ده يكات.

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وزارتى دهره وهى نه مريك

ئيمه پشتيوانى ده كه مين له نامانجه جيهانيه كانى خه لگى عيراق بۆ كۆتايى پتهيتان به سياسه تى ديكتاتورانه ي "دوو به ره كى بنه وه و خوت ده سه لاتدارى بكه ". كۆنگرئيسى نيشتمانى عيراق (INC) كه نويته رى ئۆيزويسيونى ديموكراتى عيراقه و سه ر به هه موو تا قم و گروه به نه تنيكى و نيدوئولوژي كه كانى عيراقه (له وانه حيزه سه ره كييه كورده كان) عيراقى نازاد به نامانجى هه موو خه لگى عيراق ده زانيت. وه ها كه من له INC تيگه يشتوم، شه وان لايه نگرى عيراقى تىكى ديموكراتن به يه ك ده ولته تى نه ته وه يى، به يه ك سوپا، به يه ك خزمه تى ديپلوماتيك، به يه ك پاسپورت، به يه ك پاره و به يه ك نازادى چالاكى و بازرگانى بۆ سه رجه م خه لگى عيراق له زاخۆ تا فار.

له هه مان كاتدا پيرمه ندانى INC له وانه كورده كان لايه نگرى هه ندئى سيستمى سياسى و نابوروى ناوچه يين. به بۆچوونى من، نه مه شتيكى باشه كه INC هه ر له نيشتاره نه م قسه و ياسانه ي ده ست پيكردوه بۆ شه وه ي پاش كۆتايى پتهياتنى ديكتاتورى له عيراق، يه ك پريزيه كى نه ته وه يى هه بيت. خه لگى عيراق هه روه ك خه لگى نازادى ديكه ده بئى خۆيان بريار به دن له سه ر هاوسه نگرى راسته قينه ي نيوان ده سه لاتى ناوه ندى و و ناوچه يى و نيوان سه رك و به رپرسياره تيه كانى كه رتى تاييه ت و كه رتى گشتى و مه سه له نه سه ته مه كانى ديكه وه ك ده ورى نايين له ده ولته تدا. خه لگى عيراق ده بئى هه مووى نه م مه سه لانه پيكره وه چاره سه ر بكه ن. به قه ناعه تى من خه لگى عيراق سه ركه وتوو ده ين له راگرتنى هاوسه نگرى نيوان نه م مه سه لانه .

كورده كانى عيراق: ده ورگيپتيكى ناده ولته تى كاربيگه ر

با بگه رپينه وه سه ر كاربيگه رى رووله زيادبوونى كورده كانى عيراق وه ك ده ورگيپتيكى ناده ولته تى له گۆزه پانى جيهاندا. كورده كانى عيراق (كه بيشتر يه كئى له گۆشه گيرترين خه لگى جيهان بوون له

کورده و کوردستان له به لگه نامه کانس و هزاره ننی دهره وهی نه مریکا

رووی کولتوری و ژنوپلوتیکیه وه) نیستا هم له بواری نابوری و هم له بواری رۆچییه وه له گه ل جیهانی دهره وه په یوه ندییه کی بهرچاویان هه یه و نامیزیان بۆ کرده ته وه.

له م دوایانه دا کۆمه لگای نیونه ته وه یی وه ک میراتی خۆراگری مه لا مسته فا بارزانی ستایشی نه م دهره ی کورده کانی کرده وه. مه لا مسته فا بارزانی له شوینیکی پهرت له سه ر خاکی نیمپراتوری عوسمانی له دایک بو و له پایته ختی زلهیزیک به دور له شوینی له دایک برونی کۆچی دوایی کرد. مه لا مسته فا وه ریبهریکی پیشمه رگه به و نه جمه گه یشت هیزی چه کداری مه حه لی هه رچه ند که به قاره مانی له دایک بووه به لام ناتوانی به سه ر سوپایه کی مودیزندا سه ربکه ویت که ده ولته ته کی خاوه ن سه رچاوه ی ده ولته مه نده (هه رچه ند که نه م سه رچاوه یه خراب به کار ده هیئیت)، هه ر بۆیه مه لا مسته فا هه ولتی دا کۆمه لیک هاوپه یانی نه ینی له گه ل ده ولته ته به هیزه کانی دیکه بیستی. هه موو ده سته که ویتیک ته نها تاکتیک و کاتی بوو پیش شه وه ی ریزبه ندی و هاوپه یانی ده ولته ته کان بی هۆشدار ی پیشوو بگۆر دهریت. کورده کانی عیراق پاش به سه ره اتیکی تراژیدیک، وانه یه کی باشیان وه رگرت، نه ویش شه بوو که له کۆمه لگای جیهانی دوره په ریز نه به ن و پاشه کسه ی لی نه که ن به لکو زۆرت خزیانی تیوه بگلیتن و به م شیوه یه چاوه روانیه کان و هیواکانیان باشر به یینه دی.

کورده کانی عیراق (به کیتی، پارتی، نیسلامیه کان، فهیلیه کان و ریبه ره عه شیریه یه کان) توانیویانه په یوه ندییه کی کاریگه ریان هه بیته له گه ل گه لی له ده ولته ته کان، سه ره رای شه وه ی که به رده وام له مافه کانیان بی به ش کراون و سه ره رای شه وه گه مارۆ ناوخۆییه که ده ولته تی عیراق خسته ویه تیه سه ریان.

نیستا ریکخراوه کورده جۆراوجۆزه کان وه که نه کته ریکی ناده ولسه تی له په یوه ندییه نیونه ته وه ییه کاندا کاریگه ری و متمانه ی زۆرتریان به ده ست هیئاوه و په یوه ندیی نیونه ته وه یی

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانس وهزاره نئس دهره وهس نه مریكا

واتاداری زۆرتریان ههیه (له چار رژیمی عێراق که بانگه شهی نهوه دهکات له نهتهوه یه کگرتوه کان به ناوی نهوان و سهرجه م خه لکی عێراق قسه دهکات). نهم مهسه له یه ههروا بۆ دراوسی که متر ناسراوه کانس کوردان واتا چیزیه تورکمانی و ناشورییه کانیش که نهندامی تۆپوزسیونی نیشتمانی عێراقن کم کم ده بی به راست. به هه مان شیتوه عه ره یه به ویژدانه کانس عێراق وه ک ریه ره عه شیره تیه کان و گه لئ له نیسلامیه کان نیستا هه ول ده دن کۆمه لئ کانالی په یوه ندی نوئی دروست بکه ن له گه ل ده ولته تانی دیکه و ریکه خراوه ناده ولته تیه کانس لایه نگری مافی مرۆف (NGO کان). ده ولته کان، ریکه خراوه نیونه ته وه ییه کان، بازرگانان، لیکۆله ران و NGO کان به په مرۆشن بزانه نهم خه لکه نازاد بچوازی عێراقه چییان بۆ وتن هه یه .

ههروا که به شداری بوانی نهم کۆبوونه وه یه پاشان باسی نهم مهسه له یه ده کهن، کۆبوونه وه که ی نه مرۆ ههروه ها نیشان ده دات که کورده کانس عێراق په یان به بایه خی تیه وه گلان له کۆمه لگای نیونه ته وه ییدا بر دووه و شاره زایی و لیها ته وییان په ره ی سه ندووه هه م له بواری به ده سه ته یانی قازانجه کان گلوبالیزم (به جیهانی بوون) و هه م له بواری کونترۆل کردنی مه ترسییه کانس گلوبالیزم بۆ ولاته که یان.

زانستی کورده کانس عێراق بووه ته هۆی نه وه ی که به شیک له لیکۆلینه وه کانس زانکۆی نه مریکایی بۆ نهم مهسه له یه ته رخا ن بکری ت و نهمه نیشانه ی نه و ناگادارییه عه قلا نییه یه که ته نها هیزی چه ک به س نییه بۆ سه رکه وتن به سه ر سه رکو و تدا . نهم ده سه تپیش خه ریانه زۆر پیویسته بۆ سه ره له نوئ دروست کرد نه وه ی هۆشیاریه نه ته وه ییه کانس عێراق که ده بیته هۆی مسۆگه ربوونی چاکسازی دیوکراتیک له لایه ن ریه رانی داها ته وی عێراقه وه .

برپار نامه کانس نه بچرو مهنی ناسایشی نه ته وه یه کگرتوه کان شاهیدی کاریگه ری روو له زیاده بوونی کورده کانس عێراقه له سه ر گۆره پانی جیهان. ههروه ها پیشوازی کردنی ناشکرای ده ولته ته

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نههريك

دیموکراته كان له كورده كان نیشانگه رى كارىگه رى كورده كانه. په یوه ندىشيان له گهل دنیایه كى گه رهره تر شاهیدی بوونى گه لى له NGO نئونه ته وه ییه كان، لىكۆله ران و رۆژنامه نووسان له ولاته نازاده كه یانه بى نه وهى بیروپای فرمى خویان به سه ریاندا به سه پینن.

گه لى له گروهه كورده كانى عیراق به رده وام نئونه ریان نارده وه ته دهره وه و ده ولته به بیانیه كان متمانه ده كه ن به توانایی به رچاوى نه م كه سایه تیانه. گه لى له م كه سایه تیه كوردانه نه مپۆ لیره له ناو نئمه دان. نه م نئونه راپه تیه به نئونه ته وه ییه به نه زمون و كارىگه ره یارمه تیه كى پرپایه خ ده دات به دروستبوونى ده ولته تىكى نه ته وه یی له عیراقى داهاتوودا.

پروفیسۆر "نولیرى"^۳ و پروفیسۆر "سه عید"^۴ پینیمان وت هۆكارى سه ره كه وتنى كورده كانى عیراق له مامه له كردن له گهل ده ولته ته زه لیزه كان نه وه یه كه نه وان په یان به وه برده وه كه فاكۆتۆرى سه ره كى بۆ كارىگه ریدانان له سه ر كۆمه لگای نئونه ته وه یی (چ وه ك ده ورگیتړى كى ده ولته تى و چ وه ك ده ورگیتړى كى ناده ولته تى) نه وه یه كه له زانیاریسه راسته كان له سه مو روویه كه وه كه لك وه ربگرن، منیش نه مه پشتراست ده كه مه وه. نه مه به هیچ شتویه كه پروپاگه ندا یا ته نانه ت كارى په یوه ندىیه گشتیه كان نییه و ته نها كارى كى سه والگرىش نییه. مه به ستى من خستنه پرووى راستیه كان به شتیاوزى كى نوئ و به رفراوانه بۆ نه وه یی له سه ر بیروپای گشتى كۆمه لگای نئونه ته وه یی و له و ریگایه وه له سه ر سیاسه تى ده ولته ته دیموکراته كان كارىگه ریان هه بیته.

یه كه م قۆناغى سه نگا و سه لگرتنى گه وه رى كورده كان به ره و كارىگه ربوون له كۆمه لگای نئونه ته وه یی، له ناكامى نه و تراژیدیایه ده سه به ر بوو كه له ته له فیزیۆنه كاندا نیشان درا. وینسه ی نیو میلیون ناوازه ی عیراقى له نئو سه رما و سۆله و ترس و تۆقان له نادارى ۱۹۹۱ ویشدانى

Professor O'Leary^۳
Professor Said^۴

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانس و وزارتس دهره وهس نه مریکا

خه لکی جیهانی هه ژاند. به لام چند روژ پاش نه وه، به هۆی نه بوونی وینهی تۆمار کراوی ویدیۆیی ، جیهان بۆ دهنگ بوو له بهرام بهر کۆمه لکوژی خه لکی بۆ گوناھی عه ره به شیعده کان له باشووری عێراق. ته نها ۳ سال پێش نه وه خه لکی جیهان بۆ دهنگ بوون له بهرام بهر نه و شایعانهی که ده ربه ره ی هیرشی کیمیایی سه ره هه لده بچه ده و ترا. پێش نه وه ش به هۆی نه بوونی به لگه و نیشانهی تۆمار کراو، تاوانی سه دام حوسهین بۆ که لک وه رگرتن له چه کی کیمیایی دژی هیزه کانی تیران ناشکرا نه بوو، هه تاکوو ولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا به شتوازیکی سه ره به خۆ یانه کۆمه لێک به لگه ی خسته روو بۆ نه وه ی نه م کرده وانه ی سه دام له ناداری ۱۹۸۴ له لای نه کۆمه لگای جیهانییه وه شه رمه زار بکریت.

به هه رحا ل سه رنجی به رده وامی کۆمه لگای نێونه ته وه یی به ره وه لای باکووری عێراق پاش کاره ساتی ناداری ۱۹۸۸ و ۱۹۹۱ ، ته نها له ریگای نیشاندانی یه کجاره و یه ک شتوازی وه ی وینه ی خه لکی بۆ گونا ح ده سته بهر نه بوو به لکو له ریگای تێوه گلانی کورده کان له کۆمه لگای نێونه ته وه ییش نه م شته به ده ست ها ت. رێبه رانی کورده ی عێراق به پێچه وانه ی ده ولته ی عێراق که نه یده وێرا خۆ ی بجا ته به رچاوی خه لکی جیهان، ده رگای باکووری عێراق یان به رو ی کۆمه لگای نێونه ته وه ی کرده وه . کورده کانی عێراق نه ته نها زانیارییان ده دا به جیهان به لکو پێشوازیان له ها تنی خه لکی جیهان بۆ عێراق ده کرد. خوێندکار و ماموستا عێراقیه کان له ده وک، هه ولیر و سلیمانی به نازادی بیرو پرای خۆ یان له گه ل یه کدی و له ریگای ئینتیرنێته وه بۆ خه لکی جیهان باس ده که ن.

له کاتی کدا که ده ولته ی عێراق چالاکی هه وائێران و چاودێرانی مافی مرۆفی قه ده خه کردوه ، کورده کان (و ناشووری و تورکمانه کان) پێشوازی له هه موو کار به ده ستان و که سایه تیبیه سه ره به خۆ بیانیه کان ده که ن . له کاتی کدا که کورپی سه دامی دیکتاتور، میدیا گشتیه کانی عێراق کو ترو ل ده کات و نا هیلت روژنامه و ته له فیزیون و را دیۆ بیانیه کان په خشیان بگاته عێراق، له

كورد و كوردستان له بهلگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مريك

باكوری عیراق كاناله تله فیزیون و رادیۆ و چاپه مهنیه مه حهلی و نیونه ته وهیسه كان به چه ندی زمان بهرنامه په خش ده كهن.

به كورتی له كاتیكدا كه دهوله تی عیراق ههولتیكى بی سوود ده دات بۆ سه پاندنی پساوانتیكى دیکتاتورانه به سهر نالوگۆزی زانیارییه كاندا، كورده نازاده كانی عیراق سیستمیكى په یوه ندى نازادیان دابین كرووه بۆ هاوولاتیانی خۆیان (سهریه ههر گروهی نه تنیكى كه بن). شه م عیراقییه نازادینخوازانه ریگایان خۆش كرووه بۆ نه وهی جیهانی دهره وه به ته واری دهستی به راستیه كانی عیراقدا بگات، نه تنهها راستیه كانی په یوه ندىدار به دهوله تی سهركوتكاری عیراق به لكو له وهش گرنگتر راستیه كانی په یوه ندىدار به خۆیان. له م ره وته دا نه وان وهك كوردیك و وهك عیراقییهك خۆیان بۆ خه لكی جیهان ، ولاته كه یان و ته نانه ت بۆ خۆشیان پیناسه ده كهن. بۆ من وهك دیلوماتیكى نه مریكایی، نه م ره وته سه رنجرا كیشه و شایانی پشتیوانی لیكردنه.

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و هزاره تنی دهره وهی نه سربکا

وینهی هه ندی له به لگه نامه کان

~~CONFIDENTIAL~~

DECLASSIFIED in Part
PA/HO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

10. The Director then asked [redacted] to provide [redacted] with the details of the Kurdish financial and military needs as quickly as possible so the United States Government could consider them promptly. Mr. Helms recognized that time is critical for the Kurds and that our Government would make every effort to decide what it could do and then provide such assistance as quickly as possible. He indicated that the United States Government's response would be conveyed to Mulla Barzani through [redacted] which we would arrange. Director Helms cautioned that it would be very difficult for the United States to provide military equipment directly to Kurdistan without American involvement becoming public knowledge. He suggested that we might have to consider channeling any such aid through the [redacted] or Iranian governments. The Director stipulated that secrecy would be an absolute requirement in this new relationship and that the relationship could indeed be soured by a failure to honor our need for such secrecy.

11. [redacted] responded that the Kurdish leadership understood our requirement for secrecy and was ready to carry out all arrangements exactly as desired by our side and to handle all of our aid and assistance exactly as we dictated. He noted as an indication of the good faith in this respect that only the Iranian Government was aware of the Kurdish visit to Washington. [redacted]

12. Colonel Kennedy expressed Dr. Kissinger's appreciation for the excellent presentation which gave us a clearer perception of the precarious position of Kurdistan and of its potential to play a role in the Middle East. He also commended [redacted] for an outstanding presentation on behalf of Mulla Barzani. The meeting then ended with an agreement that the visitors would meet further with [redacted] to provide the details to support their general presentation to the Director and Colonel Kennedy.

~~CONFIDENTIAL~~

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی وزارتني دهره وهی نه سربکا

~~SECRET SENSITIVE~~

- 2 -

DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2006

5. In the financial subsidy category, it is recommended that we provide Barzani with [REDACTED] -- \$3 million over one year's time.

[REDACTED] Both Barzani and the Shah would, however, be witting of our contribution. While this figure is in some ways arbitrary, it is arrived at in the conviction that (a) at least half the total should be borne by Iran, whose equities as neighbor to Iraq are particularly high, and (b) the balance might well be split [REDACTED].

6. In the category of ordnance assistance, the Agency now has in stock the additional arms and ammunition required by the Kurds. This ordnance is of either non-attributable, foreign manufacture or of US manufacture normally stocked by Iraq or Iran, except for artillery (ground and anti-aircraft) and tanks, which we should probably not in any event undertake to supply. [REDACTED]

[REDACTED] Thus the total cost of ordnance support is \$2,004,190, exclusive of shipping charges. Transportation costs, [REDACTED] would be additional.

7. It is recognized that the transportation problem will be considerable. Since it is our recommendation that the ordnance be delivered [REDACTED] and thus covered by the Iranians, the feasibility and security of shipment and reception in Tehran, plus the problems of onward transport by the Iranians to Iraqi Kurdistan cannot be definitely determined without detailed exploratory consultations with a highly select few [REDACTED].

~~SECRET SENSITIVE~~

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی وهزارهتی دهره وهی نههریکا

~~TOP SECRET~~

-6-

-- Inform 40 Committee principals only -- Johnson, Rush, the Chairman JCS and Helms -- but avoid any paper work and tell them that the President wants this done.

Recommendation:

I think we should pursue the latter course in the event something blows and we could insist that established procedures were followed. Furthermore, I doubt very much that the operation can be conducted without its surfacing in official channels at some point.

If you agree, I will have this converted to a memorandum to the President for your approval and advise him that we are instructing the principals only of his decision and move with CIA and OMB, to get the action accomplished.

Approve H Disapprove

Attachments

*best of whom should be kept in the background
never a first priority*

~~TOP SECRET~~

DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2006

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانس و وزارتني دهره وهی نه مریکا

MEMORANDUM

THE WHITE HOUSE
WASHINGTON

July 28, 1972

*see note
P. 2*

MEMORANDUM FOR: HENRY A. KISSINGER
FROM: AL HAIG
SUBJECT: Kurdish Problem

Attached is a memorandum prepared by Helms which outlines the results of his and Kennedy's discussions with the Kurdish representatives and contains a proposal for U.S. action. The proposal provides for two categories of assistance to Barzani:

-- Financial and Munitions.

-- On the financial side, the proposal would provide, in addition to contributions from Iran, \$3 million from the U.S. over one year. Helms would furnish this but with the full knowledge of the Shah and Barzani.

-- With respect to munitions, the U.S. would supply roughly \$2 million in supplies (exclusive of transportation costs). The ordnance would be delivered to Iran for turnover to the Kurds. Details on costing are at Enclosure 3 of the attached memorandum.

Helms and Kennedy both favor support for Barzani. A case could be made that it is more important than ever due to the recent events in Egypt which will probably result in more intense Soviet efforts in Iraq. At the same time, sensitivity increases immeasurably in the light of Soviet paranoia resulting from events in Egypt.

Procedurally, we have two options:

-- Circumvent the 40 Committee and go directly by memorandum to the President and then deal solely with OMB and Helms, or

~~SENSITIVE~~

DECLASSIFIED in Part
PAHO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2006

SANITIZED COPY

~~SECRET/NO FOREIGN DISSEM~~

- iv -

Barzani's expense. If he does not fight, Barzani's personal leadership is likely to be gradually eroded by such tactics. Time is also against him (he is 69 years old, though still vigorous); so is the fact that his war-weary followers may be reluctant to take up arms again so soon after the long, wearing struggle of the 1960's.

Chances look better than even, however, that Mulla Mustafa will find sufficient outside support to renew his insurgency. If he does, he cannot look forward to more than holding his own in his mountain fastness. The added strain of another Kurdish war could bring down the unpopular Ba'th government. However, the Kurds probably would not be able to determine the composition of the next regime. Nor would any likely Iraqi successors be more stable, stronger, or very much less dependent on the USSR than the present government.

Mulla Mustafa
al-Barzani

~~SECRET~~
A "Marsha" in the USSR.

~~SECRET~~
A later photo.

~~SECRET/NO FOREIGN DISSEM~~

SANITIZED COPY

[11/01-24/5 p. 9 of 12]

~~SECRET//NOFORN~~
~~SECRET//SENSITIVE~~

ATTACHMENT B

18 July 1972

DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of Sta.
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2004

PROSPECTS AND PROBLEMS OF ASSISTANCE TO THE KURDS

The following is a preliminary estimate which sets forth in detail considerations relevant to covert USG support to the Iraqi Kurds under the leadership of Mulla Mustafa Barzani.

SUMMARY:

1. It is clearly in the interest of the USG and its friends and allies in the area that the present Iraqi regime be kept off balance, or even overthrown if that can be done without escalating hostilities on the international level. The most effective and secure means to achieve this end will be to furnish appropriate support to Barzani and the Kurds to enable them to maintain their resistance to the regime. The regime, despotic internally, is aggressively hostile in its intentions toward Iran, Kuwait, Jordan, Saudi Arabia, and the newly-formed Federation of Arab Emirates. The danger Iraqi hostility poses has become an increasingly significant factor in the area because of the steadily deepening Soviet support for Iraq, now institutionalized in the Soviet-Iraqi treaty of friendship and cooperation signed 9 April 1972. Soviet awareness of the threat Kurdish opposition represents to the Iraqi regime has been reflected recently in increased Soviet and East German pressure on Barzani to join the National Charter Front sponsored by the Soviets and the regime. Both the regime and the Soviets appreciate that if the Iraqi Army must be mobilized and redeployed for a renewed campaign against the Kurds, it is likely to become less subject to regime control, and the regime's capabilities for action against its neighbors will be reduced. Nonetheless, there are current indications that the regime may itself be preparing to take the military initiative against

WARNING: DO NOT
DISSEMINATE TO SENSITIVE
AND INTERESTED SOURCES
AND PERSONS INVOLVED

GROUP 1 EXCLUDED FROM AUTOMATIC DOWNGRADING AND
DECLASSIFICATION
EXCEPT WHERE SHOWN OTHERWISE
OR BY OTHER APPLICABLE POLICY

Automatically declassified
on approval of Director

~~SECRET//NOFORN~~
~~SECRET//SENSITIVE~~

CLASSIFIED BY 0001

كورد و كوردستان له به لگه نامه كانى وهزارهتى دهره وهى نه مهربكا

DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2006

18 July 1972

MEMORANDUM

SUBJECT: Assistance to Iraqi Kurdish Leader,
Mulla Mustafa Barzani

1. This memorandum describes a proposal for covert assistance to the Iraqi Kurdish leader, Mulla Mustafa Barzani. Attached are the following: (1) an inventory of the proposed ordnance for the Kurds (Attachment A) and (2) an estimate of the situation entitled Prospects and Problems of Assistance to the Kurds (Attachment B).
2. Material assistance required by Mulla Mustafa Barzani to continue resistance to the Ba'thi regime in Baghdad falls into two main categories, (a) financial and (b) ordnance.
3. With regard to financial assistance, our intelligence has consistently placed the yearly requirement for financing the Pish Mirga (Barzani's guerrilla army), with a strength of 25,000, at approximately \$18 million. While Barzani's recent emissaries placed their total annual requirements at \$60 million, this figure envisioned a full-scale military offensive involving 60,000 troops and included the cost of a government infrastructure and certain social services to the Kurdish population. It is not recommended that we encourage or support such an ambitious, highly provocative, and probably impractical scale of activity, which would exceed the limits of covert capability.
4. Of the \$18 million required for guerrilla warfare of an essentially defensive nature, we have indications that Iran may be prepared to fund half this sum, or \$9 million. [REDACTED]

EXEMPT FROM GENERAL DECLASSIFICATION
BY E.O. 11652 EXECUTIVE ORDER
E.O. 11652, (b) (7) (C) (b) (7) (D) (b) (7) (E) (b) (7) (F) (b) (7) (G) (b) (7) (H) (b) (7) (I) (b) (7) (J) (b) (7) (K) (b) (7) (L) (b) (7) (M) (b) (7) (N) (b) (7) (O) (b) (7) (P) (b) (7) (Q) (b) (7) (R) (b) (7) (S) (b) (7) (T) (b) (7) (U) (b) (7) (V) (b) (7) (W) (b) (7) (X) (b) (7) (Y) (b) (7) (Z) (b) (7) (AA) (b) (7) (AB) (b) (7) (AC) (b) (7) (AD) (b) (7) (AE) (b) (7) (AF) (b) (7) (AG) (b) (7) (AH) (b) (7) (AI) (b) (7) (AJ) (b) (7) (AK) (b) (7) (AL) (b) (7) (AM) (b) (7) (AN) (b) (7) (AO) (b) (7) (AP) (b) (7) (AQ) (b) (7) (AR) (b) (7) (AS) (b) (7) (AT) (b) (7) (AU) (b) (7) (AV) (b) (7) (AW) (b) (7) (AX) (b) (7) (AY) (b) (7) (AZ) (b) (7) (BA) (b) (7) (BB) (b) (7) (BC) (b) (7) (BD) (b) (7) (BE) (b) (7) (BF) (b) (7) (BG) (b) (7) (BH) (b) (7) (BI) (b) (7) (BJ) (b) (7) (BK) (b) (7) (BL) (b) (7) (BM) (b) (7) (BN) (b) (7) (BO) (b) (7) (BP) (b) (7) (BQ) (b) (7) (BR) (b) (7) (BS) (b) (7) (BT) (b) (7) (BU) (b) (7) (BV) (b) (7) (BW) (b) (7) (BX) (b) (7) (BY) (b) (7) (BZ) (b) (7) (CA) (b) (7) (CB) (b) (7) (CC) (b) (7) (CD) (b) (7) (CE) (b) (7) (CF) (b) (7) (CG) (b) (7) (CH) (b) (7) (CI) (b) (7) (CJ) (b) (7) (CK) (b) (7) (CL) (b) (7) (CM) (b) (7) (CN) (b) (7) (CO) (b) (7) (CP) (b) (7) (CQ) (b) (7) (CR) (b) (7) (CS) (b) (7) (CT) (b) (7) (CU) (b) (7) (CV) (b) (7) (CW) (b) (7) (CX) (b) (7) (CY) (b) (7) (CZ) (b) (7) (DA) (b) (7) (DB) (b) (7) (DC) (b) (7) (DD) (b) (7) (DE) (b) (7) (DF) (b) (7) (DG) (b) (7) (DH) (b) (7) (DI) (b) (7) (DJ) (b) (7) (DK) (b) (7) (DL) (b) (7) (DM) (b) (7) (DN) (b) (7) (DO) (b) (7) (DP) (b) (7) (DQ) (b) (7) (DR) (b) (7) (DS) (b) (7) (DT) (b) (7) (DU) (b) (7) (DV) (b) (7) (DW) (b) (7) (DX) (b) (7) (DY) (b) (7) (DZ) (b) (7) (EA) (b) (7) (EB) (b) (7) (EC) (b) (7) (ED) (b) (7) (EE) (b) (7) (EF) (b) (7) (EG) (b) (7) (EH) (b) (7) (EI) (b) (7) (EJ) (b) (7) (EK) (b) (7) (EL) (b) (7) (EM) (b) (7) (EN) (b) (7) (EO) (b) (7) (EP) (b) (7) (EQ) (b) (7) (ER) (b) (7) (ES) (b) (7) (ET) (b) (7) (EU) (b) (7) (EV) (b) (7) (EW) (b) (7) (EX) (b) (7) (EY) (b) (7) (EZ) (b) (7) (FA) (b) (7) (FB) (b) (7) (FC) (b) (7) (FD) (b) (7) (FE) (b) (7) (FF) (b) (7) (FG) (b) (7) (FH) (b) (7) (FI) (b) (7) (FJ) (b) (7) (FK) (b) (7) (FL) (b) (7) (FM) (b) (7) (FN) (b) (7) (FO) (b) (7) (FP) (b) (7) (FQ) (b) (7) (FR) (b) (7) (FS) (b) (7) (FT) (b) (7) (FU) (b) (7) (FV) (b) (7) (FW) (b) (7) (FX) (b) (7) (FY) (b) (7) (FZ) (b) (7) (GA) (b) (7) (GB) (b) (7) (GC) (b) (7) (GD) (b) (7) (GE) (b) (7) (GF) (b) (7) (GG) (b) (7) (GH) (b) (7) (GI) (b) (7) (GJ) (b) (7) (GK) (b) (7) (GL) (b) (7) (GM) (b) (7) (GN) (b) (7) (GO) (b) (7) (GP) (b) (7) (GQ) (b) (7) (GR) (b) (7) (GS) (b) (7) (GT) (b) (7) (GU) (b) (7) (GV) (b) (7) (GW) (b) (7) (GX) (b) (7) (GY) (b) (7) (GZ) (b) (7) (HA) (b) (7) (HB) (b) (7) (HC) (b) (7) (HD) (b) (7) (HE) (b) (7) (HF) (b) (7) (HG) (b) (7) (HH) (b) (7) (HI) (b) (7) (HJ) (b) (7) (HK) (b) (7) (HL) (b) (7) (HM) (b) (7) (HN) (b) (7) (HO) (b) (7) (HP) (b) (7) (HQ) (b) (7) (HR) (b) (7) (HS) (b) (7) (HT) (b) (7) (HU) (b) (7) (HV) (b) (7) (HW) (b) (7) (HX) (b) (7) (HY) (b) (7) (HZ) (b) (7) (IA) (b) (7) (IB) (b) (7) (IC) (b) (7) (ID) (b) (7) (IE) (b) (7) (IF) (b) (7) (IG) (b) (7) (IH) (b) (7) (II) (b) (7) (IJ) (b) (7) (IK) (b) (7) (IL) (b) (7) (IM) (b) (7) (IN) (b) (7) (IO) (b) (7) (IP) (b) (7) (IQ) (b) (7) (IR) (b) (7) (IS) (b) (7) (IT) (b) (7) (IU) (b) (7) (IV) (b) (7) (IW) (b) (7) (IX) (b) (7) (IY) (b) (7) (IZ) (b) (7) (JA) (b) (7) (JB) (b) (7) (JC) (b) (7) (JD) (b) (7) (JE) (b) (7) (JF) (b) (7) (JG) (b) (7) (JH) (b) (7) (JI) (b) (7) (JJ) (b) (7) (JK) (b) (7) (JL) (b) (7) (JM) (b) (7) (JN) (b) (7) (JO) (b) (7) (JP) (b) (7) (JQ) (b) (7) (JR) (b) (7) (JS) (b) (7) (JT) (b) (7) (JU) (b) (7) (JV) (b) (7) (JW) (b) (7) (JX) (b) (7) (JY) (b) (7) (JZ) (b) (7) (KA) (b) (7) (KB) (b) (7) (KC) (b) (7) (KD) (b) (7) (KE) (b) (7) (KF) (b) (7) (KG) (b) (7) (KH) (b) (7) (KI) (b) (7) (KJ) (b) (7) (KK) (b) (7) (KL) (b) (7) (KM) (b) (7) (KN) (b) (7) (KO) (b) (7) (KP) (b) (7) (KQ) (b) (7) (KR) (b) (7) (KS) (b) (7) (KT) (b) (7) (KU) (b) (7) (KV) (b) (7) (KW) (b) (7) (KX) (b) (7) (KY) (b) (7) (KZ) (b) (7) (LA) (b) (7) (LB) (b) (7) (LC) (b) (7) (LD) (b) (7) (LE) (b) (7) (LF) (b) (7) (LG) (b) (7) (LH) (b) (7) (LI) (b) (7) (LJ) (b) (7) (LK) (b) (7) (LL) (b) (7) (LM) (b) (7) (LN) (b) (7) (LO) (b) (7) (LP) (b) (7) (LQ) (b) (7) (LR) (b) (7) (LS) (b) (7) (LT) (b) (7) (LU) (b) (7) (LV) (b) (7) (LW) (b) (7) (LX) (b) (7) (LY) (b) (7) (LZ) (b) (7) (MA) (b) (7) (MB) (b) (7) (MC) (b) (7) (MD) (b) (7) (ME) (b) (7) (MF) (b) (7) (MG) (b) (7) (MH) (b) (7) (MI) (b) (7) (MJ) (b) (7) (MK) (b) (7) (ML) (b) (7) (MN) (b) (7) (MO) (b) (7) (MP) (b) (7) (MQ) (b) (7) (MR) (b) (7) (MS) (b) (7) (MT) (b) (7) (MU) (b) (7) (MV) (b) (7) (MW) (b) (7) (MX) (b) (7) (MY) (b) (7) (MZ) (b) (7) (NA) (b) (7) (NB) (b) (7) (NC) (b) (7) (ND) (b) (7) (NE) (b) (7) (NF) (b) (7) (NG) (b) (7) (NH) (b) (7) (NI) (b) (7) (NJ) (b) (7) (NK) (b) (7) (NL) (b) (7) (NM) (b) (7) (NO) (b) (7) (NP) (b) (7) (NQ) (b) (7) (NR) (b) (7) (NS) (b) (7) (NT) (b) (7) (NU) (b) (7) (NV) (b) (7) (NW) (b) (7) (NX) (b) (7) (NY) (b) (7) (NZ) (b) (7) (OA) (b) (7) (OB) (b) (7) (OC) (b) (7) (OD) (b) (7) (OE) (b) (7) (OF) (b) (7) (OG) (b) (7) (OH) (b) (7) (OI) (b) (7) (OJ) (b) (7) (OK) (b) (7) (OL) (b) (7) (OM) (b) (7) (ON) (b) (7) (OO) (b) (7) (OP) (b) (7) (OQ) (b) (7) (OR) (b) (7) (OS) (b) (7) (OT) (b) (7) (OU) (b) (7) (OV) (b) (7) (OW) (b) (7) (OX) (b) (7) (OY) (b) (7) (OZ) (b) (7) (PA) (b) (7) (PB) (b) (7) (PC) (b) (7) (PD) (b) (7) (PE) (b) (7) (PF) (b) (7) (PG) (b) (7) (PH) (b) (7) (PI) (b) (7) (PJ) (b) (7) (PK) (b) (7) (PL) (b) (7) (PM) (b) (7) (PN) (b) (7) (PO) (b) (7) (PP) (b) (7) (PQ) (b) (7) (PR) (b) (7) (PS) (b) (7) (PT) (b) (7) (PU) (b) (7) (PV) (b) (7) (PW) (b) (7) (PX) (b) (7) (PY) (b) (7) (PZ) (b) (7) (QA) (b) (7) (QB) (b) (7) (QC) (b) (7) (QD) (b) (7) (QE) (b) (7) (QF) (b) (7) (QG) (b) (7) (QH) (b) (7) (QI) (b) (7) (QJ) (b) (7) (QK) (b) (7) (QL) (b) (7) (QM) (b) (7) (QN) (b) (7) (QO) (b) (7) (QP) (b) (7) (QQ) (b) (7) (QR) (b) (7) (QS) (b) (7) (QT) (b) (7) (QU) (b) (7) (QV) (b) (7) (QW) (b) (7) (QX) (b) (7) (QY) (b) (7) (QZ) (b) (7) (RA) (b) (7) (RB) (b) (7) (RC) (b) (7) (RD) (b) (7) (RE) (b) (7) (RF) (b) (7) (RG) (b) (7) (RH) (b) (7) (RI) (b) (7) (RJ) (b) (7) (RK) (b) (7) (RL) (b) (7) (RM) (b) (7) (RN) (b) (7) (RO) (b) (7) (RP) (b) (7) (RQ) (b) (7) (RR) (b) (7) (RS) (b) (7) (RT) (b) (7) (RU) (b) (7) (RV) (b) (7) (RW) (b) (7) (RX) (b) (7) (RY) (b) (7) (RZ) (b) (7) (SA) (b) (7) (SB) (b) (7) (SC) (b) (7) (SD) (b) (7) (SE) (b) (7) (SF) (b) (7) (SG) (b) (7) (SH) (b) (7) (SI) (b) (7) (SJ) (b) (7) (SK) (b) (7) (SL) (b) (7) (SM) (b) (7) (SN) (b) (7) (SO) (b) (7) (SP) (b) (7) (SQ) (b) (7) (SR) (b) (7) (SS) (b) (7) (ST) (b) (7) (SU) (b) (7) (SV) (b) (7) (SW) (b) (7) (SX) (b) (7) (SY) (b) (7) (SZ) (b) (7) (TA) (b) (7) (TB) (b) (7) (TC) (b) (7) (TD) (b) (7) (TE) (b) (7) (TF) (b) (7) (TG) (b) (7) (TH) (b) (7) (TI) (b) (7) (TJ) (b) (7) (TK) (b) (7) (TL) (b) (7) (TM) (b) (7) (TN) (b) (7) (TO) (b) (7) (TP) (b) (7) (TQ) (b) (7) (TR) (b) (7) (TS) (b) (7) (TT) (b) (7) (TU) (b) (7) (TV) (b) (7) (TW) (b) (7) (TX) (b) (7) (TY) (b) (7) (TZ) (b) (7) (UA) (b) (7) (UB) (b) (7) (UC) (b) (7) (UD) (b) (7) (UE) (b) (7) (UF) (b) (7) (UG) (b) (7) (UH) (b) (7) (UI) (b) (7) (UJ) (b) (7) (UK) (b) (7) (UL) (b) (7) (UM) (b) (7) (UN) (b) (7) (UO) (b) (7) (UP) (b) (7) (UQ) (b) (7) (UR) (b) (7) (US) (b) (7) (UT) (b) (7) (UU) (b) (7) (UV) (b) (7) (UW) (b) (7) (UX) (b) (7) (UY) (b) (7) (UZ) (b) (7) (VA) (b) (7) (VB) (b) (7) (VC) (b) (7) (VD) (b) (7) (VE) (b) (7) (VF) (b) (7) (VG) (b) (7) (VH) (b) (7) (VI) (b) (7) (VJ) (b) (7) (VK) (b) (7) (VL) (b) (7) (VM) (b) (7) (VN) (b) (7) (VO) (b) (7) (VP) (b) (7) (VQ) (b) (7) (VR) (b) (7) (VS) (b) (7) (VT) (b) (7) (VU) (b) (7) (VV) (b) (7) (VW) (b) (7) (VX) (b) (7) (VY) (b) (7) (VZ) (b) (7) (WA) (b) (7) (WB) (b) (7) (WC) (b) (7) (WD) (b) (7) (WE) (b) (7) (WF) (b) (7) (WG) (b) (7) (WH) (b) (7) (WI) (b) (7) (WJ) (b) (7) (WK) (b) (7) (WL) (b) (7) (WM) (b) (7) (WN) (b) (7) (WO) (b) (7) (WP) (b) (7) (WQ) (b) (7) (WR) (b) (7) (WS) (b) (7) (WT) (b) (7) (WU) (b) (7) (WV) (b) (7) (WW) (b) (7) (WX) (b) (7) (WY) (b) (7) (WZ) (b) (7) (XA) (b) (7) (XB) (b) (7) (XC) (b) (7) (XD) (b) (7) (XE) (b) (7) (XF) (b) (7) (XG) (b) (7) (XH) (b) (7) (XI) (b) (7) (XJ) (b) (7) (XK) (b) (7) (XL) (b) (7) (XM) (b) (7) (XN) (b) (7) (XO) (b) (7) (XP) (b) (7) (XQ) (b) (7) (XR) (b) (7) (XS) (b) (7) (XT) (b) (7) (XU) (b) (7) (XV) (b) (7) (XW) (b) (7) (XZ) (b) (7) (YA) (b) (7) (YB) (b) (7) (YC) (b) (7) (YD) (b) (7) (YE) (b) (7) (YF) (b) (7) (YG) (b) (7) (YH) (b) (7) (YI) (b) (7) (YJ) (b) (7) (YK) (b) (7) (YL) (b) (7) (YM) (b) (7) (YN) (b) (7) (YO) (b) (7) (YP) (b) (7) (YQ) (b) (7) (YR) (b) (7) (YS) (b) (7) (YT) (b) (7) (YU) (b) (7) (YV) (b) (7) (YW) (b) (7) (YZ) (b) (7) (ZA) (b) (7) (ZB) (b) (7) (ZC) (b) (7) (ZD) (b) (7) (ZE) (b) (7) (ZF) (b) (7) (ZG) (b) (7) (ZH) (b) (7) (ZI) (b) (7) (ZJ) (b) (7) (ZK) (b) (7) (ZL) (b) (7) (ZM) (b) (7) (ZN) (b) (7) (ZO) (b) (7) (ZP) (b) (7) (ZQ) (b) (7) (ZR) (b) (7) (ZS) (b) (7) (ZT) (b) (7) (ZU) (b) (7) (ZV) (b) (7) (ZW) (b) (7) (ZX) (b) (7) (ZY) (b) (7) (ZZ) (b) (7)

Approval of the Director
(unless impossible, insert date or initial)

0001

SECRET/SENSITIVE

WARNING: THIS DOCUMENT IS UNCLASSIFIED
DATE 11/11/2009 BY 60322 UCBAW

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره تنی دهره وهی نه امریکا

SANITIZED COPY

SECRET/NO FOREIGN DISSEM

RNAS-10

RESEARCH STUDY
BUREAU OF INTELLIGENCE AND RESEARCH

May 31, 1972

THE KURDS OF IRAQ: RENEWED INSURGENCY?

The Iraqi Kurds are once again soliciting outside support for a possible renewal of their civil war with the Iraq government. This paper analyzes the background of Kurdish-Iraqi differences, their setting in Iraqi-Iranian and inter-Arab relations, and the chances of another outbreak and its probable results.

Distribution of Kurds in the Middle East

This report was prepared by the Bureau of Intelligence and Research, State Department, Washington, D.C. It is the property of the United States Government and is loaned to you for your information only. It is not to be distributed outside your agency.

SECRET/NO FOREIGN DISSEM

GROUP 1
Excluded from automatic
downgrading and
declassification

SANITIZED COPY

DECLASSIFIED

Authority 969000
By [redacted] Date 7/1/00

DECLASSIFIED
PA/HO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

SECRET

on his head. Since that time, he has been living at Barzani's headquarters, often carrying out missions outside Iraq. Uthman did not rejoin his family in Baghdad after the March 1970 agreement between Barzani and the GOI because he has no confidence in the sincerity of the Baathist regime.

Uthman is modest about his proficiency in English but he is actually quite competent in that language. He has a quiet, convincing manner of speaking. He professes a belief in the democratic way of life as practiced in the United States.

U.S. Position

The reporting officer thanked Uthman for his exposition of the Iraqi situation. He stressed that the U.S. is following a policy of non-intervention in the internal affairs of foreign countries. Therefore, he saw no action that the USG could take in the present circumstances. However, the conversation would be reported.

SECRET

7

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و هزاره ننی دهره وهی نه امریکا

~~SECRET/NO FOREIGN DISSEM~~

SANITIZED COPY

- ۷ -

Barzani, whose personal appeal has been stronger than any Kurdish figure of this generation, has strictly refrained from political agitation or organizing among Kurds in neighboring countries. The younger, leftist leadership that might succeed him is unlikely to be as discreet. And the Soviets, should they become directly involved in Kurdish affairs, would have on hand a difficult political situation, but also a means for pressure on Iran, and on a lesser scale on Turkey, if they chose to use it.

INR/Near East and South Asia
Director : Curtis F. Jones
Analyst : Charlotte M. Morehouse
Ext. : 21430
Released by: *[Signature]*

~~SECRET/NO FOREIGN DISSEM~~

SANITIZED COPY

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی وهزارهتی دهره وهی نه سربکا

DECLASSIFIED in Part
PA/HO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

~~SECRET, COMINT/INT~~

ATTACHMENT A

POLITICAL

Background

The primary goal of the Kurdish movement (people) in Iraq is autonomy for the Kurdish area of that country. The autonomy desired is comparable to the autonomy of a state in the United States with its control of education and other basic social services to its citizens. It is not in any degree comparable to full independence. A secondary goal of the movement is to promote democracy as the political system of government in Iraq.

The most important political aspect of Kurdish relations with any government, including the central government of Iraq, is, therefore, the recognition by that government of Kurdish autonomy within the independent republic of Iraq as legitimate, legal, and acceptable.

This autonomy was first recognized in the "Christmas Declaration" of 24 December 1922, in which the British specifically recognized Kurdish autonomy and granted the Kurds the authority to govern their areas. Unfortunately, this declaration was never recognized in practice by the British and Iraqi Arabs, which in turn led to a succession of Kurdish revolts. The aim of the Kurds during such fighting was to gain recognition in practice for the legal official autonomy formally granted to them in the "Christmas Declaration".

After the Qasim coup d'etat of 14 July 1958, the Iraqi Government promulgated a provisional constitution, Article 3 of which recognized that the Kurds and Arabs would be partners in governing the nation. This was never acknowledged in practice, however, and by 1961 'Abd-al-Karim had, in fact, begun a major effort to crush the Kurdish movement. He closed the offices of the Kurdish Democratic Party (the political organization representing the Kurdish movement), shut down the Party's newspapers, sent Iraqi troops into Kurdistan, and tried to settle Arab tribes in the Kurdish areas.

In response to these actions, Mulla Mustafa Barzani organized a Kurdish resistance effort in 1961 with only 600 armed men. By 1963 the movement's objective of autonomy for Iraqi Kurds had been crystallized in the minds of Barzani and his followers. This period of combat lasted, on and off, until 11 March 1970 when Barzani signed a settlement with the Ba'thi government in Baghdad. The settlement represented the clearest recognition that any Iraqi Government had offered of the Kurdish demand for autonomy. This, plus the increasing inability of

WARNING NOTICE
SENSITIVE INTELLIGENCE SOURCES
AND METHODS INVOLVED

EXEMPT FROM GENERAL DECLASSIFICATION SCHEDULE
OF E. O. 11652, EXEMPTION CATEGORY:
SI(1), (2), (3) or (4) (check one or more)

CLASSIFIED BY 1374

~~SECRET, COMINT/INT~~

~~SECRET/SENSITIVE~~

DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2006

-17-

keep us from having illusions that support of Barzani would enable him to control the entire northern region of Iraq and make the kinds of arrangements for exploiting its resources which Barzani's emissaries projected.

Department of State Plans to Staff an Interests Section in the Belgian Embassy Baghdad with American Personnel

54. The Department of State is preparing to place an FSO-4 and an administrative assistant in the U.S. Interests Section of the Belgian Embassy in Baghdad about 1 September 1972. (The Iraqis have maintained two people in Washington despite their diplomatic break with us in June 1967.) The placement and retention of American officials in Baghdad would be jeopardized if the Iraqis become aware of our support of the Kurds.

~~SECRET/SENSITIVE~~

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانئ و هزاره نئ دهره وهئ نه امریکا

SANITIZED COPY

6-26 at no point thought we damaged
anyone - see this call out

ACTION
Outside System
No number

June 7, 1972

~~SECRET~~/SENSITIVE

MEMORANDUM FOR: DR. KISSINGER
FROM: HAROLD H. SAUNDERS
SUBJECT: Message from Shah on Kurds

[redacted] the following message to you from the Shah on the basis of his talk with you in Tehran on the Kurdish situation:

SANITIZED
3.3(b)(1)

The Shah believes you should talk personally with two Kurdish representatives of Mullah Mustafah Barsani who will be travelling to the US shortly. After you study their problem, the Shah 'expects' you to share with him your views on the discussion. Given current Iraqi policies, the Shah believes the Kurds should be protected from Communist influence and prevented from following the same policies as those of the Iraqi government.

SANITIZED

3.3(b)(1) The two emissaries will be Idris Barsani, son of the Kurdish leader, and Mahmoud Uthman, often used as a Kurdish emissary.

The issue in your seeing these fellows is the possibility that they will use their call on you to claim US support. Even if we were to decide to help them, I would assume we would want our hand to be hidden.

The balance is fairly fine on the question of whether we should support the Kurds.

The principal arguments for supporting them are:

--To permit or encourage them to remain a source of instability in Iraq, thwarting the Soviet effort to promote a national unity government as a sounder base for the Soviet position.

SANITIZED

3.3(b)(6)

--The [redacted] and the [redacted] have intermittently over time supported the Kurds as a means of tying down Iraqi forces at home, and their security is our interest. In addition, there is now the prospect of active Iraqi meddling down the Gulf which domestic

~~SECRET~~/SENSITIVE

DECLASSIFIED
E.O. 12958 as amended, Sect 1.3
ON 01-24/5 BY 3.3(b)(1)(6)
By [redacted] Date 21 MAR 00 140304K 03

SANITIZED COPY
[p. 1 of 18]

کورد و کوردستان له به‌لگه‌نامه‌کانی وه‌زاره‌تی دهره‌وه‌ی نه‌هریکا

~~SECRET/SENSITIVE~~

DECLASSIFIED in Part
PA/HO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

Barzani, in turn, looks forward to visiting the United States whenever political conditions would so permit. [redacted] stressed that in return for the American assistance requested above, Mulla Barzani was prepared to commit his movement and his fighting forces to the policies of the United States Government. [redacted] added that prior to their departure from Washington, he and [redacted] would provide the background and details for their requests to [redacted] (see attachments).

6. [redacted] completed his presentation by saying that he felt Mulla Barzani's concerns and requests above were very relative to President Nixon's reference in his press conference of 29 June to the threat to world peace represented by Soviet adventures in the Middle East. [redacted] said that the current Soviet-Iraqi effort to control Kurdistan would be the final chapter in the Soviet adventure of turning Iraq into a satellite state, which in turn would threaten American interests in the Middle East.

7. [redacted] noted that he and [redacted] carried with them a tiger skin from Kurdistan as a gift for President Nixon from Mulla Barzani. He said he would send this gift to the Director to forward to the President on behalf of the Kurdish leader. He closed by saying that Mulla Barzani hoped that the arrival of his representatives in Washington so close to America's celebration of its independence on 4 July would encourage the United States Government to respond positively to this Kurdish appeal for assistance in maintaining Kurdish independence.

8. Director Helms thanked [redacted] for their visit to Washington and commended [redacted] for his most able presentation of the position and requirements of the Kurdish people and their leadership. He said that he and Colonel Kennedy have been authorized by Dr. Kissinger to express the sympathy of the United States Government for the Kurdish movement under Mulla Barzani. Mr. Helms noted that the very presence of the Kurdish representatives in his office was proof of our position and readiness to consider their requests for assistance. The Director said that the United States Government desires to continue the relationship with the Kurdish movement which had been officially initiated by the presentation of [redacted].

9. [redacted]

~~SECRET/SENSITIVE~~

SANITIZED COPY

~~SECRET/SENSITIVE~~

- 2 -

instability would help weaken.

--The [redacted] may be able to relate the Kurdish efforts to contacts they have among Iraqi military dissidents who might overthrow the government that signed the treaty with the USSR.

SANITIZED
7.3(b)(1)(6)

The principal arguments against our supporting the Kurds are:

--We would be committing ourselves to a guerrilla effort, the greatest success of which could be a standoff with the government in Baghdad and preservation of Kurdish autonomy. If the battle turned against the Kurds, we would have neither the assets nor the interest to provide decisive support.

--The financial resources are really available in [redacted]. This is one case where the US should consult with the regional countries which it is already supporting in a variety of ways and tell them straightforwardly that we feel this should be a regional effort rather than one for which we would provide direct support.

SANITIZED
3.3(b)(6)

--One would have to consider the implications of supporting the Kurds in the context of the Moscow summit talks. Since the Soviets have made an effort recently to persuade the Kurds to join the Ba'ath Party in a national unity government in Baghdad, support for the Kurds would be a direct counter-Soviet move.

SANITIZED
3.3(b)(1)(6)

US policy for some time has been to avoid involvement in Kurdish affairs.

[redacted] The response was to reiterate the line that we are not involved. State's practice has been to receive travelling Kurds at the desk level.

SANITIZED
3.3(b)(1)(6)

~~SECRET/SENSITIVE~~

(U.S. State Dept. 4/5/59-7 of 13)

SANITIZED COPY

-15-

~~SECRET~~
~~CONFIDENTIAL~~

Kurdish Factionalism:

47. The Kurds of Iraq are far from being united in support of Mulla Mustafa Barzani. Deep factional cleavages rooted in tribal, political and social conflicts divide the Kurds into competing and mutually hostile groups. This situation poses problems of effectiveness and especially of security in any program to provide assistance to Barzani.

48. Barzani has played the preeminent role in Kurdish efforts to gain autonomy within Iraq. He was the leader of the Kurdish revolt of 1943 and the military commander of Ghazi Muhammad's "Mahabad Republic" on Iranian soil in 1946. He has led the Kurdish military effort against the Baghdad government since 1961. He has become not only a Kurdish leader, but a world figure.

49. Within the Kurdish movement, however, there are many counter-currents which have limited Barzani's attempts to unify Kurdish efforts. These currents are likely to endure and continue to weaken Kurdish military and political initiatives.

50. The most fundamental sources of division lie in traditional tribal rivalries. Barzani himself is not a tribal leader, but a religious one, a Mulla. His "Barzani" followers are not, strictly speaking, a tribe, but Kurds who inhabit the Barzan region of Northeastern Iraq and who follow Barzani. Several important Kurdish tribes have opposed him actively, and others have passively refused to support or oppose him. The Baghdad government under Qasim and his successors was able to pit elements of the Zibari, Harki, and Baradost tribes against Barzani. Qasim even organized a Kurdish cavalry unit,

DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2006

~~SECRET~~
~~CONFIDENTIAL~~

~~SECRET/SENSITIVE~~

DECLASSIFIED in Part
PA/HO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

central government or fight to a sure defeat.

3. [redacted] stressed that Barzani wishes increased foreign assistance not just to defend his area from the Soviets and Iraqis, but preferably to make Kurdistan a positive element on the side of the United States and its friends and allies in the Middle East, notably Turkey, Iran, Israel, Saudi Arabia, Jordan, and the Persian Gulf states. Further, [redacted] explained Mulla Barzani's conviction that the Soviets are now controlling events in Iraq and that time is running out for the West and its allies bordering that country. Barzani believes that Kurdistan, albeit small, could exploit its strategic location and fighting potential as an effective tool in a free world effort to reverse the trend of Soviet expansion in the Middle East and to regain the initiative for the free world and its allies in that area. In this context, he noted that Iraqi oil resources are located primarily in the Kurdish area. A strong Kurdistan could thus be a major voice in the oil policies of the Iraqi Government.

4. [redacted] specified that in the context outlined above, Mulla Barzani sought United States political, financial, military, and intelligence assistance as follows:

a. Recognition of the Kurdish objective of autonomy and the continuance of direct secret contacts between the Kurdish movement and the American Government;

b. Financial support sufficient to turn the Kurds into an offensive military force with the objective of either bringing down the Ba'thi Government in Baghdad or at least tying up the majority of Iraqi military forces in indefinite combat in order to eliminate the Iraqi regime as a Soviet-controlled threat to American and free world interests and allies in the area;

c. Provision of military assistance;

d. Establishment of an intelligence liaison between the Kurds and the United States, to include provision of assistance to Kurdish intelligence.

5. In presenting the request above for continuing direct contacts between their leadership and the United States Government, [redacted] said that Mulla Barzani recommends [redacted] presence, temporary or permanent, in Haj Umaran, Barzani's [redacted]. As an alternative, the Kurdish movement would accept a contact in any feasible location as preferred by the United States Government. [redacted] commented that Mulla

~~SECRET/SENSITIVE~~

کورد و کوردستان له بهلگه نامه کانی وزارتني دهره وهی نه مریکا

W/AF/NSC Files,
K Kissinger Office Files
CF, ME, EDA 138 (W/A)
MAIL BOX 138
Folder 1

~~SECRET SENSITIVE~~

DECLASSIFIED in Part
PA/HO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006

JUL 1972

MEMORANDUM OF CONVERSATION

SUBJECT: Washington Meetings with Kurdish Representatives

1. Through arrangements made by the Shah of Iran, [redacted], personal representatives of Kurdish leader Mulla Mustafa Barzani, met on 30 June 1972 with Director Helms, Colonel Richard Kennedy, and CIA officer [redacted]. The substance of that meeting is covered in this memorandum. Additional background information and details to support the Kurdish requests for assistance are attached herewith as provided to CIA representatives by [redacted] during extensive discussions on 1 July 1972.

2. As the primary spokesman for the visitors, [redacted] opened the 30 June meeting by conveying the personal greetings of Mulla Barzani to President Nixon and the American people. He expressed Barzani's appreciation for this long-sought opportunity to present the Kurdish case directly to the United States Government and invited complete frankness on the part of both sides. [redacted] then provided a short historical review of the Kurdish movement and its fight for autonomy within Iraq. He followed with a geopolitical description of Kurdistan's position as the only remaining obstacle to total Soviet control of Iraq and the resultant implications to other countries in the area, particularly Iran, Turkey, Saudi Arabia, Jordan, and the Persian Gulf states. He spoke in some detail concerning joint Soviet and Iraqi efforts to bring the Kurds under the control of the Ba'athi regime in Baghdad. He noted in particular the intensification of direct Soviet political pressures on Kurdish leaders, including visits to Mulla Barzani by leading members of the Communist Party of the Soviet Union and the German Democratic Republic. [redacted] reported on Soviet demands to Mulla Barzani in late June 1972 for prompt replies to previous Soviet overtures for the Kurds to join a National Front Government in Iraq. He pictured the Soviet effort as a supplement to Iraqi economic, military, and terrorist activities aimed at destroying Barzani and the political leadership of the Iraqi Kurds. [redacted] said that Barzani and other Kurdish leaders do not believe that they can resist this combination of Soviet and Iraqi pressure for much more than six months without significant foreign assistance. If such aid is not forthcoming, the Kurds believe that within six months they will either have to reach a political compromise with the Iraqi

WARNING NOTICE
SENSITIVE INTELLIGENCE SOURCES
AND METHODS INVOLVED

EXEMPT FROM GENERAL DECLASSIFICATION SCHEDULE
E.O. 11652, 1.1.1971-03-01 (50 CFR)
50 CFR (7), (3) & (4) (circle one or more)

CLASSIFIED BY 1374

~~SECRET SENSITIVE~~

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی وهزارهتی دهره وهی نه مریکا

~~SECRET/CONFIDENTIAL~~

DECLASSIFIED in Part
PA/HO, Department of State
E.O. 12958, as amended
Date: 6/6/2006

-10-

33. Our effort in further talks with Barzani's representatives should thus be to keep their expectations within limits of reality and which can be satisfied within the bounds of plausible denial, and to counsel them against actions likely to escalate to an international confrontation.

34. The modalities of providing financial and military support depend upon the degree of secrecy desired, the level of military capability we wish to provide, and the collateral objectives we wish to achieve.

35. Unlike arms, money can be provided either directly or indirectly, with minimal problems of clandestinity. We might find it in our interest to provide some financial assistance [redacted] the Iranians to reinforce their feelings of participation as well as for security reasons. We might also find it useful to pass some funds directly to the Kurds to enhance our own influence, as well as to provide some measure of unilateral control and a device for intelligence exploitation. The mechanics of acquiring the required currency and passing it to the Kurds in Iraq and elsewhere can be worked out.

36. Arms are another matter, and we already have indicated to the Kurds that most of our assistance might have to be via third parties. Geography makes Iran an essential intermediary in any arms delivery system.

[redacted]

Security

37. In our own planning we shall strive for maximum security in our arrangements. The multilateral nature of our involvement, however, will impose obstacles to complete secrecy, and we may in the event have to settle simply for plausible denial. The Kurds themselves

~~SECRET/CONFIDENTIAL~~

SANITIZED COPY

~~SECRET/SENSITIVE~~

- 3 -

SANITIZED
9.3(b)(1)

[REDACTED] the issue is only whether you are to see the Kurdish emissaries as the Shah requests. This depends heavily, of course, on how committed you feel to the Shah on this particular point. My own feeling is that it would be better not to involve you personally at this stage since that comes so close to involving the President at least by implication. I think you could tell the Shah this straightforwardly and say that you will have me give them a full hearing and report. [REDACTED]

The Shah has asked for a reply before he leaves for Europe Monday.

A recent study of the Kurdish rebellion is at Tab B.

RECOMMENDATIONS:

1. That the following reply be sent to the Shah: I am concerned that my receiving the Kurdish emissaries could mislead them into excessive expectations of direct US support which, as you know, there has been no decision to provide. I will, however, ask my senior assistant on Middle East Affairs to give them a full hearing and report to me. I will send you my views after that.

Approve _____ Other _____

2. [REDACTED]

SANITIZED
3.3(b)(1)

~~SECRET/SENSITIVE~~

HHSaunders:trnt 6/7/72

100-10295-1000

SANITIZED COPY

کورد و کوردستان له به لگه نامه کانی و وزارتنی دهره وهی نه مریکا

DECLASSIFIED
PA/HO Department of State
E.O. 12958, as amended
June 21, 2006
Authority NND 969 000
By CB Date 04/09/02
This document consists of 1 pages
Number 1 of 1 copies, Official 5

DEPARTMENT OF STATE

Memorandum of Conversation

L I M D I S

DATE: May 29, 1969

SUBJECT: Kurdish Threat Against Kirkuk Oil Installations;
Iranian and Israeli Support for Assyrians

PARTICIPANTS: Mr. Zaya Malek Isma'il
Mr. Sam Andrews
Mr. William Yonan
Mr. Rodger P. Davies, NEA *erp*
Mr. Bryan H. Baas, NEA/ARN

COPIES TO: NEA
NEA/ARN
INR (10)
NEA/IRN
NEA/IAI
White House - Mr. Saunders
Amembassy TEHRAN
Amembassy BEIRUT
Amembassy LONDON
Amembassy TEL AVIV

19

The Assyrian gentlemen called on Mr. Davies at their request. Mr. Yonan introduced Messrs. Isma'il and Andrews stating that they had recently been in Kurdistan and had some information which they wished to share with us.

Mr. Andrews said that he and Mr. Isma'il had gone to Iran in early April 1969. Through the intercession of the Assyrian representative in Majlis, they were able to obtain permission - apparently from the Shah himself - to visit Mullah Mustafa Barzani in Kurdistan. A primary purpose of their visit was to ascertain the condition of Assyrians in Kurdish territory. The Iranian armed forces obligingly provided a helicopter to take them into Kurdistan. They arrived there April 20 and departed April 23.

RET
XRE
TRAG
DOL
2-3-9
Lang

2

NEA/ARN:BHBaas:dmg 5/29/69
(Drafting Office and Office)

GROUP 3

FORM DS-1254
2-65

Downgraded at 12-year intervals;
not automatically declassified.

Dear Kak **Wirya Rehmany**

You have my permission to translate into Kurdish the book entitled *The Kurdish Question in U.S. Foreign Policy: A Documentary Sourcebook* (Meho, 2004).

Regarding the Kurdish community in Lebanon, I am attaching an article on the topic. The article has been translated into both Arabic and French.

I speak Kurmanji fluently, but, unfortunately, I can't read or write Kurdish. I can read, write, and speak Arabic and English very fluently.

Let me know if you have any questions.

All the best,
Lokman

Lokman I. Meho, Ph.D.
Associate Professor
School of Library and Information Science
Indiana University, USA
1320 East 10th St., LI 011
Bloomington, IN 47405

كتیبه كانى دیکه ی وه پگیتړ:

- ۱- کولتور و ناسنامه ی کورد، فیلیپ کرینبروک - کریستییه ن ئالیسۆن، وه رگیتړان له ئینگلیزییه وه، ده زگای چاپ و بلاو کردنه وه ی موکریانى، هه ولیر، ۲۰۰۸
- ۲- کوردستان و کورد له روانگه ی نه خشه وانیه وه، ده زگای چاپ و بلاو کردنه وه ی رۆژه لآت، هه ولیر، ۲۰۰۹
- ۳- تراژیدیا کوردان (راپۆرتەك ژبو نه ته وه یین یه کبووی)، ژیرار شالیان، وه رگیتړان له ئینگلیزییه وه بۆ کوردی کرمانجی، چاپخانه ی وهزاره تى رۆشنبیری، ۲۰۰۸
- ۴- تراژیدیای کورد، ژیرار شالیان، وه رگیتړان له ئینگلیزییه وه بۆ کوردی سۆرانى، ده زگای وه رگیتړان، ۲۰۰۹
- ۵- بزوتنه وه ی نه ته وه یی کورد له کوردستانى تورکیا، پاول وایت، وه رگیتړان له ئینگلیزییه وه، چاپ نه کراوه
- ۶- نه ده بیاتى زاره کی کورد له روانگه ی توپۆهرانى رۆژناواوه، وه رگیتړان له فهره نسییه وه، چاپ نه کراوه